2013.11 €35,-

Studie bijbel

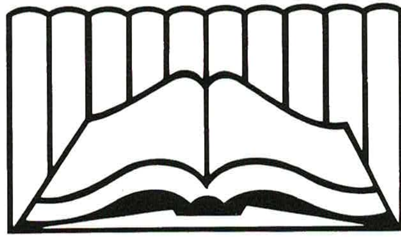

Studie bijbel

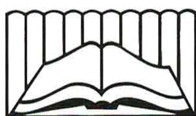
13

Woordstudies en Concordantie

1996 zaō – 2985 mōros

Studie bijbel

Redactie

G. van den Brink
J.C. Bette
A.W. Zwiep

CVB

G. van den Brink, J.C. Bette en A.W. Zwiep (red.), Woordstudies zaō-mōros. Studiebijbel Nieuwe Testament, deel 13.
Veenendaal: Centrum voor Bijbelonderzoek, eerste druk 1993, tweede druk 2006.

Trefw.: Nieuwe Testament, lexicon, woordenboek, verklaringen, vorm-analyse, concordantie

Ontwerp omslag: Douglas Design, Ommen
Drukwerk: Van de Garde, Zaltbommel

ISBN 90-6205-413-7
NUR 703

Medewerkers

De redactie, zoals reeds genoemd op de titelpagina, heeft aan het hoofd gestaan van een groot aantal medewerkers, zoals hieronder vermeld.

Woordstudies
De woordstudies zijn geschreven en bewerkt door: drs. G. van den Brink, drs. H. Courtz, drs. J.W. van der Jagt en drs. M.A. van Willigen. De heer J. C. Bette heeft theologische adviezen gegeven.

Woordvormen
De woordvormen zijn door de heer J. Dekker van een vertaling voorzien die gecontroleerd is door drs. A. van der Giessen-Bok.

Concordantie
Voor de concordantie zijn de zinsneden uit de NBG-vertaling bepaald door de heer J. Dekker, die ook de vet te zetten vertaling van de Griekse woorden en woordvormen heeft aangegeven. Drs. A. van der Giessen-Bok heeft de tekstkritische informatie toegevoegd.

Correctie en tekstverwerking
De correctie van het Nederlands is verricht door de heer J. Dekker. De tekstverwerking is uitgevoerd door M. Rotman.

Afkortingen

Bijbelboeken en apocriefen

Gen. – Genesis
Ex. – Exodus
Lev. – Leviticus
Num. – Numeri
Deut. – Deuteronomium
Joz. – Jozua
Richt. – Richteren
Ruth – Ruth
1Sam. – 1Samuël
2Sam. – 2Samuël
1Kon. – 1Koningen
2Kon. – 2Koningen
1Kron. – 1Kronieken
2Kron. – 2Kronieken
Ezra – Ezra
Neh. – Nehemia
Esther – Esther
Job – Job
Ps. – Psalmen
Spr. – Spreuken
Pred. – Prediker
Hoogl. – Hooglied
Jes. – Jesaja
Jer. – Jeremia
Klaagl. – Klaagliederen
Ezech. – Ezechiël
Dan. – Daniël
Hos. – Hosea
Joël – Joël
Amos – Amos
Obadja – Obadja
Jona – Jona
Micha – Micha
Nah. – Nahum
Hab. – Habakuk
Zef. – Zefanja
Hag. – Haggaï
Zach. – Zacharia
Mal. – Maleachi

Judit – Judit
Wijsh. – Wijsheid van Salomo
Tob. – Tobit
Sir. – Wijsheid van Jezus Sirach
Bar. – Baruch
1Makk. – 1Makkabeeën
2Makk. – 2Makkabeeën

Matt. – Mattheüs
Marc. – Marcus
Luc. – Lucas
Joh. – Johannes
Hand. – Handelingen der Apostelen
Rom. – Romeinen
1Cor. – 1Corinthiërs
2Cor. – 2Corinthiërs
Gal. – Galaten
Ef. – Efeziërs
Fil. – Filippenzen
Col. – Colossenzen
1Thess. – 1Thessalonicenzen
2Thess. – 2Thessalonicenzen
1Tim. – 1Timotheüs
2Tim. – 2Timotheüs
Tit. – Titus
Filem. – Filemon
Hebr. – Hebreeën
Jac. – Jacobus
1Petr. – 1Petrus
2Petr. – 2Petrus
1Joh. – 1Johannes
2Joh. – 2Johannes
3Joh. – 3Johannes
Jud. – Judas
Openb. – Openbaring van Johannes

Bijbelvertalingen

SV – Statenvertaling. Editie 1977. Uitgave van het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem 1977.
NBG – Bijbel. Vertaling in opdracht van het Nederlands Bijbelgenootschap bewerkt door de daartoe benoemde commissies. Uitgave van het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem 1951[1], 1984[4].
WV – De Bijbel uit de grondtekst vertaald. Willibrord Vertaling. Uitgave van de Katholieke Bijbelstichting, Boxtel 1977.
GNB – Groot Nieuws Bijbel. Vertaling in omgangstaal. Uitgave van het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem 1982.

Voornaamste geraadpleegde werken

Abbott-Smith, G. *A Manual Greek Lexicon of the New Testament.* 3rd ed. (herdruk Edinburgh 1986).
Bauer, W. / Aland, K. & B. *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments.* 6. Aufl. Berlin 1988.
Blass, F. / Debrunner, A. / Rehkopf, F. *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch.* 15. Auflage. Göttingen, 1979.
Cremer, H. / Kögel, J. *Biblisch-theologisches Wörterbuch des neutestamentlichen Griechisch.* 11. Aufl. Gotha 1923.
Harting, D. *Grieksch-Nederduitsch Handwoordenboek op het Nieuwe Testament.* 2e dr. Utrecht 1888.
Kittel, G. / Friedrich, G. *Theological Dictionary of the New Testament.* vert. Grand Rapids, 1964-1974 (ed. G.W. Bromiley).
Liddell, H.G. / Scott, R. / Stuart Jones, H. *A Greek-English Lexicon.* 9th ed. Oxford 1961.
Louw, J. / Nida, E.A. *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains.* 2nd ed. New York 1989.
Muller Jzn., F. *Grieksch Woordenboek.* 2e dr. Groningen / Den Haag 1926.

Overige afkortingen

bv. – bijvoorbeeld
d.i. – dat is
d.w.z. – dat wil zeggen
e.a. – en andere(n)
etc. – etcera (enzovoort)
LXX – Septuaginta (Griekse vertaling van het OT)
med. – mediaal
n.Chr. – na Christus
nl. – namelijk
NT – Nieuwe Testament
o.a. – onder andere(n)
o.m. – ondermeer

OT – Oude Testament
pass. – passief
TR – Textus Receptus
v. – en het volgende vers
v.Chr. – vóór Christus
vgl. – vergelijk
vs. – vers
vv. – en de volgende verzen

Inleiding

INHOUDSOVERZICHT

1 DE WOORDSTUDIE- EN CONCORDANTIEDELEN

1.1 Het woordenbestand

De Studiebijbel, waarvan u hier één deel voor u hebt, omvat, behalve een inleidend deel (deel 1), twee grote onderdelen: de tekstdelen (delen 2-10) en de woordstudie- en concordantiedelen (delen 11-16). De tekstdelen presenteren de tekst van het Griekse NT, inclusief vertalingen en commentaar. In de woordstudie- en concordantiedelen vindt men de woorden die in deze tekst voorkomen in alfabetische volgorde gerangschikt, elk van de nodige informatie voorzien; de eigennamen zijn echter niet verspreid tussen de andere woorden opgenomen, maar in een apart deel (deel 16) bijeen gezet.

1.2 De nummering van de woorden

De alfabetische lijst van nieuwtestamentische woorden is voorzien van een nummering, die in de delen 11-15 loopt van 1 tot 4932. Doordat in een vroeg stadium van het werk de nummering al moest worden vastgelegd, zijn er hier en daar kleine onregelmatigheden in de nummervolgorde ontstaan door latere wijzigingen in het woordenbestand. Een enkel nummer is niet gebruikt (bv. 2085); sommige nummers zijn tweemaal gebruikt, waarbij dan het tweede woordnummer met een II van het eerste is onderscheiden (bv. 2000 en 2000II). Wanneer het woordnummer in de tekstdelen of in de woordstudie- en concordantiedelen tussen vierkante haken staat (bv. [2044II]), betekent dit dat het bijbehorende woord niet in de Textus Receptus maar alleen in een andere teksteditie van het NT voorkomt (zie de inleiding bij een tekstdeel).

De nummering dient als hulp bij het opzoeken van de Griekse woorden: wanneer men in de tekstdelen een woord in de Griekse tekst aantreft waar men meer van wil weten, dan kan men ook zonder het Griekse alfabet te kennen informatie over dat woord achterhalen door het nummer dat er in de Griekse tekst boven staat, in de woordstudie- en concordantiedelen op te zoeken. (In veel gevallen is er in de tekstdelen na een punt een tweede nummer aan het woordnummer toegevoegd; dit is het nummer van de woordvorm, waarover men uitleg vindt in hoofdstuk 3 van deze inleiding.)

1.3 Informatie-onderdelen per woord

In de woordstudie- en concordantiedelen zijn per woord drie informatie-onderdelen te vinden: de woordstudie, de woordvormen, en de concordantiegegevens. Ze worden hieronder achtereenvolgens besproken.

2 DE WOORDSTUDIES

Het eerste informatie-onderdeel per woord is een woordstudie waarin systematisch de betekenis van het betreffende woord wordt weergegeven. De aandacht wordt vooral gericht op taalkundige en niet zozeer op theologische informatie. Er worden in principe geen bijbelverzen besproken; dat wordt gedaan in het commentaar in de tekstdelen. Het theologisch belang van deze taalkundige informatie is daarom niet minder: de uitleg van een bepaald bijbelvers of van een bijbels begrip stoelt mede op taalkundige gegevens over woorden van het Griekse NT.

Elke woordstudie begint met het noemen van de woordsoort waartoe het betreffende woord behoort. In het geval van zelfstandige naamwoorden wordt direct na het noemen van de woordsoort het geslacht van het woord vermeld: mannelijk (mnl.), vrouwelijk (vrl.) of onzijdig (onz.).

Na het noemen van het woord en zijn woordsoort wordt, ook in de eerste alinea, de (hoofd)betekenis van het woord genoemd. In verdere alinea's wordt eventueel op verschillende betekenisnuanceringen, uitdrukkingen of bijzonderheden ingegaan, waarbij doorgaans verwezen wordt naar tekstplaatsen in het NT die als illustratie van het woordgebruik kunnen dienen.

3 DE WOORDVORMEN

3.1 Het begrip 'woordvorm'

De meeste van de ongeveer 5000 woorden in het Griekse NT hebben de mogelijkheid om door middel van verandering van vorm hun betekenis te variëren. Door verandering van vorm kunnen onder meer getal (enkel- of meervoud) en – bij een werkwoord – persoon (ik, jij, hij, wij, jullie of zij) en tijd (tegenwoordig, verleden of toekomstig) gewisseld worden. In het Nederlands zijn bijvoorbeeld 'loop, loopt, lopen, lopend, liep, liepen, gelopen' allemaal woordvormen bij het ene woord 'lopen'.

De verschillende vormen die een woord kan aannemen om de betekenis te variëren, noemen we 'woordvormen'. Een van de woordvormen is vastgesteld als 'trefwoordvorm', d.w.z. de woordvorm die gebruikt wordt om het woord op zijn alfabetische plaats in een woordenboek te vermelden. Wanneer bij uitzondering een woord om andere redenen dan om de betekenis te variëren zijn vorm verandert, worden de verschillende vormen volgens deze definitie niet als verschillende woordvormen beschouwd: van woord *2301 kata* bijvoorbeeld wordt de 'vorm' *kat'*, die ontstaat door weglating van de laatste klinker vóór een volgend woord dat met een klinker begint, niet als een aparte woordvorm beschouwd.

De woorden die door vormverandering hun betekenis kunnen variëren, behoren tot de volgende woordsoorten: lidwoord, telwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord, voornaamwoord en werkwoord. De woordsoorten bijwoord, voegwoord, voorzetsel, partikel en tussenwerpsel kunnen niet van vorm veranderen om hun betekenis te variëren; een woord in deze woordsoorten kent dus maar één woordvorm, die dan vanzelfsprekend ook als trefwoordvorm gebruikt moet worden.

3.2 Systemen van woordvormen

Om de betekenis van een enkele woordvorm goed te begrijpen, is het nodig een overzicht te hebben van alle woordvormen van hetzelfde woord die naast deze ene vorm kunnen voorkomen.

Een eerste verdeling in soorten woordvormen is die in naamwoordelijke en werkwoordelijke. Beide systemen van samenhangende woordvormen worden hieronder achtereenvolgens besproken.

3.2.1 Het naamwoordelijk systeem

Tot het naamwoordelijk systeem behoren de woordsoorten lidwoord, telwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord en voornaamwoord. In deze woordsoorten kunnen drie soorten informatie gevarieerd worden, namelijk de naamval, het getal en het geslacht.

3.2.1.1 Naamval (1/2/3/4/5)

De naamval geeft de functie van het woord in de zin aan. Er zijn vijf naamvallen; ze worden met een rangnummer benoemd: eerste, tweede, derde, vierde en vijfde naamval. De voornaamste functies die aangegeven worden, zijn: onderwerp (eerste naamval), de bijvoeglijke bepaling die wij weergeven met behulp van het woord 'van' (tweede naamval), meewerkend voorwerp (der-

de naamval), lijdend voorwerp (vierde naamval) en aangesproken persoon (vijfde naamval). In de volgende voorbeeldzinnen zijn de woorden gecursiveerd waarvan de Griekse vertaling in de erbij genoemde naamval zou staan:

- eerste naamval: *Een apostel* van Christus Jezus maakt u dit bekend, broeders.
- tweede naamval: Een apostel *van Christus Jezus* maakt u dit bekend, broeders.
- derde naamval: Een apostel van Christus Jezus maakt *u* dit bekend, broeders.
- vierde naamval: Een apostel van Christus Jezus maakt u *dit* bekend, broeders.
- vijfde naamval: Een apostel van Christus Jezus maakt u dit bekend, *broeders*.

In het moderne Nederlands zijn de naamvalsuitgangen van vroegere tijden bijna volledig verdwenen. Overblijfsels zijn bijvoorbeeld een tweede naamval van 'het huis' in de uitdrukking 'de heer des huizes', of een derde naamval van 'huis' in de zegswijze 'ten huize van'.

3.2.1.2 Getal (ev/mv)

Het getal geeft aan over hoeveel personen of zaken er gesproken wordt. In het nieuwtestamentisch Grieks zijn er, evenals in het Nederlands, twee getallen: één of meer. We spreken van enkel- en meervoudig getal, of korter: enkelvoud (ev) en meervoud (mv).

3.2.1.3 Geslacht (mnl./vrl./onz.)

Het geslacht deelt de bestaande werkelijkheid in drie groepen: een groep mannelijke, een groep vrouwelijke en een groep noch mannelijke noch vrouwelijke personen of zaken. We spreken van mannelijk (mnl.), vrouwelijk (vrl.) en onzijdig (onz.) geslacht. Deze taalkundige indeling komt in veel gevallen overeen met onze biologische zienswijze, maar vaak ook niet. Wat dit betreft is er weinig verschil tussen het Grieks en het Nederlands. Het Nederlandse woord 'vrouw' bijvoorbeeld is evenals het overeenkomende Griekse woord vrouwelijk, maar het woord 'vrouwtje' is ook weer net als het overeenkomende Griekse woord onzijdig, ook al is het vrouwtje dat met dat woord wordt aangeduid nog steeds vrouwelijk in biologische zin.

In het Nederlands zijn onzijdige woorden te herkennen aan het feit dat men er het lidwoord 'het' voor kan zetten (bv.: het huis); om te weten of een woord mannelijk of vrouwelijk is, moeten de meeste Nederlanders tegenwoordig het woordenboek raadplegen.

3.2.2 Het werkwoordelijk systeem

Tot het werkwoordelijk systeem behoort alleen de woordsoort werkwoord. In het werkwoord kunnen zes soorten informatie gevarieerd worden, namelijk de persoon, het getal, de tijd, de wijs, het aspect en de onderwerpsrelatie. Behalve de vormen die ontstaan door deze variatiemogelijkheden, zijn er een aantal naamwoordelijke werkwoordsvormen, die wel onderscheid kennen in tijd, aspect, en onderwerpsrelatie, maar niet in persoon en wijs; onderscheid in getal kennen deze naamwoordelijke werkwoordsvormen deels wel en deels niet.

3.2.2.1 Persoon

De persoon geeft aan of het onderwerp de sprekende, de aangesproken of de noch sprekende noch aangesproken partij is. De sprekende partij (ik, wij) wordt eerste persoon genoemd, de aangesproken partij (jij, gij, u, jullie) tweede persoon, en de noch sprekende noch aangesproken partij (hij, zij, het, en ook meervoudig zij) derde persoon.

Omdat de Griekse werkwoordsvormen, afgezien van de naamwoordelijke vormen, al een aanduiding van de persoon in zich hebben, is het niet noodzakelijk in een apart persoonlijk voornaamwoord de persoon van het onderwerp aan te geven; als het onderwerp toch met een persoonlijk voornaamwoord wordt vermeld, houdt dat gewoonlijk in dat het iets meer nadruk heeft.

3.2.2.2 Getal (ev/mv)

Het getal geeft evenals bij de naamwoordelijke vormen aan of er sprake is van één of meer personen of zaken. Het getal van werkwoordsvormen komt in het Nederlands zowel als in het Grieks overeen met het getal van het bijbehorende onderwerp of – in het geval van een gebiedende wijs – van de bijbehorende aangesproken persoon. In het Grieks kan echter een meervoudig onderwerp van onzijdig geslacht gecombineerd worden met een enkelvoudige werkwoordsvorm. In het volgende voorbeeld uit Hebr.2:14 staat het werkwoord in het Grieks in het enkelvoud:

Daar nu de kinderen (onz. mv) aan bloed en vlees *deel hebben* (ev), ...

3.2.2.3 Tijd (tegenwoordig/verleden/toekomend)

Met de tijd geeft de spreker aan op welk moment de inhoud van zijn mededeling zich in zijn voorstelling afspeelt. In het NT-isch Grieks zijn er slechts drie tijden: tijdens, vóór en na het moment van spreken. Deze drie worden tegenwoordige, verleden en toekomende tijd genoemd. De in het volgende voorbeeld gecursiveerde woorden zijn vertalingen van Griekse werkwoordsvormen die respectievelijk een verleden, een tegenwoordige en een toekomende tijd aangeven (zie Matt.5:2 en 6:21):

En Hij *leerde* hen: waar uw schat *is*, daar *zal* ook uw hart *zijn*.

3.2.2.4 Wijs (aantonend/aanvoegend/wensend/gebiedend)

De wijs geeft aan hoe de spreker zich datgene wat gezegd wordt voorstelt in verhouding tot de bestaande werkelijkheid. In het nieuwtestamentisch Grieks zijn er vier wijzen: de aantonende, de aanvoegende, de wensende en de gebiedende wijs. De aantonende wijs presenteert het gezegde als gerealiseerd of gerealiseerd wordend; de aanvoegende als niet gerealiseerd maar wel (onmiddellijk of gemakkelijk) realiseerbaar; de wensende als niet gerealiseerd en niet (onmiddellijk of gemakkelijk) realiseerbaar; de gebiedende als een bevel tot realisatie. Overigens wordt met name de aanvoegende wijs nog op verschillende andere manieren gebruikt, vooral in bijzinnen of afhankelijke zinnen. Het uitwerken hiervan zou echter in dit bestek te ver voeren. In de volgende bijbelverzen zijn de woorden gecursiveerd die een vertaling zijn van de Griekse werkwoordsvormen in de wijzen die erachter tussen haakjes genoemd zijn:

Joh.	8:56	Uw vader Abraham *heeft zich* erop *verheugd* mijn dag te zien	(aantonende wijs)
Openb.	19:7	*Laten wij ... vreugde bedrijven*	(aanvoegende wijs)
Hand.	8:20	Uw geld *zij* met u ten verderve	(wensende wijs)
Matt.	6:11	*Geef* ons heden ons dagelijks brood	(gebiedende wijs)

3.2.2.5 Aspect (duratief/momentaan/statisch)

Het aspect geeft aan hoe de spreker zich het gezegde voorstelt in verhouding tot het tijdsverloop. In het nieuwtestamentisch Grieks zijn er drie aspecten: duratief, momentaan en statisch aspect. Het duratief aspect presenteert het gezegde als iets dat voortduurt, aan de gang is, bezig is; het momentaan aspect presenteert het gezegde zonder enige gedachte aan tijdsduur; het statisch aspect presenteert het gezegde als een toestand zonder dynamiek of veranderlijkheid. Men gebruikt gewoonlijk de Latijnse namen voor de aspecten: de duratieve vormen worden dan 'praesens'-vormen genoemd (afgezien van de vormen in de verleden tijd, die 'imperfectum'-vormen worden genoemd); de momentane vormen heten 'aoristus'-vormen; voor de statische vormen gebruikt men de naam 'perfectum'-vormen (afgezien van de vormen in de verleden tijd, die 'plusquamperfectum'-vormen worden genoemd).

In het volgende bijbelvers zijn de woorden 'neem', 'reis', 'die ... stonden' en 'zijn gestorven' vertalingen van Griekse werkwoordsvormen met respectievelijk een momentaan, een duratief, een duratief en een statisch aspect:

Matt. 2:19 *neem* het kind en zijn moeder en *reis* naar het land Israël,
want zij, *die* het kind naar het leven *stonden, zijn gestorven*.

3.2.2.6 Onderwerpsrelatie (act/pass/med)

De onderwerpsrelatie geeft aan hoe de verhouding is tussen het onderwerp en de handeling van het werkwoord. In het nieuwtestamentisch Grieks zijn er drie onderwerpsrelaties: activum of actief, passivum of passief, medium of mediaal. De actieve verhouding, die overeenkomt met onze bedrijvende vorm, houdt in dat het onderwerp de handeling van het werkwoord uitvoert (ik maak los), de passieve, die overeenkomt met onze lijdende vorm, dat het onderwerp de handeling ondergaat (ik word losgemaakt) en de mediale dat de eigen sfeer of het eigen belang van het onderwerp bij de handeling betrokken is (ik maak los in mijn eigen belang, ik maak me los, ik laat me losmaken, of in bepaalde gevallen ook: ik word losgemaakt). De vormen van het passivum en het medium vallen voor een aanzienlijk deel, namelijk in het duratief en in het statisch aspect, samen. In dat geval wordt alleen de aanduiding (med) gebruikt (vgl. hierna onder 3.4.5). In de volgende bijbelverzen zijn de woorden gecursiveerd die een vertaling zijn van werkwoordsvormen waarvan de onderwerpsrelatie respectievelijk actief, mediaal en passief is:

Matt. 3:11 *Ik doop* u met water tot bekering
Matt. 3:6 *zij lieten zich* in de rivier, de Jordaan, door hem *dopen*
Matt. 3:14 Ik heb nodig door U *gedoopt te worden*

3.2.2.7 Naamwoordelijke werkwoordsvormen (onbepaalde wijs/deelwoord)

Het werkwoord kent naast de eigenlijk werkwoordelijke vormen ook vormen die te interpreteren zijn als zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord. De vormen die als zelfstandig naamwoord dienst doen (minder gelukkig ook wel 'onbepaalde wijs' genoemd), kennen echter geen onderscheid in naamval, getal en geslacht, en ook niet in persoon en wijs, maar wel in tijd, aspect en onderwerpsrelatie. De vormen die men als bijvoeglijke naamwoorden kan beschouwen (ook wel 'deelwoorden' genoemd), kennen zowel onderscheid in tijd, aspect en onderwerpsrelatie, als ook in naamval, getal en geslacht, maar niet in persoon en wijs. In de volgende verzen zijn de woorden gecursiveerd die een vertaling zijn van werkwoordsvormen die dienst doen als respectievelijk een zelfstandig naamwoord en een bijvoeglijk naamwoord:

Matt. 15:20 het *eten* met ongewassen handen maakt een mens niet onrein
Matt. 11:18 Johannes is gekomen, niet *etende*

3.3 De nummering van de woordvormen

De verschillende woordvormen die bij hetzelfde woord horen, zijn steeds direct na de woordstudie opgesomd en genummerd. De vormnummers worden in tegenstelling tot de woordnummers steeds voorafgegaan door een punt, die overeenkomt met de punt die in de tekstdelen het vormnummer aan het woordnummer verbindt. Het vormnummer is tussen vierkante haken gezet, als de betreffende vorm niet in de Textus Receptus voorkomt (bv. onder woord *1996 zaō* 'leven': .[38]). Als er maar één vorm in de tekstdelen van de Studiebijbel voorkomt, heeft deze ene vorm op de plaats waar de vormen worden opgesomd en genummerd, wel een vormnummer gekregen, maar dit nummer wordt verder niet gebruikt in de tekstdelen noch herhaald achter de zinsneden in de concordantie.

3.4 De vertaling van de woordvormen

De woordvormen die na de woordstudie vermeld worden, worden op een systematische wijze van elkaar onderscheiden. Bij elke woordvorm is een Nederlandse vertaling gegeven, en in het geval dat deze vertaling de betreffende woordvorm niet voldoende onderscheidt van andere woordvormen, wordt er tussen haakjes de informatie toegevoegd waarmee andere interpretaties uitgesloten worden. Alle mogelijkheden van interpretaties van woordvormen, dat wil zeggen alle variaties in betekenis die door vormverandering veroorzaakt worden, zijn in deel II na de inleiding schematisch weergegeven in een aantal vormoverzichten.

Soms is er meer dan één beschrijving van één woordvorm mogelijk doordat dezelfde woordvorm op verschillende plaatsen in het naamwoordelijk of werkwoordelijk systeem voorkomt. We spreken dan van 'dubbelvormen'. In het geval van een dubbelvorm vindt men de verschillende interpretaties bij elkaar opgesomd, ook als één of meer van die interpretaties niet in het NT voorkomt. Slechts in het veel voorkomende geval dat een woordvorm in de vijfde naamval overeenkomt met die in de eerste, wordt deze vijfde naamval niet apart genoemd, maar steeds bij de eerste inbegrepen (zie 3.4.10).

In de Nederlandse vertaling van de woordvormen en de eventueel daaraan toegevoegde informatie worden een aantal vaste elementen gebruikt (zie ook de vormoverzichten in deel II na de inleiding). Ze worden hieronder uitgelegd.

3.4.1 Het element: (dat)

Het kenmerk in de vertaling van vormen in de aanvoegende wijs is: (dat), bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

.29 zēsōmen (dat) wij leven (aor)

3.4.2 Het element: moge/mogen

Het kenmerk in de vertaling van vormen in de wensende wijs is: moge/mogen, bv. onder woord *2071 thaumazō* 'verwonderen':

.17 thaumasai moge hij zich verwonderen (aor)

3.4.3 Het element: !

Het kenmerk in de vertaling van vormen in de gebiedende wijs is het uitroepteken, bv. onder woord *2000II zēleuō* 'ijveren':

.1 zēleue ijver!

3.4.4 Het element: (aor)

Om onderscheid te maken met de duratieve en statische vormen, die soms dezelfde vertaling hebben, wordt aan de vertaling van alle momentane vormen de afkorting van aoristus (aor) tussen haakjes toegevoegd (zie hierboven onder 3.2.2.5). Zie het voorbeeld onder 3.4.1.

3.4.5 Het element: (med)

Omdat de vertaling van mediale vormen in veel gevallen niet verschilt van die van actieve of passieve vormen, wordt aan de vertaling van alle mediale vormen, ook voor die waarbij het medium en het passivum samenvallen, de afkorting van medium (med) tussen haakjes toegevoegd (zie hierboven onder 3.2.2.6). Een voorbeeld is te vinden onder woord *1996 zaō* 'leven':

.33 zēsetai hij zal leven (med)

3.4.6 Het element: (pass)
Omdat de vertaling van passieve vormen soms niet verschilt van die van actieve of mediale vormen, wordt aan de vertaling van alle passieve vormen de afkorting van passief (pass) tussen haakjes toegevoegd, bv. onder woord *2005 zēmioō* 'schade lijden':

.1 zēmiōthēsetai hij zal schade lijden (pass)

3.4.7 Het element: (1), (2), (3), (4) of (5)
Wanneer een woordvorm een bepaalde naamval aangeeft, wordt aan de vertaling van de woordvorm het cijfer van deze naamval (1, 2, 3, 4, of 5 voor respectievelijk eerste, tweede, derde, vierde en vijfde naamval) tussen haakjes toegevoegd, bv. onder woord *1997 zestos* 'heet':

.1 zestos heet (1 ev m)

3.4.8 Het element: (ev) of (mv)
Wanneer een woordvorm een enkelvoudig of meervoudig getal aangeeft, wordt de afkorting van dit gegeven (ev of mv voor respectievelijk enkelvoud en meervoud) tussen haakjes aan de vertaling van de woordvorm toegevoegd, tenzij dit vanzelf uit de vertaling blijkt, bv. onder woord *2000 zeō* 'koken':

.2 zeontes kokend (1 mv m)

maar onder woord *2019 zōion* 'levend wezen':

.3 zōia levende wezens (1/4)

3.4.9 Het element: (m), (v) of (o)
Wanneer een woordvorm een bepaald geslacht aangeeft, wordt de afkorting van dat geslacht (m, v of o voor respectievelijk mannelijk, vrouwelijk en onzijdig) tussen haakjes aan de vertaling van de woordvorm toegevoegd – behalve bij zelfstandige naamwoorden, want daar is dit gegeven al vermeld in de beschrijving van de woordbetekenis. Zie het voorbeeld onder 3.4.7.

3.4.10 Het element: /
Wanneer een woordvorm meer dan één naamval of geslacht kan aangeven, worden de verschillende naamvallen of geslachten met een schuine streep van elkaar gescheiden; in het geval dat een woordvorm zowel een eerste als een vijfde naamval kan aangeven, wordt deze vijfde naamval niet apart vermeld, maar steeds bij de eerste inbegrepen. Bij de volgende woordvorm, te vinden onder woord *2019 zōion* 'levend wezen', mag men 1/4 dus opvatten als 1/4/5:

.1 zōion levend wezen (1/4)

3.4.11 Het element: –
Wanneer een woordvorm meer dan één interpretatie toelaat – afgezien van verschillen in naamval en geslacht alleen, die met een schuine streep worden aangegeven –, worden de verschillende interpretaties door middel van een horizontaal streepje van elkaar gescheiden, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

.1 zō ik leef – (dat) ik leef

Wanneer echter de vertaling van de woordvorm in de verschillende interpretaties dezelfde is, wordt er maar eenmaal een vertaling gegeven, bv. onder het zelfde woord:

.9 zōn levend (1 ev m – 1/4 ev o)

4 DE CONCORDANTIE

4.1 De basistekst

Het derde en laatste onderdeel onder een woordnummer in de woordstudie- en concordantiedelen is een opsomming van alle plaatsen, ofwel bijbelverzen, waar het woord voorkomt in de Griekse tekst van de Studiebijbel. Al deze onderdelen van alle woorden tezamen vormen een zogenaamde Grieks-Nederlandse concordantie: alle plaatsen waar het Griekse woord voorkomt, worden opgesomd, en in Nederlandse vertaling wordt een zinsnede uit het vermelde bijbelvers gegeven. Dit maakt het mogelijk om de verschillende Nederlandse vertalingen die er eventueel voor eenzelfde Grieks woord gebruikt worden, in één overzicht te bekijken. Dit is niet mogelijk in een Nederlandse concordantie: daar zijn de verschillende vertalingen van eenzelfde Grieks woord te vinden onder verschillende trefwoorden.

De Griekse tekst van de Studiebijbel is de basistekst voor het vaststellen van de vindplaatsen. Bij deze tekst zijn de varianten inbegrepen: alle plaatsen waar een variant in de tekst voorkomt, worden in de concordantie gemarkeerd door tekens die rechts in de marge naast de zinsneden worden toegevoegd. Hoe dit gebeurt, wordt verderop uitgelegd (zie 4.5).

Een aantal woorden komt in vergelijking met andere woorden van dezelfde woordsoort erg veel voor en is in verband daarmee buiten de concordantie gehouden; in deel 13 geldt dit voor: *2021 ē* 'of', *2039 hēmeis* 'wij', *2190 hina* 'opdat', *2248 kai* 'en; ook', *2301 kata* 'naar omlaag ten opzichte van', *2673 legō* 'zeggen', *2826 men* 'weliswaar', *2848 meta* 'met', *2883 mē* 'niet'. Ook al worden de vindplaatsen van deze woorden niet genoemd, de bijbehorende woordstudies en eventuele woordvormen worden natuurlijk wel gepresenteerd.

4.2 De plaatsaanduiding

Van alle woorden die in de concordantie opgenomen zijn worden de vindplaatsen aangeduid met bijbelboeknaam, hoofdstuk- en versnummer. Deze plaatsaanduidingen zijn gebaseerd op de versindeling zoals die te vinden is in de Griekse tekst van de Studiebijbel; deze versindeling komt overeen met die van de Textus Receptus in de Stephanuseditie uit het jaar 1550. Zijn er meer plaatsen in één bijbelboek waar eenzelfde woord voorkomt, dan wordt het bijbelboek niet herhaald in de opsomming van de plaatsen. Bij de bijbelboeken die geen hoofdstukken hebben (Filem., 2Joh., 3Joh. en Jud.), is er uiteraard geen hoofdstuknummer afgedrukt.

4.3 De zinsnede

Na elke plaatsaanduiding in de concordantie is er een regel tekst in Nederlandse vertaling afgedrukt. De vertaling waaruit deze regel tekst geselecteerd is, is gewoonlijk de Nieuwe Vertaling, dus de NBG-vertaling van 1951. Slechts in die gevallen dat er van het Griekse woord waarvan de vindplaats genoemd is, in verband met een verschil in de Griekse tekst geen vertaling in de NBG-vertaling aan te wijzen is, wordt er, als er wel een vertaling van dat woord in de Statenvertaling te vinden is, een regel tekst uit de Statenvertaling (editie 1977) afgedrukt. Vóór zo'n zinsnede uit de Statenvertaling is steeds de afkorting SV toegevoegd, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

Joh. 6:69 SV dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de **levende** God.

Wanneer de versindeling van de Nieuwe Vertaling of van de Statenvertaling afwijkt van de versindeling in de Griekse tekst, is het afwijkende versnummer tussen haakjes in de zinsnede opgenomen, bv. onder hetzelfde woord:

Matt. 22:32 (33) Hij is niet een God van doden, maar van **levenden**.

De vertaling van het Griekse woord waarvan de plaats genoemd wordt, verschijnt gewoonlijk in een vette letter. Als er geen vette letters zijn, betekent dit dat men niet zonder meer één of meer woorden in de NBG- of Statenvertaling als vertaling van het Griekse woord kan aanwijzen. Gewoonlijk wordt dan op de tweede regel een letterlijke vertaling gegeven waarin men wel een of meer woorden in een vette letter vindt, bv. weer onder woord *1996 zaō* 'leven':

Luc. 15:13 waar hij zijn vermogen verkwistte in een leven van overdaad
letterlijk: waar hij zijn vermogen verkwistte, **levend** in overdaad.

Voor elke keer dat eenzelfde Grieks woord ook binnen één vers voorkomt, is er een aparte regel genomen, bv. eveneens onder woord *1996 zaō* 'leven':

Luc. 20:38 Hij is niet een God van doden, maar van **levenden**,
want voor Hem **leven zij** allen.

Wanneer in zo'n geval de tekst van deze opeenvolgende regels niet doorloopt, worden aan het eind van de eerste regel of aan het begin van de tweede drie puntjes geplaatst, bv. onder woord *2015 zoē* 'leven':

Joh. 5:24 wie mijn woord hoort en Hem gelooft, ..., heeft eeuwig **leven** ...,
want hij is overgegaan uit de dood in het **leven**.

Wanneer de tekst van een tweede regel midden uit een voorafgaande regel is weggehaald, wordt de plaats in de eerste regel waar de tweede regel thuishoort, gemarkeerd met het teken)(, en dit teken wordt dan, gevolgd door een dubbele punt, herhaald aan het begin van de tweede regel, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

2Cor. 5:15 opdat **zij**,)(, niet meer voor zichzelf **zouden leven**,
)(: **die leven**

4.4 De verwijzing naar de woordvormen

Wanneer er in het overzicht van de woordvormen twee of meer genummerde woordvormen opgesomd zijn (zie hierboven onder 3.3), wordt in de concordantie rechts van elke zinsnede en voorafgegaan door een punt het nummer van de vorm vermeld die in de Griekse tekst van het betreffende bijbelvers voorkomt. Op deze manier kan men informatie die in de vertaling niet zichtbaar is, maar wel in de Griekse vorm ligt opgesloten, achterhalen door te kijken bij de woordvorm waarnaar verwezen wordt. Informatie betreffende naamval, getal, geslacht, tijd, wijs, aspect en onderwerpsrelatie (zie hoofdstuk 3 De woordvormen) is bij vertaling vaak verloren gegaan. Zo verwijst in het volgende voorbeeld de aanduiding .3 naar de derde vorm in de lijst die onder woord *2016 zōnē* 'gordel' te vinden is:

Openb.15:6 en de borst omgord met een gouden **gordel**. ·3

Door bij de vertaling van vorm 3 in de lijst te kijken, kan men bijvoorbeeld concluderen dat er in het Grieks een meervoud ('gordels') is gebruikt, wat in de Nederlandse vertaling 'gordel' niet meer zichtbaar is.

4.5 De aanduiding van varianten

Alle plaatsen in de tekstdelen waar er een verschil in tekst is tussen de Textus Receptus (TR) en drie andere tekstedities (N25, N26 en H-F; zie voor meer informatie de inleiding bij een tekstdeel) worden in de concordantie gemarkeerd. Bij deze zogenaamde varianten maken we onderscheid tussen weglatingen uit de TR, toevoegingen aan de TR, variaties in plaatsing, wisselingen van twee vormen van hetzelfde trefwoord met dezelfde woordomgeving, en tenslotte andere tekstverschillen. Deze vijf soorten varianten worden kenbaar gemaakt met behulp van de tekens die hieronder worden uitgelegd.

4.5.1 De markering: ° – wel in TR, niet in andere edities of tussen []
Wanneer in een vers een woord wel in de TR voorkomt, maar door een of meer van de drie andere tekstedities wordt weggelaten of tussen vierkante haken wordt gezet, wordt dit in de concordantie aangegeven met behulp van een cirkeltje in de marge rechts van de betreffende zinsnede, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

Joh. 6:69 SV dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de **levende** God. .11°

4.5.2 De markering: ▾ – niet in TR, wel in andere edities
Wanneer in een vers een woord niet in de TR voorkomt, maar in een of meer van de drie andere tekstedities wel is opgenomen, wordt deze toevoeging in de concordantie aangegeven met behulp van een driehoekje in de marge rechts van de betreffende zinsnede, bv. onder woord *2028 ēdē* 'reeds':

Luc. 23:44 En het was **reeds** ongeveer het zesde uur ▾

4.5.3 De markering: °▾ – verschillende plaatsing in de zin
Wanneer de TR en een of meer van de drie andere tekstedities hetzelfde woord in dezelfde vorm op verschillende plaatsen in de zin hebben staan, wordt deze variatie in plaatsing in de concordantie aangegeven met een combinatie van een cirkeltje en een driehoekje in de marge rechts van de betreffende zinsnede, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

Gal. 2:14 Indien gij ... naar heidens en niet naar Joods gebruik **leeft**, .2°▾

4.5.4 De markering: / – verschillende vorm van één woord
Wanneer in de TR en een of meer van de drie andere tekstedities verschillende vormen van hetzelfde woord met verder dezelfde woordomgeving te lezen zijn, wordt deze wisseling aangegeven door in de concordantie in de marge rechts van de betreffende zinsnede eerst het nummer van de vorm volgens de TR te noemen, en daarna, gescheiden door een schuine streep, het nummer uit een of meer andere tekstedities, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

Marc. 5:23 leg haar de handen op, dan **zal zij** behouden worden en **in leven blijven**. .33/.32

4.5.5 De markering: °° – woord uit TR met ander tekstverschil
Wanneer in een vers een woord uit de TR betrokken is bij een tekstverschil dat niet tot een van bovengenoemde gevallen gerekend kan worden, zijn er twee cirkeltjes in de marge rechts van de betreffende zinsnede geplaatst, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

Openb. 7:17 SV Want het lam ... zal hun een Leidsman zijn tot **levende** fonteinen .18°°

In N25, N26 en H-F wordt hier een vorm van het woord *2015 zōē* 'leven' aangetroffen, zodat er dan staat: tot fonteinen van **leven**.

4.5.6 De markering: ▾▾ – woord niet uit TR met ander tekstverschil
Wanneer in een of meer van de drie tekstedities die met de TR vergeleken worden, in een vers een woord voorkomt dat betrokken is bij een tekstverschil dat niet tot een van bovengenoemde gevallen gerekend kan worden, worden er twee driehoekjes in de marge rechts van de betreffende zinsnede geplaatst, bv. onder woord *1996 zaō* 'leven':

Luc. 15:32 want uw broeder hier was dood en **is levend geworden**, .26▾▾

In TR en H-F wordt hier een vorm van het woord *291 ana-zaō* 'weer levend worden, opleven' aangetroffen, zodat er dan staat: en **is weer levend geworden**.

1996 **ζάω** **zaō**

Het werkwoord *zaō* betekent 'leven'.

Het ligt in een andere sfeer dan *875 bioō* 'leven, zijn (dagelijks) leven leiden'. Bij *zaō* en de bijbehorende woorden – zie met name het zelfstandig naamwoord *2015 zōē* '(het) leven' – ligt de nadruk vooral op het leven als zodanig (bv. Matt.4:4), op het bestaan als levend wezen – vgl. het verwante woord *2019 zōion* 'levend wezen; dier'. Het wordt doorgaans van mensen gezegd, maar ook weleens van dieren (Openb.16:3 TR). Zo kan het voorkomen (bv. Rom.14:8) als tegenstelling tot 'sterven' (zie *552 apo-thnēiskō*). In het geval van een overledene die door Jezus of een van zijn discipelen uit de dood wordt opgewekt (bv. Matt.9:18 over Jaïrus' dochter), komt het woord in de richting van de samenstelling *291 ana-zaō*, dat het specifieke werkwoord is voor 'weer levend worden'. We treffen het ook aan voor zieken die herstellen, '(blijven) leven' (bv. Joh.4:50), evenals in het geval van de verloren zoon die terugkeert (Luc.15:32). Doorgaans kan men echter volstaan met de vertaling 'leven'.

Het woord *zaō* wordt behalve voor 'leven' in de gewone, aardse zin heel vaak gebruikt voor 'leven in hogere zin'. Allereerst wordt naar oudtestamentisch voorbeeld (bv. Jer.10:10) God in tegenstelling tot de afgoden de 'levende God' genoemd (bv. 1Thess.1:9). Dit houdt niet alleen in dat God, anders dan de afgoden, leeft en niet dood is, maar ook dat Hij handelend, actief is en Zich met de mensen inlaat (bv. Hand.14:15vv.). In het verlengde hiervan ligt het als ook zaken die bij God horen, of meer in het bijzonder van Hem afkomstig zijn en onder de mensen werkzaam zijn, 'levend' genoemd worden, zoals het woord van God (bv. Hebr.4:12) en de hoop op de hemelse erfenis (1Petr.1:3). Van mensen kan gezegd worden dat ze leven overeenkomstig Gods wil (bv. Tit.2:12). Deze manier van leven vooronderstelt sterven voor de zonde (bv. Rom.6, speciaal vs.11), en wordt in Gal.5:25 aangeduid als 'leven door de Geest'. In teksten als Joh.5:25 wordt het woord gebruikt voor het (eeuwig) leven van mensen na de opstanding (vgl. vs.28-29), in een andere, hogere zin dan in het geval van iemand als Jaïrus' dochter. Overigens is het niet altijd uit te maken of gedoeld wordt op 'leven' naar Gods wil in deze wereld, of op '(her)leven' na de opstanding (bv. Luc.10:28).

Bijzondere vermelding verdient de woordverbinding 'levend water' in bv. Joh.4:10-11, dat – evenals 'water des levens' – in de eerste plaats wijst op stromend tegenover stilstaand water (vgl. in het OT bv. Gen.26:19), maar blijkens vs.14 gebezigd wordt in verband met het eeuwige leven (vgl. Joh.7:38 en Openb.7:17; en in het OT bv. Jer.2:13). In dezelfde lijn ligt een verbinding als 'levend brood', waardoor iemand in eeuwigheid zal leven (Joh.6:51, en de gelijkwaardige uitdrukking 'brood des levens' in Joh.6:35). Vergelijk voor al deze uitdrukkingen, en voor de combinatie *psuchē zōsa* 'levende ziel' in 1Cor.15:45 en Openb.16:3 TR, *2015 zōē*, laatste alinea.

.1	ζῶ	zō	ik leef – (dat) ik leef
.2	ζῇς	zēis	jij leeft – (dat) jij leeft
.3	ζῶμεν	zōmen	wij leven – (dat) wij leven

.4	ζῆτε	zēte	jullie leven – (dat) jullie leven
.5	ζῶσιν	zōsin	zij leven – (dat) zij leven – levend (3 mv m/o)
.6	ζῶμεν	zōmen	zie 3
.7	ζῶσιν	zōsin	zie 5
.8	ζῆν	zēn	leven
.9	ζῶν	zōn	levend (1 ev m – 1/4 ev o)
.10	ζῶντα	zōnta	levend (4 ev m – 1/4 mv o)
.11	ζῶντος	zōntos	levend (2 ev m/o)
.12	ζῶντι	zōnti	levend (3 ev m/o)
.13	ζῶντες	zōntes	levend (1 mv m)
.14	ζῶντας	zōntas	levend (4 mv m)
.15	ζώντων	zōntōn	levend (2 mv m/o)
.16	ζῶσα	zōsa	levend (1 ev v)
.17	ζῶσαν	zōsan	levend (4 ev v)
.18	ζώσας	zōsas	levend (4 mv v)
.19	ζῶν	zōn	zie 9
.20	ζῶντος	zōntos	zie 11
.21	ζῶντα	zōnta	zie 10
.22	ἔζων	ezōn	ik leefde – zij leefden
.23	ἐζῆτε	ezēte	jullie leefden
.24	ζήσομεν	zēsomen	wij zullen leven
.25	ἔζησα	ezēsa	ik heb geleefd (aor)
.26	ἔζησεν	ezēsen	hij heeft geleefd (aor)
.27	ἔζησαν	ezēsan	zij hebben geleefd (aor)
.28	ζήσω	zēsō	ik zal leven – (dat) ik leef (aor)
.29	ζήσωμεν	zēsōmen	(dat) wij leven (aor)
.30	ζήσασα	zēsasa	levend (1 ev v; aor)
.31	ζῇ	zēi	hij leeft – (dat) hij leeft
.32	ζήσῃ	zēsēi	(dat) hij leeft (aor) – jij zult leven (med)
.33	ζήσεται	zēsetai	hij zal leven (med)
.34	ζησόμεθα	zēsometha	wij zullen leven (med)
.35	ζήσεσθε	zēsesthe	jullie zullen leven (med)
.36	ζήσονται	zēsontai	zij zullen leven (med)
.37	ζῇ	zēi	zie 31
.[38]	ζήσετε	zēsete	jullie zullen leven
.[39]	ζήσουσιν	zēsousin	zij zullen leven – zullende leven (3 mv m/o)
.[40]	ζήσει	zēsei	hij zal leven

Matt.	4:4	Er staat geschreven: Niet alleen van brood **zal** de mens **leven**,	.33
	9:18	Mijn dochter is zo juist gestorven, maar kom ... en **zij zal leven**.	.33
	16:16	Gij zijt de Christus, de Zoon van de **levende** God!	.11
	22:32	(33) Hij is niet een God van doden, maar van **levenden**.	.15
	26:63	Ik bezweer U bij de **levende** God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus,	.11
	27:63	wij hebben ons herinnerd, dat die verleider **bij zijn leven** gezegd heeft:	.9
Marc.	5:23	leg haar de handen op, dan **zal zij** behouden worden en **in leven blijven**.	.33/.32
	12:27	Hij is niet een God van doden, maar van **levenden.** Gij dwaalt wel zeer.	.15
	16:11	toen zij hoorden, dat **Hij leefde** en door haar gezien was,	.31

Luc.	2:36	**nadat zij** met haar man na haar huwelijksdag zeven jaren **had geleefd**,	.30
	4:4	Er staat geschreven: Niet alleen van brood **zal** de mens **leven**.	.33
	10:28	Hij zeide tot hem: Gij hebt juist geantwoord; doe dat en **gij zult leven**.	.32
	15:13	waar hij zijn vermogen verkwistte in een leven van overdaad.	.19
		letterlijk: waar hij zijn vermogen verkwistte, **levend** in overdaad.	
	15:32	want uw broeder hier was dood en **is levend geworden**,	.26''
	20:38	Hij is niet een God van doden, maar van **levenden**,	.15
		want voor Hem **leven zij** allen.	.5
	24:5	zeiden dezen tot haar: Wat zoekt gij de **levende** bij de doden?	.10
	24:23	engelen ..., die zeiden, **dat** Hij **leeft**.	.8
Joh.	4:10	en Hij zou u **levend** water hebben gegeven.	.9
	4:11	hoe komt Gij dan aan het **levende** water?	.9
	4:50	Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon **leeft**!	.31
	4:51	kwamen zijn slaven hem tegemoet en zeiden, dat zijn kind **leefde**.	.31
	4:53	dat uur ..., waarop Jezus tot hem gezegd had: Uw zoon **leeft**,	.31
	5:25	en die haar horen, **zullen leven**.	.36/.[39]
	6:51	Ik ben het **levende** brood, dat uit de hemel nedergedaald is.	.9
		Indien iemand van dit brood eet, **hij zal** in eeuwigheid **leven**;	.33/.[40]
	6:57	Gelijk de **levende** Vader Mij gezonden heeft	.9
		en **Ik leef** door de Vader,	.1
		zo **zal** ook **hij**, die Mij eet, **leven** door Mij.	.33/.[40]
	6:58	wie dit brood eet, **zal** in eeuwigheid **leven**.	.33/.[40]
	6:69	SV dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de **levende** God.	.11°
	7:38	stromen van **levend** water zullen uit zijn binnenste vloeien.	.20
	11:25	wie in Mij gelooft, **zal leven**, ook al is hij gestorven,	.33
	11:26	en een ieder, **die leeft** en in Mij gelooft, zal in eeuwigheid niet sterven;	.9
	14:19	maar gij ziet Mij, want **Ik leef**	.1
		en **gij zult leven**.	.35/.[38]
Hand.	1:3	aan wie Hij Zich ook ... met vele kentekenen **levend** heeft vertoond,	.10
	7:38	en hij ontving **levende** woorden om die u te geven.	.21
	9:41	toen riep hij de heiligen en de weduwen en stelde haar **levend** voor hen.	.17
	10:42	die door God is aangesteld tot rechter over **levenden** en doden.	.15
	14:15	dat gij u van dit ijdel bedrijf moet bekeren tot de **levende** God,	.10
	17:28	Want in Hem **leven wij**, bewegen wij ons en zijn wij,	.3
	20:12	En zij brachten de jongen **levend** weg, en werden buitengewoon bemoedigd.	.10
	22:22	Weg van de aarde met zo iemand: want hij behoort niet **te blijven leven**!	.8
	25:19	van wie Paulus beweerde, **dat** Hij **leeft**.	.8
	25:24	roepende, dat hij niet langer moest **blijven leven**.	.8
	26:5	dat **ik** naar de meest nauwgezette partij ... **geleefd heb**.	.25
	28:4	Deze man is zeker een moordenaar, die de wraakgodin niet wil laten **leven**,	.8
Rom.	1:17	gelijk geschreven staat: De rechtvaardige **zal** uit geloof **leven**.	.33
	6:2	Immers, hoe **zullen wij**, die der zonde gestorven zijn, daarin nog **leven**?	.24
	6:10	wat zijn leven betreft,	.31
		letterlijk: wat **Hij leeft**,	
		leeft Hij voor God.	.31
	6:11	dat gij wel dood zijt voor de zonde, maar **levend** voor God in Christus	.14
	6:13	als mensen, **die** dood zijn geweest, maar thans **leven**,	.14

Rom.	7:1	dat de wet heerschappij voert over de mens, zolang **hij leeft**?	.31
	7:2	de gehuwde vrouw is door de wet aan haar man gebonden, **zolang deze leeft**;	.12
	7:3	indien zij bij het leven van haar man een ander tot man neemt,	.11
		letterlijk: indien zij, **terwijl** haar man **leeft**, een ander tot man neemt,	
	7:9	**Ik heb** eertijds **geleefd** zonder wet;	.22
	8:12	zijn wij schuldenaars, maar niet van het vlees, om naar het vlees te **leven**.	.8
	8:13	Want indien **gij** naar het vlees **leeft**, zult gij sterven;	.4
		maar indien gij door de Geest de werkingen ... doodt, **zult gij leven**.	.35
	9:26	daar zullen zij genoemd worden: zonen van de **levende** God.	.11
	10:5	De mens, die de gerechtigheid naar de wet doet, **zal** daardoor **leven**.	.33
	12:1	dat gij uw lichamen stelt tot een **levend**, ... en Gode welgevallig offer:	.17
	14:7	Want niemand onzer **leeft** voor zichzelf, en niemand sterft voor zichzelf;	.31
	14:8	want als **wij leven**,	.6
		het is voor de Here,	.6
		letterlijk: **leven wij** voor de Here, ...	
		Hetzij **wij** dan **leven**, hetzij wij sterven, wij zijn des Heren.	.3
	14:9	Want hiertoe **is** Christus gestorven en **levend geworden**,	.26˙˙
		opdat Hij èn over doden èn over **levenden** heerschappij voeren zou.	.15
	14:11	**Ik leef**, spreekt de Here: voor Mij zal alle knie zich buigen,	.1
1Cor.	7:39	Een vrouw is gebonden, zolang haar man **leeft**;	.31
	9:14	Zo heeft de Here ... de regel gesteld, **dat** zij van het evangelie **leven**.	.8
	15:45	Aldus staat er ook geschreven: de eerste mens, Adam, werd een **levende** ziel;	.17
2Cor.	1:8	zodat wij zelfs aan ons **leven** wanhoopten;	.8
	3:3	niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de **levende** God,	.11
	4:11	Want voortdurend worden wij, **die leven**, aan de dood overgeleverd,	.13
	5:15	opdat **zij**,)(, niet meer voor zichzelf **zouden leven**,	.7
		)(: **die leven**	.13
	6:9	als niet bekend en toch wel bekend; als stervend en zie, **wij leven**;	.3
	6:16	Wij toch zijn de tempel van de **levende** God, gelijk God gesproken heeft:	.11
	13:4	Welnu, Hij is gekruisigd uit zwakheid, maar **Hij leeft** uit de kracht Gods.	.31
		Welnu, wij zijn zwak in Hem, maar **wij zullen** met Hem **leven** voor u	.34/.24
Gal.	2:14	Indien gij ... naar heidens en niet naar Joods gebruik **leeft**,	.2°˙
	2:19	Want ik ben door de wet voor de wet gestorven om voor God te leven.	.28
		letterlijk: Want ik ben ... gestorven, opdat **ik** voor God **leef**.	
	2:20	Met Christus ben ik gekruisigd, en toch **leef ik**,	.1
		(dat is), niet meer mijn ik, maar Christus **leeft** in mij.	.37
		En voor zover **ik** nu (nog) in het vlees **leef**,	.1
		leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad	.1
	3:11	immers, de rechtvaardige **zal** uit geloof **leven**.	.33
	3:12	maar: wie dat doet, **zal** daardoor **leven**.	.33
	5:25	Indien **wij** door de Geest **leven**, laten wij ook door de Geest het spoor houden.	.3
Fil.	1:21	Want het **leven** is mij Christus en het sterven gewin.	.8
	1:22	Indien ik in het vlees blijf leven, betekent dat ... werken met vrucht,	.8
		letterlijk: maar **te leven** in het vlees, betekent werken met vrucht,	
Col.	2:20	waartoe laat gij u, als**of gij** in de wereld **leefdet**, geboden opleggen:	.13
	3:7	Daarin hebt ook gij eertijds gewandeld, toen **gij** erin **leefdet**.	.23

1Thess.	1:9	hoe gij u van de afgoden ... bekeerd hebt, om de **levende** ... God te dienen,	.12
	3:8	want nu **leven wij**, als gij staat in de Here.	.6
	4:15	wij, **levenden**, ... zullen in geen geval de ontslapenen voorgaan,	.13
	4:17	daarna zullen wij, **levenden**, die achterbleven, ... weggevoerd worden,	.13
	5:10	die voor ons gestorven is, opdat **wij** ... tezamen met Hem **zouden leven**.	.29
1Tim.	3:15	het huis Gods, dat is de gemeente van de **levende** God,	.11
	4:10	omdat wij onze hoop gevestigd hebben op de **levende** God,	.12
	5:6	doch zij, die een los leven leidt, is **levend** dood.	.16
	6:17	SV Beveel de rijken ..., dat zij ... hun hoop stellen ... op de **levende** God,	.12°
2Tim.	3:12	Trouwens, allen, die ... godvruchtig willen **leven**, zullen vervolgd worden.	.8°'
	4:1	Christus Jezus, die **levenden** en doden zal oordelen,	.14
Tit.	2:12	om ons op te voeden, zodat **wij** ... godvruchtig in deze wereld **leven**,	.29
Hebr.	2:15	die gedurende hun ganse **leven** door angst ... tot slavernij gedoemd waren.	.8
	3:12	door af te vallen van de **levende** God,	.11
	4:12	het woord Gods is **levend** ... en scherper dan enig tweesnijdend zwaard	.9
	7:8	iemand, van wie wordt getuigd, dat **hij leeft**.	.31
	7:25	**daar Hij** altijd **leeft** om voor hen te pleiten.	.9
	9:14	hoeveel te meer zal het bloed ... reinigen ..., om de **levende** God te dienen?	.12
	9:17	daar het nog geen gevolg heeft, zolang de erflater **leeft**.	.31
	10:20	langs de nieuwe en **levende** weg, die Hij ons ingewijd heeft,	.17
	10:31	Vreselijk is het, te vallen in de handen van de **levende** God!	.11
	10:38	en mijn rechtvaardige **zal** uit geloof **leven**;	.33
	12:9	**zullen wij** ons dan niet ... onderwerpen aan de Vader der geesten, en **leven**?	.24
	12:22	gij zijt genaderd tot de berg Sion, tot de stad van de **levende** God,	.11
Jac.	4:15	Indien de Here wil, **zullen wij leven** en dit of dat doen.	.29/.24
1Petr.	1:3	die ons ... heeft doen wedergeboren worden tot een **levende** hoop,	.17
	1:23	als wedergeborenen, ..., door het **levende** en blijvende woord van God.	.11
	2:4	En komt tot Hem, de **levende** steen, door de mensen wel verworpen,	.10
	2:5	en laat u ook zelf als **levende** stenen gebruiken	.13
	2:24	opdat **wij**, aan de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid **zouden leven**;	.29
	4:5	die gereed staat om **levenden** en doden te oordelen.	.14
	4:6	daartoe is ook aan doden het evangelie gebracht, opdat **zij** ... **zouden leven**.	.7
1Joh.	4:9	opdat **wij zouden leven** door Hem.	.29
Openb.	1:18	(17) ..., Ik ben de eerste en de laatste, (18) en de **levende**,	.9
		en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben **levend** tot in alle eeuwigheden,	.9
	2:8	Dit zegt de eerste en de laatste, die dood geweest **is** en **levend geworden**:	.26
	3:1	Ik weet uw werken, dat gij de naam hebt, dat **gij leeft**, maar gij zijt dood.	.2
	4:9	**die** op de troon gezeten is en tot in alle eeuwigheden **leeft**,	.12
	4:10	zullen de vierentwintig oudsten ... Hem aanbidden, **die** ... **leeft**,	.12
	5:14	SV En de vier en twintig ouderlingen ... aanbaden Hem, **Die leeft**	.12°
	7:2	En ik zag een andere engel ..., hebbende het zegel van de **levende** God;	.11
	7:17	SV Want het lam ... zal hun een Leidsman zijn tot **levende** fonteinen	.18°°
	10:6	**die leeft** tot in alle eeuwigheden, die de hemel geschapen heeft	.12
	13:14	het beest, dat de wond van het zwaard had en **(weer) levend geworden is**.	.26°'
	15:7	schalen, vol van de gramschap van God, **die leeft** tot in alle eeuwigheden.	.11
	16:3	SV en alle **levende** ziel is gestorven in de zee.	.16°°

Openb.19:20	**levend** werden zij beiden geworpen in de poel des vuurs,	.13
20:4	en **zij werden weder levend** en heersten als koningen met Christus,	.27
20:5	De overige doden **werden** niet weder **levend**,	.27''

1997 ζεστός zestos

Het bijvoeglijk naamwoord *zestos* betekent 'gekookt, (kokend) heet'.

In letterlijke zin komt het in het NT niet voor. In overeenstemming met het werkwoord waarvan het afgeleid is, *2000 zeō* 'koken, aan de kook zijn', dat vaak overdrachtelijk voorkomt, wordt het in de brief aan Laodicea gebruikt voor de bruisende geestesgesteldheid van mensen (Openb.3:15-16).

.1	ζεστός	zestos	heet (1 ev m)

Openb. 3:15	Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, noch **heet**.	
	Waart gij maar koud of **heet**!	
3:16	omdat gij lauw zijt en noch **heet**, noch koud, zal Ik u uit mijn mond spuwen.	

1998 ζεῦγος zeugos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *zeugos* betekent (1) 'een juk of span (dieren)', en (2) 'paar, koppel'.

In eigenlijke zin wijst het op een 'juk' of 'span' van twee trekdieren die samen onder een juk (*2011 zugos*) gespannen zijn om bv. een ploeg te trekken (Luc.14:19).

Daarnaast komt het voor in de meer algemene betekenis van een 'paar' of 'koppel' in de zin van twee personen, dieren, of dingen die bij elkaar horen (Luc.2:24).

.1	ζεῦγος	zeugos	span (1/4)
.2	ζεύγη	zeugē	span (1/4 mv)

Luc. 2:24	om een offer te brengen ... een **paar** tortelduiven of twee jonge duiven.	.1
14:19	En een ander zeide: Ik heb vijf **span** ossen gekocht en ik ga die keuren;	.2

1999 ζευκτηρία zeuktēria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *zeuktēria* betekent 'band, touw'.

Het komt behalve op de aangehaalde plaats in Handelingen nergens anders in het Grieks voor. Het is niet ondenkbaar dat het een min of meer technisch woord uit de zeemanstaal is geweest voor de 'banden' of 'schoten' waarmee de roeren vastgezet konden worden.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende werkwoord *zeugnumi* 'een juk opleggen; koppelen, verbinden' (vgl. *1998 zeugos* 'juk, span; paar, koppel').

.1	ζευκτηρίας	zeuktērias	band (2 ev – 4 mv)

Hand. 27:40	terwijl zij meteen de roer**banden** losmaakten,

2000	ζέω	zeō

Het werkwoord *zeō* betekent 'koken, aan de kook zijn'.

Dit woord, dat buiten het NT vooral op water wordt toegepast, wordt nogal eens, en in het NT uitsluitend, overdrachtelijk gebruikt, evenals in onze taal het woord 'bruisen', voor de gemoedstoestand of geestesgesteldheid van mensen (bv. Hand.18:25; vgl. het hiervan afgeleide *1997 zestos* 'gekookt, (kokend) heet'). De positieve nuance in het NT hoort niet bij het woord als zodanig – dat elders ook kan wijzen op het koken van het gemoed door tegenslag –, maar blijkt uit het tekstverband.

Het is verwant met ons woord 'gisten'. Vermoedelijk komt het in oorsprong van dezelfde stam als *2012 zumē* 'zuurdesem, zuurdeeg'.

.1	ζέων	zeōn	kokend (1 ev m)
.2	ζέοντες	zeontes	kokend (1 mv m)

Hand.	18:25	**vurig** van geest, ... leerde hij nauwkeurig hetgeen op Jezus betrekking had,	.1
Rom.	12:11	in ijver onverdroten, **vurig** van geest, dient de Here.	.2

2000II	ζηλεύω	zēleuō

Het werkwoord *zēleuō* betekent 'nastreven, ijveren'.

Het is een nevenvorm van *2002 zēloō* (zie aldaar). Het wordt in de brief aan Laodicea gebruikt zonder lijdend voorwerp in de zin van 'vol ijver bezig zijn, (hartstochtelijk) toegewijd zijn' (Openb.3:19).

.1	ζήλευε	zēleue	ijver!

Openb.	3:19	die Ik liefheb, bestraf Ik en tuchtig Ik; **wees** dan **ijverig** en bekeer u.	..

2001	ζῆλος	zēlos

Het zelfstandig naamwoord (mnl. en onz.) *zēlos* betekent 'ijver, (het) nastreven, hartstochtelijke beweging of drang'.

Het is eigenlijk neutraal met betrekking tot de gerichtheid van de ijver, die pas uit het tekstverband naar voren komt. Dit blijkt goed in een tekst als Rom.10:2. De persoon voor wie of de zaak waarvoor men 'ijver' heeft (al dan niet positief) staat in de tweede naamval, meestal na het voorzetsel *4567 huper* (bv. Joh.2:17 en Col.4:13).

In gunstige zin wijst het op '(hartstochtelijke) toewijding' voor een persoon of zaak (bv. 2Cor.7:7 en Joh.2:17). Hierbij behoort eveneens de verbinding 'ijver van God' (2Cor.11:2), een oudtestamentische uitdrukking (bv. Jes.9:6) die de toewijding van God voor Zijn volk weergeeft.

In ongunstige zin gaat het om 'verkeerd gerichte ijver'. Hierbij kan sprake zijn van '(hartstochtelijke) verontwaardiging' (bv. Hand.5:17, vgl. BJ op deze plaats), of – vaker – van 'afgunst, jaloersheid' (bv. Gal.5:20). In het laatste geval komt het woord dicht in de buurt van *4689 phthonos* 'afgunst, (het) misgunnen', dat echter alleen negatief gebruikt kan worden; bij *zēlos* is de 'ijver' primair, en gaat het in zulke gevallen om iets van een ander dat je zelf ook zou willen

hebben. Het meervoud in 2Cor.12:20 en Gal.5:20 kan men desgewenst weergeven met bijvoorbeeld 'uitingen van afgunst'.

Tenslotte vinden we nog de opvallende verbinding 'ijver van vuur' (Hebr.10:27), die kan wijzen op 'vurige verontwaardiging' of op 'felheid van vuur'. In verband echter met oudtestamentische teksten als Zef.1:18, waar de 'ijver' van God voorkomt in verband met vuur als oordeel (vgl. Jes.26:11), zullen we de uitdrukking in Hebr.10:27 eerder moeten interpreteren als '(Gods) ijver (die zich uit) in vuur' (vgl. vs.30-31).

.1	ζῆλος	zēlos	ijver (1/4)
.2	ζῆλον	zēlon	ijver (4)
.3	ζήλου	zēlou	ijver (2)
.4	ζήλῳ	zēlōi	ijver (3)
.5	ζῆλοι	zēloi	ijver (1 mv)

Joh.	2:17	De **ijver** voor uw huis zal Mij verteren.	.1
Hand.	5:17	Maar de hogepriester stond op ... en zij werden vervuld met **naijver**,	.3
	13:45	Doch toen de Joden de scharen zagen, werden zij vervuld met **nijd**	.3
Rom.	10:2	ik getuig van hen, dat zij **ijver** voor God bezitten, maar zonder verstand.	.2
	13:13	niet in wellust en losbandigheid, niet in twist en **nijd**!	.4
1Cor.	3:3	Want als er onder u **nijd** en twist is, zijt gij dan niet vleselijk, ...?	.1
2Cor.	7:7	hij deed ons verslag van uw verlangen, uw treuren, uw **ijveren** voor mij,	.2
	7:11	verontschuldiging, verontwaardiging, vrees, verlangen, **ijver**,	.2
	9:2	en uw **ijver** heeft de meesten (tot navolging) geprikkeld.	.1
	11:2	met een **ijver** Gods waak ik over u, want ik heb u verbonden aan één man,	.4
	12:20	Ik vrees voor twist, **naijver**, opwellingen van toorn, van zelfzucht,	.5/.1
Gal.	5:20	afgoderij, toverij, veten, twist, **afgunst**, uitbarstingen van toorn,	.5/.1
Fil.	3:6	naar mijn **ijver** een vervolger van de gemeente,	.2/.1
Col.	4:13	SV Want ik geef hem getuigenis, dat hij grote **ijver** heeft over u	.2 °°
Hebr.	10:27	en de **felheid** van een vuur, dat de wederspannigen zal verteren.	.1
Jac.	3:14	Indien gij echter bittere **naijver** en zelfzucht in uw hart hebt,	.2
	3:16	want waar **naijver** en zelfzucht heerst, daar is wanorde	.1

2002 ζηλόω zēloō

Het werkwoord *zēloō* betekent 'nastreven, ijveren (voor)'.

Evenals het bijbehorende zelfstandig naamwoord *2001 zēlos* is dit woord in eerste instantie neutraal, zoals bv. blijkt in Gal.4:17. In gunstige zin wordt het gebruikt met de nuance 'zich ijverig moeite getroosten voor' iets of iemand (bv. 2Cor.11:2), of 'zich beijveren om te verkrijgen' (bv. 1Cor.12:31). In ongunstige zin komt het allereerst voor in de zin van '(hartstochtelijk) verontwaardigd zijn' (Hand.17:5); verder vooral in de zin van 'afgunstig, jaloers zijn' (bv. Hand.7:9; ook in Hand.17:5 wordt het wel zo opgevat). Ook hier bestaat er een zelfde verschil met *4688 phthoneō* 'afgunstig zijn, misgunnen' als bij *zēlos* aangegeven.

Niet gemakkelijk te interpreteren is de werkwoordsvorm in Gal.4:18. Het meest waarschijnlijk is dat de Galatische christenen, die in vers 17a het lijdend voorwerp van hetzelfde werkwoord waren, hier het onderwerp zijn, dus: 'het (voor u) geijverd worden, het feit dat er (voor u) geijverd wordt' (vgl. WV, NASB, en RLU).

Vergelijk de nevenvorm van dit woord *2000II zēleuō*.

.1	ζηλῶ	zēlō	ik ijver – (dat) ik ijver
.2	ζηλοῖ	zēloi	hij ijvert – (dat) hij ijvert – jij ijvert (med) – (dat) jij ijvert (med)
.3	ζηλοῦτε	zēloute	jullie ijveren – (dat) jullie ijveren – ijvert!
.4	ζηλοῦσιν	zēlousin	zij ijveren – ijverend (3 mv m/o)
.5	ζηλοῦτε	zēloute	zie 3
.6	ζηλοῦτε	zēloute	zie 3
.7	ζήλωσον	zēlōson	ijver! (aor)
.8	ζηλώσαντες	zēlōsantes	ijverend (1 mv m; aor)
.9	ζηλοῦσθαι	zēlousthai	geijverd worden (med)

Hand.	7:9	En de aartsvaders verkochten uit naijver Jozef naar Egypte, letterlijk: En de aartsvaders verkochten ... **afgunstig zijnde** ...	.8
	17:5	Maar de Joden **werden afgunstig** ... **en** brachten de stad in rep en roer;	.8°°
1Cor.	12:31	**Streeft** dan **naar** de hoogste gaven.	.6
	13:4	**zij is** niet **afgunstig**, de liefde praalt niet, zij is niet opgeblazen,	.2
	14:1	Jaagt de liefde na en **streeft naar** de gaven des Geestes,	.6
	14:39	Zo dan, mijn broeders, **streeft ernaar** te profeteren,	.6
2Cor.	11:2	met een ijver Gods **waak ik over** u, want ik heb u verbonden aan één man,	.1
Gal.	4:17	**Zij zijn vol ijver voor** u, maar niet op de juiste wijze,	.4
		want zij willen u buitensluiten, opdat **gij vol ijver voor** hen **zoudt zijn**.	.3
	4:18	Nu is het goed, **dat er ijver getoond wordt** in het goede,	.9
Jac.	4:2	**gij zijt** moorddadig en **naijverig** en gij kunt er niets mede verkrijgen;	.3
Openb.	3:19	die Ik liefheb, bestraf Ik en tuchtig Ik; **wees** dan **ijverig** en bekeer u.	.7°°

2003 ζηλωτής zēlōtēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *zēlōtēs* betekent 'ijveraar'.

Het is een afleiding van het werkwoord *2002 zēloō* 'nastreven, ijveren (voor)', en duidt aan 'iemand die ijvert voor' personen of zaken, die dan in de tweede naamval vermeld zijn (bv. Hand.22:3).

Aparte vermelding verdient *zēlōtēs* als vertaling van het Aramese *qan'ānā'* (in het Grieks *0287II Kananaios* of *0288 Kananitēs*), voor een 'Zeloot', een soort patriot, een – niet noodzakelijkerwijs militante – aanhanger van een bepaalde partij van joodse voorvechters van hun godsdienst en vrijheid. Als zodanig wordt het woord in het NT gebruikt als bijnaam voor Simon, een van de twaalf apostelen (bv. Luc.6:15).

.1	ζηλωτής	zēlōtēs	ijveraar (1)
.2	ζηλωτήν	zēlōtēn	ijveraar (4)
.3	ζηλωταί	zēlōtai	ijveraars (1)

Hand.	21:20	en allen zijn zij **ijveraars** voor de wet;	.3
	22:3	een **ijveraar** voor God evenals gij allen heden zijt.	.1
1Cor.	14:12	omdat gij naar geestelijke gaven streeft, letterlijk: omdat gij **ijveraars** naar geestelijke gaven zijt,	.3
Gal.	1:14	als hartstochtelijk **ijveraar** voor mijn voorvaderlijke overleveringen.	.1

Tit.	2:14	om ... voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken. letterlijk: ..., een **ijveraar** in goede werken.	.2
1Petr.	3:13	En wie zal u kwaad doen, als gij u beijvert voor het goede? letterlijk: En wie zal u kwaad doen, als gij **ijveraars** zijt voor het goede?	.3"

2004 ζημία zēmia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *zēmia* betekent (1) 'schade, verlies', en (2) 'straf'.

In het NT komt het alleen in de eerste betekenis voor; vgl. echter het bijbehorende werkwoord *2005 zēmioō* 'schaden; straffen'.

In Fil.3:7-8 staat het in de vaak voorkomende tegenstelling met 'winst' (zie *2475 kerdos*): menselijk voordeel dat in het licht van het Evangelie 'schade' is geworden. In Hand.27:10 en 21 gaat het om 'schade' – zowel materieel als i.v.m. levensgevaar – door schipbreuk. De weergave 'averij' wekt hier ten onrechte de indruk dat het om een woord gaat dat speciaal met zeevaart te maken heeft.

.1	ζημίαν	zēmian	schade (4)
.2	ζημίας	zēmias	schade (2 ev – 4 mv)

Hand.	27:10	ik zie, dat de vaart met ongerief en grote **averij** gepaard zal gaan,	.2
	27:21	om niet van Kreta weg te varen en zich ... deze **averij** te besparen!	.1
Fil.	3:7	Maar alles wat mij winst was, heb ik om Christus' wil **schade** geacht.	.1
	3:8	Voorzeker, ik acht zelfs alles **schade**,	.1

2005 ζημιόω zēmioō

Het werkwoord *zēmioō* betekent (1) 'schaden, schade toebrengen', en (2) 'straffen'. In het NT komen alleen vormen met passieve betekenis voor: (1) 'schade lijden, benadeeld worden', en (2) 'gestraft worden'.

Evenals *2004 zēmia* 'schade' tegenover 'winst' staat, komt het werkwoord voor in de tegenstelling met 'winnen' (zie *2474 kerdainō*): 'winst' in wereldlijke zin weegt niet op tegen 'schade' aan de ziel (bv. Matt.16:26, waar men overigens, met bv. SV, beter kan vertalen 'wat zal het ... baten – of: 'baat het' – als hij wint, maar schade lijdt', i.p.v. 'zou het ... baten ... won ... leed'). De schade die men lijdt staat in de vierde naamval.

Moeilijker te interpreteren is het woord in 1Cor.3:15, waar een tegenstelling met het begrip 'loon' gemaakt wordt. Men kan zich zowel de betekenis 'schade lijden' als 'gestraft worden' – die buiten het NT ook algemeen is – voorstellen. Voor het begrip 'straffen' zie ook *1400 ek-dikeō* 'recht verschaffen; bestraffen', *2543 kolazō* 'knotten, verminken; beteugelen, tuchtigen, straffen', en *4458 timōreō* 'vergelden, straffen'.

.1	ζημιωθήσεται	zēmiōthēsetai	hij zal schade lijden (pass)
.2	ἐζημιώθην	ezēmiōthēn	ik heb schade geleden (aor pass)
.3	ζημιωθῇ	zēmiōthēi	(dat) hij schade lijdt (aor pass)
.4	ζημιωθῆτε	zēmiōthēte	(dat) jullie schade lijden (aor pass)
.5	ζημιωθείς	zēmiōtheis	schade lijdend (1 ev m; aor pass)
.[6]	ζημιωθῆναι	zēmiōthēnai	schade lijden (aor pass)

Matt.	16:26	als hij de gehele wereld won, maar **schade leed** aan zijn ziel?	.3
Marc.	8:36	SV wat zou het de mens baten zo **hij** ... won, en aan zijn ziel **schade leed**?	.3°°
		wat baat het een mens ... te winnen en aan zijn ziel **schade te lijden**?	.[6]''
Luc.	9:25	**als hij** de gehele wereld wint, maar ... **zelf schade lijdt**?	.5
1Cor.	3:15	maar indien iemands werk verbrandt, **zal hij schade lijden**,	.1
2Cor.	7:9	zodat **gij** generlei **nadeel** van ons **hebt geleden**.	.4
Fil.	3:8	Om zijnentwil **heb ik** dit alles **prijsgegeven** en houd het voor vuilnis,	.2

2006 ζητέω zēteō

Het werkwoord *zēteō* betekent (1) 'zoeken', (2) 'trachten (te)', en (3) 'streven (naar), verlangen (naar)'.

In het algemeen gaat het om 'zoeken wat men verloren heeft' (bv. Matt.18:12), of 'zoeken wat men wenst te verkrijgen' (bv. Matt.12:43). Vaak is bedoeld 'een mogelijkheid zoeken om te ...' (bv. Marc.11:18), waaruit zich de betekenis 'trachten te ...' ontwikkeld heeft (bv. Luc.6:19). Uit 'zoeken te verkrijgen' tenslotte is ontstaan 'streven naar, verlangen' (bv. Marc.8:11).

Een bijzondere uitdrukking is 'iemands ziel zoeken', waarbij *4902 psuchē* 'ziel', zoals zo vaak, gebruikt is in de zin van '(beginsel van het) leven'. De verbinding is dus een omschrijving naar oudtestamentisch voorbeeld (bv. Ps.35:4) voor 'naar het leven staan' (bv. Rom.11:3).

.1	ζητῶ	zētō	ik zoek – (dat) ik zoek
.2	ζητεῖς	zēteis	jij zoekt
.3	ζητεῖ	zētei	hij zoekt
.4	ζητεῖτε	zēteite	jullie zoeken – zoekt!
.5	ζητοῦσιν	zētousin	zij zoeken – zoekend (3 mv m/o)
.6	ζήτει	zētei	zoek!
.7	ζητείτω	zēteitō	hij moet zoeken!
.8	ζητεῖτε	zēteite	zie 4
.9	ζητεῖν	zētein	zoeken
.10	ζητῶν	zētōn	zoekend (1 ev m)
.11	ζητοῦντι	zētounti	zoekend (3 ev m/o)
.12	ζητοῦντες	zētountes	zoekend (1 mv m)
.13	ζητούντων	zētountōn	zoekend (2 mv m/o)
.14	ζητοῦσιν	zētousin	zie 5
.15	ζητοῦν	zētoun	zoekend (1/4 ev o)
.16	ἐζήτει	ezētei	hij zocht
.17	ἐζητοῦμεν	ezētoumen	wij zochten
.18	ἐζητεῖτε	ezēteite	jullie zochten
.19	ἐζήτουν	ezētoun	ik zocht – zij zochten
.20	ζητήσετε	zētēsete	jullie zullen zoeken
.21	ζητήσουσιν	zētēsousin	zij zullen zoeken – zullende zoeken (3 mv m/o)
.22	ἐζήτησεν	ezētēsen	hij heeft gezocht (aor)
.23	ἐζητήσαμεν	ezētēsamen	wij hebben gezocht (aor)
.24	ἐζήτησαν	ezētēsan	zij hebben gezocht (aor)
.25	ζητήσῃ	zētēsēi	(dat) hij zoekt (aor) – (dat) jij zoekt (aor med)
.26	ζήτησον	zētēson	zoek! (aor)
.27	ζητησάτω	zētēsatō	hij moet zoeken! (aor)

.28	ζητῆσαι	zētēsai	zoeken (aor)
.29	ζητεῖται	zēteitai	hij wordt gezocht (med)
.30	ἐζητεῖτο	ezēteito	hij werd gezocht (med)
.31	ζητηθήσεται	zētēthēsetai	hij zal gezocht worden (pass)
.[32]	ζητοῦμεν	zētoumen	wij zoeken

Matt. 2:13 want Herodes zal alles **in het werk stellen** om het kind om te brengen. .9
2:20 want zij, **die** het kind **naar** het leven **stonden**, zijn gestorven. .12
6:33 Maar **zoekt** eerst Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid .8
7:7 Bidt en u zal gegeven worden; **zoekt** en gij zult vinden; .8
7:8 Want een ieder, die bidt, ontvangt, en **wie zoekt**, vindt, .10
12:43 gaat hij door dorre plaatsen **om** rust **te zoeken**, maar hij vindt die niet. .15
12:46 zijn ... broeders stonden buiten **en trachtten** Hem te spreken te krijgen. .12
12:47 [... uw broeders staan buiten **en trachten** U te spreken te krijgen.] .12°
13:45 is het Koninkrijk ... gelijk aan een koopman, **die** schone parelen **zocht**. .11
18:12 zal hij dan niet ... heengaan om het dwalende te zoeken? .3
letterlijk: **zoekt hij**, heengaande, dan niet het dwalende?
21:46 En **hoewel zij** Hem **trachtten** te grijpen, vreesden zij de scharen. .12
26:16 En van toen af **zocht hij** een goede gelegenheid om Hem over te leveren. .16
26:59 De overpriesters ... **trachtten** een vals getuigenis tegen Jezus te vinden .19
28:5 Weest gij niet bevreesd; want ik weet, dat **gij** Jezus **zoekt**, de gekruisigde. .4
Marc. 1:37 en zij vonden Hem en zeiden tot Hem: Allen **zoeken** U. .5
3:32 Zie, uw moeder en uw broeders en uw zusters staan buiten en **zoeken** U. .5
8:11 **en zij begeerden** van Hem een teken uit de hemel, om Hem te verzoeken. .12
8:12 Hij, diep zuchtend ..., zeide: Waartoe **begeert** dit geslacht een teken? .3''
11:18 En de overpriesters ... **zochten**, hoe zij Hem zouden kunnen ombrengen, .19
12:12 En **zij trachtten** Hem te grijpen, maar zij vreesden de schare; .19
14:1 de overpriesters ... **zochten**, hoe zij Hem ... in handen zouden krijgen .19
14:11 En **hij zocht**, hoe hij Hem bij een goede gelegenheid kon overleveren. .16
14:55 De overpriesters ... **trachtten** een getuigenverklaring tegen Jezus te vinden .19
16:6 Weest niet ontsteld. Jezus **zoekt gij**, de Nazarener, de gekruisigde. .4
Luc. 2:45 toen zij Hem niet vonden, keerden zij terug naar Jeruzalem, Hem **zoekende**. .12°°
2:48 SV Zie, Uw vader en ik **hebben** U met angst **gezocht**. .17°°
Zie, uw vader en ik **zoeken** U met smart! .[32]''
2:49 En Hij zeide tot hen: Waarom **hebt gij naar** Mij **gezocht**? .18
4:42 de scharen **zochten** Hem ...en trachtten Hem tegen te houden, .19°°
5:18 en **zij trachtten** hem binnen te dragen en [hem] vóór Hem te leggen. .19
6:19 En de gehele schare **trachtte** Hem aan te raken, .16/.19
9:9 En **hij trachtte** Hem te zien te krijgen. .16
11:9 En Ik zeg u: Bidt en u zal gegeven worden; **zoekt** en gij zult vinden; .8
11:10 Want een ieder, die bidt, ontvangt en **wie zoekt**, vindt .10
11:16 Anderen **begeerden**, om Hem te verzoeken, van Hem een teken uit de hemel. .19°'
11:24 gaat hij door dorre plaatsen **om** rust **te zoeken**, .15
11:29 **Het begeert** een teken, maar het zal geen teken ontvangen .3''
11:54 SV **zoekende** iets ... te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten. .12°
12:29 **zoekt** niet wat gij eten of drinken zult en weest niet verontrust, .8
12:31 **zoekt** zijn Koninkrijk, en die dingen zullen u bovendien geschonken worden. .8

	12:48	Van een ieder, wie veel gegeven is, **zal** veel **geëist worden**,	.31
	13:6	en hij kwam **om** vrucht daaraan **te zoeken** en vond er geen.	.10
	13:7	het is nu al drie jaar, dat ik vrucht aan deze vijgeboom kom **zoeken**	.10
	13:24	velen, zeg Ik u, **zullen trachten** in te gaan, doch het niet kunnen.	.21
	15:8	Of welke vrouw ... steekt niet een lamp aan en **zoekt** zorgvuldig, ...?	.3
	17:33	Ieder, die zijn leven **zal trachten** te behouden, die zal het verliezen,	.25
	19:3	En **hij trachtte** te zien, wie Jezus was, en slaagde er niet in	.16
	19:10	Want de Zoon des mensen is gekomen **om** het verlorene **te zoeken**	.28
	19:47	De overpriesters ... **zochten gelegenheid** Hem om te brengen,	.19
	20:19	de ... overpriesters **trachtten** ... de hand aan Hem te slaan,	.24
	22:2	de schriftgeleerden **zochten**, hoe zij Hem uit de weg konden ruimen,	.19
	22:6	En **hij** stemde daarmede in en **zocht** een goede gelegenheid	.16
	24:5	zeiden dezen tot haar: Wat **zoekt gij** de levende bij de doden?	.4
Joh.	1:39	Wat **zoekt gij**? Zij zeiden tot Hem: Rabbi ..., waar houdt Gij verblijf?	.4
	4:23	want de Vader **zoekt** zulke aanbidders;	.3
	4:27	toch zeide niemand: Wat **zoekt Gij**, of: Waarom spreekt Gij met haar?	.2
	5:16	SV En daarom vervolgden de Joden Jezus, en **zochten** Hem te doden,	.19°
	5:18	Hierom dan **trachtten** de Joden des te meer Hem te doden,	.19
	5:30	want **Ik zoek** niet mijn wil, doch de wil van Hem, die Mij gezonden heeft.	.1
	5:44	gij, die de eer, die van de enige God komt, niet zoekt?	.4
		letterlijk: en **gij zoekt** de eer, die van God komt, niet?	
	6:24	gingen ook zij in de scheepjes en kwamen te Kafarnaüm **om** Jezus **te zoeken**.	.12
	6:26	Ik zeg u, **gij zoekt** Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt,	.4
	7:1	omdat de Joden Hem **trachtten** te doden.	.19
	7:4	niemand doet iets in het verborgen en **tracht** ... de aandacht te trekken.	.3
	7:11	De Joden dan **zochten** Hem op het feest en zeiden: Waar is Hij?	.19
	7:18	Wie uit zichzelf spreekt, **zoekt** zijn eigen eer,	.3
		maar **wie** de eer **zoekt** van zijn zender, die is waar	.10
	7:19	En niemand van u doet de wet. Waartoe **tracht gij** Mij te doden?	.4
	7:20	De schare antwoordde: Gij zijt bezeten; wie **tracht** U te doden?	.3
	7:25	Sommigen dan ... zeiden: Is deze het niet, die **zij trachten** te doden?	.5
	7:30	**Zij trachtten** Hem dan te grijpen, maar niemand sloeg de hand aan Hem,	.19
	7:34	**Gij zult** Mij **zoeken** en niet vinden en waar Ik ben, kunt gij niet komen.	.20
	7:36	**Gij zult** Mij **zoeken** en niet vinden, en: Waar Ik ben, kunt gij niet komen?	.20
	8:21	Ik ga heen en **gij zult** Mij **zoeken** en in uw zonde zult gij sterven;	.20
	8:37	**gij tracht** Mij te doden, omdat mijn woord bij u geen plaats vindt.	.4
	8:40	nu **tracht gij** Mij te doden, een mens, die u de waarheid gezegd heeft,	.4
	8:50	Maar **Ik zoek** niet mijn eer;	.1
		Eén is er, **die** haar **zoekt** en die oordeelt.	.10
	10:39	**Zij trachtten** Hem dan weder te grijpen, maar Hij ontkwam uit hun handen.	.19
	11:8	onlangs **trachtten** de Joden U te stenigen en gaat Gij weder daarheen?	.19
	11:56	**Zij zochten** dan naar Jezus en spraken onder elkander,	.19
	13:33	Kinderkens, nog een korte tijd ben Ik bij u; **gij zult** Mij **zoeken**	.20
	16:19	**Redeneert gij** hierover met elkander, dat Ik zeide: Nog een korte tijd	.4
	18:4	Jezus dan ... kwam naar voren en zeide tot hen: Wie **zoekt gij**?	.4
	18:7	Wederom dan stelde Hij hun de vraag: Wie **zoekt gij**?	.4
	18:8	Indien **gij** dan Mij **zoekt**, laat dezen heengaan;	.4

Joh.	19:12	Van toen af **trachtte** Pilatus Hem los te laten, maar de Joden schreeuwden	.16
	20:15	Jezus zeide tot haar: Vrouw, waarom weent gij? Wie **zoekt gij**?	.2
Hand.	9:11	en **vraag** ten huize van Judas naar iemand uit Tarsus, genaamd Saulus,	.26
	10:19	zeide de Geest: Zie, twee mannen **zoeken naar** u;	.5/.12
	10:21	Zie, ik ben het, die **gij zoekt**; wat is de reden van uw komst?	.4
	13:8	Elymas ... verzette zich .. **en trachtte** de landvoogd ... afkerig te maken.	.10
	13:11	en rondtastende **zocht hij** iemand om hem bij de hand te leiden.	.16
	16:10	**zochten wij** dadelijk gelegenheid om naar Macedonië te vertrekken,	.23
	17:5	zij stormden ... aan met de bedoeling hen ... te brengen.	.19
		letterlijk: aanstormend **zochten zij** hen te brengen.	
	17:27	**opdat** zij God **zouden zoeken**, of zij Hem al tastende vinden mochten,	.9
	21:31	En **terwijl** zij hem **poogden** te vermoorden, kwam bericht in bij de overste	.13
	27:30	**toen** het scheepsvolk uit het schip **trachtte** weg te komen	.13
Rom.	2:7	**die**, in het goeddoen volhardende, ... eer en onvergankelijkheid **zoeken**,	.14
	10:3	en **trachtende** hun eigen gerechtigheid te doen gelden,	.12
	10:20	En Jesaja waagt het te zeggen: Ik ben gevonden door **wie** Mij niet **zochten**,	.14
	11:3	ik ben alleen overgebleven en mij **staan zij naar** het leven.	.5
1Cor.	1:22	Immers, de Joden verlangen tekenen en de Grieken **zoeken** wijsheid,	.5
	4:2	Voor zulke beheerders **is** dit ... **het vereiste**: betrouwbaar te blijken.	.29
	7:27	Zijt gij aan een vrouw verbonden? **Zoek** geen scheiding.	.6
		Hebt gij geen vrouw meer? **Zoek** er geen.	.6
	10:24	Niemand **zoeke** het zijne, maar wat des anderen is.	.7
	10:33	zoals ook ik allen ... ter wille ben, niet **om** mijn eigen belang **te zoeken**,	.10
	13:5	zij kwetst niemands gevoel, **zij zoekt** zichzelf niet,	.3
	14:12	Zo **moet** ook **gij** ... **trachten** uit te munten tot stichting van de gemeente.	.8
2Cor.	12:14	want het is mij niet om het uwe, maar om uzelf te doen.	.1
		letterlijk: want **ik zoek** niet het uwe, maar uzelf.	
	13:3	**gij zoekt** nu eenmaal het bewijs, dat Christus in mij spreekt,	.4
Gal.	1:10	Tracht ik thans mensen te winnen, of God? Of **zoek ik** mensen te behagen?	.1
	2:17	**trachtende** in Christus gerechtvaardigd te worden,	.12
Fil.	2:21	want allen **zoeken zij** hun eigen belang, niet de zaak van Christus Jezus.	.5
Col.	3:1	Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, **zoekt** de dingen, die boven zijn,	.8
1Thess.	2:6	Ook zochten wij geen eer bij mensen, noch van u, noch van anderen,	.12
		letterlijk: Ook geen eer **zoekend** bij mensen, noch van u, noch van anderen,	
2Tim.	1:17	Integendeel, toen hij te Rome gekomen was, **heeft hij** mij ijverig **gezocht**	.22
Hebr.	8:7	**zou er** geen plaats **gezocht zijn** voor een tweede.	.30
1Petr.	3:11	hij wijke af van het kwade en doe het goede, **hij zoeke** de vrede	.27
	5:8	Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond ...., **zoekende** wie hij zal verslinden.	.10
Openb.	9:6	in die dagen **zullen** de mensen de dood **zoeken**, maar hem geenszins vinden,	.21

2007 ζήτημα zētēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *zētēma* betekent (1) 'datgene wat gezocht wordt', en (2) 'vraagstuk, strijdvraag'.

Het heeft zich van de in het NT niet voorkomende algemenere eerste betekenis – vgl. het werkwoord *2006 zēteō* 'zoeken', waarvan het een afleiding is – ontwikkeld tot de specialere

'vraagstuk, strijdvraag' (zie ook *zētēsis* '(het) zoeken; (het) onderzoeken; twistgesprek). Het komt in het NT alleen voor op een aantal plaatsen in Handelingen (bv. 23:29).

.1	ζήτημα	zētēma	vraagstuk (1/4)
.2	ζητήματος	zētēmatos	vraagstuk (2)
.3	ζητήματα	zētēmata	vraagstukken (1/4)
.4	ζητημάτων	zētēmatōn	vraagstukken (2)

Hand.	15:2	zich tot de apostelen ... te begeven naar aanleiding van dit **geschil**.	.2
	18:15	SV indien er **geschil** is over een woord, en namen, en over de wet,	.1°°
		nu het **geschillen** zijn over een woord en namen en de wet,	.3˙˙
	23:29	Het bleek mij, dat hij werd beschuldigd inzake **vragen** van hun wet,	.4
	25:19	doch zij hadden met hem enige **twistpunten** over hun eigen godsdienst	.3
	26:3	daar gij vooral een kenner zijt van alle gewoonten en **twistpunten**	.4

2008 ζήτησις zētēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *zētēsis* betekent (1) '(het) zoeken', (2) '(het) onderzoeken', en (3) 'twistgesprek'.

De eerste betekenis – vgl. het werkwoord *2006 zēteō* 'zoeken', waarvan het afgeleid is – vinden we niet in het NT. De tweede komt – met juridische bijbetekenis – voor in Hand.25:20. Op de overige plaatsen treffen we het woord aan in de betekenis 'onderzoeking van een vraagstuk, twistgesprek' (bv. Joh.3:25). Sommigen menen echter dat het net als *2007 zētēma* ook 'vraagstuk, strijdvraag' zou betekenen. Dit lijkt minder waarschijnlijk op grond van het verschil in het Grieks tussen de achtervoegsels *-ma* en *-sis*, en de vertaling 'vraagstuk, strijdvraag' is in het tekstverband van de verschillende passages niet nodig. We ontmoeten de twee woorden samen in één verband in Hand.15:2, waar ze duidelijk onderscheiden moeten worden. De weergave 'tegenspraak' is hier waarschijnlijk ingegeven door het gebruik van het voorzetsel *3772 pros* '(tot)aan', hier in de zin van 'tegen'. Op deze plaats en in vs.7 is het woord een tekstvariant voor de samenstelling *4184 su-zētēsis* '(het) samen-onderzoeken; twistgesprek', terwijl in 1Tim.1:4 als tekstvariant van dit woord voorkomt *1411II ek-zētēsis* '(het) uitzoeken'.

.1	ζήτησις	zētēsis	(het) onderzoeken (1)
.2	ζήτησιν	zētēsin	(het) onderzoeken (4)
.3	ζητήσεις	zētēseis	twistgesprekken (1/4)
.[4]	ζητήσεως	zētēseōs	(het) onderzoeken (2)

Joh.	3:25	Er rees dan **geschil** tussen de discipelen van Johannes met een Jood	.1
Hand.	15:2	toen er ... geen gering verzet en **tegenspraak** tegen hen ontstond,	.[4]˙˙
	15:7	En toen daarover veel **verschil van mening** rees, stond Petrus op	.[4]˙˙
	25:20	daar ik met het **onderzoek** hiervan verlegen was,	.2
1Tim.	1:4	die veeleer **moeilijkheden** ten gevolge hebben dan door God gegeven leiding	.3°°
	6:4	en heeft hij een zwak voor **geschillen** en haarkloverijen,	.3
2Tim.	2:23	Maar wees afkerig van de dwaze en onverstandige **strijdvragen**;	.3
Tit.	3:9	dwaze **vragen**, geslachtsregisters, twist, en strijd over de wet	.3

2009	ζιζάνιον	zizanion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *zizanion* is de aanduiding voor een bepaalde soort 'onkruid' die vooral in het begin van het opwassen sterk op tarwe lijkt.

Zeer waarschijnlijk wordt hiermee bedoeld *lolium temulentum*, dat is 'bedwelmend raaigras', ook 'dolik' geheten, een giftige soort, die verdovend werkt bij mens en dier, en met name het gezichtsvermogen aantast. Het woord, dat vermoedelijk teruggaat op een Semitisch origineel (vgl. later-Hebreeuws *zūnīn*), wordt in het NT alleen aangetroffen in de gelijkenis van het 'onkruid' en de uitlegging daarvan (Matt.13:24-30 en 36-43), en wel uitsluitend met meervoudsvormen. In het OT komt hetzelfde gewas mogelijk eenmaal voor in Job 31:40, onder de Hebreeuwse benaming *bo'sjā(h)* (SV 'stinkkruid', NBG 'onkruid').

In verband met vs.38, waar de meervoudsvorm *zizania* gelijkgesteld wordt met de 'kinderen van de boze', kan men overwegen om ook in de vertaling overal een meervoudsvorm te gebruiken, bv. 'dolikplanten'.

.1	ζιζάνια	zizania	onkruid (1/4 mv)
.2	ζιζανίων	zizaniōn	onkruid (2 mv)

Matt.	13:25	terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide er **onkruid** overheen,	.1
	13:26	Toen het graan opkwam ... toen kwam ook het **onkruid** te voorschijn.	.1
	13:27	hebt gij niet goed zaad in uw akker gezaaid? Hoe komt hij dan aan **onkruid**?	.1
	13:29	bij het bijeenhalen van het **onkruid** zoudt gij ... het koren kunnen uittrekken.	.1
	13:30	Haalt eerst het **onkruid** bijeen en bindt het in bossen om het te verbranden,	.1
	13:36	Maak ons de gelijkenis van het **onkruid** in de akker duidelijk.	.2
	13:38	(39) het **onkruid** zijn de kinderen van de boze;	.1
	13:40	Zoals nu het **onkruid** verzameld wordt en met vuur verbrand,	.1

2010	ζόφος	zophos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *zophos* betekent 'duisternis'.

Het wijst in het Grieks buiten het NT allereerst op de 'duisternis van de avond', waarin de zon neerdaalt, en kan dan verder voor 'avondland, westen' gebruikt worden, waar men zich in de Oudheid de plaats van de gestorvenen, de onderwereld, dacht (vgl. ook *73 hāidēs* 'onderwereld, dodenrijk'). Zo is de – ook in het NT gebruikelijke – betekenis 'duisternis (van de onderwereld)' te verklaren (bv. 2Petr.2:4).

De enige tekst in het NT waar *zophos* geen verband met de onderwereld heeft is Hebr.12:18, waar het – naast *980 gnophos* 'donkerheid (ten gevolge van storm en wolken)' – de 'donkerte' bij de wetgeving op Sinaï aangeeft. De TR heeft hier *4049 skotos*, het algemene woord voor 'donkerte'.

De woordverbinding *zophos tou skotous* 'duisternis der donkerheid' combineert twee van deze drie woorden, om de diepe duisternis aan te geven die weggelegd is voor de valse leraars (2Petr.2:17 en Jud.13).

.1	ζόφος	zophos	duisternis (1)
.2	ζόφον	zophon	duisternis (4)

.3	ζόφου	zophou	duisternis (2)
.[4]	ζόφῳ	zophōi	duisternis (3)

Hebr. 12:18	Want gij zijt niet genaderd ... tot donkerheid, **duisternis** en stormwind,	.[4]''
2Petr. 2:4	indien God engelen ... aan krochten der **duisternis** heeft overgegeven	.3
2:17	voor wie de donkerste **duisternis** is weggelegd.	.1
Jud. 6	dat Hij engelen ... onder **donkerheid** heeft bewaard gehouden;	.2
13	Voor hen is de donkerste **duisternis** voor eeuwig weggelegd.	.1

2011 ζυγός zugos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *zugos* betekent 'juk'.

In de eerste plaats duidt dit het 'blok' aan, dat over de schouders van trekdieren gelegd wordt, zodat ze in het gareel lopen en goed gemend kunnen worden; zie ook *1998 zeugos* 'juk, span; paar, koppel'.

In het NT komt het vrijwel alleen in de – ook elders niet ongebruikelijke – overdrachtelijke zin voor, ter aanduiding van een drukkende dienstbaarheid of last die iemand opgelegd wordt. Zo wordt gesproken van het 'juk' van de slavernij der zonde (bv. Gal.5:1), en over het zachte 'juk' van Christus (Matt.11:29-30).

Het wordt eveneens gebruikt voor het 'juk' of de 'dwarsbalk' van de weegschaal, en vervolgens ook voor de 'jukbalans' of 'weegschaal' zelf (Openb.6:5).

Opgemerkt kan nog worden dat het Nederlandse woord *juk* verwant is met het Griekse.

.1	ζυγός	zugos	juk (1)
.2	ζυγόν	zugon	juk (4)
.3	ζυγῷ	zugōi	juk (3)

Matt. 11:29	neemt mijn **juk** op u en leert van Mij, want Ik ben zachtmoedig	.2
11:30	want mijn **juk** is zacht en mijn last is licht.	.1
Hand. 15:10	door een **juk** op de hals der discipelen te leggen,	.2
Gal. 5:1	Houdt dus stand en laat u niet weder een slaven**juk** opleggen.	.3
1Tim. 6:1	die onder een slaven**juk** zijn, moeten hun meesters alle eer waardig achten,	.2
Openb. 6:5	En ik zag, en zie, een zwart paard, en die erop zat had een **weegschaal**	.2

2012 ζύμη zumē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *zumē* betekent 'zuurdesem, zuurdeeg'.

In letterlijke zin wordt het gebruikt voor het middel waarmee men deeg liet rijzen (bv. Matt.13:33), nl. het overblijfsel van oud brooddeeg dat men heeft laten verzuren, en dat daardoor van geheel andere aard is dan de moderne bakkersgist.

Tevens komt het in overdrachtelijke zin voor als een beeld van de huichelachtige gezindheid of leer van Farizeeën en anderen (bv. Matt.16:6-12). Tegenover het 'zuurdeeg' van slechtheid en boosheid stelt Paulus de 'ongezuurde' broden van reinheid en waarheid (1Cor.5:6-8). Het Paasfeest, waarnaar in die tekst verwezen wordt, werd immers gehouden met ongezuurd brood (*91 azumos* 'ongezuurd', dat hiervan is afgeleid).

Het gebruik van het woord in de gelijknamige gelijkenis (Matt.13:33 en Luc.13:21) wordt verschillend uitgelegd: door sommigen als negatief – in overeenstemming met het woordgebruik in het NT elders –, door anderen als positief; zie het commentaar ter plekke.

Het komt vermoedelijk in oorsprong van dezelfde stam als *2000 zeō* 'koken, aan de kook zijn'.

.1	ζύμη	zumē	zuurdesem (1)
.2	ζύμην	zumēn	zuurdesem (4)
.3	ζύμης	zumēs	zuurdesem (2)
.4	ζύμῃ	zumēi	zuurdesem (3)

Matt.	13:33	Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een **zuurdesem**,	.4
	16:6	Ziet toe en wacht u voor de **zuurdesem** der Farizeeën en Sadduceeën.	.3
	16:11	Maar wacht u voor de **zuurdesem** der Farizeeën en Sadduceeën.	.3
	16:12	dat Hij hun niet gezegd had zich te wachten voor de **zuurdesem** [der broden],	.3
Marc.	8:15	Ziet toe, wacht u voor de **zuurdesem** der Farizeeën	.3
		en de **zuurdesem** van Herodes.	.3
Luc.	12:1	Wacht u voor de **zuurdesem**, dat is de huichelarij, der Farizeeën	.3
	13:21	Het is gelijk aan een **zuurdesem**, welke een vrouw nam	.4
1Cor.	5:6	Weet gij niet, dat een weinig **zuurdeeg** het gehele deeg zuur maakt?	.1
	5:7	Doet het oude **zuurdeeg** weg, opdat gij een vers deeg moogt zijn;	.2
	5:8	Laten wij derhalve feest vieren, niet met oud **zuurdeeg**,	.4
		noch met **zuurdeeg** van slechtheid en boosheid,	.4
Gal.	5:9	Een weinig **zuurdeeg** maakt het gehele deeg zuur.	.1

2013 ζυμόω zumoō

Het werkwoord *zumoō* betekent 'doorzuren, (door zuurdeeg) doen rijzen'.

Het komt in het NT alleen voor in samenhang met *2012 zumē* 'zuurdesem, zuurdeeg', om aan te geven dat dit het brooddeeg doorzuurt, en vervolgens doet rijzen (bv. 1Cor.5:6).

.1	ζυμοῖ	zumoi	hij doorzuurt – (dat) hij doorzuurt – jij wordt doorzuurd (med) – (dat) jij doorzuurd wordt (med)
.2	ἐζυμώθη	ezumōthē	hij is doorzuurd (aor pass)

Matt.	13:33	welke een vrouw ... in drie maten meel deed, totdat **het** geheel **doorzuurd was**.	.2
Luc.	13:21	welke een vrouw ... in drie maten meel deed, totdat **het** geheel **doorzuurd was**.	.2
1Cor.	5:6	Weet gij niet, dat een weinig zuurdeeg het gehele deeg **zuur maakt**?	.1
Gal.	5:9	Een weinig zuurdeeg **maakt** het gehele deeg **zuur**.	.1

2014 ζωγρέω zōgreō

Het werkwoord *zōgreō* betekent '(levend) vangen'.

Het is samengesteld uit het bijvoeglijk naamwoord *zōos* 'levend', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *2015 zōē* '(het) leven'), en het werkwoord *agreō* 'pakken, vangen' (verwant met *54 agreuō*

'(door jagen of vissen) vangen'). Het element 'levend' speelt in het Grieks steeds (op de achtergrond) mee, maar in de vertaling hoeft dat niet altijd tot uitdrukking te komen.

In het NT komt het woord alleen overdrachtelijk voor, hetzij voor mensen die men voor het Evangelie 'vangt' (Luc.5:10; vgl. ook *201 halieus* 'visser'), hetzij voor degenen die 'gevangenen' van de duivel zijn (2Tim.2:26).

.1	ζωγρῶν	zōgrōn	vangend (1 ev m)
.2	ἐζωγρημένοι	ezōgrēmenoi	gevangen (1 mv m; med)

Luc.	5:10	Wees niet bevreesd, van nu aan zult gij mensen vangen.	.1
		letterlijk: Wees niet bevreesd, van nu aan zult gij mensen **vangend** zijn,	
2Tim.	2:26	(losgekomen) uit de strik des duivels, die hen gevangen hield.	.2
		letterlijk: ... uit de strik des duivels **(als) gevangenen** van hem.	

2015 ζωή zōē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *zōē* betekent '(het) leven'.

Zoals het werkwoord *1996 zaō* 'leven' tegenover 'sterven' staat, zo staat dit woord, anders dan *874 bios* '(materieel) leven', in principe (bv. Fil.1:20) in tegenstelling tot 'dood' (zie *2064 thanatos*). Het kan dan ook concreet de 'tijd van het natuurlijke leven' aanduiden (bv. Luc.16:25).

Het wordt echter vooral gebruikt voor het bovennatuurlijke leven, dat in meer bijzondere zin zijn oorsprong heeft in God en in Christus (bv. Joh.5:26); ja, Christus is 'ons leven' (Col.3:4). Ook de gelovigen hebben reeds nu dit 'eeuwige leven' (bv. Joh.3:36; vergelijk de opmerkingen hierover bij *140 aiōnios* 'eeuwig'), wandelen 'in nieuwheid van leven' (Rom.6:4), moeten het 'ware leven' grijpen (1Tim.6:19). Men vindt daarnaast uitdrukkingen als 'in de toekomende eeuw het eeuwige leven' (Marc.10:30), en 'leven uit de doden' (Rom.11:15), die de opstanding vooronderstellen. Zo zegt Jezus van Zichzelf dat Hij 'de opstanding en het leven' is (Joh.11:25; vgl. 14:6). Evenals bij het werkwoord *zaō* is niet altijd scherp te onderscheiden of in een bepaald tekstverband gedacht moet worden aan het leven als christen in die hogere zin, of aan het leven na de opstanding, facetten die natuurlijk ook in elkaars verlengde liggen (bv. Joh.10:28), en die men naast elkaar vindt in een tekst als 1Tim.4:8.

In woordverbindingen als 'kroon des levens' (bv. Jac.1:12), en 'brood des levens' (bv. Joh.6:35) betekent 'des levens': 'bij het (eeuwige) leven horend, het (eeuwige) leven bevattend'. Voor de verbinding 'water des levens' (bv. Openb.21:6) zie ook *1996 zaō*, laatste alinea. Tenslotte moet nog genoemd worden de combinatie *psuchē zōēs* 'ziel van leven' in Openb.16:3 (vgl. de overeenkomstige uitdrukking 'levende ziel' in bv. 1Cor.15:45), een wat nadrukkelijke manier naar oudtestamentisch voorbeeld om een 'levend wezen' – mens en dier, zie Gen.2:7 en 19 – aan te duiden; vgl. de bespreking bij *4902 psuchē* 'ziel, zetel van het leven', dat evenals het Hebreeuwse woord ook vaak in de zin van 'leven' gebruikt wordt.

.1	ζωή	zōē	leven (1)
.2	ζωήν	zōēn	leven (4)
.3	ζωῆς	zōēs	leven (2)
.4	ζωῇ	zōēi	leven (3)

Matt. 7:14 want eng is de poort, en smal de weg, die ten **leven** leidt, .2
18:8 Het is beter voor u verminkt of kreupel ten **leven** in te gaan, .2
18:9 Het is beter voor u met één oog ten **leven** in te gaan, .2
19:16 Meester, wat voor goed moet ik doen om het eeuwige **leven** te verwerven? .2
19:17 Maar indien gij het **leven** wilt binnengaan, onderhoud de geboden. .2°*
19:29 een ieder ... zal vele malen meer terugontvangen en het eeuwige **leven** erven. .2
25:46 maar de rechtvaardigen naar het eeuwige **leven**. .2
Marc. 9:43 Het is beter, dat gij verminkt ten **leven** ingaat, .2
9:45 Het is beter, dat gij kreupel ten **leven** ingaat, .2
10:17 Goede Meester, wat moet ik doen om het eeuwige **leven** te beërven? .2
10:30 en in de toekomende eeuw het eeuwige **leven**. .2
Luc. 1:75 SV In heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen van ons **leven**. .3°
10:25 Meester, wat moet ik doen om het eeuwige **leven** te beërven? .2
12:15 ook als iemand overvloed heeft, behoort zijn **leven** niet tot zijn bezit. .1
16:25 Kind, herinner u, hoe gij het goede tijdens uw **leven** hebt ontvangen .4
18:18 Goede Meester, wat moet ik doen om het eeuwige **leven** te beërven? .2
18:30 en in de toekomende eeuw het eeuwige **leven**. .2
Joh. 1:4 In het Woord was **leven** en .1
het **leven** was het licht der mensen; .1
3:15 opdat een ieder, die gelooft, in Hem eeuwig **leven** hebbe. .2
3:16 opdat een ieder, ..., niet verloren ga, maar eeuwig **leven** hebbe. .2
3:36 Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig **leven**; .2
doch wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het **leven** niet zien, .2
4:14 een fontein van water, dat springt ten eeuwigen **leven**. .2
4:36 Reeds ontvangt de maaier loon en verzamelt hij vrucht ten eeuwigen **leven**, .2
5:24 wie mijn woord hoort en Hem gelooft, ..., heeft eeuwig **leven** ..., .2
want hij is overgegaan uit de dood in het **leven**. .2
5:26 Want gelijk de Vader **leven** heeft in Zichzelf, .2
heeft Hij ook de Zoon gegeven, **leven** te hebben in Zichzelf. .2
5:29 en zij zullen uitgaan ... tot de opstanding ten **leven**, .3
5:39 Gij onderzoekt de Schriften, want gij meent daarin eeuwig **leven** te hebben, .2
5:40 en toch wilt gij niet tot Mij komen om **leven** te hebben. .2
6:27 Werkt ... om de spijs, die blijft tot in het eeuwige **leven**, .2
6:33 dat uit de hemel nederdaalt en aan de wereld het **leven** geeft. .2
6:35 Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des **levens**; .3
6:40 dat een ieder, die de Zoon aanschouwt en ... gelooft, eeuwig **leven** hebbe, .2
6:47 Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wie gelooft, heeft eeuwig **leven**. .2
6:48 Ik ben het brood des **levens**. .3
6:51 en het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, voor het **leven** der wereld. .3
6:53 tenzij gij het vlees van de Zoon des mensen eet ..., hebt gij geen **leven** .2
6:54 Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig **leven** .2
6:63 de woorden, die Ik tot u gesproken heb, zijn geest en zijn **leven**. .1
6:68 Here, tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt woorden van eeuwig **leven**; .3
8:12 maar hij zal het licht des **levens** hebben. .3
10:10 Ik ben gekomen, opdat zij **leven** hebben en overvloed. .2
10:28 en Ik geef hun eeuwig **leven** en zij zullen voorzeker niet verloren gaan .2°*

	11:25	Jezus zeide tot haar: Ik ben de opstanding en het **leven**;	.1
	12:25	wie zijn leven haat in deze wereld, zal het bewaren ten eeuwigen **leven**.	.2
	12:50	En Ik weet, dat zijn gebod eeuwig **leven** is.	.1
	14:6	Jezus zeide tot hem: Ik ben de weg en de waarheid en het **leven**;	.1
	17:2	om aan al wat Gij Hem gegeven hebt, eeuwig **leven** te schenken.	.2
	17:3	Dit nu is het eeuwige **leven**, dat zij U kennen, de enige waarachtige God,	.1
	20:31	en opdat gij, gelovende, het **leven** hebt in zijn naam.	.2
Hand.	2:28	Gij hebt mij wegen ten **leven** doen kennen;	.3
	3:15	en de Leidsman ten **leven** hebt gij gedood, maar God heeft Hem opgewekt	.3
	5:20	Gaat heen, ... en spreekt tot het volk al deze woorden des **levens**.	.3
	8:33	Want zijn **leven** wordt van de aarde weggenomen.	.1
	11:18	Zo heeft dan God ook de heidenen de bekering ten **leven** geschonken.	.2
	13:46	nu gij het verstoot en u het eeuwige **leven** niet waardig keurt,	.3
	13:48	en allen, die bestemd waren ten eeuwigen **leven**, kwamen tot geloof;	.2
	17:25	daar Hij zelf aan allen **leven** en adem en alles geeft.	.2
Rom.	2:7	hun, die ... eer en onvergankelijkheid zoeken, het eeuwige **leven**;	.2
	5:10	zullen wij veel meer ... behouden worden, doordat Hij leeft;	.4
		letterlijk: zullen wij veel meer behouden worden door zijn **leven**;	
	5:17	veel meer zullen zij ... leven en als koningen heersen	.4
		letterlijk: veel meer zullen zij in het **leven** als koningen heersen	
	5:18	zo komt het ook ... voor alle mensen tot rechtvaardiging ten **leven**.	.3
	5:21	opdat ... de genade zou heersen door rechtvaardigheid ten eeuwigen **leven**	.2
	6:4	opdat ... zo ook wij in nieuwheid des **levens** zouden wandelen.	.3
	6:22	hebt gij tot vrucht uw heiliging en als einde het eeuwige **leven**.	.2
	6:23	maar de genade, die God schenkt, is het eeuwige **leven**	.1
	7:10	en het gebod dat ten **leven** moest leiden, bleek voor mij juist ten dode	.2
	8:2	Want de wet van de Geest des **levens** heeft u in Christus Jezus vrijgemaakt	.3
	8:6	maar de gezindheid van de Geest is **leven** en vrede.	.1
	8:10	maar de geest is **leven** vanwege de gerechtigheid.	.1
	8:38	noch dood noch **leven**, noch engelen noch machten,	.1
	11:15	wat zal hun aanneming anders wezen dan **leven** uit de doden?	.1
1Cor.	3:22	hetzij Paulus, Apollos of Kefas, hetzij wereld, **leven** of dood,	.1
	15:19	Indien wij alleen voor dit **leven** onze hoop op Christus gebouwd hebben,	.4
2Cor.	2:16	voor dezen een doodslucht ten dode, voor genen een **levens**geur	.3
		ten **leven**. En wie is tot zulk een taak bekwaam?	.2
	4:10	opdat ook het **leven** van Jezus zich in ons lichaam openbare.	.1
	4:11	opdat ook het **leven** van Jezus zich in ons sterfelijk vlees openbare.	.1
	4:12	Zo werkt dan de dood in ons, doch het **leven** in u.	.1
	5:4	opdat het sterfelijke door het **leven** worde verslonden.	.3
Gal.	6:8	wie op (de akker van) de Geest zaait, zal uit de Geest eeuwig **leven** oogsten.	.2
Ef.	4:18	verduisterd in hun verstand, vervreemd van het **leven** Gods	.3
Fil.	1:20	hetzij door mijn **leven**, hetzij door mijn dood.	.3
	2:16	het woord des **levens** vasthoudende, mij ten roem tegen de dag van Christus,	.3
	4:3	en mijn overige medearbeiders, wier namen staan in het boek des **levens**.	.3
Col.	3:3	Want gij zijt gestorven en uw **leven** is verborgen met Christus in God.	.1
	3:4	Wanneer Christus verschijnt, die ons **leven** is, zult ook gij ... verschijnen	.1

1Tim.	1:16	die later op Hem zouden vertrouwen ten eeuwigen **leven**.	.2
	4:8	daar zij een belofte inhoudt van **leven**, in heden en toekomst.	.3
	6:12	Strijd de goede strijd des geloofs, grijp het eeuwige **leven**,	.3
	6:19	om het ware **leven** te grijpen.	.3
2Tim.	1:1	naar de belofte des **levens** in Christus Jezus,	.3
	1:10	Christus Jezus, die ... onvergankelijk **leven** aan het licht gebracht heeft	.2
Tit.	1:2	in de hoop des eeuwigen **levens**, dat God, die niet liegt, ... beloofd heeft,	.3
	3:7	overeenkomstig de hope des eeuwigen **levens**.	.3
Hebr.	7:3	zonder geslachtsregister, zonder begin van dagen of einde des **levens**,	.3
	7:16	maar krachtens een onvernietigbaar **leven**.	.3
Jac.	1:12	zal hij de kroon des **levens** ontvangen, die Hij beloofd heeft	.3
	4:14	gij, die niet (eens) weet, hoe morgen uw **leven** zijn zal!	.1
1Petr.	3:7	daar zij ook medeërfgenamen zijn van de genade des **levens**,	.3
	3:10	wie het **leven** wil liefhebben en goede dagen zien, weerhoude zijn tong	.2
2Petr.	1:3	alles, wat tot **leven** en godsvrucht strekt,	.2
1Joh.	1:1	hetgeen wij aanschouwd hebben en ... getast hebben van het Woord des **levens**	.3
	1:2	het **leven** toch is geopenbaard	.1
		en wij hebben gezien en getuigen en verkondigen u het eeuwige **leven**,	.2
	2:25	En dit is de belofte, die Hij zelf ons beloofd heeft: het eeuwige **leven**.	.2
	3:14	Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de dood in het **leven**,	.2
	3:15	gij weet, dat geen mensenmoorder eeuwig **leven** blijvend in zich heeft.	.2
	5:11	En dit is het getuigenis: God heeft ons eeuwig **leven** gegeven	.2
		en dit **leven** is in zijn Zoon.	.1
	5:12	Wie de Zoon heeft, heeft het **leven**;	.2
		wie de Zoon van God niet heeft, heeft het **leven** niet.	.2
	5:13	opdat gij weet, dat gij eeuwig **leven** hebt.	.2
	5:16	moet hij bidden en God zal hem het **leven** geven.	.2
	5:20	Dit is de waarachtige God en het eeuwige **leven**.	.1
Jud.	21	de ontferming van onze Here Jezus Christus ten eeuwigen **leven**.	.2
Openb.	2:7	Wie overwint, hem zal Ik geven te eten van de boom des **levens**,	.3
	2:10	Wees getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des **levens**.	.3
	3:5	en Ik zal zijn naam geenszins uitwissen uit het boek des **levens**,	.3
	7:17	het Lam ... zal hen weiden en hen voeren naar waterbronnen des **levens**;	.3''
	11:11	En na die drie en een halve dag voer een **levens**geest uit God in hen,	.3
	13:8	wiens naam niet geschreven is in het boek des **levens** van het Lam,	.3
	16:3	en alle levende wezens, die in de zee waren, stierven.	.3''
		letterlijk: en alle ziel van **leven** – hetgeen in de zee was – stierf.	
	17:8	wier naam niet geschreven is in het boek des **levens**	.3
	20:12	En nog een ander boek werd geopend, het (boek) des **levens**;	.3
	20:15	wanneer iemand niet bevonden werd geschreven te zijn in het boek des **levens**,	.3
	21:6	Ik zal de dorstige geven uit de bron van het water des **levens** om niet.	.3
	21:27	alleen zij, die geschreven zijn in het boek des **levens** van het Lam.	.3
	22:1	En hij toonde mij een rivier van water des **levens**, helder als kristal,	.3
	22:2	aan weerszijden van de rivier staat het geboomte des **levens**,	.3
	22:14	opdat zij recht mogen hebben op het geboomte des **levens**	.3
	22:17	wie dorst heeft, kome, en wie wil, neme het water des **levens** om niet.	.3
	22:19	God zal zijn deel afnemen van het geboomte des **levens**	.3

2016	**ζώνη**	**zōnē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *zōnē* betekent 'gordel'.

Het geeft de al of niet brede band aan die om het middel gedragen wordt, en waaroverheen het lange gewaad opgeschort kan worden zodat men zich beter kan bewegen. In het NT komt het alleen aan de orde bij mannen (bv. Marc.1:6) en engelen (Openb.15:6). De gordel wordt ook (dubbelgevouwen) gebruikt voor het bewaren en meenemen van geld en andere waardevolle zaken (bv. Matt.10:9). Het materiaal was leder (bv. Matt.3:4) of een ander (in bv. Jer.13:1 linnen); in Openbaring lezen we hoe de Here Jezus en de zeven engelen met de laatste plagen gouden gordels hebben (1:13 en 15:6), die in hun pracht doen denken aan de vierkleurige gordel van de hogepriester (Ex.39:29).

In Hand.21:11 wordt de gordel van Paulus door de profeet Agabus gehanteerd als een zinnebeeld van zijn komende gevangenschap terwille van het Evangelie (vgl. ook het hiervan afgeleide *2017 zōnnumi* '(om)gorden', zoals gebruikt in Joh.21:18).

.1	ζώνη	zōnē	gordel (1)
.2	ζώνην	zōnēn	gordel (4)
.3	ζώνας	zōnas	gordels (4)

Matt.	3:4	Hij nu, Johannes, droeg een kleed van kameelhaar en een lederen **gordel**	.2
	10:9	Voorziet u niet van goud of zilver of koper in uw **gordels**,	.3
Marc.	1:6	En Johannes was gekleed met kameelhaar en met een lederen **gordel**	.2
	6:8	geen brood, geen reiszak, geen geld in de **gordel**,	.2
Hand.	21:11	Toen deze bij ons gekomen was, nam hij de **gordel** van Paulus, ...	.2
		De man, van wie deze **gordel** is, zullen de Joden te Jeruzalem zo binden	.1
Openb.	1:13	en aan de borsten omgord met een gouden **gordel**;	.2
	15:6	en de borst omgord met een gouden **gordel**.	.3

2017	**ζώννυμι**	**zōnnumi**

Het werkwoord *zōnnumi* – en zijn nevenvorm *zōnnuō* – betekent '(om)gorden'.

Het wordt gebruikt voor het 'omdoen van een gordel bij' iemand (bv. Hand.12:8), maar kan ook voorkomen als zinnebeeld van bereidheid (vgl. 2Kon.4:29 en Job 38:3) of gevangenschap (Joh.21:18).

Het is afgeleid van *2016 zōnē* 'gordel'. In dezelfde betekenis, met niet altijd gemakkelijk aanwijsbaar nuanceverschil, komen in het NT ook voor de samenstellingen *293 ana-zōnnumi* 'omgorden, (een kleed) opschorten aan', *1102 dia-zōnnumi* 'omgorden, aan het middel vastmaken', en *3494 peri-zōnnumi* '(rondom) omgorden'.

.1	ἐζώννυες	ezōnnues	jij omgordde
.2	ζώσει	zōsei	hij zal omgorden
.[3]	ζῶσαι	zōsai	omgord u! (aor med) – omgorden (aor)

Joh.	21:18	Toen gij jonger waart, **omgorddet gij** uzelf en gij gingt, waar gij wildet,	.1
		en een ander **zal** u **omgorden** en u brengen, waar gij niet wilt.	.2
Hand.	12:8	En de engel zeide tot hem: **Omgord u** en bind uw sandalen aan.	.[3]''

2018	ζωογονέω	zōogoneō

Het werkwoord *zōogoneō* – of minder juist gespeld *zōiogoneō* – betekent (1) 'levend voortbrengen, levend geboren laten worden', en (2) 'in leven laten, (leven) in stand houden'.

De eerste, letterlijker betekenis vinden we niet in het NT. In Hand.7:19 is de tweede betekenis bedoeld, passief gebruikt: 'tot het niet in leven gelaten worden', dus 'zodat ze niet in leven werden gelaten' (vgl. Ex.1:17vv., waar in de Septuaginta ditzelfde werkwoord gebruikt is). In Luc.17:33 is *4902 psuchē* 'ziel; zetel van het leven' het lijdend voorwerp; 'zijn ziel in leven laten' wil zoveel zeggen als 'zijn leven in stand houden'.

In 1Tim.6:13 komt het woord voor als tekstvariant van *2020 zōopoieō* 'levend maken'.

Het is een samenstelling van *zōos* 'levend' (vgl. *2015 zōē* '(het) leven') en de stam *gon-*, die 'verwekking; geboorte' aangeeft (vgl. *991 goneus* 'ouder').

.1	ζωογονήσει	zōogonēsei	hij zal in leven laten
.2	ζωογονεῖσθαι	zōogoneisthai	in leven gelaten worden (med)
.[3]	ζωογονοῦντος	zōogonountos	in leven latend (2 ev m/o)

Luc.	17:33	maar ieder, die het verliezen zal, die **zal** het **vernieuwen**.	.1
Hand.	7:19	op**dat** het volk **zich** niet **zou voortplanten**.	.2
1Tim.	6:13	Ik beveel voor God, **die** alle **leven wekt**, en voor Christus Jezus,	.[3]''

2019	ζῷον	zōion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *zōion* – of minder juist gespeld *zōon* – betekent (1) 'levend wezen', en (2) 'dier'.

Het hoort bij het werkwoord *1996 zaō* 'leven' en het zelfstandig naamwoord *2015 zōē* '(het) leven', en hoewel het ook meer algemeen mensen, maar niet planten kan insluiten, is het in het Grieks het gewone woord voor 'dier' (bv. Hebr.13:11 en Jud.10). In vergelijking hiermee is *2114 thērion* '(in het wild levend) dier, beest' beperkter van inhoud.

In Openbaring wordt het gebruikt voor de vier '(levende) wezens', die zeer grote overeenkomst hebben met de cherubs uit de visioenen van Ezechiël (zie vooral hfst.10).

Vergelijk ook ons woord *zoölogie*.

.1	ζῷον	zōion	levend wezen (1/4)
.2	ζῴου	zōiou	levend wezen (2)
.3	ζῷα	zōia	levende wezens (1/4)
.4	ζῴων	zōiōn	levende wezens (2)

Hebr.	13:11	Want van de **dieren** ... werd het lichaam buiten de legerplaats verbrand.	.4
2Petr.	2:12	Zij daarentegen, als redeloze **wezens**, ... lasteren	.3
Jud.	10	hetgeen zij, gelijk de redeloze **wezens**, van nature weten,	.3
Openb.	4:6	En midden in de troon en rondom de troon waren vier **dieren**,	.3
	4:7	En het eerste **dier** was een leeuw gelijk,	.1
		en het tweede **dier** een rund gelijk,	.1
		en het derde **dier** had een gelaat als van een mens,	.1
		en het vierde **dier** was een vliegende arend gelijk.	.1°

4:8	En de vier **dieren** hadden elk voor zich zes vleugels	.3
4:9	wanneer de **dieren** heerlijkheid, eer en dankzegging zullen brengen	.3
5:6	ik zag in het midden van de troon en van de vier **dieren** ... een lam staan,	.4
5:8	wierpen de vier **dieren** en de vierentwintig oudsten zich voor het Lam neder,	.3
5:11	en ik hoorde een stem van vele engelen rondom de troon, en van de **dieren**	.4
5:14	de vier **dieren** zeiden: Amen. En de oudsten wierpen zich neder en aanbaden.	.3
6:1	en ik hoorde een van de vier **dieren** zeggen ...: Kom!	.4
6:3	toen Hij het tweede zegel opende, hoorde ik het tweede **dier** zeggen: Kom!	.2
6:5	toen Hij het derde zegel opende, hoorde ik het derde **dier** zeggen: Kom!	.2
6:6	En ik hoorde als een stem te midden van de vier **dieren** zeggen:	.4
6:7	hoorde ik de stem van het vierde **dier** zeggen: Kom!	.2
7:11	En al de engelen stonden rondom de troon en de oudsten en de vier **dieren**,	.4
14:3	en zij zongen een nieuw gezang vóór de troon en voor de vier **dieren**	.4
15:7	En een van de vier **dieren** gaf aan de zeven engelen zeven gouden schalen,	.4
19:4	En de vierentwintig oudsten en de vier **dieren** wierpen zich neder	.3

2020 ζωοποιέω zōopoieō

Het werkwoord *zōopoieō* – of minder juist gespeld *zōiopoieō* – betekent 'levend maken, doen leven'.

Evenals *1996 zaō* 'leven', waarmee het verwant is, kan dit werkwoord betrekking hebben op het 'leven als zodanig' (bv. 1Cor.15:36, van planten), en op het 'leven door de Geest' (bv. Joh.6:63) en het 'leven na de opstanding' (bv. Joh.5:21).

Het ligt in de aard van de door dit woord uitgedrukte handeling dat alleen God er het onderwerp van kan zijn (vgl. 2Cor.3:6 en Gal.3:21), anders dan *2018 zōogoneō* 'levend voortbrengen of geboren laten worden; in leven laten, (leven) in stand houden', dat eerder aangeeft hoe ménsen handelingen verrichten die als gevolg hebben dat er 'leven voortgebracht wordt', of 'leven in stand gehouden wordt'. In verband hiermee kan men zich beter voorstellen dat in 1Tim.6:13, waar de tekstoverlevering verdeeld is tussen deze twee werkwoorden, *zōopoieō* gelezen moet worden (met de meeste handschriften, waaronder de Codex Sinaiticus, en met TR), omdat God daar het onderwerp is.

Het is samengesteld uit *zōos* 'levend' (vgl. *2015 zōē* '(het) leven') en *3627 poieō* 'maken; doen'.

.1	ζωοποιεῖ	zōopoiei	hij maakt levend
.2	ζωοποιοῦντος	zōopoiountos	levendmakend (2 ev m/o)
.3	ζωοποιοῦν	zōopoioun	levendmakend (1/4 ev o)
.4	ζωοποιοῦν	zōopoioun	zie 3
.5	ζωοποιήσει	zōopoiēsei	hij zal levend maken
.6	ζωοποιῆσαι	zōopoiēsai	levend maken (aor)
.7	ζωοποιεῖται	zōopoieitai	hij wordt levend gemaakt (med)
.8	ζωοποιηθήσονται	zōopoiēthēsontai	zij zullen levend gemaakt worden (pass)
.9	ζωοποιηθείς	zōopoiētheis	levend gemaakt (1 ev m aor)

Joh.	5:21	Want gelijk de Vader de doden opwekt en **doet leven**,	.1
		zo **doet** ook de Zoon **leven**, wie Hij wil.	.1
	6:63	De Geest is het, **die levend maakt**, het vlees doet geen nut;	.4

Rom. 4:17	**die** de doden **levend maakt** en het niet zijnde tot aanzijn roept.	.2
8:11	dan **zal Hij** ... ook uw sterfelijke lichamen **levend maken** door zijn Geest,	.5
1Cor. 15:22	zo **zullen** ook in Christus allen **levend gemaakt worden**.	.8
15:36	Wat gij zelf zaait, **wordt** niet **levend**, of het moet gestorven zijn,	.7
15:45	de eerste ... werd een levende ziel; de laatste Adam een **levendmakende** geest.	.3
2Cor. 3:6	want de letter doodt, maar de Geest **maakt levend**.	.1
Gal. 3:21	indien er een wet gegeven was, die **levend** kon **maken**,	.6
1Tim. 6:13	SV Ik beveel u voor God, **Die** alle ding **levend maakt**, en voor Christus	.2 °°
1Petr. 3:18	Hij, **die** gedood **is** naar het vlees, maar **levend gemaakt** naar de geest,	.9

η

2021 ἤ ē

Het voegwoord *ē* (met in Grieks schrift een ander accentteken dan *2022 ē*) betekent 'of', en na een vergrotende trap 'dan'.

Net als het Nederlandse 'of' wordt *ē* gebruikt in situaties waar een keuze gemaakt kan worden uit alternatieven. In sommige gevallen sluiten deze alternatieven elkaar niet volledig uit, maar kunnen ze naast elkaar (bij verschillende personen of gelegenheden of situaties) geldig zijn: wanneer Jezus bijvoorbeeld zegt 'wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is mij niet waardig', kan het voor de een misschien de vader zijn die men liefheeft boven Jezus, maar tegelijkertijd voor een ander de moeder, en voor weer een ander beiden. In andere gevallen sluiten de alternatieven elkaar wel uit, bv. in Matt.22:17: 'is het geoorloofd of niet?'. Wanneer men wil benadrukken dat de mogelijkheden elkaar uitsluiten, wordt gewoonlijk ook vóór het eerste alternatief een *ē* gezegd, bv. in Matt.6:24: 'niemand kan twee heren dienen, want hij zal óf de ene haten en de andere liefhebben, óf zich aan de ene hechten en de andere minachten.'

Soms vindt men *ē*, net als het Nederlandse 'of', aan het begin van een vraag die een – vaak niet serieus te nemen – alternatief bevat, bv. in Rom.3:29, waar Paulus na de uitspraak dat men door het geloof gerechtvaardigd wordt, de vraag stelt 'of is God alleen de God van de Joden?'. Hier is de gedachte dat God alleen de God van de joden is, een niet serieus te nemen alternatief voor de gedachte dat God door het geloof rechtvaardigt en daarmee ook een God is van heidenen die gerechtvaardigd worden.

Een combinatie met *poteron* (vgl. *3682 poteros* 'welk van beiden'), dat een vraag naar alternatieven inleidt, treffen we aan in Joh.7:17, waar staat: hij zal van deze leer weten, 'of' (*poteron*) zij van God komt, 'dan of' (*ē*) Ik uit Mijzelf spreek.

Na een vergrotende trap vertalen we *ē* met 'dan', zoals in Joh.3:19: de duisternis liever hebben 'dan' het licht, of in Joh.4:1: meer discipelen maken 'dan' Johannes. Ook na het begrip 'anders' treffen we dit *ē* aan, zoals in Hand.17:21: voor niets anders tijd hebben 'dan' voor nieuwtjes. In Hand.24:21 moeten we *ē* opvatten als 'anders dan', 'of het moest zijn': laten zij zeggen wat zij hebben gevonden 'anders dan' dit ene woord.

Soms is de vergrotende trap niet letterlijk aanwezig, maar wel bedoeld, zoals in 1Cor.14:19, waar we 'ik wil ... dan ...' moeten opvatten als 'ik wil liever ... dan ...'.

.1 ἤ ē of

2022 ἦ ē

De partikel *ē* (met in Grieks schrift een ander accentteken dan *2021 ē*) betekent iets als 'waarlijk'. Dit woord komt niet alleen voor als inleiding van een ja-of-nee-vraag (vergelijk *634 ara*,

een samentrekking van *ē* en *633 ara* 'dus'), maar ook wanneer iets met een zekere stelligheid gezegd wordt. De combinatie met *2897II mēn*, die we in Hebr.6:14 in een gelofte (een citaat uit Gen.22:17) aantreffen, komt verder in de Griekse vertaling van het OT en ook buiten de Bijbel herhaaldelijk voor in eden en geloften.

.1	ἦ	ē	waarlijk

Hebr. 6:14 zeggende: **Voorzeker** zal Ik u zegenen en zekerlijk u vermeerderen. ∘∘

2023 ἡγεμονεύω hēgemoneuō

Het werkwoord *hēgemoneuō* betekent (1) 'gids zijn', (2) 'leider zijn', en (3) 'stadhouder of gouverneur zijn'.

Alleen de derde betekenis komt in het NT voor – vgl. *2025 hēgemōn* 'gids; leider; stadhouder, gouverneur', waarvan het een afleiding is –, met betrekking tot hetzij de 'proconsul' van Syrië (Luc.2:2), of de 'procurator' van Judea (Luc.3:1).

.1	ἡγεμονεύοντος	hēgemoneuontos	stadhouder zijnde (2 ev m/o)

Luc. 2:2 **toen** Quirinius **het bewind** over Syrië **voerde**.
3:1 **toen** Pontius Pilatus **stadhouder** over Judea **was**,

---

2024 ἡγεμονία hēgemonia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hēgemonia* betekent (1) '(het) gids zijn, (2) 'leiderschap, opperbevel, bewind', en (3) 'stadhouderschap, gouverneurschap'.

Afgeleid van *2023 hēgemoneuō* 'gids zijn; leider zijn; stadhouder of gouverneur zijn' komt het in het NT slechts één keer voor, en wel in de tweede betekenis, als algemene aanduiding voor (de periode van) het bewind van een Romeinse keizer (Luc.3:1).

Hiervan komt ons woord *hegemonie*.

.1	ἡγεμονίας	hēgemonias	bewind (2 ev – 4 mv)

Luc. 3:1 In het vijftiende jaar van de **regering** van keizer Tiberius,

---

2025 ἡγεμών hēgemōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hēgemōn* betekent (1) 'gids', (2) 'leider, aanvoerder, bestuurder', en (3) 'stadhouder, gouverneur'.

Afgeleid van *2026 hēgeomai* 'voor(op)gaan, leiden, aanvoeren' is het een algemeen woord voor 'leider' (de betekenis 'gids' komt niet in het NT voor; vgl. *3082 hodēgos* 'gids; leidsman'). Deze tweede betekenis vinden we in het NT alleen in het citaat uit Jesaja in Matt.2:6, waar het gebruikt wordt als vertaling van een Hebreeuws woord dat 'leiders' betekent, en in klank en schrijfwijze heel weinig verschilt van het woord dat in onze uitgaven van het Hebreeuwse OT voorkomt en (evenals het betreffende woord in de Septuaginta) 'duizenden' betekent.

Daarnaast is het een aanduiding voor 'stadhouder, landvoogd, gouverneur' in het algemeen, ongeacht de rang (bv. Marc.13:9). In het NT is hiermee doorgaans de zogenaamde 'procurator' van Judea bedoeld, die onder de 'proconsul' – zie *408 anthupatos* – van Syrië stond (bv. Hand.23:24).

.1	ἡγεμών	hēgemōn	leider (1)
.2	ἡγεμόνα	hēgemona	leider (4)
.3	ἡγεμόνος	hēgemonos	leider (2)
.4	ἡγεμόνι	hēgemoni	leider (3)
.5	ἡγεμόνας	hēgemonas	leiders (4)
.6	ἡγεμόνων	hēgemonōn	leiders (2)
.7	ἡγεμόσιν	hēgemosin	leiders (3)

Matt.	2:6	En gij, Betlehem, ..., zijt geenszins de minste onder de **leiders** van Juda,	.7
	10:18	gij zult ook geleid worden voor **stadhouders** en koningen om Mijnentwil,	.5
	27:2	En zij boeiden Hem ... en zij leverden Hem over aan Pilatus, de **stadhouder**.	.4
	27:11	Jezus dan werd voor de **stadhouder** gesteld.	.3
		En de **stadhouder** ondervroeg Hem en zeide: Zijt Gij de Koning der Joden?	.1
	27:14	zodat de **stadhouder** zich zeer verwonderde.	.2
	27:15	Nu was de **stadhouder** bij elk feest gewoon een gevangene ... los te laten.	.1
	27:21	De **stadhouder** antwoordde ...: Wie van die twee wilt gij, dat ik u loslaat?	.1
	27:23	SV De **stadhouder** zeide: Wat heeft Hij dan voor kwaad gedaan?	.1 °
	27:27	Toen namen de soldaten van de **stadhouder** Jezus mede	.3
	28:14	En indien dit de **stadhouder** ter ore komt, wij zullen het in orde brengen	.3
Marc.	13:9	en voor **stadhouders** en koningen zult gij gesteld worden om Mijnentwil,	.6
Luc.	20:20	ten einde Hem te kunnen overleveren aan het gezag ... van de **stadhouder**.	.3
	21:12	door ... u voor koningen en **stadhouders** te leiden om mijns naams wil.	.5
Hand.	23:24	om Paulus ... veilig over te brengen naar **stadhouder** Felix.	.2
	23:26	Claudius Lysias groet de hoogedele **stadhouder** Felix.	.4
	23:33	Toen de anderen ... de brief aan de **stadhouder** overhandigd hadden,	.4
	23:34	vroeg de **stadhouder** hem, uit welke provincie hij was,	.1 °
	24:1	om tegen Paulus bij de **stadhouder** hun klachten in te dienen.	.4
	24:10	Paulus antwoordde, toen de **stadhouder** hem een wenk gaf om te spreken:	.3
	26:30	En de koning stond op en de **stadhouder** en Bernice	.1
1Petr.	2:14	hetzij aan **stadhouders**, als door hem gezonden tot bestraffing	.7

2026 ἡγέομαι hēgeomai

Het werkwoord *hēgeomai* betekent (1) 'voor(op)gaan, leiden, aanvoeren, besturen', en (2) 'menen, beschouwen (als)'.

Uit de grondbetekenis 'vooropgaan' hebben zich in het Grieks twee afgeleide betekenisonderscheidingen ontwikkeld, die elkaar – evenals in onze taal – gedeeltelijk overlappen: 'leiden, gids of leidsman zijn' en 'leiden, aanvoeren, besturen'. In het NT komt in deze eerste betekenis alleen een deelwoord voor, *hēgoumenos* 'voorgaand, leidend', vaak min of meer zelfstandig gebruikt in de algemene zin van 'voorganger, leider' (bv. Matt.2:6), in het bijzonder in de gemeente (bv. Hand.15:22). Anders dan woorden als *1805 episkopos* 'toezichthouder; opziener' en *3705 presbuteros* 'oudste' drukt het niet één bepaalde leidende functie met een eigen taak uit.

Daarnaast heeft het werkwoord de betekenis gekregen 'menen, beschouwen (als), houden (voor)' (bv. Fil.3:7-8). Deze neutrale betekenis kan positieve lading krijgen, zodat het dan betekent 'waarderen, hoogachten' (1Thess.5:13).

Tenslotte moet genoemd worden de verbinding met *2718 logos* 'woord' in Hand.14:12, die woordelijk betekent 'voorgaande met (het) woord', dus 'het woord voerende'.

.1	ἡγοῦμαι	hēgoumai	ik leid (med)
.2	ἡγοῦνται	hēgountai	zij leiden (med)
.3	ἡγεῖσθε	hēgeisthe	jullie leiden (med) – leidt! (med)
.4	ἡγείσθωσαν	hēgeisthōsan	zij moeten leiden! (med)
.5	ἡγεῖσθαι	hēgeisthai	leiden (med)
.6	ἡγούμενος	hēgoumenos	leidend (1 ev m; med)
.7	ἡγούμενον	hēgoumenon	leidend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.8	ἡγούμενοι	hēgoumenoi	leidend (1 mv m; med)
.9	ἡγουμένους	hēgoumenous	leidend (4 mv m; med)
.10	ἡγουμένων	hēgoumenōn	leidend (2 mv m/v/o; med)
.11	ἡγουμένοις	hēgoumenois	leidend (3 mv m/o; med)
.12	ἡγησάμην	hēgēsamēn	ik heb geleid (aor med)
.13	ἡγήσατο	hēgēsato	hij heeft geleid (aor med)
.14	ἡγήσασθε	hēgēsasthe	jullie hebben geleid (aor med) – leidt! (aor med)
.15	ἡγησάμενος	hēgēsamenos	leidend (1 ev m; aor med)
.16	ἥγημαι	hēgēmai	ik heb geleid (med)

Matt.	2:6	want uit u zal een **leidsman** voortkomen, die mijn volk Israël weiden zal.	.6
Luc.	22:26	maar de eerste onder u worde als de jongste en de **leider** als de dienaar.	.6
Hand.	7:10	die hem aanstelde tot **hoofd** over Egypte en over zijn gehele huis.	.7
	14:12	omdat hij het was, **die** het woord **voerde**.	.6
	15:22	Judas, genaamd Barsabbas, en Silas, mannen **van aanzien** onder de broeders.	.9
	26:2	**Ik heb** mijzelf gelukkig **geacht**, ..., dat ik mij ... zal mogen verantwoorden	.16
2Cor.	9:5	**Ik achtte** het dus noodzakelijk de broeders op te wekken,	.12
Fil.	2:3	doch in ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf;	.8
		letterlijk: ... **achtend** de een de ander uitnemender dan zichzelf;	
	2:6	die ... het Gode gelijk zijn niet **als** een roof **heeft geacht**,	.13
	2:25	Maar **ik achtte** het noodzakelijk, Epafroditus tot u te zenden,	.12
	3:7	Maar alles wat mij winst was, **heb ik** om Christus' wil schade **geacht**.	.16
	3:8	Voorzeker, **ik acht** zelfs alles schade, ...	.1
		Om zijnentwil heb **ik** dit alles prijsgegeven en **houd** het **voor** vuilnis,	.1
1Thess.	5:13	en hen zeer hoog **te schatten** in liefde, om hun werk.	.5
2Thess.	3:15	**houdt** hem echter niet **voor** een vijand, maar wijst hem terecht	.3
1Tim.	1:12	Ik breng dank aan Hem ..., dat **Hij** mij getrouw **geacht heeft**,	.13
	6:1	Allen ... **moeten** hun meesters alle eer waardig **achten**,	.4
Hebr.	10:29	**die** ... het bloed des verbonds ... onrein **geacht** ... **heeft**?	.15
	11:11	daar **zij** Hem, die het beloofd had, betrouwbaar **achtte**.	.13
	11:26	**en hij heeft** de smaad van Christus groter rijkdom **geacht**	.15
	13:7	Houdt uw **voorgangers** in gedachtenis,	.10
	13:17	Gehoorzaamt uw **voorgangers** en onderwerpt u (aan hen),	.11
	13:24	Groet al uw **voorgangers** en al de heiligen.	.9

Jac.	1:2	**Houdt** het **voor** enkel vreugde, mijn broeders,	.14
2Petr.	1:13	**Ik acht** het mijn plicht, zolang ik in deze tent ben,	.1
	2:13	Zij achten het een genot op klaarlichte dag te zwelgen; letterlijk: het een genot **achtend** op klaarlichte dag te zwelgen;	.8
	3:9	De Here talmt niet met de belofte, al zijn er, die **aan** talmen **denken**,	.2
	3:15	en **houdt** de lankmoedigheid van onze Here **voor** zaligheid,	.3

2027 ἡδέως hēdeōs

Het bijwoord *hēdeōs* betekent 'graag, gaarne'.

Het is het bijwoord bij het bijvoeglijk naamwoord *hēdus* 'zoet; aangenaam', dat niet in het NT voorkomt. Het komt alleen in de overdrachtelijke betekenis 'graag, met genoegen' voor (bv. Marc.6:20).

Vergelijk ook *2031 hēduosmon* '(peper)munt'.

.1 ἡδέως hēdeōs graag

Marc.	6:20	was hij in grote verlegenheid, maar hij hoorde hem **gaarne**.
	12:37	En het merendeel van de schare hoorde Hem **gaarne**.
2Cor.	11:19	Gij hebt immers **gaarne** geduld met onverstandigen,

2028 ἤδη ēdē

Het bijwoord *ēdē* betekent 'al, reeds'.

In het algemeen geeft *ēdē*, net als het Nederlandse 'al' of 'reeds', aan dat een bepaald gebeuren plaatsvindt of een bepaalde toestand intreedt vóór het moment waarop dit verwacht of verondersteld was. Wanneer bijvoorbeeld Johannes in Matt.3:10 zegt: 'de bijl ligt al aan de wortel', veronderstelt hij daarmee dat zijn toehoorders dachten dat deze bijl pas later aan de wortel gelegd zou worden.

Ook als *ēdē* niet met 'al' of 'reeds' vertaald wordt, is de genoemde betekenis toch aanwijsbaar. Een paar voorbeelden kunnen dit illustreren. In Luc.14:17 kan men bijvoorbeeld in plaats van 'het is nu gereed' ook zeggen 'het is al gereed'. In Joh.15:3 blijkt uit *ēdē*, dat met 'nu' vertaald is ('gij zijt nu rein'), de (onjuiste) veronderstelling dat de reiniging pas later zou plaatsvinden. In Rom.1:10, waar *ēdē* met 'eindelijk' vertaald is ('bidden of eindelijk een weg gebaand mag worden'), is verondersteld dat het banen van de weg ook wel eens later zou kunnen plaatsvinden. En ook in Luc.7:6, waar *ēdē* met 'meer' vertaald lijkt te zijn ('niet meer ver van het huis zijn'), is de bedoeling iets als 'al dichtbij het huis zijn'.

.1 ἤδη ēdē reeds

Matt.	3:10	**Reeds** ligt de bijl aan de wortel der bomen:
	5:28	Een ieder, ..., heeft in zijn hart **reeds** echtbreuk met haar gepleegd.
	14:15	De plaats (hier) is eenzaam en de tijd is **reeds** verstreken;
	14:24	Doch het schip was **reeds** vele stadiën van het land verwijderd,
	15:32	zij zijn nu **reeds** drie dagen bij Mij gebleven en hebben niets te eten.

Matt. 17:12 maar Ik zeg u, dat Elia **reeds** gekomen is en zij hebben hem niet erkend,
24:32 Wanneer zijn hout **reeds** week wordt en de bladeren doet uitspruiten,
Marc. 4:37 en de golven sloegen in het schip, zodat het schip **reeds** vol liep.
6:35 En toen het **reeds** laat geworden was, kwamen zijn discipelen tot Hem
en zeiden: De plaats (hier) is eenzaam en het is **reeds** laat.
8:2 zij zijn nu **reeds** drie dagen bij Mij gebleven en hebben niets te eten;
11:11 vertrok Hij, toen het **reeds** laat op de dag was, naar Betanië,
13:28 Wanneer zijn hout **reeds** week wordt en de bladeren doet uitspruiten,
15:42 toen het **reeds** avond geworden was,
15:44 En het bevreemdde Pilatus, dat Hij **reeds** gestorven zou zijn,
Luc. 3:9 Ook ligt **reeds** de bijl aan de wortel der bomen.
7:6 Toen Hij niet ver **meer** van het huis was, zond de hoofdman vrienden
11:7 Val mij niet lastig, de deur is **reeds** gesloten
12:49 en wat is mijn wil, als het **reeds** ontstoken is?
14:17 om tot de genodigden te zeggen: Komt, want het is **nu** gereed.
19:37 Toen Hij **reeds** dichterbij kwam, aan de glooiing van de Olijfberg,
21:30 Zodra zij uitlopen, weet gij uit uzelf,
letterlijk: Wanneer zij **reeds** uitlopen, weet gij uit uzelf,
omdat gij het ziet, dat de zomer **reeds** nabij is.
23:44 En het was **reeds** ongeveer het zesde uur
24:29 Blijf bij ons, want het is tegen de avond en de dag is **reeds** gedaald.
Joh. 3:18 wie niet gelooft, is **reeds** veroordeeld,
4:35 en beschouwt de velden, dat zij wit zijn om te oogsten.
letterlijk: en beschouwt de velden, dat zij **reeds** wit zijn om te oogsten.
4:51 En **reeds** terwijl hij afdaalde, kwamen zijn slaven hem tegemoet
5:6 daar Hij wist, dat hij daar **reeds** lange tijd was,
6:17 En het was **reeds** donker geworden en Jezus was nog niet tot hen gekomen,
7:14 Doch toen het feest **reeds** op de helft was, ging Jezus op naar de tempel
9:22 de Joden waren **reeds** overeengekomen, dat ... hij uit ... zou worden gebannen.
9:27 Ik heb het u **al** gezegd, en gij hebt er niet naar gehoord;
11:17 bevond Hij, dat hij **reeds** vier dagen in het graf lag.
11:39 Here, er is **reeds** een lijklucht, want het is al de vierde dag.
13:2 toen de duivel **reeds** Judas ... in het hart had gegeven Hem te verraden,
15:3 Gij zijt **nu** rein om het woord, dat Ik tot u gesproken heb;
19:28 daar Hij wist, dat alles **reeds** volbracht was,
19:33 toen zij ... zagen, dat Hij **reeds** gestorven was, braken zij zijn benen niet,
21:4 Toen het **reeds** morgen werd, stond Jezus aan de oever;
21:14 Dit was **reeds** de derde maal, dat Jezus ... Zich ... geopenbaard heeft.
Hand. 4:3 zij ... stelden hen in bewaring tot de volgende dag, want het was **reeds** avond.
27:9 En toen door het vele tijdverlies de vaart **reeds** bedenkelijk werd,
daar ook de vasten **reeds** achter de rug was, waarschuwde Paulus hen
Rom. 1:10 of mij **eindelijk** door de wil van God eens een weg gebaand moge worden
4:19 SV heeft hij zijn eigen lichaam niet aangemerkt, dat **reeds** verstorven was,
13:11 dat het **thans** voor u de ure is om uit de slaap te ontwaken.
1Cor. 4:8 **Reeds** zijt gij verzadigd,
reeds zijt gij rijk geworden, zonder ons hebt gij u koning gemaakt.

	5:3	heb ik ... **reeds**, als aanwezig, vonnis geveld over hem,
	6:7	Maar dan is de zaak voor u **reeds** geheel verloren,
Fil.	3:12	Niet, dat ik het **reeds** zou verkregen hebben of **reeds** volmaakt zou zijn, maar ik jaag ernaar,
	4:10	dat gij **nu** eindelijk uw belangstelling in mij hebt kunnen verlevendigen,
2Thess.	2:7	Want het geheimenis der wetteloosheid is **reeds** in werking;
1Tim.	5:15	Want **reeds** zijn sommigen afgeweken, de satan achterna.
2Tim.	2:18	met hun bewering, dat de opstanding **reeds** heeft plaatsgehad,
	4:6	Want wat mij aangaat, **reeds** word ik als plengoffer geofferd
2Petr.	3:1	Dit is **reeds** de tweede brief, geliefden, die ik u schrijf;
1Joh.	2:8	de duisternis gaat voorbij en het waarachtige licht schijnt **reeds**.
	4:3	dit is de geest van de antichrist, ..., en hij is nu **reeds** in de wereld.

2029 ἥδιστα hēdista

Het bijwoord *hēdista* betekent (1) 'het liefst', en (2) 'zeer graag, zeer gaarne'.

Het is de overtreffende trap van *2027 hēdeōs* 'graag, gaarne', die in het Grieks zowel voor de hoogste als voor een zeer hoge graad gebruikt wordt (2Cor.12:9 en 15).

.1	ἥδιστα	hēdista	zeer graag

2Cor.	12:9	**Zeer gaarne** zal ik dus in zwakheden nog meer roemen,
	12:15	Ik voor mij zal **zeer gaarne** offers brengen, ja, mijzelf opofferen

2030 ἡδονή hēdonē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hēdonē* betekent 'genot, genieting, lust'.

Afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *hēdus* 'zoet; aangenaam' (vgl. *2027 hēdeōs* 'graag, gaarne') wordt het gebruikt voor datgene waar iemand plezier in heeft (bv. 2Petr.2:13). Dan is het ook de sterke begeerte daarnaar, de 'lust'. In het NT komt het alleen in negatieve context voor als de kwalijke begeerte naar werelds, oppervlakkig vermaak. Zo lezen we dat het zaad van het Evangelie overwoekerd kan raken door de weelde van de rijkdom, gepaard aan allerlei lusten die het leven dan te bieden heeft (Luc.8:14). Met de 'lusten' die het gebed belemmeren, waarover Jacobus (4:1,3) spreekt, worden onreine, vleselijke drijfveren bedoeld.

.1	ἡδονήν	hēdonēn	genieting (4)
.2	ἡδονῶν	hēdonōn	genietingen (2)
.3	ἡδοναῖς	hēdonais	genietingen (3)

Luc.	8:14	gaandeweg worden zij door zorgen en rijkdom en **lusten** des levens verstikt	.2
Tit.	3:3	verslaafd aan velerlei begeerten en **zingenot**, levende in boosheid en nijd,	.3
Jac.	4:1	Is het niet hieruit: uit uw **hartstochten**, ...?	.2
	4:3	doordat gij verkeerd bidt, om het in uw **hartstochten** door te brengen.	.3
2Petr.	2:13	Zij achten het een **genot** op klaarlichte dag te zwelgen;	.1

2031 ἡδύοσμον hēduosmon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hēduosmon* betekent '(peper)munt'.

Oorspronkelijk is het de onzijdige vorm van het bijvoeglijk naamwoord *hēduosmos* 'zoet of aangenaam geurend, welriekend', dat niet in het NT voorkomt. Het duidt een gewas aan dat tot de tuinkruiden behoort, de 'munt' (*mentha longifolia*).

Het woord is afgeleid van *hēdus* 'zoet; aangenaam' (vgl. *2027 hēdeōs* 'graag, gaarne') en *3227 osmē* 'reuk, geur'.

.1	ἡδύοσμον	hēduosmon	munt (1/4)

Matt.	23:23	want gij geeft tienden van de **munt**, de dille en de komijn
Luc.	11:42	Maar wee u, Farizeeën, want gij geeft tienden van de **munt** en de ruit

2032 ἦθος ēthos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ēthos* betekent (1) 'gewone verblijfplaats', en (2) 'gewoonte, gebruik, zede'.

De eerste betekenis vinden we niet in het NT, en komt ook daarbuiten niet veel voor. De tweede, die zowel op iemands individuele gewoontes, als op algemene gebruiken en zeden betrekking kan hebben – vgl. *1335 ethos* 'gewoonte, gebruik', dat een nevenvorm van dit woord is –, komt in 1Cor.15:33 voor in een geciteerde versregel van de Griekse dichter Menander, terwijl het bovendien als variant van *ethos* staat in Hand.26:3.

Hiervan stamt ons woord *ethiek* met zijn afleidingen.

.1	ἤθη	ēthē	gewoonten (1/4)
.[2]	ἠθῶν	ēthōn	gewoonten (2)

Hand.	26:3	daar gij vooral een kenner zijt van alle **gewoonten** en twistpunten	.[2]''
1Cor.	15:33	Misleidt uzelf niet; slechte omgang bederft goede **zeden**.	.1

2033 ἥκω hēkō

Het werkwoord *hēkō* betekent (1) 'gekomen zijn', en (2) 'komen'.

In een aantal teksten, zoals 1Joh.5:20, is de oorspronkelijke betekenis 'gekomen zijn' nog duidelijk aanwezig. Soms echter is zowel de vertaling 'gekomen zijn' als 'komen' mogelijk (bv. Marc.8:3 TR). Dit is in het bijzonder het geval bij de toekomende vormen, waar doorgaans een vertaling zonder het hulpwerkwoord 'zijn' de voorkeur heeft (bv. Matt.8:11).

Meestal gaat het om het 'komen' van mensen, hetzij met vermelding van de plaats waarvandaan of waarnaartoe (bv. Luc.13:29 en Hand.28:23), hetzij zonder meer (bv. Luc.15:27). In het bijzonder treffen we het aan voor het komen van Jezus op aarde (bv. Joh.8:42), en Zijn wederkomen (bv. Openb.2:25 en Rom.11:26).

Behalve voor personen kan dit werkwoord ook voor zaken gebruikt worden, in de zin van

'aanbreken, beginnen': Jezus' ure 'is nog niet gekomen' (Joh.2:4), de plagen van Babylon 'zullen komen' (Openb.18:8), de Dag des Heren 'zal komen' (2Petr.3:10).

.1	ἥκω	hēkō	ik kom
.2	ἥκει	hēkei	hij komt
.3	ἧκον	hēkon	ik kwam – zij kwamen
.4	ἥξω	hēxō	ik zal komen – (dat) ik kom (aor)
.5	ἥξει	hēxei	hij zal komen
.6	ἥξουσιν	hēxousin	zij zullen komen – zullende komen (3 mv m/o)
.7	ἥξω	hēxō	zie 4
.8	ἥξῃ	hēxēi	(dat) hij komt (aor)
.9	ἥξωσιν	hēxōsin	(dat) zij komen (aor)
.10	ἥκασιν	hēkasin	zij zijn gekomen
.[11]	ἥκουσιν	hēkousin	zij komen – komend (3 mv m/o)

Matt.	8:11	Ik zeg u, dat er velen **zullen komen** van oost en west	.6
	23:36	Voorwaar, Ik zeg u: Al deze dingen **zullen komen** over dit geslacht.	.5
	24:14	en dan **zal** het einde **gekomen zijn**.	.5
	24:50	dan **zal** de heer van die slaaf **komen** op een dag, dat hij het niet verwacht,	.5
Marc.	8:3	SV sommigen van hen **komen** van ver	.10/.[11]
Luc.	12:46	dan **zal** de heer van die slaaf **komen** op een dag, dat hij het niet verwacht	.5
	13:29	En **zij zullen komen** van oost en west en van noord en zuid	.6
	13:35	tot het ogenblik **komt**, dat gij zegt: Gezegend Hij, die komt	.8/.5
	15:27	Uw broeder **is gekomen** en uw vader heeft het gemeste kalf laten slachten,	.2
	19:43	er **zullen** dagen over u **komen**, waarin uw vijanden ... zullen opwerpen	.6
Joh.	2:4	Vrouw, wat heb Ik met u van node? Mijn ure **is** nog niet **gekomen**.	.2
	4:47	Toen deze hoorde, dat Jezus uit Judea naar Galilea **gekomen was**,	.2
	6:37	Alles wat Mij de Vader geeft, **zal** tot Mij **komen**,	.5
	8:42	want **Ik ben** van God uitgegaan en **gekomen**;	.1
Hand.	28:23	nadat zij ... met hem hadden afgesproken, **kwamen** verscheidenen tot hem	.3°°
Rom.	11:26	gelijk geschreven staat: De Verlosser **zal** uit Sion **komen**,	.5
Hebr.	10:7	Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik – in de boekrol staat van Mij geschreven – letterlijk: Toen zeide Ik: zie, **Ik kom** ...	.1
	10:9	(Doch) daarna heeft Hij gezegd: Zie, hier ben Ik om uw wil te doen. letterlijk: ...: Zie, **Ik kom** om uw wil te doen.	.1
	10:37	Want nog een korte, korte tijd, en Hij, die komt, zal er zijn letterlijk: ..., en **Hij**, die komt, **zal komen**	.5
2Petr.	3:10	Maar de dag des Heren **zal komen** als een dief.	.5
1Joh.	5:20	Doch wij weten, dat de Zoon van God **gekomen is**	.2
Openb.	2:25	Maar wat gij hebt, houdt dat vast, totdat **Ik gekomen ben**.	.7
	3:3	Indien gij dan niet wakker wordt, **zal Ik komen** als een dief,	.4
		en gij zult niet weten, op welk uur Ik u zal overvallen. letterlijk: ..., op welk uur **Ik** op u **zal komen**.	.4
	3:9	Ik zal maken, dat **zij zullen komen** en zich nederwerpen voor uw voeten,	.9/.6
	15:4	alle volken **zullen komen** en zullen voor U nedervallen in aanbidding,	.6
	18:8	Daarom **zullen** haar plagen op één dag **komen**: dood en rouw en hongersnood,	.6

2034	**ἠλί**	**ēli**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ēli* is de weergave in Griekse letters van het Hebreeuwse woord *ʾēlī* met de betekenis 'mijn God'.

Het komt alleen voor in de woorden uit Ps.22:2 die Jezus uitroept aan het kruis als Hij Zich door God verlaten voelt.

Vergelijk *1513II elōï* 'mijn God'.

.1	ἠλί	ēli	Eli

Matt.	27:46	Omstreeks het negende uur riep Jezus met luider stem, zeggende: **Eli**, **Eli**, lama sabachtani? Dat is: Mijn God, ... waarom hebt Gij Mij verlaten?

2035	**ἡλικία**	**hēlikia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hēlikia* betekent (1) 'grootte', en (2) 'levenslengte, leeftijd'.

Afgeleid van *2036 hēlikos* 'hoe groot' heeft het woord allereerst betrekking op afmeting of omvang (bv. Luc.19:3). Meestal echter betreft het 'grootte' in de zin van iemands levenslengte of leeftijd (bv. Hebr.11:11), vooral de volwassen leeftijd (Joh.9:21 en 23). Ook in Matt.6:27 en Luc.12:25 is de betekenis 'levenslengte' beter op haar plaats.

.1	ἡλικίαν	hēlikian	grootte (4)
.2	ἡλικίας	hēlikias	grootte (2 ev – 4 mv)
.3	ἡλικίᾳ	hēlikiāi	grootte (3)

Matt.	6:27	Wie van u kan door bezorgd te zijn één el aan zijn **lengte** toevoegen?	.1
Luc.	2:52	En Jezus nam toe in wijsheid en **grootte** en genade bij God en mensen.	.3
	12:25	Wie van u kan door bezorgd te zijn een el aan zijn **lengte** toevoegen?	.1
	19:3	want hij was klein van **gestalte**.	.3
Joh.	9:21	vraagt het hemzelf, hij heeft **zijn leeftijd**, hij zal voor zichzelf spreken.	.1
	9:23	Daarom zeiden zijn ouders: Hij heeft **zijn leeftijd**, vraagt het hemzelf.	.1
Ef.	4:13	de mannelijke rijpheid, de maat van de **wasdom** der volheid van Christus.	.2
Hebr.	11:11	en dat ondanks haar hoge **leeftijd**, daar zij Hem ... betrouwbaar achtte.	.2

2036	**ἡλίκος**	**hēlikos**

Het voornaamwoordelijk bijvoeglijk naamwoord *hēlikos* betekent (1) 'zo groot of klein als', en (2) 'hoe groot of klein'.

Alleen de tweede betekenis wordt in het NT gebruikt. Het woord heeft betrekking op de afmeting of omvang van zaken (bv. Col.2:1).

.1	ἡλίκον	hēlikon	hoe groot/klein (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἡλίκην	hēlikēn	hoe groot/klein (4 ev v)

Col.	2:1	ik stel er prijs op, dat gij weet, **hoe zware** strijd ik te voeren heb	.1
Jac.	3:5	de tong ... voert toch een hoge toon. Zie, **hoe weinig** vuur	.1 **
		een **groot** bos in brand steekt.	.2

2037 ἥλιος hēlios

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hēlios* betekent 'zon'.

Het is de aanduiding voor het hemellichaam dat door God geschapen is, en waarover Hij beschikt (Matt.5:45). Vaak wordt het woord in beeldspraak en vergelijking gebruikt, zowel in positieve zin ('de rechtvaardigen zullen stralen als de zon', Matt.13:43), als in meer negatieve zin (de zon verschroeit het gewas, bv. Jac.1:11, en verzengt de mensen, Openb.16:8); vergelijk ook Openb.7:16 waar het woord voorkomt in de betekenisnuance 'zonnegloed'. Het licht van de zon is spreekwoordelijk voor schittering (bv. Hand.26:13); zo straalt Jezus' gelaat bij de verheerlijking op de berg als de zon (Matt.17:2; vgl. Openb.1:16).

In beelden met betrekking tot de komst van het Koninkrijk van God wordt de zon vaak genoemd. Jezus kondigt tekenen aan 'in zon en maan en sterren' (Luc.21:25); de zon zal verduisterd worden (bv. Marc.13:24), zoals dat ook bij Jezus' dood al gebeurd is (Luc.23:45), en is ook op andere wijze bij oordelen betrokken (bv. Openb.8:12). In het nieuwe Jeruzalem daarentegen is geen zon nodig (bv. Openb.21:23).

Vergelijk ook *3949 selēnē* 'maan', en *719 astēr* 'ster'.

.1	ἥλιος	hēlios	zon (1)
.2	ἥλιον	hēlion	zon (4)
.3	ἡλίου	hēliou	zon (2)
.4	ἡλίῳ	hēliōi	zon (3)

Matt.	5:45	want Hij laat zijn **zon** opgaan over bozen en goeden	.2
	13:6	maar toen de **zon** opkwam, verschroeide het	.3
	13:43	zullen de rechtvaardigen stralen als de **zon** in het Koninkrijk huns Vaders.	.1
	17:2	en zijn gelaat straalde gelijk de **zon** en zijn klederen werden wit	.1
	24:29	Terstond na de verdrukking dier dagen zal de **zon** verduisterd worden	.1
Marc.	1:32	Toen het nu avond werd en de **zon** onderging, brachten zij tot Hem allen,	.1
	4:6	Maar toen de **zon** opging, verschroeide het,	.3/.1
	13:24	Maar in die dagen, na de verdrukking, zal de **zon** verduisterd worden	.1
	16:2	gingen zij naar het graf, toen de **zon** opging.	.3
Luc.	4:40	Toen de **zon** onderging, brachten allen ... dezen tot Hem.	.3
	21:25	En er zullen tekenen zijn aan **zon** en maan en sterren,	.4
	23:45	want de **zon** werd verduisterd. En het voorhangsel van de tempel scheurde	.1/.3
Hand.	2:20	De **zon** zal veranderen in duisternis en de maan in bloed,	.1
	13:11	en gij zult een tijd lang blind zijn en de **zon** niet zien.	.2
	26:13	een licht, schitterender dan de glans der **zon**,	.3
	27:20	toen zich verscheidene dagen **zon** noch sterren vertoonden,	.3
1Cor.	15:41	De glans der **zon** is anders dan die der maan en der sterren,	.3
Ef.	4:26	de **zon** mag niet over een opwelling van uw toorn ondergaan;	.1
Jac.	1:11	Want de **zon** komt op met haar hitte en doet het gras verdorren,	.1

Openb. 1:16 en zijn aanzien was gelijk de **zon** schijnt in haar kracht. .1
6:12 en de **zon** werd zwart als een haren zak en de maan werd geheel als bloed. .1
7:2 En ik zag een andere engel opkomen van de opgang der **zon**, .3
7:16 ook zal de **zon** niet op hen vallen, noch enige hitte, .1
8:12 en het derde deel van de **zon** werd getroffen .3
9:2 en de **zon** en het zwerk werden verduisterd door de rook van de put. .1
10:1 en de regenboog was op zijn hoofd en zijn gelaat was als de **zon** .1
12:1 een vrouw, met de **zon** bekleed, met de maan onder haar voeten .2
16:8 En de vierde goot zijn schaal uit over de **zon** .2
16:12 voor de koningen, die van de opgang der **zon** komen. .3
19:17 En ik zag een engel staan op de **zon** en hij riep met luider stem .4
21:23 En de stad heeft de **zon** en de maan niet van node, dat die haar beschijnen, .3
22:5 en zij hebben geen licht van een lamp of licht der **zon** van node, .3°

2038 ἧλος hēlos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hēlos* betekent 'pin, nagel, spijker'.

Het wordt alleen gebruikt voor de nagels waarmee Jezus aan het kruis gehecht was (Joh.20:25).

.1 ἥλων hēlōn nagels (2)

Joh. 20:25 Indien ik in zijn handen niet zie het teken der **nagels**
en mijn vinger niet steek in de plaats der **nagels**

2039 ἡμεῖς hēmeis

Het persoonlijk voornaamwoord *hēmeis* betekent 'wij'.

In tegenstelling tot *1324 egō* 'ik' kent *hēmeis* geen onderscheid tussen vormen met nadruk en vormen zonder nadruk. Bij de vormen *hēmōn*, *hēmin* en *hēmas* zal men uit de context moeten opmaken of er nadruk is of niet. Bij de onderwerpsvorm *hēmeis* is er wat dit betreft echter geen verschil met *egō*: omdat de persoonsaanduiding van het onderwerp al in de Griekse werkwoordsvorm is inbegrepen, komt *hēmeis* alleen bij nadruk of bij identificatie voor. Nadruk treft men gewoonlijk aan bij een tegenstelling met andere personen, zoals in Hand.23:15: 'geeft gíj nu de overste te verstaan dat hij hem voor u moet brengen ...; dan nemen wíj op ons hem uit de weg te ruimen'. Een identificatie ('wij zijn die-en-die') hoeft op zichzelf nog geen nadrukkelijke tegenstelling met anderen in te houden; in Fil.3:3 echter, waar we zo'n identificatie aantreffen ('wij zijn de besnijdenis'), is er blijkens de context een tegenstelling tussen 'wij zijn de besnijdenis' en 'anderen zijn de versnijdenis', zodat op grond van deze tegenstelling *hēmeis* toch weer nadruk ontvangt.

In de overlevering van de tekst bestaat er nogal eens onduidelijkheid over dit woord en *4552 humeis* 'jullie', dat er zowel in schrift als in klank sterk op lijkt.

.1 ἡμεῖς hēmeis wij (1)
.2 ἡμᾶς hēmas ons (4)

.3	ἡμῶν	hēmōn	ons (2)
.4	ἡμῖν	hēmin	ons (3)

2040 **ἡμέρα** **hēmera**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hēmera* betekent 'dag'.

In de eerste plaats wordt het gebruikt voor de tijd dat het licht is, d.w.z. de dag onderscheiden van of in tegenstelling tot de nacht (zie *3056 nux*). Dit is duidelijk in omschrijvingen als 'nacht en dag' (bv. Marc. 4:27; de volgorde is oudtestamentisch, vgl. 'avond en morgen' in Gen.1). Ook overdrachtelijk komen we het woord in deze tegenstelling tegen als de 'dag van het heil' (bv. Rom.13:12-13; 2Petr.1:19).

Vervolgens komt het voor in de zin van een etmaal. Dit gebruik vinden we met name in tijdsbepalingen als 'na enige dagen' (bv. Marc.2:1), 'binnen drie dagen' (bv. Matt.26:61).

Verder treffen we het aan met de nuance van een minder nauwbegrensd, meestal langer tijdsbestek, waar wij eerder geneigd zijn het woord 'tijd' (zie *2254 kairos*) te gebruiken. Zo heeft Abraham zich verheugd 'de dag van Jezus' te zien (Joh.8:56). In 2Cor.6:2 is 'de dag van het heil' een andere formulering voor 'de tijd van het welbehagen', en zo kan Petrus spreken over 'de dag der eeuwigheid' (2Petr.3:18). Ook het meervoud komt in deze zin voor (bv. Matt.9:15).

In het bijzonder wordt het woord gebruikt in de zin van een vastgestelde dag of tijd voor een bepaald doel, zowel letterlijk (bv. Hand.17:31), als overdrachtelijk. Zo lezen we speciaal over 'de laatste dag' waarop de doden zullen opstaan (bv. Joh. 6:39), en over 'de dag van het oordeel' die daarmee samenvalt (bv. Matt.10:15). Soms wordt deze 'dag bij uitstek' met het woord 'dag' zonder meer aangeduid (bv. 1Cor.3:13 en Hebr.10:25). Een geliefde, uit het OT welbekende woordverbinding voor deze tijd is ook 'de dag des Heren' (bv. 2Petr.3:10), waarmee men niet de in het Grieks anders geformuleerde uitdrukking in Openb.1:10 moet verwarren, die eerder opgevat moet worden als de eerste dag van de week (vgl. *2637 kuriakos* 'behorend bij de Heer').

.1	ἡμέρα	hēmera	dag (1)
.2	ἡμέραν	hēmeran	dag (4)
.3	ἡμέρας	hēmeras	dag (2 ev – 4 mv)
.4	ἡμέρᾳ	hēmerāi	dag (3)
.5	ἡμέραι	hēmerai	dagen (1)
.6	ἡμέρας	hēmeras	zie 3
.7	ἡμερῶν	hēmerōn	dagen (2)
.8	ἡμέραις	hēmerais	dagen (3)

Matt.	2:1	Toen nu Jezus geboren was te Betlehem ..., in de **dagen** van koning Herodes,	.8
	3:1	In die **dagen** trad Johannes de Doper op en hij predikte in de woestijn	.8
	4:2	nadat Hij veertig **dagen** en veertig nachten gevast had,	.6
	6:34	elke **dag** heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.	.4
	7:22	Velen zullen te dien **dage** tot Mij zeggen: Here, Here,	.4
	9:15	Er zullen echter **dagen** komen, dat de bruidegom van hen weggenomen is,	.5
	10:15	het zal voor het land ... draaglijker zijn in de **dag** des oordeels	.4
	11:12	Sinds de **dagen** van Johannes de Doper tot nu toe	.7
	11:22	het zal voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn in de **dag** des oordeels	.4
	11:24	het zal voor het land van Sodom draaglijker zijn in de **dag** des oordeels	.4

Matt.	12:36	Van elk ijdel woord ... zullen zij rekenschap geven op de **dag** des oordeels,	.4
	12:40	gelijk Jona drie **dagen** en drie nachten in de buik van het zeemonster was,	.6
		zo zal de Zoon ... in het hart der aarde zijn, drie **dagen** en drie nachten.	.6
	13:1	Op die **dag** ging Jezus het huis uit en Hij zat bij de zee.	.4
	15:32	zij zijn nu reeds drie **dagen** bij Mij gebleven en hebben niets te eten.	.6/.5
	16:21	dat Hij ... moest ... gedood worden en ten derden **dage** opgewekt worden.	.4
	17:1	zes **dagen** later nam Jezus Petrus en Jakobus en zijn broeder Johannes mede	.6
	17:23	zij zullen Hem ter dood brengen en ten derden **dage** zal Hij opgewekt worden.	.4
	20:2	Toen hij het ... eens geworden was voor een schelling 's **daags**,	.2
	20:6	Waarom staat gij hier de gehele **dag** werkloos?	.2
	20:12	gij hebt hen met ons gelijkgesteld, die een zware **dag** ... hebben doorstaan.	.3
	20:19	en ten derden **dage** zal Hij opgewekt worden.	.4
	22:23	Op die **dag** kwamen enige Sadduceeën tot Hem,	.4
	22:46	en evenmin durfde iemand van die **dag** af Hem meer iets vragen.	.3
	23:30	Indien wij geleefd hadden in de **dagen** onzer vaderen,	.8
	24:19	Wee de zwangeren en de zogenden in die **dagen**.	.8
	24:22	En indien die **dagen** niet ingekort werden, zou geen vlees behouden worden;	.5
		doch ter wille van de uitverkorenen zullen die **dagen** worden ingekort.	.5
	24:29	Terstond na de verdrukking dier **dagen** zal de zon verduisterd worden	.7
	24:36	Doch van die **dag** en van die ure weet niemand,	.3
	24:37	zoals het was in de **dagen** van Noach, zo zal de komst van de Zoon ... zijn.	.5
	24:38	zoals zij in [die] **dagen** vóór de zondvloed waren, etende en drinkende,	.8
		... en ten huwelijk gevende, tot op de **dag**, waarop Noach in de ark ging,	.3
	24:42	Waakt dan, want gij weet niet, op welke **dag** uw Here komt.	.4''
	24:50	dan zal de heer van die slaaf komen op een **dag**, dat hij het niet verwacht,	.4
	25:13	Waakt dan, want gij weet de **dag** noch het uur.	.2
	26:2	Gij weet, dat het over twee **dagen** Paasfeest is,	.6
	26:29	tot op die **dag**, dat Ik haar met u nieuw zal drinken	.3
	26:55	Dagelijks zat Ik in de tempel te leren, maar gij hebt Mij niet gegrepen.	.2
		letterlijk: Elke **dag** zat Ik in de tempel te leren, ...	
	26:61	Ik kan de tempel Gods afbreken en binnen drie **dagen** opbouwen.	.7
	27:40	Gij, die de tempel afbreekt en in drie **dagen** opbouwt, red Uzelf,	.8
	27:63	dat die verleider ... gezegd heeft: Na drie **dagen** word Ik opgewekt.	.6
	27:64	Geef daarom bevel het graf te verzekeren tot de derde **dag**;	.3
	28:15	En dit gerucht is onder de Joden verbreid tot [de **dag** van] heden toe.	.3'
	28:20	En zie, Ik ben met u al de **dagen** tot aan de voleinding der wereld.	.6
Marc.	1:9	En het geschiedde in die **dagen**, dat Jezus Nazaret in Galilea verliet	.8
	1:13	En Hij werd in de woestijn veertig **dagen** verzocht door de satan	.6°'
	2:1	hoorde men na enige **dagen**, dat Hij thuis was.	.7
	2:20	Er zullen echter **dagen** komen, dat de bruidegom van hen weggenomen is	.5
		SV en alsdan zullen zij vasten in die **dagen**.	.8°°
		en dan zullen zij vasten, te dien **dage**.	.4''
	4:27	(26) ... als een mens, die ... (27) ... slaapt en opstaat, nacht en **dag**,	.2
	4:35	En Hij zeide tot hen op die **dag** ...: Laten wij oversteken naar de overkant.	.4
	5:5	En voortdurend, nacht en **dag**, was hij in de graven en in de bergen,	.3
	6:11	SV Het zal Sódom en Gomórra verdraaglijker zijn in de **dag** des oordeels	.4°
	6:21	toen er een gelegen **dag** gekomen was	.3
	8:1	In die **dagen** ... riep Hij zijn discipelen tot Zich	.8

8:2 zij zijn nu reeds drie **dagen** bij Mij gebleven en hebben niets te eten; .3/.5
8:31 dat de Zoon ... moest lijden ... en gedood worden en na drie **dagen** opstaan. .6
9:2 En zes **dagen** later nam Jezus Petrus en Jakobus en Johannes mede .6
9:31 SV en gedood zijnde, zal Hij ten derden **dage** weer opstaan. .4°°
zij zullen Hem ter dood brengen en drie **dagen** na zijn dood zal Hij opstaan. .6˙˙
10:34 SV en ten derden **dagen** zal Hij weer opstaan. .4°°
en na drie **dagen** zal Hij opstaan. .6˙˙
13:17 Wee de zwangeren en de zogenden in die **dagen**! .8
13:19 Want die **dagen** zullen zulk een verdrukking brengen als er niet geweest is .5
13:20 indien de Here die **dagen** niet had ingekort, zou geen vlees behouden worden, .6
doch ter wille van de uitverkorenen ... heeft Hij die **dagen** ingekort. .6
13:24 Maar in die **dagen**, na de verdrukking, zal de zon verduisterd worden .8
13:32 Maar van die **dag** of van die ure weet niemand, .3
14:1 Nu was het na twee **dagen** Pascha en het feest der ongezuurde broden. .6
14:12 op de eerste **dag** van het feest der ongezuurde broden, .4
14:25 tot op die **dag**, dat Ik haar nieuw zal drinken, in het Koninkrijk Gods. .3
14:49 Dagelijks was Ik bij u, lerende in de tempel, .2
letterlijk: Telken **dage** was Ik bij u, lerende in de tempel,
14:58 Ik zal ... binnen drie **dagen** een andere, niet met handen gemaakt, bouwen. .7
15:29 Ha, Gij, die de tempel afbreekt en in drie **dagen** opbouwt, .8
Luc. 1:5 Er was in de **dagen** van Herodes, de koning van Judea, een priester, .8
1:7 en zij waren beiden op hoge leeftijd gekomen. .8
letterlijk: en zij waren beiden ver op hun **dagen** gekomen.
1:18 Want ik ben een oud man en mijn vrouw is op hoge leeftijd gekomen. .8
letterlijk: ... en mijn vrouw is ver op haar **dagen** gekomen.
1:20 gij zult ... niet kunnen spreken, tot de **dag** toe, dat deze dingen geschieden. .3
1:23 toen de **dagen** van zijn dienst vervuld waren, .5
1:24 Na die **dagen** werd Elisabet, zijn vrouw, zwanger, en zij verborg zich .6
1:25 Aldus heeft de Here aan mij gedaan in de **dagen**, waarin Hij op mij nederzag .8
1:39 Maria dan maakte zich op in die **dagen** en reisde met spoed naar het bergland, .8
1:59 En het geschiedde, toen de achtste **dag** was aangebroken, dat zij kwamen .4
1:75 Hem te dienen in heiligheid en gerechtigheid ..., al onze **dagen**. .6/.8
1:80 hij vertoefde in de woestijnen tot op de **dag**, dat hij zich ... vertoonde. .3
2:1 het geschiedde in die **dagen**, dat er een bevel uitging vanwege ... Augustus, .8
2:6 En het geschiedde, ..., dat de **dagen** vervuld werden, dat zij baren zou, .5
2:21 En toen acht **dagen** vervuld waren, ..., ontving Hij ook de naam Jezus, .5
2:22 toen de **dagen** hunner reiniging naar de wet van Mozes vervuld waren, .5
2:36 Zij was op hoge leeftijd gekomen, .8
letterlijk: Zij was ver op vele **dagen** gekomen,
2:37 en zij diende God ... in de tempel, met vasten en bidden, nacht en **dag**. .2
2:43 (42)... toen ... zij ... optrokken, (43) en de **feestdagen** voleindigd hadden, .6
2:44 gingen zij een **dag**reis ver en zochten Hem onder de verwanten en bekenden. .3
2:46 En het geschiedde na drie **dagen**, dat zij Hem vonden in de tempel, .6
4:2 waar Hij veertig **dagen** verzocht werd door de duivel. .6
En Hij at niets in die **dagen** en toen zij voorbij waren, kreeg Hij honger. .8
4:16 en Hij ging volgens zijn gewoonte op de sabbat**dag** naar de synagoge .4
4:25 Ik zeg u ..., er waren vele weduwen in de **dagen** van Elia in Israël, .8
4:42 toen het **dag** geworden was, vertrok Hij en ging naar een eenzame plaats. .3

Luc. 5:17 En het geschiedde op een dier **dagen**, ..., dat er ook Farizeeën ... zaten, .7
5:35 er zullen (andere) **dagen** komen, en wanneer de bruidegom ... weggenomen is, .5
dan zullen zij vasten, in die **dagen**. .8
6:12 het geschiedde in die **dagen**, dat Hij naar het gebergte ging om te bidden, .8
6:13 En toen het **dag** geworden was, riep Hij zijn discipelen tot Zich .1
6:23 Verblijdt u te dien **dage** en springt op van vreugde, .4
8:22 En het geschiedde op een van die **dagen**, dat Hij in een schip ging .7
9:12 En de **dag** begon te dalen; en de twaalven kwamen bij Hem .1
9:22 De Zoon des mensen moet ...ten derden **dage** worden opgewekt. .4
9:23 die verloochene zichzelf en neme dagelijks zijn kruis op en volge Mij. .2°
letterlijk: die ... neme telken **dage** zijn kruis op en volge Mij.
9:28 En het geschiedde ongeveer acht **dagen** na deze woorden, .5
9:36 En zij zwegen en verhaalden in die **dagen** aan niemand iets .8
9:37 toen zij de volgende **dag** van de berg afdaalden, .4
9:51 En het geschiedde, toen de **dagen** van zijn opneming in vervulling gingen, .3
10:12 Ik zeg u, dat het voor Sodom in die **dag** draaglijker zal zijn .4
11:3 geef ons elke **dag** ons dagelijks brood; .2
12:46 dan zal de heer van die slaaf komen op een **dag**, dat hij het niet verwacht .4
13:14 Zes **dagen** zijn er, waarop gewerkt moet worden, .5
komt dàn om u te laten genezen en niet op de sabbat**dag**. .4
13:16 Moest deze vrouw ... niet losgemaakt worden van deze band op de sabbat**dag**? .4
13:31 SV Op diezelfde **dag** kwamen er enige Farizeën, zeggende tot Hem: .4°°
14:5 wie zal hem er dan niet terstond uittrekken (ook) op de sabbat**dag**? .4
15:13 En weinige **dagen** later maakte de jongste zoon alles te gelde .6
16:19 En er was een rijk man, die ... elke **dag** schitterend feest hield. .2
17:4 En zelfs indien hij zevenmaal per **dag** tegen u zondigt .3
SV en zevenmaal **daags** tot u weerkeert, zeggende: Het is mij leed; .3°
17:22 En Hij zeide tot zijn discipelen: Er zullen **dagen** komen, .5
dat gij zult begeren één der **dagen** van de Zoon des mensen te zien .7
17:24 zó zal de Zoon des mensen wezen op zijn **dag**. .4°
17:26 En gelijk het geschiedde in de **dagen** van Noach, .8
zo zal het ook zijn in de **dagen** van de Zoon des mensen: .8
17:27 tot op de **dag**, waarop Noach in de ark ging en de zondvloed kwam .3
17:28 Op dezelfde wijze als het geschiedde in de **dagen** van Lot: .8
17:29 op de **dag**, waarop Lot uit Sodom ging, regende vuur en zwavel van de hemel .4
17:30 op de **dag**, waarop de Zoon des mensen geopenbaard wordt. .4
17:31 Wie op die **dag** op het dak zal zijn, ..., ga niet naar beneden .4
18:7 zijn uitverkorenen ..., die **dag** en nacht tot Hem roepen, .3
18:33 en zij zullen Hem geselen en doden, en ten derden **dage** zal Hij opstaan. .4
19:42 Och, of gij ook op deze **dag** verstond wat tot uw vrede dient; .4
19:43 er zullen **dagen** over u komen, waarin uw vijanden ... zullen opwerpen .5
19:47 En Hij leerde dagelijks in de tempel. .2
letterlijk: En Hij leerde telken **dage** in de tempel
20:1 het geschiedde op een der **dagen**, waarop Hij het volk in de tempel leerde .7
21:6 er zullen **dagen** komen, waarin geen steen op de andere zal gelaten worden, .5
21:22 want dit zijn de **dagen** van vergelding, .5
21:23 Wee de zwangeren en de zogenden in die **dagen**! .8
21:34 Ziet toe op uzelf, dat ... die **dag** niet plotseling over u kome, .1

21:37 Overdag leerde Hij in de tempel, doch de nachten bracht Hij buiten door .6
letterlijk: De **dagen** leerde Hij in de tempel, ...
22:7 De **dag** der ongezuurde broden kwam, waarop ... moest geslacht worden. .1
22:53 Terwijl Ik dagelijks bij u was in de tempel, .2
letterlijk: Terwijl Ik telken **dage** bij u was in de tempel,
22:66 toen het **dag** geworden was, kwam de Raad van de oudsten ... bijeen, .1
23:7 zond hij Hem door naar Herodes, die in die **dagen** ook te Jeruzalem was. .8
23:12 En Herodes en Pilatus werden op diezelfde **dag** met elkander bevriend; .4
23:29 er komen **dagen**, waarop men zeggen zal: Zalig de onvruchtbaren, .5
23:54 En het was de **dag** der voorbereiding en de sabbat brak aan. .1
24:7 de Zoon des mensen moest ... gekruisigd worden en ten derden **dage** opstaan. .4
24:13 En zie, twee van hen waren juist op die **dag** op weg naar een dorp, .4°˙
24:18 dat Gij niet weet wat daar dezer **dagen** geschied is? .8
24:21 Maar met dit al is het thans reeds de derde **dag**, sinds dit geschied is. .2
24:29 Blijf bij ons, want het is tegen de avond en de **dag** is reeds gedaald. .1
24:46 dat de Christus moest lijden en ten derden **dage** opstaan uit de doden, .4
Joh. 1:40 en zij bleven die **dag** bij Hem; het was omstreeks het tiende uur. .2
2:1 En op de derde **dag** was er een bruiloft te Kana in Galilea .4
2:12 en zij bleven daar niet vele **dagen**. .6
2:19 Breekt deze tempel af en binnen drie **dagen** zal Ik hem doen herrijzen. .8
2:20 en Gij zult hem binnen drie **dagen** doen herrijzen? .8
4:40 verzochten zij Hem bij hen te blijven; en Hij bleef daar twee **dagen**. .6
4:43 En na die twee **dagen** vertrok Hij vandaar naar Galilea, .6
5:9 Nu was het sabbat op die **dag**. .4
6:39 dat Ik ... niets verloren late gaan, maar het opwekke ten jongsten **dage**. .4
6:40 en Ik zal hem opwekken ten jongsten **dage**. .4
6:44 en Ik zal hem opwekken ten jongsten **dage**. .4
6:54 en Ik zal hem opwekken ten jongsten **dage**. .4
7:37 En op de laatste, de grote **dag** van het feest, stond Jezus en riep, .4
8:56 Uw vader Abraham heeft zich erop verheugd mijn **dag** te zien .2
9:4 Wij moeten werken de werken ..., zolang het **dag** is; .1
9:14 was het sabbat op de **dag**, dat Jezus het slijk maakte en zijn ogen opende. .4˙˙
11:6 Toen Hij dan hoorde, dat hij ziek was, bleef Hij daarop nog twee **dagen** .6
11:9 Jezus antwoordde: Gaan er geen twaalf uren in een **dag**? .3
Als iemand over**dag** loopt, stoot hij zich niet, .4
11:17 bevond Hij, dat hij reeds vier **dagen** in het graf lag. .6
11:24 Ik weet, dat hij zal opstaan bij de opstanding ten jongsten **dage**. .4
11:53 Sinds die **dag** dan beraadslaagden zij om Hem te doden. .3
12:1 Jezus dan kwam zes **dagen** vóór het Pascha te Betanië, waar Lazarus was, .7
12:7 Laat haar begaan en het bewaren voor de **dag** mijner begrafenis; .2
12:48 het woord, dat Ik heb gesproken, dat zal hem oordelen ten jongsten **dage**. .4
14:20 Te dien **dage** zult gij weten, dat Ik in mijn Vader ben en gij in Mij .4
16:23 En te dien **dage** zult gij Mij niets vragen. .4
16:26 Te dien **dage** zult gij in mijn naam bidden .4
19:31 – want de **dag** van die sabbat was groot – .1
20:19 Toen het dan avond was op die eerste **dag** der week .4
20:26 En na acht **dagen** waren zijn discipelen weer in het huis .6

Hand.	1:2	tot de **dag** dat Hij werd opgenomen,	.3
	1:3	veertig **dagen** lang hun verschijnende en tot hen sprekende	.7
	1:5	gij zult met de heilige Geest gedoopt worden, niet vele **dagen** na deze.	.6
	1:15	En in die **dagen** stond Petrus op onder de broeders	.8
	1:22	te beginnen met de doop ... tot de **dag**, dat Hij van ons werd opgenomen,	.3
	2:1	En toen de Pinkster**dag** aanbrak, waren allen tezamen bijeen.	.2
	2:15	want het is het derde uur van de **dag**;	.3
	2:17	En het zal zijn in de laatste **dagen**, zegt God, dat Ik zal uitstorten	.8
	2:18	zal Ik in die **dagen** van mijn Geest uitstorten	.8
	2:20	voordat de grote en doorluchtige **dag** des Heren komt.	.2
	2:29	en zijn graf is bij ons tot op deze **dag**.	.3
	2:41	en op die **dag** werden ongeveer drieduizend zielen toegevoegd.	.4
	2:46	en voortdurend waren zij elke **dag** eendrachtig in de tempel,	.2
	2:47	En de Here voegde dagelijks toe aan de kring, die behouden werden.	.2
		letterlijk: En de Here voegde telken **dage** toe aan de kring, ...	
	3:2	zetten zij dagelijks bij de poort van de tempel,	.2
		letterlijk: zetten zij telken **dage** bij de poort van de tempel,	
	3:24	En al de profeten ... hebben ook deze **dagen** aangekondigd.	.6
	5:36	Want vóór deze **dagen** stond Teudas op, die beweerde, dat hij iets was,	.7
	5:37	Na hem stond Judas de Galileeër op, in de **dagen** der inschrijving,	.8
	5:42	en zonder ophouden, iedere **dag**, leerden zij in de tempel en aan huis,	.2
	6:1	En toen in die **dagen** de discipelen talrijker werden, ontstond er gemor	.8
	7:8	en aldus verwekte hij Isaak en besneed hem op de achtste **dag**;	.4
	7:26	En de volgende **dag** vertoonde hij zich weer onder hen,	.4
	7:41	En zij maakten een kalf in die **dagen** en brachten een offerande	.8
	7:45	welke God heeft verdreven voor onze vaderen, ..., tot de **dagen** van David.	.7
	8:1	En er ontstond te dien **dage** een zware vervolging tegen de gemeente	.4
	9:9	En hij kon drie **dagen** lang niet zien, en hij at of dronk niet.	.6
	9:19	En het geschiedde, toen Saulus enige **dagen** bij de discipelen ... was,	.6
	9:23	En toen er verscheidene **dagen** verlopen waren,	.5
	9:24	En zij hielden **dag** en nacht de wacht bij de poorten	.3
	9:37	En het geschiedde in die **dagen**, dat zij ziek werd en stierf;	.8
	9:43	En het geschiedde, dat hij verscheidene **dagen** te Joppe bleef	.6
	10:3	Hij zag in een gezicht, omstreeks het negende uur van de **dag**,	.3
	10:30	En Cornelius zeide: Juist vóór vier **dagen**, van dit ogenblik af	.6
	10:40	Hem heeft God ten derden **dage** opgewekt	.4
	10:48	Toen verzochten zij hem nog enige **dagen** te blijven.	.6
	11:27	En in die **dagen** kwamen profeten van Jeruzalem te Antiochië;	.8
	12:3	Nu waren het de **dagen** der ongezuurde broden.	.5
	12:18	En toen het **dag** geworden was, kwam er geen kleine opschudding	.3
	12:21	En op een bepaalde **dag** hield Herodes ... een rede tot hen;	.4
	13:14	en op de sabbat**dag** in de synagoge gegaan zijnde, namen zij plaats.	.4
	13:31	en Hij is gedurende vele **dagen** verschenen aan hen,	.6
	13:41	want Ik werk een werk in uw **dagen**, een werk,	.8
	15:7	gij weet, dat God van de aanvang af mij onder u heeft verkoren,	.7
		letterlijk: ..., dat God van oude **dagen** her mij onder u heeft verkoren,	
	15:36	na enige **dagen** zeide Paulus tot Barnabas: Laten wij toch terugkeren	.6

16:5 De gemeenten ... namen dagelijks in zielental toe. .2
letterlijk: De gemeenten namen telken **dage** in zielental toe.
16:12 En wij vertoefden enkele **dagen** in die stad. .6
16:13 En op de sabbat**dag** gingen wij de poort uit, de rivier langs, .4
16:18 En dit deed zij vele **dagen** lang. .6
16:35 En toen het **dag** was geworden, zonden de hoofdlieden de gerechtsdienaars .3
17:11 daar zij ... dagelijks de Schriften nagingen, of deze dingen zo waren. .2
letterlijk: daar zij telken **dage** de Schriften nagingen, ...
17:17 Hij hield ... samensprekingen ... dagelijks met hen, die hij er aantrof. .2
letterlijk: ... telken **dage** met hen, die hij er aantrof.
17:31 omdat Hij een **dag** heeft bepaald, waarop Hij ... rechtvaardig zal oordelen .2
18:18 nadat Paulus daar nog verscheidene **dagen** was gebleven, .6
19:9 terwijl hij dagelijks besprekingen hield in de gehoorzaal van Tyrannus. .2
letterlijk: terwijl hij telken **dage** besprekingen hield ...
20:6 Maar wij voeren na de **dagen** der ongezuurde broden van Filippi af .6
en kwamen binnen vijf **dagen** bij hen te Troas aan, .7
waar wij zeven **dagen** doorbrachten. .6
20:16 hij haastte zich om, zo mogelijk, op de Pinkster**dag** te Jeruzalem te zijn. .2
20:18 Gij weet, hoe ik van de eerste **dag** aan ... onder u verkeerd heb, .3
20:26 Daarom verklaar ik u op de **dag** van heden, dat ik rein ben van aller bloed; .4
20:31 herinnert u, dat ik drie jaren lang nacht en **dag** niet heb opgehouden .2
21:4 En wij vonden de discipelen en bleven daar zeven **dagen**. .6
21:5 Toen het nu zover was, dat wij de **dagen** hadden voleindigd, .6
21:7 kwamen wij ... aan, begroetten de broeders en bleven één **dag** bij hen. .2
21:10 toen wij daar verscheidene **dagen** bleven, kwam uit Judea een zeker profeet, .6
21:15 na die **dagen** maakten wij ons reisvaardig en gingen op naar Jeruzalem; .6
21:26 en hij heiligde zich de volgende **dag** met hen, ging in de tempel .4
en deed aangifte, dat de **dagen** der heiliging zouden duren, .7
21:27 Toen nu de zeven **dagen** nagenoeg om waren, zagen de Joden uit Asia hem .5
21:38 Zijt gij dan niet de Egyptenaar, die dezer **dagen** oproer maakte ... ? .7
23:1 ik voor mij heb een volkomen zuiver geweten voor God ... tot op deze **dag**. .3
23:12 En toen het **dag** was geworden, maakten de Joden een komplot .3
24:1 En vijf dagen **daarna** kwam de hogepriester Ananias met enige oudsten .6
24:11 dat het niet langer dan twaalf **dagen** geleden is, .5
24:24 En na enige **dagen** kwam Felix daar met Drusilla, zijn vrouw, .6
25:1 Festus ... ging drie **dagen** later van Caesarea naar Jeruzalem. .6
25:6 na een verblijf bij hen van niet meer dan acht of tien **dagen** .6
25:13 En toen enige **dagen** verlopen waren, kwamen koning Agrippa en Bernice .7
25:14 gedurende de vele **dagen**, die zij daar doorbrachten, .6
26:7 door voortdurend nacht en **dag** God te vereren, .2
26:13 zag ik, o koning, midden op de **dag** onderweg een licht, .3
26:22 Als een getuige, die hulp van God heeft ontvangen tot op deze **dag**, .3
27:7 daar wij verscheidene **dagen** lang weinig vorderden .8
27:20 toen zich verscheidene **dagen** zon noch sterren vertoonden, .6
27:29 wierpen zij vier ankers ... uit en baden, dat het **dag** mocht worden. .2
27:33 tegen dat het **dag** zou worden, spoorde Paulus hen allen aan voedsel te nemen .1
en zeide: Het duurt nu reeds veertien **dagen**, dat gij maar blijft afwachten .2

Hand. 27:39 En toen het **dag** werd, herkenden zij het land niet, .1
28:7 die ons opnam en ons drie **dagen** vriendelijk gastvrijheid verleende. .6°˙
28:12 En te Syracuse aangekomen, bleven wij daar drie **dagen**, .6
28:13 toen na één **dag** de wind zuid werd, .2
28:14 en wij werden uitgenodigd zeven **dagen** bij hen te blijven. .6
28:17 het geschiedde na drie **dagen**, dat Paulus de voormannen der Joden samenriep, .6
28:23 nadat zij een **dag** met hem hadden afgesproken, .2
Rom. 2:5 hoopt gij u toorn op tegen de **dag** des toorns .4
2:16 ten **dage**, dat God het in de mensen verborgene oordeelt .4
8:36 Gelijk geschreven staat: Om Uwentwil worden wij de ganse **dag** gedood, .2
10:21 Maar van Israël zegt hij: De ganse **dag** heb Ik mijn handen uitgestrekt .2
11:8 God gaf hun ... oren om niet te horen, tot de **dag** van heden. .3
13:12 De nacht is ver gevorderd, de **dag** is nabij. .1
13:13 Laten wij, als bij lichte **dag**, eerbaar wandelen, .4
14:5 Deze [immers] stelt de ene **dag** .2
boven de andere, .2
letterlijk: boven de andere **dag**,
gene stelt ze alle gelijk. .2
letterlijk: gene stelt elke **dag** gelijk,
14:6 Wie aan een bepaalde **dag** hecht, doet het om de Here, .2
SV en die de **dag** niet waarneemt, die neemt hem niet waar de Heere. .2°
1Cor. 1:8 zodat gij onberispelijk zult zijn op de **dag** van onze Here Jezus .4
3:13 Want de **dag** zal het doen blijken, omdat hij met vuur verschijnt, .1
4:3 of ik al door u of door enig menselijk **gericht** beoordeeld word. .3
5:5 opdat zijn geest behouden worde in de **dag** des Heren. .4
10:8 en er vielen op één **dag** drieëntwintigduizend. .4
15:4 en Hij is begraven en ten derden **dage** opgewekt, naar de Schriften, .4
15:31 Zowaar als ik, broeders, op u roem draag in Christus ... ik sterf elke **dag**. .2
2Cor. 1:14 dat wij uw roem zijn, evenals gij de onze op de **dag** van onze Here Jezus. .4
3:14 Want tot heden toe blijft dezelfde bedekking over de voorlezing .3˙
4:16 nochtans wordt de innerlijke van **dag** .4
tot **dag** vernieuwd. .4
6:2 en ten **dage** des heils ben Ik u te hulp gekomen; .4
zie, nú is het de tijd des welbehagens, zie, nú is het de **dag** des heils. .1
11:28 mijn dagelijkse beslommering, de zorg voor al de gemeenten. .2
letterlijk: mijn beslommering telken **dage**, de zorg voor al de gemeenten.
Gal. 1:18 en ik bleef vijftien **dagen** bij hem; .6
4:10 **Dagen**, maanden, vaste tijden en jaren neemt gij waar. .6
Ef. 4:30 door wie gij verzegeld zijt tegen de **dag** der verlossing. .2
5:16 u de gelegenheid ten nutte makende, want de **dagen** zijn kwaad. .5
6:13 om weerstand te kunnen bieden in de boze **dag** .4
Fil. 1:5 wegens uw deelhebben ..., van de eerste **dag** af tot nu toe. .3
1:6 dat Hij ... dit ten einde toe zal voortzetten, tot de **dag** van Christus .3
1:10 Dan zult gij rein en onberispelijk zijn tegen de **dag** van Christus, .2
2:16 het woord des levens vasthoudende, mij ten roem tegen de **dag** van Christus, .2
Col. 1:6 zoals ook bij u, sedert de **dag**, dat gij het gehoord hebt .3
1:9 houden ook wij sedert de **dag**, dat wij dit gehoord hebben, niet op .3

1Thess.	2:9	Terwijl wij nacht en **dag** werkten, om niemand uwer lastig te vallen,	.3
	3:10	Nacht en **dag** bidden wij vurig, dat wij uw aangezicht mogen zien	.3
	5:2	gij weet zelf zeer goed, dat de **dag** des Heren zo komt, als een dief	.1
	5:4	zodat die **dag** u als een dief overvallen zou:	.1
	5:5	want gij zijt allen kinderen des lichts en kinderen des **dags**.	.3
	5:8	maar laten wij, die de **dag** toebehoren, nuchter zijn,	.3
2Thess.	1:10	wanneer Hij komt, om op die **dag** verheerlijkt te worden in zijn heiligen	.4
	2:2	alsof de **dag** des Heren (reeds) aanbrak.	.1
	3:8	maar met moeite en inspanning werkten wij **dag** en nacht,	.2/.3
1Tim.	5:5	Een ware weduwe dan ... volhardt in haar smekingen en gebeden **dag** en nacht;	.3
2Tim.	1:3	dat ik u onophoudelijk mag gedenken in mijn gebeden, nacht en **dag**;	.3
	1:12	ik ben ervan overtuigd, dat Hij bij machte is, ..., te bewaren tot die **dag**.	.2
	1:18	de Here geve hem, dat hij barmhartigheid bij de Here vinde op die **dag**	.4
	3:1	Weet wel, dat er in de laatste **dagen** zware tijden zullen komen:	.8
	4:8	welke te dien **dage** de Here, de rechtvaardige rechter, mij zal geven,	.4
Hebr.	1:1	heeft Hij nu in het laatst der **dagen** tot ons gesproken in de Zoon,	.7
	3:8	zoals bij de verbittering, ten **dage** van de verzoeking in de woestijn,	.2
	3:13	vermaant elkander dagelijks, zolang men nog van een heden kan spreken,	.2
		letterlijk: vermaant elkander telken **dage**, ...	
	4:4	Want Hij heeft ergens van de zevende **dag** aldus gesproken: En God rustte	.4
	4:7	stelt Hij wederom een **dag** vast, heden, als Hij door David ... spreekt,	.2
	4:8	zou Hij niet (meer) over een andere, latere **dag** gesproken hebben.	.3
	5:7	Tijdens zijn **dagen** in het vlees heeft Hij gebeden	.8
	7:3	zonder geslachtsregister, zonder begin van **dagen** of einde des levens,	.7
	7:27	die niet ... van dag tot **dag** eerst offers ... behoeft te brengen	.2
	8:8	Hij berispt hen, als Hij zegt: Zie, er komen **dagen**, spreekt de Here,	.5
	8:9	dat Ik met hun vaderen maakte ten **dage**, dat Ik hen bij de hand nam	.4
	8:10	waarmede Ik Mij verbinden zal aan het huis Israëls na die **dagen**,	.6
	10:11	Voorts staat elke priester dagelijks in zijn dienst	.2
		letterlijk: Voorts staat elke priester telken **dage** in zijn dienst	
	10:16	Dit is het verbond, waarmede Ik Mij aan hen verbinden zal na die **dagen**,	.6
	10:25	en dat des te meer, naarmate gij de **dag** ziet naderen.	.2
	10:32	Herinnert u de **dagen** van weleer,	.6
	11:30	nadat (het volk) er zeven **dagen** lang omheen getrokken was.	.6
	12:10	zij hebben ons voor luttele **dagen** naar hun beste weten getuchtigd,	.6
Jac.	5:3	Gij zijt schatten gaan opleggen, terwijl het de laatste **dagen** zijn.	.8
	5:5	gij hebt uw hart vetgemest in de slacht**tijd**.	.4
1Petr.	2:12	opdat zij ... God mogen verheerlijken ten **dage** der bezoeking.	.4
	3:10	wie het leven wil liefhebben en goede **dagen** zien, weerhoude zijn tong	.6
	3:20	toen de lankmoedigheid Gods bleef afwachten, in de **dagen** van Noach,	.8
2Petr.	1:19	todat de **dag** aanbreekt en de morgenster opgaat in uw harten.	.1
	2:8	want deze rechtvaardige heeft, onder hen wonende, **dag**	.2
		aan **dag** zijn rechtvaardige ziel gekweld	.3
	2:9	om hen op de **dag** des oordeels te straffen,	.2
	2:13	Zij achten het een genot op klaarlichte **dag** te zwelgen;	.4
	3:3	dat er in de laatste **dagen** spotters met spotternij zullen komen,	.7
	3:7	ten vure bewaard tegen de **dag** van het oordeel en van de ondergang	.2

2Petr.	3:8	Doch dit ene mag u niet ontgaan, geliefden, dat één **dag** bij de Here is	.1
		als duizend jaar en duizend jaar als één **dag**.	.1
	3:10	Maar de **dag** des Heren zal komen als een dief.	.1
	3:12	vol verwachting u spoedende naar de komst van de **dag** Gods,	.3
	3:18	Hem zij de heerlijkheid, zowel nu als tot de **dag** der eeuwigheid.	.2
1Joh.	4:17	dat wij vrijmoedigheid hebben op de **dag** des oordeels,	.4
Jud.	6	dat Hij ... voor het oordeel van de grote **dag** ... heeft bewaard gehouden;	.3
Openb.	1:10	Ik kwam in vervoering des geestes op de **dag** des Heren,	.4
	2:10	en gij zult een verdrukking hebben van tien **dagen**.	.7/.3
	2:13	ook niet in de **dagen** van Antipas, mijn getuige, mijn getrouwe,	.8
	4:8	en zij hadden **dag** noch nacht rust, zeggende: Heilig, heilig, heilig	.3
	6:17	want de grote **dag** van hun toorn is gekomen en wie kan bestaan?	.1
	7:15	Daarom zijn zij voor de troon van God en zij vereren Hem **dag** en nacht	.3
	8:12	zodat ... de **dag** voor het derde deel geen licht ha	
	9:6	En in die **dagen** zullen de mensen de dood zoeken,	.8
	9:15	die tegen het uur en de **dag** en de maand en het jaar waren gereed gehouden,	.2
	10:7	in de **dagen** van de stem van de zevende engel,	.8
	11:3	om, met een zak bekleed, te profeteren, twaalfhonderd zestig **dagen** lang.	.6
	11:6	zodat er geen regen valt gedurende de **dagen** van hun profeteren:	.8/.6
	11:9	En uit de volken ... zijn er, die hun lijk zien, drie en een halve **dag**,	.6
	11:11	En na die drie en een halve **dag** voer een levensgeest uit God in hen,	.6
	11:13	En te dien ure kwam er een grote aardbeving	.1"
	12:6	opdat zij daar twaalfhonderd zestig **dagen** onderhouden zou worden.	.6
	12:10	die hen **dag** en nacht aanklaagde voor onze God,	.3
	14:11	en zij hebben geen rust, **dag** en nacht,	.3
	16:14	om hem te verzamelen tot de oorlog op de grote **dag** van de almachtige God.	.3
	18:8	Daarom zullen haar plagen op één **dag** komen: dood en rouw en hongersnood,	.4
	20:10	en zij zullen **dag** en nacht gepijnigd worden in alle eeuwigheden.	.3
	21:25	en haar poorten zullen nooit gesloten worden des **daags**,	.3

2041 ἡμέτερος hēmeteros

Het bezittelijk voornaamwoord *hēmeteros* betekent 'ons/onze'.

Evenals in onze taal kan een woord als dit zelfstandig voorkomen, waarbij dan de mannelijke vormen personen aanduiden (Tit.3:14, waar 'de onzen' staat voor 'onze geloofsgenoten'), terwijl de onzijdige gebruikt worden voor dingen.

In bepaalde gevallen gebruikt het Grieks in plaats van dit bezittelijk voornaamwoord de tweede naamval van het persoonlijk voornaamwoord *2039 hēmeis* 'wij', die dan met 'van ons' of 'ons/onze' vertaald kan worden (bv. 1Joh.2:2 de zonden 'van ons', 'onze' zonden). In andere gevallen zonder nadruk kan het lidwoord in deze zin gebruikt worden (bv. Gal.6:10 'de', d.w.z. 'onze' geloofsgenoten).

.1	ἡμέτερον	hēmeteron	ons (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἡμέτεροι	hēmeteroi	onze (1 mv m)
.3	ἡμετέρων	hēmeterōn	onze (2 mv m/v/o)
.4	ἡμετέροις	hēmeterois	onze (3 mv m/o)

.5	ἡμετέρα	hēmetera	ons (1 ev v – 1/4 mv o)
.6	ἡμετέραν	hēmeteran	ons (4 ev v)
.7	ἡμετέρας	hēmeteras	ons (2 ev v – 4 mv v)
.8	ἡμετέραις	hēmeterais	onze (3 mv v)

Luc.	16:12	wie zal u het **onze** geven?	.1*
Hand.	2:11	Kretenzen en Arabieren, wij horen hen in **onze** eigen taal ... spreken.	.8
	24:6	en die wij in hechtenis hebben genomen [en naar **onze** wet wilden oordelen.	.1°
	26:5	dat ik naar de meest nauwgezette partij van **onze** godsdienst ... geleefd heb.	.7
Rom.	15:4	Al wat namelijk tevoren geschreven is, werd tot **ons** onderricht geschreven,	.6
1Cor.	15:31	SV Ik sterf alle dagen, hetwelk ik betuig bij **onze** roem,	.6°°
2Tim.	4:15	want hij heeft **onze** woorden zeer tegengewerkt.	.4
Tit.	3:14	En laten ook de **onzen** leren voor te gaan in goede werken,	.2
1Joh.	1:3	En **ónze** gemeenschap is met de Vader en met zijn Zoon Jezus Christus.	.5
	2:2	en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de **onze**,	.3

2042 ἡμιθανής hēmithanēs

Het bijvoeglijk naamwoord *hēmithanēs* betekent 'halfdood'.

Het is afgeleid van het voorvoegsel *hēmi-* 'half' (vgl. *2043 hēmisus* 'half') en de stam *than-* (vgl. *2120 thnēiskō* 'sterven' en *2064 thanatos* '(de) dood').

.1	ἡμιθανῆ	hēmithanē	halfdood (4 ev m/v – 1/4 mv o)

Luc.	10:30	terwijl zij hem **halfdood** lieten liggen.

2043 ἥμισυς hēmisus

Het bijvoeglijk naamwoord *hēmisus* betekent 'half'.

Bijvoeglijk gebruikt komt het alleen voor in Luc.19:8 (meer letterlijk 'de halve van mijn bezittingen of goederen').

Verder vinden we alleen zelfstandig gebruikte vormen, het 'halve', dus de 'helft', zowel van grondgebied (Marc.6:23), als van tijd: 'drie dagen en een helft' (Openb.11:9 en 11), en in een soortgelijke uitdrukking 'een helft van een tijd' (Openb.12:14).

.1	ἥμισυ	hēmisu	half (1/4 ev o)
.2	ἡμίσους	hēmisous	half (2 ev m/o)
.3	ἡμίση	hēmisē	half (1/4 mv o)
.[4]	ἡμίσια	hēmisia	half (1/4 mv o)

Marc.	6:23	zal ik u geven, tot de **helft** van mijn koninkrijk.	.2
Luc.	19:8	Zie, de **helft** van mijn bezit, Here, geef ik de armen,	.3/.[4]
Openb.	11:9	En uit de volken ... zijn er, die hun lijk zien, drie en een **halve** dag,	.1
	11:11	En na die drie en een **halve** dag voer een levensgeest uit God in hen,	.1
	12:14	waar zij onderhouden wordt ..., een tijd en tijden en een **halve** tijd.	.1

2044	**ἡμιώριον**	**hēmiōrion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hēmiōrion* betekent 'half uur'.
Het komt alleen voor als aanduiding voor de duur van een zwijgen of stilte in de hemel na het openen van het zevende zegel, en is afgeleid van het voorvoegsel *hēmi-* 'half' (vgl. *2043 hēmisus* 'half') en *4919 hōra* 'tijd, uur'.

.1 ἡμιώριον hēmiōrion half uur (1/4)

Openb. 8:1 kwam er een stilte in de hemel, ongeveer **een half uur lang**. °°

[2044II]	**ἡμίωρον**	**hēmiōron**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hēmiōron* betekent 'half uur'.
We treffen het alleen aan als tekstvariant van het vorige woord.

.[1] ἡμίωρον hēmiōron half uur (1/4)

Openb. 8:1 kwam er een stilte in de hemel, ongeveer **een half uur lang**. ˙˙

2045	**ἡνίκα**	**hēnika**

Het voegwoord *hēnika* betekent 'ten tijde dat'.
Het gebruikelijke woord voor 'ten tijde dat, toen, wanneer' is in het NT *3236 hote*; dat *hēnika* in 2Cor.3:15 en 16 voorkomt, zal samenhangen met het feit dat ditzelfde *hēnika* ook te vinden is op de plaats in (de Griekse vertaling van) het OT waar over de bedekking van Mozes' gezicht gesproken wordt, nl. Ex.34:34.

.1 ἡνίκα hēnika ten tijde dat

2Cor. 3:15 ligt, **telkens wanneer** Mozes voorgelezen wordt, een bedekking over hun hart,
3:16 **telkens wanneer** iemand zich tot de Here bekeerd heeft,

2046	**ἤπερ**	**ēper**

Het voegwoord *ēper* betekent 'dan (nota bene)' na een vergrotende trap.
Eigenlijk is *ēper* een samenstelling van *2021 ē* 'dan' en *per* dat het voorafgaande woord benadrukt.

.1 ἤπερ ēper dan (nota bene)

Joh. 12:43 want zij waren gesteld op de eer der mensen, meer **dan** op de eer van God.

2047 ἤπιος ēpios

Het bijvoeglijk naamwoord *ēpios* betekent 'vriendelijk, mild, zacht'.
Zo vriendelijk als een moeder haar kinderen koestert is Paulus opgetreden (1Thess.2:7), en even vriendelijk moet elke dienstknecht van de Heer handelen (2Tim.2:24).

.1	ἤπιον	ēpion	vriendelijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἤπιοι	ēpioi	vriendelijk (1 mv m)

1Thess. 2:7	maar wij gedroegen ons in uw midden **vriendelijk**,	.2°°
2Tim. 2:24	en een dienstknecht des Heren moet ... **vriendelijk** zijn jegens allen,	.1

2048 ἤρεμος ēremos

Het bijvoeglijk naamwoord *ēremos* betekent 'gerust, kalm'.
Vergeleken met *2051 hēsuchios* 'rustig, stil', dat in hetzelfde vers (1Tim.2:2) staat, wijst dit woord eerder op rust die van buiten komt.

.1	ἤρεμον	ēremon	kalm (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Tim. 2:2 opdat wij een **stil** en rustig leven mogen leiden in alle godsvrucht

2049 ἡσυχάζω hēsuchazō

Het werkwoord *hēsuchazō* betekent 'rustig zijn, zich stil houden'.
Het wordt in het NT gebruikt voor 'rusten, zich van werk onthouden' op de sabbat (Luc.23:56); verder in de zin van 'gerustgesteld zijn' (Hand.11:18), en van 'berusten' (Hand.21:14); en tenslotte in tegenstelling met antwoorden (Luc.14:4), en met bemoeizuchtig zijn (1Thess.4:11).
Het is afgeleid van *2051 hēsuchios* 'rustig, stil'.

.1	ἡσυχάζειν	hēsuchazein	rustig zijn
.2	ἡσυχάσαμεν	hēsuchasamen	wij zijn rustig geweest (aor)
.3	ἡσύχασαν	hēsuchasan	zij zijn rustig geweest (aor)

Luc.	14:4	**zij hielden zich stil**. En Hij vatte hem bij de hand en Hij genas hem	.3
	23:56	En op de sabbat **rustten zij** naar het gebod,	.3
Hand.	11:18	toen zij dit gehoord hadden, **kwamen zij tot rust** en verheerlijkten God,	.3
	21:14	**hielden wij ons stil** en zeiden: De wil des Heren geschiede.	.2
1Thess.	4:11	en er een eer in te stellen **rustig te blijven**	.1

2050 ἡσυχία hēsuchia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hēsuchia* betekent 'rust, stilte'.

We treffen het aan in tegenstelling met onrust of rumoer (Hand.22:2), en met ongeregeldheid (2Thess.3:12), en ook in de zin van het zich bescheiden op de achtergrond houden (1Tim.2:11-12).

Het is een afleiding van *2051 hēsuchios* 'rustig, stil'.

.1	ἡσυχίαν	hēsuchian	rust (4)
.2	ἡσυχίας	hēsuchias	rust (2 ev – 4 mv)
.3	ἡσυχίᾳ	hēsuchiāi	rust (3)

Hand. 22:2 hielden zij zich te meer stil. .1
letterlijk: legden zij te meer **rust** aan de dag.
2Thess. 3:12 dat zij rustig bij hun werk blijven en hun eigen brood eten. .2
letterlijk: dat zij met **rust** bij hun werk blijven ...
1Tim. 2:11 Een vrouw moet zich rustig, in alle onderdanigheid, laten onderrichten, .3
letterlijk: Een vrouw moet zich in **stilte** ... laten onderrichten,
2:12 zij moet zich rustig houden. .3
letterlijk: zij moet in **stilte** zijn.

2051 ἡσύχιος hēsuchios

Het bijvoeglijk naamwoord *hēsuchios* betekent 'rustig, stil'.

Het wordt vooral gebruikt om aan te duiden dat iemand of iets van binnenuit rustig of stil is (bv. 1Petr.3:4).

Vergelijk ook *2048 ēremos* 'gerust, kalm'.

.1	ἡσύχιον	hēsuchion	rustig (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἡσυχίου	hēsuchiou	rustig (2 ev m/o)

1Tim. 2:2 opdat wij een stil en **rustig** leven mogen leiden in alle godsvrucht .1
1Petr. 3:4 met de onvergankelijke (tooi) van een zachtmoedige en **stille** geest, .2

2052 ἤτοι ētoi

Het voegwoord *ētoi* betekent 'ofwel, hetzij'.

Men herkent in *ētoi* de delen *2021 ē* 'of' en *toi*, dat als los woord niet in het NT voorkomt, maar aangeeft dat men min of meer aansluit bij de woorden of gedachten van de toehoorder; met *ētoi* introduceert men dus niet zo maar een alternatief (zoals *ē* 'of'), maar een alternatief waarvan de spreker veronderstelt dat dit het meest aansluit bij de gedachten van de toehoorder.

.1	ἤτοι	ētoi	ofwel

Rom. 6:16 **hetzij** dan van de zonde tot de dood, hetzij van de gehoorzaamheid

2053	ἡττάομαι	hēttaomai

Het werkwoord *hēttaomai* betekent (1) 'minder of zwakker zijn, onderdoen (voor)', en (2) 'een nederlaag lijden, overwonnen worden'.

Als afleiding van *hēttōn* 'minder, zwakker' geeft het allereerst aan 'de mindere zijn' ten opzichte van een ander (2Cor.12:13). Meer in het bijzonder wordt het gebruikt voor 'overwonnen worden', zowel letterlijk (niet in het NT) als overdrachtelijk (2Petr.2:19-20).

Een nevenvorm van dit werkwoord is *1887II hessoomai*.

.1	ἡττῶνται	hēttōntai	zij zijn minder (med)
.2	ἡττήθητε	hēttēthēte	jullie zijn minder geweest (aor pass) – weest minder! (aor pass)
.3	ἥττηται	hēttētai	hij is minder geweest (med)

2Cor.	12:13	Want waarin **zijt gij achtergesteld** bij de overige gemeenten, ...?	.2°°
2Petr.	2:19	immers, door wie men **overmeesterd is**, diens slaaf is men.	.3
	2:20	indien zij toch weer erin verstrikt raken en erdoor **overmeesterd worden**,	.1

2054	ἥττημα	hēttēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hēttēma* betekent '(het) onderdoen (voor), nederlaag, verlies'.

Het duidt het concrete gevolg aan van *2053 hēttaomai* 'minder of zwakker zijn; overwonnen worden', waarvan het afgeleid is. In Rom.11:12, waar Paulus over Israël spreekt, staat het, samen met *3378 paraptōma* 'val (ernaast)', tegenover *3604 plērōma* 'volheid'. In 1Cor.6:7 nadert de betekenis tot een 'nederlaag' die schande en schade oplevert, hetzij in de ogen van God, hetzij in die van de ongelovigen.

.1	ἥττημα	hēttēma	nederlaag (1/4)

Rom.	11:12	Betekent ... hun **tekort** rijkdom voor de heidenen, hoeveel te meer hun volheid!
1Cor.	6:7	Maar dan is de zaak voor u reeds geheel verloren, letterlijk: Maar dan is het voor u reeds geheel een **verloren zaak**,

2055	ἥττων	hēttōn

Het bijvoeglijk naamwoord (vergrotende trap) *hēttōn* – met als spellingsvariant *hēssōn* – betekent (1) 'minder, zwakker', en (2) 'slechter, erger'.

De eerste betekenis vinden we in 2Cor.12:15, waar het staat tegenover *perissoterōs* 'overvloediger, meer' (*3525 perissōs* 'overvloedig, zeer'). De tweede komt voor in 1Cor.11:17, waar het woord zelfstandig gebruikt is: het 'slechtere'.

Het doet dienst als vergrotende trap bij *3126 oligos* 'weinig, gering; klein', en bij *2268 kakos* 'slecht'.

.1	ἧττον	hētton	minder (1/4 ev o)

1Cor. 11:17 dat uw samenkomsten niet tot zegen, maar tot **schade** zijn.
2Cor. 12:15 Ontvang ik soms **minder** liefde, naarmate ik u meer liefheb?

2056	ἠχέω	**ēcheō**

Het werkwoord *ēcheō* betekent '(weer)galmen, weerklinken'.

In 1Cor.13:1 lezen we over het 'weergalmen' van een koperen muziekinstrument, waarmee in dat verband op het zinloze kabaal gedoeld wordt zoals men dat kende van de heidense godsdiensten, de galm van holle vaten, zonder de toonzetting van de liefde. Zo horen we ook dat bij Jezus' wederkomst de zee en de branding zullen weerklinken, d.w.z. 'bruisen' of 'bulderen' (Luc.21:25 TR).

Het is afgeleid van *2057 ēchos* '(weer)galm, weerklank, geluid'. Vergelijk voor de betekenis ook *4776 phōneō* 'doen klinken; (uit)roepen'.

.1	ἠχῶν	ēchōn	weerklinkend (1 ev m)
.2	ἠχούσης	ēchousēs	weerklinkend (2 ev v)

Luc. 21:25 SV **als** de zee en watergolven **groot geluid zullen geven**; .2°°
1Cor. 13:1 ik ware **schallend** koper of een rinkelende cimbaal. .1

2057	ἦχος	**ēchos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl. en onz.) *ēchos* betekent '(weer)galm, weerklank, geluid'.

Het geeft, evenals het niet in het NT voorkomende *ēchō* – dat ons *echo* is geworden – een galmende weerklank aan, een betekenis, die nog enigszins doorklinkt in het 'geschal' van de bazuin in Hebr.12:19. Wat meer afgezwakt kan het ieder hard, maar onbepaald geluid aanduiden, zoals van de krachtige wind bij de uitstorting van de Heilige Geest (Hand.2:2), en van zee en branding als beeldende tekenen van de naderende wederkomst van Christus (Luc.21:25 volgens sommige handschriften).

In bijzondere zin vinden we het in Luc.4:37, waar het gaat om de weerklank (wat zoveel wil zeggen als 'de roep, het gerucht') van Jezus' optreden, die zich verspreidt over de omgeving (vgl. ook de specialere woorden met deze betekenis *163 akoē* 'gehoor; bericht' en *4680 phēmē* 'bericht, gerucht').

.1	ἦχος	ēchos	weerklank (1)
.2	ἤχῳ	ēchōi	weerklank (3)
.[3]	ἤχους	ēchous	weerklank (2)

Luc. 4:37 En er ging een **roep** van Hem uit naar alle plaatsen in de omtrek. .1
21:25 radeloze angst onder de volken vanwege het **bulderen** van zee en branding, .[3]''
Hand. 2:2 eensklaps kwam er uit de hemel een **geluid** als van een geweldige windvlaag .1
Hebr. 12:19 tot het **geklank** van een bazuin en tot het geluid van een stem, .2

2058 θάλασσα thalassa

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thalassa* betekent (1) 'zee', en (2) '(een) zee of meer'.

Anders dan *3460 pelagos*, dat meer de 'volle of open zee' aangeeft, kan het evenals het Nederlandse woord gebruikt worden voor zee in het algemeen in tegenstelling tot land (bv. Matt.23:15, Hand.4:24), en voor een bepaalde zee, zoals de Middellandse (bv. Hand.10:6) en de Rode Zee (bv. 1Cor.10:1-2, en zie *0185 Eruthra thalassa*). Ook kan het staan ter aanduiding van een kleiner waterbekken, dat wij 'meer' zouden noemen, zoals de Zee van Galilea (bv. Matt.15:29), die ook wel Zee van Tiberias heet (bv. Joh.21:1; vgl. Joh.6:1, waar we deze twee benamingen samen aantreffen) en Meer van Gennesaret (zie *2704 limnē* 'meer, poel').

Overdrachtelijk wordt in Openbaring van een 'glazen zee' gesproken (bv. 4:6).

.1	θάλασσα	thalassa	zee (1 ev)
.2	θάλασσαν	thalassan	zee (4 ev)
.3	θαλάσσης	thalassēs	zee (2 ev)
.4	θαλάσσῃ	thalassēi	zee (3 ev)

Matt.	4:15	Het land Zebulon en het land Naftali, aan de **zee**weg, over de Jordaan,	.3
	4:18	Toen Hij nu langs de **zee** van Galilea ging, zag Hij twee broeders, Simon,	.2
		die Petrus genoemd wordt, en Andreas, diens broeder, een net in **zee** werpen;	.2
	8:24	En zie, er kwam een grote onstuimigheid op de **zee**,	.4
	8:26	Toen stond Hij op en bestrafte de winden en de **zee**,	.4
	8:27	Wat voor iemand is deze, dat ook de winden en de **zee** Hem gehoorzaam zijn?	.1
	8:32	en zie, de gehele kudde stormde langs de helling de **zee** in	.2
	13:1	Op die dag ging Jezus het huis uit en Hij zat bij de **zee**.	.2
	13:47	gelijk aan een sleepnet, neergelaten in de **zee**,	.2
	14:24	SV En het schip was nu midden in de **zee**, zijnde in nood van de baren;	.3°
	14:25	In de vierde nachtwake kwam Hij tot hen, gaande over de **zee**.	.3/.2
	14:26	Toen de discipelen Hem over de **zee** zagen gaan, werden zij verbijsterd	.2/.3
	15:29	En Jezus vertrok vandaar, en Hij ging langs de **zee** van Galilea	.2
	17:27	Maar opdat wij hun geen aanstoot geven, ga gij naar de **zee**,	.2
	18:6	het zou beter voor hem zijn, dat ... hij verzwolgen was in de diepte der **zee**.	.3
	21:21	indien gij tot deze berg zegt: ... werp u in de **zee**, het zal geschieden.	.2
	23:15	want gij trekt **zee** en land rond, om één bekeerling te maken,	.2
Marc.	1:16	En toen Hij langs de **zee** van Galilea ging, zag Hij Simon en Andreas,	.2
		de broeder van Simon, in de **zee** staan en het net uitwerpen,	.4
	2:13	Hij ging weder naar buiten, langs de **zee**, en de gehele schare kwam tot Hem	.2
	3:7	En Jezus trok Zich met zijn discipelen terug naar de **zee**.	.2

Marc.	4:1	En wederom begon Hij te leren bij de **zee**.	.2
		... zodat Hij in een schip ging en daarin nederzat op de **zee**,	.4
		en de gehele schare was bij de **zee** op het land.	.2
	4:39	En Hij, wakker geworden, bestrafte de wind en zeide tot de **zee**: Zwijg,	.4
	4:41	Wie is toch deze, dat ook de wind en de **zee** Hem gehoorzaam zijn?	.1
	5:1	En zij kwamen aan de overkant der **zee** in het land der Gerasenen.	.3
	5:13	en de kudde, ongeveer tweeduizend, stormde langs de helling de **zee** in	.2
		en zij verdronken in de **zee**.	.4
	5:21	verzamelde zich een grote schare bij Hem; en Hij was bij de **zee**.	.2
	6:47	En bij het vallen van de avond was het schip midden op de **zee**,	.3
	6:48	kwam Hij omstreeks de vierde nachtwake tot hen, gaande over de **zee**;	.3
	6:49	Toen zij Hem over de **zee** zagen gaan, meenden zij, dat het een spook was	.3
	7:31	kwam Hij door Sidon naar de **zee** van Galilea,	.2
	9:42	het zou beter voor hem zijn, dat ... hij in de **zee** was geworpen.	.2
	11:23	wie tot deze berg zou zeggen, hef u op en werp u in de **zee**,	.2
Luc.	17:2	Het zou beter voor hem zijn, als ... hij in de **zee** was geworpen,	.2
	17:6	gij zoudt tot deze moerbeiboom zeggen: Word ... in de **zee** geplant,	.4
	21:25	radeloze angst onder de volken vanwege het bulderen van **zee** en branding,	.3
Joh.	6:1	Daarna vertrok Jezus naar de overzijde van de **zee** van Tiberias	.3
	6:16	En toen het avond geworden was, gingen zijn discipelen naar de **zee**	.2
	6:17	(16) en begaven zich in een schip over de **zee** naar Kafanaüm.	.3
	6:18	en de **zee** werd onstuimig, daar er een harde wind woei.	.1
	6:19	zagen zij Jezus over de **zee** gaan en dicht bij het schip komen,	.3
	6:22	de schare, die aan de andere zijde van de **zee** stond,	.3
	6:25	toen zij Hem aan de overkant der **zee** vonden, zeiden zij tot Hem: Rabbi,	.3
	21:1	openbaarde Jezus Zich opnieuw aan de discipelen bij de **zee** van Tiberias	.3
	21:7	Simon Petrus dan ... sloeg zijn opperkleed om, ..., en wierp zich in **zee**;	.2
Hand.	4:24	Gij, Here, zijt het, die geschapen hebt de hemel, de aarde, de **zee**	.2
	10:6	deze is de gast van een Simon, een leerlooier, wiens huis bij de **zee** ligt.	.2
	10:32	deze is als gast in het huis van Simon, een leerlooier, aan de **zee**.	.2
	14:15	God, die de hemel, de aarde, de **zee** en al wat erin is gemaakt heeft.	.2
	17:14	de broeders lieten ... Paulus vertrekken in de richting van de **zee**,	.2
	27:30	toen het scheepsvolk ... trachtte weg te komen en de sloep te **water** liet	.2
	27:38	maakten zij het schip lichter door het graan in **zee** te werpen.	.2
	27:40	En zij haalden de ankers op en lieten zich voor de **zee** wegdrijven,	.2
	28:4	die de wraakgodin niet wil laten leven, nu hij aan de **zee** ontkomen is.	.3
Rom.	9:27	Al was het getal der kinderen Israëls als het zand der **zee**,	.3
1Cor.	10:1	dat onze vaderen allen onder de wolk waren, allen door de **zee** heengingen,	.3
	10:2	allen zich in Mozes lieten dopen in de wolk en in de **zee**,	.4
2Cor.	11:26	in gevaar in de stad, in gevaar in de woestijn, in gevaar op **zee**,	.4
Hebr.	11:12	en gelijk het zand aan de oever der **zee**, dat ontelbaar is.	.3
Jac.	1:6	want wie twijfelt, gelijkt op een golf der **zee**,	.3
Jud.	13	wilde baren der **zee**, die hun eigen schande opschuimen; dwaalsterren.	.3
Openb.	4:6	En voor de troon was als een glazen **zee**, kristal gelijk.	.1
	5:13	alle schepsel in de hemel en op de aarde en onder de aarde en op de **zee**	.3
	7:1	opdat er geen wind zou waaien over de aarde, of over de **zee**,	.3
	7:2	aan wie gegeven was aan de aarde en de **zee** schade toe te brengen,	.2

7:3	en hij zeide: Brengt geen schade toe aan de aarde, noch aan de **zee**,	.2
8:8	er werd iets als een grote berg, brandend van vuur, in de **zee** geworpen,	.2
	en het derde deel van de **zee** werd bloed,	.3
8:9	en het derde deel van de schepselen in de **zee**, die leven hadden, stierf,	.4
10:2	en hij zette zijn rechtervoet op de **zee** en de linker op de aarde,	.2/.3
10:5	de engel, die ik zag staan op de **zee** en op de aarde,	.3
10:6	die de hemel geschapen heeft ... en de aarde ... en de **zee**	.2
10:8	de engel, die op de **zee** en op de aarde staat.	.3
12:12	Wee de aarde en de **zee**, want de duivel is tot u nedergedaald	.2/.4
12:18	en hij bleef staan op het zand der **zee**.	.3
13:1	En ik zag uit de **zee** een beest opkomen met tien horens en zeven koppen;	.3
14:7	die de hemel en de aarde en de **zee** en de waterbronnen gemaakt heeft.	.2
15:2	En ik zag (iets) als een **zee** van glas met vuur vermengd, ...,	.2
	staande aan de glazen **zee**, met de citers Gods.	.2
16:3	En de tweede goot zijn schaal uit in de **zee**, en zij werd bloed	.2
	als van een dode, en alle levende wezens, die in de **zee** waren, stierven.	.4
18:17	en de zeelieden en allen, die de **zee** bevaren, bleven van verre staan,	.2
18:19	waarin allen, die schepen op **zee** hadden, ... rijk geworden zijn,	.4
18:21	En een sterke engel nam een steen op als ... en wierp hem in de **zee**,	.2
20:8	en hun getal is als het zand der **zee**.	.3
20:13	En de **zee** gaf de doden, die in haar waren,	.1
21:1	en de **zee** was niet meer.	.1

2059 ϑάλπω thalpō

Het werkwoord *thalpō* betekent (1) 'verwarmen', en (2) 'koesteren'.
In het NT komt alleen de tweede betekenis voor (bv. Ef.5:29).

.1	ϑάλπει	thalpei	hij koestert
.2	ϑάλπῃ	thalpēi	(dat) hij koestert – jij wordt gekoesterd (med) – (dat) jij gekoesterd wordt (med)

Ef.	5:29	niemand haat ooit zijn eigen vlees, maar **hij** voedt het en **koestert** het,	.1
1Thess.	2:7	zoals een moeder haar eigen kinderen **koestert**.	.2

2060 ϑαμβέω thambeō

Het werkwoord *thambeō* betekent (1) '(zeer) verbaasd zijn', en (2) 'verbazen, tot (sterke) verbazing brengen'.

Als afleiding van *2061 thambos* '(sterke) verbazing' gaat het allereerst om 'verbaasd zijn' in algemene zin, een betekenis die we slechts in Hand.9:6 TR vinden met betrekking tot de bekering van Saulus.

De tweede betekenis komt in het NT alleen in de lijdende vorm voor: 'tot (sterke) verbazing gebracht worden', en dan ofwel in positieve zin door Jezus' wonderen (Marc.1:27), ofwel meer ontsteld door Zijn woorden (Marc.10:24) of handelen (Marc.10:32).

.1	θαμβῶν	thambōn	verbaasd zijnde (1 ev m)
.2	ἐθαμβοῦντο	ethambounto	zij werden verbaasd (med)
.3	ἐθαμβήθησαν	ethambēthēsan	zij zijn verbaasd (aor pass)

Marc. 1:27	allen **werden zeer verbaasd**, zodat zij elkander vroegen ...: Wat is dit?	.3
10:24	En zijn discipelen **waren zeer verbaasd** over zijn woorden,	.2
10:32	en **zij waren verbaasd** en zij, die volgden, waren bevreesd.	.2
Hand. 9:6	SV hij, ... **verbaasd zijnde**, zeide: Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?	.1 °

2061 **θάμβος** **thambos**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thambos* betekent '(sterke) verbazing'.

In oorsprong is het een algemeen woord, krachtig van uitdrukking, waarbij vreugde of ontsteltenis uit de context opgemaakt moeten worden. In alle drie de teksten waar het in het NT voorkomt gaat het om de reactie van mensen op wonderen van Jezus (bv. Luc.5:9) of de apostelen (Hand.3:10), waarbij men enerzijds verheugd is over het wonder, anderzijds ook ontsteld vanwege de buitengewone kracht ervan.

Vergelijk ook *2070 thauma* 'wonder; bewondering, verwondering', waarbij de nadruk meer op het wonderbaarlijke ligt.

.1	θάμβος	thambos	verbazing (1)
.2	θάμβους	thambous	verbazing (2)

Luc. 4:36	En er kwam **verbazing** over allen en zij spraken erover tot elkander	.1
5:9	Want **verbazing** had hem en allen, die bij hem waren, aangegrepen	.1
Hand. 3:10	en zij werden met **verbazing** en ontzetting vervuld,	.2

2062 **θανάσιμος** **thanasimos**

Het bijvoeglijk naamwoord *thanasimos* betekent 'dodelijk'.

Het is afgeleid van *2064 thanatos* '(de) dood'.

.1	θανάσιμον	thanasimon	dodelijk (4 ev m – 1/4 ev o)

Marc. 16:18 zelfs indien zij iets **dodelijks** drinken, zal het hun geen schade doen;

2063 **θανατηφόρος** **thanatēphoros**

Het bijvoeglijk naamwoord *thanatēphoros* betekent 'de dood brengend, de dood veroorzakend'.

Het is een samenstelling van *2064 thanatos* '(de) dood' en de stam *phor-* (zie *4678 pherō* 'dragen; brengen').

.1	θανατηφόρου	thanatēphorou	de dood veroorzakend (2 ev m/v/o)

Jac. 3:8 Zij is een onberekenbaar kwaad, vol **dodelijk** venijn.

2064	**θάνατος**	**thanatos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thanatos* betekent '(de) dood'.

In de eerste plaats wordt het gebruikt voor 'natuurlijke dood' in de algemene zin van het woord, het ophouden van het fysieke leven (bv. Joh.11:13). Zo komen we het tegen in zinswendingen als 'een ziekte ten dode' (Joh.11:4), 'de dood smaken' (Matt.16:28), 'de dood zien' (Luc.2:26), 'een dood sterven' (Joh.12:33), en de uitdrukking die mede een tijdsbepaling inhoudt 'tot in de dood' (Openb.12:11). Tegenover dit woord kan het woord 'leven' (bv. Rom.8:38; zie *2015 zōē*) en het woord 'opstanding' (bv. 1Cor.15:21; zie *350 anastasis*) voorkomen. In Rom.5:12 lezen we dat het verschijnsel van de natuurlijke dood zijn oorsprong vindt in de eerste mens Adam, die door gehoor te geven aan de verleiding van de macht der zonde de dood als straf over zichzelf en zijn nakomelingen heeft gehaald (Rom.5:12). In Hebr.2:14 wordt de duivel genoemd als degene die de macht heeft over de dood, een macht echter die gebroken is door Jezus' dood.

Vervolgens komt het woord voor in de zin van 'gewelddadige dood' (bv. Marc.7:10, Hand.22:4). Bij de woorden 'schuld des doods' (Hand.13:28 en 28:18) gaat het om een schuld als wettige reden voor een terechtstelling, en in het geval van 'oordeel des doods' (Luc.24:20) om het doodvonnis. Ondubbelzinnig is in dit verband ook de term 'dood des kruises' (Fil.2:8), de dood door kruisiging. Met name in het proces van Jezus komt deze betekenisschakering voor. Zo spreekt het joodse Sanhedrin op grond van vermeende godslastering uit dat Jezus 'des doods schuldig' is (Mt.26:66), terwijl Pilatus vaststelt dat Jezus niets gedaan heeft waarop Hij naar Romeinse maatstaven 'de dood verdient' (Luc.23:15).

Ten derde staat het woord voor dat wat de dood veroorzaakt of dreigt te veroorzaken (bv. Openb.18:8). Het wordt dan vaak vertaald met een woord als 'doodsgevaar'. Zo staat er letterlijk in 2Cor.1:10 : 'en Hij heeft ons uit zulk een grote dood verlost' (vgl. 2Cor.11:23, waar het in het meervoud voorkomt).

In bijzondere zin houdt het woord in 'geestelijke dood', de toestand van de mens die leeft zonder het waarachtige leven van God te hebben ontvangen (bv. 1Joh.3:14b). Deze geestelijke dood kan dan uiteindelijk resulteren in een 'eeuwige dood', als keerzijde van het werkelijke, het 'eeuwige leven' (Joh.5:24; zie *zōē*). Weliswaar komt de uitdrukking 'eeuwige dood' als zodanig niet voor in het NT, maar wel de 'tweede dood', een benaming voor de pijniging in de poel des vuurs, die voortduurt in alle eeuwigheden (bv. Openb.20:14). Verder kan *thanatos* ook gebruikt worden om dat wat deze dood bewerkt of aanbrengt te beschrijven (bv. Rom.8:6).

Tot slot zijn twee bijzondere toepassingen van het woord het vermelden waard. Paulus zegt in Rom.6 dat de gelovigen gedoopt zijn in Christus' dood (vs.3), dat zij samengegroeid zijn (met Christus) in hetgeen gelijk is aan Zijn dood (vs.5); er is sprake van een gemeenschap met de dood van Christus door het afgestorven zijn – zie *552 apo-thnēiskō* van dezelfde woordstam – voor de zonde (Rom.6:2). Ten tweede wordt op verschillende plaatsen de dood gepersonifieerd: de 'dood' heeft heerschappij gevoerd van Adam tot Mozes (Rom.5:14), en is de laatste vijand die door Jezus onttroond zal worden (1Cor.15:26).

Vergelijk ook *2120 thnēiskō* 'sterven'.

.1	θάνατος	thanatos	dood (1)
.2	θάνατε	thanate	dood (5)
.3	θάνατον	thanaton	dood (4)
.4	θανάτου	thanatou	dood (2)

.5	θανάτῳ	thanatōi	dood (3)
.6	θανάτοις	thanatois	doodsgevaren (3)

Matt.	4:16	die gezeten zijn in het land en de schaduw des **doods**,	.4
	10:21	Een broeder zal zijn broeder overleveren ten **dode** en een vader zijn kind,	.3
	15:4	Wie vader of moeder vervloekt, zal de **dood** sterven.	.5
	16:28	die de **dood** voorzeker niet zullen smaken,	.4
	20:18	en zij zullen Hem ter **dood** veroordelen.	.5/.3
	26:38	Toen zeide Hij tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, tot **stervens** toe;	.4
	26:66	Zij antwoordden en zeiden: Hij is des **doods** schuldig.	.4
Marc.	7:10	Wie vader of moeder vervloekt, zal de **dood** sterven.	.5
	9:1	die de **dood** voorzeker niet zullen smaken,	.4
	10:33	en zij zullen Hem ter **dood** veroordelen.	.5
	13:12	een broeder zal zijn broeder overleveren ten **dode** en een vader zijn kind;	.3
	14:34	en Hij zeide tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, tot **stervens** toe;	.4
	14:64	En zij allen veroordeelden Hem als des **doods** schuldig.	.4
Luc.	1:79	die gezeten zijn in duisternis en schaduw des **doods**,	.4
	2:26	dat hij de **dood** niet zou zien, eer hij de Christus ... gezien had.	.3
	9:27	welke voorzeker de **dood** niet zullen smaken,	.4
	22:33	Here, met U ben ik bereid ook gevangenis en **dood** in te gaan!	.3
	23:15	En zie, er is niets door Hem bedreven, dat de **dood** verdient.	.4
	23:22	Ik heb niets in Hem gevonden, waarop de **doodstraf** staat.	.4
	24:20	om Hem ter **dood** te veroordelen	.4
Joh.	5:24	want hij is overgegaan uit de **dood** in het leven.	.4
	8:51	hij zal de **dood** ... niet aanschouwen.	.3
	8:52	indien iemand mijn woord bewaard heeft, zal hij de **dood** ... niet smaken.	.4
	11:4	Toen Jezus het hoorde, zeide Hij: Deze ziekte is niet ten **dode**,	.3
	11:13	Doch Jezus had het bedoeld van zijn **dood**;	.4
	12:33	En dit zeide Hij om aan te duiden, welke **dood** Hij sterven zou.	.5
	18:32	aanduidende, welke **dood** Hij sterven zou.	.5
	21:19	om te kennen te geven, met welke **dood** hij God verheerlijken zou.	.5
Hand.	2:24	God evenwel heeft Hem opgewekt, want Hij verbrak de weeën van de **dood**,	.4
	13:28	hoewel zij geen grond voor doodstraf konden vinden,	.4
		letterlijk: ... geen enkele schuld des **doods** ...	
	22:4	En ik heb deze weg ten **dode** toe vervolgd	.4
	23:29	doch er was geen aanklacht, waarop **dood** of gevangenschap staat.	.4
	25:11	Indien ik echter schuldig ben en een **hals**misdaad gepleegd heb,	.4
	25:25	Maar het bleek mij, dat hij geen **hals**misdaad had gepleegd,	.4
	26:31	Deze man is aan niets schuldig, waarop **dood** of gevangenschap staat.	.4
	28:18	omdat er bij mij van geen halsmisdaad sprake was.	.4
		letterlijk: omdat er geen enkele schuld des **doods** in mij was.	
Rom.	1:32	namelijk, dat zij, die zulke dingen bedrijven, de **dood** verdienen,	.4
	5:10	als wij ... met God verzoend zijn door de **dood** zijns Zoons,	.4
	5:12	gelijk ... de zonde de wereld is binnengekomen en door de zonde de **dood**,	.1
		zo is ook de **dood** tot alle mensen doorgegaan, omdat allen gezondigd hebben;	.1
	5:14	Toch heeft de **dood** als koning geheerst van Adam tot Mozes,	.1
	5:17	indien door de overtreding van de ene de **dood** als koning is gaan heersen	.1

	5:21	gelijk de zonde als koning heerste in de **dood**,	.5
	6:3	Of weet gij niet, dat wij allen ... in zijn **dood** gedoopt zijn?	.3
	6:4	Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de **dood**,	.3
	6:5	indien wij samengegroeid zijn met hetgeen gelijk is aan zijn **dood**,	.4
	6:9	de **dood** voert geen heerschappij meer over Hem.	.1
	6:16	hetzij dan ... tot de **dood**, hetzij ... tot gerechtigheid?	.3
	6:21	Dingen, waarover gij u nu schaamt; immers, het einde daarvan is de **dood**.	.1
	6:23	Want het loon, dat de zonde geeft, is de **dood**,	.1
	7:5	om voor de **dood** vrucht te dragen;	.5
	7:10	en het gebod dat ten leven moest leiden, bleek voor mij juist ten **dode**	.3
	7:13	Is dan het goede mijn **dood** geworden? Volstrekt niet!	.1
		Maar de zonde heeft ... door het goede mijn **dood** bewerkt,	.3
	7:24	Ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes **doods**?	.4
	8:2	de wet van de Geest des levens heeft u ... vrijgemaakt van de wet ... des **doods**.	.4
	8:6	Want de gezindheid van het vlees is de **dood**,	.1
	8:38	noch **dood** noch leven, noch engelen noch machten,	.1
1Cor.	3:22	hetzij wereld, leven of **dood**, hetzij heden of toekomst,	.1
	11:26	verkondigt gij de **dood** des Heren, totdat Hij komt.	.3
	15:21	dewijl de **dood** er is door een mens, is ook de opstanding ... door een mens.	.1
	15:26	De laatste vijand, die onttroond wordt, is de **dood**,	.1
	15:54	De **dood** is verzwolgen in de overwinning.	.1
	15:55	**Dood**, waar is uw overwinning?	.2
		Dood, waar is uw prikkel?	.2
	15:56	De prikkel des **doods** is de zonde en de kracht der zonde is de wet.	.4
2Cor.	1:9	ja, voor eigen besef achtten wij ons als ter **dood** verwezen,	.4
	1:10	En Hij heeft ons uit zulk een groot **doodsgevaar** verlost	.4
	2:16	voor dezen een **doods**lucht	.4
		ten **dode**, voor genen een levensgeur ten leven.	.3
	3:7	Indien nu de bediening des **doods** ... gepaard ging met zulk een heerlijkheid,	.4
	4:11	voortdurend worden wij, die leven, aan de **dood** overgeleverd,	.3
	4:12	Zo werkt dan de **dood** in ons, doch het leven in u.	.1
	7:10	maar de droefheid der wereld brengt de **dood**.	.3
	11:23	in slagen maar al te zeer, in **doodsgevaren** menigmaal.	.6
Fil.	1:20	hetzij door mijn leven, hetzij door mijn **dood**.	.4
	2:8	heeft Hij Zich vernederd en is gehoorzaam geworden tot de **dood**,	.4
		ja, tot de **dood** des kruises.	.4
	2:27	Hij is ook ziek geweest, de **dood** nabij, maar God heeft Zich ... ontfermd,	.5
	2:30	Want om het werk van Christus is hij de **dood** nabijgekomen	.4
	3:10	aan zijn **dood** gelijkvormig wordende,	.5
Col.	1:22	in het lichaam zijns vlezes, door de **dood**,	.4
2Tim.	1:10	onze Heiland, Christus Jezus, die de **dood** van zijn kracht heeft beroofd	.3
Hebr.	2:9	Jezus, die ... beneden de engelen gesteld was vanwege het lijden des **doods**,	.4
		opdat Hij door de genade Gods voor een ieder de **dood** zou smaken,	.4
	2:14	opdat Hij door zijn **dood** hem,	.4
		die de macht over de **dood** had, de duivel, zou onttronen,	.4
	2:15	die ... door angst voor de **dood** tot slavernij gedoemd waren.	.4
	5:7	die Hem uit de **dood** kon redden,	.4

Hebr.	7:23	omdat zij door de **dood** verhinderd werden het te blijven,	.5
	9:15	nu Hij de **dood** had ondergaan,	.4
	9:16	moet noodzakelijk van de **dood** van de erflater melding gemaakt worden;	.3
	11:5	Door het geloof is Henoch weggenomen zodat hij de **dood** niet zag,	.3
Jac.	1:15	en als de zonde volgroeid is, brengt zij de **dood** voort.	.3
	5:20	dat, wie een zondaar ... terugbrengt, diens ziel van de **dood** zal behouden	.4
1Joh.	3:14	Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de **dood** in het leven,	.4
		omdat wij de broeders liefhebben. Wie niet liefheeft, blijft in de **dood**.	.5
	5:16	Als iemand zijn broeder ziet zondigen, een zonde niet tot de **dood**, ...	.3
		God zal hem het leven geven, hun namelijk, die zondigen niet tot de **dood**.	.3
		Er bestaat zonde tot de **dood**: daarvoor zeg ik niet, dat hij moet vragen.	.3
	5:17	Alle ongerechtigheid is zonde, en er bestaat zonde niet tot de **dood**.	.3
Openb.	1:18	en Ik heb de sleutels van de **dood** en het dodenrijk.	.4
	2:10	Wees getrouw tot de **dood** en Ik zal u geven de kroon des levens.	.4
	2:11	Wie overwint, zal van de tweede **dood** geen schade lijden.	.4
	2:23	En haar kinderen zal Ik de **dood** doen sterven	.5
	6:8	zijn naam was [de] **dood**, en het dodenrijk volgde achter hem.	.1
		... om te doden, met het zwaard, met de honger, met de zwarte **dood**	.5
	9:6	in die dagen zullen de mensen de **dood** zoeken, maar hem geenszins vinden,	.3
		en zij zullen begeren te sterven, maar de **dood** vlucht van hen weg.	.1
	12:11	en zij hebben hun leven niet liefgehad, tot in de **dood**.	.4
	13:3	En (ik zag) een van zijn koppen als ten **dode** gewond,	.3
		en zijn dodelijke wond genas;	.4
		letterlijk: en de wond van zijn **dood** genas;	
	13:12	het eerste beest ..., welks dodelijke wond genezen was.	.4
		letterlijk: het eerste beest, welks wond van zijn **dood** genezen was.	
	18:8	Daarom zullen haar plagen op één dag komen: **dood** en rouw en hongersnood,	.1
	20:6	over hen heeft de tweede **dood** geen macht,	.1
	20:13	de **dood** en het dodenrijk gaven de doden, die in hen waren,	.1
	20:14	En de **dood** en het dodenrijk werden in de poel des vuurs geworpen.	.1
		Dat is de tweede **dood**: de poel des vuurs.	.1 °'
	21:4	en de **dood** zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite	.1
	21:8	de poel, die brandt van vuur en zwavel: dit is de tweede **dood**.	.1 °'

2065 θανατόω thanatoō

Het werkwoord *thanatoō* betekent 'doden, ter dood brengen'.

Het houdt in iemand van het leven beroven. Jezus spreekt van een toespitsing van conflicten binnen gezinnen vanwege de keuze voor of tegen Hem, dat kinderen zich tegen hun ouders zullen keren en hen zelfs zullen doden (Matt.10:21). Het wordt met name gebruikt voor 'terechtstellen'. Zo lezen we dat al de overpriesters het besluit namen om Jezus te doden (bv. Matt.27:1).

Evenals *2064 thanatos* '(de) dood', waar het van afgeleid is, komt het ook in overdrachtelijke zin voor: iets 'doden' in de zin van 'zorgen dat het ophoudt te bestaan'. In de geestelijke werkelijkheid zijn gelovigen op grond van de kruisiging van Christus gedood voor de wet (Rom.7:4), d.w.z. zij hebben opgehouden te bestaan voor de macht van de wet. Tegelijkertijd worden zij opgeroepen door de Geest de werkingen van het lichaam te doden, d.w.z. te vernietigen (Rom.8:13).

.1	θανατοῦτε	thanatoute	jullie doden – doodt!
.2	θανατώσουσιν	thanatōsousin	zij zullen doden – zullende doden (3 mv m/o)
.3	θανατώσωσιν	thanatōsōsin	(dat) zij doden (aor)
.4	θανατῶσαι	thanatōsai	doden (aor)
.5	θανατούμεθα	thanatoumetha	wij worden gedood (med)
.6	θανατούμενοι	thanatoumenoi	gedood wordend (1 mv m; med)
.7	ἐθανατώθητε	ethanatōthēte	jullie zijn gedood (aor pass)
.8	θανατωθείς	thanatōtheis	gedood (1 ev m; aor pass)

Matt.	10:21	en kinderen **zullen** opstaan tegen hun ouders en hen **ter dood brengen**.	.2
	26:59	om Hem ter dood te brengen,	.3
		letterlijk: opdat **zij** Hem **ter dood brengen**,	
	27:1	namen al de overpriesters ... het besluit tegen Jezus om Hem **te doden**.	.4
Marc.	13:12	en kinderen **zullen** opstaan tegen hun ouders en hen **ter dood brengen**.	.2
	14:55	om Hem **ter dood** te **kunnen brengen**;	.4
Luc.	21:16	en **zij zullen** sommigen van u **doden**,	.2
Rom.	7:4	Bijgevolg, mijn broeders, **zijt** ook **gij dood** voor de wet	.7
	8:13	indien **gij** door de Geest de werkingen des lichaams **doodt**, zult gij leven.	.1
	8:36	Gelijk geschreven staat: Om Uwentwil **worden wij** de ganse dag **gedood**,	.5
2Cor.	6:9	als getuchtigd, maar niet ten dode;	.6
		letterlijk: als getuchtigd wordend, maar niet **gedood wordend**;	
1Petr.	3:18	Hij, **die gedood is** naar het vlees, maar levend gemaakt naar de geest,	.8

2066 θάπτω thaptō

Het werkwoord *thaptō* betekent 'begraven'.

Zoals bekend was het onder de joden, anders dan onder de heidenen, de gewoonte de doden niet te verbranden, maar te begraven, zoals blijkt uit het geval van David (Hand.2:29) en van Jezus (1Cor.15:4).

Vergelijk het van dit woord afgeleide *4393 taphos* 'begrafenis; graf'.

.1	ἔθαψαν	ethapsan	zij hebben begraven (aor)
.2	θάψαι	thapsai	begraven (aor)
.3	θαψάντων	thapsantōn	begravend (2 mv m/o; aor)
.4	ἐτάφη	etaphē	hij is begraven (aor pass)

Matt.	8:21	Here, sta mij toe eerst heen te gaan en mijn vader **te begraven**.	.2
	8:22	Maar Jezus zeide tot hem: Volg mij en laat de doden hun doden **begraven**.	.2
	14:12	En zijn discipelen kwamen en namen zijn lijk weg en **begroeven** hem;	.1
Luc.	9:59	deze zeide: Sta mij toe eerst heen te gaan en mijn vader **te begraven**.	.2
	9:60	Maar Hij zeide tot hem: Laat de doden hun doden **begraven**;	.2
	16:22	(23) Ook de rijke stierf en **hij werd begraven**.	.4
Hand.	2:29	dat **hij** èn gestorven èn **begraven is**, en zijn graf is bij ons	.4
	5:6	de jonge mannen stonden op ... en **zij** droegen hem uit en **begroeven** hem.	.1
	5:9	Zie, de voeten van hen, **die** uw man **hebben begraven**, zijn aan de deur	.3
	5:10	en **zij** droegen haar uit en **begroeven** haar bij haar man.	.1
1Cor.	15:4	en **Hij is begraven** en ten derden dage opgewekt, naar de Schriften,	.4

2067 θαρρέω tharreō

Het werkwoord *tharreō* betekent (1) 'moedig zijn', en (2) 'vol goede moed zijn, vol vertrouwen zijn, gerust zijn'.

In eigenlijke zin geeft het aan dat iemand moed heeft, vandaar iets durft (2Cor.10:1-2). Meestal echter wordt het gebruikt in de zin van 'vol goede moed of vertrouwen zijn' (bv. 2Cor.5:6,8).

Het is afgeleid van *tharros* 'moed', een niet in het NT voorkomende nevenvorm van *2069 tharsos*. Vergelijk *2068 tharseō*, dat weer een nevenvorm van dit werkwoord is.

.1	θαρρῶ	tharrō	ik ben moedig – (dat) ik moedig ben
.2	θαρροῦμεν	tharroumen	wij zijn moedig
.3	θαρροῦντες	tharrountes	moedig zijnde (1 mv m)
.4	θαρροῦντας	tharrountas	moedig zijnde (4 mv m)
.5	θαρρῆσαι	tharrēsai	moedig zijn (aor)

2Cor.	5:6	Daarom zijn wij te allen tijde vol goede moed, letterlijk: Daarom te allen tijde **vol goede moed zijnde**,	.3
	5:8	**wij zijn vol goede moed** en wij begeren te meer ons verblijf ... te verlaten	.2
	7:16	Het verblijdt mij, dat **ik** in elk opzicht over u **gerust kan zijn**.	.1
	10:1	ik, die ... schuchter ben, maar op een afstand **een groot woord heb** tegen u;	.1
	10:2	**dat** ik bij mijn komst geen **groot woord zal moeten hebben**	.5
Hebr.	13:6	Daarom kunnen wij **met vertrouwen** zeggen: De Here is mij een helper,	.4

2068 θαρσέω tharseō

Het werkwoord *tharseō* betekent (1) 'moedig zijn', en (2) 'vol goede moed zijn, vol vertrouwen zijn, gerust zijn'.

Van dit woord wordt in het NT alleen de gebiedende wijs gebruikt in de tweede betekenis, als een oproep om welgemoed te zijn, niet te vrezen.

Het is een nevenvorm van *2067 tharreō*.

.1	θάρσει	tharsei	hij is moedig – wees moedig!
.2	θαρσεῖτε	tharseite	jullie zijn moedig – weest moedig!

Matt.	9:2	En daar Jezus hun geloof zag, zeide Hij tot de verlamde: **Houd moed**,	.1
	9:22	Maar Jezus keerde Zich om, zag haar en zeide: **Houd moed**, dochter,	.1
	14:27	Terstond sprak [Jezus] hen aan en zeide: **Houdt moed**, Ik ben het,	.2
Marc.	6:50	terstond sprak Hij met hen en zeide tot hen: **Houdt moed**, Ik ben het,	.2
	10:49	zij riepen de blinde en zeiden tot hem: **Houd moed**, sta op, Hij roept u.	.1
Luc.	8:48	SV En Hij zeide tot haar: Dochter, **wees welgemoed**,	.1 °
Joh.	16:33	maar **houdt goede moed**, Ik heb de wereld overwonnen.	.2
Hand.	23:11	En de volgende nacht stond de Here bij hem en zeide: **Houd moed**,	.1

2069 θάρσος tharsos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *tharsos* betekent 'moed'.
We vinden het in het NT alleen in de uitdrukking 'moed vatten of krijgen' (Hand.28:15).

.1	θάρσος	tharsos	moed (1/4 ev)

Hand. 28:15 en toen Paulus hen zag, dankte hij God en greep **moed**.

2070 θαῦμα thauma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thauma* betekent (1) 'wonder', en (2) 'bewondering, verwondering'.

Verwant als het is met *2075 theaomai* 'aanschouwen, beschouwen' houdt het in de eerste plaats datgene in wat (met bewondering of verwondering) aanschouwd wordt, in de zin van een wonder dat bewondering of verwondering wekt (2Cor.11:14). Daarnaast kan het de bewondering of verwondering zelf over zoiets aangeven (Openb.17:6).

Vergelijk voor de betekenis ook *2061 thambos* '(sterke) verbazing'.

.1	θαῦμα	thauma	wonder (1/4)

2Cor. 11:14 Geen **wonder** ook! Immers, de satan zelf doet zich voor als een engel
Openb.17:6 En ik verbaasde mij, toen ik haar zag, met grote **verbazing**.

2071 θαυμάζω thaumazō

Het werkwoord *thaumazō* betekent 'bewonderen, verwonderd zijn (over)'.

De twee betekenisnuances van dit woord zijn niet strikt te scheiden. In de eerste plaats geeft het aan dat men met bewondering kijkt naar iets of iemand, een nuance die wellicht doorklinkt in Luc.7:9. Vergelijk ook Jud.16, waar letterlijk staat 'aangezichten bewonderend', dat wil zeggen 'personen in bewondering vleiend' (zie *3841 prosōpon* '(aan)gezicht'). Doorgaans gaat het om 'verwonderd zijn' zonder meer, in de situatie die beschreven wordt (bv. Luc.1:63), soms met een toegevoegd lijdend voorwerp om aan te geven waarover men verwonderd is (bv. Hand.7:31). De formulering 'verwonderd zijn achter het beest' in Openb.13:3 is een kernachtige uitdrukking voor 'bewonderend achter het beest aan lopen'.

Het is afgeleid van *2070 thauma* 'wonder; bewondering, verwondering'.

.1	θαυμάζω	thaumazō	ik ben verwonderd – (dat) ik verwonderd ben
.2	θαυμάζετε	thaumazete	jullie zijn verwonderd – weest verwonderd!
.3	θαυμάζητε	thaumazēte	(dat) jullie verwonderd zijn
.4	θαυμάζετε	thaumazete	zie 2
.5	θαυμάζειν	thaumazein	verwonderd zijn
.6	θαυμάζων	thaumazōn	verwonderd zijnde (1 ev m)

.7	θαυμάζοντες	thaumazontes	verwonderd zijnde (1 mv m)
.8	θαυμαζόντων	thaumazontōn	verwonderd zijnde (2 mv m/o)
.9	ἐθαύμαζεν	ethaumazen	hij was verwonderd
.10	ἐθαύμαζον	ethaumazon	ik was verwonderd – zij waren verwonderd
.11	ἐθαύμασα	ethaumasa	ik ben verwonderd geweest (aor)
.12	ἐθαύμασας	ethaumasas	jij bent verwonderd geweest (aor)
.13	ἐθαύμασεν	ethaumasen	hij is verwonderd geweest (aor)
.14	ἐθαύμασαν	ethaumasan	zij zijn verwonderd geweest (aor)
.15	θαυμάσῃς	thaumasēis	(dat) jij verwonderd bent (aor)
.16	θαυμάσατε	thaumasate	weest verwonderd! (aor)
.17	θαυμάσαι	thaumasai	verwonderd zijn (aor) – moge hij verwonderd zijn (aor)
.18	θαυμάσαντες	thaumasantes	verwonderd zijnde (1 mv m; aor)
.19	θαυμάσονται	thaumasontai	zij zullen verwonderd zijn (med)
.20	ἐθαυμάσθη	ethaumasthē	hij is verwonderd geweest (aor pass)
.21	θαυμασθῆναι	thaumasthēnai	bewonderd worden (aor pass)
.[22]	θαυμασθήσονται	thaumasthēsontai	zij zullen verwonderd zijn (pass)

Matt.	8:10	Toen Jezus dit hoorde, **verwonderde Hij Zich**	.13
	8:27	En de mensen **verwonderden zich** en zeiden: Wat voor iemand is deze, ...?	.14
	9:8	SV De scharen nu dat ziende, **hebben zich verwonderd**, en God verheerlijkt,	.14°°
	9:33	de scharen **verbaasden zich** en zeiden: Zo iets is nog nooit ... voorgekomen!	.14
	15:31	En Hij genas hen, zo**dat** de schare **zich verwonderde**,	.17
	21:20	En toen de discipelen dat zagen, **verwonderden zij zich**	.14
	22:22	Toen zij dit hoorden, **verwonderden zij zich**	.14
	27:14	zo**dat** de stadhouder **zich** zeer **verwonderde**.	.5
Marc.	5:20	en allen **verwonderden zich**.	.10
	6:6	En **Hij verwonderde Zich** over hun ongeloof.	.9/.13
	6:51	SV **zij** ontzetten zich bovenmate zeer in zichzelf, en **waren verwonderd**.	.10°
	12:17	En **zij verwonderden zich** zeer over Hem.	.14°°
	15:5	Jezus gaf hem niets meer ten antwoord, zo**dat** Pilatus **zich verwonderde**.	.5
	15:44	En het bevreemdde Pilatus, dat Hij reeds gestorven zou zijn, letterlijk: En Pilatus **verwonderde zich**, zich afvragend of ...	.13
Luc.	1:21	en **zij verwonderden zich**, dat hij zo lang in de tempel vertoefde.	.10
	1:63	hij ... schreef ...: Johannes is zijn naam. En **zij verwonderden zich** allen.	.14
	2:18	En allen, die ervan hoorden, **verbaasden zich**	.14
	2:33	zijn vader en zijn moeder stonden **verwonderd** over hetgeen ... gezegd werd.	.7
	4:22	En allen betuigden hun instemming met Hem en **verwonderden zich**	.10
	7:9	Toen Jezus dit hoorde, **verwonderde Hij Zich over** hem,	.13
	8:25	zij werden bevreesd en zeiden met verbazing ...: Wie is toch deze, ...? letterlijk: **zij** werden bevreesd en **verbaasden zich**, zeggende: ...?	.14
	9:43	**Toen** allen **zich verwonderden** over alles, wat Hij deed,	.8
	11:14	En de scharen **verwonderden zich**.	.14
	11:38	De Farizeeër **verwonderde zich**, toen hij zag, dat Hij Zich ... niet eerst wies.	.13
	20:26	En zij **verwonderden zich** over zijn antwoord **en** hielden zich stil.	.18
	24:12	[... En hij ging weg, bij zichzelf **verbaasd over** wat er mocht gebeurd zijn.]	.6°
	24:41	**toen** zij het van blijdschap nog niet geloofden en **zich verwonderden**,	.8
Joh.	3:7	**Verwonder u** niet, ...: Gijlieden moet wederom geboren worden.	.15

	4:27	En daarop kwamen zijn discipelen en **waren verbaasd**,	.14/.10
	5:20	en Hij zal Hem grotere werken tonen dan deze, opdat **gij u verwondert**.	.3
	5:28	**Verwondert u** hier**over** niet, want de ure komt, dat allen ... zullen horen,	.4
	7:15	De Joden dan **verbaasden zich** en zeiden: Hoe is deze zo geleerd ...?	.10
	7:21	Een werk heb Ik verricht en **gij verwondert u** allen.	.2
Hand.	2:7	En buiten zichzelf van verwondering zeiden zij:	.10
		letterlijk: En **zij** waren buiten zichzelf en **verwonderden zich**, zeggende:	
	3:12	Mannen van Israël, wat **verwondert gij u** hierover, ...?	.2
	4:13	**verwonderden zij zich**, en zij herkenden hen, dat zij met Jezus ... waren;	.10
	7:31	En toen Mozes dit zag, **verwonderde hij zich over** het gezicht,	.13/.9
	13:41	Ziet, verachters, en **verwondert u** en verdwijnt; want Ik werk een werk	.16
Gal.	1:6	Het verbaast mij, dat gij u zo schielijk ... laat afbrengen	.1
		letterlijk: **Ik verwonder mij**, dat gij u zo schielijk laat afbrengen	
2Thess.	1:10	wanneer Hij komt, **om ... met verbazing aanschouwd te worden** in allen,	.21
1Joh.	3:13	**Verwondert u** niet, broeders, wanneer de wereld u haat.	.4
Jud.	16	**als zij** om des voordeels wil (de mensen) in hun gezicht **vleien**.	.7
Openb.	13:3	en de gehele aarde **ging** het beest **met verbazing** achterna,	.20/.13
	17:6	En **ik verbaasde mij**, toen ik haar zag, met grote verbazing.	.11
	17:7	En de engel zeide tot mij: Waarom **verbaast gij u**?	.12
	17:8	**zij ... zullen zich verbazen**, als zij zien, dat het beest was en niet is	.19/.[22]

2072 θαυμάσιος thaumasios

Het bijvoeglijk naamwoord *thaumasios* betekent (1) 'wonderlijk', en (2) 'vreemd'.

Als afleiding van *2070 thauma* 'wonder; bewondering, verwondering' houdt het in eerste instantie in 'zoals bij een wonder, wonderlijk'. Deze betekenis vinden we in Matt.21:15, waar het zelfstandig in het meervoud gebruikt is, in de zin van 'wonderlijke (dingen)', d.w.z. 'wonderdaden'. De tweede betekenis komt buiten het NT ook veel voor.

Vergelijk ook *2073 thaumastos* 'bewonderenswaardig, wonderbaar(lijk), verwonderlijk; vreemd'.

.1 θαυμάσια thaumasia wonderlijk (1 ev v – 1/4 mv o)

Matt. 21:15 Toen de overpriesters en de schriftgeleerden de **wonderwerken** zagen,

2073 θαυμαστός thaumastos

Het bijvoeglijk naamwoord *thaumastos* betekent (1) 'bewonderenswaardig, wonderbaar(lijk), verwonderlijk', en (2) 'vreemd'.

Afgeleid van *2071 thaumazō* 'bewonderen, verwonderd zijn (over)' geeft het allereerst aan 'wat bewonderd kan worden, bewonderenswaardig' (bv. Openb.15:3). Daarnaast houdt het in 'datgene waarover men zich kan verwonderen, verwonderlijk' (bv. Joh.9:30). De betekenis 'vreemd' treffen we alleen buiten het NT aan.

Vergelijk ook *2072 thaumasios* 'wonderlijk; vreemd', waarvan het in betekenis niet altijd even scherp is te onderscheiden, wat ook het geval is bij de Nederlandse bijvoeglijke naamwoorden die bij ons woord *wonder* horen.

.1	θαυμαστή	thaumastē	wonderbaarlijk (1 ev v)
.2	θαυμαστόν	thaumaston	wonderbaarlijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	θαυμαστά	thaumasta	wonderbaarlijk (1/4 mv o)

Matt.	21:42	van de Here is dit geschied, en het is **wonderlijk** in onze ogen?	.1
Marc.	12:11	van de Here is dit geschied, en het is **wonderlijk** in onze ogen.	.1
Joh.	9:30	De man antwoordde en zeide tot hen: Hierin is toch iets **wonderlijks**,	.2
2Cor.	11:14	Geen **wonder** ook! Immers, de satan zelf doet zich voor als een engel	.2 °°
1Petr.	2:9	die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn **wonderbaar** licht:	.2
Openb.	15:1	En ik zag een ander teken in de hemel, groot en **wonderbaar**:	.2
	15:3	Groot en **wonderbaar** zijn uw werken, Here God, Almachtige;	.3

2074 θεά thea

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thea* betekent 'godin'.

Het is de tegenhanger van *2092 theos* '(een) god; God' – dat overigens, in overeenstemming met het Griekse spraakgebruik, ook één keer met het vrouwelijke lidwoord voorkomt, 'godin' (Hand.19:37 in een deel van de handschriften) – , en heeft betrekking op een vrouwelijke godheid bij heidenen, een godin. In het NT komt het alleen voor in Hand.19, betreffende Artemis (of met de Latijnse benaming Diana).

.1	θεάν	thean	godin (4 ev)
.2	θεᾶς	theas	godin (2 ev – 4 mv)

Hand.	19:27	zij, die door geheel Asia en de ganse wereld als **godin** wordt vereerd.	.2
	19:35	SV dat de stad der Efeziërs de kerkbewaarster is van de grote **godin** Diána,	.2 °
	19:37	zonder dat zij tempelrovers zijn, of onze **godin** lasteren.	.1 °°

2075 θεάομαι theaomai

Het werkwoord *theaomai* betekent (1) 'aanschouwen, beschouwen', en (2) 'zien'.

Oorspronkelijk geeft het aan 'met bewondering of verwondering aanschouwen', betekenissen die wellicht nog doorklinken in Matt.6:1 en 23:5, resp. Hand.21:27. Het is een enigszins plechtiger woord dan *885 blepō* '(kunnen) zien', *1341 eidon* '(in)zien', en *3191 horaō* 'gewaarworden, zien'. Gewoonlijk betekent het 'aanschouwen' (bv. Marc.16:14), '(aandachtig) beschouwen' (bv. Joh.4:35, en Matt.22:11 samen met het gewonere *eidon*).

Soms echter is het afgezwakt tot 'zien' en in betekenis nauwelijks van de genoemde andere woorden te onderscheiden (bv. Luc.5:27).

Het is verwant met *2070 thauma* 'wonder; bewondering, verwondering'. Vergelijk ook *2106 theōreō* 'toeschouwer zijn, aanschouwen, beschouwen; gewaarworden, bespeuren, bemerken, (gaan) zien', dat van dit werkwoord afgeleid is.

.1	ἐθεάσατο	etheasato	hij heeft aanschouwd (aor med)
.2	ἐθεασάμεθα	etheasametha	wij hebben aanschouwd (aor med)
.3	ἐθεάσασθε	etheasasthe	jullie hebben aanschouwd (aor med)
.4	ἐθεάσαντο	etheasanto	zij hebben aanschouwd (aor med)

.5	θεάσασθε	theasasthe	aanschouwt! (aor med)
.6	θεάσασθαι	theasasthai	aanschouwen (aor med)
.7	θεασάμενος	theasamenos	aanschouwend (1 ev m; aor med)
.8	θεασάμενοι	theasamenoi	aanschouwend (1 mv m; aor med)
.9	θεασαμένοις	theasamenois	aanschouwend (3 mv m/o; aor med)
.10	ἐθεάθη	etheathē	hij is aanschouwd (aor pass)
.11	θεαθῆναι	theathēnai	aanschouwd worden (aor pass)
.12	τεθέαμαι	tetheamai	ik heb aanschouwd (med)
.13	τεθέαται	tetheatai	hij heeft aanschouwd (med)
.14	τεθεάμεθα	tetheametha	wij hebben aanschouwd (med)

Matt.	6:1	om door hen **opgemerkt** te **worden**;	.11
	11:7	Wat zijt gij in de woestijn gaan **aanschouwen**? Een riet, ...?	.6
	22:11	Toen de koning binnentrad **om** hen, die aanlagen, **te overzien**,	.6
	23:5	Al hun werken doen zij om **in het oog** te **lopen** bij de mensen,	.11
Marc.	16:11	toen zij hoorden, dat **Hij** leefde en door haar **gezien was**,	.10
	16:14	omdat zij hen niet geloofden, **die** Hem **aanschouwd hadden**,	.9
Luc.	5:27	En daarna vertrok **Hij** en **zag** een tollenaar, Levi genaamd,	.1
	7:24	Wat zijt gij in de woestijn gaan **aanschouwen**? Een riet, ...?	.6
	23:55	en **zij bezagen** het graf en hoe zijn lichaam gelegd werd;	.4
Joh.	1:14	en **wij hebben** zijn heerlijkheid **aanschouwd**,	.2
	1:32	**Ik heb aanschouwd**, dat de Geest nederdaalde als een duif uit de hemel,	.12
	1:38	Jezus keerde Zich om en **zag**, dat zij Hem volgden, **en** Hij zeide tot hen:	.7
	4:35	Zie, Ik zeg u, slaat uw ogen op en **beschouwt** de velden,	.5
	6:5	**Toen** Jezus dan de ogen opsloeg en **zag**, dat een grote schare tot Hem kwam,	.7
	8:10	SV En Jezus, ... niemand **ziende** dan de vrouw, zeide tot haar: Vrouw,	.7°°
	11:45	**die** tot Maria gekomen waren en **aanschouwd hadden** wat Hij gedaan had,	.8
Hand.	1:11	als **gij** Hem ten hemel **hebt zien** varen.	.3
	8:18	En **toen** Simon **zag**, dat ... de Geest werd gegeven, bood hij hun geld aan,	.7°°
	21:27	**zagen** de Joden uit Asia hem ..., **en** brachten al het volk in opschudding	.8
	22:9	En **zij**, die met mij waren, **zagen** wèl het licht,	.4
Rom.	15:24	ik hoop u namelijk op mijn doorreis **met eigen ogen te zien**	.6
1Joh.	1:1	hetgeen **wij aanschouwd hebben** en onze handen getast hebben	.2
	4:12	Niemand **heeft** ooit God **aanschouwd**;	.13
	4:14	**wij hebben aanschouwd** en getuigen, dat de Vader de Zoon gezonden heeft	.14

2076 θεατρίζω theatrizō

Het werkwoord *theatrizō* betekent (1) '(op het) toneel spelen', en (2) 'ten tonele voeren, tot schouwspel maken'.

De eerste betekenis vinden we niet in het NT. De tweede is nauw verbonden met de tweede betekenis van *2077 theatron* 'theater; schouwspel', waarvan het woord afgeleid is.

.1	θεατριζόμενοι	theatrizomenoi	tot schouwspel gemaakt wordend (1 mv m; med)

Hebr.	10:33	hetzij zelf **een schouwspel** van smaad en verdrukking,

2077	θέατρον	theatron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *theatron* betekent (1) 'theater, schouwburg', en (2) 'schouwspel'.

Als afleiding van *2075 theaomai* '(met bewondering) aanschouwen, beschouwen' duidt het vóór alles de plaats aan waar toneelstukken opgevoerd worden (ons woord *schouwburg* is eigenlijk ontstaan als vertaling van het Griekse woord). Zo'n bouwwerk was ook zeer geschikt voor volksvergaderingen en dergelijke (zie Hand.19:29,31).

In de tweede plaats kan het ook voorkomen in de betekenis 'schouwspel'. In 1Cor.4:9 wordt deze betekenis overdrachtelijk in negatieve zin gebruikt.

.1	θέατρον	theatron	theater (1/4)

Hand.	19:29	en zij stormden als één man naar het **theater**
	19:31	zonden enige ... hem de waarschuwing, zich niet in het **theater** te wagen.
1Cor.	4:9	wij zijn een **schouwspel** geworden voor de wereld, voor engelen en mensen.

2078	θεῖον	theion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *theion* betekent 'zwavel(damp)'.

In het NT wordt het steeds met *3898 pur* 'vuur' in één zinsnede verbonden. In al de gevallen waar deze woorden samen voorkomen gaat het om oordelen over mensen die niet van God willen weten (bv. Luc.17:29 en Openb.21:8), of over de duivel en zijn trawanten (Openb.20:10 en 19:20).

Het is waarschijnlijk verwant met *2151 thuō*, dat meer oorspronkelijk betekent 'in rook doen opgaan'.

.1	θεῖον	theion	zwavel (1/4)
.2	θείου	theiou	zwavel (2)
.3	θείῳ	theiōi	zwavel (3)

Luc.	17:29	Maar op de dag, waarop Lot uit Sodom ging, regende vuur en **zwavel**	.1
Openb.	9:17	en uit hun bek kwam vuur en rook en **zwavel**.	.1
	9:18	door het vuur en de rook en de **zwavel**, die uit hun bek kwamen.	.2
	14:10	en hij zal gepijnigd worden met vuur en **zwavel**	.3
	19:20	werden zij beiden geworpen in de poel des vuurs, die van **zwavel** brandt.	.3
	20:10	de duivel, die hen verleidde, werd geworpen in de poel van vuur en **zwavel**,	.2
	21:8	hun deel is in de poel, die brandt van vuur en **zwavel**: ... de tweede dood.	.3

2079	θεῖος	theios

Het bijvoeglijk naamwoord *theios* betekent 'goddelijk'.

Afgeleid van *2092 theos* '(een) god; God' houdt het in 'wat bij een god hoort, zijn natuur

heeft' (2Petr.1:3-4). In Hand.17:29 komt de onzijdige vorm zelfstandig gebruikt voor in de zin van '(het) goddelijke, (de) goddelijke natuur'.

Vergelijk *2096 theotēs* '(het) god zijn, godheid'.

.1	θείας	theias	goddelijk (2 ev v – 4 mv v)
.2	θεῖον	theion	goddelijk (4 ev m – 1/4 ev o)

Hand.	17:29	moeten wij niet menen, dat de **godheid** gelijk is aan goud of zilver	.2
2Petr.	1:3	Zijn **goddelijke** kracht immers heeft ons met alles ... begiftigd	.1
	1:4	opdat gij daardoor deel zoudt hebben aan de **goddelijke** natuur,	.1

2080 θειότης theiotēs

Het zelfstandig naamwoord *theiotēs* (vrl.) betekent 'goddelijkheid'.

Als afleiding van *2079 theios* 'goddelijk' staat het samenvattend voor de eigenschappen die tot het karakter of de natuur van de godheid behoren (Rom.1:20), terwijl *2096 theotēs* '(het) god zijn, godheid' meer over het wezen spreekt.

.1	θειότης	theiotēs	goddelijkheid (1)

Rom.	1:20	hetgeen van Hem niet gezien kan worden, zijn eeuwige kracht en **goddelijkheid**,

2081 θειώδης theiōdēs

Het bijvoeglijk naamwoord *theiōdēs* betekent (1) 'zwavelig, zwavelhoudend', en (2) 'zwavelgeel'.

Op de enige plaats waar het voorkomt staat het woord samen met de kleuraanduidingen *3903 purinos* 'vuurrood' en *4534 huakinthinos* 'blauwpurperen' (of 'hemelsblauw'?), en wijst dus op de 'zwavelgele' kleur (Openb.9:17).

.1	θειώδεις	theiōdeis	zwavelgeel (1/4 mv m/v)

Openb.	9:17	zij hadden rossige en blauwe en **zwavelkleurige** harnassen,

2082 θέλημα thelēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thelēma* betekent (1) '(concrete of bepaalde) wil of wens', en (2) '(het geheel van iemands) wil'.

Als afleiding van *2084 thelō* 'willen; verlangen, wensen' houdt het in eerste instantie in een concrete wil of wens, een wilsuiting. Wanneer het daarbij uitgaat van God of van een mens met een bepaald gezag, gaat het in de richting van 'gebod, bevel' (bv. Marc.3:35, waar 'de wil van God doen' opgevat kan worden als 'het gebod van God doen', vgl. Hand.13:22 in het meervoud; de wil van een mens bv. Luc.12:47). In een ander verband is het eerder een concrete wens, een

bepaald verlangen van mensen (bv. 1Cor.16:12, en Ef.2:3 in het meervoud), soms ook in de nuance van 'geslachtsdrift' (Joh.1:13).

Vaker wijst het minder beperkt op de wil als het geheel van bedoelingen en gedachten die voortkomen uit en zetelen in het innerlijk. In verreweg de meeste gevallen wordt in deze zin gesproken van de wil van God (bv. Matt.6:10; Hand.21:14), dikwijls in de formulering 'de wil van God doen', d.w.z. handelen in overeenstemming met (het geheel van) Zijn wil (bv. Ef.6:6). Hét voorbeeld daarbij is Jezus, Wiens spijze het is Gods wil te doen (Joh.4:34; vgl. Hebr.10:7,9). Door Gods wil zijn sommige mensen in de gemeente gesteld met een bepaalde bediening, zoals de apostel Paulus (bv.2Cor.1:1), die voorbestemd was om Zijn wil te kennen (Hand.22:14). In 1Joh.5:14 worden de gelovigen opgeroepen te bidden naar Gods wil, en het is de bedoeling dat ze 'vervuld zijn met de rechte kennis van Zijn wil' (Col.1:9), terwijl ze soms moeten lijden naar Zijn wil (bv. 1Petr.4:19). In enkele teksten is er in deze zin sprake van de wil van mensen (bv. 1Cor.7:37; 2Petr.1:21), en één keer van die van de heidenen, d.w.z. niet overeenkomstig de wil van God (1Petr.4:3). Tenslotte moet vermeld worden dat het niet onmogelijk is dat het in 2Tim.2:26 gaat om de wil van de duivel, maar op grond van het gebruik van het aanwijzend voornaamwoord *1409 ekeinos* 'die (daarginds)' naast *770 autos* 'hij' lijkt het meer voor de hand te liggen om het (met NBG) op te vatten als de wil van God, over Wie in het voorafgaande vers gesproken wordt.

Vergelijk voor de betekenis *904 boulēma* 'plan, voornemen, wil'.

.1	θέλημα	thelēma	wil (1/4)
.2	θελήματος	thelēmatos	wil (2)
.3	θελήματι	thelēmati	wil (3)
.4	θελήματα	thelēmata	wilsbesluiten (1/4)

Matt.	6:10	uw **wil** geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde.	.1
	7:21	maar wie doet de **wil** mijns Vaders, die in de hemelen is.	.1
	12:50	al wie doet de **wil** mijns Vaders, die in de hemelen is,	.1
	18:14	Zó bestaat bij uw Vader, die in de hemelen is, de **wil** niet,	.1
	21:31	Wie van de twee heeft de **wil** van zijn vader gedaan?	.1
	26:42	Mijn Vader, indien deze beker niet kan voorbijgaan, ..., uw **wil** geschiede!	.1
Marc.	3:35	Al wie de **wil** Gods doet, die is mijn broeder en zuster en moeder.	.1
Luc.	11:2	SV Uw **wil** geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.	.1 °
	12:47	Die slaaf nu, die de **wil** ... kende en geen toebereidselen getroffen heeft,	.1
		of niet gedaan heeft naar de **wil** van zijn heer, zal vele slagen ontvangen.	.1
	22:42	neem deze beker van Mij weg; doch niet mijn **wil**, maar de uwe geschiede!	.1
	23:25	doch Jezus gaf hij over aan hun **wil**.	.3
Joh.	1:13	die niet uit bloed, noch uit de **wil** des vlezes,	.2
		noch uit de **wil** eens mans, doch uit God geboren zijn.	.2
	4:34	Mijn spijze is de **wil** te doen desgenen, die Mij gezonden heeft,	.1
	5:30	want Ik zoek niet mijn **wil**,	.1
		doch de **wil** van Hem, die Mij gezonden heeft.	.1
	6:38	Want Ik ben van de hemel nedergedaald, niet om mijn **wil** te doen,	.1
		maar de **wil** van Hem, die Mij gezonden heeft.	.1
	6:39	En dit is de **wil** van Hem, die Mij gezonden heeft,	.1
	6:40	dit is de **wil** mijns Vaders, dat een ieder, ..., eeuwig leven hebbe.	.1

	7:17	indien iemand diens **wil** doen wil, zal hij ... weten, of zij van God komt,	.1
	9:31	maar is iemand godvruchtig, en doet hij zijn **wil**, die verhoort Hij.	.1
Hand.	13:22	een man naar mijn hart, die al mijn **bevelen** zal volbrengen.	.4
	21:14	hielden wij ons stil en zeiden: De **wil** des Heren geschiede.	.1 °*
	22:14	De God onzer vaderen heeft u voorbestemd om zijn **wil** te leren kennen	.1
Rom.	1:10	of mij eindelijk door de **wil** van God eens een weg gebaand moge worden	.3
	2:18	(17) Indien gij u dan Jood laat noemen, ..., (18) zijn **wil** kent,	.1
	12:2	opdat gij moogt erkennen wat de **wil** van God is, het goede, welgevallige	.1
	15:32	opdat ik, ... tot u gekomen met Gods **wil**, mij ... verkwikken moge.	.2
1Cor.	1:1	Paulus, een geroepen apostel van Christus Jezus door de **wil** van God,	.2
	7:37	hij, die ... niet genoodzaakt wordt en macht heeft over zijn **wil**	.2
	16:12	doch hij wenste bepaald niet nu te gaan, maar hij zal gaan, letterlijk: doch het was bepaald zijn **wil** niet nu te gaan, ...	.1
2Cor.	1:1	Paulus, door de **wil** van God een apostel van Christus Jezus,	.2
	8:5	zij gaven zich ... eerst aan de Here en door de **wil** van God ook aan ons;	.2
Gal.	1:4	om ons te trekken uit de ... boze wereld, naar de **wil** van onze God en Vader,	.1
Ef.	1:1	Paulus, door de **wil** van God een apostel van Christus Jezus,	.2
	1:5	naar het welbehagen van zijn **wil**,	.2
	1:9	door ons het geheimenis van zijn **wil** te doen kennen,	.2
	1:11	die in alles werkt naar de raad van zijn **wil**,	.2
	2:3	handelende naar de **wil** van het vlees en van de gedachten,	.4
	5:17	maar tracht te verstaan, wat de **wil** des Heren is.	.1
	6:6	maar door als slaven van Christus de **wil** Gods van harte te doen,	.1
Col.	1:1	Paulus, door de **wil** van God een apostel van Christus Jezus,	.2
	1:9	dat gij met de rechte kennis van zijn **wil** vervuld moogt worden,	.2
	4:12	dat gij moogt staan, volmaakt en verzekerd bij alles wat God wil. letterlijk: ..., volmaakt en verzekerd in alle **wil** van God.	.3
1Thess.	4:3	Want dit wil God: uw heiliging, dat gij u onthoudt van de hoererij, letterlijk: Want dit is de **wil** van God: uw heiliging, ...,	.1
	5:18	dankt onder alles, want dat is de **wil** Gods in Christus Jezus	.1
2Tim.	1:1	Paulus, een apostel van Christus Jezus door de **wil** Gods	.2
	2:26	en, ontnuchterd, zich te wenden tot de **wil** van Hem,	.1
Hebr.	10:7	Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik ... om uw **wil**, o God, te doen.	.1
	10:9	(Doch) daarna heeft Hij gezegd: Zie, hier ben Ik om uw **wil** te doen.	.1
	10:10	Krachtens die **wil** zijn wij eens voor altijd geheiligd door het offer	.3
	10:36	om, de **wil** van Gods doende, te verkrijgen hetgeen beloofd is.	.1
	13:21	om zijn **wil** te doen, terwijl Hij aan ons doe, wat ... welbehagelijk is	.1
1Petr.	2:15	Want zó is het de **wil** van God,	.1
	3:17	Want het is beter te lijden, indien de **wil** van God dit eist,	.1
	4:2	om ... naar de **wil** van God de tijd die nog rest in het vlees, te leven.	.3
	4:3	er is tijd genoeg voorbijgegaan met het volbrengen van de **wil** der heidenen,	.1 °°
	4:19	Laten ... zij, die naar de **wil** van God lijden, hun zielen ... overgeven,	.1
2Petr.	1:21	want nooit is profetie voortgekomen uit de **wil** van een mens,	.3
1Joh.	2:17	maar wie de **wil** van God doet, blijft tot in eeuwigheid.	.1
	5:14	dat Hij, indien wij iets bidden naar zijn **wil**, ons verhoort.	.1
Openb.	4:11	Gij hebt alles geschapen, en om uw **wil** was het en werd het geschapen.	.1

2083 **θέλησις** **thelēsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thelēsis* betekent '(het) willen'.

Het drukt de activiteit van het willen uit (Hebr.2:4, van de Heilige Geest), anders dan het veel gebruikelijker *2082 thelēma* '(concrete) wil of wens; (het geheel van iemands) wil'.

Vergelijk ook *2084 thelō* 'willen; verlangen, wensen', waarvan het afgeleid is.

.1 θέλησιν thelēsin wil (4)

Hebr. 2:4 en door de Heilige Geest toe te delen naar zijn **wil**.

2084 **θέλω** **thelō**

Het werkwoord *thelō* betekent (1) 'willen', en (2) 'begeren, verlangen, wensen'.

De eerste betekenis houdt in 'de wil tot iets hebben, de (vaste) bedoeling hebben'. Allereerst wordt dit over het soevereine willen van God gezegd, met betrekking tot schepping (bv. 1Cor.12:18) en verlossing (bv. 1Tim.2:4; vgl. Rom.9:18). Verder lezen we over datgene wat God van de mens wil (bv. Matt.12:7; 1Petr.3:17), terwijl we het woord ook vinden in de zin van het bekende *Deo volente* 'zo God wil' (bv. Hand.18:21). Het willen van God heeft overigens zijn tegenhanger in de uitspraak van satan over zíjn willen (Luc.4:6). Ten tweede gaat het om Jezus' willen, zoals bij de roeping van de discipelen (Marc.3:13), en bij de genezing van zieken (bv. Luc.5:12-13; vgl. Matt.15:32). In het bijzonder merken we op dat Jezus datgene wil wat Zijn Vader wil (bv. Joh.7:17; Matt.26:39); Zijn willen heeft in overeenstemming met het handelen van de Vader ook betrekking op het schenken van (eeuwig) leven (Joh.5:21). Soms wordt Zijn willen door het willen van mensen doorkruist (bv. Matt.23:37). Wanneer het over mensen in het algemeen gaat is hun willen minder soeverein, tenzij iemand als Paulus met het gezag van een apostel spreekt, zoals wanneer hij (soms met insluiting van zijn mede-afzenders) formuleert 'Ik wil (of: Wij willen) niet dat jullie niet weten ... ', vooral in verband met belangrijke geestelijke onderwerpen (Rom.11:25; 1Cor.10:1; 12:1; 1Thess.4:13; vgl. Rom.1:13; 2Cor.1:8; Col.2:1; en Rom.16:19; 1Cor.7:32; 10:20; 11:3; Gal.3:2). Overigens is het Griekse woordgebruik niet wezenlijk anders dan het onze. Zo kan het willen betrekking hebben op zaken als een bouwprojekt (Luc.14:28), ergens naar toe komen (bv. Matt.22:3), werken (bv. 2Thess.3:10), iemand gevangennemen (2Cor.11:32) of ombrengen (Hand.7:28). Maar het kan ook in een meer geestelijke context staan, zoals offeren (bv. Hand.14:13), zich bekeren (bv. Openb.2:21), weldoen (bv. Marc.14:7), godvruchtig leven (bv. 2Tim.3:12), het goede doen (bv. Rom.7:15-21).

In de tweede plaats kan het werkwoord gebruikt worden in de zin van 'wensen, verlangen'. In deze gevallen, waar ook in het Nederlands 'willen' op zijn plaats is, is er eerder sprake van een vraag dan van een voornemen. Ook hier kan het gaan om meer alledaagse zaken als voedsel en drank (bv. Joh.6:11; Luc.5:39), lenen (Matt.5:42), iets vragen (bv. Joh.16:19), erven (Hebr.12:17), trouwen (1Tim.5:11), het bekende 'alles wat jullie willen dat de mensen aan jullie doen' (Matt.7:12), maar ook de buitensporige wens van Herodes' nicht om het hoofd van Johannes de Doper te ontvangen (Marc.6:25; vgl. vs.19, dat duidelijk een ander 'willen' bedoelt dan Hand.7:28). Ook bij deze betekenis kan het natuurlijk om meer geestelijke dingen gaan, als volmaakt zijn (Matt.19:21), het eeuwige leven ingaan (Matt.19:17; vgl. 2Cor.5:4 : 'overkleed wor-

den (met het eeuwige leven)'), een teken zien (Matt.12:38), de genezing van een dierbare (Matt.15:28), Jezus' werken zien (Luc.10:24; vgl. Joh.12:21 en Luc.23:8). Er komt zelfs een keer een keus voor, een liever willen (1Cor.14:19), waarvoor gewoonlijk eerder *905 boulomai* 'willen' gebruikt wordt, een werkwoord dat overigens in betekenis moeilijk van *thelō* te onderscheiden is.

Tenslotte moet nog op een aantal bijzondere gevallen gewezen worden. In Matt.27:43 houdt het werkwoord in iemand 'wél willen, genegen zijn, welgevallen hebben aan', terwijl in een tekst als Marc.12:38 gedacht moet worden aan 'behagen scheppen in'. In 2Petr.3:5 komt een deelwoord voor in de zin van 'willens (en wetens)'. Evenals in het Nederlands kan het ook voor onbezielde voorwerpen gebruikt worden, zoals de wind (Joh.3:8), en de uitdrukking 'wat wil dat zeggen' (bv. Hand. 2:12).

.1	θέλω	thelō	ik wil – (dat) ik wil
.2	θέλεις	theleis	jij wilt
.3	θέλει	thelei	hij wil
.4	θέλομεν	thelomen	wij willen
.5	θέλετε	thelete	jullie willen
.6	θέλουσιν	thelousin	zij willen – willend (3 mv m/o)
.7	θέλω	thelō	zie 1
.8	θέλῃς	thelēis	(dat) jij wilt
.9	θέλῃ	thelēi	(dat) hij wil
.10	θέλητε	thelēte	(dat) jullie willen
.11	θέλωσιν	thelōsin	(dat) zij willen
.12	θέλοι	theloi	moge hij willen
.13	θέλειν	thelein	willen
.14	θέλων	thelōn	willend (1 ev m)
.15	θέλοντα	thelonta	willend (4 ev m – 1/4 mv o)
.16	θέλοντος	thelontos	willend (2 ev m/o)
.17	θέλοντι	thelonti	willend (3 ev m/o)
.18	θέλοντες	thelontes	willend (1 mv m)
.19	θέλοντας	thelontas	willend (4 mv m)
.20	θελόντων	thelontōn	willend (2 mv m/o)
.21	ἤθελον	ēthelon	ik wilde – zij wilden
.22	ἤθελες	ētheles	jij wilde
.23	ἤθελεν	ēthelen	hij wilde
.24	ἤθελον	ēthelon	zie 21
.25	ἠθέλησα	ēthelēsa	ik heb gewild (aor)
.26	ἠθέλησας	ēthelēsas	jij hebt gewild (aor)
.27	ἠθέλησεν	ēthelēsen	hij heeft gewild (aor)
.28	ἠθελήσαμεν	ēthelēsamen	wij hebben gewild (aor)
.29	ἠθελήσατε	ēthelēsate	jullie hebben gewild (aor)
.30	ἠθέλησαν	ēthelēsan	zij hebben gewild (aor)
.31	θελήσω	thelēsō	(dat) ik wil (aor) – ik zal willen
.32	θελήσῃ	thelēsēi	(dat) hij wil (aor)
.33	θελήσωσιν	thelēsōsin	(dat) zij willen (aor)
.34	θελήσαντας	thelēsantas	willend (4 mv m; aor)

Matt.	1:19	**Daar** nu Jozef, haar man, ... haar niet in opspraak **wilde** brengen,	.14
	2:18	Rachel, wenend om haar kinderen, weigert zich te laten troosten,	.23
		letterlijk: Rachel ... **wilde** zich niet laten troosten,	
	5:40	en wil iemand met u rechten en uw hemd nemen, laat hem ook uw mantel;	.17
		letterlijk: en laat hem, **die** ... uw hemd **wil** nemen, ... uw mantel;	
	5:42	Geef hem, die van u vraagt, en wijs hem niet af, **die** van u lenen **wil**.	.15
	7:12	Alles nu wat **gij wilt**, dat u de mensen doen, doet gij hun ook aldus:	.10
	8:2	Here, indien **Gij wilt**, kunt Gij mij reinigen.	.8
	8:3	En Hij strekte de hand uit en raakte hem aan en zeide: **Ik wil** het,	.1
	9:13	Gaat heen en leert, wat het betekent: Barmhartigheid **wil Ik**	.1
	11:14	en indien **gij** het **wilt** aanvaarden: Hij is Elia, die komen zou.	.5
	12:7	Indien gij geweten hadt, wat het zeggen wil: Barmhartigheid **wil Ik**	.1
	12:38	Meester, **wij zouden** wel een teken van U **willen** zien.	.4
	13:28	(29) De slaven zeiden tot hem: **Wilt gij** dan, dat wij het bijeenhalen?	.2
	14:5	En **hoewel hij** hem **wilde** ter dood brengen, vreesde hij de schare.	.14
	15:28	O, vrouw, groot is uw geloof, u geschiede gelijk **gij wenst**!	.2
	15:32	En zonder voedsel wegzenden **wil Ik** hen niet,	.1
	16:24	Indien iemand achter Mij **wil** komen, die verloochene zichzelf	.3
	16:25	Want ieder, die zijn leven **zal willen** behouden, die zal het verliezen;	.9
	17:4	indien **Gij** het **wilt**, zal ik hier drie tenten opslaan,	.2
	17:12	en zij hebben hem niet erkend, maar met hem gedaan al wat **zij wilden**.	.30
	18:23	een koning, die afrekening **wilde** houden met zijn slaven.	.27
	18:30	Doch **hij wilde** niet, maar ging heen en zette hem gevangen,	.23
	19:17	Maar indien **gij** het leven **wilt** binnengaan, onderhoud de geboden.	.2
	19:21	Indien **gij** volmaakt **wilt** zijn, ga heen, verkoop uw bezit en geef het	.2
	20:14	Neem het uwe en ga heen; **ik wil** deze laatsten hetzelfde geven als u.	.1
	20:15	Staat het mij niet vrij met het mijne te doen, wat **ik wil**?	.1 °'
	20:21	Hij zeide tot haar: Wat **wilt gij**?	.2
	20:26	Maar wie onder u groot **wil** worden, zal uw dienaar zijn,	.9
	20:27	en wie onder u de eerste **wil** zijn, zal uw slaaf zijn;	.9
	20:32	En Jezus stond stil, riep hen en zeide: Wat **wilt gij**, dat Ik u doen zal?	.5
	21:29	SV **Ik wil** niet; en daarna berouw hebbende, ging hij heen.	.1 °°
	21:30	En deze ... zeide: **Ik wil** niet, maar later kreeg hij berouw en ging toch.	.1 ''
	22:3	En hij zond zijn slaven uit om ... te roepen, doch **zij wilden** niet komen.	.24
	23:4	maar zelf **willen zij** ze met hun vinger niet verroeren.	.6
	23:37	hoe dikwijls **heb Ik** uw kinderen **willen** vergaderen,	.25
		gelijk een hen haar kuikens ... vergadert, en **gij hebt** niet **gewild**.	.29
	26:15	en hij zeide: Wat **wilt gij** mij geven? Dan zal ik Hem u overleveren.	.5
	26:17	Waar **wilt Gij**, dat wij toebereidselen maken voor U om het Pascha te eten?	.2
	26:39	doch niet gelijk **Ik wil**, maar gelijk Gij wilt.	.1
	27:15	een gevangene, ter keuze van de schare, los te laten.	.24
		letterlijk: aan de schare een gevangene, die **zij wilden**, los te laten.	
	27:17	Daar zij nu toch bijeen waren, zeide Pilatus tot hen: Wie **wilt gij**, ...?	.5
	27:21	Wie van die twee **wilt gij**, dat ik u loslaat? Zij zeiden: Barabbas.	.5
	27:34	En toen Hij die proefde, **wilde Hij** niet drinken.	.23/.27
	27:43	laat die Hem nu verlossen, indien **Hij een welgevallen in** Hem **heeft**;	.3
Marc.	1:40	Indien **Gij wilt**, kunt Gij mij reinigen.	.8
	1:41	strekte Hij zijn hand uit ... en zeide tot hem: **Ik wil** het, word rein!	.1

3:13 En Hij ging de berg op en riep tot Zich, wie **Hij** zelf **wilde**, .23
6:19 Herodias had het op hem voorzien en **wilde** hem doden, doch zij kon dit niet, .23
6:22 Vraag van mij, wat **gij** maar **wilt** en ik zal het u geven. .8
6:25 **Ik wil**, dat gij mij ... op een schotel geeft het hoofd van Johannes .1
6:26 **wilde hij** het haar om zijn eden en om hen, die aanlagen, niet weigeren. .27
6:48 en **Hij wilde** hen voorbijgaan. .23
7:24 toen Hij een huis was binnengegaan, **wilde Hij** niet, dat iemand het wist; .23
8:34 Indien iemand achter Mij **wil** komen, die verloochene zichzelf .3
8:35 Want ieder, die zijn leven **zal willen** behouden, die zal het verliezen; .9
9:13 en zij hebben met hem gedaan wat **zij wilden**, .30/.24
9:30 En **Hij wilde** niet, dat iemand het te weten kwam. .23
9:35 Indien iemand de eerste **wil** zijn, die zal de allerlaatste zijn .3
10:35 Meester, **wij wilden** wel dat Gij ons deedt, wat wij U zullen vragen. .4
10:36 Hij zeide tot hen: Wat **wilt gij**, dat Ik u doen zal? .5
10:43 (44) Maar wie groot **wil** worden onder u, zal uw dienaar zijn; .9
10:44 en wie onder u de eerste **wil** zijn, zal aller slaaf zijn. .9
10:51 En Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat **wilt gij**, dat Ik u doen zal? .2
12:38 schriftgeleerden, **die gesteld zijn op** het wandelen in lange gewaden .20
14:7 en gij kunt hun weldoen, wanneer **gij** maar **wilt**; .10
14:12 Waar **wilt Gij**, dat wij heengaan en toebereidselen maken, ...? .2
14:36 neem deze beker van Mij weg. Doch niet wat **Ik wil**, maar wat Gij wilt. .1
15:9 Pilatus ... zeide tot hen: **Wilt gij**, dat ik u de Koning der Joden loslaat? .5
15:12 SV Wat **wilt gij** dan, dat ik met Hem doen zal, ...? .5°

Luc. 1:62 dat hij beslissen zou, hoe hij het kind genoemd **wilde** hebben. .12
4:6 want zij is mij overgegeven, en ik geef haar wie **ik wil**. .7
5:12 Here, indien **Gij wilt**, kunt Gij mij reinigen. .8
5:13 **Ik wil** het, word rein. En terstond verliet hem de melaatsheid. .1
5:39 En niemand, die oude gedronken heeft, **wil** jonge, .3
6:31 En gelijk **gij wilt**, dat u de mensen doen, doet gij hun evenzo. .5
8:20 Uw moeder en uw broeders staan buiten **en willen** U zien. .18
9:23 Indien iemand achter Mij **wil** komen, die verloochene zichzelf .3
9:24 Want ieder, die zijn leven **zal willen** behouden, die zal het verliezen; .9
9:54 Here, **wilt Gij**, dat wij zeggen, dat vuur van de hemel zal nederdalen ...? .2
10:24 Want Ik zeg u: Vele profeten en koningen **hebben willen** zien, wat gij ziet, .30
10:29 hij **wilde** zich rechtvaardigen **en** zeide tot Jezus: En wie is mijn naaste? .14
12:49 en wat is mijn wil, als het reeds ontstoken is? .1
letterlijk: en wat **wil Ik**, als het reeds ontstoken is?
13:31 Ga heen en vertrek vanhier, want Herodes **wil** U doden. .3
13:34 hoe dikwijls **heb Ik** uw kinderen **willen** vergaderen, .25
gelijk een hen haar kuikens onder haar vleugels, en **gij hebt** niet **gewild**. .29
14:28 wie van u, **die** een toren **wil** bouwen, zet zich niet eerst neder ...? .14
15:28 Maar **hij** werd boos en **wilde** niet naar binnen gaan. .23
16:26 opdat zij, die vanhier tot u **zouden willen gaan**, dit niet zouden kunnen, .18
18:4 En een tijdlang **wilde hij** niet, maar daarna sprak hij bij zichzelf: .27/.23
18:13 De tollenaar stond van verre en **wilde** zelfs zijn ogen niet opheffen .23
18:41 Wat **wilt gij**, dat Ik u doen zal? Hij zeide: Here, dat ik ziende worde! .2
19:14 **Wij willen** niet, dat deze koning over ons wordt. .4
19:27 die vijanden van mij, **die** niet **wilden**, dat ik over hen koning werd, .34

Luc.	20:46	schriftgeleerden, **die gesteld zijn op** het wandelen in lange gewaden	.20
	22:9	En zij zeiden tot Hem: Waar **wilt Gij**, dat wij het gereed maken?	.2
	23:8	hij had Hem reeds geruime tijd willen zien, omdat hij van Hem hoorde,	.14
		letterlijk: hij was reeds geruime tijd **willend** Hem te zien, ...,	
	23:20	Pilatus richtte zich ... tot hen, **omdat hij** Jezus **wenste** los te laten.	.14
Joh.	1:44	De volgende dag **wilde Hij** naar Galilea vertrekken en Hij vond Filippus.	.27
	3:8	De wind blaast, waarheen **hij wil**, en gij hoort zijn geluid,	.3
	5:6	zeide Hij tot hem: **Wilt gij** gezond worden?	.2
	5:21	zo doet ook de Zoon leven, wie **Hij wil**.	.3
	5:35	en **gij hebt** u een tijdlang in zijn licht **willen** verheugen.	.29
	5:40	en toch **wilt gij** niet tot Mij komen om leven te hebben.	.5
	6:11	Jezus dan nam de broden, dankte en verdeelde ze ... zoveel **zij wensten**.	.24
	6:21	**Zij wilden** Hem dan in het schip nemen	.24
	6:67	Jezus zeide dan tot de twaalven: **Gij wilt** toch ook niet weggaan?	.5
	7:1	trok Jezus rond in Galilea; want **Hij wilde** Zich in Judea niet ophouden,	.23
	7:17	indien iemand diens wil doen **wil**, zal hij van deze leer weten,	.9
	7:44	sommigen van hen **wilden** Hem grijpen,	.24
	8:44	**Gij** hebt de duivel tot vader en **wilt** de begeerten van uw vader doen.	.5
	9:27	waarom **wilt gij** het opnieuw horen?	.5
		Wilt gij soms ook discipelen van Hem worden?	.5
	12:21	dezen ... vroegen hem en zeiden: Heer, **wij zouden** Jezus wel **willen** zien.	.4
	15:7	vraagt wat **gij** maar **wilt**, en het zal u geworden.	.10
	16:19	Jezus bemerkte, dat **zij** Hem iets **wilden** vragen en zeide tot hen:	.24
	17:24	**Ik wil**, dat, waar Ik ben, ook zij bij Mij zijn,	.1
	21:18	Toen gij jonger waart, omgorddet gij uzelf en gij gingt, waar **gij wildet**,	.22
		maar ... een ander zal u omgorden en u brengen, waar **gij** niet **wilt**.	.2
	21:22	Indien **Ik wil**, dat hij blijft, totdat Ik kom, wat gaat het u aan?	.7
	21:23	Indien **Ik wil**, dat hij blijft, totdat Ik kom, wat gaat het u aan?	.7
Hand.	2:12	en zij zeiden de een tot de ander: Wat **wil** dit toch zeggen?	.12/.3
	7:28	**Wilt gij** mij soms ombrengen, zoals gij ... de Egyptenaar hebt omgebracht?	.2
	7:39	En onze vaderen **wilden** hem niet gehoorzamen, maar stieten hem van zich	.30
	9:6	SV Heere, wat **wilt Gij**, dat ik doen zal?	.2°
	10:10	En hij werd hongerig en **verlangde** te eten,	.23
	14:13	de priester van Zeus-voor-de-stad ... **wilde** met de scharen offeren.	.23
	16:3	Paulus **wilde**, dat deze met hem zou gaan en hij nam hem tot zich	.27
	17:18	en sommigen zeiden: Wat **zou** die betweter **willen** beweren?	.12
	17:20	wij wensten dan wel te weten, wat dit zeggen **wil**.	.12/.3
	18:21	maar hij nam afscheid en zeide: **Zo** God **wil**, kom ik bij u terug.	.16
	19:33	en Alexander wenkte met de hand en **wilde** een verdedigingsrede houden	.23
	24:6	die **wij** in hechtenis hebben genomen [en naar onze wet **wilden** oordelen.	.28°
	24:27	**daar** Felix de Joden een gunst **wilde** bewijzen, liet hij Paulus ... achter.	.14
	25:9	Maar Festus, **die** de Joden een gunst **wilde** bewijzen, ... zeide tot Paulus:	.14
		Wilt gij naar Jeruzalem gaan en daar in mijn bijzijn terechtstaan ...?	.2
	26:5	indien **zij** het slechts **willen** getuigen,	.11
Rom.	1:13	Doch ik stel er prijs op, broeders, dat gij weet,	.1
		letterlijk: Doch **ik wil** niet, broeders, dat gij niet weet,	
	7:15	Want wat ik uitwerk, weet ik niet; want ik doe niet wat **ik wens**,	.1

7:16 Indien ik nu wat **ik** niet **wens**, toch doe, stem ik toe, dat de wet goed is. .1
7:18 Immers, het **wensen** is wel bij mij aanwezig, .13
7:19 Want niet wat **ik wens**, het goede, doe ik, .1
maar wat **ik** niet **wens**, het kwade, dat doe ik. .1
7:20 Indien ik nu datgene doe, wat **ik** niet **wens**, dan bewerk ik het niet .1
7:21 als **ik** het goede **wens** te doen, is het kwade bij mij aanwezig; .17
9:16 Het hangt dus niet daarvan af, **of iemand wil**, dan wel of iemand loopt, .16
9:18 Hij ontfermt Zich dus over wie **Hij wil** .3
en Hij verhardt wie **Hij wil**. .3
9:22 zijn toorn **willende** tonen en zijn kracht bekend maken, .14
11:25 **wil ik** u niet onkundig laten van dit geheimenis; .1
13:3 **Wilt gij** zonder vrees voor de overheid zijn? Doe het goede, .2
16:19 doch **ik wil**, dat gij niet alleen wijs zijt tot het goede, .1
1Cor. 4:19 maar spoedig zal ik tot u komen, zo de Here **wil**. .32
4:21 Wat **wilt gij**? Moet ik met de roede tot u komen, of met liefde ...? .5
7:7 **Ik zou** wel **willen**, dat alle mensen waren, zoals ikzelf. .1
7:32 En **ik wilde wel**, dat gij zonder zorgen waart. .1
7:36 indien ... het zo behoort te geschieden, hij doe, wat **hij wil**; .3
7:39 is zij vrij om te trouwen, met wie **zij wil**, mits in de Here. .3
10:1 Want ik stel er prijs op, broeders, dat gij weet, .1
letterlijk: Want **ik wil** niet, broeders, dat gij niet weet,
10:20 en **ik wil** niet, dat gij in gemeenschap komt met de boze geesten. .1
10:27 Indien een der ongelovigen u uitnodigt en **gij wenst** te gaan, eet dan alles, .5
11:3 **Ik wil** echter, dat gij dit weet: het hoofd van iedere man is Christus, .1
12:1 Ten aanzien van de uitingen des geestes ... **wil ik** u niet onkundig laten. .1
12:18 heeft God ... hun plaats in het lichaam aangewezen, zoals **Hij heeft gewild**. .27
14:5 **Ik wilde** wel, dat gij allen in tongen spraakt, .1
14:19 in de gemeente **wil ik liever** vijf woorden met mijn verstand spreken, .1
14:35 als **zij** iets **willen** te weten komen, moeten zij thuis ... vragen; .6
15:38 Maar God geeft er een lichaam aan, gelijk **Hij** dat **gewild heeft**, .27
16:7 Want **ik wil** u thans niet in het voorbijgaan bezoeken, .1
2Cor. 1:8 Want **wij willen** u niet onkundig laten, broeders, van de verdrukking, .4
5:4 omdat **wij** niet ontkleed, doch overkleed **willen** worden, .4
8:10 gij hebt immers reeds vroeger ... een begin gemaakt ... met het **willen**; .13
8:11 opdat met ... uw bereidwilligheid ook de voltooiing ... overeenstemme. .13
letterlijk: ... de bereidheid om te **willen**, zo ook ...
11:12 om hun de gelegenheid af te snijden, **die** er een **zoeken**, .20
11:32 SV De stadhouder ... bezette de stad der Damaskenen, **willende** mij vangen; .14°
12:6 Want als **ik wil** roemen, zal ik niet onverstandig zijn, .31
12:20 Want ik vrees, dat ik ... u niet zó zal vinden, als **ik wens**, .1
en zelf door u zó zal gevonden worden, als **gij** niet **wenst**. .5
Gal. 1:7 Er zijn echter sommigen, **die** ... het evangelie ... **willen** verdraaien. .18
3:2 Dit alleen **zou ik** van u **willen** weten: Hebt gij de Geest ontvangen ...? .1
4:9 wereldgeesten, waaraan **gij** u weder van meet aan dienstbaar **wilt** maken? .5
4:17 **zij willen** u buitensluiten, opdat gij vol ijver voor hen zoudt zijn. .6
4:20 **ik zou wensen**, dat ik op dit ogenblik ... op een andere toon kon spreken, .21
4:21 gij, **die** onder de wet **wilt** staan, luistert gij niet naar de wet? .18

Gal.	5:17	zodat gij niet doet wat **gij** maar **wenst**.	.10
	6:12	Allen, die zich uiterlijk goed **willen** voordoen, trachten u te dwingen	.6
	6:13	**zij willen**, dat gij u laat besnijden, opdat zij ... roem kunnen dragen.	.6
Fil.	2:13	want God is het, die ... zowel het **willen** als het werken in u werkt.	.13
Col.	1:27	Hun **heeft** God **willen** bekendmaken, hoe rijk de heerlijkheid ... is	.27
	2:1	ik stel er prijs op, dat gij weet, hoe zware strijd ik te voeren heb	.1
		letterlijk: **ik wil**, dat gij weet, hoe zware strijd ik te voeren heb	
	2:18	Laat niemand u de prijs doen missen door gewilde nederigheid	.14
		letterlijk: Laat niemand u de prijs doen missen **willende** in nederigheid	
1Thess.	2:18	Wij, of liever: ik, Paulus, heb namelijk ... willen komen,	.28
		letterlijk: **Wij**, of liever: ik, Paulus, **hebben** namelijk **willen** komen,	
	4:13	SV **ik wil** niet dat gij onwetende zijt van hen die ontslapen zijn,	.1 °°
		wij willen u niet onkundig laten ... wat betreft hen, die ontslapen,	.4 ▾▾
2Thess.	3:10	**Wil** iemand niet werken, dan zal hij ook niet eten.	.3
1Tim.	1:7	zij willen leraars der wet zijn, zonder ook maar te beseffen wat zij zeggen	.18
		letterlijk: **willende** leraars der wet zijn, zonder ook maar te beseffen ...	
	2:4	die **wil**, dat alle mensen behouden worden en tot erkentenis ... komen.	.3
	5:11	want wanneer de zinnen haar van Christus aftrekken, **willen zij** huwen,	.6
2Tim.	3:12	allen, **die** in Christus Jezus godvruchtig **willen** leven,	.18
Filem.	14	maar **ik heb** niets buiten uw voorkennis **willen** doen,	.25
Hebr.	10:5	Slachtoffer en offergave **hebt Gij** niet **gewild**,'	.26
	10:8	en offergaven, brandoffers en zondoffers, **hebt Gij** niet **gewild**,	.26
	12:17	dat hij later, **toen hij** (toch) de zegen **wilde** erven, afgewezen werd,	.14
	13:18	**daar wij** in alle opzichten de rechte weg **willen** gaan.	.18
Jac.	2:20	**Wilt gij** weten, ..., dat het geloof zonder de werken niets uitwerkt?	.2
	4:15	Indien de Here **wil**, zullen wij leven en dit of dat doen.	.32
1Petr.	3:10	**wie** het leven **wil** liefhebben en goede dagen zien, weerhoude zijn tong	.14
	3:17	Want het is beter te lijden, indien de wil van God dit **eist**,	.3/.12
2Petr.	3:5	**willens en wetens** ontgaat hun, dat ... de hemelen er sedert lang geweest zijn	.19
3Joh.	13	Ik had veel aan u te schrijven, doch **ik wil** u niet schrijven met inkt	.1
Openb.	2:21	maar **zij wil** zich niet bekeren van haar hoererij.	.3▾
	11:5	indien iemand hun schade **wil** toebrengen, komt er vuur uit hun mond ... ;	.9/.3
		en ... iemand hun schade **wil** toebrengen, moet hij zo de dood vinden.	.3/.32/.9
	11:6	en om de aarde te slaan met allerlei plagen, zo dikwijls **zij willen**.	.33°▾
	22:17	En wie dorst heeft, kome, en **wie wil**, neme het water des levens om niet.	.14

2086 θεμέλιος themelios

Het bijvoeglijk naamwoord *themelios* betekent 'grondleggend, tot het fundament behorend'.

We vinden dit woord alleen zelfstandig gebruikt, hetzij onzijdig, het 'tot het fundament behorende (deel)' (bv. Hand.16:26), hetzij mannelijk, de 'tot het fundament behorende (steen of steenpartij)' (bv. Openb.21:19 en Luc.14:29). In beide gevallen vertaalt men meestal met 'fundament'.

Het wordt soms overdrachtelijk gebruikt, voor de grondslag van de leer (bv. Hebr.6:1), of voor de toekomst (1Tim.6:19). De apostel Paulus beschrijft hoe hij als een kundig bouwmeester het fundament van Gods bouwwerk gelegd heeft (1Cor.3:9-12). Op enigszins andere wijze worden

apostelen en profeten genoemd als het fundament van de heilige tempel, de gemeente (Ef.2:20-21, en vgl. Openb.21:14).

Het is afgeleid van de stam *the-* (zie *4449 tithēmi* 'zetten, leggen, plaatsen').

.1	θεμέλιος	themelios	tot het fundament behorend (1 ev m/v)
.2	θεμέλιον	themelion	tot het fundament behorend (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.3	θεμελίου	themeliou	tot het fundament behorend (2 ev m/v/o)
.4	θεμελίῳ	themeliōi	tot het fundament behorend (3 ev m/v/o)
.5	θεμέλιοι	themelioi	tot het fundament behorend (1 mv m/v)
.6	θεμελίους	themelious	tot het fundament behorend (4 mv m/v)
.7	θεμέλια	themelia	tot het fundament behorend (1/4 mv o)

Luc.	6:48	Hij is gelijk aan iemand, die ... het **fundament** op de rots gelegd heeft.	.2
	6:49	iemand, die een huis op de grond bouwt zonder **fundament**.	.3
	14:29	als hij de **fundering** gemaakt had, en het werk niet kon voltooien,	.2
Hand.	16:26	kwam er een ... aardbeving, zodat de **grondvesten** der gevangenis schudden;	.7
Rom.	15:20	om niet op eens anders **fundament** te bouwen,	.2
1Cor.	3:10	heb ik als een kundig bouwmeester het **fundament** gelegd,	.2
	3:11	Want een ander **fundament**, dan dat er ligt, ... kan niemand leggen.	.2
	3:12	Is er iemand, die op dit **fundament** bouwt met goud, zilver,	.2
Ef.	2:20	gebouwd op het **fundament** van de apostelen en profeten,	.4
1Tim.	6:19	waardoor zij zich een vaste **grondslag** voor de toekomst verzekeren	.2
2Tim.	2:19	En toch staat ongeschokt het hechte **fundament** Gods	.1
Hebr.	6:1	zonder opnieuw het **fundament** te leggen van bekering van dode werken	.2
	11:10	hij verwachtte de stad met **fundamenten**, waarvan God de ontwerper ... is.	.6
Openb.	21:14	En de muur der stad had twaalf **fundamenten** en daarop de twaalf namen	.6
	21:19	de **fundamenten** van de muur der stad waren met ... edelgesteente versierd.	.5
		Het eerste **fundament** was diamant, het tweede lazuursteen, het derde robijn,	.1

2087 θεμελιόω themelioō

Het werkwoord *themelioō* betekent 'grondvesten, gronden'.

Als afleiding van *2086 themelios* 'grondleggend, tot het fundament behorend' houdt dit werkwoord in het 'grondvesten, funderen' van een bouwwerk (bv. Matt.7:25). In overdrachtelijke zin komt het neer op 'standvastig maken, vastmaken, bevestigen' (bv. 1Petr.5:10).

.1	ἐθεμελίωσας	ethemeliōsas	jij hebt gegrondvest (aor)
.2	θεμελιώσαι	themeliōsai	moge hij grondvesten (aor)
.3	τεθεμελιωμένοι	tethemeliōmenoi	gegrondvest (1 mv m; med)
.4	τεθεμελίωτο	tethemeliōto	hij was gegrondvest (med)
.[5]	θεμελιώσει	themeliōsei	hij zal grondvesten

Matt.	7:25	en het viel niet in, want **het was** op de rots **gegrondvest**.	.4
Luc.	6:48	SV want **het was** op de steenrots **gegrond**.	.4°°
Ef.	3:18	(17) ... **gegrond** in de liefde, (18) zult gij dan ... in staat zijn te vatten,	.3
Col.	1:23	indien gij slechts **wel gegrond** en standvastig blijft in het geloof	.3

Hebr. 1:10 **Gij**, Here, **hebt** in den beginne de aarde **gegrondvest**, .1
1Petr. 5:10 SV Die volmake, bevestige, versterke en **fundere** u. .2°°
Hij zal u ... volmaken, bevestigen, sterken en **grondvesten**. .[5]''

2088	**ϑεοδίδακτος**	**theodidaktos**

Het bijvoeglijk naamwoord *theodidaktos* betekent 'door God onderwezen'.
Het is samengesteld uit *2092 theos* 'God' en *1180 didaktos* 'geleerd, onderwezen'.

.1	ϑεοδίδακτοι	theodidaktoi	door God onderwezen (1 mv m/v)

1Thess. 4:9 immers, gij hebt zelf van God geleerd elkander lief te hebben;
letterlijk: ..., gij zijt zelf **door God onderwezenen** elkander lief te hebben;

2089	**ϑεομαχέω**	**theomacheō**

Het werkwoord *theomacheō* betekent 'God bestrijden'.
Het is afgeleid van *2090 theomachos* 'God bestrijdend'.

.1	ϑεομαχῶμεν	theomachōmen	(dat) wij God bestrijden

Hand. 23:9 SV **laat ons tegen God** niet **strijden**. °

2090	**ϑεομάχος**	**theomachos**

Het bijvoeglijk naamwoord *theomachos* betekent 'God bestrijdend'.
Het is samengesteld uit *2092 theos* 'God' en *2793 machomai* 'strijden'.

.1	ϑεομάχοι	theomachoi	God bestrijdend (1 mv m/v)

Hand. 5:39 het mocht eens blijken, dat gij tegen God strijdt.
letterlijk: gij mocht eens blijken **tegen God strijdenden** te zijn.

2091	**ϑεόπνευστος**	**theopneustos**

Het bijvoeglijk naamwoord *theopneustos* betekent 'door God (in)geblazen of geïnspireerd'.
Afgeleid van *2092 theos* '(een) god; God' en *3621 pneo* 'blazen' wordt het in het NT niet toegepast op mensen (zoals de dichters en zieners bij de oude Grieken), maar op de woorden van de Heilige Schrift (2Tim.3:16).

.1	ϑεόπνευστος	theopneustos	door God geïnspireerd (1 ev m/v)

2Tim. 3:16 Elk **van God ingegeven** schriftwoord is ook nuttig om te onderrichten,

2092 ϑεός theos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *theos* betekent (1) '(een) god of godin', en (2) 'God'.

In het buitenbijbelse Grieks wordt dit woord, waarvan de afleiding onbekend of tenminste onzeker is, gebruikt als aanduiding voor alle bovennatuurlijke wezens. In deze zin komt het hier en daar ook in het NT voor, bv. Hand.28:6, waar de bewoners van Malta Paulus voor een god houden, en Hand.12:22, waar het volk van Herodes zegt dat zijn stem die van een god, en niet van een mens is (vgl. Joh.10:33; Hand.17:23; 1Cor.8:4; 2Thess.2:4; en in het meervoud Hand.14:11, 19:26). Hiertoe behoort ook de enige nieuwtestamentische plaats (Hand.19:37) waar het woord grammaticaal vrouwelijk is en een vrouwelijke god, een godin aanduidt (vgl. *2074 thea* 'godin'). In aansluiting bij dit min of meer neutrale gebruik komt het in het NT, wanneer joden of christenen het woord gebruiken in verband met heidense religie, neer op 'heidense god, afgod' (Hand.7:43; in het meervoud Hand.7:40, 1Cor.8:5, Gal.4:8; vgl. *1348 eidōlon* 'afgod(sbeeld)'). In bijzondere zin noemt Paulus in 2Cor.4:4 de satan 'de god van deze eeuw' (vgl. *139 aiōn* 'eeuw, eeuwigheid'), terwijl van vijanden van het kruis gezegd wordt dat hun god de buik is (Fil.3:19).

Maar met dit woord wordt in het NT natuurlijk vooral 'de enige waarachtige God' (Joh.17:3) aangeduid, die ook zeer vaak *kurios* 'Heer' (zie woord *2639*) genoemd wordt, al wordt dat woord in het NT steeds meer voor Jezus gebruikt. Meestal wordt het aangetroffen met het bepalend lidwoord (zie *3072 ho* 'de, het'), ook waar het als een eigennaam dienst doet en wij het woord 'God' alleen hebben (waarbij men moet bedenken dat in het Grieks eigennamen dikwijls van het lidwoord worden voorzien wanneer het in het tekstverband om bekende personen of zaken gaat). Het is vaak moeilijk uit te maken of het al dan niet voorkomen van het lidwoord bij dit woord te maken heeft met klank en ritme van de taal, en met stijl van de schrijver; maar met het woord zónder lidwoord wordt dikwijls eerder op de natuur, het wezen, dan op de persoon van God gedoeld (bv. Luc.20:38; Joh.1:1c; Hand.5:39; 2Thess.1:6), en wel in het bijzonder wanneer het woord tegenover 'mens' (zie *406 anthrōpos*) staat (bv. Matt.16:23; Joh.1:6; Hand.5:29). Overigens vinden we het woord in Joh.10:34-35 (in het meervoud) ter vertaling van het overeenkomstige Hebreeuwse woord waarmee in Ps.82:1,6 de oversten of rechters van het volk bestempeld worden, daar ze in de naam van God optreden.

Om enigszins greep te krijgen op de verschillende wijzen waarop het woord in het NT voorkomt volgt hier een overzicht van tekenende uitdrukkingen. In de eerste plaats treffen we het, meestal met het lidwoord, aan in oudtestamentische verbindingen als 'de God van onze vaderen' (bv. Hand.5:30), 'van Abraham' (bv. Marc.12:26; vgl. Matt.22:32), 'van Israël' (bv. Luc.1:68), 'van het volk' (Hand.13:17), en dan ook 'van de gemeente' (Hand.20:28), 'van mij' (bv. Rom.1:8 en Joh.20:17), en 'van ons' (bv. Luc.1:78 en Openb.7:11), 'van onze Heer Jezus Christus' (Ef.1:17). Vervolgens vinden we uitdrukkingen als 'de God van de heerlijkheid' (Hand.7:2), 'de vrede' (bv. Hebr.13:20), 'de liefde' (2Cor.13:11), 'de hoop' (Rom.15:13), 'alle genade' (1Petr.5:10), 'alle vertroosting' (2Cor.1:3), 'de volharding' (Rom.15:5); vergelijk ook de karakterisering in 1Cor.14:33 'God is niet (een God) van wanorde'. Omgekeerd ontmoeten we formuleringen als 'de heerlijkheid' (bv. Joh.11:40), 'de vrede' (Fil.4:7), 'de liefde' (bv. Rom.5:5), 'de trouw' (Rom.3:3), 'de genade' (bv. Luc.2:40), '(de) barmhartigheid' (Luc.1:78), 'de ontfermingen van God' (Rom.12:1), en 'het goedertierene' (Rom.2:4), 'het dwaze' en 'het zwakke van God' (1Cor.1:25). Daarnaast horen we over 'de onzichtbare' (bv. Col.1:15), 'de onvergankelijke' (bv. Rom.1:23), 'de eeuwige' (Rom.16:26), 'de zalige' (1Tim.1:11), 'de hoogste' (bv. Hebr.7:1), 'de enige' (bv. Joh.5:44), 'de niet liegende' (Tit.1:2), 'de levende' (bv. Matt.26:63),

en '(de) alleen wijze God' (bv. Rom.16:27). In dezelfde lijn liggen teksten als 'God is heilig' (bv. Openb.4:8), 'waarachtig' (Joh.3:33), 'getrouw' (bv. 1Cor.10:13), 'niet onrechtvaardig' (Hebr.6:10), 'niet te verzoeken' (Jac.1:13), en 'God is licht' (1Joh.1:5), 'liefde' (bv. 1Joh.4:8); vergelijk ook 'God is geest' (Joh.4:24) en 'onze God is een verterend vuur' (Hebr.12:29). Speciale vermelding verdienen verder twee woordverbindingen. Allereerst de uitdrukking 'de (dingen) van God', die met verschillende nuanceringen voorkomt: in Matt.22:21 en Marc.12:17, waar deze staat tegenover 'de (dingen) van de keizer', wordt hiermee bedoeld 'wat God toebehoort'; in Matt.16:23, in de tegenstelling met 'de (dingen) der mensen', houdt het zoveel in als 'wat met (de gedachten of de wil van) God overeenstemt'; en in 1Cor.2:11, in de vergelijking met 'de (dingen) van de mens', wordt hierdoor aangegeven 'wat tot (het wezen van) God behoort'. De andere uitdrukking is 'de (dingen) met betrekking tot God', die Paulus in Rom.15:17 gebruikt voor zijn dienstwerk, en die in Hebr.2:17 het werk van Jezus als de hemelse hogepriester aanduidt; in Hebr.5:1 wordt dit laatste vergeleken met het dienstwerk van de joodse hogepriester, dat blijkens het onmiddellijke vervolg bestaat in het brengen van offeranden.

God is vóór alles de Vader (zie *3437 patēr*) van Jezus, en eerst in tweede instantie 'onze Vader' (zie vooral Joh.20:17). Op dezelfde wijze is er onderscheid tussen Jezus als 'de eniggeboren Zoon van God' (bv. Joh.3:18; vgl. Matt.4:3 en 6, en 16:16) en de gelovigen, die ook 'zonen' (bv. Gal.3:26) of 'kinderen van God' (bv. Rom.8:16) genoemd kunnen worden. De verhevenheid van God komt o.a. hierin tot uitdrukking dat God 'leeft tot in de eeuwigheden der eeuwigheden' (bv. Openb.15:7), dat Hij de 'kenner der harten' (zie *2295 kardiognōstēs*) is (Hand.15:8; vgl. 1:24 en Rom.8:27), dat niemand zonden kan vergeven dan alleen God (Luc.5:21), dat dingen die onmogelijk zijn bij de mensen bij God mogelijk zijn (Luc.18:27), dat Hij 'alles in allen werkt' (1Cor.12:6); maar aan niets is dat beter zichtbaar dan aan het feit dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was (2Cor.5:19), omdat Hij de wereld liefhad, zodat Hij Zijn Zoon gezonden heeft om haar te behouden (Joh.3:16-17). Anderzijds hebben wij alleen 'kennis van Gods heerlijkheid in het aangezicht van Jezus Christus' (2Cor.4:6), want 'niemand heeft ooit God gezien' (Joh.1:18), en Jezus is werkelijk 'God met ons' (Matt.1:23). Jezus is niet alleen de Zoon van God, Hij is God, zoals blijkt uit Hand.20:28; Rom.9:5; 2Thess.1:12; Tit.2:13; Hebr.1:8-9; 2Petr.1:1, en natuurlijk Joh.1:1c 'het Woord was God'; in 1Joh.5:20 wordt Hij zelfs genoemd 'de waarachtige God'. De eerste die dit volgens het NT heeft beleden was Thomas, toen hij uitriep 'mijn Heer en mijn God' (Joh.20:28). De uitspraak dat God één is (Marc.12:32, vgl. 29; Gal.3:20; Ef.4:6; 1Cor.8:4,6; Jac.2:19), is daarmee niet in strijd: 'Ik en de Vader zijn één' zegt Jezus (Joh.10:30; vergelijk ook een tekst als Openb.22:3: 'de troon van God en het Lam ... (zij) zullen Hem(!) vereren'). Christus was eerst in de gestalte van God, en heeft Zichzelf ontledigd (van Zijn goddelijke heerlijkheid) toen Hij mens werd (Fil.2:7; vgl. ook Joh.1:1-18). De Heilige Geest (zie *3618 pneuma*) wordt weliswaar niet rechtstreeks met het woord *theos* aangeduid, maar wel op één lijn gesteld in formuleringen als die in 1Cor.12:4-6 en 2Cor.13:13 (vgl. ook de woorden in Matt.28:19 m.b.t. de doop). Tenslotte moet vermeld worden dat God, die o.a. Koning der koningen genoemd wordt, wel een ontoegankelijk licht bewoont (1Tim.6:15-16), maar dat de mens toch tot Hem kan en mag naderen door gebed: 'laten bij alles uw wensen door gebed ... bekend worden bij God' (Fil.4:6).

.1	θεός	theos	God (1)
.2	θεέ	thee	God (5)
.3	θεόν	theon	God (4)
.4	θεοῦ	theou	God (2)
.5	θεῷ	theōi	God (3)
.6	θεοί	theoi	goden (1)

.7	θεούς	theous	goden (4)
.8	θεοῖς	theois	goden (3)

Matt. 1:23 en men zal Hem de naam Immanuël geven, hetgeen betekent: **God** met ons. .1
3:9 dat **God** bij machte is uit deze stenen Abraham kinderen te verwekken. .1
3:16 en hij zag de Geest **Gods** nederdalen als een duif en op Hem komen. .4
4:3 Indien Gij **Gods** Zoon zijt, zeg dan, dat deze stenen broden worden. .4
4:4 maar van alle woord, dat uit de mond **Gods** uitgaat. .4
4:6 Indien Gij **Gods** Zoon zijt, werp Uzelf dan naar beneden; .4
4:7 Er staat ook geschreven: Gij zult de Here, uw **God**, niet verzoeken. .3
4:10 De Here, uw **God**, zult gij aanbidden en Hem alleen dienen. .3
5:8 Zalig de reinen van hart, want zij zullen **God** zien. .3
5:9 Zalig de vredestichters, want zij zullen kinderen **Gods** genoemd worden. .4
5:34 bij de hemel niet, omdat hij de troon van **God** is; .4
6:8 want [**God**] uw Vader weet, wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt. .1*
6:24 gij kunt niet **God** dienen èn Mammon. .5
6:30 Indien nu **God** het gras ... zo bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, ...? .1
6:33 SV Maar zoekt eerst het Koninkrijk **Gods** en Zijn gerechtigheid .4°
8:29 Wat hebt Gij met ons te maken, Zoon van **God**? .4
9:8 Toen de scharen dit zagen, vreesden zij en zij verheerlijkten **God**, .3
12:4 Hoe hij het huis **Gods** binnengegaan is en zij de toonbroden hebben gegeten, .4
12:28 Maar indien Ik door de Geest **Gods** de boze geesten uitdrijf, .4°*
dan is het Koninkrijk **Gods** over u gekomen. .4
14:33 Die in het schip waren, ... zeiden: Waarlijk, Gij zijt **Gods** Zoon! .4
15:3 Hij antwoordde hun ...: Waarom overtreedt ook gij ... het gebod **Gods**? .4
15:4 Want **God** heeft gezegd: Eer uw vader en uw moeder, .1
15:6 Zo hebt gij het woord **Gods** van kracht beroofd .4
15:31 En zij verheerlijkten de **God** van Israël. .3
16:16 Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende **God**! .4
16:23 want gij zijt niet bedacht op de dingen **Gods**, maar op die der mensen. .4
19:6 Hetgeen dan **God** samengevoegd heeft, scheide de mens niet. .1
19:17 SV Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan Eén, namelijk **God**. .1°
19:24 dan dat een rijke het Koninkrijk **Gods** binnengaat. .4°°
19:26 Bij de mensen is dit onmogelijk, maar bij **God** zijn alle dingen mogelijk. .5
21:12 SV Jezus ging in de tempel **Gods** en dreef uit allen, die verkochten .4°
21:31 de tollenaars en de hoeren gaan u voor in het Koninkrijk **Gods**. .4
21:43 Daarom, Ik zeg u, dat het Koninkrijk **Gods** van u zal weggenomen worden .4
22:16 wij weten, dat Gij waarachtig zijt en de weg **Gods** in waarheid leert .4
22:21 Toen zeide Hij tot hen: Geeft dan de keizer wat des keizers is, en **Gode** .5
wat **Gods** is. .4
22:29 Gij dwaalt, want gij kent de Schriften niet noch de kracht **Gods**. .4
22:30 SV maar zij zijn als engelen **Gods** in de hemel. .4°
22:31 hebt gij niet gelezen, wat door **God** tot u gesproken is, toen Hij zeide: .4
22:32 Ik ben de **God** van Abraham, .1
en de **God** van Isaak, .1
en de **God** van Jakob? .1
SV **God** is niet .1°
(33) een **God** van doden, maar van levenden. .1

Matt. 22:37 Gij zult de Here, uw **God**, liefhebben met geheel uw hart .3
23:22 En wie gezworen heeft bij de hemel, zweert bij de troon **Gods** .4
26:61 Ik kan de tempel **Gods** afbreken en binnen drie dagen opbouwen. .4
26:63 En de hogepriester zeide tot Hem: Ik bezweer U bij de levende **God**, .4
dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon van **God**. .4
27:40 red Uzelf, indien Gij **Gods** Zoon zijt, en kom af van het kruis! .4
27:43 Hij heeft zijn vertrouwen op **God** gesteld; laat die Hem nu verlossen, ..., .3
want Hij heeft gezegd: Ik ben **Gods** Zoon. .4
27:46 zeggende: Eli, Eli, lama sabachtani? Dat is: Mijn **God**, .2
mijn **God**, waarom hebt Gij Mij verlaten? .2
27:54 en zij werden zeer bevreesd en zeiden: Waarlijk, dit was een Zoon **Gods**. .4
Marc. 1:1 SV Het begin van het Evangelie van Jezus Christus, de Zoon van **God**. .4°
1:14 ging Jezus naar Galilea om het evangelie **Gods** te prediken, .4
1:15 De tijd is vervuld en het Koninkrijk **Gods** is nabijgekomen. .4
1:24 Ik weet wel, wie Gij zijt: de heilige **Gods**. .4
2:7 Hij lastert God. Wie kan zonden vergeven dan **God** alleen? .1
2:12 zodat zij allen ontzet waren en **God** verheerlijkten, .3
2:26 [Hoe] hij ... het huis **Gods** binnengegaan is en de toonbroden gegeten heeft, .4
3:11 en zij schreeuwden, zeggende: Gij zijt de Zoon van **God**. .4
3:35 Al wie de wil **Gods** doet, die is mijn broeder en zuster en moeder. .4
4:11 U is gegeven het geheimenis van het Koninkrijk **Gods**, .4
4:26 Alzo is het Koninkrijk **Gods**, als een mens, die zaad werpt in de aarde, .4
4:30 En Hij zeide: Hoe zullen wij het Koninkrijk **Gods** afbeelden, ...? .4
5:7 Wat hebt Gij met mij te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste **God**? .4
Ik bezweer U bij **God**, dat Gij mij niet pijnigt. .3
7:8 Gij verwaarloost het gebod **Gods** en houdt u aan de overlevering der mensen. .4
7:9 En Hij zeide tot hen: Het gebod **Gods** stelt gij wel fraai buiten werking .4
7:13 En zo maakt gij het woord **Gods** krachteloos door uw overlevering, .4
8:33 gij zijt niet bedacht op de dingen **Gods**, maar op die der mensen. .4
9:1 voordat zij zien, dat het Koninkrijk **Gods** gekomen is met kracht. .4
9:47 Het is beter, dat gij met één oog het Koninkrijk **Gods** binnengaat, .4
10:6 SV Maar van het begin der schepping heeft ze **God** man en vrouw gemaakt. .1°
10:9 Hetgeen dan **God** samengevoegd heeft, scheide de mens niet. .1
10:14 want voor zodanigen is het Koninkrijk **Gods**. .4
10:15 Voorwaar, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk **Gods** niet ontvangt als een kind, .4
10:18 Waarom noemt gij Mij goed? Niemand is goed dan **God** alleen. .1
10:23 Hoe moeilijk zullen zij, die geld hebben, het Koninkrijk **Gods** binnengaan. .4
10:24 Kinderen, hoe moeilijk is het het Koninkrijk **Gods** binnen te gaan. .4
10:25 dan dat een rijke het Koninkrijk **Gods** binnengaat. .4
10:27 Bij mensen is het onmogelijk, maar niet bij **God**, .5
want alle dingen zijn mogelijk bij **God**. .5
11:22 En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Hebt geloof in **God**. .4
12:14 Gij ziet de mensen niet naar de ogen, maar Gij leert de weg **Gods** .4
12:17 Jezus zeide tot hen: Geeft dan de keizer wat des keizers is, en **Gode** .5
wat **Gods** is. En zij verwonderden zich zeer over Hem. .4
12:24 Dwaalt gij niet ..., dat gij de Schriften niet kent noch de kracht **Gods**? .4

	12:26	hoe **God** tot hem sprak, zeggende:	.1
		Ik ben de **God** van Abraham	.1
		en de **God** van Isaak	.1
		en de **God** van Jakob?	.1
	12:27	Hij is niet een **God** van doden,	.1
		SV maar een **God** der levenden.	.1°
	12:29	(30) Het eerste is: Hoor, Israël, de Here, onze **God**, de Here is één,	.1
	12:30	en gij zult de Here, uw **God**, liefhebben uit geheel uw hart	.3
	12:32	SV Meester: Gij hebt wel in waarheid gezegd, dat er een enig **God** is,	.1°
	12:34	Gij zijt niet verre van het Koninkrijk **Gods**.	.4
	13:19	van het begin der schepping, die **God** geschapen heeft, tot nu toe,	.1
	14:25	tot op die dag, dat Ik haar nieuw zal drinken, in het Koninkrijk **Gods**.	.4
	15:34	Eloï, Eloï, lama sabachtani, hetgeen betekent: Mijn **God**,	.1
		mijn **God**, waarom hebt Gij Mij verlaten?	.1
	15:39	zeide hij: Waarlijk, deze mens was een Zoon **Gods**.	.4
	15:43	Jozef van Arimatea, ..., die ook zelf het Koninkrijk **Gods** verwachtte;	.4
	16:19	De Here [Jezus] dan ... heeft Zich gezet aan de rechterhand **Gods**.	.4
Luc.	1:6	Zij waren beiden rechtvaardig voor **God** en leefden naar alle geboden	.4
	1:8	En het geschiedde, toen hij de priesterdienst voor **God** verrichtte	.4
	1:16	en velen der kinderen Israëls zal hij bekeren tot de Here, hun **God**.	.3
	1:19	Ik ben Gabriël, die voor **Gods** aangezicht sta, en ik ben uitgezonden	.4
	1:26	In de zesde maand nu werd de engel Gabriël van **God** gezonden	.4
	1:30	Wees niet bevreesd, Maria; want gij hebt genade gevonden bij **God**.	.5
	1:32	en de Here **God** zal Hem de troon van zijn vader David geven,	.1
	1:35	daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Zoon **Gods** genoemd worden.	.4
	1:37	SV Want geen ding zal bij **God** onmogelijk zijn.	.5°°
		Want geen woord, dat van **God** komt, zal krachteloos wezen.	.4˙˙
	1:47	en mijn geest heeft zich verblijd over **God**, mijn Heiland,	.5
	1:64	En terstond werd ... zijn tong (losgemaakt), en hij sprak, **God** lovende.	.3
	1:68	Geloofd zij de Here, de **God** van Israël,	.1
	1:78	door de innerlijke barmhartigheid van onze **God**,	.4
	2:13	was er bij de engel een grote hemelse legermacht, die **God** loofde,	.3
	2:14	Ere zij **God** in den hoge, en vrede op aarde bij mensen des welbehagens.	.5
	2:20	En de herders keerden terug, **God** lovende en prijzende	.3
	2:28	nam ook hij het in zijn armen en hij loofde **God** en zeide:	.3
	2:38	en zij loofde mede **God** en sprak over Hem tot allen,	.5˙˙
	2:40	en het werd vervuld met wijsheid, en de genade **Gods** was op Hem.	.4
	2:52	En Jezus nam toe in wijsheid en grootte en genade bij **God** en mensen.	.5
	3:2	onder de hogepriesters Annas en Kajafas, kwam het woord **Gods** tot Johannes,	.4
	3:6	en alle vlees zal het heil **Gods** zien.	.4
	3:8	dat **God** bij machte is uit deze stenen Abraham kinderen te verwekken.	.1
	3:38	de zoon van Enos, de zoon van Set, de zoon van Adam, de zoon van **God**.	.4
	4:3	Indien Gij **Gods** Zoon zijt, zeg dan tot deze steen, dat hij brood worde.	.4
	4:4	SV dat de mens bij brood alleen niet zal leven, maar bij alle woord **Gods**.	.4°
	4:8	Gij zult de Here, uw **God**, aanbidden en Hem alleen dienen.	.3
	4:9	Indien Gij **Gods** Zoon zijt, werp Uzelf dan vanhier naar beneden;	.4

Luc. 4:12 Er is gezegd: Gij zult de Here, uw **God**, niet verzoeken. .3
4:34 Ik weet wel, wie Gij zijt: de heilige **Gods**. .4
4:41 Gij zijt de Zoon van **God**. En Hij bestrafte hen .4
4:43 moet Ik het evangelie van het Koninkrijk **Gods** verkondigen, .4
5:1 toen de schare op Hem aandrong en naar het woord **Gods** hoorde, .4
5:21 Wie kan zonden vergeven dan **God** alleen? .1
5:25 En onmiddellijk stond hij voor hun ogen op, ..., **God** verheerlijkende. .3
5:26 En ontzetting beving allen en zij verheerlijkten **God**, .3
6:4 Hoe hij het huis **Gods** binnengegaan is en de toonbroden heeft genomen .4
6:12 en Hij bracht de nacht door in het gebed tot **God**. .4
6:20 Zalig, gij armen, want uwer is het Koninkrijk **Gods**. .4
7:16 zij verheerlijkten **God**, zeggende: Een groot profeet is onder ons opgestaan, .3
en: **God** heeft naar zijn volk omgezien. .1
7:28 maar de kleinste in het Koninkrijk **Gods** is groter dan hij. .4
7:29 En toen al het volk dit hoorde, ..., hebben zij **God** gerechtvaardigd, .3
7:30 de Farizeeën en de wetgeleerden verwierpen voor zichzelf de raad **Gods**, .4
8:1 verkondigende het evangelie van het Koninkrijk **Gods**, .4
8:10 U is het gegeven de geheimenissen van het Koninkrijk **Gods** te kennen, .4
8:11 Dit is de gelijkenis: Het zaad is het woord **Gods**. .4
8:21 Mijn moeder en mijn broeders zijn dezen, die het woord **Gods** horen en doen. .4
8:28 Wat hebt Gij met mij te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste **God**? .4
8:39 Keer terug naar uw huis en verhaal al wat **God** u gedaan heeft. .1
9:2 En Hij zond hen uit om het Koninkrijk **Gods** te verkondigen .4
9:11 En Hij ontving hen en sprak tot hen over het Koninkrijk **Gods**, .4
9:20 Petrus antwoordde en zeide: De Christus **Gods**. .4
9:27 voordat zij het Koninkrijk **Gods** gezien hebben. .4
9:43 En allen stonden verslagen over de majesteit **Gods**. .4
9:60 maar ga gij heen en verkondig het Koninkrijk **Gods**. .4
9:62 Niemand, ..., is geschikt voor het Koninkrijk **Gods**. .4
10:9 en zegt tot hen: Het Koninkrijk **Gods** is nabij u gekomen. .4
10:11 doch weet dit, dat het Koninkrijk **Gods** nabijgekomen is. .4
10:27 Gij zult de Here, uw **God**, liefhebben uit geheel uw hart .3
11:20 Maar indien Ik door de vinger **Gods** de boze geesten uitdrijf, .4
dan is het Koninkrijk **Gods** over u gekomen. .4
11:28 Maar Hij zeide: Zeker, zalig, die het woord **Gods** horen en het bewaren. .4
11:42 en gij gaat voorbij aan het oordeel en de liefde **Gods**. .4
11:49 Daarom zegt ook de wijsheid **Gods**: Ik zal tot hen zenden profeten .4
12:6 en niet één van die is vergeten voor **God**. .4
12:8 hem zal ook de Zoon des mensen belijden voor de engelen **Gods**; .4
12:9 die zal verloochend worden voor de engelen **Gods**. .4
12:20 **God** zeide ...: Gij dwaas, in deze eigen nacht wordt uw ziel van u afgeëist .1
12:21 die voor zichzelf schatten verzamelt en niet rijk is in **God**. .3
12:24 zij hebben geen voorraadkamer of schuur, en toch voedt **God** ze. .1
12:28 Indien nu **God** het gras op het veld ... zó bekleedt, .1
12:31 SV zoekt het Koninkrijk **Gods**, en ... zullen u toegeworpen worden. .4°°
13:13 en terstond richtte zij zich op en zij verheerlijkte **God**. .3
13:18 Waaraan is het Koninkrijk **Gods** gelijk en waarmede zal Ik het vergelijken? .4

13:20	Waarmede zal Ik het Koninkrijk **Gods** vergelijken?	.4
13:28	wanneer gij Abraham en Isaak en Jakob zult zien ... in het Koninkrijk **Gods**,	.4
13:29	En zij zullen komen ... en zullen aanliggen in het Koninkrijk **Gods**.	.4
14:15	zeide hij tot Hem: Zalig wie brood eten zal in het Koninkrijk **Gods**.	.4
15:10	Alzo is er, zeg Ik u, blijdschap bij de engelen **Gods** over één zondaar,	.4
16:13	gij kunt niet **God** dienen èn Mammon.	.5
16:15	maar **God** kent uw harten.	.1
	Want wat hoog is bij mensen, is een gruwel voor **God**.	.4
16:16	sinds die tijd wordt het evangelie gepredikt van het Koninkrijk **Gods**	.4
17:15	En één van hen keerde terug, ..., met luider stem **God** verheerlijkende,	.3
17:18	Waren er dan geen anderen om terug te keren en **God** eer te geven, ...?	.5
17:20	En op de vraag der Farizeeën, wanneer het Koninkrijk **Gods** komen zou,	.4
	antwoordde Hij hun en zeide: Het Koninkrijk **Gods** komt niet zo,	.4
17:21	Want zie, het Koninkrijk **Gods** is bij u.	.4
18:2	Er was in een stad een rechter, die zich om **God** niet bekommerde	.3
18:4	Al bekommer ik mij niet om **God** en al stoor ik mij aan geen mens,	.3
18:7	Zal **God** dan zijn uitverkorenen geen recht verschaffen, ...?	.1
18:11	O **God**, ik dank U, dat ik niet zo ben als de andere mensen,	.1
18:13	hij sloeg zich op de borst en zeide: O **God**, wees mij, zondaar, genadig!	.1
18:16	want voor zodanigen is het Koninkrijk **Gods**.	.4
18:17	Voorwaar, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk **Gods** niet ontvangt als een kind,	.4
18:19	Waarom noemt gij Mij goed? Niemand is goed dan **God** alleen.	.1
18:24	Hoe moeilijk kunnen zij, die geld hebben, in het Koninkrijk **Gods** ingaan.	.4
18:25	dan dat een rijke het Koninkrijk **Gods** binnengaat.	.4
18:27	Hij zeide tot hen: Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij **God**.	.5
18:29	die huis of vrouw ... heeft prijsgegeven om het Koninkrijk **Gods**,	.4
18:43	En terstond werd hij ziende en hij volgde Hem, **God** lovende.	.3
	En al het volk zag het en gaf **Gode** lof.	.5
19:11	zij meenden, dat het Koninkrijk **Gods** terstond openbaar zou worden.	.4
19:37	begon de gehele menigte der discipelen vol blijdschap **God** te prijzen,	.3
20:21	dat ... niemand naar de ogen ziet, maar in waarheid de weg **Gods** leert;	.4
20:25	En Hij zeide tot hen: Geeft dan de keizer wat des keizers is, en **Gode**	.5
	wat **Gods** is.	.4
20:36	immers, zij zijn aan de engelen gelijk en zij zijn kinderen **Gods**,	.4
20:37	waar hij de Here noemt de **God** van Abraham	.3
	en de **God** van Isaak	.3
	en de **God** van Jakob.	.3
20:38	Hij is niet een **God** van doden, maar van levenden,	.1
21:4	SV die allen hebben van hun overvloed geworpen tot de gaven **Gods**;	.4°
21:31	Zo moet ook gij ... weten, dat het Koninkrijk **Gods** nabij is.	.4
22:16	voordat het vervuld is in het Koninkrijk **Gods**.	.4
22:18	voordat het Koninkrijk **Gods** gekomen is.	.4
22:69	Van nu aan zal de Zoon des mensen zijn gezeten aan de rechterhand **Gods**.	.4
22:70	En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon van **God**?	.4
23:35	indien Hij de Christus **Gods** is, de uitverkorene!	.4
23:40	Vreest zelfs gij **God** niet, nu gij hetzelfde vonnis ontvangen hebt?	.3
23:47	Toen de hoofdman zag, wat er geschiedde, verheerlijkte hij **God**,	.3

Luc.	23:51	die het Koninkrijk **Gods** verwachtte,	.4
	24:19	een man, die een profeet was, machtig in werk en woord voor **God**	.4
	24:53	en zij waren voortdurend in de tempel, lovende **God**.	.3
Joh.	1:1	In den beginne was het Woord en het Woord was bij **God**	.3
		en het Woord was **God**.	.1
	1:2	Dit was in den beginne bij **God**.	.3
	1:6	Er trad een mens op, van **God** gezonden, wiens naam was Johannes;	.4
	1:12	hun heeft Hij macht gegeven om kinderen **Gods** te worden,	.4
	1:13	die niet uit bloed, ..., doch uit **God** geboren zijn.	.4
	1:18	Niemand heeft ooit **God** gezien;	.3
		de eniggeboren Zoon, ..., die heeft Hem doen kennen.	.1 ˇˇ
	1:29	Zie, het lam **Gods**, dat de zonde der wereld wegneemt.	.4
	1:34	En ik heb gezien en getuigd, dat deze de Zoon van **God** is.	.4
	1:36	En toen hij Jezus zag gaan, zeide hij: Zie, het lam **Gods**!	.4
	1:50	Natanaël antwoordde Hem: Rabbi, Gij zijt de Zoon van **God**,	.4
	1:52	gij zult de hemel open zien en de engelen **Gods** opstijgen en nederdalen	.4
	3:2	Rabbi, wij weten, dat Gij van **God** gekomen zijt als leraar;	.4
		want niemand kan die tekenen doen, welke Gij doet, tenzij **God** met Hem is.	.1
	3:3	tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk **Gods** niet zien.	.4
	3:5	kan hij het Koninkrijk **Gods** niet binnengaan.	.4
	3:16	Want alzo lief heeft **God** de wereld gehad,	.1
	3:17	Want **God** heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden,	.1
	3:18	omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de eniggeboren Zoon van **God**.	.4
	3:21	opdat van zijn werken blijke dat zij in **God** verricht zijn.	.5
	3:33	Wie zijn getuigenis aanvaardt, heeft bezegeld, dat **God** waarachtig is.	.1
	3:34	Want Hij, die **God** gezonden heeft,	.1
		die spreekt de woorden **Gods**,	.4
		SV want **God** geeft Hem de Geest niet met mate.	.1 °
	3:36	maar de toorn **Gods** blijft op hem.	.4
	4:10	Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij wist van de gave **Gods**	.4
	4:24	**God** is geest en wie Hem aanbidden, moeten aanbidden in geest	.1
	5:18	omdat Hij niet alleen de sabbat schond, maar ook **God** ... Vader noemde	.3
		en Zich dus met **God** gelijkstelde.	.5
	5:25	dat de doden naar de stem van de Zoon van **God** zullen horen,	.4
	5:42	maar Ik ken u: gij hebt de liefde **Gods** niet in uzelf.	.4
	5:44	gij, die ... de eer, die van de enige **God** komt, niet zoekt?	.4
	6:27	want op Hem heeft **God**, de Vader, zijn zegel gedrukt.	.1
	6:28	Wat moeten wij doen, opdat wij de werken **Gods** mogen werken?	.4
	6:29	Dit is het werk **Gods**, dat gij gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft.	.4
	6:33	want dat is het brood **Gods**, dat uit de hemel nederdaalt	.4
	6:45	En zij zullen allen door **God** geleerd zijn.	.4
	6:46	alleen die van **God** komt, die heeft de Vader gezien.	.4
	6:69	en wij hebben geloofd en erkend, dat Gij zijt de Heilige **Gods**.	.4
	7:17	zal hij van deze leer weten, of zij van **God** komt,	.4
	8:40	een mens, die u de waarheid gezegd heeft, welke Ik van **God** gehoord heb;	.4
	8:41	Wij zijn niet uit hoererij geboren, wij hebben één Vader, **God**.	.3
	8:42	Jezus zeide tot hen: Indien **God** uw Vader was, zoudt gij Mij liefhebben,	.1
		want Ik ben van **God** uitgegaan en gekomen;	.4

8:47 Wie uit **God** is, .4
hoort de woorden **Gods**; .4
daarom hoort gij niet, omdat gij uit **God** niet zijt. .4
8:54 mijn Vader is het, die Mij eert, van wie gij zegt: Hij is onze **God**, .1
9:3 maar de werken **Gods** moesten in hem openbaar worden. .4
9:16 Sommige dan van de Farizeeën zeiden: Deze mens komt niet van **God**, .4°*
9:24 Geef **Gode** de eer; wij weten, dat deze mens een zondaar is. .5
9:29 wij weten, dat **God** tot Mozes gesproken heeft, .1
9:31 Wij weten, dat **God** naar zondaars niet hoort, .1°*
9:33 Als deze niet van **God** was gekomen, Hij had niets kunnen doen. .4
9:35 SV Gelooft gij in de Zoon van **God**? .4°°
10:33 en omdat Gij, een mens, Uzelf **God** maakt. .3
10:34 Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd: Gij zijt **goden**? .6
10:35 Als Hij hen **goden** genoemd heeft, .7
tot wie het woord **Gods** gekomen is, .4
10:36 zegt gij dan ..., Gij lastert, omdat Ik heb gezegd: Ik ben **Gods** Zoon? .4
11:4 Deze ziekte is niet ten dode, maar ter ere **Gods**, .4
opdat de Zoon van **God** erdoor verheerlijkt worde. .4
11:22 Ook nu weet ik, dat **God** U geven zal .1
al wat Gij van **God** begeert. .3
11:27 ik heb geloofd, dat Gij zijt de Christus, de Zoon van **God**, .4
11:40 Heb Ik u niet gezegd, dat gij ... de heerlijkheid **Gods** zien zult? .4
11:52 maar om ook de verstrooide kinderen **Gods** bijeen te vergaderen. .4
12:43 zij waren gesteld op de eer der mensen, meer dan op de eer van **God**. .4
13:3 stond Hij, wetende, ... dat Hij van **God** uitgegaan was .4
en tot **God** heenging, van de maaltijd op, .3
13:31 Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt en **God** is in Hem verheerlijkt. .1
13:32 Als **God** in Hem verheerlijkt is, .1°
zal **God** ook Hem in Zich verheerlijken, .1
14:1 Uw hart worde niet ontroerd; gij gelooft in **God**, gelooft ook in Mij. .3
16:2 dat een ieder, die u doodt, zal menen **Gode** een heilige dienst te bewijzen. .5
16:27 omdat gij Mij hebt liefgehad en geloofd hebt, dat Ik van **God** ben uitgegaan. .4
16:30 hierom geloven wij, dat Gij van **God** zijt uitgegaan. .4
17:3 Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige **God**, .3
19:7 naar die wet moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelf **Gods** Zoon gemaakt. .4°*
20:17 Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader, naar mijn **God** .3
en uw **God**. .3
20:28 Tomas antwoordde en zeide tot Hem: Mijn Here en mijn **God**! .1
20:31 opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van **God**, .4
21:19 om te kennen te geven, met welke dood hij **God** verheerlijken zou. .3
Hand. 1:3 en tot hen sprekende over al wat het Koninkrijk **Gods** betreft. .4
2:11 wij horen hen in onze eigen taal van de grote daden **Gods** spreken. .4
2:17 En het zal zijn in de laatste dagen, zegt **God**, dat Ik zal uitstorten .1
2:22 Jezus, de Nazoreeër, een man u van **Gods**wege aangewezen door krachten, .4°*
wonderen en tekenen, die **God** door Hem in uw midden verricht heeft, .1
2:23 naar de bepaalde raad en voorkennis van **God** uitgeleverd, .4
2:24 **God** evenwel heeft Hem opgewekt, want Hij verbrak de weeën van de dood, .1
2:30 Daar hij nu ... wist, dat **God** hem onder ede gezworen had .1

Hand.	2:32	Deze Jezus heeft **God** opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn.	.1
	2:33	Nu Hij dan door de rechterhand **Gods** verhoogd is	.4
	2:36	dat **God** Hem èn tot Here èn tot Christus gemaakt heeft,	.1 °▾
	2:39	zovelen als de Here, onze **God**, ertoe roepen zal.	.1
	2:47	en zij loofden **God** en stonden in de gunst bij het gehele volk.	.3
	3:8	hij ging met hen de tempel binnen, lopende en springende en **God** lovende.	.3
	3:9	En al het volk zag hem lopen en **God** loven;	.3
	3:13	De **God** van Abraham	.1
		en Isaak	.1 ▾
		en Jakob,	.1 ▾
		de **God** onzer vaderen, heeft zijn knecht Jezus verheerlijkt,	.1
	3:15	en de Leidsman ten leven hebt gij gedood, maar **God** heeft Hem opgewekt	.1
	3:18	maar zo heeft **God** in vervulling doen gaan	.1
	3:21	waarvan **God** gesproken heeft bij monde van zijn heilige profeten,	.1
	3:22	Mozes toch heeft gezegd: De Here **God** zal u een profeet doen opstaan	.1 °▾
	3:25	Gij zijt de zonen ... van het verbond, dat **God** met uw vaderen gemaakt heeft,	.1 °▾
	3:26	**God** heeft in de eerste plaats voor u zijn Knecht doen opstaan	.1 °▾
	4:10	die gij gekruisigd hebt, maar die **God** heeft opgewekt uit de doden,	.1
	4:19	Beslist zelf, of het recht is voor **God**,	.4
		meer aan u dan aan **God** gehoor te geven;	.4
	4:21	want allen verheerlijkten **God** om hetgeen er geschied was;	.3
	4:24	toen dezen het hoorden, verhieven zij eenparig hun stem tot **God** en zeiden:	.3
		SV Heere! Gij zijt de **God**, Die gemaakt hebt de hemel, en de aarde,	.1 °
	4:31	zij werden allen vervuld ... en spraken het woord **Gods** met vrijmoedigheid.	.4
	5:4	Gij hebt niet tegen mensen gelogen, maar tegen **God**.	.5
	5:29	Men moet **Gode** meer gehoorzamen dan de mensen.	.5
	5:30	De **God** onzer vaderen heeft Jezus opgewekt, die gij hebt gehangen	.1
	5:31	Hem heeft **God** door zijn rechterhand verhoogd, tot een Leidsman	.1
	5:32	de Heilige Geest, die **God** hun gegeven heeft, die Hem gehoorzaam zijn.	.1
	5:39	maar indien het uit **God** is, zult gij hen niet kunnen vernietigen;	.4
	6:2	dat wij met veronachtzaming van het woord **Gods** de tafels bedienen.	.4
	6:7	het woord **Gods** wies en het getal der discipelen te Jeruzalem nam zeer toe	.4
	6:11	Wij hebben hem lasterlijke woorden tegen Mozes en **God** horen spreken.	.3
	7:2	De **God** der heerlijkheid is verschenen aan onze vader Abraham,	.1
	7:6	En **God** sprak aldus, dat zijn nakomelingen bijwoners zouden zijn	.1
	7:7	maar het volk, dat zij dienen zullen, zal Ik oordelen, sprak **God**,	.1 °▾
	7:9	de aartsvaders verkochten uit naijver Jozef ..., maar **God** was met hem,	.1
	7:17	de tijd der belofte, waarmede **God** Zich aan Abraham verbonden had,	.1
	7:20	Te dien tijde werd Mozes geboren en hij was schoon voor **God**;	.5
	7:25	dat **God** hun door zijn hand verlossing wilde geven,	.1
	7:32	Ik ben de **God** uwer vaderen,	.1
		de **God** van Abraham	.1
		SV en de **God** van Izak,	.1 °
		SV en de **God** van Jakob.	.1 °
	7:35	Deze Mozes ... heeft **God** als een overste en bevrijder gezonden,	.1
	7:37	Een profeet gelijk mij zal **God** u uit uw broeders doen opstaan.	.1
	7:40	Maak ons **goden**, die vóór ons uit zullen gaan;	.7

7:42	**God** keerde Zich af en gaf hen over, om het heir des hemels te vereren,	.1
7:43	Hebt gij niet de tent van Moloch gedragen en de ster van de **god** Romfa,	.4
7:45	de onderwerping van de heidenen, welke **God** heeft verdreven	.1
7:46	Deze heeft genade gevonden bij **God**	.4
	SV Die ... begeerd heeft te vinden een woonstede voor de **God** Jakobs.	.5°°
7:55	hij, vol van de heilige Geest, ... zag de heerlijkheid **Gods**	.4
	en Jezus, staande ter rechterhand **Gods**,	.4
7:56	Zie, ik zie ... de Zoon des mensen, staande ter rechterhand **Gods**.	.4
8:10	Deze is wat genoemd wordt de grote kracht **Gods**.	.4
8:12	Filippus, die het evangelie van het Koninkrijk **Gods** ... predikte,	.4
8:14	Toen nu de apostelen ... hoorden, dat Samaria het woord **Gods** had aanvaard,	.4
8:20	daar gij gemeend hebt de gave **Gods** voor geld te kunnen verwerven.	.4
8:21	Gij hebt part noch deel aan deze zaak, want uw hart is niet recht voor **God**.	.4
8:22	SV Bekeer u dan van deze uw boosheid, en bid **God**,	.4°°
8:37	[... Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van **God** is.]	.4°
9:20	dat hij ... in de synagogen verkondigde, dat Jezus de Zoon van **God** is.	.4
10:2	een godvruchtig man, een vereerder van **God** met zijn gehele huis,	.3
	die vele aalmoezen aan het volk gaf en geregeld tot **God** bad.	.4
10:3	Hij zag in een gezicht ... duidelijk een engel **Gods** bij zich binnenkomen	.4
10:4	Uw gebeden en uw aalmoezen zijn voor **God** in gedachtenis gekomen.	.4
10:15	Wat **God** rein verklaard heeft, moogt gij niet voor onheilig houden.	.1
10:22	Cornelius, een hoofdman, een rechtvaardig man en vereerder van **God**,	.3
10:28	mij heeft **God** doen zien, dat ik niemand onheilig of onrein mag noemen.	.1
10:31	uw gebed is verhoord en aan uw aalmoezen is voor **God** gedacht geworden.	.4
10:33	Wij zijn dan nu allen aanwezig voor het aangezicht **Gods**,	.4
	SV om te horen al hetgeen u door **God** bevolen is.	.4°°
10:34	Inderdaad bemerk ik, dat er bij **God** geen aanneming des persoons is,	.1
10:38	hoe **God** Hem met de Heilige Geest en met kracht heeft gezalfd.	.1
	Hij is rondgegaan, weldoende en genezende ...; want **God** was met Hem.	.1
10:40	Hem heeft **God** ten derden dage opgewekt	.1
10:41	doch aan de getuigen, die door **God** tevoren gekozen waren, aan ons,	.4
10:42	die door **God** is aangesteld tot rechter over levenden en doden.	.4
10:46	want zij hoorden hen spreken in tongen en **God** grootmaken.	.3
11:1	dat ook de heidenen het woord **Gods** aangenomen hadden.	.4
11:9	Wat **God** rein verklaard heeft, moogt gij niet voor onheilig houden.	.1
11:17	Indien nu **God** hun op ... gelijke wijze als ons de gave heeft gegeven ...,	.1
	hoe zou ik dan bij machte geweest zijn **God** tegen te houden?	.3
11:18	toen zij dit gehoord hadden, kwamen zij tot rust en verheerlijkten **God**,	.3
	zeggende: Zo heeft dan **God** ook de heidenen de bekering ... geschonken.	.1
11:23	Toen deze aankwam en de genade **Gods** zag, verheugde hij zich	.4
12:5	maar door de gemeente werd voortdurend tot **God** voor hem gebeden.	.3
12:22	en het volk juichte hem toe: De stem van een **god** en niet van een mens!	.4°▾
12:23	En terstond sloeg hem een engel des Heren, omdat hij **God** de eer niet gaf;	.5
12:24	SV En het Woord **Gods** wies, en vermenigvuldigde.	.4°°
13:5	en te Salamis gekomen, verkondigden zij het woord **Gods** in de synagogen	.4
13:7	Deze begeerde het woord **Gods** te horen	.4
13:16	Mannen van Israël en vereerders van **God**, luistert.	.3

Hand.	13:17	De **God** van dit volk Israël heeft onze vaderen uitverkoren	.1
	13:21	En van toen af vroegen zij om een koning en **God** gaf hun Saul,	.1
	13:23	Uit zijn geslacht heeft **God** ... de Heiland Jezus doen komen,	.1
	13:26	zonen van het geslacht van Abraham, en vereerders van **God** onder u,	.3
	13:30	Maar **God** heeft Hem uit de doden opgewekt;	.1
	13:32	En wij verkondigen u, dat **God** de belofte ... vervuld heeft	.1
	13:36	na voor zijn geslacht de raad **Gods** gediend te hebben,	.4
	13:37	maar Hij, die **God** heeft opgewekt, heeft geen ontbinding gezien.	.1
	13:43	volgden vele van de Joden en de vereerders van **God** ... Paulus en Barnabas,	.4
	13:44	kwam bijna de gehele stad bijeen om het woord **Gods** te horen.	.4°°
	13:46	Het was nodig, dat eerst tot u het woord **Gods** werd gesproken,	.4
	14:11	De **goden** zijn, in mensengedaante, tot ons neergedaald;	.6
	14:15	dat gij u van dit ijdel bedrijf moet bekeren tot de levende **God**,	.3
	14:22	dat wij door vele verdrukkingen het Koninkrijk **Gods** moeten binnengaan.	.4
	14:26	waar zij aan de genade **Gods** waren opgedragen voor het werk,	.4
	14:27	riepen zij ... bijeen en gaven verslag van al wat **God** met hen gedaan had,	.1
	15:4	zij ... vermeldden al wat **God** met hen gedaan had.	.1
	15:7	gij weet, dat **God** van de aanvang af mij onder u heeft verkoren,	.1°˙
	15:8	**God**, die de harten kent, heeft getuigd door hun de Heilige Geest te geven	.1
	15:10	wat stelt gij **God** op de proef door een juk op de hals ... te leggen,	.3
	15:12	zij hoorden Barnabas en Paulus verhalen wat ... **God** ... gedaan had.	.1
	15:14	hoe **God** van meet aan erop bedacht geweest is een volk ... te vergaderen.	.1
	15:18	SV **Gode** zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend.	.5°
	15:19	die zich uit de heidenen tot **God** bekeren,	.3
	15:40	SV door de broeders aan de genade **Gods** bevolen zijnde.	.4°°
	16:10	daar wij eruit opmaakten, dat **God** ons had geroepen	.1˙˙
	16:14	Lydia, een purperverkoopster uit de stad Tyatira, die **God** vereerde,	.3
	16:17	Deze mensen zijn dienstknechten van de allerhoogste **God**,	.4
	16:25	Maar omstreeks middernacht baden Paulus en Silas en zongen **Gods** lof,	.3
	16:32	En zij spraken het woord **Gods** tot hem in tegenwoordigheid van allen,	.4˙˙
	16:34	dat hij met zijn gehele huis tot het geloof in **God** gekomen was.	.5
	17:13	dat het woord **Gods** ook te Berea door Paulus werd verkondigd,	.4
	17:23	heb ik ook een altaar gevonden met het opschrift: Aan een onbekende **god**.	.5
	17:24	De **God**, die de wereld gemaakt heeft en al wat daarin is,	.1
	17:27	opdat zij **God** zouden zoeken, of zij Hem al tastende vinden mochten,	.3˙˙
	17:29	Daar wij dan van **Gods** geslacht zijn,	.4
	17:30	**God** dan verkondigt, met voorbijzien van de tijden der onwetendheid,	.1
	18:7	Titius Justus, die **God** vereerde, wiens huis naast de synagoge stond.	.3
	18:11	hij woonde daar een jaar en zes maanden en leerde onder hen het woord **Gods**.	.4
	18:13	Deze tracht de mensen te overreden om **God** op onwettige wijze te vereren.	.3
	18:21	maar hij nam afscheid en zeide: Zo **God** wil, kom ik bij u terug.	.4
	18:26	namen zij hem tot zich en legden hem de weg **Gods** nauwkeuriger uit.	.4°˙
	19:8	om hen door besprekingen te overtuigen aangaande het Koninkrijk **Gods**.	.4
	19:11	En **God** deed buitengewone krachten door de handen van Paulus,	.1
	19:26	door te zeggen, dat **goden**, die met handen worden gemaakt, geen goden zijn;	.6
	19:37	zonder dat zij tempelrovers zijn, of onze **godin** lasteren.	.3˙˙
	20:21	Joden en Grieken betuigde zich te bekeren tot **God** en te geloven	.3

20:24 om het evangelie der genade **Gods** te betuigen. .4
20:25 SV waar ik doorgegaan ben, predikende het Koninkrijk **Gods**, .4°
20:27 want ik heb niet nagelaten u al de raad **Gods** te verkondigen. .4
20:28 om de gemeente **Gods** te weiden, die Hij Zich ... verworven heeft. .4
20:32 SV En nu, broeders, ik beveel u **Gode**, en het woord Zijner genade, .5°°
21:19 verhaalde hij in bijzonderheden, wat **God** onder de heidenen ... had verricht. .1
21:20 En zij loofden **God**, toen zij dit hoorden, .3˙˙
22:3 Ik ben een Jood, ..., een ijveraar voor **God** evenals gij allen heden zijt. .4
22:14 De **God** onzer vaderen heeft u voorbestemd om zijn wil te leren kennen .1
23:1 Mannen broeders, ik voor mij heb een volkomen zuiver geweten voor **God** .5
23:3 Toen zeide Paulus tot hem: **God** moge u slaan, gij gewitte wand! .1
23:4 Maar de omstanders zeiden: Scheldt gij de hogepriester **Gods** uit? .4
24:14 Maar dit erken ik voor u, dat ik ... de **God** der vaderen vereer, .5
24:15 terwijl ik van **God** hoop, gelijk ook dezen zelf het verwachten, .3
24:16 altijd een onergerlijk geweten te hebben voor **God** en de mensen. .3
26:6 om mijn hoop op de belofte, die door **God** aan onze vaderen gedaan is; .4
26:8 Waarom wordt het bij u ongelofelijk geacht, als **God** doden opwekt? .1
26:18 om hun ogen te openen ter bekering ... van de macht van de satan tot **God**, .3
26:20 dat zij met berouw zich zouden bekeren tot **God** .3
26:22 Als een getuige, die hulp van **God** heeft ontvangen tot op deze dag, .4
26:29 En Paulus zeide: Ik zou **God** wel willen bidden, .5
27:23 een engel van de **God**, wie ik toebehoor en die ik vereer, .4
27:24 en zie, allen, die met u varen, heeft **God** u geschonken. .1
27:25 dit vertrouwen heb ik op **God**, dat het zo zal gaan, als mij gezegd is. .5
27:35 En terwijl hij dit zeide, nam hij brood, dankte **God** .5
28:6 sloeg hun mening om en zeiden zij, dat hij een **god** was. .3°˙
28:15 en toen Paulus hen zag, dankte hij **God** en greep moed. .5
28:23 wie hij met nadruk het Koninkrijk **Gods** voorstelde, .4
28:28 Het zij u dan bekend, dat dit heil **Gods** aan de heidenen gezonden is; .4
28:31 predikende het Koninkrijk **Gods**, en onderricht gevende .4
Rom. 1:1 afgezonderd tot verkondiging van het evangelie van **God**, .4
1:4 door zijn opstanding uit de doden verklaard **Gods** Zoon te zijn .4
1:7 aan alle geliefden **Gods**, geroepen heiligen, die te Rome zijn: genade .4
zij u en vrede van **God**, onze Vader, en van de Here Jezus Christus. .4
1:8 In de eerste plaats dank ik mijn **God** door Jezus Christus over u allen, .5
1:9 **God**, die ik met mijn geest dien in het evangelie van zijn Zoon, .1
1:10 of mij eindelijk door de wil van **God** eens een weg gebaand moge worden .4
1:16 Want ik schaam mij het evangelie niet; want het is een kracht **Gods** .4
1:17 Want gerechtigheid **Gods** wordt daarin geopenbaard uit geloof tot geloof, .4
1:18 Want toorn van **God** openbaart zich van de hemel over alle goddeloosheid .4
1:19 daarom dat hetgeen van **God** gekend kan worden in hen openbaar is, .4
want **God** heeft het hun geopenbaard. .1
1:21 Immers, hoewel zij **God** kenden, .3
hebben zij Hem niet als **God** verheerlijkt of gedankt, .3
1:23 en zij hebben de majesteit van de onvergankelijke **God** vervangen .4
1:25 Zij immers hadden de waarheid **Gods** vervangen door de leugen .4
1:26 Daarom heeft **God** hen overgegeven aan schandelijke lusten, .1

Rom.	1:28	En daar zij het verwerpelijk achtten **God** te erkennen,	.3
		heeft **God** hen overgegeven aan een verwerpelijk denken	.1
	1:32	hoewel zij de rechtseis van **God** kenden,	.4
	2:2	Wij weten echter, dat het oordeel **Gods** onpartijdig gaat over hen,	.4
	2:3	Rekent gij wellicht hierop, ..., dat gij het oordeel **Gods** ontgaan zult?	.4
	2:4	beseft gij niet, dat de goedertierenheid **Gods** u tot boetvaardigheid leidt?	.4
	2:5	de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel **Gods**,	.4
	2:11	Want er is geen aanzien des persoons bij **God**.	.5
	2:13	want niet de hoorders der wet zijn rechtvaardig bij **God**,	.5
	2:16	ten dage, dat **God** het in de mensen verborgene oordeelt	.1
	2:17	Indien gij u dan Jood laat noemen, steunt op de wet, u beroemt op **God**,	.5
	2:23	Die u op de wet beroemt, onteert gij **God** door uw overtreden van de wet?	.3
	2:24	Want de naam **Gods** wordt om u gelasterd onder de heidenen,	.4
	2:29	Dan komt zijn lof niet van mensen, maar van **God**.	.4
	3:2	In de eerste plaats [toch] dit, dat hun de woorden **Gods** zijn toevertrouwd.	.4
	3:3	zal dan hun ontrouw de trouw **Gods** tenietdoen?	.4
	3:4	Maar het blijve: **God** waarachtig en ieder mens leugenachtig,	.1
	3:5	Maar indien onze onrechtvaardigheid **Gods** rechtvaardigheid staaft, ...	.4
		Is **God**, die zijn toorn doet voelen ... soms onrechtvaardig?	.1
	3:6	Volstrekt niet! Hoe zal **God** anders de wereld oordelen?	.1
	3:7	indien de waarachtigheid **Gods** ... des te overvloediger is gebleken	.4
	3:11	er is niemand, die verstandig is, niemand, die **God** ernstig zoekt:	.3
	3:18	De vreze **Gods** staat hun niet voor ogen.	.4
	3:19	opdat alle mond gestopt en de gehele wereld strafwaardig worde voor **God**.	.5
	3:21	Thans is echter buiten de wet om gerechtigheid **Gods** openbaar geworden,	.4
	3:22	en wel gerechtigheid **Gods** door het geloof in [Jezus] Christus,	.4
	3:23	Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid **Gods**,	.4
	3:25	Hem heeft **God** voorgesteld als zoenmiddel door het geloof,	.1
	3:26	(25) ..., die tevoren onder de verdraagzaamheid **Gods** gepleegd waren,	.4
	3:29	Of is God alleen de **God** der Joden? Niet ook der heidenen?	.1
	3:30	Indien er namelijk één **God** is, die de besnedenen rechtvaardigen zal	.1
	4:2	dan heeft hij roem, maar niet bij **God**.	.3
	4:3	Abraham geloofde **God** en het werd hem tot gerechtigheid gerekend.	.5
	4:6	aan wie **God** gerechtigheid toerekent zonder werken:	.1
	4:17	voor het aangezicht van die **God**, in wie hij geloofde,	.4
	4:20	maar aan de belofte **Gods** heeft hij niet getwijfeld door ongeloof,	.4
		doch hij werd versterkt in zijn geloof en gaf **Gode** eer,	.5
	5:1	Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede met **God**	.3
	5:2	genade, waarin wij staan, en roemen in de hoop op de heerlijkheid **Gods**.	.4
	5:5	omdat de liefde **Gods** in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest,	.4
	5:8	**God** echter bewijst zijn liefde jegens ons,	.1
	5:10	als wij, toen wij vijanden waren, met **God** verzoend zijn	.5
	5:11	en dát niet alleen, maar wij roemen zelfs in **God** door onze Here Jezus	.5
	5:15	veel meer is de genade **Gods** ... voor zeer velen overvloedig geworden	.4
	6:10	wat zijn leven betreft, leeft Hij voor **God**.	.5
	6:11	dat gij wel dood zijt voor de zonde, maar levend voor **God** in Christus	.5
	6:13	stelt u ten dienste van **God**, als mensen, die ... thans leven,	.5
		en stelt uw leden als wapenen der gerechtigheid ten dienste van **God**.	.5

6:17	Maar **Gode** zij dank: gij wáárt slaven der zonde,	.5
6:22	vrijgemaakt van de zonde en in de dienst van **God** gekomen,	.5
6:23	de genade, die **God** schenkt, is het eeuwige leven in Christus Jezus,	.4
7:4	opdat wij **Gode** vrucht zouden dragen.	.5
7:22	want naar de inwendige mens verlustig ik mij in de wet **Gods**,	.4
7:25	**Gode** zij dank door Jezus Christus, onze Here!	.5
	(26) Derhalve ben ik zelf met mijn verstand dienstbaar aan de wet **Gods**,	.4
8:3	**God** heeft ... de zonde veroordeeld in het vlees,	.1
8:7	Daarom dat de gezindheid van het vlees vijandschap is tegen **God**;	.3
	want het onderwerpt zich niet aan de wet **Gods**;	.4
8:8	zij, die in het vlees zijn, kunnen **Gode** niet behagen.	.5
8:9	althans, indien de Geest **Gods** in u woont.	.4
8:14	Want allen, die door de Geest **Gods** geleid worden,	.4
	zijn zonen **Gods**.	.4
8:16	Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen **Gods** zijn.	.4
8:17	Zijn wij nu kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen: erfgenamen van **God**,	.4
8:19	wacht de schepping op het openbaar worden der zonen **Gods**.	.4
8:21	de vrijheid van de heerlijkheid der kinderen **Gods**.	.4
8:27	dat Hij namelijk naar de wil van **God** voor heiligen pleit.	.3
8:28	Wij weten nu, dat [**God**] alle dingen doet medewerken ten goede voor hen,	.1 *
	die **God** liefhebben, die volgens zijn voornemen geroepenen zijn.	.3
8:31	Als **God** vóór ons is, wie zal tegen ons zijn?	.1
8:33	Wie zal uitverkorenen **Gods** beschuldigen?	.4
	God is het, die rechtvaardigt;	.1
8:34	die ter rechterhand **Gods** is, die ook voor ons pleit.	.4
8:39	noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde **Gods**,	.4
9:5	de Christus, die is boven alles, **God**, te prijzen tot in eeuwigheid!	.1
9:6	Maar het is niet mogelijk, dat het woord **Gods** zou vervallen zijn.	.4
9:8	Dat wil zeggen: niet de kinderen van het vlees zijn kinderen **Gods**,	.4
9:11	opdat het verkiezend voornemen **Gods** zou blijven, niet op grond van werken,	.4°*
9:14	Wat zullen wij dan zeggen: Zou er onrechtvaardigheid zijn bij **God**?	.5
9:16	Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, ..., maar van **God**,	.4
9:20	Maar gij, o mens! wie zijt gij, dat gij **God** zoudt tegenspreken?	.5
9:22	als **God** ... de voorwerpen ... met veel lankmoedigheid verdragen heeft	.1
9:26	daar zullen zij genoemd worden: zonen van de levende **God**.	.4
10:1	de begeerte mijns harten en mijn gebed over hun behoud gaan tot **God** uit.	.3
10:2	Want ik getuig van hen, dat zij ijver voor **God** bezitten,	.4
10:3	Want onbekend met **Gods** gerechtigheid ...,	.4
	hebben zij zich aan de gerechtigheid **Gods** niet onderworpen.	.4
10:9	indien gij ... gelooft, dat **God** Hem uit de doden heeft opgewekt,	.1
10:17	SV Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het woord **Gods**.	.4°°
11:1	Ik vraag dan: **God** heeft zijn volk toch niet verstoten? Volstrekt niet!	.1
11:2	**God** heeft zijn volk niet verstoten, dat Hij tevoren gekend heeft.	.1
	... (de geschiedenis van) Elia, als hij Israël bij **God** aanklaagt:	.5
11:8	gelijk geschreven staat: **God** gaf hun een geest van diepe slaap,	.1
11:21	indien **God** de natuurlijke takken niet gespaard heeft,	.1
11:22	Let dan op de goedertierenheid **Gods** en zijn gestrengheid:	.4
	over de gevallenen gestrengheid, maar over u goedertierenheid **Gods**,	.4 *

Rom.	11:23	**God** is immers bij machte hen opnieuw te enten.	.1
	11:29	Want de genadegaven en de roeping **Gods** zijn onberouwelijk.	.4
	11:30	Want evenals gij eertijds aan **God** ongehoorzaam waart,	.5
	11:32	Want **God** heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten,	.1
	11:33	O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis **Gods**,	.4
	12:1	Ik vermaan u dan, broeders, met beroep op de barmhartigheden **Gods**,	.4
		dat gij uw lichamen stelt tot een ... **Gode** welgevallig offer:	.5°*
	12:2	opdat gij moogt erkennen wat de wil van **God** is, het goede, welgevallige	.4
	12:3	naar de mate van het geloof, dat **God** elkeen ... heeft toebedeeld.	.1
	13:1	Want er is geen overheid dan door **God**	.4
		en die er zijn, zijn door **God** gesteld.	.4
	13:2	Wie zich dus tegen de overheid verzet, wederstaat de instelling **Gods**,	.4
	13:4	Zij staat immers in dienst van **God**, u ten goede.	.4
		... zij staat immers in de dienst van **God**, als toornende wreekster	.4
	13:6	zij zijn dienaren **Gods**, die juist op dit punt voortdurend letten.	.4
	14:3	wie niet eet, oordele hem niet, die wèl eet, want **God** heeft hem aanvaard.	.1
	14:4	SV want **God** is machtig hem vast te stellen.	.1°°
	14:6	en wie eet, doet het om de Here, want hij dankt **God**;	.5
		en wie niet eet, laat het na om de Here en ook hij dankt **God**.	.5
	14:10	Want wij zullen allen gesteld worden voor de rechterstoel **Gods**.	.4**
	14:11	voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal **God** loven.	.5
	14:12	Zo zal [dan] een ieder onzer voor zichzelf rekenschap geven [aan **God**].	.5°
	14:17	Want het Koninkrijk **Gods** bestaat niet in eten en drinken,	.4
	14:18	wie ... een dienstknecht is van Christus, is welgevallig bij **God**,	.5
	14:20	Breek niet ter wille van spijs het werk **Gods** af;	.4
	14:22	Houd gij het geloof, dat gij hebt bij uzelf voor het aangezicht **Gods**.	.4
	15:5	De **God** nu der volharding en der vertroosting geve u eensgezind ... te zijn	.1
	15:6	opdat gij ... de **God** en Vader van onze Here ... moogt verheerlijken.	.3
	15:7	zoals ook Christus ons aanvaard heeft tot heerlijkheid **Gods**.	.4
	15:8	dat Christus ter wille van de waarachtigheid **Gods** een dienaar ... geweest is,	.4
	15:9	en dat de heidenen **God** ter wille van zijn ontferming gaan verheerlijken,	.3
	15:13	De **God** nu der hope vervulle u met louter vreugde en vrede in uw geloof,	.1
	15:15	krachtens de mij van **God** geschonken genade,	.4
	15:16	in de heilige dienst van het evangelie **Gods**,	.4
	15:17	Mijn roem bij **God** is dan ook in Christus Jezus.	.3
	15:19	SV Door kracht van tekenen, en door de kracht van de Geest **Gods**,	.4°
	15:30	om samen met mij te worstelen in den gebede voor mij tot **God**,	.3
	15:32	in blijdschap tot u gekomen met **Gods** wil,	.4
	15:33	De **God** nu des vredes zij met u allen! Amen.	.1
	16:20	De **God** nu des vredes zal weldra de satan onder uw voeten vertreden.	.1
	16:26	thans geopenbaard en ... volgens bevel van de eeuwige **God** ... bekendgemaakt	.4
	16:27	Hem, de alleen wijze **God**, zij, door Jezus Christus, de heerlijkheid	.5
1Cor.	1:1	Paulus, een geroepen apostel van Christus Jezus door de wil van **God**,	.4
	1:2	aan de gemeente **Gods** te Korinte, aan de geheiligden in Christus Jezus,	.4
	1:3	genade zij u en vrede van **God**, onze Vader, en van de Here Jezus Christus.	.4
	1:4	Ik dank **God** te allen tijde over u,	.5
		vanwege de genade **Gods**, die u in Christus Jezus geschonken is;	.4

1:9	**God** is getrouw, door wie gij zijt geroepen tot gemeenschap	.1
1:14	SV Ik dank **God**, dat ik niemand van u gedoopt heb, dan Krispus en Gajus;	.5°
1:18	maar voor ons, die behouden worden, is het een kracht **Gods**.	.4
1:20	Heeft **God** niet de wijsheid der wereld tot dwaasheid gemaakt?	.1
1:21	Want daar de wereld in de wijsheid **Gods**	.4
	door haar wijsheid **God** niet gekend heeft,	.3
	heeft het **Gode** behaagd door de dwaasheid der prediking te redden	.1
1:24	(prediken wij) Christus, de kracht **Gods**	.4
	en de wijsheid **Gods**.	.4
1:25	Want het dwaze van **God** is wijzer dan de mensen	.4
	en het zwakke van **God** is sterker dan de mensen.	.4
1:27	Integendeel, wat voor de wereld dwaas is, heeft **God** uitverkoren ...,	.1
	en wat voor de wereld zwak is, heeft **God** uitverkoren	.1
1:28	wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, heeft **God** uitverkoren,	.1
1:29	opdat geen vlees zou roemen voor **God**.	.4··
1:30	die ons van **God** is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging	.4
2:1	ben ik ... niet met schittering ... het getuigenis van **God** komen brengen.	.4
2:5	opdat uw geloof ... zou rusten ... op kracht van **God**.	.4
2:7	wat wij spreken, als een geheimenis, is de verborgen wijsheid **Gods**,	.4°·
	die **God** (reeds) van eeuwigheid voorbeschikt heeft tot onze heerlijkheid.	.1
2:9	al wat **God** heeft bereid voor degenen, die Hem liefhebben.	.1
2:10	Want óns heeft **God** het geopenbaard door de Geest.	.1°·
	Want de Geest doorzoekt alle dingen, zelfs de diepten **Gods**.	.4
2:11	Zo weet ook niemand, wat in **God** is,	.4
	dan de Geest **Gods**.	.4
2:12	Wij nu hebben niet de geest der wereld ontvangen, maar de Geest uit **God**,	.4
	opdat wij zouden weten, wat ons door **God** in genade geschonken is.	.4
2:14	een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest **Gods** is,	.4
3:6	Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, maar **God** gaf de wasdom.	.1
3:7	Daarom, noch wie plant, noch wie begiet, betekent iets, maar **God**,	.1
3:9	Want **Gods** medearbeiders zijn wij;	.4
	Gods akker,	.4
	Gods bouwwerk zijt gij.	.4
3:10	Naar de genade **Gods**, die mij gegeven is, heb ik ... het fundament gelegd,	.4
3:16	Weet gij niet, dat gij **Gods** tempel zijt	.4
	en dat de Geest **Gods** in u woont?	.4
3:17	Zo iemand **Gods** tempel schendt,	.4
	God zal hem schenden.	.1
	Want de tempel **Gods**, en dat zijt gij, is heilig!	.4
3:19	Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid voor **God**.	.5
3:23	doch gij zijt van Christus, en Christus is van **God**.	.4
4:1	aan wie het beheer van de geheimenissen **Gods** is toevertrouwd.	.4
4:5	En dan zal aan elk zijn lof geworden van **God**.	.4
4:9	het schijnt mij toe, dat **God** ons ... de laatste plaats heeft aangewezen	.1
4:20	Want het Koninkrijk **Gods** bestaat niet in woorden, maar in kracht.	.4
5:13	Hen, die buiten zijn, zal **God** oordelen.	.1
6:9	dat onrechtvaardigen het Koninkrijk **Gods** niet beërven zullen?	.4°·

1Cor.	6:10	dieven, geldgierigen, ..., zullen het Koninkrijk **Gods** niet beërven.	.4
	6:11	maar gij zijt gerechtvaardigd ... door de Geest van onze **God**.	.4
	6:13	en **God** zal zowel het een als het ander teniet doen.	.1
	6:14	**God** heeft niet alleen de Here opgewekt, maar zal ook ons opwekken	.1
	6:19	de Heilige Geest, die in u woont, die gij van **God** ontvangen hebt,	.4
	6:20	Want gij zijt gekocht en betaald. Verheerlijkt dan **God** met uw lichaam.	.3
		SV in uw lichaam en in uw geest, die van **God** zijn.	.4°
	7:7	Doch iedereen heeft van **God** zijn bijzondere gave, de een deze, de ander die.	.4
	7:15	tot vrede heeft **God** u geroepen.	.1
	7:17	SV Doch gelijk **God** aan een ieder heeft uitgedeeld,	.1°°
		zo, als **God** hem geroepen heeft. Zo schrijf ik het in alle gemeenten voor	.1˙˙
	7:19	en onbesneden zijn betekent niets, maar wèl het houden van **Gods** geboden.	.4
	7:24	iedereen blijve voor **God** in die toestand, waarin hij werd geroepen.	.5
	7:40	en ik meen ook de Geest **Gods** te hebben.	.4
	8:3	maar heeft iemand **God** lief, dan is deze door Hem gekend.	.3
	8:4	dat er geen afgod in de wereld bestaat en dat er geen **God** is dan Eén.	.1
	8:5	Want al zijn er zogenaamde **goden**, hetzij in de hemel, hetzij op de aarde	.6
		– en werkelijk zijn er **goden** in menigte en heren in menigte –	.6
	8:6	voor ons nochtans is er maar één **God**, de Vader, uit wie alle dingen zijn	.1
	8:8	Nu zal wat wij eten, ons niet bij **God** brengen;	.5
	9:9	Bemoeit **God** Zich soms met de ossen?	.5
	9:21	SV (voor **God** ... niet zonder de wet, maar voor Christus onder de wet),	.5°°
		hoewel niet zonder de wet van **God**, want ik sta onder de wet van Christus	.4˙˙
	10:5	En toch heeft **God** in het merendeel van hen geen welgevallen gehad,	.1
	10:13	**God** ..., die niet zal gedogen, dat gij boven vermogen verzocht wordt,	.1
	10:20	dat hun offeren een offeren is aan boze geesten en niet aan **God**	.5
	10:31	Of gij dus eet of drinkt, of wat ook doet, doet het alles ter ere **Gods**.	.4
	10:32	Geeft ... noch aan Grieken, noch aan de gemeente **Gods** aanstoot;	.4
	11:3	het hoofd der vrouw is de man, en het hoofd van Christus is **God**.	.1
	11:7	hij is het beeld en de heerlijkheid **Gods**,	.4
	11:12	zo is ook de man door de vrouw; alles is echter uit **God**.	.4
	11:13	is het voegzaam, dat een vrouw met ongedekten hoofde tot **God** bidt?	.5
	11:16	wij hebben zulk een gewoonte niet, en evenmin de gemeenten **Gods**.	.4
	11:22	Of minacht gij (zózeer) de gemeente **Gods**, ...?	.4
	12:3	dat niemand, door de Geest **Gods** sprekende, zegt: Vervloekt is Jezus;	.4
	12:6	en er is verscheidenheid in werkingen, maar het is dezelfde **God**,	.1
	12:18	Nu heeft **God** echter de leden ... hun plaats in het lichaam aangewezen,	.1
	12:24	**God** heeft evenwel het lichaam zó samengesteld,	.1
	12:28	En **God** heeft sommigen aangesteld in de gemeente, ten eerste apostelen,	.1
	14:2	Want wie in een tong spreekt, spreekt niet tot mensen, maar tot **God**,	.5
	14:18	Ik dank **God**, dat ik meer dan gij allen in tongen spreek;	.5
	14:25	en hij zal zich ter aarde werpen, **God** aanbidden	.5
		en belijden, dat **God** inderdaad in uw midden is.	.1
	14:28	dan moet men zwijgen in de gemeente, maar tot zichzelf en tot **God** spreken.	.5
	14:33	want **God** is geen God van wanorde, maar van vrede.	.1
	14:36	Of is het woord **Gods** bij u begonnen? Of heeft het alleen u bereikt?	.4
	15:9	omdat ik de gemeente **Gods** vervolgd heb.	.4

15:10 Maar door de genade **Gods** ben ik, wat ik ben, ..., .4
doch niet ik, maar de genade **Gods**, die met mij is. .4
15:15 Dan blijken wij ook valse getuigen van **God** te zijn, .4
want dan hebben wij tegen **God** in getuigd, .4
15:24 wanneer Hij het koningschap aan **God** de Vader overdraagt, .5
15:28 opdat **God** zij alles in allen. .1
15:34 en zondigt niet langer, want sommigen hebben geen besef van **God**. .4
15:38 Maar **God** geeft er een lichaam aan, gelijk Hij dat gewild heeft, .1
15:50 vlees en bloed kunnen het Koninkrijk **Gods** niet beërven .4
15:57 Maar **Gode** zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Here Jezus .5
2Cor. 1:1 Paulus, door de wil van **God** een apostel van Christus Jezus, .4
en Timoteüs, de broeder, aan de gemeente **Gods**, die te Korinte is, .4
1:2 genade zij u en vrede van **God**, onze Vader, en van de Here Jezus Christus. .4
1:3 Geloofd zij de **God** en Vader van onze Here Jezus Christus, .1
de Vader der barmhartigheden en de **God** aller vertroosting, .1
1:4 de troost, waarmede wijzelf door **God** vertroost worden. .4
1:9 opdat wij niet op onszelf vertrouwen zouden stellen, maar op **God**, .5
1:12 dat wij in heiligheid en reinheid **Gods**, niet in vleselijke wijsheid, .4
maar in de genade **Gods**, in de wereld verkeerd hebben, .4
1:18 Bij de trouw van **God**: ons spreken tot u is niet: ja en neen! .1
1:19 Immers, de Zoon van **God**, Christus Jezus, die in uw midden verkondigd is .4
1:20 Want hoevele beloften **Gods** er ook zijn, in Hem is het: Ja; .4
daarom is ook door Hem het: Amen, tot eer van **God** door ons. .5
1:21 die ons met u bevestigt in de Gezalfde en ons heeft gezalfd, is **God**, .1
1:23 Maar ik roep **God** aan tot getuige over mijn ziel, .3
2:14 Maar **God** zij gedankt, die ons te allen tijde in Christus doet zegevieren .5
2:15 want wij zijn voor **God** een geur van Christus onder hen, die gered worden, .5
2:17 Want wij zijn niet als zovelen, die winst maken uit het woord van **God**, .4
maar wij spreken in Christus uit zuivere bedoelingen, ja, op gezag van **God** .4
en voor **Gods** aangezicht. .4
3:3 niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de levende **God**, .4
3:4 Zulk een vertrouwen hebben wij door Christus op **God**. .3
3:5 maar onze bekwaamheid is **Gods** werk, .4
4:2 daar wij niet met sluwheid omgaan of het woord **Gods** vervalsen, .4
maar ... onze eigen aanbeveling zijn voor het oog van **God**. .4
4:4 wier overleggingen de **god** dezer eeuw met blindheid heeft geslagen, .1
... het evangelie der heerlijkheid van Christus, die het beeld **Gods** is. .4
4:6 Want de **God**, die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, ..., .1
om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid **Gods** .4
4:7 zodat de kracht, die alles te boven gaat, van **God** is en niet van ons: .4
4:15 opdat ... door steeds meerderen ... dank worde gebracht ter ere **Gods**. .4
5:1 Want wij weten, dat ... wij een gebouw van **God** hebben, in de hemelen, .4
5:5 **God** is het, die ons juist dáártoe bereid heeft .1
5:11 voor **God** echter is ons bedoelen openbaar .5
5:13 Want hetzij wij in geestvervoering kwamen, het was in dienst van **God**, .5
5:18 En dit alles is uit **God**, die door Christus ons met Zich verzoend heeft .4
5:19 dat **God** in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was, .1

2Cor. 5:20 Wij zijn dus gezanten van Christus, alsof **God** door onze mond u vermaande; .4
in naam van Christus vragen wij u: laat u met **God** verzoenen. .5
5:21 opdat wij zouden worden gerechtigheid **Gods** in Hem. .4
6:1 Maar als medewerkers (**Gods**) vermanen wij u .4
6:4 maar wij doen onszelf in alles kennen als dienaren **Gods**: .4
6:7 in de prediking van de waarheid, in de kracht **Gods**; .4
6:16 Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel **Gods** met afgoden? .4
Wij toch zijn de tempel van de levende **God**, .4
gelijk **God** gesproken heeft: Ik zal onder hen wonen en wandelen. .1
en Ik zal hun **God** zijn en zij zullen mijn volk zijn. .1
7:1 laten wij ... onze heiligheid volmaken in de vreze **Gods**. .4
7:6 **God**, die de nederigen troost, heeft ons getroost door de komst van Titus, .1
7:9 want gij zijt bedroefd geworden naar **Gods** wil, .3
7:10 Want de droefheid naar **Gods** wil brengt onberouwelijke inkeer tot heil, .3
7:11 wat juist deze ervaring van droefheid naar **Gods** wil u gebracht heeft: .3
7:12 opdat uw zorg voor ons bij u openbaar zou worden voor het aangezicht **Gods**. .4
8:1 Wij maken u de genade **Gods** bekend, broeders, .4
8:5 zij gaven zich ... eerst aan de Here en door de wil van **God** ook aan ons; .4
8:16 **God** zij gedankt, die dezelfde toewijding voor u in het hart van Titus geeft, .5
9:7 want **God** heeft de blijmoedige gever lief. .1
9:8 En **God** is bij machte alle genade in u overvloedig te schenken, .1
9:11 welke door onze bemiddeling dankzegging aan **God** bewerkt. .5
9:12 maar het is ook overvloedig door vele dankzeggingen aan **God**. .5
9:13 Want door dit duidelijk blijk van hulpbetoon prijzen zij **God** .3
9:14 om de buitengewone genade **Gods**, die op u rust. .4
9:15 **Gode** zij dank voor zijn onuitsprekelijke gave! .5
10:4 de wapenen van onze veldtocht zijn niet vleselijk, maar krachtig voor **God** .5
10:5 en elke schans, die opgeworpen wordt tegen de kennis van **God**, .4
10:13 binnen de perken van de regel, die **God** ons als beperking gesteld heeft, .1
11:2 met een ijver **Gods** waak ik over u, want ik heb u verbonden aan één man, .4
11:7 door u om niet het evangelie **Gods** te verkondigen? .4
11:11 Waarom niet? Omdat ik u niet liefheb? **God** weet het. .1
11:31 De **God** en Vader van onze Here Jezus, geprezen zij Hij in eeuwigheid, .1
12:2 of dat het buiten het lichaam was, weet ik niet, **God** weet het .1
12:3 of het in het lichaam of buiten het lichaam was, weet ik niet, **God** weet het .1
12:19 Maar wij spreken voor het aangezicht van **God** in Christus, .4
12:21 Ik vrees, dat, als ik weer kom, mijn **God** mij bij u verootmoedigen zal .1
13:4 Hij is gekruisigd uit zwakheid, maar Hij leeft uit de kracht **Gods**. .4
..., maar wij zullen met Hem leven voor u uit de kracht **Gods**. .4
13:7 Ja, wij bidden tot **God**, dat gij generlei kwaad zult doen, .3
13:11 houdt vrede, en de **God** der liefde en des vredes zal met u zijn. .1
13:13 en de liefde **Gods**, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen. .4
Gal. 1:1 door Jezus Christus, en **God**, de Vader, die Hem opgewekt heeft .4
1:3 genade zij u en vrede van **God**, onze Vader, en van de Here Jezus Christus, .4
1:4 om ons te trekken uit de ... boze wereld, naar de wil van onze **God** .4
1:10 Tracht ik thans mensen te winnen, of **God**? Of zoek ik mensen te behagen? .3
1:13 ik heb de gemeente **Gods** bovenmate vervolgd en getracht haar uit te roeien, .4

	1:15	SV wanneer het **Gode** behaagd heeft, Die mij ... afgezonderd heeft,	.1°
	1:20	Wat ik u schrijf, zie, voor het aangezicht van **God**, ik lieg niet.	.4
	1:24	En zij verheerlijkten **God** in mij.	.3
	2:6	**God** ziet de persoon niet aan	.1
	2:19	Want ik ben door de wet voor de wet gestorven om voor **God** te leven.	.5
	2:20	leef ik door het geloof in de Zoon van **God**, die mij heeft liefgehad	.4
	2:21	Ik ontneem aan de genade **Gods** haar kracht niet;	.4
	3:6	Op dezelfde wijze heeft ook Abraham **God** geloofd	.5
	3:8	de Schrift, die tevoren zag, dat **God** de heidenen uit geloof rechtvaardigt,	.1
	3:11	En dat door de wet niemand voor **God** gerechtvaardigd wordt, is duidelijk;	.5
	3:17	het testament, waaraan door **God** tevoren rechtskracht verleend was,	.4
	3:18	en juist door een belofte heeft **God** aan Abraham zijn gunst bewezen.	.1
	3:20	Een middelaar is niet (de vertegenwoordiger) van één; **God** echter is één.	.1
	3:21	Is de wet dan in strijd met de beloften [**Gods**]? Volstrekt niet!	.4°
	3:26	Want gij zijt allen zonen van **God**, door het geloof, in Christus Jezus.	.4
	4:4	toen de volheid des tijds gekomen was, heeft **God** zijn Zoon uitgezonden,	.1
	4:6	En, dat gij zonen zijt – **God** heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden	.1
	4:7	indien gij zoon zijt, dan zijt gij ook erfgenaam door **God**.	.4°*
	4:8	Maar in de tijd, dat gij **God** niet kendet,	.3
		hebt gij **goden** gediend, die het in wezen niet zijn.	.8
	4:9	Nu gij echter **God** hebt leren kennen,	.3
		ja, meer nog, door **God** gekend zijt, hoe kunt gij thans terugkeren	.4
	4:14	maar gij hebt mij ontvangen als een bode **Gods**, (ja,) als Christus Jezus.	.4
	5:21	dat wie ... dingen bedrijven, het Koninkrijk **Gods** niet zullen beërven.	.4
	6:7	Dwaalt niet, **God** laat niet met Zich spotten.	.1
	6:16	vrede en barmhartigheid kome over hen, en ook over het Israël **Gods**.	.4
Ef.	1:1	Paulus, door de wil van **God** een apostel van Christus Jezus,	.4
	1:2	genade zij u en vrede van **God**, onze Vader, en van de Here Jezus Christus.	.4
	1:3	Gezegend zij de **God** en Vader van onze Here Jezus Christus,	.1
	1:17	opdat de **God** van onze Here Jezus ... u geve de Geest van wijsheid	.1
	2:4	**God** echter ... heeft ... (5) ons ... mede levend gemaakt met Christus,	.1
	2:8	door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van **God**;	.4
	2:10	om goede werken te doen, die **God** tevoren bereid heeft,	.1
	2:16	en de twee, tot één lichaam verbonden, weder met **God** te verzoenen	.5
	2:19	Zo zijt gij ... medeburgers der heiligen en huisgenoten **Gods**,	.4
	2:22	in wie ook gij mede gebouwd wordt tot een woonstede **Gods** in de Geest.	.4
	3:2	gij hebt immers gehoord van de bediening door **Gods** genade mij ... gegeven:	.4
	3:7	waarvan ik een dienaar geworden ben naar de genadegave **Gods**,	.4
	3:9	dat van eeuwen her verborgen is gebleven in **God**, de Schepper	.5
	3:10	opdat thans ... de veelkleurige wijsheid **Gods** bekend zou worden,	.4
	3:19	opdat gij vervuld wordt tot alle volheid **Gods**.	.4
	4:6	één **God** en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in allen.	.1
	4:13	de eenheid des geloofs en der volle kennis van de Zoon **Gods**	.4
	4:18	vervreemd van het leven **Gods** om de onwetendheid, die in hen heerst,	.4
	4:24	die naar (**de wil van**) **God** geschapen is in waarachtige gerechtigheid	.3
	4:30	En bedroeft de Heilige Geest **Gods** niet, door wie gij verzegeld zijt	.4
	4:32	zoals **God** in Christus u vergeving geschonken heeft.	.1

Ef.	5:1	Weest dan navolgers **Gods**, als geliefde kinderen,	.4
	5:2	als offergave en slachtoffer, **Gode** tot een welriekende reuk.	.5
	5:5	het Koninkrijk van Christus en **God**.	.4
	5:6	komt de toorn **Gods** over de kinderen der ongehoorzaamheid.	.4
	5:20	dankt te allen tijde in de naam van onze Here Jezus Christus **God**, de Vader,	.5
	5:21	SV Elkander onderdanig zijnde in de vreze **Gods**.	.4°°
	6:6	maar door als slaven van Christus de wil **Gods** van harte te doen,	.4
	6:11	Doet de wapenrusting **Gods** aan, om te kunnen standhouden	.4
	6:13	Neemt daarom de wapenrusting **Gods**, om weerstand te kunnen bieden	.4
	6:17	en neemt ... het zwaard des Geestes, dat is het woord van **God**.	.4
	6:23	Vrede zij de broeders en liefde met geloof, van **God**, de Vader,	.4
Fil.	1:2	genade zij u en vrede van **God**, onze Vader, en van de Here Jezus Christus.	.4
	1:3	Ik dank mijn **God**, zo dikwijls ik uwer gedenk;	.5
	1:8	**God** toch is mijn getuige, hoezeer ik ... naar u allen verlang.	.1
	1:11	vervuld van de vrucht van gerechtigheid, ..., tot eer en prijs van **God**.	.4
	1:14	om met des te meer moed onbevreesd het woord **Gods** te spreken.	.4*
	1:28	een aanwijzing van hún verderf, doch van úw behoud, en dat van **Gods**wege.	.4
	2:6	die, in de gestalte **Gods** zijnde,	.4
		het **Gode** gelijk zijn niet als een roof heeft geacht,	.5
	2:9	Daarom heeft **God** Hem ook uitermate verhoogd	.1
	2:11	Jezus Christus is Here, tot eer van **God**, de Vader!	.4
	2:13	want **God** is het, die ... zowel het willen als het werken in u werkt.	.1
	2:15	opdat gij onberispelijk en onbesmet moogt zijn, onbesproken kinderen **Gods**	.4
	2:27	maar **God** heeft Zich over hem ontfermd, en niet alleen over hem,	.1
	3:3	SV Want wij zijn de besnijding, wij, die **God** in de Geest dienen,	.5°°
		Want wij zijn de besnijdenis, die door de Geest **Gods** Hem dienen,	.4**
	3:9	maar de gerechtigheid ..., welke uit **God** is op de grond van het geloof.	.4
	3:14	jaag ik naar het doel, om de prijs der roeping **Gods**, die van boven is,	.4
	3:15	indien gij op enig punt anders gezind zijt, **God** zal u ook dat openbaren;	.1
	3:19	Hun einde is het verderf, hun **God** is de buik,	.1
	4:6	maar laten bij alles uw wensen ... met dankzegging bekend worden bij **God**.	.3
	4:7	de vrede **Gods**, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten ... behoeden	.4
	4:9	breng dat in toepassing en de **God** des vredes zal met u zijn.	.1
	4:18	een welriekend, een aangenaam, **Gode** welgevallig offer.	.5
	4:19	Mijn **God** zal in al uw behoeften naar zijn rijkdom heerlijk voorzien,	.1
	4:20	Onze **God** en Vader nu zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.	.5
Col.	1:1	Paulus, door de wil van **God** een apostel van Christus Jezus,	.4
	1:2	genade en vrede zij u van **God**, onze Vader.	.4
	1:3	Wij danken **God**, de Vader van onze Here Jezus [Christus], te allen tijde	.5
	1:6	dat gij het gehoord hebt en de genade **Gods** in waarheid hebt leren kennen;	.4
	1:10	om ... op te wassen in de rechte kennis van **God**.	.4
	1:15	Hij is het beeld van de onzichtbare **God**, de eerstgeborene	.4
	1:25	krachtens de bediening, die mij door **God** is toevertrouwd,	.4
		om onder u het woord van **God** tot zijn volle recht te doen komen,	.4
	1:27	Hun heeft **God** willen bekendmaken, hoe rijk de heerlijkheid ... is	.1
	2:2	opdat ... zij het geheimenis **Gods** mogen kennen, Christus,	.4
	2:12	In Hem zijt gij ook medeopgewekt door het geloof aan de werking **Gods**,	.4

2:19 waaruit het gehele lichaam ... zijn goddelijke wasdom ontvangt. .4
letterlijk: waaruit het gehele lichaam de wasdom van **God** ontvangt.
3:1 waar Christus is, gezeten aan de rechterhand **Gods**. .4
3:3 Want gij zijt gestorven en uw leven is verborgen met Christus in **God**. .5
3:6 om welke dingen de toorn **Gods** komt. .4
3:12 als door **God** uitverkoren heiligen en geliefden, .4
3:15 SV En de vrede **Gods** heerse in uw harten, .4°°
3:16 zodat gij ... geestelijke liederen zingende, **Gode** dank brengt in uw harten. .5''
3:17 in de naam des Heren Jezus, **God**, de Vader, dankende door Hem! .5
3:22 SV maar met eenvoudigheid des harten, vrezende **God**. .3°°
4:3 en bidt tevens voor ons, dat **God** een deur voor ons woord opene, .1
4:11 die mijn medewerkers zijn voor het Koninkrijk **Gods**, .4
4:12 dat gij moogt staan, volmaakt en verzekerd bij alles wat **God** wil. .4
1Thess. 1:1 Paulus ... aan de gemeente der Tessalonicenzen in **God**, de Vader, .5
SV genade zij u en vrede van **God**, onze Vader, en de Heere Jezus Christus. .4°
1:2 Wij danken **God** altijd om u allen, wanneer wij u gedenken bij onze gebeden, .5
1:3 hoop op onze Here Jezus Christus voor het oog van onze **God** en Vader. .4
1:4 Immers, dat gij, door **God** geliefde broeders, verkoren zijt, weten wij, .4
1:8 maar allerwegen is uw geloof, dat zich op **God** richt, bekend geworden, .3
1:9 en hoe gij u van de afgoden tot **God** bekeerd hebt, .3
om de levende en waarachtige **God** te dienen, .5
2:2 hebben wij u, in onze **God** vrijmoedig, .5
onder zware strijd het evangelie **Gods** gebracht. .4
2:4 daar **God** ons waardig heeft gekeurd om ons het evangelie toe te vertrouwen, .4
spreken wij, niet om mensen te behagen, maar **Gode**, die onze harten keurt. .5
2:5 Want wij hebben ons nooit afgegeven met vleitaal, ...; **God** is getuige! .1
2:8 Zo waren wij ... bereid u niet alleen het evangelie **Gods** ... mede te delen, .4
2:9 hebben wij u het evangelie van **God** gepredikt. .4
2:10 Gij zijt getuigen, en **God**, hoe vroom ... wij ons ... gedragen hebben. .1
2:12 te blijven wandelen, **Gode** waardig, die u roept tot zijn eigen Koninkrijk .4
2:13 En hierom danken ook wij **God** onophoudelijk, .5
dat gij, toen gij het gepredikte woord **Gods** van ons hebt ontvangen, .4
het hebt aangenomen ... als een woord van **God**, dat ook werkzaam is in u, .4
2:14 Want gij, broeders, zijt navolgers geworden van de gemeenten **Gods** .4
2:15 die **Gode** niet behagen en tegen alle mensen ingaan, .5
3:2 Timoteüs, onze broeder, en een medewerker **Gods** in het evangelie .4
3:9 Want welke dank kunnen wij **Gode** over u vergelden voor al de blijdschap, .5
waarmede wij ons om u verblijden voor onze **God**? .4
3:11 Hij, onze **God** en Vader, en onze Here Jezus, bane ons de weg tot u; .1
3:13 zodat zij onberispelijk zijn in heiligheid voor onze **God** en Vader .4
4:1 zoals gij van ons vernomen hebt, hoe gij moet wandelen en **Gode** behagen, .5
4:3 Want dit wil **God**: uw heiliging, dat gij u onthoudt van de hoererij, .4
4:5 niet in ... begeerlijkheid, zoals ook de heidenen, die van **God** niet weten, .3
4:7 Want **God** heeft ons niet geroepen tot onreinheid, maar in heiliging. .1
4:8 Daarom, wie dit verwerpt, verwerpt niet een mens, maar **God**, .3
4:14 zal **God** ook zo hen, die ontslapen zijn, door Jezus wederbrengen met Hem. .1
4:16 bij het roepen van een aartsengel en bij het geklank ener bazuin **Gods**, .4

1Thess. 5:9	want **God** heeft ons niet gesteld tot toorn,	.1
5:18	dankt onder alles, want dat is de wil **Gods** in Christus Jezus	.4
5:23	En Hij, de **God** des vredes, heilige u geheel en al,	.1
2Thess. 1:1	Paulus, Silvanus en Timoteüs aan de gemeente der Tessalonicenzen in **God**,	.5
1:2	genade zij u en vrede van **God**, de Vader, en van de Here Jezus Christus.	.4
1:3	Wij behoren **God** te allen tijde om u te danken, broeders, zoals gepast is,	.5
1:4	zodat wij zelf over u roemen bij de gemeenten **Gods**,	.4
1:5	een bewijs van het rechtvaardige oordeel **Gods**,	.4
	dat gij het Koninkrijk **Gods** waardig geacht zijt,	.4
1:6	indien het inderdaad recht is bij **God**, ... verdrukking te vergelden,	.5
1:8	als Hij straf oefent over hen, die **God** niet kennen	.3
1:11	dat onze **God** u de roeping waardig achte	.1
1:12	naar de genade van onze **God** en van de Here Jezus Christus.	.4
2:4	die zich verheft tegen al wat **God** of voorwerp van verering heet,	.3
	zodat hij zich in de tempel **Gods** zet,	.4
	SV alzo dat hij in de tempel ... als een **God** zal zitten,	.3°
	om aan zich te laten zien, dat hij een **god** is.	.1
2:11	daarom zendt **God** hun een dwaling, die bewerkt, dat zij de leugen geloven,	.1
2:13	wij behoren **God** ... om u te danken, door de Here geliefde broeders,	.5
	dat **God** u als eerstelingen Zich verkoren heeft tot behoudenis,	.1
2:16	**God**, onze Vader, die ons heeft liefgehad	.1
3:5	De Here neige uw harten tot de liefde **Gods**	.4
1Tim. 1:1	Paulus, een apostel van Christus Jezus naar de opdracht van **God**,	.4
1:2	genade, barmhartigheid en vrede zij u van **God**, de Vader,	.4
1:4	die veeleer moeilijkheden ten gevolge hebben dan door **God** gegeven leiding	.4
1:11	in overeenstemming met het evangelie der heerlijkheid van de zalige **God**,	.4
1:17	De Koning der eeuwen, de onvergankelijke, de onzienlijke, de enige **God**,	.5
2:3	Dit is goed en aangenaam voor **God**, onze Heiland,	.4
2:5	Want er is één **God**	.1
	en ook één middelaar tussen **God** en mensen, de mens Christus Jezus,	.4
3:5	hoe zal hij voor de gemeente **Gods** zorgen?	.4
3:15	dan weet gij, hoe men zich behoort te gedragen in het huis **Gods**,	.4
	dat is de gemeente van de levende **God**	.4
3:16	SV **God** is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest,	.1°°
4:3	welke **God** toch geschapen heeft om met dankzegging te worden gebruikt	.1
4:4	alles wat **God** geschapen heeft, is goed en niets daarvan is verwerpelijk,	.4
4:5	want het wordt geheiligd door het woord **Gods** en door gebed.	.4
4:10	omdat wij onze hoop gevestigd hebben op de levende **God**, die een Heiland is	.5
5:4	want dit is welgevallig aan **God**.	.4
5:5	Een ware weduwe dan, die alleen staat, heeft haar hoop op **God** gevestigd	.3
5:21	Ik betuig u voor **God** en voor Christus Jezus	.4
6:1	opdat de naam **Gods** en de leer geen smaad lijden.	.4
6:11	Gij daarentegen, o mens **Gods**, ontvlucht deze dingen,	.4
6:13	Ik beveel voor **God**, die alle leven wekt, en voor Christus Jezus,	.4
6:17	op **God**, die ons alles rijkelijk ten gebruike geeft,	.5
2Tim. 1:1	Paulus, een apostel van Christus Jezus door de wil **Gods**	.4
1:2	genade, barmhartigheid en vrede zij u van **God**, de Vader,	.4

	1:3	Ik breng dank aan **God**, die ik ... met een rein geweten dien,	.5
	1:6	Om die reden herinner ik u eraan, de gave **Gods** aan te wakkeren,	.4
	1:7	Want **God** heeft ons niet gegeven een geest van lafhartigheid,	.1
	1:8	maar wees mede bereid voor het evangelie te lijden in de kracht van **God**,	.4
	2:9	Maar het woord van **God** is niet geboeid.	.4
	2:14	in de tegenwoordigheid van **God**,	.4''
	2:15	Maak er ernst mede u wel beproefd ten dienste van **God** te stellen,	.5
	2:19	En toch staat ongeschokt het hechte fundament **Gods**	.4
	2:25	Het kon zijn, dat **God** hun gaf zich tot erkentenis der waarheid te keren	.1
	3:17	opdat de mens **Gods** volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust.	.4
	4:1	Ik betuig u nadrukkelijk voor **God** en Christus Jezus,	.4
Tit.	1:1	Paulus, een dienstknecht van **God**, een apostel van Jezus Christus,	.4
		naar het geloof der uitverkorenen **Gods** en de erkentenis van de waarheid,	.4
	1:2	dat **God**, die niet liegt, voor eeuwige tijden beloofd heeft,	.1
	1:3	die mij is toevertrouwd in opdracht van **God**, onze Heiland:	.4
	1:4	genade zij u en vrede van **God**, de Vader, en van Christus Jezus,	.4
	1:7	een opziener moet onberispelijk zijn als een beheerder van het huis **Gods**,	.4
	1:16	Zij belijden wel, dat zij **God** kennen,	.3
	2:5	opdat het woord **Gods** niet gelasterd worde.	.4
	2:10	om de leer van **God**, onze Heiland, in alles tot sieraad te strekken.	.4
	2:11	Want de genade **Gods** is verschenen, heilbrengend voor alle mensen,	.4
	2:13	der heerlijkheid van onze grote **God** en Heiland, Christus Jezus	.4
	3:4	toen de goedertierenheid en mensenliefde van onze ... **God** verscheen,	.4
	3:8	zij, die hun vertrouwen op **God** gebouwd hebben,	.5
Filem.	3	genade zij u en vrede van **God**, onze Vader, en van de Here Jezus Christus.	.4
	4	Ik dank mijn **God** te allen tijde, als ik u in mijn gebeden gedenk,	.5
Hebr.	1:1	Nadat **God** eertijds ... tot de vaderen gesproken had in de profeten,	.1
	1:6	spreekt Hij: En Hem moeten alle engelen **Gods** huldigen.	.4
	1:8	Uw troon, o **God**, is in alle eeuwigheid	.1
	1:9	daarom heeft U, o **God**,	.1
		uw **God** met vreugdeolie gezalfd boven uw deelgenoten.	.1
	2:4	terwijl ook **God** getuigenis daaraan geeft door tekenen en wonderen	.4
	2:9	opdat Hij door de genade **Gods** voor een ieder de dood zou smaken,	.4
	2:13	Ziehier ik en de kinderen, die **God** mij gegeven heeft.	.1
	2:17	opdat Hij een barmhartig en getrouw hogepriester zou worden bij **God**,	.3
	3:4	elk huis wordt door iemand gebouwd, maar de bouwmeester van alles is **God**.	.1
	3:12	door af te vallen van de levende **God**,	.4
	4:4	En **God** rustte op de zevende dag van al zijn werken;	.1
	4:9	Er blijft dus een sabbatsrust voor het volk van **God**.	.4
	4:10	is ook zelf tot rust gekomen van zijn werken, evenals **God** van de zijne.	.1
	4:12	Want het woord **Gods** is levend en krachtig	.4
	4:14	Daar wij nu een grote hogepriester hebben, ..., Jezus, de Zoon van **God**,	.4
	5:1	Want elke hogepriester ... treedt voor de mensen op bij **God**,	.3
	5:4	doch men wordt ertoe geroepen door **God**, zoals immers ook Aäron.	.4
	5:10	door **God** aangesproken als hogepriester naar de ordening van Melchisedek.	.4
	5:12	dat men u de eerste beginselen van de uitspraken **Gods** leert,	.4
	6:1	zonder opnieuw het fundament te leggen ... van geloof in **God**,	.3

Hebr.	6:3	en dat zullen wij doen, indien **God** het vergunt.	.1
	6:5	het goede woord **Gods** en de krachten der toekomende eeuw	.4
	6:6	daar zij wat hen betreft de Zoon van **God** opnieuw kruisigen	.4
	6:7	Want de grond, die de regen ... indrinkt ..., ontvangt zegen van **God**;	.4
	6:10	Want **God** is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten	.1
	6:13	Want toen **God** aan Abraham zijn belofte deed, zwoer Hij ... bij Zichzelf,	.1
	6:17	Daarom heeft **God** ... Zich onder ede verbonden,	.1
	6:18	waarbij het onmogelijk is, dat **God** liegen zou,	.3
	7:1	Melchisedek, koning van Salem, priester van de allerhoogste **God**,	.4
	7:3	en, aan de Zoon van **God** gelijkgesteld, blijft hij priester voor altoos.	.4
	7:19	maar thans wordt een betere hoop gewekt, waardoor wij nader tot **God** komen.	.5
	7:25	Daarom kan Hij ook volkomen behouden, wie door Hem tot **God** gaan,	.5
	8:10	en Ik zal die in hun harten schrijven, en Ik zal hun tot een **God** zijn	.3
	9:14	die ... Zichzelf als een smetteloos offer aan **God** gebracht heeft,	.5
		... om de levende **God** te dienen?	.5
	9:20	Dit is het bloed van het verbond, dat **God** u heeft voorgeschreven.	.1
	9:24	om thans, ons ten goede, voor het aangezicht **Gods** te verschijnen;	.4
	10:7	Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik ... om uw wil, o **God**, te doen.	.1
	10:9	SV Toen sprak Hij: Zie, Ik kom, om Uw wil te doen, o **God**!	.1°
	10:12	deze echter is, ... voor altijd gezeten aan de rechterhand van **God**,	.4
	10:21	en wij een grote priester over het huis **Gods** hebben,	.4
	10:29	die de Zoon van **God** met voeten heeft getreden,	.4
	10:31	Vreselijk is het, te vallen in de handen van de levende **God**!	.4
	10:36	om, de wil van **God** doende, te verkrijgen hetgeen beloofd is.	.4
	11:3	dat de wereld door het woord **Gods** tot stand gebracht is,	.4
	11:4	Door het geloof heeft Abel **Gode** een beter offer gebracht dan Kaïn;	.5
		... daar **God** getuigenis gaf aan zijn gaven,	.4
	11:5	want **God** had hem weggenomen. Want vóórdat hij werd weggenomen,	.1
		is van hem getuigd, dat hij **Gode** welgevallig was geweest;	.5
	11:6	Want wie tot **God** komt, moet geloven, dat Hij bestaat	.5
	11:10	hij verwachtte de stad met fundamenten, waarvan **God** de ontwerper ... is.	.1
	11:16	Daarom schaamt **God** Zich voor hen niet	.1
		hun **God** te heten, want Hij had hun een stad bereid.	.1
	11:19	(18) ..., dat **God** bij machte was hem zelfs uit de doden op te wekken,	.1
	11:25	maar hij heeft liever met het volk **Gods** kwaad verdragen,	.4
	11:40	daar **God** iets beters met ons voor had,	.4
	12:2	die, ... gezeten is ter rechterzijde van de troon **Gods**	.4
	12:7	Als tuchtiging hebt gij dit te dragen: **God** behandelt u als zonen.	.1
	12:15	Ziet daarbij toe, dat niemand verachtere van de genade **Gods**,	.4
	12:22	Maar gij zijt genaderd tot de berg Sion, tot de stad van de levende **God**,	.4
	12:23	en tot **God**, de Rechter over allen, en tot de geesten der rechtvaardigen,	.5
	12:28	Laten wij derhalve ... dankbaar zijn en hierdoor **God** vereren	.5
	12:29	want onze **God** is een verterend vuur.	.1
	13:4	want hoereerders en echtbrekers zal **God** oordelen.	.1
	13:7	uw voorgangers ..., die het woord **Gods** tot u hebben gesproken;	.4
	13:15	Laten wij dan door Hem **Gode** voortdurend een lofoffer brengen,	.5
	13:16	want in zulke offers heeft **God** een welgevallen.	.1

	13:20	De **God** nu des vredes, die onze Here Jezus ... heeft teruggebracht	.1
Jac.	1:1	Jakobus, een dienstknecht van **God** en van de Here Jezus Christus,	.4
	1:5	Indien echter iemand van u in wijsheid te kort schiet, dan bidde hij **God**	.4
	1:13	Laat niemand, ..., zeggen: Ik word van **Gods**wege verzocht.	.4
		Want **God** kan door het kwade niet verzocht worden	.1
	1:20	want de toorn van een man brengt geen gerechtigheid voor **God** voort.	.4
	1:27	godsdienst voor **God**, de Vader, is: omzien naar wezen en weduwen	.5
	2:5	Heeft **God** niet de armen naar de wereld uitverkoren om rijk te zijn	.1
	2:19	Gij gelooft, dat **God** één is? Daaraan doet gij wèl,	.1°▾
	2:23	Abraham geloofde **God** en het werd hem tot gerechtigheid gerekend,	.5
		en hij werd een vriend van **God** genoemd.	.4
	3:9	SV Door haar loven wij **God** en de Vader, en door haar vervloeken wij	.3°°
		de mensen, die naar de gelijkenis **Gods** geschapen zijn:	.4
	4:4	weet gij niet, dat de vriendschap met de wereld vijandschap tegen **God** is?	.4
		Wie dus een vriend der wereld wil zijn, wordt ... een vijand van **God**.	.4
	4:6	**God** wederstaat de hoogmoedigen, maar de nederigen geeft Hij genade.	.1
	4:7	Onderwerpt u dus aan **God**, maar biedt weerstand aan de duivel,	.5
	4:8	Nadert tot **God**, en Hij zal tot u naderen. Reinigt uw handen, zondaars,	.5
1Petr.	1:2	naar de voorkennis van **God**, de Vader, in heiliging door de Geest,	.4
	1:5	die in de kracht **Gods** bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid,	.4
	1:21	die door Hem gelooft in **God**, die Hem opgewekt heeft uit de doden	.3
		en Hem heerlijkheid gegeven heeft, zodat uw geloof tevens hoop is op **God**.	.3
	1:23	als wedergeborenen, ..., door het levende en blijvende woord van **God**.	.4
	2:4	door de mensen wel verworpen, maar bij **God** uitverkoren en kostbaar,	.5
	2:5	geestelijke offers, die **Gode** welgevallig zijn door Jezus Christus.	.5
	2:10	u, eens niet zijn volk, nu echter **Gods** volk, eens zonder ontferming,	.4
	2:12	opdat zij ... op grond van uw goede werken **God** mogen verheerlijken	.3
	2:15	Want zó is het de wil van **God**,	.4
	2:16	niet als mannen, die de vrijheid misbruiken ..., maar als dienaren **Gods**.	.4°▾
	2:17	Eert allen, hebt de broederschap lief, vreest **God**, eert de keizer.	.3
	2:19	indien iemand, omdat hij met **God** rekening houdt, leed verdraagt,	.4
	2:20	Maar als gij goed doet en dan lijden moet verduren, dát is genade bij **God**.	.5
	3:4	een zachtmoedige en stille geest, die kostbaar is in het oog van **God**.	.4
	3:5	aldus tooiden zich ook weleer de heilige vrouwen, die hoopten op **God**,	.3
	3:15	SV Maar heiligt **God**, de Heere, in uw harten;	.3°°
	3:17	Want het is beter te lijden, indien de wil van **God** dit eist,	.4
	3:18	opdat Hij u tot **God** zou brengen: Hij, die gedood is naar het vlees,	.5
	3:20	toen de lankmoedigheid **Gods** bleef afwachten, in de dagen van Noach,	.4
	3:21	die niet is een afleggen ..., maar een bede van een goed geweten tot **God**,	.3
	3:22	die aan de rechterhand **Gods** is, naar de hemel gegaan,	.4
	4:2	om ... naar de wil van **God** de tijd die nog rest in het vlees, te leven.	.4
	4:6	opdat zij ... naar **God**, wat de geest betreft, zouden leven.	.3
	4:10	Dient elkander ... als goede rentmeesters over de velerlei genade **Gods**.	.4
	4:11	Spreekt iemand, laten het woorden zijn als van **God**;	.4
		dient iemand, laat het zijn als uit kracht, door **God** verleend,	.1
		opdat in alles **God** verheerlijkt worde door Jezus Christus,	.1
	4:14	daar de Geest der heerlijkheid en de Geest **Gods** op u rust.	.4

1Petr.	4:16	dan schame hij zich niet, maar verheerlijke **God** onder die naam.	.3
	4:17	Want het is nu de tijd, dat het oordeel begint bij het huis **Gods**;	.4
		..., die ongehoorzaam blijven aan het evangelie **Gods**?	.4
	4:19	Laten ... zij, die naar de wil van **God** lijden, hun zielen ... overgeven,	.4
	5:2	hoedt de kudde **Gods**, die bij u is, niet gedwongen, maar uit vrije beweging,	.4
		naar de wil van **God**, niet uit schandelijke winzucht,	.3*
	5:5	want **God** wederstaat de hoogmoedigen, maar de nederigen geeft Hij genade.	.1
	5:6	Vernedert u dan onder de machtige hand **Gods**, opdat Hij u verhoge	.4
	5:10	de **God** van alle genade, die u in Christus geroepen heeft	.1
	5:12	om u te bemoedigen en te betuigen, dat dit de ware genade van **God** is;	.4
2Petr.	1:1	de gerechtigheid van onze **God** en Heiland, Jezus Christus:	.4
	1:2	genade en vrede worde u vermenigvuldigd door de kennis van **God**	.4
	1:17	Want Hij heeft van **God**, de Vader, eer en heerlijkheid ontvangen,	.4
	1:21	door de Heilige Geest gedreven, hebben mensen van **Gods**wege gesproken.	.4
	2:4	indien **God** engelen, die gezondigd hadden, niet gespaard heeft,	.1
	3:5	dat door het woord van **God** de hemelen er sedert lang geweest zijn	.4
	3:12	vol verwachting u spoedende naar de komst van de dag **Gods**,	.4
1Joh.	1:5	**God** is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis.	.1
	2:5	maar wie zijn woord bewaart, in die is waarlijk de liefde **Gods** volmaakt.	.4
	2:14	gij zijt sterk en het woord **Gods** blijft in u en gij hebt de boze overwonnen.	.4
	2:17	maar wie de wil van **God** doet, blijft tot in eeuwigheid.	.4
	3:1	dat wij kinderen **Gods** genoemd worden, en wij zijn het (ook).	.4
	3:2	Geliefden, nu zijn wij kinderen **Gods**	.4
	3:8	Hiertoe is de Zoon van **God** geopenbaard, opdat Hij ... verbreken zou.	.4
	3:9	Een ieder, die uit **God** geboren is, doet geen zonde;	.4
		... en hij kan niet zondigen, want hij is uit **God** geboren.	.4
	3:10	Hieraan zijn de kinderen **Gods** en de kinderen des duivels kenbaar:	.4
		een ieder, die de rechtvaardigheid niet doet, is niet uit **God**,	.4
	3:17	hoe blijft de liefde **Gods** in hem?	.4
	3:20	dat, indien ons hart (ons) veroordeelt, **God** meerder is dan ons hart	.1
	3:21	als ons hart ons niet veroordeelt, hebben wij vrijmoedigheid tegenover **God**,	.3
	4:1	maar beproeft de geesten, of zij uit **God** zijn;	.4
	4:2	Hieraan onderkent gij de Geest **Gods**: iedere geest, die belijdt,	.4
		dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is uit **God**;	.4
	4:3	en iedere geest, die Jezus niet belijdt, is niet uit **God**.	.4
	4:4	Gij zijt uit **God**, kinderkens, en gij hebt hen overwonnen;	.4
	4:6	Wij zijn uit **God**;	.4
		wie **God** kent, hoort naar ons;	.3
		wie uit **God** niet is, hoort naar ons niet.	.4
	4:7	Geliefden, laten wij elkander liefhebben, want de liefde is uit **God**;	.4
		en een ieder, die liefheeft, is uit **God** geboren	.4
		en kent **God**.	.3
	4:8	Wie niet liefheeft, kent **God** niet,	.3
		want **God** is liefde.	.1
	4:9	Hierin is de liefde **Gods** jegens ons geopenbaard,	.4
		dat **God** zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld,	.1

	4:10	niet dat wij **God** liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad	.3
	4:11	indien **God** ons zó heeft liefgehad, behoren ook wij elkander lief te hebben.	.1
	4:12	Niemand heeft ooit **God** aanschouwd; indien wij elkander liefhebben,	.3
		blijft **God** in ons en zijn liefde is in ons volmaakt geworden.	.1
	4:15	Al wie belijdt, dat Jezus de Zoon van **God** is	.4
		– **God** blijft in hem	.1
		en hij in **God**.	.5
	4:16	En wij hebben de liefde onderkend en geloofd, die **God** jegens ons heeft.	.1
		God is liefde,	.1
		en wie in de liefde blijft, blijft in **God**	.5
		en **God** blijft in hem.	.1
	4:20	Indien iemand zegt: Ik heb **God** lief, doch zijn broeder haat, ...;	.3
		want wie zijn broeder ... niet liefheeft, kan (ook) **God** ... niet liefhebben.	.3
	4:21	Wie **God** liefheeft, moet ook zijn broeder liefhebben.	.3
	5:1	Een ieder, die gelooft, dat Jezus de Christus is, is uit **God** geboren;	.4
	5:2	Hieraan onderkennen wij, dat wij de kinderen **Gods** liefhebben,	.4
		wanneer wij **God** liefhebben en zijn geboden doen.	.3
	5:3	Want dit is de liefde **Gods**, dat wij zijn geboden bewaren.	.4
	5:4	want al wat uit **God** geboren is, overwint de wereld;	.4
	5:5	Wie is het, die ... overwint, dan wie gelooft, dat Jezus de Zoon van **God** is?	.4
	5:9	het getuigenis van **God** is meerder,	.4
		want dit is het getuigenis van **God**, dat Hij van zijn Zoon getuigd heeft.	.4
	5:10	Wie in de Zoon van **God** gelooft, heeft het getuigenis in zich;	.4
		wie **God** niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt,	.5
		omdat hij niet geloofd heeft in het getuigenis, dat **God** getuigd heeft	.1
	5:11	**God** heeft ons eeuwig leven gegeven en dit leven is in zijn Zoon.	.1
	5:12	wie de Zoon van **God** niet heeft, heeft het leven niet.	.4
	5:13	Dit heb ik u geschreven, die gelooft in de naam van de Zoon **Gods**,	.4°
		SV en opdat gij gelooft in de Naam van de Zoon van **God**.	.4
	5:18	Wij weten, dat een ieder, die uit **God** geboren is, niet zondigt;	.4
		want Hij, die uit **God** geboren werd, bewaart hem,	.4
	5:19	Wij weten, dat wij uit **God** zijn en de gehele wereld in het boze ligt.	.4
	5:20	wij weten, dat de Zoon van **God** gekomen is en ons inzicht gegeven heeft ...	.4
		Dit is de waarachtige **God** en het eeuwige leven.	.1
2Joh.	3	genade, barmhartigheid en vrede zal met ons zijn van **God**, de Vader,	.4
	9	Een ieder, die ... niet blijft in de leer van Christus, heeft **God** niet;	.3
3Joh.	6	indien gij hen voorthelpt, gelijk het **Gode** waardig is, zult gij wèl doen;	.4
	11	Wie goed doet, is uit **God**,	.4
		(maar) wie kwaad doet, heeft **God** niet gezien.	.3
Jud.	1	die in **God**, de Vader, geliefd en voor Jezus Christus bewaard zijn:	.5
	4	goddelozen, die de genade van onze **God** in losbandigheid veranderen	.4
		SV en de enige Heerser, **God**, en onze Heere Jezus Christus verloochenen.	.3
	21	(20) bewaart uzelf in de liefde **Gods**, ... (21) verwachtende de ontferming	.4
	25	de enige **God**, onze Heiland, zij door Jezus Christus ... heerlijkheid,	.5
Openb.	1:1	Openbaring van Jezus Christus, welke **God** Hem gegeven heeft	.1
	1:2	Deze heeft van het woord **Gods** getuigd en van het getuigenis van Jezus	.4

Openb.	1:4	Johannes aan de zeven gemeenten in Asia: genade zij u en vrede van Hem,	.4▾▾
	1:6	– en Hij heeft ons ... tot priesters voor zijn **God** en Vader gemaakt –	.5
	1:8	Ik ben de alfa en de omega, zegt de Here **God**, die is en die was	.1▾
	1:9	Ik ... was op het eiland, genaamd Patmos, om het woord **Gods**	.4
	2:7	hem zal Ik geven ... van de boom des levens, die in het paradijs **Gods** is.	.4
	2:18	Dit zegt de Zoon **Gods**, die ogen heeft als een vuurvlam	.4
	3:1	Dit zegt Hij, die de zeven Geesten **Gods** en de zeven sterren heeft:	.4
	3:2	want Ik heb geen van uw werken vol bevonden voor mijn **God**.	.4
	3:12	Wie overwint, hem zal Ik maken tot een zuil in de tempel mijns **Gods** ...;	.4
		en Ik zal op hem schrijven de naam mijns **Gods**	.4
		en de naam van de stad mijns **Gods**, het nieuwe Jeruzalem,	.4
		dat uit de hemel nederdaalt van mijn **God**, en mijn nieuwe naam.	.4
	3:14	Dit zegt de Amen, de getrouwe ... getuige, het begin der schepping **Gods**:	.4
	4:5	vurige fakkels brandden voor de troon; dit zijn de zeven Geesten **Gods**.	.4
	4:8	Heilig, heilig, heilig is de Here **God**, de Almachtige, die was en die is	.1
	4:11	Gij, onze Here en **God**, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid,	.1°▾
	5:6	dit zijn de zeven Geesten **Gods**, uitgezonden over de gehele aarde.	.4°▾
	5:9	want Gij zijt geslacht en Gij hebt (hen) voor **God** gekocht met uw bloed,	.5
	5:10	Gij hebt hen voor onze **God** gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters,	.5
	6:9	die geslacht waren om het woord van **God** en om het getuigenis,	.4
	7:2	En ik zag een andere engel ..., hebbende het zegel van de levende **God**;	.4
	7:3	voordat wij de knechten van onze **God** aan hun voorhoofd verzegeld hebben.	.4
	7:10	En zij riepen met luider stem en zeiden: De zaligheid is van onze **God**,	.4/.5
	7:11	en zij wierpen zich op hun aangezicht voor de troon en aanbaden **God**,	.5
	7:12	de eer en de macht en de sterkte zij onze **God** tot in alle eeuwigheden!	.5
	7:15	Daarom zijn zij voor de troon van **God** en zij vereren Hem dag en nacht	.4
	7:17	en **God** zal alle tranen van hun ogen afwissen.	.1
	8:2	En ik zag de zeven engelen, die voor **God** staan,	.4
	8:4	En de rook ... steeg uit de hand van de engel voor **Gods** aangezicht op.	.4
	9:4	de mensen, die het zegel van **God** niet op hun voorhoofden hadden.	.4
	9:13	een stem uit de vier horens van het gouden altaar, dat voor **God** staat,	.4
	10:7	maar in de dagen van de stem ... is ook voleindigd het geheimenis van **God**.	.4
	11:1	Sta op en meet de tempel **Gods** en het altaar en hen, die daarin aanbidden.	.4
	11:4	SV olijfbomen en ... kandelaren, die voor ... de **God** der aarde staan.	.4°°
	11:11	En na die drie en een halve dag voer een levensgeest uit **God** in hen,	.4
	11:13	en de overigen werden zeer bevreesd en gaven de **God** des hemels eer.	.5
	11:16	En de vierentwintig oudsten, die voor **God** op hun tronen gezeten waren,	.4
		wierpen zich op hun aangezicht en aanbaden **God**,	.5
	11:17	Wij danken U, Here **God**, Almachtige, die is en die was,	.1
	11:19	En de tempel **Gods**, die in de hemel is, ging open	.4
	12:5	en haar kind werd plotseling weggevoerd naar **God** en zijn troon.	.3
	12:6	waar zij een plaats heeft, door **God** bereid,	.4
	12:10	Nu is verschenen het heil en de kracht en het koningschap van onze **God** ...;	.4
		want de aanklager ..., die hen ... aanklaagde voor onze **God**, is nedergeworpen.	.4
	12:17	die de geboden van **God** bewaren en het getuigenis van Jezus hebben;	.4
	13:6	En (het beest) opende zijn mond tot lasteringen tegen **God**.	.3

14:4	Dezen zijn gekocht uit de mensen als eerstelingen voor **God** en het Lam.	.5
14:5	SV want zij zijn onberispelijk voor de troon van **God**.	.4°
14:7	en hij zeide met luider stem: Vreest **God** en geeft Hem eer,	.3°°
14:10	die zal ook drinken van de wijn van **Gods** gramschap,	.4
14:12	Hier blijkt de volharding der heiligen, die de geboden **Gods** ... bewaren.	.4
14:19	En de engel ... wierp het in de grote persbak van de gramschap **Gods**.	.4
15:1	want daarmede is de gramschap **Gods** voleindigd.	.4
15:2	staande aan de glazen zee, met de citers **Gods**.	.4
15:3	zij zingen het lied van Mozes, de knecht **Gods**, en het lied van het Lam,	.4
	zeggende: Groot en wonderbaar zijn uw werken, Here **God**, Almachtige;	.1
15:7	zeven gouden schalen, vol van de gramschap van **God**, die leeft	.4
15:8	En de tempel werd vervuld met rook vanwege de heerlijkheid **Gods**	.4
16:1	Gaat heen en giet de zeven schalen van de gramschap **Gods** uit op de aarde.	.4
16:7	Ja, Here **God**, Almachtige, uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.	.1
16:9	en zij lasterden de naam van **God**, die de macht heeft over deze plagen,	.4
16:11	en zij lasterden de **God** des hemels vanwege hun pijnen	.3
16:14	om hen te verzamelen tot de oorlog op de grote dag van de almachtige **God**.	.4
16:19	En het grote Babylon werd voor **God** in gedachtenis gebracht,	.4
16:21	en de mensen lasterden **God** vanwege de plaag van de hagel,	.3
17:17	Want **God** heeft in hun hart gegeven zijn zin te volbrengen ...,	.1
	totdat de woorden **Gods** zullen voleindigd zijn.	.4
18:5	en **God** heeft aan haar ongerechtigheid gedacht.	.1
18:8	want sterk is de Here **God**, die haar geoordeeld heeft.	.1
18:20	Wees vrolijk ..., want **God** heeft uw rechtzaak tegen haar berecht.	.1
19:1	SV de heerlijkheid, en de eer, en de kracht zij de Heere, onze **God**.	.5°°
	Halleluja! Het heil en de heerlijkheid en de macht zijn van onze **God**,	.4▾▾
19:4	En de vierentwintig oudsten en de vier dieren ... aanbaden **God**,	.5
19:5	En een stem ging uit van de troon, zeggende: Looft onze **God**,	.3/.5
19:6	Want de Here, onze **God**, de Almachtige, heeft het koningschap aanvaard.	.1
19:9	En hij zeide tot mij: Dit zijn de waarachtige woorden van **God**.	.4
19:10	Doe dit niet! Ik ben een mededienstknecht van u ...; aanbid **God**!	.5
19:13	en zijn naam is genoemd: het Woord **Gods**.	.4
19:15	en Hijzelf treedt de persbak van de wijn der gramschap van de toorn **Gods**,	.4
19:17	Komt, verzamelt u tot de grote maaltijd **Gods**,	.4
20:4	die onthoofd waren om het getuigenis van Jezus en om het woord van **God**,	.4
20:6	maar zij zullen priesters van **God** en van Christus zijn	.4
20:9	SV en er kwam vuur neer van **God** uit de hemel, en heeft hen verslonden.	.4°▾
20:12	SV En ik zag de doden, klein en groot, staande voor **God**;	.4°°
21:2	En ik zag de heilige stad, ..., neerdalende uit de hemel, van **God**,	.4°▾
21:3	Zie, de tent van **God** is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen,	.4
	en zij zullen zijn volken zijn en **God** zelf zal bij hen	.1
	SV en hun **God** zijn.	.1°▾
21:4	SV En **God** zal alle tranen van hun ogen afwissen;	.1°
21:5	En Hij zeide: Schrijf, want deze woorden zijn getrouw en waarachtig.	.4▾
21:7	Wie overwint, zal deze dingen beërven, en Ik zal hem een **God** zijn	.1
21:10	de heilige stad, Jeruzalem, nederdalende uit de hemel, van **God**;	.4

Openb.21:11	en zij had de heerlijkheid **Gods**,	.4
21:22	want de Here **God**, de Almachtige, is haar tempel, en het Lam.	.1
21:23	want de heerlijkheid **Gods** verlicht haar en haar lamp is het Lam.	.4
22:1	een rivier ..., ontspringende uit de troon van **God** en van het Lam.	.4
22:3	En de troon van **God** en van het Lam zal daarin zijn	.4
22:5	de Here **God** zal hen verlichten en zij zullen als koningen heersen	.1
22:6	de Here, de **God** van de geesten der profeten, heeft zijn engel gezonden	.1
22:9	Ik ben een mededienstknecht van u en van uw broederen, ...; aanbid **God**!	.5
22:18	**God** zal hem toevoegen de plagen, die in dit boek beschreven zijn;	.1
22:19	**God** zal zijn deel afnemen van het geboomte des levens	.1

2093 θεοσέβεια theosebeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl) *theosebeia* betekent 'eerbied voor God, godsvrucht, godvrezendheid'.

Afgeleid van *2094 theosebēs* 'godvruchtig, godvrezend' duidt het de eigenschap aan, die volgens 1Tim.2:9-10 bij vrouwen onder meer hierin moet blijken dat ze zich sieren door middel van goede werken en niet door kostbare opsmuk.

.1 θεοσέβειαν theosebeian godvrezendheid (4)

1Tim. 2:10 zo immers betaamt het vrouwen, die voor haar **godsvrucht** uitkomen

2094 θεοσεβής theosebēs

Het bijvoeglijk naamwoord *theosebēs* betekent 'God vererend, godvruchtig, godvrezend'.

Zoals uit Joh.9:31 blijkt houdt het in 'de wil van God doende', en kan iemand die zo handelt ervan verzekerd zijn dat God hem hoort en verhoort.

Het is afgeleid van *2092 theos* '(een) god; God' en *3985 sebomai* 'ontzag hebben (voor), (godsdienstig) vereren, eerbiedigen'; vergelijk ook *1961 eusebēs* 'met eerbied, vroom, godvruchtig'.

.1 θεοσεβής theosebēs godvrezend (1 ev m/v)

Joh. 9:31 maar is iemand **godvruchtig**, en doet hij zijn wil, die verhoort Hij.

2095 θεοστυγής theostugēs

Het bijvoeglijk naamwoord *theostugēs* betekent (1) 'God verafschuwend of hatend', en (2) 'door God verafschuwd of gehaat'.

Afgeleid van het werkwoord *stugeō* 'verafschuwen, haten', dat niet in het NT voorkomt – vgl. *4148 stugētos* 'verafschuwd, 'afschuwwekkend' – met *2092 theos* '(een) god; God' houdt dit woord, dat ook buiten het NT zeldzaam is, in de eerste plaats in dat iemand God verafschuwt,

haat. Deze betekenis komt alleen voor in het NT (Rom.1:30, waar het in een reeks staat met andere soortgelijke uitdrukkingen voor mensen die van God noch gebod willen weten) en de vroeg-christelijke literatuur.

Ten tweede kan het aangeven dat iets of iemand door een god verafschuwd of gehaat is, de enige betekenis die het buiten het NT heeft, maar die in Rom.1:30 niet past.

Het woord is in vorming en qua betekenis te vergelijken met *theomisēs* 'god-hatend; door een god gehaat', dat niet in het NT te vinden is, maar hoort bij *2923 miseō* 'haten'.

.1	θεοστυγεῖς	theostugeis	God verafschuwend (1/4 mv m/v)

Rom.	1:30	oorblazers, lasteraars, **haters van God**, verwatenen, overmoedigen,

2096 θεότης theotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *theotēs* betekent '(het) god zijn, godheid'.

Als rechtstreekse afleiding van *2092 theos* '(een) god; God' wordt dit in het NT gebruikt voor het wezen van God, dat blijkens Col.2:9 in al zijn volheid lichamelijk in Christus woont.

Vergelijk *2080 theiotēs* 'goddelijkheid'.

.1	θεότητος	theotētos	godheid (2)

Col.	2:9	want in Hem woont al de volheid der **godheid** lichamelijk;

2097 θεραπεία therapeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *therapeia* betekent (1) '(het) (be)dienen of verzorgen', (2) 'dienstvolk', en (3) '(medische) verzorging of behandeling, genezing'.

Van dit woord, dat is afgeleid van *2098 therapeuō* '(be)dienen, verzorgen; (medisch) verzorgen of behandelen, genezen', komt de eerste betekenis in het NT niet voor. De tweede, concretere betekenis, die betrekking heeft op de gezamenlijke bedienden – zie het verwante woord *2099 therapōn* 'bediende, dienaar' – , treffen we tweemaal aan, waarbij de context hetzelfde is (bv. Luc.12:42).

De derde betekenis komt eveneens tweemaal voor, één keer in letterlijke zin (Luc.9:11), de andere keer in meer overdrachtelijke zin met betrekking tot de genezing der volkeren in de tijd dat het nieuwe Jeruzalem op aarde neergedaald is (Openb.22:2).

Vergelijk voor de betekenis *2156 iasis* '(het) genezen, genezing'.

.1	θεραπείαν	therapeian	verzorging (4)
.2	θεραπείας	therapeias	verzorging (2 ev – 4 mv)

Matt.	24:45	die de heer over zijn **dienstvolk** gesteld heeft ...?	.2 °°
Luc.	9:11	en die **genezing** van node hadden, maakte Hij gezond.	.2
	12:42	die de heer over zijn **bedienden** zal stellen ...?	.2
Openb.	22:2	en de bladeren van het geboomte zijn tot **genezing** der volkeren.	.1

2098 θεραπεύω therapeuō

Het werkwoord *therapeuō* betekent (1) '(be)dienen, verzorgen', en (2) '(medisch) verzorgen of behandelen, genezen'.

Verwant met *2099 therapōn* 'bediende, dienaar' geeft het in eerste instantie aan 'dienaar zijn, als dienaar bezig zijn'. In het NT komt deze betekenis alleen in religieus verband voor, betreffende de manier waarop heidenen hun goden dienen (Hand.17:25).

In de overige teksten wordt het, zoals dat ook al in het klassieke Grieks gebeurde, toegepast op de genezing van zieken. Hierbij is het moeilijk om uit te maken wat precies het verschil is met *2155 iaomai*, dat oorspronkelijk het meer technisch-medische woord is voor 'genezen, gezond maken'. Het lijkt erop alsof dit laatste vooral het resultaat benadrukt, terwijl door *therapeuō* meer de handeling van het genezen aangegeven wordt. Het valt wel op dat in alle gevallen waar genezen op de sabbat ter discussie staat, niet *iaomai* maar *therapeuō* gebruikt wordt (bv. Luc.6:7), misschien omdat de nuance 'behandelen', 'genezen' als handeling daar nog een zekere rol speelt, evenals in Luc.4:23, en wellicht ook in Matt.8:7 (vgl. het ándere werkwoord in vs.8 en 13), Luc.5:15 (vgl. vs.17), en 8:43 (vgl. vs.47). Toch kan ook het hier besproken woord 'genezen' betekenen als resultaat, zonder dat de handeling van het genezen daarbij op de voorgrond treedt (bv. Matt.4:23-24). Natuurlijk moeten we wel bedenken dat Jezus niet als een arts geneest, maar door de kracht van God. Zij die zo door Hem geheeld worden verheerlijken dan ook de God van Israël (Matt.15:31). Zo geeft Hij persoonlijk Zijn discipelen de bevoegdheid of macht om ziekte te genezen (bv. Matt.10:1), uiteraard in heel andere zin dan de bevoegdheid van een dokter tot het uitoefenen van de geneeskunst waarmee wij vertrouwd zijn. Het werkwoord wordt zowel op zieken in de eigenlijke zin van het woord toegepast als op bezetenen (bv. Luc.6:18). Voor melaatsen wordt vaak het specifiekere woord *2226 katharizō* 'reinigen, rein maken' gebruikt. Er worden verschillende handelingen genoemd die Jezus bij genezingen toepast: het opleggen van handen (bv. Luc.4:40), het zalven met olie (bv. Marc.6:13). In Matt.14:14 horen we dat Jezus geneest uit innerlijke ontferming. Belangrijk is dat geloof genoemd wordt als voorwaarde voor genezen worden (bv. Marc.6:5-6).

.1	θεραπεύετε	therapeuete	jullie genezen – geneest!
.2	θεραπεύειν	therapeuein	genezen
.3	θεραπεύων	therapeuōn	genezend (1 ev m)
.4	θεραπεύοντες	therapeuontes	genezend (1 mv m)
.5	ἐθεράπευον	etherapeuon	ik genas – zij genazen
.6	θεραπεύσω	therapeusō	ik zal genezen – (dat) ik genees (aor)
.7	θεραπεύσει	therapeusei	hij zal genezen
.8	ἐθεράπευσεν	etherapeusen	hij heeft genezen (aor)
.9	θεράπευσον	therapeuson	genees! (aor)
.10	θεραπεῦσαι	therapeusai	genezen (aor) – genees je! (aor med)
.11	θεραπεύεται	therapeuetai	hij wordt genezen (med)
.12	θεραπεύεσθε	therapeuesthe	jullie worden genezen (med) – wordt genezen! (med)
.13	θεραπεύεσθαι	therapeuesthai	genezen worden (med)
.14	ἐθεραπεύοντο	etherapeuonto	zij werden genezen
.15	ἐθεραπεύθη	etherapeuthē	hij is genezen (aor pass)
.16	ἐθεραπεύθησαν	etherapeuthēsan	zij zijn genezen (aor pass)

.17	θεραπευθῆναι	therapeuthēnai	genezen worden (aor pass)
.18	τεθεραπευμένον	tetherapeumenon	genezen (4 ev m – 1/4 ev o; med)
.19	τεθεραπευμένῳ	tetherapeumenōi	genezen (3 ev m/o; med)
.20	τεθεραπευμέναι	tetherapeumenai	genezen (1 mv v; med)
.[21]	ἐθεράπευεν	etherapeuen	hij genas
.[22]	θεραπεύει	therapeuei	hij geneest

Matt.	4:23	En Hij trok rond in geheel Galilea **en** ... **genas** alle ziekte	.3
	4:24	men bracht tot Hem allen, die ernstig ongesteld waren, ... en **Hij genas** hen.	.8
	8:7	Hij zeide tot hem: **Zal Ik** komen en hem **genezen**?	.6
	8:16	en die ernstig ongesteld waren **genas Hij** allen,	.8
	9:35	En Jezus ging alle steden en dorpen langs **en** ... **genas** alle ziekte	.3
	10:1	en om alle ziekte en alle kwaal **te genezen**.	.2
	10:8	**Geneest** zieken, wekt doden op, reinigt melaatsen, drijft boze geesten uit.	.1
	12:10	of het geoorloofd is op de sabbat **te genezen**,	.2/.10
	12:15	En velen volgden Hem en **Hij genas** hen allen,	.8
	12:22	En **Hij genas** hem, zodat de stomme sprak en zag.	.8
	14:14	en **Hij** werd met ontferming over hen bewogen en **genas** hun zieken.	.8
	15:30	en zij legden die aan zijn voeten neer. (31) En **Hij genas** hen,	.8
	17:16	en zij hebben hem niet kunnen **genezen**.	.10
	17:18	en de knaap **was genezen** van dat ogenblik af.	.15
	19:2	En vele scharen volgden Hem en **Hij genas** hen aldaar.	.8
	21:14	En in de tempel kwamen blinden en lammen tot Hem en **Hij genas** hen.	.8
Marc.	1:34	En **Hij genas** velen, die ernstig ongesteld waren door allerlei ziekten,	.8
	3:2	en zij letten op Hem, of **Hij** hem op de sabbat **genezen zou**,	.7
	3:10	Want **Hij genas** velen, zodat allen, die kwalen hadden, op Hem aandrongen	.8
	3:15	SV En om macht te hebben, de ziekten **te genezen**,	.2°
	6:5	alleen **genas Hij** enige zieken door handoplegging.	.8
	6:13	En **zij** ... zalfden vele zieken met olie en **genazen** hen.	.5
Luc.	4:23	Gij zult ongetwijfeld deze spreuk tot Mij zeggen: Geneesheer, **genees** Uzelf!	.9
	4:40	**Hij** legde ieder van hen afzonderlijk de handen op en **genas** hen.	.8/.[21]
	5:15	vele scharen stroomden samen **om** te horen en **zich te laten genezen**	.13
	6:7	de Farizeeën letten op Hem, of **Hij** op de sabbat **genas**,	.7/.[22]
	6:18	en die gekweld werden door onreine geesten **werden genezen**.	.14
	7:21	Op dat ogenblik **genas Hij** velen van ziekten en plagen en boze geesten	.8
	8:2	enige vrouwen, **die genezen waren** van boze geesten en van ziekten:	.20
	8:43	een vrouw, die ... door niemand kon **genezen worden**,	.17
	9:1	Toen riep Hij de twaalven samen en gaf hun macht ... **om** ziekten **te genezen**.	.2
	9:6	overal het evangelie predikende en **genezingen doende**.	.4
	10:9	**geneest** de zieken, ... en zegt ...: Het Koninkrijk Gods is nabij u gekomen.	.1
	13:14	het kwalijk nemende, dat Jezus op de sabbat **genas**, ...,	.8
		komt dàn om u te laten genezen en niet op de sabbatdag.	.12
		letterlijk: komt dàn en **laat u genezen** en niet op de sabbatdag.	
	14:3	Is het geoorloofd op de sabbat **te genezen** of niet?	.2/.10
Joh.	5:10	De Joden dan zeiden tot de **genezene**: Het is sabbat	.19
Hand.	4:14	daar zij de **genezene** bij hen zagen staan,	.18
	5:16	En **zij werden** allen **genezen**.	.14

Hand.	8:7	en vele verlamden en kreupelen **werden genezen**;	.16
	17:25	(24) ... God ... (25) ... **laat Zich** ook niet door mensenhanden **dienen**,	.11
	28:9	En toen dit geschied was, kwamen ook de anderen ... en **werden genezen**;	.14
Openb.	13:3	En (ik zag) een van zijn koppen ..., en zijn dodelijke wond **genas**;	.15
	13:12	het eerste beest ..., welks dodelijke wond **genezen was**.	.15

2099 θεράπων therapōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *therapōn* betekent 'bediende, dienaar'.

Oorspronkelijk werd het woord gebruikt voor iemand die, zelf vrij, een hogergeplaatste dient, zoals in de late middeleeuwen een schildknaap, anders dan *1259 doulos* 'slaaf', dat iemand aanduidt die het eigendom is van een ander. In het NT komt het alleen voor in een citaat uit de Septuaginta, over Mozes als dienaar van God (Hebr.3:5).

Vergelijk ook *2097 therapeia* '(het) (be)dienen of verzorgen; dienstvolk; (medische) verzorging of behandeling, genezing'.

.1	θεράπων	therapōn	dienaar (1)

Hebr. 3:5 Nu was Mozes wel getrouw in geheel zijn huis als **dienaar** om te getuigen

2100 θερίζω therizō

Het werkwoord *therizō* betekent (1) 'de zomer doorbrengen', en (2) 'oogsten, (af)maaien'.

Afgeleid van *2105 theros* 'zomer' is het eigenlijk 'de zomer doorbrengen', een betekenis die niet in het NT voorkomt.

De tweede betekenis – een activiteit die natuurlijk vooral in de zomer plaatsvond – treffen we in eigenlijke zin aan in bijvoorbeeld Jac.5:4. Vaker echter wordt het woord min of meer spreekwoordelijk gebruikt, en dat is dan te vergelijken met onze uitdrukking 'ergens de vruchten van plukken' (bv. Luc.19:21,22 en 2Cor.9:6). In het bijzonder vinden we het voor het verzamelen van vrucht, in de vorm van mensen, hetzij voor het eeuwige leven (bv. Joh.4:36-38), hetzij voor het oordeel (bv. Openb.14:15-16, vgl. vs.19).

Vergelijk *239 amaō* 'maaien' en *4516 trugaō* 'plukken, (vruchten) oogsten', en ook *4072 speirō* 'zaaien', dat vaak op eenzelfde manier gebruikt samen met dit woord voorkomt.

.1	θερίζω	therizō	ik oogst – (dat) ik oogst
.2	θερίζεις	therizeis	jij oogst
.3	θερίζουσιν	therizousin	zij oogsten – oogstend (3 mv m/o)
.4	θερίζειν	therizein	oogsten
.5	θερίζων	therizōn	oogstend (1 ev m)
.6	θερίσει	therisei	hij zal oogsten
.7	θερίσομεν	therisomen	wij zullen oogsten
.8	θέρισον	therison	oogst! (aor)
.9	θερίσαι	therisai	oogsten (aor) – moge hij oogsten (aor)
.10	θερισάντων	therisantōn	oogstend (2 mv m; aor)
.11	ἐθερίσθη	etheristhē	hij is geoogst (aor)

Matt. 6:26 **zij** zaaien niet en **maaien** niet en brengen niet bijeen in schuren, .3
25:24 een hard mens ..., **die maait**, waar gij niet gezaaid hebt, .5
25:26 wist gij, dat **ik maai**, waar ik niet gezaaid heb en ...? .1
Luc. 12:24 Let op de raven, zij zaaien niet en **zij maaien** niet, .3
19:21 en **gij maait** wat gij niet gezaaid hebt. .2
19:22 **die** wegneem wat ik niet heb uitgezet en **maai** wat ik niet gezaaid heb. .5
Joh. 4:36 Reeds ontvangt de **maaier** loon en verzamelt hij vrucht ten eeuwigen leven, .5
opdat de zaaier zich tegelijk met de **maaier** verblijde. .5
4:37 Want hier is de spreuk waarachtig: De een zaait, de ander maait. .5
letterlijk: ...: Eén is de zaaiende, een ander de **maaiende**.
4:38 Ik heb u uitgezonden **om** datgene **te maaien**, wat u geen arbeid heeft gekost; .4
1Cor. 9:11 is het dan te veel, dat **wij** van u het stoffelijke **zouden oogsten**? .7
2Cor. 9:6 (Bedenkt) dit: wie karig zaait, **zal** ook karig **oogsten**, .6
en wie mildelijk zaait, **zal** ook mildelijk **oogsten**. .6
Gal. 6:7 Want wat een mens zaait, **zal hij** ook **oogsten**. .6
6:8 wie op (de akker van) zijn vlees zaait, **zal** uit zijn vlees verderf **oogsten**, .6
maar wie op (de akker van) de Geest zaait, **zal** ... eeuwig leven **oogsten**. .6
6:9 want, wanneer het eenmaal tijd is, **zullen wij oogsten**, .7
Jac. 5:4 de arbeiders, **die** uw landen **hebben gemaaid**, .10
Openb. 14:15 Zend uw sikkel uit en **maai**, want de ure .8
om te **maaien** is gekomen, want de oogst der aarde is geheel rijp geworden. .9
14:16 En Hij ... zond zijn sikkel uit op de aarde, en de aarde **werd gemaaid**. .11

2101 ϑερισμός therismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *therismos* betekent 'oogst', d.w.z. (1) '(het) oogsten', (2) 'oogst(tijd)', en (3) 'rijp gewas'.

Allereerst houdt het woord de 'oogst' in als daad (bv. Luc.10:2c; Matt.13:30b). Daarmee nauw verbonden wijst het op de 'oogst' als tijd (bv. Matt.13:30a; Joh.4:35a). Tenslotte wordt het evenals in onze taal gebruikt voor het '(rijpe) gewas', dat geoogst wordt of kan worden (bv. Luc.10:2a; Openb.14:15). Soms is het niet gemakkelijk uit te maken of de nadruk meer op de daad ligt of op het gewas: voor Luc.10:2b kan men beide mogelijkheden overwegen: 'de Heer van het oogsten' of 'de Heer (d.i. de Eigenaar) van het gewas dat geoogst moet worden'.

In de meeste gevallen wordt het in bijzondere zin gebruikt met betrekking tot de voleinding der wereld, zowel ten oordeel als ten eeuwigen leven, zoals dat ook voorkomt bij het werkwoord *2100 therizō* 'oogsten', waarvan het afgeleid is (bv. Matt.13:39).

.1 ϑερισμός therismos oogst (1)
.2 ϑερισμόν therismon oogst (4)
.3 ϑερισμοῦ therismou oogst (2)

Matt. 9:37 De **oogst** is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. .1
9:38 Bidt daarom de Heer van de **oogst**, .3
dat Hij arbeiders uitzende in zijn **oogst**. .2
13:30 Laat beide samen opgroeien tot de **oogst**. .3
En in de **oogst**tijd zal ik ... zeggen: Haalt eerst het onkruid bijeen .3

Matt.	13:39	de **oogst** is de voleinding der wereld; de maaiers zijn de engelen.	.1
Marc.	4:29	laat hij er ... de sikkel in slaan, omdat de **oogsttijd** aangebroken is.	.1
Luc.	10:2	Hij zeide tot hen: De **oogst** is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig.	.1
		Bidt daarom de Heer van de **oogst**,	.3
		dat Hij arbeiders uitzende in zijn **oogst**.	.2
Joh.	4:35	Zegt gij niet: Nog vier maanden, dan komt de **oogst**? Zie, Ik zeg u,	.1
		slaat uw ogen op en beschouwt de velden, dat zij wit zijn om te oogsten.	.2
		letterlijk: ..., dat zij wit zijn tot de **oogst**.	
Openb.	14:15	want de **oogst** der aarde is geheel rijp geworden.	.1

2102 θεριστής theristēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *theristēs* betekent 'oogster, maaier'.

Dit woord, afgeleid van *2100 therizō* 'oogsten', geeft aan degene die de oogst afmaait en binnenhaalt. In de uitleg van de gelijkenis van de tarwe en het onkruid worden de engelen genoemd als de oogsters van de wereld (Matt.13:30,39).

.1	θερισταί	theristai	oogsters (1)
.2	θερισταῖς	theristais	oogsters (3)

Matt.	13:30	zal ik tot de **maaiers** zeggen: Haalt eerst het onkruid bijeen	.2
	13:39	de oogst is de voleinding der wereld; de **maaiers** zijn de engelen.	.1

2103 θερμαίνω thermainō

Het werkwoord *thermainō* betekent '(ver)warmen'.

Alleen vormen met de betekenis 'zich warmen' komen voor (bv. Joh.18:18; Jac.2:16).

Het is afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *thermos* 'warm, heet', dat niet in het NT voorkomt; vergelijk ook *2104 thermē* 'warmte, hitte'.

.1	θερμαίνεσθε	thermainesthe	jullie warmen je (med) – warmt je! (med)
.2	θερμαινόμενος	thermainomenos	zich warmend (1 ev m; med)
.3	θερμαινόμενον	thermainomenon	zich warmend (4 ev m – 1/4 ev o; med)
.4	ἐθερμαίνοντο	ethermainonto	zij warmden zich (med)

Marc.	14:54	en hij zat daar tussen de dienaars, **zich warmende** bij het vuur.	.2
	14:67	En toen zij Petrus zag, **terwijl hij zich warmde**, keek zij hem aan	.3
Joh.	18:18	De slaven en de dienaars stonden zich te warmen bij een kolenvuur,	.4
		letterlijk: ... de dienaars stonden en **warmden zich** bij een kolenvuur,	
		en ook Petrus stond zich bij hen te warmen.	.2
		letterlijk: en ook Petrus was staande bij hen en was **zich warmende**.	
	18:25	En Simon Petrus stond zich te warmen.	.2
		letterlijk: En Simon Petrus was staande en **zich warmende**.	
Jac.	2:16	Gaat heen in vrede, **houdt u warm** en eet goed,	.1

2104	θέρμη	thermē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thermē* betekent 'warmte, hitte'.
De enige plaats in het NT waar het staat spreekt over de hitte van een houtvuur (Hand.28:3).

.1	θέρμης	thermēs	warmte (2)

Hand. 28:3 kwam er door de **hitte** een adder uit en beet zich vast aan zijn hand.

2105	θέρος	theros

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *theros* betekent (1) 'zomer', en (2) 'oogst'.
Alleen de eerste betekenis komt in het NT voor, waar de zomer als beeld gebruikt wordt voor de tijd van de Wederkomst van Christus (bv. Matt.24:32).
Het is een afleiding van het werkwoord *therō* 'verwarmen', dat we niet in het NT vinden, en verwant met *2104 thermē* 'warmte, hitte'.

.1	θέρος	theros	zomer (1/4)

Matt. 24:32 weet gij daaraan, dat de **zomer** nabij is.
Marc. 13:28 weet gij daaraan, dat de **zomer** nabij is.
Luc. 21:30 Zodra zij uitlopen, weet gij uit uzelf, ..., dat de **zomer** reeds nabij is.

2106	θεωρέω	theōreō

Het werkwoord *theōreō* betekent '(1) 'toeschouwer zijn, toeschouwen, aanschouwen, beschouwen', en (2) 'gewaarworden, bespeuren, bemerken, (gaan) zien'.
Het is een afleiding van het niet in het NT voorkomende *theōros* 'toeschouwer', dat is samengesteld uit de stam van *3191 horaō* 'zien', en het evenmin in het NT te vinden *thea* '(het) aanschouwen; schouwspel' (vgl. *2075 theaomai* '(met bewondering) aanschouwen'). Oorspronkelijk geeft het aan 'toeschouwer zijn, toeschouwen', een betekenis die bijvoorbeeld in Luc.23:35 aanwezig is. Met een andere nuance betekent het 'aanschouwen', meestal met een lijdend voorwerp (bv. Joh.2:23; Hand.25:24; Marc.12:41), of 'beschouwen, bezien' (bv. Matt.28:1).
De tweede betekenis houdt in 'iets onverwachts aanschouwen', dus 'bemerken , (gaan) zien' (bv. Marc.3:11; Joh.20:12).
In meer overdrachtelijke zin gaat het om aanschouwen met de geest, wat we vooral in het evangelie naar Johannes aantreffen (bv. 4:19; 6:40).
Tenslotte moet nog gewezen worden op het woordgebruik naar oudtestamentisch voorbeeld in de uitdrukking 'de dood aanschouwen' in de zin van 'ervaren, deelhebben aan' (Joh.8:51; misschien ook in Joh.17:24 : 'de heerlijkheid van Jezus aanschouwen').

.1	θεωρῶ	theōrō	ik aanschouw – (dat) ik aanschouw
.2	θεωρεῖς	theōreis	jij aanschouwt
.3	θεωρεῖ	theōrei	hij aanschouwt
.4	θεωρῆσαι	theōrēsai	aanschouwen (aor)

.5	θεωρεῖτε	theōreite	jullie aanschouwen – aanschouwt!
.6	θεωροῦσιν	theōrousin	zij aanschouwen – aanschouwend (3 mv m/o)
.7	θεωρῇ	theōrēi	(dat) hij aanschouwt
.8	θεωρῆτε	theōrēte	(dat) jullie aanschouwen
.9	θεωρῶσιν	theōrōsin	(dat) zij aanschouwen
.10	θεωρεῖτε	theōreite	zie 5
.11	θεωρεῖν	theōrein	aanschouwen
.12	θεωρῶν	theōrōn	aanschouwend (1 ev m)
.13	θεωροῦντι	theōrounti	aanschouwend (3 ev m/o)
.14	θεωροῦντες	theōrountes	aanschouwend (1 mv m)
.15	θεωροῦντας	theōrountas	aanschouwend (4 mv m)
.16	θεωρούντων	theōrountōn	aanschouwend (2 mv m/o)
.17	θεωροῦσαι	theōrousai	aanschouwend (1 mv v)
.18	ἐθεώρουν	etheōroun	ik aanschouwde – zij aanschouwden
.19	ἐθεώρει	etheōrei	hij aanschouwde
.20	ἐθεώρουν	etheōroun	zie 18
.21	ἐθεώρησαν	etheōrēsan	zij hebben aanschouwd (aor)
.22	θεωρήσῃ	theōrēsēi	(dat) hij aanschouwt (aor)
.23	θεωρήσωσιν	theōrēsōsin	(dat) zij aanschouwen (aor)
.[24]	θεωροῦντος	theōrountos	aanschouwend (2 ev m/o)
.[25]	θεωρήσαντες	theōrēsantes	aanschouwend (1 mv m, aor)
.[26]	θεωρήσουσιν	theōrēsousin	zij zullen aanschouwen – zullende aanschouwen (3 mv m/o)

Matt.	27:55	En daar waren vele vrouwen, **die** uit de verte **toeschouwden**,	.17
	28:1	ging Maria van Magdala en de andere Maria het graf **bezien**.	.4
Marc.	3:11	de onreine geesten wierpen zich ... neder, telkens als **zij** Hem **zagen**,	.19/.20
	5:15	En **zij** kwamen bij Jezus en **zagen** de bezetene zitten, gekleed	.6
	5:38	en **Hij zag** het misbaar en mensen, die luid weenden en weeklaagden.	.3
	12:41	En **Hij** ... **zag met aandacht**, hoe de schare kopergeld wierp in de offerkist.	.19
	15:40	Er waren ook vrouwen, **die** uit de verte **toeschouwden**,	.17
	15:47	Maria van Magdala en Maria, ..., **zagen**, waar Hij was nedergelegd.	.18
	16:4	En toen zij opzagen, **aanschouwden zij**, dat de steen afgewenteld was;	.6
Luc.	10:18	Hij zeide tot hen: **Ik zag** de satan als een bliksem uit de hemel vallen.	.18
	14:29	Anders zouden ... allen, **die** het **zagen**, beginnen hem te bespotten,	.14
	21:6	Wat **gij** daar **aanschouwt** – er zullen dagen komen,	.5
	23:35	En het volk stond erbij **en zag toe**. Ook de oversten hoonden	.12
	23:48	SV **ziende** de dingen, die geschied waren,	.14°°
		toen zij aanschouwd hadden, wat er geschied was,	.[25]˙˙
	24:37	en zij werden ontzet en verschrikt en meenden een geest **te aanschouwen**.	.11
	24:39	ziet, dat een geest geen ... beenderen heeft, zoals **gij ziet**, dat Ik heb.	.5
Joh.	2:23	geloofden velen in zijn naam, **doordat zij** zijn tekenen **zagen**,	.14
	4:19	De vrouw zeide tot Hem: Here, **ik zie**, dat Gij een profeet zijt.	.1
	6:2	En Hem volgde een grote schare, omdat **zij** de tekenen **zagen**,	.20˙˙
	6:19	**zagen zij** Jezus over de zee gaan en dicht bij het schip komen,	.6
	6:40	dat een ieder, **die** de Zoon **aanschouwt** en ... gelooft, eeuwig leven hebbe,	.12
	6:62	Wat dan, indien **gij** de Zoon des mensen daarheen **zaagt** opvaren, ...?	.8
	7:3	opdat ook uw discipelen uw werken **aanschouwen**, die Gij doet.	.23/.[26]

8:51 **hij zal** de dood in eeuwigheid niet **aanschouwen**. .22
9:8 zij, **die** hem vroeger als bedelaar **gekend hadden**, .14
10:12 wie huurling is en geen herder, ..., **ziet** de wolf aankomen ... en vlucht .3
12:19 **Gij ziet voor uw ogen**, dat gij niets bereikt; .10
12:45 en **wie** Mij **aanschouwt**, .12
aanschouwt Hem, die Mij gezonden heeft. .3
14:17 want **zij ziet** Hem niet en kent Hem niet; maar gij kent Hem, .3
14:19 Nog een korte tijd en de wereld **ziet** Mij niet meer, .3
maar **gij ziet** Mij, want Ik leef en gij zult leven. .5
16:10 omdat Ik heenga tot de Vader en **gij** Mij niet langer **ziet**; .5
16:16 Nog een korte tijd en **gij ziet** Mij niet meer, .5
16:17 dat Hij tot ons zegt: Nog een korte tijd en **gij ziet** Mij niet .5
16:19 dat Ik zeide: Nog een korte tijd en **gij ziet** Mij niet .5
17:24 Ik wil, dat ... zij bij Mij zijn, om mijn heerlijkheid te aanschouwen, .9
letterlijk: ..., opdat **zij** mijn heerlijkheid **aanschouwen**,
20:6 en **hij** ging het graf binnen en **zag** de windsels liggen, .3
20:12 en **zij zag** twee engelen zitten, in witte klederen, een aan het hoofdeinde .3
20:14 Na deze woorden keerde **zij** zich om en **zag** Jezus staan, .3
Hand. 3:16 heeft zijn naam deze, die **gij ziet** en kent, sterk gemaakt; .5
4:13 **Toen zij** nu de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes **zagen** .14
7:56 Zie, **ik zie** de hemelen geopend en de Zoon ..., staande ter rechterhand Gods. .1
8:13 verbijsterd door die tekenen en grote krachten, die hij zag geschieden. .12
letterlijk: en hij was verbijsterd, **toen hij** die tekenen ... **zag** geschieden.
9:7 **daar zij** wel de stem hoorden, maar niemand **zagen**. .14
10:11 en **hij zag** ... een voorwerp nederdalen in de vorm van een groot laken, .3
17:16 **toen** hij **zag**, dat de stad zo vol afgodsbeelden was. .13/.[24]
17:22 **ik zie** voor mijn ogen, dat gij ... buitengewoon ontzag voor godheden hebt; .1
19:26 **gij ziet** ..., dat deze Paulus een talrijke schare ... afkerig gemaakt heeft .5
20:38 dat zij zijn aangezicht niet meer **zien** zouden. .11
21:20 **Gij ziet**, broeder, hoevele duizenden er ... gelovig zijn geworden .2
25:24 En Festus zeide: Koning Agrippa en gij allen, ..., **gij ziet** hier iemand, .5
27:10 **ik zie**, dat de vaart met ongerief en grote averij gepaard zal gaan, .1
28:6 **toen** zij na lang wachten **zagen**, dat zich niets ongewoons bij hem voordeed, .16
Hebr. 7:4 **Merkt** dan **op**, hoe groot deze is, .10
1Joh. 3:17 Wie nu in de wereld een bestaan heeft en zijn broeder gebrek **ziet** lijden, .7
Openb. 11:11 en grote vrees viel op (allen), **die** hen **aanschouwden**. .15
11:12 zij klommen naar de hemel op ... en hun vijanden **aanschouwden** hen. .21

2107 θεωρία theōria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *theōria* betekent (1) '(het) toeschouwen of aanschouwen, aanschouwing', (2) 'schouwspel', en (3) 'beschouwing, onderzoek'.

Afgeleid van *2106 theōreō* 'toeschouwer zijn, toeschouwen, aanschouwen' geeft het eigenlijk het aanschouwen als gebeurtenis aan, terwijl de tweede betekenis meer concreet is. In Luc.23:48 is deze laatste niet ondenkbaar, hoewel de eerste betekenis beter op haar plaats lijkt.

Uit de derde betekenis, die niet in het NT te vinden is, heeft zich ons woord *theorie* ontwikkeld.

.1	θεωρίαν	theōrian	(het) aanschouwen (4)

Luc. 23:48 al de scharen, die voor dit **schouwspel** samengekomen waren, keerden terug,

2108	**θήκη**	**thēkē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thēkē* betekent (1) 'bergplaats', en (2) 'schede'.
Van dit woord, dat is afgeleid van *4449 tithēmi* 'zetten, leggen, plaatsen', komt in het NT alleen de tweede betekenis voor (Joh.18:11).
Van dit woord stamt het tweede element in ons *bibliotheek* e.d.

.1	θήκην	thēkēn	schede (4)

Joh. 18:11 Jezus dan zeide tot Petrus: Steek het zwaard in de **schede**;

2109	**θηλάζω**	**thēlazō**

Het werkwoord *thēlazō* betekent (1) 'zogen, laten zuigen', en (2) 'zuigen'.
Wanneer het over een vrouw gaat is de eerste betekenis aan de orde (bv. Marc.13:17), en eveneens in het (zeldzame) geval dat het over borsten gaat (Luc.23:29).
Als een kind het onderwerp is hebben we te maken met de tweede betekenis (bv. Luc.11:27), en zo kan het deelwoord gebruikt worden in de zin van 'zuigeling' (Matt.21:16).
Het is afgeleid van *thēlē* 'borst, tepel', dat niet in het NT voorkomt; vergelijk ook *2110 thēlus* 'vrouwelijk'.

.1	θηλαζόντων	thēlazontōn	zogend (2 mv m/o)
.2	θηλαζούσαις	thēlazousais	zogend (3 mv v)
.3	ἐθήλασας	ethēlasas	jij hebt gezoogd (aor)
.4	ἐθήλασαν	ethēlasan	zij hebben gezoogd (aor)

Matt.	21:16	Uit de mond van kleine kinderen en **zuigelingen** hebt Gij lof bereid?	.1
	24:19	Wee de zwangeren en de **zogenden** in die dagen.	.2
Marc.	13:17	Wee de zwangeren en de **zogenden** in die dagen!	.2
Luc.	11:27	Zalig de schoot, die U heeft gedragen, en de borsten, die **Gij hebt gezogen**.	.3
	21:23	Wee de zwangeren en de **zogenden** in die dagen! Want er zal grote nood zijn	.2
	23:29	Zalig de onvruchtbaren ... en de borsten, die niet **hebben gezoogd**.	.4

2110	**θῆλυς**	**thēlus**

Het bijvoeglijk naamwoord *thēlus* betekent 'vrouwelijk, van het vrouwelijk geslacht'.
Van dit woord komt de vrouwelijke vorm zelfstandig gebruikt voor: '(de) vrouwelijke', d.w.z. '(de) vrouw' (Rom.1:26,27). Wanneer de onzijdige vorm zelfstandig staat, '(het) vrouwelijke', houdt het in '(de) vrouwelijke soort, (het) vrouwelijk geslacht' (bv. Gal.3:28).
Vergelijk *6711 arsēn* 'mannelijk'.

.1	θηλείας	thēleias	vrouwelijk (2 ev v – 4 mv v)
.2	θήλειαι	thēleiai	vrouwelijk (1 mv v)
.3	θῆλυ	thēlu	vrouwelijk (1/4 ev o)

Matt.	19:4	dat de Schepper hen van den beginne **als** man en **vrouw** heeft gemaakt?	.3
Marc.	10:6	Maar van het begin der schepping heeft Hij hen **als** man en **vrouw** gemaakt;	.3
Rom.	1:26	want hun **vrouwen** hebben de natuurlijke omgang vervangen	.2
	1:27	Eveneens hebben de mannen de natuurlijke omgang met de **vrouw** opgegeven,	.1
Gal.	3:28	Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, ..., van mannelijk en **vrouwelijk**:	.3

2111 θήρα thēra

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thēra* betekent (1) '(het) jagen, jacht', (2) 'jachtbuit', en (3) 'jachtnet of valkuil'.

De eerste twee betekenissen komen we niet in het NT tegen. De derde betreft het middel waarmee men dieren vangt, ofwel een 'jachtnet', ofwel een 'valkuil' (Rom.11:9).

Het woord is afgeleid van het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thēr* '(wild) dier', dat niet in het NT voorkomt; vergelijk *2114 thērion* '(wild) dier'.

.1	θήραν	thēran	jachtnet (4)

Rom.	11:9	David zegt: Hun tafel worde tot een strik en een **net**, aanstoot

2112 θηρεύω thēreuō

Het werkwoord *thēreuō* betekent '(wild) jagen of vangen, najagen, bejagen'.

De letterlijke betekenis komt niet in het NT voor. Een overdrachtelijk gebruik treffen we aan in Luc.11:54, waar woordelijk staat 'terwijl zij Hem een hinderlaag legden, om iets uit Zijn mond te bejagen', d.w.z. om Hem te verleiden iets verkeerds te zeggen.

Het is een afleiding van *2111 thēra* 'jacht'.

.1	θηρεῦσαι	thēreusai	vangen (aor) – vang! (aor med)

Luc.	11:54	**om** Hem **te vangen** in iets, dat Hij Zich zou laten ontvallen.

2113 θηριομαχέω thēriomacheō

Het werkwoord *thēriomacheō* betekent 'tegen wilde dieren vechten'.

Het is samengesteld uit *2114 thērion* '(wild) dier' en *2793 machomai* 'strijden'.

.1	ἐθηριομάχησα	ethēriomachēsa	ik heb tegen wilde dieren gevochten (aor)

1Cor.	15:32	Indien **ik** te Efeze, naar de mens, **met wilde dieren gevochten heb**,

2114	**θηρίον**	**thērion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thērion* betekent '(in het wild levend) dier, beest'.

Vergeleken met *2019 zōion* 'levend wezen; dier', dat ook voor mensen kan staan, is dit woord allereerst de aanduiding voor een dier in het wild, en te onderscheiden van bijvoorbeeld kruipende dieren en vogels (bv. Hand.11:6). Maar het wordt ook voor dier in meer algemene zin gebruikt (bv. Hand.28:4-5 voor een slang). Overdrachtelijk treffen we het aan voor beestachtig handelende mensen (Tit.1:12).

In het bijzonder is het de benaming voor twee monsterlijke wezens in Openbaring, handlangers van de duivel. Het eerste is een beest dat uit de afgrond of de zee opkomt (Openb.11:7 en 13:1), dat ook zonder meer als 'het beest' wordt aangeduid (bv. Openb.13:14vv.). Het tweede is een beest dat uit de aarde opkomt (bv. Openb.13:11), dat elders (bv. Openb.19:20) 'de valse profeet' genoemd wordt (zie *4890 pseudoprophētēs*).

Oorspronkelijk is het een verkleinwoord van het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thēr* (wild) dier, dat in het Koine-Grieks in onbruik is geraakt.

.1	θηρίον	thērion	wild dier (1/4)
.2	θηρίου	thēriou	wild dier (2)
.3	θηρίῳ	thēriōi	wild dier (3)
.4	θηρία	thēria	wilde dieren (1/4)
.5	θηρίων	thēriōn	wilde dieren (2)

Marc.	1:13	en Hij was bij de **wilde dieren**, en de engelen dienden Hem.	.5
Hand.	10:12	SV Waarin waren ... de **wilde**, en de kruipende **dieren**, en de vogelen	.4°
	11:6	zag ik ..., de **wilde** en de kruipende **dieren** en de vogelen des hemels.	.4
	28:4	toen de inlanders het **dier** aan zijn hand zagen hangen,	.1
	28:5	hij schudde het **dier** af in het vuur, zonder enig letsel te ondervinden;	.1
Tit.	1:12	Leugenaars zijn de Kretenzen altijd, **beesten** en vadsige buiken.	.4
Hebr.	12:20	Zelfs als een **dier** de berg aanraakt, zal het worden gestenigd.	.1
Jac.	3:7	Want alle soorten van **wilde dieren** ... worden bedwongen en zijn bedwongen	.5
Openb.	6:8	om te doden ... met de zwarte dood en door de **wilde dieren** der aarde.	.5
	11:7	zal het **beest**, dat uit de afgrond opkomt, hun de oorlog aandoen	.1
	13:1	En ik zag uit de zee een **beest** opkomen met tien horens en zeven koppen;	.1
	13:2	En het **beest**, dat ik zag, was een luipaard gelijk,	.1
	13:3	en de gehele aarde ging het **beest** met verbazing achterna,	.2
	13:4	en zij aanbaden de draak, omdat hij aan het **beest** de macht gegeven had,	.3
		en zij aanbaden het **beest**, zeggende:	.1/.3
		Wie is aan het **beest** gelijk? en: Wie kan er oorlog tegen voeren?	.3
	13:11	En ik zag een ander **beest** opkomen uit de aarde en het had twee horens	.1
	13:12	En het oefent al de macht van het eerste **beest** voor diens ogen uit.	.2
		En het bewerkt, dat ... zij ... het eerste **beest** zullen aanbidden,	.1
	13:14	de tekenen, die hem gegeven zijn te doen voor de ogen van het **beest**.	.2
		..., dat zij een beeld moeten maken voor het **beest**,	.3
	13:15	hem werd gegeven om aan het beeld van het **beest** een geest te schenken,	.2
		zodat het beeld van het **beest** ook zou spreken, en maken	.2
		dat allen, die het beeld van het **beest** niet aanbaden, gedood werden.	.2
	13:17	het merkteken, de naam van het **beest**, of het getal van zijn naam	.2

13:18	wie verstand heeft, berekene het getal van het **beest**,	.2
14:9	Indien iemand het **beest** en zijn beeld aanbidt	.1
14:11	en zij hebben geen rust, ..., die het **beest** en zijn beeld aanbidden,	.1
15:2	En ik zag ... de overwinnaars van het **beest** en van zijn beeld	.2
16:2	die het merkteken van het **beest** hadden en die zijn beeld aanbaden.	.2
16:10	En de vijfde goot zijn schaal uit over de troon van het **beest**,	.2
16:13	uit de bek van de draak en uit de bek van het **beest**	.2
17:3	En ik zag een vrouw zitten op een scharlakenrood **beest**,	.1
17:7	Ik zal u het geheimenis van de vrouw zeggen en van het **beest**	.2
17:8	Het **beest**, dat gij zaagt, was en is niet, en het zal opkomen ...;	.1
	... als zij zien, dat het **beest** was en niet is en er toch zal zijn.	.1
17:11	En het **beest**, dat was en niet is, is zelf ook de achtste,	.1
17:12	maar één uur ontvangen zij macht als koningen, met het **beest**.	.2
17:13	Dezen zijn één van zin en geven hun kracht en macht aan het **beest**.	.3
17:16	de tien horens, die gij zaagt, en het **beest**, dezen zullen de hoer haten,	.1
17:17	God heeft in hun hart gegeven ... hun koningschap aan het **beest** te geven,	.3
19:19	En ik zag het **beest** en de koningen der aarde en hun legerscharen verzameld	.1
19:20	En het **beest** werd gegrepen en met hem de valse profeet, ...,	.1
	..., die het merkteken van het **beest** ontvangen hadden	.2
20:4	en die noch het **beest** noch zijn beeld hadden aangebeden	.3/.1
20:10	in de poel van vuur en zwavel, waar ook het **beest** en de valse profeet zijn,	.1

2115 θησαυρίζω thēsaurizō

Het werkwoord *thēsaurizō* betekent '(als een schat) opslaan, verzamelen, bewaren'.

Afgeleid van *2116 thēsauros* 'voorraadkamer, schatplaats; voorraad, schat' houdt het in iets van grote waarde opslaan of verzamelen, zoals de schatten die Jezus' discipelen moeten verzamelen in de hemel (Matt.6:19-20).

In meer overdrachtelijke zin lezen we dat de huidige hemel en aarde 'als een schat worden bewaard' voor de dag van het oordeel (2Petr.3:7). In Rom.2:5 wordt gezegd dat door een onboetvaardig hart toorn 'wordt opgestapeld' tegen de dag van de toorn.

.1	θησαυρίζεις	thēsaurizeis	jij bergt weg
.2	θησαυρίζετε	thēsaurizete	jullie bergen weg – bergt weg!
.3	θησαυρίζειν	thēsaurizein	wegbergen
.4	θησαυρίζων	thēsaurizōn	wegbergend (1 ev m)
.5	ἐθησαυρίσατε	ethēsaurisate	jullie hebben weggeborgen (aor)
.6	τεθησαυρισμένοι	tethēsaurismenoi	weggeborgen (1 mv m; med)

Matt.	6:19	**Verzamelt** u geen schatten op aarde, waar mot en roest ze ontoonbaar maakt	.2
	6:20	maar **verzamelt** u schatten in de hemel,	.2
Luc.	12:21	Zó vergaat het hem, **die** voor zichzelf **schatten verzamelt**	.4
Rom.	2:5	**hoopt gij** u toorn **op** tegen de dag des toorns	.1
1Cor.	16:2	elke eerste dag der week legge ieder uwer ... iets weg, **en hij spare dit op**,	.4
2Cor.	12:14	Immers, kinderen behoren niet voor hun ouders **te sparen**,	.3
Jac.	5:3	**Gij zijt schatten gaan opleggen**, terwijl het de laatste dagen zijn.	.5
2Petr.	3:7	de tegenwoordige hemelen en de aarde zijn ... **als een schat weggelegd**,	.6

2116 θησαυρός thēsauros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thēsauros* betekent (1) 'voorraadkamer, schatplaats', en (2) 'voorraad, schat'.

In het NT ontmoeten we de eerste betekenis in Jezus' woorden over de voorraadkamer of bewaarplaats, waaruit een heer des huizes nieuwe en oude dingen te voorschijn haalt, als beeld van een schriftgeleerde die leerling van het Koninkrijk der hemelen is geworden (Matt.13:52). Bij de schatkoffers die de wijzen uit het oosten opendeden om Jezus geschenken te geven ligt de nadruk op het kostbare (Matt.2:11). In overdrachtelijke zin wordt het gebruikt voor het hart als de 'schatkamer' van geestelijke bezittingen, waaruit de goede mens het goede voortbrengt (Luc.6:45).

Bij de tweede betekenis betreft het in het NT steeds een kostbare voorraad, een schat. Letterlijk komen we het tegen als de schatten van Egypte, die Mozes links liet liggen voor de smaad van Christus (Hebr.11:26), en de schat in de akker waarmee het Koninkrijk der hemelen vergeleken wordt (Matt.13:44). Het overdrachtelijk gebruik van deze betekenis vinden we bijvoorbeeld in Luc.12:33, waar het gaat om het hebben van een schat in de hemel, die niet opraakt. Ook wordt van Christus gezegd, dat in Hem alle schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn (Col.2:3).

Het is afgeleid van de stam *thē-* van *4449 tithēmi* 'zetten, leggen, plaatsen'.

.1	θησαυρός	thēsauros	voorraad(kamer) (1)
.2	θησαυρόν	thēsauron	voorraad(kamer) (4)
.3	θησαυροῦ	thēsaurou	voorraad(kamer) (2)
.4	θησαυρῷ	thēsaurōi	voorraad(kamer) (3)
.5	θησαυροί	thēsauroi	voorraad(kamers) (1)
.6	θησαυρούς	thēsaurous	voorraad(kamers) (4)
.7	θησαυρῶν	thēsaurōn	voorraad(kamers) (2)

Matt.	2:11	En zij ontsloten hun **kostbaarheden** en boden hem geschenken aan:	.6
	6:19	Verzamelt u geen **schatten** op aarde, waar mot en roest ze ontoonbaar maakt	.6
	6:20	maar verzamelt u **schatten** in de hemel,	.6
	6:21	Want, waar uw **schat** is, daar zal ook uw hart zijn.	.1
	12:35	Een goed mens brengt uit zijn goede **schat** goede dingen voort,	.3
		en een slecht mens uit zijn boze **schat** boze dingen.	.3
	13:44	Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een **schat**, verborgen in een akker,	.4
	13:52	die uit zijn **voorraad** nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt.	.3
	19:21	gij zult een **schat** in de hemelen hebben, en kom hier, volg Mij.	.2
Marc.	10:21	gij zult een **schat** in de hemel hebben, en kom hier, volg Mij.	.2
Luc.	6:45	Een goed mens brengt uit de goede **schat** zijns harten het goede voort	.3
		en een slecht mens brengt uit de boze **schat** het boze voort.	.3°
	12:33	Maakt u beurzen, die niet oud worden, een **schat**, die nooit opraakt,	.2
	12:34	Want waar uw **schat** is, daar zal ook uw hart zijn.	.1
	18:22	gij zult een **schat** hebben in de hemelen, en kom hier, volg Mij.	.2
2Cor.	4:7	Maar wij hebben deze **schat** in aarden vaten,	.2
Col.	2:3	in wie al de **schatten** der wijsheid en kennis verborgen zijn.	.5
Hebr.	11:26	hij heeft de smaad ... groter rijkdom geacht dan de **schatten** van Egypte,	.7

2117	**θιγγάνω**	**thigganō**

Het werkwoord *thigganō* betekent '(aan)raken'.

In letterlijke zin vinden we het bijvoorbeeld in Hebr.12:20. In Hebr.11:28 wordt het overdrachtelijk gebruikt in de zin van 'treffen'.

.1	θίγης	thigēis	(dat) jij aanraakt (aor)
.2	θίγη	thigēi	(dat) hij aanraakt (aor)

Col.	2:21	raak niet, smaak niet, **roer** niet **aan**;	.1
Hebr.	11:28	opdat de verderver hun eerstgeborenen niet **zou aanraken**.	.2
	12:20	Zelfs als een dier de berg **aanraakt**, zal het worden gestenigd.	.2

2118	**θλίβω**	**thlibō**

Het werkwoord *thlibō* betekent (1) '(samen)drukken, en (2) 'verdrukken'.

De letterlijke eerste betekenis vinden we in Marc.3:9, waar het gaat om de menigte die Jezus dreigt samen te drukken. Samengedrukt worden kan ook neerkomen op 'vernauwd of smal worden' van een weg (Matt.7:14).

Ten tweede betekent het meer overdrachtelijk 'verdrukken' in de zin van kwellen, veroorzaken dat iemand pijn en moeite ondervindt. In het NT betreft het voornamelijk het verdrukken van mensen om hun geloof (bv. 2Thess.1:6-7). In 1Tim. 5:10 komt een zelfstandig gebruikt deelwoord voor, een 'verdrukte', een mens in nood.

Vergelijk voor de betekenis *1236 diōkō* 'achtervolgen; vervolgen'.

.1	θλίβωσιν	thlibōsin	(dat) zij samendrukken
.2	θλίβουσιν	thlibousin	zij drukken samen – samendrukkend (3 mv m/o)
.3	θλιβόμεθα	thlibometha	wij worden samengedrukt (med)
.4	θλίβεσθαι	thlibesthai	samengedrukt worden (med)
.5	θλιβόμενοι	thlibomenoi	samengedrukt wordend (1 mv m; med)
.6	θλιβομένοις	thlibomenois	samengedrukt wordend (3 mv m/o; med)
.7	τεθλιμμένη	tethlimmenē	samengedrukt (1 ev v; med)

Matt.	7:14	want eng is de poort, en **smal** de weg, die ten leven leidt,	.7
Marc.	3:9	opdat **zij** Hem niet **zouden verdringen**.	.1
2Cor.	1:6	**Worden wij verdrukt**, het is u tot troost en heil;	.3
	4:8	in alles zijn wij **in de druk**, doch niet in het nauw;	.5
	7:5	wij waren van alle kanten **in de druk**: van buiten strijd, van binnen vrees.	.5
1Thess.	3:4	zeiden wij u reeds, dat wij zouden **verdrukt worden**,	.4
2Thess.	1:6	indien het ... recht is ..., aan uw **verdrukkers** verdrukking te vergelden,	.2
	1:7	en aan u, **die verdrukt wordt**, verkwikking tezamen met ons,	.6
1Tim.	5:10	dat zij ... **verdrukten** ondersteund en alle goed werk behartigd heeft.	.6
Hebr.	11:37	zij hebben rondgezworven ... **onder** ontbering, **verdrukking** en mishandeling	.5

2119 θλῖψις thlipsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thlipsis* betekent '(1) '(het) (samen)drukken, en (2) 'verdrukking'.

In meer letterlijke zin treffen we het in het NT aan voor de door druk veroorzaakte benauwdheid van een barende vrouw (Joh.16:21). Met een andere nuance duidt het een mentale druk aan, zodat men kan vertalen met 'druk, spanning, stress' (bv. 2Cor.2:4).

Meer overdrachtelijk houdt het verdrukking in die door bepaalde uitwendige omstandigheden wordt veroorzaakt, veelal tengevolge van verschillende inzichten op religieus gebied. Zo lezen we in Hand.11:19 over de verdrukking die in verband met Stefanus plaatsvond. Op vergelijkbare wijze wordt het woord gebruikt voor de verdrukking van de eindtijd (bv. Marc.13:19), de grote verdrukking, die in de laatste dagen voor de wederkomst van Christus over de wereld zal komen.

Het is een afleiding van *2118 thlibō* '(samen)drukken; verdrukken'.

.1	θλῖψις	thlipsis	verdrukking (1)
.2	θλῖψιν	thlipsin	verdrukking (4)
.3	θλίψεως	thlipseōs	verdrukking (2)
.4	θλίψει	thlipsei	verdrukking (3)
.5	θλίψεις	thlipseis	verdrukkingen (1)
.6	θλίψεων	thlipseōn	verdrukkingen (2)
.7	θλίψεσιν	thlipsesin	verdrukkingen (3)

Matt.	13:21	wanneer echter **verdrukking** of vervolging komt om der wille van het woord,	.3
	24:9	Dan zullen zij u overleveren aan **verdrukking** en zij zullen u doden,	.2
	24:21	Want er zal dan een grote **verdrukking** zijn, zoals er niet geweest is	.1
	24:29	Terstond na de **verdrukking** dier dagen zal de zon verduisterd worden	.2
Marc.	4:17	wanneer later **verdrukking** of vervolging komt om der wille van het woord,	.3
	13:19	Want die dagen zullen zulk een **verdrukking** brengen als er niet geweest is	.1
	13:24	Maar in die dagen, na de **verdrukking**, zal de zon verduisterd worden	.2
Joh.	16:21	denkt zij niet meer aan haar **benauwdheid**,	.3
	16:33	In de wereld lijdt gij **verdrukking**, maar houdt goede moed,	.2
Hand.	7:10	(9) ... maar God ... (10) ... verloste hem uit al zijn **verdrukkingen**	.6
	7:11	En er kwam hongersnood over ... Egypte en Kanaän en grote **verdrukking**,	.1
	11:19	de **verdrukking**, welke in verband met Stefanus plaats vond,	.3
	14:22	dat wij door vele **verdrukkingen** het Koninkrijk Gods moeten binnengaan.	.6
	20:23	dat mij boeien en **verdrukkingen** te wachten staan.	.5
Rom.	2:9	**Verdrukking** en benauwdheid (zal komen) over ieder levend mens,	.1
	5:3	En niet alleen (hierin), maar wij roemen ook in de **verdrukkingen**,	.7
		daar wij weten, dat de **verdrukking** volharding uitwerkt,	.1
	8:35	**Verdrukking** of benauwdheid of vervolging of honger, of naaktheid,	.1
	12:12	Weest blijde in de hoop, geduldig in de **verdrukking**,	.4
1Cor.	7:28	Maar wèl staat zulke mensen **verdrukking** voor het vlees te wachten,	.2
2Cor.	1:4	die ons troost in al onze **druk**,	.4
		zodat wij hen, die in allerlei **druk** zijn, troosten kunnen	.4

	1:8	Want wij willen u niet onkundig laten, broeders, van de **verdrukking**,	.3
	2:4	Want in zware **druk** en beklemdheid des harten heb ik ... u geschreven,	.3
	4:17	de lichte last der **verdrukking** van een ogenblik	.3
	6:4	in veel dulden, in **verdrukkingen**, in noden, in benauwdheden,	.7
	7:4	ik ben ... overstelpt van die blijdschap bij al onze **druk**.	.4
	8:2	doordat zij beproefd zijn gebleken in veel **verdrukking**,	.3
	8:13	niet om anderen verlichting te schenken, wordt het u zwaar gemaakt,	.1
		letterlijk: niet om ... te schenken, is er voor u **verdrukking**,	
Ef.	3:13	de moed niet op te geven bij mijn **verdrukkingen** om uwentwil,	.7
Fil.	1:16	(17) ..., met de onzuivere bedoeling, mij de gevangenschap zwaar te maken.	.2°
		letterlijk: ..., aan mijn gevangenschap **verdrukking** toe te voegen.	
	4:14	Toch hebt gij er goed aan gedaan, te delen in mijn **verdrukking**.	.4
Col.	1:24	en vul ik in mijn vlees aan wat ontbreekt aan de **verdrukkingen**	.6
1Thess.	1:6	gij hebt het woord onder zware **verdrukking** met blijdschap ... aangenomen,	.4
	3:3	dat niemand zou wankelen onder deze **verdrukkingen**.	.7
	3:7	zijn wij dan ook, broeders, bij al onze nood en **druk**, vertroost over u	.4°*
2Thess.	1:4	onder al uw vervolgingen en de **verdrukkingen**, die gij doorstaat:	.7
	1:6	indien het ... recht is ..., aan uw verdrukkers **verdrukking** te vergelden,	.2
Hebr.	10:33	een schouwspel van smaad en **verdrukking**,	.7
Jac.	1:27	omzien naar wezen en weduwen in hun **druk**	.4
Openb.	1:9	Ik, Johannes, uw broeder en deelgenoot in de **verdrukking**	.4
	2:9	Ik weet uw **verdrukking** en armoede, hoewel gij rijk zijt,	.2
	2:10	gij zult een **verdrukking** hebben van tien dagen. Wees getrouw tot de dood	.2
	2:22	hen, die met haar overspel bedrijven, breng ik in grote **verdrukking**,	.2
	7:14	En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die komen uit de grote **verdrukking**;	.3

2120 θνῄσκω thnēiskō

Het werkwoord *thnēisko* – ook wel gespeld *thnēskō* – betekent 'sterven'.

In de eerste plaats gaat het om letterlijk, lichamelijk sterven, zoals in het geval van het dochtertje van Jaïrus (bv. Luc.8:49). Soms komt een deelwoord zelfstandig voor: een 'gestorvene', een 'dode' (bv. Joh.11:39).

Overdrachtelijk gebruikt komt het neer op geestelijk sterven. Zo schrijft Paulus in 1Tim.5:6 dat van een weduwe die losbandig is alleen maar gezegd kan worden dat ze 'levend gestorven, dood is'.

Vergelijk *2064 thanatos*, waarmee het verwant is. Het valt op dat in het NT van dit werkwoord alleen voltooide tijden voorkomen, met de betekenis 'gestorven zijn'; voor de andere vormen wordt de samenstelling *552 apo-thnēiskō* gebruikt.

.1	τέθνηκεν	tethnēken	hij is gestorven
.2	τεθνήκασιν	tethnēkasin	zij zijn gestorven
.3	τεθνάναι	tethnanai	gestorven zijn
.4	τεθνηκώς	tethnēkōs	gestorven (1 ev m)
.5	τεθνηκότα	tethnēkota	gestorven (4 ev m – 1/4 mv o)
.6	τεθνηκότος	tethnēkotos	gestorven (2 ev m/o)

.7	ἐτεθνήκει	etethnēkei	hij was gestorven
.[8]	τεθνηκέναι	tethnēkenai	gestorven zijn

Matt. 2:20	want **zij**, die het kind naar het leven stonden, **zijn gestorven**.	.2
Marc. 15:44	En het bevreemdde Pilatus, dat **Hij** reeds **gestorven zou zijn**,	.1
Luc. 7:12	zie, een **dode** werd uitgedragen, de enige zoon zijner moeder,	.4
8:49	Uw dochter **is gestorven**, val de Meester niet meer lastig!	.1
Joh. 11:21	indien gij hier geweest waart, **zou** mijn broeder niet **gestorven zijn**.	.7°°
11:39	Marta, de zuster van de **gestorvene**, zeide tot Hem: Here,	.6°°
11:41	SV Zij namen dan de steen weg, waar de **gestorvene** lag.	.4°
11:44	De **gestorvene** kwam naar buiten, de voeten en de handen gebonden	.4
12:1	SV waar Lázarus was, **die gestorven was geweest**,	.4°
19:33	toen zij bij Jezus gekomen waren en zagen, **dat** Hij reeds **gestorven was**,	.5
Hand. 14:19	zij ... sleepten hem de stad uit, menende, **dat** hij **dood was**.	.3/.[8]
25:19	zij hadden met hem enige twistpunten ... over een zekere Jezus, **die dood is**,	.6
1Tim. 5:6	doch zij, die een los leven leidt, **is** levend **dood**.	.1

2121 θνητός thnētos

Het bijvoeglijk naamwoord *thnētos* betekent 'sterfelijk'.

Afgeleid van *2120 thnēiskō* 'sterven' houdt het in 'aan sterven onderworpen', gezegd met betrekking tot vergankelijke wezens; het tegenovergestelde, *athanatos* 'onsterfelijk' komt niet voor in het NT (maar vergelijk *93 athanasia* 'onsterfelijkheid'). Zo lezen we over 'sterfelijke lichamen' (bv. Rom.8:11) en 'sterfelijk vlees' (2Cor.4:11); in dit laatste vers staat het tegenover het leven dat Jezus geeft, dat blijkens vers 18 eeuwig is (zie *2015 zōē* 'leven'). In 2Cor.5:4 treffen we een zelfstandig gebruikte vorm aan, het 'sterfelijke', dat door het leven verslonden wordt.

.1	θνητόν	thnēton	sterfelijk (1 ev m – 1/4 ev o)
.2	θνητόν	thnēton	zie 1
.3	θνητῷ	thnētōi	sterfelijk (3 ev m/o)
.4	θνητά	thnēta	sterfelijk (1/4 mv o)
.5	θνητῇ	thnētēi	sterfelijk (3 ev v)

Rom. 6:12	Laat dan de zonde niet langer als koning heersen in uw **sterfelijk** lichaam,	.3
8:11	dan zal Hij ... ook uw **sterfelijke** lichamen levend maken	.4
1Cor. 15:53	Want ... dit **sterfelijke** moet onsterfelijkheid aandoen.	.2
15:54	zodra ... dit **sterfelijke** onsterfelijkheid aangedaan heeft,	.2
2Cor. 4:11	opdat ook het leven van Jezus zich in ons **sterfelijk** vlees openbare.	.5
5:4	opdat het **sterfelijke** door het leven worde verslonden.	.1

[2121II] θορυβάζω thorubazō

Het werkwoord *thorubazō* betekent (1) 'geraas of rumoer maken', (2) 'in verwarring of opschudding brengen', en (3) (med.) 'zich in verwarring laten brengen, zich druk maken'.

Dit woord, dat een nevenvorm is van *2122 thorubeō*, komt alleen in de derde betekenis voor (Luc.10:41).

.[1]	θορυβάζῃ	thorubazēi	(dat) hij in verwarring brengt – jij laat je in verwarring brengen (med) – (dat) jij je in verwarring laat brengen (med)

Luc. 10:41 Marta, Marta, **gij maakt u** bezorgd en **druk** over vele dingen,

2122 θορυβέω thorubeō

Het werkwoord *thorubeō* betekent (1) 'geraas of rumoer maken', en (2) 'in verwarring of opschudding brengen'.

Afgeleid van *2123 thorubos* 'geraas, rumoer; verwarring, opschudding' geeft dit woord primair aan het veroorzaken van rumoerig geluid (bv. Marc.5:39). Deze betekenis gaat over in 'verwarring veroorzaken, in verwarring brengen' (Hand.17:5).

Een nevenvorm is *2121I thorubazō.*

.1	ἐθορύβουν	ethoruboun	ik maakte rumoer – zij maakten rumoer
.2	θορυβούμενον	thoruboumenon	rumoer makend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.3	θορυβεῖσθε	thorubeisthe	jullie maken rumoer (med) – maakt rumoer! (med)

Matt. 9:23 toen Jezus ... de fluitspelers en het misbaar van de schare zag, .2
letterlijk: toen Jezus ... de schare, **die misbaar maakte**, zag,
Marc. 5:39 binnengekomen, zeide Hij tot hen: Waarom **maakt gij misbaar** en weent gij? .3
Hand. 17:5 Maar de Joden ... **brachten** de stad **in rep en roer**; .1
20:10 Doch Paulus ... zeide: **Maakt** geen **misbaar**, want er is leven in hem. .3

2123 θόρυβος thorubos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thorubos* betekent (1) 'geraas, lawaai, rumoer', en (2) 'verwarring, opschudding, oproer'.

Het wordt in de eerste plaats gebruikt voor het verwarde geluid van een mensenmenigte (Hand.21:34, en Marc.5:38, waar de nuance 'misbaar' eerder in de context dan in dit woord opgesloten ligt). Vervolgens geeft het de daaruit ontstane verwarring aan, die kan uitlopen op een opschudding (bv. Matt.26:5).

.1	θόρυβος	thorubos	rumoer (1)
.2	θόρυβον	thorubon	rumoer (4)
.3	θορύβου	thorubou	rumoer (2)

Matt. 26:5 Niet op het feest, opdat er geen **opschudding** ontsta onder het volk. .1
27:24 Toen Pilatus zag, dat niets baatte, maar dat er veeleer **oproer** ontstond, .1
Marc. 5:38 en Hij zag het **misbaar** en mensen, die luid weenden en weeklaagden. .2
14:2 Niet op het feest, opdat er geen **opschudding** kome onder het volk. .1
Hand. 20:1 Nadat nu de **opschudding** was bedaard, riep Paulus de discipelen tot zich .2
21:34 toen hij door het **rumoer** de ware toedracht niet kon te weten komen, .2
24:18 waarmede men mij ... bezig vond, zonder volksoploop of **opschudding**. .3

2124	**θραύω**	**thrauō**

Het werkwoord *thrauō* betekent 'verbrijzelen, stukslaan'.
Het komt in het NT alleen in overdrachtelijke zin voor van personen die zich 'verbrijzeld of verbroken' voelen (Luc.4:18).

.1	τεθραυσμένους	tethrausmenous	verbrijzeld (4 mv m; med)

Luc. 4:18 (19) ..., om **verbrokenen** heen te zenden in vrijheid,

2125	**θρέμμα**	**thremma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thremma* betekent (1) '(het) grootgebrachte (kind of jong dier), en (2) (mv.) 'beesten, vee'.
Alleen de tweede betekenis, waarbij de nadruk niet meer ligt op het jónge dier, komt voor in het NT (Joh.4:12).
Het woord is afgeleid van *4493 trephō* 'voeden, grootbrengen'.

.1	θρέμματα	thremmata	beesten (1/4)

Joh. 4:12 Jakob, die ... zelf eruit gedronken heeft met zijn zonen en zijn **kudden**?

2126	**θρηνέω**	**thrēneō**

Het werkwoord *thrēneō* betekent 'weeklagen (over), een klaagzang zingen'.
Het is afgeleid van *2127 thrēnos* 'weeklacht, klaagzang'. Vergelijk voor de betekenis ook *2500 klaiō* 'hardop (be)wenen'.

.1	ἐθρήνουν	ethrēnoun	ik weeklaagde – zij weeklaagden
.2	θρηνήσετε	thrēnēsete	jullie zullen weeklagen
.3	ἐθρηνήσαμεν	ethrēnēsamen	wij hebben geweeklaagd (aor)

Matt.	11:17	**wij hebben klaagliederen gezongen** en gij hebt geen misbaar gemaakt.	.3
Luc.	7:32	**wij hebben klaagliederen gezongen** en gij hebt niet geweend.	.3
	23:27	vrouwen, die zich op de borst sloegen en **over** Hem **weeklaagden**.	.1
Joh.	16:20	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, **gij zult** schreien en **weeklagen**,	.2

2127	**θρῆνος**	**thrēnos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thrēnos* betekent 'weeklacht, klaagzang'.
Vergelijk voor de betekenis *2503 klauthmos* 'geween'.

.1	θρῆνος	thrēnos	weeklacht (1)

Matt. 2:18 SV Een stem is in Rama gehoord, **geklag**, geween en veel gekerm;

2128 θρησκεία thrēskeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thrēskeia* betekent (1) 'godsdienstige verering', en (2) 'godsdienst, religie'.

Het heeft in de eerste plaats betrekking op de godsdienstige praktijk, een nuance die doorklinkt in Jac.1:26-27, en eveneens in Col.2:18, waar het om een godsdienstige praktijk ten opzichte van engelen gaat, hun verering.

In algemenere zin is het een bepaalde godsdienst of religie, zoals in Hand.26:5 de joodse.

Het is een afleiding van het met *2129 thrēskos* 'godsdienstig' samenhangende werkwoord *thrēskeuō* 'godsdienstige gebruiken in acht nemen; vereren', dat niet in het NT voorkomt. Vergelijk voor de betekenis *2669 latreia* '(loon)dienst; (ere)dienst'.

.1	θρησκεία	thrēskeia	godsdienstige verering (1)
.2	θρησκείας	thrēskeias	godsdienstige verering (2 ev – 4 mv)
.3	θρησκείᾳ	thrēskeiāi	godsdienstige verering (3)

Hand.	26:5	dat ik naar de meest nauwgezette partij van onze **godsdienst** ... geleefd heb.	.2
Col.	2:18	Laat niemand u de prijs doen missen door ... engelen**verering**,	.3
Jac.	1:26	Indien iemand ... zijn hart misleidt, diens **godsdienst** is waardeloos.	.1
	1:27	onbevlekte **godsdienst** voor God, ..., is: omzien naar wezen en weduwen	.1

2129 θρῆσκος thrēskos

Het bijvoeglijk naamwoord *thrēskos* betekent 'godsdienstig, religieus'.

Het houdt in dat iemand zich aan bepaalde godsdienstige gebruiken houdt, zonder dat dit hoeft te betekenen dat dit slechts uiterlijk is.

.1	θρησκός	thrēskos	godsdienstig (1 ev m)

Jac. 1:26 Indien iemand meent **godsdienstig** te zijn en ... zijn hart misleidt,

---

2130 θριαμβεύω thriambeuō

Het werkwoord *thriambeuō* betekent (1) 'een triomftocht houden', en (2) 'in triomf meevoeren, zegevieren over'.

De eerste betekenis van het werkwoord – zonder lijdend voorwerp – treffen we niet aan in het NT. De tweede vinden we in Col.2:15, terwijl over 2Cor.2:14 de meningen verdeeld zijn. Taalkundig is het niet waarschijnlijk dat het kan betekenen 'doen triomferen'. Dan blijven er twee mogelijkheden over: a. 'God, Die ons (als overwonnenen) in triomf meevoert', waarbij we voor

de gedachtengang kunnen verwijzen naar een uitdrukking als 'slaaf van God' voor een gelovige (*1259 doulos* 'slaaf'); b. 'God, Die ons (als strijders in Zijn leger) meevoert, terwijl Hij Zijn triomftocht houdt'.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *thriambos*, dat de aanduiding is voor een loflied voor de griekse god Dionysus (oorspronkelijk betekent het waarschijnlijk 'driepas'), maar dat ook meer algemeen gebruikt wordt voor 'zegetocht, triomf(tocht)', waarin de triomferende opperbevelhebber de overwonnen vijanden als krijgsgevangenen meevoerde.

.1	θριαμβεύοντι	thriambeuonti	zegevierend (3 ev m/o)
.2	θριαμβεύσας	thriambeusas	zegevierend (1 ev m; aor)

2Cor.	2:14	Maar God zij gedankt, **die** ons te allen tijde in Christus **doet zegevieren**	.1
Col.	2:15	Hij heeft de overheden ... tentoongesteld **en** zo **over** hen **gezegevierd**.	.2

2131 θρίξ thrix

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thrix* betekent '(een) haar'.

Het duidt gewoonlijk de enkele haar aan, en zo is het te begrijpen dat de meervoudsvormen de meest gebruikelijke zijn, hoewel we vaak in vertalingen een samenvattend enkelvoud aantreffen: '(het) haar' (bv. 1Petr.3:3). Ook het Grieks kent zo'n samenvattend enkelvoud, al treffen we daarvan in het NT geen voorbeeld aan; de paar keren dat het enkelvoud voorkomt gaat het om '(een) haar' (bv. Matt.5:36).

Het woord wordt in de eerste plaats voor haren van mensen gebruikt, en wel speciaal hoofdharen (bv. Joh.11:2). Soms is er sprake van uitdrukkingen die min of meer spreekwoordelijk zijn (bv. Luc.12:7 en 21:18). Een enkele keer vinden we het voor (hoofd)haren van dieren (bv. Marc.1:6 en Openb.9:8).

De stam van dit woord is *trich-* (vgl. *4506 trichinos* 'haren, van haar (gemaakt)'. Vergelijk ook *2556 komē* '(het) hoofdhaar'.

.1	θρίξ	thrix	haar (1)
.2	τρίχα	tricha	haar (4)
.3	τρίχες	triches	haren (1)
.4	τρίχας	trichas	haren (4)
.5	τριχῶν	trichōn	haren (2)
.6	θριξίν	thrixin	haren (3)

Matt.	3:4	Hij nu, Johannes, droeg een kleed van kameel**haar** en een lederen gordel	.5
	5:36	omdat gij niet één **haar** wit kunt maken of zwart.	.2
	10:30	En de **haren** van uw hoofd zijn ook alle geteld.	.3
Marc.	1:6	En Johannes was gekleed met kameel**haar** en met een lederen gordel	.4
Luc.	7:38	en zij ... droogde ze af met haar hoofd**haar**,	.6
	7:44	zij heeft ... mijn voeten nat gemaakt en ze met haar **haren** afgedroogd.	.6
	12:7	Ja, zelfs de **haren** van uw hoofd zijn alle geteld. Weest niet bevreesd:	.3
	21:18	Doch geen **haar** van uw hoofd zal teloor gaan;	.1
Joh.	11:2	Maria was het, die ... zijn voeten met haar **haren** had afgedroogd.	.6
	12:3	zij zalfde de voeten van Jezus en droogde zijn voeten af met haar **haren**;	.6

Hand. 27:34	want niemand uwer zal ook maar een **haar** van zijn hoofd gekrenkt worden.	.1
1Petr. 3:3	Uw sieraad zij niet uitwendig: het vlechten van **haar**,	.5
Openb. 1:14	en zijn hoofd en zijn **haren** waren wit als witte wol, als sneeuw,	.3
9:8	en zij hadden **haar**	.4
	als vrouwen**haar** en hun tanden waren als die van leeuwen;	.4

2132 ϑροέω throeō

Het werkwoord *throeō* betekent (1) 'schreeuwen, uitroepen', en (2) 'bang maken, verschrikken, verontrusten'.

Alleen de tweede betekenis komt in het NT voor, passief gebruikt: 'verschrikt worden, zich laten verontrusten' (bv. Marc.13:7).

.1	ϑροεῖσϑε	throeisthe	jullie worden verontrust (med) – wordt verontrust! (med)
.2	ϑροεῖσϑαι	throeisthai	verontrust worden (med)

Matt. 24:6	Ziet toe, **weest** niet **verontrust**; want dat moet geschieden,	.1
Marc. 13:7	Doch wanneer gij hoort van oorlogen ..., **weest** dan niet **verontrust**.	.1
2Thess. 2:2	dat gij niet spoedig uw bezinning verliest of in onrust verkeert, letterlijk: tot het niet spoedig ... **in onrust verkeren** (door) u,	.2

2133 ϑρόμβος thrombos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thrombos* betekent (1) 'stolsel, klonter', en (2) (dikke) druppel'.

Afgeleid van *4493 trephō* 'doen stollen, dik maken; voeden' geeft het allereerst aan een stolsel van min of meer vloeibare stoffen, speciaal bloed (vergelijk ons woord *trombose*, dat hiervan stamt). In Luc. 21:44 wordt het meervoud gebruikt voor dikke druppels bloed.

.1	ϑρόμβοι	thromboi	druppels (1)

Luc. 22:44	En zijn zweet werd als bloed**druppels**, die op de aarde vielen.	◦

2134 ϑρόνος thronos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thronos* betekent 'zetel, troon'.

Het duidt de hoge zetel voorzien van een voetbank aan, die bestemd is voor rechters en heersers, en daarom het zichtbare teken van hun waardigheid en macht. Zo lezen we over de troon van God die in de hemel staat (bv. Openb.4:2; vgl. een tekst als Matt.5:34, waar de hemel zelf de troon van God genoemd wordt), en over de vierentwintig tronen daaromheen voor de oudsten (vs.4). Sinds Zijn hemelvaart is Jezus gezeten ter rechterzijde van de troon van God (bv. Hebr.12:2), waardoor deze de 'troon der genade' genoemd wordt, als de bron van Gods barmhartigheid (Hebr.4:16). En als Hij wederkomt zal Jezus op de troon van Zijn heerlijkheid gaan

zitten (Matt.25:31), terwijl dan eveneens de twaalf apostelen op tronen zullen zitten om de twaalf stammen van Israël te richten (bv. Matt.19:28). In Luc.1:32 horen we hoe God aan Jezus de troon van Zijn vader David zal geven, hetgeen de daarmee verbonden heerschappij inhoudt (vgl. Hand.2:30; Hebr.1:8). Wanneer het nieuwe Jeruzalem nedergedaald is zal zich daarin de troon van God en het Lam bevinden, waaruit de rivier van het water des levens zal voortkomen (Openb.22:1). Niet alleen de hemel kent tronen, ook het rijk der duisternis: de 'troon van de satan' (Openb.2:13) en de 'troon van het beest' (Openb.16:10).

In bijzondere zin geeft het woord een bepaalde engelenmacht aan (Col.1:16), vgl. *1250 doxa* 'heerlijkheid' en *1268 dunamis* 'kracht'.

Van dit woord is ons *troon* afgeleid. Vergelijk voor de betekenis *2230 kathedra* 'zetel, stoel, zitbank'.

.1	θρόνος	thronos	troon (1)
.2	θρόνον	thronon	troon (4)
.3	θρόνου	thronou	troon (2)
.4	θρόνῳ	thronōi	troon (3)
.5	θρόνοι	thronoi	tronen (1)
.6	θρόνους	thronous	tronen (4)
.7	θρόνων	thronōn	tronen (2)

Matt.	5:34	bij de hemel niet, omdat hij de **troon** van God is;	.1
	19:28	gij ... zult ..., wanneer de Zoon des mensen op de **troon** ... zal zitten,	.3
		ook op twaalf **tronen** zitten om de twaalf stammen van Israël te richten.	.6
	23:22	En wie gezworen heeft bij de hemel, zweert bij de **troon** Gods	.4
	25:31	dan zal Hij plaats nemen op de **troon** zijner heerlijkheid.	.3
Luc.	1:32	en de Here God zal Hem de **troon** van zijn vader David geven,	.2
	1:52	Hij heeft machtigen van de **troon** gestort en eenvoudigen verhoogd,	.7
	22:30	En gij zult zitten op **tronen** om de twaalf stammen Israëls te richten.	.7
Hand.	2:30	dat God hem ... gezworen had een ... op zijn **troon** te doen zitten,	.3/.2
	7:49	De hemel is Mij ten **troon**, en de aarde een voetbank mijner voeten.	.1
Col.	1:16	hetzij **tronen**, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten;	.5
Hebr.	1:8	Uw **troon**, o God, is in alle eeuwigheid	.1
	4:16	Laten wij daarom met vrijmoedigheid toegaan tot de **troon** der genade,	.4
	8:1	die gezeten is ter rechterzijde van de **troon** der majesteit in de hemelen,	.3
	12:2	die ... gezeten is ter rechterzijde van de **troon** Gods.	.3
Openb.	1:4	genade zij u en vrede ... van de zeven geesten, die voor zijn **troon** zijn,	.3
	2:13	Ik weet, waar gij woont, daar waar de **troon** des satans is;	.1
	3:21	Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn **troon**,	.4
		gelijk ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn **troon**.	.4
	4:2	en zie, er stond een **troon** in de hemel	.1
		en iemand was op die **troon** gezeten.	.3/.2
	4:3	en een regenboog was rondom de **troon**, van aanzien de smaragd gelijk.	.3
	4:4	En rondom de **troon**	.3
		waren vierentwintig **tronen**,	.5/.6
		en op die **tronen** waren vierentwintig oudsten gezeten,	.6
	4:5	En van de **troon** gingen bliksemstralen, stemmen en donderslagen uit;	.3
		en zeven vurige fakkels brandden voor de **troon**;	.3

4:6	En voor de **troon** was als een glazen zee, kristal gelijk.	.3
	En midden in de **troon**	.3
	en rondom de **troon** waren vier dieren, vol ogen van voren en van achteren.	.3
4:9	die op de **troon** gezeten is en tot in alle eeuwigheden leeft,	.3/.4
4:10	zullen de ... oudsten zich nederwerpen voor Hem, die op de **troon** gezeten is	.3
	en Hem aanbidden ... en zij zullen hun kronen voor de **troon** werpen,	.3
5:1	En ik zag in de rechterhand van Hem, die op de **troon** zat, een boekrol,	.3
5:6	En ik zag in het midden van de **troon** ... een lam staan, als geslacht,	.3
5:7	uit de rechterhand van Hem, die op de **troon** gezeten was.	.3
5:11	En ik zag, en ik hoorde een stem van vele engelen rondom de **troon**,	.3
5:13	Hem, die op de **troon** gezeten is, en het Lam zij de lof en de eer	.3/.4
6:16	verbergt ons voor het aangezicht van Hem, die gezeten is op de **troon**,	.3/.4
7:9	Daarna zag ik, en zie, een grote schare ... stonden voor de **troon**	.3
7:10	De zaligheid is van onze God, die op de **troon** gezeten is, en van het Lam!	.3/.4
7:11	En al de engelen stonden rondom de **troon** en de oudsten en de vier dieren,	.3
	en zij wierpen zich op hun aangezicht voor de **troon** en aanbaden God,	.3
7:15	Daarom zijn zij voor de **troon** van God en zij vereren Hem ... in zijn tempel;	.3
	en Hij, die op de **troon** gezeten is, zal zijn tent over hen uitspreiden.	.3/.4
7:17	want het Lam, dat in het midden van de **troon** is, zal hen weiden	.3
8:3	om het te geven, met de gebeden ..., op het gouden altaar voor de **troon**.	.3
11:16	de vierentwintig oudsten, die voor God	.3'
	op hun **tronen** gezeten waren,	.6
12:5	en haar kind werd plotseling weggevoerd naar God en zijn **troon**.	.2
13:2	En de draak gaf hem zijn kracht en zijn **troon** en grote macht.	.2
14:3	en zij zongen een nieuw gezang vóór de **troon** en voor de vier dieren	.3
14:5	SV want zij zijn onberispelijk voor de **troon** van God.	.3°
16:10	En de vijfde goot zijn schaal uit over de **troon** van het beest,	.2
16:17	en er kwam een luide stem uit de tempel, van de **troon**,	.3
19:4	de vierentwintig oudsten ... aanbaden God, die op de **troon** gezeten is,	.3/.4
19:5	een stem ging uit van de **troon**, zeggende: Looft onze God, al zijn knechten,	.3
20:4	ik zag **tronen**, en zij zetten zich daarop, en het oordeel werd hun gegeven;	.6
20:11	En ik zag een grote witte **troon** en Hem, die daarop gezeten was,	.2
20:12	En ik zag de doden, de groten en de kleinen, staande voor de **troon**,	.3''
21:3	En ik hoorde een luide stem van de **troon** zeggen: Zie,	.3''
21:5	Hij, die op de **troon** gezeten is, zeide: Zie, Ik maak alle dingen nieuw.	.3/.4
22:1	een rivier ..., ontspringende uit de **troon** van God en van het Lam.	.3
22:3	En de **troon** van God en van het Lam zal daarin zijn	.1

2135 θυγάτηρ thugatēr

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thugatēr* betekent 'dochter'.

In de eerste plaats is het de aanduiding voor een kind van het vrouwelijk geslacht, in de betrekking tot de ouders (bv. Matt.15:22; Luc.12:53). In het verlengde hiervan houdt het in een vrouwelijke afstammeling, zoals dochter van Abraham (Luc.13:16) of van Aäron (Luc.1:5).

Naar Hebreeuwse wijze kan het woord (meestal in het meervoud) ook een meer algemene verbondenheid aangeven in de zin van 'vrouw van of behorende bij', in het bijzonder als inwoon-

ster van een plaats, bijvoorbeeld dochters van Jeruzalem (Luc.23:28). In het enkelvoud kan zo'n woordverbinding voorkomen voor de gezamenlijke inwoners (mannen en vrouwen) van een stad, als een eenheid gezien, of als omschrijving voor een plaats al of niet met zijn inwoners (bv. Matt.21:5).

Van een geestelijke betrekking – vgl. *3437 patēr* 'vader' – is sprake wanneer het gaat om gelovige vrouwen als dochters van God (2Cor.6:18).

Tenslotte kan het woord gebruikt worden om meisjes of vrouwen op vriendelijke wijze met een bepaalde betrokkenheid of bewogenheid aan te spreken (bv.Matt.9:22).

Vergelijk verder *4550 huios* 'zoon', waar het evenals in het Nederlands meer dan eens naast of tegenover te vinden is (bv. Hand.2:17). Opgemerkt kan nog worden dat ons woord *dochter* verwant is met het Griekse.

.1	θυγάτηρ	thugatēr	dochter (1)
.2	θύγατερ	thugater	dochter (5)
.3	θυγατέρα	thugatera	dochter (4)
.4	θυγατρός	thugatros	dochter (2)
.5	θυγατρί	thugatri	dochter (3)
.6	θυγατέρες	thugateres	dochters (1)
.7	θυγατέρες	thugateres	zie 6
.8	θυγατέρας	thugateras	dochters (4)
.9	θυγατέρων	thugaterōn	dochters (2)

Matt.	9:18	Mijn **dochter** is zo juist gestorven, maar kom en leg uw hand op haar	.1
	9:22	Houd moed, **dochter**, uw geloof heeft u behouden.	.2
	10:35	tussen een man en zijn vader en tussen een **dochter** en haar moeder	.3
	10:37	en wie zoon of **dochter** liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig;	.3
	14:6	Maar op het geboortefeest van Herodes danste de **dochter** van Herodias	.1
	15:22	Heb medelijden met mij, Here, ..., mijn **dochter** is deerlijk bezeten.	.1
	15:28	En haar **dochter** was genezen van dat ogenblik af	.1
	21:5	Zegt der **dochter** Sions: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig	.5
Marc.	5:34	En Hij zeide tot haar: **Dochter**, uw geloof heeft u behouden;	.2/.1
	5:35	Uw **dochter** is gestorven; waarom valt gij de Meester nog lastig?	.1
	6:22	(21) toen ... (22) ... de **dochter** van Herodias ... danste,	.4
	7:26	(27) En zij vroeg Hem de boze geest uit haar **dochter** te drijven.	.4
	7:29	Om dit woord, ga heen, de boze geest is uit uw **dochter** gevaren.	.4
	7:30	SV toen zij in haar huis kwam, vond zij ... de **dochter** liggende op het bed.	.3°°
Luc.	1:5	en zijn vrouw was uit de **dochters** van Aäron en haar naam was Elisabet.	.9
	2:36	Ook was daar Hanna, een profetes, een **dochter** van Fanuël,	.1
	8:42	omdat zijn enige **dochter**, die ongeveer twaalf jaar oud was, op sterven lag.	.1
	8:48	Hij zeide tot haar: **Dochter**, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede.	.2/.1
	8:49	Uw **dochter** is gestorven, val de Meester niet meer lastig!	.1
	12:53	(53) vader tegen zoon en zoon tegen vader, moeder tegen **dochter**	.5/.3
		en **dochter** tegen moeder, schoonmoeder tegen haar schoondochter	.1
	13:16	deze vrouw, die een **dochter** van Abraham is,	.3
	23:28	**Dochters** van Jeruzalem, weent niet over Mij, maar weent over uzelf	.7
Joh.	12:15	Wees niet bevreesd, **dochter** Sions, zie, uw Koning komt,	.2/.1

Hand.	2:17	en uw zonen en uw **dochters** zullen profeteren,	.6
	7:21	En toen hij te vondeling was gelegd, nam de **dochter** van Farao hem aan	.1
	21:9	Deze had vier ongehuwde **dochters**, die profetessen waren.	.6
2Cor.	6:18	gij zult Mij tot zonen en **dochteren** zijn, zegt de Here, de Almachtige.	.8
Hebr.	11:24	heeft Mozes ... geweigerd door te gaan voor een zoon van Farao's **dochter**,	.4

2136 θυγάτριον thugatrion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thugatrion* betekent 'dochtertje'.

Het is een verkleinwoord van *2135 thugatēr* 'dochter', dat als liefkozende aanduiding gebruikt kan worden, zowel door de ouders (Marc.5:23), als door anderen (Marc.7:25). In deze beide gevallen vindt men overigens in het vervolg van het verhaal het hoofdwoord waarvan het afgeleid is.

.1	θυγάτριον	thugatrion	dochtertje (1/4)

Marc.	5:23	Mijn **dochtertje** ligt op haar uiterste; kom toch en leg haar de handen op,
	7:25	terstond hoorde van Hem een vrouw, wier **dochtertje** een onreine geest had;

2137 θύελλα thuella

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thuella* betekent 'wervelwind, stormwind'.

Het komt alleen voor in Hebr.12:18, waar het gaat over de begeleidende omstandigheden van de wetgeving op Sinaï.

Het is afgeleid van *2151 thuō*, dat oorspronkelijk betekende 'in onstuimige wervelende beweging brengen'. Vergelijk voor de betekenis ook *2652 lailaps* 'storm(vlaag), orkaan'.

.1	θυέλλῃ	thuellēi	wervelwind (3)

Hebr. 12:18 gij zijt niet genaderd ... tot donkerheid, duisternis en **stormwind**,

2138 θύϊνος thuïnos

Het bijvoeglijk naamwoord *thuïnos* betekent (1) 'van de thujaboom afkomstig, van thujahout gemaakt', en (2) 'welriekend'.

Het hout van de thujaboom is welriekend, vandaar de in Openb.18:12 gebruikte tweede betekenis.

Het is afgeleid van *thuïa* 'thujaboom', dat niet in het NT voorkomt, maar verwant is met *2151 thuō* 'offeren' en *2139 thumiama* 'reukwerk; reukoffer'.

.1	θύϊνον	thuïnon	welriekend (4 ev m – 1/4 ev o)

Openb.18:12 allerlei **welriekend** hout, allerlei snijwerk van ivoor

2139	**θυμίαμα**	**thumiama**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thumiama* betekent (1) 'reukwerk', en (2) 'reukoffer'.

Als afleiding van *2141 thumiaō* 'reukoffer brengen' wijst het, vooral wanneer het in het meervoud staat, op het reukwerk dat als reukoffer gebracht wordt, en dat in Openbaring gelijkgesteld wordt met de gebeden der heiligen, der gelovigen (5:8, en vgl. 8:3-4). In de joodse eredienst was het uit vier bestanddelen samengesteld (Ex.30:34-38). Daarnaast kan het algemener gebruikt worden voor een soort reukwerk die niet met de godsdient te maken heeft, maar eerder kosmetisch is (Openb.18:13).

Ten tweede kan het, in het enkelvoud, voorkomen voor het reukoffer zelf in de tempel (Luc.1:10-11).

.1	θυμιάματος	thumiamatos	reukwerk (2)
.2	θυμιάματα	thumiamata	reukwerk (1/4 mv)
.3	θυμιαμάτων	thumiamatōn	reukwerk (2 mv)

Luc.	1:10	de gehele volksmenigte was buiten in gebed op het uur van het **reukoffer**.	.1
	1:11	En hem verscheen een engel ... ter rechterzijde van het **reukoffer**altaar.	.1
Openb.	5:8	hebbende elk een citer en gouden schalen, vol **reukwerk**;	.3
	8:3	en hem werd veel **reukwerk** geschonken om het te geven,	.2
	8:4	de rook van het **reukwerk**, met de gebeden der heiligen, steeg ... op.	.3
	18:13	kaneel, specerij, **reukwerk**, mirre, wierook, wijn, olie, bloem en tarwe,	.2

2140	**θυμιατήριον**	**thumiatērion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thumiatērion* betekent (1) 'reukwerkvat', en (2) 'reukofferaltaar'.

De eerste betekenis is de meest gebruikelijke. Men is het er niet over eens welke van beide bedoeld is in Hebr.9:4, de enige plaats in het NT waar het voorkomt.

Het is afgeleid van *2141 thumiaō* 'reukoffer brengen'. Vergelijk voor de betekenis *2696 libanōtos* 'wierookvat' en *2150 thusiastērion* 'altaar'.

.1	θυμιατήριον	thumiatērion	reukwerkvat (1/4)

Hebr.	9:4	met een gouden **reukofferaltaar** en de ark des verbonds,

2141	**θυμιάω**	**thumiaō**

Het werkwoord *thumiaō* betekent 'reukoffer brengen'.

Het wordt gebruikt voor het brengen van het dagelijkse reukoffer in de tempel, in Luc.1:9 door de priester Zacharias.

Het is verwant met *2151 thuō*, dat meer oorspronkelijk betekent 'in rook doen opgaan'.

.1	θυμιᾶσαι	thumiasai	reukoffer brengen (aor) – breng reukoffer (aor med)

Luc. 1:9 om de tempel des Heren binnen te gaan en **het reukoffer** te **brengen**.

2142 θυμομαχέω thumomacheō

Het werkwoord *thumomacheō* betekent (1) 'vertoornd of verbitterd strijden', en (2) 'vertoornd of verbitterd zijn'.

Als samenstelling van *2143 thumos* '(het) opbruisen, aandrift, gemoedsbeweging; toorn' en *2792 machē* 'strijd, gevecht; twist' houdt het allereerst in 'met toorn of verbittering strijden', een betekenis die goed past in het kader van Hand.12:20. Anderen vatten het daar op in de tweede, meer verzwakte betekenis 'vertoornd of verbitterd zijn', die het woord elders ook wel heeft.

.1	θυμομαχῶν	thumomachōn	vertoornd strijdend (1 ev m)

Hand. 12:20 En hij was **hevig vertoornd op** de Tyriërs en de Sidoniërs;

2143 θυμός thumos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thumos* betekent (1) '(het) opbruisen, aandrift, gemoedsbeweging', en (2) 'toorn'.

Als afleiding van *2151 thuō*, dat meer oorspronkelijk betekent 'in onstuimige beweging brengen; doen (op)bruisen', geeft het eigenlijk het concrete resultaat daarvan aan, zoals dit zich in het innerlijk van een mens manifesteert, de 'levenskracht', en vandaar het 'innerlijk, gemoed', welke betekenisonderscheidingen evenwel niet in het NT voorkomen. Daar gaat het om de in het gemoed zetelende en daaruit voortkomende gemoedsbewegingen, de 'aandrift of opwelling van het gemoed' met verschillende nuanceringen. Allereerst treffen we in Hand.19:28 de meer neutrale betekenisschakering '(heftige) gemoedsbeweging' aan, terwijl de in het buitenbijbelse Grieks niet ongewone betekenis 'moed' weer niet in het NT voorkomt. In Openb.14:8-10 vinden we tegenover elkaar – letterlijk vertaald – 'de wijn (*3115 oinos*) van het opbruisen van de hoererij van Babylon' (zo ook Openb.18:3) en 'de wijn van het opbruisen van God, die ongemengd gemengd is in de beker van Zijn woede'; en verder ontmoeten we in Openbaring de iets anders geformuleerde uitdrukking 'de wijn van het opbruisen van (Gods) woede' (16:19; en 19:15, waar het tevens om de persbak, *2690 lēnos*, van deze wijn gaat, vgl. 14:19).

Elders in het NT is de betekenis 'toorn', die in de meeste van de aangehaalde Openbaring-passages op de achtergrond meespeelt, van toepassing (bv. Hebr.11:27). Zo lezen we over de zeven schalen die vol zijn van de toorn van God (bv. Openb.15:7). Een aantal keren komt het woord in één context voor met *3192 orgē* 'verbolgenheid, woede' (bv. Rom.2:8; ook Openb.14:10; 16:19; 19:15), waarbij dit laatste woord eerder het gevoel van toorn lijkt aan te geven, terwijl *thumos* wellicht meer op de opwelling of uitbarsting daarvan betrekking heeft, en dienovereenkomstig, anders dan *orgē*, in het meervoud kan voorkomen, 'toornopwellingen of -uitbarstingen' (2Cor.12:20 en Gal.5:20).

.1	θυμός	thumos	(het) opbruisen (1)
.2	θυμόν	thumon	(het) opbruisen (4)
.3	θυμοῦ	thumou	(het) opbruisen (2)
.4	θυμοί	thumoi	toornopwellingen (1)

Luc.	4:28	En allen in de synagoge werden met **toorn** vervuld, toen zij dit hoorden.	.3
Hand.	19:28	riepen zij in **heftige opwinding**: Groot is de Artemis der Efeziërs!	.3
Rom.	2:8	maar hun, die zichzelf zoeken, ..., wacht toorn en **gramschap**.	.1°'
2Cor.	12:20	Ik vrees voor twist, naijver, **opwellingen van toorn**, van zelfzucht,	.4
Gal.	5:20	afgoderij, toverij, veten, twist, afgunst, **uitbarstingen van toorn**,	.4
Ef.	4:31	Alle bitterheid, **gramschap**, toorn, ... worde uit uw midden gebannen,	.1
Col.	3:8	thans moet ook gij dit alles wegdoen: toorn, **heftigheid**, kwaadaardigheid,	.2
Hebr.	11:27	heeft hij Egypte verlaten, zonder de **toorn** des konings te duchten.	.2
Openb.	12:12	want de duivel is tot u nedergedaald in grote **grimmigheid**,	.2
	14:8	dat van de wijn van de **hartstocht** harer hoererij ... heeft doen drinken.	.3
	14:10	die zal ook drinken van de wijn van Gods **gramschap**,	.3
	14:19	de engel ... wierp het in de grote persbak van de **gramschap** Gods.	.3
	15:1	want daarmede is de **gramschap** Gods voleindigd.	.1
	15:7	zeven gouden schalen, vol van de **gramschap** van God,	.3
	16:1	en giet de zeven schalen van de **gramschap** Gods uit op de aarde.	.3
	16:19	om daaraan de beker met de wijn van de **gramschap** zijns toorns te geven.	.3
	18:3	omdat van de wijn van de **hartstocht** harer hoererij ... gedronken hebben	.3
	19:15	en Hijzelf treedt de persbak van de wijn der **gramschap** van de toorn Gods,	.3

2144 θυμόω thumoō

Het werkwoord *thumoō* betekent 'toornig maken'.

In het NT komen we het alleen in de lijdende vorm tegen: 'toornig gemaakt worden, tot toorn gebracht worden'. Toen Herodes erachter kwam dat de wijzen uit het oosten hem om de tuin geleid hadden, 'werd hij tot toorn gebracht', en gaf hij bevel tot de kindermoord van Bethlehem (Matt.2:16).

Het is afgeleid van *2143 thumos* '(het) opbruisen, aandrift, gemoedsbeweging; toorn'

.1	ἐθυμώθη	ethumōthē	hij is tot toorn gebracht (aor pass)

Matt.	2:16	Toen Herodes zag, dat hij ... misleid was, **ontstak hij in** hevige **toorn**

2145 θύρα thura

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thura* betekent 'deur'.

Het is het algemene woord voor de ingang of toegang, zowel tot een huis of gebouw als tussen verschillende ruimtes daarbinnen (bv. Hand.16:26-27; vgl. Openb.4:1 in de hemel). Soms wordt er de buitendeur of poort mee bedoeld (bv. Luc.11:7; Joh.18:16), die elders door het specialere woord *3895 pulē* 'poort(deur)' wordt aangegeven, zo in het bijzonder van de tempel

(Hand. 3:2), en ook van een schaapskooi (Joh.10:1,2) en van een graf (bv. Matt.27:60). Anderzijds kan het gebruikt worden voor een binnendeur (bv. Matt.6:6). In het meervoud komt het nogal eens voor ter aanduiding van de dubbele deuren in de toegang van een gebouw (bv. Joh.20:19,26). Overigens is ons woord *deur* verwant met het Griekse.

In overdrachtelijke zin lezen we over een 'deur des geloofs', een toegang tot het geloof (Hand.14:27, vgl. Col.4:3). Zo horen we een aantal keren over een deur die geopend is, wat inhoudt dat er een gelegenheid of mogelijkheid voor iets geschapen is, in dit geval dat er een toegang is verkregen voor het met vrucht verkondigen van het Evangelie (bv. 1Cor.16:9; vgl. Openb.3:20b). In de beeldspraak van de schapen en de schaapskooi noemt Jezus Zichzelf de 'deur der schapen', de toegang tot de kudde (Joh.10:7), en twee verzen later de 'deur' zonder meer, waardoor de schapen in- en uitgaan. De zegswijze 'voor de deur', die zowel van gebeurtenissen voorkomt (bv. Matt.24:33) als van personen (Jac.5:9), wil zeggen dat iets spoedig zal gebeuren of iemand spoedig zal komen; in het laatste geval gaat het om de wederkomst van Jezus (vgl. Openb.3:20a).

.1	θύρα	thura	deur (1)
.2	θύραν	thuran	deur (4)
.3	θύρας	thuras	deur (2 ev – 4 mv)
.4	θύρᾳ	thurāi	deur (3)
.5	θύραι	thurai	deuren (1)
.6	θύρας	thuras	zie 3
.7	θυρῶν	thurōn	deuren (2)
.8	θύραις	thurais	deuren (3)

Matt.	6:6	Maar gij, wanneer gij bidt, ga in uw binnenkamer, sluit uw **deur**	.2
	24:33	Zo moet ook gij ... weten, dat het nabij is, voor de **deur**.	.8
	25:10	en die gereed waren, gingen ... binnen, en de **deur** werd gesloten.	.1
	27:60	na een grote steen voor de **ingang** van het graf te hebben gewenteld,	.4
	28:2	SV want een engel des Heeren ... wentelde de steen af van de **deur**,	.3°
Marc.	1:33	En de gehele stad was te hoop gelopen bij de **deur**.	.2
	2:2	zodat zelfs de ruimte bij de **deur** hen niet meer kon bevatten,	.2
	11:4	En zij gingen heen en vonden een veulen vastgebonden bij de **deur**	.2
	13:29	Zo moet gij ook ... weten, dat het nabij is, voor de **deur**.	.8
	15:46	en hij wentelde een steen voor de **ingang** van het graf.	.2
	16:3	Wie zal ons de steen afwentelen van de **ingang** van het graf?	.3
Luc.	11:7	de **deur** is reeds gesloten en mijn kinderen en ik zijn naar bed;	.1
	13:24	Hij zeide tot hen: Strijdt om in te gaan door de enge **poort**,	.3''
	13:25	dat de heer des huizes is opgestaan en de **deur** gesloten heeft,	.2
		zult gij beginnen buiten te staan en aan de **deur** te kloppen,	.2
Joh.	10:1	wie niet door de **deur** de schaapskooi binnenkomt, ..., die is een dief	.3
	10:2	maar wie door de **deur** binnenkomt, is de herder der schapen.	.3
	10:7	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Ik ben de **deur** der schapen.	.1
	10:9	Ik ben de **deur**; als iemand door Mij binnenkomt, zal hij behouden worden;	.1
	18:16	maar Petrus stond buiten aan de **poort**.	.4
	20:19	Toen ... de **deuren** gesloten waren uit vrees voor de Joden, kwam Jezus	.7
	20:26	Jezus kwam, terwijl de **deuren** gesloten waren, en Hij stond in hun midden	.7

Hand.	3:2	zetten zij dagelijks bij de **poort** van de tempel, genaamd de Schone,	.2
	5:9	Zie, de voeten van hen, die uw man hebben begraven, zijn aan de **deur**	.4
	5:19	Maar een engel des Heren opende des nachts de **deuren** van de gevangenis	.6
	5:23	Wij vonden wèl ... de wachters voor de **deuren** op hun post,	.7
	12:6	en schildwachten hielden voor de **deur** der gevangenis de wacht.	.3
	12:13	En toen hij aan de **deur** van het voorportaal klopte, kwam een slavin,	.2
	14:27	en dat Hij ook voor de heidenen een **deur** des geloofs had geopend.	.2
	16:26	en terstond gingen alle **deuren** open en de boeien van allen raakten los.	.5
	16:27	de bewaarder, ... opgeschrikt, zag de **deuren** der gevangenis openstaan,	.6
	21:30	en terstond werden de **poorten** gesloten.	.5
1Cor.	16:9	mij is een grote en machtige **deur** geopend en er zijn vele tegenstanders.	.1
2Cor.	2:12	Toen ik nu te Troas was gekomen ... en mij een **deur** geopend was	.3
Col.	4:3	en bidt tevens voor ons, dat God een **deur** voor ons woord opene,	.2
Jac.	5:9	zie, de Rechter staat voor de **deur**.	.7
Openb.	3:8	zie, Ik heb een geopende **deur** ... gegeven, die niemand kan sluiten;	.2
	3:20	Zie, Ik sta aan de **deur** en Ik klop. Indien iemand naar mijn stem hoort	.2
		en de **deur** opent, Ik zal bij hem binnenkomen en maaltijd met hem houden	.2
	4:1	Na deze dingen zag ik, en zie, er was een **deur** geopend in de hemel;	.1

2146 θυρεός thureos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thureos* betekent (1) 'deursteen', en (2) '(deurvormig) schild'.

Van oorsprong is het een bijvoeglijk naamwoord, 'deurvormig' (vgl. *2145 thura* 'deur', waarvan het afgeleid is), dat ten eerste het woord 'steen' veronderstelde, als aanduiding voor de afsluiting van een deurgat. Verder is het (in het NT uitsluitend) de benaming voor een 'schild', dat we ons moeten voorstellen als een groot, langwerpig, vierhoekig voorwerp in de vorm van een deur. In Ef.6:16 wordt het in overdrachtelijke zin gebruikt voor het geloof, waarmee men zich dient te wapenen 'om weerstand te kunnen bieden in de boze dag' (vs.13).

.1 θυρεόν thureon schild (4)

Ef.	6:16	neemt bij dit alles het **schild** des geloofs ter hand,

2147 θυρίς thuris

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thuris* betekent 'venster(opening)'.

Het is eigenlijk een verkleinwoord van *2145 thura* 'deur', en vandaar gebruikt voor een venster (bv. 2Cor.11:33).

.1 θυρίδος thuridos venster (2)

Hand.	20:9	En een zekere jonge man, genaamd Eutychus, zat in de **vensterbank**,
2Cor.	11:33	door een **venster** in de muur werd ik in een mand neergelaten en ik ontkwam

2148	**θυρωρός**	**thurōros**

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *thurōros* betekent 'deurwachter'.

Het is afgeleid van *2145 thura* 'deur' en *ouros* 'wachter', dat we niet in het NT vinden (vgl. *3191 horaō* 'gewaarworden, zien'). Het wordt zowel voor mannen als vrouwen gebruikt.

.1	θυρωρός	thurōros	deurwachter (1)
.2	θυρωρῷ	thurōrōi	deurwachter (3)

Marc. 13:34	een mens, die buitenslands ging ... en de **deurwachter** opdroeg te waken.	.2
Joh. 10:3	Voor hem doet de **deurwachter** open en de schapen horen naar zijn stem	.1
18:16	en hij sprak met de **portierster** en bracht Petrus binnen.	.2
18:17	De slavin dan, die **portierster** was, zeide tot Petrus:	.1

2149	**θυσία**	**thusia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *thusia* betekent (1) '(het) offeren', en (2) '(slacht)offer'.

Afgeleid van *2151 thuō* 'offeren; slachten' geeft het allereerst de handeling van het offeren aan, het brengen van offers (bv. Hebr.9:26). Ten tweede wijst het op het geofferde zelf, het offer, de offerande (bv. Marc.9:49 en Luc.2:24), en vooral het slachtoffer (bv. 1Cor.10:18 en Hebr.10:5).

In overdrachtelijke zin kan alles wat iemand in de Naam van God, tot Zijn eer doet een offer genoemd worden, zoals in Hebr.13:16 ('weldadigheid en mededeelzaamheid'), Rom.12:1 ('uw lichamen ... : dit is uw redelijke eredienst'), en Fil.4:18 ('het door u gezondene'). En zo is er in 1Petr.2:5 sprake van 'geestelijke offers'.

.1	θυσία	thusia	offer (1)
.2	θυσίαν	thusian	offer (4)
.3	θυσίας	thusias	offer (2 ev – 4 mv)
.4	θυσίᾳ	thusiāi	offer (3)
.5	θυσίαι	thusiai	offers (1)
.6	θυσίας	thusias	zie 3
.7	θυσιῶν	thusiōn	offers (2)
.8	θυσίαις	thusiais	offers (3)

Matt.	9:13	leert, wat het betekent: Barmhartigheid wil Ik en geen **offerande**;	.2
	12:7	Barmhartigheid wil Ik en geen **offerande**,	.2
Marc.	9:49	SV en iedere **offerande** zal met zout gezouten worden.	.1°
	12:33	de naaste lief te hebben als zichzelf, is meer dan alle ... **slachtoffers**.	.7
Luc.	2:24	om een **offer** te brengen overeenkomstig hetgeen in de wet ... gezegd is,	.2
	13:1	de Galileeërs, wier bloed Pilatus met hun **offers** vermengd had.	.7
Hand.	7:41	zij maakten een kalf in die dagen en brachten een **offerande** aan de afgod	.2
	7:42	Hebt gij ook slachtofferen en **offeranden** Mij gebracht, ...?	.6
Rom.	12:1	dat gij uw lichamen stelt tot een ... heilig en Gode welgevallig **offer**:	.2
1Cor.	10:18	hebben niet zij, die de **offers** eten, gemeenschap met het altaar?	.6

Ef.	5:2	zoals ook Christus ... Zich voor ons heeft overgegeven als ... **slachtoffer**,	.2
Fil.	2:17	indien ik geplengd word bij de **offerande** en de eredienst van uw geloof,	.4
	4:18	een welriekend, een aangenaam, Gode welgevallig **offer**.	.2
Hebr.	5:1	om gaven en **offers** te brengen voor de zonden.	.6
	7:27	die niet ... eerst **offers** voor zijn eigen zonden behoeft te brengen	.3
	8:3	Want iedere hogepriester treedt op om gaven en **offers** te brengen,	.6
	9:9	**offers** ..., die niet bij machte waren hem ... te volmaken,	.5
	9:23	maar de hemelse dingen zelf met betere **offeranden** dan deze.	.8
	9:26	maar thans is Hij ... verschenen om door zijn **offer** de zonde weg te doen.	.3
	10:1	is zij nimmer in staat ieder jaar met dezelfde **offeranden** ... te volmaken.	.8
	10:5	**Slachtoffer** en offergave hebt Gij niet gewild,	.2
	10:8	SV **Slachtoffer**, en offerande, en brandoffers, en offer voor de zonde	.2°°
		Slachtoffers en offergaven, brandoffers en zondoffers,	.6˙˙
	10:11	om ... **offers** te brengen, die nimmer de zonden kunnen wegnemen;	.6
	10:12	na één **offer** voor de zonden te hebben gebracht,	.2
	10:26	blijft er geen **offer** voor de zonden meer over,	.1
	11:4	Door het geloof heeft Abel Gode een beter **offer** gebracht dan Kaïn;	.2
	13:15	Laten wij dan door Hem Gode voortdurend een lof**offer** brengen,	.2
	13:16	want in zulke **offers** heeft God een welgevallen.	.8
1Petr.	2:5	geestelijke **offers**, die Gode welgevallig zijn door Jezus Christus.	.6

2150 θυσιαστήριον thusiastērion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *thusiastērion* betekent 'altaar'.

Als afleiding van *2149 thusia* '(het) offeren; (slacht)offer' – via het niet in het NT voorkomende werkwoord *thusiazō* 'offeren' – is het de aanduiding voor de plaats waar en het voorwerp waarop offers gebracht worden, de offerplaats, het altaar (bv. Jac.2:21). In de tempel te Jeruzalem bevonden zich twee altaren: allereerst het (koperen) 'brandofferaltaar' in de voorhof, waar de joden hun offergaven brachten (bv. Matt.5:23-24; Luc.11:51); dit is ook bedoeld in de uitdrukkingen 'bij het altaar verkeren', d.w.z. 'aan de altaardienst verbonden zijn', 'aan het altaar (nl. de offers daarvan) deelhebben' (beide 1Cor.9:13), en 'bezig zijn met het altaar', d.i. 'het altaar bedienen' (Hebr.7:13). Ten tweede was in het heilige van het eigenlijke tempelhuis het (gouden) 'reukofferaltaar' (Luc.1:11). Ook het gouden altaar in de hemel is blijkens Openb.8:3 voor reukoffers en niet voor brand- en slachtoffers e.d. bestemd. Onder dat altaar zag Johannes de zielen van de martelaren om Christus' wil (Openb.6:9), en in een daarmee verwante context hoort hij het altaar Gods rechtvaardige oordelen prijzen (16:7).

In Hebr.13:10 wordt gesproken over een altaar dat de gelovigen hebben, waarvan degenen die de joodse eredienst verrichten geen macht hebben te eten; dit heeft betrekking op het offer van Christus waaraan de gelovigen deel hebben, hetgeen vooral uitdrukking vindt in het heilig avondmaal.

Vergelijk ook *2140 thumiatērion* 'reukwerkvat; reukofferaltaar'.

.1	θυσιαστήριον	thusiastērion	altaar (1/4)
.2	θυσιαστηρίου	thusiastēriou	altaar (2)
.3	θυσιαστηρίῳ	thusiastēriōi	altaar (3)
.4	θυσιαστήριά	thusiastēria	altaren (1/4)

Matt.	5:23	Wanneer gij dan uw gave brengt naar het **altaar**	.1
	5:24	laat uw gave daar, vóór het **altaar**, en ga eerst heen,	.2
	23:18	En heeft iemand bij het **altaar** gezworen, dat betekent niets;	.3
	23:19	Gij blinden, immers, wat is meer, de gave of het **altaar**, ...?	.1
	23:20	Wie dus gezworen heeft bij het **altaar**, zweert daarbij	.3
	23:35	die gij vermoord hebt tussen het tempelhuis en het **altaar**.	.2
Luc.	1:11	staande ter rechterzijde van het reukoffer**altaar**.	.2
	11:51	Zacharias, die omgebracht is tussen het **altaar** en het tempelhuis.	.2
Rom.	11:3	Here, uw profeten hebben zij gedood, uw **altaren** hebben zij omvergehaald;	.4
1Cor.	9:13	Weet gij niet, dat ... zij, die het **altaar** bedienen,	.3
		hun deel ontvangen van het **altaar**?	.3
	10:18	hebben niet zij, die de offers eten, gemeenschap met het **altaar**?	.2
Hebr.	7:13	een andere stam, waaruit niemand met het **altaar** te doen had:	.3
	13:10	Wij hebben een **altaar**, waarvan zij ... niet mogen eten.	.1
Jac.	2:21	toen hij zijn zoon Isaak op het **altaar** legde?	.1
Openb.	6:9	zag ik onder het **altaar** de zielen van hen, die geslacht waren	.2
	8:3	die met een gouden wierookvat bij het **altaar** ging staan,	.1/.2
		met de gebeden van alle heiligen, op het gouden **altaar** voor de troon.	.1
	8:5	En de engel nam het wierookvat en vulde dat met het vuur van het **altaar**,	.2
	9:13	en ik hoorde een stem uit de vier horens van het gouden **altaar**,	.2
	11:1	en meet de tempel Gods en het **altaar** en hen, die daarin aanbidden.	.1
	14:18	En een andere engel kwam uit het **altaar**; deze had macht over het vuur	.2
	16:7	ik hoorde het **altaar** zeggen: Ja, Here God, ..., uw oordelen zijn waarachtig	.2

2151 θύω thuō

Het werkwoord *thuō* betekent (1) 'offeren', (2) 'slachten', en (3) 'afslachten, doden'.

De oorspronkelijke betekenis is 'in onstuimige (wervelende) beweging brengen'. Daaruit heeft het zich in twee richtingen ontwikkeld: enerzijds de betekenis 'stormen, (op)bruisen' (vgl. de afgeleide woorden *2137 thuella* 'wervelwind, storm', en *2143 thumos* '(het) opbruisen, aandrift, gemoedsbeweging; toorn'), anderzijds de in het NT enige basisbetekenis 'in rook doen opgaan, offeren' (bv. 1Cor.10:20). Dit betreft in de eerste plaats brandofers, die volledig in rook opgaan, maar ook slachtoffers (vgl. *2149 thusia* '(slacht)offer) en reukoffers (vgl. *2141 thumiaō* 'reukoffer brengen').

De eerste betekenis gaat over in 'slachten', die in het NT het meeste voorkomt, eerst van offerdieren (bv. 1Cor.5:7), dan ook algemener (bv. Luc.15:23). Uit deze betekenis ontwikkelt zich de derde: 'afslachten, doden' (Joh.10:10).

Zie ook *2078 theion* 'zwavel(damp)'.

.1	θύει	thuei	hij offert
.2	θύειν	thuein	offeren
.3	ἔθυον	ethuon	ik offerde – zij offerden
.4	ἔθυσας	ethusas	jij hebt geofferd (aor)
.5	ἔθυσεν	ethusen	hij heeft geofferd (aor)
.6	θύσῃ	thusēi	(dat) hij offert (aor) – jij zult offeren (med)
.7	θῦσον	thuson	offer! (aor)

.8	θύσατε	thusate	offert! (aor)
.9	θύεσθαι	thuesthai	geofferd worden (med)
.10	ἐτύθη	etuthē	hij is geofferd (aor pass)
.11	τεθυμένα	tethumena	geofferd (1/4 mv o; med)
.[12]	θύουσιν	thuousin	zij offeren – offerend (3 mv m/o)

Matt.	22:4	ik heb mijn maaltijd bereid, mijn ossen en gemeste beesten zijn **geslacht**	.11
Marc.	14:12	waarop **men gewoon was** het Pascha **te slachten**,	.3
Luc.	15:23	haalt het gemeste kalf en **slacht** het, en laten wij een feestmaal hebben,	.8
	15:27	en uw vader **heeft** het gemeste kalf **laten slachten**,	.5
	15:30	**hebt gij** voor hem het gemeste kalf **laten slachten**.	.4
	22:7	De dag ... kwam, waarop het Pascha moest **geslacht worden**.	.9
Joh.	10:10	De dief komt niet dan om te stelen en te slachten en te verdelgen;	.6
		letterlijk: De dief komt niet dan opdat **hij** steelt en **slacht** ...;	
Hand.	10:13	En er kwam een stem tot hem: Sta op, Petrus, **slacht** en eet!	.7
	11:7	En ik hoorde ook een stem tot mij zeggen: Sta op, Petrus, **slacht** en eet!	.7
	14:13	En de priester van Zeus-voor-de-stad ... wilde met de scharen **offeren**.	.2
	14:18	konden zij ternauwernood de scharen weerhouden hun te **offeren**.	.2
1Cor.	5:7	Want ook ons paaslam **is geslacht**: Christus.	.10
	10:20	Integendeel, dat hun offeren	.1/.[2]
		letterlijk: Integendeel, dat wat **zij offeren**,	
		een offeren is aan boze geesten en niet aan God	1/.[12]
		letterlijk: **zij** aan boze geesten **offeren** en niet aan God	

2152 θώραξ thōrax

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *thōrax* betekent (1) 'harnas, pantser', en (2) 'borstkas, romp'.

Het is het gewone woord voor harnas, pantser (bv. Openb.9:17). In overdrachtelijke zin vinden we het in Ef.6:14 en 1Thess.5:8 voor een deel van de geestelijke wapenrusting (vergelijk *2146 thureos* 'schild').

De tweede betekenis komt vooral in een meer medisch getinte context voor, en wordt door sommigen aangenomen voor Openb.9:9a : 'zij hadden rompen (of borstkassen) als ijzeren harnassen'.

.1	θώρακα	thōraka	harnas (4)
.2	θώρακας	thōrakas	harnassen (4)

Ef.	6:14	Stelt u dan op, ..., bekleed met het **pantser** der gerechtigheid,	.1
1Thess.	5:8	laten wij ... nuchter zijn, toegerust met het **harnas** van geloof en liefde	.1
Openb.	9:9	en zij hadden **borstschilden**	.2
		als ijzeren **harnassen**	.2
	9:17	zij hadden rossige en blauwe en zwavelkleurige **harnassen**,	.2

ι

2154	ἴαμα	iama

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *iama* betekent (1) 'geneesmiddel', en (2) 'genezing'.

In het NT komen we het alleen tegen in de tweede betekenis, waar het gaat om genezing als resultaat, en wel als een van de genadegaven van de Heilige Geest (bv. 1Cor.12:9): 'genadegaven van genezingen', dus gaven om zieken te genezen (vgl. *3619 pneumatikos* 'geestelijk' en *4804 charisma* 'genadeblijk, genadegave').

Het is afgeleid van *2155 iaomai* 'genezen, gezond maken'; vergelijk ook *2156 iasis* '(het) genezen, genezing'.

.1	ἰαμάτων	iamatōn	genezingen (2)

1Cor.	12:9	en aan de ander gaven van **genezingen** door die ene Geest;
	12:28	verder krachten, daarna gaven van **genezing**, (bekwaamheid) om te helpen,
	12:30	Hebben soms allen gaven van **genezing**? Spreken soms allen in tongen?

2155	ἰάομαι	iaomai

Het werkwoord *iaomai* betekent 'genezen, gezond maken'.

Het houdt in iemand herstellen van een of andere ziekte, wat zowel door de hulp van een arts kan geschieden, als rechtstreeks door de 'kracht des Heren' (vgl. *1268 dunamis* 'vermogen (tot), kracht'), zoals steeds in het NT (bv. Luc.5:17), hetzij door aanraking (bv. Luc.22:51), en dan speciaal het opleggen van handen (bv. Hand.28:8), hetzij met een woord (bv. Luc.7:7). Soms wordt hierbij de nadruk gelegd op de noodzaak van gebed (bv. Jac.5:14-16). Jezus bekrachtigt Zijn gepredikte woord door vele wonderen waarbij Hij zieken geneest, zoals de zoon van de koninklijke hoveling uit Kapernaüm (Joh.4:47) en de bloedvloeiende vrouw (Marc.5:29). In Matt.8:13 wordt geloof genoemd als voorwaarde voor het genezen worden. In navolging van Jezus worden op deze wijze ook door de apostelen mensen genezen (bv. Luc.9:2; Hand.9:34).

In overdrachtelijke zin kan het gebruikt worden voor herstel van kwaad en leed. In een woord van de profeet Jesaja dat Jezus aanhaalt is het genezen een gevolg van bekering, de daad van ommekeer van de mens naar God toe (Matt.13:15; zie Jes.6:10 LXX, en vgl. Hand.28:27). De Gezalfde van de Heer, de Messias, is gezonden om te genezen de gebrokenen van hart (Luc.4:18; zie Jes.61:1 LXX), waarbij het gaat om herstel van de gevolgen van de zondeval, op een manier die uitstijgt boven het genezen van zieken.

Vergelijk voor de betekenis *2098 therapeuō* '(be)dienen, verzorgen; (medisch) behandelen, genezen', dat meer de nadruk legt op de handeling van het genezen, terwijl het bij *iaomai* meer om het resultaat lijkt te gaan.

.1	ἶᾶται	iatai	hij geneest (med)
.2	ἰᾶσθαι	iasthai	genezen (med)
.3	ἰώμενος	iōmenos	genezend (1 ev m; med)
.4	ἰᾶτο	iato	hij genas (med)
.5	ἰάσατο	iasato	hij heeft genezen (aor med)
.6	ἰάσωμαι	iasōmai	(dat) ik genees (aor med)
.7	ἰάσηται	iasētai	(dat) hij geneest (aor med)
.8	ἰάσασθαι	iasasthai	genezen (aor med)
.9	ἰαθήσεται	iathēsetai	hij zal genezen worden (pass)
.10	ἰάθη	iathē	hij is genezen (aor pass)
.11	ἰάθητε	iathēte	jullie zijn genezen (aor pass) – geneest! (aor pass)
.12	ἰαθῇ	iathēi	(dat) hij genezen wordt (aor pass)
.13	ἰαθῆτε	iathēte	(dat) jullie genezen worden (aor pass)
.14	ἰαθῆναι	iathēnai	genezen worden (aor pass)
.15	ἰαθείς	iatheis	genezen (1 ev m; aor pass)
.16	ἰαθέντος	iathentos	genezen (2 ev m/o; aor pass)
.17	ἴαται	iatai	hij is genezen (med)
.[18]	ἰάσομαι	iasomai	ik zal genezen (med)
.[19]	ἰαθήτω	iathētō	hij moet genezen worden! (aor pass)

Matt.	8:8	maar spreek slechts een woord en mijn knecht **zal herstellen**.	.9
	8:13	u geschiede naar uw geloof. En de knecht **genas**, juist op dat uur.	.10
	13:15	opdat zij niet zien met hun ogen, ... en **Ik** hen **zou genezen**.	.6/.[18]
	15:28	En haar dochter **was genezen** van dat ogenblik af	.10
Marc.	5:29	zij bemerkte aan haar lichaam, dat **zij** van haar kwaal **genezen was**.	.17
Luc.	4:18	SV **om te genezen**, die gebroken zijn van hart;	.8°
	5:17	En er was kracht des Heren, zo**dat** Hij **kon genezen**.	.2
	6:17	(18) die gekomen waren **om** Hem te horen en **genezen te worden**	.14
	6:19	omdat er kracht van Hem uitging en **Hij** allen **genas**.	.4
	7:7	SV maar zeg het met een woord, en mijn knecht **zal genezen worden**.	.9°°
		maar spreek (slechts) een woord en mijn knecht **moet herstellen**.	.[19]˙˙
	8:47	en dat **zij** terstond **beter was geworden**.	.10
	9:2	En Hij zond hen uit **om** ... te verkondigen en **genezingen te doen**.	.2°˙
	9:11	en die genezing van node hadden, **maakte Hij gezond**.	.4
	9:42	Maar Jezus bestrafte de onreine geest en **Hij genas** de knaap	.5
	14:4	En Hij vatte hem bij de hand en **Hij genas** hem en liet hem gaan.	.5
	17:15	En één van hen keerde terug, toen hij zag, dat **hij genezen was**,	.10
	22:51	En **Hij** raakte het oor aan en **genas** hem.	.5
Joh.	4:47	ging hij tot Hem en verzocht Hem te komen en zijn zoon te genezen; letterlijk: ... verzocht Hem, dat **Hij zou** komen en zijn zoon **genezen**;	.7
	5:13	En de **genezene** wist niet, wie het was; want Jezus was ontweken,	.15
	12:40	dat zij niet ... met hun hart verstaan en zich bekeren, en **Ik** hen **geneze**.	.6/.[18]
Hand.	3:11	SV toen de kreupele, **die gezond gemaakt was**, aan Petrus ... vasthield,	.16°°
	9:34	En Petrus zeide tot hem: Eneas, Jezus Christus **geneest** u; sta op	.1
	10:38	Hij is rondgegaan, weldoende en **genezende**	.3

	28:8	en **hij** legde hem de handen op en **genas** hem.	.5
	28:27	opdat zij niet zien met hun ogen ... en **Ik** hen **zou genezen**.	.6/.[18]
Hebr.	12:13	opdat hetgeen kreupel is niet uit het lid gerake, doch veeleer **geneze**.	.12
Jac.	5:16	en bidt voor elkander, opdat **gij genezing ontvangt**.	.13
1Petr.	2:24	en door zijn striemen **zijt gij genezen**.	.11

2156 ἴασις iasis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *iasis* betekent '(het) genezen, genezing'.

Afgeleid van *2155 iaomai* 'genezen, gezond maken', houdt het de genezing in als een gebeuren, zoals te beluisteren is in een zinsnede als 'het volbrengen van genezingen' (Luc.13:32), anders dan *2154 iama* 'genezing', dat meer het resultaat aangeeft.

Vergelijk voor de betekenis ook *2097 therapeia* '(het) (be)dienen of verzorgen; (medische) verzorging of behandeling, genezing'.

.1	ἴασιν	iasin	genezing (4)
.2	ἰάσεως	iaseōs	genezing (2)
.3	ἰάσεις	iaseis	genezingen (1/4)

Luc.	13:32	Ik drijf boze geesten uit en volbreng **genezingen**, heden en morgen,	.3
Hand.	4:22	de mens, aan wie dit teken der **genezing** verricht was,	.2
	4:30	doordat Gij uw hand uitstrekt tot **genezing**,	.1

2157 ἴασπις iaspis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *iaspis* betekent 'jaspis' of 'diamant'.

De edelsteen die in het NT met dit woord wordt aangeduid is niet zonder meer gelijk te stellen aan onze *jaspis*, die een ondoorzichtige gele, bruine, of rode kwartsvariatie is. Blijkens Openb.21:11 is de daar bedoelde edelsteen helder als kristal (zie *2612 krustallos*). In hetzelfde vers wordt de steen 'zeer kostbaar' of 'allerkostbaarst' genoemd. Daarom denken veel onderzoekers aan de diamant.

De steen wordt driemaal genoemd in Openb.21 in de beschrijving van het nieuwe Jeruzalem: in vers 11 lezen we over de glans die de stad bij de eerste aanblik heeft; in vers 18 gaat het om de inbouw, de bouwstof, of de onderbouw (zie *1565 endomēsis*) van de muur; en in vers 19 om het eerste van de twaalf fundamenten. In Openb.4:3 wordt het aanzien van Hem die op de troon in de hemel zit vergeleken met deze en met een andere edelsteen (zie *3974 sardios*).

.1	ἴασπις	iaspis	diamant (1)
.2	ἰάσπιδι	iaspidi	diamant (3)

Openb.	4:3	En die erop gezeten was, was van aanzien de **diamant** en sardius gelijk;	.2
	21:11	haar glans geleek op een ... gesteente, als de kristalheldere **diamant**.	.2
	21:18	En de bouwstof van haar muur was **diamant**; en de stad was zuiver goud,	.1
	21:19	Het eerste fundament was **diamant**, het tweede lazuursteen,	.1

2158 ἰατρός iatros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *iatros* betekent 'geneesheer, arts'.

Als afleiding van *2155 iaomai* 'genezen, gezond maken' duidt het de persoon aan wiens beroep het is om zieken te behandelen, zodat ze kunnen genezen. Bij Lucas, die zelf arts was (Col.4:14), lezen we hoe Jezus het spreekwoord gebruikt 'Geneesheer, genees uzelf' (Luc.4:23).

.1	ἰατρός	iatros	geneesheer (1)
.2	ἰατρέ	iatre	geneesheer (5)
.3	ἰατροῦ	iatrou	geneesheer (2)
.4	ἰατρους	iatrous	geneesheren (4)
.5	ἰατρῶν	iatrōn	geneesheren (2)
.[6]	ἰατροῖς	iatrois	geneesheren (3)

Matt.	9:12	Zij, die gezond zijn, hebben geen **geneesheer** nodig,	.3
Marc.	2:17	Zij, die gezond zijn, hebben geen **geneesheer** nodig,	.3
	5:26	(25) ... een vrouw, die ... (26) ... veel doorstaan had van vele **dokters**	.5
Luc.	4:23	Gij zult ongetwijfeld deze spreuk tot Mij zeggen: **Geneesheer**, genees Uzelf!	.2
	5:31	Zij, die gezond zijn, hebben geen **geneesheer** nodig,	.3
	8:43	SV die heel haar leeftocht aan **medicijnmeesters** ten koste gelegd had;	.4/.[6]°
Col.	4:14	De geliefde **geneesheer** Lucas en ook Demas laten u groeten.	.1

2158II ιβ΄ ib΄

De lettercombinatie *ib΄* staat voor het cijfer '12'.

Deze komt alleen voor in de opsomming van de verzegelden in Openb.7:5-8 TR, letterlijk: '12 duizendtallen'.

Zie *1283 dōdeka* 'twaalf'.

.1	ιβ΄	ib΄	12

Openb.	7:5	Uit de stam Juda **twaalf**duizend verzegelden,	°°
		uit de stam Ruben **twaalf**duizend,	°°
		uit de stam Gad **twaalf**duizend,	°°
	7:6	uit de stam Aser **twaalf**duizend,	°°
		uit de stam Naftali **twaalf**duizend,	°°
		uit de stam Manasse **twaalf**duizend,	°°
	7:7	uit de stam Simeon **twaalf**duizend,	°°
		uit de stam Levi **twaalf**duizend,	°°
		uit de stam Issakar **twaalf**duizend,	°°
	7:8	uit de stam Zebulon **twaalf**duizend,	°°
		uit de stam Jozef **twaalf**duizend,	°°
		uit de stam Benjamin **twaalf**duizend verzegelden.	°°

2159	**ἰδέα**	**idea**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *idea* betekent (1) '(het) aanzien, uiterlijk, voorkomen', en (2) 'soort'.

Dit woord, dat verwant is met *1341 eidon* 'zien', komt alleen in de eerste betekenis voor in het NT (Matt.28:3).

.1	ἰδέα	idea	aanzien (1)

Matt. 28:3 Zijn **uiterlijk** was als een bliksem en zijn kleding wit als sneeuw.

2160	**ἴδιος**	**idios**

Het bijvoeglijk naamwoord *idios* betekent (1) 'afgezonderd, afzonderlijk', (2) 'eigen', en (3) 'eigen(aardig), bijzonder'.

De eerste betekenis komt in het NT alleen in vaste uitdrukkingen voor: *idiāi* 'afzonderlijk' (1Cor.12:11) en het gebruikelijker *kat' idian* 'in het bijzonder, in afzondering' (bv. Marc.4:34a; Gal.2:2).

In de tweede betekenis is het een tegenpool van *215 allotrios* 'andermans', en wordt het gebruikt in de plaats van een bezittelijk voornaamwoord, vooral met betrekking tot zaken, zoals in Luc.6:41 (lett. 'het eigen oog') en Joh.5:43 ('in de eigen naam'), een enkele keer met toevoeging van een voornaamwoord, bijvoorbeeld 2Petr.3:3 ('de eigen begeerten van hen'). Ook wordt het in deze zin zelfstandig gebruikt, meestal in het meervoud, zodat 'de eigen (dingen)' staat voor 'de dingen die van iemand zelf zijn, het zijne' (bv. Joh.16:31), en soms voor 'zijn eigen woning' (bv. Hand.21:6). Ook in verband met personen komt het op deze manier voor (bv. 1Cor.7:2, en zelfst. Joh.1:11b 'de eigen (mensen), de zijnen').

Nauw hiermee verbonden, maar toch verschillend is het gebruik in de derde betekenis, 'wat iemand of iets eigen is, bij iemand of iets hoort of past, met iemand of iets een eigen of bijzondere betrekking heeft', waarbij er dan geen sprake is van eigendom. Hiertoe behoort 'de eigen stad' (bv. Marc.9:1), 'de eigen huurwoning' (Hand.28:30), 'op de eigen, d.i. juiste, tijd' (bv. 1Tim.2:6), 'de eigen plaats, d.w.z. waar hij thuishoort' (Hand.1:25).

.1	ἴδιος	idios	eigen (1 ev m)
.2	ἴδιον	idion	eigen (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἰδίου	idiou	eigen (2 ev m/o)
.4	ἰδίῳ	idiōi	eigen (3 ev m/o)
.5	ἴδιοι	idioi	eigen (1 mv m)
.6	ἰδίους	idious	eigen (4 mv m)
.7	ἰδίων	idiōn	eigen (2 mv m/v/o)
.8	ἰδίοις	idiois	eigen (3 mv m/o)
.9	ἰδίαν	idian	eigen (4 ev v)
.10	ἰδίας	idias	eigen (2 ev v – 4 mv v)
.11	ἰδίᾳ	idiāi	eigen (3 ev v)
.12	ἰδίας	idias	zie 10

.13	ἰδίων	idiōn	zie 7
.14	ἰδίαις	idiais	eigen (3 mv v)
.15	ἴδιον	idion	zie 2
.16	ἰδίου	idiou	zie 3
.17	ἰδίῳ	idiōi	zie 4
.18	ἴδια	idia	eigen (1 ev v – 1/4 mv o)
.19	ἰδίοις	idiois	zie 8

Matt.	9:1	in een schip gegaan zijnde, stak Hij over en Hij kwam in **zijn eigen** stad.	.9
	14:13	trok Hij Zich vandaar in een schip terug naar een eenzame plaats, alleen.	.9
		letterlijk: trok Hij Zich ... terug naar een eenzame plaats, in **afzondering**	
	14:23	ging Hij de berg op om in de **eenzaamheid** te bidden.	.9
	17:1	en Hij leidde hen een hoge berg op, in de **eenzaamheid**.	.9
	17:19	toen zij met Hem alleen waren:	.9
		letterlijk: toen zij met Hem in **afzondering** waren:	
	20:17	Toen Jezus zou opgaan naar Jeruzalem, nam Hij de twaalven terzijde,	.9
		letterlijk: ... nam Hij de twaalven in **afzondering**	
	22:5	zij ... gingen heen, de een naar **zijn** akker, de ander naar zijn zaken.	.2
	24:3	Toen Hij ... gezeten was, kwamen zijn discipelen alleen tot Hem	.9
		letterlijk: ..., kwamen zijn discipelen in **afzondering** tot Hem	
	25:14	een mens, die bij zijn vertrek naar het buitenland **zijn** slaven riep	.6
	25:15	gaf hij ... een ieder naar **zijn** bekwaamheid, en hij reisde buitenslands.	.9
Marc.	4:34	en zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet, maar afzonderlijk	.9
		letterlijk: ... sprak Hij tot hen niet, maar in **afzondering**	
		aan **zijn** discipelen verklaarde Hij alles.	.8 ▾
	6:31	Komt hier en gaat (met Mij) alleen naar een eenzame plaats	.9
		letterlijk: ... gaat met Mij in **afzondering** naar een eenzame plaats	
	6:32	En zij vertrokken in het schip naar een eenzame plaats, alleen.	.9
		letterlijk: ... naar een eenzame plaats, in **afzondering**.	
	7:33	Hij nam hem terzijde, buiten de schare, en stak zijn vingers in zijn oren,	.9
		letterlijk: Hij nam hem in **afzondering**, ...	
	9:2	Jezus ... leidde hen een hoge berg op, hen alleen.	.9
		letterlijk: Jezus leidde hen een hoge berg op, in **afzondering**, hen alleen.	
	9:28	vroegen zijn discipelen Hem, terwijl zij met Hem alleen waren:	.9
		letterlijk: ..., terwijl zij met Hem in **afzondering** waren:	
	13:3	vroegen Petrus en Jakobus en Johannes en Andreas Hem afzonderlijk:	.9
		letterlijk: vroegen Petrus en Jakobus ... Hem in **afzondering**	
	15:20	SV deden zij Hem de ... mantel af, en deden Hem **Zijn eigen** klederen aan,	.18 °°
Luc.	2:3	En zij gingen allen op reis ..., ieder naar **zijn eigen** stad.	.9 °°
	6:41	maar de balk in **uw eigen** oog bemerkt gij niet?	.4
	6:44	Want elke boom wordt aan **zijn eigen** vrucht gekend.	.3
	9:10	Hij ... trok Zich, met hen alleen, terug naar een stad, genaamd Betsaïda.	.9
		letterlijk: Hij trok Zich, met hen in **afzondering**, terug ...	
	10:23	Zich afzonderlijk tot de discipelen wendende, zeide Hij: Zalig de ogen,	.9
		letterlijk: Zich in **afzondering** tot de discipelen wendende, ...,	
	10:34	en hij zette hem op **zijn eigen** rijdier, ... en verzorgde hem.	.15
	18:28	En Petrus zeide: Zie, wij hebben het **onze** prijsgegeven en zijn U gevolgd.	.18 ▾▾

Joh.	1:11	Hij kwam tot het **zijne**,	.18
		en de **zijnen** hebben Hem niet aangenomen.	.5
	1:42	deze vond eerst **zijn** broeder Simon en zeide tot hem:	.2
	4:44	Jezus zelf had getuigd, dat een profeet in **zijn** vaderland niet in ere is.	.11
	5:18	omdat Hij ... God **zijn eigen** Vader noemde en Zich dus met God gelijkstelde.	.2
	5:43	indien een ander komt in **zijn eigen** naam, die zult gij aannemen.	.17
	7:18	Wie uit zichzelf spreekt, zoekt **zijn eigen** eer,	.9
	8:44	Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij naar **zijn aard**,	.7
	10:3	en hij roept **zijn eigen** schapen bij name en voert ze naar buiten.	.18
	10:4	Wanneer hij **zijn eigen** schapen alle naar buiten gebracht heeft,	.18
	10:12	maar wie huurling is en geen herder, wie de schapen niet toebehoren,	.18
		letterlijk: ..., van wie het niet de **eigen** schapen zijn,	
	13:1	heeft Hij de **zijnen**, die Hij ... liefhad, liefgehad tot het einde.	.6
	15:19	Indien gij van de wereld waart, zou de wereld het **hare** liefhebben,	.2
	16:32	de ure komt ..., dat gij verstrooid wordt, een ieder naar het **zijne**	.18
	19:27	En van dat uur af nam de discipel haar bij zich in huis.	.18
		letterlijk: ... nam de discipel haar naar het **zijne**	
Hand.	1:7	waarover de Vader de beschikking aan Zich gehouden heeft,	.11
		letterlijk: die de Vader in **Zijn eigen** macht gesteld heeft,	
	1:19	zodat dat stuk land in hun **eigen** taal Akeldama ... heet.	.11
	1:25	waarvan Judas vervallen is om naar **zijn eigen** plaats te gaan.	.2
	2:6	want een ieder hoorde hen in **zijn eigen** taal spreken.	.11
	2:8	En hoe horen wij hen dan een ieder in onze **eigen** taal, ...?	.11
	3:12	alsof wij door **eigen** kracht of godsvrucht deze hadden doen lopen?	.11
	4:23	En toen zij vrijgelaten waren, gingen zij naar de **hunnen**	.6
	4:32	en ook niet één zeide, dat iets ... **zijn persoonlijk eigendom** was,	.2
	13:36	na voor **zijn** geslacht de raad Gods gediend te hebben,	.11
	20:28	SV welke Hij verkregen heeft door **Zijn eigen** bloed.	.3°°
		die Hij Zich door het bloed van **zijn Eigene** verworven heeft.	.3''
	21:6	Wij gingen scheep en zij keerden naar huis terug.	.18
		letterlijk: Wij gingen scheep en zij keerden naar het **hunne** terug.	
	23:19	De overste nu nam hem bij de hand en ging terzijde	.9
		letterlijk: ... en ging in **afzondering**	
	24:23	hij beval ... niemand van de **zijnen** te beletten hem van dienst te zijn.	.7
	24:24	En na enige dagen kwam Felix daar met Drusilla, **zijn** vrouw,	.11'
	25:19	doch zij hadden met hem enige twistpunten over **hun eigen** godsdienst	.10
	28:30	hij bleef de volle termijn van twee jaar in **zijn eigen** gehuurde woning	.4
Rom.	8:32	die zelfs **zijn eigen** Zoon niet gespaard, maar ... overgegeven heeft,	.3
	10:3	en trachtende **hun eigen** gerechtigheid te doen gelden,	.9
	11:24	hoeveel te meer zullen dezen ... op **hun eigen** olijf geënt worden.	.11
	14:4	Of hij staat of valt, gaat **zijn eigen** heer aan.	.4
	14:5	Ieder zij voor **zijn eigen** besef ten volle overtuigd.	.4
1Cor.	3:8	alleen zal elk **zijn eigen** loon krijgen	.2
		naar **zijn eigen** werk.	.2
	4:12	wij verrichten zware handenarbeid; worden wij gescholden, wij zegenen;	.14
		letterlijk: wij verrichten zware arbeid met de **eigen** handen; ...;	
	6:18	Maar door hoererij bezondigt men zich aan **zijn eigen** lichaam.	.2

1Cor.	7:2	moet ieder zijn eigen vrouw hebben en iedere vrouw **haar eigen** man.	.2
	7:4	De vrouw heeft niet zelf over **haar** lichaam te beschikken, doch haar man;	.3
		en eveneens heeft de man niet zelf over **zijn** lichaam te beschikken,	.3
	7:7	iedereen heeft van God **zijn bijzondere** gave, de een deze, de ander die.	.2
	7:37	die ... macht heeft over **zijn** wil	.3
		en hiertoe bij zichzelf besloten heeft,	.11*
		letterlijk: en hiertoe in het **eigen** hart besloten heeft,	
	9:7	Wie doet ooit dienst in het leger en betaalt **zijn eigen** soldij?	.19
	11:21	want bij het eten neemt ieder vooraf **zijn eigen** deel,	.2
	12:11	die een ieder **in het bijzonder** toedeelt, gelijk Hij wil.	.11
	14:35	moeten zij thuis **haar** mannen om opheldering vragen;	.6
	15:23	Maar ieder in **zijn eigen** rangorde: Christus als eersteling,	.17
	15:38	God geeft er een lichaam aan ... en wel aan elk zaad **zijn eigen** lichaam.	.2
Gal.	2:2	afzonderlijk echter aan hen, die in aanzien waren,	.9
		letterlijk: in het **bijzonder** echter aan hen, die in aanzien waren,	
	6:5	Want ieder zal **zijn eigen** last dragen.	.15
	6:9	want, wanneer het eenmaal tijd is, zullen wij oogsten,	.4
		letterlijk: want, op **zijn** tijd, zullen wij oogsten,	
Ef.	4:28	om met **zijn** handen goed werk te verrichten,	.14*
	5:22	Vrouwen, weest aan **uw** man onderdanig als aan de Here,	.8
	5:24	SV alzo ook de vrouwen aan **hun eigen** mannen in alles.	.8°
Col.	3:18	SV Gij vrouwen, weest **uw eigen** mannen onderdanig,	.8°
1Thess.	2:14	omdat ook gij hetzelfde te verduren hebt gehad van **uw eigen** volksgenoten	.7
	2:15	SV Die ook gedood hebben de Heere Jezus, en **hun eigen** profeten;	.6°
	4:11	en **uw eigen zaken** te behartigen	.18
		SV en te werken met **uw eigen** handen, gelijk wij u bevolen hebben,	.14°
1Tim.	2:6	en daarvan wordt getuigd te **juister** tijd.	.19
	3:4	een goed bestierder van **zijn eigen** huis,	.3
	3:5	indien echter iemand **zijn eigen** huis niet weet te bestieren,	.3
	3:12	Diakenen moeten ... hun kinderen en **hun eigen** huis goed bestieren.	.7
	4:2	leugensprekers, die in **hun eigen** geweten gebrandmerkt zijn,	.9
	5:4	laten zij dan eerst aan **eigen** familie godsvrucht tonen	.2
	5:8	indien een vrouw voor de **haren**, ... voor haar huisgenoten, niet zorgt,	.7
	6:1	die onder een slavenjuk zijn, moeten **hun** meesters alle eer waardig achten,	.6
	6:15	welke te **zijner** tijd de zalige en enige Heerser zal doen aanschouwen,	.19
2Tim.	1:9	niet naar onze werken, maar naar **zijn eigen** voornemen	.9
	4:3	dat (de mensen) ... naar **hun eigen** begeerte ... leraars zullen bijeenhalen,	.12°*
Tit.	1:3	(2) terwijl Hij te **zijner** tijd zijn woord heeft openbaar gemaakt	.19
	1:12	Iemand ..., hun **eigen** profeet, heeft gezegd: Leugenaars zijn de Kretenzen	.1
	2:5	bezadigd, kuis, huishoudelijk, goed en aan **haar** man onderdanig te zijn,	.8
	2:9	De slaven moeten **hun** meesters onderdanig zijn in alles,	.8
Hebr.	4:10	is ook zelf tot rust gekomen van zijn werken, evenals God van de **zijne**.	.7
	7:27	die niet ... eerst offers voor **zijn eigen** zonden behoeft te brengen	.13
	9:12	niet met het bloed van bokken en kalveren, maar met **zijn eigen** bloed,	.16
	13:12	ten einde zijn volk door **zijn eigen** bloed te heiligen,	.16
Jac.	1:14	komt dit voort uit de zuiging en verlokking **zijner eigen** begeerte.	.10
1Petr.	3:1	Evenzo gij, vrouwen, weest **uw** mannen onderdanig,	.8

	3:5	de heilige vrouwen, die hoopten op God, onderdanig aan **haar** mannen,	.8
2Petr.	1:3	die ons geroepen heeft door **zijn** heerlijkheid en macht;	.11**
	1:20	dat geen profetie der Schrift een **eigenmachtige** uitlegging toelaat;	.10
	2:16	(15) ... die ... (16) ... een terechtwijzing kreeg voor **zijn** ongerechtigheid:	.10
	2:22	Een hond, die teruggekeerd is naar **zijn** uitbraaksel,	.15
	3:3	die naar hun **eigen** begeerten wandelen,	.12
	3:16	wat de ... onstandvastige lieden tot hun **eigen** verderf verdraaien,	.9
	3:17	weest op uw hoede, dat gij niet ... afvalt van **uw eigen** standvastigheid;	.3
Jud.	6	die aan hun oorsprong ontrouw werden en **hun eigen** woning verlieten,	.15

2161 ἰδιώτης idiōtēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *idiōtēs* betekent (1) 'gewoon burger', en (2) '(een) onervarene of eenvoudige, leek, buitenstaander'.

Als afleiding van *2160 idios* 'afzonderlijk; eigen; eigen(aardig), bijzonder' betekent het in algemene zin 'degene die op zichzelf staat', en krijgt het zijn specifieke betekenis eerst in de tegenstelling die doorgaans in de context aanwezig is. In het klassieke Grieks gaat het veelal om het contrast met een staatsambtenaar, zodat het gebruikt wordt voor 'een gewoon burger'. Maar het staat daar ook vaak, zoals eveneens in het NT, tegenover een deskundige, een geoefend iemand, zodat het zoveel als 'onervarene, onontwikkelde leek (op het betreffende gebied)' inhoudt.

In Hand. 4:13 komt het neer op 'eenvoudige mensen' (tegenover de schriftgeleerden), terwijl het in 2Cor.11:6 bepaald wordt door 'met het woord', en dus met 'een onbekwame of onervarene' vertaald kan worden. In 1Cor.14:16-24 gaat het om mensen die onervaren zijn op het gebied van de geestesgaven, dus 'buitenstaanders', die blijkens de verzen 23-24 een andere groep zijn dan de ongelovigen.

Uit de nuance 'onontwikkeld' is uiteindelijk ons woord *idioot* voortgekomen.

.1	ἰδιώτης	idiōtēs	leek (1)
.2	ἰδιώτου	idiōtou	leek (2)
.3	ἰδιῶται	idiōtai	leken (1)

Hand.	4:13	dat zij ongeletterde en **eenvoudige mensen uit het volk** waren,	.3
1Cor.	14:16	hoe zal iemand, die als **toehoorder** aanwezig is, ... zijn amen spreken?	.2
	14:23	en er komen **toehoorders** of ongelovigen binnen,	.3
	14:24	als allen profeteren en er komt een ongelovige of **toehoorder** binnen,	.1
2Cor.	11:6	Ben ik dan al onervaren in het spreken, in kennis ben ik het niet, letterlijk: Ben ik dan al een **onervarene** in het spreken, ...,	.1

2162 ἱδρώς hidrōs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hidrōs* betekent 'zweet'.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *idiō* 'zweten' van de stam *swīd-*, die met ons *zweten* verwant is.

.1	ἱδρώς	hidrōs	zweet (1)

Luc. 22:44 En zijn **zweet** werd als bloeddruppels, die op de aarde vielen.

2163 ἱερατεία hierateia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hierateia* betekent '(het) priester zijn, (het) priesterschap, priesterlijke bediening of dienst'.

Afgeleid van *2165 hierateuō* 'priester zijn, als priester optreden' gaat het om de priesterlijke staat of waardigheid (Hebr.7:5), of om de priesterdienst (Luc.1:9).

Vergelijk voor de betekenis *2164 hierateuma* '(de) priesterschap, priesterdom', en *2173 hierōsunē* '(het) priesterschap' (als instelling).

.1	ἱερατείαν	hierateian	(het) priesterschap (4)
.2	ἱερατείας	hierateias	(het) priesterschap (2 ev – 4 mv)

Luc. 1:9 dat hij ... werd aangewezen, volgens de regel van de **priesterdienst**, .2
Hebr. 7:5 zij, die uit de zonen van Levi het **priesterambt** verkrijgen, .1

2164 ἱεράτευμα hierateuma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hierateuma* betekent '(de) priesterschap, priesterdom'.

Het houdt in 'de gezamenlijke priesters', en komt in het NT, naar oudtestamentisch voorbeeld, alleen voor als aanduiding van de gelovigen (1Petr.2:5,9).

Het is een afleiding van *2165 hierateuō* 'priester zijn, als priester optreden'. Vergelijk voor de betekenis *2163 hierateia* '(het) priester zijn, (het) priesterschap, priesterlijke bediening of dienst', en *2173 hierōsunē* '(het) priesterschap' (als instelling).

.1	ἱεράτευμα	hierateuma	(de) priesterschap (1/4 ev)

1Petr. 2:5 om een heilig **priesterschap** te vormen, tot het brengen van ... offers,
2:9 Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk **priesterschap**,

---

2165 ἱερατεύω hierateuō

Het werkwoord *hierateuō* betekent 'priester zijn, als priester optreden'.

Het geeft zowel aan 'tot de priesters behoren', als meer feitelijk – zoals in Luc.1:8 – 'als priester bezig zijn, de priesterdienst vervullen'.

Het hangt samen met *2166 hiereus* 'offeraar, priester'.

.1	ἱερατεύειν	hierateuein	als priester optreden

Luc. 1:8 toen hij de priesterdienst voor God verrichtte in de beurt zijner afdeling,
letterlijk: bij het **verrichten van de priesterdienst** voor God (door) hem ...,

2166	**ἱερεύς**	**hiereus**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hiereus* betekent 'offeraar, priester'.

Afgeleid van *2169 hieros* 'heilig' is het de aanduiding voor de persoon die heilige handelingen verricht, in de vorm van offers en daarbij gevoegde gebeden en zegeningen. In Hand.14:13 betreft dit een heidense priester, in de andere gevallen gaat het om priesters van de ware God. Allereerst betreft dat koning Melchisedek, die 'priester van de allerhoogste God' genoemd wordt (Hebr.7:1,3), en als zodanig een beeld van Christus is (Hebr.7:11). Dan zijn er de israëlietische priesters, die van Aäron afstammen (bv. Matt.12:4-5; Hebr.7:20, vgl. vs.5), onder wie Zacharias met name genoemd wordt (Luc.1:5). In Hand.6:7 lezen we hoe vele van deze priesters tot geloof in Jezus komen. Met dit woord wordt in Hand.5:24 TR de hogepriester (zie *683 archiereus*) aangeduid.

In het bijzonder wordt het gebruikt voor Jezus na Zijn opstanding. Hij wordt genoemd 'priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchisedek' (bv. Hebr.5:6; in vs.10 'hogepriester'), en ook 'grote priester over het huis Gods' (Hebr.10:21), en is priester, bedienaar (*2680 leitourgos*) van het hemelse heiligdom (Hebr.8:2-4). In aansluiting hierbij wordt van de gelovigen gezegd, dat zij na de opstanding uit de doden priesters van God en Christus zullen zijn (Openb.20:6; vgl.5:10). Vergelijk in dit verband *2164 hierateuma* '(de) priesterschap, priesterdom'.

.1	ἱερεύς	hiereus	priester (1)
.2	ἱερέα	hierea	priester (4)
.3	ἱερεῖ	hierei	priester (3)
.4	ἱερεῖς	hiereis	priesters (1/4)
.5	ἱερέων	hiereōn	priesters (2)
.6	ἱερεῦσιν	hiereusin	priesters (3)

Matt.	8:4	maar ga heen, toon u aan de **priester** en offer de gave,	.3
	12:4	waarvan hij noch die met hem waren mochten eten, doch alleen de **priesters**?	.6
	12:5	dat op de sabbat de **priesters** in de tempel de sabbat schenden	.4
Marc.	1:44	maar ga heen, toon u aan de **priester** en offer voor uw reiniging	.3
	2:26	de toonbroden ..., waarvan niemand mag eten dan de **priesters**,	.6/.4
Luc.	1:5	Er was in de dagen van Herodes, de koning van Judea, een **priester**,	.1
	5:14	ga heen, toon u aan de **priester** en breng het offer voor uw reiniging,	.3
	6:4	de toonbroden ..., waarvan niemand mag eten dan alleen de **priesters**?	.4
	10:31	Bij geval daalde een **priester** af langs die weg; en deze zag hem,	.1
	17:14	En Hij zag hen aan en zeide tot hen: Gaat heen, toont u aan de **priesters**.	.6
	20:1	dat de overpriesters en schriftgeleerden ... daarbij kwamen staan,	.4**
Joh.	1:19	toen de Joden uit Jeruzalem **priesters** en Levieten tot hem zonden	.4
Hand.	4:1	En terwijl zij tot het volk spraken, overvielen hen de **priesters**,	.4
	5:24	SV Toen nu de **hogepriester** en de hoofdman ... deze woorden hoorden,	.1°
	6:7	en een talrijke schare van de **priesters** gaf gehoor aan het geloof.	.5
	14:13	En de **priester** van Zeus-voor-de-stad bracht stieren en kransen aan	.1
Hebr.	5:6	Gij zijt **priester** in eeuwigheid naar de ordening van Melchisedek.	.1
	7:1	Want deze Melchisedek, koning van Salem, **priester** van de allerhoogste God,	.1
	7:3	en, aan de Zoon van God gelijkgesteld, blijft hij **priester** voor altoos.	.1
	7:11	dat een andere **priester** naar de ordening van Melchisedek opstond,	.2

Hebr.	7:14	ten aanzien van welke stam Mozes met geen woord van **priesters** gerept heeft.	.5˙˙
	7:15	als naar het evenbeeld van Melchisedek een andere **priester** opstaat,	.1
	7:17	Gij zijt **priester** in eeuwigheid naar de ordening van Melchisedek.	.1
	7:20	want genen zijn zonder eed **priester** geworden,	.4
	7:21	De Here heeft gezworen ...: Gij zijt **priester** in eeuwigheid –	.1
	7:23	En zij zijn in groter getale **priester** geworden,	.4
	8:4	Indien Hij nu op aarde was, dan zou Hij niet eens **priester** wezen,	.1
		SV aangezien er **priesters** zijn, die naar de wet gaven offeren;	.5°
	9:6	de **priesters** kwamen bij het vervullen van hun diensten ... in de ... tent,	.4
	10:11	Voorts staat elke **priester** dagelijks in zijn dienst	.1
	10:21	en wij een grote **priester** over het huis Gods hebben,	.2
Openb.	1:6	– en Hij heeft ons ... tot **priesters** voor zijn God en Vader gemaakt –	.4
	5:10	Gij hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot **priesters**,	.4
	20:6	maar zij zullen **priesters** van God en van Christus zijn	.4

[2166II] ἱερόθυτος hierothutos

Het bijvoeglijk naamwoord *hierothutos* betekent 'als iets heiligs geofferd'.

Samengesteld uit *2169 hieros* 'heilig' en *2151 thuō* 'offeren; slachten' houdt het in 'als heilig offer aan de goden gebracht en gewijd' (1Cor.10:28). Het is een mildere, minder negatieve uitdrukking dan *1345 eidōlothutos* 'aan een afgod geofferd', dat hier ook wel gelezen wordt.

.[1] ἱερόθυτον hierothuton als iets heiligs geofferd (4 ev m/v – 1/4 ev o)

1Cor. 10:28 Doch indien iemand tot u zegt: Dat is **gewijd vlees**, eet het dan niet, ˙˙

2167 ἱερόν hieron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hieron* betekent 'heiligdom, tempel'.

Het is eigenlijk de onzijdige vorm van het bijvoeglijk naamwoord *2169 hieros* 'heilig', dat als zelfstandig naamwoord wordt gebruikt: de 'heilige (plaats)'. Het komt in het NT één keer voor als aanduiding voor een heidense tempel (Hand.19:27; vgl. *2171 hierosulos* 'tempelrover'). Alle andere keren gaat het – steeds letterlijk – over de tempel in Jeruzalem, en wel het gehele tempelcomplex, dus met alle gebouwen (bv. Luc.2:46) en zuilengangen (bv. Joh.10:23), en met alle voorhofruimten, waar handel gedreven werd in verband met de tempeldienst (bv. Matt.21:12), waar men kon bidden (bv. Luc.2:37), en waar Jezus leerde (bv. Luc.19:47). In Hand.21:28-29 blijkt het te gaan om dat gedeelte van de voorhof waar alleen joodse mannen mochten komen. In 1Cor.9:13 staat een uitdrukking die dit woord bevat, en te vertalen is met 'uit of van de tempel eten', wat zoveel wil zeggen als: 'leven van wat er aan offers en gaven in de tempel gebracht wordt'; het is echter evengoed denkbaar dat het hier gaat om een vorm van het bijvoeglijk naamwoord *hieros* 'heilig', de vertaling kan dan luiden: 'van het heilige eten' (zie hierover *2169 hieros*).

Vergelijk hiermee *2987 naos* 'tempel(huis), heiligdom', dat meestal gebruikt wordt voor het eigenlijke tempelgebouw (bestaande uit het 'heilige' en het 'heilige der heiligen'), en dat ook overdrachtelijk voorkomt.

.1	ἱερόν	hieron	tempel (1/4)
.2	ἱεροῦ	hierou	tempel (2)
.3	ἱερῷ	hierōi	tempel (3)

Matt.	4:5	en hij stelde Hem op de rand van het dak des **tempels**,	.2
	12:5	dat op de sabbat de priesters in de **tempel** de sabbat schenden	.3
	12:6	Maar Ik zeg u: Meer dan de **tempel** is hier.	.2
	21:12	En Jezus ging de **tempel** binnen en dreef allen uit,	.1
		die verkochten en kochten in de **tempel**,	.3
	21:14	En in de **tempel** kwamen blinden en lammen tot Hem en Hij genas hen.	.3
	21:15	de kinderen, die in de **tempel** riepen, zeggende: Hosanna de Zoon van David!	.3
	21:23	En toen Hij de **tempel** was binnengegaan, naderden de overpriesters	.1
	24:1	En Jezus ging de **tempel** uit en vertrok.	.2°'
		En zijn discipelen kwamen ... om Hem op ... de **tempel** te wijzen.	.2
	26:55	Dagelijks zat Ik in de **tempel** te leren, maar gij hebt Mij niet gegrepen.	.3°'
Marc.	11:11	En Hij kwam te Jeruzalem in de **tempel**.	.1
	11:15	zij kwamen te Jeruzalem. En Hij ging de **tempel** binnen en begon hen,	.1
		die in de **tempel** verkochten en kochten, uit te drijven	.3
	11:16	en Hij liet niet toe, dat iemand enig voorwerp door de **tempel** droeg;	.2
	11:27	En terwijl Hij in de **tempel** wandelde, kwamen de overpriesters,	.3
	12:35	En Jezus antwoordde bij zijn onderwijs in de **tempel**	.3
	13:1	En toen Hij uit de **tempel** ging, zeide een van zijn discipelen tot Hem:	.2
	13:3	toen Hij op de helling van de Olijfberg gezeten was, tegenover de **tempel**,	.2
	14:49	Dagelijks was Ik bij u, lerende in de **tempel**,	.3
Luc.	2:27	En hij kwam door de Geest in de **tempel**.	.1
	2:37	en zij diende God onafgebroken in de **tempel**, met vasten en bidden,	.2
	2:46	En het geschiedde na drie dagen, dat zij Hem vonden in de **tempel**,	.3
	4:9	En hij ... stelde Hem op de rand van het dak des **tempels**	.2
	18:10	Twee mensen gingen op naar de **tempel** om te bidden;	.1
	19:45	En Hij ging de **tempel** binnen en begon de kooplieden uit te drijven,	.1
	19:47	En Hij leerde dagelijks in de **tempel**.	.3
	20:1	het geschiedde op een der dagen, waarop Hij het volk in de **tempel** leerde	.3
	21:5	toen sommigen van de **tempel** zeiden, dat hij ... versierd was,	.2
	21:37	Overdag leerde Hij in de **tempel**, doch de nachten bracht Hij buiten door	.3
	21:38	al het volk kwam des morgens vroeg tot Hem in de **tempel** om Hem te horen.	.3
	22:52	de overpriesters en hoofdlieden van de **tempel** en oudsten,	.2
	22:53	Terwijl Ik dagelijks bij u was in de **tempel**,	.3
	24:53	en zij waren voortdurend in de **tempel**, lovende God.	.3
Joh.	2:14	En Hij vond in de **tempel** de verkopers van runderen en schapen en duiven,	.3
	2:15	En Hij maakte een zweep van touw en dreef allen uit de **tempel**,	.2
	5:14	vond Jezus hem in de **tempel** en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden;	.3
	7:14	toen het feest reeds op de helft was, ging Jezus op naar de **tempel**	.1
	7:28	Jezus dan riep, terwijl Hij in de **tempel** leerde, en sprak: Mij kent gij	.3
	8:2	En des morgens vroeg was Hij weder aanwezig in de **tempel**,	.1
	8:20	Deze woorden sprak Jezus bij de schatkamer, lerende in de **tempel**;	.3
	8:59	maar Jezus verborg Zich en verliet de **tempel**.	.2
	10:23	En Jezus wandelde in de **tempel**, in de zuilengang van Salomo.	.3

Joh. 11:56	Zij ... spraken ..., terwijl zij in de **tempel** stonden: Wat dunkt u?	.3
18:20	Ik heb voortdurend in de synagoge geleerd en in de **tempel**,	.3
Hand. 2:46	en voortdurend waren zij elke dag eendrachtig in de **tempel**,	.3
3:1	Petrus nu en Johannes gingen op naar de **tempel** tegen het uur des gebeds,	.1
3:2	En een man ..., zetten zij dagelijks bij de poort van de **tempel**,	.2
	om een aalmoes te vragen van de **tempel**gangers.	.1
3:3	dat Petrus en Johannes de **tempel** zouden binnengaan,	.1
3:8	hij ging met hen de **tempel** binnen, lopende en springende en God lovende.	.1
3:10	die om een aalmoes gezeten had aan de Schone Poort van de **tempel**;	.2
4:1	overvielen hen de priesters, de hoofdman van de **tempel** en de Sadduceeën,	.2
5:20	gaat in de **tempel** staan en spreekt tot het volk al deze woorden des levens.	.3
5:21	En zij gaven daaraan gehoor en gingen tegen de ochtend de **tempel** binnen	.1
5:24	Toen nu de hoofdman van de **tempel** en de overpriesters ... hoorden,	.2
5:25	Zie, de mannen, die gij hebt gevangengezet, staan in de **tempel**	.3
5:42	en zonder ophouden, iedere dag, leerden zij in de **tempel** en aan huis,	.3
19:27	maar ook, dat het **heiligdom** ... van geen betekenis meer geacht zal worden,	.1
21:26	en hij heiligde zich ... met hen, ging in de **tempel** en deed aangifte,	.1
21:27	zagen de Joden uit Asia hem in de **tempel**,	.3
21:28	en nu heeft hij ook nog Grieken in de **tempel** gebracht	.1
21:29	en zij meenden, dat Paulus hem in de **tempel** had gebracht.	.1
21:30	en zij grepen Paulus en sleurden hem de **tempel** uit;	.2
22:17	toen ik te Jeruzalem was teruggekeerd en in de **tempel** aanbad,	.3
24:6	die ook een poging heeft gewaagd om de **tempel** te ontwijden,	.1
24:12	zij hebben mij noch in de **tempel** aangetroffen, ..., noch in de synagogen,	.3
24:18	waarmede men mij, geheiligd zijnde, in de **tempel** bezig vond,	.3
25:8	Ik heb ... noch tegen de **tempel**, noch tegen de keizer iets misdreven.	.1
26:21	Hierom hebben de Joden mij in de **tempel** gegrepen	.3
1Cor. 9:13	dat zij, die in het heiligdom de dienst verrichten, van het **heiligdom** eten,	.2

2168 ἱεροπρεπής hieroprepēs

Het bijvoeglijk naamwoord *hieroprepēs* betekent 'passend bij wat heilig is'.

Daar het een samenstelling is van *2169 hieros* 'heilig' – niet van *2166 hiereus* 'offeraar, priester' – en *3701 prepō* 'passen, passend zijn' is de opvatting dat het met 'priesterlijk' weergegeven zou kunnen worden minder op zijn plaats, terwijl die vertaling ook inhoudelijk minder goed te plaatsen is in de enige tekst in het NT waar het voorkomt (Tit.2:3).

.1 ἱεροπρεπεῖς hieroprepeis passend bij wat heilig is (1/4 mv m/v)

Tit. 2:3 Oude vrouwen eveneens, **priesterlijk** in haar optreden, niet kwaadsprekend,

2169 ἱερός hieros

Het bijvoeglijk naamwoord *hieros* betekent 'heilig'.

Het geeft datgene aan wat bij God behoort, aan Hem toegewijd is. Anders dan het veel vaker

gebruikte *29 hagios* 'heilig' betreft het veel meer een uiterlijke eigenschap, meer betrokken op de eredienst dan op de personen (vgl. *2166 hiereus* 'priester' en *2167 hieron* 'heiligdom, tempel'). In zuiver bijvoeglijke zin treffen we het aan in de uitdrukking 'de heilige schriften' van het OT (2Tim.3:15). In 1Cor.9:13a wordt het zelfstandig gebruikt, 'de heilige (handelingen)' die in de tempel verricht worden. In verband hiermee, en met de hele opbouw van het vers, is het waarschijnlijk dat ook in 1Cor.9:13b een vorm van dit woord staat in de uitdrukking 'uit of van het heilige eten', hetgeen inhoudt 'leven van wat als offers gebracht wordt'; anderen vatten het hier op als een vorm van het zelfstandig naamwoord *2167 hieron* 'tempel'.

Vergelijk voor de betekenis ook *3224 hosios* 'geheiligd, heilig, vroom'.

.1	ἱερά	hiera	heilig (1 ev v – 1/4 mv o)
.2	ἱεροῦ	hierou	heilig (2 ev m/o)

1Cor.	9:13	dat zij, die in het heiligdom de dienst verrichten, letterlijk: ..., die de **heilige handelingen** verrichten	.1
		SV van het **heilige** eten,	.2
2Tim.	3:15	dat gij van kindsbeen af de **heilige** schriften kent, die u wijs kunnen maken	.1

2170 ἱεροσυλέω hierosuleō

Het werkwoord *hierosuleō* betekent (1) 'tempelrover zijn', en (2) 'heiligschennis plegen'.

Het is afgeleid van *2171 hierosulos* 'tempelrover; heiligschenner'. In het verband van Rom.2:22 gaat het waarschijnlijk in meer letterlijke zin om mensen die hun voordeel doen met kostbaarheden (geroofd) uit heidense tempels, wat volgens Deut.7:25-26 verboden was.

.1	ἱεροσυλεῖς	hierosuleis	jij bent tempelrover

Rom. 2:22 Die gruwt van de afgoden, **pleegt gij tempelroof**?

2171 ἱερόσυλος hierosulos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hierosulos* betekent (1) 'tempelrover', en (2) 'heiligschenner'.

Het komt alleen voor in Hand.19:37 in verband met het oproer in Efeze, waar de eerste, letterlijke betekenis niet van toepassing is, maar de daaruit ontwikkelde tweede, die meer algemeen is.

Het is samengesteld uit *2167 hieron* 'heiligdom, tempel' – in het verband van Hand.19:37 een heidense tempel – en *4193 sulaō* 'roven, plunderen'.

.1	ἱεροσύλους	hierosulous	tempelrover (4 mv m/v)

Hand. 19:37 Want gij hebt deze mannen opgebracht, zonder dat zij **tempelrovers** zijn,

2172	ἱερουργέω	hierourgeō

Het werkwoord *hierourgeō* betekent 'heilige dienst verrichten, als iets heiligs bedienen'.
Samengesteld uit *2169 hieros* 'heilig' en de stam *erg-* 'werken' (waarvan bv. *1860 ergon* 'werk, daad') houdt het eigenlijk in 'heilige handelingen verrichten'. Wanneer het verbonden wordt met een lijdend voorwerp gaat het betekenen 'op heilige wijze of als iets heiligs verrichten of bedienen'. In Rom.15:16 komt de uitdrukking neer op 'het Evangelie als iets heiligs (of op heilige wijze) bedienen', hetgeen inhoudt het Evangelie op een God welgevallige wijze verkondigen en voorleven.

.1	ἱερουργοῦντα	hierourgounta	een heilige dienst verrichtend (4 ev m – 1/4 mv o)

Rom. 15:16 een dienaar van Christus ... in de heilige dienst van het evangelie Gods,
letterlijk: ... het evangelie Gods **als iets heiligs bedienend**,

2173	ἱερωσύνη	hierōsunē

Het zelfstandig naamwoord *hierōsunē* betekent '(het) priesterschap'.
Het duidt het priesterschap aan als instelling, anders dan *2163 hierateia* '(het) priester zijn, (het) priesterschap, priesterlijke bediening of dienst', waarbij het meer om de waardigheid gaat.
Het is afgeleid van *2169 hieros* 'heilig'; vergelijk *2166 hiereus* 'offeraar, priester'.

.1	ἱερωσύνην	hierōsunēn	(het) priesterschap (4)
.2	ἱερωσύνης	hierōsunēs	(het) priesterschap (2)

Hebr.	7:11	Indien nu het Levitische **priesterschap** het volmaakte gebracht had,	.2
	7:12	uit een verandering van **priesterschap** volgt ... een verandering van wet.	.2
	7:14	SV over welke stam Mozes niets gesproken heeft van het **priesterschap**.	.2 °°
	7:24	doch Hij heeft ... een **priesterschap**, dat op geen ander kan overgaan.	.1

2174	ἱκανός	hikanos

Het bijvoeglijk naamwoord *hikanos* betekent (1) 'toereikend, voldoende', en (2) 'geschikt, bekwaam'.
Verwant met de stam van *2033 hēkō* 'gekomen zijn; komen' geeft het allereerst aan 'wat er komt, waarmee men uitkomt', en vandaar 'toereikend, voldoende, genoeg', zoals dat in eigenlijke zin voorkomt in Luc.22:38 en 2Cor.2:6. De onzijdige vorm wordt zelfstandig gebruikt in de woordverbindingen 'de (nodige) voldoening ontvangen', of concreter 'de vereiste waarborg(som) ontvangen' (Hand.17:9), en 'voor iemand het toereikende maken', d.i. 'aan iemand zijn zin geven' (Marc.15:15). In vele gevallen heeft het woord de versterkte betekenis 'voldoende voor een bepaald doel', dus 'vrij veel', 'heel wat', of zelfs 'zeer talrijk', namelijk meer dan te verwachten is. Zo lezen we over 'een vrij talrijke menigte' (bv. Marc.10:46), 'heel wat geld' (Matt.28:12), en 'vrij veel woorden' (Luc.23:9). Wanneer het tijdsduur betreft vinden we vertalingen als 'sinds geruime tijd' (bv. Luc.8:27), en 'verscheidene dagen' (bv. Hand.27:7).

Met betrekking tot personen houdt het in 'voldoende voor iets, voor een bepaalde taak', dat wil zeggen 'geschikt, bekwaam'. Zo acht Johannes de Doper zichzelf niet geschikt Jezus de schoenen na te dragen (Matt.3:11), en Paulus beschouwt zich uit zichzelf niet bekwaam om het Evangelie te prediken (2Cor.3:5, vgl. 1Cor.15:9). In deze gevallen wordt het ook wel vertaald met 'waardig' (vgl. *470 axios* 'waard, waardig').

.1	ἱκανός	hikanos	voldoende (1 ev m)
.2	ἱκανόν	hikanon	voldoende (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἱκανοῦ	hikanou	voldoende (2 ev m/o)
.4	ἱκανῷ	hikanōi	voldoende (3 ev m/o)
.5	ἱκανοί	hikanoi	voldoende (1 mv m)
.6	ἱκανούς	hikanous	voldoende (4 mv m)
.7	ἱκανῶν	hikanōn	voldoende (2 mv m/v/o)
.8	ἱκανοῖς	hikanois	voldoende (3 mv m/o)
.9	ἱκαναί	hikanai	voldoende (1 mv v)
.10	ἱκανάς	hikanas	voldoende (4 mv v)
.11	ἱκανῶν	hikanōn	zie 7
.12	ἱκαναῖς	hikanais	voldoende (3 mv v)
.13	ἱκανόν	hikanon	zie 2
.14	ἱκανόν	hikanon	zie 2
.15	ἱκανά	hikana	voldoende (1/4 mv o)

Matt.	3:11	ik ben niet **waardig** Hem zijn schoenen na te dragen;	.1
	8:8	Here, ik ben niet **waard**, dat Gij onder mijn dak komt,	.1
	28:12	kwamen zij tot een besluit en zij gaven de soldaten **veel** geld,	.15
Marc.	1:7	wiens schoenriem ik niet **waardig** ben, nederbukkende, los te maken.	.1
	10:46	toen Hij met zijn discipelen en een **talrijke** schare uit Jericho vertrok,	.3
	15:15	Pilatus oordeelde het geraden de schare haar **zin** te geven	.2
Luc.	3:16	wiens schoenriem ik niet **waardig** ben los te maken;	.1
	7:6	doe geen moeite, want ik ben niet **waard**, dat Gij onder mijn dak komt;	.1
	7:11	SV en met Hem gingen **velen** van Zijn discipelen,	.5°
	7:12	en **veel** volk uit de stad was bij haar.	.1
	8:27	en sinds **lang** had hij geen mantel meer aan en woonde niet in een huis,	.7/.4
	8:32	Nu werd op de berg een **talrijke** kudde zwijnen gehoed;	.11
	20:9	en hij verhuurde die aan pachters en ging **geruime** tijd buitenslands.	.6
	22:38	Here, zie, hier zijn twee zwaarden! Hij zeide tot hen: Het is **voldoende**.	.13
	23:8	hij had Hem reeds **geruime** tijd willen zien, omdat hij van Hem hoorde,	.7/.3
	23:9	Hij ondervroeg Hem met **vele** woorden, maar Hij antwoordde hem niets.	.8
Hand.	5:37	Na hem stond Judas ... op ... en kreeg **vele** afvalligen op zijn hand,	.2°
	8:11	omdat hij reeds **lange** tijd hen door toverijen verbijsterd had.	.4
	9:23	toen er **verscheidene** dagen verlopen waren,	.9
	9:43	En het geschiedde, dat hij **verscheidene** dagen te Joppe bleef	.10
	11:24	En een **brede** schare werd de Here toegevoegd.	.1
	11:26	En het geschiedde, dat zij een vol jaar ... een **brede** schare leerden	.2
	12:12	het huis van Maria, ..., waar **velen** vergaderd waren in gebed.	.5
	14:3	Zij verkeerden daar dan **geruime** tijd, vrijmoedig sprekende	.2
	14:21	toen zij ... er **verscheidene** discipelen gemaakt hadden, keerden zij terug	.6

Hand.	17:9	toen dezen van Jason en de anderen een **borgtocht** hadden ontvangen,	.2
	18:18	nadat Paulus daar nog **verscheidene** dagen was gebleven, nam hij afscheid	.10
	19:19	En **enigen** ... brachten hun boeken bijeen en verbrandden ze	.5
	19:26	dat deze Paulus een **talrijke** schare ... afkerig gemaakt heeft	.2
	20:8	er waren **verscheidene** lampen in de bovenzaal, waar wij vergaderd waren.	.9
	20:11	En bovengekomen, brak hij brood en at, en hij sprak nog **lang** met hen,	.2
	20:37	En zij barstten allen in **groot** geween uit en vielen Paulus om de hals	.1
	22:6	dat plotseling omstreeks de middag ... een **fel** licht mij omstraalde,	.14
	27:7	daar wij **verscheidene** dagen lang weinig vorderden	.12
	27:9	toen door het **vele** tijdverlies de vaart reeds bedenkelijk werd,	.3
Rom.	15:23	nu ... ik sedert **tal van** jaren verlangend ben tot u te komen,	.11"
1Cor.	11:30	zijn er onder u **velen** zwak en ziekelijk en er ontslapen niet weinigen.	.5
	15:9	ik ben de geringste der apostelen, niet **waard** een apostel te heten,	.1
2Cor.	2:6	is het reeds **genoeg**, dat het merendeel (van u) hem berispt heeft,	.2
	2:16	En wie is tot zulk een taak **bekwaam**?	.1
	3:5	Niet dat wij uit onszelf **bekwaam** zijn iets ... in rekening te brengen,	.5
2Tim.	2:2	die **bekwaam** zullen zijn om ook anderen te onderrichten.	.5

2175 ἱκανότης hikanotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hikanotēs* betekent (1) 'toereikendheid', en (2) 'geschiktheid, bekwaamheid'.

Het is een afleiding van *2174 hikanos* 'toereikend, voldoende; geschikt, bekwaam', en wordt in het NT alleen gebruikt in de tweede betekenis voor mensen met betrekking tot hun bediening (2Cor.3:5).

.1	ἱκανότης	hikanotēs	bekwaamheid (1)

2Cor.	3:5	Niet dat wij ... bekwaam zijn ..., maar onze **bekwaamheid** is Gods werk,

2176 ἱκανόω hikanoō

Het werkwoord *hikanoō* betekent (1) 'toereikend maken', en (2) 'geschikt of bekwaam maken'.

Afgeleid van *2174 hikanos* 'toereikend, voldoende; geschikt, bekwaam' komt het in het NT alleen voor in de tweede betekenis, die inhoudt personen geschikt of bekwaam maken voor een bepaalde positie (Col.1:12) of bediening (2Cor.3:6).

.1	ἱκάνωσεν	hikanōsen	hij heeft bekwaam gemaakt (aor)
.2	ἱκανώσαντι	hikanōsanti	bekwaam makend (3 ev m/o; aor)

2Cor.	3:6	die ons ook **bekwaam gemaakt heeft** om dienaren te zijn	.1
Col.	1:12	dankt gij met blijdschap de Vader, **die** u **toebereid heeft** voor het erfdeel	.2

2177	ἱκετηρία	hiketēria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hiketēria* betekent 'smeking, smeekbede'.
Het wordt gebruikt voor een smeekbede, al of niet tot een godheid gericht (Hebr.5:7). Een synoniem is *1028 deēsis* 'verzoek, gebed, smeking'.
Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *hiketēs* 'smekeling', dat verwant is met *2033 hēkō* 'komen' (want een smekeling is iemand die tot je komt).

.1	ἱκετηρίας	hiketērias	smeking (2 ev – 4 mv)

Hebr. 5:7 heeft Hij gebeden en **smekingen** onder sterk geroep en tranen geofferd

2178	ἰκμάς	ikmas

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *ikmas* betekent 'vocht, vochtigheid'.

.1	ἰκμάδα	ikmada	vochtigheid (4)

Luc. 8:6 en toen het opkwam, verdorde het, omdat het geen **vochtigheid** had.

2179	ἱλαρός	hilaros

Het bijvoeglijk naamwoord *hilaros* betekent 'vriendelijk, vrolijk, blijmoedig'.
Het is verwant met *2184 hileōs* 'genadig, vriendelijk'.

.1	ἱλαρόν	hilaron	blijmoedig (4 ev m – 1/4 ev o)

2Cor. 9:7 want God heeft de **blijmoedige** gever lief.

2180	ἱλαρότης	hilarotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *hilarotēs* betekent 'vriendelijkheid, vrolijkheid, blijmoedigheid'.
Het is afgeleid van *2179 hilaros* 'vriendelijk, vrolijk, blijmoedig'.

.1	ἱλαρότητι	hilarotēti	blijmoedigheid (3)

Rom. 12:8 wie leiding geeft in ijver; wie barmhartigheid bewijst, in **blijmoedigheid**.

2181	ἱλάσκομαι	hilaskomai

Het werkwoord *hilaskomai* betekent (1) 'genadig stemmen', en (2) 'verzoenen'.
De eerste betekenis komt in de Septuaginta en het NT alleen voor in de lijdende vorm 'gena-

dig gestemd worden'. Zo laat Jezus ons in de gelijkenis horen hoe de tollenaar in de tempel bidt: 'O God, wordt ten opzichte van mij, zondaar, genadig gestemd', d.w.z. 'wees mij genadig' (Luc.18:13).

Bij de tweede betekenis wordt het met 'zonden' als lijdend voorwerp verbonden, en houdt het in 'zonden verzoenen, te niet doen' (Hebr.2:17). Overigens wordt het in Luc.18:13 ook wel in deze betekenis opgevat: 'wees verzoend met mij'.

Het is een afleiding van *hilaos*, een niet in het NT voorkomende nevenvorm van *2184 hileōs* 'genadig'. Vergelijk *2349 kat-allassō* 'verwisselen; verzoenen'.

.1	ἱλάσκεσθαι	hilaskesthai	verzoenen (med)
.2	ἱλάσθητι	hilasthēti	wordt genadig gestemd! (aor pass)

Luc.	18:13	hij sloeg zich op de borst en zeide: O God, **wees** mij, zondaar, **genadig**!	.2
Hebr.	2:17	om de zonden van het volk te **verzoenen**.	.1

2182 ἱλασμός hilasmos

Het zelfstandig naamwoord *hilasmos* betekent (1) '(het) genadig gestemd zijn', en (2) 'verzoening, zoenoffer'.

Afgeleid van *2181 hilaskomai* 'genadig stemmen; verzoenen' geeft dit eigenlijk aan de handeling van het genadig stemmen als voltrokken, welke betekenis echter niet in het NT van toepassing is.

Ten tweede houdt het in de '(concrete) verzoening'. In de beide teksten waar het voorkomt is de formulering dezelfde: '(Jezus) is (de) verzoening met betrekking tot onze zonden', dat wil zeggen dat in Jezus het verzoenend handelen van God geopenbaard is, doordat Hij het zoenoffer is (1Joh.2:2; 4:10).

.1	ἱλασμός	hilasmos	verzoening (1)
.2	ἱλασμόν	hilasmon	verzoening (4)

1Joh.	2:2	en Hij is een **verzoening** voor onze zonden en niet alleen voor de onze,	.1
	4:10	dat Hij ... zijn Zoon gezonden heeft als een **verzoening** voor onze zonden.	.2

2183 ἱλαστήριος hilastērios

Het bijvoeglijk naamwoord *hilastērios* betekent 'verzoenend, wat verzoening teweegbrengt'.

In het NT komt alleen de onzijdige vorm zelfstandig gebruikt voor, in de betekenis 'verzoenend middel of voorwerp'. In Rom.3:25 schrijft Paulus dat Christus ons door God als 'verzoenend (Middel)' (of volgens anderen als '(geestelijk) verzoendeksel') voor ogen gesteld is, door Zijn bloed, zodat degenen die geloven rechtvaardig gemaakt worden.

De betekenis 'verzoenend voorwerp' vinden we allereerst in de LXX, waar het woord gebruikt wordt als weergave van het Hebreeuwse *kappōret*, de (gouden) dekplaat op de ark des verbonds in het heilige der heiligen, het 'verzoendeksel', waarop door de hogepriester op de Grote Verzoendag het bloed ter verzoening gesprenkeld werd (Hebr.9:5).

Het is afgeleid van *2181 hilaskomai* 'genadig stemmen; verzoenen'.

.1	ἱλαστήριον	hilastērion	verzoenend (4 ev m – 1/4 ev o)

Rom. 3:25 Hem heeft God voorgesteld als **zoenmiddel** door het geloof, in zijn bloed,
Hebr. 9:5 daarboven waren de cherubs ..., die het **verzoendeksel** overschaduwden;

2184 ἵλεως hileōs

Het bijvoeglijk naamwoord *hileōs* betekent 'genadig'.

Het wordt in de Septuaginta en het NT alleen van God gezegd. In Hebr.8:12 wordt een woord uit Jer.31:34 aangehaald waar God zegt dat Hij genadig zal zijn ten opzichte van de ongerechtigheden van het huis van Israël, en hun zonden niet meer zal gedenken. In Matt.16:22 vinden we de uitdrukking *hileōs soi* 'moge Hij (God) u genadig zijn', met andere woorden 'moge Hij in Zijn genade dit van u afwenden' of 'dat verhoede God'.

.1	ἵλεως	hileōs	genadig (1 ev m/v)

Matt. 16:22 Dat verhoede God, Here, dat zal U geenszins overkomen!
letterlijk: (God zij) U **genadig**, Here, ...!
Hebr. 8:12 Want Ik zal **genadig** zijn over hun ongerechtigheden,

2185 ἱμάς himas

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *himas* betekent 'riem'.

Het is het algemene woord voor de 'riem', die voor verschillende doeleinden gebruikt werd, zoals voor het aanbinden van schoenen (bv. Marc.1:7). In Hand.22:25 lijkt het in het tekstverband te gaan over de riemen waarmee men Paulus in de houding strekte om hem te geselen. Anderen vatten het hier op als de 'geselriemen', waarmee men hem zou slaan, en waarvoor in het vorige vers het specialere woord *2783 mastix* gebruikt wordt. Dan moet er vertaald worden: 'toen zij hem voor de (gesel)riemen – d.w.z. voor het geselen met riemen – uitstrekten'.

.1	ἱμάντα	himanta	riem (4)
.2	ἱμᾶσιν	himasin	riemen (3)

Marc.	1:7	wiens schoen**riem** ik niet waardig ben, nederbukkende, los te maken.	.1
Luc.	3:16	die sterker is dan ik, wiens schoen**riem** ik niet waardig ben los te maken;	.1
Joh.	1:27	Hij, die na mij komt, wiens schoen**riem** ik niet waardig ben los te maken.	.1
Hand.	22:25	toen men hem met de **riemen** ... strekte, zeide Paulus tot de hoofdman,	.2

2186 ἱματίζω himatizō

Het werkwoord *himatizō* betekent '(aan)kleden'.

Afgeleid van *2187 himation* 'bovenkleed, mantel; kleding' houdt het in 'van kleding voorzien, aankleden' (bv. Luc.8:35).

.1	ἱματισμένον	himatismenon	gekleed (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Marc. 5:15 En zij kwamen bij Jezus en zagen de bezetene zitten, **gekleed**
Luc. 8:35 zij ... vonden de mens ... aan de voeten van Jezus zitten, **gekleed**

2187 ἱμάτιον himation

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *himation* betekent (1) 'bovenkleed, mantel', (2) (alleen in het mv.) 'klederen, kleren', en (3) 'kleding'.

Verwant met de stam van *261 amphiennumi* '(be)kleden' is het allereerst de aanduiding voor een specifiek kledingstuk, namelijk het bovenkleed, de mantel. Als zodanig komt het voor tegenover *4825 chitōn* 'onderkleed, tuniek' (bv. Hand.9:39). Maar ook wanneer het alleen staat duidt het meestal het bovenkleed aan, zowel waar dat uit de situatie blijkt (bv. Luc.8:44), als elders (bv. Matt.9:16). In deze betekenis kan het in het meervoud voorkomen wanneer het om de mantels van verschillende personen gaat, zoals van de discipelen en de omstanders bij de intocht van Jezus in Jeruzalem (bv. Marc.11:7-8), en van de getuigen bij de steniging van Stefanus (Hand.7:58).

Op andere plaatsen blijkt het meervoud gebruikt te worden voor de kleren van één persoon in het algemeen, zoals bij Jezus' verheerlijking op de berg (bv. Marc.9:3), waarbij men toch vooral het bovenkleed als het meest in het oog vallende deel in gedachten had, blijkens de afwisseling van enkelvoud en meervoud in een passage als Marc.5:27-30.

Daarnaast kan het enkelvoud samenvattend voor iemands kleding voorkomen, zoals te zien is aan het geval van de bezetene in Luc.8:27 (vgl. Matt.11:8).

Vergelijk ook *4827 chlamus* '(soldaten)mantel'.

.1	ἱμάτιον	himation	mantel (1/4)
.2	ἱματίου	himatiou	mantel (2)
.3	ἱματίῳ	himatiōi	mantel (3)
.4	ἱμάτια	himatia	mantels (1/4)
.5	ἱματίων	himatiōn	mantels (2)
.6	ἱματίοις	himatiois	mantels (3)

Matt.	5:40	en wil iemand met u rechten en uw hemd nemen, laat hem ook uw **mantel**;	.1
	9:16	En niemand zet een niet-gekrompen lap op een oud **kledingstuk**;	.3
		want de ingezette lap scheurt iets af van het **kledingstuk**	.2
	9:20	En zie, een vrouw ... raakte de kwast van zijn **kleed** aan.	.2
	9:21	indien ik slechts zijn **kleed** aanraak, zal ik behouden zijn.	.2
	11:8	Maar wat zijt gij gaan zien? Een mens in weelderige **kleding**?	.6°
	14:36	dat zij alleen maar de kwast van zijn **kleed** mochten aanraken.	.2
	17:2	en zijn **klederen** werden wit als het licht.	.4
	21:7	brachten zij de ezelin en het veulen en zij legden hun **klederen** erop,	.4
	21:8	En het merendeel der schare spreidde hun **klederen** op de weg,	.4
	23:5	SV want zij ... maken de zomen van hun **klederen** groot.	.5°
	24:18	SV En die ... is, kere niet weer terug om zijn **klederen** weg te nemen.	.4°°
		(17) en wie ... is, (18) kere niet terug om zijn **kleed** mede te nemen.	.1ˇˇ
	26:65	Toen scheurde de hogepriester zijn **klederen**	.4

	27:31	trokken zij Hem de mantel uit en deden Hem zijn **klederen** aan	.4
	27:35	verdeelden zij zijn **klederen** door het lot te werpen,	.4
		SV opdat vervuld zou worden ...: Zij hebben mijn **klederen** ... verdeeld,	.4°
Marc.	2:21	Niemand naait een niet-gekrompen lap op een oud **kledingstuk**,	.3/.1
	5:27	en zij kwam tussen de schare en raakte van achter zijn **kleed** aan.	.2
	5:28	Indien ik slechts zijn **klederen** kan aanraken, zal ik behouden zijn.	.5
	5:30	Hij keerde Zich om in de schare, en zeide: Wie heeft Mij aangeraakt?	.5
		letterlijk: Hij ... zeide: Wie heeft mijn **klederen** aangeraakt?	
	6:56	dat zij slechts de kwast van zijn **kleed** mochten aanraken.	.2
	9:3	en zijn **klederen** werden schitterend, hel wit,	.4
	10:50	Toen wierp hij zijn **mantel** af, sprong op en ging naar Jezus.	.1
	11:7	En zij brachten het veulen tot Jezus en legden hun **klederen** daarop	.4
	11:8	En velen spreidden hun **klederen** op de weg en anderen groen,	.4
	13:16	en wie in het veld is, kere niet terug om zijn **kleed** mede te nemen.	.1
	15:20	trokken zij Hem het purperen kleed uit en deden Hem zijn **klederen** aan.	.4
	15:24	En zij kruisigden Hem en verdeelden zijn **klederen** door het lot te werpen,	.4
Luc.	5:36	Niemand scheurt een lap van een nieuw **kledingstuk** af	.2
		om die op een oud **kledingstuk** te zetten.	.1
	6:29	neemt iemand u uw **mantel** af, laat hem ook het hemd nemen.	.1
	7:25	Maar wat zijt gij gaan zien? Een mens in weelderige **klederen** gekleed?	.6
	8:27	en sinds lang had hij geen **mantel** meer aan en woonde niet in een huis,	.1
	8:44	(43) En een vrouw ... (44) ... raakte de kwast van zijn **kleed** aan,	.2
	19:35	En zij ... wierpen hun **klederen** over het veulen en hielpen Jezus er op.	.4
	19:36	En terwijl Hij voorttrok, spreidden zij hun **klederen** op de weg.	.4
	22:36	en wie er geen heeft, hij verkope zijn **mantel** en kope een zwaard.	.1
	23:34	En zij wierpen het lot om zijn **klederen** te verdelen.	.4
Joh.	13:4	Hij legde zijn **klederen** af en nam een linnen doek en omgordde Zich	.4
	13:12	Toen Hij dan hun voeten gewassen had en zijn **klederen** aangedaan ... had,	.4
	19:2	de soldaten vlochten een kroon ... en deden Hem een purperen **kleed** om,	.1
	19:5	Jezus dan kwam naar buiten met de doornenkroon en het purperen **kleed**.	.1
	19:23	Toen dan de soldaten Jezus gekruisigd hadden, namen zij zijn **klederen**	.4
	19:24	Zij hebben mijn **klederen** onder elkander verdeeld	.4
Hand.	7:58	En de getuigen legden hun **mantels** af aan de voeten van een jonge man,	.4
	9:39	de weduwen ... lieten hem onder tranen al de lijfrokken en **mantels** zien,	.4
	12:8	En hij zeide tot hem: Sla uw **mantel** om en volg mij.	.1
	14:14	scheurden zij hun **mantels** en sprongen naar voren onder de schare,	.4
	16:22	en de hoofdlieden scheurden hun de **kleren** van het lijf	.4
	18:6	schudde hij zijn **kleren** uit en zeide tot hen: Uw bloed zij op uw hoofd;	.4
	22:20	werkte ik daaraan met volle instemming mede en bewaarde de **kleren**	.4
	22:23	toen zij schreeuwden, met hun **kleren** zwaaiden en stof in de lucht wierpen,	.4
Hebr.	1:11	die zullen vergaan, ...; en zij zullen alle als een **kleed** verslijten,	.1
	1:12	als een **kleed** zullen zij ook verwisseld worden; maar Gij zijt dezelfde	.1*
Jac.	5:2	Uw rijkdom is verrot, uw **klederen** zijn door de mot aangevreten,	.4
1Petr.	3:3	het vlechten van haar, het omhangen van goud of het dragen van **gewaden**,	.5
Openb.	3:4	gij hebt enkele personen te Sardes, die hun **klederen** niet hebben bezoedeld,	.4
	3:5	Wie overwint, zal aldus bekleed worden met witte **klederen**;	.6
	3:18	raad Ik u aan van Mij te kopen ... witte **klederen**, opdat gij die aandoet	.4

Openb.	4:4	op die tronen waren ... oudsten gezeten, in witte **klederen** gekleed	.6
	16:15	Zie, Ik kom als een dief. Zalig hij, die waakt en zijn **klederen** bewaart,	.4
	19:13	En Hij was bekleed met een **kleed**, dat in bloed geverfd was,	.1
	19:16	Hij heeft op zijn **kleed** ... geschreven de naam: Koning der koningen	.1

2188 ἱματισμός himatismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *himatismos* betekent 'kledij, kleding'.

Als afleiding van *2186 himatizō* '(aan)kleden' geeft het de bekleding van iemand aan in haar geheel, met eventuele versieringen, en de indruk die daarvan uitgaat, zodat de vertaling 'kledij' wellicht het meest op haar plaats is (bv. Luc.7:25). Zo wordt het in Hand.20:33 in één adem genoemd met zilver en goud.

Vergelijk *2187 himation* 'bovenkleed, mantel; kleding', en ook *1568 enduma* '(het) aangetrokkene, kleding(stuk)' en *1883 esthēs* 'kleed, kleding'.

.1	ἱματισμός	himatismos	kledij (1)
.2	ἱματισμόν	himatismon	kledij (4)
.3	ἱματισμοῦ	himatismou	kledij (2)
.4	ἱματισμῷ	himatismōi	kledij (3)

Matt.	27:35	SV Zij ... hebben het lot over Mijn **kleding** geworpen.	.2°
Luc.	7:25	Zie, die schitterend gekleed gaan en overdadig leven, zijn in de paleizen.	.4
		letterlijk: Zie, die in schitterende **kleding** zijn ..., zijn in de paleizen.	
	9:29	en zijn **kleding** werd stralend wit.	.1
Joh.	19:24	en over mijn **kleding** hebben zij het lot geworpen.	.2
Hand.	20:33	Ik heb niemands zilver of goud of **kleding** begeerd;	.3
1Tim.	2:9	niet met haarvlechten en goud of paarlen en kostbare **kleding**,	.4

2189 ἱμείρομαι himeiromai

Het werkwoord *himeiromai* betekent (1) 'innig verlangen of smachten (naar)', en (2) 'zeer genegen zijn, hartelijk liefhebben'.

Het wordt gebruikt voor het diep verlangen naar een zeer geliefd persoon of voorwerp. In 1Thess.2:8 gaat het niet zozeer om het verlangen als wel om het hartelijk genegen zijn.

Vergelijk *3139II homeiromai* met dezelfde betekenis, dat hiervan een tekstvariant is.

.1	ἱμειρόμενοι	himeiromenoi	zeer genegen zijnde (1 mv m; med)

1Thess.	2:8	Zo waren wij, **in onze grote genegenheid voor** u, bereid	°°

2190 ἵνα hina

Het voegwoord *hina* betekent 'opdat'.

In het algemeen geeft *hina* een te bereiken doel aan. De vertaling van *hina* kan in veel gevallen geschieden met 'opdat', bv. in Luc.8:16: de lamp op de standaard zetten, 'opdat' wie bin-

nentreden het licht kunnen zien. Bij heel wat werkwoorden en uitdrukkingen die iets van een streven of een doel inhouden, vertalen we echter met 'dat' in plaats van 'opdat', bv.: willen 'dat' (Matt.7:12), bidden 'dat' (Luc.21:36), smeken 'dat' (Matt.14:36), het is beter 'dat' (Matt.5:29), er is een gebruik 'dat' (Joh.18:39), de tijd komt 'dat' (Joh.12:23), etc. Ook vervangen we de combinatie van 'opdat' en een persoonsvorm wel door '(om) te' en een onbepaalde wijs, bv.: een plan beramen 'om te' doden (in plaats van: een plan beramen '(op)dat' ze doden; Matt.26:4), waardig zijn los 'te' maken (in plaats van: waardig zijn '(op)dat' hij losmaakt; Joh.1:27), tijd geven 'om' zich 'te' bekeren (in plaats van: tijd geven 'opdat' ze zich bekeren; Openb.2:21), etc.

Soms benadert *hina* de betekenis van 'zodat'. Dit is het geval wanneer het doel niet zozeer gekoppeld is aan een persoon die iets wil, maar eerder aan de omstandigheden die iets als een doel vastleggen, die iets met zich meebrengen, zoals in Luc.9:45: het was voor hen verborgen, 'zodat' ze het niet verstonden, of in Joh.9:2: Rabbi, wie heeft gezondigd, deze of zijn ouders, 'dat' hij blind geboren is? Soms is het niet duidelijk of een doel gewild is door een persoon of vastgelegd is in de omstandigheden, zoals in Joh.4:35: reeds ontvangt de maaier loon en verzamelt hij vrucht ten eeuwigen leven, 'opdat' de zaaier zich tegelijk met de maaier verblijde (hier zou men ook met 'zodat' kunnen vertalen).

Soms komt *hina* voor zonder de hoofdzin waarbij de bijzin met *hina* hoort. In die gevallen vertalen we de zin met *hina* gewoonlijk als een hoofdzin, zoals in Marc.5:23: leg haar de handen op (in plaats van: 'opdat' U haar de handen oplegt), of in Marc.14:49: doch de Schriften moeten in vervulling gaan (in plaats van: maar 'opdat' de Schriften in vervulling gaan), enz.

Vermeldenswaard is verder dat soms een werkwoord in de bijzin met *hina* niet aanwezig is, maar verondersteld, zoals in Rom.4:16: het is uit geloof, 'opdat' (het zou zijn) naar genade, of in 1Cor.1:31: uit Hem is het, dat gij in Christus Jezus zijt ... 'opdat' (het zij) gelijk geschreven staat: wie roemt, roeme in de Here. Een ander verschijnsel dat nog genoemd moet worden, is dat soms om er nadruk aan te geven een element uit de bijzin met *hina* vóór *hina* geplaatst wordt; in de Nederlandse vertaling moeten we dit element weer in de bijzin plaatsen, zoals in Hand.19:4: Johannes zei 'dat' zij moesten geloven in Hem die na hem kwam (in plaats van: Johannes zei in Hem die na hem kwam 'dat' zij moesten geloven).

.1	ἵνα	hina	opdat

2191 ἱνατί hinati

Het bijwoord *hinati* betekent 'met welk doel?, waartoe?'.

Eigenlijk is *hinati* een samenstelling van *2190 hina* 'opdat' en *ti* 'wat?' (vgl. *4462 tis* 'wie?'). Ofschoon men vaak kan vertalen met 'waarom?', moet men bedenken dat het wel steeds een vraag naar een doel inhoudt.

.1	ἱνατί	hinati	waartoe?

Matt.	9:4	zeide Hij: **Waarom** overlegt gij kwaad in uw hart?	ˇˇ
	27:46	Dat is: Mijn God, mijn God, **waarom** hebt Gij Mij verlaten?	
Luc.	13:7	Hak hem om! **Waarom** zou hij de grond nutteloos beslaan?	
Hand.	4:25	**Waarom** hebben de heidenen gewoed en de volken ijdele raad bedacht?	
	7:26	Mannen, gij zijt broeders, **waarom** doet gij elkander onrecht?	
1Cor.	10:29	**waartoe** zou mijn vrijheid beoordeeld worden door eens anders geweten?	ˇˇ

2192 ἰός ios

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ios* betekent (1) 'gif', en (2) 'roest'.

Het kan gif van bijvoorbeeld een dolle hond aanduiden of (vaker) van slangen (Rom.3:13). We vinden het overdrachtelijk gebruikt in Jac.3:8 voor kwaadaardige woorden.

De overgang naar de tweede betekenis wordt verduidelijkt door een vergelijking: zoals gif het leven verteert, zo verteert roest het metaal. In Jac.5:3 wordt met een beeld gezegd dat roest van goud en zilver zelfs het vlees van de mensen verteert zoals vuur dat doet.

.1	ἰός	ios	gif (1)
.2	ἰοῦ	iou	gif (2)

Rom.	3:13	met hun tong plegen zij bedrog, adder**gif** is onder hun lippen;	.1
Jac.	3:8	Zij is een onberekenbaar kwaad, vol dodelijk **venijn**.	.2
	5:3	uw goud en zilver is verroest, en het **roest** ervan zal tegen u getuigen	.1

2193 ἰουδαΐζω ioudaïzō

Het werkwoord *ioudaïzō* betekent 'zich als jood gedragen, naar joodse wijze leven'.

Afgeleid van *0252 Ioudaios* 'jood' geeft het aan dat men de zeden en gewoonten der joden, ook op godsdienstig gebied, in acht neemt (Gal.2:14).

.1	ἰουδαΐζειν	ioudaïzein	zich als jood gedragen

Gal.	2:14	hoe kunt gij dan de heidenen dwingen **zich als Joden te gedragen**?

2198 ἱππεύς hippeus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hippeus* betekent 'ruiter, cavalerist'.

Hoewel het ook algemener voorkomt voor iemand die te paard rijdt, slaat het toch meestal op militaire ruiters (Hand.23:23 en 32).

Het is een afleiding van *2200 hippos* 'paard'.

.1	ἱππεῖς	hippeis	ruiters (1/4)

Hand.	23:23	Laat tweehonderd soldaten zich gereed houden ... en zeventig **ruiters**
	23:32	en de volgende dag lieten zij de **ruiters** met hem verder trekken

2199 ἱππικόν hippikon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *hippikon* betekent 'ruiterij, cavalerie'.

Eigenlijk is het een zelfstandig gebruikte vorm – '(het) paardevolk' – van het bijvoeglijk naamwoord *hippikos* 'bij paarden behorend', dat afgeleid is van *2200 hippos* 'paard' (Openb.9:16).

.1	ἱππικοῦ	hippikou	ruiterij (2 ev)

Openb. 9:16 En het getal der legerscharen van de **ruiterij** was tweemaal tienduizend °°

2200	**ἵππος**	**hippos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *hippos* betekent 'paard'.

Afgezien van de vermelding over het tomen van paarden in Jac.3:3 komt het woord alleen in Openbaring voor, maar dan wel veelvuldig. Overeenkomstig het gebruik van paarden in de oosterse wereld gaat het vrijwel steeds om oorlogsdieren (bv. Openb.9:9). Bij elk van de eerste vier zegels hoort een paard in een andere kleur (Openb.6:2-8). Eén keer staat het woord in het enkelvoud samenvattend voor 'ruiterij' (Openb.9:16; vergelijk het vorige woord).

.1	ἵππος	hippos	paard (1)
.2	ἵππου	hippou	paard (2)
.3	ἵππους	hippous	paarden (4)
.4	ἵππων	hippōn	paarden (2)
.5	ἵπποις	hippois	paarden (3)

Jac.	3:3	Als wij **paarden** de toom in de bek leggen, zodat zij ons gehoorzamen,	.4
Openb.	6:2	En ik zag, en zie, een wit **paard**, en die erop zat, had een boog	.1
	6:4	En een tweede, een rossig **paard**, kwam,	.1
	6:5	En ik zag, en zie, een zwart **paard**, en die erop zat had een weegschaal	.1
	6:8	En ik zag, en zie, een vaal **paard**, en die daarop zat,	.1
	9:7	En de gedaante der sprinkhanen was als van **paarden**,	.5
	9:9	wanneer vele **paarden** ten strijde draven.	.4
	9:16	En het getal der legerscharen van de **ruiterij** was tweemaal tienduizend	.2 ˙˙
	9:17	zag ik in dit gezicht de **paarden** en hen, die erop gezeten waren:	.3
		..., en de koppen der **paarden** waren als leeuwenkoppen,	.4
	9:19	Want de macht der **paarden** ligt in hun bek en in hun staarten.	.4 ˙˙
	14:20	en er kwam bloed uit de persbak tot aan de tomen der **paarden**,	.4
	18:13	(lading) van **paarden** en wagens en van lichamen; en zielen van mensen.	.4
	19:11	En ik zag de hemel geopend, en zie, een wit **paard**;	.1
	19:14	En de heerscharen, die in de hemel zijn, volgden Hem op witte **paarden**,	.5
	19:18	het vlees van **paarden** en van hen, die daarop zitten,	.4
	19:19	om de oorlog te voeren tegen Hem, die op het **paard** zat,	.2
	19:21	het zwaard, dat kwam uit de mond van Hem, die op het **paard** zat;	.2

2201	**ἶρις**	**iris**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *iris* betekent (1) 'regenboog', en (2) 'stralenkrans, halo'.

In Openbaring wordt het woord twee keer gebruikt. De eerste keer in 4:3, waar een regenboog rondom de troon in de hemel beschreven wordt 'gelijkend in aanblik op een smaragd(steen)', dus zonder de gewone veelkleurigheid; vandaar dat het vaak met de tweede betekenis vertaald wordt. De tweede keer, zonder kleuraanduiding, op het hoofd van een engel met een gezicht als de zon (10:1).

.1	ἶρις	iris	regenboog (1)

Openb. 4:3 en een **regenboog** was rondom de troon, van aanzien de smaragd gelijk.
10:1 en de **regenboog** was op zijn hoofd en zijn gelaat was als de zon

2202 ἰσάγγελος isaggelos

Het bijvoeglijk naamwoord *isaggelos* betekent 'aan engelen gelijk'.

Het wordt toegepast op mensen in de opstanding der doden, die niet trouwen en sterven, omdat ze aan engelen gelijk zijn (Luc.20:36).

Het is samengesteld uit *2204 isos* 'gelijk' en *22 aggelos* 'bode; engel'.

.1	ἰσάγγελοι	isaggeloi	aan engelen gelijk (1 mv m/v)

Luc. 20:36 immers, zij zijn **aan de engelen gelijk** en zij zijn kinderen Gods,

2204 ἴσος isos

Het bijvoeglijk naamwoord *isos* betekent (1) 'gelijk', en (2) 'billijk'.

Het gaat ten eerste om gelijk in grootte (bv. Openb.21:16) en getal (Luc.6:34, waar het zelfstandig gebruikt is: de 'gelijke (dingen)'). Het kan echter, net als in onze taal, ook slaan op hoedanigheid (bv. Hand.11:17) of de inhoud van het gesprokene (Marc.14:56,59). De zelfstandig gebruikte onzijdige vorm, al of niet in het meervoud, komt soms bijwoordelijk voor: 'gelijk aan, als' (Fil.2:6).

De tweede betekenis 'gelijk, eerlijk verdeeld', en dus 'billijk', vinden we alleen vertegenwoordigd door *2205 isotēs* 'gelijkheid; billijkheid'.

.1	ἴσον	ison	gelijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	ἴσους	isous	gelijk (4 mv m)
.3	ἴση	isē	gelijk (1 ev v)
.4	ἴσην	isēn	gelijk (4 ev v)
.5	ἴσαι	isai	gelijk (1 mv v)
.6	ἴσα	isa	gelijk (1/4 mv o)

Matt. 20:12 en zij zeiden: ... gij hebt hen met ons **gelijk**gesteld, .2
Marc. 14:56 maar hun getuigenissen stemden niet **overeen**. .5
14:59 Maar ook zo stemde hun getuigenis niet **overeen**. .3
Luc. 6:34 Ook zondaars lenen aan zondaars om **evenveel** terug te ontvangen. .6
Joh. 5:18 omdat Hij ... God zijn eigen Vader noemde en Zich dus met God **gelijk**stelde. .1
Hand. 11:17 Indien nu God hun op volkomen gelijke wijze als ons de gave heeft gegeven .4
letterlijk: Indien nu God hun de **gelijke** gave als ons heeft gegeven
Fil. 2:6 die ... het Gode **gelijk** zijn niet als een roof heeft geacht, .6
Openb. 21:16 haar lengte en haar breedte en haar hoogte waren **gelijk**. .6

2205	**ἰσότης**	**isotēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *isotēs* betekent (1) 'gelijkheid', en (2) 'billijkheid'.
Als afleiding van *2204 isos* 'gelijk; billijk' houdt het allereerst gelijkheid in (2Cor.8:13-14, waar het gaat om een gelijkheid in middelen van bestaan). De tweede betekenis treffen we aan als het gaat om een billijke behandeling van slaven (Col.4:1).

.1	ἰσότης	isotēs	gelijkheid (1)
.2	ἰσότητα	isotēta	gelijkheid (4)
.3	ἰσότητος	isotētos	gelijkheid (2)

2Cor.	8:13	(14) maar uit het oogpunt van **billijkheid** kome uw overvloed ... ten goede,	.3
	8:14	opdat hun overvloed ... ten goede zou komen en er zodoende **gelijkheid** zij,	.1
Col.	4:1	Heren, betracht jegens uw slaven recht en **billijkheid**;	.2

2206	**ἰσότιμος**	**isotimos**

Het bijvoeglijk naamwoord *isotimos* betekent (1) 'van gelijke waarde, even waardevol', en (2) 'gelijk(waardig).
Het wordt in het NT alleen toegepast op het geloof (2Petr.1:1), zodat de tweede betekenis minder toepasselijk is.
Het is samengesteld uit *2204 isos* 'gelijk' en *4453 timē* 'waarde, prijs; eer'.

.1	ἰσότιμον	isotimon	even waardevol (4 ev m/v – 1/4 ev o)

2Petr.	1:1	die een **even kostbaar** geloof als wij hebben verkregen door de gerechtigheid

2207	**ἰσόψυχος**	**isopsuchos**

Het bijvoeglijk naamwoord *isopsuchos* betekent 'van gelijke ziel, gelijkgezind'.
Het wordt gebruikt voor een persoon die een gelijke gezindheid heeft als een ander. In Fil.2:20 is niet uitgedrukt wie die ander is; te denken valt aan Christus Jezus (vs. 21), aan Paulus zelf, die natuurlijk met Hem gelijkgezind is, en aan Timotheüs, met wie dan de 'allen' uit vers 21 niet gelijkgezind zijn.
Het is een samenstelling van *2204 isos* 'gelijk' en *4902 psuchē* 'ziel; gemoed'.

.1	ἰσόψυχον	isopsuchon	gelijkgezind (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Fil.	2:20	Want ik heb niemand die zó **eens geestes** (met u) is,

2208	**ἵστημι**	**histēmi**

Het werkwoord *histēmi* – en de minder oorspronkelijke nevenvorm *histanō* – betekent met een

lijdend voorwerp (1) 'doen staan, stellen', en (2) 'vaststellen, bevestigen, doen gelden'; zonder lijdend voorwerp betekent het (1) 'gaan of blijven staan, stilstaan, staan', en (2) 'staande blijven, standhouden, vaststaan, bestaan'.

De stammen van dit veel voorkomende werkwoord, dat met het Nederlandse *staan* verwant is, zijn *sta-* (vgl. *4098 stasis* 'standplaats; opstand') en *stē-* (vgl. *4120 stēkō* 'staan'). In eigenlijke zin, met een persoon als lijdend voorwerp, betekent het 'doen staan' (bv. Matt.18:2; 25:33), in het bijzonder in officiële of juridische zin, 'voor iemand stellen' (bv. Hand.6:6, en in de lijdende vorm Marc.13:9).

Overdrachtelijk gaat het om 'iets vaststellen of bevestigen, doen gelden', zoals de wet (bv. Rom.3:31) of een rechtszaak (bv. 2Cor.13:1 in lijdende vorm; vgl. ook Hebr.10:9), of een dag (Hand.17:31), geldstukken – door te wegen – (Matt.26:15), zonde (bv. Hand.7:60).

Zonder lijdend voorwerp kan het gaan om personen die gaan staan (bv. Luc.6:8), blijven staan (bv. Luc.18:40), of staan (bv. Matt.6:5; Hebr.10:11; 1Cor.10:12); en wanneer iets anders dan een persoon het onderwerp is: 'blijven staan of stilhouden' (bv. Matt.2:9; ook Luc.8:44), en 'staan' (Matt.24:15; ook 2Tim.2:19; en verder Luc.5:2, waar wij 'liggen' gebruiken). Soms komt het neer op '(erbij) staan' zoals in het deelwoord in Matt.26:73 : de '(erbij) staanden, omstanders'. Afgezwakt kan het evenals in het Nederlands in plaats van 'zijn' voorkomen (bv. Hand.9:7).

Ook zonder lijdend voorwerp kan het werkwoord overdrachtelijk gebruikt worden in de zin van 'staande blijven' (bv. Rom.14:4a), 'standhouden of vaststaan' (bv. Ef.6:11-14), en 'bestaan' (bv. Openb.6:17).

.1	ἵστησιν	histēsin	hij doet staan
.2	ἱστῶμεν	histōmen	(dat) wij doen staan
.3	στήσει	stēsei	hij zal doen staan
.4	ἔστησεν	estēsen	hij heeft doen staan (aor)
.5	ἔστη	estē	hij is gaan staan (aor)
.6	ἔστησαν	estēsan	zij hebben doen staan (aor) – zij zijn gaan staan (aor)
.7	ἔστησαν	estēsan	zie 6
.8	στήσῃς	stēsēis	(dat) jij doet staan (aor)
.9	στήσῃ	stēsēi	(dat) hij doet staan (aor) – jij zult staan (med)
.10	στῆτε	stēte	(dat) jullie staan (aor) – staat! (aor)
.11	στῆθι	stēthi	sta! (aor)
.12	στῆτε	stēte	zie 10
.13	στῆσαι	stēsai	doen staan (aor)
.14	στῆναι	stēnai	staan (aor)
.15	στάς	stas	staand (1 ev m; aor)
.16	στάντος	stantos	staand (2 ev m/o; aor)
.17	στήσαντες	stēsantes	doende staan (1 mv m; aor)
.18	στᾶσα	stasa	staand (1 ev v; aor)
.19	ἕστηκα	hestēka	ik sta
.20	ἕστηκας	hestēkas	jij staat
.21	ἕστηκεν	hestēken	hij staat
.22	ἑστήκαμεν	hestēkamen	wij staan
.23	ἑστήκατε	hestēkate	jullie staan
.24	ἑστήκασιν	hestēkasin	zij staan
.25	ἑστάναι	hestanai	staan

.26	ἑστώς	hestōs	staande (1 ev m)
.27	ἑστηκώς	hestēkōs	staande (1 ev m)
.28	ἑστῶτα	hestōta	staande (4 ev m – 1/4 mv o)
.29	ἑστῶτος	hestōtos	staande (2 ev m/o)
.30	ἑστῶτες	hestōtes	staande (1 mv m)
.31	ἑστηκότες	hestēkotes	staande (1 mv m)
.32	ἑστῶτας	hestōtas	staande (4 mv m)
.33	ἑστώτων	hestōtōn	staande (2 mv m/o)
.34	ἑστηκότων	hestēkotōn	staande (2 mv m/o)
.35	ἑστῶσα	hestōsa	staande (1 ev v)
.36	ἑστῶσαι	hestōsai	staande (1 mv v)
.37	ἑστηκός	hestēkos	staande (1/4 ev o)
.38	ἑστώς	hestōs	zie 26
.39	ἑστός	hestos	staande (1/4 ev o)
.40	ἑστῶτα	hestōta	zie 28
.41	εἱστήκει	heistēkei	hij stond
.42	εἱστήκεισαν	heistēkeisan	zij stonden
.43	ἑστήκεσαν	hestēkesan	zij staan
.44	στήσονται	stēsontai	zij zullen staan (med)
.45	σταθήσεσθε	stathēsesthe	jullie zullen staan (pass)
.46	σταθήσεται	stathēsetai	hij zal staan (pass)
.47	ἐστάθην	estathēn	ik ben gaan staan (aor pass)
.48	ἐστάθη	estathē	hij is gaan staan (aor pass)
.49	σταθῇ	stathēi	(dat) hij staat (aor pass)
.50	σταθῆναι	stathēnai	gesteld worden (aor pass)
.51	σταθείς	statheis	staand (1 ev m; aor pass)
.52	σταθέντα	stathenta	staand (4 ev m; aor pass – 1/4 mv o; aor pass)
.53	σταθέντες	stathentes	staand (1 mv m; aor pass)
.[54]	σταθῆτε	stathēte	(dat) jullie staan (aor pass)
.[55]	στήσητε	stēsēte	(dat) jullie doen staan (aor)
.[56]	ἑστηκότα	hestēkota	staand (4 ev m – 1/4 mv o)
.[57]	ἐστάθησαν	estathēsan	zij zijn gaan staan (aor pass)
.[58]	ἱστάνομεν	histanomen	wij doen staan
.[59]	ἕστηκεν	estēken	hij staat

Matt. 2:9 totdat **zij** kwam en **stond** boven de plaats, waar het kind was. .5/.48
4:5 en **hij stelde** Hem op de rand van het dak des tempels, .1/.4
6:5 zij staan gaarne in de synagogen en op de hoeken der pleinen te bidden, .30
letterlijk: zij houden ervan **staande** in de synagogen ... te bidden,
12:25 en geen stad of huis, tegen zichzelf verdeeld, **zal standhouden**. .46
12:26 hoe **zal** dan zijn koninkrijk kunnen **standhouden**? .46
12:46 zie, zijn moeder en broeders **stonden** buiten .42
12:47 [En iemand zeide tot Hem: Zie, uw moeder en uw broeders **staan** buiten ...] .24°
13:2 en de gehele schare **stond** op de oever. .41
16:28 Voorwaar, Ik zeg u: Er zijn sommigen onder degenen, **die** hier **staan**, .34/.33/.30
18:2 En Hij riep een kind tot Zich, **plaatste** dat in hun midden, .4
18:16 opdat op de verklaring van twee getuigen of van drie elke zaak **vaststa**. .49

Matt.	20:3	ging hij naar buiten en zag nog anderen werkloos op de markt **staan**,	.32
	20:6	vond hij nog anderen **staan** en zeide tot hen:	.32
		Waarom **staat gij** hier de gehele dag werkloos?	.23
	20:32	En Jezus **stond stil**, riep hen en zeide: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal?	.15
	24:15	Wanneer gij dan de gruwel ... op de heilige plaats ziet **staan**	.39/.38
	25:33	en **Hij zal** de schapen **zetten** aan zijn rechterhand	.3
	26:15	(16) En **zij stelden** hem dertig zilverlingen **ter hand**.	.6
	26:73	Even later kwamen zij, **die daar stonden**, naar Petrus toe	.30
	27:11	SV En Jezus **stond** voor de stadhouder; en de stadhouder vroeg Hem,	.5°°
		Jezus dan **werd** voor de stadhouder **gesteld**. ...	.48''
	27:47	En sommige van de omstanders, dit horende, zeiden: Hij roept Elia.	.33/.34
		letterlijk: En sommige van de daar **staanden**, dit horende, zeiden: ...	
Marc.	3:24	kan dat koninkrijk **zich** niet **staande houden**.	.50
	3:25	zal dat huis niet kunnen **bestaan**.	.50°'
	3:26	kan hij niet **bestaan**, doch is hij aan zijn einde.	.50/.14
	3:31	en buiten **staande** zonden zij iemand tot Hem om Hem te roepen.	.30°°
	7:9	om uw overlevering in stand te houden.	.[55]''
		letterlijk: opdat **gij** uw overlevering **in stand houdt**.	
	9:1	Ik zeg u: Er zijn sommigen onder degenen, **die** hier **staan**,	.34
	9:36	En **Hij** nam een kind en **plaatste** dat in hun midden,	.4
	10:49	En Jezus **stond stil en** zeide: Roept hem. En zij riepen de blinde	.15
	11:5	En sommigen van degenen, **die** daar **stonden**, zeiden tot hen: Wat ...?	.34
	13:9	en voor stadhouders en koningen **zult gij gesteld worden** om Mijnentwil,	.45
	13:14	Wanneer gij dan de gruwel der verwoesting ziet **staan**,	.39/.26/.[56]
Luc.	1:11	een engel des Heren, **staande** ter rechterzijde van het reukofferaltaar.	.26
	4:9	En **hij** leidde Hem naar Jeruzalem en **stelde** Hem op de rand van het dak	.4
	5:1	dat Hij zelf aan de oever van het meer Gennesaret stond,	.26
		letterlijk: dat Hij zelf aan de oever van het meer Gennesaret **staande** was,	
	5:2	(1) ..., en Hij zag twee schepen aan de oever **liggen**.	.40
	6:8	Sta op en **ga** in het midden **staan**.	.11
		Hij stond op en **ging staan**.	.5
	6:17	En **Hij** daalde met hen af en **bleef staan** op een vlakke plaats	.5
	7:14	naderbij gekomen raakte Hij de baar aan – de dragers **stonden stil** –	.7
	7:38	zij **ging** wenende achter Hem **staan** ... **en** begon ... nat te maken	.18
	8:20	Uw moeder en uw broeders **staan** buiten en willen U zien.	.24
	8:44	en terstond **hield** haar vloeiing **op**.	.5
	9:27	Ik zeg u in waarheid, er zijn sommigen onder degenen **die** hier **staan**,	.34/.33
	9:47	en **Hij** nam een kind en **plaatste** dat bij Zich,	.4
	11:18	hoe **zal** zijn koninkrijk **kunnen standhouden**?	.46
	13:25	zult gij beginnen buiten **te staan** en aan de deur te kloppen,	.25
	17:12	kwamen ... tien melaatse mannen ..., die op een afstand **bleven staan**.	.7
	18:11	De Farizeeër **stond en** bad dit bij zichzelf: O God, ik dank U,	.51
	18:13	De tollenaar **stond** van verre **en** wilde zelfs zijn ogen niet opheffen	.26
	18:40	Jezus nu **stond stil en** liet hem bij Zich brengen.	.51
	19:8	Maar Zacheüs **ging staan en** zeide tot de Here: Zie,	.51
	21:36	dat gij in staat moogt wezen ... **gesteld te worden** voor het aangezicht	.50
	23:10	de overpriesters en de schriftgeleerden **stonden** Hem heftig te beschuldigen.	.42
	23:35	En het volk **stond erbij** en zag toe.	.41

23:49 Al zijn bekenden nu **stonden** van verre, ook vrouwen, .42
24:17 En **zij bleven** met somber gelaat **staan**. .[57]'
24:36 En terwijl zij hierover spraken, **stond Hij** zelf in hun midden; .5
Joh. 1:26 Ik doop met water; midden onder u **staat Hij**, van wie gij niet weet, .21°°
1:35 De volgende dag **stond** Johannes daar weer met twee van zijn discipelen. .41
3:29 de vriend van de bruidegom, **die erbij staat** en naar hem luistert, .27
6:22 De volgende dag zag de schare, **die** aan de andere zijde van de zee **stond**, .27
7:37 En op de laatste, de grote dag van het feest, **stond** Jezus en riep, .41
8:3 en zij **stelden** haar in het midden **en** zeiden tot Hem: .17
8:9 SV en Jezus werd alleen gelaten; en de vrouw in het midden **staande**. .35°°
8:44 Die was een mensenmoorder ... en **staat** niet in de waarheid, .21/.[59]
11:56 Zij ... spraken onder elkander, **terwijl zij** in de tempel **stonden**: .31
12:29 De schare dan, **die daar stond** ..., zeide, dat er een donderslag geweest was; .26
18:5 En ook Judas, zijn verrader, **stond** bij hen. .41
18:16 maar Petrus **stond** buiten aan de poort. .41
18:18 De slaven en de dienaars **stonden** zich te warmen bij een kolenvuur, ..., .42
en ook Petrus stond zich bij hen te warmen. .26
letterlijk: en ook Petrus was bij hen **staande** en zich warmende.
18:25 En Simon Petrus stond zich te warmen. .26
letterlijk: En Simon Petrus was **staande** en zich warmende.
19:25 bij het kruis van Jezus **stonden** zijn moeder en de zuster zijner moeder, .42
20:11 En Maria **stond** buiten dicht bij het graf, wenende. .41
20:14 Na deze woorden keerde zij zich om en zag Jezus **staan**, .28
20:19 kwam Jezus en **stond** in hun midden en zeide tot hen: Vrede zij u! .5
20:26 en **Hij stond** in hun midden en zeide: Vrede zij u! .5
21:4 Toen het reeds morgen werd, **stond** Jezus aan de oever; .5
Hand. 1:11 Galileese mannen, wat **staat gij** daar en ziet op naar de hemel? .23
1:23 **zij stelden** er twee **voor**: Jozef, genaamd Barsabbas, ..., en Mattias. .6
2:14 Maar Petrus **stond** met de elven **op, en** hij verhief zijn stem .51
3:8 en **hij** sprong op en **stond** en liep heen en weer .5
4:7 en **toen zij** hen **hadden laten** voor**komen**, wilden zij van hen weten: .17
4:14 daar zij de genezene bij hen zagen **staan**, .28
5:20 Gaat heen, **gaat** in de tempel **staan en** spreekt tot het volk .53
5:23 Wij vonden wèl ... de wachters voor de deuren **op hun post**, .32
5:25 Zie, de mannen, die gij hebt gevangengezet, staan in de tempel .30
letterlijk: Zie, de mannen ... zijn **staande** in de tempel
5:27 en toen zij hen gebracht hadden, **leidden zij** hen voor de Raad. .6
6:6 hen **stelden zij** voor de apostelen, die ... hun de handen oplegden. .6
6:13 (12) ... **zij** ... leidden hem ... (13) en **voerden** valse getuigen **aan**, .6
7:33 want de plaats, waar **gij staat**, is heilige grond. .20
7:55 hij ... zag de heerlijkheid Gods en Jezus, **staande** ter rechterhand Gods, .28
7:56 ik zie de hemelen geopend en de Zoon des mensen, **staande** ter rechterhand .28
7:60 Here, **reken** hun deze zonde niet **toe**! En met deze woorden ontsliep hij. .8
8:38 En hij liet de wagen **stilhouden** en beiden daalden af in het water, .14
9:7 En de mannen, die met hem reisden, **stonden** sprakeloos, .42
10:30 (31) en zie, een man **stond** voor mij in een blinkend kleed, .5
11:13 hoe hij een engel in zijn huis had zien **staan**, .52
12:14 om mede te delen, **dat** Petrus voor het portaal **stond**. .25

Hand.	16:9	En Paulus kreeg in de nacht een gezicht; er stond een Macedonisch man,	.26
		letterlijk: ...; er was een Macedonisch man **staande**,	
	17:22	En Paulus, voor de Areopagus **staande**, zeide: Mannen van Athene,	.51
	17:31	omdat **Hij** een dag **heeft bepaald**, waarop Hij de aardbodem ... zal oordelen	.4
	21:40	wenkte Paulus, boven aan de trappen **staande**, het volk met zijn handen;	.26
	22:25	zeide Paulus tot de hoofdman, **die erbij stond**: Moogt gij ... geselen?	.28
	22:30	En **hij** bracht Paulus uit de kazerne en **stelde** hem voor hen.	.4
	24:20	wat voor misdrijf zij hebben gevonden, **toen** ik voor de Raad **stond**,	.16
	24:21	of het moest zijn dit ene woord, dat ik, in hun midden **staande**, uitriep:	.38
	25:10	En Paulus zeide: Ik sta voor de keizerlijke rechtbank,	.26°▾
		letterlijk: ...: Ik ben **staande** voor de keizerlijke rechtbank,	
	25:18	de aanklagers, **die** rondom hem **stonden**, brachten geen ... beschuldiging in	.53
	26:6	En nu **sta ik** voor het gerecht om mijn hoop op de belofte,	.19
	26:16	Maar richt u op en **sta** op uw voeten; want hiertoe ben Ik u verschenen	.11
	26:22	Als een getuige ... **sta ik** dus hier voor klein en groot,	.19
	27:21	**ging** Paulus in hun midden **staan en** zeide: Mannen,	.51
Rom.	3:31	Volstrekt niet; veeleer **bevestigen wij** de wet.	.2/.[58]
	5:2	deze genade, waarin **wij staan**,	.22
	10:3	en trachtende hun eigen gerechtigheid **te doen gelden**,	.13
	11:20	Zij zijn om hun ongeloof weggebroken en **gij staat** door het geloof.	.20
	14:4	Maar **hij zal staande blijven**,	.45
		want de Here is bij machte hem **vast te doen staan**.	.13
1Cor.	7:37	die, in zijn gemoed vast overtuigd, niet genoodzaakt wordt	.21
		letterlijk: die in zijn gemoed vast**staat** en niet genoodzaakt wordt	
	10:12	Daarom, wie meent **te staan**, zie toe, dat hij niet valle.	.25
	15:1	dat gij ook ontvangen hebt, waarin **gij** ook **staat**,	.23
2Cor.	1:24	wij zijn medewerkers aan uw blijdschap, want door het geloof **staat gij vast**.	.23
	13:1	op de verklaring van twee getuigen of van drie **zal** iedere zaak **vaststaan**.	.46
Ef.	6:11	om te kunnen **standhouden** tegen de verleidingen des duivels;	.14
	6:13	en **om**, uw taak geheel vervuld hebbende, **stand te houden**.	.14
	6:14	Stelt u dan **op**, uw lendenen omgord met de waarheid,	.12
Col.	4:12	dat **gij moogt staan**, volmaakt en verzekerd bij alles wat God wil.	.10/.[54]
2Tim.	2:19	En toch **staat** ongeschokt het hechte fundament Gods	.21
Hebr.	10:9	Hij heft het eerste op, om het tweede te laten gelden.	.9
		letterlijk: Hij heft het eerste op, opdat **Hij** het tweede **vaststelt**.	
	10:11	Voorts **staat** elke priester dagelijks in zijn dienst	.21
Jac.	2:3	**ga gij** daar **staan**, of ga beneden bij mijn voetbank zitten,	.11
	5:9	zie, de Rechter **staat** voor de deur.	.21
1Petr.	5:12	SV dat deze is de waarachtige genade Gods, in welke **gij staat**.	.23°°
		dat dit de ware genade van God is; daarin **moet gij vaststaan**.	.10▾▾
Jud.	24	die u voor struikelen kan behoeden en onberispelijk **doen staan**	.13
Openb.	3:20	Zie, **Ik sta** aan de deur en Ik klop.	.19
	5:6	ik zag in het midden van de troon en van de vier dieren ... een lam **staan**,	.37
	6:17	want de grote dag van hun toorn is gekomen en wie kan **bestaan**?	.50
	7:1	Daarna zag ik vier engelen **staan** aan de vier hoeken der aarde,	.32
	7:9	uit alle volk en stammen en natiën en talen stonden voor de troon	.30/.32
		letterlijk: uit alle volk ... en talen, **staande** voor de troon	

7:11	En al de engelen **stonden** rondom de troon en de oudsten	.43/.42
8:2	En ik zag de zeven engelen, die voor God **staan**,	.24
8:3	die met een gouden wierookvat bij het altaar **ging staan**,	.48
10:5	En de engel, die ik zag **staan** ..., hief zijn rechterhand op naar de hemel,	.28
10:8	in de hand van de engel, **die** op de zee en op de aarde **staat**.	.29
11:4	de twee kandelaren, **die** voor het aangezicht van de Here der aarde **staan**.	.36/.30
11:11	en **zij gingen** op hun voeten **staan** en grote vrees viel op (allen),	.7
12:4	En de draak **stond** voor de vrouw, die baren zou,	.21
12:18	SV En **ik stond** op het zand der zee.	.47°°
	en **hij bleef staan** op het zand der zee.	.48''
14:1	En ik zag en zie, het Lam stond op de berg Sion	.37/.39
	letterlijk: En ik zag en zie, het Lam, **staande** op de berg Sion	
15:2	en de overwinnaars ... **staande** aan de glazen zee, met de citers Gods.	.32
18:10	van verre **staande** uit vrees voor haar pijniging, zeggende: Wee, wee,	.31
18:15	De kooplieden ... **zullen** van verre **staan** uit vrees voor haar pijniging,	.44
18:17	en de zeelieden en allen, die de zee bevaren, **bleven** van verre **staan**,	.7
19:17	En ik zag een engel **staan** op de zon en hij riep met luider stem	.28
20:12	En ik zag de doden, de groten en de kleinen, **staande** voor de troon,	.32

2209 ἱστορέω historeō

Het werkwoord *historeō* betekent '(proberen) te weten (te) komen, leren kennen'.

Het wordt in de eerste plaats op dingen toegepast die men te weten wil komen. De enige keer dat het in het NT voorkomt houdt het in het leren kennen van een persoon (Gal.1:18).

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *histōr* 'iemand die ergens kennis of weet van heeft, deskundige', dat verwant is met *1341 eidon* 'zien' en *3093II oida* 'weten'. Van dit woord is ons *historie* (oorspronkelijk 'onderzoek, studie') afgeleid.

.1	ἱστορῆσαι	historēsai	leren kennen (aor)

Gal. 1:18 Daarop ging ik drie jaar later naar Jeruzalem, **om** Kefas **te bezoeken**,

2211 ἰσχυρός ischuros

Het bijvoeglijk naamwoord *ischuros* betekent 'krachtig, sterk'.

Afgeleid van *2212 ischus* '(weerstands)kracht, sterkte' houdt het allereerst in 'beschikkend over lichamelijke kracht', zoals nog te zien is in teksten als Luc.11:21-22 en Hebr.11:34. Met een iets andere nuance geeft het aan 'zich als krachtig manifesterend', zodat het neerkomt op 'machtig' (bv. Openb.6:15). Om 'krachtig' in meer geestelijke zin gaat het in 1Joh.2:14.

In het bijzonder wordt van God gezegd dat Hij krachtig is (Openb.18:8; vgl. 1Cor.1:25 en 10:22), terwijl Johannes de Doper de Messias aankondigt als Iemand 'Die krachtiger is' dan hij (bv. Marc.1:7). In Openbaring lezen we hoe God gediend en bijgestaan wordt door krachtige engelen (vgl. Ps.103:20), zowel in lichamelijk (Openb.18:21) als in geestelijk opzicht (bv. Openb.10:1).

Het woord kan ook op zaken worden toegepast: een stem (Openb.18:2), geroep of uitschreeu-

wen (Hebr.5:7), een oproep of aansporing (Hebr.6:18), brieven (2Cor.10:10), een stad (Openb.18:10), hongersnood (Luc.15:14), wind (Matt.14:30), en donderslagen (Openb.19:6).

.1	ἰσχυρός	ischuros	krachtig (1 ev m)
.2	ἰσχυρόν	ischuron	krachtig (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	ἰσχυροῦ	ischurou	krachtig (2 ev m/o)
.4	ἰσχυροί	ischuroi	krachtig (1 mv m)
.5	ἰσχυρῶν	ischurōn	krachtig (2 mv m/v/o)
.6	ἰσχυρά	ischura	krachtig (1 ev v – 1/4 mv o)
.7	ἰσχυράν	ischuran	krachtig (4 ev v)
.8	ἰσχυρᾶς	ischuras	krachtig (2 ev v – 4 mv v)
.9	ἰσχυραί	ischurai	krachtig (1 mv v)
.10	ἰσχυρῶν	ischurōn	zie 5
.11	ἰσχυρά	ischura	zie 6
.12	ἰσχυρότερος	ischuroteros	krachtiger (1 ev m)
.13	ἰσχυρότεροι	ischuroteroi	krachtiger (1 mv m)
.14	ἰσχυρότερον	ischuroteron	krachtiger (4 ev m – 1/4 ev o)
.[15]	ἰσχυρᾷ	ischurāi	krachtig (3 ev v)

Matt.	3:11	maar Hij, die na mij komt, is **sterker** dan ik;	.12
	12:29	hoe kan iemand het huis van de **sterke** binnengaan en zijn huisraad roven,	.3
		als hij niet eerst die **sterke** heeft gebonden?	.2
	14:30	SV Maar ziende de **sterke** wind, werd hij bevreesd,	.2°
Marc.	1:7	En hij predikte en zeide: Na mij komt, die **sterker** is dan ik,	.12
	3:27	niemand kan het huis van de **sterke** binnengaan en zijn huisraad roven,	.3°˙
		als hij niet eerst die **sterke** heeft gebonden,	.2
Luc.	3:16	Ik doop u met water, doch Hij komt, die **sterker** is dan ik,	.12
	11:21	Wanneer een **sterke**, goed gewapende man zijn eigen hof bewaakt,	.1
	11:22	wanneer iemand, die **sterker** is dan hij, hem aanvalt en hem overwint,	.12
	15:14	Toen hij er alles doorgebracht had, kwam er een **zware** hongersnood	.1/.6
1Cor.	1:25	en het zwakke van God is **sterker** dan de mensen.	.14
	1:27	wat ... zwak is, heeft God uitverkoren om wat **sterk** is te beschamen;	.6
	4:10	wij zijn zwak, maar gij zijt **sterk**;	.4
	10:22	Of willen wij de Here tot naijver wekken? Zijn wij soms **sterker** dan Hij?	.13
2Cor.	10:10	Want zijn brieven, zegt men, zijn wel gewichtig en **krachtig**,	.9
Hebr.	5:7	heeft Hij gebeden en smekingen onder **sterk** geroep en tranen geofferd	.8
	6:18	opdat ... wij ... een **krachtige** aansporing zouden hebben	.7
	11:34	zij zijn ... **sterk** geworden en hebben vijandige legers doen afdeinzen.	.4
1Joh.	2:14	Ik heb u geschreven, jongelingen, want gij zijt **sterk**	.4
Openb.	5:2	ik zag een **sterke** engel, die met luider stem uitriep: Wie is waardig ...?	.2
	6:15	de rijken en de machtigen en iedere slaaf en vrije verborgen zich	.4˙˙
	10:1	En ik zag een andere **sterke** engel nederdalen uit de hemel,	.2
	18:2	hij riep met **sterke** stem, zeggende: Gevallen, ... is de grote (stad)	.[15]/.[15]
	18:8	want **sterk** is de Here God, die haar geoordeeld heeft.	.1
	18:10	Wee, wee, gij grote stad, Babylon, gij **sterke** stad,	.6
	18:21	En een **sterke** engel nam een steen op als een grote molensteen	.1
	19:6	als een stem van vele wateren en als een stem van **zware** donderslagen,	.5
	19:18	het vlees van oversten over duizend en het vlees van **sterken**	.10

2212 ἰσχύς ischus

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *ischus* betekent '(weerstands)kracht, sterkte'.

Samenhangend met de stam van *1994 echō* 'hebben, houden' duidt het oorspronkelijk de kracht aan om weerstand te bieden, de in iemand aanwezige (lichamelijke) kracht – vgl. *2211 ischuros* 'krachtig, sterk' – terwijl *1268 dunamis* meer inhoudt het vermogen, de bekwaamheid om door die kracht iets tot stand te brengen, en *2591 kratos* eerder de ontplooide kracht in haar omvang en intensiteit aangeeft.

In het NT wordt het allereerst gebruikt voor de in God aanwezige kracht (bv. 2Thess.1:9), soms gecombineerd met de bovengenoemde woorden, en nog andere in dezelfde sfeer (bv. Ef.1:19). Zo komt het ook in lofprijzingen voor, waarin de kracht aan Hem en aan het Lam wordt toegeschreven (Openb.7:12 en 5:12).

Ten tweede geeft het de (geestelijke) kracht aan zoals door God verleend aan engelen (2Petr.2:11; vgl. Openb.18:2 TR) en mensen (bv.1Petr.4:11). Daarom moeten de mensen God liefhebben ook met geheel hun kracht (bv. Luc.10:27).

.1	ἰσχύς	ischus	kracht (1)
.2	ἰσχύν	ischun	kracht (4)
.3	ἰσχύος	ischuos	kracht (2)
.4	ἰσχύϊ	ischui	kracht (3)

Marc.	12:30	uit geheel uw ziel en uit geheel uw verstand en uit geheel uw **kracht**.	.3
	12:33	uit geheel het hart en uit geheel het verstand en uit geheel de **kracht**,	.3
Luc.	10:27	en met geheel uw ziel en met geheel uw **kracht** en met geheel uw verstand,	.3/.4
Ef.	1:19	die geloven, naar de werking van de sterkte zijner **macht**,	.3
	6:10	Voorts, weest krachtig in de Here en in de sterkte zijner **macht**.	.3
2Thess.	1:9	ver van het aangezicht des Heren en van de heerlijkheid zijner **sterkte**,	.3
1Petr.	4:11	dient iemand, laat het zijn als uit **kracht**, door God verleend,	.3
2Petr.	2:11	engelen, hun meerderen in **sterkte** en macht,	.4
Openb.	5:12	en de wijsheid en de **sterkte**, en de eer en de heerlijkheid en de lof.	.2
	7:12	en de eer en de macht en de **sterkte** zij onze God tot in alle eeuwigheden!	.1
	18:2	SV En hij riep krachtig met een grote stem, zeggende: Zij is gevallen,	.4°°
		letterlijk: En hij riep met **kracht** met een grote stem, zeggende: ...,	

2213 ἰσχύω ischuō

Het werkwoord *ischuō* betekent (1) 'krachtig zijn, zich krachtig betonen, van kracht zijn', en (2) 'bij machte of in staat zijn, vermogen'.

In de meest oorspronkelijke zin geeft het aan 'krachtig zijn, zich krachtig betonen' op lichamelijk gebied (bv. Hand.19:16), soms – met de nadruk op het resultaat – in de zin van 'krachtig genoeg zijn (om stand te houden)' (Openb.12:8), maar ook van gezondheid (bv. Marc.2:17). In meer geestelijk opzicht wordt het gebruikt in Fil.4:13. Het kan behalve op mensen ook toegepast worden op zaken, zoals zout dat 'kracht heeft' of 'deugt' voor een doel (Matt.5:13), een testament dat 'van kracht is' (Hebr.9:17); en in geestelijke zin de besnijdenis die 'geen kracht meer heeft' (bv. Gal.5:6), het Woord des Heren dat 'zich krachtig betoont' (Hand.19:20), en gebed dat 'kracht heeft' (Jac.5:16).

In de tweede plaats wordt het vaak gebruikt in de zin van 'bij machte zijn, in staat zijn', zodat het haast als een hulpwerkwoord gaat fungeren, te vertalen met 'kunnen'. In zo'n geval volgt er doorgaans een ander werkwoord in de onbepaalde wijs, zoals in de zin 'niemand was bij machte hem te bedwingen' (Marc.5:4), maar soms staat het op zichzelf (bv. Marc.9:18).

Het is afgeleid van *2218 ischus* '(weerstands)kracht, sterkte'. Vergelijk voor de betekenis *1267 dunamai* 'kunnen'.

.1	ἰσχύω	ischuō	ik ben krachtig
.2	ἰσχύει	ischuei	hij is krachtig
.3	ἰσχύειν	ischuein	krachtig zijn
.4	ἰσχύοντος	ischuontos	krachtig (2 ev m/o)
.5	ἰσχύοντες	ischuontes	krachtig (1 mv m)
.6	ἴσχυεν	ischuen	hij was krachtig
.7	ἴσχυον	ischuon	ik was krachtig – zij waren krachtig
.8	ἰσχύσουσιν	ischusousin	zij zullen krachtig zijn – zullende krachtig zijn (3 mv m/o)
.9	ἴσχυσας	ischusas	jij bent krachtig geweest (aor)
.10	ἴσχυσεν	ischusen	hij is krachtig geweest (aor)
.11	ἰσχύσαμεν	ischusamen	wij zijn krachtig geweest (aor)
.12	ἰσχύσατε	ischusate	jullie zijn krachtig geweest (aor)
.13	ἴσχυσαν	ischusan	zij zijn krachtig geweest (aor)

Matt.	5:13	**Het deugt** nergens meer **toe** dan om weggeworpen ... te worden.	.2
	8:28	zo**dat** niemand langs die weg **kon** voorbijgaan.	.3
	9:12	**die gezond zijn**, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn.	.5
	26:40	**Waart gijlieden** zo weinig **bij machte** één uur met Mij te waken?	.12
Marc.	2:17	**die gezond zijn**, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn.	.5
	5:4	en niemand **was bij machte** hem te bedwingen.	.6
	9:18	en **zij hebben** het niet **gekund**.	.13
	14:37	Simon, slaapt gij? **Waart gij** niet **bij machte** één uur te waken?	.9
Luc.	6:48	**kon hij** het niet aan het wankelen brengen, omdat het goed gebouwd was.	.10
	8:43	een vrouw, die ... door niemand **kon** genezen worden,	.10
	13:24	velen, zeg Ik u, **zullen** trachten in te gaan, doch het niet **kunnen**.	.8
	14:6	En **zij waren** niet **in staat** iets daartegen in te brengen.	.13
	14:29	**als** hij de fundering gemaakt had, en het werk niet **kon** voltooien,	.4
	14:30	zeggende: Die man begon te bouwen, maar **hij kon** het niet voltooien.	.10
	16:3	Spitten **kan ik** niet, voor bedelen schaam ik mij.	.1
	20:26	En **zij konden** tegenover het volk op geen woord van Hem vat krijgen.	.13
Joh.	21:6	**Zij** wierpen het (net) uit en **konden** het niet meer trekken	.13/.7
Hand.	6:10	**zij waren** niet **bij machte** de wijsheid en de Geest ... te weerstaan.	.7
	15:10	een juk ..., dat noch onze vaderen, noch **wij hebben kunnen** dragen?	.11
	19:16	de mens ... overweldigde hen tezamen en bleek zoveel sterker dan zij, letterlijk: ... hen overmeesterende **betoonde hij zich krachtig** tegen hen,	.10
	19:20	Zo wies het woord des Heren krachtig en **het werd sterker**.	.6
	25:7	vele zware beschuldigingen in, die **zij** niet **konden** bewijzen,	.7
	27:16	waar wij nog moeite hadden de sloep meester te worden; letterlijk: ... met moeite **bij machte waren** de sloep meester te worden;	.11

Gal.	5:6	in Christus Jezus **vermag** noch besnijdenis iets, noch onbesneden zijn,	.2
	6:15	SV in Christus Jezus **heeft** noch besnijdenis enige **kracht**, noch voorhuid,	.2°°
Fil.	4:13	**Ik vermag** alle dingen in Hem, die mij kracht geeft.	.1
Hebr.	9:17	daar **het** nog geen **gevolg heeft**, zolang de erflater leeft.	.2
Jac.	5:16	Het gebed van een rechtvaardige **vermag** veel,	.2
Openb.	12:8	SV En **zij hebben** niet **vermocht**, en hun plaats is niet meer gevonden	.13°°
		maar **hij kon** geen **standhouden**, en hun plaats werd ... niet meer gevonden.	.10''

2214 ἴσως isōs

Het bijwoord *isōs* betekent (1) 'gelijk, gelijkelijk', en (2) 'misschien'.

Gezien het feit dat *isōs* het bijwoord bij *2204 isos* 'gelijk' is, kan men verwachten dat het ook 'gelijk, gelijkelijk' betekent, ook al komt deze betekenis niet in het NT voor. De betekenis 'misschien' is uit de eerste betekenis goed te verklaren: het woordje 'misschien' wijst er immers op dat iets 'even goed' wel als niet zou kunnen gebeuren of waar zou kunnen zijn.

.1	ἴσως	isōs	misschien

Luc.	20:13	Ik zal mijn geliefde zoon zenden; die zullen zij **wel** ontzien.

2215 ἰχθύδιον ichthudion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ichthudion* betekent 'visje'.

Het is een verkleinwoord van *2216 ichthus* 'vis'.

.1	ἰχθύδια	ichthudia	visjes (1/4)

Matt.	15:34	Hoeveel broden hebt gij? Zij zeiden: Zeven en enkele **visjes**.
Marc.	8:7	En zij hadden enkele **visjes**;

2216 ἰχθύς ichthus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ichthus* betekent 'vis'.

Anders dan in onze taal wordt het enkelvoud niet samenvattend gebruikt voor 'vis' tegenover 'een vis' (bv. Luc.11:11). Het staat heel vaak (bv. Marc.6:41) samen met 'brood' (*676 artos*).

.1	ἰχθύν	ichthun	vis (4)
.2	ἰχθύος	ichthuos	vis (2)
.3	ἰχθύες	ichthues	vissen (1)
.4	ἰχθύας	ichthuas	vissen (4)
.5	ἰχθύων	ichthuōn	vissen (2)

Matt.	7:10	Of als hij een **vis** vraagt, zal hij hem toch geen slang geven?	.1
	14:17	Wij hebben hier niets dan vijf broden en twee **vissen**.	.4

Matt.	14:19	En Hij ... nam de vijf broden en de twee **vissen**,	.4
	15:36	Daarna nam Hij de zeven broden en de **vissen**, dankte en brak ze,	.4
	17:27	werp een vishaak uit en de eerste **vis**, die bovenkomt, grijp die.	.1
Marc.	6:38	En toen zij het nagegaan hadden, zeiden zij: Vijf, en twee **vissen**.	.4
	6:41	En Hij nam de vijf broden en de twee **vissen**, zag op naar de hemel,	.4
		sprak de zegen uit ... en de twee **vissen** verdeelde Hij onder allen.	.4
	6:43	En zij raapten de brokken op, twaalf manden vol, en ook van de **vissen**.	.5
Luc.	5:6	toen zij dit gedaan hadden, haalden zij een grote menigte **vissen** binnen,	.5°*
	5:9	Want verbazing had hem en allen ... aangegrepen over de vangst der **vissen**,	.5
	9:13	Zij zeiden: Wij hebben niet meer dan vijf broden en twee **vissen**,	.3
	9:16	Toen nam Hij de vijf broden en de twee **vissen**,	.4
	11:11	Is er soms een vader onder u, die, als zijn zoon hem om een **vis** vraagt,	.1
		hem voor een **vis** een slang zal geven?	.2
	24:42	Zij reikten Hem een stuk van een gebakken **vis** toe.	.2
Joh.	21:6	Zij ... konden het niet meer trekken vanwege de menigte der **vissen**.	.5
	21:8	en zij sleepten het net met de **vissen**.	.5
	21:11	Simon Petrus ging aan boord en sleepte het net aan land, vol grote **vissen**,	.5
1Cor.	15:39	en het vlees van vogels weer anders dan dat van **vissen**.	.5°*

2217 ἴχνος ichnos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ichnos* betekent '(voet)spoor, voetstap'.

We vinden het in het NT alleen overdrachtelijk voor de navolging van iets of iemand (bv. 2Cor.12:18).

.1 ἴχνεσιν ichnesin voetsporen (3)

Rom.	4:12	maar die ook treden in het **voetspoor** van het geloof,
2Cor.	12:18	Hebben wij niet in dezelfde geest, in hetzelfde **spoor** gewandeld?
1Petr.	2:21	opdat gij in zijn **voetstappen** zoudt treden;

2218 ἰῶτα iōta

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *iōta* betekent 'jota of i'.

Het is de naam van de kleinste letter van het Griekse alfabet, zoals de overeenkomstige *jod* dat is in het Hebreeuwse alfabet. Het wordt alleen één keer spreekwoordelijk gebruikt voor het kleinste onderdeel van de wet (Matt.5:18).

Vergelijk *2466 keraia* 'haaltje, tittel'.

.1 ἰῶτα iōta jota (1/4)

Matt.	5:18	zal er niet één **jota** of één tittel vergaan van de wet,

2219	κἀγώ	**kagō**

Het samengesteld woord *kagō* betekent (1) 'en ik', en (2) 'ook ik, zelfs ik'.

De betekenis van *kagō* is goed te begrijpen uit de delen waaruit het is samengesteld: *1324 egō* 'ik' en *2248 kai*, dat als verbindend voegwoord 'en' betekent, en als bijwoord 'ook' of 'zelfs'. Zo moeten we denken aan een verbinding van *egō* met het verbindend voegwoord *kai* in bijvoorbeeld Matt.11:28 (komt tot Mij ... 'en Ik' zal u rust geven), of in Luc.2:48 (Uw vader 'en ik'); een voorbeeld van een verbinding van *egō* en het bijwoord *kai* vinden we onder andere in 1Cor.7:40 ('ook ik' meen de Geest van God te hebben).

De vormen *kame* en *kamoi* zijn samengesteld uit *kai* met de vierde naamval van *egō* (*eme*) en met de derde naamval (*emoi*). Een voorbeeld van de vierde naamval vinden we in Joh.16:32 (de ure is gekomen dat gij verstrooid wordt ... 'en Mij' alleen laat) en van de derde naamval in Hand.8:19 (geef 'ook mij' deze macht).

Zie verder bij *1324 egō* en *2248 kai*.

.1	κἀγώ	kagō	en ik (1)
.2	κἀμέ	kame	en mij (4)
.3	κἀμοί	kamoi	en mij (3)

Matt.	2:8	zodra gij het vindt, bericht het mij, opdat **ook ik** hem hulde ga bewijzen.	.1
	10:32	ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal **ook Ik** belijden	.1
	10:33	al wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal **ook Ik** verloochenen	.1 °˙
	11:28	Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, **en Ik** zal u rust geven;	.1
	16:18	**En Ik** zeg u, dat gij Petrus zijt,	.1
	18:33	zoals **ook ik** medelijden had met u?	.1 ˙˙
	21:24	**Ik** zal u **ook** een vraag stellen en indien gij Mij daarop antwoord geeft,	.1
		zal **Ik** u **ook** zeggen, krachtens welke bevoegdheid Ik deze dingen doe.	.1
	26:15	en hij zeide: Wat wilt gij mij geven? **Dan** zal **ik** Hem u overleveren.	.1
Marc.	11:29	SV Jezus, antwoordende, zeide tot hen: **Ik** zal u **ook** een woord vragen	.1 °°
Luc.	1:3	ben **ook ik** tot het besluit gekomen ... dit ... voor u te boek te stellen,	.3
	2:48	Zie, uw vader **en ik** zoeken U met smart!	.1
	11:9	**En Ik** zeg u: Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden;	.1
	16:9	**En Ik** zeg u: Maakt u vrienden met behulp van de onrechtvaardige Mammon,	.1 °°
	19:23	**Dan** zou **ik** het bij mijn komst met rente opgevraagd hebben.	.1 ˙˙
	20:3	Hij antwoordde en zeide tot hen: **Ik** zal u **ook** een vraag stellen:	.1
	22:29	**En Ik** beschik u het Koninkrijk, gelijk mijn Vader het Mij beschikt heeft,	.1
Joh.	1:31	**En zelf** wist **ik** niet van Hem,	.1
	1:33	**En ik** kende Hem niet,	.1
	1:34	**En ik** heb gezien en getuigd, dat deze de Zoon van God is.	.1
	5:17	Maar Hij antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe **en ik** werk **ook**.	.1
	6:44	**en Ik** zal hem opwekken ten jongsten dage.	.1 ˙˙

Joh.	6:54	**en Ik** zal hem opwekken ten jongsten dage.	.1 ˙˙
	6:56	Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij **en Ik** in hem.	.1
	6:57	Gelijk de levende Vader Mij gezonden heeft **en Ik** leef door de Vader,	.1
	7:28	Mij kent gij, en gij weet, vanwaar Ik ben;	.2
		letterlijk: **ook Mij** kent gij, en gij weet, vanwaar Ik ben;	
	8:26	**en** wat Ik van Hem gehoord heb, dat spreek **Ik** tot de wereld.	.1
	10:15	gelijk Mij de Vader kent **en Ik** de Vader ken,	.1
	10:27	Mijn schapen horen naar mijn stem **en Ik** ken ze en zij volgen Mij,	.1
	10:28	**en Ik** geef hun eeuwig leven en zij zullen voorzeker niet verloren gaan	.1
	10:38	opdat gij weten ... moogt, dat de Vader in Mij is **en Ik** in de Vader	.1
	12:32	**en** als Ik van de aarde verhoogd ben, zal **Ik** allen tot Mij trekken.	.1
	14:16	**En Ik** zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven	.1 ˙˙
	14:20	zult gij weten, dat Ik in mijn Vader ben en gij in Mij **en Ik** in u.	.1
	14:21	**en Ik** zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren.	.1 ˙˙
	15:4	(3) ... blijft in Mij, **gelijk Ik** in u.	.1
	15:5	Wie in Mij blijft, **gelijk Ik** in hem, die draagt veel vrucht,	.1
	15:9	Gelijk de Vader Mij heeft liefgehad, heb **ook Ik** u liefgehad;	.1
	16:32	dat gij verstrooid wordt, een ieder naar het zijne **en Mij** alleen laat.	.2 ˙˙
	17:6	Zij behoorden U toe **en** Gij hebt hen **Mij** gegeven	.3 ˙˙
	17:11	maar zij zijn in de wereld **en Ik** kom tot U.	.1 ˙˙
	17:18	Gelijk Gij Mij gezonden hebt in de wereld, heb **ook Ik** hen gezonden	.1
	17:21	opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in Mij **en Ik** in U,	.1
	17:22	**En** de heerlijkheid, die Gij Mij gegeven hebt, heb **Ik** hun gegeven,	.1 ˙˙
	17:26	opdat de liefde, waarmede Gij Mij liefgehad hebt, in hen zij **en Ik** in hen.	.1
	20:15	zeg mij dan, waar gij Hem hebt neergelegd **en ik** zal Hem wegnemen.	.1
	20:21	Vrede zij u! Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zend **Ik ook** u.	.1
Hand.	8:19	Geef **ook mij** deze macht, opdat ... hij de Heilige Geest ontvange.	.3
	10:26	Maar Petrus richtte hem op en zeide: Sta op, **ik** ben zelf **ook** een mens.	.1 °°
	10:28	**doch mij** heeft God doen zien, dat ik niemand onheilig of onrein mag noemen.	.3 ˙˙
	22:13	**En** op hetzelfde ogenblik werd **ik** weer ziende en zag hem.	.1
	22:19	**En ik** zeide: Here, zij weten zelf, dat ik het was,	.1
	26:29	dat ... allen, die mij heden horen, ook zo werden als ik,	.1 °°
		letterlijk: dat allen, die mij heden horen, zo werden als **ook ik**,	
Rom.	3:7	waarom word **ik dan** nog als zondaar geoordeeld?	.1
	11:3	ik ben alleen overgebleven en mij staan zij naar het leven.	.1
		letterlijk: **en ik** ben alleen overgebleven en mij staan zij naar het leven.	
1Cor.	2:1	**Ook** ben **ik** ... niet met ... wijsheid u het getuigenis van God komen brengen.	.1
	2:3	**Ook** kwam **ik** in zwakheid, met veel vrezen en beven tot u;	.1 ˙˙
	3:1	**En ik**, broeders, kon niet tot u spreken als tot geestelijke mensen,	.1
	7:8	Het is goed voor hen, indien zij blijven, zoals ik.	.1
		letterlijk: Het is goed voor hen, indien zij blijven, zoals **ook ik**.	
	7:40	en **ik** meen **ook** de Geest Gods te hebben.	.1
	10:33	zoals **ook ik** allen in alles ter wille ben,	.1
	11:1	Wordt mijn navolgers, gelijk **ook ik** Christus navolg.	.1
	15:8	maar het allerlaatst is Hij **ook aan mij** verschenen,	.3
	16:4	Mocht het echter van belang zijn, dat **ik ook** de reis maak,	.2
	16:10	want hij doet het werk des Heren evenals ik;	.1 ˙˙
		letterlijk: want hij doet het werk des Heren evenals **ook ik**;	

2Cor.	2:10	Wie gij nu iets vergeeft, die vergeef **ik** het **ook**;	.1 ▾▾
	6:17	en houdt niet vast aan het onreine, (18) **en Ik** zal u aannemen,	.1
	11:16	aanvaardt mij als een onverstandige; dan kan **ik ook** een weinig roemen.	.1 ○▾
	11:18	Daar velen roemen naar het vlees, zal **ook ik** eens roemen.	.1
	11:21	wanneer iemand iets durft – ik spreek in onverstand – dan durf **ik ook**.	.1
	11:22	Hebreeën zijn zij? **Ik ook**.	.1
		Israëlieten zijn zij? **Ik ook**.	.1
		Nageslacht van Abraham zijn zij? **Ik ook**.	.1
	12:20	dat **ik** ... u niet zó zal vinden, ..., **en zelf** door u zó zal gevonden worden,	.1
Gal.	4:12	Weest zoals ik, bid ik u, broeders, omdat **ook ik** ben zoals gij.	.1
	6:14	Jezus Christus, door wie de wereld mij gekruisigd is **en ik** der wereld.	.1
Ef.	1:15	Daarom houd **ook ik**, ..., (16) niet op te danken,	.1
Fil.	2:19	opdat **ook ik** welgemoed moge zijn, wanneer ik vernomen heb, hoe het u gaat.	.1
	2:28	opdat gij ... u weer verblijden moogt **en ik** minder zorg moge hebben.	.1
1Thess.	3:5	Daarom kon **ik** het **ook** niet langer uithouden en zond hem	.1
Hebr.	8:9	**en Ik** heb Mij niet meer om hen bekommerd, spreekt de Here.	.1
Jac.	2:18	Gij hebt geloof **en ik** heb werken. Toon mij dan uw geloof zonder de werken,	.1
		en ik zal u mijn geloof tonen uit mijn werken.	.1
Openb.	2:6	dit hebt gij, dat gij de werken der Nikolaïeten haat, welke **ook Ik** haat.	.1
	2:27	gelijk **ook Ik** van mijn Vader ontvangen heb,	.1
	3:10	zal **ook Ik** u bewaren voor de ure der verzoeking,	.1
	3:21	gelijk **ook Ik** heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon.	.1
	22:8	**En ik**, Johannes, ben het die deze dingen hoorde en zag.	.1 ▾▾

2220 καθά katha

Het voegwoord *katha* betekent '(bij vergelijking) overeenkomend met de dingen die, zoals'.

Eigenlijk is *katha* een samenstelling van *2301 kata* 'overeenkomend met' en *ha* 'welke dingen, de dingen die' (vgl. *3222 hos* 'welke, die'). Gezien het meervoud *ha* zal de overeenkomst die *katha* aangeeft, betrekking hebben op meer dan één enkel punt, of op iets waarin meer begripselementen te onderscheiden zijn (vgl. *2241 katho* '(bij vergelijking) overeenkomend met wat, zoals').

.1 καθά katha overeenkomend met de dingen die

Matt. 27:10 **gelijk** de Here mij had opgedragen.

2221 καθαίρεσις kathairesis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kathairesis* betekent (1) '(het) afnemen, neerhalen', en (2) '(het) afbreken, vernietigen'.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT. De tweede wordt alleen overdrachtelijk gebruikt, en houdt in het afbreken van wat zich tegen God verheft, als tegenstelling met *3104 oikodomē* 'opbouw' (bv. 2Cor.13:10).

Het is afgeleid van *2222 kat-haireō* 'afnemen, neerhalen; afbreken, vernietigen'.

.1	καθαίρεσιν	kathairesin	(het) afbreken (4)

2Cor. 10:4 maar krachtig voor God tot het **slechten** van bolwerken,
10:8 die de Here gegeven heeft om u op te bouwen en niet om af te breken,
letterlijk: ... tot het opbouwen en niet tot het **afbreken** van u,
13:10 die de Here mij heeft gegeven om op te bouwen en niet om af te breken.
letterlijk: ... tot het opbouwen en niet tot het **afbreken**.

2222 καθαιρέω kat-haireō

Het werkwoord *kat-haireō* betekent (1) 'afnemen, neerhalen', en (2) 'neerstoten, afbreken, wegdoen, vernietigen'.

Als samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *114 haireō* 'nemen' betekent het letterlijk 'omlaag nemen', een betekenis die duidelijk geïllustreerd wordt door bijvoorbeeld Hand.13:29.

Wanneer het neerhalen met meer geweld gepaard gaat ontwikkelt het zich in de richting van 'neerstoten' (van personen, zie Luc.1:52), en 'afbreken' (van gebouwen, zie Luc.12:8, en overdrachtelijk 2Cor.10:5), en uiteindelijk van 'vernietigen' (Hand.13:9, en vgl. 19:27).

.1	καθαιροῦντες	kat-hairountes	neerhalend (1 mv m)
.2	καθελῶ	kat-helō	ik zal neerhalen – (dat) ik neerhaal (aor)
.3	καθεῖλεν	kat-heilen	hij heeft neergehaald (aor)
.4	καθελεῖν	kat-helein	neerhalen (aor)
.5	καθελών	kat-helōn	neerhalend (1 ev m; aor)
.6	καθελόντες	kat-helontes	neerhalend (1 mv m; aor)
.7	καθαιρεῖσθαι	kat-haireisthai	neergehaald worden (med)

Marc. 15:36 Stil, laat ons zien, of Elia komt **om** Hem **eraf te nemen**. .4
15:46 En deze kocht linnen en hij **nam** Hem **af van het kruis**, .5
Luc. 1:52 **Hij heeft** machtigen van de troon **gestort** en eenvoudigen verhoogd, .3
12:18 En hij zeide: Dit zal ik doen: **ik zal** mijn schuren **afbreken** .2
23:53 En **na** het **te hebben afgenomen**, wikkelde hij het in linnen .5
Hand. 13:19 **na** zeven volken **uitgeroeid te hebben** in het land Kanaän, .5
13:29 **namen** zij **Hem af** van het hout **en** legden Hem in een graf. .6
19:27 en dat zij ook **van** haar luister **beroofd** zal **worden**, .7
2Cor. 10:5 **zodat wij** de redeneringen en elke schans ... **slechten**, .1

2223 καθαίρω kathairō

Het werkwoord *kathairō* betekent 'reinigen, rein maken'.

Het is een nevenvorm van *2226 katharizō*, dat in het NT veel vaker voorkomt. In min of meer letterlijke zin komt het voor in Joh.15:2, waar het gaat om het reinigen van ranken van een wijnstok, wat neerkomt op 'snoeien'.

In Hebr.10:2 wordt het gebruikt voor het reinigen van zonden.

.1	καθαίρει	kathairei	hij reinigt – jij wordt gereinigd (med)
.2	κεκαθαρμένους	kekatharmenous	gereinigd (4 mv m; med)

Joh.	15:2	elke die wel vrucht draagt, **snoeit Hij**, opdat zij meer vrucht drage.	.1
Hebr.	10:2	degenen, die de dienst verrichten, **na** eenmaal **gereinigd te zijn**,	.2 °°

2224 καθάπερ kathaper

Het voegwoord *kathaper* betekent '(bij vergelijking) precies overeenkomend met de dingen die, juist zoals'.

Eigenlijk is *kathaper* een samenstelling van *2220 katha* '(bij vergelijking) overeenkomend met de dingen die, zoals' en het woordje *per* dat een voorafgaand woord benadrukt. Zie voor de betekenis verder bij *katha*. Zie ook *2247 kathōs* 'in overeenstemming met hoe, zoals', een woord dat in de handschriften nogal eens wisselt met *kathaper*.

.1	καθάπερ	kathaper	precies overeenkomend met de dingen die

Rom.	3:4	**gelijk** geschreven staat: Opdat Gij gerechtvaardigd wordt in uw woorden,	˙˙
	4:6	**gelijk** ook David de mens zalig spreekt, aan wie God gerechtigheid toerekent	
	9:13	**gelijk** geschreven staat: Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat.	˙˙
	10:15	**Gelijk** geschreven staat: Hoe liefelijk zijn de voeten van hen,	˙˙
	11:8	**gelijk** geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap,	˙˙
	12:4	**gelijk** wij in één lichaam vele leden hebben,	
1Cor.	10:10	En mort niet, **zoals** sommigen van hen deden, en zij kwamen om	˙˙
	12:12	**gelijk** het lichaam één is en vele leden heeft,	
2Cor.	1:14	dat wij uw roem zijn, **evenals** gij de onze op de dag van onze Here Jezus.	
	3:13	geheel anders dan Mozes, die een bedekking voor zijn gelaat deed, letterlijk: en niet **zoals** Mozes, ...,	
	3:18	van heerlijkheid tot heerlijkheid, immers door de Here, die Geest is. letterlijk: ..., **zoals** door de Here, die Geest is.	
	8:11	opdat **met de maat van** uw bereidwilligheid ook ... overeenstemme.	
1Thess.	2:11	hoe wij, **als** een vader zijn eigen kinderen, u hoofd voor hoofd vermaanden,	
	3:6	**even** verlangend om ons te zien **als** wij u,	
	3:12	– **zoals** ook wij gezind zijn jegens u –,	
	4:5	niet in hartstochtelijke begeerlijkheid, **zoals** ook de heidenen,	
Hebr.	4:2	Want ook ons is het evangelie verkondigd **evenals** hun,	
	5:4	doch men wordt ertoe geroepen door God, **zoals immers** ook Aäron.	°°

2225 καθάπτω kat-haptō

Het werkwoord *kat-haptō* betekent (1) 'vastmaken', en (2) 'zich vastmaken, zich vasthechten'.

Alleen de tweede betekenis komt in het NT voor, van een slang die zich in iemands hand vastbijt (Hand.28:3).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *628 haptō* 'aansteken; aanraken, vastpakken'.

.1	καθῆψεν	kat-hēpsen	hij heeft zich vastgehecht aan (aor)

Hand. 28:3 kwam er door de hitte een adder uit **en beet zich vast aan** zijn hand.

2226 καθαρίζω katharizō

Het werkwoord *katharizō* betekent 'reinigen, rein maken'.

In de meest letterlijke betekenis komen we het tegen als er gesproken wordt over het reinigen van de buitenzijde van eetgerei (Matt.23:25). Ook wordt het woord gebruikt voor iemand reinigen van ziekten, die hem volgens de joodse wetten, dus ceremonieel, onrein maken (bv. Luc.4:27); met iets andere formulering vinden we dat de melaatsheid gereinigd wordt (Matt.8:3), waardoor aangegeven wordt dat iemand rein wordt gemaakt van zijn melaatsheid, zodat hij genezen is. Vervolgens kan het inhouden 'iets dat (ceremonieel) onrein is rein maken', 'de (ceremoniële) onreinheid wegnemen', bijvoorbeeld in het geval van eten dat volgens de joodse spijswetten onrein was: 'wat God rein gemaakt heeft, moet u niet onheilig maken', d.w.z. 'datgene waarvan God betuigd heeft dat het (voortaan) rein is, mag u niet als iets onheiligs behandelen' (Hand.10:15; vgl. Marc.7:19). In deze zin staat het tegenover *2534 koinoō* 'gemeenschappelijk maken; profaan of onheilig maken'.

Tenslotte wordt het gebruikt voor mensen reinigen van bezoedeling van het vlees en van de geest (2Cor.7:1), van dode werken (Hebr.9:14), en van zonde (1Joh.1:7), waarbij het praktisch neerkomt op 'bevrijden' daarvan.

Een nevenvorm van dit werkwoord, dat is afgeleid van *2228 katharos* 'schoon, rein', is *2223 kathairō*. Vergelijk voor de betekenis *38 hagnizō* '(cultisch) reinigen', dat meer de nuance van 'toewijden' inhoudt, terwijl het bij *katharizō* vooral gaat om het wegnemen van onreinheid en bezoedeling. Het tegendeel is *2911 miainō* 'verven; besmeuren; bezoedelen, verontreinigen'.

.1	καθαρίζει	katharizei	hij reinigt
.2	καθαρίζετε	katharizete	jullie reinigen – reinigt!
.3	καθαρίζετε	katharizete	zie 2
.4	καθαρίζον	katharizon	reinigend (1/4 ev o)
.5	καθαριεῖ	kathariei	hij zal reinigen
.6	ἐκαθάρισεν	ekatharisen	hij heeft gereinigd (aor)
.7	καθαρίσῃ	katharisēi	(dat) hij reinigt (aor)
.8	καθαρίσωμεν	katharisōmen	(dat) wij reinigen (aor)
.9	καθάρισον	katharison	reinig! (aor)
.10	καθαρίσατε	katharisate	reinigt! (aor)
.11	καθαρίσαι	katharisai	reinigen (aor) – moge hij reinigen (aor) – reinig! (aor med)
.12	καθαρίσας	katharisas	reinigend (1 ev m; aor)
.13	καθαρίζεται	katharizetai	hij wordt gereinigd (med)
.14	καθαρίζονται	katharizontai	zij worden gereinigd (med)
.15	καθαρίζεσθαι	katharizesthai	gereinigd worden (med)
.16	ἐκαθαρίσθη	ekatharisthē	hij is gereinigd (aor pass)
.17	ἐκαθαρίσθησαν	ekatharisthēsan	zij zijn gereinigd (aor pass)
.18	καθαρίσθητι	katharisthēti	word gereinigd! (aor pass)
.[19]	κεκαθαρισμένους	kekatharismenous	gereinigd (4 mv m; med)
.[20]	καθαρίζων	katharizōn	reinigend (1 ev m)

Matt.	8:2	Here, indien Gij wilt, kunt Gij mij **reinigen**.	.11
	8:3	Hij strekte de hand uit en raakte hem aan en zeide: Ik wil het, **word rein**.	.18
		En terstond werd hij rein van zijn melaatsheid.	.16
		letterlijk: En terstond **werd** zijn melaatsheid **gereinigd**.	
	10:8	Geneest zieken, wekt doden op, **reinigt** melaatsen, drijft boze geesten uit.	.3°▾
	11:5	blinden worden ziende en lammen wandelen, melaatsen **worden gereinigd**	.14
	23:25	want **gij reinigt** de buitenzijde van de beker en van de schotel,	.2
	23:26	Gij blinde Farizeeër, **reinig** eerst de inhoud van de beker;	.9
Marc.	1:40	Indien Gij wilt, kunt Gij mij **reinigen**.	.11
	1:41	strekte Hij zijn hand uit ... en zeide tot hem: Ik wil het, **word rein**!	.18
	1:42	En terstond verliet hem de melaatsheid en **hij werd rein**.	.16
	7:19	SV Want het ... gaat in de heimelijkheid uit, **reinigende** al de spijzen.	.4°°
		En zo verklaarde Hij alle spijzen **rein**.	.[20]▾▾
Luc.	4:27	en geen van hen **werd gereinigd**, doch wel Naäman de Syriër.	.16
	5:12	Here, indien Gij wilt, kunt Gij mij **reinigen**.	.11
	5:13	Ik wil het, **word rein**. En terstond verliet hem de melaatsheid.	.18
	7:22	Blinden worden ziende, lammen wandelen, melaatsen **worden gereinigd**	.14
	11:39	de buitenzijde van de beker en de schotel **reinigt gij**,	.2
	17:14	En het geschiedde, terwijl zij heengingen, dat **zij gereinigd werden**.	.17
	17:17	En Jezus antwoordde en zeide: **Zijn** niet alle tien **rein geworden**?	.17
Hand.	10:15	Wat God **rein verklaard heeft**, moogt gij niet voor onheilig houden.	.6
	11:9	Wat God **rein verklaard heeft**, moogt gij niet voor onheilig houden.	.6
	15:9	zonder enig onderscheid te maken ..., door het geloof hun hart **reinigende**.	.12
2Cor.	7:1	**laten wij ons reinigen** van alle bezoedeling des vleses en des geestes	.8
Ef.	5:26	om haar te heiligen, haar **reinigende** door het waterbad met het woord,	.12
Tit.	2:14	om ... voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken.	.7
		letterlijk: opdat **Hij** voor Zich **reinigt** een eigen volk, ...	
Hebr.	9:14	hoeveel te meer **zal** het bloed van Christus ... ons bewustzijn **reinigen**	.5
	9:22	En nagenoeg alles **wordt** volgens de wet met bloed **gereinigd**,	.13
	9:23	Noodzakelijk moesten dus hiermede de afbeeldingen ... **gereinigd worden**,	.15
	10:2	degenen, die de dienst verrichten, **na** eenmaal **gereinigd te zijn**,	.[19]▾▾
Jac.	4:8	Nadert tot God, en Hij zal tot u naderen. **Reinigt** uw handen, zondaars,	.10
1Joh.	1:7	en het bloed van Jezus, zijn Zoon, **reinigt** ons van alle zonde.	.1
	1:9	om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid.	.7
		letterlijk: zodat **Hij** ... ons **reinigt** van alle ongerechtigheid	

2227 καθαρισμός katharismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *katharismos* betekent 'reiniging, reinigmaking'.

In min of meer letterlijke zin komt het voor in Joh.2:6, waar het in verband staat met een maaltijd. In Luc.2:22 lezen we over de ceremoniële reiniging volgens de wet van Mozes van een vrouw na de geboorte van een kind. Verder kan het gaan om de reiniging van een melaatse, wat zijn genezing inhoudt (bv. Marc.1:14).

Tenslotte horen we over 'de reinigmaking van de zonden', wat neerkomt op de bevrijding daarvan: Jezus heeft de reinigmaking der zonden tot stand gebracht, en is nu gezeten aan de rechterhand van God (Hebr.1:3).

Het woord is afgeleid van *2226 katharizō* 'reinigen, rein maken'. Het tegendeel hiervan is *2913 miasmos* 'bezoedeling, verontreiniging'.

.1	καθαρισμόν	katharismon	reiniging (4)
.2	καθαρισμοῦ	katharismou	reiniging (2)

Marc.	1:44	en offer voor uw **reiniging** hetgeen Mozes heeft voorgeschreven,	.2
Luc.	2:22	toen de dagen hunner **reiniging** naar de wet van Mozes vervuld waren,	.2
	5:14	en breng het offer voor uw **reiniging**, gelijk Mozes voorgeschreven heeft,	.2
Joh.	2:6	waren daar zes stenen watervaten neergezet volgens het **reinigingsgebruik**	.1
	3:25	Er rees dan geschil ... over de **reiniging**.	.2
Hebr.	1:3	na de **reiniging** der zonden tot stand gebracht te hebben,	.1
2Petr.	1:9	daar hij de **reiniging** van zijn vroegere zonden heeft vergeten.	.2

2228 καθαρός katharos

Het bijvoeglijk naamwoord *katharos* betekent 'schoon, rein, zuiver'.

Het staat in de eerste plaats tegenover *3948 rhuparos* 'vuil'. In deze zin lezen we over rein of smetteloos linnen (bv. Matt.27:59; Openb.19:8), schoon water (Hebr.10:22). Met een klein nuanceverschil komt het voor in de zin van 'zuiver', dat wil zeggen 'onvermengd' (vgl. *168 akratos*), zoals met betrekking tot goud en glas (bv. Openb.21:18).

Het woord kan ook betekenen ceremonieel 'rein' volgens de wet van Mozes, dat houdt in 'niet verontreinigend', zoals in Rom.14:20 : 'alles is wel rein, maar het is verkeerd voor een mens, als hij door zijn eten tot aanstoot is'.

Verder wordt het gebruikt voor 'rein' in de zin van 'niet bevlekt' door schuld, bijvoorbeeld in Hand.18:6 waar Paulus tegen de joden in Korinthe die weigeren te geloven dat Jezus de Christus is zegt: 'uw bloed zij op uw hoofd, ik ben rein', d.w.z. 'onschuldig'. In het verlengde hiervan kan het inhouden 'niet bevlekt' door zonde, en dan betreft het zowel mensen (bv. Tit.1:15), als zaken, bijvoorbeeld 'een rein hart' (1Tim.1:5), 'een rein geweten' (1Tim.3:9), en 'een zuivere godsdienst' (Jac.1:27).

Voor woorden met een vergelijkbare betekenis zie bij *1355 eilikrinēs* 'in het zonlicht gekeurd, zuiver'.

.1	καθαρός	katharos	rein (1 ev m)
.2	καθαρόν	katharon	rein (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	καθαρῷ	katharōi	rein (3 ev m/o)
.4	καθαροί	katharoi	rein (1 mv m)
.5	καθαροῖς	katharois	rein (3 mv m/o)
.6	καθαρά	kathara	rein (1 ev v – 1/4 mv o)
.7	καθαρᾶς	katharas	rein (2 ev v – 4 mv v)
.8	καθαρᾷ	katharāi	rein (3 ev v)
.9	καθαρόν	katharon	zie 2
.10	καθαρῷ	katharōi	zie 3
.11	καθαρά	kathara	zie 6

Matt.	5:8	Zalig de **reinen** van hart, want zij zullen God zien.	.4
	23:26	dan zal hij ook van buiten **rein** worden.	.9

	27:59	En Jozef nam het lichaam en wikkelde het in **zuiver** linnen,	.8
Luc.	11:41	Doch geeft de inhoud als aalmoes en zie, alles is u **rein**.	.11
Joh.	13:10	want hij is geheel **rein**;	.1
		en gijlieden zijt **rein**, doch niet allen.	.4
	13:11	daarom zeide Hij: Gij zijt niet allen **rein**.	.4
	15:3	Gij zijt nu **rein** om het woord, dat Ik tot u gesproken heb;	.4
Hand.	18:6	Uw bloed zij op uw hoofd; ik ben er **rein** van,	.1
	20:26	Daarom verklaar ik u op de dag van heden, dat ik **rein** ben van aller bloed;	.1
Rom.	14:20	Breek niet ter wille van spijs het werk Gods af; alles is wel **rein**,	.11
1Tim.	1:5	En het doel van (alle) vermaning is liefde uit een **rein** hart,	.7
	3:9	maar het geheimenis des geloofs bewarend in een **rein** geweten.	.8
2Tim.	1:3	die ik, evenals mijn voorouders, met een **rein** geweten dien,	.8
	2:22	naar liefde en vrede met hen, die de Here aanroepen uit een **rein** hart.	.7
Tit.	1:15	Alles is **rein**	.11
		voor de **reinen**, maar voor hen, die besmet en onbetrouwbaar zijn,	.5
		is niets **rein**. Maar bij hen zijn zowel het denken als het geweten besmet.	.9
Hebr.	10:22	en met een lichaam, dat gewassen is met **zuiver** water.	.10
Jac.	1:27	**Zuivere** en onbevlekte godsdienst ... is: omzien naar wezen en weduwen	.6
1Petr.	1:22	SV zo hebt elkander vurig lief uit een **rein** hart;	.7°
Openb.	15:6	bekleed met **rein** en blinkend linnen en de borst omgord	.9
	19:8	haar is gegeven zich met blinkend en **smetteloos** fijn linnen te kleden,	.9°*
	19:14	witte paarden, gehuld in wit en **smetteloos** fijn linnen.	.9
	21:18	En de bouwstof van haar muur was diamant; en de stad was **zuiver** goud,	.9
		gelijk **zuiver** glas.	.3
	21:21	en de straat der stad was **zuiver** goud, gelijk doorschijnend glas.	.9
	22:1	SV En hij toonde mij een **zuivere** rivier van het water des levens,	.2°

2229 καθαρότης **katharotēs**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katharotēs* betekent 'reinheid'.

Het is afgeleid van *2228 katharos* 'schoon, rein', en komt in het NT maar één keer voor, en wel in de zin van 'ceremoniële reinheid' volgens de wet van Mozes (Hebr.9:13).

.1 καθαρότητα katharotēta reinheid (4)

Hebr. 9:13 als (reeds) het bloed ... hen ... heiligt, zodat zij ... gereinigd worden,
letterlijk: als (reeds) het bloed hen heiligt tot **reinheid**,

2230 καθέδρα **kathedra**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kathedra* betekent 'zetel, stoel, zitbank'.

In letterlijke zin wordt het gebruikt voor het voorwerp of meubelstuk waarop men zit (bv. Marc.11:15). In de zegswijze 'op de stoel van Mozes zitten' gaat het om de positie van deze grote wetgever, met de bijgedachte van de bevoegdheid en de bekwaamheid om de wet met gezag uit te leggen. Dit woordgebruik is te vergelijken met ons 'leerstoel'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en het niet in

het NT voorkomende *hedra* 'zitplaats' (van dezelfde stam als *2231 kathezomai* '(neer)zitten'; vgl. *1573 enedra* '(het) op de loer zitten'). Van dit woord is ons *kathedraal* afgeleid (naar de bisschopszetel). Vergelijk verder voor de betekenis *2134 thronos* 'zetel, troon'.

.1	καθέδρας	kathedras	stoel (2 ev – 4 mv)
.2	καθέδρας	kathedras	zie 1

Matt.	21:12	en de tafels der wisselaars keerde Hij om en de **stoelen**	.2
	23:2	de Farizeeën hebben zich gezet op de **stoel** van Mozes.	.1
Marc.	11:15	de **stoelen** van hen, die de duiven verkochten, keerde Hij om,	.2

2231 καθέζομαι kathezomai

Het werkwoord *kathezomai* betekent '(neer)zitten'.

Het kan zowel letterlijk aangeven 'in een zittende houding zijn' (bv. Hand.20:9), als meer algemeen 'zich bevinden' (bv. Joh.11:20). Uit het gebruik van dit woord is dus niet op te maken dat Jezus zittend leerde (Matt.26:55). In Hand.6:15 hebben we te maken met het speciale woordgebruik van 'zitting hebben'.

Het is een samenstelling uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en het minder gebruikelijke *hezomai* 'zitten'. Zie ook het hiermee verwante *2238 kat-hizō* 'doen neerzitten; (gaan) zitten'.

.1	καθεζόμενον	kathezomenon	zittend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.2	καθεζόμενοι	kathezomenoi	zittend (1 mv m; med)
.3	καθεζομένους	kathezomenous	zittend (4 mv m; med)
.4	ἐκαθεζόμην	ekathezomēn	ik zat (med)
.5	ἐκαθέζετο	ekathezeto	hij zat (med)
.[6]	καθεζόμενος	kathezomenos	zittend (1 ev m; med)

Matt.	26:55	Dagelijks **zat Ik** in de tempel te leren, maar gij hebt Mij niet gegrepen.	.4°˙
Luc.	2:46	dat zij Hem vonden in de tempel, **waar Hij zat** te midden der leraren,	.1
Joh.	4:6	Jezus nu was vermoeid van de tocht en **bleef** bij de bron **zitten**;	.5
	11:20	ging zij Hem tegemoet, doch Maria **bleef** in huis **zitten**.	.5
	20:12	en zij zag twee engelen **zitten**, in witte klederen,	.3
Hand.	6:15	En allen, **die** in de Raad **zitting hadden**, zagen ... zijn gelaat	.2
	20:9	Eutychus ... **zat** in de vensterbank, **en** door ... slaap bevangen, viel hij,	.[6]˙˙

2232 καθεξῆς kathexēs

Het bijwoord *kathexēs* betekent (1) 'aaneengesloten, in volgorde, achtereenvolgens' en (2) 'onmiddellijk erna'.

Het wordt in de eerste plaats gebruikt voor het begrip 'aaneengesloten, op de rij af', zowel van plaats (Hand.18:23) als van de achtereenvolgende elementen in een verslag of iets dergelijks (bv. Hand.11:4; vgl. 3:24). Als tijdsuitdrukking houdt het in 'meteen aansluitend, onmiddellijk erna' (Luc.8:1).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een

versterkende functie heeft, en *1661 hexēs* 'volgens ordening in een reeks, aaneengesloten', dat is afgeleid van *1994 echō* 'hebben' in de betekenis 'zich (vast)houden (aan), verbonden zijn (met), grenzen (aan)' (zie laatste alinea bij dat woord).

.1	καθεξῆς	kathexēs	aaneengesloten

Luc.	1:3	dit **in geregelde orde** voor u te boek te stellen, hoogedele Teofilus,
	8:1	En het geschiedde **kort daarna**, dat Hij van stad ... trok,
Hand.	3:24	al de profeten, van Samuël af en **vervolgens**, zovelen er hebben gesproken,
	11:4	Maar Petrus begon hun alles **in geregelde orde** uiteen te zetten
	18:23	ging hij weer weg en doorreisde **achtereenvolgens** het land van Galatië

2233 καθεύδω katheudō

Het werkwoord *katheudō* betekent 'slapen'.

In eigenlijke zin komt het woord vooral in de evangeliën voor (bv. Marc.14:37 en 1Thess.5:7). Overdrachtelijk wordt het gebruikt van geestelijke traagheid of gebrek aan activiteit (bv. 1Thess.5:6 en Marc.13:36). In 1Thess.5:10 en Ef. 5:14 wordt het in bijzondere zin gebruikt voor 'ontslapen zijn, gestorven zijn' (vgl. *2531 koimaomai* 'zich te slapen leggen, (in)slapen; ontslapen'). Het tegengestelde van dit werkwoord is *1000 grēgoreō* 'waken'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *heudō* 'slapen', dat niet gebruikelijk is.

.1	καθεύδεις	katheudeis	jij slaapt
.2	καθεύδει	katheudei	hij slaapt
.3	καθεύδετε	katheudete	jullie slapen – slaapt!
.4	καθεύδουσιν	katheudousin	zij slapen – slapend (3 mv m/o)
.5	καθεύδῃ	katheudēi	(dat) hij slaapt
.6	καθεύδωμεν	katheudōmen	(dat) wij slapen
.7	καθεύδετε	katheudete	zie 3
.8	καθεύδειν	katheudein	slapen
.9	καθεύδων	katheudōn	slapend (1 ev m)
.10	καθεύδοντες	katheudontes	slapend (1 mv m)
.11	καθεύδοντας	katheudontas	slapend (4 mv m)
.12	ἐκάθευδεν	ekatheuden	hij sliep
.13	ἐκάθευδον	ekatheudon	ik sliep – zij sliepen

Matt.	8:24	er kwam een grote onstuimigheid op de zee, ...; maar **Hij sliep**.	.12
	9:24	Gaat heen, want het meisje is niet gestorven, maar **het slaapt**.	.2
	13:25	terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide er onkruid overheen, letterlijk: tijdens het **slapen** (van) de mensen kwam zijn vijand ...,	.8
	25:5	Terwijl de bruidegom uitbleef, werden **zij** allen slaperig en **sliepen in**.	.13
	26:40	En Hij kwam bij zijn discipelen en vond hen **slapende**,	.11
	26:43	toen Hij terugkwam, vond Hij hen **slapende**, want hun ogen waren bezwaard.	.11
	26:45	Toen kwam Hij bij de discipelen en zeide tot hen: **Slaapt** nu maar	.7
Marc.	4:27	(26) ... als een mens, die ... (27) ... **slaapt** en opstaat, nacht en dag,	.5
	4:38	Maar Hij zelf lag op het achterschip tegen het kussen **te slapen**.	.9

Marc.	5:39	Het kind is niet gestorven, maar **het slaapt**.	.2
	13:36	opdat hij niet, als hij plotseling komt, u **slapende** vinde.	.11
	14:37	En Hij kwam en vond hen **slapende**,	.11
		en Hij zeide tot Petrus: Simon, **slaapt gij**?	.1
	14:40	vond Hij hen **slapende**, want hun ogen waren zeer bezwaard;	.11
	14:41	En Hij kwam ten derden male en zeide tot hen: **Slaapt** nu maar en rust.	.7
Luc.	8:52	Doch Hij sprak: Weent niet; zij is niet gestorven, maar **zij slaapt**.	.2
	22:46	Waarom **slaapt gij**? Staat op, bidt, dat gij niet in verzoeking komt.	.3
Ef.	5:14	Daarom heet het: Ontwaak, gij **die slaapt**, en sta op uit de doden,	.9
1Thess.	5:6	**laten wij** dan ook niet **slapen** gelijk de anderen, doch wakker ... zijn.	.6
	5:7	Want **die slapen**,	.10
		slapen des nachts en die zich bedrinken, zijn des nachts dronken,	.4
	5:10	opdat wij, hetzij wij waken, hetzij **wij slapen**, ... met Hem zouden leven.	.6

2234 καθηγητής kathēgētēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kathēgētēs* betekent (1) 'gids, leidsman', en (2) 'onderwijzer'.

Als afleiding van het niet in het NT voorkomende *kathēgeomai* 'voor(op)gaan, leiden; onderwijzen' – dat zelf is afgeleid van *2026 hēgeomai* 'voor(op)gaan, leiden, aanvoeren' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie – houdt het in eerste instantie in iemand die vooropgaat om de weg te wijzen, en meer overdrachtelijk 'leidsman' (Matt.23:10). In bijzondere zin duidt het iemand aan die door onderwijs de weg wijst, een 'onderwijzer of leermeester' (Matt.23:8).

In klank met dit woord enigszins overeenkomend, maar van een geheel andere stam afgeleid, is het werkwoord *2432 kat-ēcheō* 'doen weerklinken; inlichten, onderrichten', waarvan ons woord *catechisatie* stamt.

Vergelijk voor de tweede betekenis het specialere woord *1182 didaskalos* 'leraar, leermeester'.

.1	καθηγητής	kathēgētēs	leidsman (1)
.2	καθηγηταί	kathēgētai	leidslieden (1)

Matt.	23:8	SV want Eén is uw **Meester**, namelijk Christus; en gij zijt allen broeders.	.1°°
	23:10	Laat u ook geen **leidslieden** noemen,	.2
		want één is uw **Leidsman**, de Christus.	.1°˅

2235 καθήκω kat-hēkō

Het werkwoord *kat-hēkō* betekent (1) 'neerkomen, (naar iets of iemand) toekomen', en (2) 'komen tot, aan (iemand) toekomen, passen, betamen'.

De eerste betekenis komt in het NT niet voor. De tweede wordt onpersoonlijk gebruikt 'het komt aan iemand toe, het past iemand', of zonder meewerkend voorwerp 'het behoort' (Hand.22:22). Het deelwoord kan ook zelfstandig voorkomen in de zin van het 'betamelijke' of het 'behoorlijke' (Rom.1:28).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *2033 hēkō* 'gekomen zijn, komen'.

.1	καθῆκον	kat-hēkon	betamend (1/4 ev o)
.2	καθήκοντα	kat-hēkonta	betamend (4 ev m – 1/4 mv o)
.[3]	καθήκεν	kat-hēken	het betaamt

Hand.	22:22	Weg van de aarde met zo iemand: want hij behoort niet te blijven leven!	.1/.[3]
		letterlijk: ...: want **het betaamt** niet dat hij blijft leven!	
Rom.	1:28	heeft God hen overgegeven ... om te doen **wat** niet **betaamt**:	.2

2236 κάθημαι kathēmai

Het werkwoord *kathēmai* betekent '(neer)zitten'.

Eigenlijk is het een samenstelling van het niet in het NT voorkomende *hēmai* 'zitten' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en betekent dus oorspronkelijk 'neerzitten' (niet 'gaan (neer)zitten, zich zetten', hoewel het soms ook wel zo weergegeven kan worden, bv. Jac.2:3). In het NT, waar het het meest gebruikelijke werkwoord voor 'zitten' is (vgl. het niet verwante *2231 kathezomai* '(neer)zitten'), wordt het kennelijk niet meer als samenstelling gevoeld en evenmin als zodanig behandeld.

In de gewone zin is bijvoorbeeld sprake van zitten op een troon (bv. Luc.22:30, en veelvuldig in Openb.), op de rechterstoel (Matt.27:19, vgl. Hand.23:3), op een dier (bv. een ezel, Joh.12:15, of een paard, zoals vaak in Openb.), in een schip (bv. Marc.4:1), op de markt (Matt.11:16), bij het tolhuis (bv. Marc.2:14), en op de grond (bv. Matt.13:1). In bijzondere zin staat het in Openb.18:7, waar de woorden 'als koningin zitten' een verkorte uitdrukking zijn voor 'als koningin op de troon zitten', een zelfbewuste uitspraak over haar waardigheid en macht (vgl. ons 'zetelen').

Meer algemeen, vaak in beeldende taal, houdt het werkwoord in 'zich bevinden, verblijven' (bv. Hand.2:2), of ook 'woonachtig zijn' (bv. Hand.14:8; Luc.21:35). Overdrachtelijk kan het gaan om 'verkeren' in een toestand van bijvoorbeeld duisternis, waaruit men zich niet kan verheffen (bv. Luc.1:79).

.1	κάθημαι	kathēmai	ik zit (med)
.2	κάθῃ	kathēi	jij zit (med) – (dat) jij zit (med)
.3	κάθηται	kathētai	hij zit (med)
.4	κάθου	kathou	zit! (med)
.5	καθήμενος	kathēmenos	zittend (1 ev m; med)
.6	καθήμενον	kathēmenon	zittend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.7	καθημένου	kathēmenou	zittend (2 ev m/o; med)
.8	καθημένῳ	kathēmenōi	zittend (3 ev m/o; med)
.9	καθήμενοι	kathēmenoi	zittend (1 mv m; med)
.10	καθημένους	kathēmenous	zittend (4 mv m; med)
.11	καθημένων	kathēmenōn	zittend (2 mv m/v/o; med)
.12	καθημένοις	kathēmenois	zittend (3 mv m/o; med)
.13	καθημένην	kathēmenēn	zittend (4 ev v; med)
.14	καθημένης	kathēmenēs	zittend (2 ev v; med)

.15	καθήμεναι	kathēmenai	zittend (1 mv v; med)
.16	ἐκάθητο	ekathēto	hij zat (med)
.17	καθῆσθαι	kathēsthai	zitten (med)
.[18]	καθήσεσθε	kathēsesthe	jullie zullen zitten (med)
.[19]	κάθηνται	kathēntai	zij zitten (med)

Matt. 4:16 het volk, **dat** in duisternis **gezeten is**, heeft een groot licht gezien, .5
en voor hen, **die gezeten zijn** in het land ..., is een licht opgegaan. .12
9:9 En vandaar verder gaande zag Jezus iemand bij het tolhuis **zitten**, .6
11:16 Het is gelijk aan kinderen, **die** op de markten **zitten** .12°˙
13:1 Op die dag ging Jezus het huis uit en **Hij zat** bij de zee. .16
13:2 zo**dat** Hij in een schip ging en daar **nederzat**, .17
15:29 en Hij ... ging de berg op, en **Hij zette Zich** daar **neder**. .16
19:28 **gij**, die Mij gevolgd zijt, **zult** ... ook op twaalf tronen **zitten** .[18]˙˙
20:30 En zie, twee blinden, **die** aan de weg **zaten**, riepen, .9
22:44 De Here heeft gezegd tot mijn Here: **Zet U** aan mijn rechterhand, .4
23:22 wie gezworen heeft bij de hemel, zweert ... bij Hem, **die** daarop **gezeten is**. .8
24:3 **Toen** Hij op de Olijfberg **gezeten was**, kwamen zijn discipelen .7
26:58 en binnengekomen zijnde, **ging hij** tussen de dienaars **zitten** .16
26:64 zult gij de Zoon des mensen zien, **gezeten** aan de rechterhand der Macht .6
26:69 Petrus **zat** buiten in de hof en er kwam een slavin naar hem toe, .16°˙
27:19 **Terwijl** hij nu op de rechterstoel **zat**, zond zijn vrouw hem de boodschap: .7
27:36 en daar **nedergezeten** bewaakten zij Hem. .9
27:61 daar waren Maria van Magdala en ... Maria, **gezeten** tegenover het graf. .15
28:2 en **hij** wentelde de steen weg en **zette zich** daarop. .16
Marc. 2:6 Nu waren daar enige van de schriftgeleerden **gezeten** en zij overlegden .9
2:14 voorbijgaande zag Hij Levi, de zoon van Alfeüs, bij het tolhuis **zitten**, .6
3:32 En een schare **zat** rondom Hem en zij zeiden tot Hem: Zie, .16
3:34 rondziende over degenen, **die** in een kring rondom Hem **zaten**, .10
4:1 zo**dat** Hij in een schip ging en daarin **nederzat** op de zee, .17
5:15 En zij kwamen bij Jezus en zagen de bezetene **zitten**, gekleed .6
10:46 **zat** de zoon van Timeüs, Bartimeüs, een blinde bedelaar, aan de weg. .16
12:36 De Here heeft gezegd tot mijn Here: **Zet U** aan mijn rechterhand. .4
13:3 **toen** Hij op de helling van de Olijfberg **gezeten was**, tegenover de tempel, .7
14:62 gij zult de Zoon des mensen zien, **gezeten** aan de rechterhand der Macht .6°˙
16:5 En toen zij in het graf gegaan waren, zagen zij een jongeling **zitten** .6
Luc. 1:79 om hen te beschijnen, **die gezeten zijn** in duisternis en schaduw des doods, .12
5:17 dat er ook Farizeeën en wetgeleerden zaten, .9
letterlijk: dat er ook Farizeeën en wetgeleerden waren **gezeten**.
5:27 En daarna vertrok Hij en zag een tollenaar, Levi genaamd, ... **zitten** .6
7:32 Zij zijn gelijk aan kinderen, **die** op de markt **zitten** .12
8:35 en zij ... vonden de mens ... aan de voeten van Jezus **zitten**, .6
10:13 reeds lang zouden zij, in zak en as **gezeten**, zich bekeerd hebben. .15/.9
18:35 Het geschiedde nu, ..., dat een blinde aan de weg **zat** te bedelen. .16
20:42 De Here heeft gezegd tot mijn Here: **Zet U** aan mijn rechterhand, .4
21:35 hij zal komen over allen, **die gezeten zijn** op het oppervlak der ganse aarde. .10
22:30 En **gij zult zitten** op tronen om de twaalf stammen Israëls te richten. .[18]˙˙
22:55 Toen zij ... bij elkander zaten, **ging** Petrus tussen hen in **zitten**. .16

	22:56	En bij het licht van het vuur zag een slavin hem **zitten**	.6
	22:69	Van nu aan zal de Zoon des mensen zijn **gezeten** aan de rechterhand Gods.	.5
Joh.	2:14	En Hij vond in de tempel ... de wisselaars, **die daar zaten**.	.10
	6:3	En Jezus ging de berg op en **zat** daar neder met zijn discipelen.	.16
	9:8	De buren dan ... zeiden: Is hij dat niet, **die zat** te bedelen?	.5
	12:15	zie, uw Koning komt, **gezeten** op het veulen van een ezel.	.5
Hand.	2:2	kwam er ... een geluid ... en vulde het gehele huis, waar zij **gezeten** waren;	.9
	2:34	De Here heeft gezegd tot mijn Here: **Zet U** aan mijn rechterhand,	.4
	3:10	en men herkende hem als degene, **die** om een aalmoes **gezeten had**	.5
	8:28	hij was op de terugweg en las, in zijn wagen **gezeten**, de profeet Jesaja.	.5
	14:8	En er **woonde** te Lystra een man, die geen macht had over zijn voeten,	.16
	20:9	Eutychus, ...**zat** in de vensterbank, **en** door ... slaap bevangen, viel hij,	.5°°
	23:3	En gij, **zit gij** over mij recht te spreken naar de wet ...?	.2
1Cor.	14:30	indien aan een ander, **die daar gezeten is**, een openbaring ten deel valt,	.8
Col.	3:1	waar Christus is, **gezeten** aan de rechterhand Gods.	.5
Hebr.	1:13	tot wie der engelen heeft Hij ooit gezegd: **Zet U** aan mijn rechterhand,	.4
Jac.	2:3	en gij zoudt ... zeggen: neem gij hier deze goede plaats,	.4
		letterlijk: en gij zoudt zeggen: u **zit** hier goed,	
		maar tot de arme zoudt gij zeggen: ... **ga** beneden bij mijn voetbank **zitten**,	.4
Openb.	4:2	er stond een troon in de hemel en iemand was op die troon **gezeten**.	.5
	4:3	En **die erop gezeten was**, was van aanzien de diamant en sardius gelijk;	.5°
	4:4	en op die tronen waren vierentwintig oudsten **gezeten**,	.10
	4:9	**die** op de troon **gezeten is** en tot in alle eeuwigheden leeft,	.8
	4:10	zullen de ... oudsten zich nederwerpen voor Hem, **die** op de troon **gezeten is**	.7
	5:1	En ik zag in de rechterhand van Hem, **die** op de troon **zat**, een boekrol,	.7
	5:7	uit de rechterhand van Hem, **die** op de troon **gezeten was**.	.7
	5:13	Hem, **die** op de troon **gezeten is**, en het Lam zij de lof en de eer	.8
	6:2	En ik zag, en zie, een wit paard, en **die** erop **zat**, had een boog	.5
	6:4	hem, **die** erop **zat**, werd gegeven de vrede van de aarde weg te nemen,	.8
	6:5	en zie, een zwart paard, en **die** erop **zat** had een weegschaal in zijn hand.	.5
	6:8	en zie, een vaal paard, en **die** daarop **zat**, zijn naam was [de] dood,	.5
	6:16	verbergt ons voor het aangezicht van Hem, **die gezeten is** op de troon,	.7
	7:10	De zaligheid is van onze God, **die** op de troon **gezeten is**, en van het Lam!	.8°˙
	7:15	en Hij, **die** op de troon **gezeten is**, zal zijn tent over hen uitspreiden.	.5
	9:17	zag ik in dit gezicht de paarden en hen, **die** erop **gezeten waren**:	.10
	11:16	de vierentwintig oudsten, **die** voor God op hun tronen **gezeten waren**,	.9/.[19]
	14:6	om dat te verkondigen aan hen, **die** op de aarde **gezeten zijn**	.10˙˙
	14:14	een witte wolk, en op de wolk iemand **gezeten** als eens mensen zoon	.5/.6
	14:15	En een andere engel ... riep ... tot Hem, **die** op de wolk **gezeten was**:	.8
	14:16	En Hij, **die** op de wolk **gezeten was**, zond zijn sikkel uit op de aarde,	.5
	17:1	ik zal u tonen het oordeel over de grote hoer, **die zit** aan vele wateren,	.14
	17:3	En ik zag een vrouw **zitten** op een scharlakenrood beest,	.13
	17:9	De zeven koppen zijn zeven bergen, waarop de vrouw **gezeten is**.	.3
	17:15	De wateren, die gij zaagt, waarop de hoer **gezeten is**, zijn natiën	.3
	18:7	**Ik troon** als koningin, ik ben geen weduwe en geen rouw zal ik zien.	.1
	19:4	En de vierentwintig oudsten ... aanbaden God, **die** op de troon **gezeten is**,	.8
	19:11	en Hij, **die** daarop **zat**, wordt genoemd Getrouw en Waarachtig,	.5
	19:18	en het vlees van paarden en van hen, **die** daarop **zitten**,	.11

Openb.19:19	om de oorlog te voeren tegen Hem, **die** op het paard **zat**,	.7
19:21	het zwaard, dat kwam uit de mond van Hem, **die** op het paard **zat**:	.7
20:11	En ik zag een grote witte troon en Hem, **die** daarop **gezeten was**,	.6
21:5	Hij, **die** op de troon **gezeten is**, zeide: Zie, Ik maak alle dingen nieuw.	.5

2237 καθημερινός kathēmerinos

Het bijvoeglijk naamwoord *kathēmerinos* betekent 'dagelijks'.

Het is een afleiding van de bijwoordelijke uitdrukking *kat' hēmeran* 'per dag, dagelijks' (zie *2301 kata* in de betekenisnuance 'verspreid over, per' en *2040 hēmera* 'dag'). Het komt alleen voor in Hand.6:1.

.1	καθημερινῇ	kathēmerinēi	dagelijks (3 ev v)

Hand. 6:1 omdat hun weduwen bij de **dagelijkse** verzorging verwaarloosd werden.

2238 καθίζω kathizō

Het werkwoord *kathizō* betekent (1) 'doen (neer)zitten, (neer)zetten', en (2) 'gaan (neer)zitten'.

Oorspronkelijk een samenstelling van het niet in het NT voorkomende *hizō* 'doen zitten; gaan zitten' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), betekent het eigenlijk 'neerzitten', maar het wordt blijkbaar niet meer als samenstelling gevoeld en behandeld.

De eerste betekenis is van toepassing wanneer het werkwoord verbonden wordt met een lijdend voorwerp, zoals in Ef.1:20, waar we lezen dat God Jezus aan Zijn rechterhand heeft doen zitten (vgl. Hand.2:30). Blijkens het tekstverband van 1Cor.6:4 gaat het daar om het doen zitten om te oordelen, waarbij het getuige de werkwoordstijd zeker niet een vast aanstellen daartoe inhoudt. De wederkerende werkwoordsvormen van het zogeheten *medium* geven aan 'zichzelf doen neerzitten' (bv. Luc.22:30), die men dan vertaalt met 'zich neerzetten, plaatsnemen'.

Zonder lijdend voorwerp betekent het 'gaan zitten', welke betekenis het meeste voorkomt (soms treffen we de vertaling 'zitten' aan, die echter nergens strikt noodzakelijk is; ook dan is er in werkelijkheid sprake van 'gaan zitten', bv. Luc.19:30; Hebr.8:1). We lezen over het gaan zitten op een troon (Openb.3:21), op een (leer)stoel (Matt.23:2), op de rechterstoel (bv. Hand.25:17), op een dier (bv. Marc.11:2), in een schip (bv. Luc.5:3), in een wagen (Hand.8:31), op de grond (bv. Matt.26:36). De enige keer dat iets anders dan een persoon het onderwerp is gaat het om 'tongen als van vuur' (Hand.2:3 : 'en het zette zich – lett. ging zitten – op ieder van hen').

In meer algemene zin kan het werkwoord aangeven 'zich nederzetten of vestigen', hetzij tijdelijk (Luc.24:49), hetzij voor een langere duur (Hand.18:11).

Zie ook *2231 kathezomai* '(neer)zitten' – dat van dezelfde stam is afgeleid – en *2236 kathēmai* '(neer)zitten'.

.1	καθίζετε	kathizete	jullie gaan zitten – gaat zitten!
.2	καθίσει	kathisei	hij zal gaan zitten
.3	ἐκάθισα	ekathisa	ik ben gaan zitten (aor)
.4	ἐκάθισεν	ekathisen	hij is gaan zitten (aor)
.5	ἐκάθισαν	ekathisan	zij zijn gaan zitten (aor)

.6	καθίσῃ	kathisēi	(dat) hij gaat zitten (aor) – jij zult gaan zitten (med)
.7	καθίσωμεν	kathisōmen	(dat) wij gaan zitten (aor)
.8	καθίσωσιν	kathisōsin	(dat) zij gaan zitten (aor)
.9	καθίσατε	kathisate	gaat zitten! (aor)
.10	καθίσαι	kathisai	gaan zitten (aor) – moge hij gaan zitten (aor)
.11	καθίσας	kathisas	gezeten (1 ev m; aor)
.12	καθίσαντος	kathisantos	gezeten (2 ev m/o; aor)
.13	καθίσαντες	kathisantes	gezeten (1 mv m; aor)
.14	κεκάθικεν	kekathiken	hij is gaan zitten
.15	καθίσεσθε	kathisesthe	jullie zullen gaan zitten (med)
.16	καθίσησθε	kathisēsthe	(dat) jullie gaan zitten (aor med)

Matt.	5:1	en **nadat** Hij **Zich had nedergezet**, kwamen zijn discipelen tot Hem.	.12
	13:48	haalt men het op de oever, en **zet zich neer en** verzamelt het goede	.13
	19:28	**gij** ... **zult** in de wedergeboorte, ...,)(, ook op twaalf tronen **zitten**	.15°°
		)(: wanneer de Zoon des mensen op de troon zijner heerlijkheid **zal zitten**	.6
	20:21	Zij zeide tot Hem: Zeg, dat deze mijn twee zonen **mogen zitten**,	.8
	20:23	het **zitten** aan mijn rechterzijde en linkerzijde staat niet aan Mij te geven,	.10
	23:2	De schriftgeleerden en de Farizeeën **hebben zich gezet** op de stoel van Mozes.	.5
	25:31	dan **zal Hij plaats nemen** op de troon zijner heerlijkheid.	.2
	26:36	en Hij zeide tot de discipelen: **Zet u** hier **neder**,	.9
Marc.	9:35	Hij **ging zitten**, ... en zeide tot hen: Indien iemand de eerste wil zijn,	.11
	10:37	Geef ons, dat **wij** ... **mogen zitten** in uw heerlijkheid.	.7
	10:40	het **zitten** aan mijn rechterzijde of linkerzijde, staat niet aan Mij te geven,	.10
	11:2	een veulen ..., waarop nog nooit een mens **heeft gezeten**;	.14/.4
	11:7	En zij ... legden hun klederen daarop en **Hij ging** erop **zitten**.	.4
	12:41	Hij **ging** ... **zitten en** zag met aandacht, hoe de schare kopergeld wierp	.11
	14:32	en Hij zeide tot zijn discipelen: **Zet u** hier **neder**, terwijl Ik bid.	.9
	16:19	De Here [Jezus] dan ... **heeft Zich gezet** aan de rechterhand Gods.	.4
Luc.	4:20	Daarna sloot **Hij** het boek, gaf het aan de dienaar terug en **ging zitten**.	.4
	5:3	En Hij **zette Zich neder en** leerde de scharen van het schip uit.	.11
	14:28	wie van u ... zet zich niet eerst neder om de kosten te berekenen, ...?	.11
		letterlijk: wie van u berekent niet eerst, **zich nederzettend**, de kosten?	
	14:31	welke koning ... zet zich niet eerst neder om te beraadslagen, ...?	.11
		letterlijk: welke koning beraadslaagt niet eerst, **zich nederzettend**, ...?	
	16:6	Hier hebt gij uw schuldbekentenis, **ga** vlug **zitten en** schrijf vijftig.	.11
	19:30	een veulen ..., waarop nog nooit iemand **gezeten heeft**;	.4
	22:30	En **gij zult zitten** op tronen om de twaalf stammen Israëls te richten.	.16/.15
	24:49	**gij moet** in de stad **blijven**, totdat gij bekleed wordt met kracht	.9
Joh.	8:2	en al het volk kwam tot Hem en Hij **zette Zich neder en** leerde hen.	.11
	12:14	En Jezus vond een jonge ezel en **Hij ging** erop **zitten**,	.4
	19:13	**hij** liet Jezus naar buiten brengen en **zette zich** op de rechterstoel,	.4
Hand.	2:3	en **het zette zich** op ieder van hen;	.4
	2:30	dat God hem onder ede gezworen had een ... op zijn troon **te doen zitten**,	.10
	8:31	En hij verzocht Filippus in te stappen en naast hem **te komen zitten**.	.10
	12:21	hield Herodes, in een koninklijk kleed op de troon **gezeten**, een rede	.11

Hand.	13:14	en op de sabbatdag in de synagoge gegaan zijnde, **namen zij plaats**.	.5
	16:13	en **nedergezeten**, spraken wij tot de vrouwen, die samengekomen waren.	.13
	18:11	**hij woonde** daar een jaar en zes maanden en leerde ... het woord Gods.	.4
	25:6	**zette zich** ... op de rechterstoel **en** beval Paulus voor te brengen.	.11
	25:17	heb ik ... mij op de rechterstoel **gezet en** bevolen de man vóór te brengen.	.11
1Cor.	6:4	**laat gij** dan hen **zitting nemen**, die in de gemeente niet in tel zijn?	.1
	10:7	Het volk **zette zich neder** om te eten en te drinken,	.4
Ef.	1:20	SV **Hij** ... **heeft** Hem **gezet** aan Zijn rechterhand in de hemel;	.4°°
		door ... Hem **te zetten** aan zijn rechterhand in de hemelse gewesten,	.11˙˙
2Thess.	2:4	zo**dat** hij **zich** in de tempel Gods **zet**,	.10
Hebr.	1:3	Deze ... **heeft** ... **Zich gezet** aan de rechterhand van de majesteit	.4
	8:1	die **gezeten is** ter rechterzijde van de troon der majesteit	.4
	10:12	deze echter **is** ... voor altijd **gezeten** aan de rechterhand van God.	.4
	12:2	die ... **gezeten is** ter rechterzijde van de troon Gods.	.4/.14
Openb.	3:21	Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij **te zitten** op mijn troon,	.10
		gelijk ook **Ik** heb overwonnen en **gezeten ben** met mijn Vader op zijn troon.	.3
	20:4	ik zag tronen, en **zij zetten zich** daarop, en het oordeel werd hun gegeven;	.5

2239 καθίημι kat-hiēmi

Het werkwoord *kat-hiēmi* betekent 'neerlaten'.

In het NT wordt het alleen in letterlijke zin gebruikt voor het laten zakken van voorwerpen (bv. Hand.10:11) of personen (bv. Luc.5:19).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en het niet in het NT voorkomende *hiēmi* 'doen gaan, laten gaan'.

.1	καθῆκαν	kat-hēkan	zij hebben neergelaten (aor)
.2	καθιεμένην	kat-hiemenēn	neergelaten wordend (4 ev v; med)
.3	καθιέμενον	kat-hiemenon	neergelaten wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Luc.	5:19	gingen **zij** het dak op en **lieten** hem met zijn bed ... in het midden **neder**,	.1
Hand.	9:25	zijn discipelen ... **lieten** hem des nachts in een mand over de muur **zakken**.	.1°˙
	10:11	en hij zag de hemel geopend en een voorwerp **nederdalen**	.3
	11:5	een voorwerp **daalde neder** in de vorm van een groot laken,	.2

2240 καθίστημι kat-histēmi

Het werkwoord *kat-histēmi* – en zijn nevenvorm *kat-histanō* – betekent (1) 'doen (neer)staan, neerstellen', (2) '(omlaag) brengen', en (3) '(aan)stellen of maken (tot)'.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT. In de tweede gaat het eigenlijk om het brengen van een hogere naar een lagere plaats (vgl. *2314 kat-agō* 'naar beneden voeren of leiden, omlaag brengen'), maar het kan dan ook algemener gebruikt worden voor 'brengen, begeleiden' (Hand.17:15).

Verreweg het meeste komt het in de derde betekenis voor, die inhoudt iemand tot iets 'stellen of maken' – in de lijdende vorm 'worden' – , zowel met een bijvoeglijk naamwoord, zoals zondig of rechtvaardig (Rom.5:19), en werkeloos en vruchteloos (2Petr.1:8), als met een zelfstandig naamwoord, waarbij het vaak gaat om een officiëlere positie, zoals rechter (bv. Luc.12:14), hogepriester (bv. Hebr.7:28), oudste (Tit.1:5), of in meer algemene bewoordingen in het geval van een slaaf die over het dienstvolk gesteld wordt (Matt.24:45, vgl. Luc.12:44 en Hand.7:10), en 'voor deze taak' (Hand.6:3).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *2208 histēmi* 'doen staan, stellen; vaststellen, bevestigen, doen gelden'.

.1	καθίστησιν	kat-histēsin	hij stelt aan
.2	καθιστῶντες	kat-histōntes	begeleidend (1 mv m)
.3	καταστήσω	kata-stēsō	ik zal aanstellen – (dat) ik aanstel (aor)
.4	καταστήσει	kata-stēsei	hij zal aanstellen
.5	καταστήσομεν	kata-stēsomen	wij zullen aanstellen
.6	κατέστησας	kat-estēsas	jij hebt aangesteld (aor)
.7	κατέστησεν	kat-estēsen	hij heeft aangesteld (aor)
.8	καταστήσῃς	kata-stēsēis	(dat) jij aanstelt (aor)
.9	καθίσταται	kat-histatai	hij treedt op (med)
.10	κατασταθήσονται	kata-stathēsontai	zij zullen opgetreden (pass)
.11	κατεστάθησαν	kat-estathēsan	zij zijn opgetreden (aor pass)
.[12]	καθιστάνοντες	kat-histanontes	begeleidend (1 mv m)
.[13]	καταστήσωμεν	kata-stēsōmen	(dat) wij aanstellen (aor)

Matt.	24:45	Wie is dan de ... slaaf, die de heer over zijn dienstvolk **gesteld heeft** ...?	.7
	24:47	Voorwaar, Ik zeg u, dat **hij** hem over al zijn bezit **zal stellen**.	.4
	25:21	over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel **zal ik** u **stellen**;	.3
	25:23	over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel **zal ik** u **stellen**;	.3
Luc.	12:14	Mens, wie **heeft** Mij tot rechter of scheidsman over u **aangesteld**?	.7
	12:42	Wie is dan de ... rentmeester, die de heer ... **zal stellen** ...?	.4
	12:44	Waarlijk, Ik zeg u, dat **hij** hem over al zijn bezit **zal stellen**.	.4
Hand.	6:3	opdat **wij** hen voor deze taak **aanstellen**;	.5/.[13]
	7:10	die hem **aanstelde** tot hoofd over Egypte en over zijn gehele huis.	.7
	7:27	Wie **heeft** u tot overste en rechter over ons **aangesteld**?	.7
	7:35	Wie **heeft** u tot overste en rechter **aangesteld**,	.7
	17:15	En Paulus' **geleiders** brachten hem te Athene en vertrokken	.2/.[12]
Rom.	5:19	gelijk door de ongehoorzaamheid ... zeer velen zondaren **geworden zijn**,	.11
		zo **zullen** ook door de gehoorzaamheid ... zeer velen rechtvaardigen **worden**.	.10
Tit.	1:5	en dat **gij** ... in alle steden als oudsten **zoudt aanstellen** mannen,	.8
Hebr.	2:7	SV en **Gij hebt** hem **gesteld** over de werken Uwer handen;	.6°
	5:1	Want elke hogepriester ... **treedt** voor de mensen **op** bij God,	.9
	7:28	de wet **stelt** als hogepriester mensen, die met zwakheid behept zijn,	.1
	8:3	Want iedere hogepriester **treedt op** om gaven en offers te brengen,	.9
Jac.	3:6	de tong **neemt haar plaats in** onder onze leden,	.9
	4:4	Wie ... een vriend der wereld wil zijn, **wordt metterdaad** een vijand van God.	.9
2Petr.	1:8	**laten zij** u niet zonder werk of vrucht voor de kennis van onze Here	.1

2241	καθό	katho

Het voegwoord *katho* betekent '(bij vergelijking) overeenkomend met wat, zoals'.

Eigenlijk is *katho* een samenstelling van *2301 kata* 'overeenkomend met' en *ho* 'welk ding, wat' (vgl. *3222 hos* 'welke, die'). Gezien het enkelvoud *ho* zal de overeenkomst die *katho* aangeeft, betrekking hebben op een enkel punt (vgl. *2220 katha* '(bij vergelijking) overeenkomend met de dingen die, zoals').

Blijkens 1Petr.4:13 (verblijdt u 'naarmate' gij deel hebt aan het lijden van Christus) wordt *katho* ook gebruikt in de zin van 'overeenkomend met de mate waarin, naarmate'.

.1	καθό	katho	overeenkomend met wat

Rom. 8:26 want wij weten niet wat wij bidden zullen naar behoren,
letterlijk: ... wat wij bidden zullen **overeenkomend met wat** behoort,
2Cor. 8:12 als de bereidvaardigheid aanwezig is, is zij welkom **naar hetgeen** zij heeft,
niet **naar hetgeen** zij niet heeft.
1Petr. 4:13 Integendeel, verblijdt u **naarmate** gij deel hebt aan het lijden van Christus,

2243	καθόλου	katholou

Het bijwoord *katholou* betekent 'over het geheel genomen, in het algemeen, in zijn totaliteit'.

De combinatie *to katholou* betekent iets als 'de (zaak) in zijn totaliteit (bekeken)' en wordt vaak als een bijwoordelijke bepaling gebruikt, zoals ook in Hand.4:18: zij bevalen hun 'in het geheel' niet meer te spreken over Jezus.

Vergelijk ons woord *katholiek*.

.1	καθόλου	katholou	over het geheel genomen

Hand. 4:18 bevalen zij hun **in het geheel** niet meer te spreken over ... de naam

2244	καθοπλίζω	kat-hoplizō

Het werkwoord *kat-hoplizō* betekent 'volledig of goed (be)wapenen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *3177 hoplizō* 'gereed maken, uitrusten; wapenen'.

.1	καθωπλισμένος	kat-hōplismenos	goed gewapend (1 ev m; med)

Luc. 11:21 Wanneer een sterke, **goed gewapende man** zijn eigen hof bewaakt,

2245	καθοράω	kat-horaō

Het werkwoord *kat-horaō* betekent (1) 'neerzien op, (van boven) overzien', en (2) 'doorzien'.

Alleen de tweede, meer overdrachtelijke betekenis, die zich uit de eerste heeft ontwikkeld, vinden we in het NT (Rom.1:20).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *3191 horaō* 'gewaarworden, zien'.

.1 καθορᾶται kat-horatai hij wordt doorzien (med)

Rom. 1:20 zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, **wordt** ... uit zijn werken ... **doorzien**,

2246 καθότι **kathoti**

Het voegwoord *kathoti* betekent 'in overeenstemming met het feit dat, op basis van het feit dat, naar dat, gezien het feit dat'.

Men herkent in *kathoti* de woorden *2301 kata* 'overeenkomend met' en *3237 hoti* 'dat'. In het algemeen markeert *kathoti* een feit waarmee een ander feit overeenkomt. Zo is bijvoorbeeld het feit dat Elisabet en haar man kinderloos waren in overeenstemming met het feit dat Elisabet onvruchtbaar was (Luc.1:7). En het feit dat iemand iets toebedeeld krijgt, is in overeenstemming met het feit dat (en de mate waarin) hij hulp nodig heeft (Hand.2:45).

.1 καθότι kathoti naar dat

Luc. 1:7 En zij waren kinderloos, **omdat** Elisabet onvruchtbaar was,
19:9 **omdat** ook deze een zoon van Abraham is.
Hand. 2:24 **naardien** het niet mogelijk was, dat Hij door hem werd vastgehouden.
2:45 die hun bezittingen ... uitdeelden aan allen, die er behoefte aan hadden;
letterlijk: ... aan allen, **naar dat** iemand er behoefte aan had;
4:35 en aan een ieder werd uitgedeeld naar behoefte.
letterlijk: en aan een ieder werd uitgedeeld **naar dat** iemand behoefte had.
17:31 **omdat** Hij een dag heeft bepaald, waarop Hij ... rechtvaardig zal oordelen

2247 καθώς **kathōs**

Het voegwoord *kathōs* betekent 'in overeenstemming met hoe, zoals'.

Eigenlijk is *kathōs* een samenstelling van *2301 kata* 'overeenkomend met' en *4922 hōs* 'hoe, (zo)als'. In het algemeen markeert *kathōs* een gegeven of gebeuren waarmee een ander gegeven of gebeuren in zekere zin overeenkomt. Zo is bijvoorbeeld een handelwijze in overeenstemming met een opgedragen handelwijze (Matt.21:6); een gebeuren komt overeen met een schriftwoord (Matt.26:24); dat het spreken van de spreker duidelijk is, is in overeenstemming met de scherpte van het gehoor van een luisteraar (Marc.4:33); Simeons uiteenzetting is in overeenstemming met het feit dat God van meet af aan erop bedacht is geweest een volk voor Zijn naam uit de heidenen te vergaderen (Hand.15:14).

.1 καθώς kathōs zoals

Matt. 21:6 Nadat de discipelen ... gedaan hadden, **zoals** Jezus hun had opgedragen,
26:24 De Zoon des mensen gaat wel heen **gelijk** van Hem geschreven staat,

Matt. 28:6 Hij is hier niet, want Hij is opgewekt, **gelijk** Hij gezegd heeft:
Marc. 1:2 **Gelijk** geschreven staat bij de profeet Jesaja: Zie, Ik zend mijn bode ˙˙
4:33 sprak Hij het woord tot hen, **naardat** zij het konden horen,
9:13 zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, **gelijk** van hem geschreven staat.
11:6 Zij spraken tot hen, **zoals** Jezus gezegd had, en zij lieten hen begaan.
14:16 En de discipelen gingen heen ... en vonden het, **zoals** Hij hun gezegd had
14:21 Want de Zoon des mensen gaat wel heen **gelijk** van Hem geschreven staat,
15:8 En de schare ... begon te eisen, dat hij hun deed, **zoals** hij gewoon was.
16:7 daar zult gij Hem zien, **gelijk** Hij u gezegd heeft.
Luc. 1:2 **gelijk** ons hebben overgeleverd degenen, die ... ooggetuigen ... geweest zijn,
1:55 **gelijk** Hij gesproken heeft tot onze vaderen
1:70 **gelijk** Hij gesproken heeft door de mond zijner heilige profeten
2:20 om alles wat zij hadden gehoord en gezien, **gelijk** het hun gezegd was.
2:23 **gelijk** geschreven staat in de wet des Heren:
5:14 **gelijk** Mozes voorgeschreven heeft, hun tot een getuigenis.
6:31 En **gelijk** gij wilt, dat u de mensen doen, doet gij hun evenzo.
6:36 Weest barmhartig, **gelijk** uw Vader barmhartig is.
11:1 Here, leer ons bidden, **zoals** ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft.
11:30 **gelijk** Jona voor de Ninevieten ten teken geworden is,
17:26 **gelijk** het geschiedde in de dagen van Noach,
17:28 **Op dezelfde wijze als** het geschiedde in de dagen van Lot: zij aten, ˙˙
19:32 zij, die uitgezonden waren, ... vonden het, **zoals** Hij hun gezegd had.
22:13 En zij gingen heen en vonden het **zoals** Hij hun gezegd had,
22:29 Ik beschik u het Koninkrijk, **gelijk** mijn Vader het Mij beschikt heeft,
24:24 enigen ... hebben het zo bevonden, **als** de vrouwen ook gezegd hadden,
24:39 ziet, dat een geest geen vlees ... heeft, **zoals** gij ziet, dat Ik heb.
Joh. 1:23 Maakt recht de weg des Heren, **gelijk** de profeet Jesaja gesproken heeft.
3:14 **gelijk** Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft,
5:23 opdat allen de Zoon eren **gelijk** zij de Vader eren.
5:30 Ik kan van Mijzelf niets doen; **gelijk** Ik hoor, oordeel Ik,
6:31 **zoals** geschreven is: Brood uit de hemel gaf Hij hun te eten.
6:57 **Gelijk** de levende Vader Mij gezonden heeft en Ik leef door de Vader,
6:58 niet **gelijk** de vaderen gegeten hebben en gestorven zijn;
7:38 Wie in Mij gelooft, **gelijk** de Schrift zegt,
8:28 doch dat Ik dit spreek, **gelijk** de Vader Mij geleerd heeft.
10:15 **gelijk** Mij de Vader kent en Ik de Vader ken, en Ik zet mijn leven in
10:26 SV gij zijt niet van Mijn schapen, **gelijk** Ik u gezegd heb. °°
12:14 en Hij ging erop zitten, **gelijk** geschreven is:
12:50 Wat Ik dan spreek, spreek Ik zó **als** de Vader Mij gezegd heeft.
13:15 Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook gij doet, **gelijk** Ik u gedaan heb.
13:33 **gelijk** Ik de Joden gezegd heb: Waar Ik heenga, kunt gij niet komen,
13:34 **gelijk** Ik u liefgehad heb, dat gij ook elkander liefhebt.
14:27 Vrede laat Ik u, mijn vrede geef Ik u; niet **gelijk** de wereld die geeft,
14:31 dat Ik de Vader liefheb en zó doe, **als** Mij de Vader geboden heeft.
15:4 **Evenals** de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf,
15:9 **Gelijk** de Vader Mij heeft liefgehad, heb ook Ik u liefgehad;
15:10 **gelijk** Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb en blijf in zijn liefde.

15:12 Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, **gelijk** Ik u heb liefgehad.
17:2 **gelijk** Gij Hem macht hebt gegeven over alle vlees,
17:11 welke Gij Mij gegeven hebt, dat zij één zijn **zoals** Wij.
17:14 omdat zij niet uit de wereld zijn, **gelijk** Ik niet uit de wereld ben.
17:16 Zij zijn niet uit de wereld, **gelijk** Ik niet uit de wereld ben.
17:18 **Gelijk** Gij Mij gezonden hebt in de wereld, heb ook Ik hen gezonden
17:21 opdat zij allen één zijn, **gelijk** Gij, Vader, in Mij en Ik in U,
17:22 opdat zij één zijn, **gelijk** Wij één zijn:
17:23 en dat Gij hen liefgehad hebt, **gelijk** Gij Mij liefgehad hebt.
19:40 **zoals** het bij de Joden gebruikelijk is te begraven.
20:21 Vrede zij u! **Gelijk** de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook u.
Hand. 2:4 **zoals** de Geest het hun gaf uit te spreken.
2:22 die God door Hem in uw midden verricht heeft, **zoals** gij zelf weet,
7:17 Doch **naarmate** de tijd der belofte ... naderde, vermeerderde het volk
7:42 **gelijk** geschreven staat in het boek der profeten:
7:44 **zoals** Hij het geboden had, die tot Mozes zeide, dat hij haar moest maken
7:48 De Allerhoogste echter woont niet ..., **zoals** de profeet zegt:
10:47 om dezen te dopen, die **evenals** wij de Heilige Geest hebben ontvangen? °°
11:29 dat elk van hen naar draagkracht iets zenden zou tot ondersteuning
letterlijk: dat elk van hen, **zoals** men vermocht, iets zenden zou
15:8 door hun de Heilige Geest te geven **evenals** ook aan ons,
15:14 Simeon heeft uiteengezet, **hoe** God van meet aan erop bedacht geweest is
15:15 hiermede stemmen overeen de woorden der profeten, **gelijk** geschreven staat:
22:3 een ijveraar voor God **evenals** gij allen heden zijt.
Rom. 1:13 om ook onder u enige vrucht te hebben, **evenals** onder de andere heidenen.
1:17 **gelijk** geschreven staat: De rechtvaardige zal uit geloof leven.
1:28 **daar** zij het verwerpelijk achtten God te erkennen,
2:24 Want de naam Gods wordt om u gelasterd ..., **gelijk** geschreven staat.
3:4 **gelijk** geschreven staat: Opdat Gij gerechtvaardigd wordt in uw woorden, °°
3:8 Het is toch niet, **zoals** men van ons lastert
en sommigen ons laten zeggen: Laten wij het kwade doen,
letterlijk: en **zoals** sommigen ons laten zeggen: ...,
3:10 **gelijk** geschreven staat: Niemand is rechtvaardig, ook niet één,
4:17 **gelijk** geschreven staat: Tot een vader van vele volken heb Ik u gesteld
8:36 **Gelijk** geschreven staat: Om Uwentwil worden wij de ganse dag gedood,
9:13 **gelijk** geschreven staat: Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat. °°
9:29 **gelijk** Jesaja tevoren gezegd had: Indien de Here ... geen zaad overgelaten had,
9:33 **gelijk** geschreven staat: Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoots
10:15 **Gelijk** geschreven staat: Hoe liefelijk zijn de voeten van hen, °°
11:8 **gelijk** geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap, °°
11:26 **gelijk** geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen,
15:3 **gelijk** geschreven staat: De smaadwoorden van hen ... kwamen op Mij neder.
15:7 Daarom, aanvaardt elkander, **zoals** ook Christus ons aanvaard heeft
15:9 **gelijk** geschreven staat: Daarom zal ik U loven onder de heidenen
15:21 maar (om te handelen) **naar hetgeen** geschreven staat:
1Cor. 1:6 **gelijk** het getuigenis aangaande Christus onder u bevestigd is,
1:31 opdat het zij, **gelijk** geschreven staat: Wie roemt, roeme in de Here.

1Cor. 2:9 **gelijk** geschreven staat: Wat geen oog heeft gezien
4:17 **zoals** ik die overal in elke gemeente leer.
5:7 gij zijt **immers** ongezuurd. Want ook ons paaslam is geslacht: Christus.
8:2 dan heeft hij nog niet leren kennen, **zoals** het behoort;
10:6 opdat wij geen lust tot het kwade zouden hebben, **zoals** zij die hadden.
10:7 **gelijk** geschreven staat: Het volk zette zich neder om te eten
10:8 En laten wij geen hoererij plegen, **zoals** sommigen van hen deden,
10:9 En laten wij de Here niet verzoeken, **zoals** sommigen van hen deden,
10:10 En mort niet, **zoals** sommigen van hen deden, en zij kwamen om
10:33 **zoals** ook ik allen in alles ter wille ben,
11:1 Wordt mijn navolgers, **gelijk** ook ik Christus navolg.
11:2 dat gij ... aan de overleveringen **zó** vasthoudt, **als** ik ze u overgegeven heb.
12:11 die een ieder in het bijzonder toedeelt, **gelijk** Hij wil.
12:18 heeft God ... hun plaats in het lichaam aangewezen, **zoals** Hij heeft gewild.
13:12 maar dan zal ik ten volle kennen, **zoals** ik zelf gekend ben.
14:34 maar zij moeten ondergeschikt blijven, **zoals** ook de wet zegt.
15:38 Maar God geeft er een lichaam aan, **gelijk** Hij dat gewild heeft,
15:49 **gelijk** wij het beeld van de stoffelijke gedragen hebben,
2Cor. 1:5 **gelijk** het lijden van Christus overvloedig over ons komt,
1:14 **gelijk** gij reeds ten dele van ons hebt begrepen: dat wij uw roem zijn,
4:1 nu wij deze bediening hebben, die ons door barmhartigheid is toevertrouwd,
letterlijk: ..., **zoals** die ons door barmhartigheid is toevertrouwd,
6:16 **gelijk** God gesproken heeft: Ik zal onder hen wonen en wandelen,
8:5 zij gaven zich – **zoals** wij niet hadden durven verwachten – eerst aan de Here
8:6 **zoals** hij vroeger een begin ermede gemaakt had,
8:15 **zoals** er geschreven staat: die veel (verzameld had), had niet over
9:3 opdat ... gij gereed moogt zijn, **zoals** ik erover sprak,
9:7 En ieder doe, **naardat** hij zich in zijn hart heeft voorgenomen,
9:9 **gelijk** geschreven staat: Hij heeft uitgedeeld, aan de armen gegeven,
10:7 dat, even goed **als** hij van Christus is, wij ook van Christus zijn.
11:12 zodat zij in hetgeen, waarin zij roemen, blijken te zijn **zoals** ook wij.
Gal. 2:7 **gelijk** aan Petrus die aan de besnedenen,
3:6 **Op dezelfde wijze** heeft **ook** Abraham God geloofd
5:21 waarvoor ik u waarschuw, **zoals** ik u gewaarschuwd heb,
Ef. 1:4 Hij heeft ons **immers** in Hem uitverkoren vóór de grondlegging der wereld,
3:3 gelijk **ik** boven in het kort daarvan schreef.
4:4 één lichaam en één Geest, **gelijk** gij ook geroepen zijt in de ene hoop
4:17 dat gij niet langer moogt wandelen **zoals** ook de heidenen wandelen,
4:21 Gij ... zijt in Hem onderwezen, **gelijk** dit de waarheid is in Jezus,
4:32 **zoals** God in Christus u vergeving geschonken heeft.
5:2 en wandelt in de liefde, **zoals** ook Christus u heeft liefgehad
5:3 van hoererij ... mag onder u zelfs geen sprake zijn, **zoals** het heiligen betaamt,
5:25 Mannen, hebt uw vrouw lief, **evenals** Christus zijn gemeente heeft liefgehad
5:29 maar hij voedt het en koestert het, **zoals** Christus de gemeente,
Fil. 1:7 Zo van u allen te denken spreekt voor mij **dan ook** vanzelf,
2:12 mijn geliefden, **gelijk** gij te allen tijde gehoorzaam zijt geweest,
3:17 ziet op hen, die evenzo wandelen, **gelijk** gij ons tot voorbeeld hebt.

Col.	1:6	**Immers**, in de gehele wereld draagt het vrucht en wast het op,
		zoals ook bij u, sedert de dag, dat gij het gehoord hebt
	1:7	**zoals** gij het vernomen hebt van Epafras, onze geliefde mededienstknecht,
	2:7	bevestigd wordend in het geloof, **zoals** u geleerd is,
	3:13	**gelijk** ook de Here u vergeven heeft, doet ook gij evenzo.
1Thess.	1:5	gij weet **trouwens**, hoedanigen wij bij u geweest zijn om uwentwil.
	2:2	die wij, **zoals** gij weet, te Filippi tevoren ondergaan hadden,
	2:4	**daar** God ons waardig heeft gekeurd om ons het evangelie toe te vertrouwen,
	2:5	Want wij hebben ons nooit afgegeven met vleitaal, **zoals** gij weet,
	2:13	**wat** het inderdaad is, als een woord van God, dat ook werkzaam is in u,
	2:14	omdat ook gij hetzelfde te verduren hebt gehad ... **als** zij van de Joden,
	3:4	dat wij zouden verdrukt worden, **zoals** gij ook weet, dat geschied is.
	4:1	dat gij, **zoals** gij van ons vernomen hebt, hoe gij moet wandelen
		en Gode behagen, **zoals** gij ook inderdaad wandelt, dat nog meer doet.
	4:6	**zoals** wij u ook vroeger gezegd en nadrukkelijk betuigd hebben.
	4:11	en met uw handen te werken, **zoals** wij u bevolen hebben,
	4:13	opdat gij niet bedroefd zijt, **zoals** de andere (mensen),
	5:11	Vermaant daarom elkander en bouwt elkander op, **gelijk** gij dit ook doet.
2Thess.	1:3	Wij behoren God te allen tijde om u te danken, broeders, **zoals** gepast is,
	3:1	bidt voor ons, dat het woord ... verheerlijkt worde, **evenals** bij u,
1Tim.	1:3	Doe, **zoals** ik u bij mijn reis naar Macedonië aangeraden heb:
Hebr.	3:7	**gelijk** de Heilige Geest zegt: Heden, indien gij zijn stem hoort,
	4:3	**zoals** Hij gesproken heeft: gelijk Ik gezworen heb in mijn toorn:
	4:7	**zoals** boven gezegd werd: Heden, indien gij zijn stem hoort,
	5:3	evenzeer **als** voor het volk, voor zichzelf offers voor de zonden te brengen.
	5:6	**zoals** Hij ook op een andere plaats spreekt: Gij zijt priester
	8:5	blijkens de godsspraak, die Mozes ontving,
		letterlijk: **zoals** Mozes een goddelijke aanwijzing ontving,
	10:25	Wij moeten ... niet verzuimen, **zoals** sommigen dat gewoon zijn,
	11:12	Daarom zijn er dan ook uit één man ... voortgekomen **als** de sterren
1Petr.	4:10	een ieder naar de genadegave, die hij ontvangen heeft,
		letterlijk: **zoals** een ieder een genadegave ontvangen heeft,
2Petr.	1:14	**zoals** ook onze Here Jezus Christus mij heeft doen weten.
	3:15	**zoals** ook onze geliefde broeder Paulus ... u geschreven heeft,
1Joh.	2:6	Wie zegt, ..., behoort ook zelf zó te wandelen, **als** Hij gewandeld heeft.
	2:18	**gelijk** gij gehoord hebt, dat er een antichrist komt,
	2:27	**gelijk** zijn zalving u leert over alle dingen, en waarachtig is
	3:2	want wij zullen Hem zien, **gelijk** Hij is.
	3:3	een ieder, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich, **gelijk** Hij rein is.
	3:7	Wie de rechtvaardigheid doet, is rechtvaardig, **gelijk** Hij rechtvaardig is;
	3:12	niet **gelijk** Kaïn: hij was uit de boze en vermoordde zijn broeder.
	3:23	dat wij ... en elkander liefhebben, **gelijk** Hij ons geboden heeft.
	4:17	want **gelijk** Hij is, zijn ook wij in deze wereld.
2Joh.	4	**gelijk** wij een gebod van de Vader hebben ontvangen.
	6	Dit is het gebod, **gelijk** gij het van den beginne gehoord hebt,
3Joh.	2	dat het u in alles wèl ga en gij gezond zijt, **gelijk** het uw ziel wèl gaat.
	3	**zoals** gij dan ook in de waarheid wandelt.

[2247II] καθώσπερ kathōsper

Het voegwoord *kathōsper* betekent 'precies in overeenstemming met hoe, juist zoals.'

De betekenis van *kathōsper* is af te leiden uit de delen waaruit het woord bestaat: *kathōs* 'in overeenstemming met hoe, zoals' en *per*, dat een voorafgaand woord benadrukt. Zie verder bij *2247 kathōs*.

.[1] καθώσπερ kathōsper juist zoals

Hebr. 5:4 doch men wordt ertoe geroepen door God, **zoals immers** ook Aäron.

2248 καί kai

Het woordje *kai* betekent als verbindend of nevenschikkend voegwoord 'en', en als bijwoord 'ook' of 'zelfs'.

Als voegwoord verbindt *kai* zowel zinnen als zinsdelen, zoals blijkt in de ene zin 'hij nam het Kind en Zijn moeder en kwam in het land Israël' (Matt.2:21): het eerste 'en' verbindt de zinsdelen 'het Kind' en 'Zijn moeder', het tweede 'en' verbindt de zinnen 'hij nam het Kind en Zijn moeder' en 'hij kwam in het land Israël'. In het algemeen komt de betekenis van *kai* als voegwoord goed overeen met die van het Nederlandse 'en'. Een aantal bijzonderheden vermelden we hieronder.

Soms verbindt *kai* twee zinsdelen die zo nauw samenhangen dat ze ook wel als één zinsdeel vertaald kunnen worden, bv. in Luc.2:47: Jezus' verstand 'en' antwoorden (d.w.z.: Jezus' verstandige antwoorden), of in Luc.21:15: mond 'en' wijsheid (d.w.z.: wijze woorden), of in Hand.23:6: verwachting 'en' opstanding der doden (d.w.z.: de verwachting dat de doden opstaan). Deze nauwe verbinding is ook regelmatig op te merken wanneer *kai* zinnen verbindt, zoals in Matt.26:45: de ure is nabijgekomen 'en' de Zoon des mensen wordt overgeleverd (d.w.z.: de ure is nabijgekomen dat de Zoon des mensen overgeleverd wordt). Een dergelijke nauwe verbinding tussen zinnen komt extra vaak voor onder invloed van Semitisch taaleigen, waar het woordje voor 'en' op dezelfde manier gebruikt wordt.

Soms verbindt *kai* een groep en een enkeling, hoewel men die enkeling ook tot de groep kan rekenen, zoals in Hand.1:14: vrouwen 'en' Maria (d.w.z.: vrouwen, onder wie ook Maria), of in Hand.5:29: Petrus 'en' de apostelen (d.w.z.: Petrus en de andere apostelen), of in Matt.8:33: zij berichtten alles 'en' wat er met de bezetenen was gebeurd (d.w.z.: zij berichtten alles, onder andere ook wat er met de bezetenen was gebeurd).

Soms begint met *kai* een vraag die verband houdt met wat eerder is gezegd, zoals in Luc.10:29: 'en' wie is mijn naaste?, of in Joh.14:22: 'en' hoe komt het dat U Zichzelf aan ons zult openbaren en niet aan de wereld?

Verbindingen als *kai houtos* 'en die', *kai touto* 'en dat', *kai tauta* 'en dat' worden gebruikt waar men alsnog een detail toevoegt dat van belang is, zoals in 1Cor.2:2: ik had niet besloten iets te weten dan Jezus Christus, 'en die' gekruisigd, of in Hebr.11:12: er zijn uit één man, 'en dat (nog wel)' een verstorven man, voortgekomen als de sterren des hemels.

Tussen *3650 polus* 'veel' en een volgend bijvoeglijk naamwoord heeft het Grieks vaak *kai* staan, bv. in Joh.20:30: vele 'en' andere tekens (d.w.z.: vele andere tekens), of in Hand.25:7: vele 'en' zware beschuldigingen (d.w.z.: vele zware beschuldigingen).

In een enkel geval treft men *kai* aan waar we niet 'en' verwachten, maar 'of', zoals in een ci-

taat uit het OT in 2Cor.13:1: op de verklaring van twee getuigen 'en' van drie zal iedere zaak vaststaan.

Soms treft men *kai* ... *kai* ... aan waar twee elementen nadrukkelijk met elkaar verbonden worden, zoals in Matt.10:28: weest bevreesd voor Hem die 'én' ziel 'én' lichaam (d.w.z.: zowel ziel als lichaam) kan verderven, of in Marc.9:13: 'én' Elia is gekomen, 'én' ze hebben met hem gedaan wat ze wilden (d.w.z.: niet alleen is Elia gekomen, maar ook hebben ze met hem gedaan wat ze wilden).

Als bijwoord wordt *kai* gebruikt wanneer er iets tegen een bepaalde verwachting in wordt toegevoegd, zoals in Matt.5:39: als iemand u op de rechterwang slaat, keer hem dan 'ook' de linker toe, of in Matt.26:73: 'ook' jij hoort bij die groep mensen. In de meeste gevallen komt *kai* als bijwoord goed overeen met 'ook', maar soms kan men beter vertalen met 'zelfs', zoals in 2Cor.1:8: 'zelfs' aan zijn leven wanhopen.

Na een vraagwoord kan men *kai* als bijwoord vaak weergeven met 'dan nog', zoals in 1Cor.15:29: als er geen doden opgewekt worden, waarom laten zij zich 'dan nog' dopen?

De verbinding *ho kai* 'de ook (... genoemde)' introduceert gewoonlijk een tweede naam of een variant van dezelfde naam, zoals in Hand.13:9: Saulus 'die ook wel genoemd wordt' Paulus.

.1	καί	kai	en

2250 καινός kainos

Het bijvoeglijk naamwoord *kainos* betekent 'nieuw'.

Anders dan *2998 neos* 'nieuw, jong', dat voornamelijk te maken heeft met tijd, nieuw in de zin van 'recent', heeft dit woord primair betrekking op vorm en kwaliteit. Het houdt in de eerste plaats in 'nieuw' in de zin van 'pas ontstaan of gemaakt', en wordt gezegd van zakken (bv. Matt.9:17), kleding (Luc.5:36), een graf (Joh.19:41). Daarnaast is het ook 'nieuw' met de nuance 'tot hiertoe onbekend', zoals een 'nieuwe leer' (bv. Marc.1:27), een 'nieuwe naam' (bv. Openb.2:17), een 'nieuw gebod' (bv. Joh.13:34), 'nieuwe tongen' (Marc.16:17), of een 'nieuw gezang' (bv. Openb.14:3).

Vervolgens is het 'nieuw' in de zin van 'het oude vervangend', en als zodanig beter dan het oude. Dit geldt wel in het bijzonder voor datgene wat samenhangt met het verlossingswerk van Christus. Zo moeten we het woord verstaan als het gebruikt wordt voor het verbond (bv. Matt.26:28), de mens (Ef.4:24), de schepping (2Cor.5:17), hemel en aarde (bv. 2Petr.3:13). In Openb.21:5 horen we zelfs hoe God zegt dat Hij álle dingen nieuw maakt. Anders dan in het geval van *neos* drukt dit woord uit dat iets nieuw blijft.

Hiertegenover staat meestal *3299 palaios* 'oud, verouderd', terwijl *neos* een tegenstelling vormt met *679 archaios* 'uit vroeger tijd, oud'.

.1	καινόν	kainon	nieuw (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	καινούς	kainous	nieuw (4 mv m)
.3	καινή	kainē	nieuw (1 ev v)
.4	καινήν	kainēn	nieuw (4 ev v)
.5	καινῆς	kainēs	nieuw (2 ev v)
.6	καινόν	kainon	zie 1
.7	καινοῦ	kainou	nieuw (2 ev m/o)
.8	καινῷ	kainōi	nieuw (3 ev m/o)
.9	καινά	kaina	nieuw (1/4 mv o)

.10	καιναῖς	kainais	nieuw (3 mv v)
.11	καινότερον	kainoteron	nieuwer (4 ev m – 1/4 ev o)

Matt.	9:17	men doet jonge wijn in **nieuwe** zakken en beide blijven samen behouden.	.2
	13:52	die uit zijn voorraad **nieuwe** en oude dingen te voorschijn brengt.	.9
	26:28	SV Want dat is Mijn bloed, het bloed van het **Nieuwe** Testament,	.5°
	26:29	dat Ik haar met u **nieuw** zal drinken in het Koninkrijk mijns Vaders.	.6
	27:60	hij legde het in zijn **nieuw** graf, dat hij in de rots had laten uithouwen,	.8
Marc.	1:27	zeggende: Wat is dit? Een **nieuwe** leer met gezag!	.3
	2:21	anders scheurt de ingezette lap er iets af – het **nieuwe** van het oude –	.6
	2:22	[Maar jonge wijn doet men in **nieuwe** zakken.]	.2°
	14:24	SV Dat is Mijn bloed, het bloed van het **Nieuwe** Testament,	.5°
	14:25	tot op die dag, dat Ik haar **nieuw** zal drinken, in het Koninkrijk Gods.	.6
	16:17	in **nieuwe** tongen zullen zij spreken,	.10
Luc.	5:36	Niemand scheurt een lap van een **nieuw** kledingstuk af ...	.7
		Anders zal hij niet alleen het **nieuwe** scheuren,	.6
		maar de lap van het **nieuwe** zal ook niet passen bij het oude.	.7
	5:38	maar jonge wijn moet men in **nieuwe** zakken doen.	.2
	22:20	Deze beker is het **nieuwe** verbond in mijn bloed,	.3°
Joh.	13:34	Een **nieuw** gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt;	.4
	19:41	En er was ter plaatse ... een hof en in die hof een **nieuw** graf,	.6
Hand.	17:19	Zouden wij ook mogen vernemen, wat dit voor een **nieuwe** leer is, ...?	.3
	17:21	om iets **nieuws** te zeggen of te horen.	.11
1Cor.	11:25	en Hij zeide: Deze beker is het **nieuwe** verbond in mijn bloed,	.3
2Cor.	3:6	om dienaren te zijn van een **nieuw** verbond, niet der letter,	.5
	5:17	Zo is dan wie in Christus is een **nieuwe** schepping;	.3
		het oude is voorbijgegaan, zie, het **nieuwe** is gekomen.	.9
Gal.	6:15	maar of men een **nieuwe** schepping is.	.3
Ef.	2:15	om in Zichzelf, vrede makende, de twee tot één **nieuwe** mens te scheppen,	.1
	4:24	(23) dat gij verjongd wordt ... (24) en de **nieuwe** mens aandoet,	.1
Hebr.	8:8	dat Ik voor het huis Israëls ... een **nieuw** verbond tot stand zal brengen,	.4
	8:13	Als Hij spreekt van een **nieuw** (verbond),	.4
	9:15	En daarom is Hij de middelaar van een **nieuw** verbond,	.5
2Petr.	3:13	Wij verwachten echter naar zijn belofte **nieuwe** hemelen	.2
		en een **nieuwe** aarde, waar gerechtigheid woont.	.4
1Joh.	2:7	Geliefden, ik schrijf u geen **nieuw** gebod, maar een oud gebod,	.4
	2:8	Toch schrijf ik u een **nieuw** gebod, want ... de duisternis gaat voorbij	.4
2Joh.	5	En nu vraag ik u, vrouwe, niet alsof ik u een **nieuw** gebod zou schrijven,	.4°˙
Openb.	2:17	Ik zal hem een witte steen geven en op die steen een **nieuwe** naam geschreven,	.6
	3:12	Ik zal op hem schrijven ... de naam van de stad ..., het **nieuwe** Jeruzalem,	.5
		dat uit de hemel nederdaalt van mijn God, en mijn **nieuwe** naam.	.6
	5:9	zij zongen een **nieuw** gezang, zeggende: Gij zijt waardig de boekrol te nemen	.4
	14:3	en zij zongen een **nieuw** gezang vóór de troon en voor de vier dieren	.4
	21:1	En ik zag een **nieuwe** hemel	.1
		en een **nieuwe** aarde,	.4
	21:2	ik zag de heilige stad, een **nieuw** Jeruzalem, nederdalende uit de hemel,	.4
	21:5	Hij, die op de troon gezeten is, zeide: Zie, Ik maak alle dingen **nieuw**.	.9

2252 **καινότης** **kainotēs**

Het zelfstandig naamwoord *kainotēs* betekent 'nieuwheid'.

Afgeleid van *2250 kainos* 'nieuw' heeft het vooral betrekking op kwaliteit. In het NT vinden we het alleen in samenhang met de verlossing die door Christus teweeggebracht is, in de betekenisschakering 'het oude vervangend', zoals de 'nieuwheid van leven' door de doop (Rom.6:4). In Rom.7:6 staat de 'nieuwheid van de Geest', d.w.z. die bij de Geest hoort tegenover de 'oudheid (*3300 palaiotēs*) van de letter', die bij de letter (van de wet) hoort.

.1 καινότητι kainotēti nieuwheid (3)

Rom. 6:4 opdat ... zo ook wij in **nieuwheid** des levens zouden wandelen.
7:6 zodat wij dienen in de **nieuwe staat** des Geestes en niet in de oude staat

2253 **καίπερ** **kaiper**

Het voegwoord *kaiper* betekent 'ook al, hoewel, ofschoon'.

Eigenlijk is *kaiper* een samenstelling van *2248 kai* 'ook' en *per* dat een voorafgaand woord benadrukt. Gewoonlijk introduceert het een eigenschap of een activiteit op grond waarvan men iets anders zou verwachten dan wat men in feite zegt of beweert. Deze eigenschap of activiteit is in de regel met een deelwoord vermeld, bv. in Hebr.12:17: hij vond geen plaats voor berouw, 'ook' zoekende het onder tranen (d.w.z.: hij vond geen plaats voor berouw, 'ook al' zocht hij het onder tranen).

In Openb.17:8 heeft slechts een deel van de handschriften *kaiper* in de tekst staan. Het is dan de enige plaats in het NT waar *kaiper* niet met een deelwoord verbonden is, maar met een persoonsvorm (*estin* 'het is' in plaats van het te verwachten *ōn* 'zijnde').

.1 καίπερ kaiper hoewel

Fil. 3:4 **Ofschoon** ik voor mij **wel** reden zou hebben om ... vertrouwen te stellen.
Hebr. 5:8 en zo heeft Hij, **hoewel** Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd
7:5 **hoewel** dezen uit de lendenen van Abraham zijn voortgekomen;
12:17 toen vond hij geen plaats voor berouw, **hoewel** hij het onder tranen zocht.
2Petr. 1:12 **hoewel** gij het weet en in de waarheid, die bij u is, versterkt zijt.
Openb.17:8 SV ziende het beest, dat was en niet is, **hoewel** het is. °°

2254 **καιρός** **kairos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kairos* betekent (1) '(het) juiste punt, (de) juiste maat', en (2) '(juiste) tijd, gelegenheid, (bepaalde) tijd'.

In het NT komen we alleen de tweede betekenis tegen, allereerst in de zin van 'de geschikte tijd of gelegenheid', bijvoorbeeld om iemand te ontvangen (Hand.24:25), of om te spreken (Col.4:5,6). Hiertoe behoort ook een woordverbinding als 'tijd van het welbehagen' in 2Cor.6:2. In het meervoud komt het neer op 'gunstige omstandigheden' (bv. Hand.1:7 en 1Thess.5:1, gecombineerd met het meervoud van *4862 chronos* 'tijd, tijdsduur').

Ten tweede geeft het aan 'de voor iets bepaalde of bestemde tijd', bv. 'de tijd van de vijgen' (Marc.11:13, vgl. Matt.21:34), 'de tijd van de rechtzetting of het herstel' (Hebr.9:10), 'de tijd van de doden om geoordeeld te worden' (Openb.11:18), 'de tijden der heidenen' (Luc.21:24); vergelijk ook uitdrukkingen als 'op tijd' (bv. Matt.21:41), en de '(feest)tijden' in Gal.4:10. Met name komt het woord in deze betekenis voor met betrekking tot het aanbreken van de eindtijd en de messiaanse tijd (bv. Rom.13:11; 1Petr.1:5). Zo horen we spreken over 'de tekenen der tijden' die we moeten leren onderscheiden (Matt.16:3, vgl. 'de volheid der tijden' in Ef.1:10), en spoort Jezus aan tot waakzaamheid, omdat niemand weet wanneer het de tijd is van Zijn wederkomst (Marc.13:33, vgl. 1:15).

Vergelijk voor de betekenis behalve het reeds genoemde *chronos* ook *4919 hōra* 'tijd (zoals in de natuur gegeven); seizoen; uur; tijdstip'.

.1	καιρός	kairos	tijd (1)
.2	καιρόν	kairon	tijd (4)
.3	καιροῦ	kairou	tijd (2)
.4	καιρῷ	kairōi	tijd (3)
.5	καιροί	kairoi	tijden (1)
.6	καιρούς	kairous	tijden (4)
.7	καιρῶν	kairōn	tijden (2)
.8	καιροῖς	kairois	tijden (3)

Matt.	8:29	Zijt Gij hier gekomen om ons vóór de **tijd** te pijnigen?	.3
	11:25	Te dien **tijde** hief Jezus aan en zeide: Ik dank U, Vader,	.4
	12:1	Te dien **tijde** ging Jezus op de sabbat door de korenvelden	.4
	13:30	En in de oogst**tijd** zal ik ... zeggen: Haalt eerst het onkruid bijeen	.4
	14:1	In die **tijd** hoorde Herodes, de viervorst, wat van Jezus verteld werd,	.4
	16:3	maar kunt gij het de tekenen der **tijden** niet?]	.7°
	21:34	Toen nu de **tijd** der vruchten naderde, zond hij zijn slaven	.1
	21:41	andere pachters, die hem de vruchten op **tijd** zullen afleveren.	.8
	24:45	om hun op **tijd** hun voedsel te geven?	.4
	26:18	zegt tot hem: De Meester zegt: Mijn **tijd** is nabij;	.1
Marc.	1:15	De **tijd** is vervuld en het Koninkrijk Gods is nabijgekomen.	.1
	10:30	of hij ontvangt honderdvoudig terug: nu, in deze **tijd**,	.4
	11:13	vond Hij er niets aan dan bladeren; want het was de **tijd** niet voor vijgen.	.1°*
	12:2	En hij zond op zijn **tijd** een slaaf naar de pachters	.4
	13:33	Ziet toe, blijft waakzaam. Want gij weet niet, wanneer het de **tijd** is.	.1
Luc.	1:20	mijn woorden ..., die op hun **tijd** in vervulling zullen gaan.	.2
	4:13	week hij van Hem tot een **bestemde tijd**.	.3
	8:13	en dezen hebben geen wortel, zij geloven voor een **tijd**	.2
		en in een **tijd** van beproeving worden zij afvallig.	.4
	12:42	om hun op **tijd** hun deel te geven?	.4
	12:56	waarom onderkent gij deze **tijd** niet?	.2
	13:1	Terzelfder **tijd** kwamen enigen tot Hem met het bericht over de Galileeërs,	.4
	18:30	of hij zal vele malen meer ontvangen in deze **tijd**	.4
	19:44	omdat gij de **tijd** niet hebt opgemerkt, dat God naar u omzag.	.2
	20:10	En toen het de **tijd** was, zond hij een slaaf tot de pachters,	.4
	21:8	Want velen zullen ... zeggen: Ik ben het, en: De **tijd** is nabij.	.1
	21:24	totdat de **tijden** der heidenen zullen vervuld zijn.	.5

	21:36	Waakt te allen **tijde**, biddende, dat gij in staat moogt wezen te ontkomen	.4
Joh.	5:4	Want van tijd tot **tijd** daalde een engel des Heren neder in het bad;	.2°
	7:6	Jezus dan zeide tot hen: Mijn **tijd** is nog niet gekomen,	.1
		maar uw **tijd** is steeds bereid.	.1
	7:8	Ik ga niet op naar dit feest, omdat mijn **tijd** nog niet vervuld is.	.1
Hand.	1:7	Hij zeide tot hen: Het is niet uw zaak de tijden of **gelegenheden** te weten,	.6
	3:19	opdat er **tijden** van verademing mogen komen van het aangezicht des Heren,	.5
	7:20	Te dien **tijde** werd Mozes geboren en hij was schoon voor God;	.4
	12:1	En omstreeks die **tijd** sloeg koning Herodes de hand aan sommigen	.2
	13:11	en gij zult een **tijd** lang blind zijn en de zon niet zien.	.3
	14:17	door u van de hemel regen en vruchtbare **tijden** te geven	.6
	17:26	en Hij heeft de hun toegemeten **tijden** en de grenzen ... bepaald,	.6
	19:23	En omstreeks dat **tijdstip** ontstond er geen geringe opschudding	.2
	24:25	wanneer ik nog eens **gelegenheid** heb, zal ik u wel weder ontbieden;	.2
Rom.	3:26	om zijn rechtvaardigheid te tonen, in de tegenwoordige **tijd**,	.4
	5:6	zo zeker als Christus ... te zijner **tijd** voor goddelozen is gestorven.	.2
	8:18	dat het lijden van de tegenwoordige **tijd** niet opweegt tegen de heerlijkheid,	.3
	9:9	omstreeks deze **tijd** zal Ik komen en Sara zal een zoon hebben.	.2
	11:5	Zo is er dan ook in de tegenwoordige **tijd** een overblijfsel gelaten	.4
	12:11	in ijver onverdroten, vurig van geest, dient de Here.	.4°°
	13:11	Gij verstaat immers de **tijd** wel, dat het thans voor u de ure is	.2
1Cor.	4:5	Daarom, velt geen oordeel vóór de **tijd**, dat de Here komt,	.3
	7:5	tenzij met onderling goedvinden (en) voor een **bepaalde tijd**,	.2
	7:29	Dit bedoel ik, broeders: de **tijd** is kort.	.1
2Cor.	6:2	want Hij zegt: ten **tijde** des welbehagens heb Ik u verhoord ...;	.4
		zie, nú is het de **tijd** des welbehagens, zie, nú is het de dag des heils.	.1
	8:13	(14) ... kome uw overvloed voor het ogenblik hun gebrek ten goede,	.4
		letterlijk: kome uw overvloed voor de **tijd** van nu ... ten goede,	
Gal.	4:10	Dagen, maanden, **vaste tijden** en jaren neemt gij waar.	.6
	6:9	wanneer het eenmaal **tijd** is, zullen wij oogsten, als wij niet verslappen.	.4
	6:10	Laten wij dus, daar wij de **gelegenheid** hebben, doen wat goed is voor allen,	.2
Ef.	1:10	ter voorbereiding van de volheid der **tijden**,	.7
	2:12	dat gij te dien **tijde** zonder Christus waart,	.4
	5:16	u de **gelegenheid** ten nutte makende, want de dagen zijn kwaad.	.2
	6:18	En bidt daarbij met aanhoudend bidden en smeken bij elke **gelegenheid**	.4
Col.	4:5	maakt u de **gelegenheid** ten nutte.	.2
1Thess.	2:17	die een **tijd**lang naar het oog ... van u beroofd zijn geweest,	.2
	5:1	Maar over de tijden en **gelegenheden**, broeders, is het niet nodig,	.7
2Thess.	2:6	totdat hij zich openbaart op zijn **tijd**.	.4
1Tim.	2:6	en daarvan wordt getuigd te juister **tijd**.	.8
	4:1	de Geest zegt nadrukkelijk, dat in latere **tijden** sommigen zullen afvallen	.8
	6:15	welke te zijner **tijd** de zalige en enige Heerser zal doen aanschouwen,	.8
2Tim.	3:1	Weet wel, dat er in de laatste dagen zware **tijden** zullen komen:	.5
	4:3	er komt een **tijd**, dat (de mensen) de gezonde leer niet ... zullen verdragen,	.1
	4:6	en het **tijdstip** van mijn verscheiden staat voor de deur.	.1
Tit.	1:3	(2) terwijl Hij te zijner **tijd** zijn woord heeft openbaar gemaakt	.8
Hebr.	9:9	Dit was een zinnebeeld voor de tegenwoordige **tijd**,	.2
	9:10	bepalingen voor het vlees ..., opgelegd tot de **tijd** van het herstel.	.3

Hebr.	11:11	om moeder te worden, en dat ondanks haar hoge leef**tijd**,	.2
	11:15	zouden zij **gelegenheid** gehad hebben terug te keren;	.2
1Petr.	1:5	welke gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste **tijd**.	.4
	1:11	op welke of hoedanige **tijd** de Geest van Christus in hen doelde,	.2
	4:17	Want het is nu de **tijd**, dat het oordeel begint bij het huis Gods;	.1
	5:6	opdat Hij u verhoge te **zijner tijd**.	.4
Openb.	1:3	want de **tijd** is nabij.	.1
	11:18	uw toorn is gekomen en de **tijd** voor de doden om geoordeeld te worden	.1
	12:12	wetende, dat hij weinig **tijd** heeft.	.2
	12:14	waar zij onderhouden wordt buiten het gezicht van de slang, een **tijd**	.2
		en **tijden**	.6
		en een halve **tijd**.	.3
	22:10	Verzegel de woorden van de profetie ... niet, want de **tijd** is nabij.	.1

2255 κaίτοι kaitoi

Het voegwoord *kaitoi* betekent 'al moet ik toegeven dat, alhoewel, en toch'.

Samengesteld uit *2248 kai* 'en; ook, zelfs' met het element *-toi*, dat aangeeft dat men min of meer aansluit bij de woorden of gedachten van de toehoorder, introduceert het gewoonlijk een opmerking die in een richting wijst die tegengesteld is aan wat men zelf net gezegd heeft, een opmerking die de volledige geldigheid van wat men zelf net gezegd heeft, weer een beetje terugneemt, afzwakt of nuanceert. In Hand. 14:17 bijvoorbeeld spreken Paulus en Barnabas de menigte in Lystra toe met onder andere: 'God heeft alle volkeren hun gang laten gaan, alhoewel: Hij heeft Zich niet onbetuigd gelaten door wel te doen'. Hier wijst het feit dat God Zich niet onbetuigd liet, in de richting van de gedachte dat Hij Zich met alle volkeren bemoeide, terwijl het feit dat Hij de volkeren hun gang liet gaan, in de tegenovergestelde richting wijst.

.1 καίτοι kaitoi alhoewel

Hand.	14:17	**en toch** heeft Hij Zich niet onbetuigd gelaten door wel te doen,	··
Hebr.	4:3	**en toch** waren zijn werken van de grondlegging der wereld af gereed.	

2256 καίτοιγε kaitoige

Het voegwoord *kaitoige* betekent 'al moet ik toegeven dat, alhoewel, en toch'.

Als samenstelling van *2255 kaitoi* en *943 ge* dat een voorafgaand woord benadrukt, is *kaitoige* iets nadrukkelijker dan *kaitoi*. Zie voor de betekenis verder bij *2255 kaitoi*.

.1 καίτοιγε kaitoige alhoewel

Joh.	4:2	– **ofschoon** Jezus niet zelf doopte, maar zijn discipelen –	
Hand.	14:17	**en toch** heeft Hij Zich niet onbetuigd gelaten door wel te doen,	°°
	17:27	**hoewel** Hij niet ver is van een ieder van ons.	°°

2257	καίω	kaiō

Het werkwoord *kaiō* betekent (1) 'in brand steken, aansteken, doen branden', en (2) '(doen) verbranden'.

Het wordt gebruikt voor het aansteken van vuur (bv. Hebr.12:18) en licht (bv. Matt.5:15). In overdrachtelijke zin kan van een hart gezegd worden dat het in brand gezet wordt (Luc.24:32).

De tweede betekenis houdt een verwoestende werking in: 'door brand vernietigen' (bv. Matt.13:40).

.1	καίουσιν	kaiousin	zij doen branden – doende branden (3 mv m/o)
.2	καιόμενος	kaiomenos	brandend (1 ev m; med)
.3	καιόμενοι	kaiomenoi	brandend (1 mv m; med)
.4	καιομένη	kaiomenē	brandend (1 ev v; med)
.5	καιομένην	kaiomenēn	brandend (4 ev v; med)
.6	καιομένῃ	kaiomenēi	brandend (3 ev v; med)
.7	καιόμεναι	kaiomenai	brandend (1 mv v; med)
.8	καιόμενον	kaiomenon	brandend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.9	καίεται	kaietai	hij wordt verbrand (med)
.10	καυθήσωμαι	kauthēsōmai	(dat) ik verbrand word (aor pass)
.11	κεκαυμένῳ	kekaumenōi	in brand gestoken (3 ev m/o; med)
.[12]	καυθήσομαι	kauthēsomai	ik zal worden verbrand (pass)
.[13]	καιομένης	kaiomenēs	brandend (2 ev v; med)

Matt.	5:15	Ook **steekt men** geen lamp **aan** en zet haar onder de korenmaat,	.1
	13:40	Zoals nu het onkruid verzameld **wordt** en met vuur **verbrand**,	.9''
Luc.	12:35	Laten uw lendenen omgord zijn en uw lampen **brandende**.	.3
	24:32	Was ons hart niet **brandende** in ons, terwijl Hij onderweg tot ons sprak ...?	.4
Joh.	5:35	Hij was de **brandende** en schijnende lamp	.2
	15:6	en men verzamelt ze en werpt ze in het vuur en **zij worden verbrand**.	.9
1Cor.	13:3	en al ware het, dat ik mijn lichaam gaf om te worden verbrand,	.10/.[12]
		letterlijk: ..., dat ik mijn lichaam geef opdat **ik word verbrand**,	
Hebr.	12:18	Want gij zijt niet genaderd tot een tastbaar en **brandend** vuur,	.11
Openb.	4:5	en zeven vurige fakkels **brandden** voor de troon;	.7
	8:8	er werd iets als een grote berg, **brandend** van vuur, in de zee geworpen,	.8
	8:10	en er viel een grote ster, **brandend** als een fakkel, uit de hemel,	.2
	9:2	en er steeg rook op uit de put, als de rook van een grote oven;	.[13]''
	19:20	in de poel des vuurs, **die** van zwavel **brandt**.	.5/.[13]
	21:8	hun deel is in de poel, **die brandt** van vuur en zwavel:	.6

2258	κἀκεῖ	kakei

Het samengesteld woord *kakei* betekent (1) 'en daar', en (2) 'ook daar'.

Het is samengetrokken uit *2248 kai* 'en; ook', en *1407 ekei* 'daar'. Al naar gelang het element *kai* in het zinsverband moet opgevat worden als een verbindend voegwoord ('en') of een bij-

woord ('ook'), hebben we te doen met de eerste betekenis (bv. Matt.28:10) of met de tweede (bv. Hand.17:13).

.1 κἀκεῖ kakei en daar

Matt. 5:23 Wanneer gij dan uw gave brengt naar het altaar **en** u **daar** herinnert, °°
10:11 onderzoekt wie het daarin waard is, **en** blijft **daar** tot uw vertrek.
28:10 bericht ..., dat zij naar Galilea gaan, **en daar** zullen zij Mij zien. °°
Marc. 1:35 en Hij ging heen naar een eenzame plaats **en** bad **aldaar**.
1:38 Laten wij elders heengaan, ..., opdat Ik **ook daar** predike; °°
Joh. 11:54 **en** Hij bleef **daar** met zijn discipelen.
Hand. 14:7 (6) namen zij de wijk ... (7) **en** verkondigden **daar** ... het evangelie.
17:13 kwamen zij **ook daar** de scharen opzetten en verontrusten.
22:10 **en daar** zal u gezegd worden al hetgeen u opgelegd is om te doen.
25:20 om daar over deze dingen terecht te staan.
letterlijk: om **daar ook** over deze dingen terecht te staan.
27:6 **En daar** vond de hoofdman een schip uit Alexandrië, dat naar Italië voer,

2259 κἀκεῖθεν kakeithen

Het samengesteld woord *kakeithen* betekent (1) 'en vandaar', en (2) 'ook vandaar', en (3) 'en van toen af'.

Van dit woord, dat samengetrokken is uit *2248 kai* 'en; ook', en *1408 ekeithen* 'vandaar; van toen af', komt de eerste betekenis het meest voor, vooral bij de beschrijving van de zendingsreizen in Handelingen (bv. 14:26). De tweede betekenis, waarbij *kai* niet een verbindend voegwoord is ('en') maar een bijwoord '(ook'), komt alleen in Hand.27:12 in een deel van de handschriften voor. Eén keer vinden we het in de derde betekenis (Hand.13:21), waarbij *ekeithen* niet van plaats, maar van tijd gebruikt wordt, zoals vaker bij dit soort woorden voorkomt.

.1 κἀκεῖθεν kakeithen en vandaar

Marc. 9:30 **En** zij gingen **vandaar** weg en reisden door Galilea. ··
10:1 **En** Hij stond op en vertrok **vandaar** naar het gebied van Judea °°
Luc. 11:53 **En** toen Hij **van die plaats** vertrok, begonnen de schriftgeleerden ··
Hand. 7:4 **En** nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem **vandaar** over
13:21 **En van toen af** vroegen zij om een koning en God gaf hun Saul,
14:26 **en vandaar** voeren zij naar Antiochië,
16:12 **en vandaar** naar Filippi, dat de eerste stad is van dit deel ··
20:15 **en, vandaar** weggevaren, kwamen wij de volgende dag voor Chios
21:1 en de dag daarna op Rodos **en vandaar** op Patara.
27:4 **En vandaar** afgevaren, voeren wij onder Cyprus langs,
27:12 SV vond het merendeel geraden **ook vandaar** te varen, °°
28:15 **En vandaar** kwamen de broeders ... ons tot Forum Appii ... tegemoet,

2260	**κἀκεῖνος**	**kakeinos**

Het samengesteld woord *kakeinos* betekent (1) 'en die/dat (daarginds)', en (2) 'ook die/dat (daarginds)'.

Samengetrokken uit *2248 kai* 'en; ook', en *1409 ekeinos* 'die/dat (daarginds)' vinden we het, in overeenstemming met de beide gebruiksmogelijkheden van het eerste element, op twee manieren. Het tweede element in deze samentrekking staat in het NT steeds zelfstandig, waarbij het vertaald kan worden met een (benadrukt) persoonlijk voornaamwoord ('híj', 'zíj', enz.). De eerste betekenis komt het meeste voor (bv. Marc.12:4 'en die', Matt.15:18 'en dat', Luc.22:12 'en híj'). Wanneer het element *kai* geen verbindend voegwoord maar bijwoord is, hebben we te maken met de tweede betekenis (bv. Joh.10:16 'ook die', Rom.11:23 'ook zíj').

.1	κἀκεῖνος	kakeinos	en die (1 ev m)
.2	κἀκεῖνον	kakeinon	en die (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	κἀκεῖνοι	kakeinoi	en die (1 mv m)
.4	κἀκείνους	kakeinous	en die (4 mv m)
.5	κἀκείνοις	kakeinois	en die (3 mv m/o)
.6	κἀκεῖνα	kakeina	en die (1/4 mv o)

Matt.	15:18	Maar wat de mond uitgaat, komt uit het hart, **en dat** maakt de mens onrein.	.6
	20:4	**en** hij zeide **tot hen**: Gaat ook gij in de wijngaard	.5°°
	23:23	(24) Dit moest men doen **en het andere** niet nalaten.	.6
Marc.	12:4	weder zond hij tot hen een andere slaaf **en die** sloegen zij op het hoofd	.2
	12:5	En hij zond een andere **en die** doodden zij, en nog vele anderen,	.2
	16:11	**En** toen **zij** hoorden, dat Hij leefde ..., geloofden zij het niet.	.3
	16:13	En **ook die** gingen heen om het aan de anderen te berichten.	.3
Luc.	11:7	**en** dat dan **hij**, die binnen is, zou antwoorden ...: Val mij niet lastig,	.1
	11:42	Dit moest men doen **en het andere** niet nalaten.	.6
	20:11	Maar hij ging voort en zond een andere slaaf. Zij sloegen **ook die**,	.2
	22:12	**En hij** zal u een grote bovenzaal wijzen, van alles voorzien:	.1
Joh.	6:57	zo zal **ook hij**, die Mij eet, leven door Mij.	.1
	7:29	Ik ken Hem, want Ik kom van Hem **en Hij** heeft Mij gezonden.	.1
	10:16	**ook die** moet Ik leiden en zij zullen naar mijn stem horen	.6
	14:12	de werken, die Ik doe, zal **hij ook** doen, en grotere nog dan deze,	.1
	17:24	– Ik wil, dat, waar Ik ben, **ook zij** bij Mij zijn,	.3
	19:35	**en hij** weet, dat hij de waarheid spreekt, opdat ook gij gelooft.	.1°°
Hand.	5:37	maar **ook deze** is omgekomen en zijn gehele aanhang is uiteengeslagen.	.1
	15:11	geloven wij behouden te worden op dezelfde wijze als zij. letterlijk: ... op een wijze als **ook zij** (behouden te worden).	.3
	18:19	**en hen** daar achterlatende, ging hij zelf naar de synagoge	.4°°
Rom.	11:23	Maar **ook zij** zullen ... weder geënt worden;	.3**
1Cor.	10:6	opdat wij geen lust tot het kwade zouden hebben, zoals zij die hadden. letterlijk: ..., zoals **ook zij** die hadden.	.3
2Tim.	2:12	indien wij Hem zullen verloochenen, zal **ook Hij** ons verloochenen;	.1
Hebr.	4:2	Want ook ons is het evangelie verkondigd evenals hun, letterlijk: Want ook ons is het evangelie verkondigd evenals **ook hun**,	.3

2261	κακία	kakia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kakia* betekent (1) 'slechtheid, en (2) '(het) kwaad, onheil'.

Afgeleid van *2268 kakos* 'slecht' komt de betekenis 'slechtheid' in kwalitatieve zin alleen in het buitenbijbelse Grieks voor. In het NT is het doorgaans de aanduiding voor slechtheid in morele zin, het slecht handelen en denken (bv. 1Cor.14:20). Het tegendeel hiervan is *644 aretē* 'deugd, voortreffelijkheid' (zie 1Petr.2:1 en 9). In deze zin komt het nogal eens in opsommingen van slechte eigenschappen en daden voor (bv. Col.3:8).

De tweede betekenis, waarvoor de klassieke schrijvers de zelfstandig gebruikte onzijdige vorm van *2268 kakos* 'slecht' hebben, houdt in een concreet kwaad dat men ondergaat, het onheil of leed (Matt.6:34).

.1	κακία	kakia	slechtheid (1)
.2	κακίαν	kakian	slechtheid (4)
.3	κακίας	kakias	slechtheid (2 ev – 4 mv)
.4	κακίᾳ	kakiāi	slechtheid (3)

Matt.	6:34	elke dag heeft genoeg aan zijn eigen **kwaad**.	.1
Hand.	8:22	Bekeer u van deze uw **boosheid** en bid de Here,	.3
Rom.	1:29	vervuld van allerlei onrechtvaardigheid, boosheid, hebzucht en **slechtheid**,	.4
1Cor.	5:8	niet met oud zuurdeeg, noch met zuurdeeg van **slechtheid** en boosheid,	.3
	14:20	Broeders, weest geen kinderen in het verstand, maar in de **boosheid**;	.4
Ef.	4:31	gevloek worde uit uw midden gebannen, evenals alle **kwaadaardigheid**.	.4
Col.	3:8	thans moet ook gij dit alles wegdoen: toorn, heftigheid, **kwaadaardigheid**,	.2
Tit.	3:3	levende in **boosheid** en nijd, hatelijk en elkander hatende.	.4
Jac.	1:21	Legt dus af alle vuilheid en alle uitwas van **boosheid**	.3
1Petr.	2:1	Legt dan af alle **kwaadwilligheid**, alle bedrog, huichelarij, afgunst	.2
	2:16	die de vrijheid misbruiken tot dekmantel voor hun **kwaadwilligheid**,	.3

2262	κακοήθεια	kakoētheia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kakoētheia* betekent 'kwaadaardigheid, boosaardigheid'.

Afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *kakoēthēs* 'slecht van aard' – dat samengesteld is uit *2268 kakos* 'slecht' en *2032 ēthos* 'gewoonte, gebruik, zede' – geeft het aan 'slechtheid uit gewoonte' (Rom.1:29).

.1	κακοηθείας	kakoētheias	kwaadaardigheid (2 ev – 4 mv)

Rom.	1:29	vol nijd, moord, twist, list en **kwaadaardigheid**;	

2263	κακολογέω	kakologeō

Het werkwoord *kakologeō* betekent (1) 'kwaadspreken (van), belasteren', en (2) 'verwensen, vervloeken'.

Allereerst houdt het in 'slecht spreken over' iemand of iets (zie Marc.9:39 en Hand.19:9). De tweede, sterkere betekenis vinden we in het oudtestamentische citaat in Matt.15:4 en Marc.7:10.
Het is een afleiding van het niet in het NT voorkomende bijvoeglijk naamwoord *kakologos* 'kwaadsprekend' (zie *2268 kakos* 'slecht, kwaad' en *2673 legō* 'zeggen')

.1	κακολογῶν	kakologōn	kwaadsprekend (1 ev m)
.2	κακολογοῦντες	kakologountes	kwaadsprekend (1 mv m)
.3	κακολογῆσαι	kakologēsai	kwaadspreken (aor)

Matt.	15:4	en: **Wie** vader of moeder **vervloekt**, zal de dood sterven.	.1
Marc.	7:10	en: **Wie** vader of moeder **vervloekt**, zal de dood sterven.	.1
	9:39	die ... kort daarna **smadelijk van** Mij zal kunnen **spreken**.	.3
Hand.	19:9	toen sommigen verhard ... bleven **en** ... **kwaad bleven spreken van** de weg,	.2

2264 κακοπάθεια kakopatheia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kakopatheia* betekent '(het) ondergaan van kwaad of onheil, (het) lijden'.
Als afleiding van *2265 kakopatheō* 'kwaad of onheil ondergaan, lijden' kan het zowel betrekking hebben op het ondergaan van kwaad of leed, als op het verduren en uithouden daarvan (Jac.5:10).

.1	κακοπαθείας	kakopatheias	(het) ondergaan van kwaad (2 ev – 4 mv)

Jac.	5:10	Broeders, neemt tot een voorbeeld van **gelatenheid** en geduld de profeten,

2265 κακοπαθέω kakopatheō

Het werkwoord *kakopatheō* betekent 'kwaad of onheil ondergaan, lijden'.
Het wordt zowel gebruikt voor het constateren dat iemand kwaad ondergaat, dat wil zeggen leed en ellende ondervindt (2Tim.2:9 en Jac.5:13), als voor het uithouden en volhouden in zo'n situatie (2Tim.2:3 en 4:5).
Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende bijvoeglijk naamwoord *kakopathēs* 'kwaad ondergaand, lijdend', dat is samengesteld uit *2268 kakos* 'slecht' en de stam *path-* van *3434 paschō* 'ervaren, ondergaan; lijden'. Vergelijk ook *3286 pathos* 'wat men ondergaat; (het) lijden'.

.1	κακοπαθῶ	kakopathō	ik onderga kwaad – (dat) ik kwaad onderga
.2	κακοπαθεῖ	kakopathei	hij ondergaat kwaad
.3	κακοπάθησον	kakopathēson	onderga kwaad! (aor)

2Tim.	2:3	**Lijd** met de anderen als een goed soldaat van Christus Jezus.	.3°°
	2:9	waarvoor **ik kwaad lijd** en zelfs boeien draag als een misdadiger.	.1
	4:5	Blijf gij echter nuchter onder alles, **aanvaard het lijden**,	.3
Jac.	5:13	**Heeft** iemand onder u **leed te dragen**? Laat hij bidden.	.2

2266	κακοποιέω	kakopoieō

Het werkwoord *kakopoieō* betekent 'slecht doen, kwaad doen'.
Tegenover dit woord staat in het NT steeds *6 agathopoieō* 'goed doen'.
Het is een afleiding van *2267 kakopoios* 'kwaad doende'.

.1	κακοποιῶν	kakopoiōn	kwaad doend (1 ev m)
.2	κακοποιοῦντας	kakopoiountas	kwaad doend (4 mv m)
.3	κακοποιῆσαι	kakopoiēsai	kwaad doen (aor)

Marc. 3:4	Is het geoorloofd op de sabbat goed te doen of **kwaad te doen**, ...?	.3
Luc. 6:9	of het geoorloofd is op de sabbat goed te doen of **kwaad te doen**,	.3
1Petr. 3:17	Want het is beter te lijden, ..., goed doende dan **kwaad doende**.	.2
3Joh. 11	Wie goed doet, is uit God, (maar) **wie kwaad doet**, heeft God niet gezien.	.1

2267	κακοποιός	kakopoios

Het bijvoeglijk naamwoord *kakopoios* betekent 'kwaad doende'.
Anders dan *2269 kakourgos* 'slecht handelend, misdadig' wijst het eerder op iemand die incidenteel kwaad doet. Het komt in het NT alleen zelfstandig voor, in de betekenis 'kwaaddoener, boosdoener' (bv. 1Petr.4:15).
Het is afgeleid van *2268 kakos* 'slecht, kwaad' en *3627 poieō* 'doen'.

.1	κακοποιός	kakopoios	kwaad doend (1 ev m/v)
.2	κακοποιῶν	kakopoiōn	kwaad doend (2 mv m/v/o)

Joh.	18:30	Indien Hij geen **boosdoener** was, zouden wij Hem niet aan u overleveren!	.1 °°
1Petr.	2:12	nader toeziende op datgene, waarin zij u als **boosdoeners** belasteren,	.2
	2:14	als door hem gezonden tot bestraffing van **boosdoeners**,	.2
	3:16	SV in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van **kwaaddoeners**,	.2 °
	4:15	Laat dus niemand uwer moeten lijden als moordenaar, of dief, of **boosdoener**,	.1

2268	κακός	kakos

Het bijvoeglijk naamwoord *kakos* betekent 'slecht'.
Als het tegengestelde van *9 agathos* 'goed' betekent het in eerste instantie 'slecht' in kwalitatieve zin, ondeugdelijk of ongeschikt voor het betreffende doel. Zo wordt het gebruikt voor slaven (Matt.24:48) en arbeiders (Fil.3:2), en voor een gezwel (Openb.16:2). Het wordt in deze zin ook zelfstandig gebruikt voor 'het kwade', namelijk wat voor iemand in een situatie slecht of verkeerd is, zoals lichamelijk kwaad dat iemand ondervindt (Hand.28:5), een belediging of verongelijking die iemand is aangedaan, vooral in de verbinding '(iemand) kwaad doen' (bv. Hand.16:28), en het bekende 'vergeld geen kwaad met kwaad' (bv. 1Petr.3:9). Bovendien kan het aangeven datgene wat kwaad teweegbrengt (Jac.3:8 over de tong). In het meervoud – 'kwade (dingen)' – staat het voor al het kwaad dat iemand treft (bv. Luc.16:25).

In een passage als 1Petr.3:9-12 ziet men de overgang van de nuance zoals in de vorige alinea geschetst naar het gebied van het innerlijk leven, waar beslissingen omtrent goed en kwaad (zie Hebr.5:14) worden genomen, het morele, de ethiek. Hierbij gaat het om verkeerde handelingen en gedachten. Met betrekking tot personen komt het in deze zin in het NT alleen zelfstandig gebruikt voor, 'de slechte', degene die slecht handelt (Matt.21:41; Openb.2:2; maar vgl. Tit.1:12 'kwade beesten' over mensen). Ook met het menselijk handelen en denken verbonden zaken kunnen slecht genoemd worden: samensprekingen (1Cor.15:33), overleggingen (Marc.7:21), en begeerte (Col.3:5). In deze nuance komt het vooral zelfstandig voor, zowel in min of meer juridische zin als concrete overtreding van een wet, een fout (bv. Marc.15:14; Hand.23:9), als in de zin van moreel verkeerde handelwijze, 'het kwade' (bv. Rom.1:30; 3Joh.11). Het meervoud wordt in dit geval gebruikt voor 'kwade of slechte daden' (bv. Rom.3:8; 1Cor.10:6).

Vergelijk voor de betekenis *3657 ponēros* 'slecht, boosaardig', dat veel meer aanduiding is dat iets of iemand uit zichzelf slecht is, verderfelijk, terwijl *kakos* in aanzet aangeeft dat het goede ontbreekt. Zelfs in de morele nuance gaat het bij dít woord veeleer om incidenteel kwaad.

.1	κακός	kakos	slecht (1 ev m)
.2	κακοί	kakoi	slecht (1 mv m)
.3	κακούς	kakous	slecht (4 mv m)
.4	κακῶν	kakōn	slecht (2 mv m/v/o)
.5	κακήν	kakēn	slecht (4 ev v)
.6	κακαί	kakai	slecht (1 mv v)
.7	κακῶν	kakōn	zie 4
.8	κακόν	kakon	slecht (4 ev m – 1/4 ev o)
.9	κακοῦ	kakou	slecht (2 ev m/o)
.10	κακά	kaka	slecht (1/4 mv o)
.11	κακῶν	kakōn	zie 4
.[12]	κακῷ	kakōi	slecht (3 ev m/o)

Matt.	21:41	Zij zeiden tot Hem: Een kwade dood zal hij die **kwaden** doen sterven	.3
	24:48	Maar als die slaaf **slecht** was, en in zijn hart zou zeggen:	.1
	27:23	Hij zeide: Wat heeft Hij dan toch voor **kwaad** gedaan?	.8
Marc.	7:21	van binnenuit, uit het hart der mensen, komen de **kwade** overleggingen,	.2
	15:14	Pilatus zeide tot hen: Wat heeft Hij dan voor **kwaad** gedaan?	.8°˙
Luc.	16:25	herinner u, hoe gij het goede ... hebt ontvangen en ... Lazarus het **kwade**;	.10
	23:22	Wat heeft deze dan toch voor **kwaad** gedaan? Ik heb niets in Hem gevonden,	.8
Joh.	18:23	geef aan wat **verkeerd** was, maar indien het goed was, waarom slaat gij Mij?	.9
	18:30	Indien Hij geen **boos**doener was, zouden wij Hem niet aan u overleveren!	.8˙˙
Hand.	9:13	hoeveel **kwaad** hij uw heiligen te Jeruzalem aangedaan heeft;	.10
	16:28	Maar Paulus riep met luider stem: Doe uzelf geen **kwaad**,	.8
	23:9	Wij vinden generlei **kwaad** in deze mens!	.8
	28:5	hij schudde het dier af in het vuur, zonder enig **letsel** te ondervinden;	.8
Rom.	1:30	grootsprekers, vindingrijk in het **kwaad**, hun ouders ongehoorzaam;	.4
	2:9	ieder levend mens, die het **kwade** bewerkt, eerst de Jood en ook de Griek;	.8
	3:8	Laten wij het **kwade** doen, opdat het goede eruit voortkome?	.10
	7:19	maar wat ik niet wens, het **kwade**, dat doe ik.	.8
	7:21	als ik het goede wens te doen, is het **kwade** bij mij aanwezig;	.8
	9:11	toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch **kwaad** hadden gedaan	.8°°

Rom.	12:17	Vergeldt niemand **kwaad**	.8
		met **kwaad**; hebt het goede voor met alle mensen.	.9
	12:21	Laat u niet overwinnen door het **kwade**,	.9
		maar overwin het **kwade** door het goede.	.8
	13:3	maar wel, als hij **verkeerd** handelt.	.11/.[12]
	13:4	Maar indien gij **kwaad** doet, wees dan bevreesd;	.8
		als toornende wreekster voor hem, die **kwaad** bedrijft.	.8
	13:10	De liefde doet de naaste geen **kwaad**;	.8
	14:20	het is **verkeerd** voor een mens, als hij door zijn eten tot aanstoot is.	.8
	16:19	niet alleen wijs ... tot het goede, maar ook onbesmet van het **kwade**.	.8
1Cor.	10:6	opdat wij geen lust tot het **kwade** zouden hebben, zoals zij die hadden.	.4
	13:5	zij wordt niet verbitterd, zij rekent het **kwade** niet toe.	.8
	15:33	Misleidt uzelf niet; **slechte** omgang bederft goede zeden.	.6
2Cor.	5:10	naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij **kwaad**.	.8 °°
	13:7	Ja, wij bidden tot God, dat gij generlei **kwaad** zult doen,	.8
Fil.	3:2	Let op de honden, let op de **slechte** arbeiders, let op de versnijdenis!	.3
Col.	3:5	hoererij, onreinheid, hartstocht, **boze** begeerte en de hebzucht,	.5
1Thess.	5:15	Ziet toe, dat niemand **kwaad**	.8
		met **kwaad** vergelde, maar jaagt te allen tijde het goede na,	.9
1Tim.	6:10	Want de wortel van alle **kwaad** is de geldzucht.	.11
2Tim.	4:14	Alexander, de koperslager, heeft mij veel **kwaad** berokkend:	.10
Tit.	1:12	Leugenaars zijn de Kretenzen altijd, beesten en vadsige buiken.	.10
		letterlijk: ..., **kwade** beesten, vadzige buiken.	
Hebr.	5:14	die ... hun zinnen geoefend hebben in het onderscheiden van goed en **kwaad**.	.9
Jac.	1:13	Want God kan door het **kwade** niet verzocht worden	.4
	3:8	Zij is een onberekenbaar **kwaad**, vol dodelijk venijn.	.8
1Petr.	3:9	en vergeldt geen **kwaad**	.8
		met **kwaad** of laster met laster, maar zegent integendeel,	.9
	3:10	wie het leven wil liefhebben ..., weerhoude zijn tong van het **kwade**,	.9
	3:11	hij wijke af van het **kwade** en doe het goede, hij zoeke de vrede	.9
	3:12	maar het aangezicht des Heren is tegen hen, die het **kwade** doen.	.10
3Joh.	11	Geliefde, volg het **kwade** niet na, maar het goede.	.8
Openb.	2:2	dat gij de **kwaden** niet kunt verdragen en hen op de proef gesteld hebt,	.3
	16:2	en er kwam een **boos** en kwaadaardig gezwel aan de mensen,	.8

2269 κακοῦργος kakourgos

Het bijvoeglijk naamwoord *kakourgos* betekent 'slecht handelend, misdadig'.

In tegenstelling tot *2267 kakopoios* 'kwaad doende' wordt het gebruikt voor iemand die stelselmatig slecht handelt, het kwade als zijn werk heeft. In het NT komt het alleen zelfstandig voor in de zin van 'misdadiger'.

Het is afgeleid van *2268 kakos* 'slecht' en *1860 ergon* 'werk, daad'.

.1	κακοῦργος	kakourgos	misdadig (1 ev m/v)
.2	κακοῦργοι	kakourgoi	misdadig (1 mv m/v)

.3	κακούργους	kakourgous	misdadig (4 mv m/v)
.4	κακούργων	kakourgōn	misdadig (2 mv m/v/o)

Luc. 23:32 Er werden ook nog twee **misdadigers** weggeleid, .2
23:33 kruisigden zij Hem daar en ook de **misdadigers**, de ene aan zijn rechterzijde .3
23:39 Eén der gehangen **misdadigers** lasterde Hem: Zijt Gij niet de Christus? .4
2Tim. 2:9 waarvoor ik kwaad lijd en zelfs boeien draag als een **misdadiger**. .1

2270 κακουχέω kakoucheō

Het werkwoord *kakoucheō* betekent 'slecht of kwalijk behandelen'.

Samengesteld uit *2268 kakos* 'slecht' en *1994 echō* 'hebben, houden', geeft dit woord, dat alleen twee keer in Hebreeën voorkomt, aan 'iemand op slechte wijze behandelen', in algemene zin.

Vergelijk *2271 kakoō* 'kwaad doen, mishandelen; kwaad of boos maken, verbitteren'.

.1	κακουχούμενοι	kakouchoumenoi	slecht behandeld wordend (1 mv m; med)
.2	κακουχουμένων	kakouchoumenōn	slecht behandeld wordend (2 mv m/v/o; med)

Hebr. 11:37 zij hebben rondgezworven ..., **onder** ontbering, verdrukking en **mishandeling** .1
13:3 Denkt ... aan hen, **die mishandeld worden**, .2

2271 κακόω kakoō

Het werkwoord *kakoō* betekent (1) 'kwaad doen, mishandelen', en (2) 'kwaad of boos maken, verbitteren'.

De eerste betekenis komt het meeste voor (bv. Hand.18:10). De tweede, die inhoudelijk het gevolg is van de eerste, vinden we alleen in Hand.14:2.

Het is een afleiding van *2268 kakos* 'slecht'.

.1	κακώσουσιν	kakōsousin	zij zullen mishandelen – zullende mishandelen (3 mv m/o)
.2	κακώσων	kakōsōn	zullende mishandelen (1 ev m)
.3	ἐκάκωσεν	ekakōsen	hij heeft mishandeld (aor)
.4	ἐκάκωσαν	ekakōsan	zij hebben mishandeld (aor)
.5	κακῶσαι	kakōsai	mishandelen (aor)

Hand. 7:6 en dat **zij** hen knechten en **mishandelen zouden** vierhonderd jaren; .1
7:19 Deze nam list te baat ... en **handelde slecht met** de vaderen, .3
12:1 sloeg koning Herodes de hand aan sommigen ... **om** hun **kwaad te doen**. .5
14:2 Maar de Joden, die hun geen gehoor gaven, ... **verbitterden** de zielen .4
18:10 want Ik ben met u en niemand zal het op u toeleggen om u **kwaad** te **doen**, .5
1Petr. 3:13 En wie zal u kwaad doen, als gij u beijvert voor het goede? .2
letterlijk: En wie is het, **die** u **kwaad zal doen**, ...?

2272 κακῶς kakōs

Het bijwoord *kakōs* betekent 'slecht, verkeerd'.

Als bijwoord van *2268 kakos* 'slecht' wordt het allereerst gebruikt voor de slechte manier waarop men ten opzichte van iemand of iets handelt, 'op kwalijke wijze' (Matt.21:41). In het bijzonder heeft het betrekking op iemands lichamelijke toestand, voornamelijk in de zegswijze *kakōs echein* 'het slecht hebben, er slecht aan toe zijn' – vgl. *1994 echō* 'hebben' – , wat praktisch neerkomt op 'ziek zijn' (bv. Luc.5:31), maar ook 'op slechte wijze lijden', dat is hevig lijden (Matt.17:15), en 'op slechte wijze bezeten zijn', dus in erge mate (Matt.15:22).

Daarnaast wordt het in morele zin gebruikt: 'op verkeerde wijze spreken', hetzij algemener (Joh.18:23), hetzij over iemand (Hand.23:5), en 'op verkeerde wijze bidden', dat wil zeggen met verkeerde intentie (Jac.4:3).

.1 κακῶς kakōs slecht

Matt.	4:24	en men bracht tot Hem allen, die **ernstig ongesteld** waren,
	8:16	en die **ernstig ongesteld** waren genas Hij allen,
	9:12	die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die **ziek** zijn.
	14:35	en men bracht tot Hem allen, die **ernstig ongesteld** waren,
	15:22	Heb medelijden met mij, Here, ..., mijn dochter is **deerlijk** bezeten.
	17:15	want hij is maanziek en hij is er **slecht** aan toe;
	21:41	Een kwade dood zal hij die kwaden doen sterven letterlijk: Hij zal die kwaden **op kwade wijze** doen sterven
Marc.	1:32	brachten zij tot Hem allen, die **ernstig ongesteld** waren, en de bezetenen.
	1:34	En Hij genas velen, die **ernstig ongesteld** waren door allerlei ziekten,
	2:17	die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die **ziek** zijn.
	6:55	zij ... begonnen degenen, die **ernstig ongesteld** waren, ... te dragen
Luc.	5:31	die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die **ziek** zijn.
	7:2	Een slaaf nu van een hoofdman ... was **ernstig ongesteld** en lag op sterven.
Joh.	18:23	Indien Ik **verkeerd** gesproken heb, geef aan wat verkeerd was,
Hand.	23:5	Van een overste uws volks zult gij geen **kwaad** spreken.
Jac.	4:3	(Of,) gij bidt wel, maar gij ontvangt niet, doordat gij **verkeerd** bidt,

2272II κάκωσις kakōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kakōsis* betekent '(het) kwaad doen, mishandeling'.

In eigenlijke zin geeft het de handeling van het kwaad doen aan, maar het kan ook meer concreet staan voor de mishandeling die iemand ondergaat (Hand.7:34).

Het is afgeleid van *2271 kakoō* 'kwaad doen, mishandelen'.

.1 κάκωσιν kakōsin mishandeling (4)

Hand.	7:34	Ik heb de **mishandeling** van mijn volk in Egypte zeer wel gezien

2273	**καλάμη**	**kalamē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kalamē* betekent (1) 'halm', en (2) 'stro'.
Het duidt oorspronkelijk de graanhalm aan, speciaal het na het dorsen overblijvende deel daarvan, en zo wordt het vaak gebruikt voor het daaruit verwerkte stro, die men als bouwmateriaal toepast (1Cor.3:12).
Vergelijk het hiermee verwante *2274 kalamos* 'riet(stengel)'.

.1	καλάμην	kalamēn	stro (4)

1Cor.	3:12	Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud ..., of **stro**,	

2274	**κάλαμος**	**kalamos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kalamos* betekent 'riet(stengel)', die gebruikt wordt als (1) 'rietstaf of -stok', (2) 'meetriet', en (3) 'schrijfriet'.
In eigenlijke zin treffen we het aan in Matt.12:20, terwijl het in Marc.11:7 bovendien min of meer spreekwoordelijk staat.
Van de verschilende manieren waarop riet werd toegepast vinden we in het NT ten eerste de staf of stok (bv. Matt.27:29,30,48); vervolgens het meetriet, de meetstok (bv. Openb.21:15-16); en tenslotte het schrijfriet, dat als pen dienst deed (3Joh.13).
Vergelijk *2273 kalamē* 'halm', dat hiermee verwant is.

.1	κάλαμος	kalamos	riet (1)
.2	κάλαμον	kalamon	riet (4)
.3	καλάμου	kalamou	riet (2)
.4	καλάμῳ	kalamōi	riet (3)

Matt.	11:7	Wat zijt gij in de woestijn gaan aanschouwen? Een **riet**, ...?	.2
	12:20	Het geknakte **riet** zal Hij niet verbreken	.2
	27:29	ook vlochten zij van doornen een kroon ... en gaven Hem een **riet**	.2
	27:30	En zij spuwden naar Hem en namen het **riet** en sloegen Hem ermede	.2
	27:48	liep een van hen toe ..., stak ze op een **riet** en gaf Hem te drinken.	.4
Marc.	15:19	En zij sloegen Hem met een **riet** op het hoofd en bespuwden Hem	.4
	15:36	En iemand liep toe, ..., stak ze op een **riet** en gaf Hem te drinken,	.4
Luc.	7:24	Wat zijt gij in de woestijn gaan aanschouwen? Een **riet**, ...?	.2
3Joh.	13	doch ik wil u niet schrijven met inkt en **pen**;	.3
Openb.	11:1	En mij werd een **riet** gegeven, een staf gelijk, met de woorden: Sta op	.1
	21:15	hij, die met mij sprak, had een gouden meet**stok** om de stad op te meten,	.2
	21:16	en hij mat de stad op met de **stok**: twaalfduizend stadiën;	.4

2275	**καλέω**	**kaleō**

Het werkwoord *kaleō* betekent (1) '(iemand) roepen', en (2) 'noemen'.

De eerste betekenis komt in verschillende nuances voor. Letterlijk houdt het in iemand roepen, oproepen om te komen, vaak voor een bepaalde mededeling of opdracht (bv. Matt.20:8; Luc.19:13). In een speciaal geval gaat het om 'oproepen voor het gerecht, dagvaarden' (bv. Hand.24:2), terwijl het in het kader van een maaltijd of een feest neerkomt op '(uit)nodigen' (bv. Luc.14:7-24; Openb.19:9). Uit dit laatste vloeit in ander verband voort '(bij name) roepen of nodigen om te volgen', met betrekking tot schapen (Joh.10:3), maar natuurlijk met name mensen (Matt.4:21; vgl. Hebr.11:8), vooral 'zondaren tot bekering' (bv. Luc.5:32). Deze betekenisnuance gaat over in 'roepen tot een bepaalde staat', zoals die van slaaf of onbesnedene (1Cor.7:21 en 18), maar vooral – vgl. de hiervan afgeleide woorden *2517 klēsis* 'roeping' en *2518 klētos* 'geroepen' – tot het eeuwige leven (bv. 1Tim.6:12; Ef.4:1), anders geformuleerd 'uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht' (1Petr.2:9); meer specifiek wordt het dan 'roepen tot een bepaalde taak', zoals van hogepriester (Hebr.5:4), en om het Evangelie te verkondigen (Gal.1:15).

De tweede betekenis, die ook zeer gebruikelijk is (bv. Matt.10:25; 22:43), komt voort uit de nuance '(bij name) roepen'. Wanneer het om de naamgeving gaat wordt de formulering gebruikt die we bijvoorbeeld in Matt.1:25 vinden: 'hij noemde Zijn naam Jezus'. De lijdende vorm 'genoemd worden' (bv. Jac.2:23) vertaalt men ook wel met 'heten' (bv. Luc.1:76). Het daarbij behorende deelwoord wordt in bepaalde gevallen meestal weergegeven met 'genaamd' (bv. Luc.7:11), een enkele keer met 'bijgenaamd' (bv. Luc.6:15) of 'zogenaamd' (Hand.27:14).

Vergelijk voor de betekenis *887 boaō* '(iets verstaanbaars) roepen', *2583 krazō* '(onverstaanbaar) schreeuwen, uitroepen', *4776 phōneō* 'luid doen klinken, uitroepen' en ook *2673 legō* 'zeggen; noemen'.

.1	καλεῖ	kalei	hij roept
.2	καλεῖτε	kaleite	jullie roepen – roept!
.3	κάλει	kalei	roep!
.4	καλεῖν	kalein	roepen
.5	καλῶν	kalōn	roepend (1 ev m)
.6	καλοῦσα	kalousa	roepend (1 ev v)
.7	ἐκάλουν	ekaloun	ik riep – zij riepen
.8	καλέσω	kalesō	ik zal roepen – (dat) ik roep (aor)
.9	καλέσεις	kaleseis	jij zult roepen
.10	καλέσουσιν	kalesousin	zij zullen roepen – zullende roepen (3 mv m/o)
.11	ἐκάλεσα	ekalesa	ik heb geroepen (aor)
.12	ἐκάλεσεν	ekalesen	hij heeft geroepen (aor)
.13	ἐκάλεσαν	ekalesan	zij hebben geroepen (aor)
.14	καλέσητε	kalesēte	(dat) jullie roepen (aor)
.15	κάλεσον	kaleson	roep! (aor)
.16	καλέσατε	kalesate	roept! (aor)
.17	καλέσαι	kalesai	roepen (aor) – moge hij roepen (aor)
.18	καλέσας	kalesas	roepend (1 ev m; aor)
.19	καλέσαντα	kalesanta	roepend (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.20	καλέσαντος	kalesantos	roepend (2 ev m/o; aor)
.21	καλέσαντες	kalesantes	roepend (1 mv m; aor)
.22	κέκληκεν	keklēken	hij heeft geroepen
.23	κεκληκώς	keklēkōs	geroepen hebbend (1 ev m)
.24	κεκληκότι	keklēkoti	geroepen hebbend (3 ev m/o)
.25	καλεῖται	kaleitai	hij wordt geroepen (med)
.26	καλοῦνται	kalountai	zij worden geroepen (med)

.27	καλεῖσθαι	kaleisthai	geroepen worden (med)
.28	καλούμενος	kaloumenos	geroepen wordend (1 ev m; med)
.29	καλούμενον	kaloumenon	geroepen wordend (4 ev m/o; med – 1/4 ev o; med)
.30	καλουμένου	kaloumenou	geroepen wordend (2 ev m/o; med)
.31	καλοῦντος	kalountos	roepend (2 ev m/o)
.32	καλουμένη	kaloumenē	geroepen wordend (1 ev v; med)
.33	καλουμένην	kaloumenēn	geroepen wordend (4 ev v; med)
.34	καλουμένης	kaloumenēs	geroepen wordend (2 ev v; med)
.35	καλουμένῃ	kaloumenēi	geroepen wordend (3 ev v; med)
.36	κληθήσῃ	klēthēsēi	jij zult geroepen worden (pass)
.37	κληθήσεται	klēthēsetai	hij zal geroepen worden (pass)
.38	κληθήσονται	klēthēsontai	zij zullen geroepen worden (pass)
.39	ἐκλήθης	eklēthēs	jij bent geroepen (aor pass)
.40	ἐκλήθη	eklēthē	hij is geroepen (aor pass)
.41	ἐκλήθητε	eklēthēte	jullie zijn geroepen (aor pass)
.42	κληθῇς	klēthēis	(dat) jij wordt geroepen (aor pass)
.43	κληθῶμεν	klēthōmen	(dat) wij worden geroepen (aor pass)
.44	κληθῆτε	klēthēte	(dat) jullie worden geroepen (aor pass)
.45	κληθῆναι	klēthēnai	geroepen worden (aor pass)
.46	κληθείς	klētheis	geroepen (1 ev m; aor pass)
.47	κληθέντος	klēthentos	geroepen (2 ev m/o; aor pass)
.48	κληθέν	klēthen	geroepen (1/4 ev o; aor pass)
.49	κεκλημένος	keklēmenos	geroepen (1 ev m; med)
.50	κεκλημένοι	keklēmenoi	geroepen (1 mv m; med)
.51	κεκλημένους	keklēmenous	geroepen (4 mv m; med)
.52	κεκλημένων	keklēmenōn	geroepen (2 mv m/v/o; med)
.53	κεκλημένοις	keklēmenois	geroepen (3 mv m/o; med)
.[54]	κέκληται	keklētai	hij is geroepen (med)
.[55]	καλοῦντες	kalountes	roepend (1 mv m)

Matt. 1:21 Zij zal een zoon baren en gij zult Hem de naam Jezus geven. .9
letterlijk: Zij zal een zoon baren en **gij zult** zijn naam **noemen** Jezus.
1:23 en men zal Hem de naam Immanuël geven, hetgeen betekent: God met ons. .10
letterlijk: en **men zal** zijn naam **noemen** Immanuël, ...
1:25 En hij gaf Hem de naam Jezus. .12
letterlijk: En **hij noemde** zijn naam Jezus.
2:7 Toen **riep** Herodes de wijzen in het geheim **en** deed bij hen ... navraag .18
2:15 toen hij zeide: Uit Egypte **heb Ik** mijn Zoon **geroepen**. .11
2:23 hetgeen door de profeten gesproken is, dat **Hij** Nazoreeër **zou heten**. .37
4:21 verder gegaan zijnde, zag Hij nog twee broeders, ..., en **Hij riep** hen. .12
5:9 Zalig de vredestichters, want **zij zullen** kinderen Gods **genoemd worden**. .38
5:19 Wie ... zo leert, **zal** zeer klein **heten** in het Koninkrijk der hemelen; .37
doch wie ze doet ..., die **zal** groot **heten** in het Koninkrijk der hemelen. .37
9:13 want Ik ben niet gekomen **om** rechtvaardigen **te roepen**, maar zondaars. .17
10:25 Indien **men aan** de heer des huizes **de naam** Beëlzebul **heeft gegeven**, .13°°
20:8 **Roep** de arbeiders en betaal het loon uit, te beginnen bij de laatsten, .15

Matt. 21:13 Mijn huis **zal** een bedehuis **heten**, maar gij maakt het tot een rovershol. .37
22:3 hij zond zijn slaven uit **om**)(**te roepen**, doch zij wilden niet komen. .17
)(: de ter bruiloft **genodigden** .51
22:4 Zegt de **genodigden**: Zie, ik heb mijn maaltijd bereid, .53
22:8 De bruiloft is wel gereed, maar de **genodigden** waren het niet waard. .50
22:9 Gaat daarom naar de kruispunten der wegen en **nodigt** allen, .16
22:43 Hij zeide tot hen: Hoe **kan** David Hem dan door de Geest zijn Here **noemen**, .1°˙
22:45 Indien David Hem dus Here **noemt**, hoe kan Hij dan zijn zoon zijn? .1
23:7 en **om** door de mensen rabbi **genoemd te worden**. .27
23:8 (7) **Gij zult u** niet rabbi **laten noemen**; (8) want één is uw Meester .44
23:9 En **gij zult** op aarde niemand uw vader **noemen**, want één is uw Vader, .14
23:10 **Laat u** ook geen leidslieden **noemen**, want één is uw Leidsman, .44
25:14 die bij zijn vertrek naar het buitenland zijn slaven **riep** .12
27:8 Daarom **heet** dat land Bloedakker, tot heden toe. .40
Marc. 1:20 En terstond **riep Hij** hen. .12
2:17 Ik ben niet gekomen rechtvaardigen **te roepen**, maar zondaars. .17
3:31 en buiten staande zonden zij iemand tot Hem **om** Hem **te roepen**. .[55]˙˙
11:17 Staat er niet geschreven, dat mijn huis een bedehuis **zal heten** ...? .37
Luc. 1:13 en gij zult hem de naam Johannes geven. .9
letterlijk: en **gij zult** zijn naam **noemen** Johannes.
1:31 en gij zult Hem de naam Jezus geven. .9
letterlijk: en **gij zult** zijn naam **noemen** Jezus
1:32 Deze **zal** groot zijn en Zoon des Allerhoogsten **genoemd worden**, .37
1:35 daarom **zal** ook het heilige, dat verwekt wordt, Zoon Gods **genoemd worden**. .37
1:36 en dit is reeds de zesde maand voor haar, **die** onvruchtbaar **heette**. .35
1:59 en **zij wilden** het naar de naam van zijn vader Zacharias **noemen**. .7
1:60 zijn moeder antwoordde ...: Neen, **hij moet** Johannes **genoemd worden**. .37
1:61 Er is toch niemand in uw familie, die die naam draagt. .25
letterlijk: Er is toch niemand ..., die met die naam **genoemd wordt**.
1:62 dat hij beslissen zou, hoe hij het kind **genoemd** wilde **hebben**. .27
1:76 En **gij**, kind, **zult** een profeet des Allerhoogsten **heten**; .36
2:4 Ook Jozef trok op ... naar de stad van David, die Betlehem **heet**, .25
2:21 En toen acht dagen vervuld waren ..., ontving Hij ook de naam Jezus, .40
letterlijk: ..., **werd** zijn naam ook **genoemd** Jezus,
die door de engel **genoemd was**, eer Hij in de moederschoot was ontvangen. .48
2:23 Al het eerstgeborene van het mannelijke geslacht **zal** heilig **heten** .37
5:32 Ik ben niet gekomen **om** rechtvaardigen **te roepen**, maar zondaars, .17
6:15 Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon, **bijgenaamd** de Zeloot, .29
6:46 Wat **noemt gij** Mij Here, Here, en doet niet wat Ik zeg? .2
7:11 het geschiedde kort daarna, dat Hij reisde naar een stad, **genaamd** Naïn. .33
7:39 Toen de Farizeeër, **die** Hem **genodigd had**, dat zag, .18
8:2 Maria, **met de bijnaam**: van Magdala, van wie ... uitgegaan waren, .32
9:10 Hij ... trok Zich, met hen alleen, terug naar een stad, **genaamd** Betsaïda. .34/.33
10:39 En deze had een zuster, **genaamd** Maria, .32
14:7 Hij sprak tot de **genodigden** een gelijkenis, .51
14:8 Wanneer **gij** door iemand op een bruiloft **genodigd zijt**, ... .42
Misschien is er iemand, voornamer dan gij, door hem **genodigd**; .49
14:9 en dan zou hij, **die** u en hem **genodigd heeft**, komen .18

	14:10	wanneer **gij genodigd zijt**, ga dan ... op de laatste plaats aanliggen.	.42
		Dan zal misschien hij, **die** u **genodigd heeft** ... tot u zeggen: Vriend,	.23
	14:12	Hij zeide ook tot **die** Hem **genodigd had**: ..., roep dan niet uw vrienden	.24
	14:13	Maar wanneer gij een gastmaal aanricht, **nodig** dan bedelaars,	.3
	14:16	Iemand richtte een grote maaltijd aan en **nodigde** velen.	.12
	14:17	om tot de **genodigden** te zeggen: Komt, want het is nu gereed.	.53
	14:24	ik zeg u: Niemand van die mannen, **welke genodigd waren**, zal ... proeven.	.52
	15:19	ik ben niet meer waard uw zoon **te heten**;	.45
	15:21	ik ben niet meer waard uw zoon **te heten**.	.45
	19:2	En zie, er was een man, Zacheüs **geheten**, die oppertollenaar was,	.28
	19:13	En hij **riep** tien van zijn slaven **en** gaf hun tien ponden	.18
	19:29	toen Hij dicht bij Betfage en Betanië kwam, bij de berg, **genaamd** Olijfberg,	.29
	20:44	David **noemt** Hem dus Here; hoe kan Hij dan zijn zoon zijn?	.1
	21:37	de nachten bracht Hij buiten door op de berg, Olijfberg **genaamd**.	.29
	22:3	En de satan voer in Judas, **genaamd** Iskariot,	.29**
	22:25	en hun machthebbers **worden** weldoeners **genoemd**.	.26
	23:33	toen zij aan de plaats gekomen waren, **die** Schedel **genoemd wordt**,	.29
Joh.	1:43	**gij zult heten** Kefas, wat vertaald wordt met Petrus.	.36
	2:2	en ook Jezus en zijn discipelen **waren** ter bruiloft **genodigd**.	.40
	10:3	en **hij roept** zijn eigen schapen bij naam en voert ze naar buiten.	.1°°
Hand.	1:12	Toen keerden zij terug naar Jeruzalem van de berg, **genaamd** de Olijfberg,	.30
	1:19	zo**dat** dat stuk land ... Akeldama, dat wil zeggen, bloedgrond, **heet**.	.45
	1:23	Jozef, **genaamd** Barsabbas, die de bijnaam Justus had, en Mattias.	.29
	3:11	liep al het volk ... te hoop in de **zogenaamde** zuilengang van Salomo,	.35
	4:18	**toen zij** hen **binnengeroepen hadden**, bevalen zij ... niet meer te spreken	.21
	7:58	aan de voeten van een jonge man, Saulus **genaamd**.	.30
	8:10	Deze is **wat genoemd wordt** de grote kracht Gods.	.32*
	9:11	de Here zeide tot hem: Sta op en ga naar de straat, **die** de Rechte **heet**,	.33
	10:1	En er was te Caesarea iemand, **genaamd** Cornelius, een hoofdman	.34
	13:1	namelijk: Barnabas, Simeon, **genaamd** Niger, Lucius van Cyrene, Manaën,	.28
	14:12	en **zij noemden** Barnabas Zeus en Paulus Hermes,	.7
	15:22	Judas, **genaamd** Barsabbas, en Silas, mannen van aanzien onder de broeders.	.29**
	15:37	En Barnabas wilde ook Johannes, **genaamd** Marcus, medenemen;	.29
	24:2	En **toen** hij **voorgeroepen was**, begon Tertullus zijn beschuldiging	.47
	27:8	bereikten wij een plaats, Goede Rede **geheten**,	.29
	27:14	kort daarop sloeg vandaar een stormwind neer, de **zogenaamde** Eurakylon;	.28
	27:16	Maar wij schoten in de luwte van een eilandje, Klauda **geheten**,	.29
	28:1	vernamen wij, dat het eiland Malta **heette**.	.25
Rom.	4:17	**die** de doden levend maakt en het niet zijnde tot aanzijn **roept**.	.31
	8:30	en die Hij tevoren bestemd heeft, dezen **heeft Hij** ook **geroepen**;	.12
		en die **Hij geroepen heeft**, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd;	.12
	9:7	Door Isaak zal men van nageslacht van u spreken.	.37
		letterlijk: Door Isaak **zal** voor u nageslacht **genoemd worden**.	
	9:11	niet op grond van werken, maar op grond daarvan, **dat Hij riep**, –	.31
	9:24	En dat zijn wij, die **Hij geroepen heeft**, niet alleen uit de Joden,	.12
	9:25	gelijk Hij ook bij Hosea zegt: **Ik zal** niet-mijn-volk **noemen**: mijn-volk,	.8
	9:26	daar **zullen zij genoemd worden**: zonen van de levende God.	.38
1Cor.	1:9	God is getrouw, door wie **gij zijt geroepen** tot gemeenschap met zijn Zoon	.41

1Cor.	7:15	tot vrede **heeft** God u **geroepen**.	.22
	7:17	Alleen, laat ieder zo leven, ..., zo, als God hem **geroepen heeft**.	.22
	7:18	**Is** iemand als besnedene **geroepen**, hij late het niet verhelpen;	.40
		is iemand als onbesnedene **geroepen**, hij late zich niet besnijden.	.[54]/.40
	7:20	Ieder blijve bij die roeping, waarin hij was, toen **hij geroepen werd**.	.40
	7:21	**Zijt gij** als slaaf **geroepen**, bekommer u daarover niet,	.39
	7:22	de slaaf, **die** in de Here **geroepen werd**, is een vrijgelatene des Heren;	.46
		evenzo is hij, **die** als vrije **geroepen werd**, een slaaf van Christus.	.46
	7:24	iedereen blijve voor God in die toestand, waarin **hij werd geroepen**.	.40
	10:27	Indien een der ongelovigen u **uitnodigt** en gij wenst te gaan, eet dan	.1
	15:9	ik ben de geringste der apostelen, niet waard een apostel **te heten**,	.27
Gal.	1:6	**die** u door de genade van Christus **geroepen heeft**,	.20
	1:15	**die** mij ... afgezonderd en door zijn genade **geroepen heeft**,	.18
	5:8	Die overreding kwam niet van Hem, **die** u **roept**.	.31
	5:13	Want **gij zijt geroepen**, broeders, om vrij te zijn;	.41
Ef.	4:1	waardig der roeping, waarmede **gij geroepen zijt**,	.41
	4:4	gelijk **gij** ook **geroepen zijt** in de ene hoop uwer roeping,	.41
Col.	3:15	tot welke **gij** immers in één lichaam **geroepen zijt**,	.41
1Thess.	2:12	Gode waardig, **die** u **roept** tot zijn eigen Koninkrijk en heerlijkheid.	.31
	4:7	Want God **heeft** ons niet **geroepen** tot onreinheid, maar in heiliging.	.12
	5:24	**Die** u **roept**, is getrouw; Hij zal het ook doen.	.5
2Thess.	2:14	Daartoe **heeft Hij** u ook door ons evangelie **geroepen**	.12
1Tim.	6:12	grijp het eeuwige leven, waartoe **gij geroepen zijt**	.39
2Tim.	1:9	**die** ons behouden **heeft** en **geroepen** met een heilige roeping,	.20
Hebr.	2:11	daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders **te noemen**,	.4
	3:13	vermaant elkander dagelijks, zolang men nog van een heden kan spreken,	.25
		letterlijk: ..., zolang als het heden **genoemd wordt**,	
	5:4	men wordt ertoe geroepen door God, zoals immers ook Aäron.	.28
		letterlijk: **die** door God **geroepen wordt**, zoals immers ook Aäron.	
	9:15	opdat ... de **geroepenen** de belofte der eeuwige erfenis ontvangen zouden.	.50
	11:8	is Abraham, **toen hij geroepen werd**, ... getrokken naar een plaats,	.28
	11:18	Door Isaak zal men van nageslacht van u spreken.	.37
		letterlijk: Door Isaak **zal** voor u nageslacht **genoemd worden**.	
Jac.	2:23	en **hij werd** een vriend van God **genoemd**.	.40
1Petr.	1:15	gelijk Hij, **die** u **geroepen heeft**, heilig is,	.19
	2:9	**die** u uit de duisternis **geroepen heeft** tot zijn wonderbaar licht:	.20
	2:21	Want hiertoe **zijt gij geroepen**, daar ook Christus voor u geleden heeft	.41
	3:6	zoals Sara Abraham gehoorzaamde **en** hem heer **noemde**;	.6
	3:9	wijl **gij** hiertoe **geroepen zijt**, dat gij zegen zoudt beërven.	.41
	5:10	**die** u in Christus **geroepen heeft** tot zijn eeuwige heerlijkheid,	.18
2Petr.	1:3	**die** ons **geroepen heeft** door zijn heerlijkheid en macht;	.20
1Joh.	3:1	dat **wij** kinderen Gods **genoemd worden**, en wij zijn het (ook).	.43
Openb.	1:9	Ik, Johannes, uw broeder ..., was op het eiland, **genaamd** Patmos,	.35
	11:8	op de straat der grote stad, die geestelijk **genaamd wordt** Sodom	.25
	12:9	de oude slang, **die genaamd wordt** duivel en de satan,	.28
	16:16	de plaats, **die** in het Hebreeuws **genoemd wordt** Harmagedon.	.29
	19:9	Schrijf, zalig zij, **die genodigd zijn** tot het bruiloftsmaal des Lams.	.50
	19:11	en Hij, die daarop zat, **wordt genoemd** Getrouw en Waarachtig,	.28°'

19:13 SV en Zijn naam **wordt genaamd** het Woord Gods .25°°
en zijn naam **is genoemd**: het Woord Gods. .[54]˙˙

2276	**καλλιέλαιος**	**kallielaios**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kallielaios* betekent 'edele of tamme olijfboom'.
Het wordt in beeldspraak gebruikt tegenover *55 agrielaios* 'wilde olijfboom' (Rom.11:24).
Vergelijk *2277 kallion* 'beter, zeer goed' en *1481 elaia* 'olijf(boom)'.

.1 καλλιέλαιον kallielaion edele olijfboom (4)

Rom. 11:24 indien gij ... tegen uw natuur op de **edele olijf** geënt zijt,

2277	**καλλίον**	**kallion**

Het bijwoord *kallion* betekent (1) 'beter', en (2) 'het best, zeer goed'.
Het is de vergrotende trap van *2284 kalōs* 'goed'. Zoals vaker vinden we in het Koinē-Grieks deze vorm ook in plaats van de in onbruik rakende overtreffende trap – de tweede betekenis (Hand.25:10).

.1 κάλλιον kallion zeer goed (1/4 ev o)

Hand. 25:10 Tegen de Joden heb ik niets misdreven, gelijk ook gij **zeer wel** inziet.

2278	**καλοδιδάσκαλος**	**kalodidaskalos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kalodidaskalos* betekent 'leraar van het goede'.
Het komt voor in een opsomming van aanwijzingen voor oudere vrouwen in de gemeente (Tit.2:3).
Het is samengesteld uit *2281 kalos* 'goed' en *1182 didaskalos* 'leraar, leermeester'.

.1 καλοδιδασκάλους kalodidaskalous leraars van het goede (4 m/v)

Tit. 2:3 niet verslaafd aan veel wijn, **in het goede onderrichtende**,

2280	**καλοποιέω**	**kalopoieō**

Het werkwoord *kaiopoieō* betekent 'goed doen, het goede doen'.
Het is een afleiding van *kalopoios* 'goed doende', dat niet in het NT voorkomt. Het is minder gebruikelijk dan *6 agathopoieō* 'goed doen'.

.1 καλοποιοῦντες kalopoiountes goed doende (1 mv m)

2Thess. 3:13 En gij, broeders, wordt niet moede **te doen wat goed is**.

2281 καλός kalos

Het bijvoeglijk naamwoord *kalos* betekent 'mooi, goed'.

Het houdt in de eerste plaats in wat fraai van uiterlijk is, bijvoorbeeld mooie bouwstenen (Luc.21:5). Dan kan het gaan om dingen waarvan de uiterlijke schoonheid en de innerlijke hoedanigheid overeenstemmen, zoals zaad (bv. Matt.13:24), een boom en zijn vruchten (bv. Matt.12:33), wijn (Joh.2:10), parels (Matt.13:45), en ook zaken als een taak (1Tim.3:1), een positie (1Tim.3:13), een grondslag (1Tim.6:19). Vervolgens kan de nadruk liggen op de bruikbaarheid, terwijl het uiterlijk minder van belang is: aarde (bv. Matt.13:8), zout (bv. Marc.9:50). Hierbij behoort ook de uitdrukking 'het is goed', die verschillende keren voorkomt (bv. Luc.9:33; Rom.14:21), soms te vertalen met 'het is beter' (bv. Marc.9:42vv.).

Met name wordt het woord in ethische zin gebruikt, 'goed' in de zin van 'edel, voortreffelijk, eerbaar'. Met betrekking tot personen gaat het om hun voortreffelijkheid in hun positie of bediening: de goede herder (Joh. 10:11,14), goede rentmeesters van Gods genade (1Petr.4:10), een goed dienaar of een goed soldaat van Christus (resp. 1Tim.4:6 en 2Tim.2:3). Ook wordt het gebruikt voor zaken als de wet (bv. Rom.7:16), het woord van God (Hebr.6:5), de leer (1Tim.4:6), de goede strijd van het geloof (bv. 1Tim.6:12), iemands geweten (Hebr.13:18), hart (Luc.8:15), en wandel (bv. Jac.3:13), of het getuigenis over iemand (1Tim.3:7; vgl. Jac.2:7), een werk of daad (bv. Marc.14:6). Het onzijdig kan zelfstandig staan in de zin van 'het goede' (bv. Rom.7:18,21; in Hebr.5:14 tegenover 'het kwade'), waarbij het meervoud meer op concrete goede dingen betrekking heeft (bv. 2Cor.8:21).

Zie ook *9 agathos* 'goed', dat minder op het uiterlijk betrokken is.

.1	καλός	kalos	mooi (1 ev m)
.2	καλόν	kalon	mooi (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	καλοί	kaloi	mooi (1 mv m)
.4	καλούς	kalous	mooi (4 mv m)
.5	καλοῖς	kalois	mooi (3 mv m/o)
.6	καλήν	kalēn	mooi (4 ev v)
.7	καλῆς	kalēs	mooi (2 ev v)
.8	καλῇ	kalēi	mooi (3 ev v)
.9	καλόν	kalon	zie 2
.10	καλοῦ	kalou	mooi (2 ev m/o)
.11	καλῷ	kalōi	mooi (3 ev m/o)
.12	καλά	kala	mooi (1/4 mv o)
.13	καλῶν	kalōn	mooi (2 mv m/v/o)
.14	καλοῖς	kalois	zie 5

Matt.	3:10	iedere boom dan, die geen **goede** vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen	.2
	5:16	Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw **goede** werken zien	.12
	7:17	Zo brengt iedere goede boom **goede** vruchten voort,	.4
	7:18	Een goede boom kan geen slechte vruchten dragen, of een slechte boom **goede**	.4
	7:19	Iedere boom, die geen **goede** vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen	.2
	12:33	Acht de boom **goed**,	.2
		maar dan ook zijn vrucht,	.2
		letterlijk: maar (acht) dan ook zijn vrucht **goed**,	
	13:8	Een ander deel viel in **goede** aarde en het gaf vrucht,	.6

	13:23	De in **goede** aarde gezaaide is hij, die het woord hoort en verstaat,	.6°˙
	13:24	iemand, die **goed** zaad gezaaid had in zijn akker.	.9
	13:27	Heer, hebt gij niet **goed** zaad in uw akker gezaaid?	.9
	13:37	Hij antwoordde ...: Die het **goede** zaad zaait, is de Zoon des mensen;	.9
	13:38	het **goede** zaad, dat zijn de kinderen van het Koninkrijk;	.9
	13:45	is het Koninkrijk ... gelijk aan een koopman, die **schone** parelen zocht.	.4
	13:48	haalt men het op de oever, ... en verzamelt het **goede** in vaten,	.12
	15:26	Het is niet **goed** het brood der kinderen te nemen	.9
	17:4	Petrus ... zeide tot Jezus: Here, het is **goed**, dat wij hier zijn;	.9
	18:8	Het is **beter** voor u verminkt of kreupel ten leven in te gaan,	.9
	18:9	Het is **beter** voor u met één oog ten leven in te gaan,	.9
	26:10	Want zij heeft een **goede** daad aan Mij verricht.	.9
	26:24	(25) Het ware voor die mens **goed** geweest, als hij niet geboren was.	.9
Marc.	4:8	het overige viel in **goede** aarde en opkomende ... gaf het vrucht,	.6
	4:20	En dit zijn degenen, die in **goede** aarde gezaaid zijn:	.6
	7:27	want het is niet **goed** het brood der kinderen te nemen	.9
	9:5	En Petrus ... zeide tot Jezus: Rabbi, het is **goed**, dat wij hier zijn,	.2
	9:42	het zou **beter** voor hem zijn, dat een molensteen om zijn hals was gedaan	.9
	9:43	Het is **beter**, dat gij verminkt ten leven ingaat,	.9
	9:45	Het is **beter**, dat gij kreupel ten leven ingaat,	.9
	9:47	Het is **beter**, dat gij met één oog het Koninkrijk Gods binnengaat,	.9
	9:50	Het zout is **goed**; indien het zout echter zoutloos wordt,	.9
	14:6	Zij heeft een **goede** daad aan Mij verricht.	.9
	14:21	Het ware voor die mens **goed**, als hij niet geboren was.	.9
Luc.	3:9	Iedere boom dan, die geen **goede** vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen	.2
	6:38	een **goede**, gedrukte, geschudde, overlopende maat zal men ... geven.	.9
	6:43	Immers, er is geen **goede** boom, die slechte vrucht voortbrengt,	.9
		noch ook een slechte boom, die **goede** vrucht voortbrengt.	.2
	8:15	Dat in **goede** aarde, dat zijn zij,	.8
		die met een **goed** en vroom hart ... dat vasthouden	.8
	9:33	Meester, het is **goed**, dat wij hier zijn, laten wij drie tenten opslaan,	.9
	14:34	Het zout is wel **goed**, maar ... waarmede zal het smakelijk gemaakt worden?	.9
	21:5	dat hij met **schone** stenen en wijgeschenken versierd was,	.5
Joh.	2:10	Iedereen zet eerst de **goede** wijn op en als er goed gedronken is, de mindere;	.2
		gij echter hebt de **goede** wijn tot dit ogenblik bewaard.	.2
	10:11	Ik ben de **goede** herder.	.1
		De **goede** herder zet zijn leven in voor zijn schapen;	.1
	10:14	Ik ben de **goede** herder en Ik ken de mijne en de mijne kennen Mij,	.1
	10:32	Jezus antwoordde hun: Ik heb u vele **goede** werken doen zien	.12°˙
	10:33	De Joden antwoordden Hem: Niet om een **goed** werk willen wij U stenigen,	.10
Rom.	7:16	Indien ik nu wat ik niet wens, toch doe, stem ik toe, dat de wet **goed** is.	.1
	7:18	het wensen is wel bij mij aanwezig, maar het **goede** uitwerken, kan ik niet.	.9
	7:21	als ik het **goede** wens te doen, is het kwade bij mij aanwezig;	.9
	12:17	Vergeldt niemand kwaad met kwaad; hebt het **goede** voor met alle mensen.	.12
	14:21	Het is **goed** geen vlees te eten of wijn te drinken,	.9
1Cor.	5:6	Uw roem deugt niet.	.9
		letterlijk: Uw roemen is niet **goed**.	
	7:1	het is **goed** voor een mens niet aan een vrouw verbonden te zijn,	.9

1Cor.	7:8	Het is **goed** voor hen, indien zij blijven, zoals ik.	.9
	7:26	Ik acht dus om de bestaande nood dit **goed**,	.9
		dat het voor een mens **goed** is, zo te zijn.	.9
	9:15	want het ware mij **beter** te sterven	.9
2Cor.	8:21	want wij zijn bedacht op hetgeen **behoorlijk** is,	.12
	13:7	maar opdat gij het **goede** zoudt doen, al zijn wij dan ook verwerpelijk.	.9
Gal.	4:18	Nu is het **goed**, dat er ijver getoond wordt	.9
		in het **goede**, mits te allen tijde en niet alleen, wanneer ik bij u ben,	.11
	6:9	Laten wij niet moede worden **goed** te doen,	.9
1Thess.	5:21	maar toetst alles en behoudt het **goede**.	.9
1Tim.	1:8	Wij weten, dat de wet **goed** is, indien iemand haar wettig toepast,	.1
	1:18	opdat gij, u daarnaar richtend, de **goede** strijd strijdt	.6
	2:3	Dit is **goed** en aangenaam voor God, onze Heiland,	.9
	3:1	dan begeert hij een **voortreffelijke** taak.	.10
	3:7	Hij moet ook **gunstig** bekend zijn bij de buitenstaanden,	.6
	3:13	zij, die hun dienst goed hebben vervuld, verwerven zich een ereplaats	.9
		letterlijk: ... goed hebben vervuld, verwerven zich een **goede** positie	
	4:4	alles wat God geschapen heeft, is **goed** en niets daarvan is verwerpelijk,	.9
	4:6	zult gij een **goed** dienaar van Christus Jezus zijn, wèl onderlegd	.1
		in de woorden des geloofs en der **goede** leer, die gij gevolgd zijt;	.7
	5:4	SV want dat is **goed** en aangenaam voor God.	.9°
	5:10	inzake **goede** werken moet van haar getuigd kunnen worden,	.14
	5:25	Zo zijn ook de **goede** werken aanstonds duidelijk,	.12°▾
	6:12	Strijd de **goede** strijd des geloofs, grijp het eeuwige leven,	.9
		waartoe gij geroepen zijt en de **goede** belijdenis afgelegd hebt	.6
	6:13	die de **goede** belijdenis voor Pontius Pilatus betuigd heeft,	.6
	6:18	om wel te doen, rijk te zijn in **goede** werken, vrijgevig en mededeelzaam,	.14
	6:19	waardoor zij zich een **vaste** grondslag voor de toekomst verzekeren	.9
2Tim.	1:14	Bewaar door de Heilige Geest ... het **goede**, dat u is toevertrouwd.	.6
	2:3	Lijd met de anderen als een **goed** soldaat van Christus Jezus.	.1
	4:7	Ik heb de **goede** strijd gestreden, ik heb mijn loop ten einde gebracht,	.2°▾
Tit.	2:7	houd (hun) in uzelf een voorbeeld voor van **goede** werken,	.13
	2:14	om ... voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in **goede** werken.	.13
	3:8	opdat zij ... ervoor zorgen vooraan te staan in **goede** werken.	.13
		Die zijn **schoon** en voor de mensen nuttig;	.12
	3:14	En laten ook de onzen leren voor te gaan in **goede** werken,	.13
Hebr.	5:14	die ... hun zinnen geoefend hebben in het onderscheiden van **goed** en kwaad.	.10
	6:5	het **goede** woord Gods en de krachten der toekomende eeuw	.2
	10:24	om elkaar aan te vuren tot liefde en **goede** werken.	.13
	13:9	want het is **goed**, dat het hart zijn vastheid vindt in genade	.9
	13:18	Bidt voor ons, want wij vertrouwen, dat wij een **goed** geweten hebben,	.6
Jac.	2:7	Zijn zij het niet, die de **goede** naam, welke over u aangeroepen is, lasteren?	.9
	3:13	Hij tone uit zijn **goede** wandel zijn werken met wijze zachtmoedigheid.	.7
	4:17	Als iemand dan weet **goed** te doen en het niet doet, is het hem tot zonde.	.9
1Petr.	2:12	en dat gij een **goede** wandel leidt onder de heidenen,	.6°▾
		opdat zij ... op grond van uw **goede** werken God mogen verheerlijken	.13
	4:10	Dient elkander ... als **goede** rentmeesters over de velerlei genade Gods.	.3

2282	**κάλυμμα**	**kalumma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kalumma* betekent 'bedekking, verhulling'.

In letterlijke zin duidt het ieder voorwerp aan waarmee men iets bedekt (vgl. *2283 kaluptō* 'bedekken, verhullen', waarvan het afgeleid is). Zo gaat het in 2Cor.3:13 over een doek waarmee Mozes het gezicht bedekt. In het bijzonder is het de aanduiding van een hoofdbedekking (hoofddoek of sluier).

Verder wordt het overdrachtelijk gebruikt in de genoemde passage (2Cor.3:14-16) voor de bedekking die in geestelijke zin ligt op het Oude Testament (vgl. *1103 diathēkē* 'testament; verbond') en op de oude bedeling (vgl. *1109 diakonia* 'bediening').

.1	κάλυμμα	kalumma	bedekking (1/4)

2Cor.	3:13	geheel anders dan Mozes, die een **bedekking** voor zijn gelaat deed,
	3:14	Want tot heden toe blijft dezelfde **bedekking** over de voorlezing
	3:15	ligt, telkens wanneer Mozes voorgelezen wordt, een **bedekking** over hun hart,
	3:16	wanneer iemand zich ... bekeerd heeft, wordt de **bedekking** weggenomen.

2283	**καλύπτω**	**kaluptō**

Het werkwoord *kaluptō* betekent 'bedekken, verhullen'.

In eigenlijke zin houdt het in 'een bedekking leggen op' (bv. Luc.8:16). Overdrachtelijk wordt er gesproken over het aan het oog onttrekken, verhullen van zaken (bv. 1Petr.4:8). Het is dus iets anders dan het verbergen of wegstoppen van dingen (vgl. *2610 kruptō* 'verbergen').

Als tegengestelde woorden vinden we *554 apo-kaluptō* 'onthullen, openbaren' (Matt.10:26) en *308 ana-kaluptō* 'onthullen, ontsluieren' (2Cor.3:14 en 18, en vergelijk *2282 kalumma* 'bedekking, verhulling').

.1	καλύπτει	kaluptei	hij bedekt
.2	καλύψει	kalupsei	hij zal bedekken
.3	καλύψατε	kalupsate	bedekt! (aor)
.4	καλύπτεσθαι	kaluptesthai	bedekt worden (med)
.5	κεκαλυμμένον	kekalummenon	bedekt (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt.	8:24	zodat de golven over het schip sloegen;	.4
		letterlijk: zo**dat** het schip door de golven **werd bedekt**;	
	10:26	want er is niets **bedekt**, of het zal geopenbaard worden,	.5
Luc.	8:16	Niemand steekt een lamp aan en **bedekt** die met een vat	.1
	23:30	Valt op ons, en tot de heuvelen: **Bedekt** ons.	.3
2Cor.	4:3	Indien dan nog ons evangelie **bedekt** is,	.5
		is het **bedekt** bij hen, die verloren gaan,	.5
Jac.	5:20	weet dan, dat, wie ... terugbrengt, ... **zal** behouden en ... **bedekken**.	.2
1Petr.	4:8	SV want de liefde **zal** een menigte van zonden **bedekken**.	.2°°
		Hebt ... liefde jegens elkander, want de liefde **bedekt** tal van zonden.	.1˙˙

2284	καλῶς	kalōs

Het bijwoord *kalōs* betekent 'mooi, goed, terecht'.

Het is het bijwoord van *2281 kalos* 'mooi, goed'. Het komt in de eerste plaats in de gewone zin van het woord voor, zonder ethische bijgedachte, zoals bij een aantal werkwoorden die een handeling uitdrukken: 'goed bouwen' (Luc.6:48), 'mooi lopen' (Gal.5:7), 'goed dienen' (1Tim.3:13), 'goed danken' (1Cor.14:17), 'op goede wijze ijveren' (Gal.4:17), 'goed doen' in de zin van 'terecht doen' (Jac.2:19); ook ironisch 'mooi ontkrachten' (Matt.7:9), 'prachtig verdragen' (2Cor.11:4). Daarnaast komt het voor bij toestandswerkwoorden: 'het goed hebben, er goed aan toe zijn', wat neerkomt op 'gezond zijn' (Marc.16:18), en 'gunstig zitten, een goede zitplaats hebben' (Jac.2:3; er zijn er echter die het woord hier opvatten als een uitdrukking van een vriendelijke uitnodiging, 'zit u hier, alstublieft'). In het bijzonder wordt het verbonden met werkwoorden van spreken, waarbij het vertaald kan worden met 'juist, terecht' (bv. Luc.20:39; Joh.8:48); zo ook 'goed antwoorden' (Marc.12:28), 'goed profeteren' (Matt.15:7). In het verlengde hiervan ligt het als uitroep of uitdrukking van instemming – zonder werkwoord 'goed!', 'juist!' (bv. Marc.12:32).

Op het morele vlak zien we de vaker voorkomende uitdrukking 'op mooie of goede wijze doen', dus 'wel doen' of 'goed doen' (bv. Marc.7:37), terwijl in Luc.6:26 de zegswijze 'wel van iemand spreken' zoveel betekent als 'prijzen'.

Vergelijk ook *2277 kallion* 'beter; het best, zeer goed'.

.1	καλῶς	kalōs	mooi

Matt.	5:44	SV doet **wel** aan hen, die u haten;
	12:12	Derhalve is het geoorloofd op de sabbat **wèl** te doen.
Marc.	7:6	**Terecht** heeft Jesaja van u, huichelaars, geprofeteerd,
	7:9	En Hij zeide tot hen: Het gebod Gods stelt gij **wel fraai** buiten werking
	7:37	Hij heeft alles **wel** gemaakt, ook de doven doet Hij horen
	12:28	overtuigd, dat Hij hun **goed** geantwoord had, vroeg hij Hem: Welk gebod ...?
	12:32	**Inderdaad**, Meester, naar waarheid hebt Gij gezegd, dat Hij één is
	16:18	op zieken zullen zij de handen leggen en zij zullen genezen worden. letterlijk: ...en zij zullen er **goed** aan toe zijn
Luc.	6:26	Wee u, wanneer alle mensen **wèl** van u spreken;
	6:27	zeg Ik: Hebt uw vijanden lief, doet **wel** degenen, die u haten;
	6:48	kon hij het niet aan het wankelen brengen, omdat het **goed** gebouwd was.
	20:39	Meester, Gij hebt **goed** gesproken.
Joh.	4:17	Jezus zeide tot haar: **Terecht** zegt gij: ik heb geen man;
	8:48	Zeggen wij niet **terecht**, dat Gij een Samaritaan zijt en bezeten zijt?
	13:13	Gij noemt Mij Meester en Here, en gij zegt dat **terecht**, want Ik ben het.
	18:23	maar indien het **goed** was, waarom slaat gij Mij?
Hand.	10:33	Ik heb ... tot u gezonden en gij hebt er **wel** aan gedaan hier te komen.
	28:25	**Terecht** heeft de Heilige Geest door ... Jesaja tot uw vaderen gesproken,
Rom.	11:20	**Goed**! Zij zijn om hun ongeloof weggebroken en gij staat door het geloof.
1Cor.	7:37	Doch hij, die ... hiertoe bij zichzelf besloten heeft, ..., zal **wel** doen.
	7:38	Wie dus zijn jongedochter uithuwelijkt, doet **wel**,
	14:17	Want gij dankt wel **goed**, doch de ander wordt er niet door gesticht.
2Cor.	11:4	dan verdraagt gij dat **zeer wel**.

Gal.	4:17	Zij zijn vol ijver voor u, maar niet **op de juiste wijze**,
	5:7	Gij liept **goed**. Wie is u in de weg gekomen, ...?
Fil.	4:14	Toch hebt gij er **goed** aan gedaan, te delen in mijn verdrukking.
1Tim.	3:4	een goed bestierder van zijn eigen huis, letterlijk: een die zijn eigen huis **goed** bestiert;
	3:12	Diakenen moeten ... hun kinderen en hun eigen huis **goed** bestieren.
	3:13	zij, die hun dienst **goed** hebben vervuld, verwerven zich een ereplaats
	5:17	De oudsten, die goede leiding geven, komt dubbel eerbewijs toe, letterlijk: De oudsten, die **goed** leiding geven, ...,
Hebr.	13:18	daar wij in alle opzichten **de rechte weg** willen gaan.
Jac.	2:3	neem gij hier deze goede plaats, letterlijk: gaat u hier **goed** zitten,
	2:8	Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf, dan doet gij **wèl**.
	2:19	Gij gelooft, dat God één is? Daaraan doet gij **wèl**,
2Petr.	1:19	en gij doet **wèl**, er acht op te geven als op een lamp, die schijnt
3Joh.	6	indien gij hen voorthelpt, gelijk het Gode waardig is, zult gij **wèl** doen;

2285 κάμηλος kamēlos

Het zelfstandig naamwoord (mnl./vrl.) *kamēlos* betekent 'kameel'.

Het haar van kamelen werd door Johannes de Doper gebruikt voor een sobere mantel (bv. Marc.1:6). Verder komt het woord in twee spreekwoordachtige gezegdes voor: in het eerste gaat het om de tegenstelling tussen het grootste dier en het kleinste gaatje (bv. Luc.18:25), en in de tweede om het kleinste onreine dier, een mug, die pietepeuterig (uit de wijn) gezift wordt, tegenover het grootste onreine dier, dat wel verzwolgen wordt (Matt.23:24).

.1	κάμηλον	kamēlon	kameel (4)
.2	καμήλου	kamēlou	kameel (2)

Matt. 3:4	Hij nu, Johannes, droeg een kleed van **kameel**haar en een lederen gordel	.2
19:24	het is gemakkelijker, dat een **kameel** gaat door het oog van een naald	.1
23:24	Gij blinde wegwijzers, die de mug uitzift, maar de **kameel** doorzwelgt.	.1
Marc. 1:6	En Johannes was gekleed met **kameel**haar en met een lederen gordel	.2
10:25	Het is gemakkelijker dat een **kameel** gaat door het oog ener naald,	.1
Luc. 18:25	Want het is gemakkelijker, dat een **kameel** gaat door het oog ener naald,	.1

2286 κάμινος kaminos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kaminos* betekent 'oven', en speciaal 'smeltoven' en 'oven (voor aardewerk)'.

We vinden het in letterlijke zin van 'smeltoven' in Openb.1:15. In Openb.9:2 wordt de rook uit de put van de afgrond vergeleken met die uit een grote oven, en zo ontmoeten we het woord ook overdrachtelijk voor de plaats van het oordeel over de onrechtvaardigen (Matt.13:42,50).

Vergelijk *2519 klibanos* 'aarden broodvorm; broodoven', waarbij we aan een totaal verschillende constructie moeten denken.

.1	κάμινον	kaminon	(smelt)oven (4)
.2	καμίνου	kaminou	(smelt)oven (2)
.3	καμίνῳ	kaminōi	(smelt)oven (3)

Matt. 13:42 en zij zullen hen in de vurige **oven** werpen; daar zal het geween zijn .1
13:50 en zij zullen hen in de vurige **oven** werpen; daar zal het geween zijn .1
Openb. 1:15 en zijn voeten waren gelijk koperbrons, als in een **oven** gloeiend gemaakt, .3
9:2 en er steeg rook op uit de put, als de rook van een grote **oven**; .2

2287 καμμύω kammuō

Het werkwoord *kammuō* betekent 'toesluiten'.

Het wordt in een oudtestamentisch citaat gebruikt van het sluiten van de ogen tegen de invloed van God (bv. Matt.13:15).

Eigenlijk is het, met een afwijkende klankontwikkeling, de samenstelling *kata-muō*. Vergelijk voor de stam *mu-* '(de lippen of mond) sluiten' de woorden *2966 mueō* 'inwijden (in mysteriën), *2977 mustērion* 'geheimenis, verborgenheid', en *2978 muōpazō* 'bijziende of kortzichtig zijn', en zie ook *2301 kata* voor het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-'.

.1	ἐκάμμυσαν	ekammusan	zij hebben toegesloten (aor)

Matt. 13:15 en hun ogen **hebben zij toegesloten**, opdat zij niet zien met hun ogen,
Hand. 28:27 en hun ogen **hebben zij toegesloten**, opdat zij niet zien met hun ogen

2288 κάμνω kamnō

Het werkwoord *kamnō* betekent (1) 'zich inspannen', (2) 'moe worden', en (3) '(ernstig) ziek zijn'.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT; de tweede is vaak het natuurlijke gevolg van inspanning (bv. Openb.2:3). In Jac.5:15 hebben we te maken met de derde betekenis.

Vergelijk *700 astheneō* 'zwak zijn; ziek zijn'.

.1	κάμνοντα	kamnonta	moe wordend (4 ev m – 1/4 mv o)
.2	κάμητε	kamēte	(dat) jullie moe worden (aor)
.3	κέκμηκας	kekmēkas	jij bent moe geworden

Hebr. 12:3 opdat gij niet door matheid van ziel verslapt. .2
letterlijk: opdat **u** niet **moe wordt**, bezwijkend in uw zielen.
Jac. 5:15 En het gelovige gebed zal de **lijder** gezond maken, .1
Openb. 2:3 gij ... hebt verdragen om mijns naams wil en **gij zijt** niet **moede geworden**. .3°°

2289 κάμπτω kamptō

Het werkwoord *kamptō* betekent (1) '(iets) buigen', en (2) '(zich) buigen'.

Het is oorspronkelijk een algemeen woord voor 'buigen', dat in het NT uitsluitend in verbin-

ding met *992 gonu* 'knie' voorkomt, en wel op twee verschillende manieren. Bij de eerste betekenis is dit zelfstandig naamwoord het lijdend voorwerp in de uitdrukking 'de knie(ën) buigen' als teken van onderwerping en eerbied (bv. Rom.11:4), terwijl de tweede betekenis zich voordoet wanneer 'knie' het onderwerp is (bv. Rom.14:11).

.1	κάμπτω	kamptō	ik buig – (dat) ik buig
.2	κάμψει	kampsei	hij zal buigen
.3	ἔκαμψαν	ekampsan	zij hebben gebogen (aor)
.4	κάμψῃ	kampsēi	(dat) hij buigt (aor)

Rom.	11:4	die hun knie voor Baäl niet **hebben gebogen**.	.3
	14:11	voor Mij **zal** alle knie **zich buigen**, en alle tong zal God loven.	.2
Ef.	3:14	Om die reden **buig ik** mijn knieën voor de Vader,	.1
Fil.	2:10	opdat in de naam van Jezus **zich** alle knie **zou buigen**	.4

2290 κἄν kan

Het woordje *kan* is een samentrekking van enerzijds *2248 kai*, dat als verbindend voegwoord 'en' en als bijwoord 'ook' of 'zelfs' betekent, en anderzijds *266 an*, dat aangeeft dat wat er met het werkwoord wordt gezegd, onderhevig is aan bepaalde omstandigheden of voorwaarden, of *1293 ean*, dat zelf weer een samentrekking is van *1337 ei* 'als, indien' en *an*. In het NT treffen we bij *kan* steeds werkwoordsvormen in de aanvoegende wijs aan (vgl. *266 an*). Op grond van de verschillende mogelijkheden bij de samentrekking kunnen we vier betekenissen vaststellen die we hieronder illustreren.

Wanneer *kan* een samentrekking is van het verbindend voegwoord *kai* en *an*, is de betekenis 'en'. Deze samentrekking komt echter in het algemeen zelden voor en is in het NT misschien te vinden in het tweede *kan* van Luc.12:38, waar 'en' gebruikt wordt in de zin van 'of': 'en als' (het eerste *kan*) hij in de tweede 'of' (het tweede *kan*) in de derde nachtwake komt en hen zo aantreft, zalig zijn zij. Men kan het tweede *kan* hier echter ook opvatten als een herhaling van het eerste *kan*, dat een samentrekking van *kai* en *ean* moet zijn.

Wanneer *kan* een samentrekking is van het bijwoord *kai* en *an*, is de betekenis 'ook (maar)' of 'zelfs', zoals in Marc.5:28: indien ik 'ook maar' zijn klederen kan aanraken, zal ik behouden zijn.

Wanneer *kan* een samentrekking is van het verbindend voegwoord *kai* en *ean*, is de betekenis 'en als', zoals in Luc.13:9: 'en als' hij in het komende jaar vrucht draagt, is het goed.

Wanneer *kan* een samentrekking is van het bijwoord *kai* en *ean*, is de betekenis 'ook als' of 'zelfs als', zoals in Matt.21:21: maar 'zelfs als' gij tot deze berg zegt: Hef u op en werp u in de zee, het zal geschieden.

.1	κἄν	kan	ook (als)

Matt.	21:21	**zelfs indien** gij tot deze berg zegt: Hef u op en werp u in de zee,
	26:35	**Zelfs al** moest ik met U sterven, ik zal U voorzeker niet verloochenen.
Marc.	5:28	Indien ik **slechts** zijn klederen kan aanraken, zal ik behouden zijn.
	6:56	zij ... smeekten Hem, dat zij **slechts** de kwast ... mochten aanraken.
	16:18	**en zelfs indien** zij iets dodelijks drinken, zal het hun geen schade doen;

Luc.	12:38	**En wanneer** hij in de tweede	··
		of in de derde nachtwake komt en hen zo aantreft, zalig zijn zij.	··
	13:9	**en indien** hij in het komende jaar vrucht draagt, (dan is het goed.)	
Joh.	8:14	**Ook al** getuig Ik van Mijzelf, toch is mijn getuigenis waar,	
	8:55	**En indien** Ik zeide: Ik ken Hem niet, dan zou Ik u gelijk zijn,	··
	10:38	doch indien Ik ze doe **en** gij Mij **toch** niet gelooft,	
	11:25	wie in Mij gelooft, zal leven, **ook al** is hij gestorven,	
Hand.	5:15	opdat ... **ook maar** zijn schaduw op iemand van hen zou vallen.	
1Cor.	13:3	**Al ware het, dat** ik al wat ik heb tot spijs uitdeelde,	··
2Cor.	11:16	of anders: aanvaardt mij als een onverstandige;	
		letterlijk: of anders: aanvaardt mij **zelfs** als een onverstandige;	
Hebr.	12:20	**Zelfs als** een dier de berg aanraakt, zal het worden gestenigd.	
Jac.	5:15	**En als** hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden.	

2291 κανών kanōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kanōn* betekent (1) 'meetlat', (2) 'maatstaf, richtsnoer, regel', en (3) '(maatgevende) tabel of lijst'.

Het is een afleiding van het Semitische leenwoord *kanna* 'riet'. Riet werd vaak in de vorm van een stok voor verschillende doeleinden gebruikt (vgl. *2274 kalamos* 'riet'), bijvoorbeeld als meet- of richtlat. Overdrachtelijk houdt het een standaard of norm op allerlei gebied in, waarnaar men zich richt, een 'richtsnoer' – vergelijk ons woord 'maatstaf' (bv. Gal.6:16).

In 2Cor.10:13-16 past Paulus het in een bijzondere zin toe op de maatstaf die God hem gegeven heeft voor heel zijn handelen, namelijk het verkondigen van het Evangelie en het opzetten van de gemeenten.

De derde betekenis – waarvan onze woorden *canon* en *canoniek* afgeleid zijn – komt niet in het NT voor.

.1	κανόνα	kanona	richtsnoer (4)
.2	κανόνος	kanonos	richtsnoer (2)
.3	κανόνι	kanoni	richtsnoer (3)

2Cor.	10:13	binnen de perken van de **regel**, die God ons als beperking gesteld heeft,	.2
	10:15	dat wij ..., ons houdende aan onze **regel**, een grote naam zullen krijgen,	.1
	10:16	naar de **regel**, die aan anderen is gesteld,	.3
Gal.	6:16	allen, die zich naar die **regel** zullen richten –	.3
Fil.	3:16	SV laat ons daarin naar dezelfde **regel** wandelen,	.3°

2292 καπηλεύω kapēleuō

Het werkwoord *kapēleuō* betekent (1) 'winkelier zijn, kleinhandel bedrijven', (2) 'verhandelen, (ver)sjacheren', en (3) 'vervalsen'.

Als afleiding van *kapēlos* 'winkelier, kleinhandelaar' – dat niet in het NT voorkomt – wijst dit woord allereerst op detail- of kleinhandel bedrijven in letterlijke zin. Maar in de praktijk gebeurt dat vaak op oneerlijk wijze, vandaar de tweede betekenis, die kan worden weergegeven als 'han-

deldrijven met, munt slaan uit', en die in 2Cor.2:17 goed past. Ook aan de hiermee verbonden derde betekenis valt daar te denken, wat dan zou inhouden dat door velen het woord van God voor hun eigen doeleinden veranderd en aangepast wordt.

Vergelijk *1539 emporos* 'reizend koopman, zakenman', dat meer op een groothandelaar betrekking heeft.

.1	καπηλεύοντες	kapēleuontes	verhandelend (1 mv m)

2Cor. 2:17 Want wij zijn niet als zovelen, **die winst maken uit** het woord van God,

2293 καπνός kapnos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kapnos* betekent 'rook'.

Behalve in Hand.2:19 – een citaat uit het OT – komt het woord uitsluitend in Openbaring voor. In Openb.8:4 gaat het om de rook van reukwerk (*2139 thumiama*) die opstijgt van het altaar vóór Gods troon, terwijl we in Openb.15:8 lezen hoe de tempel van rook vervuld wordt vanwege Gods heerlijkheid.

Op de overige plaatsen gaat het om de rook die ontstaat door Gods oordelen, die met vuur gepaard gaan (bv. Openb.9:2-3).

.1	καπνός	kapnos	rook (1)
.2	καπνόν	kapnon	rook (4)
.3	καπνοῦ	kapnou	rook (2)

Hand.	2:19	En Ik zal wonderen geven ... en tekenen ...: bloed en vuur en **rook**walm.	.3
Openb.	8:4	En de **rook** van het reukwerk, met de gebeden der heiligen, steeg ... op.	.1
	9:2	En zij opende de put des afgronds en er steeg **rook** op uit de put,	.1
		als de **rook** van een grote oven;	.1
		en de zon en het zwerk werden verduisterd door de **rook** van de put.	.3
	9:3	En uit de **rook** kwamen sprinkhanen op de aarde te voorschijn	.3
	9:17	en uit hun bek kwam vuur en **rook** en zwavel	.1
	9:18	door het vuur en de **rook** en de zwavel, die uit hun bek kwamen.	.3
	14:11	En de **rook** van hun pijniging stijgt op in alle eeuwigheden,	.1
	15:8	En de tempel werd vervuld met **rook** vanwege de heerlijkheid Gods	.3
	18:9	wanneer zij de **rook** van haar verbranding zien,	.2
	18:18	toen zij de **rook** van haar verbranding zagen,	.2
	19:3	En haar **rook** stijgt op tot in alle eeuwigheden.	.1

2294 καρδία kardia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kardia* betekent 'hart'.

In eigenlijke zin, als deel van het menselijk lichaam, vinden we het in het NT alleen in Marc.7:19, waar het tegenover de buik staat (vgl. in het OT bv. Ps.38:9 : 'het bonzen van mijn hart', en 2Sam.18:14). Overdrachtelijk kan het voorkomen voor het binnenste van iets (Matt.12:40 : 'het hart der aarde').

Verder wordt het steeds gebruikt voor het hart als zetel van het leven van een persoon in zijn totaliteit, met alle gevoelens en gewaarwordingen. Het is in dit opzicht te vergelijken met *4902 psuchē* 'ziel, zetel van het leven' – die men zich minder als een orgaan in het lichaam voorstelt – en met *3618 pneuma* 'wind, adem; geest' – die men eerder met het hoofd van de mens verbonden denkt.

Als het centrum van het lichamelijk leven van de mens treffen we het een enkele keer aan, zoals in Hand.14:17, waar we lezen dat God de harten van de volkeren verzadigd heeft met eten (vgl. Luc.21:34; Jac.5:5). Meestal gaat het om het innerlijk leven, waarbij het lichaam uiteraard wel betrokken is, terwijl het dan soms in tegenstelling staat tot het uiterlijk (2Cor.5:12) of tot wat iemand zegt met de lippen (bv. Matt.15:8; vgl. Luc.16:15). Allereerst is het hart de plaats van gevoelens zoals droefheid (bv. Joh.16:6; Rom.9:2) of benauwdheid (2Cor.2:4), en vreugde (bv. Joh.16:22; Hand.14:17), terwijl het op andere plaatsen gaat om een verlangen, hetzij naar God (Rom.10:1), hetzij naar onreinheid (Rom.1:24). Bovenal is het hart het orgaan van de liefde van God, die 'in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest' (Rom.5:5); en zo is het eerste gebod God lief te hebben met ons hele hart (Marc.12:30). Daarbij lijken deze gevoelens meer door de wil beïnvloed (vgl. 1Cor.7:37) dan in het geval van de gevoelens die aan de *psuchē* worden toegeschreven. Het hart is dan ook de plaats van iemands gezindheid (bv. Matt. 5:8 'de reinen van hart', 11:29 'zachtmoedig en nederig van hart', Ef.6:5 'eenvoud van hart'). Vandaar dat we lezen over overleggingen van het hart en niet van de ziel (bv. 1Cor.4:5).

En hiermee komen we vanzelf op het hart als de plaats van het denken en overleggen (bv. Marc.2:6), soms geformuleerd als 'in zijn hart zeggen' (bv. Rom.10:6). Met het hart begrijpt men ook (bv. Matt.13:15), neemt men zich iets voor (bv. Hand.11:23; vgl. Matt.5:28), beslist men (bv. 1Cor.7:37), en in het hart worden 'woorden bewaard' (bv. Luc.2:51). Hierbij is het hart als het ware de werkplaats van de *pneuma* van een mens (1Petr.3:4; Gal.4:6), waaraan op andere tekstplaatsen dezelfde werkzaamheid wordt toegeschreven (vgl. Hand.19:21). Dit geldt ook voor het verband tussen hart en geweten (vgl. *4272 suneidēsis*), waarmee men bewustzijn heeft van goed en kwaad, zoals dat blijkt uit teksten als Hebr.10:22 en 1Joh.3:19-21. Het hart kan 'goed en vroom' zijn (Luc.8:15), of zuivering nodig hebben (bv. Jac.4:8).

Meer samenvattend wordt het woord vaak gebruikt voor het innerlijk van de mens als geheel (bv. Fil.4:7; 1Thess.3:13; Hebr.13:9), zoals ook in de uitspraak 'God kent onze harten' (bv. Luc.16:15). In het hart komen alle draden van het leven in zijn geheel samen, want 'waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn' (bv. Matt.6:21; vgl. Jac.1:26 : 'indien iemand zijn hart misleidt').

In het bijzonder staat het woord voor de plaats waar iemand alles opneemt en ontvangt voor de vorming van zijn persoonlijk leven – dat hiervoor door God geopend kan worden (bv. Hand.16:14; vgl. Luc.24:32 : 'was ons hart niet brandende in ons?') – en wel vooral voor zaken als de wet van Mozes (Hebr.8:10; vgl. Rom.2:15), Gods woord (bv. Luc.8:12.15), Zijn liefde (Rom.5:5), Zijn licht (2Cor.4:6; vgl. 2Petr.1:19), troost (bv. Col.2:2), ja voor Christus Zelf (Ef.3:17) en de Heilige Geest (bv. 2Cor.1:22). Anderzijds kan iemand ook de duivel en zijn influisteringen in het hart toelaten (Hand.5:3; Joh.13:2), en zijn hart verharden, of dwalen met het hart (bv. Marc.6:52; Hebr.3:8,10). En zo is het ook het orgaan van geloof (bv. Rom.10:9-10) en geloofsuitingen als vergeven (Matt.18:35) en gehoorzaamheid aan het Evangelie (Rom.6:17), maar ook van ongeloof (bv. Hebr.3:12; Luc.24:25; vgl. Marc.11:23).

.1	καρδία	kardia	hart (1)
.2	καρδίαν	kardian	hart (4)
.3	καρδίας	kardias	hart (2 ev – 4 mv)

.4	καρδίᾳ	kardiāi	hart (3)
.5	καρδίαι	kardiai	harten (1)
.6	καρδίας	kardias	zie 3
.7	καρδιῶν	kardiōn	harten (2)
.8	καρδίαις	kardiais	harten (3)

Matt.	5:8	Zalig de reinen van **hart**, want zij zullen God zien.	.4
	5:28	ieder, ..., heeft in zijn **hart** reeds echtbreuk met haar gepleegd.	.4
	6:21	Want, waar uw schat is, daar zal ook uw **hart** zijn.	.1
	9:4	zeide Hij: Waarom overlegt gij kwaad in uw **hart**?	.8
	11:29	want Ik ben zachtmoedig en nederig van **hart**,	.4
	12:34	Want uit de overvloed des **harten** spreekt de mond.	.3
	12:35	SV De goede mens brengt goede dingen voort uit de goede schat des **harten**,	.3°
	12:40	zo zal de Zoon des mensen in het **hart** der aarde zijn,	.4
	13:15	want het **hart** van dit volk is vet geworden, ...,	.1
		opdat zij niet zien met hun ogen, ..., en met hun **hart** niet verstaan	.4
	13:19	komt de boze en rooft wat in zijn **hart** gezaaid is:	.4
	15:8	Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun **hart** is verre van Mij.	.1
	15:18	wat de mond uitgaat, komt uit het **hart**, en dat maakt de mens onrein.	.3
	15:19	Want uit het **hart** komen boze overleggingen, moord, echtbreuk,	.3
	18:35	indien gij niet, een ieder zijn broeder, van **harte** vergeeft.	.7
	22:37	Gij zult de Here, uw God, liefhebben met geheel uw **hart**	.4
	24:48	Maar als die slaaf slecht was, en in zijn **hart** zou zeggen:	.4
Marc.	2:6	en zij overlegden in hun **harten**:	.8
	2:8	en Hij zeide tot hen: Waarom overlegt gij deze dingen in uw **harten**?	.8
	3:5	zeer bedroefd over de verharding van hun **hart**,	.3
	4:15	SV komt de satan ... en neemt het Woord weg, dat in hun **harten** gezaaid was.	.8°°
	6:52	zij waren bij de broden niet tot inzicht gekomen, maar hun **hart** was verhard.	.1
	7:6	Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun **hart** is verre van Mij.	.1
	7:19	omdat het niet in zijn **hart** komt, maar in de buik,	.2
	7:21	van binnenuit, uit het **hart** der mensen, komen de kwade overleggingen,	.3
	8:17	Verstaat gij nog niet en begrijpt gij niet? Hebt gij een verhard **hart**?	.2
	11:23	Voorwaar, Ik zeg u, wie ... in zijn **hart** niet zou twijfelen,	.4
	12:30	en gij zult de Here, uw God, liefhebben uit geheel uw **hart**	.3
	12:33	Hem lief te hebben uit geheel het **hart** en uit geheel het verstand	.3
Luc.	1:17	om de **harten** der vaderen te keren tot de kinderen	.6
	1:51	en Hij heeft hoogmoedigen in de overlegging huns **harten** verstrooid;	.3
	1:66	En allen die het hoorden, namen het ter **harte**	.4
	2:19	Doch Maria bewaarde al deze woorden, die overwegende in haar **hart**.	.4
	2:35	opdat de overleggingen uit vele **harten** openbaar worden.	.7
	2:51	En zijn moeder bewaarde al deze woorden in haar **hart**.	.4
	3:15	Toen nu het volk in afwachting was en allen in hun **hart** overlegden	.8
	4:18	SV om te genezen, die gebroken zijn van **hart**;	.2°
	5:22	Jezus ... antwoordde en zeide tot hen: Wat overlegt gij in uw **harten**?	.8
	6:45	Een goed mens brengt uit de goede schat zijns **harten** het goede voort	.3
		SV de kwade mens brengt het kwade voort uit de kwade schat zijns **harten**;	.3°
		Want waar het **hart** vol van is, daarvan spreekt de mond.	.3

Luc.	8:12	daarna komt de duivel en neemt het woord uit hun **hart** weg,	.3
	8:15	die met een goed en vroom **hart** het woord gehoord hebbende, dat vasthouden	.4
	9:47	Maar Jezus kende de overlegging van hun **hart**, en Hij nam een kind	.3
	10:27	Gij zult de Here, uw God, liefhebben uit geheel uw **hart**	.3
	12:34	Want waar uw schat is, daar zal ook uw **hart** zijn.	.1
	12:45	als die slaaf in zijn **hart** zou zeggen: Mijn heer blijft lang uit,	.4
	16:15	God kent uw **harten**. Want wat hoog is bij mensen, is een gruwel voor God.	.6
	21:14	Neemt u daarom in uw **hart** voor, niet vooraf te bedenken,	.6/.8
	21:34	Ziet toe op uzelf, dat uw **hart** nimmer bezwaard worde door roes	.5
	24:25	En Hij zeide tot hen: O onverstandigen en tragen van **hart**,	.4
	24:32	En zij zeiden tot elkander: Was ons **hart** niet brandende in ons, ...?	.1
	24:38	SV en waarom klimmen zulke overleggingen in uw **harten**?	.8°°
		en waarom komen er overwegingen op in uw **hart**?	.4˙˙
Joh.	12:40	Hij heeft hun ogen verblind en hun **hart** verhard,	.2
		dat zij niet met hun ogen zien, met hun **hart** verstaan en zich bekeren,	.4
	13:2	toen de duivel reeds Judas ... in het **hart** had gegeven Hem te verraden,	.2
	14:1	Uw **hart** worde niet ontroerd; gij gelooft in God, gelooft ook in Mij.	.1
	14:27	Uw **hart** worde niet ontroerd of versaagd.	.1
	16:6	Maar omdat Ik dit tot u gesproken heb, heeft droefheid uw **hart** vervuld.	.2
	16:22	en uw **hart** zal zich verblijden en niemand ontneemt u uw blijdschap.	.1
Hand.	2:26	Daarom is mijn **hart** verheugd en mijn tong verblijd,	.1
	2:37	Toen zij dit hoorden, werden zij diep in hun **hart** getroffen,	.4/.2
	2:46	zij ... gebruikten hun maaltijden met blijdschap en eenvoud des **harten**,	.3
	4:32	de menigte van hen, die tot het geloof gekomen waren, was één van hart	.1
		letterlijk: van de menigte ... was **hart** en ziel één	
	5:3	Maar Petrus zeide: Ananias, waarom heeft de satan uw **hart** vervuld ...?	.2
	5:4	Hoe kondt gij aan deze daad in uw **hart** plaats geven?	.4
	7:23	kwam het in zijn **hart** op, naar zijn broeders ... om te zien.	.2
	7:39	SV onze vaders ... keerden met hun **harten** weer naar Egypte;	.8°°
		onze vaderen ... wendden zich in hun **hart** naar Egypte,	.4˙˙
	7:51	Hardnekkigen en onbesnedenen van **hart** en oren, gij verzet u altijd	.4/.8
	7:54	sneed het hun door het **hart** en zij knersten de tanden tegen hem.	.8
	8:21	Gij hebt part noch deel aan deze zaak, want uw **hart** is niet recht voor God.	.1
	8:22	en bid de Here, of deze toeleg van uw **hart** u moge vergeven worden;	.3
	8:37	[... Indien gij van ganser **harte** gelooft, is het geoorloofd. ...]	.3°
	11:23	om naar het voornemen van hun **hart** de Here trouw te blijven;	.3
	13:22	een man naar mijn **hart**, die al mijn bevelen zal volbrengen.	.2
	14:17	door ... aan uw **harten** overvloed van spijs en vrolijkheid te schenken.	.6
	15:9	door het geloof hun **hart** reinigende.	.6
	16:14	en de Here opende haar **hart**, zodat zij aandacht schonk	.2
	21:13	Wat doet gij, dat gij weent en mijn **hart** week maakt.	.2
	28:27	want het **hart** van dit volk is vet geworden,	.1
		opdat zij ... met hun **hart** niet verstaan en zij zich bekeren,	.4
Rom.	1:21	en het is duister geworden in hun onverstandig **hart**.	.1
	1:24	heeft God hen in hun hartstochten overgegeven aan onreinheid,	.7
		letterlijk: heeft God hen in de begeerten van hun **harten** overgegeven ...,	
	2:5	in uw weerbarstigheid en onboetvaardigheid van **hart** hoopt gij u toorn op	.2
	2:15	immers, zij tonen, dat het werk der wet in hun **harten** geschreven is,	.8

	2:29	en de (ware) besnijdenis is die van het **hart**, naar de Geest,	.3
	5:5	omdat de liefde Gods in onze **harten** uitgestort is door de Heilige Geest,	.8
	6:17	gij zijt van **harte** gehoorzaam geworden aan die vorm van onderricht,	.3
	8:27	En Hij, die de **harten** doorzoekt, weet de bedoeling des Geestes,	.6
	9:2	Ik heb een grote smart en een voortdurend hartzeer.	.4
		letterlijk: het is ... een voortdurende pijn voor mijn **hart**.	
	10:1	de begeerte mijns **harten** en mijn gebed over hun behoud gaan tot God uit.	.3
	10:6	Zeg niet in uw **hart**: Wie zal ten hemel opklimmen?	.4
	10:8	Maar wat zegt zij? Nabij u is het woord, in uw mond en in uw **hart**,	.4
	10:9	indien gij ... met uw **hart** gelooft, dat God Hem uit de doden heeft opgewekt,	.4
	10:10	want met het **hart** gelooft men tot gerechtigheid	.4
	16:18	zulke lieden ... misleiden door hun ... vrome taal de **harten** der argelozen.	.6
1Cor.	2:9	Wat geen oog heeft gezien ... en wat in geen mensen**hart** is opgekomen,	.2
	4:5	die ... aan het licht zal brengen en de raadslagen der **harten** openbaar maken.	.7
	7:37	hij, die, in zijn **gemoed** vast overtuigd, niet genoodzaakt wordt	.4
		en macht heeft over zijn wil en hiertoe bij zichzelf besloten heeft,	.4
		letterlijk: ... en hiertoe in het eigen **hart** besloten heeft,	
	14:25	het verborgene van zijn **hart** komt aan het licht	.3
2Cor.	1:22	die ook ... de Geest tot onderpand in onze **harten** gegeven heeft.	.8
	2:4	Want in zware druk en beklemdheid des **harten** heb ik ... u geschreven,	.3
	3:2	Onze brief zijt gij, geschreven in onze **harten**, kenbaar en leesbaar	.8
	3:3	SV niet in stenen tafelen, maar in vlesen tafelen des **harten**.	.3°°
		niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees in de **harten**.	.8''
	3:15	Ja, tot heden toe ligt ... een bedekking over hun **hart**,	.2
	4:6	de God, die gesproken heeft: ..., heeft het doen schijnen in onze **harten**,	.8
	5:12	die roem zoeken door uiterlijkheden, maar niet door het **hart**.	.4
	6:11	Onze mond heeft zich tegen u geopend, Korintiërs, ons **hart** staat wijd open;	.1
	7:3	ik heb immers reeds gezegd, dat gij ons zo na aan het **hart** ligt,	.8
	8:16	die dezelfde toewijding voor u in het **hart** van Titus geeft,	.4
	9:7	En ieder doe, naardat hij zich in zijn **hart** heeft voorgenomen,	.4
Gal.	4:6	God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden in onze **harten**,	.6
Ef.	1:18	verlichte ogen [uws] **harten**, zodat gij weet, welke hoop zijn roeping wekt,	.6''
	3:17	opdat Christus door het geloof in uw **harten** woning make.	.8
	4:18	om de onwetendheid, die in hen heerst, om de verharding van hun **hart**.	.3
	5:19	en zingt en jubelt de Here van **harte**,	.4
	6:5	in eenvoud uws **harten**, als aan Christus,	.3
	6:22	dat gij onze omstandigheden zoudt weten en hij uw **harten** zou vertroosten.	.6
Fil.	1:7	omdat ik u op het **hart** draag,	.4
	4:7	de vrede Gods ... zal uw **harten** en uw gedachten behoeden in Christus Jezus.	.6
Col.	2:2	opdat hun **harten** getroost en zij in de liefde verenigd worden	.5
	3:15	En de vrede van Christus ... regere in uw **harten**; en weest dankbaar.	.8
	3:16	SV zingende de Heere met aangenaamheid in uw **hart**.	.4°°
		zodat gij ... zingende, Gode dank brengt in uw **harten**.	.8''
	3:22	niet als mensenbehagers ..., maar met eenvoud des **harten**	.3
	4:8	Ik heb hem juist daarom tot u gezonden, ... dat hij uw **hart** vertrooste,	.6
1Thess.	2:4	spreken wij, niet om mensen te behagen, maar Gode, die onze **harten** keurt.	.6
	2:17	die ... naar het oog, niet naar het **hart**, van u beroofd zijn geweest,	.4
	3:13	om uw **harten** te versterken, zodat zij onberispelijk zijn in heiligheid	.6

2Thess.	2:17	(16) En Hij ... (17) trooste uw **harten**, en make ze sterk in alle goed werk	.6
	3:5	De Here neige uw **harten** tot de liefde Gods	.6
1Tim.	1:5	En het doel van (alle) vermaning is liefde uit een rein **hart**,	.3
2Tim.	2:22	jaag naar ... vrede met hen, die de Here aanroepen uit een rein **hart**.	.3
Hebr.	3:8	verhardt uw **harten** niet, zoals bij de verbittering,	.6
	3:10	Altijd dwalen zij met hun **hart**, en zij hebben mijn wegen niet gekend,	.4
	3:12	Ziet toe, broeders, dat bij niemand uwer een boos, ongelovig **hart** zij,	.1
	3:15	verhardt uw **harten** niet zoals bij de verbittering,	.6
	4:7	Heden, indien gij zijn stem hoort, verhardt uw **harten** niet.	.6
	4:12	en het schift overleggingen en gedachten des **harten**;	.3
	8:10	Ik zal die in hun **harten** schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn	.6
	10:16	zegt de Here: Ik zal mijn wetten in hun **harten** leggen,	.6
	10:22	laten wij toetreden met een waarachtig **hart**, in volle verzekerdheid ...,	.3
		met een **hart**, dat door besprenging gezuiverd is van besef van kwaad,	.6
	13:9	want het is goed, dat het **hart** zijn vastheid vindt in genade	.2
Jac.	1:26	Indien iemand ... zijn **hart** misleidt, diens godsdienst is waardeloos.	.2
	3:14	Indien gij echter bittere naijver en zelfzucht in uw **hart** hebt,	.4
	4:8	Reinigt uw handen, zondaars, en zuivert uw **harten**,	.6
	5:5	gij hebt uw **hart** vetgemest in de slachttijd.	.6
	5:8	Oefent ook gij geduld, sterkt uw **harten**, want de komst des Heren is nabij.	.6
1Petr.	1:22	hebt dan elkander van **harte** en bestendig lief,	.3
	3:4	(3) Uw sieraad zij ... (4) ... de verborgen mens uws **harten**,	.3
	3:15	Maar heiligt de Christus in uw **harten** als Here,	.8
2Petr.	1:19	totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw **harten**.	.8
	2:14	zij verlokken onstandvastige zielen, hun **hart** is volleerd in hebzucht;	.2
1Joh.	3:19	SV en wij zullen onze **harten** verzekeren voor Hem.	.6°°
		dat wij uit de waarheid zijn en voor Hem ons **hart** overtuigen,	.2''
	3:20	dat, indien ons **hart** (ons) veroordeelt,	.1
		God meerder is dan ons **hart** en kennis heeft van alle dingen.	.3
	3:21	als ons **hart** ons niet veroordeelt, hebben wij vrijmoedigheid tegenover God,	.1
Openb.	2:23	dat Ik het ben, die nieren en **harten** doorzoek;	.6
	17:17	Want God heeft in hun **hart** gegeven zijn zin te volbrengen	.6
	18:7	Want zij zegt in haar **hart**: Ik troon als koningin, ik ben geen weduwe	.4

2295 καρδιογνώστης kardiognōstēs

Het zelfstandig naamwoord *kardiognōstēs* betekent 'kenner van het hart'.

Het komt voor het eerst in het NT voor, in twee teksten in Handelingen (1:24 en 15:8), en wordt alleen van God gezegd. Zie ook voor de achterliggende gedachte de omschrijving in Luc.16:15 (vgl. Rom.8:27; 1Thess.2:4; Openb.2:23).

Het woord is samengesteld uit *2294 kardia* 'hart' en *984 gnōstēs* 'kenner'.

.1	καρδιογνώστης	kardiognōstēs	kenner van het hart (1)
.2	καρδιογνῶστα	kardiognōsta	kenner van het hart (5)

Hand.	1:24	zij baden en zeiden: Wijs Gij, Here, **die** aller **harten kent**, die ene aan,	.2
	15:8	God, **die de harten kent**, heeft getuigd door hun de Heilige Geest te geven	.1

2296 καρπός karpos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *karpos* betekent 'vrucht'.

In eigenlijke zin is er sprake van de vrucht van bomen (bv. Matt.7:17; ook de twaalfvoudige vrucht van de boom des levens, Openb.22:2), van graan (bv. Marc.4:8), van een wijngaard en de wijnstok (bv. Matt.21:34 en Joh.15:2), en enigszins dichterlijk van de vrucht van de moederschoot, de nakomeling (Luc.1:42), en van de vrucht der lendenen, het nageslacht (Hand.2:30).

Overdrachtelijk komt het voor in de zin van wat de mens, of liever het hart van de mens, voortbrengt aan handelingen en daden, hetzij van nature (bv. Matt.7:16), hetzij na bekering (bv. Luc.3:8), waarbij er sprake is van 'veel vrucht' (bv. Joh.15:5,8). In dat laatste geval wordt gesproken van vrucht (samenvattend) van de Geest (Gal.5:22), van het licht (Ef.5:9), of de 'vreedzame vrucht van gerechtigheid' (Hebr.12:11; vgl. Fil.1:11 e.a.). Daartoe behoort ook het offer van lof, dat 'vrucht der lippen' genoemd wordt (Hebr.13:15). Tenslotte staat het ook voor de opbrengst, het resultaat van bijvoorbeeld geestelijke arbeid (bv. Fil.1:22). Zo gaat het in Rom.6:22 (letterlijk) over 'jullie vrucht tot heiligmaking', dat wil zeggen die tot heiligmaking leidt.

Het enkelvoud van dit woord kan – in eigenlijke zowel als in overdrachtelijke zin – zowel de enkele vrucht aangeven (bv. Marc.11:14 en Jac.3:18) of de soort (bv. Luc.6:43 en Rom.6:21), als (meestal) samenvattend staan voor de hele vruchtopbrengst (bv. Jac.5:7 en Hand.2:30), terwijl het meervoud ofwel gebruikt wordt voor afzonderlijke vruchten, exemplaren (bv. 2Tim.2:6 en Jac.3:17), of voor al de vruchten van de oogst (bv. Luc.12:17 en Matt.21:43). Het valt op dat er eigenlijk altijd een verband aanwezig is met de herkomst van de vrucht.

.1	καρπός	karpos	vrucht (1)
.2	καρπόν	karpon	vrucht (4)
.3	καρποῦ	karpou	vrucht (2)
.4	καρπούς	karpous	vruchten (4)
.5	καρπῶν	karpōn	vruchten (2)

Matt.	3:8	SV Brengt dan **vruchten** voort, de bekering waardig.	.4°°
		Brengt dan **vrucht** voort, die aan de bekering beantwoordt;	.2˙˙
	3:10	iedere boom dan, die geen goede **vruchten** voortbrengt, wordt uitgehouwen	.2
	7:16	Aan hun **vruchten** zult gij hen kennen:	.5
	7:17	Zo brengt iedere goede boom goede **vruchten** voort,	.4
		maar de slechte boom brengt slechte **vruchten** voort.	.4
	7:18	Een goede boom kan geen slechte **vruchten** dragen,	.4
		of een slechte boom goede **vruchten** dragen.	.4
	7:19	Iedere boom, die geen goede **vrucht** voortbrengt, wordt uitgehouwen	.2
	7:20	Zo zult gij hen dan aan hun **vruchten** kennen.	.5
	12:33	Acht de boom goed, maar dan ook zijn **vrucht**,	.2
		òf acht de boom slecht, maar dan ook zijn **vrucht**,	.2
		want aan zijn **vrucht** kent men de boom.	.3
	13:8	Een ander deel viel in goede aarde en het gaf **vrucht**,	.2
	13:26	Toen het graan ... **vrucht** zette, toen kwam ook het onkruid te voorschijn.	.2
	21:19	Hij zeide tot hem: Nooit groeie aan u enige **vrucht** meer, in eeuwigheid!	.1
	21:34	Toen nu de tijd der **vruchten** naderde, zond hij zijn slaven	.5
		naar die pachters om zijn **vruchten** in ontvangst te nemen.	.4
	21:41	andere pachters, die hem de **vruchten** op tijd zullen afleveren.	.4

Matt.	21:43	het zal gegeven worden aan een volk, dat de **vruchten** daarvan opbrengt.	.4
Marc.	4:7	de dorens kwamen op en verstikten het en het gaf geen **vrucht**.	.2
	4:8	En het overige viel in goede aarde en opkomende ... gaf het **vrucht**,	.2
	4:29	Wanneer dan de **vrucht** rijp is, laat hij er terstond de sikkel in slaan,	.1
	11:14	Nooit ete meer iemand **vrucht** van u in eeuwigheid!	.2
	12:2	SV opdat hij van de landlieden ontving van de **vrucht** van de wijngaard.	.3°°
		om van hen (zijn deel) der **vruchten** van de wijngaard in ontvangst te nemen.	.5˙˙
Luc.	1:42	Gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de **vrucht** van uw schoot.	.1
	3:8	Brengt dan **vruchten** voort, die aan de bekering beantwoorden.	.4
	3:9	Iedere boom dan, die geen goede **vruchten** voortbrengt, wordt uitgehouwen	.2
	6:43	Immers, er is geen goede boom, die slechte **vrucht** voortbrengt,	.2
		noch ook een slechte boom, die goede **vrucht** voortbrengt.	.2
	6:44	Want elke boom wordt aan zijn eigen **vrucht** gekend.	.3
	8:8	en toen dat opgekomen was, bracht het honderdvoudige **vrucht** voort.	.2
	12:17	Wat moet ik doen, want ik heb geen ruimte om mijn **vruchten** te bergen.	.4
	13:6	en hij kwam om **vrucht** daaraan te zoeken en vond er geen.	.2°˙
	13:7	het is nu al drie jaar, dat ik **vrucht** aan deze vijgeboom kom zoeken	.2
	13:9	en indien hij in het komende jaar **vrucht** draagt, (dan is het goed.)	.2°˙
	20:10	opdat zij hem van de **vrucht** van de wijngaard zouden geven.	.3
Joh.	4:36	Reeds ontvangt de maaier loon en verzamelt hij **vrucht** ten eeuwigen leven,	.2
	12:24	maar indien zij sterft, brengt zij veel **vrucht** voort.	.2
	15:2	Elke rank aan Mij, die geen **vrucht** draagt, neemt Hij weg,	.2
		en elke die wel **vrucht** draagt, snoeit Hij,	.2
		opdat zij meer **vrucht** drage.	.2
	15:4	Evenals de rank geen **vrucht** kan dragen uit zichzelf,	.2
	15:5	Wie in Mij blijft, gelijk Ik in hem, die draagt veel **vrucht**,	.2
	15:8	Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel **vrucht** draagt	.2
	15:16	opdat gij zoudt heengaan en **vrucht** dragen	.2
		en uw **vrucht** zou blijven, opdat de Vader u alles geve,	.1
Hand.	2:30	een uit de **vrucht** zijner lendenen op zijn troon te doen zitten,	.3
Rom.	1:13	om ook onder u enige **vrucht** te hebben, evenals onder de andere heidenen.	.2
	6:21	Wat voor **vrucht** hadt gij toen? Dingen, waarover gij u nu schaamt;	.2
	6:22	hebt gij tot **vrucht** uw heiliging en als einde het eeuwige leven.	.2
	15:28	Wanneer ik mij dan hiervan gekweten en hun deze **opbrengst** afgedragen heb,	.2
1Cor.	9:7	Wie plant een wijngaard zonder van de **vrucht** daarvan te eten?	.3/.2
Gal.	5:22	Maar de **vrucht** van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid,	.1
Ef.	5:9	want de **vrucht** des lichts bestaat in louter goedheid en gerechtigheid	.1
Fil.	1:11	SV Vervuld met **vruchten** der gerechtigheid,	.5°°
		vervuld van de **vrucht** van gerechtigheid,	.2˙˙
	1:22	Indien ik in het vlees blijf leven, betekent dat voor mij werken met **vrucht**,	.1
	4:17	maar het is mij te doen om de **opbrengst**,	.2
2Tim.	2:6	De landman ... moet het eerst van de **vruchten** genieten.	.5
Hebr.	12:11	een vreedzame **vrucht**, die bestaat in gerechtigheid.	.2
	13:15	namelijk de **vrucht** onzer lippen, die zijn naam belijden.	.2
Jac.	3:17	vol van ontferming en goede **vruchten**, onpartijdig en ongeveinsd.	.5
	3:18	Maar gerechtigheid is een **vrucht**, die in vrede wordt gezaaid	.1
	5:7	de landman wacht op de kostelijke **vrucht** des lands en heeft geduld,	.2
	5:18	en de hemel gaf regen en de aarde deed haar **vrucht** uitspruiten.	.2

Openb.22:2	staat het geboomte des levens, dat twaalfmaal **vrucht** draagt,	.4
	iedere maand zijn **vrucht** gevende;	.2

2297 **καρποφορέω** **karpophoreō**

Het werkwoord *karpophoreō* betekent 'vrucht dragen of voortbrengen'.

In eigenlijke zin komt het voor in Marc.4:28. Overdrachtelijk vinden we het voor het verrichten van daden als vrucht van iemands innerlijke gesteldheid, zowel neutraal (Rom.7:4-5), als in positieve zin voor goede daden doen (bv. Luc.8:15).

Het is afgeleid van *2298 karpophoros* 'vruchtdragend, vrucht voortbrengend'.

.1	καρποφορεῖ	karpophorei	hij draagt vrucht
.2	καρποφοροῦσιν	karpophorousin	zij dragen vrucht – vrucht dragend (3 mv m/o)
.3	καρποφοροῦντες	karpophorountes	vrucht dragend (1 mv m)
.4	καρποφορήσωμεν	karpophorēsōmen	(dat) wij vrucht dragen (aor)
.5	καρποφορῆσαι	karpophorēsai	vrucht dragen (aor) – draag vrucht! (aor med)
.6	καρποφορούμενον	karpophoroumenon	vruchtdragend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt.	13:23	die dan ook **vrucht draagt** en oplevert,	.1
Marc.	4:20	die het woord horen en in zich opnemen en **vrucht dragen**,	.2
	4:28	De grond **brengt** vanzelf **vrucht voort**; eerst een halm, daarna een aar,	.1
Luc.	8:15	die ... het woord gehoord hebbende, dat vasthouden en **vrucht dragen**	.2
Rom.	7:4	opdat **wij** Gode **vrucht zouden dragen**.	.4
	7:5	om voor de dood **vrucht** te **dragen**;	.5
Col.	1:6	Immers, in de gehele wereld draagt het vrucht letterlijk: In de gehele wereld is het **vruchtdragend**	.6
	1:10	om de Here waardig te wandelen ..., in alle goed werk **vrucht te dragen**	.3

2298 **καρποφόρος** **karpophoros**

Het bijvoeglijk naamwoord *karpophoros* betekent 'vruchtdragend, vrucht voortbrengend'.

Afgeleid van *2296 karpos* 'vrucht' en *4678 pherō* 'dragen; brengen' kan het zowel in eigenlijke zin voorkomen (Hand.14:17), als in overdrachtelijke (niet in het NT).

.1	καρποφόρους	karpophorous	vruchtdragend (4 mv m/v)

Hand. 14:17 door u van de hemel regen en **vruchtbare** tijden te geven

2299 **καρτερέω** **kartereō**

Het werkwoord *kartereō* betekent 'krachtig zijn, standvastig zijn'.

Het is afgeleid van *karteros*, een nevenvorm van *krateros* 'krachtig, sterk, machtig' (vgl. *2591 kratos* 'kracht' en *2590 kratistos* 'krachtigste, machtigste; hoogmogend'). In situaties van tegenslag en beproeving gaat het dan 'standvastig zijn' betekenen (Hebr.11:27).

.1 ἐκαρτέρησεν ekarterēsen hij is standvastig geweest (aor)

Hebr. 11:27 Want **hij bleef standvastig**, als ziende de Onzienlijke.

2300	**κάρφος**	**karphos**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *karphos* betekent (1) 'dor ding' en (2) 'spaander, splinter'.

Het is een afleiding van *karphō* 'dor maken, uitdrogen' – dat niet in het NT voorkomt –, en wordt vooral gebruikt voor een dor twijgje, een spaander of splinter. In het NT treffen we het alleen aan in het beeld van de balk en de splinter in het oog (bv. Luc.6:41-42).

.1 κάρφος karphos splinter (1/4)

Matt. 7:3 Wat ziet gij de **splinter** in het oog van uw broeder,
7:4 Laat mij de **splinter** uit uw oog wegdoen, terwijl, zie, de balk in uw oog is?
7:5 om de **splinter** uit het oog van uw broeder weg te doen.
Luc. 6:41 Wat ziet gij de **splinter** in het oog van uw broeder,
6:42 Broeder, laat mij de **splinter**, die in uw oog is, wegdoen, ...
om de **splinter** in het oog van uw broeder weg te doen.

2301	**κατά**	**kata**

Het voorzetsel *kata* betekent 'naar omlaag ten opzichte van'.

In het algemeen geeft *kata* iets aan waarmee een neergaande beweging verbonden is. Datgene waarmee de neergaande beweging verbonden is, kan vermeld worden in een tweede of in een vierde naamval; deze twee naamvallen bij *kata* houden bepaalde betekenisnuances in, die we hieronder illustreren.

Wanneer een persoon of zaak in de tweede naamval bij *kata* genoemd wordt, is er in het algemeen een gebrekkig contact met die persoon of zaak. In dit verband moeten we *kata* bijvoorbeeld begrijpen als 'over ... heen naar beneden, van ... af' (bv. in Matt.8:15: een kudde varkens stort zich 'van' de helling 'af' in zee, of in 1Cor.11:4: (iets als een sluier) 'over' het hoofd 'heen naar beneden' hebben), of – zoals in een groot aantal gevallen waar men een tegenstander omlaag wil halen – 'tegen' (bv. in Hand.24:1: klachten indienen 'tegen' Paulus), of 'verspreid over (zonder de totale oppervlakte te bedekken)' zoals in Hand.9:72: het werd bekend 'door' geheel Joppe. Ook komt het voor dat bij werkwoorden van 'bezweren' of 'een eed afleggen' de persoon of zaak 'bij' wie men zweert, vermeld wordt in een tweede naamval bij *kata* (bv. in Matt.26:63: iemand 'bij' de levende God bezweren iets te vertellen, of in Hebr.6:13: God zweert 'bij' Zichzelf).

Wanneer een persoon of zaak in de vierde naamval bij *kata* genoemd wordt, is er in het algemeen een globaal of totaal contact met die persoon of zaak, waarbij vaak ook in overdrachtelijke zin gedacht wordt aan overeenkomen en passen. In dit verband moeten we *kata* bijvoorbeeld begrijpen als 'verspreid over (met bedekking van de totale oppervlakte)' (bv. in Luc.8:39: een hongersnood komt 'over' het land, of in Hand.22:19: Paulus vervolgt de gelovigen 'overal in' de synagogen, d.w.z. hij 'bestrijkt' met zijn vervolging de synagogen), als 'met het gezicht globaal gericht op' (bv. in Hand.8:26: 'naar' het zuiden gaan), als 'omstreeks' (bv. in Hand.16:25: 'omstreeks' middernacht lofliederen zingen), als 'overeenkomstig' (bv. in 1Cor.15:3: Christus is ge-

storven 'overeenkomstig' de Schriften, of in Ef.4:24: zich hullen in de nieuwe mens die 'overeenkomstig' God geschapen is). Soms is er ook een gedachte aan herhaling op verschillende plaatsen of tijden; in dit geval komt de betekenis dicht bij het Nederlandse 'per', zoals in Hand.2:46: het brood breken 'per' huis (d.w.z.: in elk huis apart), of in Luc.2:41: 'per' jaar (d.w.z.: jaarlijks) naar Jeruzalem gaan, of in 1Cor.14:27: 'per' twee of hooguit drie in tongen spreken (d.w.z.: per samenkomst van de gemeente met twee of hooguit drie mensen in tongen spreken).

Als uitdrukkingen zijn te vermelden: *kat' idian* 'op afzonderlijk (terrein), apart' (vgl. *2160 idios* 'afgezonderd, afzonderlijk; eigen'), *kata monas* 'op een aparte plek, alleen' (vgl. *2955 monos* 'alleen'), *kat' ophthalmous* 'voor ogen (van), goed zichtbaar (voor)' (vgl. *3269 ophthalmos* 'oog').

Wanneer *kata* als voorvoegsel aan een werkwoord verbonden is kan men vaak het eerder genoemde neergaande aspect onderscheiden, vooral als het om een beweging gaat (bv. *2314 kat-agō* 'omlaag voeren of leiden'), of om het benadrukken van een lage positie die het gevolg is van een omlaaggerichte actie (bv. *2326 kata-keimai* 'neerliggen'). Daaruit vloeien voort de versterkende nuance 'tot op de bodem, diepgaand, grondig' (bv. *2353 kata-manthanō* 'diepgaand leren (kennen)'), en die waarbij een 'vernietiging' onderstreept wordt (bv. *2334 kata-koptō* 'neerslaan, stukslaan, afslachten, doodslaan'). In sommige gevallen wordt door het voorvoegsel het resultaat van de handeling beklemtoond (bv. *2343 kata-lambanō* 'vastgrijpen, beetgrijpen, aangrijpen'). In het bijzonder heeft het element 'neerwaarts' zich ontwikkeld tot 'tegen-, ten nadele van, vijandig' (bv. *2354 kata-martureō* 'getuigen tegen'). Tenslotte wordt het voorvoegsel soms gebruikt om aan te geven het 'veroorzaken of bewerkstelligen' van de toestand die door de oorspronkelijke stam wordt uitgedrukt (bv. *2380 kat-artizō* 'geschikt of volkomen maken').

.1 κατά/κατ'/καθ' kata/kat'/kath' naar omlaag ten opzichte van

---

2302 καταβαίνω kata-bainō

Het werkwoord *kata-bainō* betekent 'omlaag gaan, neerdalen, afdalen'.

In eigenlijke zin houdt het in 'van een hogere naar een lagere plek gaan', hetzij zonder nadere aanduiding (bv. Hand.10:20), hetzij bijvoorbeeld van een berg af (bv. Matt.8:1), en ook in een waterstroom om te dopen (Hand.8:38). Het wordt ook gebruikt voor reizen van hoger naar lager terrein, zoals van Jeruzalem naar Jericho (bv. Luc.10:30), wat niet altijd uit de vertaling blijkt (bv. Hand.18:22). In ander verband is de gedachte aan 'gaan' in letterlijke zin minder aanwezig, zoals wanneer men Jezus oproept van het kruis af te komen (bv. Marc.15:30).

Het wordt niet alleen toegepast op personen: het kan gaan om een weg die neerwaarts loopt (Hand.8:26), zweetdruppels die neervallen (Luc.22:44), een voorwerp dat in een visioen uit de hemel neerkomt (Hand.10:11), en natuurlijk verschijnselen als regen en hagel (bv. Matt.7:25 en Openb.16:21), wind (Luc.8:23), bliksem (bv. Openb.13:13 en 20:9).

In het bijzonder vinden we het in relatie tot de hemel: God, die tot verlossing nederkomt (Hand.7:34), Jezus' menswording (bv. Joh.6:38), de Heilige Geest bij Jezus' doop (bv. Marc.1:10), engelen in verschillende opdrachten (bv. Matt.28:2; Joh.1:52), het 'brood Gods' (bv. Joh.6:33,41), Jezus bij Zijn wederkomst (1Thess.4:16), het nieuwe Jeruzalem (bv. Openb.3:12).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en het niet in het NT voorkomende *bainō* 'gaan'. Het tegendeel is *269 ana-bainō* 'omhoog gaan, opgaan'. Vergelijk voor de betekenis *2423 kat-erchomai* 'afkomen, neerkomen; 'landen, binnenlopen'.

.1	καταβαίνει	kata-bainei	hij gaat omlaag
.2	καταβαινέτω	kata-bainetō	hij moet omlaag gaan!
.3	καταβαίνειν	kata-bainein	omlaag gaan
.4	καταβαίνων	kata-bainōn	omlaag gaand (1 ev m)
.5	καταβαίνοντα	kata-bainonta	omlaag gaand (4 ev m – 1/4 mv o)
.6	καταβαίνοντος	kata-bainontos	omlaag gaand (2 ev m/o)
.7	καταβαίνοντες	kata-bainontes	omlaag gaand (1 mv m)
.8	καταβαίνοντας	kata-bainontas	omlaag gaand (4 mv m)
.9	καταβαινόντων	kata-bainontōn	omlaag gaand (2 mv m/o)
.10	καταβαίνουσα	kata-bainousa	omlaag gaand (1 ev v)
.11	καταβαίνουσαν	kata-bainousan	omlaag gaand (4 ev v)
.12	καταβαῖνον	kata-bainon	omlaag gaand (1/4 ev o)
.13	καταβαῖνον	kata-bainon	zie 12
.14	κατέβαινεν	kat-ebainen	hij ging omlaag
.15	κατέβην	kat-ebēn	ik ben omlaag gegaan (aor)
.16	κατέβη	kat-ebē	hij is omlaag gegaan (aor)
.17	κατέβησαν	kat-ebēsan	zij zijn omlaag gegaan (aor)
.18	καταβῇ	kata-bēi	(dat) hij omlaag gaat (aor)
.19	κατάβα	kata-ba	ga omlaag! (aor)
.20	κατάβηθι	kata-bēthi	ga omlaag! (aor)
.21	καταβάτω	kata-batō	hij moet omlaag gaan! (aor)
.22	καταβάς	kata-bas	omlaag gaand (1 ev m; aor)
.23	καταβάντι	kata-banti	omlaag gaand (3 ev m/o; aor)
.24	καταβάντες	kata-bantes	omlaag gaand (1 mv m; aor)
.25	καταβάν	kata-ban	omlaag gaand (1/4 ev o; aor)
.26	καταβέβηκα	kata-bebēka	ik ben omlaag gegaan
.27	καταβεβηκότες	kata-bebēkotes	omlaag gegaan (1 mv m)
.28	καταβήσεται	kata-bēsetai	hij zal omlaag gaan (med)
.29	καταβῆναι	kata-bēnai	omlaag gaan (aor)
.[30]	καταβάντος	kata-bantos	omlaag gaand (2 ev m/o; aor)
.[31]	καταβήσῃ	kata-bēsēi	jij zult omlaag gaan (med)
.[32]	καταβαίνῃ	kata-bainēi	(dat) hij omlaag gaat

Matt.	3:16	en hij zag de Geest Gods **nederdalen** als een duif en op Hem komen.	.13
	7:25	En de regen **viel neer** en de stromen kwamen en de winden waaiden	.16
	7:27	En de regen **viel neer** en de stromen kwamen en de winden waaiden	.16
	8:1	**Nadat** Hij nu van de berg **was afgedaald**, volgden Hem vele scharen.	.23/.[30]
	11:23	Tot het dodenrijk **zult gij nederdalen**;	.[31]''
	14:29	En Petrus **ging** uit het schip **en** liep over het water en ging naar Jezus.	.22
	17:9	En **terwijl** zij van de berg **afdaalden**, gebood Jezus hun, zeggende:	.9
	24:17	Wie op het dak is, **ga** niet **naar beneden** om zijn huisraad mede te nemen,	.2/.21
	27:40	red Uzelf, indien Gij Gods Zoon zijt, en **kom af** van het kruis!	.20
	27:42	**laat Hij** nu van het kruis **afkomen** en wij zullen aan Hem geloven.	.21
	28:2	een engel des Heren **daalde** ... **neder** ... **en** hij wentelde de steen weg	.22
Marc.	1:10	zag Hij de hemelen scheuren en de Geest als een duif op Zich **nederdalen**.	.13
	3:22	En de schriftgeleerden, **die** van Jeruzalem **gekomen waren**, zeiden:	.24
	9:9	**terwijl** zij van de berg **afdaalden**,	.9
	13:15	Wie op het dak is, **ga** niet **naar beneden** en ga niet naar binnen	.21

15:30 red Uzelf, **kom af** van het kruis! .19/.22
15:32 **Laat** de Christus, de Koning van Israël, nu **afkomen** van het kruis, .21
Luc. 2:51 En **Hij ging** met hen **terug** en kwam te Nazaret en was hun onderdanig. .16
3:22 (21) En het geschiedde ..., **dat** ... (22) ... de Heilige Geest ... **nederdaalde**, .29
6:17 En Hij **daalde** met hen **af en** bleef staan op een vlakke plaats .22
8:23 En **er sloeg** een stormvlaag **neder** op het meer en zij kregen water in .16
9:54 wilt Gij, dat wij zeggen, **dat** vuur van de hemel **zal nederdalen** ...? .29
10:15 Tot het dodenrijk **zult gij nederdalen**. .[31]˙˙
10:30 Een zeker mens **daalde af** van Jeruzalem naar Jericho .14
10:31 Bij geval **daalde** een priester **af** langs die weg; en deze zag hem, .14
17:31 Wie op die dag op het dak zal zijn, ..., **ga** niet **naar beneden** .21
18:14 Ik zeg u: Deze **keerde** ... gerechtvaardigd naar huis **terug**. .16
19:5 **kom** vlug **naar beneden**, want heden moet Ik in uw huis vertoeven. .20
19:6 En **hij kwam** vlug **naar beneden** en ontving Hem met blijdschap. .16
22:44 En zijn zweet werd als bloeddruppels, **die** op de aarde **vielen**. .7°
Joh. 1:32 Ik heb aanschouwd, **dat** de Geest **nederdaalde** als een duif uit de hemel, .13
1:33 Op wie gij de Geest ziet **nederdalen** en op Hem blijven, deze is het, .13
1:52 gij zult de hemel open zien en de engelen Gods opstijgen en **nederdalen** .8
2:12 Daarna **daalde Hij af** naar Kafarnaüm, Hij, zijn moeder en zijn broeders .16
3:13 niemand is opgevaren naar de hemel, dan **die** uit de hemel **nedergedaald is**, .22
4:47 ging hij tot Hem en verzocht Hem te komen en zijn zoon te genezen; .18
letterlijk: ging hij tot Hem en verzocht Hem, dat **Hij komt** ...;
4:49 De hoveling zeide tot Hem: Heer, **kom af**, eer mijn kind sterft. .20
4:51 En reeds **terwijl** hij **afdaalde**, kwamen zijn slaven hem tegemoet .6
5:4 Want van tijd tot tijd **daalde** een engel des Heren **neder** in het bad; .14°
5:7 en terwijl ik onderweg ben, **daalt** een ander vóór mij **af**. .1
6:16 En toen het avond geworden was, **gingen** zijn discipelen naar de zee .17
6:33 want dat is het brood Gods, **dat** uit de hemel **nederdaalt** .4
6:38 Want **Ik ben** van de hemel **nedergedaald**, niet om mijn wil te doen, .26
6:41 Ik ben het brood, **dat** uit de hemel **nedergedaald is**, .22
6:42 Hoe zegt Hij nu: **Ik ben** uit de hemel **nedergedaald**? .26
6:50 dit is het brood, **dat** uit de hemel **nederdaalt**, .4
6:51 Ik ben het levende brood, **dat** uit de hemel **nedergedaald is**. .22
6:58 Dit is het brood, **dat** uit de hemel **nedergedaald is**; .22
Hand. 7:15 En Jakob **trok af** naar Egypte, en hijzelf stierf, en onze vaderen; .16
7:34 **Ik** heb zijn zuchten gehoord en **ben nedergedaald** om hen te verlossen; .15
8:15 die, **daar aangekomen**, voor hen baden, .24
8:26 ga tegen de middag de weg op, **die** van Jeruzalem **afdaalt** naar Gaza. .11
8:38 En hij liet de wagen stilhouden en beiden **daalden af** in het water, .17
10:11 en hij zag de hemel geopend en een voorwerp **nederdalen** .13
10:20 **ga naar beneden** en reis, zonder bezwaar te maken, met hen mede, .20
10:21 En Petrus **ging naar beneden en** zeide tot de mannen: Zie, ik ben het, .22
11:5 een voorwerp **daalde neder** in de vorm van een groot laken, .13
14:11 De goden **zijn**, in mensengedaante, tot ons **neergedaald**; .17
14:25 en **zij** spraken het woord te Perge en **trokken** naar Attalia; .17
16:8 en toen zij Mysië voorbij waren, **kwamen zij** te Troas. .17
18:22 **hij** kwam te Caesarea, ... en groette de gemeente en **ging** naar Antiochië. .16
20:10 Paulus **kwam naar beneden**, wierp zich op hem, .22

Hand.	23:10	en hij liet de soldaten **komen** om hem uit hun midden weg te halen	.25/.29
	24:1	En vijf dagen daarna **kwam** de hogepriester Ananias met enige oudsten	.16
	24:22	Zodra de overste Lysias **komt**, zal ik in uw zaak een beslissing nemen;	.18
	25:6	**vertrok** hij naar Caesarea, zette zich ... en beval Paulus voor te brengen.	.22
	25:7	omringden hem de Joden, **die** uit Jeruzalem **gekomen waren**,	.27
Rom.	10:7	of: Wie **zal** in de afgrond **nederdalen**?	.28
Ef.	4:9	Wat betekent dit: Hij is opgevaren, anders dan dat **Hij** ook **nedergedaald is**	.16
	4:10	Hij, **die nedergedaald is**, Hij is het ook, die is opgevaren	.22
1Thess.	4:16	want de Here zelf **zal** op een teken ... **nederdalen** van de hemel,	.28
Jac.	1:17	en elk geschenk, dat volmaakt is, daalt van boven neder,	.12
		letterlijk: en elk geschenk ... is van boven **nederdalende**,	
Openb.	3:12	het nieuwe Jeruzalem, **dat** uit de hemel **nederdaalt** van mijn God,	.10/.1
	10:1	En ik zag een andere sterke engel **nederdalen** uit de hemel,	.5
	12:12	Wee de aarde en de zee, want de duivel **is** tot u **nedergedaald**	.16
	13:13	zodat het zelfs vuur uit de hemel doet **nederdalen** op de aarde	.3/.32
	16:21	En grote hagel(stenen), een talent zwaar, **vielen** uit de hemel	.1
	18:1	zag ik een andere engel, die grote macht had, **nederdalen** uit de hemel,	.5
	20:1	En ik zag een engel **nederdalen** uit de hemel met de sleutel des afgronds	.5
	20:9	en vuur **daalde neder** uit de hemel en verslond hen,	.16
	21:2	ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, **nederdalende** uit de hemel,	.11
	21:10	hij ... toonde mij de heilige stad, Jeruzalem, **nederdalende** uit de hemel,	.11

2303 καταβάλλω kata-ballō

Het werkwoord *kata-ballō* betekent (1) 'neerwerpen', (2) 'neerzetten, leggen', en (3) 'stichten, beginnen'.

De eerste betekenis vinden we in letterlijke zin in Openb.12:10, waar het gaat over het neerwerpen van de draak uit de hemel. In 2Cor.4:9 staat het in meer overdrachtelijke zin voor 'in moeilijkheden brengen'.

De tweede betekenis betreft het leggen van een fundament (Hebr.6:1). De derde is alleen vertegenwoordigd door de afleiding *2307 katabolē* 'neerwerping; stichting, grondlegging'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *822 ballō* 'werpen'.

.1	καταβαλλόμενοι	kata-ballomenoi	neerwerpend (1 mv m; med)
.2	κατεβλήθη	kat-eblēthē	hij is neergeworpen (aor pass)

2Cor.	4:9	vervolgd, doch niet verlaten; **ter aarde geworpen**, doch niet verloren;	.1
Hebr.	6:1	zonder opnieuw het fundament **te leggen** van bekering van dode werken	.1
Openb.	12:10	want de aanklager van onze broeders ... **is nedergeworpen**.	.2°°

2304 καταβαρέω kata-bareō

Het werkwoord *kata-bareō* betekent (1) 'door een last neerdrukken', en (2) 'sterk bezwaren, zwaar belasten, tot overlast zijn'.

De eerste, letterlijke betekenis vinden we niet in het NT. De tweede, overdrachtelijke treffen we aan in 2Cor.12:16.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *829 bareō* 'verzwaren, bezwaren, belasten'.

.1 κατεβάρησα kat-ebarēsa ik heb zwaar belast (aor)

2Cor. 12:16 Het zij zo; **tot overlast ben ik** u niet **geweest**, ik ben nu eenmaal sluw,

---

[2304II] καταβαρύνω kata-barunō

Het werkwoord *kata-barunō* betekent 'door een last neerdrukken, sterk bezwaren'.

Het wordt in het NT alleen gebruikt van slaap die de oogleden als het ware zwaar maakt en neerdrukt, bevangt.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *832 barunō* 'zwaar maken, bezwaren'.

.[1] καταβαρυνόμενοι kata-barunomenoi sterk bezwaard wordend (1 mv m; med)

Marc. 14:40 vond Hij hen slapende, want hun ogen waren **zeer bezwaard**;

2305 κατάβασις katabasis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katabasis* betekent (1) '(het) omlaag gaan', en (2) 'neer- of afgang, helling neerwaarts'.

In de eerste betekenis, die we niet in het NT vinden, gaat het om een letterlijk omlaag gaan. Het kan echter ook concreter gebruikt worden voor een helling naar beneden (zie Luc.19:37).

Het is een afleiding van *2302 kata-bainō* 'omlaag gaan, neerdalen, afdalen'.

.1 καταβάσει katabasei helling (3)

Luc. 19:37 Toen Hij reeds dichterbij kwam, aan de **glooiing** van de Olijfberg,

---

2306 καταβιβάζω kata-bibazō

Het werkwoord *kata-bibazō* betekent 'omlaag doen gaan, neerstoten'.

Het komt in het NT alleen voor in een beeldende uitdrukking samen met het woord 'dodenrijk': 'tot het dodenrijk doen neergaan, neerstoten', als tegenhanger van 'tot de hemel verheffen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *bibazō* 'doen gaan', dat niet in het NT voorkomt (vgl. voor de stam *ba-* 'gaan' *2302 kata-bainō* 'omlaag gaan').

.1 καταβιβασθήσῃ kata-bibasthēsēi jij zult neergestoten worden (pass)

Matt.	11:23	SV **gij zult** tot de hel toe **neergestoten worden**.	°°
Luc.	10:15	SV **gij zult** tot de hel toe **neergestoten worden**.	°°

2307 καταβολή katabolē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katabolē* betekent (1) 'neerwerping', en (2) 'stichting, grondlegging'.

De eerste betekenis is in het Grieks gangbaar in de woordverbinding die we in Hebr.11:11 aantreffen: 'neerwerping van zaad, (het) doen binnendringen van zaad, bevruchting'; maar ook de tweede is hier denkbaar: 'grondlegging van zaad, stichting van een geslacht'.

Op al de overige plaatsen gaat het om de grondlegging der wereld, als uitgangspunt in een tijdsbepaling (bv. 1Petr.1:20 en Luc.11:50).

Het woord is een afleiding van *2303 kata-ballō* 'neerwerpen; neerzetten, leggen; stichten, beginnen'.

.1	καταβολήν	katabolēn	neerwerping (4)
.2	καταβολῆς	katabolēs	neerwerping (2)

Matt.	13:35	wat sinds de **grondlegging** der wereld verborgen gebleven is.	.2
	25:34	het Koninkrijk, dat u bereid is van de **grondlegging** der wereld af.	.2
Luc.	11:50	dat vergoten is sinds de **grondvesting** der wereld,	.2
Joh.	17:24	want Gij hebt Mij liefgehad vóór de **grondlegging** der wereld.	.2
Ef.	1:4	Hij heeft ons immers in Hem uitverkoren vóór de **grondlegging** der wereld,	.2
Hebr.	4:3	en toch waren zijn werken van de **grondlegging** der wereld af gereed.	.2
	9:26	want dan had Hij dikwijls moeten lijden sinds de **grondlegging** der wereld;	.2
	11:11	Door het geloof heeft ook Sara kracht ontvangen om moeder te worden, letterlijk: ... heeft ook Sara kracht tot **neerwerping** van zaad ontvangen,	.1
1Petr.	1:20	Hij was van tevoren gekend, vóór de **grondlegging** der wereld,	.2
Openb.	13:8	het Lam, dat geslacht is, sedert de **grondlegging** der wereld.	.2
	17:8	in het boek des levens van de **grondlegging** der wereld af,	.2

2308 καταβραβεύω kata-brabeuō

Het werkwoord *kata-brabeuō* betekent (1) 'als scheidsrechter beslissen tegen, de prijs ontnemen, diskwalificeren', en (2) 'veroordelen'.

Samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *909 brabeuō* 'scheidsrechter zijn; regelen, besturen', houdt het eigenlijk in dat men iemand in een wedstrijd uitsluit. Evenals in onze taal kan dit 'diskwalificeren' ook algemener gebruikt worden, en dat is in Col.2:18 het geval.

.1	καταβραβευέτω	kata-brabeuetō	hij moet diskwalificeren

Col.	2:18	**Laat** niemand u **de prijs doen missen** door gewilde nederigheid

2309	καταγγελεύς	kataggeleus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kataggeleus* betekent 'verkondiger'.

Afgeleid van *2310 kat-aggellō* 'aankondigen; verkondigen' gaat het om iemand die over personen of zaken komt berichten of verkondigen, zoals in Hand.17:18, waar men in Athene van Paulus veronderstelt dat hij een verkondiger van 'vreemde godheden' is.

.1	καταγγελεύς	kataggeleus	verkondiger (1)

Hand. 17:18 Hij schijnt een **verkondiger** van vreemde goden te zijn;

2310	καταγγέλλω	kat-aggellō

Het werkwoord *kat-aggellō* betekent (1) 'aankondigen', (2) 'verkondigen', en (3) 'aanbrengen, aangeven'.

Samengesteld uit *2111 aggellō* 'een boodschap brengen, berichten' en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), wordt het allereerst gebruikt voor het aankondigen van iets dat komt, zoals een tijdperk (Hand.3:24), terwijl het in het buitenbijbelse Grieks vooral voorkomt in de zin van 'oorlog aankondigen of verklaren'.

Verder kan het aangeven een bepaalde gebeurtenis of een feit berichten of verkondigen – zeer vaak in Handelingen – , wat bijna neerkomt op 'prediken' (vgl. *2488 kērussō* '(als heraut) verkondigen; prediken'), waarbij het gaat om het geloof van de gelovigen in Rome (Rom.1:8), bijzondere zeden (Hand.16:21), vergeving van zonden (Hand.13:58), het licht (Hand.26:23), het woord (bv. Hand.17:13) of getuigenis van God (1Cor.2:1), en het Evangelie (1Cor.9:14). Daarnaast betreft het in het NT meer dan eens de persoon van Christus, dat wil zeggen alles omtrent Hem (bv. Fil.1:16,18), of 'de dood des Heren' (1Cor.11:16).

De derde betekenis, eigenlijk 'berichten tegen of ten nadele van iemand', komt alleen buiten het NT voor.

.1	καταγγέλλω	kat-aggellō	ik verkondig – (dat) ik verkondig
.2	καταγγέλλομεν	kat-aggellomen	wij verkondigen
.3	καταγγέλλετε	kat-aggellete	jullie verkondigen – verkondigt!
.4	καταγγέλλουσιν	kat-aggellousin	zij verkondigen – verkondigend (3 mv m/o)
.5	καταγγέλλειν	kat-aggellein	verkondigen
.6	καταγγέλλων	kat-aggellōn	verkondigend (1 ev m)
.7	καταγγέλλουσιν	kat-aggellousin	zie 4
.8	κατήγγελλον	kat-ēggellon	ik verkondigde – zij verkondigden
.9	κατηγγείλαμεν	kat-ēggeilamen	wij hebben verkondigd (aor)
.10	καταγγέλλεται	kat-aggelletai	hij wordt verkondigd (med)
.11	κατηγγέλη	kat-ēggelē	hij heeft verkondigd (aor)
.[12]	κατήγγειλαν	kat-ēggeilan	zij hebben verkondigd (aor)

Hand. 3:24 En al de profeten ... **hebben** ook deze dagen **aangekondigd**. .[12]''
4:2 verontwaardigd, omdat zij ... de opstanding uit de doden verkondigden; .5
letterlijk: verontwaardigd wegens het **verkondigen van** de opstanding ...;

Hand.	13:5	en te Salamis gekomen, **verkondigden zij** het woord Gods in de synagogen	.8
	13:38	dat door Hem u vergeving van zonden **verkondigd wordt**;	.10
	15:36	in iedere stad, waar **wij** het woord des Heren **verkondigd hebben**,	.9
	16:17	die u de weg tot behoudenis **boodschappen**.	.4
	16:21	en **zij verkondigen** zeden, die wij als Romeinen niet mogen aanvaarden	.4
	17:3	en dat deze de Christus is, die Jezus, die **ik** (zeide hij) u **predik**.	.1
	17:13	dat het woord Gods ook te Berea door Paulus **werd verkondigd**,	.11
	17:23	Wat gij dan, zonder het te kennen, vereert, dat **verkondig ik** u.	.1
	26:23	dat Hij als eerste uit de opstanding ... het licht zou **aankondigen**	.5
Rom.	1:8	omdat in de gehele wereld van uw geloof gesproken wordt. letterlijk: omdat uw geloof in de gehele wereld **verkondigd wordt**.	.10
1Cor.	2:1	Ook ben ik ... u het getuigenis van God komen **brengen**.	.6
	9:14	heeft de Here ook voor de **verkondigers van** het evangelie de regel gesteld,	.7
	11:26	**verkondigt gij** de dood des Heren, totdat Hij komt.	.3
Fil.	1:16	Dezen **verkondigen** de Christus ... (17) ... uit eigenbelang,	.4°
	1:18	hetzij met ... bijoogmerk, hetzij in oprechtheid, **wordt** Christus **verkondigd**;	.10
Col.	1:28	Hem **verkondigen wij**, wanneer wij ieder mens terechtwijzen	.2

2311 καταγελάω kata-gelaō

Het werkwoord *kata-gelaō* betekent 'lachen ten nadele van, uitlachen'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *946 gelaō* 'lachen'.

.1	κατεγέλων	kat-egelōn	ik lachte uit – zij lachten uit

Matt.	9:24	het meisje is niet gestorven, maar het slaapt. En **zij lachten** Hem **uit**.
Marc.	5:40	En **zij lachten** Hem **uit**. Doch Hij dreef hen allen het huis uit
Luc.	8:53	En **zij lachten** Hem **uit**, omdat zij wisten, dat zij gestorven was.

2312 καταγινώσκω kata-ginōskō

Het werkwoord *kata-ginōskō* betekent 'opmerken ten nadele van, aanmerken, veroordelen'.

Het veroordelen dat door dit woord aangegeven wordt is, anders dan in het geval van *2318 kata-dikazō* 'rechtspreken tegen, veroordelen', niet gerechtelijk van aard (bv. Gal.2:11).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *972 ginōskō* '(leren) kennen, bemerken'.

.1	καταγινώσκῃ	kata-ginōskēi	(dat) hij veroordeelt – jij wordt veroordeeld (med) – (dat) jij veroordeeld wordt (med)
.2	κατεγνωσμένος	kat-egnōsmenos	veroordeeld (1 ev m; med)

Gal.	2:11	heb ik mij ... tegen hem verzet, omdat het ongelijk aan zijn kant was. letterlijk: ..., omdat hij **veroordeeld** was,	.2

1Joh.	3:20	dat, indien ons hart (ons) **veroordeelt**, God meerder is dan ons hart	.1
	3:21	als ons hart ons niet **veroordeelt**, hebben wij vrijmoedigheid	.1

2313 κατάγνυμι kat-agnumi

Het werkwoord *kat-agnumi* betekent 'verbreken, stukbreken'.

Het wordt in het NT gebruikt voor het stukbreken van reeds geknakt riet (Matt.12:20), maar ook, in een ander verband, voor het breken van de benen van gekruisigden (Joh.19:31-33).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier het resultaat onderstreept, en *agnumi* 'breken', dat niet in het NT voorkomt.

.1	κατεάξει	kat-eaxei	hij zal verbreken
.2	κατέαξαν	kat-eaxan	zij hebben verbroken (aor)
.3	κατεαγῶσιν	kat-eagōsin	(dat) zij verbroken worden (aor pass)

Matt.	12:20	Het geknakte riet **zal Hij** niet **verbreken**	.1
Joh.	19:31	dat hun benen **gebroken** en zij weggenomen **zouden worden**.	.3
	19:32	De soldaten dan kwamen en **braken** de benen van de eerste en van de andere,	.2
	19:33	toen zij ... zagen, dat Hij reeds gestorven was, **braken zij** zijn benen niet,	.2

[2313II] καταγράφω kata-graphō

Het werkwoord *kata-graphō* betekent (1) 'neerschrijven, opschrijven', en (2) 'tekenen'.

Op de enige plaats waar het voorkomt (Joh.8:6) zijn beide betekenissen denkbaar.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *998 graphō* 'schrijven'.

.[1]	κατέγραφεν	kat-egraphen	hij schreef

Joh.	8:6	Maar Jezus bukte neder en **schreef** met de vinger op de grond.	..

2314 κατάγω kat-agō

Het werkwoord *kat-agō* betekent (1) 'naar beneden voeren of leiden, omlaag brengen', en (2) 'doen landen, doen binnenlopen'.

In eigenlijke zin houdt het in iemand of iets van een hogere naar een lagere plaats voeren of brengen, bv. uit de hoger gelegen kazerne in Jeruzalem naar het Sanhedrin (Hand.22:30), of Christus uit de hemel naar de aarde (Rom.10:6).

In het bijzonder wordt het gebruikt voor het doen landen van een schip (Luc.5:11), terwijl de lijdende vorm dan gaat betekenen 'landen, binnenlopen' (bv. Hand.21:3).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *60 agō* 'voeren, leiden, brengen'. Vergelijk *2240 kat-histēmi* 'doen (neer)staan; (omlaag) brengen' en *2423 kat-erchomai* 'afkomen, neerkomen; landen, binnenlopen'.

.1	κατήγαγον	kat-ēgagon	ik heb omlaag gebracht (aor) – zij hebben omlaag gebracht (aor)
.2	κατήγαγον	kat-ēgagon	zie 1
.3	καταγάγῃς	kat-agagēis	(dat) jij omlaag brengt (aor)
.4	καταγάγῃ	kat-agagēi	(dat) hij omlaag brengt (aor)
.5	καταγαγεῖν	kat-agagein	omlaag brengen (aor)
.6	καταγαγών	kat-agagōn	omlaag brengend (1 ev m; aor)
.7	καταγαγόντες	kat-agagontes	omlaag brengend (1 mv m; aor)
.8	κατήχθημεν	kat-ēchthēmen	wij zijn omlaag gebracht (aor pass)
.9	καταχθέντες	kat-achthentes	omlaag gebracht (1 mv m; aor pass)

Luc.	5:11	En zij **trokken** de schepen op het land ... **en** volgden Hem.	.7
Hand.	9:30	toen de broeders dit te weten kwamen, **brachten zij** hem naar Caesarea	.2
	21:3	voeren **wij** naar Syrië en **kwamen** te Tyrus **aan**,	.8°°
	22:30	En hij **bracht** Paulus uit de kazerne **en** stelde hem voor hen.	.6
	23:15	Geeft gij ... duidelijk te verstaan, dat **hij** hem voor u **moet brengen**,	.4°*
	23:20	om van u te begeren, dat **gij** Paulus morgen voor de Raad **brengt**,	.3
	23:28	begerende te weten te komen, waarvan zij hem beschuldigden, **bracht ik** hem	.1
	27:3	En de volgende dag **gingen wij** te Sidon **aan land**	.8
	28:12	En te Syracuse **aangekomen**, bleven wij daar drie dagen,	.9
Rom.	10:6	Wie zal ten hemel opklimmen? namelijk **om** Christus **te doen afdalen**;	.5

2315 καταγωνίζομαι kat-agōnizomai

Het werkwoord *kat-agōnizomai* betekent (1) 'strijden tegen', en (2) '(in een wedstrijd of strijd) overweldigen'.

De eerste betekenis vinden we niet in het NT. In de tweede betekenis komt het voor in Hebr.11:33.

Het is een samensteling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier deels het resultaat onderstreept, en *64 agōnizomai* '(in een wedstrijd) strijden'.

.1	κατηγωνίσαντο	kat-ēgōnisanto	zij hebben overweldigd (aor med)

Hebr.	11:33	die door het geloof koninkrijken **onderworpen** ... **hebben**,

2316 καταδέω kata-deō

Het werkwoord *kata-deō* betekent 'vastbinden, verbinden'.

Het komt in het NT alleen voor in de zin van het verbinden van wonden (Luc.10:34).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *1073 deō* 'binden'.

.1	κατέδησεν	kat-edēsen	hij heeft verbonden (aor)

Luc.	10:34	En **hij** ging naar hem toe, **verbond** zijn wonden, goot er olie en wijn op;

2317	κατάδηλος	katadēlos

Het bijvoeglijk naamwoord *katadēlos* betekent 'overduidelijk'.
Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *1075 dēlos* 'duidelijk'.

.1	κατάδηλον	katadēlon	overduidelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Hebr. 7:15 En nog veel duidelijker wordt het,
letterlijk: En nog veel meer is het **overduidelijk**,

2318	καταδικάζω	kata-dikazō

Het werkwoord *kata-dikazō* betekent 'rechtspreken tegen, (als rechter) veroordelen'.
Het gaat bij dit woord in principe om – min of meer officiële – rechtspraak (bv. Matt.12:37).
Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *dikazō* 'rechtspreken (over), (als rechter) beoordelen'. Vergelijk ook *2337 kata-krinō* 'veroordelen'.

.1	καταδικάζετε	kata-dikazete	jullie veroordelen – veroordeelt!
.2	κατεδικάσατε	kat-edikasate	jullie hebben veroordeeld (aor)
.3	καταδικασθήσῃ	kata-dikasthēsēi	jij zult veroordeeld worden (pass)
.4	καταδικασθῆτε	kata-dikasthēte	(dat) jullie veroordeeld worden (aor pass)

Matt.	12:7	dan **zoudt gij** geen onschuldigen **hebben veroordeeld**.	.2
	12:37	en naar uw woorden **zult gij veroordeeld worden**.	.3
Luc.	6:37	En **veroordeelt** niet	.1
		en **gij zult** niet **veroordeeld worden**;	.4
Jac.	5:6	**Gij hebt** de rechtvaardige **veroordeeld**, ja vermoord;	.2

[2318II]	καταδίκη	katadikē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katadikē* betekent 'rechtspraak of gerechtelijke uitspraak tegen, veroordeling'.
Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *1210 dikē* 'recht; gerechtelijke uitspraak; straf'. Vergelijk *2318 kata-dikazō* 'rechtspreken tegen, veroordelen'.

.[1]	καταδίκην	katadikēn	veroordeling (4)

Hand. 25:15 en wiens **veroordeling** zij verzochten.

2319	καταδιώκω	kata-diōkō

Het werkwoord *kata-diōkō* betekent 'onmiddellijk volgen of nazetten, achternasnellen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *1236 diōkō* 'achtervolgen; vervolgen; najagen'.

.1	κατεδίωξαν	kat-ediōxan	zij hebben onmiddellijk gevolgd (aor)
.[2]	κατεδίωξεν	kat-ediōxen	hij heeft onmiddellijk gevolgd (aor)

Marc. 1:36 Maar Simon en die met hem waren, **gingen** Hem **achterna**, .1/.[2]

2320 καταδουλόω kata-douloō

Het werkwoord *kata-douloō* betekent 'tot slaaf maken'.
Door het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) wordt het vernederende van het enkelvoudige werkwoord *1260 douloō* 'tot slaaf maken' benadrukt.

.1	καταδουλοῖ	kata-douloi	hij maakt tot slaaf – (dat) hij tot slaaf maakt – jij maakt voor jou tot slaaf (med) – (dat) jij voor jou tot slaaf maakt (med)
.2	καταδουλώσωνται	kata-doulōsōntai	(dat) zij voor zich tot slaaf gemaakt hebben (aor med)
.[3]	καταδουλώσουσιν	kata-doulōsousin	zij zullen tot slaaf maken – zullende tot slaaf maken (3 mv m/o)

2Cor. 11:20 gij verdraagt het immers, als iemand u **als slaven gebruikt**, .1
Gal. 2:4 om onze vrijheid ... en zo ons tot slavernij te brengen. .2/.[3]
letterlijk: opdat **zij** ... ons **tot slavernij brengen**.

2321 καταδυναστεύω kata-dunasteuō

Het werkwoord *kata-dunasteuō* betekent 'macht gebruiken tegen, overweldigen'.
Het is afgeleid van *1270 dunastēs* 'machthebber' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen' (vgl. *2301 kata*). Vergelijk ook *2339 kata-kurieuō* 'overheersen; overmeesteren'.

.1	καταδυναστεύουσιν	kata-dunasteuousin	zij overweldigen – overweldigend (3 mv m/o)
.2	καταδυναστευομένους	kata-dunasteuomenous	overweldigd wordend (4 mv m; med)

Hand. 10:38 weldoende en genezende allen, **die** door de duivel **overweldigd waren**; .2
Jac. 2:6 Zijn het niet de rijken, die u **geweld aandoen** ...? .1

[2321II] κατάθεμα katathema

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *katathema* betekent '(voorwerp van) vervloeking'.
Zie voor dit woord *2357 katanathema*.

.[1]	κατάθεμα	katathema	vervloeking (1/4)

Openb.22:3 En niets **vervloekts** zal er meer zijn. ..

[2321III]	**καταθεματίζω**	**kata-thematizō**

Het werkwoord *kata-thematizō* betekent 'vervloeken'.
Zie voor dit woord *2358 kat-ana-thematizō*.

.[1]	καταθεματίζειν	kata-thematizein	vervloeken

Matt. 26:74 Toen begon hij **zich te vervloeken** en te zweren: Ik ken de mens niet. ..

2322	**καταισχύνω**	**kat-aischunō**

Het werkwoord *kat-aischunō* betekent 'diep beschaamd of te schande maken'.

Het geeft allereerst aan mensen (in hoge mate) beschaamd maken of schande aandoen (bv. 1Cor.1:27; zo ook in 1Cor.11:4-5, waar het lijdend voorwerp 'hoofd' blijkens het tekstverband op een persoon betrekking heeft, zie *2480 kephalē* 'hoofd'). In een tekstverband met een begrip als 'hoop' komt het naar Hebreeuws voorbeeld neer op 'teleurstellen' (bv. Rom.5:5). De lijdende vorm, die eigenlijk betekent 'diep beschaamd gemaakt worden', kan vaak beter weergegeven worden met 'zich (diep) schamen' (bv. Luc.13:17), of, wanneer er sprake is van een verwachting, met 'beschaamd uitkomen, teleurgesteld worden' (bv. 1Petr.2:6).

Het is een samenstelling van *128 aischunō* 'te schande maken', dat minder vaak voorkomt dan het hier besproken woord, en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft.

.1	καταισχύνει	kat-aischunei	hij maakt diep beschaamd
.2	καταισχύνετε	kat-aischunete	jullie maken diep beschaamd – maakt diep beschaamd!
.3	καταισχύνῃ	kat-aischunēi	(dat) hij diep beschaamd maakt – jij schaamt je diep (med) – (dat) jij je diep schaamt (med)
.4	κατῃσχύνοντο	kat-ēischunonto	zij schaamden zich diep (med)
.5	καταισχυνθήσεται	kat-aischunthēsetai	hij zal diep beschaamd gemaakt worden (pass)
.6	κατῃσχύνθην	kat-ēischunthēn	ik ben diep beschaamd gemaakt (aor pass)
.7	καταισχυνθῇ	kat-aischunthēi	(dat) hij diep beschaamd gemaakt wordt (aor pass)
.8	καταισχυνθῶμεν	kat-aischunthōmen	(dat) wij diep beschaamd gemaakt worden (aor pass)
.9	καταισχυνθῶσιν	kat-aischunthōsin	(dat) zij diep beschaamd gemaakt worden (aor pass)

Luc. 13:17 En toen Hij dit zeide, **schaamden zich** al zijn tegenstanders, .4
Rom. 5:5 en de hoop **maakt** niet **beschaamd**, .1

Rom. 9:33	en wie op hem zijn geloof bouwt, **zal** niet **beschaamd uitkomen**.	.5
10:11	Al wie op Hem zijn geloof bouwt, **zal** niet **beschaamd uitkomen**.	.5
1Cor. 1:27	heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen,	.3°▾
	letterlijk: heeft God uitverkoren, opdat **Hij** de wijzen **beschaamt**,	
	... heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen;	.3
	letterlijk: heeft God uitverkoren, opdat **Hij** wat sterk is **beschaamt**;	
11:4	Iedere man, die bidt ... met gedekten hoofde, **doet** zijn hoofd **schande aan**.	.1
11:5	Maar iedere vrouw, die blootshoofds bidt ..., **doet** haar hoofd **schande aan**,	.1
11:22	dat **gij** de behoeftigen **beschaamd maakt**?	.2
2Cor. 7:14	dan **ben ik** niet **beschaamd gemaakt**,	.6
9:4	opdat niet ... **wij** ... in deze stellige verwachting **zouden beschaamd worden**.	.8
1Petr. 2:6	en wie op hem zijn geloof bouwt, **zal** niet **beschaamd uitkomen**.	.7
3:16	opdat ... **zij**, die uw goede wandel ... smaden, **beschaamd gemaakt worden**.	.9

2323 κατακαίω kata-kaiō

Het werkwoord *kata-kaiō* betekent 'neerbranden, geheel (doen) verbranden'.

In vergelijking met het enkelvoudige werkwoord *2257 kaiō* 'in brand steken; (doen) verbranden' wordt dit woord, dat samengesteld is met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (*2301 kata*), speciaal gebruikt voor het neer- of afbranden van zaken als gebundeld onkruid (bv. Matt.13:30), en van de aarde (bv. Openb.8:7).

.1	κατέκαιον	kat-ekaion	ik verbrandde geheel – zij verbrandden geheel
.2	κατακαύσει	kata-kausei	hij zal geheel verbranden
.3	κατακαύσουσιν	kata-kausousin	zij zullen geheel verbranden – geheel zullende verbranden (3 mv m/o)
.4	κατακαῦσαι	kata-kausai	geheel verbranden (aor)
.5	κατακαίεται	kata-kaietai	hij wordt geheel verbrand (med)
.6	κατακαυθήσεται	kata-kauthēsetai	hij zal geheel worden verbrand (pass)
.7	κατακαήσεται	kata-kaēsetai	hij zal geheel worden verbrand (pass)
.8	κατεκάη	kat-ekaē	hij is geheel verbrand (aor pass)

Matt. 3:12	maar het kaf **zal Hij verbranden** met onuitblusbaar vuur.	.2
13:30	Haalt eerst het onkruid bijeen en bindt het in bossen om het te **verbranden**,	.4
13:40	Zoals nu het onkruid verzameld **wordt** en met vuur **verbrand**,	.5°°
Luc. 3:17	maar het kaf **zal Hij verbranden** met onuitblusbaar vuur.	.2
Hand. 19:19	En enigen ... **verbrandden** ze ten aanschouwen van allen.	.1
1Cor. 3:15	maar indien iemands werk **verbrandt**, zal hij schade lijden,	.7
Hebr. 13:11	**werd** het lichaam buiten de legerplaats **verbrand**.	.5
2Petr. 3:10	SV en de aarde en de werken, die daarin zijn, **zullen verbranden**.	.7°°
Openb. 8:7	en het derde deel van de aarde **verbrandde**	.8▾
	en het derde deel van de bomen **verbrandde**	.8
	en al het groene gras **verbrandde**.	.8
17:16	**zij zullen** haar berooid maken en naakt, ... en haar met vuur **verbranden**.	.3
18:8	en **zij zal** met vuur **verbrand worden**; want sterk is de Here God,	.6

2324	**κατακαλύπτω**	**kata-kaluptō**

Het werkwoord *kata-kaluptō* betekent 'bedekken'.

Het komt alleen voor van het bedekken van het hoofd door vrouwen tijdens het bidden en profeteren (1Cor.11:6-7).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2283 kaluptō* 'bedekken, verhullen'.

.1	κατακαλύπτεται	kata-kaluptetai	hij bedekt zich (med)
.2	κατακαλυπτέσθω	kata-kaluptesthō	hij moet zich bedekken! (med)
.3	κατακαλύπτεσθαι	kata-kaluptesthai	zich bedekken (med)

1Cor.	11:6	indien een vrouw **zich het hoofd** niet **dekt**, ...	.1
		..., **dan moet zij zich dekken.**	.2
	11:7	Want een man moet het hoofd niet **dekken**:	.3

2325	**κατακαυχάομαι**	**kata-kauchaomai**

Het werkwoord *kata-kauchaomai* betekent 'zich beroemen tegen'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2450 kauchaomai* 'roemen, zich beroemen'.

.1	κατακαυχᾶσαι	kata-kauchasai	jij beroemt je tegen (med)
.2	κατακαυχᾶται	kata-kauchatai	hij beroemt zich tegen (med)
.3	κατακαυχῶ	kata-kauchō	beroemt jullie tegen! (med)
.4	κατακαυχᾶσθε	kata-kauchasthe	jullie beroemen je tegen (med) – beroemt jullie tegen! (med)

Rom.	11:18	**beroem u** dan niet **tegen** de takken!	.3
		Indien **gij u ertegen beroemt** – niet gíj draagt de wortel, maar de wortel ú.	.1
Jac.	2:13	barmhartigheid (echter) **roemt tegen** het oordeel.	.2
	3:14	**beroemt u** dan niet en liegt niet tegen de waarheid.	.4

2326	**κατάκειμαι**	**kata-keimai**

Het werkwoord *kata-keimai* betekent (1) 'neerliggen', (2) '(aan tafel) aanliggen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *2453 keimai* 'liggen', en komt in het NT in de eerste betekenis alleen voor met betrekking tot zieken (bv. Joh.5:3).

Vervolgens kan het ook aangeven 'bij een maaltijd aanliggen' (bv. Luc.7:37), waarvoor vaker de samenstelling *310 ana-keimai* gebruikt wordt.

Vergelijk ook *2330 kata-klinō* 'neerleggen, doen neerliggen; (aan tafel) doen aanliggen'.

.1	κατακεῖσθαι	kata-keisthai	neerliggen (med)
.2	κατακείμενον	kata-keimenon	neerliggend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

.3	κατακειμένου	kata-keimenou	neerliggend (2 ev m/o; med)
.4	κατακείμενοι	kata-keimenoi	neerliggend (1 mv m; med)
.5	κατέκειτο	kat-ekeito	hij lag neer (med)
.[6]	κατάκειται	kata-keitai	hij ligt neer (med)

Marc.	1:30	En de schoonmoeder van Simon **lag** met koorts **te bed**	.5
	2:4	lieten zij de matras neder, waar**op** de verlamde **lag**.	.5
	2:15	het geschiedde, **toen** Hij **aanlag** in zijn huis,	.1
	14:3	kwam, **terwijl** Hij **aan tafel aanlag**, een vrouw met een albasten kruik	.3
Luc.	5:25	hetgeen, waar **hij** op **gelegen had**,	.5
	5:29	en er was een grote menigte tollenaars ..., die met hen **aan tafel** waren.	.4
	7:37	dat **Hij aan tafel was** in het huis van de Farizeeër.	.[6]''
Joh.	5:3	Daarin **lag** een menigte zieken, blinden, verlamden en verschrompelden	.5
	5:6	Hem zag Jezus **liggen**	.2
Hand.	9:33	een verlamde, die reeds acht jaren bedlegerig was geweest. letterlijk: een verlamde, **die** reeds acht jaar op bed **lag**.	.2
	28:8	geschiedde het, **dat** de vader van Publius met ingewandskoortsen **te bed lag**;	.1
1Cor.	8:10	indien iemand u, die kennis hebt, **(aan tafel)** ziet **aanliggen**	.2

2327 κατακλάω kata-klaō

Het werkwoord *kata-klaō* betekent 'in stukken breken'.

Het wordt in het NT alleen van brood gebruikt.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier het resultaat onderstreept, en *2504 klaō* 'breken'.

.1	κατέκλασεν	kat-eklasen	hij heeft in stukken gebroken (aor)

Marc.	6:41	En **Hij** ... **brak** de broden en gaf ze aan de discipelen,
Luc.	9:16	en **Hij** zag op naar de hemel, sprak de zegen uit en **brak** ze,

2328 κατακλείω kata-kleiō

Het werkwoord *kata-kleiō* betekent 'opsluiten'.

Het komt in het NT alleen voor van het opsluiten in een gevangenis (bv. Hand.26:10).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), waardoor hier het resultaat onderstreept wordt, en *2506 kleiō* 'sluiten'.

.1	κατέκλεισα	kat-ekleisa	ik heb opgesloten (aor)
.2	κατέκλεισεν	kat-ekleisen	hij heeft opgesloten (aor)

Luc.	3:20	dat **hij** Johannes in de gevangenis **sloot**.	.2
Hand.	26:10	en **ik heb** vele van de heiligen in gevangenissen **opgesloten**,	.1

2329 κατακληροδοτέω kata-klērodoteō

Het werkwoord *kata-klērodoteō* betekent 'geheel ten erfdeel geven'.

Het is samengesteld uit *klērodoteo* 'ten erfdeel geven' (van *2515 klēros* 'lot; (door het lot verkregen) stuk land, erfdeel, erfenis; aandeel'), en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft. Het komt in het NT alleen voor in een deel van de tekstoverlevering in Hand.13:19.

Vergelijk *2329II kata-klēronomeō* 'geheel erven; doen erven'.

.1 κατεκληροδότησεν kat-eklērodotēsen hij heeft geheel ten erfdeel gegeven (aor)

Hand. 13:19 **heeft Hij** hun land hun **ten erfdeel gegeven,** °°

[2329II] κατακληρονομέω kata-klēronomeō

Het werkwoord *kata-klēronomeō* betekent (1) 'geheel erven', en (2) 'doen erven, ten erfdeel overdragen'.

Als samenstelling van *2512 klēronomeō* 'erfgenaam zijn, erven', en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier deels een versterkende, deels een veroorzakende functie heeft, betekent het allereerst 'geheel erven of als erfdeel ontvangen', een betekenis die wel in de Septuaginta maar niet in het NT voorkomt.

In de tweede betekenis houdt het in 'bewerken dat iemand erft', dus 'tot erfgenaam maken, doen erven', of 'ten erfdeel overdragen' (Hand.13:19 in de meeste handschriften).

Vergelijk *2329 kata-klērodoteō* 'geheel ten erfdeel geven'.

.[1] κατεκληρονόμησεν kat-eklēronomēsen hij heeft doen erven (aor)

Hand. 13:19 **heeft Hij** hun land hun **ten erfdeel gegeven,** ••

2330 κατακλίνω kata-klinō

Het werkwoord *kata-klinō* betekent (1) 'neerleggen, doen neerliggen', en (2) '(aan tafel) doen aanliggen'.

De eerste, algemenere betekenis, vinden we in Luc.9:14-15, waar het gaat om mensen die men in het gras doet plaats nemen. De tweede, meer speciale betekenis komt in het NT alleen in de lijdende vorm voor in de zin van 'aan tafel gaan aanliggen' (bv. Luc.7:36).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *2523 klinō* 'doen leunen; neerleggen, doen rusten'. Vergelijk voor de betekenis *312 ana-klinō* 'neerleggen; (aan tafel) doen aanliggen', *341 ana-piptō* 'achterovervallen, zich achterover buigen; gaan aanliggen', en *2326 kata-keimai* 'neerliggen; (aan tafel) aanliggen'.

.1	κατακλίνατε	kata-klinate	doet aanliggen! (aor)
.2	κατακλιθῇς	kata-klithēis	(dat) jij gaat aanliggen (aor pass)

.3	κατακλιθῆναι	kata-klithēnai	gaan aanliggen (aor pass)
.[4]	κατέκλιναν	kat-eklinan	zij hebben doen aanliggen (aor)
.[5]	κατεκλίθη	kat-eklithē	hij is gaan aanliggen (aor pass)

Luc. 7:36 en **Hij** kwam in het huis van de Farizeeër en **ging aanliggen**. .[5]˙˙
9:14 En Hij zeide tot zijn discipelen: **Laat** hen **gaan zitten** .1
9:15 En **zij** deden het en **lieten** hen allen **nederzitten**. .[4]˙˙
14:8 **ga dan** niet op de eerste plaats **aanliggen**. .2
24:30 En het geschiedde, toen Hij met hen aanlag, dat Hij het brood nam, .3
letterlijk: En het geschiedde bij het **aanliggen** ...,

2331 κατακλύζω kata-kluzō

Het werkwoord *kata-kluzō* betekent 'overspoelen, overstromen'.

Het wordt in het NT alleen gebruikt van het overspoelen van de aarde door de zondvloed (2Petr.3:6).

Vergelijk *2526 kludōn* 'golfslag, golf' en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*).

.1	κατακλυσθείς	kata-klustheis	overspoeld (1 ev m; aor pass)

2Petr. 3:6 waardoor de toenmalige wereld is vergaan, **verzwolgen** door het water.

2332 κατακλυσμός kataklusmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kataklusmos* betekent 'overstroming, zondvloed'.

Evenals *2331 kata-kluzō* 'overspoelen, overstromen', waarvan het afgeleid is, heeft het in het NT alleen betrekking op de zondvloed (bv. Luc.17:27).

.1	κατακλυσμός	kataklusmos	overstroming (1)
.2	κατακλυσμόν	kataklusmon	overstroming (4)
.3	κατακλυσμοῦ	kataklusmou	overstroming (2)

Matt. 24:38 zoals zij in [die] dagen vóór de **zondvloed** waren, etende en drinkende, .3
24:39 en zij niets bemerkten, eer de **zondvloed** kwam en hen allen wegnam, .1
Luc. 17:27 tot op de dag, waarop Noach in de ark ging en de **zondvloed** kwam .1
2Petr. 2:5 toen Hij de **zondvloed** over de wereld der goddelozen bracht; .2

2333 κατακολουθέω kat-akoloutheō

Het werkwoord *kat-akoloutheō* betekent 'onmiddellijk volgen of achternalopen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *164 akoloutheō* 'volgen'.

.1	κατακολουθήσασα	kat-akolouthēsasa	onmiddellijk volgend (1 ev v; aor)
.2	κατακολουθήσασαι	kat-akolouthēsasai	onmiddellijk volgend (1 mv v; aor)
.[3]	κατακολουθοῦσα	kat-akolouthousa	onmiddellijk volgend (1 ev v)

Luc. 23:55 En de vrouwen ... **volgden en** zij bezagen het graf .2
Hand. 16:17 Deze **liep** Paulus en ons **achterna**, luid roepende: .1/.[3]

2334 κατακόπτω kata-koptō

Het werkwoord *kata-koptō* betekent 'neerslaan, stukslaan, afslachten, doodslaan'.

Het komt in het NT alleen voor in het geval van een bezetene, die zichzelf met stenen neerslaat, halfdood slaat (Marc.5:5).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2567 koptō* 'slaan; neerslaan; verslaan'.

.1 κατακόπτων kata-koptōn neerslaande (1 ev m)

Marc. 5:5 was hij in de graven ..., schreeuwende en zichzelf met stenen **slaande**.

2335 κατακρημνίζω kata-krēmnizō

Het werkwoord *kata-krēmnizō* betekent '(van een steilte) neerstoten'.

Het is afgeleid van *2598 krēmnos* 'overhangende plaats, steilte', met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*).

.1 κατακρημνίσαι kata-krēmnisai van een steilte neerstoten (aor) – moge hij van een steilte neerstoten (aor)

Luc. 4:29 Zij ... voerden Hem tot aan de rand ..., om Hem **van de steilte te storten**.

2336 κατάκριμα katakrima

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *katakrima* betekent 'veroordeling, vonnis'.

Het houdt de veroordeling als concreet feit in, de veroordelende uitspraak, waarbij de erop volgende straf eventueel inbegrepen kan zijn (bv. Rom.5:16,18), in tegenstelling tot *2338 katakrisis*, dat de handeling van het veroordelen aangeeft.

Het is een afleiding van *2337 kata-krinō* 'veroordelen'.

.1 κατάκριμα katakrima veroordeling (1/4)

Rom. 5:16 want het oordeel leidde van één overtreding tot **veroordeling**,
5:18 gelijk het door één daad ... voor alle mensen tot **veroordeling** gekomen is,
8:1 Zo is er dan nu geen **veroordeling** voor hen, die in Christus Jezus zijn.

2337 κατακρίνω kata-krinō

Het werkwoord *kata-krinō* betekent 'veroordelen'.

Als samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *2603 krinō* 'beslissen, besluiten; (be)oordelen; berechten' – dat er in de woordspeling van Rom.2:1 tegenover geplaatst is – betekent het eigenlijk 'oordelen tegen of ten nadele van iemand'. Dit houdt in de eerste plaats in 'een negatief oordeel hebben of uitspreken' (bv. Luc.11:31-32 en Rom.8:34; vgl. Rom.2:1). In het bijzonder kan het gebruikt worden om aan te geven dat iemand door zijn manier van optreden het gedrag van een ander veroordeelt, zoals in het geval van Noach ten opzichte van zijn tijdgenoten (Hebr.11:7; vgl. Rom.14:23).

Ook in de meer juridische sfeer kan het gebruikt worden, waarbij de straf nu eens vermeld wordt, zoals de dood (bv. Matt.20:18), en in het geval van Sodom en Gomorra omkering (2Petr.2:6), dan weer onvermeld blijft (bv. Matt.27:3), of nog niet aan de orde is (bv. Joh.8:10-11). Speciaal komt het voor van het veroordelen door God, zoals in Rom.8:3, waar het niet om personen gaat maar om de zonde, en door Christus aan het einde der tijden van degenen die niet willen geloven (bv. Marc.16:16).

Vergelijk *2318 kata-dikazō* 'rechtspreken tegen, (als rechter) veroordelen'.

.1	κατακρίνω	kata-krinō	ik veroordeel – (dat) ik veroordeel
.2	κατακρίνεις	kata-krineis	jij veroordeelt
.3	κατακρινῶν	kata-krinōn	zullende veroordelen (1 ev m)
.4	κατακρινεῖ	kata-krinei	hij zal veroordelen
.5	κατακρινοῦσιν	kata-krinousin	zij zullen veroordelen – zullende veroordelen (3 mv m/o)
.6	κατέκρινεν	kat-ekrinen	hij heeft veroordeeld (aor)
.7	κατέκριναν	kat-ekrinan	zij hebben veroordeeld (aor)
.8	κατακριθήσεται	kata-krithēsetai	hij zal veroordeeld worden (pass)
.9	κατεκρίθη	kat-ekrithē	hij is veroordeeld (aor pass)
.10	κατακριθῶμεν	kata-krithōmen	(dat) wij worden veroordeeld (aor pass)
.11	κατακριθῆτε	kata-krithēte	(dat) jullie worden veroordeeld (aor pass)
.12	κατακέκριται	kata-kekritai	hij is veroordeeld (med)

Matt.	12:41	De mannen van Nineve **zullen** ... **veroordelen**;	.5
	12:42	De koningin van het Zuiden **zal** ... **veroordelen**,	.4
	20:18	en **zij zullen** Hem ter dood **veroordelen**.	.5
	27:3	Toen kreeg Judas ... berouw, daar hij zag, dat **Hij veroordeeld was**,	.9
Marc.	10:33	en **zij zullen** Hem ter dood **veroordelen**.	.5
	14:64	En **zij** allen **veroordeelden** Hem als des doods schuldig.	.7
	16:16	maar wie niet gelooft, **zal veroordeeld worden**.	.8
Luc.	11:31	De koningin van het Zuiden **zal** ... **veroordelen**,	.4
	11:32	De mannen van Nineve **zullen** ... **veroordelen**,	.5
Joh.	8:10	Vrouw, waar zijn zij? **Heeft** niemand u **veroordeeld**?	.6
	8:11	En zij zeide: Niemand, Here. En Jezus zeide: Ook **Ik veroordeel** u niet.	.1
Rom.	2:1	Want waarin gij een ander oordeelt, **veroordeelt gij** uzelf;	.2
	8:3	God **heeft** ... de zonde **veroordeeld** in het vlees,	.6
	8:34	wie **zal veroordelen**? Christus Jezus is de gestorvene,	.3

	14:23	Maar wie twijfelt, wanneer hij eet, **is veroordeeld**,	.12
1Cor.	11:32	opdat **wij** niet met de wereld zouden **veroordeeld worden**.	.10
Hebr.	11:7	en door dat (geloof) **heeft hij** de wereld **veroordeeld**	.6
Jac.	5:9	SV Zucht niet tegen elkander, broeders, opdat **gij** niet **veroordeeld wordt**;	.11 °°
2Petr.	2:6	(4) ... indien God ... (6) ... de steden ... tot omkering **gedoemd** ... **heeft**	.6

2338 κατάκρισις katakrisis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katakrisis* betekent '(het) veroordelen, veroordeling'.

Het wordt gebruikt voor de handeling van het veroordelen (bv. 2Cor.3:9, waar het tegenover *1204 dikaiosunē* 'rechtvaardigheid' staat). Vergelijk *2336 katakrima* 'veroordeling, vonnis', dat meer de veroordeling als concreet feit aangeeft.

.1	κατάκρισιν	katakrisin	veroordeling (4)
.2	κατακρίσεως	katakriseōs	veroordeling (2)

2Cor.	3:9	indien de bediening, die veroordeling brengt, heerlijkheid was, letterlijk: indien de bediening van de **veroordeling** heerlijkheid was,	.2
	7:3	Ik zeg dit niet om u te veroordelen; letterlijk: Ik zeg dit niet tot uw **veroordeling**;	.1

[2338II] κατακύπτω kata-kuptō

Het werkwoord *kata-kuptō* betekent 'neerbukken'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2635 kuptō* 'bukken'.

.[1]	κατακύψας	kata-kupsas	neerbukkend (1 ev m; aor)

Joh.	8:8	En weer **bukte** Hij **neder en** schreef op de grond.	••

2339 κατακυριεύω kata-kurieuō

Het werkwoord *kata-kurieuō* betekent(1) 'overheersen', en (2) 'overmeesteren'.

Samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2638 kurieuō* 'heersen' geeft het allereerst aan het overheersen van mensen, vooral in ongunstige zin (bv. Matt.20:25). In de tweede plaats kan het – speciaal in de *aoristus* – gebruikt worden voor 'gaan overheersen, overmeesteren' (Hand.19:16).

Vergelijk voor de betekenis ook *2321 kata-dunasteuō* 'macht gebruiken tegen, overweldigen'.

.1	κατακυριεύουσιν	kata-kurieuousin	zij overheersen – overheersend (3 mv m/o)
.2	κατακυριεύσας	kata-kurieusas	overheersend (1 ev m; aor)
.3	κατακυριεύοντες	kata-kurieuontes	overheersend (1 mv m)
.[4]	κατακυριεύσαν	kata-kurieusan	overheersend (1/4 ev o; aor)

Matt.	20:25	Gij weet, dat de regeerders der volken **heerschappij over** hen **voeren**	.1
Marc.	10:42	dat zij, die regeerders der volken heten, **heerschappij over** hen **voeren**,	.1
Hand.	19:16	de mens ..., **overweldigde** hen ... **en** bleek ... sterker	.2/.[4]
1Petr.	5:3	niet als **heerschappij voerend over** hetgeen u ten deel gevallen is,	.3

2340 καταλαλέω kata-laleō

Het werkwoord *kata-laleō* betekent 'spreken ten nadele van, belasteren'.

Het wordt zowel gebruikt van personen (bv. 1Petr.2:12) als van zaken (Jac.4:11c).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2654 laleō* 'spreken'. Vergelijk voor de betekenis ook *881 blasphēmeō* 'lasteren' en *2720 loidoreō* 'schelden'.

.1	καταλαλεῖ	kata-lalei	hij belastert
.2	καταλαλοῦσιν	kata-lalousin	zij belasteren – belasterend (3 mv m/o)
.3	καταλαλεῖτε	kata-laleite	jullie belasteren – belastert!
.4	καταλαλῶν	kata-lalōn	kwaad sprekend (1 ev m)
.5	καταλαλῶσιν	kata-lalōsin	(dat) zij belasteren
.[6]	καταλαλεῖσθε	kata-laleisthe	jullie worden belasterd (med) – wordt belasterd! (med)

Jac.	4:11	**Spreekt** geen **kwaad** van elkander, broeders.	.3
		Wie van zijn broeder **kwaad spreekt** of hem oordeelt,	.4
		spreekt kwaad van de wet en oordeelt haar;	.1
1Petr.	2:12	nader toeziende op datgene, waarin **zij** u als boosdoeners **belasteren**,	.2
	3:16	SV in hetgeen **zij kwalijk** van u **spreken**, als van kwaaddoeners,	.5°°
		bij al het kwaad, dat men van u spreekt,	.[6]''
		letterlijk: waarin **u belasterd wordt**	

2341 καταλαλία katalalia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katalalia* betekent '(het) spreken ten nadele van, belastering, lasterpraat'.

Het komt in het NT alleen in het meervoud voor als 'belasteringen, lasterpraatjes' (bv. 1Petr.2:1).

Het is een afleiding van *2340 kata-laleō* 'spreken ten nadele van, belasteren'.

.1	καταλαλιαί	katalaliai	belasteringen (1 mv)
.2	καταλαλιάς	katalalias	belasteringen (2 ev – 4 mv)

2Cor.	12:20	Ik vrees voor twist, naijver, opwellingen van toorn, ..., voor **laster**,	.1
1Petr.	2:1	Legt dan af alle kwaadwilligheid, ..., afgunst en alle **kwaadsprekerij**,	.2

2342	κατάλαλος	katalalos

Het bijvoeglijk naamwoord *katalalos* betekent 'belasterend'.
Het wordt in het NT alleen zelfstandig gebruikt: 'lasteraar' (Rom.1:30).
Het is afgeleid van *2340 kata-laleō* 'spreken ten nadele van, belasteren'.

.1	καταλάλους	katalalous	lasterend (4 mv m/v)

Rom. 1:30 oorblazers, **lasteraars**, haters van God, verwatenen, overmoedigen,

2343	καταλαμβάνω	kata-lambanō

Het werkwoord *kata-lambanō* betekent (1) 'vastgrijpen, beetgrijpen, aangrijpen', (2) 'verkrijgen', en (3) 'begrijpen, bevinden'.

Samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier het resultaat onderstreept, en *2657 lambanō* 'nemen, grijpen; ontvangen' wordt het allereerst gebruikt voor iets of iemand 'vastgrijpen', maar in eigenlijke zin komt dat in het NT niet voor. Wat er nog het meest aan herinnert is het voorkomen van het woord in Joh.8:3-4, waar het gaat om het vastgrijpen van een vrouw die overspel gepleegd heeft, zodat het de bijbetekenis 'betrappen' heeft. In Marc.9:18 gaat het om een demon die een bezetene aangrijpt. Ook Christus kan iemand voor een doel grijpen (Fil.3:12b). Verder kunnen verschijnselen als duisternis de mensen aangrijpen, wat neerkomt op overvallen of overmeesteren (Joh.12:35; 1Thess.5:4). In Joh.1:5 is het waarschijnlijk bedoeld als 'aangrijpen, aanvatten', al is ook de nuance 'overmeesteren' denkbaar, terwijl het hier ook wel in de derde betekenis wordt opgevat.

In ander verband gaat het 'verkrijgen' betekenen (bv. Rom.9:30), soms met de bijgedachte van 'behalen' (bv. 1Cor.9:24). De derde betekenis houdt in 'met de geest vatten, begrijpen' (bv. Ef.3:18), in bepaalde gevallen door onderzoek, dus in de zin van 'bevinden' (bv. Hand.4:13).

.1	κατέλαβεν	kat-elaben	hij heeft vastgegrepen (aor)
.2	καταλάβω	kata-labō	(dat) ik vastgrijp (aor)
.3	καταλάβῃ	kata-labēi	(dat) hij grijpt vast (aor) – (dat) jij vastgrijpt (aor med)
.4	καταλάβητε	kata-labēte	(dat) jullie vastgrijpen (aor)
.5	κατειληφέναι	kat-eilēphenai	vastgegrepen hebben
.6	καταλαμβάνομαι	kata-lambanomai	ik grijp vast (med)
.7	καταλαβέσθαι	kata-labesthai	vastgrijpen (aor med)
.8	καταλαβόμενος	kata-labomenos	vastgrijpend (1 ev m; aor med)
.9	καταλαβόμενοι	kata-labomenoi	vastgrijpend (1 mv m; aor med)
.10	κατελήφθην	kat-elēphthēn	ik ben vastgegrepen (aor pass)
.11	κατειλήφθη	kat-eilēphthē	hij is vastgegrepen (aor pass)
.12	κατειλημμένην	kat-eilēmmenēn	vastgegrepen (4 ev v; med)
.[13]	κατελαβόμην	kat-elabomēn	ik heb vastgegrepen (aor med)
.[14]	κατείληπται	kat-eilēptai	hij is vastgegrepen (med)

Marc. 9:18 En waar **hij** hem **aangrijpt**, werpt hij hem op de grond; .3
Joh. 1:5 en de duisternis **heeft** het niet **gegrepen**. .1

Joh. 8:3	En de schriftgeleerden ... brachten een vrouw, op overspel **betrapt**,	.12
8:4	deze vrouw **is** op heterdaad **betrapt** bij het plegen van overspel;	.11/.[14]
12:35	Wandelt, terwijl gij het licht hebt, opdat de duisternis u niet **overvalle**;	.3
Hand. 4:13	**Toen zij** ... **bemerkt hadden**, dat zij ... mensen uit het volk waren,	.9
10:34	Inderdaad **bemerk ik**, dat er bij God geen aanneming des persoons is,	.6
25:25	SV **bevonden hebbende**, dat hij niets des doods waardig gedaan had,	.8°°
	het bleek mij, dat hij geen halsmisdaad had gepleegd,	.[13]''
	letterlijk: **ik begreep**, dat hij geen halsmisdaad had gepleegd,	
Rom. 9:30	heidenen, die geen gerechtigheid najaagden, **hebben** gerechtigheid **verkregen**,	.1
1Cor. 9:24	Loopt dan zo, dat **gij** die **behaalt**!	.4
Ef. 3:18	zult gij dan samen met alle heiligen, in staat zijn **te vatten**,	.7
Fil. 3:12	maar ik jaag ernaar, of **ik** het ook **grijpen mocht**,	.2
	omdat **ik** ook door Christus Jezus **gegrepen ben**.	.10
3:13	Broeders, ik voor mij acht niet, **dat** ik het reeds **gegrepen heb**,	.5
1Thess. 5:4	gij ... zijt niet in de duisternis, zodat die dag u ... **overvallen zou**:	.3

2344 καταλέγω kata-legō

Het werkwoord *kata-legō* betekent (1) 'neertellen, opsommen, verhalen', (2) 'kiezen, op een lijst plaatsen', en (3) 'rekenen als'.

De eerste betekenis, die in het buitenbijbelse Grieks zeer gewoon is, komt niet voor in het NT. De tweede, die uit 'opsommen' is ontwikkeld, vinden we in 1Tim.5:9, over weduwen die voor een bepaalde taak gekozen en op een lijst geplaatst worden (vgl. ons woord *catalogus*, dat hiervan stamt). De derde hiervan afgeleide betekenis, die men ook wel aanneemt in de genoemde tekst, komt eigenlijk slechts voor in een verband waar de tweede betekenis niet toepasselijk is.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *2673 legō* 'zeggen', in het klassieke Grieks ook 'verzamelen, kiezen'. Vergelijk ook *1430 ek-legomai* 'uitkiezen, uitverkiezen'.

.1 καταλεγέσθω kata-legesthō hij moet op een lijst geplaatst worden! (pass)

1Tim. 5:9 Als weduwe **kome in aanmerking** iemand niet beneden de zestig jaren,

2345 κατάλειμμα kataleimma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kataleimma* betekent '(het) achter- of overgeblevene, achter- of overblijfsel'.

Afgeleid van *2346 kata-leipō* 'verlaten, achterlaten; in de steek laten; overlaten' wordt het in het NT, evenals de verwante woorden *2674 leimma* en *4613II hupoleimma*, alleen gebruikt voor de rest van het volk Israël die achterblijft na de voltrekking van Gods oordelen over de afvalligen, en behouden wordt, een begrip dat in het OT veelvuldig voorkomt, bijvoorbeeld in Jes.10:22, dat in Rom.9:27 aangehaald wordt.

.1 κατάλειμμα kataleimma overblijfsel (1/4)

Rom. 9:27 Al was het getal ... als het zand ..., het **overschot** zal behouden worden; °°

2346	**καταλείπω**	**kata-leipō**

Het werkwoord *kata-leipō* betekent (1) 'verlaten, achterlaten', (2) 'in de steek laten', en (3) 'overlaten'.

In eerste instantie houdt het in 'zich verwijderen' van een plaats (bv. Hebr.11:27; ook Hand.21:3) of van een persoon (bv. Hand.18:19). In de lijdende vorm kan het dan soms vertaald worden met 'achterblijven' (bv. 1Thess.3:1). Hierbij behoort ook het achter- of nalaten van nabestaanden in geval van overlijden (bv. Luc.20:31).

Ten tweede komt het voor in de betekenis 'alleen laten, in de steek laten', dus zich aan iets of iemand onttrekken, zowel dingen (Luc.5:28; Marc.14:52), als dieren (Luc.15:4) en mensen (bv. Ef.5:31). Zo kan het ook gebruikt worden voor 'prijsgeven' in de zin van iets 'achterwege laten', zoals (de bediening van) het woord van God (Hand.6:2).

Tenslotte heeft het de zin van 'overlaten, doen overblijven', ook weer nu eens van personen (bv. Rom.11:4; ook Luc.10:40 : 'alleen overlaten om te dienen'), dan weer van iets als een belofte (Hebr.4:11).

Het is een samenstelling van *2676 leipō* '(over)laten, achterlaten' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft.

.1	καταλείπει	kata-leipei	hij verlaat
.2	καταλείψει	kata-leipsei	hij zal verlaten
.3	κατέλιπον	kat-elipon	ik heb verlaten (aor) – zij hebben verlaten (aor)
.4	κατέλιπεν	kat-elipen	hij heeft verlaten (aor)
.5	κατέλιπον	kat-elipon	zie 3
.6	καταλίπῃ	kata-lipēi	(dat) hij verlaat (aor) – (dat) jij verlaat (aor med)
.7	καταλιπών	kata-lipōn	verlatend (1 ev m; aor)
.8	καταλιπόντες	kata-lipontes	verlatend (1 mv m; aor)
.9	καταλείψαντας	kata-leipsantas	verlatend (4 mv m; aor)
.10	καταλειπομένης	kata-leipomenēs	verlaten wordend (2 ev v; med)
.11	κατελείφθη	kat-eleiphthē	hij is verlaten (aor pass)
.12	καταλειφθῆναι	kata-leiphthēnai	verlaten worden (aor pass)
.13	καταλελειμμένος	kata-leleimmenos	verlaten (1 ev m; med)
.[14]	κατέλειπεν	kat-eleipen	hij verliet
.[15]	καταλείποντες	kata-leipontes	verlatend (1 mv m)

Matt.	4:13	En Hij **verliet** Nazaret **en** ging wonen te Kafarnaüm, aan de zee,	.7
	16:4	En Hij **verliet** hen **en** ging heen.	.7
	19:5	Daarom **zal** een man zijn vader en moeder **verlaten** en zijn vrouw aanhangen	.2
	21:17	Hij **verliet** hen **en** ging buiten de stad, naar Betanië, en overnachtte daar.	.7
Marc.	10:7	daarom **zal** een man zijn vader en moeder **verlaten**,	.2
	12:19	indien iemands broeder sterft en een vrouw **nalaat**,	.6
	12:21	En de tweede nam haar en stierf zonder nakomelingschap **na te laten**.	.7''
	14:52	Maar hij **liet** het laken **in hun handen en** nam naakt de vlucht.	.7
Luc.	5:28	En hij **liet** alles **achter**, stond op **en** volgde Hem.	.7
	10:40	Here, trekt Gij het U niet aan, dat mijn zuster mij alleen **laat** dienen?	.4/.[14]
	15:4	Wie van u ... **laat** niet de negenennegentig in de wildernis **achter** ...?	.1
	20:31	en zij stierven zonder kinderen na te laten. letterlijk: en **zij lieten** geen kinderen **na** en stierven.	.5

Joh. 8:9 en zij lieten Jezus alleen en de vrouw in het midden. .11
letterlijk: en Jezus **werd** alleen **gelaten** en de vrouw in het midden.
Hand. 2:31 dat **Hij** niet aan het dodenrijk **is overgelaten**, .11°°
6:2 dat wij **met veronachtzaming van** het woord Gods de tafels bedienen. .9
18:19 en hen daar achterlatende, ging hij zelf naar de synagoge .4
letterlijk: en **hij liet** hen daar **achter** en hij ging zelf naar de synagoge
21:3 **toen wij** Cyprus in zicht gekregen hadden en het links **hadden laten liggen**, .8
24:27 **liet hij** Paulus in gevangenschap **achter**. .4
25:14 Er is door Felix een man gevangen **achtergelaten**, .13
Rom. 11:4 **Ik heb** Mij zevenduizend man **doen overblijven**, .3
Ef. 5:31 Daarom **zal** een man [zijn] vader en [zijn] moeder **verlaten** .2
1Thess. 3:1 Daarom hebben wij ... besloten alleen te Athene **achter te blijven**, .12
Tit. 1:5 **Ik heb** u op Kreta **achtergelaten** .3°°
Hebr. 4:1 **terwijl** nog een belofte van tot zijn rust in te gaan **bestaat**, .10
11:27 Door het geloof **heeft hij** Egypte **verlaten**, .4
2Petr. 2:15 **Doordat zij** de rechte weg **verlaten hebben**, zijn zij verdwaald .8/.[15]

2347 καταλιθάζω kata-lithazō

Het werkwoord *kata-lithazō* betekent 'doodstenigen'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2697 lithazō* 'stenigen'. Vergeleken met het enkelvoudige werkwoord ligt de nadruk hierbij op het iemand stenigen zodat hij neervalt, dood valt (Luc.20:6).

.1	καταλιθάσει	kata-lithasei	hij zal doodstenigen

Luc. 20:6 dan **zal** het volk als één man ons **stenigen**,

2348 καταλλαγή katallagē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katallagē* betekent (1) '(het) verwisselen of inwisselen', en (2) 'verzoening'.

Afgeleid van *2349 kat-allassō* 'veranderen; verwisselen, inwisselen; verzoenen' komt het in het NT alleen in de tweede betekenis voor, en wel uitsluitend van de verzoening van de mensen met God, de verzoening die zij van Hem ontvangen (Rom.5:11). In Rom.11:15 wordt de verzoening van de wereld tegenover de verwerping van Israël gesteld. Deze verzoening moet de mensen verkondigd (2Cor.5:19 'het woord der verzoening') en toebediend worden (2Cor.5:18 'de bediening der verzoening').

.1	καταλλαγή	katallagē	verzoening (1)
.2	καταλλαγήν	katallagēn	verzoening (4)
.3	καταλλαγῆς	katallagēs	verzoening (2)

Rom. 5:11 door wie wij nu de **verzoening** ontvangen hebben. .2
11:15 indien hun verwerping de **verzoening** der wereld is, .1

2Cor.	5:18	dit alles is uit God, die ... ons de bediening der **verzoening** gegeven heeft,	.3
	5:19	en dat Hij ons het woord der **verzoening** heeft toevertrouwd.	.3

2349 καταλλάσσω kat-allassō

Het werkwoord *kat-allassō* betekent (1) 'veranderen', (2) 'verwisselen, inwisselen', en (3) 'verzoenen'.

Het is een samenstelling van *206 allassō* 'anders maken, veranderen; voor iets anders inruilen, verwisselen' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier deels een versterkende functie heeft. De eerste betekenis komt in het NT niet voor, evenmin als de tweede, die speciaal op geld betrekking heeft. De derde ligt eigenlijk in het verlengde hiervan, want het gaat daar om het vereffenen of bijpassen van een schuld, waardoor het gaat betekenen 'in genade aannemen', door opheffing van datgene wat er tussen twee partijen staat. Het kan niet gemakkelijk onderscheiden worden van het verwante *1120 di-allassomai* 'zich (met elkaar) verzoenen', dat in de tijd van het NT minder gebruikelijk was geworden. Het hier besproken werkwoord wordt in de eerste plaats van God gebruikt, die handelend is opgetreden om datgene wat er tussen Hem en de mens stond, de zonde, weg te nemen (2Cor.5:18-19).

In de lijdende vorm zijn het anderzijds de mensen die met God verzoend worden (Rom.5:10), en van wie gevraagd wordt dat zij zelf een stap zetten om zich te laten verzoenen, in te gaan op Gods verzoenende hand (2Cor.5:20). In 1Cor.7:11 gaat het op vergelijkbare manier over een vrouw die haar man heeft verlaten, en verzoend zou kunnen worden, zich met hem zou kunnen laten verzoenen, want hij mag haar niet verstoten. Het is niet ondenkbaar dat Paulus in al deze gevallen niet zonder opzet dit woord met het voorvoegsel *kata-* heeft gekozen, omdat daardoor, anders dan bij het al genoemde *di-allassomai* 'zich (met elkaar) verzoenen' en bij *4250ll sun-allasso* 'omgang doen hebben (met); verzoenen', waar het meer om het gelijke niveau lijkt te gaan, de beweging van God naar de mens, en ook van de man naar zijn vrouw, van wie hij toch het hoofd is (zie 1Cor.11:3), onderstreept kan zijn.

Vergelijk voor de betekenis ook *2181 hilaskomai* 'genadig stemmen; verzoenen', dat juist de omgekeerde richting aangeeft, waarbij de mens aan God vraagt om verzoend te worden.

.1	καταλλάσσων	katallassōn	verzoenend (1 ev m)
.2	καταλλάξαντος	katallaxantos	verzoenend (2 ev m; aor)
.3	κατηλλάγημεν	katēllagēmen	wij zijn verzoend (aor pass)
.4	καταλλαγήτω	katallagētō	hij moet verzoend worden! (aor pass)
.5	καταλλάγητε	katallagēte	wordt verzoend! (aor pass)
.6	καταλλαγέντες	katallagentes	verzoend (1 mv m; aor pass)

Rom.	5:10	Want als **wij** ... met God **verzoend zijn** door de dood zijns Zoons,	.3
		zullen wij veel meer, **nu wij verzoend zijn**, behouden worden,	.6
1Cor.	7:11	dan **moet zij** ongehuwd blijven of **zich** met haar man **verzoenen**	.4
2Cor.	5:18	En dit alles is uit God, **die** door Christus ons met Zich **verzoend heeft**	.2
	5:19	dat God in Christus de wereld met Zichzelf **verzoenende** was,	.1
	5:20	in naam van Christus vragen wij u: **laat u** met God **verzoenen**.	.5

2350	κατάλοιπος	kataloipos

Het bijvoeglijk naamwoord *kataloipos* betekent 'overgelaten, overig'.

Afgeleid van *2346 kata-leipō* 'verlaten, achterlaten; in de steek laten; overlaten' komt het in het NT maar één keer voor, en wel zelfstandig gebruikt in een oudtestamentisch citaat (Hand.15:17).

Vergelijk ook *2724 loipos* 'overgelaten, overig', dat gewoner, minder nadrukkelijk is.

.1	κατάλοιποι	kataloipoi	overig (1 mv m/v)

Hand. 15:17 opdat het overige deel der mensen de Here zoeke, en alle heidenen,
letterlijk: opdat de **overigen** van de mensen de Here zoeken, ...

2351	κατάλυμα	kataluma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kataluma* betekent (1) 'uitspanning, herberg', en (2) 'onderkomen, vertrek'.

Het geeft de plaats aan waar men uitspant, zijn (tijdelijke) intrek neemt – vgl. *2352 kata-luō* 'losmaken, uitspannen', waarvan het afgeleid is – , de herberg (Luc.2:7).

Het kan ook meer algemeen staan voor een vertrek in een huis waar men verblijft, zoals voor een bijzondere maaltijd (bv. Marc.14:14).

.1	κατάλυμα	kataluma	herberg (1/4)
.2	καταλύματι	katalumati	herberg (3)

Marc. 14:14	De meester zegt: Waar is voor Mij het **vertrek**, ...?	.1
Luc. 2:7	omdat voor hen geen plaats was in de **herberg**.	.2
22:11	Waar is het **vertrek**, waar Ik met mijn discipelen het Pascha kan eten?	.1

2352	καταλύω	kata-luō

Het werkwoord *kata-luō* betekent (1) 'losmaken, uitspannen', en (2) 'oplossen, slopen, vernietigen'.

Als samenstelling van *2742 luō* 'losmaken, ontbinden; oplossen, slopen, afbreken' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, wordt het onder meer gebruikt voor het losmaken of uitspannen van last- of trekdieren, speciaal op een rustplaats. In verband hiermee kan het zonder meer aanduiden 'zijn intrek nemen' (bv. Luc.19:7; vgl. *2351 kataluma* 'uitspanning, herberg; onderkomen, vertrek').

In de tweede betekenis gaat het om het oplossen in onderdelen, vandaar 'slopen, afbreken', gezegd van een gebouw (bv. Matt.26:61; 2Cor.5:1) of de stenen daarvan (bv. Luc.21:6). In overdrachtelijke zin vinden we dit tegenover 'opbouwen' in Gal.2:18. In aansluiting daarbij kan het slaan op een streven of een werk (bv. Hand.5:38-39). In bijzondere zin houdt het in 'ontbinden' in de zin van 'ontkrachten, opheffen' van een systeem of wet (Matt.5:17).

.1	κατάλυε	kata-lue	ontbind!
.2	καταλύων	kata-luōn	ontbindend (1 ev m)
.3	καταλύσω	kata-lusō	ik zal ontbinden – (dat) ik ontbind (aor)
.4	καταλύσει	kata-lusei	hij zal ontbinden
.5	κατέλυσα	kat-elusa	ik heb ontbonden (aor)
.6	καταλύσωσιν	kata-lusōsin	(dat) zij ontbinden (aor)
.7	καταλῦσαι	kata-lusai	ontbinden (aor) – ontbind! (aor med)
.8	καταλυθήσεται	kata-luthēsetai	hij zal ontbonden worden (pass)
.9	καταλυθῇ	kata-luthēi	(dat) hij ontbonden wordt (aor pass)

Matt.	5:17	Meent niet, dat Ik gekomen ben **om** de wet of de profeten **te ontbinden**;	.7
		Ik ben niet gekomen **om te ontbinden**, maar om te vervullen.	.7
	24:2	die niet **zal worden weggebroken**.	.8
	26:61	Ik kan de tempel Gods **afbreken** en binnen drie dagen opbouwen.	.7
	27:40	Gij, **die** de tempel **afbreekt** en in drie dagen opbouwt, red Uzelf,	.2
Marc.	13:2	die niet **zal worden weggebroken**.	.9
	14:58	**Ik zal** deze tempel, die met handen gemaakt is, **afbreken**,	.3
	15:29	Ha, Gij, **die** de tempel **afbreekt** en in drie dagen opbouwt,	.2
Luc.	9:12	opdat zij naar de dorpen ... in de omtrek gaan om onderdak ... te vinden	.6
		letterlijk: opdat **zij** gegaan zijnde ... **intrek nemen**,	
	19:7	Hij is bij een zondig man binnengegaan **om zijn intrek te nemen**.	.7
	21:6	die niet **zal worden weggebroken**.	.8
Hand.	5:38	indien dit streven of dit werk uit mensen is, **zal het vernietigd worden**,	.8
	5:39	maar indien het uit God is, zult gij hen niet kunnen **vernietigen**;	.7
	6:14	dat deze Jezus, de Nazoreeër, deze plaats **zal afbreken**	.4
Rom.	14:20	**Breek** niet ter wille van spijs het werk Gods **af**;	.1
2Cor.	5:1	indien de aardse tent, waarin wij wonen, **wordt afgebroken**,	.9
Gal.	2:18	indien ik hetgeen **ik afgebroken heb**, weder opbouw,	.5

2353 καταμανθάνω kata-manthanō

Het werkwoord *kata-manthanō* betekent (1) 'diepgaand leren (kennen)', en (2) 'diepgaand onderzoeken of nagaan'.

Alleen de tweede betekenis vinden we in het NT (Matt.6:28).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2768 manthanō* 'leren; vernemen'.

.1	καταμάθετε	kata-mathete	onderzoekt diepgaand! (aor)

Matt. 6:28 **Let op** de leliën des velds, hoe zij groeien:

2354 καταμαρτυρέω kata-martureō

Het werkwoord *kata-martureō* betekent 'getuigen tegen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *2776 martureō* 'getuigen; betuigen'.

.1	καταμαρτυροῦσιν	kata-marturousin	zij getuigen tegen – getuigend tegen (3 mv m/o)

Matt. 26:62 Geeft Gij geen antwoord; wat **getuigen** dezen **tegen** U?
27:13 Toen zeide Pilatus tot Hem: Hoort Gij niet, hoeveel **zij tegen** U **getuigen**?
Marc. 14:60 Geeft Gij niets ten antwoord? Wat **getuigen** dezen **tegen** U?
15:4 SV Antwoordt Gij niet? Zie, hoe vele zaken **zij tegen** u **getuigen**! °°

2355 καταμένω kata-menō

Het werkwoord *kata-menō* betekent 'verblijven'.
Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *2829 menō* '(ver)blijven'.

.1	καταμένοντες	kata-menontes	verblijvend (1 mv m)
.[2]	καταμενῶ	kata-menō	ik zal verblijven

Hand. 1:13 gingen zij naar de bovenzaal, waar zij verblijf hielden: .1
letterlijk: ..., waar zij **verblijvende** waren:
1Cor. 16:6 maar dan **zal ik mij** mogelijk bij u **langer ophouden**, .[2]˙˙

2356 καταμόνας katamonas

Het bijwoord *katamonas* betekent 'op een aparte plek, alleen'.
Eigenlijk is dit het voorzetsel *2301 kata* met een vierde naamval (vrl. mv.) van *2955 monos* 'enig, alleen', als één woord geschreven.

.1	καταμόνας	katamonas	alleen

Marc. 4:10 toen Hij (met hen) **alleen** was, vroegen zij ... Hem naar de gelijkenissen. °°
Luc. 9:18 terwijl Hij in het gebed **alleen** was, °°

2357 κατανάθεμα katanathema

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *katanathema* betekent '(voorwerp van) volledige vervloeking'.
Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *296 anathema* '(voorwerp van) vervloeking'. Een tekstvariant is *2321II katathema*, dat waarschijnlijk een verschrijving of verbastering van dit woord is.
Vergelijk voor de betekenis ook *2376 katara* 'onheilswens, vloek, vervloeking'.

.1	κατανάθεμα	katanathema	volledige vervloeking (1/4)

Openb.22:3 En niets **vervloekts** zal er meer zijn. °°

2358	**καταναθεματίζω**	**kat-ana-thematizō**

Het werkwoord *kat-ana-thematizō* betekent 'volledig vervloeken'.
Het is afgeleid van *2357 katanathema* '(voorwerp van) volledige vervloeking'. Ook hier stuiten we op een soortgelijke tekstvariant, *2321III kata-thematizō.*

.1 καταναθεματίζειν kat-ana-thematizein volledig vervloeken

Matt. 26:74 Toen begon hij **zich te vervloeken** en te zweren: Ik ken de mens niet. °°

2359	**καταναλίσκω**	**kat-an-aliskō**

Het werkwoord *kat-an-aliskō* betekent 'grondig verbruiken, opmaken, of verteren'.
In het NT wordt het alleen van vuur gezegd (Hebr.12:29).
Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *320 an-aliskō* 'verbruiken, opmaken, verteren'.

.1 καταναλίσκον kat-an-aliskon grondig verterend (1/4 ev o)

Hebr. 12:29 want onze God is een **verterend** vuur.

2360	**καταναρκάω**	**kata-narkaō**

Het werkwoord *kata-narkaō* betekent (1) 'doen verstijven', en (2) 'lastig vallen'.
De eerste, letterlijke betekenis komt niet voor in het NT. De tweede, overdrachtelijke treffen we bijvoorbeeld aan in 2Cor.12:13-14.
Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met een 'veroorzakende functie', en *narkaō* 'verstijven, verlamd raken', dat niet in het NT te vinden is. Vergelijk ons woord *narcose*, dat hiervan afgeleid is.

.1 καταναρκήσω kata-narkēsō ik zal lastig vallen – (dat) ik lastig val (aor)
.2 κατενάρκησα kat-enarkēsa ik ben lastig gevallen (aor)

2Cor. 11:9 (8) en toen ik bij u was en gebrek kreeg, **ben ik** niemand **lastig gevallen**, .2
12:13 dan alleen hierin, dat **ik** u niet persoonlijk **ben lastig gevallen**? .2
12:14 en **ik zal** u niet **lastig vallen**; .1

2361	**κατανεύω**	**kata-neuō**

Het werkwoord *kata-neuō* betekent (1) 'naar beneden knikken, wenken', en (2) 'ja knikken'.
In het NT komt het alleen in de algemenere eerste betekenis voor (Luc.5:7).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *3002 neuō* 'knikken, wenken'.

.1	κατένευσαν	kat-eneusan	zij hebben gewenkt (aor)

Luc. 5:7 **zij wenkten** hun makkers in het andere schip, dat zij hen zouden komen helpen.

2362 κατανοέω kata-noeō

Het werkwoord *kata-noeō* betekent (1) 'duidelijk opmerken', (2) 'geheel verstaan of inzien', en (3) 'zorgvuldig acht slaan op'.

Het is een samenstelling van *3025 noeō* 'bemerken; verstaan, inzien; (be)denken' en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft. Wanneer er sprake is van opmerken in de zin van iets ontdekken door directe waarneming, is het element van nadenken vaak geïmpliceerd, bv. het opmerken van een inham met strand (Hand.27:39).

Vervolgens komt het voor in de betekenis 'volledig begrijpen, inzien, doorzien' (Luc.20:23). Tenslotte houdt het in zorgvuldig of aandachtig beschouwen, bijvoorbeeld acht slaan op Jezus, de hogepriester van onze belijdenis (Hebr.3:1), of op de balk in het eigen oog, die het zicht belemmert (bv. Luc.6:41).

.1	κατανοεῖς	kata-noeis	jij merkt duidelijk op
.2	κατανοῶμεν	kata-noōmen	(dat) wij duidelijk opmerken
.3	κατανοοῦντι	kata-noounti	duidelijk opmerkend (3 ev m/o)
.4	κατενόουν	kat-enooun	ik merkte duidelijk op – zij merkten duidelijk op
.5	κατενόουν	kat-enooun	zie 4
.6	κατενόησεν	kat-enoēsen	hij heeft duidelijk opgemerkt (aor)
.7	κατανοήσατε	kata-noēsate	merkt duidelijk op! (aor)
.8	κατανοῆσαι	kata-noēsai	duidelijk opmerken (aor)
.9	κατανοήσας	kata-noēsas	duidelijk opmerkend (1 ev m; aor)

Matt.	7:3	maar de balk in uw eigen oog **bemerkt gij** niet?	.1
Luc.	6:41	maar de balk in uw eigen oog **bemerkt gij** niet?	.1
	12:24	**Let op** de raven, zij zaaien niet en zij maaien niet,	.7
	12:27	**Let op** de leliën, hoe zij spinnen noch weven,	.7
	20:23	Doch Hij **doorzag** hun sluwheid **en** zeide tot hen:	.9
Hand.	7:31	toen hij erheen ging **om** het **te onderzoeken**, kwam een stem des Heren	.8
	7:32	En bevend van schrik durfde Mozes het niet **onderzoeken**.	.8
	11:6	Toen ik er scherp naar keek, **bemerkte ik** en zag ik de viervoetige dieren	.4
	27:39	maar **zij bemerkten** een inham, die een strand had,	.5
Rom.	4:19	**heeft hij opgemerkt**, dat zijn eigen lichaam verstorven was,	.6
Hebr.	3:1	**richt uw oog op** de apostel en hogepriester onzer belijdenis, Jezus,	.7
	10:24	En **laten wij op** elkander **acht geven** om elkaar aan te vuren tot liefde	.2
Jac.	1:23	**die** het gelaat, waarmede hij geboren is, in een spiegel **beschouwt**;	.3
	1:24	**hij heeft** zich **beschouwd**, ... en heeft terstond vergeten, hoe hij er uitzag.	.6

2363 καταντάω kat-antaō

Het werkwoord *kat-antaō* betekent 'geraken (tot), bereiken'.

In de eerste plaats drukt het uit 'geraken', dat wil zeggen min of meer zonder opzet komen tot een bepaalde plek, eigenlijk vanuit een hoger gelegen plaats, en speciaal van zee aan land (bv. Hand.21:7), maar vaak ook zonder meer 'bereiken' van het doel van de tocht (bv. Hand.16:1).

In overdrachtelijke zin kan gesproken worden van bijvoorbeeld de gelovigen die komen tot de eenheid des geloofs (Ef.4:13), of tot de opstanding uit de doden (Fil.3:11). In andere formulering gaat het over het woord Gods dat tot de mensen komt (1Cor.14:36), of, als tijdsuitdrukking, over het einde der eeuwen (1Cor.10:11).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *antaō* 'ontmoeten', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *484 ap-antaō* 'ontmoeten, tegemoet komen').

.1	κατήντησεν	kat-ēntēsen	hij heeft bereikt (aor)
.2	κατηντήσαμεν	kat-ēntēsamen	wij hebben bereikt (aor)
.3	κατήντησαν	kat-ēntēsan	zij hebben bereikt (aor)
.4	καταντήσω	kat-antēsō	(dat) ik bereik (aor) – ik zal bereiken
.5	καταντήσωμεν	kat-antēsōmen	(dat) wij bereiken (aor)
.6	καταντῆσαι	kat-antēsai	bereiken (aor)
.7	καταντήσαντες	kat-antēsantes	bereikend (1 mv m; aor)
.[8]	κατήντηκεν	kat-ēntēken	hij heeft bereikt

Hand.	16:1	En **hij kwam** ook te Derbe en te Lystra.	.1
	18:19	SV **hij kwam** ... **aan**, en liet hen aldaar; maar hij ging in de synagoge,	.1 °°
		zij kwamen ... **aan** en hen daar achterlatende, ging hij zelf naar de synagoge	.3 ''
	18:24	En een zekere Jood, genaamd Apollos, ..., **kwam** te Efeze.	.1
	20:15	en, vandaar weggevaren, **kwamen wij** de volgende dag voor Chios	.2
	21:7	Na afloop van de vaart van Tyrus uit **kwamen wij** te Ptolemaïs **aan**,	.2
	25:13	**kwamen** koning Agrippa en Bernice te Caesarea om Festus te begroeten.	.3
	26:7	welke onze twaalf stammen, door ... God te vereren, hopen te bereiken.	.6
		letterlijk: tot welke onze twaalf stammen ... hopen te **komen**.	
	27:12	om zo mogelijk Feniks, een haven op Kreta, ..., te bereiken,	.7
		letterlijk: **om** zo mogelijk tot Feniks, een haven op Kreta, **te komen**,	
	28:13	vanwaar **wij**, na langs het eiland te zijn gevaren, te Regium **aankwamen**;	.2
1Cor.	10:11	ter waarschuwing voor ons, over wie het einde der eeuwen **gekomen is**.	.1/.[8]
	14:36	Of is het woord Gods bij u begonnen? Of heeft het alleen u bereikt?	.1
		letterlijk: ... Of **is het** alleen tot u **gekomen**?	
Ef.	4:13	totdat wij allen de eenheid des geloofs ... bereikt hebben,	.5
		letterlijk: totdat **wij** allen tot de eenheid des geloofs **komen**,	
Fil.	3:11	(10) ... of **ik** ... (11) **zou mogen komen** tot de opstanding uit de doden.	.4

2364 κατάνυξις katanuxis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katanuxis* betekent 'verslagenheid, verdoving'.

Het staat alleen in een citaat uit het OT in Rom.11:8.

Het is afgeleid van *2365 kata-nussō* 'diep steken of treffen', en betekent dus eigenlijk '(het) diep treffen'.

.1	κατανύξεως	katanuxeōs	verdoving (2)

Rom. 11:8 gelijk geschreven staat: God gaf hun een geest van **diepe slaap**.

2365	**κατανύσσω**	**kata-nussō**

Het werkwoord *kata-nussō* betekent 'diep steken of treffen'.

Het wordt in het NT alleen in overdrachtelijke zin gebruikt (Hand.2:37).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *3057 nussō* 'steken, slaan, stoten'.

.1	κατενύγησαν	kat-enugēsan	zij zijn diep getroffen (aor pass)

Hand. 2:37 Toen zij dit hoorden, **werden zij diep** in hun hart **getroffen**.

2366	**καταξιόω**	**kat-axioō**

Het werkwoord *kat-axioō* betekent 'geheel waard of waardig maken of achten'.

Het komt in het NT alleen in de lijdende vorm voor: 'geheel waardig geacht worden'. Datgene wat of waarvoor men waardig geacht wordt kan in een tweede naamval uitgedrukt worden, zoals het Koninkrijk van God waarvoor de gelovigen waardig geacht worden (2Thess.1:5), of er volgt een werkwoordsvorm die in het Nederlands vertaald wordt met toevoeging van het woordje 'te' (bv. Hand.5:41).

Het is een afleiding van *471 axioō* 'waard of waardig maken of achten' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft.

.1	κατηξιώθησαν	kat-ēxiōthēsan	zij zijn geheel waardig geacht (aor pass)
.2	καταξιωθῆτε	kat-axiōthēte	(dat) jullie geheel waardig geacht zijn (aor pass)
.3	καταξιωθῆναι	kat-axiōthēnai	geheel waardig geacht worden (aor pass)
.4	καταξιωθέντες	kat-axiōthentes	geheel waardig geacht (1 mv m; aor pass)

Luc.	20:35	**die waardig gekeurd zijn** deel te verkrijgen aan die eeuw ..., huwen niet	.4
	21:36	SV biddende, dat **gij moogt waardig geacht worden** te ontvluchten	.2 °°
Hand.	5:41	verblijd, dat **zij verwaardigd waren** ... smadelijk behandeld te zijn;	.1 °*
2Thess.	1:5	dat gij het Koninkrijk Gods waardig geacht zijt, letterlijk: tot het feit **dat** gij het Koninkrijk Gods **waardig geacht zijt**.	.3

2367	**καταπατέω**	**kata-pateō**

Het werkwoord *kata-pateō* betekent 'neertrappen, vertrappen'.

We treffen het in het NT aan voor het neertrappen van zout dat zijn smaak verloren heeft

(Matt.5:13), parels (Matt.7:6), en zaad (Luc.8:5), terwijl het in Luc.12:1 gaat om het vertrappen van mensen in een massa. In Hebr.10:29 staat het overdrachtelijk voor het verguizen van Gods Zoon.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *3436 pateō* 'treden, trappen; vertrappen'.

.1	καταπατεῖν	kata-patein	neertrappen
.2	κατεπατήθη	kat-epatēthē	hij is neergetrapt (aor pass)
.3	καταπατήσωσιν	kata-patēsōsin	(dat) zij neertrappen (aor)
.4	καταπατήσας	kata-patēsas	neertrappend (1 ev m; aor)
.5	καταπατεῖσθαι	kata-pateisthai	neergetrapt worden (med)
.[6]	καταπατήσουσιν	kata-patēsousin	zij zullen neertrappen – zullende neertrappen (3 mv m/o)

Matt.	5:13	Het deugt nergens meer toe dan **om** ... door de mensen **vertreden te worden**.	.5
	7:6	opdat **zij** die niet **vertrappen** met hun poten	.3/.[6]
Luc.	8:5	En bij het zaaien viel een deel langs de weg en **het werd vertrapt**	.2
	12:1	zo**dat** zij elkander **verdrongen**,	.1
Hebr.	10:29	**die** de Zoon van God **met voeten heeft getreden**,	.4

2368 καταπαυσις katapausis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katapausis* betekent (1) '(het) doen ophouden, (het) doen rusten', en (2) '(het) ophouden of rusten, rust'.

Als afleiding van *2369 kata-pauo* 'doen ophouden, doen rusten; ophouden, rusten', geeft het eigenlijk de handeling van het werkwoord aan: het 'doen ophouden of doen rusten' en het 'ophouden of rusten'. In de Septuaginta en het NT komt alleen de tweede betekenis voor, het resultaat van de handeling, dus de rust. In Hand.7:49 wordt met een citaat uit Jes.66:1 de opvatting weerlegd als zou de tempel 'de plaats van Gods rust' zijn, dat wil zeggen waar Hij verblijft of woont. In het verlengde hiervan wordt het woord in Hebreeën gebruikt als een sleutelbegrip met betrekking tot een geestelijke rust (Hebr.3:11-4:11), als omschrijving van het resultaat van het totale heilswerk van God, een rust die wordt verbonden met het rusten van God op de zevende dag (vgl. *3958 sabbatismos* '(het) sabbat houden, sabbatsrust').

.1	κατάπαυσιν	katapausin	rust (4)
.2	καταπαύσεως	katapauseōs	rust (2)

Hand.	7:49	Wat voor huis zult gij Mij bouwen, ..., of wat is de plaats mijner **rust**?	.2
Hebr.	3:11	zodat Ik gezworen heb in mijn toorn: Nooit zullen zij tot mijn **rust** ingaan!	.1
	3:18	Aan wie anders zwoer Hij, dat zij tot zijn **rust** niet zouden ingaan,	.1
	4:1	terwijl nog een belofte van tot zijn **rust** in te gaan bestaat,	.1
	4:3	Want wij gaan tot [de] **rust** in, wij, die tot geloof gekomen zijn,	.1
		...Nooit zullen zij tot mijn **rust** ingaan,	.1
	4:5	en hier wederom: Nooit zullen zij tot mijn **rust** ingaan.	.1
	4:10	Want wie tot zijn **rust** is ingegaan, is ook zelf tot rust gekomen	.1
	4:11	Laten wij er dus ernst mede maken om tot die **rust** in te gaan,	.1

2369	καταπαύω	kata-pauō

Het werkwoord *kata-pauō* betekent (1) 'doen ophouden, doen rusten' en (2) 'ophouden, rusten'.

In eigenlijke zin (met een lijdend voorwerp) houdt het in 'doen ophouden', iemand ergens van afbrengen, bijvoorbeeld om offers aan Paulus en Barnabas te brengen, die men als goden beschouwde (Hand.14:18). In ander verband houdt het in 'doen ophouden met zwoegen, rust verschaffen', allereerst ten opzichte van vijanden, zoals het een aantal malen in het OT, vooral in Jozua, voorkomt (bv. Joz.23:1), waar God Israël rust verschaft van zijn vijanden. In Hebreeën (zie vooral 4:8) wordt hierover betoogd dat Jozua het volk wel in het land Kanaän heeft binnengevoerd, maar hen daarmee nog niet in de (uiteindelijke) rust heeft gebracht. Dit rusten wordt daar dan verbonden met het rusten van God op de zevende dag – waarvoor dit werkwoord ook gebruikt wordt – in de tweede betekenis (zonder lijdend voorwerp): 'ophouden, rust houden'.

Het is afgeleid van *3445 pauō* 'doen ophouden of rusten' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier het resultaat benadrukt.

.1	κατέπαυσεν	kat-epausen	hij heeft doen ophouden (aor)
.2	κατέπαυσαν	kat-epausan	zij hebben doen ophouden (aor)

Hand.	14:18	**konden zij** ternauwernood de scharen **weerhouden** hun te offeren.	.2
Hebr.	4:4	En God **rustte** op de zevende dag van al zijn werken;	.1
	4:8	indien Jozua hen **in de rust gebracht had**,	.1
	4:10	Want wie tot zijn rust is ingegaan, **is** ook zelf **tot rust gekomen**	.1

2370	καταπέτασμα	katapetasma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *katapetasma* betekent 'gordijn, voorhangsel'.

Het wordt in het NT gebruikt voor het gordijn in de tempel tussen het heilige en het heilige der heiligen, dat bij Jezus' dood scheurde (bv. Marc.15:38). In Hebr.9:3 wordt dit aangeduid als 'het tweede voorhangsel', tegenover het niet verder genoemde (eerste) voorhangsel tussen de voorhof en het heilige.

We vinden het woord ook voor de ingang tot het hemelse heilige der heiligen (Hebr.6:19). Tenslotte staat het in Hebr.10:20 overdrachtelijk voor Jezus' sterfelijke lichaam.

Het is afgeleid van *kata-petannumi* 'neerwaarts uitspreiden', dat niet in het NT voorkomt, (vgl. *1444 ek-petannumi* 'uitspreiden, uitbreiden'), en betekent dus letterlijk 'wat neerwaarts uitgespreid is'.

.1	καταπέτασμα	katapetasma	voorhangsel (1/4)
.2	καταπετάσματος	katapetasmatos	voorhangsel (2)

Matt.	27:51	En zie, het **voorhangsel** van de tempel scheurde van boven tot beneden	.1
Marc.	15:38	En het **voorhangsel** van de tempel scheurde in tweeën van boven tot beneden.	.1
Luc.	23:45	En het **voorhangsel** van de tempel scheurde middendoor.	.1
Hebr.	6:19	dat veilig en vast is, en dat reikt tot binnen het **voorhangsel**,	.2
	9:3	en achter het tweede **voorhangsel** was een tent,	.1
	10:20	door het **voorhangsel**, dat is, zijn vlees,	.2

2371	καταπίνω	kata-pinō

Het werkwoord *kata-pinō* betekent (1) 'leegdrinken, opslurpen', en (2) 'opslokken, verzwelgen, verteren'.

In eigenlijke zin – in een beeld gebruikt – treffen we het aan in Openb.12:16. De tweede betekenis, waarbij het niet meer om drinken gaat, vinden we letterlijk in Matt.23:24 en 1Petr.5:8 (vgl. Hebr.11:29). Overdrachtelijk staat het voor 'verteren' (bv. 1Cor.15:54 en 2Cor.2:7).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), waardoor hier het resultaat onderstreept wordt, en *3563 pinō* 'drinken'.

.1	καταπίνοντες	kata-pinontes	verzwelgend (1 mv m)
.2	κατέπιεν	kat-epien	hij heeft verzwolgen (aor)
.3	καταπίῃ	kata-piēi	(dat) hij verzwelgt (aor)
.4	κατεπόθη	kat-epothē	hij is verzwolgen (aor pass)
.5	κατεπόθησαν	kat-epothēsan	zij zijn verzwolgen (aor pass)
.6	καταποθῇ	kata-pothēi	(dat) hij verzwolgen wordt (aor pass)
.[7]	καταπιεῖν	kata-piein	verzwelgen (aor)

Matt.	23:24	Gij blinde wegwijzers, **die** de mug uitzift, maar de kameel **doorzwelgt**.	.1
1Cor.	15:54	De dood **is verzwolgen** in de overwinning.	.4
2Cor.	2:7	opdat **hij** niet door overmatige droefenis **overstelpt worde**.	.6
	5:4	opdat het sterfelijke door het leven **worde verslonden**.	.6
Hebr.	11:29	terwijl de Egyptenaars, toen zij het ook beproefden, **verzwolgen werden**.	.5
1Petr.	5:8	Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond ..., zoekende wie **hij zal verslinden**.	.3/.[7]
Openb.	12:16	en de aarde opende haar mond en **verzwolg** de stroom,	.2

2372	καταπίπτω	kata-piptō

Het werkwoord *kata-piptō* betekent 'neervallen'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *3566 piptō* 'vallen'.

.1	καταπίπτειν	kata-piptein	neervallen
.2	καταπεσόντων	kata-pesontōn	neervallend (2 mv m/o; aor)
.[3]	κατέπεσεν	kat-epesen	hij is neergevallen (aor)

Luc.	8:6	een ander deel **viel** op de rotsbodem, en toen het opkwam, verdorde het,	.[3]**
Hand.	26:14	en **toen** wij allen ter aarde **vielen**, hoorde ik een stem tot mij spreken	.2
	28:6	zij echter verwachtten, dat hij zou opzwellen of ... dood **neervallen**.	.1

2373	καταπλέω	kata-pleō

Het werkwoord *kata-pleō* betekent (1) 'van hoge zee naar land varen, landen', en (2) 'stroomafwaarts varen'.

Alleen de eerste betekenis vinden we in het NT (Luc.8:26).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *3592 pleō* 'varen'.

.1	κατέπλευσαν	kat-epleusan	zij zijn geland

Luc. 8:26 En **zij voeren** naar het land der Gerasenen, dat tegenover Galilea ligt.

2374 καταπονέω kata-poneō

Het werkwoord *kata-poneō* betekent 'afmatten, kwellen'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *poneō* 'zwoegen, zich inspannen', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *3659 ponos* 'inspanning, moeite').

.1	καταπονούμενον	kata-ponoumenon	gekweld wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.2	καταπονουμένῳ	kata-ponoumenōi	gekweld wordend (3 ev m/o; med)

Hand. 7:24 beschermde hij hem en nam het voor hem op, **die mishandeld werd**, .2
2Petr. 2:7 de rechtvaardige Lot, **die zwaar te lijden had** onder de losbandige wandel .1

2375 καταποντίζω kata-pontizō

Het werkwoord *kata-pontizō* betekent 'in zee dompelen of doen zinken, (doen) verdrinken'.

Het is afgeleid van *pontos* 'zee', dat niet in het NT te vinden is, met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*).

.1	καταποντίζεσθαι	kata-pontizesthai	zinken (med)
.2	καταποντισθῇ	kata-pontisthēi	(dat) hij zinkt (aor pass)

Matt. 14:30 werd hij bevreesd en begon **te zinken** en hij schreeuwde: Here, red mij! .1
18:6 het zou beter voor hem zijn, dat ... **hij verzwolgen was** in de diepte der zee. .2

2376 κατάρα katara

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katara* betekent 'onheilswens, vloek, vervloeking'.

Als samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *632 ara* 'verwensing, vervloeking', dat oorspronkelijk neutraler 'bede, wens' betekent, houdt dit woord eigenlijk in een 'bede of wens ten nadele van' iemand. We treffen het aan tegenover *1941 eulogia* '(het) prijzen; zegening, zegen' (Jac.3:10). In Gal.3:13a wordt het verbonden met het woord 'wet': 'de vloek der wet', d.w.z. 'waaronder de wet iemand brengt' (vgl. vs.10), terwijl daar ook van Christus gezegd wordt dat Hij voor ons een vloek geworden is, iemand op wie de vloek rust (vs.13b).

Bij vergelijking met *296 anathema* '(voorwerp van) vervloeking' en de versterkte vorm daarvan *2321II katanathema* kan men vaststellen dat die twee woorden eerder de plechtige banvloek betreffen die over iemand uitgesproken wordt: *anathema* betekent eigenlijk 'wat voor een god

opgesteld is (vgl. *267 ana* 'op' en de stam *the-* van *4449 tithēmi* 'zetten, leggen, plaatsen'), aan een god gewijd is'; dit houdt in de overgave aan de duivelse machten onder de invloed waarvan de betreffende persoon zich gesteld heeft. Het hier besproken woord daarentegen is meer de wens tot iemands onheil.

.1	κατάρα	katara	vloek (1)
.2	κατάραν	kataran	vloek (4)
.3	κατάρας	kataras	vloek (2 ev – 4 mv)

Gal.	3:10	allen, die het van werken der wet verwachten, liggen onder de **vloek**;	.2
	3:13	Christus heeft ons vrijgekocht van de **vloek** der wet	.3
		door voor ons een **vloek** te worden;	.1
Hebr.	6:8	is hij ondeugdelijk en niet ver van de **vervloeking**,	.3
Jac.	3:10	uit dezelfde mond komt zegening en **vervloeking** voort.	.1
2Petr.	2:14	hun hart is volleerd in hebzucht; kinderen der **vervloeking** zijn zij.	.3

2377 καταράομαι kat-araomai

Het werkwoord *kat-araomai* betekent 'verwensen, vervloeken'.

Samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *araomai* 'bidden, (toe)wensen', dat niet in het NT voorkomt, maar afgeleid is van *632 ara* in de oorspronkelijke betekenis 'bede, wens', wordt dit woord gebruikt voor 'bidden of wensen ten nadele van' een ander. Het kan in tegenstelling staan met *1939 eulogeō* 'prijzen; zegenen' (bv. Rom.12:14).

Vergelijk *2376 katara* 'onheilswens, vloek, vervloeking'.

.1	καταρώμεθα	kat-arōmetha	wij vervloeken (med) – (dat) wij vervloeken (med)
.2	καταρᾶσθε	kat-arasthe	jullie vervloeken (med) – vervloekt! (med) – (dat) jullie vervloeken (med)
.3	κατηραμένοι	kat-ēramenoi	vervloekend (1 mv m; med)
.4	καταρωμένους	kat-arōmenous	vervloekend (4 mv m; med)
.5	κατηράσω	kat-ērasō	jij hebt vervloekt (aor med)

Matt.	5:44	SV Hebt uw vijanden lief; zegent ze **die** u **vervloeken**;	.4°
	25:41	Gaat weg van Mij, gij **vervloekten**, naar het eeuwige vuur,	.3
Marc.	11:21	Rabbi, zie de vijgeboom, die **Gij vervloekt hebt**, is verdord.	.5
Luc.	6:28	zegent **wie** u **vervloeken**; bidt voor wie u smadelijk behandelen.	.4
Rom.	12:14	Zegent wie u vervolgen, zegent en **vervloekt** niet.	.2
Jac.	3:9	Met haar loven wij de Here en Vader en met haar **vervloeken wij** de mensen,	.1

2378 καταργέω kat-argeō

Het werkwoord *kat-argeō* betekent (1) 'nutteloos of werkeloos maken', en (2) 'buiten werking stellen, krachteloos maken, teniet doen'.

Het is samengesteld uit *635 argeō* 'werkeloos zijn, niet actief zijn, niets doen', en het voor-

voegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een veroorzakende functie heeft. In de oorspronkelijke eerste betekenis komt het alleen voor met betrekking tot de grond die door een onvruchtbare boom nutteloos gemaakt wordt (Luc.13:7).

Op de overige plaatsen in het NT staat het woord in de tweede betekenis waartoe het zich ontwikkeld heeft. Daarbij gaat het allereerst om het teniet doen, het doen ophouden van zaken als de wet (bv. Rom.3:31) en alles wat bij het Oude Verbond hoort (2Cor.3:7-14), het lichaam der zonde (Rom.6:16), de houding die alleen bij een klein kind past (1Cor.13:11), de aanstoot van het kruis (Gal.5:11); ook dingen waarvan juist ontkend wordt dat ze krachteloos gemaakt worden: de belofte aan Abraham (bv. Gal.3:17), de trouw van God (Rom.3:3). In het bijzonder wordt er gesproken over het teniet gedaan worden van al het onvolkomene (1Cor.13:10) aan het einde der tijden, zoals buik en voedsel (1Cor.6:13), ja alle heerschappij en macht en kracht, zelfs de dood (1Cor.15:24,26; vgl. 2Tim.1:10), en ook profetieën (1Cor.13:8).

Het kan verder personen betreffen, waarbij het soms lastig is een goede vertaling te vinden voor de lijdende vorm. Zo lezen we van gehuwde vrouwen dat ze na de dood van hun man als zodanig 'buiten werking gesteld zijn', dus 'ontslagen of losgemaakt zijn', 'van de wet van hun man', terwijl de gelovigen 'ontslagen of losgemaakt zijn' van de wet van Mozes (Rom.7:2,6). Met een iets andere nuance staat in Gal.5:4 dat de christenen die van de wet van Mozes gerechtigheid verwachten als christen 'krachteloos zijn', van Christus 'losgemaakt' zijn. Ook in dit geval heeft het soms betrekking op 'de toekomst van Christus', wanneer het gaat om de beheersers van deze eeuw (1Cor.2:6), de wetteloze (2Thess.2:8), en hem die de macht over de dood heeft (Hebr.2:14; vgl. 1Cor.15:26, waar de dood als persoon voorgesteld wordt: 'de laatste vijand').

.1	καταργεῖ	kat-argei	hij stelt buiten werking
.2	καταργοῦμεν	kat-argoumen	wij stellen buiten werking
.3	καταργήσει	kat-argēsei	hij zal buiten werking stellen
.4	καταργήσῃ	kat-argēsēi	(dat) hij buiten werking stelt (aor)
.5	καταργῆσαι	kat-argēsai	buiten werking stellen (aor)
.6	καταργήσας	kat-argēsas	buiten werking stellend (1 ev m; aor)
.7	καταργήσαντος	kat-argēsantos	buiten werking stellend (2 ev m/o; aor)
.8	κατήργηκα	kat-ērgēka	ik heb buiten werking gesteld
.9	καταργεῖται	kat-argeitai	hij wordt buiten werking gesteld (med)
.10	καταργουμένων	kat-argoumenōn	buiten werking gesteld wordend (2 mv m/v/o; med)
.11	καταργουμένην	kat-argoumenēn	buiten werking gesteld wordend (4 ev v; med)
.12	καταργούμενον	kat-argoumenon	buiten werking gesteld wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.13	καταργουμένου	kat-argoumenou	buiten werking gesteld wordend (2 ev m/o; med)
.14	καταργηθήσεται	kat-argēthēsetai	hij zal buiten werking gesteld worden (pass)
.15	καταργηθήσονται	kat-argēthēsontai	zij zullen buiten werking gesteld worden (pass)
.16	κατηργήθημεν	kat-ērgēthēmen	wij zijn buiten werking gesteld (aor pass)
.17	κατηργήθητε	kat-ērgēthēte	jullie zijn buiten werking gesteld (aor pass)
.18	καταργηθῇ	kat-argēthēi	(dat) hij buiten werking gesteld wordt (aor pass)
.19	κατήργηται	kat-ērgētai	hij is buiten werking gesteld (pass)

Luc.	13:7	Hak hem om! Waarom **zou hij** de grond **nutteloos beslaan**?	.1
Rom.	3:3	**zal** dan hun ontrouw de trouw Gods **tenietdoen**?	.3
	3:31	**Stellen wij** dan door het geloof de wet **buiten werking**? Volstrekt niet;	.2
	4:14	dan **is** het geloof zonder inhoud en de belofte **zonder gevolg**.	.19

	6:6	opdat aan het lichaam der zonde zijn kracht zou ontnomen worden letterlijk: opdat het lichaam der zonde **buiten werking gesteld wordt**	.18
	7:2	wanneer echter de man sterft, **is zij ontslagen** van de wet,	.19
	7:6	maar thans **zijn wij** van de wet **ontslagen**, dood voor haar,	.16
1Cor.	1:28	om aan hetgeen wèl iets is, zijn kracht te ontnemen, letterlijk: opdat **hij aan** het geen wél iets is, **zijn kracht ontneemt**,	.4
	2:6	noch van de beheersers dezer eeuw, wier macht teniet gaat, letterlijk: noch van de beheersers dezer eeuw, **die teniet gaan**,	.10
	6:13	en God **zal** zowel het een als het ander **teniet doen**.	.3
	13:8	maar profetieën, **zij zullen afgedaan hebben**;	.15
		tongen, zij zullen verstommen; kennis, **zij zal afgedaan hebben**.	.14
	13:10	Doch, als het volmaakte komt, **zal** het onvolkomene **afgedaan hebben**.	.14
	13:11	Nu ik een man ben geworden, **heb ik afgelegd** wat kinderlijk was.	.8
	15:24	wanneer **Hij** alle heerschappij, alle macht en kracht **onttroond zal hebben**.	.4
	15:26	De laatste vijand, die **onttroond wordt**, is de dood,	.9
2Cor.	3:7	om de heerlijkheid van zijn aangezicht, **die** toch **verdwijnen moest**,	.11
	3:11	als het **verdwijnende** met heerlijkheid gepaard ging,	.12
	3:13	op het einde van **hetgeen moest verdwijnen**.	.13
	3:14	omdat **zij** slechts in Christus **verdwijnt**.	.9
Gal.	3:17	zodat zij de belofte haar kracht zou doen verliezen. letterlijk: tot het **buiten werking stellen** van de belofte.	.5
	5:4	**Gij zijt los** van Christus, als gij door de wet gerechtigheid verwacht;	.17
	5:11	Dan **is** immers het aanstotelijke van het kruis **van kracht beroofd**.	.19
Ef.	2:15	**doordat Hij** in zijn vlees de wet ... **buiten werking gesteld heeft**,	.6
2Thess.	2:8	hem **zal** de Here Jezus ... **machteloos maken** door zijn verschijning,	.3
2Tim.	1:10	onze Heiland, Christus Jezus, **die** de dood **van zijn kracht heeft beroofd**	.7
Hebr.	2:14	opdat **Hij** door zijn dood hem, ..., de duivel, **zou onttronen**,	.4

2379 καταριθμέω kat-arithmeō

Het werkwoord *kat-arithmeō* betekent (1) 'tellen of rekenen (onder)', en (2) 'optellen'.

Alleen de eerste betekenis komt in het NT voor (Hand.1:17).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *646 arithmeō* 'tellen'.

.1 κατηριθμημένος kat-ērithmēmenos gerekend onder (1 ev m; med)

Hand. 1:17 hij werd tot ons getal **gerekend** en had aandeel aan deze bediening gekregen.

2380 καταρτίζω kat-artizō

Het werkwoord *kat-artizō* betekent 'geschikt of volkomen maken, in orde maken of brengen, (toe)bereiden, toerusten'.

Het is een samenstelling van *675 artios* 'geschikt, volkomen' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een 'veroorzakende' functie heeft, zodat het letterlijk betekent 'zorgen dat iets geschikt of volkomen wordt' voor het doel waarvoor het bestemd is,

zoals de wereld door Gods scheppende hand (Hebr.11:3), netten die niet meer in orde zijn (bv. Marc.1:19), of het ontbrekende 'aanvullen, volmaken' (1Thess.3:10). Enigszins verzwakt kan het weergegeven worden met 'toebereiden' (bv. Matt.21:16).

Wanneer het op personen betrekking heeft komt het neer op 'toerusten, bekwamen' (bv. 1Petr.5:10, en Luc.6:40 over een leerling). Ook in 1Cor.1:10 kan het goed in deze nuance opgevat worden: 'weest toegerust in dezelfde zin (of: geest)', hoewel anderen het daar opvatten als 'vast aaneengesloten'. In het geval van een overtreding komt het neer op 'terechtbrengen' (bv. Gal.6:1), terwijl het in Rom.9:22 gaat om 'klaarmaken' ten verderve.

Zie ook *1647 ex-artizō* 'afwerken, klaarmaken, voltooien', en het verwante woord *677 artuō* '(smakelijk) klaarmaken, kruiden'. Vergelijk voor de betekenis *1900 hetoimazō* 'gereedmaken', *2385 kata-skeuazō* 'volledig uitrusten, in gereedheid brengen'.

.1	καταρτίζετε	kat-artizete	jullie maken volkomen – maakt volkomen!
.2	καταρτίζοντας	kat-artizontas	volkomen makend (4 mv m)
.3	καταρτίσαι	kat-artisai	hij moge volkomen maken (aor) – volkomen maken (aor) – maak volkomen! (aor med)
.4	καταρτίσαι	kat-artisai	zie 3
.5	κατηρτίσω	kat-ērtisō	jij hebt volkomen gemaakt (aor med)
.6	καταρτίζεσθε	kat-artizesthe	jullie worden volkomen gemaakt (med) – wordt volkomen gemaakt! (med)
.7	κατηρτίσθαι	kat-ērtisthai	volkomen gemaakt zijn (med)
.8	κατηρτισμένος	kat-ērtismenos	volkomen gemaakt (1 ev m; med)
.9	κατηρτισμένοι	kat-ērtismenoi	volkomen gemaakt (1 mv m; med)
.10	κατηρτισμένα	kat-ērtismena	volkomen gemaakt (1/4 mv o; med)
.[11]	καταρτίσει	kat-artisei	hij zal volkomen maken

Matt.	4:21	**terwijl ze bezig waren** hun netten **in orde te brengen**,	.2
	21:16	Uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen **hebt Gij** lof **bereid**?	.5
Marc.	1:19	**terwijl** dezen **bezig waren** in het schip hun netten **in orde te brengen**.	.2
Luc.	6:40	maar al wie **volleerd** is, zal zijn als zijn meester.	.8
Rom.	9:22	de voorwerpen des toorns, **die** ten verderve **toebereid waren**,	.10
1Cor.	1:10	weest **vast aaneengesloten**, één van zin en één van gevoelen.	.9
2Cor.	13:11	Overigens, broeders, weest blijde, **laat u terecht brengen**,	.6
Gal.	6:1	**helpt gij**, die geestelijk zijt, hem **terecht**	.1
1Thess.	3:10	dat wij uw aangezicht mogen zien en **voltooien** wat ... ontbreekt.	.4
Hebr.	10:5	maar **Gij hebt** Mij een lichaam **bereid**;	.5
	11:3	**dat** de wereld door het woord Gods **tot stand gebracht is**,	.7
	13:21	(20) De God nu des vredes ... (21) **bevestige** u in alle goed,	.3
1Petr.	5:10	SV Die **volmake**, bevestige, versterke en fundere u.	.3°°
		Hij zal u ... **volmaken**, bevestigen, sterken en grondvesten.	.[11]''

2381 κατάρτισις **katartisis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katartisis* betekent '(het) geschikt of volkomen maken, (het) in orde maken of brengen', (het) (toe)bereiden of toerusten'.

Afgeleid van *2380 kat-artizō* 'geschikt of volkomen maken, in orde maken of brengen, (toe)bereiden, toerusten' geeft het de handeling in haar voortgang aan die in het werkwoord op-

gesloten ligt; blijkens het tekstverband van 2Cor.13:9 gaat het daar om het volkomen maken van de Corintiërs.

Vergelijk ook *2382 katartismos*.

.1	κατάρτισιν	katartisin	(het) volkomen maken (4)

2Cor. 13:9 want dit bidden wij, dat het met u geheel in orde komt.
letterlijk: want dit bidden wij: het **volkomen maken** van u.

2382 καταρτισμός katartismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *katartismos* betekent '(het) geschikt of volkomen gemaakt worden, (het) in orde gemaakt of gebracht worden, (het) (toe)bereid of toegerust worden'.

Als afleiding van *2380 kat-artizō* 'geschikt of volkomen maken, in orde maken of brengen, (toe)bereiden, toerusten' wordt het gebruikt voor de handeling van het werkwoord als voltrokken, de 'volmaking of toerusting' voor een bepaald doel, en wel in het geval van Ef.4:12 'voor werk van bediening' en 'voor opbouwing van het lichaam van Christus'.

Vergelijk ook *2381 katartisis*.

.1	καταρτισμόν	katartismon	(het) volkomen gemaakt worden (4)

Ef. 4:12 om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon,
letterlijk: tot het **toerusten** van de heiligen tot dienstbetoon,

2383 κατασείω kata-seiō

Het werkwoord *kata-seiō* betekent (1) 'neer- of afschudden', en (2) 'om stilte wenken'.

De eerste betekenis vinden we niet in het NT. De tweede houdt eigenlijk in dat iemand (met de hand) een schuddende beweging neerwaarts maakt om aan te geven dat men stil moet zijn (bv. Hand.19:33), waarbij dit doel er ten overvloede bij vermeld kan worden (Hand.12:17).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *3988 seiō* 'schokken, schudden'.

.1	κατέσεισεν	kat-eseisen	hij heeft om stilte gewenkt (aor)
.2	κατασείσας	kata-seisas	om stilte wenkend (1 ev m; aor)

Hand.	12:17	hij **wenkte** met zijn hand dat zij zwijgen moesten, **en** verhaalde hun,	.2
	13:16	En Paulus stond op, **wenkte** met zijn hand **en** zeide: Mannen van Israël	.2
	19:33	en Alexander **wenkte** met de hand **en** wilde een verdedigingsrede houden	.2
	21:40	toen hij dit toegestaan had, **wenkte** Paulus ... het volk met zijn hand;	.1

2384 κατασκάπτω kata-skaptō

Het werkwoord *kata-skaptō* betekent (1) 'ondergraven', en (2) 'slechten, verwoesten'.

We vinden alleen de tweede, algemenere betekenis in het NT (bv. Hand.15:16).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4021 skaptō* 'graven'.

.1	κατέσκαψαν	kat-eskapsan	zij hebben geslecht (aor)
.2	κατεσκαμμένα	kat-eskammena	geslecht (1/4 mv o; med)

Hand.	15:16	en **wat** daarvan **is ingestort**, zal Ik weder opbouwen,	.2°°
Rom.	11:3	Here, uw profeten hebben zij gedood, uw altaren **hebben zij omvergehaald**;	.1

2385 κατασκευάζω kata-skeuazō

Het werkwoord *kata-skeuazō* betekent 'volledig uitrusten, in gereedheid brengen, toerusten'.

Het is samengesteld uit het niet in het NT voorkomende *skeuazō* 'uitrusten, voorbereiden, gereedmaken', en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft. In eigenlijke zin komt het alleen voor in de uitdrukking 'de weg bereiden' voor iemand uit (bv. Matt.11:10). Vervolgens wordt het gebruikt voor zaken als de tabernakel (Hebr.9:2,6), een huis (Hebr.3:3-4), en de ark van Noach (bv. 1Petr.3:20), waarbij het in de richting gaat van 'oprichten, opzetten', en ook wel vertaald wordt met 'inrichten' of 'bouwen'. In Luc.1:17 heeft het betrekking op personen, zodat het dan weergegeven kan worden met 'toerusten'.

Vergelijk voor de betekenis ook *1900 hetoimazō* 'klaarmaken, gereedmaken' en *2380 kat-artizō* 'geschikt of volkomen maken, in orde maken, (toe)bereiden, toerusten'.

.1	κατασκευάσει	kata-skeuasei	hij zal in gereedheid brengen
.2	κατεσκεύασεν	kat-eskeuasen	hij heeft in gereedheid gebracht (aor)
.3	κατασκευάσας	kata-skeuasas	in gereedheid brengend (1 ev m; aor)
.4	κατασκευάζεται	kata-skeuazetai	hij wordt in gereedheid gebracht (med)
.5	κατασκευαζομένης	kata-skeuazomenēs	in gereedheid gebracht wordend (2 ev v; med)
.6	κατεσκευάσθη	kat-eskeuasthē	hij is in gereedheid gebracht (aor pass)
.7	κατεσκευασμένον	kat-eskeuasmenon	in gereedheid gebracht (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.8	κατεσκευασμένων	kat-eskeuasmenōn	in gereedheid gebracht (2 mv m/v/o; med)

Matt.	11:10	Zie, Ik zend mijn bode ..., die uw weg voor U heen **bereiden zal**.	.1
Marc.	1:2	Zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit, die uw weg **bereiden zal**;	.1
Luc.	1:17	ten einde voor de Here een **weltoegerust** volk te bereiden.	.7
	7:27	Zie, Ik zend mijn bode ..., die uw weg voor u heen **bereiden zal**.	.1
Hebr.	3:3	als de **bouwmeester** hoger eer geniet dan het huis.	.3
	3:4	Want elk huis wordt door iemand **gebouwd**,	.4
		maar de **bouwmeester van** alles is God.	.3
	9:2	Want **er was** een tent **ingericht**, de voorste,	.6
	9:6	Dit **was** dan aldus **ingericht, en** de priesters kwamen ... in de voorste tent,	.8
	11:7	Door het geloof **heeft** Noach ... eerbiedig de ark **toebereid**	.2
1Petr.	3:20	in de dagen van Noach, **terwijl** de ark **in gereedheid werd gebracht**,	.5

2386 **κατασκηνόω** **kata-skēnoō**

Het werkwoord *kata-skēnoō* betekent (1) 'de tent opslaan, zich legeren, woonplaats of verblijf maken', en (2) 'wonen, verblijven'.

Het wordt min of meer letterlijk in de eerste betekenis gebruikt voor vogels, die hun verblijf, hun nest maken, en komt dus neer op 'zich (gaan) nestelen' (bv. Marc.4:32).

De tweede betekenis, die daar logisch uit voortvloeit, legt meer nadruk op de situatie die er komt na het gereed zijn van de woonplaats. In een citaat uit het OT wordt het toegepast op het verblijven in het graf in afwachting van de opstanding (Hand.2:26).

Het is een afleiding van *4031 skēnoō* 'de tent opslaan, zich legeren; wonen, verblijven', met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier het resultaat onderstreept.

.1	κατασκηνοῦν	kata-skēnoun	woonplaats maken – woonplaats makend (1/4 ev o)
.2	κατασκηνώσει	kata-skēnōsei	hij zal woonplaats maken
.3	κατεσκήνωσεν	kat-eskēnōsen	hij heeft woonplaats gemaakt (aor)

Matt.	13:32	zodat de vogelen des hemels in zijn takken kunnen **nestelen.**	.1
Marc.	4:32	zodat in zijn schaduw de vogelen des hemels kunnen **nestelen.**	.1
Luc.	13:19	en de vogelen des hemels **nestelden** in zijn takken.	.3
Hand.	2:26	ja, ook mijn vlees **zal** nog **een schuilplaats vinden** in hope,	.2

2387 **κατασκήνωσις** **kataskēnōsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kataskēnōsis* betekent (1) '(het) de tent opslaan, (het) zich legeren', en (2) '(het) wonen of verblijven', en (3) 'woonplaats, verblijf, rustplaats'.

Alleen de derde betekenis komt in het NT voor, met betrekking tot de verblijven of rustplaatsen van vogels (bv. Matt.8:20). Overigens is het geen speciaal woord voor 'nest', het houdt zijn algemenere betekenis.

Het is afgeleid van *2386 kata-skēnoō* 'de tent opslaan, zich legeren, woonplaats of verblijf bereiden; wonen, verblijven'.

.1	κατασκηνώσεις	kataskēnōseis	woonplaatsen (1/4)

Matt.	8:20	De vossen hebben holen en de vogelen des hemels **nesten,**
Luc.	9:58	De vossen hebben holen en de vogelen des hemels **nesten,**

2388 **κατασκιάζω** **kata-skiazō**

Het werkwoord *kata-skiazō* betekent 'overschaduwen'.

Het wordt in het NT alleen gebruikt voor de cherubs die hun 'schaduw neerwerpen' op de ark (Hebr.9:5). Dit moet wel overdrachtelijk bedoeld zijn voor 'overdekken', aangezien in het heilige der heiligen, waar de ark zich (in de tabernakel en de tempel van Salomo) bevond, volkomen duisternis heerste.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *skiazō* 'beschaduwen' (vgl. het gebruikelijker *1802 epi-skiazō* 'beschaduwen' en *4033 skia* 'schaduw').

.1 κατασκιάζοντα kata-skiazonta overschaduwend (4 ev m – 1/4 mv o)

Hebr. 9:5 de cherubs der heerlijkheid, **die** het verzoendeksel **overschaduwden**;

2389 κατασκοπέω kata-skopeō

Het werkwoord *kata-skopeō* betekent 'nauwkeurig bekijken, bespieden'.
Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *4042 skopeō* 'zien, achtslaan op'.

.1 κατασκοπῆσαι kata-skopēsai bespieden (aor) – bespied! (aor med)

Gal. 2:4 **om** onze vrijheid, die wij in Christus Jezus hebben, **te bespieden**,

2390 κατάσκοπος kataskopos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kataskopos* betekent 'verkenner, verspieder, spion'.
Vergelijk *2389 kata-skopeō* 'nauwkeurig bekijken, verspieden', waarmee het samenhangt.

.1 κατασκόπους kataskopous verspieders (4)

Hebr. 11:31 daar zij de **verspieders** met vrede had opgenomen.

2391 κατασοφίζομαι kata-sophizomai

Het werkwoord *kata-sophizomai* betekent 'te slim af zijn, listig te werk gaan (tegenover)'.
Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *4065 sophizō* 'wijs maken, onderwijzen; door verzinsels bedriegen'.

.1 κατασοφισάμενος kata-sophisamenos te slim af zijnd (1 ev m; aor med)

Hand. 7:19 Deze **nam list te baat tegenover** ons geslacht **en** handelde slecht

2392 καταστέλλω kata-stellō

Het werkwoord *kata-stellō* betekent (1) 'naar beneden schikken, laten zakken', en (2) 'op orde brengen, doen bedaren'.
De eerste betekenis, die overigens niet in het NT voorkomt, wordt gebruikt van zaken als haar en kleding, en van een staf. De tweede betekenis vinden we in Hand. 19:35-36.
Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4107 stellō* 'plaatsen, beschikken'.

.1	καταστείλας	kata-steilas	op orde brengend (1 ev m; aor)
.2	κατεσταλμένους	kat-estalmenous	op orde gebracht (4 mv m; med)

Hand. 19:35 de secretaris der stad **bracht** de schare **tot kalmte**, **doordat** hij zeide: .1
19:36 Daar dit nu buiten kijf is, hebt gij u **kalm** te houden .2

2393 κατάστημα katastēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *katastēma* betekent (1) 'toestand, staat', en (2) 'houding, optreden'.

Afgeleid van *2240 kat-histēmi* 'doen (neer)staan, neerstellen; (aan)stellen of maken (tot)' houdt het in het algemeen de conditie of hoedanigheid van iets in, zoals van het menselijk lichaam en het weer. In het NT komt het alleen voor met betrekking tot mensen, en geeft dan aan de houding, de wijze van optreden (Tit.2:3).

.1	καταστήματι	katastēmati	optreden (3)

Tit. 2:3 Oude vrouwen eveneens, priesterlijk in haar **optreden**, niet kwaadsprekend,

2394 καταστολή katastolē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katastolē* betekent (1) '(het) naar beneden schikken, laten zakken', (2) 'orde, bedaardheid', en (3) '(ordelijke) kledij'.

Alleen de derde betekenis komt in het NT voor. In deze betekenis staat het woord ook op de enige plaats in de Septuaginta, Jes.61:3, ter vertaling van een Hebreeuws woord voor gewaad of kleding.

Het is in de eerste en tweede betekenis een afleiding van *2392 kata-stellō* 'naar beneden schikken, laten zakken; op orde brengen, doen bedaren'; vergelijk voor de derde betekenis *4130 stolē* 'uitrusting, gewaad'.

.1	καταστολῇ	katastolēi	kledij (3)

1Tim. 2:9 Evenzo, dat de vrouwen zich sieren met waardige **klederdracht**,

2395 καταστρέφω kata-strephō

Het werkwoord *kata-strephō* betekent '(iets) omkeren, omverhalen'.

In letterlijke zin wordt het gebruikt voor het omkeren van tafels (bv. Marc.11:15), terwijl het in Hand.15:16 overdrachtelijk staat.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4143 strephō* '(iets) keren, wenden'.

.1	κατέστρεψεν	kat-estrepsen	hij heeft omgekeerd (aor)
.[2]	κατεστραμμένα	kat-estrammena	omgekeerd (1/4 mv o; med)

Matt. 21:12 en de tafels der wisselaars **keerde Hij om** .1
Marc. 11:15 en de stoelen van hen, die de duiven verkochten, **keerde Hij om**, .1
Hand. 15:16 en **wat** daarvan **is ingestort**, zal Ik weder opbouwen, .[2]''

2396 **καταστρηνιάω** **kata-strēniaō**

Het werkwoord *kata-strēniaō* betekent 'zich in losbandigheid of zinnelijkheid keren tegen'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4144 strēniaō* 'losbandig of zinnelijk zijn'.

.1 καταστρηνιάσωσιν kata-strēniasōsin (dat) zij zich in zinnelijkheid keren tegen (aor)

1Tim. 5:11 want wanneer de zinnen haar van Christus aftrekken, willen zij huwen,
letterlijk: ... wanneer **zij zich in zinnelijkheid tegen** Christus **keren**,

---

2397 **καταστροφή** **katastrophē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katastrophē* betekent (1) '(het) omkeren, omverhalen', en (2) 'ondergang'.

De eerste, meer letterlijke betekenis vinden we in 2Petr.2:6. De algemenere tweede komt voor in 2Tim.2:14.

Het is een afleiding van *2395 kata-strephō* '(iets) omkeren, omverhalen', en is ons woord *catastrofe* geworden.

.1 καταστροφῇ katastrophēi (het) omkeren (3)

2Tim. 2:14 die tot niets nut is, (ja) verderf brengt aan wie ernaar horen.
letterlijk: die tot niets nut is, ja tot **verderf** van wie ernaar horen.
2Petr. 2:6 (4) Want indien God ... (6) ... de steden ... tot **omkering** gedoemd ... heeft °

2398 **καταστρώννυμι** **kata-strōnnumi**

Het werkwoord *kata-strōnnumi* betekent (1) 'neerspreiden, neerleggen', en (2) 'neervellen'.

Alleen de tweede betekenis komt in het NT voor (1Cor.10:5).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4147 strōnnumi* 'spreiden'.

.1 κατεστρώθησαν kat-estrōthēsan zij zijn neergeveld (aor pass)

1Cor. 10:5 want **zij werden neergeveld** in de woestijn.

2399 **κατασύρω** **kata-surō**

Het werkwoord *kata-surō* betekent 'neertrekken, meesleuren'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4327 surō* 'trekken, (mee)sleuren'.

.1	κατασύρῃ	kata-surēi	(dat) hij meesleurt – jij wordt meegesleurd (med) – (dat) jij meegesleurd wordt (med)

Luc. 12:58 anders **zal hij** u voor de rechter **sleuren**

2400 κατασφάζω kata-sphazō

Het werkwoord *kata-sphazō* betekent 'afslachten'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4343 sphazō* 'slachten'.

.1	κατασφάξατε	kata-sphaxate	slacht af! (aor)

Luc. 19:27 die vijanden van mij, ..., brengt hen hier en **slacht** ze voor mijn ogen.

2401 κατασφραγίζω kata-sphragizō

Het werkwoord *kata-sphragizō* betekent 'goed verzegelen'.

Het komt in het NT alleen voor van een boekrol die goed verzegeld, stevig bevestigd is met zeven zegels (Openb.5:1).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *4346 sphragizō* 'verzegelen'.

.1	κατεσφραγισμένον	kat-esphragismenon	goed verzegeld (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Openb. 5:1 En ik zag ... een boekrol, ..., **welverzegeld** met zeven zegels.

2402 κατάσχεσις kataschesis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kataschesis* betekent (1) '(het) tegen- of vasthouden', en (2) (het) bezetten, (het) bezitten, bezitting'.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT. De tweede betekenis houdt in de eerste plaats in 'het bezetten, in bezit nemen' van land (Hand.7:45). Via 'het bezitten' kan het dan concreet een 'bezitting' aangeven (Hand.7:5), welke nuance ook door sommigen wordt aangenomen in de eerstgenoemde tekst: 'in de bezitting der volkeren of heidenen', dus het gebied dat zij bezaten.

Het is een afleiding van *2427 kat-echō* 'neerhouden, tegen- of vasthouden, behouden; bezetten, bezitten'.

.1	κατάσχεσιν	kataschesin	(het) bezetten (4)
.2	κατασχέσει	kataschesei	(het) bezetten (3)

Hand. 7:5 Hij beloofde het hem en zijn nakomelingschap tot een **bezitting** te geven, .1
7:45 met Jozua brachten zij haar verder, bij de **onderwerping** van de heidenen, .2

2403	**κατατίθημι**	**kata-tithēmi**

Het werkwoord *kata-tithēmi* betekent (1) 'neerleggen', en (2) (med.) 'voor zichzelf wegleggen of verwerven'.

Samengesteld uit *4449 tithēmi* 'zetten, leggen, plaatsen' en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) wordt het in de eerste betekenis in het NT alleen gezegd van een lichaam in een graf (Marc.15:46).

In het *medium* houdt het in 'voor zichzelf wegleggen', in het bijzonder 'dank', zodat het gaat betekenen 'dank bij iemand wegleggen, zich dank verwerven', dat wil zeggen iets doen om bij een ander dank te verdienen en iets terug te ontvangen (bv. Hand.24:27). Vaak vinden we dan de vertaling 'een gunst bewijzen '.

.1	κατέθηκεν	kat-ethēken	hij heeft neergelegd (aor)
.2	καταθέσθαι	kata-thesthai	neerleggen (aor med)

Marc. 15:46 en **hij** nam Hem af van het kruis ... en **legde** Hem in een graf, .1 °°
Hand. 24:27 daar Felix de Joden een gunst wilde **bewijzen**, .2
25:9 Maar Festus, die de Joden een gunst wilde **bewijzen**, antwoordde .2

2404	**κατατομή**	**katatomē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katatomē* betekent '(het) stuksnijden, verminking'.

Het wordt door Paulus in Fil.3:2-3 in een vlijmscherpe woordspeling – 'versnijdenis' – gebruikt tegenover de ware besnijdenis (*3530 peritomē*).

Het is afgeleid van *kata-temnō* 'stuksnijden, verminken', dat niet in het NT voorkomt.

.1	κατατομήν	katatomēn	(het) stuksnijden (4)

Fil. 3:2 Let op de honden, let op de slechte arbeiders, let op de **versnijdenis**!

2405	**κατατοξεύω**	**kata-toxeuō**

Het werkwoord *kata-toxeuō* betekent 'neerschieten'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *toxeuō* '(boog)schieten', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *4475 toxon* 'boog').

.1	κατατοξευθήσεται	kata-toxeuthēsetai	hij zal neergeschoten worden (pass)

Hebr. 12:20 SV **het zal** gestenigd of met een pijl **doorschoten worden**. °

2406	**κατατρέχω**	**kata-trechō**

Het werkwoord *kata-trechō* betekent 'naar beneden draven'.

De enige plaats waar het voorkomt, Hand.21:32, gaat het om het naar beneden draven vanaf de hoger gelegen garnizoensplaats.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4494 trechō* '(snel)lopen, draven'.

.1	κατέδραμεν	kat-edramen	hij is naar beneden gedraafd (aor)

Hand. 21:32 deze nam onmiddellijk soldaten en hoofdlieden, en **trok** op hen af.

2408	**καταφέρω**	**kata-pherō**

Het werkwoord *kata-pherō* betekent (1) 'omlaag dragen of brengen, doen neerstorten' en (2) 'aanbrengen'.

Als samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), en *4678 pherō* 'dragen; brengen' geeft het in eigenlijke zin aan iets of iemand naar beneden dragen of brengen. In Hand.20:9b hebben we waarschijnlijk met deze eigenlijke betekenis te doen: 'neergebracht vanwege de slaap', dus 'neergestort door de slaap'. Het werd ook gebruikt voor het neerleggen van een zogenaamd stemsteentje, door middel waarvan men zich voor of tegen iets uitsprak; zo komt het in de context van Hand.26:10 neer op zijn stem 'uitbrengen voor' een zaak. In meer overdrachtelijke zin vinden we het in Hand.20:9a: 'neergebracht wordende in slaap', dat wil zeggen 'overmand wordende door slaap', terwijl sommigen het ook in vs.9b in deze zin interpreteren, alleen een stadium verder (vanwege de werkwoordsvorm, een aoristus): 'overweldigd door de slaap'.

De tweede betekenis komt alleen in een speciale zin voor in Hand.25:7, waar het gaat om het aan- of inbrengen van een (aan)klacht.

.1	κατήνεγκα	kat-ēnegka	ik heb omlaag gebracht (aor)
.2	καταφερόμενος	kata-pheromenos	omlaag gebracht wordend (1 ev m; med)
.3	κατενεχθείς	kat-enechtheis	omlaag gebracht (1 ev m; aor pass)
.[4]	καταφέροντες	kata-pherontes	omlaag brengend (1 mv m)

Hand. 20:9	en door een diepe slaap **bevangen**, viel hij, toen Paulus zo lang sprak,	.2
	door de slaap **overmand**, van de derde verdieping naar beneden	.3
25:7	omringden hem de Joden ... **en brachten** vele zware beschuldigingen **in**,	.[4]''
26:10	en als zij zouden omgebracht worden, **heb ik** mijn stem **eraan gegeven**.	.1

2409	**καταφεύγω**	**kata-pheugō**

Het werkwoord *kata-pheugō* betekent '(snel) vluchten, zijn toevlucht nemen'.

Het komt in het NT zowel letterlijk voor (Hand.14:6), als overdrachtelijk (Hebr.6:18).

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *4679 pheugō* 'vluchten'.

.1	κατέφυγον	kat-ephugon	ik heb mijn toevlucht genomen (aor) – zij hebben hun toevlucht genomen (aor)
.2	καταφυγόντες	kata-phugontes	onze toevlucht nemend (1 mv m; aor)

Hand.	14:6	**namen zij** ... **de wijk** naar de steden van Lykaonië, Lystra en Derbe	.1
Hebr.	6:18	wij, **die** (tot Hem de) **toevlucht genomen hebben**,	.2

2410 καταφθείρω kata-phtheirō

Het werkwoord *kata-phtheirō* betekent 'grondig verwoesten of vernietigen, verderven'.

Het wordt in meer letterlijke zin gebruikt voor het verdelgen van lasteraars (2Petr.2:9,12). In 2Tim.3:8 gaat het om mensen die 'verdorven' zijn wat betreft hun denken (2Tim.3:8).

Vergelijk *1172 dia-phtheirō* 'volledig verwoesten, te gronde richten, verderven'. Het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) benadrukt hier het resultaat.

.1	καταφθαρήσονται	kata-phtharēsontai	zij zullen grondig vernietigd worden (pass)
.2	κατεφθαρμένοι	kat-ephtharmenoi	grondig vernietigd (1 mv m; med)

2Tim.	3:8	het zijn mensen, wier denken bedorven is, letterlijk: het zijn mensen, die **verdorven in** het denken zijn,	.2
2Petr.	2:12	**Zij** daarentegen ... **zullen** in hun verdelging ook **verdelgd worden**,	.1 °°

2411 καταφιλέω kata-phileō

Het werkwoord *kata-phileō* betekent 'hartelijk kussen'.

We ontmoeten het in het NT zowel bij een begroeting (bv. Marc.14:45), speciaal in het geval van verwanten (Luc.15:20), en bij een afscheid (Hand.20:37), als ten teken van berouw en grote genegenheid (Luc.7:38).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *4701 phileō* 'liefhebben; liefde betonen, kussen'.

.1	καταφιλοῦσα	kata-philousa	hartelijk kussend (1 ev v)
.2	κατεφίλει	kat-ephilei	hij kuste hartelijk
.3	κατεφίλουν	kat-ephiloun	ik kuste hartelijk – zij kusten hartelijk
.4	κατεφίλησεν	kat-ephilēsen	hij heeft hartelijk gekust (aor)

Matt.	26:49	trad hij op Jezus toe en zeide: Wees gegroet, Rabbi, en **hij kuste** Hem.	.4
Marc.	14:45	En **hij** kwam en trad terstond op Hem toe en zeide: Rabbi, en **kuste** Hem.	.4
Luc.	7:38	en **zij** ... **kuste** zijn voeten en zalfde ze met de mirre.	.2
	7:45	maar zij heeft ... niet opgehouden mijn voeten **te kussen**.	.1
	15:20	En **hij** liep hem tegemoet, viel hem om de hals en **kuste** hem.	.4
Hand.	20:37	En **zij** ... vielen Paulus om de hals en **kusten** hem herhaaldelijk,	.3

2412	καταφρονέω	kata-phroneō

Het werkwoord *kata-phroneō* betekent 'gering denken (van), verachten, minachten'.

Het wordt zowel gebruikt voor personen, bijvoorbeeld kleine kinderen (Matt.18:10) of volwassenen die nog jong zijn (1Tim.4:12), als voor zaken, zoals de schande die het kruis met zich meebrengt (Hebr.12:2), de rijkdom van Gods goedertierenheid (Rom.2:4), of de gemeente (1Cor.11:22).

Het is afgeleid van *4748 phroneō* 'denken; gezind zijn'; met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) houdt het eigenlijk in 'denken ten nadele van'.

.1	καταφρονεῖς	kata-phroneis	jij veracht
.2	καταφρονεῖτε	kata-phroneite	jullie verachten – veracht!
.3	καταφρονείτω	kata-phroneitō	hij moet verachten!
.4	καταφρονείτωσαν	kata-phroneitōsan	zij moeten verachten!
.5	καταφρονοῦντας	kata-phronountas	verachtend (4 mv m)
.6	καταφρονήσει	kata-phronēsei	hij zal verachten
.7	καταφρονήσητε	kata-phronēsēte	(dat) jullie verachten (aor)
.8	καταφρονήσας	kata-phronēsas	verachtend (1 ev m; aor)

Matt.	6:24	want **hij zal** ... zich aan de ene hechten en de andere **minachten**;	.6
	18:10	Ziet toe, dat **gij** niet één dezer kleinen **veracht**.	.7
Luc.	16:13	want **hij zal** ... zich aan de ene hechten en de andere **minachten**;	.6
Rom.	2:4	Of **veracht gij** de rijkdom van zijn goedertierenheid, ...?	.1
1Cor.	11:22	Of **minacht gij** (zózeer) de gemeente Gods ...?	.2
1Tim.	4:12	Niemand **schatte** u **gering** om uw jeugdige leeftijd,	.3
	6:2	**Zij**, die gelovige meesters hebben, **moeten** hen niet **geringschatten**,	.4
Hebr.	12:2	die ... het kruis op Zich genomen heeft, de schande **niet achtende**,	.8
2Petr.	2:10	**die** ... het vlees volgen en (hemelse) heerschappij **verachten**.	.5

2413	καταφρονητής	kataphronētēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kataphronētēs* betekent 'verachter'.

Het is afgeleid van *2412 kata-phroneō* 'gering denken (van), verachten, minachten'. Het houdt in iemand die (uit gewoonte) een verachtende of minachtende houding ten opzichte van iemand of iets heeft, of, zoals in het oudtestamentische citaat in Hand.13:41, een verachter zonder meer.

.1	καταφρονηταί	kata-phronētai	verachters (1)

Hand. 13:41 Ziet, **verachters**, en verwondert u en verdwijnt; want Ik werk een werk

2414	καταχέω	kata-cheō

Het werkwoord *kata-cheō* betekent 'neergieten'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *cheō* 'gieten', dat niet in het NT voorkomt.

.1	κατέχεεν	kat-echeen	hij heeft neergegoten (aor)

Matt. 26:7 kwam een vrouw tot Hem met een albasten kruik ... en **goot** die **uit**
Marc. 14:3 en zij brak de albasten kruik en **goot** (de mirre) over zijn hoofd.

2415 καταχθόνιος katachthonios

Het bijvoeglijk naamwoord *katachthonios* betekent '(zich) onder de aarde (bevindend)'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende zelfstandig naamwoord (vrl.) *chthōn* 'aardbodem' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen- (vgl. *2301 kata*), duidt het aan wat onder de aarde is. In het NT komt het één keer voor (Fil.2:10), en wel zelfstandig gebruikt voor '(personen) die onder de aarde zijn', dat wil zeggen degenen die in het dodenrijk zijn (vgl. *73 hāidēs* 'onderwereld, dodenrijk'). Het staat daar in een reeks met *1851 epouranios* '(zich) in de hemel (bevindend)' en *1741 epigeios* '(zich) op de aarde (bevindend)'.

.1	καταχθονίων	katachthoniōn	onderaards (2 mv m/v/o)

Fil. 2:10 die in de hemel en die op de aarde en **die onder de aarde zijn**,

---

2416 καταχράομαι kata-chraomai

Het werkwoord *kata-chraomai* betekent (1) 'geheel gebruiken, verbruiken', en (2) 'misbruiken'.

In 1Cor.7:31 wordt het kennelijk in de eerste betekenis gebruikt, terwijl in 1Cor.9:18 eerder de tweede bedoeld zal zijn, al is de eerste ook daar niet ondenkbaar.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *4843 chraomai* 'gebruiken'.

.1	καταχρώμενοι	kata-chrōmenoi	verbruikend (1 mv m; med)
.2	καταχρήσασθαι	kata-chrēsasthai	verbruiken (aor med)

1Cor. 7:31 als zouden zij haar niet **teneinde toe gebruiken**. .1
9:18 en zo van mijn bevoegdheid als evangelieprediker geen **gebruik te maken**. .2

2417 καταψύχω kata-psuchō

Het werkwoord *kata-psuchō* betekent 'goed verkoelen of verfrissen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *4906 psuchō* 'blazen; verkoelen, verfrissen, bekoelen'.

.1	καταψύξῃ	kata-psuxēi	(dat) hij verkoelt (aor)

Luc. 16:24 opdat **hij** de top van zijn vinger in water dope en mijn tong **verkoele**.

2418 κατείδωλος kateidōlos

Het bijvoeglijk naamwoord *kateidōlos* betekent 'vol afgodsbeelden'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier in de betekenis 'vol van', en *1348 eidōlon* 'afgod(sbeeld)'.

.1 κατείδωλον kateidōlon vol afgodsbeelden (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Hand. 17:16 toen hij zag, dat de stad zo **vol afgodsbeelden** was.

2419 κατέναντι katenanti

Het voorzetsel *katenanti* betekent 'tegenover'.

Men herkent in *katenanti* de woorden *2301 kata* 'naar omlaag ten opzichte van', *1548 en* 'in' en *433 anti* 'tegenover'. Meestal wordt met een tweede naamval vermeld waartegenover iemand of iets zich bevindt, zoals in Matt.21:2: 'tegenover' u, of in Matt.27:24: 'tegenover' de schare. In Luc.19:30 is er echter geen tweede naamval bij *katenanti*, zodat het daar eigenlijk bijwoordelijk gebruikt is: iets als 'deze plek' is hier verondersteld, zodat men ook wel vertaalt met 'hiertegenover'.

Vergelijk ook *1551 enanti* 'tegenover, vóór, ten overstaan van'.

.1 κατέναντι katenanti tegenover

Matt. 21:2 Gaat naar het dorp, **dat tegenover** u **ligt**,
27:24 nam hij water, wies zich de handen **ten aanschouwen van** de schare
Marc. 11:2 en zeide tot hen: Gaat naar het dorp, **dat tegenover** u **ligt**,
12:41 En Hij ging **tegenover** de offerkist zitten
13:3 toen Hij op de helling van de Olijfberg gezeten was, **tegenover** de tempel,
Luc. 19:30 Gaat naar het dorp **hiertegenover**
Rom. 4:17 – **voor het aangezicht** van die God, in wie hij geloofde,
2Cor. 2:17 ja, op gezag van God en **voor** Gods **aangezicht**.
12:19 Maar wij spreken **voor het aangezicht** van God in Christus,

2420 κατενώπιον katenōpion

Het voegwoord *katenōpion* betekent 'voor (het aangezicht van)'.

Men herkent in *katenōpion* de woorden *2301 kata* 'naar omlaag ten opzichte van', *1548 en* 'in' en *ōps* 'aangezicht'. Meestal wordt met een tweede naamval vermeld van wie het aangezicht is, bv. in 2Cor.2:17: 'voor (het aangezicht van)' God. We treffen *katenōpion* soms ook aan in gevallen waar men niet of nauwelijks van een aangezicht kan spreken, bv. in Jud.24: 'voor' Zijn heerlijkheid (vergelijk het Hebreeuwse *lifnē(j)* 'voor (het aangezicht van)').

Vergelijk *1626 enōpion* 'voor (het aangezicht van), voor (de ogen van)'.

.1 κατενώπιον katenōpion voor (het aangezicht van)

2Cor. 2:17 ja, op gezag van God en **voor** Gods **aangezicht**. °°
12:19 Maar wij spreken **voor het aangezicht** van God in Christus, °°
Ef. 1:4 opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn **voor** zijn **aangezicht**.
Col. 1:22 om u heilig en onbesmet en onberispelijk **vóór** Zich te stellen,
Jud. 24 die u ... kan behoeden en onberispelijk doen staan **voor** zijn heerlijkheid

2421 κατεξουσιάζω kat-ex-ousiazō

Het werkwoord *kat-ex-ousiazō* betekent 'volledig gezag voeren'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *1675 ex-ousiazō* 'zeggenschap of gezag hebben'.

.1	κατεξουσιάζουσιν	kat-ex-ousiazousin	zij voeren volledig gezag – volledig gezag voerend (3 mv m/o)

Matt. 20:25 en de rijksgroten **oefenen macht** over hen.
Marc. 10:42 en hun rijksgroten **oefenen macht** over hen.

2422 κατεργάζομαι kat-ergazomai

Het werkwoord *kat-ergazomai* betekent (1) '(grondig) doen of bedrijven', (2) 'bewerken, uitwerken, te weeg brengen'.

Als samenstelling van *1857 ergazomai* 'werken, werkend bezig zijn (met)' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier als versterking dient, wordt het allereerst gebruikt voor het bedrijven van dingen (bv. Ef.6:13), zowel positieve zoals het goede (Rom.7:18), of de tekenen van een apostel (2Cor.12:12), als negatieve, zoals het kwade (Rom.2:9), en schandelijkheid (Rom.1:27), of samengevat de 'wil der heidenen' (1Petr.4:3).

Wanneer het lijdend voorwerp niet de inhoud van het doen aangeeft maar het resultaat, hebben we te maken met de tweede betekenis. Daarbij is ook weer sprake van goede zaken, zoals inkeer (2Cor.7:10), gerechtigheid (Jac.1:20), volharding (Rom.5:3), dankzegging (2Cor.9:11), behoudenis (Fil.2:12), een 'eeuwig gewicht van heerlijkheid' (2Cor.4:17), en slechte, zoals toorn (Rom.4:15), begeerlijkheid (Rom.7:8), de dood (Rom.7:13). Eén keer gaat het om mensen als lijdend voorwerp, het 'bewerken' van de gelovigen voor het eeuwige leven (2Cor.5:5).

Overigens is de scheiding tussen de twee betekenissen niet zo strikt te leggen, zoals blijkt uit de passage in Rom.7:8-20.

.1	κατεργάζομαι	kat-ergazomai	ik bewerk (med)
.2	κατεργάζεται	kat-ergazetai	hij bewerkt (med)
.3	κατεργάζεσθε	kat-ergazesthe	jullie bewerken (med) – bewerkt! (med)
.4	κατεργάζεσθαι	kat-ergazesthai	bewerken (med)
.5	κατεργαζομένου	kat-ergazomenou	bewerkend (2 ev m/o; med)
.6	κατεργαζόμενοι	kat-ergazomenoi	bewerkend (1 mv m; med)
.7	κατεργαζομένη	kat-ergazomenē	bewerkend (1 ev v; med)
.8	κατειργάσατο	kat-eirgasato	hij heeft bewerkt (aor med)
.9	κατεργάσασθαι	kat-ergasasthai	bewerken (aor med)
.10	κατεργασάμενος	kat-ergasamenos	bewerkend (1 ev m; aor med)

.11	κατεργασάμενον	kat-ergasamenon	bewerkend (4 ev m; aor med – 1/4 ev o; aor med)
.12	κατεργασάμενοι	kat-ergasamenoi	bewerkend (1 mv m; aor med)
.13	κατειργάσθη	kat-eirgasthē	hij is bewerkt (aor pass)
.[14]	κατειργάσθαι	kat-eirgasthai	bewerkt hebben (med)

Rom.	1:27	als mannen met mannen schandelijkheid **bedrijvende**	.6
	2:9	ieder levend mens, **die** het kwade **bewerkt**, eerst de Jood en ook de Griek;	.5
	4:15	De wet immers **bewerkt** toorn;	.2
	5:3	daar wij weten, dat de verdrukking volharding **uitwerkt**,	.2
	7:8	**wekte** de zonde in mij allerlei begeerlijkheid **op**;	.8
	7:13	Maar de zonde heeft ... door het goede mijn dood bewerkt,	.7
		letterlijk: Maar de zonde, **die** door het goede mijn dood **bewerkt**,	
	7:15	Want wat **ik uitwerk**, weet ik niet; want ik doe niet wat ik wens,	.1
	7:17	Doch dan **bewerk ik** het niet meer, maar de zonde, die in mij woont.	.1
	7:18	het wensen is wel bij mij aanwezig, maar het goede **uitwerken**, kan ik niet.	.4
	7:20	Indien ik nu datgene doe, wat ik niet wens, dan **bewerk ik** het niet	.1
	15:18	hetgeen Christus door mij **bewerkt heeft**,	.8
1Cor.	5:3	**die** op zulk een wijze zo iets **heeft begaan**.	.11
2Cor.	4:17	de lichte last ... **bewerkt** voor ons een ... eeuwig gewicht van heerlijkheid,	.2
	5:5	God is het, **die** ons juist dáártoe **bereid heeft**	.10
	7:10	Want de droefheid naar Gods wil **brengt** onberouwelijke inkeer tot heil,	.2°°
		maar de droefheid der wereld **brengt** de dood.	.2
	7:11	wat juist deze ervaring van droefheid naar Gods wil u **gebracht heeft**:	.8
	9:11	welke door onze bemiddeling dankzegging aan God **bewerkt**.	.2
	12:12	De tekenen van een apostel **zijn** bij u **verricht** met alle volharding,	.13
Ef.	6:13	en om, **uw taak** geheel **vervuld hebbende**, stand te houden.	.12
Fil.	2:12	**blijft** ... uw behoudenis **bewerken** met vreze en beven,	.3
Jac.	1:3	want gij weet, dat de beproefdheid van uw geloof volharding **uitwerkt**.	.2
	1:20	want de toorn van een man **brengt** geen gerechtigheid voor God **voort**.	.2°°
1Petr.	4:3	er is tijd ... voorbijgegaan met het **volbrengen** van de wil der heidenen,	.9/.[14]

2423 κατέρχομαι kat-erchomai

Het werkwoord *kat-erchomai* betekent (1) 'omlaag komen, neerkomen', en (2) 'landen, binnenlopen'.

Samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en *1881 erchomai* 'komen' wordt het gebruikt voor het van een hoger gelegen plaats ergens komen (bv. Luc.9:37). Ook als we eenvoudig met 'komen' vertalen is toch de nuance van hoog naar laag inbegrepen, zoals van Jeruzalem naar Antiochië (Hand.11:27), van Judea naar Caesarea (Hand.12:19), en één keer tot personen die aan de kust wonen (Hand.9:32). In Jac.3:15 wordt het overdrachtelijk gebruikt voor de wijsheid die van boven 'neerdaalt', van God afkomstig is.

In het bijzonder wordt het gezegd van een schip dat landt, aan land komt (bv. Hand.21:3).

Vergelijk voor de betekenis *2302 kata-bainō* 'omlaag gaan, neerdalen, afdalen' en *2314 kat-agō* 'naar beneden voeren of leiden, omlaag brengen; doen landen, doen binnenlopen'.

.1	κατῆλθεν	kat-ēlthen	hij is omlaag gekomen (aor)
.2	κατήλθομεν	kat-ēlthomen	wij zijn omlaag gekomen (aor)

.3	κατῆλθον	kat-ēlthon	ik ben omlaag gekomen (aor) – zij zijn omlaag gekomen (aor)
.4	κατελθεῖν	kat-elthein	omlaag komen (aor)
.5	κατελθών	kat-elthōn	omlaag komend (1 ev m; aor)
.6	κατελθόντες	kat-elthontes	omlaag komend (1 mv m; aor)
.7	κατελθόντων	kat-elthontōn	omlaag komend (2 mv m/o; aor)
.8	κατερχομένη	kat-erchomenē	omlaag komend (1 ev v; med)

Luc. 4:31	En **hij daalde af** naar Kafarnaüm, een stad in Galilea,	.1
9:37	het geschiedde, **toen** zij de volgende dag van de berg **afdaalden**,	.7
Hand. 8:5	Filippus **daalde af** naar de stad van Samaria **en** predikte hun de Christus.	.5
9:32	**dat** hij ook bij de heiligen **kwam**, die te Lydda woonden.	.4
11:27	En in die dagen **kwamen** profeten van Jeruzalem te Antiochië;	.3
12:19	en **hij vertrok** van Judea naar Caesarea en vertoefde aldaar.	.5
13:4	Dezen dan, door de Heilige Geest uitgezonden, **trokken** naar Seleucië	.3
15:1	En sommigen, uit Judea **gekomen**, leerden de broeders:	.6
15:30	Toen men afscheid van hen genomen had, **kwamen zij** te Antiochië **aan**,	.3''
18:5	toen Silas en Timoteüs uit Macedonië **kwamen**,	.3
18:22	En hij **kwam** te Caesarea, ging aan land ... **en** ging naar Antiochië.	.5
19:1	geschiedde het, **dat** Paulus ... te Efeze **kwam**,	.4''
21:3	voeren **wij** naar Syrië en **kwamen** te Tyrus **aan**,	.2''
21:10	**kwam** uit Judea een zeker profeet, genaamd Agabus.	.1
27:5	**wij** staken de volle zee ... over en **kwamen** te Myra in Lycië **aan**.	.2
Jac. 3:15	Dat is niet de wijsheid, **die** van boven **komt**, maar zij is aards,	.8

2424 κατεσθίω kat-esthiō

Het werkwoord *kat-esthiō* betekent 'opeten, verslinden'.

Als samenstelling van *1885 esthiō* 'eten' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier het resultaat onderstreept, vinden we het in eigenlijke zin zowel met mensen als onderwerp, zoals Johannes die opdracht krijgt een boekje op te eten (Openb.10:9-10), als van dieren, zoals vogels die zaad opeten (Matt.13:4), of de draak uit Openbaring die een kind wil opeten (Openb.12:4). In het verlengde hiervan kan 'vuur' het onderwerp zijn, dat mensen verteert (Openb.11:5).

In overdrachtelijke zin lezen we over het verteerd worden door de ijver of toewijding voor Gods huis (Joh.2:17). Met een andere nuance gaat het over het opmaken van bezit dat voor levensonderhoud moet dienen (Luc.15:30), en over huizen van weduwen die 'verslonden', 'opgeslokt', 'geëxploiteerd' worden door huichelaars (bv. Marc.12:40; vgl. 2Cor.11:20 over mensen). In het tekstverband van Gal.5:15 komt het neer op elkaar het leven vergallen (Gal.5:15).

.1	κατέφαγον	kat-ephagon	ik heb opgegeten (aor) – zij hebben opgegeten (aor)
.2	κατέφαγεν	kat-ephagen	hij heeft opgegeten (aor)
.3	καταφάγῃ	kata-phagēi	(dat) hij opeet (aor) – (dat) jij opeet (aor med)
.4	κατάφαγε	kata-phage	eet op! (aor)
.5	καταφαγών	kata-phagōn	opetend (1 ev m; aor)
.6	κατεσθίει	kat-esthiei	hij eet op

.7	κατεσθίετε	kat-esthiete	jullie eten op – eet op!
.8	κατεσθίουσιν	kat-esthiousin	zij eten op – opetend (3 mv m/o)
.9	κατεσθίοντες	kat-esthiontes	opetend (1 mv m)
.[10]	καταφάγεται	kata-phagetai	hij zal opeten (med)

Matt.	13:4	en de vogels kwamen en **aten** het **op**.	.2
	23:13	(14) gij huichelaars, want **gij eet** de huizen der weduwen **op**,	.7°
Marc.	4:4	en de vogels kwamen en **aten** het **op**.	.2
	12:40	**die** de huizen der weduwen **opeten** en ... lange gebeden uitspreken:	.9
Luc.	8:5	en het werd vertrapt en de vogelen des hemels **aten** het **op**.	.2
	15:30	nu die zoon van u gekomen is, **die** uw bezit **heeft opgemaakt**	.5
	20:47	die de huizen der weduwen **opeten** en ... lange gebeden uitspreken,	.8
Joh.	2:17	SV De ijver van Uw huis **heeft** mij **verslonden**	.2°°
		De ijver voor uw huis **zal** Mij **verteren**.	.[10]''
2Cor.	11:20	als iemand u als slaven gebruikt, als iemand u **opeet**,	.6
Gal.	5:15	Indien **gij** echter elkander bijt en **vereet**,	.7
Openb.	10:9	hij zeide tot mij: Neem het en **eet** het **op**, en het zal uw buik bitter maken,	.4
	10:10	En **ik** nam het boekje uit de hand van de engel en **at** het **op**,	.1
	11:5	komt er vuur uit hun mond en **het verslindt** hun vijanden;	.6
	12:4	om, zodra zij haar kind gebaard had, dit te verslinden.	.3
		letterlijk: opdat **hij**, zodra zij haar kind gebaard had, dit **verslindt**.	
	20:9	en vuur daalde neder uit de hemel en **verslond** hen,	.2

2425 κατευθύνω kat-euthunō

Het werkwoord *kat-euthunō* betekent 'geheel recht maken, goed richten of leiden'.

Het wordt in het NT gebruikt voor het – in overdrachtelijke zin – geheel recht maken van een weg (1Thess.3:11), voor het goed richten, recht leiden van voeten op een weg (Luc.1:79), en voor het goed richten van harten tot Gods liefde (2Thess.3:5).

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), hier met versterkende functie, en *1927 euthunō* 'rechtmaken, recht(uit) laten gaan'.

.1	κατευθύναι	kat-euthunai	hij moge geheel recht maken (aor)
.2	κατευθῦναι	kat-euthunai	geheel recht maken (aor)

Luc.	1:79	om onze voeten te **richten** op de weg des vredes.	.2
1Thess.	3:11	Hij, onze God en Vader, en onze Here Jezus, **bane** ons de weg tot u;	.1
2Thess.	3:5	De Here **neige** uw harten tot de liefde Gods	.1

[2425II] κατευλογέω kat-eulogeō

Het werkwoord *kat-eulogeō* betekent 'aandachtig zegenen'.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *1939 eulogeō* 'prijzen; zegenen'.

.[1]	κατευλόγει	kat-eulogei	hij zegent aandachtig

Marc. 10:16 En Hij omarmde ze en hun de handen opleggende, **zegende Hij** ze.

2426	κατεφίστημι	kat-ep-histēmi

Het werkwoord *kat-ep-histēmi* betekent 'afkomen op'.

Deze samenstelling van *1990 ep-histēmi* 'doen staan op of bij; gaan staan op of bij' met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) komt nergens anders voor dan in Hand.18:12. Omdat er daar geen lijdend voorwerp mee verbonden is houdt het niet in 'tegenover of vijandig doen staan bij', maar 'vijandig gaan staan bij', dus 'afkomen op'.

Vergelijk voor de betekenis *1726 ep-erchomai* '(af)komen op, komen over, overkomen'.

.1	κατεπέστησαν	kat-ep-estēsan	zij zijn afgekomen op (aor)

Hand. 18:12 **keerden zich** de Joden als één man **tegen** Paulus

2427	κατέχω	kat-echō

Het werkwoord *kat-echō* betekent (1) 'neerhouden, tegenhouden, vasthouden, behouden', en (2) 'bezetten, in bezit nemen, bezet houden, bezitten'.

Samengesteld uit *1994 echō* 'hebben; houden', en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier deels een versterkende functie heeft, betekent het eigenlijk 'neerhouden' (niet in het NT) of 'tegenhouden', zowel van personen (bv. 2Thess.2:6-7) als van een begrip als de waarheid (Rom.1:18). Hieruit komt de betekenisschakering 'vasthouden' voort, die we op verschillende manieren vinden: van een erfenis (Matt.21:38, hier ook wel als 'in bezit nemen' opgevat), een overlevering (1Cor.11:2), het woord van God (bv. Luc.8:15), het bij Christus horen (Hebr.3:14), hoop (bv. Hebr.10:23), en ook een persoon (Fil.13). Een bijzonder geval is het woordgebruik in Hand.27:40, waar het gaat om het op koers houden van een schip. Anderzijds kunnen mensen vastgehouden worden door ziekte (Joh.5:4), of door de wet (Rom.7:6). In iets ander verband komt het neer op 'behouden' van zaken (1Cor.7:30; 1Thess.5:21).

De tweede betekenis heeft haar uitgangspunt in de werkwoordsvorm die *aoristus* genoemd wordt, en die het begin van een handeling of toestand kan aangeven, in dit geval 'beginnen vast te houden, bezetten', in het bijzonder 'in bezit nemen' (volgens sommigen in Matt.21:38). Door de andere werkwoordstijden kan dan de daardoor ontstane toestand van 'bezet houden' (bv. Luc.14:9, van een plaats aan tafel) of 'bezitten' (2Cor.6:10) uitgedrukt worden.

.1	κατέχετε	kat-echete	jullie houden vast – houdt vast!
.2	κατέχουσιν	kat-echousin	zij houden vast – vast houdend (3 mv m/o)
.3	κατέχωμεν	kat-echōmen	(dat) wij vast houden
.4	κατέχετε	kat-echete	zie 1
.5	κατέχειν	kat-echein	vast houden
.6	κατέχων	kat-echōn	vast houdend (1 ev m)
.7	κατέχοντες	kat-echontes	vast houdend (1 mv m)
.8	κατεχόντων	kat-echontōn	vast houdend (2 mv m/o)
.9	κατέχον	kat-echon	vast houdend (1/4 ev o)
.10	κατεῖχον	kat-eichon	ik hield vast – zij hielden vast
.11	κατάσχωμεν	kata-schōmen	(dat) wij vast houden (aor)

.12	κατείχετο	kat-eicheto	hij werd vastgehouden (med)
.13	κατειχόμεθα	kat-eichometha	wij werden vastgehouden (med)

Matt.	21:38	komt, laten wij hem doden om zijn erfenis aan ons te brengen. letterlijk: komt, **laten wij** hem doden en zijn erfenis **behouden**.	.11 °°
Luc.	4:42	de scharen ... kwamen tot Hem en **trachtten** Hem **tegen te houden**,	.10
	8:15	dat zijn zij, die ... het woord gehoord hebbende, dat **vasthouden**	.2
	14:9	en dan zoudt gij tot uw schande de laatste plaats moeten gaan **innemen**.	.5
Joh.	5:4	wat voor ziekte hij ook had.] letterlijk: door wat voor ziekte **hij** ook **bevangen werd**.	.12 °
Hand.	27:40	terwijl zij meteen de roerbanden losmaakten ... en op het strand aanhielden. letterlijk: terwijl zij ... losmaakten, **hielden zij** op het strand **aan**.	.10
Rom.	1:18	**die** de waarheid in ongerechtigheid **ten onder houden**,	.8
	7:6	dood voor haar, die ons gevangen hield, letterlijk: dood voor haar, waarin **wij vastgehouden werden**,	.13
1Cor.	7:30	die kopen, als zouden zij **er** niets **van behouden**;	.7
	11:2	dat **gij** ... **aan** de overleveringen zó **vasthoudt**, als ik ze u overgegeven heb.	.4
	15:2	indien **gij** het zo **vasthoudt**, als ik het u verkondigd heb,	.1
2Cor.	6:10	als niets hebbend en toch alles **bezittend**.	.7
1Thess.	5:21	maar toetst alles en **behoudt** het goede.	.4
2Thess.	2:6	En gij weet thans wel, **wat** hem **weerhoudt**, totdat hij zich openbaart	.9
	2:7	totdat hij, **die** op het ogenblik nog **weerhoudt**, verwijderd is.	.6
Filem.	13	Ik voor mij had hem wel bij mij willen **houden**,	.5
Hebr.	3:6	Zijn huis zijn wij, indien **wij** de vrijmoedigheid en de hoop ... **vasthouden**.	.11
	3:14	mits **wij** het begin van onze verzekerdheid ... onverwrikt **vasthouden**.	.11
	10:23	**Laten wij** de belijdenis van hetgeen wij hopen onwankelbaar **vasthouden**,	.3

2428 κατηγορέω kat-ēgoreō

Het werkwoord *kat-ēgoreō* betekent '(officieel) beschuldigen of aanklagen'.

Het is samengesteld uit uit het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*) en het niet in het NT voorkomende *agoreuō* 'op de markt spreken, in het openbaar spreken'. Op de markt (zie *48 agora* 'markt') speelde zich het openbare leven af, en werd naar Grieks en Romeins gebruik ook recht gesproken (vgl. Hand.16:19). 'Op de markt spreken ten nadele van iemand' houdt dus in 'beschuldigen, aanklagen' in juridische zin. En zo vinden we het woord vrijwel steeds in het NT gebruikt (bv. Luc.23:2; Hand.24:19). Behalve voor een menselijke rechtbank kunnen mensen ook bij de Vader in de hemel aangeklaagd worden (Joh.5:45; Openb.12:10). Tenslotte kan het ook overdrachtelijk voorkomen, zoals van iemands gedachten die hem aanklagen (Rom.2:15).

Vergelijk voor de betekenis *1309 eg-kaleō* 'aanklagen, een aanklacht indienen'.

.1	κατηγοροῦμεν	kat-ēgoroumen	wij klagen aan – wij klaagden aan
.2	κατηγορεῖτε	kat-ēgoreite	jullie klagen aan – klaagt aan! – jullie klagen aan
.3	κατηγοροῦσιν	kat-ēgorousin	zij klagen aan – aanklagend (3 mv m/o)
.4	κατηγορείτωσαν	kat-ēgoreitōsan	zij moeten aanklagen!
.5	κατηγορεῖν	kat-ēgorein	aanklagen
.6	κατηγορῶν	kat-ēgorōn	aanklagend (1 ev m)

.7	κατηγοροῦντες	kat-ēgorountes	aanklagend (1 mv m)
.8	κατηγορούντων	kat-ēgorountōn	aanklagend (2 mv m/o)
.9	κατηγόρουν	kat-ēgoroun	ik klaagde aan – zij klaagden aan
.10	κατηγορήσω	kat-ēgorēsō	ik zal aanklagen
.11	κατηγορήσωσιν	kat-ēgorēsōsin	(dat) zij aanklagen (aor)
.12	κατηγορῆσαι	kat-ēgorēsai	aanklagen (aor)
.13	κατηγορεῖται	kat-ēgoreitai	hij wordt aangeklaagd (med)
.14	κατηγορεῖσθαι	kat-ēgoreisthai	aangeklaagd worden (med)
.15	κατηγορούμενος	kat-ēgoroumenos	aangeklaagd wordend (1 ev m; med)

Matt.	12:10	om Hem te kunnen aanklagen.	.11
		letterlijk: opdat **zij** Hem **aanklagen**.	
	27:12	op de beschuldiging, die de overpriesters en oudsten tegen Hem inbrachten,	.14
		letterlijk: bij het **beschuldigd worden** (van) Hem door de overpriesters ...	
Marc.	3:2	om Hem te kunnen aanklagen.	.11
		letterlijk: opdat **zij** Hem **aanklagen**.	
	15:3	En de overpriesters **brachten** vele **beschuldigingen tegen** Hem **in**.	.9
	15:4	Zie, hoevele **beschuldigingen zij tegen** U **inbrengen**.	.3''
Luc.	6:7	om een aanklacht tegen Hem te vinden.	.5''
	11:54	SV opdat **zij** Hem **beschuldigen mochten**.	.11°
	23:2	En zij begonnen Hem **te beschuldigen** en zeiden: Wij hebben bevonden,	.5
	23:10	En de overpriesters ... stonden Hem heftig **te beschuldigen**.	.7
	23:14	geen enkele grond ... voor datgene, waarvan **gij** Hem **beschuldigt**.	.2
Joh.	5:45	Denkt niet, dat **Ik** u **zal aanklagen** bij de Vader;	.10
		uw **aanklager** is Mozes, op wie gij uw hoop gevestigd hebt.	.6
	8:6	opdat zij iets hadden **om** Hem **aan te klagen**.	.5°°
Hand.	22:30	daar hij ... wilde weten, waarvan **hij** door de Joden **beschuldigd werd**,	.13
	24:2	begon Tertullus zijn beschuldiging met te zeggen:	.5
		letterlijk: begon Tertullus **te beschuldigen** met te zeggen:	
	24:8	Gij zult ... van hem kunnen te weten komen, waarvan **wij** hem **beschuldigen**.	.1
	24:13	en zij kunnen niets, waarvan **zij** mij nu **beschuldigen**, voor u bewijzen.	.3
	24:19	– die moesten hier voor u staan en **hun aanklacht indienen**,	.5
	25:5	**Laten** dan, zeide hij, **zij** ... hem **beschuldigen**.	.4
	25:11	indien er niets waar is van datgene, waarvan dezen mij **betichten**.	.3
	25:16	de **beschuldigde** moet eerst zijn aanklagers tegenover zich zien	.15
	28:19	niet, dat ik mijn volk van iets wilde beschuldigen.	.12/.5
		letterlijk: niet alsof ik iets had **om** mijn volk **te beschuldigen**.	
Rom.	2:15	**terwijl** ... hun gedachten elkander onderling **aanklagen**	.8
Openb.	12:10	de aanklager ..., **die** hen ... **aanklaagde** voor onze God, is nedergeworpen.	.6

2429 κατηγορία katēgoria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katēgoria* betekent 'beschuldiging, aanklacht'.

Afgeleid van *2428 kat-ēgoreō* '(officieel) beschuldigen of aanklagen' wordt het in principe gebruikt in juridische zin (bv. Joh.18:29), ook in het verband van de gemeente (1Tim.5:19). In meer algemene zin vinden we het in Tit.1:6.

.1	κατηγορίαν	katēgorian	aanklacht (4)
.2	κατηγορίᾳ	katēgoriāi	aanklacht (3)

Luc.	6:7	om een **aanklacht** tegen Hem te vinden.	.1 °°
Joh.	8:6	opdat zij iets hadden om Hem aan te klagen.	.1 ˇˇ
	18:29	Welke **aanklacht** brengt gij tegen deze mens in?	.1
1Tim.	5:19	Gij moet geen **klacht** tegen een oudste aannemen,	.1
Tit.	1:6	die niet in **opspraak** zijn wegens losbandigheid	.2

2430 κατήγορος katēgoros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *katēgoros* betekent 'beschuldiger, aanklager'.

Als afleiding van *2428 kat-ēgoreō* '(officieel) beschuldigen of aanklagen' vinden we het doorgaans in de juridische sfeer (bv. Hand.25:16,18). In Openb.12:10 gaat het om de duivel, die als aanklager van de mensen optreedt bij God (vgl. de situatie in Job 1 en 2).

.1	κατήγορος	katēgoros	aanklager (1)
.2	κατήγοροι	katēgoroi	aanklagers (1)
.3	κατηγόρους	katēgorous	aanklagers (4)
.4	κατηγόροις	katēgorois	aanklagers (3)

Joh.	8:10	SV Vrouw, waar zijn deze uw **beschuldigers**? Heeft u niemand veroordeeld?	.2°
Hand.	23:30	heb ik ook de **aanklagers** gelast ... te zeggen, wat zij tegen hem hebben.	.4
	23:35	zodra ook uw **beschuldigers** hier gekomen zijn.	.2
	24:8	dat de **aanklagers** zich tot u zouden wenden.]	.3°
	25:16	de beschuldigde moet eerst zijn **aanklagers** tegenover zich zien	.3
	25:18	En de **aanklagers** ... brachten geen enkele beschuldiging in	.2
Openb.	12:10	de **aanklager** ..., die hen ... aanklaagde voor onze God, is nedergeworpen.	.1 °°

[2430II] κατήγωρ katēgōr

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *katēgōr* betekent 'beschuldiger, aanklager'.

Het is een nevenvorm van *2430 katēgoros*, en komt alleen in Openb.12:10 in een deel van de handschriften voor.

.[1]	κατήγωρ	katēgōr	aanklager (1)

Openb.	12:10	de **aanklager** ..., die hen ... aanklaagde voor onze God, is nedergeworpen.	ˇˇ

2431 κατήφεια katēpheia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katēpheia* betekent '(het) neerslaan van de ogen, beschaamdheid, terneergeslagenheid'.

Het is afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *katēphēs* 'de ogen neerslaand, beschaamd, terneergeslagen', dat niet in het NT voorkomt.

.1	κατήφειαν	katēpheian	terneergeslagenheid (4)

Jac. 4:9 uw gelach moet veranderen in treurigheid, en uw vreugde in **neerslachtigheid**.

2432 κατηχέω kat-ēcheō

Het werkwoord *kat-ēcheō* betekent (1) 'doen weerklinken, weerklank veroorzaken', en (2) 'inlichten, (mondeling) onderrichten'.

Samengesteld uit *2056 ēcheo* '(weer)galmen, weerklinken' (vgl. ook *2057 ēchos* '(weer)galm, weerklank, geluid', dat soms bijna neerkomt op 'gerucht') met het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een veroorzakende functie heeft, komt het in het NT alleen in de tweede betekenis voor. In de meer algemene zin van 'inlichten' vinden we het in Hand.21:21,24. In het bijzonder wordt het overdrachtelijk gebruikt voor 'weerklank veroorzaken bij mensen' door voortdurend voor te spreken en te laten nazeggen. Zo is het sinds het NT het specifieke woord geworden voor het geven van (het eerste) mondeling geloofsonderricht in de gemeente, waarvan onze woorden *catechese* en *catechisatie* stammen. Voor dit woordgebruik vinden we de aanzetten reeds in teksten als Rom.2:18 en Hand.18:25, waar het respectievelijk gaat om de wet en de weg des Heren, terwijl het in Luc.1:4 en Gal.6:6 op de geschetste wijze lijkt te functioneren. In 1Cor.14:19 tenslotte is het enigszins afgezwakt tot 'onderrichten' zonder meer.

.1	κατηχοῦντι	kat-ēchounti	onderrichtend (3 ev m/o)
.2	κατηχήσω	kat-ēchēsō	(dat) ik onderricht (aor)
.3	κατηχούμενος	kat-ēchoumenos	onderricht wordend (1 ev m; med)
.4	κατηχήθης	kat-ēchēthēs	jij bent onderricht (aor pass)
.5	κατηχήθησαν	kat-ēchēthēsan	zij zijn onderricht (aor pass)
.6	κατήχηνται	kat-ēchēntai	zij zijn onderricht (med)
.7	κατηχημένος	kat-ēchēmenos	onderricht (1 ev m; med)

Luc.	1:4	de betrouwbaarheid ... der zaken, waarvan **gij onderricht zijt**.	.4
Hand.	18:25	Deze was **ingelicht** omtrent de weg des Heren	.7
	21:21	nu heeft men hun van u verteld, dat gij ... afval van Mozes leert,	.5
		letterlijk: nu **zijn zij** over u **ingelicht**, ...,	
	21:24	dat van alles, wat men hun van u verteld heeft, niets waar is,	.6
		letterlijk: dat van alles, waarvan **zij** over u **zijn ingelicht**, niets waar is,	
Rom.	2:18	**daar gij onderricht** in de wet **geniet**,	.3
1Cor.	14:19	om ook anderen te onderwijzen,	.2
		letterlijk: opdat **ik** ook anderen **onderwijs**,	
Gal.	6:6	En hij, **die onderricht wordt** in het woord,	.3
		dele van alle goed mede aan **wie dat onderricht geeft**.	.1

2433 κατιόω kat-ioō

Het werkwoord *kat-ioō* betekent '(doen) verroesten'.

Het is een samenstelling van het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, en *ioō* '(doen) roesten', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *2192 ios* 'gif; roest').

.1	κατίωται	kat-iōtai	hij is verroest (med)

Jac. 5:3 uw goud en zilver **is verroest**, en het roest ervan zal tegen u getuigen

2434 κατισχύω kat-ischuō

Het werkwoord *kat-ischuō* betekent (1) 'zeer krachtig zijn, zich zeer krachtig betonen', (2) 'door kracht eronder krijgen, in kracht te boven gaan, overweldigen', en (3) 'geheel bij machte of in staat zijn'.

Samengesteld uit *2213 ischuō* 'krachtig zijn, zich krachtig betonen; bij machte of in staat zijn', en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier deels een versterkende functie heeft, betekent het allereerst – zonder lijdend voorwerp – 'zeer krachtig zijn', in Luc.23:23 met betrekking tot geschreeuw. In Matt.16:18 hebben we te maken met de tweede betekenis – met lijdend voorwerp – zodat het neerkomt op 'overweldigen'. De betekenis 'geheel bij machte zijn' is van toepassing in Luc.21:36.

.1	κατισχύσουσιν	kat-ischusousin	zij zullen zeer krachtig zijn – zullende zeer krachtig zijn (3 mv m/o)
.2	κατίσχυον	kat-ischuon	ik was zeer krachtig – zij waren zeer krachtig
.[3]	κατισχύσητε	kat-ischusēte	(dat) jullie zeer krachtig zijn (aor)

Matt.	16:18	en de poorten van het dodenrijk **zullen** haar niet **overweldigen**.	.1
Luc.	21:36	dat **gij in staat moogt wezen** te ontkomen aan alles wat geschieden zal,	.[3]''
	23:23	en hun geschreeuw **werd al sterker**.	.2

2435 κατοικέω kat-oikeō

Het werkwoord *kat-oikeō* betekent (1) 'gaan wonen', (2) 'bewonen', en (3) 'wonen'.

Samengesteld uit *3096 oikeō* 'wonen' en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier deels een versterkende functie heeft, betekent het allereerst 'gaan wonen, zich vestigen', en wel meestal verbonden met het voorzetsel *1363 eis* 'naar, in de richting van' (bv. Hand.7:4 'in Haran gaan wonen', tegenover vs.2, met een ander voorzetsel, 'in Haran wonen').

Ten tweede kan het een lijdend voorwerp hebben, wat in de vertalingen niet altijd duidelijk tot uitdrukking komt, en houdt dan in 'bewonen, als woonplaats hebben'. Daarbij gaat het nu eens om een plaats, zoals Jeruzalem (bv. Hand.4:16), of om een land(streek) (bv. Hand.2:9), dan weer om de aarde (Openb.17:2). Het komt ook voor met betrekking tot het heiligdom dat God bewoont (Matt.23:21).

Tenslotte betekent het 'wonen' in algemene zin, zonder lijdend voorwerp, met verschillende plaatsbepalingen, zoals 'op een verblijfplaats' (Hand.1:20), 'in tenten' (Hebr.11:9), 'in Damascus' (Hand.9:22), 'in Judea' (Hand.11:29), 'op de aarde' (bv. Openb.13:14; Hand.17:26), en ook 'bij jullie' (Openb.2:13). Over God wordt gezegd dat Hij niet in tempels woont (Hand.17:24, vgl. 7:48). Overdrachtelijk kan het gaan om gerechtigheid die in de nieuwe hemelen en op de nieuwe aarde zal wonen (2Petr.3:13), de volheid der godheid in Christus (Col.2:9, vgl. 1:19), Christus in het hart der gelovigen (Ef.3:17), de Heilige Geest 'in ons' (Jac.4:5), maar ook om demonen die in een mens als hun huis wonen (bv. Matt.12:45).

.1	κατοικεῖς	kat-oikeis	jij gaat wonen
.2	κατοικεῖ	kat-oikei	hij gaat wonen
.3	κατοικεῖτε	kat-oikeite	jullie gaan wonen – gaat wonen!
.4	κατοικεῖν	kat-oikein	gaan wonen
.5	κατοικῶν	kat-oikōn	wonen gaand (1 ev m)
.6	κατοικοῦντι	kat-oikounti	wonen gaand (3 ev m/o)
.7	κατοικοῦντες	kat-oikountes	wonen gaand (1 mv m)
.8	κατοικοῦντας	kat-oikountas	wonen gaand (4 mv m)
.9	κατοικούντων	kat-oikountōn	wonen gaand (2 mv m/o)
.10	κατοικοῦσιν	kat-oikousin	zij gaan wonen – wonen gaand (3 mv m/o)
.11	κατῴκησεν	kat-ōikēsen	hij is gaan wonen (aor)
.12	κατοικῆσαι	kat-oikēsai	gaan wonen (aor)
.13	κατοικήσας	kat-oikēsas	wonen gaand (1 ev m; aor)
.[14]	κατοικήσαντι	kat-oikēsanti	wonen gaand (3 ev m/o; aor)

Matt.	2:23	en, daar gekomen, **vestigde hij zich** in een stad, genaamd Nazaret,	.11
	4:13	En Hij verliet Nazaret en ging wonen te Kafarnaüm,	.11
		letterlijk: En **Hij** verliet Nazaret en kwam en **vestigde zich** in Kafarnaüm,	
	12:45	en **zij** komen binnen en **wonen** daar.	.2
	23:21	wie gezworen heeft bij de tempel, zweert ... bij Hem, **die** er**in woont**.	.6/.[14]
Luc.	11:26	en **zij** komen binnen en **wonen** daar.	.2
	13:4	schuldiger ... dan alle andere mensen, **die** in Jeruzalem **wonen**?	.8
Hand.	1:19	en het is bekend geworden aan allen, **die te** Jeruzalem **wonen**,	.10
	1:20	Zijn plaats worde woest en er zij niemand, **die** erop **woont**,	.5
	2:5	Nu waren er Joden te Jeruzalem **woonachtig**, vrome mannen uit alle volken	.7
	2:9	Parten, Meden, Elamieten, **inwoners van** Mesopotamië, Judea en Kapadocië,	.7
	2:14	Gij Joden en allen, **die te** Jeruzalem **woonachtig zijt**, dit zij u bekend	.7
	4:16	dat er ... verricht is, is duidelijk aan allen, **die** te Jeruzalem **wonen**,	.10
	7:2	toen hij nog in Mesopotamië was, voordat hij in Haran **ging wonen**,	.12
	7:4	Toen vertrok **hij** uit het land der Chaldeeën en **vestigde zich** in Haran.	.11
		...., bracht Hij hem vandaar over naar dit land, waar **gij** nu **woont**;	.3
	7:48	De Allerhoogste echter **woont** niet in wat men met handen maakt,	.2
	9:22	Doch Saulus ... bracht de Joden, **die** te Damascus **woonden**, in verwarring	.8
	9:32	dat hij ook bij de heiligen kwam, **die te** Lydda **woonden**.	.8
	9:35	En alle **bewoners van** Lydda en Saron zagen hem en bekeerden zich	.7
	11:29	tot ondersteuning van de broeders, **die** in Judea **woonden**;	.10
	13:27	Want **die** te Jeruzalem **wonen** en hun oversten hebben Hem niet erkend	.7
	17:24	De God, die de wereld gemaakt heeft ...., **woont** niet in tempels	.2
	17:26	**om** op de ganse oppervlakte der aarde **te wonen**	.4
	19:10	zodat allen, **die in** Asia **woonden**, het woord des Heren hoorden,	.8
	19:17	En dit werd bekend aan allen, Joden en Grieken, **die te** Efeze **woonden**,	.10
	22:12	van wie alle Joden, **die daar woonden**, een goed getuigenis gaven,	.9
Ef.	3:17	**opdat** Christus door het geloof in uw harten **woning make**.	.12
Col.	1:19	Want het heeft de ganse volheid behaagd in Hem **woning te maken**,	.12
	2:9	want in Hem **woont** al de volheid der godheid lichamelijk;	.2
Hebr.	11:9	**waar hij** in tenten **woonde** met Isaak en Jakob,	.13

Jac.	4:5	SV De Geest, Die in ons **woont**, heeft Die lust tot nijdigheid?	.11 °°
2Petr.	3:13	nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid **woont**.	.2
Openb.	2:13	Ik weet, waar **gij woont**, daar waar de troon des satans is;	.1
		..., mijn getrouwe, die gedood werd bij u, waar de satan **woont**.	.2 °▾
	3:10	om te verzoeken hen, **die** op de aarde **wonen**.	.8
	6:10	oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet aan hen, **die** op de aarde **wonen**?	.9
	8:13	wee hun, **die** op de aarde **wonen**, vanwege de ... stemmen van de bazuin	.10/.8
	11:10	En zij, **die** op de aarde **wonen**, zijn blijde en verheugd over hen ...,	.7
		omdat deze twee profeten hen, **die** op de aarde **wonen**, gepijnigd hadden.	.8
	12:12	SV Wee hun, **die** de aarde en de zee **bewonen**,	.10 °
	13:8	En allen, **die** op de aarde **wonen**, zullen het (beest) aanbidden,	.7
	13:12	dat de aarde en zij, **die** daarop **wonen**, het eerste beest zullen aanbidden,	.8
	13:14	En het verleidt hen, **die** op de aarde **wonen**, wegens de tekenen, ...	.8
		En het zegt tot hen, **die** op de aarde **wonen**, dat zij een beeld moeten maken	.10
	14:6	SV om te verkondigen aan hen, **die** op de aarde **wonen**,	.8 °°
	17:2	en zij, **die op** de aarde **wonen**, zijn dronken geworden van de wijn	.7
	17:8	en zij, **die** op de aarde **wonen** ..., zullen zich verbazen,	.7

2436 κατοίκησις katoikēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katoikēsis* betekent (1) '(het) gaan wonen; (2) '(het) (be)wonen', en (3) 'woning'.

Afgeleid van *2435 kat-oikeō* 'gaan wonen; bewonen; wonen' geeft het in eerste instantie de toestand aan die door het werkwoord wordt uitgedrukt, 'het gaan wonen of (be)wonen'. In Marc.5:3 staat letterlijk 'hij had het wonen in de graven', dus 'hij hield (zijn) verblijf'. Het gaat daar dus niet om een concrete woning, hoewel het woord buiten het NT wel in die betekenis voorkomt.

Zie ook *2437 katoikētērion* 'bewoonbare plaats, woonplaats' en *2438 katoikia* 'vestiging, nederzetting, kolonie; woonplaats'.

.1 κατοίκησιν katoikēsin (het) wonen (4)

Marc. 5:3 die **verblijf** hield in de graven, en niemand had hem meer kunnen binden,

2437 κατοικητήριον katoikētērion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *katoikētērion* betekent 'bewoonbare plaats, woonplaats'.

Eigenlijk is het de onzijdige vorm van het bijvoeglijk naamwoord *katoikētērios* 'bewoonbaar', dat niet in het NT voorkomt. Zelfstandig gebruikt houdt het in 'bewoonbare plaats', of meer algemeen 'woonplaats', van duivels (Openb.18:2), en in beeldende taal betreffende de gelovigen als woonplaats van God (Ef.2:22).

Het is afgeleid van *2435 kat-oikeō* 'gaan wonen; bewonen; wonen'. Zie ook *2436 katoikēsis* '(het) gaan wonen; (het) (be)wonen; woning' en *2438 katoikia* 'vestiging, nederzetting, kolonie; woonplaats'.

.1	κατοικητήριον	katoikētērion	woonplaats (1/4)

Ef. 2:22 in wie ook gij mede gebouwd wordt tot een **woonstede** Gods in de Geest.
Openb.18:2 en zij is geworden een **woonplaats** van duivelen,

2438 κατοικία **katoikia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *katoikia* betekent (1) 'vestiging, nederzetting, kolonie', en (2) 'vestigingsgebied, woonplaats'.

Afgeleid van *2435 kat-oikeō* 'gaan wonen; bewonen; wonen' betekent het in de eerste plaats een concrete vestiging of nederzetting, in het bijzonder een volksplanting of kolonie in onderworpen gebied. In het NT komt het alleen in de tweede betekenis voor, die daar nauw bij aansluit (Hand.17:26).

Zie ook *2436 katoikēsis* '(het) gaan wonen; (het) (be)wonen; woning' en *2437 katoikētērion* 'bewoonbare plaats, woonplaats'.

.1	κατοικίας	katoikias	woonplaats (2 ev – 4 mv)

Hand. 17:26 en Hij heeft ... de grenzen van hun **woonplaatsen** bepaald,

[2438II] κατοικίζω **kat-oikizō**

Het werkwoord *kat-oikizō* betekent 'doen wonen, vestigen'.

Samengesteld uit het niet in het NT voorkomende *oikizō* 'een woning maken; doen (be)wonen' en het voorvoegsel *kata-* 'neer-; tegen-' (vgl. *2301 kata*), dat hier een versterkende functie heeft, houdt het in iemand naar een woonplaats overbrengen. In het NT wordt het gezegd van de Geest die God in ons doet wonen (Jac.4:5 in een deel van de handschriften).

.[1]	κατῴκισεν	kat-ōikisen	hij heeft doen wonen (aor)

Jac. 4:5 De geest, die **Hij** in ons **deed wonen**, begeert Hij met jaloersheid?

2439 κατοπτρίζω **kat-optrizō**

Het werkwoord *kat-optrizō* betekent (1) 'in een spiegel tonen', en (2) (med.) 'in een spiegel aanschouwen'.

Afgeleid van *katoptron* 'spiegel', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *1886 esoptron* 'spiegel'), komt het alleen in de tweede betekenis in het NT voor, en wel overdrachtelijk gebruikt (2Cor.3:18). Daarbij is het van belang te beseffen dat men destijds vanwege de slechte kwaliteit van de spiegels slechts een vaag beeld kon onderscheiden. De vertaling 'weerspiegelen', dat wil zeggen 'een spiegelbeeld bieden van', die men ook wel aantreft, is niet in overeenstemming met het gebruik van dit woord en de opvattingen daarover in de Oudheid.

.1	κατοπτριζόμενοι	kat-optrizomenoi	in een spiegel aanschouwend (1 mv m; med)

2Cor. 3:18 **die** ... de heerlijkheid des Heren **weerspiegelen**,

2440 κατόρθωμα katorthōma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *katorthōma* betekent (1) 'geordende regeling', en (2) 'volbrenging, succes'.

Deze afleiding van het niet in het NT voorkomende *kat-orthoō* 'rechtopzetten, oprichten; in orde brengen; (met succes) volbrengen' vinden we alleen in de eerste betekenis als variant voor *1216 diorthōma* 'rechtzetting, verbetering' (Hand.24:3); het betekent letterlijk 'wat recht opgericht is, op de juiste wijze gedaan wordt'.

.1	κατορθωμάτων	katorthōmatōn	geordende regelingen (2)

Hand. 24:3 SV dat vele **loffelijke diensten** ... geschieden door uw voorzichtigheid, °°

2441 κάτω katō

Het bijwoord *katō* betekent '(naar) beneden'.

Men treft *katō* enerzijds aan als een plaatsbepaling en anderzijds als een bepaling van richting. In Matt.4:6 bijvoorbeeld geeft *katō* een richting aan: werp Uzelf 'naar beneden'; in Marc.14:66 geeft het een plaats aan: Petrus was 'beneden' in de hof. De uitdrukking 'gij zijt uit de dingen die beneden zijn' wil zeggen 'gij behoort tot wat beneden is', en wordt ook wel vertaald met 'gij zijt van beneden' (Joh.8:23).

.1	κάτω	katō	(naar) beneden

Matt.	4:6	Indien Gij Gods Zoon zijt, werp Uzelf dan **naar beneden**;	
	27:51	En zie, het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot **beneden**	
Marc.	14:66	En terwijl Petrus **beneden** in de hof was, kwam daar een der slavinnen	°˅
	15:38	het voorhangsel van de tempel scheurde in tweeën van boven tot **beneden**.	
Luc.	4:9	Indien Gij Gods Zoon zijt, werp Uzelf dan vanhier **naar beneden**;	
Joh.	8:6	Maar Jezus bukte **neder** en schreef met de vinger op de grond.	
	8:8	En weer bukte Hij **neder** en schreef op de grond.	°°
	8:23	En Hij zeide tot hen: Gij zijt van **beneden**, Ik ben van boven;	
Hand.	2:19	Ik zal wonderen geven in de hemel boven en tekenen op de aarde **beneden**:	
	20:9	viel hij ... van de derde verdieping **naar beneden**	

2442 κατώτερος katōteros

Het bijvoeglijk naamwoord *katōteros* betekent 'lager'.

Het is afgeleid van *2441 katō* '(naar) beneden'.

.1	κατώτερα	katōtera	lager (1/4 mv o – 1 ev v)

Ef. 4:9 dat Hij ook nedergedaald is naar de **lagere**, aardse gewesten?

2443	**κατωτέρω**	**katōterō**

Het bijwoord *katōterō* betekent 'meer naar beneden'.

Een combinatie als 'kinderen van twee jaar en meer naar beneden' wil zeggen 'kinderen van twee jaar en jonger' (Matt.2:16).

Het hoort bij *2442 katōteros* 'lager'.

.1	κατωτέρω	katōterō	meer naar beneden

Matt. 2:16 om ... al de jongens van twee jaar oud en **daar beneden** om te brengen,

2444	**καῦμα**	**kauma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kauma* betekent 'brandende hitte'.

Vergeleken met *2104 thermē* 'warmte, hitte', dat eerder op hoge temperatuur slaat, wordt dit woord gebruikt voor hitte met een brandend effect (bv. Openb.16:9).

Het is een afleiding van *2257 kaiō* 'in brand steken; (doen) verbranden'.

.1	καῦμα	kauma	brandende hitte (1/4)

Openb. 7:16 ook zal de zon niet op hen vallen, noch enige **hitte**,
16:9 En de mensen werden verzengd door de grote **hitte**

2445	**καυματίζω**	**kaumatizō**

Het werkwoord *kaumatizō* betekent '(door hitte) verbranden, verschroeien, verzengen'.

Het wordt gebruikt van planten (bv. Marc.4:6) en van mensen (Openb.16:8-9).

Het is afgeleid van *2444 kauma* 'brandende hitte'.

.1	καυματίσαι	kaumatisai	verschroeien (aor) – moge hij verschroeien (aor)
.2	ἐκαυματίσθη	ekaumatisthē	hij is verschroeid (aor pass)
.3	ἐκαυματίσθησαν	ekaumatisthēsan	zij zijn verschroeid (aor pass)

Matt.	13:6	maar toen de zon opkwam, **verschroeide het**	.2
Marc.	4:6	Maar toen de zon opging, **verschroeide het**,	.2
Openb.	16:8	en haar werd gegeven de mensen **te verzengen** met vuur.	.1
	16:9	En de mensen **werden verzengd** door de grote hitte	.3

2446	**καῦσις**	**kausis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kausis* betekent '(het) verbranden, verbranding'.
Het is een afleiding van *2257 kaiō* 'in brand steken; (doen) verbranden'.

.1	καῦσιν	kausin	verbranding (4)

Hebr. 6:8 is hij ... niet ver van de vervloeking, die uitloopt op **verbranding**.

2447	**καυσόω**	**kausoō**

Het werkwoord *kausoō* betekent 'verhitten, verbranden'.
Het is afgeleid van *kausos* 'brandende hitte; hete koorts', dat zelf een afleiding is van *2257 kaiō* 'in brand steken; (doen) verbranden'. Vergelijk ook *2448 kausōn* 'brandende hitte; verzengende wind; hete koorts'.

.1	καυσούμενα	kausoumena	verbrand wordend (1/4 mv o; med)

2Petr. 3:10 Op die dag zullen ... de elementen door vuur vergaan,
letterlijk: Op die dag zullen de elementen **door hitte vergaande** oplossen,
3:12 ter wille waarvan ... de elementen in vuur zullen wegsmelten.
letterlijk: ... de elementen **door hitte vergaande** zullen wegsmelten.

2448	**καύσων**	**kausōn**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kausōn* betekent (1) 'brandende hitte', (2) 'verzengende wind, sirocco', en (3) 'hete koorts'.
We vinden in het NT alleen de eerste betekenis (bv. Luc. 12:55), al is de tweede – die ook in de Septuaginta voorkomt – niet onmogelijk in Jac. 1:11.
Het is een afleiding van *2257 kaiō* 'in brand steken; (doen) verbranden'. Vergelijk ook *2444 kauma* 'brandende hitte'.

.1	καύσων	kausōn	brandende hitte (1)
.2	καύσωνα	kausōna	brandende hitte (4)
.3	καύσωνι	kausōni	brandende hitte (3)

Matt.	20:12	die een zware dag en de **hitte** hebben doorstaan.	.2
Luc.	12:55	zegt gij: Er zal **hitte** komen, en het gebeurt.	.1
Jac.	1:11	Want de zon komt op met haar **hitte** en doet het gras verdorren,	.3

2449	**καυτηριάζω**	**kautēriazō**

Het werkwoord *kautēriazō* – ook wel gespeld *kaustēriazō* – betekent (1) '(met een brandijzer) dichtschroeien', en (2) 'brandmerken'.

De eerste betekenis komt in medische geschriften voor, en het is niet ondenkbaar dat deze in overdrachtelijk zin ook bedoeld is in de enige nieuwtestamentische tekst waar het staat, 1Tim.4:2.

Anderen nemen hier de tweede betekenis aan. Brandmerken werd in de Oudheid toegepast als straf voor slaven in geval van weglopen en andere zware vergrijpen, als een eigendomsmerk, en tevens bij zware misdadigers.

Het is afgeleid van *kau(s)tērion* 'brandijzer', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *2257 kaiō* 'in brand steken; (doen) verbranden)'.

.1	κεκαυτηριασμένων	kekautēriasmenōn	gebrandmerkt (2 mv m/o; med)
.[2]	κεκαυστηριασμένων	kekaustēriasmenōn	gebrandmerkt (2 mv m/o; med)

1Tim. 4:2 leugensprekers, **die** in hun eigen geweten **gebrandmerkt zijn**, .1/.[2]

2450 καυχάομαι kauchaomai

Het werkwoord *kauchaomai* betekent 'roemen, zich beroemen'.

In de eerste plaats geeft het aan 'roemend spreken', zoals in 1Cor.1:29 'voor Gods aangezicht' (vgl. 2Cor.9:2 'bij de Macedoniërs') en in 2Cor.10:13 'boven de maat' (d.w.z. buiten de perken), meestal zonder verdere toevoeging (bv. Ef.2:9; 1Cor.4:7). Twee keer komt het voor met een lijdend voorwerp, in de zin van 'roemend vermelden' (2Cor.9:2 'jullie bereidvaardigheid', 2Cor.11:30b 'de (dingen) van mijn zwakheid'). Eénmaal staat het in combinatie met het voorzetsel *1731 epi* 'op, (tegen ...) aan' en een derde naamval: 'roemen op grond van' (de) hoop op Gods heerlijkheid (Rom.5:2).

Daarnaast vinden we het met verschillende andere voorzetsels die met 'over' weer te geven zijn, dus 'roemend spreken over', en wel over personen (bv. 2Cor.7:14; 2Thess.1:4), of over zaken, zoals 'onze bevoegdheid' (2Cor.10:8), 'jullie volharding en geloof' (2Thess.1:4), 'de verdrukkingen' (Rom.5:3), 'zwakheden' (2Cor.12:5c en 9). In Jac.1:9-10 staan tegenover elkaar het roemen door de geringe over zijn (toekomstige) hoogheid, en (ironisch) door de rijke over zijn (toekomstige) vernedering (vgl. Jac.4:16 'over uw grootspraak').

Tenslotte betekent het in een deel van de gevallen waarin het met het voorzetsel *1548 en* 'in, op' verbonden is 'zich beroemen op', dat wil zeggen 'zich laten voorstaan op' (in Fil.3:3 parallel met 'vertrouwen op'). Ook dan kan het enerzijds personen betreffen, zoals God (bv. Rom.5:11), de Here (bv. 2Cor.10:17b), Christus Jezus (Fil.3:3), en mensen, waar men zich niet op dient te beroemen (1Cor.3:21); anderzijds gaat het ook om zaken, waarop men zich niet moet beroemen, zoals andermans inspanningen (2Cor.10:15, vgl. vs.16), de wet (Rom.2:23), het vlees van besnedenen (en de daaraan verbonden uitwendige voorrechten, Gal.6:13), het gezicht of uiterlijk, waartegenover Paulus het hart noemt als iets waarop men zich wel mag beroemen (2Cor.5:12), evenals op het kruis van onze Heer (Gal.6:14).

.1	καυχῶμαι	kauchōmai	ik roem (med) – (dat) ik roem (med)
.2	καυχᾶσαι	kauchasai	jij roemt (med) – (dat) jij roemt (med)
.3	καυχώμεθα	kauchōmetha	wij roemen (med) – (dat) wij roemen (med)
.4	καυχᾶσθε	kauchasthe	jullie roemen (med) – roemt! (med) – (dat) jullie roemen (med)
.5	καυχῶνται	kauchōntai	zij roemen (med) – (dat) zij roemen (med)

.6	καυχάσθω	kauchasthō	hij moet roemen! (med)
.7	καυχᾶσθαι	kauchasthai	roemen (med)
.8	καυχώμενος	kauchōmenos	roemend (1 ev m; med)
.9	καυχώμενοι	kauchōmenoi	roemend (1 mv m; med)
.10	καυχωμένους	kauchōmenous	roemend (4 mv m; med)
.11	καυχήσομαι	kauchēsomai	ik zal roemen (med)
.12	καυχησόμεθα	kauchēsometha	wij zullen roemen (med)
.13	καυχήσωμαι	kauchēsōmai	(dat) ik roem (aor med)
.14	καυχήσηται	kauchēsētai	(dat) hij roemt (aor med)
.15	καυχήσωνται	kauchēsōntai	(dat) zij roemen (aor med)
.16	καυχήσασθαι	kauchēsasthai	roemen (aor med)
.17	κεκαύχημαι	kekauchēmai	ik heb geroemd (med)

Rom. 2:17 Indien **gij** u dan Jood laat noemen, steunt op de wet, **u beroemt** op God, .2
2:23 Die **u** op de wet **beroemt**, onteert gij God door uw overtreden van de wet? .2
5:2 waarin **wij** staan, en **roemen** in de hoop op de heerlijkheid Gods. .3
5:3 En niet alleen (hierin), maar **wij roemen** ook in de verdrukkingen, .3
5:11 en dát niet alleen, maar wij roemen zelfs in God door onze Here Jezus .9
letterlijk: ..., maar zelfs **roemend** in God door onze Here Jezus
1Cor. 1:29 opdat geen vlees **zou roemen** voor God. .14
1:31 opdat het zij, gelijk geschreven staat: **Wie roemt**, .8
roeme in de Here. .6
3:21 Daarom, niemand **beroeme zich** op mensen; alles is immers het uwe: .6
4:7 En indien gij het dan ontvangen hebt, wat **beroemt gij u**, ...? .2
13:3 en al ware het, dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, .13''
2Cor. 5:12 **die roem zoeken** door uiterlijkheden, maar niet door het hart. .10
7:14 als **ik** bij hem enigermate over u **geroemd heb**, .17
9:2 uw bereidvaardigheid, **op grond** waar**van ik** bij de Macedoniërs over u **roem**, .1
10:8 al ging ik nog iets verder in het roemen op onze bevoegdheid, .13
letterlijk: al **zal ik** nog iets meer **roemen** over onze bevoegdheid,
10:13 Wij daarentegen zullen in ons roemen de perken niet te buiten gaan, .12
letterlijk: Wij daarentegen **zullen** niet **roemen** buiten de maat,
10:15 zonder de perken te buiten te gaan **door te roemen** op anderer arbeid. .9
10:16 zonder **ons te beroemen** op hetgeen ... tot stand was gebracht. .16
10:17 Maar **wie roemt**, .8
roeme in de Here; .6
11:12 zodat zij in hetgeen, waarin **zij roemen**, blijken te zijn zoals ook wij. .5
11:16 aanvaardt mij als een onverstandige; dan **kan ik** ook een weinig **roemen**. .13
11:18 Daar velen **roemen** naar het vlees, .5
zal ook **ik** eens **roemen**. .11
11:30 Moet er **geroemd worden**, .7
dan **zal ik** van mijn zwakheid **roemen**. .11
12:1 Er moet **geroemd worden**; het dient wel tot niets, .7
12:5 Over die persoon **zal ik roemen**, .11
maar over mijzelf **zal ik** niet **roemen**, of het moest zijn in mijn zwakheden. .11
12:6 Want als ik wil **roemen**, zal ik niet onverstandig zijn, .16
12:9 Zeer gaarne **zal ik** dus in zwakheden nog meer **roemen**, .11

2Cor.	12:11	SV Ik ben **roemende** onwijs geworden; gij hebt mij genoodzaakt,	.8°
Gal.	6:13	dat gij u laat besnijden, opdat **zij** op uw vlees **roem kunnen dragen.**	.15
	6:14	Maar ik moge ervoor bewaard blijven **te roemen** anders dan in het kruis	.7
Ef.	2:9	niet uit werken, opdat niemand **roeme.**	.14
Fil.	3:3	**die** in Christus Jezus **roemen** en niet op vlees vertrouwen.	.9
2Thess.	1:4	zo**dat** wij zelf over u **roemen** ... vanwege uw volharding en uw geloof	.7°°
Jac.	1:9	**Laat** de geringe broeder **roemen** in zijn hoogheid,	.6
	4:16	Maar nu **roemt gij** in uw grootspraak; al zulk roemen is verkeerd.	.4

2451 καύχημα kauchēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kauchēma* betekent 'roem'.

Afgeleid van het werkwoord *2450 kauchaomai* 'roemen, zich beroemen' duidt het in eerste instantie aan de roem in de zin van 'de inhoud van het roemen' (bv. 2Cor.9:3; Hebr.3:6). Met enigszins andere nuance kan het aangeven 'reden tot roem', 'stof tot roemen' (bv. 2Cor.1:14; Gal.6:4).

Vergelijk ook *2452 kauchēsis* '(het) roemen; roem'.

.1	καύχημα	kauchēma	roem (1/4)
.2	καυχήματος	kauchēmatos	roem (2)

Rom.	4:2	Want indien Abraham uit werken gerechtvaardigd is, dan heeft hij **roem,**	.1
1Cor.	5:6	Uw **roem** deugt niet. Weet gij niet, dat een weinig zuurdeeg ... zuur maakt?	.1
	9:15	– neen, mijn **roem** zal niemand verijdelen!	.1
	9:16	Want indien ik het evangelie verkondig, heb ik geen **stof tot roemen.**	.1
2Cor.	1:14	dat wij uw **roem** zijn, evenals gij de onze op de dag van onze Here Jezus.	.1
	5:12	maar wij geven u gelegenheid tot **roem** over ons,	.2
	9:3	opdat onze **roem** over u in deze aangelegenheid niet ongegrond blijke,	.1
Gal.	6:4	dan zal hij slechts voor zichzelf **stof tot roem** hebben	.1
Fil.	1:26	Dan zult gij ruimschoots reden hebben om over mij te roemen letterlijk: Dan zal uw **roem** over mij overvloedig zijn	.1
	2:16	het woord des levens vasthoudende, mij ten **roem** tegen de dag van Christus,	.1
Hebr.	3:6	indien wij de vrijmoedigheid en de hoop, waarin wij roemen, ... vasthouden. letterlijk: indien wij ... de **roem** van de hoop vasthouden.	.1

2452 καύχησις kauchēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kauchēsis* betekent (1) '(het) roemen, (het) zich beroemen', en (2) 'roem'.

Als afleiding van het werkwoord *2450 kauchaomai* 'roemen, zich beroemen' houdt het in de eerste plaats in de handeling van het roemen, het roemend spreken in het algemeen (bv. 2Cor.11:17; Jac.4:16), of over personen (bv. 2Cor.8:24).

Vervolgens komt het ook voor in de concrete betekenis 'roem' (vgl. *2451 kauchēma* 'roem'), zowel in de zin van 'de inhoud van het roemen' (1Cor.15:31 en 1Thess.2:19 'een krans van roem'), als voor de reden tot roem (Rom.15:17; 2Cor.1:12).

.1	καύχησις	kauchēsis	(het) roemen (1)
.2	καύχησιν	kauchēsin	(het) roemen (4)
.3	καυχήσεως	kauchēseōs	(het) roemen (2)

Rom.	3:27	Waar blijft het **roemen** dan? Het is uitgesloten. Door welke wet?	.1
	15:17	Mijn **roem** bij God is dan ook in Christus Jezus.	.2
1Cor.	15:31	Zowaar als ik, broeders, op u **roem** draag in Christus Jezus, onze Here,	.2
2Cor.	1:12	Want dit is onze **roem**, het getuigenis van ons geweten,	.1
	7:4	Groot is mijn vrijmoedigheid tegenover u, en groot ook mijn **roemen** over u;	.1
	7:14	zo is ook ons **roemen** (over u) bij Titus waarheid gebleken.	.1
	8:24	Geeft hun dus ... het bewijs van uw liefde en van ons **roemen** over u.	.3
	9:4	SV dat niet ... wij ... beschaamd worden in deze vaste grond van het **roemen**.	.3°
	11:10	dit **roemen** zal mij niet belet worden in de streken van Achaje.	.1
	11:17	aangenomen, dat wij mogen roemen.	.3
		letterlijk: in deze vaste grond van het **roemen**.	
1Thess.	2:19	wie is onze hoop of blijdschap of erekrans voor onze Here Jezus ...?	.3
		letterlijk: wie is onze ... krans van **roem** voor onze Here Jezus ...?	
Jac.	4:16	Maar nu roemt gij in uw grootspraak; al zulk **roemen** is verkeerd.	.1

2453 κεῖμαι keimai

Het werkwoord *keimai* betekent (1) 'liggen', (2) 'gezet of gelegd zijn', en (3) 'gesteld zijn (tot of voor)'.

In de eerste betekenis wordt het zowel voor personen (bv. Luc.2:12) als voor zaken (bv. Joh.20:6; Luc.12:19) gebruikt. In het bijzonder kan het gaan om 'begraven liggen' (bv. Matt.28:6), terwijl het in het geval van een plaats weergegeven kan worden met 'gelegen zijn' (bv. Matt.5:14). In overdrachtelijke zin komt het voor in 2Cor.3:15 (over een bedekking, een sluier, over harten) en in 1Joh.5:19 (met betrekking tot de wereld die in het boze ligt).

In de andere twee betekenissen doet het werkwoord dienst als voltooid tegenwoordige tijd – in de lijdende vorm – bij *4449 tithēmi* 'zetten, plaatsen, leggen'. De tweede betekenis betreft zaken als kruiken (bv. Joh.19:29), een troon (Openb.4:2), een bijl (bv. Luc.3:9), en een fundament (1Cor.3:11). De derde betekenis houdt in 'voor een bepaalde taak of een doel gesteld zijn, zowel van personen (bv. Fil.1:17; Luc.2:34), als anderszins (1Tim.1:9).

.1	κεῖται	keitai	hij ligt (med)
.2	κείμενος	keimenos	liggend (1 ev m; med)
.3	κείμενον	keimenon	liggend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.4	κειμένη	keimenē	liggend (1 ev v; med)
.5	κειμένην	keimenēn	liggend (4 ev v; med)
.6	κείμεναι	keimenai	liggend (1 mv v; med)
.7	κείμενον	keimenon	zie 3
.8	κείμενα	keimena	liggend (1/4 mv o; med)
.9	κεῖμαι	keimai	ik lig (med)
.10	κείμεθα	keimetha	wij liggen (med)
.11	ἔκειτο	ekeito	hij lag (med)

Matt.	3:10	Reeds **ligt** de bijl aan de wortel der bomen:	.1
	5:14	Een stad, **die** op een berg **ligt**, kan niet verborgen blijven.	.4
	28:6	komt, ziet de plaats, waar **Hij gelegen heeft**.	.11
Luc.	2:12	Gij zult een kind vinden in doeken gewikkeld en **liggende** in een kribbe.	.7
	2:16	zij ... vonden Maria en Jozef, en het kind **liggende** in de kribbe.	.7
	2:34	Zie, **deze is gesteld** tot een val en opstanding van velen in Israël	.1
	3:9	Ook **ligt** reeds de bijl aan de wortel der bomen.	.1
	12:19	En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel, gij hebt vele goederen **liggen**,	.8
	23:53	in een rotsgraf, waarin nog nooit iemand **gelegd** was.	.2
	24:12	SV zag hij de linnen doeken, **liggende** alleen,	.8°
Joh.	2:6	Nu waren daar zes stenen watervaten **neergezet**	.6°'
	11:41	SV Zij namen dan de steen weg, waar de gestorvene lag.	.2°
		letterlijk: Zij namen dan de steen weg, waar de gestorvene **gelegd** was.	
	19:29	**Er stond** een kruik vol zure wijn;	.11
	20:5	en zich vooroverbuigende, zag hij de linnen windsels **liggen**;	.8
	20:6	en hij ging het graf binnen en zag de windsels **liggen**,	.8
	20:7	maar de zweetdoek ... zag hij niet bij de windsels **liggen**,	.7
	20:12	aan het voeteneinde, waar het lichaam van Jezus **gelegen had**.	.11
	21:9	Toen zij dan aan land gekomen waren, zagen zij een kolenvuur **liggen**	.5
1Cor.	3:11	Want een ander fundament, dan **dat er ligt**, ... kan niemand leggen.	.3
2Cor.	3:15	Ja, tot heden toe **ligt** ... een bedekking over hun hart,	.1
Fil.	1:17	(16) ..., dat **ik** tot verdediging van het evangelie **gesteld ben**,	.9°'
1Thess.	3:3	Gij weet immers zelf, dat **wij** daartoe **bestemd zijn**;	.10
1Tim.	1:9	wel wetend, dat de wet niet **gesteld is** voor de rechtvaardige,	.1
1Joh.	5:19	Wij weten, dat wij uit God zijn en de gehele wereld in het boze **ligt**.	.1
Openb.	4:2	**er stond** een troon in de hemel en iemand was op die troon gezeten.	.11
	21:16	de stad **lag** in het vierkant en haar lengte was even groot als haar breedte;	.1

2454 κειρία **keiria**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *keiria* betekent (1) 'singel van een bed', en (2) '(lijk)windsel'.

De eerste betekenis, die de draagband onder een matras aanduidt, komt in het NT niet voor. De tweede vinden we alleen in Joh.11:44, in de geschiedenis van Lazarus.

Vergelijk voor de betekenis *3093 othonion* 'fijn linnen (lijk)windsel' en *4012 sindōn* 'linnen hemd; linnen lijkwade'.

.1	κειρίαις	keiriais	lijkwindsels (3)

Joh.	11:44	de voeten en de handen gebonden met **grafdoeken**,

2455 κείρω **keirō**

Het werkwoord *keirō* betekent (1) 'afsnijden', en (2) 'scheren'.

De eerste betekenis vinden we niet in het NT. De tweede kan zowel voor het hoofdhaar gebruikt worden (bv. 1Cor.11:6) – al of niet in samenhang met de Nazireeërgelofte, zoals in Hand.18:18 –, als voor de baard (niet in het NT), als voor schapen (Hand.8:32).

.1	κείροντος	keirontos	scherend (2 ev m/o)
.2	κειράσθω	keirasthō	hij moet zich scheren! (aor med)
.3	κείρασθαι	keirasthai	zich scheren (aor med)
.4	κειράμενος	keiramenos	zich scherend (1 ev m; aor med)
.[5]	κείραντος	keirantos	scherend (2 ev m/o; aor)

Hand.	8:32	gelijk een lam stemmeloos is tegenover de **scheerder**,	.1/.[5]
	18:18	**nadat hij** te Kenchreeën zijn hoofd**haar had laten afknippen**,	.4
1Cor.	11:6	**moet zij zich** ook maar **het haar laten afknippen**.	.2
		..., **als zij zich het haar laat afknippen** of zich kaal laat scheren,	.3

2456 κέλευσμα keleusma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *keleusma* betekent 'bevel'.

Afgeleid van *2457 keleuō* 'bevelen' houdt het in een gegeven bevel. In 1Thess.4:16 gaat het om een bevel in de vorm van een gegeven sein of teken om tot actie over te gaan.

.1	κελεύσματι	keleusmati	bevel (3)

1Thess.	4:16	want de Here zelf zal op een **teken** ... nederdalen van de hemel,

2457 κελεύω keleuō

Het werkwoord *keleuō* betekent 'bevelen'.

Het komt van een stam die oorspronkelijk betekent 'voortdrijven, aanzetten'. Het houdt in 'dringend, met gezag zeggen wat een ander moet doen', bv. als heer bevelen dat iemand als slaaf verkocht moet worden (Matt.18:25), of als meester een leerling de opdracht geven bij hem te komen (Matt.14:28). In sommige gevallen kan men het weergeven met 'laten', zoals in Hand.23:10 'hij beval de soldaten te komen', dus 'liet hen komen'.

Dit werkwoord is doorgaans minder sterk dan andere met vergelijkbare betekenis; vergelijk *1152 dia-stellō* 'uiteenplaatsen; precies bepalen; uitdrukkelijk gebieden', *1160 dia-tassō* '(verspreid) opstellen; (in detail) verordenen', *1607 en-tellomai* '(officieel) opdragen, bevelen', *1823 epi-tassō* 'gelasten, bevelen', en *3331 par-aggellō* 'aankondigen; verordenen'.

.1	κελεύεις	keleueis	jij beveelt
.2	ἐκέλευον	ekeleuon	ik beval – zij bevalen
.3	ἐκέλευσα	ekeleusa	ik heb bevolen (aor)
.4	ἐκέλευσεν	ekeleusen	hij heeft bevolen (aor)
.5	κέλευσον	keleuson	beveel! (aor)
.6	κελεύσας	keleusas	bevelend (1 ev m; aor)
.7	κελεύσαντος	keleusantos	bevelend (2 ev m/o; aor)
.8	κελεύσαντες	keleusantes	bevelend (1 mv m; aor)

Matt.	8:18	**beval Hij** te vertrekken naar de overkant.	.4
	14:9	en om hen die mede aanlagen, **beval hij** het haar te geven,	.4
	14:19	En Hij **beval** de scharen, dat zij in het gras zouden gaan zitten,	.6

Matt. 14:28 Here, als Gij het zijt, **beveel** mij dan tot U te komen over het water. .5
15:35 En **Hij gaf** aan de schare **bevel**, dat zij op de grond zouden gaan zitten. .4°°
18:25 Omdat hij niet bij machte was te betalen, **beval** zijn heer hem te verkopen, .4
27:58 Toen **beval** Pilatus het hem te geven. .4
27:64 **Geef** daarom **bevel** het graf te verzekeren tot de derde dag; .5
Luc. 18:40 Jezus nu stond stil en **liet** hem bij Zich brengen. .4
Hand. 4:15 En **na** hun **geboden te hebben** buiten de raadzaal te gaan, overlegden zij .8
5:34 een zeker Farizeeër ... **verzocht** de mensen een ogenblik buiten te doen staan, .4
8:38 En **hij liet** de wagen stilhouden en beiden daalden af in het water, .4
12:19 nam **hij** de schildwachten in verhoor en **liet** hen wegleiden; .4
16:22 en de hoofdlieden ... **lieten** hen met de roede geselen; .2
21:33 Toen naderde de overste, **liet** hem grijpen, en met twee ketenen boeien, .4
21:34 **liet hij** hem naar de kazerne brengen. .4
22:24 **beval** de overste hem in de kazerne te brengen .4
22:30 en **hij beval** de overpriesters en de gehele Raad bijeen te komen. .4
23:3 en **beveelt gij** tegen de wet mij te slaan? .1
23:10 en **hij liet** de soldaten komen om hem uit hun midden weg te halen .4
23:35 En **hij beval** hem in het paleis van Herodes in bewaring te houden. .4°°
En hij beval hem in het paleis van Herodes in bewaring te houden. .6''
24:8 (7) ... Lysias ... heeft hem ... buiten ons bereik gebracht, (8) **en bevolen**, .6°
25:6 vertrok **hij** naar Caesarea ... en **beval** Paulus voor te brengen. .4
25:17 **heb ik** zonder uitstel de dag daarop ... **bevolen** de man vóór te brengen. .3
25:21 **beval ik**, dat hij zou worden bewaard. .3
25:23 werd Paulus **op bevel van** Festus vóórgebracht. .7
27:43 de hoofdman ... **beval**, dat wie zwemmen konden, ... zouden springen .4

2458 κενοδοξία kenodoxia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kenodoxia* betekent 'ijdele roemzucht'.
Het is afgeleid van *2459 kenodoxos* 'ijdele roem zoekend'.

.1 κενοδοξίαν kenodoxian ijdele roemzucht (4)

Fil. 2:3 zonder zelfzucht of **ijdel eerbejag**;

2459 κενόδοξος kenodoxos

Het bijvoeglijk naamwoord *kenodoxos* betekent 'leeg roemend, ijdele roem zoekend'.
Het is samengesteld uit *2460 kenos* 'leeg; inhoudsloos, ijdel' en *1250 doxa* 'glans, heerlijkheid; eer'.

.1 κενόδοξοι kenodoxoi ijdele roem zoekend (1 mv m/v)

Gal. 5:26 Wij moeten niet **praalziek** zijn, elkander tartend, elkander benijdend.

2460	**κενός**	**kenos**

Het bijvoeglijk naamwoord *kenos* betekent (1) 'leeg', en (2) 'inhoudsloos, ijdel'.

In letterlijke zin is het het tegendeel van het begrip 'vol' (bv. Luc.1:53).

Overdrachtelijk komt het neer op 'zonder inhoud, vruchteloos', gezegd van 'woorden' (Ef.5:6, en vgl. 1Cor.15:14), en 'genade' (1Cor.15:10); van personen 'hol, ijdel' (Jac.2:20, waar het een nadere verwoording is van 'gelovig zonder werken, zonder vrucht').

Vergelijk voor de betekenis *2787 mataios* 'tevergeefs, ijdel, doelloos', dat eerder wijst op iets bedriegelijks, dat anders is dan het hoort of dan men verwacht.

.1	κενός	kenos	leeg (1 ev m)
.2	κενέ	kene	leeg (5 ev m)
.3	κενόν	kenon	leeg (4 ev m – 1/4 ev o)
.4	κενούς	kenous	leeg (4 mv m)
.5	κενοῖς	kenois	leeg (3 mv m/o)
.6	κενή	kenē	leeg (1 ev v)
.7	κενῆς	kenēs	leeg (2 ev v)
.8	κενόν	kenon	zie 3
.9	κενά	kena	leeg (1/4 mv o)

Marc.	12:3	En zij grepen hem, sloegen hem en zonden hem **met lege handen** weg.	.3
Luc.	1:53	en rijken heeft Hij **ledig** weggezonden.	.4
	20:10	Maar de pachters sloegen hem en zonden hem **met lege handen** weg.	.3
	20:11	Zij sloegen ook die ... en zonden hem **met lege handen** weg.	.3
Hand.	4:25	Waarom hebben de heidenen gewoed en de volken **ijdele** raad bedacht?	.9
1Cor.	15:10	en zijn genade aan mij is niet **vergeefs** geweest,	.6
	15:14	dan is immers onze prediking **zonder inhoud**,	.8
		en **zonder inhoud** is ook uw geloof.	.6
	15:58	wetende, dat uw arbeid niet **vergeefs** is in de Here.	.1
2Cor.	6:1	vermanen wij u ook de genade Gods niet **tevergeefs** te ontvangen,	.3
Gal.	2:2	opdat ik niet **vruchteloos** liep of gelopen had.	.3
Ef.	5:6	Laat niemand u misleiden met drogredenen,	.5
		letterlijk: Laat niemand u misleiden met **lege** woorden,	
Fil.	2:16	dat ik niet **vruchteloos** (mijn wedloop) gelopen,	.8
		noch **vruchteloos** mij ingespannen heb.	.8
Col.	2:8	dat niemand u medeslepe door zijn wijsbegeerte en door **ijdel** bedrog	.7
1Thess.	2:1	zelf weet gij, broeders, dat ons komen bij u niet **zonder vrucht** is geweest.	.6
	3:5	of ... onze inspanning **vruchteloos** zou geworden zijn.	.3
Jac.	2:20	Wilt gij weten, gij **dwaze** mens, dat het geloof ... niets uitwerkt?	.2

2461	**κενοφωνία**	**kenophōnia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kenophōnia* betekent '(het) leeg of hol doen klinken, leeg praatje'.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *kenophōneō* 'hol of leeg doen klinken,

leeg praten'; zie *2460 kenos* 'leeg; inhoudsloos, ijdel' en *4776 phōneō* 'doen klinken; (uit)roepen'.

.1	κενοφωνίας	kenophōnias	lege praatjes (2 ev – 4 mv)

1Tim.	6:20	houd u buiten het bereik van de onheilige, **holle klanken**	
2Tim.	2:16	Maar vermijd de onheilige, **holle klanken**;	

2462 κενόω kenoō

Het werkwoord *kenoō* betekent 'leeg maken, inhoudsloos maken'.

In letterlijke zin houdt het in 'van zijn inhoud ontdoen of beroven'. Toegepast op Christus in het tekstverband van Fil.2:7 geeft het aan zich 'ontdoen' van het aan God gelijk zijn. Verder wordt het alleen van zaken gezegd die inhoudsloos gemaakt worden of zijn, zoals 'geloof' (Rom.4:14) en 'roem' (bv. 1Cor.9:15).

.1	ἐκένωσεν	ekenōsen	hij heeft leeg gemaakt (aor)
.2	κενώσῃ	kenōsēi	(dat) hij leeg maakt (aor) – (dat) jij leeg maakt (aor med)
.3	κενωθῇ	kenōthēi	(dat) hij leeg gemaakt wordt (aor pass)
.4	κεκένωται	kekenōtai	hij is leeg gemaakt (med)
.[5]	κενώσει	kenōsei	hij zal leeg maken

Rom.	4:14	dan **is** het geloof **zonder inhoud** en de belofte zonder gevolg.	.4
1Cor.	1:17	om niet het kruis van Christus tot een holle klank te maken.	.3
		letterlijk: opdat niet het kruis van Christus **leeggemaakt wordt**.	
	9:15	SV dat iemand deze mijn roem **ijdel zou maken**.	.2°°
		– neen, mijn roem **zal** niemand **verijdelen**!	.[5]''
2Cor.	9:3	opdat onze roem over u in deze aangelegenheid niet **ongegrond blijke**,	.3
Fil.	2:7	(6) die ... (7) ... Zichzelf **ontledigd heeft**,	.1

2463 κέντρον kentron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kentron* betekent (1) 'stekel, angel', en (2) 'prikkel(stok)'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *kenteō* 'steken, prikken' (vgl. *1418 ek-kenteō* 'uitsteken; doodsteken') geeft het allereerst de stekel of angel aan van dieren, zoals bijen of schorpioenen (Openb.9:10). In overdrachtelijke zin wordt gesproken van de stekel van de dood (1Cor.15:55-56).

In de tweede plaats is het de aanduiding voor verschillende werktuigen om dieren aan te sporen, zoals de 'paardespoor', en de 'prikkel(stok)' met metalen punten, 'prikkels', voor trek- of lastdieren; in deze zin staat het in het meervoud in een bekend Grieks spreekwoord, als illustratie van vruchteloos verzet (bv. Hand.26:14).

Via het Latijn is van dit woord ons *centrum* afgeleid, eigenlijk de punt in het midden van een cirkel.

.1	κέντρον	kentron	stekel (1)
.2	κέντρα	kentra	stekels (1/4)

Hand.	9:5	SV Het is u hard, de verzenen tegen de **prikkels** te slaan.	.2°
	26:14	Het valt u zwaar tegen de **prikkels** achteruit te slaan.	.2
1Cor.	15:55	SV Dood, waar is uw **prikkel**? Hel, waar is uw overwinning?	.1°°
		Dood, waar is uw overwinning? Dood, waar is uw **prikkel**?	.1**
	15:56	De **prikkel** des doods is de zonde en de kracht der zonde is de wet.	.1
Openb.	9:10	En zij hadden staarten als schorpioenen en **angels**,	.2

2464 κεντυρίων kenturiōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kenturiōn* betekent 'centurio', d.i. 'hoofdman (over honderd), kapitein'.

Dit is een Latijns leenwoord ter aanduiding van een officier die bevel voert over ongeveer honderd (Lat. *centum*) man, en dus overeenkomend met de rang 'hoofdman' of 'kapitein' bij ons (bv. Marc.15:39).

De Griekse vertaling van dit woord, die vaker voorkomt, is *1386 hekatontarchos* 'hoofdman (over honderd), centurio'.

.1	κεντυρίων	kenturiōn	centurio (1)
.2	κεντυρίωνα	kenturiōna	centurio (4)
.3	κεντυρίωνος	kenturiōnos	centurio (2)

Marc.	15:39	Toen de **hoofdman** ... zag, dat Hij zó de geest gegeven had,	.1
	15:44	hij ontbood de **hoofdman** en vroeg hem, of Hij reeds lang gestorven was.	.2
	15:45	En toen hij het van de **hoofdman** vernomen had, schonk hij het lichaam	.3

2465 κενῶς kenōs

Het bijwoord *kenōs* betekent (1) 'leeg', en (2) 'inhoudsloos, ijdel'.

Het is het bijwoord bij het bijvoeglijk naamwoord *2460 kenos*, en wordt in het NT éénmaal gebruikt in de tweede, overdrachtelijke betekenis 'zonder inhoud of reden, vruchteloos' (Jac.4:5).

.1	κενῶς	kenōs	leeg

Jac.	4:5	Of meent gij, dat het schriftwoord **zonder reden** zegt:	

2466 κεραία keraia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *keraia* betekent 'hoornachtig voorwerp', in het bijzonder 'haaltje, tittel'.

Als afleiding van *2472 keras* 'hoorn' is het eigenlijk de aanduiding voor een hoornachtig voorwerp, bijvoorbeeld het 'gewei' van een hert, de 'ra' van een schip, of een 'hefboom'. Ook is het een 'hoornachtig schriftteken', zoals een accentteken of een spiritus – dat is het kommavormige teken bij de beginklinker van een Grieks woord, om aan te geven of het woord al of niet met een *h-* begint.

In het NT is het de benaming voor de 'tittel' – van het Latijnse *titulus* 'titel, opschrift; teken'– of het 'haaltje' van een Hebreeuwse letter, waardoor deze zich in sommige gevallen van een andere onderscheidt. Het wordt overdrachtelijk gebruikt voor het kleinste onderdeeltje van de oudtestamentische wet (bv. Matt.5:18).

.1	κεραία	keraia	haaltje (1)
.2	κεραίαν	keraian	haaltje (4)

Matt.	5:18	zal er niet één jota of één **tittel** vergaan van de wet,	.1
Luc.	16:17	dan dat er van de wet één **tittel** zou vallen.	.2

2467 κεραμεύς kerameus

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kerameus* betekent 'pottenbakker'.

Naast het meer gewone gebruik van het woord in Matt.27:7 en 10 vinden we het, naar oudtestamentisch voorbeeld (bv. Jer.18), in Rom.9:21 in beeldspraak voor God als Schepper.

Het is een afleiding van *2470 keramos* 'leem, pottenbakkersaarde'.

.1	κεραμεύς	kerameus	pottenbakker (1)
.2	κεραμέως	kerameōs	pottenbakker (2)

Matt.	27:7	En zij namen het besluit daarvoor het land van de **pottenbakker** te kopen	.2
	27:10	(9) ... zij (10) ... gaven die voor het land van de **pottenbakker**,	.2
Rom.	9:21	Of heeft de **pottenbakker** niet de vrije beschikking over het leem ...?	.1

2468 κεραμικός keramikos

Het bijvoeglijk naamwoord *keramikos* betekent 'van leem of pottenbakkersaarde, aarden'.

Het is afgeleid van *2470 keramos* 'leem, pottenbakkersaarde'.

.1	κεραμικά	keramika	aarden (1/4 mv o)

Openb. 2:27 hij zal hen hoeden met een ijzeren staf, als aardewerk worden zij verbrijzeld,
letterlijk: ..., als **aarden** vaten worden zij verbrijzeld,

2469 κεράμιον keramion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *keramion* betekent 'aarden vat of kruik'.

Eigenlijk is het een verkleinwoord van *2470 keramos* 'leem, pottenbakkersaarde; aarden

voorwerp', maar het wordt meestal gebruikt voor een aarden vat of kruik ongeacht de grootte (bv. Luc.22:10).

.1	κεράμιον	keramion	aarden kruik (1/4)

Marc. 14:13 en er zal u een man tegenkomen, die een **kruik** water draagt; volgt hem,
Luc. 22:10 zal u een man tegenkomen, die een **kruik** water draagt. Volgt Hem

2470 κέραμος keramos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *keramos* betekent (1) 'leem, pottenbakkersaarde', en (2) 'aarden voorwerp', in het bijzonder 'daktegel'.

De oorspronkelijke betekenis is alleen bewaard in afleidingen (*2467 kerameus* 'pottenbakker' en *2468 keramikos* 'van leem of pottenbakkersaarde). Daarnaast kan het gebruikt worden voor elk voorwerp van aardewerk, zoals de in Luc.5:19 vermelde 'daktegel'.

Het is waarschijnlijk afgeleid van *2471 kerannumi* 'dooreenmengen, (ver)mengen'.

.1	κεράμων	keramōn	daktegels (2)

Luc. 5:19 gingen zij het dak op en lieten hem met zijn bed door de **tegels** ... neder,

2471 κεράννυμι kerannumi

Het werkwoord *kerannumi* betekent 'dooreenmengen, (ver)mengen'.

Het wordt vooral gebruikt van vloeistoffen, speciaal van wijn, die men in de Oudheid altijd met wat water mengde. In deze zin vinden we het in beeldspraak in Openb.18:6.

In Openb.14:10 staat er letterlijk 'ongemengd gemengd', een waarschijnlijk opzettelijke woordverbinding, ook al kan het werkwoord afgezwakt voorkomen in de zin 'toebereiden, toedienen, inschenken'.

Vergelijk voor de betekenis *2915 mignumi* 'samenvoegen, mengen', dat oorspronkelijk op stoffen toegepast wordt die niet zó dooreengemengd worden of samensmelten dat er een nieuwe stof ontstaat.

.1	ἐκέρασεν	ekerasen	hij heeft gemengd (aor)
.2	κεράσατε	kerasate	mengt! (aor)
.3	κεκερασμένου	kekerasmenou	gemengd (2 ev m/o; med)

Openb. 14:10 de wijn van Gods gramschap, **die** ongemengd **is toebereid** in de beker .3
18:6 **mengt** haar het dubbele in de beker, .2
die **zij gemengd heeft**; .1

2472 κέρας keras

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *keras* betekent 'hoorn'.

In eigenlijke zin van bepaalde dieren gebruikt vinden we het op verschillende plaatsen in

Openbaring, waar we lezen over de zeven hoornen van het Lam (5:6), de tien van de draak (12:3), en van het beest uit de zee of de afgrond (bv. 13:1), en de twee van het beest uit de aarde (13:11). Zulke hoornen, of daarop lijkende voorwerpen van ander materiaal, werden ook bevestigd op de vier hoeken van een altaar (Openb.9:13), om de offerdieren aan vast te binden, en het bloed tegen te sprengen.

In overdrachtelijke zin is de hoorn – overeenkomstig oudtestamentisch spraakgebruik (bv. Ezech.29:21 en Ps.132:17) – een beeld van kracht (Luc.1:69).

.1	κέρας	keras	hoorn (1/4)
.2	κέρατα	kerata	hoornen (1/4)
.3	κεράτων	keratōn	hoornen (2)

Luc.	1:69	en heeft ons een **hoorn** des heils opgericht, in het huis van David,	.1
Openb.	5:6	een lam ..., als geslacht, met zeven **horens** en zeven ogen;	.2
	9:13	en ik hoorde een stem uit de vier **horens** van het gouden altaar,	.3
	12:3	en zie, een grote rossige draak met zeven koppen en tien **horens**.	.2
	13:1	En ik zag uit de zee een beest opkomen met tien **horens** en zeven koppen;	.2
		en op zijn **horens** tien kronen en op zijn koppen namen van godslastering.	.3
	13:11	En ik zag een ander beest opkomen uit de aarde en het had twee **horens**	.2
	17:3	en het had zeven koppen en tien **horens**.	.2
	17:7	het beest met de zeven koppen en tien **horens**, dat haar draagt.	.2
	17:12	En de tien **horens**, die gij zaagt, zijn tien koningen,	.2
	17:16	de tien **horens**, die gij zaagt, en het beest, dezen zullen de hoer haten,	.2

2473 κεράτιον keration

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *keration* betekent (1) 'hoorntje', en (2) 'schil'.

Alleen de tweede betekenis komt in het NT voor. Het gaat hier om de hoornvormige schil of peul van de vrucht van de johannesbroodboom, die kennelijk als varkensvoer gebruikt werd (Luc.15:16).

Het is een verkleinwoord van *2472 keras* 'hoorn'.

.1	κερατίων	keratiōn	schillen (2)

Luc.	15:16	En hij begeerde zijn buik te vullen met de **schillen**, die de varkens aten,

2474 κερδαίνω kerdainō

Het werkwoord *kerdainō* betekent (1) 'winnen, winst maken', en (2) 'zich besparen, ontlopen'.

Afgeleid van *2475 kerdos* 'winst' gaat het in eerste instantie om iets verwerven door het drijven van handel of het doen van zaken (Jac.4:13; Matt.25:16-22). In ruimere zin kan het gaan om het winnen van de wereld, dat wil zeggen alles wat de wereld kan bieden (bv. Luc.9:25, waar het in tegenstelling staat met *2005 zēmioō* in de betekenis 'schade lijden').

Wanneer het om personen gaat kan het aangeven 'alles winnen wat bij die persoon hoort', zoals in Fil.3:8 'Christus winnen', waarbij het natuurlijk om geestelijke goederen gaat. Verder komt het voor in de zin van 'iemand voor zich winnen', dus 'iemands vriendschap of dankbaar-

heid winnen' (Matt.18:15), of 'mensen voor een bepaalde (geloofs)overtuiging winnen' (1Petr.3:1; 1Cor.9:19-22).

Tenslotte kan het gaan om het winnen van iets negatiefs, zoals in Hand.27:21, waar het gaat om 'schade winnen', dus 'in winst omzetten, zich besparen, ontlopen'.

.1	ἐκέρδησα	ekerdēsa	ik heb gewonnen (aor)
.2	ἐκέρδησας	ekerdēsas	jij hebt gewonnen (aor)
.3	ἐκέρδησεν	ekerdēsen	hij heeft gewonnen (aor)
.4	κερδήσω	kerdēsō	(dat) ik win (aor) – ik zal winnen
.5	κερδήσῃ	kerdēsēi	(dat) hij wint (aor) – jij zult winnen (med)
.6	κερδήσωμεν	kerdēsōmen	(dat) wij winnen (aor)
.7	κερδῆσαι	kerdēsai	winnen (aor)
.8	κερδήσας	kerdēsas	winnend (1 ev m; aor)
.9	κερδηθήσωνται	kerdēthēsōntai	(dat) zij gewonnen zullen worden (pass)
.[10]	κερδήσομεν	kerdēsomen	wij zullen winnen
.[11]	κερδηθήσονται	kerdēthēsontai	zij zullen gewonnen worden (pass)
.[12]	κερδάνω	kerdanō	(dat) ik win (aor)

Matt.	16:26	Want wat zou het een mens baten, als **hij** de gehele wereld **won**, ...?	.5
	18:15	(16) Indien hij naar u luistert, **hebt gij** uw broeder **gewonnen**.	.2
	25:16	en **hij** deed er zaken mede en **verdiende** er vijf bij.	.3**
	25:17	Evenzo **verdiende hij**, die de twee talenten had, er twee bij.	.3
	25:20	zie, **ik heb** er vijf talenten bij **verdiend**.	.1
	25:22	zie, **ik heb** er twee talenten bij **verdiend**.	.1
Marc.	8:36	SV Want wat zou het de mens baten zo **hij** de gehele wereld **won** ...?	.5°°
		Want wat baat het een mens de gehele wereld **te winnen** ...?	.7**
Luc.	9:25	Want wat baat het een mens, **als hij** de gehele wereld **wint** ...?	.8
Hand.	27:21	**om** niet van Kreta weg te varen en **zich** dit ongerief ... **te besparen**!	.7
1Cor.	9:19	heb ik mij allen dienstbaar gemaakt, om er zoveel mogelijk te winnen;	.4
		letterlijk: ..., opdat **ik** er zoveel mogelijk **win**;	
	9:20	en ik ben voor de Joden geworden als een Jood, om Joden te winnen;	.4
		letterlijk: ..., opdat **ik** Joden **win**;	
		– om hen, die onder wet staan, te winnen;	.4
		letterlijk: – opdat **ik** hen, die onder de wet staan, **win**;	
	9:21	– om hen, die zonder wet zijn, te winnen.	.4/.[12]
		letterlijk: – opdat **ik** hen, die zonder wet zijn, **win**;	
	9:22	Ik ben voor de zwakken zwak geworden, om de zwakken te winnen;	.4
		letterlijk: ..., opdat **ik** de zwakken **win**;	
Fil.	3:8	heb ik dit alles prijsgegeven ..., opdat **ik** Christus **moge winnen**,	.4
Jac.	4:13	**wij zullen** er een jaar doorbrengen, zaken doen en **winst maken**;	.6/.[10]
1Petr.	3:1	opdat ... **zij** door de wandel hunner vrouwen ... **gewonnen worden**,	.9/.[11]

2475 **κέρδος** **kerdos**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kerdos* betekent 'winst'.

Het geeft een voordeel aan dat men heeft verworven of verdiend, en kan voorkomen tegenover *2004 zēmia* 'schade, verlies' (Fil.3:7). Het gaat ofwel om winst op het aardse vlak (Tit.1:11, in

materiële zin; Fil.3:7, bestaande in bepaalde voorrechten en eer), of in geestelijk opzicht (Fil.1:21, met betrekking tot het sterven).

.1	κέρδος	kerdos	winst (1/4)
.2	κέρδους	kerdous	winst (2)
.3	κέρδη	kerdē	winsten (1/4)

Fil. 1:21	Want het leven is mij Christus en het sterven **gewin**.	.1
3:7	Maar alles wat mij **winst** was, heb ik om Christus' wil schade geacht.	.3
Tit. 1:11	daar zij ..., om oneerlijke **winst** te maken, onbehoorlijke dingen leren.	.2

2476 κέρμα kerma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kerma* betekent (1) 'schijfje', en (2) 'geldstuk, kleingeld, pasmunt'.

Afgeleid van *2455 keirō* 'afsnijden; scheren' geeft het allereerst een schijfje of brokstuk aan; meer speciaal is het een woord voor een klein muntstuk (Joh.2:15). Het meervoud is gebruikelijker dan het enkelvoud, dat ook samenvattend voor 'kleingeld' kan staan.

.1	κέρμα	kerma	geldstuk (1/4)
.[2]	κέρματα	kermata	geldstukken (1/4 mv)

Joh. 2:15	en het **geld** van de wisselaars wierp Hij op de grond	.1/.[2]

2477 κερματιστής kermatistēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kermatistēs* betekent 'geldwisselaar'.

Het wordt gebruikt voor de personen op het tempelplein te Jeruzalem bij wie men de Romeinse en andere muntsoorten kon inwisselen tegen de halve sikkels die verplicht waren voor de tempelschatting (Joh.2:14).

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende werkwoord *kermatizō* 'in stukken snijden; in kleingeld wisselen', dat zelf weer van *2476 kerma* 'schijfje; geldstuk, kleingeld' stamt.

Vergelijk *2549 kollubistēs* 'changeur, geldwisselaar' en *4485 trapezitēs* 'bankhouder, bankier'.

.1	κερματιστάς	kermatistas	geldwisselaars (4)

Joh. 2:14	En Hij vond in de tempel ... de **wisselaars**, die daar zaten.

2478 κεφάλαιον kephalaion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kephalaion* betekent (1) 'hoofdzaak, hoofdpunt', en (2) 'hoofdsom, kapitaal'.

Afgeleid van *2480 kephalē* 'hoofd' is het eigenlijk de onzijdige vorm van het bijvoeglijk naamwoord *kephalaios* 'het hoofd betreffend; voornaamste'. Zelfstandig gebruikt staat het in de

eerste plaats voor de 'hoofdzaak', het 'hoofdpunt' van een onderwerp (Hebr.8:1). Ten tweede kan het gaan om een 'hoofdsom' van geld, tegenover rente of andere inkomsten, maar het kan ook voorkomen in de meer algemene zin van een 'geldsom' (Hand.22:28; vgl. ons *kapitaal* van het Latijnse *caput* 'hoofd', dat eveneens algemener gebruikt kan worden).

.1	κεφάλαιον	kephalaion	hoofdzaak (1/4)
.2	κεφαλαίου	kephalaiou	hoofdzaak (2)

Hand.	22:28	Ik heb dit burgerrecht voor een grote **som** verkregen.	.2
Hebr.	8:1	De **hoofdzaak** van ons onderwerp is, dat wij zulk een hogepriester hebben,	.1

2479 κεφαλαιόω kephalaioō

Het werkwoord *kephalaioō* betekent (1) 'in hoofdzaak of naar hoofdpunten behandelen, samenvatten', en (2) 'op het hoofd slaan, aan het hoofd verwonden'.

Deze afleiding van *2478 kephalaion* 'hoofdzaak, hoofdpunt' komt buiten het NT alleen in de eerste betekenis voor (vgl. de afleiding *311 ana-kephalaioō* 'de hoofdzaak opnieuw aanpakken, samenvatten'). In Marc.12:4, waar het in het merendeel van de handschriften staat, moet het echter de tweede betekenis hebben, en dan is het woord een nevenvorm van *2480II kephalioō*.

.1	ἐκεφαλαίωσαν	ekephalaiōsan	zij hebben op het hoofd geslagen (aor)

Marc.	12:4	en die **sloegen zij op het hoofd** en behandelden zij smadelijk.	°°

2480 κεφαλή kephalē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kephalē* betekent 'hoofd'.

Het wordt in eigenlijke zin gebruikt voor het hoofd van een mens (bv. Luc.12:7; 1Cor.12:21), in het bijzonder van de verheerlijkte Christus (bv. Openb.1:14), en van een engel (Openb.10:1), maar ook voor de kop van een dier (bv. Openb.9:19). Zo komt het in een aantal uitdrukkingen voor, namelijk 'het hoofd schudden' (bv. Matt.27:39); 'het hoofd neigen of buigen', hetzij om te sterven (Joh.19:30), hetzij om te gaan rusten (bv. Matt.8:20); 'het hoofd opheffen', dat wil zeggen 'moed vatten' (Luc.21:28). Op het hoofd kan men een krans of kroon zetten, wat vooral in de beeldende taal van Openbaring veelvuldig voorkomt, zowel bij personen (bv. Openb. 4:4) als bij dieren (bv. Openb.9:7); en bij Jezus hebben de soldaten een krans van doornen op het hoofd gezet (bv. Joh.19:2). Bij het beest uit de zee zijn de zeven koppen – die overigens volgens Openb.17:9 zinnebeeldig staan voor zeven bergen – ook de plaats waar zich namen van lastering bevinden (Openb.13:1). In 1Cor.11:3-14 spreekt Paulus over de hoofdbedekking van een vrouw bij (in het openbaar) bidden of profeteren.

Als het voornaamste lichaamsdeel van de mens, de zetel van leven en denkvermogen (vgl. Ef.4:15-16; Col.2:19), kan het staan voor de gehele persoon, zoals in de oudtestamentische uitdrukking 'vurige kolen op iemands hoofd ophopen', zodat het een vijand als het ware overal brandt, en hij zich van schaamte wel moet verzoenen (Rom.12:20; vgl. Spr.25:12), en in de uitspraak 'uw bloed zij op uw hoofd', wat inhoudt dat de verantwoordelijkheid voor hun (geestelijk) leven voor rekening van hun eigen persoon komt (Hand.18:6).

Overdrachtelijk kan het evenals in onze taal staan voor de 'hoofdpersoon, eerste, voornaam-

ste (in rangorde)', iemand die aan het hoofd staat, die de leiding heeft, zoals de man ten opzichte van de vrouw (1Cor.11:3b en 5b; Ef.5:23a), welke verhouding te vergelijken is met Christus ten opzichte van de gemeente (bv. Ef.5:23b), die Zijn lichaam (vgl. *4357 sōma*) genoemd wordt, waarvan Hijzelf het Hoofd is (bv. Col.1:18; Ef.1:22-23), terwijl Christus eveneens het hoofd is van iedere man (1Cor.11:3a en 4b), en God van Christus (1Cor.11:3c). Het woord wordt ook gebruikt voor zaken, die aan het hoofd van iets of vooraan geplaatst zijn, zoals het 'hoofd van de hoek' of 'hoekhoofd', dat wil zeggen de hoeksteen (bv. Hand.4:11; vgl. *178 akrogōniaios* 'steen in de uiterste hoek, hoek- of sluitsteen').

.1	κεφαλή	kephalē	hoofd (1)
.2	κεφαλήν	kephalēn	hoofd (4)
.3	κεφαλῆς	kephalēs	hoofd (2)
.4	κεφαλῇ	kephalēi	hoofd (3)
.5	κεφαλαί	kephalai	hoofden (1)
.6	κεφαλάς	kephalas	hoofden (4)
.7	κεφαλῶν	kephalōn	hoofden (2)

Matt.	5:36	ook bij uw **hoofd** zult gij niet zweren,	.4
	6:17	Maar gij, zalf uw **hoofd**, als gij vast, en was uw gelaat,	.2
	8:20	maar de Zoon des mensen heeft geen plaats om het **hoofd** neer te leggen.	.2
	10:30	En de haren van uw **hoofd** zijn ook alle geteld.	.3
	14:8	Geef mij hier op een schotel het **hoofd** van Johannes de Doper.	.2
	14:11	En zijn **hoofd** werd op een schotel gebracht en aan het meisje gegeven	.1
	21:42	deze is tot een hoeksteen geworden; van de Here is dit geschied,	.2
		letterlijk: deze is tot een **hoofd** van (de) hoek geworden; ...,	
	26:7	een vrouw ... goot die uit over zijn **hoofd**,	.2/.3
	27:29	ook vlochten zij van doornen een kroon en zetten die op zijn **hoofd**	.2/.3
	27:30	En zij ... namen het riet en sloegen Hem ermede op het **hoofd**.	.2
	27:37	boven zijn **hoofd** brachten zij op schrift de beschuldiging tegen Hem aan:	.3
	27:39	En de voorbijgangers spraken lastertaal tegen Hem, schudden hun **hoofd**	.6
Marc.	6:24	En deze zeide: Het **hoofd** van Johannes de Doper.	.2
	6:25	Ik wil, dat gij mij onmiddellijk op een schotel geeft het **hoofd**	.2
	6:27	zond de koning een scherprechter met de opdracht het **hoofd** te brengen.	.2
	6:28	en hij bracht het **hoofd** op een schotel en gaf het aan het meisje	.2
	12:10	deze is tot een hoeksteen geworden;	.2
		letterlijk: deze is tot een **hoofd** van (de) hoek geworden;	
	14:3	en zij brak de albasten kruik en goot (de mirre) over zijn **hoofd**.	.3
	15:19	En zij sloegen Hem met een riet op het **hoofd** en bespuwden Hem	.2
	15:29	En de voorbijgangers ... schudden hun **hoofd** en zeiden: Ha,	.6
Luc.	7:38	en zij ... droogde ze af met haar **hoofd**haar, en kuste zijn voeten	.3
	7:44	SV deze heeft Mijn voeten ... met het haar van haar **hoofd** afgedroogd.	.3°
	7:46	Met olie hebt gij mijn **hoofd** niet gezalfd,	.2
	9:58	maar de Zoon des mensen heeft geen plaats om het **hoofd** neer te leggen.	.2
	12:7	Ja, zelfs de haren van uw **hoofd** zijn alle geteld. Weest niet bevreesd:	.3
	20:17	deze is tot een hoeksteen geworden?	.2
		letterlijk: deze is tot een **hoofd** van (de) hoek geworden?	
	21:18	Doch geen haar van uw **hoofd** zal teloor gaan;	.3

	21:28	richt u op en heft uw **hoofden** omhoog, want uw verlossing genaakt.	.6
Joh.	13:9	Here, niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het **hoofd**!	.2
	19:2	de soldaten ... zetten die op zijn **hoofd**	.4
	19:30	zeide Hij: Het is volbracht! En Hij boog het **hoofd** en gaf de geest.	.2
	20:7	maar de zweetdoek, die op zijn **hoofd** geweest was, zag hij niet	.3
	20:12	een aan het **hoofdeinde** en een aan het voeteneinde,	.4
Hand.	4:11	die nochtans tot hoeksteen is geworden.	.2
		letterlijk: die nochtans tot een **hoofd** van (de) hoek is geworden.	
	18:6	schudde hij zijn kleren uit en zeide tot hen: Uw bloed zij op uw **hoofd**;	.2
	18:18	nadat hij te Kenchreeën zijn **hoofd**haar had laten afknippen,	.2°▾
	21:24	draag de kosten voor hen, opdat zij hun **hoofd** kunnen laten scheren;	.2
	27:34	niemand uwer zal ook maar een haar van zijn **hoofd** gekrenkt worden.	.3
Rom.	12:20	want zo zult gij vurige kolen op zijn **hoofd** hopen.	.2
1Cor.	11:3	Ik wil echter, dat gij dit weet: het **hoofd** van iedere man is Christus,	.1
		het **hoofd** der vrouw is de man,	.1
		en het **hoofd** van Christus is God.	.1
	11:4	Iedere man, die bidt of profeteert met gedekten **hoofde**,	.3/.2
	11:5	Maar iedere vrouw, die bloots**hoofds** bidt of profeteert,	.4
		doet haar **hoofd** schande aan,	.2
	11:7	een man moet het **hoofd** niet dekken: hij is het beeld ... Gods,	.2
	11:10	Daarom moet de vrouw een macht op het **hoofd** hebben vanwege de engelen.	.3
	12:21	of ook het **hoofd** tot de voeten: ik heb u niet nodig.	.1
Ef.	1:22	Hij heeft ... Hem als **hoofd** boven al wat is, gegeven aan de gemeente,	.2
	4:15	maar dan groeien wij ... naar Hem toe, die het **hoofd** is, Christus.	.1
	5:23	want de man is het **hoofd** van zijn vrouw,	.1
		evenals Christus het **hoofd** is zijner gemeente;	.1
Col.	1:18	en Hij is het **hoofd** van het lichaam, de gemeente.	.1
	2:10	en gij hebt de volheid verkregen in Hem, die het **hoofd** is	.1
	2:19	terwijl hij zich niet houdt aan het **hoofd**,	.2
1Petr.	2:7	die is geworden tot een hoeksteen	.2
		letterlijk: die is geworden tot een **hoofd** van (de) hoek	
Openb.	1:14	en zijn **hoofd** en zijn haren waren wit als witte wol, als sneeuw,	.1
	4:4	vierentwintig oudsten ... met gouden kronen op hun **hoofden**.	.6
	9:7	en op hun **koppen** waren kransen als van goud	.6
	9:17	en de **koppen** der paarden	.5
		waren als leeuwen**koppen**, en uit hun bek kwam vuur en rook en zwavel	.5
	9:19	Want hun staarten zijn als slangen, met **koppen**,	.6
	10:1	en de regenboog was op zijn **hoofd** en zijn gelaat was als de zon	.3/.2
	12:1	met de zon bekleed, met ... een krans van twaalf sterren op haar **hoofd**;	.3
	12:3	en zie, een grote rossige draak met zeven **koppen** en tien horens,	.6
		en op zijn **koppen** zeven kronen.	.6
	13:1	En ik zag uit de zee een beest opkomen met tien horens en zeven **koppen**;	.6°▾
		en op zijn horens tien kronen en op zijn **koppen** namen van godslastering.	.6
	13:3	En (ik zag) een van zijn **koppen** als ten dode gewond,	.7
	14:14	met een gouden kroon op zijn **hoofd** en een scherpe sikkel in zijn hand.	.3
	17:3	en het had zeven **koppen** en tien horens.	.6
	17:7	het geheimenis van de vrouw ... en van het beest met de zeven **koppen**	.6

Openb. 17:9	De zeven **koppen** zijn zeven bergen, waarop de vrouw gezeten is.	.5
18:19	En zij wierpen stof op hun **hoofden**	.6
19:12	En zijn ogen waren een vuurvlam en op zijn **hoofd** waren vele kronen	.2

[2480II] κεφαλιόω kephalioō

Het werkwoord *kephalioō* betekent 'op het hoofd slaan, aan het hoofd verwonden'.

Het is afgeleid van *kephalion* 'hoofdje', een verkleinwoord bij *2480 kephalē* 'hoofd'. Het komt nergens anders voor dan in een deel van de tekstoverlevering van Marc. 12:4, waar het iets moet betekenen als 'aan het hoofd verwonden'.

Zie de nevenvorm *2479 kephalaioō* 'in hoofdzaak of naar hoofdpunten behandelen; op het hoofd slaan, aan het hoofd verwonden'.

.[1] ἐκεφαλίωσαν ekephaliōsan zij hebben op het hoofd geslagen (aor)

Marc. 12:4 en die **sloegen zij op het hoofd** en behandelden zij smadelijk.

2481 κεφαλίς kephalis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kephalis* betekent (1) 'hoofdje of kopje (van iets)', en (2) 'rol'.

Als verkleinwoord bij *2480 kephalē* 'hoofd' wordt het allereerst gebruikt voor het (min of meer bolvormig) uiteinde van verschillende dingen, vooral van knoflook en een nagel, een spijker, en in het bijzonder voor het bovenste gedeelte van een zuil, het zogenaamde kapiteel (van het Latijnse *caput* 'hoofd').

In het bijbelse Grieks van de LXX en het NT geeft het een rol van een boek aan (Hebr. 10:7, een citaat van Ps. 40:8), hoewel het ook wel is opgevat in de betekenis 'begin' van het boek (bv. SV). De betekenisontwikkeling in het geval van de eerstgenoemde opvatting, die mede vanwege de context te verkiezen is, is niet duidelijk. Sommigen veronderstellen dat een boekrol zo genoemd is naar het 'hoofdje' of uiteinde van de omslag; anderen denken eerder aan de knop van de staaf waarom de rol gewonden werd, en die, ook door het materiaal en de aanwezigheid van versieringen, het meest in het oog vallende deel van de rol was. In dit laatste geval zou dit woordgebruik in het verlengde liggen van de betekenisnuance kapiteel.

.1 κεφαλίδι kephalidi rol (3)

Hebr. 10:7 zie, hier ben Ik – in de boek**rol** staat van Mij geschreven –

[2481II] κημόω kēmoō

Het werkwoord *kēmoō* betekent 'muilbanden'.

Het wordt gebruikt in het geval van bijtende paarden en last- en trekdieren, en komt in het NT alleen voor in 1 Cor. 9:9, als variant van *4719 phimoō* 'knevelen, muilbanden; de mond snoeren'.

.[1] κημώσεις kēmōseis jij zult muilbanden

1Cor.	9:9	in de wet ... staat geschreven: **Gij zult** een dorsende os niet **muilbanden**.	

2482 κῆνσος kēnsos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kēnsos* betekent 'census, belasting'.

Het is een leenwoord uit het Latijn, *census* – ook in het Nederlands doorgedrongen als *cijns* – dat allereerst de 'schatting' van het vermogen aanduidt, vervolgens het 'vermogen' zelf, en tenslotte de op de vermogensschatting gebaseerde 'belasting'. In deze laatste zin komt het een aantal keren in het NT voor (bv. Matt.17:25).

.1	κῆνσον	kēnson	belasting (4)
.2	κήνσου	kēnsou	belasting (2)

Matt.	17:25	Van wie heffen aardse koningen rechten of **belasting**?	.1
	22:17	Is het geoorloofd de keizer **belasting** te betalen of niet?	.1
	22:19	Toont Mij het geldstuk voor de **belasting**. Zij brachten Hem een schelling.	.2
Marc.	12:14	Is het geoorloofd de keizer **belasting** te betalen of niet?	.1

2483 κῆπος kēpos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kēpos* betekent 'omheind stuk land, tuin, hof'.

Het is in het Grieks het gewone woord voor tuin, hof, en wordt zowel voor iemands moestuin gebruikt (Luc.13:19), als voor een grondstuk met een graf (Joh.19:41), en voor een waarschijnlijk meer parkachtige hof (Joh.18:1,26).

.1	κῆπος	kēpos	tuin (1)
.2	κῆπον	kēpon	tuin (4)
.3	κήπῳ	kēpōi	tuin (3)

Luc.	13:19	een mosterdzaadje, dat iemand nam en in zijn **tuin** zaaide,	.2
Joh.	18:1	de overzijde van de beek Kidron, waar een **hof** was,	.1
	18:26	een verwant ... zeide: Zag ik u niet in de **hof** met Hem?	.3
	19:41	En er was ter plaatse, waar Hij gekruisigd was, een **hof**	.1
		en in die **hof** een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was bijgezet;	.3

2484 κηπουρός kēpouros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kēpouros* betekent 'tuinman, hovenier'.

Het is afgeleid van *2483 kēpos* 'tuin, hof' en *ouros* 'wachter, opzichter', dat we niet in het NT vinden (vgl. *3191 horaō* 'gewaarworden, zien').

.1	κηπουρός	kēpouros	tuinman (1)

Joh.	20:15	Zij meende, dat het de **hovenier** was,

2485	κηρίον	kērion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kērion* betekent '(honing)raat'.
Het is afgeleid van *kēros* '(bijen)was', dat niet in het NT voorkomt.

.1	κηρίου	kēriou	raat (2)

Luc. 24:42 SV En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis, en van honing**raten**.

2486	κήρυγμα	kērugma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kērugma* betekent (1) 'proclamatie van een heraut, verkondiging', en (2) 'verkondiging (van het Evangelie), prediking'.

Afgeleid van *2488 kērussō* 'als heraut proclameren, verkondigen; prediken' houdt het in eerste instantie in datgene wat door een heraut officieel geproclameerd wordt, en dan meer algemeen 'verkondiging', dat wil zeggen de inhoud van wat verkondigd wordt.

In het NT wordt het alleen gebruikt in de specifieke zin van de verkondiging van een officiële boodschap van God aan de mensen, zoals 'de prediking van Jona', dat wat door Jona gepredikt is (bv. Luc.11:32), en speciaal met betrekking tot het Evangelie. Daarbij wordt één keer de inhoud genoemd: 'de prediking van (d.w.z. over) Jezus Christus' (Rom.16:15). In de andere gevallen gaat het over de verkondiging, de prediking zonder meer, die in dezelfde zin moet worden opgevat (bv. 1Cor.1:21), terwijl er in 1Cor.15:14 aan wordt toegevoegd 'van ons', dat wil zeggen 'de prediking door ons, dienaren van God'.

.1	κήρυγμα	kērugma	verkondiging (1/4)
.2	κηρύγματος	kērugmatos	verkondiging (2)
.3	κηρύγματι	kērugmati	verkondiging (3)

Matt.	12:41	want zij hebben zich bekeerd op de **prediking** van Jona	.1
Luc.	11:32	want zij hebben zich bekeerd op de **prediking** van Jona,	.1
Rom.	16:25	naar mijn evangelie en de **prediking** van Jezus Christus,	.1
1Cor.	1:21	heeft het Gode behaagd door de dwaasheid der **prediking** te redden	.2
	2:4	mijn spreken en mijn **prediking** kwam ook niet met meeslepende woorden	.1
	15:14	dan is immers onze **prediking** zonder inhoud,	.1
2Tim.	4:17	zodat door mij de **verkondiging** tot haar recht gekomen is	.1
Tit.	1:3	(2) terwijl Hij ... zijn woord heeft openbaar gemaakt in de **verkondiging**,	.3

2487	κήρυξ	kērux

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kērux* betekent 'heraut, verkondiger, prediker'.

In de oude Griekse wereld werd het gebruikt voor iemand die in dienst van een vorst of veldheer de eervolle en verantwoordelijke opdracht had de wil van zijn heer officieel te proclameren, bekend te maken. Vaak werd hij ook als gezant, als een soort ambassadeur uitgezonden, terwijl hij sinds de oudste tijd ook in veel gevallen godsdienstige plechtigheden moest regelen en daarbij assisteren.

In het NT wordt het alleen een paar keren gebruikt voor een heraut van God, een verkondiger of prediker in Zijn dienst, namelijk door Petrus, die Noach als heraut of prediker der gerechtigheid betitelt (2Petr.2:5), en door Paulus, die zichzelf heraut of verkondiger noemt van het Evangelie van Christus (2Tim.1:11 en 1Tim2:7; in deze beide gevallen staat het naast de woorden *601 apostolos* 'afgezant; apostel' en *1182 didaskalos* 'leraar, leermeester'). Bovendien hebben enkele handschriften dit woord in Col.1:23 in plaats van *1110 diakonos* 'dienaar; diaken', op eenzelfde manier gebruikt als in de brieven aan Timotheüs.

Het is geen algemeen woord voor 'verkondiger van het Evangelie, prediker' geworden, ondanks het veelvuldig voorkomen van het afgeleide werkwoord *2488 kērussō* 'als heraut proclameren, verkondigen; prediken'; daarvoor was *1909 euaggelistēs* 'brenger van een goed bericht, evangelist' meer geschikt. Vergelijk ook het in aanzet minder officiële *22 aggelos* 'bode, engel', en *2309 kataggeleus* 'verkondiger'.

.1	κῆρυξ	kērux	verkondiger (1)
.2	κήρυκα	kēruka	verkondiger (4)

1Tim.	2:7	En ik ben daartoe als een **verkondiger** en een apostel gesteld	.1
2Tim.	1:11	En ik ben daartoe aangesteld als **verkondiger**, apostel en leraar.	.1
2Petr.	2:5	Noach, de **prediker** der gerechtigheid,	.2

2488 κηρύσσω kērussō

Het werkwoord *kērussō* betekent (1) 'heraut zijn, als heraut proclameren, verkondigen', en (2) '(het Evangelie) verkondigen, prediken'.

Van dit woord, dat afgeleid is van *2487 kērux* 'heraut, verkondiger, prediker', komt de eigenlijke betekenis 'heraut zijn' niet veel voor. Meestal wordt het in het buitenbijbelse Grieks gebruikt in de zin van 'als heraut proclameren, officieel verkondigen', een betekenis die in Openb.5:2 nog te zien is (en wellicht ook in Luc.4:18-19), of enigszins afgezwakt 'verkondigen', zoals in het geval van iemand die door Jezus genezen is en overal zijn genezing uitbazuint of verkondigt (Marc.1:45; 5:20; 7:36; Luc.8:39). Voor deze algemenere betekenis worden in het NT echter meestal andere werkwoorden gebruikt, zoals *276 an-aggellō* 'verslag uitbrengen, verkondigen', en vooral *474 ap-aggellō* 'melden, berichten, verkondigen'.

In het NT is dit het gewone woord geworden voor het in het openbaar 'verkondigen' of 'prediken' van de blijde boodschap van het Koninkrijk van God, waarbij er een nadruk gelegd wordt op de noodzaak van het aanvaarden van de boodschap. Zo lezen we over de doop der bekering, die Johannes gepredikt heeft (bv. Luc.3:3), maar vooral over het verkondigen van het Evangelie (bv. Matt.4:23), dat 'in de gehele wereld gepredikt zal worden' (bv. Matt.24:14), soms met uitgebreider formulering het Evangelie van het Koninkrijk verkondigen (bv. Luc.8:1), of weer beknopter het Koninkrijk van God (bv. Luc.9:2) of alleen het Koninkrijk (Hand.20:25), verder het Woord (2Tim.4:2) of het Woord van het geloof (Rom.10:8), en ook een kernpunt als de bekering tot vergeving der zonden (Luc.24:47), en de oudtestamentische besnijdenis (Gal.5:11). Ook personen kunnen de inhoud van het verkondigen zijn. Zo lezen we over Filippus: 'hij predikte hem Jezus', dat wil zeggen 'hij verkondigde hem het Evangelie over Jezus' (Hand.8:35). Andere voorbeelden zijn: 'niet onszelf maar Christus Jezus als Heer prediken' (2Cor.4:5), of meer specifiek een gekruisigde Christus (1Cor.1:23) en 'Christus, dat Hij uit de doden is opgewekt' (1Cor.15:12), maar ook Mozes (Hand.15:21). Verschillende malen staat het woord zonder lijdend voorwerp, waaruit het duidelijkste blijkt dat we hier met een specifieke woordbetekenis op

geestelijk gebied te maken hebben (bv. Marc.1:38 'opdat Ik ook daar predik', en 1Cor.15:11 'zó prediken wij').

De personen van wie vermeld wordt dat ze prediken blijken allen daartoe een bijzondere opdracht te hebben: Johannes de Doper (Luc.3:3, vgl.1:16-17), Jezus Zelf (bv. Luc.4:18), de discipelen vóór Jezus' dood en opstanding (bv. Matt.10:7), de apostelen na de uitstorting van de Heilige Geest (Hand.10:42 : 'Hij heeft ons geboden ... te prediken' en Rom.10:15 : 'hoe zal men prediken zonder gezonden te zijn?'), zo ook iemand als Timotheüs in opdracht van Paulus (2Tim.4:2). Het prediken kan in het openbaar plaatsvinden, zoals in het geval van Johannes de Doper (bv. Luc.3:3), of in een voor dat doel geschikte ruimte als de synagoge (bv. Marc.1:39).

.1	κηρύσσω	kērussō	ik verkondig – (dat) ik verkondig
.2	κηρύσσει	kērussei	hij verkondigt
.3	κηρύσσομεν	kērussomen	wij verkondigen
.4	κηρύσσουσιν	kērussousin	zij verkondigen – verkondigend (3 mv m/o)
.5	κηρύσσετε	kērussete	jullie verkondigen – verkondigt!
.6	κηρύσσειν	kērussein	verkondigen
.7	κηρύσσων	kērussōn	verkondigend (1 ev m)
.8	κηρύσσοντα	kērussonta	verkondigend (4 ev m – 1/4 mv o)
.9	κηρύσσοντος	kērussontos	verkondigend (2 ev m/o)
.10	κηρύσσοντας	kērussontas	verkondigend (4 mv m)
.11	ἐκήρυσσεν	ekērussen	hij verkondigde
.12	ἐκήρυσσον	ekērusson	ik verkondigde – zij verkondigden
.13	κηρύξουσιν	kēruxousin	zij zullen verkondigen – zullende verkondigen (3 mv m/o)
.14	ἐκήρυξεν	ekēruxen	hij heeft verkondigd (aor)
.15	ἐκηρύξαμεν	ekēruxamen	wij hebben verkondigd (aor)
.16	ἐκήρυξαν	ekēruxan	zij hebben verkondigd (aor) – ik zal verkondigen
.17	κηρύξω	kēruxō	(dat) ik verkondig (aor)
.18	κήρυξον	kēruxon	verkondig! (aor)
.19	κηρύξατε	kēruxate	verkondigt! (aor)
.20	κηρύξαι	kēruxai	verkondigen (aor) – moge hij verkondigen (aor)
.21	κηρύξας	kēruxas	verkondigend (1 ev m; aor)
.22	κηρύσσεται	kērussetai	hij wordt verkondigd (med)
.23	κηρυχθήσεται	kēruchthēsetai	hij zal verkondigd worden (pass)
.24	ἐκηρύχθη	ekēruchthē	hij is verkondigd (aor pass)
.25	κηρυχθῇ	kēruchthēi	(dat) hij verkondigd wordt (aor pass)
.26	κηρυχθῆναι	kēruchthēnai	verkondigd worden (aor pass)
.27	κηρυχθείς	kēruchtheis	verkondigd (1 ev m; aor pass)
.28	κηρυχθέντος	kēruchthentos	verkondigd (2 ev m/o; aor pass)
.[29]	κηρύξωσιν	kēruxōsin	(dat) zij verkondigen (aor)

Matt.	3:1	In die dagen trad Johannes de Doper op **en hij predikte** in de woestijn	.7
	4:17	Van toen aan begon Jezus **te prediken** en te zeggen: Bekeert u,	.6
	4:23	Hij trok rond in geheel Galilea **en ... verkondigde** het evangelie	.7
	9:35	Jezus ging alle steden en dorpen langs **en ... verkondigde** het evangelie	.7
	10:7	Gaat en **predikt** en zegt: Het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.	.5
	10:27	wat gij u in het oor hoort fluisteren, **predikt** het van de daken.	.19
	11:1	dat Hij vandaar vertrok om te leren en te **prediken** in hun steden.	.6

	24:14	dit evangelie van het Koninkrijk **zal** in de gehele wereld **gepredikt worden**	.23
	26:13	overal waar dit evangelie **verkondigd zal worden** in de gehele wereld,	.25
Marc.	1:4	geschiedde het, **dat** Johannes ... de doop der bekering ... **predikte**.	.7
	1:7	En **hij predikte** en zeide: Na mij komt, die sterker is dan ik,	.11
	1:14	ging Jezus naar Galilea **om** het evangelie Gods **te prediken**,	.7
	1:38	Laten wij elders heengaan, ..., opdat **Ik** ook daar **predike**;	.17
	1:39	En Hij ging **prediken** in hun synagogen in geheel Galilea,	.7
	1:45	toen hij was weggegaan, begon hij het telkens weder **te verkondigen**,	.6
	3:14	en opdat Hij hen zou uitzenden **om te prediken**,	.6
	5:20	En hij ging weg en begon in de Dekapolis **te verkondigen**	.6
	6:12	En **zij** vertrokken en **predikten**, dat zij zich zouden bekeren.	.12/.16
	7:36	hoe meer Hij het hun gebood, des te meer **maakten zij** het **ruchtbaar**.	.12
	13:10	En aan alle volken moet eerst het evangelie **gepredikt worden**.	.26
	14:9	overal waar het evangelie **verkondigd zal worden**, over de gehele wereld,	.25
	16:15	Gaat heen in de gehele wereld, **verkondigt** het evangelie	.19
	16:20	Doch **zij** gingen heen en **predikten** overal, terwijl de Here medewerkte	.16
Luc.	3:3	En hij kwam in de gehele Jordaanstreek **en predikte** de doop der bekering	.7
	4:18	en Hij heeft Mij gezonden (19) **om** aan gevangenen loslating **te verkondigen**	.20
	4:19	**om te verkondigen** het aangename jaar des Heren.	.20
	4:44	En Hij predikte in de synagogen van Judea.	.7
		letterlijk: En Hij was **predikende** in de synagogen van Judea.	
	8:1	**verkondigende** het evangelie van het Koninkrijk Gods,	.7
	8:39	hij ging de gehele stad door **verkondigen** al wat Jezus hem gedaan had.	.7
	9:2	En Hij zond hen uit **om** het Koninkrijk Gods **te verkondigen**	.6
	12:3	wat gij aan het oor gezegd hebt, ..., **zal** van de daken **gepredikt worden**.	.23
	24:47	**dat** in zijn naam **moest gepredikt worden** bekering tot vergeving der zonden	.26
Hand.	8:5	Filippus daalde af naar de stad van Samaria en **predikte** hun de Christus.	.11
	9:20	dat hij terstond ... **verkondigde**, dat Jezus de Zoon van God is.	.11
	10:37	te beginnen in Galilea, na de doop, die Johannes **verkondigde**,	.14
	10:42	Hij heeft ons geboden het volk **te prediken** en te betuigen, dat Hij het is,	.20
	15:21	Immers Mozes heeft van oudsher in iedere stad, **die** hem **prediken**,	.10
	19:13	met de woorden: Ik bezweer u bij de Jezus, die Paulus **predikt**.	.2
	20:25	onder wie ik rondgereisd heb **met de prediking van** het Koninkrijk,	.7
	28:31	**predikende** het Koninkrijk Gods, en onderricht gevende	.7
Rom.	2:21	Gij, **die predikt**, dat men niet stelen mag, steelt gij?	.7
	10:8	namelijk het woord des geloofs, dat **wij prediken**.	.3
	10:14	Hoe horen zonder **prediker**?	.9
	10:15	En hoe **zal men prediken** zonder gezonden te zijn?	.13/.[29]
1Cor.	1:23	doch **wij prediken** een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot,	.3
	9:27	om niet, **na** anderen **gepredikt te hebben**, ... zelf afgewezen te worden.	.21
	15:11	zó **prediken wij**, en zó zijt gij tot het geloof gekomen.	.3
	15:12	Indien nu **van** Christus **gepredikt wordt**, dat Hij uit de doden is opgewekt,	.22
2Cor.	1:19	Christus Jezus, **die** in uw midden **verkondigd is** door ons,	.27
	4:5	Want **wij prediken** niet onszelf, maar Christus Jezus als Here,	.3
	11:4	indien de eerste de beste een andere Jezus **predikt**,	.2
		die **wij** niet **hebben gepredikt**,	.15
Gal.	2:2	ik legde hun het evangelie voor, dat **ik** onder de heidenen **verkondig**,	.1
	5:11	indien **ik** nog de besnijdenis **predik**, waarom word ik dan nog vervolgd?	.1

Fil.	1:15	Sommigen **prediken** de Christus wel uit nijd en twist,	.4
Col.	1:23	het evangelie, dat gij gehoord hebt en **dat verkondigd is**	.28
1Thess.	2:9	**hebben wij** u het evangelie van God **gepredikt**.	.15
1Tim.	3:16	Die Zich geopenbaard heeft ..., **is verkondigd** onder de heidenen,	.24
2Tim.	4:2	**verkondig** het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen,	.18
1Petr.	3:19	in welke **Hij** ook heengegaan is en **gepredikt heeft** aan de geesten	.14
Openb.	5:2	ik zag een sterke engel, **die** met luider stem **uitriep**: Wie is waardig ...?	.8

2489 κῆτος kētos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kētos* betekent 'groot zeedier, zeemonster'.

Het is de aanduiding voor ieder groot zeedier, zoals het dier dat Jona heeft opgeslokt (Matt.12:40).

.1	κήτους	kētous	zeemonster (2)

Matt.	12:40	gelijk Jona drie dagen en drie nachten in de buik van het **zeemonster** was,

2490 κιβωτός kibōtos

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kibōtos* betekent 'kist, kast, ark'.

Het wordt in het NT alleen gebruikt voor 'ark' in twee betekenissen. Ten eerste voor de ark van Noach (Hebreeuws *tēvā(h)*), een kistvormig groot voorwerp waarin hij met zijn familie en exemplaren van alle diersoorten gered werden tijdens de zondvloed (bv. 1Petr.3:20). Ten tweede voor de ark van het verbond (Hebreeuws *'ārōn*), die zich – in het verborgene – in het heilige der heiligen bevond, eerst van de tabernakel (Hebr.9:4), later van de tempel van Salomo (maar niet van de tempel van Herodes); in Openb.11:19 lezen we dat de ark van het verbond zichtbaar wordt in de tempel in de hemel.

.1	κιβωτός	kibōtos	ark (1)
.2	κιβωτόν	kibōton	ark (4)
.3	κιβωτοῦ	kibōtou	ark (2)

Matt.	24:38	tot op de dag, waarop Noach in de **ark** ging,	.2
Luc.	17:27	tot op de dag, waarop Noach in de **ark** ging en de zondvloed kwam	.2
Hebr.	9:4	en de **ark** des verbonds, rondom met goud overtrokken,	.2
	11:7	Door het geloof heeft Noach ... eerbiedig de **ark** toebereid	.2
1Petr.	3:20	in de dagen van Noach, terwijl de **ark** in gereedheid werd gebracht,	.3
Openb.	11:19	en de **ark** van zijn verbond werd zichtbaar in zijn tempel,	.1

2491 κιθάρα kithara

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kithara* betekent 'lier'.

Het is de benaming voor een snaarinstrument (bv. Openb.5:8) waarvan de snaren tussen twee halzen over een lege ruimte lopen, vanaf de klankkast die is opgebouwd uit plankjes, naar de

dwarsverbinding tussen de halzen. Het aantal snaren kon variëren van drie tot meer dan tien. Het is de oudtestamentische *kinnōr*, het instrument van David, dat vaak foutief met 'harp' wordt vertaald. De officiële naam in de instrumentenleer is 'kithara' (niet te verwarren met de 'citer', een instrument zonder hals, waarbij de snaren over de klankkast lopen).

.1	κιθάρα	kithara	lier (1)
.2	κιθάρας	kitharas	lieren (4 ev; 2 mv)
.3	κιθάραις	kitharais	lieren (3)
.[4]	κιθάραν	kitharan	lier (4)

1Cor.	14:7	onbezielde dingen, die geluid geven, fluit of **citer**,	.1
Openb.	5:8	SV hebbende elk **citers** en gouden fiolen, zijnde vol reukwerk	.2°°
		hebbende elk een **citer** en gouden schalen, vol reukwerk;	.[4]''
	14:2	de stem, die ik hoorde, was als van citerspelers, spelende op hun **citers**;	.3
	15:2	staande aan de glazen zee, met de **citers** Gods.	.2

2492 κιθαρίζω kitharizō

Het werkwoord *kitharizō* betekent '(op de) lier spelen'.
Het is afgeleid van *2491 kithara* 'lier'.

.1	κιθαριζόντων	kitharizontōn	lier spelend (2 mv m/o)
.2	κιθαριζόμενον	kitharizomenon	op de lier gespeeld wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

1Cor.	14:7	Hoe toch zal men ... te weten komen **wat op ... de citer gespeeld wordt**?	.2
Openb.	14:2	de stem, die ik hoorde, was als van citerspelers, **spelende** op hun citers;	.1

2493 κιθαρῳδός kitharōidos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kitharōidos* betekent 'lierzanger, lierspelend zanger'.
Als samenstelling van *2491 kithara* 'lier' en het niet in het NT voorkomende *ōidos* 'zanger' (vgl. *4913 ōidē* '(ge)zang, lied') is het de aanduiding voor iemand die zingt terwijl hij zichzelf op de lier begeleidt (bv. Openb.14:2).

.1	κιθαρῳδῶν	kitharōidōn	lierzangers (2)

Openb.	14:2	de stem, die ik hoorde, was als van **citerspelers**, spelende op hun citers;
	18:22	geen stem van **citerspelers** en zangers ... zal meer in u gehoord worden,

2494 κινάμωμον kinamōmon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kinamōmon* – ook wel gespeld *kinnamōmon* – betekent 'kaneel'.

Het is een leenwoord uit de Semitische talen (Hebreeuws *qinnāmōn*), dat in de Griekse vorm beïnvloed is door het in betekenis vergelijkbare *2641I amōmon* 'amomum'.

.1	κινάμωμον	kinamōmon	kaneel (1/4)

Openb.18:13 **kaneel**, specerij, reukwerk, mirre, wierook, wijn, olie, bloem en tarwe,

2495 κινδυνεύω kinduneuō

Het werkwoord *kinduneuō* betekent (1) 'in gevaar verkeren, gevaar lopen', en (2) 'de (gevaarlijke) kans lopen'.

De eerste betekenis betreft werkelijke gevaren (bv. Luc.8:23). De tweede duidt op een kans, een mogelijkheid die met nare, vervelende gevolgen gepaard gaat (Hand.19:27.40).

Het is een afleiding van *2496 kindunos* 'gevaar; (gevaarlijke) kans'.

.1	κινδυνεύει	kinduneuei	hij loopt gevaar
.2	κινδυνεύομεν	kinduneuomen	wij lopen gevaar
.3	ἐκινδύνευον	ekinduneuon	ik liep gevaar – zij liepen gevaar

Luc.	8:23	er sloeg een stormvlaag neder op het meer en **zij** ... **verkeerden in nood**.	.3
Hand.	19:27	wij lopen niet alleen gevaar, dat deze tak ... niet meer in tel zal zijn,	.1
		letterlijk: niet alleen deze tak **loopt gevaar** niet meer in tel te zijn,	
	19:40	Want **wij lopen gevaar** van oproer te worden aangeklaagd	.2
1Cor.	15:30	Waarom **zijn** ook **wij**zelf van uur tot uur **in gevaar**?	.2

2496 κίνδυνος kindunos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kindunos* betekent (1) 'gevaar', en (2) '(gevaarlijke) kans'.

Alleen de eerste betekenis komt in het NT voor, onder meer in een indrukwekkende opsomming (2Cor.11:26) van verschillende soorten gevaren die Paulus heeft doorstaan, waarbij het steeds herhaalde meervoud – dat in de NBG-vertaling door een enkelvoud is vervangen – wijst op de verschillende gelegenheden waarbij de apostel het betreffende gevaar gelopen heeft.

.1	κίνδυνος	kindunos	gevaar (1)
.2	κινδύνοις	kindunois	gevaren (3)

Rom.	8:35	benauwdheid of vervolging of honger, of naaktheid, of **gevaar**,	.1
2Cor.	11:26	telkens op reis, in **gevaar** door rivieren,	.2
		in **gevaar** door rovers,	.2
		in **gevaar** door volksgenoten,	.2
		in **gevaar** door heidenen,	.2
		in **gevaar** in de stad,	.2
		in **gevaar** in de woestijn,	.2
		in **gevaar** op zee,	.2
		in **gevaar** onder valse broeders;	.2

2497 κινέω **kineō**

Het werkwoord *kineō* betekent 'in beweging brengen, bewegen'.

Oorspronkelijk houdt dit woord – waarvan onder meer ons *cinema* is afgeleid – in 'doen gaan', maar het is het algemene werkwoord voor 'in beweging brengen of zetten'. Zo lezen we over voorbijgangers bij de kruisiging die hun hoofd bewegen, dus schudden (bv. Marc.15:29), terwijl in Matt.23:4 de uitdrukking staat '(lasten) met de vinger bewegen', of zoals wij zouden zeggen 'een vinger verroeren of een hand uitsteken om een last op zich te nemen'. Het kan ook aangeven 'iets van zijn plaats halen', zoals bergen en eilanden (Openb.6:14) of een kandelaar (Openb.2:5).

Overdrachtelijk vinden we het in de zin van het in beweging brengen, dus veroorzaken van opstanden (Hand.24:5), en van een stad kan gezegd worden dat zij in beweging komt, d.w.z. in rep en roer (Hand.21:30). Tenslotte is 'zich in God bewegen' (Hand.17:28) een omschrijving voor 'leven in en door God' als de grond of bron van iedere levensverrichting, wel te onderscheiden van de uitdrukking 'in Christus zijn', die inhoudt 'bij Christus behoren' (bv. Rom.8:1).

.1	κινοῦντα	kinounta	bewegend (4 ev m – 1/4 mv o)
.2	κινοῦντες	kinountes	bewegend (1 mv m)
.3	κινήσω	kinēsō	ik zal bewegen – (dat) ik beweeg (aor)
.4	κινῆσαι	kinēsai	bewegen (aor)
.5	κινούμεθα	kinoumetha	wij bewegen ons (med)
.6	ἐκινήθη	ekinēthē	hij is bewogen (aor pass)
.7	ἐκινήθησαν	ekinēthēsan	zij zijn bewogen (aor pass)

Matt.	23:4	maar zelf willen zij ze met hun vinger niet **verroeren**.	.4
	27:39	En de voorbijgangers spraken lastertaal tegen Hem, **schudden** hun hoofd	.2
Marc.	15:29	En de voorbijgangers spraken lastertaal tegen Hem, **schudden** hun hoofd	.2
Hand.	17:28	Want in Hem leven wij, **bewegen wij ons** en zijn wij,	.5
	21:30	En de gehele stad **kwam in rep en roer**, het volk liep te hoop	.6
	24:5	iemand, **die** opstanden **verwekt** onder alle Joden over de ganse wereld,	.1
Openb.	2:5	dan kom Ik tot u en **Ik zal** uw kandelaar van zijn plaats **wegnemen**,	.3
	6:14	en alle berg en eiland **werd** van zijn plaats **gerukt**.	.7

2498 κίνησις **kinēsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kinēsis* betekent '(het) in beweging brengen, (het) bewegen, beweging'.

Afgeleid van 2497 *kineō* 'in beweging brengen, bewegen' geeft het de handeling van het werkwoord aan, zoals het in beweging brengen door een engel van het water in de badvijver Betesda (Joh.5:3).

.1	κίνησιν	kinēsin	beweging (4)

Joh.	5:3	[die wachtten op de **beweging** van het water.	°

2498II	κίχρημι	kichrēmi

Het werkwoord *kichrēmi* betekent 'ten gebruike geven, te leen geven, lenen'.
Het hangt samen met *4843 chraomai* 'gebruiken'.

.1	χρῆσον	chrēson	leen! (aor)

Luc. 11:5 die ... bij hem komt en tot hem zegt: Vriend, **leen** mij drie broden,

2499	κλάδος	klados

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *klados* betekent 'tak'.
Afgeleid van *2504 klaō* 'breken' wijst het oorspronkelijk op een jonge spruit die men afbreekt om te enten, maar het is ook een algemener woord voor 'tak' geworden (bv. Luc.13:19). Paulus gebruikt het woord in een beeldspraak over de edele olijf en zijn takken, Israël, waarin takken van de wilde olijf, het heidendom, geënt worden (Rom.11:16-21).
Vergelijk ook *2511 klēma* 'tak; (wijn)rank'.

.1	κλάδος	klados	tak (1)
.2	κλάδοι	kladoi	takken (1)
.3	κλάδους	kladous	takken (4)
.4	κλάδων	kladōn	takken (2)
.5	κλάδοις	kladois	takken (3)

Matt.	13:32	zodat de vogelen des hemels in zijn **takken** kunnen nestelen.	.5
	21:8	anderen sloegen **takken** van de bomen en spreidden die op de weg.	.3
	24:32	Wanneer zijn **hout** reeds week wordt en de bladeren doet uitspruiten,	.1
Marc.	4:32	als het gezaaid is, opkomt ... en grote **takken** maakt,	.3
	13:28	Wanneer zijn **hout** reeds week wordt en de bladeren doet uitspruiten,	.1
Luc.	13:19	en de vogelen des hemels nestelden in zijn **takken**.	.5
Rom.	11:16	en is de wortel heilig, dan ook de **takken**.	.2
	11:17	Indien nu enkele van de **takken** weggebroken zijn	.4
	11:18	beroem u dan niet tegen de **takken**!	.4
	11:19	er zijn **takken** weggebroken, opdat ik als loot geënt zou worden.	.2
	11:21	indien God de natuurlijke **takken** niet gespaard heeft,	.4

2500	κλαίω	klaiō

Het werkwoord *klaiō* betekent (1) '(hardop) wenen of huilen', en (2) '(hardop) bewenen'.
Hoewel het in aanzet een min of meer neutraal woord is voor 'schreeuwen', hetzij van vreugde, hetzij van verdriet, ligt de nadruk ook in het klassieke Grieks al op dit laatste, terwijl het in het NT uitsluitend voor 'wenen' gebruikt wordt. Het werkwoord komt meestal in de eerste betekenis voor, soms zonder nadere toevoeging (bv. Luc.7:13), soms met toevoeging van de persoon of personen over wie (bv. Luc.23:28), dan wel de zaak waarover (bv. Jac.5:1). Zo horen we ook

van wenen over (het lot van) Jeruzalem (Luc.19:41) en Babylon (bv. Openb.18:9). Zoals te verwachten is kan het in tegenstelling staan met 'lachen' (bv. Luc.6:21,25) of 'blij zijn' (Rom. 12:15), zodat het dan neerkomt op 'verdrietig zijn, treuren'. In andere gevallen ligt het accent meer op de reden van het wenen, zoals het berouw van Petrus (bv. Luc.22:62), en vooral een sterfgeval (bv. Luc.8:52), en dan gaat het in de richting van *2126 thrēneō* 'weeklagen (over), een klaagzang zingen', waarmee het ook wel samen voorkomt (bv. Joh.16:20).

Wanneer het met een vierde naamval verbonden is hebben we te maken met de tweede betekenis (Matt.2:18 'kinderen bewenen').

Vergelijk voor de betekenis ook *1017 dakruō* 'tranen hebben, wenen', waarbij het al of niet 'hardop' huilen niet aan de orde is, en *3467 pentheō* 'treuren, klagen, rouwen'.

.1	κλαίεις	klaieis	jij weent
.2	κλαίετε	klaiete	jullie wenen – weent!
.3	κλαίουσιν	klaiousin	zij wenen – wenend (3 mv m/o)
.4	κλαῖε	klaie	ween!
.5	κλαίετε	klaiete	zie 2
.6	κλαίειν	klaiein	wenen
.7	κλαίων	klaiōn	wenend (1 ev m)
.8	κλαίοντες	klaiontes	wenend (1 mv m)
.9	κλαίοντας	klaiontas	wenend (4 mv m)
.10	κλαιόντων	klaiontōn	wenend (2 mv m/o)
.11	κλαίουσιν	klaiousin	zie 3
.12	κλαίουσα	klaiousa	wenend (1 ev v)
.13	κλαίουσαν	klaiousan	wenend (4 ev v)
.14	κλαίουσαι	klaiousai	wenend (1 mv v)
.15	ἔκλαιον	eklaion	ik weende – zij weenden
.16	ἔκλαιεν	eklaien	hij weende
.17	ἔκλαιον	eklaion	zie 15
.18	κλαύσετε	klausete	jullie zullen wenen
.19	ἔκλαυσεν	eklausen	hij heeft geweend (aor)
.20	ἐκλαύσατε	eklausate	jullie hebben geweend (aor)
.21	κλαύσῃ	klausēi	(dat) hij weent (aor) – jij zult wenen (med)
.22	κλαύσατε	klausate	weent! (aor)
.23	κλαύσονται	klausontai	zij zullen wenen (med)
.[24]	κλαύσουσιν	klausousin	zij zullen wenen – zullende wenen (3 mv m/o)

Matt.	2:18	Rachel, **wenend om** haar kinderen, weigert zich te laten troosten,	.12
	26:75	En **hij** ging naar buiten en **weende** bitter.	.19
Marc.	5:38	en Hij zag het misbaar en **mensen, die** luid **weenden** en weeklaagden.	.9
	5:39	binnengekomen, zeide Hij tot hen: Waarom maakt gij misbaar en **weent gij**?	.2
	14:72	En hij begon te wenen.	.16
		letterlijk: En beginnend **weende hij**.	
	16:10	Zij ging heen en berichtte het hun, ..., **die** treurden en **weenden**.	.11
Luc.	6:21	Zalig, gij, **die** nu **weent**, want gij zult lachen.	.8
	6:25	Wee u, die nu lacht, want **gij zult** smart hebben en **wenen**.	.18
	7:13	en Hij zeide tot haar: **Ween** niet.	.4
	7:32	wij hebben klaagliederen gezongen en **gij hebt** niet **geweend**.	.20

Luc.	7:38	en zij ging **wenende** achter Hem staan, bij zijn voeten,	.12
	8:52	Allen nu **weenden** en weeklaagden over haar.	.17
		Doch Hij sprak: **Weent** niet; zij is niet gestorven, maar zij slaapt.	.5
	19:41	En toen Hij nog dichterbij gekomen was en de stad zag, **weende Hij**	.19
	22:62	En **hij** ging naar buiten en **weende** bitter.	.19
	23:28	Dochters van Jeruzalem, **weent** niet over Mij,	.5
		maar **weent** over uzelf en over uw kinderen,	.5
Joh.	11:31	vermoedende, dat zij naar het graf ging om daar te wenen.	.21
		letterlijk: vermoedende, dat zij naar het graf ging, opdat **zij** daar **weent**.	
	11:33	Toen Jezus haar dan zag **wenen**	.13
		en ook de Joden, die met haar medegekomen waren, zag **wenen**,	.9
	16:20	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, **gij zult schreien** en weeklagen,	.18
	20:11	En Maria stond buiten dicht bij het graf, **wenende**.	.12°˙
		Terwijl **zij** dan **weende**, boog zij zich voorover naar het graf,	.16
	20:13	En zij zeiden tot haar: Vrouw, waarom **weent gij**?	.1
	20:15	Jezus zeide tot haar: Vrouw, waarom **weent gij**? Wie zoekt gij?	.1
Hand.	9:39	al de weduwen ... lieten hem **onder tranen** al de lijfrokken en mantels zien,	.14
	21:13	Wat doet gij, **dat gij weent** en mijn hart week maakt.	.8
Rom.	12:15	Weest blijde met de blijden, **weent**	.6
		met de **wenenden**.	.10
1Cor.	7:30	**die wenen**,	.8
		als weenden zij niet;	.8
		letterlijk: als **die** niet **wenen**;	
Fil.	3:18	ik heb het u dikwijls van hen gezegd, maar nu zeg ik het ook **wenende**	.7
Jac.	4:9	Beseft uw ellende, treurt en **weent**; uw gelach moet veranderen	.22
	5:1	Welaan dan, gij rijken, **weent** en maakt misbaar over de rampen,	.22
Openb.	5:4	En **ik weende** zeer, omdat niemand waardig was gebleken	.15
	5:5	En een uit de oudsten zeide tot mij: **Ween** niet;	.4
	18:9	SV En de koningen der aarde ... **zullen** haar **bewenen**,	.23°°
		En de koningen der aarde ... **zullen** over haar **wenen**	.[24]˙˙
	18:11	En de kooplieden der aarde **wenen** en bedrijven rouw over haar,	.3/.[24]
	18:15	De kooplieden ... zullen van verre staan ..., **wenend** en rouw bedrijvend,	.8
	18:19	En zij wierpen stof op hun hoofden en riepen, **wenend** en rouw bedrijvend,	.8

2501 κλάσις klasis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *klasis* betekent '(het) breken, breking'.

Het woord betreft de handeling van het breken, en wordt in het NT alleen gebruikt voor het breken van brood (bv. Luc.24:35). In meer bijzondere zin kan het staan voor het gebruiken van de maaltijd, het maaltijd houden (Hand.2:42, waar ofwel het Avondmaal – zie *1039 deipnon* '(hoofd)maaltijd' – , ofwel het daarvan onderscheiden liefdemaal bedoeld is – vgl. *17 agapē* 'liefde; liefdemaal').

Het is afgeleid van *2504 klaō* 'breken'.

.1	κλάσει	klasei	breking (3)

Luc.	24:35	en hoe Hij door hen herkend was bij het **breken** van het brood.
Hand.	2:42	En zij bleven volharden bij ... het **breken** van het brood en de gebeden.

2502 κλάσμα klasma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *klasma* betekent '(het) afgebrokene, brok'.

Het gaat bij dit woord om een concreet stuk dat ergens van afgebroken is. In het NT komt het alleen in het meervoud voor, steeds voor brokken brood, die overgebleven zijn bij de twee wonderbare spijzigingen (bv. Marc.8:19-20).

Het is een afleiding van *2504 klaō* 'breken'.

.1	κλάσματα	klasmata	brokken (1/4)
.2	κλασμάτων	klasmatōn	brokken (2)

Matt.	14:20	en zij raapten het overschot der **brokken** op, twaalf manden vol.	.2
	15:37	en zij raapten het overschot der **brokken** op, zeven korven vol.	.2 ○▾
Marc.	6:43	SV En zij namen op twaalf volle korven **brokken**,	.2 ○○
		En zij raapten de **brokken** op, twaalf manden vol,	.1 ▾▾
	8:8	en zij raapten het overschot der **brokken** op, zeven korven.	.2
	8:19	hoeveel manden vol **brokken** gij hebt opgeraapt? En zij zeiden ...: Twaalf.	.2
	8:20	hoeveel korven vol **brokken** gij hebt opgeraapt? En zij zeiden: Zeven.	.2
Luc.	9:17	en het overschot werd door hen opgeraapt: twaalf manden met **brokken**.	.2
Joh.	6:12	Verzamelt de overgebleven **brokken**, opdat niets verloren ga.	.1
	6:13	Zij verzamelden die dus en vulden twaalf korven met **brokken**	.2

2503 κλαυθμός klauthmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *klauthmos* betekent '(luid) geween'.

Afgeleid van *2500 klaiō* '(hardop) wenen of huilen' gaat het om luidruchtig geween, zowel bij een afscheid (Hand.20:37), als om een dode (Matt.2:18, in verbinding met *2127 thrēnos* 'weeklacht, klaagzang'). In de meeste gevallen staat het samen met *921 brugmos* '(het) knarsetanden', in de bekende uitdrukking met betrekking tot het oordeel over degenen die ook uiteindelijk Christus verwerpen (bv. Matt.8:12).

.1	κλαυθμός	klauthmos	geween (1)

Matt.	2:18	Een stem is te Rama gehoord, **geween** en veel geklaag:
	8:12	daar zal het **geween** zijn en het tandengeknars.
	13:42	daar zal het **geween** zijn en het tandengeknars.
	13:50	daar zal het **geween** zijn en het tandengeknars.
	22:13	daar zal het **geween** zijn en het tandengeknars.
	24:51	Daar zal het **geween** zijn en het tandengeknars.
	25:30	Daar zal het **geween** zijn en het tandengeknars.
Luc.	13:28	Daar zal het **geween** zijn en het tandengeknars,
Hand.	20:37	En zij barstten allen in groot **geween** uit en vielen Paulus om de hals

2504	κλάω	klaō

Het werkwoord *klaō* betekent 'breken'.

Het wordt in het NT bijna uitsluitend gebruikt voor het breken van brood (zie *676 artos*), dat gewoonlijk niet gesneden werd. Na de zegen of dankzegging te hebben uitgesproken gaf de huisvader of gastheer met deze handeling het teken voor het beginnen van de maaltijd (bv. Marc.8:6). Ook bij het laatste Avondmaal ging het op deze wijze (bv. Luc.22:19), en in 1Cor.11:24 wordt het breken van brood als beeld gebruikt voor het 'breken' van het lichaam van Christus. Een bijzonder woordgebruik is het wanneer de uitdrukking 'brood breken' praktisch neerkomt op 'de maaltijd gebruiken, maaltijd houden' (Hand.20:7).

.1	κλῶμεν	klōmen	wij breken – (dat) wij breken
.2	κλῶντες	klōntes	brekend (1 mv m)
.3	ἔκλασα	eklasa	ik heb gebroken (aor)
.4	ἔκλασεν	eklasen	hij heeft gebroken (aor)
.5	κλάσαι	klasai	moge hij breken (aor) – breek! (aor med) – breken (aor)
.6	κλάσας	klasas	brekend (1 ev m; aor)
.7	κλώμενον	klōmenon	gebroken wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt.	14:19	Hij ... sprak de zegen uit, **brak** de broden **en** gaf ze aan zijn discipelen	.6
	15:36	Daarna nam **Hij** de zeven broden en de vissen, dankte en **brak** ze,	.4
	26:26	nam Jezus een brood, ..., **brak** het en gaf het aan zijn discipelen	.4
Marc.	8:6	**Hij** nam de zeven broden, dankte, **brak** ze en gaf ze aan zijn discipelen	.4
	8:19	toen **Ik** de vijf broden **brak** voor de vijfduizend,	.3
	14:22	nam **Hij** een brood, sprak de zegen uit, **brak** het, gaf het hun en zeide:	.4
Luc.	22:19	**Hij** nam een brood, sprak de dankzegging uit, **brak** het en gaf het hun,	.4
	24:30	dat Hij het brood nam, de zegen uitsprak, het **brak en** hun toereikte.	.6
Hand.	2:46	zij ... **braken** het brood aan huis **en** gebruikten hun maaltijden	.2
	20:7	toen wij op de eerste dag der week samengekomen waren **om** brood **te breken**,	.5
	20:11	En bovengekomen, **brak hij** brood en at, ..., **en** zo vertrok hij.	.6
	27:35	nam hij brood, dankte God ..., **brak** het **en** begon te eten.	.6
1Cor.	10:16	Is niet het brood, dat **wij breken**, een gemeenschap met het lichaam ...?	.1
	11:24	(23) dat de Here Jezus ... een brood nam, (24) ..., het **brak** en zeide:	.4
		SV Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, **dat** voor u **gebroken wordt**:	.7°

2505	κλείς	kleis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kleis* betekent (1) 'sluiting', en (2) 'sleutel'.

Afgeleid van *2506 kleiō* 'sluiten' betekent het oorspronkelijk 'sluiting, slot', speciaal 'grendel'. Dan wordt het de 'haak' om de grendel te verschuiven, en vandaar 'sleutel', de enige betekenis in het NT. In eigenlijke zin wordt het – weliswaar in beeldende taal – gebruikt voor de sleutel waarmee de put van de afgrond geopend wordt, zodat er rook en sprinkhanen uit voortkomen

(Openb.9:1). Deze sleutel wordt opnieuw genoemd wanneer de satan voor een periode van duizend jaren in de afgrond wordt opgesloten (Openb.20:1). Verder horen we over 'de sleutel van David', die al in Jes.22:22 genoemd wordt, en waarmee volgens Openb.3:7 alleen de verheerlijkte Christus, als de Zoon van David, kan openen en sluiten (vgl. in vs.8 'de geopende deur, die niemand kan sluiten').

In min of meer overdrachtelijke zin staat het woord voor de bevoegdheid toegang te verlenen of te weigeren, zoals in het geval van Petrus, aan wie Jezus 'de sleutels van het Koninkrijk der hemelen' zal geven (Matt.16:19), al ligt dit nog dicht bij de letterlijke betekenis, evenals 'de sleutels van de dood en het dodenrijk', waarover Jezus blijkens Openb.1:18 beschikt.

In duidelijk overdrachtelijke betekenis komen we het tegen in de zinsnede 'de sleutel der kennis', d.w.z. het middel of de gelegenheid om tot kennis te komen (Luc.11:52).

.1	κλείς	kleis	sleutel (1 ev – 1/4 mv)
.2	κλεῖδα	kleida	sleutel (4)
.3	κλείς	kleis	zie 1
.[4]	κλεῖδας	kleidas	sleutels (4)
.[5]	κλεῖν	klein	sleutel (4)

Matt.	16:19	Ik zal u de **sleutels** geven van het Koninkrijk der hemelen,	.3/.[4]
Luc.	11:52	Wee u, wetgeleerden, want gij hebt de **sleutel** der kennis weggenomen;	.2
Openb.	1:18	en Ik heb de **sleutels** van de dood en het dodenrijk.	.3
	3:7	Dit zegt de Heilige, de Waarachtige, die de **sleutel** Davids heeft,	.2/.[5]
	9:1	en haar werd de **sleutel** van de put des afgronds gegeven.	.1
	20:1	En ik zag een engel nederdalen uit de hemel met de **sleutel** des afgronds	.2/.[5]

2506 κλείω kleiō

Het werkwoord *kleiō* betekent 'sluiten, toesluiten, afsluiten'.

Het wordt in de eerste plaats gebruikt voor het dichtdoen, het sluiten van een deur of poort, bijvoorbeeld van de binnenkamer (Matt.6:6), van de bruiloftszaal in het Koninkrijk der hemelen (Matt.25:10), van de tempel (Hand.21:30), van het nieuwe Jeruzalem, waarvan de poorten 'nooit gesloten zullen worden' (Openb.21:25), en – met enigszins andere uitdrukkingswijze – van de kerker, d.w.z. de deur van de kerker, waarin de apostelen opgesloten waren (Hand.5:23), en van de afgrond, waarin de satan voor duizend jaren geworpen wordt (Openb.20:3). Voor de opgestane Jezus waren gesloten deuren geen beletsel om binnen te komen (Joh.20:19,26).

Dichtbij het overdrachtelijke ligt het toesluiten van de hemel in de tijd van Elia, zodat het niet regende (Luc.4:25; vgl. Openb.11:6 in verband met de twee getuigen), en van het Koninkrijk der hemelen door de schriftgeleerden, dus 'afsluiten', 'niet toegankelijk maken' (Matt.23:13).

In geheel overdrachtelijke zin lezen we dat iemand zijn binnenste afsluit voor een broeder die gebrek lijdt (1Joh.3:17).

Vergelijk ook het hiervan afgeleide *2505 kleis* 'sluiting; sleutel'.

.1	κλείει	kleiei	hij sluit
.2	κλείετε	kleiete	jullie sluiten – sluit!
.3	ἔκλεισεν	ekleisen	hij heeft gesloten (aor)

.4	κλείσῃ	kleisēi	(dat) hij sluit (aor) – (dat) jij sluit (aor med) – jij zult sluiten (med)
.5	κλεῖσαι	kleisai	sluiten (aor) – sluit! (aor med)
.6	κλείσας	kleisas	sluitend (1 ev m; aor)
.7	ἐκλείσθη	ekleisthē	hij is gesloten (aor pass)
.8	ἐκλείσθησαν	ekleisthēsan	zij zijn gesloten (aor pass)
.9	κλεισθῶσιν	kleisthōsin	(dat) zij gesloten worden (aor pass)
.10	κέκλεισται	kekleistai	hij is gesloten (med)
.11	κεκλεισμένων	kekleismenōn	gesloten (2 mv m/v/o; med)
.12	κεκλεισμένον	kekleismenon	gesloten (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.[13]	κλείσει	kleisei	hij zal sluiten
.[14]	κλείων	kleiōn	sluitend (1 ev m)

Matt.	6:6	ga in uw binnenkamer, **sluit** uw deur **en** bid tot uw Vader in het verborgene;	.6
	23:14	(13) ..., want **gij sluit** het Koninkrijk der hemelen **toe** voor de mensen.	.2
	25:10	en de deur **werd gesloten**.	.7
Luc.	4:25	toen de hemel drie jaren en zes maanden lang **gesloten bleef**	.7
	11:7	de deur **is** reeds **gesloten** en mijn kinderen en ik zijn naar bed;	.10
Joh.	20:19	**Toen** ... de deuren **gesloten waren** uit vrees voor de Joden,	.11
	20:26	Jezus kwam, **terwijl** de deuren **gesloten waren**, en Hij stond in hun midden	.11
Hand.	5:23	Wij vonden wèl de kerker zeer zorgvuldig **gesloten**	.12
	21:30	en terstond **werden** de poorten **gesloten**.	.8
1Joh.	3:17	Wie ... zijn broeder gebrek ziet lijden, maar zijn binnenste ... **toesluit**,	.4
Openb.	3:7	SV Die opent, en niemand **sluit**	.1 °°
		die opent en niemand **zal sluiten**,	.[13] ˙˙
		en **Hij sluit** en niemand opent.	.1/.[14]
	3:8	Ik heb een geopende deur ... gegeven, die niemand kan **sluiten**;	.5
	11:6	Dezen hebben de macht de hemel **te sluiten**, zodat er geen regen valt	.5 °˙
	20:3	en **hij** wierp hem in de afgrond en **sloot** en verzegelde die boven hem,	.3
	21:25	en haar poorten **zullen** nooit **gesloten worden** des daags,	.9

2507 κλέμμα klemma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *klemma* betekent (1) '(het) gestolene', en (2) 'diefstal, dieverij'.

De eerste betekenis, het concrete voorwerp dat gestolen is, vinden we niet in het NT. Wanneer we het woord in de tweede betekenis (Openb.9:21) vergelijken met *2525 klopē* '(het) stelen, diefstal' – dat evenals dit woord van *2510 kleptō* 'stelen' is afgeleid –, krijgen we de indruk dat het laatste algemener en abstracter is, het 'stelen' als handeling, terwijl *klemma* meer op een concreet geval van stelen betrekking heeft.

.1	κλεμμάτων	klemmatōn	diefstallen (2)

Openb. 9:21 zij bekeerden zich niet van hun moorden ..., noch van hun **dieverijen**.

2508 κλέος kleos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kleos* betekent (1) 'gerucht', (2) 'faam, roem', en (3) 'slechte roep of reputatie'.

Het is afgeleid van een stam die 'horen' betekent, en houdt dus oorspronkelijk in '(het) horen', en '(het) gehoorde'. Alleen de tweede betekenis, eigenlijk 'gerucht in positieve zin, goed gerucht', die in het buitenbijbelse Grieks ook de meest gebruikelijke is, komt in het NT voor (1Petr.2:20).

.1	κλέος	kleos	roem (1/4)

1Petr. 2:20 mag dát **roem** heten, als gij slagen moet verduren, omdat gij kwaad doet?

2509 κλέπτης kleptēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kleptēs* betekent 'dief'.

Afgeleid van *2510 kleptō* 'stelen' wordt het gebruikt voor iemand die het stelen min of meer als beroep heeft (bv. Luc.12:33). Zo komt het meer dan eens voor in een opsomming van misdadigers of kwaaddoeners (bv. 1Petr.4:15). Beeldend staat het voor slechte geestelijke leiders (Joh.10:1-10).

Bijzondere aandacht verdient het gebruik van het woord met betrekking tot de wederkomst van Jezus, waarbij de overeenkomst niet zozeer gelegen is in het wegnemen van iets, als wel in het heimelijke en onverwachte element. We vinden het zowel als beeld voor de (toekomstige) Dag des Heren (bv. 1Thess.5:2), als voor Jezus Zelf (bv. Openb.3:3; vgl. Matt.24:43).

Vergelijk ook *2692 lēistēs* '(struik)rover'.

.1	κλέπτης	kleptēs	dief (1)
.2	κλέπται	kleptai	dieven (1)

Matt.	6:19	waar mot en roest ze ontoonbaar maakt en waar **dieven** inbreken en stelen;	.2
	6:20	waar noch mot noch roest ze ontoonbaar maakt en waar geen **dieven** inbreken	.2
	24:43	Als de heer des huizes geweten had, in welke nachtwaak de **dief** zou komen,	.1
Luc.	12:33	in de hemelen, waar geen **dief** bij komt en geen mot ze schaadt.	.1
	12:39	Als de heer des huizes geweten had, op welk uur de **dief** zou komen,	.1
Joh.	10:1	die is een **dief** en een rover;	.1
	10:8	Allen, die vóór Mij gekomen zijn, zijn **dieven** en rovers,	.2
	10:10	De **dief** komt niet dan om te stelen en te slachten en te verdelgen;	.1
	12:6	omdat hij een **dief** was en als beheerder der kas de inkomsten wegnam.	.1
1Cor.	6:10	**dieven**, geldgierigen, dronkaards, lasteraars of oplichters,	.2
1Thess.	5:2	dat de dag des Heren zo komt, als een **dief** in de nacht.	.1
	5:4	zodat die dag u als een **dief** overvallen zou:	.1
1Petr.	4:15	Laat dus niemand uwer moeten lijden als moordenaar, of **dief**,	.1
2Petr.	3:10	Maar de dag des Heren zal komen als een **dief**.	.1
Openb.	3:3	Indien gij dan niet wakker wordt, zal Ik komen als een **dief**,	.1
	16:15	Zie, Ik kom als een **dief**. Zalig hij, die waakt en zijn klederen bewaart,	.1

2510 κλέπτω kleptō

Het werkwoord *kleptō* betekent 'stelen'.

Het houdt in het heimelijk wegnemen van andermans eigendommen (bv. Joh.10:10), wat in de wet van Mozes uitdrukkelijk verboden is (bv. Matt.19:18). Het wordt ook gebruikt voor het heimelijk wegnemen van iemands lichaam (bv. Matt.27:64). Het deelwoord dat in Ef.4:28 voorkomt geeft aan iemand die wel gewoonlijk of geregeld steelt, maar toch enigszins incidenteel, in tegenstelling tot het afgeleide woord *2509 kleptēs* 'dief', waarbij het om stelen als handwerk gaat.

.1	κλέπτεις	klepteis	jij steelt
.2	κλέπτουσιν	kleptousin	zij stelen – stelend (3 mv m/o)
.3	κλεπτέτω	kleptetō	hij moet stelen!
.4	κλέπτειν	kleptein	stelen
.5	κλέπτων	kleptōn	stelend (1 ev m)
.6	κλέψεις	klepseis	jij zult stelen
.7	ἔκλεψαν	eklepsan	zij hebben gestolen (aor)
.8	κλέψῃς	klepsēis	(dat) jij steelt (aor)
.9	κλέψῃ	klepsēi	(dat) hij steelt (aor)
.10	κλέψωσιν	klepsōsin	(dat) zij stelen (aor)

Matt.	6:19	waar mot en roest ze ontoonbaar maakt en waar dieven inbreken en **stelen**;	.2
	6:20	in de hemel, ... waar geen dieven inbreken of **stelen**.	.2
	19:18	gij zult niet echtbreken, **gij zult** niet **stelen**,	.6
	27:64	anders konden zijn discipelen Hem komen stelen,	.10
		letterlijk: opdat niet zijn discipelen komen en Hem **stelen**,	
	28:13	Zegt, zijn discipelen zijn des nachts gekomen en **hebben** Hem **gestolen**,	.7
Marc.	10:19	**gij zult** niet **stelen**, gij zult geen vals getuigenis geven,	.8
Luc.	18:20	**gij zult** niet **stelen**, gij zult geen vals getuigenis geven,	.8
Joh.	10:10	De dief komt niet dan om te stelen en te slachten en te verdelgen:	.9
		letterlijk: De dief komt niet dan opdat **hij steelt** en slacht ...;	
Rom.	2:21	Gij, die predikt, dat men niet **stelen** mag,	.4
		steelt gij?	.1
	13:9	**gij zult** niet **stelen**, gij zult niet begeren en welk ander gebod er ook zij,	.6
Ef.	4:28	**Wie een dief was**,	.5
		stele niet meer, maar spanne zich liever in	.3

2511 κλῆμα klēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *klēma* betekent (1) 'tak', en (2) '(wijn)rank'.

De eerste, algemenere, maar minder gangbare betekenis (vgl. *2499 klados* 'tak') vinden we niet in het NT. De tweede, specifiekere, 'rank van de wijnstok', treffen we aan in de woorden van Jezus over de ware wijnstok (zie *256 ampelos*) en de ranken, als beeld van de hechte gemeenschap van Hemzelf en Zijn volgelingen (Joh.15:2-6).

Het is een afleiding van *2504 klaō* 'breken'.

.1	κλῆμα	klēma	wijnrank (1/4)
.2	κλήματα	klēmata	wijnranken (1/4)

Joh.	15:2	Elke **rank** aan Mij, die geen vrucht draagt, neemt Hij weg,	.1
	15:4	Evenals de **rank** geen vrucht kan dragen uit zichzelf,	.1
	15:5	Ik ben de wijnstok, gij zijt de **ranken**.	.2
	15:6	Wie in Mij niet blijft, is buitengeworpen als de **rank** en is verdord,	.1

2512 κληρονομέω klēronomeō

Het werkwoord *klēronomeō* betekent (1) 'erfgenaam zijn, erven', en (2) 'in erfbezit krijgen'.

De oorspronkelijke betekenis, 'de positie van erfgenaam hebben' (zie *2514 klēronomos* 'erfgenaam; bezitter van een erfgoed', waarvan het afgeleid is) of 'een bezit op grond van erfrecht van een overledene ontvangen', ontmoeten we zonder lijdend voorwerp in Gal.4:30 (over Isaäk en Ismaël), en met lijdend voorwerp in Hebr.12:17 (over Esau).

Meestal vinden we het woord in een situatie waarin er geen sprake is van erfrecht. Eén keer gaat het daarbij in het NT om aardse dingen: de aarde of het land (Matt.5:5). De overige keren betreft het geestelijke goederen, zoals het Koninkrijk van God (bv. Matt.25:34), de beloften (Hebr.6:12), zegen (1Petr.3:9), het heil (Hebr.1:14), het eeuwige leven (bv. Luc.10:25), de onvergankelijkheid (1Cor.15:50b).

.1	κληρονομεῖ	klēronomei	hij erft
.2	κληρονομεῖν	klēronomein	erven
.3	κληρονομούντων	klēronomountōn	ervend (2 mv m/o)
.4	κληρονομήσω	klēronomēsō	ik zal erven – (dat) ik erf (aor)
.5	κληρονομήσει	klēronomēsei	hij zal erven
.6	κληρονομήσουσιν	klēronomēsousin	zij zullen erven – zullende erven (3 mv m/o)
.7	κληρονομήσω	klēronomēsō	zie 4
.8	κληρονομήσῃ	klēronomēsēi	(dat) hij erft (aor)
.9	κληρονομήσητε	klēronomēsēte	(dat) jullie erven (aor)
.10	κληρονομήσατε	klēronomēsate	erft! (aor)
.11	κληρονομῆσαι	klēronomēsai	erven (aor)
.12	κεκληρονόμηκεν	keklēronomēken	hij heeft geërfd

Matt.	5:5	Zalig de zachtmoedigen, want **zij zullen** de aarde **beërven**.	.6
	19:29	een ieder, die ... heeft prijsgegeven ..., **zal** ... het eeuwige leven **erven**.	.5
	25:34	Komt, gij gezegenden mijns Vaders, **beërft** het Koninkrijk, dat u bereid is	.10
Marc.	10:17	wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? letterlijk: wat moet ik doen opdat **ik** het eeuwige leven **beërf**?	.7
Luc.	10:25	wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? letterlijk: wat doende **zal ik** het eeuwige leven **beërven**?	.4
	18:18	wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? letterlijk: wat doende **zal ik** het eeuwige leven **beërven**?	.4
1Cor.	6:9	weet gij niet, dat onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet **beërven zullen**?	.6
	6:10	dieven, geldgierigen, ..., **zullen** het Koninkrijk Gods niet **beërven**.	.6
	15:50	vlees en bloed kunnen het Koninkrijk Gods niet **beërven**	.11
		en het vergankelijke **beërft** de onvergankelijkheid niet.	.1

Gal.	4:30	want de zoon der slavin **zal** in geen geval **erven** met de zoon der vrije.	.8/.5
	5:21	dat wie dergelijke dingen bedrijven, het Koninkrijk Gods niet **zullen beërven**.	.6
Hebr.	1:4	als **Hij** uitnemender naam boven hen **als erfdeel ontvangen heeft**.	.12
	1:14	die uitgezonden worden ten dienste van hen, die het heil zullen **beërven**?	.2
	6:12	navolgers ... van hen, **die** door geloof en geduld de beloften **beërven**.	.3
	12:17	dat hij later, toen hij (toch) de zegen wilde **erven**, afgewezen werd,	.11
1Petr.	3:9	wijl gij hiertoe geroepen zijt, dat **gij** zegen **zoudt beërven**.	.9
Openb.	21:7	Wie overwint, **zal** deze dingen **beërven**, en Ik zal hem een God zijn	.5°°

2513 κληρονομία klēronomia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *klēronomia* betekent (1) 'erfenis, erfdeel', en (2) 'erfbezit, erfelijk bezit'.

Als afleiding van *2512 klēronomeō* 'erfgenaam zijn, erven'; in erfbezit krijgen' komt het in de oorspronkelijke betekenis voor met betrekking tot een 'nalatenschap'. Zo kan de erfenis (voornamelijk) bestaan in een wijngaard (bv. Matt.21:38). In geval er meer zoons zijn moet de erfenis verdeeld worden (Luc.12:13), waarbij het aandeel van ieder van zulke erfgenamen ook weer met dit woord aangeduid kan worden, in de zin van 'aandeel in een erfenis, erfdeel'.

Het kan evenals het werkwoord ook gebruikt worden voor iets wat men in bezit krijgt op andere wijze dan krachtens erfrecht, maar dan wel in de zin van een bezit dat op de volgende geslachten overgaat. Zo wordt gesproken over het land Kanaän, dat als 'erfelijk bezit' aan Abraham en zijn nageslacht was beloofd (Hebr.11:8; vgl. Gal.3:18). Dit geldt vooral van goederen op geestelijk gebied, waarvan de gelovigen het erfelijk bezit, als 'een eeuwige erfenis', door God beloofd is (Hebr.9:15; vgl. 1Petr.1:4), elders genoemd 'een erfdeel in het Koninkrijk' (Ef.5:5), de 'erfenis onder alle geheiligden' (Hand.20:32), of kortweg 'de erfenis' (Col.3:24).

.1	κληρονομία	klēronomia	erfenis (1)
.2	κληρονομίαν	klēronomian	erfenis (4)
.3	κληρονομίας	klēronomias	erfenis (2 ev – 4 mv)

Matt.	21:38	komt, laten wij hem doden om zijn **erfenis** aan ons te brengen.	.2
Marc.	12:7	komt, laten wij hem doden en de **erfenis** zal aan ons komen.	.1
Luc.	12:13	Meester, zeg tot mijn broeder, dat hij de **erfenis** met mij dele.	.2
	20:14	Dit is de erfgenaam: laten wij hem doden, opdat de **erfenis** voor ons zij.	.1
Hand.	7:5	en Hij gaf hem geen **erfdeel** daarin, zelfs niet één voet,	.2
	20:32	die bij machte is ... het **erfdeel** te geven onder alle geheiligden.	.2
Gal.	3:18	Immers, als de **erfenis** van de wet afhangt, dan niet van de belofte;	.1
Ef.	1:14	die een onderpand is van onze **erfenis**, tot verlossing van het volk,	.3
	1:18	hoe rijk de heerlijkheid is zijner **erfenis** bij de heiligen,	.3
	5:5	dat in geen geval een hoereerder ... **erfdeel** heeft in het Koninkrijk	.2
Col.	3:24	gij weet toch, dat gij van de Here tot vergelding de **erfenis** zult ontvangen.	.3
Hebr.	9:15	opdat ... de geroepenen de belofte der eeuwige **erfenis** ontvangen zouden.	.3
	11:8	naar een plaats, die hij ter **erfenis** zou ontvangen,	.2
1Petr.	1:4	tot een onvergankelijke, onbevlekte en onverwelkelijke **erfenis**,	.2

2514 κληρονόμος klēronomos

Het zelfstandig naamwoord *klēronomos* betekent (1) 'erfgenaam, en (2) 'bezitter van een erfgoed'.

Samengesteld uit *2515 klēros* 'lot; (door het lot verkregen) stuk land, erfdeel, erfenis; aandeel' en het niet in het NT voorkomende *nemō* 'in bezit nemen; afweiden; besturen; uitdelen' geeft het allereerst aan degene die krachtens erfrecht de toekomstige eigenaar van iets is (bv. Luc.20:14; Gal.4:1). Dat is in het bijzonder het geval met iemands kinderen, en zo ook met de gelovigen die 'kinderen van God' zijn (Rom.8:17a; Gal.4:7).

Bij de tweede betekenis, die overigens niet altijd scherp van de eerste te onderscheiden is, gaat het om iemand die ánders dan op grond van erfrecht bezitter is van een erfgoed. Zo heeft God aan Abraham – en in hem aan zijn zaad of nakomelingschap – beloofd dat hij 'erfgenaam van de wereld' zal zijn, vanwege de gerechtigheid van het geloof (Rom.4:13-14; vgl. Gal.3:29). In Hebr.11:7, wordt Noach 'erfgenaam der gerechtigheid naar het geloof' genoemd. In zeer bijzondere zin is Christus door God tot 'dé Erfgenaam' van alle dingen gesteld (Hebr.1:2), terwijl de gelovigen Zijn medeërfgenamen zijn (Rom.8:17b; zie *4169 sugklēronomos* 'medeërfgenaam'). In dezelfde lijn worden op hen toegepast de uitdrukkingen 'erfgenamen der belofte', d.w.z. van datgene wat beloofd is (Hebr.6:17) en 'erfgenamen van het Koninkrijk' (Jac.2:5).

.1	κληρονόμος	klēronomos	erfgenaam (1)
.2	κληρονόμον	klēronomon	erfgenaam (4)
.3	κληρονόμοι	klēronomoi	erfgenamen (1)
.4	κληρονόμους	klēronomous	erfgenamen (4)
.5	κληρονόμοις	klēronomois	erfgenamen (3)

Matt.	21:38	Dit is de **erfgenaam**, komt, laten wij hem doden	.1
Marc.	12:7	Dit is de **erfgenaam**; komt, laten wij hem doden	.1
Luc.	20:14	Dit is de **erfgenaam**: laten wij hem doden, opdat de erfenis voor ons zij.	.1
Rom.	4:13	de belofte, dat hij een **erfgenaam** der wereld zou zijn,	.2
	4:14	indien zij, die het van de wet verwachten, **erfgenamen** zijn,	.3
	8:17	Zijn wij nu kinderen, dan zijn wij ook **erfgenamen**:	.3
		erfgenamen van God, en medeërfgenamen van Christus;	.3
Gal.	3:29	dan zijt gij zaad van Abraham, en naar de belofte **erfgenamen**.	.3
	4:1	zolang de **erfgenaam** onmondig is, verschilt hij in niets van een slaaf,	.1
	4:7	indien gij zoon zijt, dan zijt gij ook **erfgenaam** door God.	.1
Tit.	3:7	opdat wij, gerechtvaardigd door zijn genade, **erfgenamen** zouden worden	.3
Hebr.	1:2	die Hij gesteld heeft tot **erfgenaam** van alle dingen,	.2
	6:17	toen Hij ... aan de **erfgenamen** der belofte ... wilde doen blijken,	.5
	11:7	door dat (geloof) ... is hij een **erfgenaam** geworden der gerechtigheid,	.1
Jac.	2:5	om rijk te zijn in het geloof en **erfgenamen** van het Koninkrijk,	.4

2515 κλῆρος klēros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *klēros* betekent (1) 'lot', (2) '(door het lot verkregen) stuk land, erfdeel, erfenis', en (3) 'aandeel'.

Oorspronkelijk is het een afgebroken stukje hout of een potscherf waarmee men het lot wierp – vgl. *2504 klaō* 'breken', waarvan het afgeleid is – , en vervolgens 'lot' in het algemeen (bv. Luc.23:34).

Vervolgens is het een stuk land dat door het lot verkregen is en dan erfdeel wordt. Zo wordt het woord toegepast op het erfdeel dat door Gods beschikking voor de gelovigen bestemd is (bv. Hand.26:18).

Tenslotte kan het algemener een aandeel aangeven (bv. Hand.8:21), en ook het aan elk van de 'oudsten' in een gemeente toegewezen deel van de gelovigen om dat te hoeden (1Petr.5:3).

Opgemerkt kan nog worden dat het via het Latijn ons woord *clerus* in de zin van 'geestelijkheid' is geworden (vgl. Deut.18:2 over de Levieten).

.1	κλῆρος	klēros	lot (1)
.2	κλῆρον	klēron	lot (4)
.3	κλήρου	klērou	lot (2)
.4	κλήρους	klērous	loten (4)
.5	κλήρων	klērōn	loten (2)

Matt.	27:35	verdeelden zij zijn klederen door het **lot** te werpen,	.2
		SV opdat vervuld zou worden ...: Zij ... hebben het **lot** ... geworpen.	.2°
	15:24	zij kruisigden Hem en verdeelden zijn klederen door het **lot** te werpen,	.2
Luc.	23:34	En zij wierpen het **lot** om zijn klederen te verdelen.	.2/.4
Joh.	19:24	en over mijn kleding hebben zij het **lot** geworpen.	.2
Hand.	1:17	hij werd tot ons getal gerekend en had **aandeel** aan deze bediening gekregen.	.2
	1:25	SV Om te ontvangen het **lot** van deze bediening en van het apostelschap,	.2°°
	1:26	En zij lieten hen loten	.4
		letterlijk: En zij gaven hun **loten**	
		en het **lot** viel op Mattias en hij werd gekozen verklaard	.1
	8:21	Gij hebt part noch **deel** aan deze zaak, want uw hart is niet recht	.1
	26:18	opdat zij vergeving van zonden en een **erfdeel** ... zouden ontvangen	.2
Col.	1:12	die u toebereid heeft voor het **erfdeel** der heiligen in het licht.	.3
1Petr.	5:3	niet als heerschappij voerend over **hetgeen u ten deel gevallen is**,	.5

2516 κληρόω klēroō

Het werkwoord *klēroō* betekent (1) '(door het lot) aanwijzen', (2) '(door het lot) toebedelen', en (3) 'loten'.

Als afleiding van het zelfstandig naamwoord *2515 klēros* 'lot; (door het lot verkregen) stuk land, erfdeel, erfenis; aandeel' houdt het allereerst in iemand door het lot (voor iets) aanwijzen. In het NT gaat het dan om aanwijzen in overeenstemming met de wil van God. In Ef.1:11 wordt een lijdende vorm gebruikt 'wij zijn (door Gods beschikking) aangewezen', terwijl datgene waarvoor 'wij zijn aangewezen' in vs.12 volgt: 'opdat wij zijn ...'.

De tweede betekenis, waarbij een lijdend voorwerp nodig is, komt evenals de algemenere derde betekenis alleen buiten het NT voor.

.1	ἐκληρώθημεν	eklērōthēmen	wij zijn (door het lot) aangewezen (aor pass)

Ef.	1:11	in Hem, in wie **wij** ook **het erfdeel ontvangen hebben**,

2517 κλῆσις klēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *klēsis* betekent (1) '(het) roepen, roep', en (2) 'roeping'.

Afgeleid van *2275 kaleō* 'roepen; noemen' kan het zowel aangeven 'het roepen om te komen', als 'het roepen of uitnodigen tot iets', in het bijzonder om een bepaalde taak te aanvaarden. In het NT komt deze eerste betekenis alleen voor met betrekking tot het roepen of uitnodigen van mensen door God tot een bepaalde taak of positie (Ef.1:18 : 'de hoop van Zijn roep', d.w.z. 'de hoop die hoort bij, het gevolg is van het roepen door Hem'; vgl. Fil.3:14).

In het verlengde hiervan geeft het in de tweede plaats de positie aan die het gevolg is van het roepen of uitnodigen. Zo kan het staan voor de maatschappelijke staat die iemand heeft, bijvoorbeeld slaaf of vrije (1Cor.7:20,21). In de overige plaatsen betreft het de positie die mensen hebben omdat ze geroepen, uitgenodigd zijn door God. Het kan betrekking hebben op het volk Israël, waarbij het om een collectieve roeping gaat (Rom.11:29); maar meestal betreft het de positie van de door Jezus Christus verloste mens (bv. Ef.4:1,4). Hierbij treffen we het nogal eens samen aan met 'uitverkiezing' (zie *1433 eklogē*), of een ander woord van diezelfde stam (bv. 2Petr.1:10). Het karakter van deze roeping blijkt ook uit de volgende formuleringen: 'een heilige roeping' (2Tim.1:9), en 'een hemelse roeping' (Hebr.3:1).

Vergelijk ook *2518 klētos* 'geroepen'.

.1	κλῆσις	klēsis	roeping (1)
.2	κλῆσιν	klēsin	roeping (4)
.3	κλήσεως	klēseōs	roeping (2)
.4	κλήσει	klēsei	roeping (3)

Rom.	11:29	Want de genadegaven en de **roeping** Gods zijn onberouwelijk.	.1
1Cor.	1:26	Ziet slechts, broeders, wat gij waart, toen gij geroepen werdt: letterlijk: Ziet slechts, broeders, uw **roeping**:	.2
	7:20	Ieder blijve bij die **roeping**, waarin hij was, toen hij geroepen werd.	.4
Ef.	1:18	zodat gij weet, welke hoop zijn **roeping** wekt,	.3
	4:1	Als gevangene in de Here, vermaan ik u dan te wandelen waardig der **roeping**,	.3
	4:4	gelijk gij ook geroepen zijt in de ene hoop uwer **roeping**,	.3
Fil.	3:14	om de prijs der **roeping** Gods, die van boven is, in Christus Jezus.	.3
2Thess.	1:11	Hiertoe bidden wij ... voor u, dat onze God u de **roeping** waardig achte	.3
2Tim.	1:9	die ons behouden heeft en geroepen met een heilige **roeping**,	.4
Hebr.	3:1	heilige broeders, deelgenoten der hemelse **roeping**,	.3
2Petr.	1:10	Beijvert u ..., broeders, om uw **roeping** en verkiezing te bevestigen;	.2

2518 κλητός klētos

Het bijvoeglijk naamwoord *klētos* betekent 'geroepen'.

Afgeleid van *2275 kaleō* 'roepen; noemen' houdt het allereerst in 'geroepen' in de zin van voor iets 'uitgenodigd', zoals het bruiloftsmaal in Matt.22:14, dat een beeld is van het Koninkrijk der hemelen.

In het verlengde hiervan wordt het gebruikt voor de uitnodiging om het heil van Christus te aanvaarden: zo worden de gelovigen 'geroepenen' genoemd (bv. Rom.8:28) en 'geroepen heiligen' (bv. 1Cor.1:2). De tegenstelling in sommige passages met 'uitverkoren' (zie *1432 eklektos*)

lijkt te suggereren dat het bij dit laatste woord gaat om degenen die de uitnodiging in elk geval aanvaard hebben, terwijl dat bij het hier besproken woord wel vaak zo is, maar kennelijk niet altijd (bv. Matt.20:16; vgl. Openb.17:14). Daarnaast kan het gaan om iemand die geroepen is tot een bepaalde bediening, zoals het apostelschap: zo noemt Paulus zich een 'geroepen apostel' (bv. Rom.1:1).

Zie ook *2517 klēsis* '(het) roepen; roeping', en *1421 ekklēsia* 'volksvergadering; (kerkelijke) gemeente'.

.1	κλητός	klētos	geroepen (1 ev m)
.2	κλητοί	klētoi	geroepen (1 mv m)
.3	κλητοῖς	klētois	geroepen (3 mv m/o)

Matt.	20:16	SV want velen zijn **geroepen**, maar weinigen uitverkoren.	.2°
	22:14	Want velen zijn **geroepen**, maar weinigen uitverkoren.	.2
Rom.	1:1	Paulus, een dienstknecht van Christus Jezus, een **geroepen** apostel,	.1
	1:6	tot welke ook gij behoort, **geroepenen** van Jezus Christus –	.2
	1:7	aan alle geliefden Gods, **geroepen** heiligen, die te Rome zijn:	.3
	8:28	die God liefhebben, die volgens zijn voornemen **geroepenen** zijn.	.3
1Cor.	1:1	Paulus, een **geroepen** apostel van Christus Jezus door de wil van God,	.1
	1:2	aan de geheiligden in Christus Jezus, de **geroepen** heiligen	.3
	1:24	maar voor hen, die **geroepen** zijn ... (prediken wij) Christus,	.3
Jud.	1	Judas, een dienstknecht van Jezus Christus ..., aan de **geroepenen**,	.3
Openb.	17:14	en zij, die met Hem zijn, de **geroepenen** en uitverkorenen en gelovigen.	.2

2519 κλίβανος klibanos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *klibanos* betekent (1) 'aarden broodvorm', en (2) 'broodoven'.

Alleen de tweede betekenis komt voor in het NT (bv. Matt.6:30).

Vergelijk *2286 kaminos* 'smeltoven; oven voor aardewerk', die een geheel andere constructie had.

.1	κλίβανον	klibanon	broodoven (4)

Matt.	6:30	het gras des velds, dat er heden is en morgen in de **oven** geworpen wordt,
Luc.	12:28	het gras op het veld, dat er heden is en morgen in de **oven** geworpen wordt,

2520 κλίμα klima

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *klima* betekent (1) 'buiging of helling', (2) 'aardrijkskundige breedte, hemelstreek, (land)streek'.

In de eerste betekenis – waaruit de afleiding van *2523 klinō* 'doen leunen; neigen' duidelijk blijkt – vinden we het woord niet in het NT. In de tweede gaat het om een buiging van de aarde, vandaar een aardrijkskundige breedte of hemelstreek, en in het NT een landstreek (bv. Rom. 15:23).

Opgemerkt kan nog worden dat ons woord *klimaat* hiervan afgeleid is.

.1	κλίματα	klimata	streken (1/4)
.2	κλίμασιν	klimasin	streken (3)

Rom.	15:23	nu mij in deze **streken** geen arbeidsveld meer overblijft	.2
2Cor.	11:10	dit roemen zal mij niet belet worden in de **streken** van Achaje.	.2
Gal.	1:21	Daarna ben ik gegaan naar de **streken** van Syrië en van Cilicië.	.1

[2520II] κλινάριον klinarion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *klinarion* betekent '(klein) bed, draagbedje'.

Het is evenals *2522 klinidion*, dat dezelfde betekenis heeft, een verkleinwoord van *2521 klinē* 'bed', en wordt gebruikt voor een klein draagbaar bed voor zieken (Hand.5:15).

.[1]	κλιναρίων	klinariōn	draagbedjes (2)

Hand.	5:15	zo zelfs, dat men de zieken op straat droeg en op **bedden** en matrassen legde,	''

2521 κλίνη klinē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *klinē* betekent 'bed'.

Het wordt gebruikt voor bed in verschillende vormen en situaties, ten eerste als 'rustbed' voor iemand die slaapt (bv. Luc.17:34) of ziek is (bv. Openb.2:22), ten tweede als 'aanligbed' bij de maaltijd (Marc.7:4), ten derde als 'draagbed of draagbaar' voor een zieke (bv. Matt.9:2).

Het is een afleiding van *2523 klinō* 'doen leunen; neigen; neerleggen, doen rusten'. Vergelijk ook *2539 koitē* '(het) gaan liggen of slapen; rustplaats, bed'.

.1	κλίνην	klinēn	bed (4)
.2	κλίνης	klinēs	bed (2)
.3	κλινῶν	klinōn	bedden (2)

Matt.	9:2	(1) En zie, men bracht een verlamde, op een **bed** liggende, tot Hem.	.2
	9:6	zeide Hij tot de verlamde: Sta op, neem uw **bed** op en ga naar uw huis.	.1
Marc.	4:21	De lamp komt toch niet om ... onder het **bed** gezet te worden?	.1
	7:4	SV de drinkbekers, en kannen, en koperen vaten, en **bedden**.	.3°
	7:30	En toen zij naar huis gegaan was, vond zij het kind te **bed** liggen	.2/.1
Luc.	5:18	En zie, daar kwamen (enige) mannen met een verlamde op een **bed**,	.2
	8:16	Niemand steekt een lamp aan en ... zet haar onder een **bed**,	.2
	17:34	Ik zeg u, in die nacht zullen er twee in één **bed** zijn,	.2
Hand.	5:15	zo zelfs, dat men de zieken op straat droeg en op **bedden** en matrassen legde,	.3°°
Openb.	2:22	Zie, Ik werp haar op het **ziekbed**	.1

2522 κλινίδιον klinidion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *klinidion* betekent '(klein) bed, draagbedje'.

Als verkleinwoord van *2521 klinē* 'bed' wordt het gebruikt voor een klein draagbaar bed voor een zieke (Luc.5:19 en 24).

Een eventueel verschil met *2520II klinarion* dat dezelfde betekenis heeft is niet meer vast te stellen. Vergelijk ook *2582 krabbatos* 'ligmat'.

.1	κλινίδιον	klinidion	draagbedje (1/4)
.2	κλινιδίῳ	klinidiōi	draagbedje (3)

Luc.	5:19	gingen zij het dak op en lieten hem met zijn **bed** door de tegels ... neder,	.2
	5:24	Tot u zeg Ik, sta op, neem uw **bed** op en ga naar uw huis.	.1

2523 κλίνω klinō

Het werkwoord *klinō* betekent (1) 'doen leunen', (2) 'neigen, laten zinken', (3) 'neerleggen, doen rusten', (4) 'doen wijken', en (5) 'neigen, (neer)dalen'.

De oorspronkelijke betekenis, waarvan de overige zijn afgeleid, komt niet in het NT voor. Gezegd van bijvoorbeeld het hoofd gaat het om 'neigen of buigen' (bv. Joh.19:30, over Jezus aan het kruis), maar kan het ook inhouden 'neerleggen', om het te doen rusten (bv. Matt.8:20).

Als het vijanden betreft houdt het in 'doen wijken' (Hebr.11:34). Tenslotte, wanneer het om zonlicht gaat en het werkwoord geen lijdend voorwerp heeft, betekent het 'neigen' in de zin van '(neer)dalen' (bv. Luc.24:29).

.1	κλίνῃ	klinēi	(dat) hij doet leunen (aor) – jij leunt (med) – (dat) jij leunt (med) – jij zult leunen (med)
.2	κλίνειν	klinein	doen leunen
.3	κλινουσῶν	klinousōn	doende leunen (2 mv v)
.4	ἔκλιναν	eklinan	zij hebben doen leunen (aor)
.5	κέκλικεν	kekliken	hij heeft doen leunen
.6	κλίνας	klinas	doende leunen (1 ev m; aor)

Matt.	8:20	de Zoon des mensen heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen. letterlijk: de Zoon des mensen heeft geen plaats waar **Hij** het hoofd **neerlegt**.	.1
Luc.	9:12	En de dag begon **te dalen**: en de twaalven kwamen bij Hem	.2
	9:58	de Zoon des mensen heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen. letterlijk: de Zoon des mensen heeft geen plaats waar **Hij** het hoofd **neerlegt**.	.1
	24:5	**toen** zij zeer verschrikt werden en haar aangezicht ter aarde **neigden**,	.3
	24:29	Blijf bij ons, want het is tegen de avond en de dag **is** reeds **gedaald**.	.5
Joh.	19:30	zeide Hij: Het is volbracht! En Hij **boog** het hoofd **en** gaf de geest.	.6
Hebr.	11:34	**zij** zijn ... sterk geworden en **hebben** vijandige legers **doen afdeinzen**.	.4

2524 κλισία klisia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *klisia* betekent (1) 'hut, barak', (2) 'leunstoel, aanligbed', en (3) 'groep dinergasten, eetgroep'.

Eigenlijk is het de plaats waar men zich neerlegt, een hut of barak, of het meubel waarop men

zich neerzet, een leunstoel of een aanligbed aan tafel. In het NT komt het alleen in de overdrachtelijke derde betekenis voor, als groep mensen die samen de maaltijd gebruiken (Luc.9:14).
Het is afgeleid van *2523 klinō* 'doen leunen; neigen; neerleggen, doen rusten'.

.1	κλισίας	klisias	eetgroep (2 ev – 4 mv)

Luc. 9:14 Laat hen gaan zitten in **groepen** van ongeveer vijftig.

2525 κλοπή klopē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *klopē* betekent '(het) stelen, diefstal'.
Vergeleken met *2507 klemma* '(het) gestolene; diefstal, dieverij' is dit woord algemener en abstracter. Het geeft de handeling van het stelen aan, en in het meervoud verschillende gevallen van stelen, van diefstal (bv. Marc.7:22).
Het is een afleiding van *2510 kleptō* 'stelen'.

.1	κλοπαί	klopai	diefstallen (1)

Matt. 15:19 Want uit het hart komen boze overleggingen, ..., hoererij, **diefstal**,
Marc. 7:21 van binnenuit ... komen de kwade overleggingen, hoererij, (22) **diefstal**, ˙˙
7:22 SV **Dieverijen**, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, °°

2526 κλύδων kludōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kludōn* betekent 'golfslag, golf'.
Het wordt doorgaans in het enkelvoud gebruikt (bv. Jac.1:6), dat ook samenvattend voor de golven als totaal kan staan (Luc.8:24).
Het is afgeleid van het werkwoord *kluzō* 'golven', dat niet in het NT voorkomt. Vergelijk ook *2631 kuma* 'golf'.

.1	κλύδωνι	kludōni	golf(slag) (3)

Luc. 8:24 Hij, wakker geworden, bestrafte de wind en de wilde wateren.
letterlijk: ... bestrafte de wind en de **golfslag** van het water.
Jac. 1:6 want wie twijfelt, gelijkt op een **golf** der zee,

2527 κλυδωνίζομαι kludōnizomai

Het werkwoord *kludōnizomai* betekent '(op en neer) golven'.
Afgeleid van *2526 kludōn* 'golf(slag)' wordt het in het NT alleen overdrachtelijk gebruikt van mensen die door valse leer onstandvastig zijn (Ef.4:14).

.1	κλυδωνιζόμενοι	kludōnizomenoi	op en neer golvend (1 mv m; med)

Ef. 4:14 Dan zijn wij niet meer onmondig, op en neder, heen en weder geslingerd
letterlijk: ... onmondig, **als op golven bewogen** en rondgesleurd

2528	**κνήθω**	**knēthō**

Het werkwoord *knēthō* betekent 'krabbelen, jeuken'.

Het komt in het NT alleen overdrachtelijk voor van mensen die als het ware jeuk hebben aan hun gehoor, dat wil zeggen dat zij ernaar hunkeren zich de oren te laten strelen door de woorden van valse leraars (2Tim.4:3).

.1	κνηθόμενοι	knēthomenoi	gejeukt wordend (1 mv m; med)

2Tim. 4:3 omdat hun gehoor verwend is,
letterlijk: **jeuk voelend aan** het oor,

2529	**κοδράντης**	**kodrantēs**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kodrantēs* betekent 'kwadrant, cent'.

Dit leenwoord uit het Latijn, *quadrans*, geeft letterlijk aan een 'kwart', en wel speciaal van de 'as of stuiver' (zie *715 assarion*), die op zijn beurt het zestiende deel is van een 'denarius' (zie *1081 dēnarion*) of 'drachme' (zie *1264 drachmē*). De kwadrant zelf is blijkens Marc.12:42 nog te verdelen in twee lepta (zie *2685 lepton*).

.1	κοδράντης	kodrantēs	cent (1)
.2	κοδράντην	kodrantēn	cent (4)

Matt. 5:26 voordat gij de laatste **penning** hebt betaald. .2
Marc. 12:42 die er twee koperstukjes in wierp, dat is een **duit**. .1

2530	**κοιλία**	**koilia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *koilia* betekent (1) '(buik)holte, buik', en (2) '(moeder)schoot'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *koilos* 'hol, gewelfd' kan het allereerst in het algemeen voor 'holte' staan. Meestal gaat het met name om de 'buikholte' of 'buik', als algemene aanduiding voor de plaats waarin het voedsel komt (bv. 1Cor.6:13; vgl. ook Openb.10:9-10), en zo ook voor de buik van het zeemonster waarin de profeet Jona geweest is (Matt.12:40). In overdrachtelijke zin kan het gebruikt worden voor het binnenste van een mens als de 'plaats van vleselijke begeerten' (bv. Rom.16:18), en als 'vat' voor het ontvangen van geestelijke zegeningen (Joh.7:38).

In meer specifieke zin betekent het 'moederschoot', waar zich het ongeboren kind bevindt (bv. Luc.1:41) en waaruit het geboren wordt (Matt.19:12). De spreekwijze 'van de moederschoot af', die meestal gebruikt wordt in de zin van 'sinds de geboorte' (bv. Hand.3:2), houdt eigenlijk in 'van vóór de geboorte', zoals blijkt in het geval van Johannes de Doper, die 'reeds vanaf de schoot van zijn moeder' met de Heilige Geest vervuld was (Luc.1:15), en daardoor vóór zijn ge-

boorte 'van vreugde opsprong' toen zijn moeder Elisabet de groet van Maria hoorde, die toen net de Here Jezus in haar schoot ontvangen had (Luc.1:41-44).

Vergelijk ook *2551 kolpos* 'boezem, schoot' en *2908 mētra* 'baarmoeder, moederschoot'.

.1	κοιλία	koilia	buik (1)
.2	κοιλίαν	koilian	buik (4)
.3	κοιλίας	koilias	buik (2 ev – 4 mv)
.4	κοιλίᾳ	koiliāi	buik (3)
.5	κοιλίαι	koiliai	buiken (1)

Matt.	12:40	gelijk Jona drie dagen en drie nachten in de **buik** van het zeemonster was,	.4
	15:17	Begrijpt gij niet, dat al wat de mond binnengaat, in de **buik** komt ...?	.2
	19:12	Er zijn immers gesnedenen, die zo uit de moeder**schoot** geboren zijn,	.3
Marc.	7:19	omdat het niet in zijn hart komt, maar in de **buik**,	.2
Luc.	1:15	reeds van de **schoot** zijner moeder aan,	.3
	1:41	geschiedde het, dat het kind opsprong in haar **schoot**,	.4
	1:42	Gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw **schoot**.	.3
	1:44	sprong het kind van vreugde op in mijn **schoot**.	.4
	2:21	eer Hij in de moeder**schoot** was ontvangen.	.4
	11:27	Zalig de **schoot**, die U heeft gedragen, en de borsten, die Gij hebt gezogen.	.1
	15:16	hij begeerde zijn **buik** te vullen met de schillen, die de varkens aten,	.2°
	23:29	Zalig de onvruchtbaren, en de **schoot**, die niet heeft gebaard,	.5
Joh.	3:4	Kan hij dan voor de tweede maal in de moeder**schoot** ingaan ...?	.2
	7:38	stromen van levend water zullen uit zijn **binnenste** vloeien.	.3
Hand.	3:2	een man, die verlamd was van de **schoot** zijner moeder aan,	.3
	14:8	er woonde te Lystra een man, ..., verlamd van de **schoot** zijner moeder aan,	.3
Rom.	16:18	zulke lieden dienen niet onze Here Christus, maar hun eigen **buik**,	.4
1Cor.	6:13	Het voedsel is voor de **maag**	.4
		en de **maag** voor het voedsel,	.1
Gal.	1:15	die mij van de **schoot** mijner moeder aan afgezonderd ... heeft,	.3
Fil.	3:19	Hun einde is het verderf, hun God is de **buik**,	.1
Openb.	10:9	hij zeide tot mij: Neem het en eet het op, en het zal uw **buik** bitter maken,	.2
	10:10	maar toen ik het gegeten had, werd mijn **buik** bitter.	.1

2531 κοιμάομαι koimaomai

Het werkwoord *koimaomai* betekent 'zich te slapen leggen, inslapen, slapen'.

Het is verwant aan *2453 keimai* 'liggen' en geeft in de eerste plaats aan 'gaan liggen om te slapen' (bv. Joh.11:12; vgl. vs.11). Daarnaast kan het ook de toestand van het slapen aangeven, het tegengestelde van 'waken' (bv. Matt.28:13), onder meer 'van droefheid' (Luc.22:45).

In het NT wordt het meestal met betrekking tot de doodsslaap in verzachtende zin gebruikt voor het verlaten van het leven, 'ontslapen' (bv. Hand.7:60; 1Cor.11:30). Daarbij staat het tegenover 'doen opstaan (uit de doden)' (zie *412 an-istēmi*), zoals in Hand.13:34-36, of 'opwekken' (zie *1304 egeirō*), zoals in Matt.27:52. Deze tegenstelling speelt vooral in 1Cor.15 een belangrijke rol, waar het gaat over hen 'die in Christus ontslapen zijn' (vs.18), en zelfs meegedeeld wordt dat 'wij niet allen zullen ontslapen' (vs.51; vgl. 1Thess.4:13-17).

Zie ook *2233 kat-heudō* 'slapen'.

.1	κοιμώμενος	koimōmenos	slapend (1 ev m; med)
.2	κοιμωμένους	koimōmenous	slapend (4 mv m; med)
.3	κοιμῶνται	koimōntai	zij slapen (med)
.4	κοιμωμένων	koimōmenōn	slapend (2 mv m/v/o; med)
.5	κοιμηθησόμεθα	koimēthēsometha	wij zullen slapen (pass)
.6	ἐκοιμήθη	ekoimēthē	hij is ingeslapen (aor pass)
.7	ἐκοιμήθησαν	ekoimēthēsan	zij zijn ingeslapen (aor pass)
.8	κοιμηθῇ	koimēthēi	(dat) hij slaapt (aor pass)
.9	κοιμηθέντες	koimēthentes	slapen (1 mv m; aor pass)
.10	κοιμηθέντας	koimēthentas	slapen (4 mv m; aor pass)
.11	κεκοίμηται	kekoimētai	hij is ingeslapen (med)
.12	κεκοιμημένων	kekoimēmenōn	slapen (2 mv m/v/o; med)

Matt.	27:52	en vele lichamen der **ontslapen** heiligen werden opgewekt.	.12
	28:13	Zegt, zijn discipelen ... hebben Hem gestolen, **terwijl** wij **sliepen**.	.4
Luc.	22:45	en Hij vond hen **slapende** van droefheid.	.2
Joh.	11:11	en daarna zeide Hij tot hen: Lazarus, onze vriend, **is ingeslapen**,	.11
	11:12	Here, als **hij slaapt**, zal hij herstellen.	.11
Hand.	7:60	Here, reken hun deze zonde niet toe! En met deze woorden **ontsliep hij**.	.6
	12:6	lag Petrus die nacht te slapen tussen twee soldaten,	.1
		letterlijk: was Petrus die nacht **slapende** tussen twee soldaten,	
	13:36	Want David **is** ... **ontslapen** en bij zijn vaderen bijgezet,	.6
1Cor.	7:39	maar indien haar man **is ontslapen**, is zij vrij om te trouwen,	.8
	11:30	Daarom zijn er onder u velen ... ziekelijk en **er ontslapen** niet weinigen.	.3
	15:6	doch sommigen **zijn ontslapen**.	.7
	15:18	Dan zijn ook zij, **die** in Christus **ontslapen zijn**, verloren.	.9
	15:20	Christus is opgewekt uit de doden als eersteling van hen, **die ontslapen zijn**.	.12
	15:51	Zie, ik deel u een geheimenis mede. Allen **zullen wij** niet **ontslapen**,	.5
1Thess.	4:13	SV broeders, ik wil niet, dat gij onwetende zijt van hen, **die ontslapen zijn**,	.12°°
		wij willen u niet onkundig laten, broeders, wat betreft hen, **die ontslapen**,	.4˙˙
	4:14	zal God ook zo hen, **die ontslapen zijn**, door Jezus wederbrengen met Hem.	.10
	4:15	wij, levenden, ..., zullen in geen geval de **ontslapenen** voorgaan,	.10
2Petr.	3:4	Want sedert de vaderen **ontslapen zijn**, blijft alles zo,	.7

2532 κοίμησις koimēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *koimēsis* betekent '(het) gaan slapen, (het) slapen'.

Afgeleid van *2531 koimaomai* 'zich te slapen leggen, inslapen, slapen' gaat het om het 'zich te slapen leggen' of het 'slapen'. Met de uitdrukking in Joh.11:13 'het slapen van de slaap' wordt bedoeld de gewone slaap in tegenstelling tot de slaap van de dood.

.1	κοιμήσεως	koimēseōs	(het) slapen (2)

Joh.	11:13	zij echter meenden, dat Hij het van de **rust** van de slaap bedoelde.

2533	κοινός	koinos

Het bijvoeglijk naamwoord *koinos* betekent (1) 'gemeenschappelijk' en (2) 'gewoon, profaan, onheilig, onrein'.

In de eerste plaats gaat het om 'gemeenschappelijk' in de zin van iets dat men samen bezit, waarbij sprake is van een wederzijds belang. Zo had de eerste gemeente in Jeruzalem 'alles gemeenschappelijk', doordat haar leden hun bezittingen met elkaar deelden (Hand.2:44; 4:32). Daarnaast houdt het in 'samen aan iets deelhebbend', zoals in de uitdrukkingen 'gemeenschappelijk geloof' (Tit.1:4) en 'ons gemeenschappelijk heil' (Jud.3).

Gezegd van iemand of iets dat met iedereen en alles in aanraking komt en in die zin 'gemeenschappelijk' is krijgt het de betekenis 'gewoon', dus 'niets bijzonders', en vandaar in ongunstige zin 'profaan, onheilig, onrein', als het tegengestelde van 'heilig' (zie *29 hagios*), zoals in Hebr.10:29 met betrekking tot het bloed van het verbond, of als het tegengestelde van 'rein' volgens de wet van Mozes (zie *2228 katharos*), zoals in Marc.7:2,5 over het eten 'met onreine handen' (vgl. ook Rom.14:14). Zo lezen we in Openb.21:27 dat in het nieuwe Jeruzalem niets zal binnenkomen dat 'profaan' of 'onheilig' is.

.1	κοινήν	koinēn	gemeenschappelijk (4 ev v)
.2	κοινῆς	koinēs	gemeenschappelijk (2 ev v)
.3	κοιναῖς	koinais	gemeenschappelijk (3 mv v)
.4	κοινόν	koinon	gemeenschappelijk (4 ev m – 1/4 ev o)
.5	κοινά	koina	gemeenschappelijk (1/4 mv o)

Marc.	7:2	dat sommige van zijn discipelen met **onreine** ... handen hun brood aten –	.3
	7:5	maar eten zij met **onreine** handen hun brood?	.3''
Hand.	2:44	En allen, die ... bijeenvergaderd waren, hadden alles **gemeenschappelijk**;	.5
	4:32	doch zij hadden alles **gemeenschappelijk**.	.5
	10:14	want ik heb nog nooit iets gegeten, dat **onheilig** of onrein was.	.4
	10:28	mij heeft God doen zien, dat ik niemand **onheilig** of onrein mag noemen.	.4
	11:8	nog nooit is iets, dat **onheilig** of onrein was, in mijn mond gekomen.	.4
Rom.	14:14	Ik ... ben overtuigd in de Here Jezus, dat niets uit zichzelf **onrein** is;	.4
		alleen voor hem, die iets **onrein** acht,	.4
		is het **onrein**.	.4
Tit.	1:4	(3) aan Titus, mijn waar kind krachtens (ons) **gemeenschappelijk** geloof:	.1
Hebr.	10:29	die ... het bloed des verbonds ... **onrein** geacht ... heeft?	.4
Jud.	3	daar ik mij ... beijver u te schrijven over ons **gemeenschappelijk** heil,	.2
Openb.	21:27	En in haar zal niets **onreins** binnenkomen,	.4''

2534	κοινόω	koinoō

Het werkwoord *koinoō* betekent (1) 'gemeenschappelijk maken', en (2) 'gewoon maken, profaan maken, ontheiligen, verontreinigen'.

Afgeleid van *2533 koinos* 'gemeenschappelijk; gewoon, profaan, onheilig, onrein' komt het in het NT alleen in de tweede, ongunstige betekenis voor. Zo wordt het ten eerste gebruikt voor het ontheiligen of ontwijden van iets dat heilig is, bijvoorbeeld (de voorhof van) de tempel door

daar een niet-jood binnen te brengen (Hand.21:28). Daar nauw mee samenhangend houdt het in '(ceremonieel) verontreinigen' volgens de wet van Mozes, zoals in Marc.7:15a. Deze zin heeft het ook in de woorden die Petrus uit de hemel hoort: 'wat God rein gemaakt heeft, moet u niet onheilig (of: onrein) maken', d.w.z. 'datgene waarvan God betuigd heeft dat het (voortaan) rein is, mag u niet als iets onheiligs of onreins behandelen' (bv. Hand.10:15). Daarnaast geeft het ook aan 'verontreinigen' in ethische en geestelijke zin. Zo zegt de Here Jezus dat een mens zich niet verontreinigt door te eten met ongewassen handen (Marc.7:2,15), maar dat de zonde die uit het binnenste van de mens voortkomt hem verontreinigt (Marc.7:22-23).

Vergelijk voor de betekenis *861 bebēloō* 'ontheiligen, ontwijden', *2911 miainō* 'verven; besmeuren; bezoedelen, verontreinigen', en *2949 mōlunō* 'besmeuren, bevlekken, besmetten'. Het tegendeel is *38 hagnizō* '(cultisch) reinigen'.

.1	κοινοῖ	koinoi	hij ontheiligt – (dat) hij ontheiligt – jij wordt ontheiligd (med) – (dat) jij ontheiligd wordt (med)
.2	κοίνου	koinou	ontheilig!
.3	κοινοῦν	koinoun	ontheiligend (1/4 ev o)
.4	κοινοῦντα	koinounta	ontheiligend (4 ev m – 1/4 mv o)
.5	κοινῶσαι	koinōsai	ontheiligen (aor)
.6	κεκοίνωκεν	kekoinōken	hij heeft ontheiligd
.7	κεκοινωμένους	kekoinōmenous	ontheiligd (4 mv m; med)

Matt.	15:11	Niet wat de mond binnengaat, **maakt** de mens **onrein**,	.1
		maar wat de mond uitkomt, dat **maakt** de mens **onrein**.	.1
	15:18	Maar wat de mond uitgaat, komt uit het hart, en dat **maakt** de mens **onrein**.	.1
	15:20	Dat zijn de dingen, **die** een mens **onrein maken**,	.4
		maar het eten met ongewassen handen **maakt** een mens niet **onrein**.	.1
Marc.	7:15	Niets, dat van buiten de mens in hem komt, kan hem **onrein maken**,	.5
		maar hetgeen uit de mens ... komt, dat is het, **wat** hem **onrein maakt**.	.4
	7:18	Begrijpt gij niet, dat al wat ... in de mens komt, hem niet **onrein** kan **maken**,	.5
	7:20	Hetgeen uit de mens naar buiten komt, dat **maakt** de mens **onrein**.	.1
	7:23	Al die slechte dingen komen ... naar buiten en **maken** de mens **onrein**.	.1
Hand.	10:15	Wat God rein verklaard heeft, **moogt gij** niet **voor onheilig houden**.	.2
	11:9	Wat God rein verklaard heeft, **moogt gij** niet **voor onheilig houden**.	.2
	21:28	**heeft hij** ... Grieken in de tempel gebracht en deze heilige plaats **ontwijd**!	.6
Hebr.	9:13	als (reeds) het bloed van bokken ... hen, **die verontreinigd zijn**, heiligt,	.7
Openb.	21:27	SV En in haar zal niet inkomen iets, **dat verontreinigt**,	.3°°

2535 κοινωνέω koinōneō

Het werkwoord *koinōneō* betekent (1) 'deelgenoot zijn, gemeenschap hebben aan, deel hebben aan', en (2) 'met iemand delen in'.

Afgeleid van *2538 koinōnos* 'gemeenschappelijk, gemeenschap hebbend (aan); deelhebber (aan), deelgenoot' houdt het allereerst in 'gemeenschap of deel hebben aan iets', zoals '(het menselijk) vlees en bloed', waaraan ook Christus heeft deel gekregen (Hebr.2:14), de zonden van anderen, waaraan men niet moet meedoen (bv. 1Tim.5:22), geestelijke goederen (Rom. 15:27), het lijden van Christus (1Petr.4:13).

Ten tweede geeft het aan 'deelgenoot van iemand zijn in iets', 'met iemand in iets delen'. Zo worden zij die onderwijs ontvangen opgeroepen in alle goede dingen te delen met hem die het onderwijs geeft (Gal.6:6), terwijl Paulus aan de Filippenzen schrijft dat geen enkele gemeente met hem gedeeld heeft 'in rekening van uitgave en ontvangst' (Fil.4:15). In het verlengde hiervan kan 'met iemand delen' ook neerkomen op 'meedelen, bijdragen of voorzien in', zoals in het geval van gelovigen die uit zorg voor elkaar 'voorzien in' elkaars noden (Rom.12:13).

Vergelijk voor de betekenis *2870 met-echō* 'deel hebben (aan)'.

.1	κοινωνεῖ	koinōnei	hij heeft gemeenschap aan
.2	κοινωνεῖτε	koinōneite	jullie hebben gemeenschap aan – hebt gemeenschap aan!
.3	κοινώνει	koinōnei	heb gemeenschap aan!
.4	κοινωνείτω	koinōneitō	hij moet gemeenschap hebben aan!
.5	κοινωνοῦντες	koinōnountes	gemeenschap hebbend aan (1 mv m)
.6	ἐκοινώνησεν	ekoinōnēsen	hij heeft gemeenschap gehad aan (aor)
.7	ἐκοινώνησαν	ekoinōnēsan	zij hebben gemeenschap gehad aan (aor)
.8	κεκοινώνηκεν	kekoinōnēken	hij heeft gemeenschap gehad aan

Rom.	12:13	**bijdragend in** de noden der heiligen, legt u toe op de gastvrijheid.	.5
	15:27	indien de heidenen **aan** hun geestelijke goederen **deel hebben gekregen**,	.7
Gal.	6:6	En hij ... **dele** van alle goed **mede aan** wie dat onderricht geeft.	.4
Fil.	4:15	heeft geen enkele gemeente met mij in rekening ... gestaan letterlijk: **heeft** geen enkele gemeente **in gemeenschap met** mij **gestaan**	.6
1Tim.	5:22	**heb** ook geen **deel aan** de zonden van anderen, houd u rein.	.3
Hebr.	2:14	Daar nu de kinderen **aan** bloed en vlees **deel hebben**,	.8
1Petr.	4:13	verblijdt u naarmate **gij deel hebt aan** het lijden van Christus,	.2
2Joh.	11	Want wie hem welkom heet, **heeft deel aan** zijn boze werken.	.1

2536 κοινωνία koinōnia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *koinōnia* betekent (1) '(het) gemeenschap hebben (aan), (het) deel hebben (aan), gemeenschap', en (2) '(daad of blijk van) gemeenschap, mededeelzaamheid'.

Afgeleid van *2535 koinōneō* 'deelgenoot zijn, gemeenschap hebben aan, deel hebben aan; met iemand delen in' gaat het allereerst om het feit dat er (al of niet) gemeenschap bestaat tussen twee zaken, zoals het licht en de duisternis (2Cor.6:14), of dat iemand deel heeft aan iets, bijvoorbeeld aan een dienstbetoon (2Cor.8:4). Dit kan ook een geestelijke gemeenschap zijn zoals in 1Cor.10:16, waar Paulus duidelijk maakt dat (het drinken van) de beker en (het eten van) het brood van het Avondmaal een gemeenschap is met het bloed en het lichaam van Christus. In het verlengde daarvan kan het ook gaan om gemeenschap met een persoon, zoals met God de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus (1Joh.1:3). Vervolgens geeft het aan de uit zo'n gemeenschap ontstane gemeenschappelijke band, van mensen onderling – waarvan in Gal.2:9 de rechterhand het teken is – en in het bijzonder 'de gemeenschap van de Heilige Geest', d.w.z. die door de Heilige Geest tot stand gebracht wordt (bv. 2Cor.13:13). In het laatste geval wordt ook kortweg gesproken van 'de gemeenschap' (Hand.2:42), welke bestaat in een gemeenschap met God, die de gelovigen samen met elkaar hebben (1Joh.1:7).

Ten tweede kan het ook inhouden '(daad of blijk van) gemeenschap', zoals in Rom.15:26, waar het gaat om een daad van medeleven in de vorm van een collecte ten behoeve van de ar-

men. Zo wordt het in Hebr.13:16 in één adem genoemd met weldadigheid, en kan het vertaald worden met 'mededeelzaamheid' (vgl. 2Cor.9:13).

Vergelijk *2874 metochē* 'deelgenootschap', en voor de tweede betekenis *1498 eleēmosunē* 'barmhartigheid; barmhartige daad' en *2710 logia* 'inzameling, collecte'.

.1	κοινωνία	koinōnia	gemeenschap (1)
.2	κοινωνίαν	koinōnian	gemeenschap (4)
.3	κοινωνίας	koinōnias	gemeenschap (2 ev – 4 mv)
.4	κοινωνίᾳ	koinōniāi	gemeenschap (3)

Hand.	2:42	zij bleven volharden bij het onderwijs der apostelen en de **gemeenschap**,	.4
Rom.	15:26	Want Macedonië en Achaje hebben goedgevonden een **handreiking** te doen	.2
1Cor.	1:9	door wie gij zijt geroepen tot **gemeenschap** met zijn Zoon Jezus Christus,	.2
	10:16	Is niet de beker ... een **gemeenschap** met het bloed van Christus?	.1
		Is niet het brood ... een **gemeenschap** met het lichaam van Christus?	.1
2Cor.	6:14	of welke **gemeenschap** heeft het licht met de duisternis?	.1
	8:4	zij vroegen ... de gunst, deel te mogen nemen aan het dienstbetoon	.2
		letterlijk: zij vroegen de gunst en de **gemeenschap** met het dienstbetoon	
	9:13	en om uw onbekrompen **delen** met hen en met allen,	.3
	13:13	en de **gemeenschap** des Heiligen Geestes zij met u allen.	.1
Gal.	2:9	reikten Jakobus, Kefas en Johannes ... mij en Barnabas de broederhand:	.3
		letterlijk: reikten ... de rechterhand van **gemeenschap**:	
Ef.	3:9	SV dat zij mogen verstaan, welke de **gemeenschap** der verborgenheid is,	.1 °°
Fil.	1:5	wegens uw **deelhebben** aan de prediking van het evangelie,	.4
	2:1	indien er enige **gemeenschap** is des geestes,	.1
	3:10	(Dit alles) om Hem te kennen ... en de **gemeenschap** aan zijn lijden,	.2
Filem.	6	(biddende), dat uw **gemeenschap** in het geloof zich werkzaam tone	.1
Hebr.	13:16	En vergeet de weldadigheid en de **mededeelzaamheid** niet,	.3
1Joh.	1:3	opdat ook gij met ons **gemeenschap** zoudt hebben.	.2
		En ónze **gemeenschap** is met de Vader en met zijn Zoon Jezus Christus.	.1
	1:6	Indien wij zeggen, dat wij **gemeenschap** met Hem hebben	.2
	1:7	indien wij in het licht wandelen, ..., hebben wij **gemeenschap** met elkander;	.2

2537 κοινωνικός koinōnikos

Het bijvoeglijk naamwoord *koinōnikos* betekent (1) 'op de gemeenschap betrekking hebbend, gemeenschappelijk, sociaal', en (2) 'mededeelzaam'.

Van dit woord, dat is afgeleid van *2536 koinōnia* 'gemeenschap; (daad of blijk van) gemeenschap, mededeelzaamheid' komt in het NT alleen de tweede betekenis voor. Het gaat daarbij om iemand die niet alleen blijk geeft van gemeenschapszin, sociaal is, maar daar ook concreet gevolg aan geeft door anderen te laten delen in datgene wat van hem is (1Tim.6:18).

.1	κοινωνικούς	koinōnikous	mededeelzaam (4 mv m)

1Tim.	6:18	om wel te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig en **mededeelzaam**,

2538	**κοινωνός**	**koinōnos**

Het bijvoeglijk naamwoord (mnl.) *koinōnos* betekent 'gemeenschappelijk, gemeenschap hebbend (aan)', en zelfstandig: 'deelhebber (aan), deelgenoot, compagnon'.

Het is afgeleid van *2533 koinos* 'gemeenschappelijk; gewoon, profaan, onheilig, onrein', en komt in het NT alleen zelfstandig gebruikt voor. Het wordt in de eerste plaats gebruikt voor iemand die gemeenschap aan iets heeft, eraan deelheeft, waarbij de zaak waaraan men deelheeft in de tweede naamval genoemd wordt (bv. 2Cor.1:7) of wordt aangegeven door het voorzetsel *1548 en* 'in' met een derde naamval (bv. Openb.1:9). Zij die de offers eten zijn 'deelhebbers van – d.w.z. aan – het altaar' (1Cor.10:18). Petrus noemt zichzelf een 'deelgenoot van de heerlijkheid', die geopenbaard zal worden (1Petr.5:1), en zo wordt door hem van de gelovigen gezegd dat zij 'deelhebbers aan de goddelijke natuur' zijn (2Petr.1:4). Daartegenover zijn zij die aan afgoden offeren 'deelhebbers aan boze geesten', d.w.z. mensen die gemeenschap hebben met, in de ban zijn van demonen (1Cor.10:20). In de context van Matt.23:30, waar het gaat over 'deelhebbers aan het bloed van de profeten', wordt het ook wel vertaald met 'medeplichtige'.

Vervolgens houdt het in iemand die samen met een ander een bepaalde activiteit gemeenschappelijk heeft, een 'compagnon' of 'partner', zoals de zonen van Zebedeüs, die 'compagnons' zijn van Simon Petrus in het vissersbedrijf (Luc.5:10). In eenzelfde zin noemt Paulus Titus zijn 'metgezel' en medewerker (2Cor.8:23).

Vergelijk voor de betekenis *2875 metochos* 'deelhebbend (aan), deelachtig; deelgenoot, metgezel'.

.1	κοινωνός	koinōnos	gemeenschap hebbend (aan) (1)
.2	κοινωνόν	koinōnon	gemeenschap hebbend (aan) (4)
.3	κοινωνοί	koinōnoi	gemeenschap hebbenden (aan) (1)
.4	κοινωνούς	koinōnous	gemeenschap hebbenden (aan) (4)

Matt.	23:30	zouden wij met hen geen gemene zaak gemaakt hebben letterlijk: zouden wij niet hun **deelgenoten** zijn	.3°*
Luc.	5:10	Jakobus en Johannes, ..., die **metgezellen** van Simon waren.	.3
1Cor.	10:18	hebben niet zij, die de offers eten, gemeenschap met het altaar? letterlijk: zijn zij niet ... **deelhebbers** aan het altaar?	.3
	10:20	en ik wil niet, dat gij **in gemeenschap** komt **met** de boze geesten.	.4
2Cor.	1:7	dat gij evenzeer aan de vertroosting deel hebt als aan het lijden. letterlijk: dat gij evenzeer **deelhebbers** zijt aan de vertroosting ...	.3
	8:23	wat Titus betreft, hij is mijn **medestander** en mijn medewerker bij u,	.1
Filem.	17	Indien gij u dus met mij verbonden weet, neem hem dan op, letterlijk: Indien gij mij dus houdt voor een **metgezel**, ...	.2
Hebr.	10:33	hetzij zelf een schouwspel ..., hetzij **deelnemende** aan het lot van hen,	.3
1Petr.	5:1	die ook een **deelgenoot** ben van de heerlijkheid,	.1
2Petr.	1:4	opdat gij daardoor deel zoudt hebben aan de goddelijke natuur, letterlijk: opdat gij ... **deelgenoten** zoudt zijn van de goddelijke natuur,	.3
Openb.	1:9	Ik, Johannes, uw broeder en **deelgenoot** in de verdrukking	.1**

2539	κοίτη	koitē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *koitē* betekent (1) '(het) gaan liggen of slapen', (2) 'rustplaats, bed', en (3) 'huwelijksbed'.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT. Bij de tweede gaat het om de plaats van het liggen of slapen, het bed (Luc.11:7). In het bijzonder wordt het woord gebruikt voor het 'huwelijksbed' (Hebr.13:4), en vandaar in het algemeen voor zaken die met het huwelijk verbonden zijn, zoals in de uitdrukking in Rom.9:10, die woordelijk betekent 'uit één (man) (huwelijks)bed hebbende', d.w.z. hetzij 'met één man huwelijksgemeenschap hebbende' of 'van één man zwanger', en de woorden in Rom.13:13, letterlijk 'niet in bedden', wat in het tekstverband wil zeggen 'niet in ontuchtige gemeenschap'.

Het is afgeleid van *2453 keimai* 'liggen'. Vergelijk ook *2531 koimaomai* 'zich te slapen leggen, inslapen, slapen', en zie ook *2521 klinē* 'bed'.

.1	κοίτη	koitē	bed (1)
.2	κοίτην	koitēn	bed (4)
.3	κοίταις	koitais	bedden (3)

Luc.	11:7	de deur is reeds gesloten en mijn kinderen en ik zijn naar **bed**;	.2
Rom.	9:10	daar is ook Rebekka, bevrucht van één man,	.2
		letterlijk: ... Rebekka, die **huwelijksgemeenschap** had met één man,	
	13:13	niet in **wellust** en losbandigheid, niet in twist en nijd!	.3
Hebr.	13:4	Het huwelijk zij in ere bij allen en het **bed** onbezoedeld.	.1

2540	κοιτών	koitōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *koitōn* betekent 'slaapkamer'.

Het is verwant aan *2539 koitē* 'rustplaats, bed', en komt in het NT alleen voor in Hand.12:20, waar staat: 'Blastus, de (opzichter of verantwoordelijke) over de slaapkamer van de koning', d.w.z. de kamerheer van de koning.

.1	κοιτῶνος	koitōnos	slaapkamer (2)

Hand.	12:20	zij ... wisten Blastus, de kamerheer van de koning, voor zich te winnen
		letterlijk: ... de (opzichter) over de **slaapkamer** van de koning ...

2541	κόκκινος	kokkinos

Het bijvoeglijk naamwoord *kokkinos* betekent (1) 'scharlaken(rood)', en (2) 'scharlakenrode stof'.

Het is allereerst de benaming voor de kleur van de verfstof die gewonnen wordt uit de scharlaken- of kermesbes (*2542 kokkos*). Deze felrode kleurstof was een van de vier belangrijkste kleuren in de tabernakel (bv. Ex.26:1; voor de andere kleuren zie *930 bussinos* 'van wit linnen', *4534 huakinthinos* 'blauwpurperen' (of 'hemelsblauw'?), en *3672 porphureos* 'roodpurperen'). Verder was het de kleur van het koord dat om het bundeltje hysop gebonden was waarmee bloed

tot reiniging gesprengd werd (Hebr.9:19). Ook kostbare kleding was vaak met deze verfstof gekleurd, evenals de Romeinse officiersmantel (Matt.27:28).

Ten tweede kan het woord zelfstandig gebruikt staan voor kledingstof die in deze verfstof gedrenkt is (bv. Openb.17:4).

.1	κοκκίνην	kokkinēn	scharlakenrood (4 ev v)
.2	κόκκινον	kokkinon	scharlakenrood (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	κοκκίνου	kokkinou	scharlakenrood (2 ev m/o)
.4	κοκκίνῳ	kokkinōi	scharlakenrood (3 ev m/o)

Matt.	27:28	zij trokken Hem zijn klederen uit en deden Hem een **scharlaken** mantel om;	.1
Hebr.	9:19	nam hij het bloed ... met water, **scharlaken** wol en hysop	.3
Openb.	17:3	En ik zag een vrouw zitten op een **scharlakenrood** beest,	.2
	17:4	En de vrouw was gehuld in purper en **scharlaken** en rijk versierd	.4/.2
	18:12	lading van goud, zilver, ..., van fijn linnen, purper, zijde en **scharlaken**;	.3
	18:16	die grote stad, die gehuld was in fijn linnen, purper en **scharlaken**,	.2

2542 κόκκος kokkos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kokkos* betekent (1) 'pit, zaadje, (zaad)korrel', en (2) 'bes', speciaal 'scharlaken- of kermesbes'.

Het wordt in het NT gebruikt voor een zaadje van de mosterdplant (bv. Luc.17:6), en van een graankorrel (bv. Joh.12:24).

De tweede betekenis, in het NT alleen vertegenwoordigd door het bijvoeglijk naamwoord *2541 kokkinos* 'scharlakenrood', betreft een besachtige verdikking op de bladeren van de scharlaken- of kermeseik (*quercus coccifera*), die ontstaat doordat de vrouwelijke scharlaken- of kermesschildluis (*lecanium ilicis*) daarop haar eieren legt. Uit deze (schijn)bes wordt de scharlakenrode kleurstof – verwant met karmijn – vervaardigd.

.1	κόκκος	kokkos	(zaad)korrel (1)
.2	κόκκον	kokkon	(zaad)korrel (4)
.3	κόκκῳ	kokkōi	(zaad)korrel (3)

Matt.	13:31	Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mosterd**zaadje**,	.3
	17:20	indien gij een geloof hebt als een mosterd**zaad**,	.2
Marc.	4:31	Het is als een mosterd**zaadje**, dat ... het kleinste is van alle zaden	.3/.2
Luc.	13:19	Het is gelijk aan een mosterd**zaadje**, dat iemand nam	.3
	17:6	De Here zeide: Indien gij een geloof hadt als een mosterd**zaad**,	.2
Joh.	12:24	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, indien de graan**korrel** niet in de aarde valt	.1
1Cor.	15:37	zaait gij niet het toekomstige lichaam, maar slechts een **korrel**,	.2

2543 κολάζω kolazō

Het werkwoord *kolazō* betekent (1) 'knotten, snoeien', en (2) 'beteugelen, tuchtigen, straffen'.

Afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *kolos* 'geknot' (vgl. *2504 klaō* 'breken', waarmee het verwant is, en *2550 koloboō* 'verminken; verkorten'), wordt het allereerst – maar niet in het

NT – toegepast op bomen en struiken. De tweede betekenis is eigenlijk een overdrachtelijk gebruik daarvan (bv. Hand.4:21).

Vergelijk voor de betekenis *1400 ek-dikeō* 'recht verschaffen; bestraffen', *2005 zēmioō* 'schaden; straffen', *2781 mastizō* 'geselen, met een zweep slaan', *3291 paideuō* 'opvoeden; tuchtigen, kastijden', en *4458 timōreō* 'vergelden; straffen'.

.1	κολάσωνται	kolasōntai	(dat) zij straffen (aor med)
.2	κολαζομένους	kolazomenous	gestraft wordend (4 mv m)

Hand. 4:21 daar zij geen vorm konden vinden om hen te straffen .1
letterlijk: daar zij geen vorm konden vinden, hoe **zij** hen **straffen**
2Petr. 2:9 om hen op de dag des oordeels te straffen, .2
letterlijk: **om** op de dag des oordeels **gestraft te worden**,

2544 κολακεία kolakeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kolakeia* betekent 'vleierij'.

Het is afgeleid van het werkwoord *kolakeuō* 'vleien', dat niet in het NT voorkomt.

.1	κολακείας	kolakeias	vleierij (2 ev – 4 mv)

1Thess. 2:5 Want wij hebben ons nooit afgegeven met **vlei**taal, zoals gij weet,

2545 κόλασις kolasis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kolasis* betekent (1) '(het) knotten of snoeien', en (2) '(het) straffen, bestraffing, straf'.

Alleen de tweede betekenis is in het NT te vinden, en houdt eigenlijk de handeling van het straffen in, maar dan ook de straf zelf (bv. Matt.25:46).

Het is afgeleid van *2543 kolazō* 'knotten, snoeien; beteugelen, tuchtigen, straffen'.

.1	κόλασιν	kolasin	straf (4)

Matt. 25:46 En dezen zullen heengaan naar de eeuwige **straf**,
1Joh. 4:18 de vrees houdt verband met **straf** en wie vreest, is niet volmaakt in de liefde.

2546 κολαφίζω kolaphizō

Het werkwoord *kolaphizō* betekent 'met de vuist slaan, boksstoot geven, mishandelen'.

Het is niet op alle plaatsen even duidelijk of dit woord, dat is afgeleid van *kolaphos* 'vuistslag', letterlijk voor een lichamelijke mishandeling gebruikt wordt. Dat is in ieder geval wel zo in Matt.26:67 en Marc.14:65, waar we lezen hoe leden van de joodse Hoge Raad, het Sanhedrin, Jezus slaan, en in 1Cor.4:11, waar het in een reeks staat met andere vormen van lichamelijk lijden, die Paulus uit eigen ervaring kent.

In 1Petr.2:20 staat het parallel met 'lijden', zodat de betekenis daar in plaats van letterlijk 'geslagen worden' wellicht eerder iets is als in overdrachtelijke zin 'slagen verduren'. Het lastigst te interpreteren is het woord in 2Cor.12:7, waar behalve dit woord ook de 'doorn in het vlees' (*4041 skolops*) voor moeilijkheden zorgt.

Het is niet ondenkbaar dat het woord op het gebied van de betekenis invloed heeft ondergaan van het bijna gelijkluidende *2543 kolazō* 'knotten; tuchtigen, straffen', waarmee het meer dan eens in handschriften wordt verward. Misschien doet men er nog het beste aan het woord in 1Petr.2:20 en 2Cor.12:7 te vertalen met 'kastijden', dat zowel letterlijk als overdrachtelijk opgevat kan worden.

.1	κολαφίζῃ	kolaphizēi	(dat) hij met de vuist slaat – jij wordt met de vuist geslagen (med) – (dat) jij met de vuist geslagen wordt (med)
.2	κολαφίζειν	kolaphizein	met de vuist slaan
.3	ἐκολάφισαν	ekolaphisan	zij hebben met de vuist geslagen (aor)
.4	κολαφιζόμεθα	kolaphizometha	wij worden met de vuist geslagen (med)
.5	κολαφιζόμενοι	kolaphizomenoi	met de vuist geslagen wordend (1 mv m; med)

Matt.	26:67	Toen spuwden **zij** Hem in het aangezicht en **sloegen** Hem **met vuisten**;	.3
Marc.	14:65	En sommigen begonnen Hem te bespuwen ... en Hem **met vuisten te slaan**	.2
1Cor.	4:11	Tot op dit ogenblik **verduren wij** honger, dorst, naaktheid, **vuistslagen**	.4
2Cor.	12:7	om mij met vuisten te slaan, opdat ik mij niet te zeer zou verheffen. letterlijk: opdat **hij** mij **met vuisten slaat**, ...	.1
1Petr.	2:20	mag dát roem heten, als gij slagen moet verduren, omdat gij kwaad doet? letterlijk: ..., als gij moet volharden **terwijl gij geslagen wordt**, ...?	.5

2547 κολλάω kollaō

Het werkwoord *kollaō* betekent 'lijmen, verbinden, vasthechten (aan)', en (med/pass) 'zich (vast)hechten (aan), zich voegen bij, aanhangen'.

Als afleiding van het niet in het NT voorkomende *kolla* 'lijm' houdt het eigenlijk in 'met behulp van lijm aan elkaar verbinden', 'iets aan iets anders vasthechten, doen kleven'. Dit is nog goed te zien aan Luc.10:11, waar het gaat over het stof dat'vastgekleefd' is aan iemands voeten. In de beeldende taal van Openbaring wordt gesproken over de zonden van het Babylon in de eindtijd, die op elkaar gehecht zijn tot aan de hemel, dus 'opgestapeld zijn' (Openb.18:5). In overdrachtelijke zin kunnen mensen zich vasthechten aan het goede, het goede 'aanhangen' (Rom.12:9).

Wanneer het gaat om het verbinden van personen aan elkaar, spreken we over iemand 'aanhangen', zich aan iemand 'hechten' (bv.Matt.19:5, 1Cor.16:16-17), of 'zich voegen bij' (bv. Hand.9:26; ook 8:29 over iemands wagen), in bepaalde gevallen ook 'zich aansluiten bij', namelijk bij iemands zaak (Hand.17:34) of 'zich opdringen aan' (Luc.15:15).

.1	κολλᾶσθαι	kollasthai	zich vasthechten (med)
.2	κολλώμενος	kollōmenos	zich vasthechtend (1 ev m; med)
.3	κολλώμενοι	kollōmenoi	zich vasthechtend (1 mv m; med)
.4	ἐκολλήθη	ekollēthē	hij is vastgehecht (aor pass)

.5	κολλήθητι	kollēthēti	word vastgehecht! (aor pass)
.6	κολληθέντα	kollēthenta	vastgehecht wordend (4 ev m; aor pass – 1/4 mv o; aor pass)
.7	κολληθέντες	kollēthentes	vastgehecht wordend (1 mv m; aor pass)
.[8]	κολληθήσεται	kollēthēsetai	hij zal vastgehecht worden (pass)
.[9]	ἐκολλήθησαν	ekollēthēsan	zij zijn vastgehecht (aor pass)

Matt.	19:5	Daarom **zal** een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw **aanhangen**.	.[8]''
Luc.	10:11	Ook het stof van uw stad, **dat** aan onze voeten **kleeft**, wissen wij af	.6
	15:15	**hij** trok er op uit en **drong zich op aan** een der burgers van dat land	.4
Hand.	5:13	Doch van de anderen durfde niemand **zich bij** hen **aansluiten**,	.1
	8:29	En de Geest zeide tot Filippus: Treed toe en **voeg u bij** deze wagen.	.5
	9:26	te Jeruzalem aangekomen, trachtte hij **zich bij** de discipelen **te voegen**,	.1
	10:28	Gij weet, hoe het een Jood verboden is **zich te voegen bij** ... een niet-Jood;	.1
	17:34	Doch enige mannen sloten zich bij hem aan, en kwamen tot geloof, letterlijk: Doch enige mannen, hem **aanhangende**, kwamen tot geloof,	.7
Rom.	12:9	Weest afkerig van het kwade, **gehecht aan** het goede.	.3
1Cor.	6:16	weet gij niet, dat **wie zich aan** een hoer **hecht**, één lichaam (met haar) is?	.2
	6:17	Maar **die zich aan** de Here **hecht**, is één geest (met Hem).	.2
Openb.	18:5	Want haar zonden **hebben zich opgehoopt** tot aan de hemel	.[9]''

2548 κολλούριον kollourion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kollourion* – met als nevenvorm *2549II kollurion* – betekent (1) 'klein brood', (2) 'zegelklei', en (3) '(oog)zalf'.

Als verkleinwoord van het niet in het NT voorkomende *kollura* '(een) grof brood', is het allereerst de aanduiding voor een klein brood. Daarnaast wordt het gebruikt voor substanties die op brooddeeg lijken, zoals klei om zegelafdrukken in te maken, en oogzalf of zalf in het algemeen (Openb.3:18).

.1	κολλούριον	kollourion	oogzalf (1/4)

Openb.	3:18	en **ogenzalf** om uw oogleden te bestrijken, opdat gij zien moogt.	°°

2549 κολλυβιστής kollubistēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kollubistēs* betekent 'changeur, geldwisselaar'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende Semitische leenwoord *kollubos* 'wisselgeld, kleingeld, pasmunt' – vgl. de Hebreeuwse werkwoordstam *chālaf*, die o.a. 'veranderen, (ver)wisselen' kan betekenen – wordt het, evenals het oorspronkelijk Griekse *2477 kermatistēs* 'geldwisselaar', gebruikt voor de wisselaars (of met een leenwoord uit het Frans 'changeurs') op het tempelplein te Jeruzalem (bv. Joh.2:15).

Vergelijk ook *4485 trapezitēs* 'bankhouder, bankier'.

.1	κολλυβιστῶν	kollubistōn	geldwisselaars (2)

Matt.	21:12	en de tafels der **wisselaars** keerde Hij om en de stoelen
Marc.	11:15	en de tafels der **wisselaars** en de stoelen ... keerde Hij om,
Joh.	2:15	het geld van de **wisselaars** wierp Hij op de grond en hun tafels keerde Hij om.

[2549II] κολλύριον kollurion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kollurion* betekent (1) 'klein brood', (2) 'zegelklei', en (3) '(oog)zalf'.

Zie verder bij *2548 kollourion*, waarvan het een nevenvorm is.

.[1]	κολλύριον	kollurion	oogzalf (1/4)

Openb.	3:18	en **ogenzalf** om uw oogleden te bestrijken, opdat gij zien moogt.

2550 κολοβόω koloboō

Het werkwoord *koloboō* betekent (1) 'verminken, te kort maken', en (2) 'inkorten, verkorten'.

De eerste, meer letterlijke betekenis, die toegepast wordt op bijvoorbeeld ledematen, vinden we niet in het NT. De tweede betreft het inkorten van tijdsduur, en in die betekenis gebruikt Jezus het met betrekking tot de grote verdrukking (bv. Matt.24:22).

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende bijvoeglijk naamwoord *kolobos* 'verminkt, geschonden' (vgl. *2543 kolazō* 'knotten, snoeien; tuchtigen').

.1	ἐκολόβωσεν	ekolobōsen	hij heeft ingekort (aor)
.2	κολοβωθήσονται	kolobōthēsontai	zij zullen worden ingekort (pass)
.3	ἐκολοβώθησαν	ekolobōthēsan	zij zijn ingekort (aor pass)

Matt.	24:22	indien die dagen niet **ingekort werden**, zou geen vlees behouden worden;	.3
		doch ter wille van de uitverkorenen **zullen** die dagen **worden ingekort**.	.2
Marc.	13:20	indien de Here die dagen niet **had ingekort**, zou geen vlees behouden worden,	.1
		doch ter wille van de uitverkorenen ... **heeft Hij** die dagen **ingekort**.	.1

2551 κόλπος kolpos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kolpos* betekent (1) 'boezem, schoot', en (2) 'schoot (van een overkleed), kleedplooi' en (3) 'zeeboezem, baai'.

Het geeft in de eerste plaats aan de 'boezem' of 'schoot' als deel van het menselijk lichaam. We komen het in het NT in deze betekenis alleen tegen in het gezegde 'aanliggen aan iemands boezem' of 'in iemands schoot', d.w.z. aan de maaltijd naast iemand aanliggen. Zo lag de discipel welke Jezus liefhad bij het Avondmaal aan Zijn boezem aan (Joh.13:23), en lezen we in Luc.16:22 hoe de arme door de engelen in Abrahams schoot of aan Abrahams boezem werd gedragen, waarbij dit in beeldende taal een onmiddelijke nabijheid en innige gemeenschap aangeeft. Dat is ook het geval in Joh.1:18, waar het gaat over de 'Zoon, die aan de boezem van de Vader is'.

Vervolgens is het ook de aanduiding voor de 'kleedplooi', een soort van zak die bij de oosterse kleding gevormd werd wanneer men zich omgordde, en waarin men allerlei voorwerpen vervoerde (Luc.6:38).

De derde betekenis, die ontstaan is op grond van een zekere uiterlijke overeenkomst, komt alleen voor in Hand.27:39, waar het gaat om een 'inham' of 'baai'.

.1	κόλπον	kolpon	boezem (4)
.2	κόλπῳ	kolpōi	boezem (3)
.3	κόλποις	kolpois	boezems (3)

Luc.	6:38	een goede, ..., geschudde, overlopende maat zal men in uw **schoot** geven.	.1
	16:22	dat de arme stierf en door de engelen gedragen werd in Abrahams **schoot**.	.1
	16:23	zag hij Abraham van verre en Lazarus in zijn **schoot**.	.3
Joh.	1:18	die aan de **boezem** des Vaders is, die heeft Hem doen kennen.	.1
	13:23	Eén van de discipelen, dien Jezus liefhad, lag aan de **boezem** van Jezus;	.2
Hand.	27:39	maar zij bemerkten een **inham**, die een strand had,	.1

2552 κολυμβάω kolumbaō

Het werkwoord *kolumbaō* betekent (1) 'duiken', en (2) 'zwemmen'.

Alleen de tweede betekenis vinden we in het NT, en wel in de beschrijving van de schipbreuk van het vaartuig waarop Paulus naar Rome gevoerd wordt (Hand.27:43).

.1	κολυμβᾶν	kolumban	zwemmen

Hand.	27:43	de hoofdman ... beval, dat wie **zwemmen** konden, het eerst ... zouden springen

2553 κολυμβήθρα kolumbēthra

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kolumbēthra* betekent 'zwembassin, badvijver, bad(gelegenheid)'.

Het wordt zowel gebruikt voor een bad waar men zijn lichaam kan reinigen en baden, zoals Siloam (Joh.9:7 en 11), als voor een badinrichting met geneeskrachtig water, zoals Betesda waarschijnlijk (Joh.5:2-7).

Het is een afleiding van *2552 kolumbaō* 'duiken; zwemmen'.

.1	κολυμβήθρα	kolumbēthra	bad (1)
.2	κολυμβήθραν	kolumbēthran	bad (4)
.3	κολυμβήθρᾳ	kolumbēthrāi	bad (3)

Joh.	5:2	Nu is er te Jeruzalem bij de Schaapspoort een **bad**,	.1
	5:4	Want van tijd tot tijd daalde een engel des Heren neder in het **bad**;	.3°
	5:7	Here, ik heb geen mens om mij ... in het **bad** te werpen;	.2
	9:7	was u in het **badwater** Siloam, hetgeen vertaald wordt door: uitgezonden.	.2
	9:11	SV Ga heen naar het **badwater** Siloam, en was u. En ik ging heen,	.2°

2554	κολωνία	kolōnia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kolōnia* betekent 'kolonie'.

Dit leenwoord uit het Latijn, *colonia*, is oorspronkelijk de aanduiding voor een Romeinse volksplanting of nederzetting in veroverd gebied. Sinds ongeveer de eerste eeuw vóór Christus ontstond er een nieuw soort kolonie, namelijk een bestaande stad in onderworpen land, waar Romeinse burgers – veelal veteranen uit het leger – gevestigd werden ter bevordering van de romanisatie. In verband daarmee werd ook de bestuurlijke organisatie van zulke steden op Romeinse leest geschoeid. Zo was de Macedonische stad Filippi door keizer Augustus als veteranenkolonie ingericht (Hand. 16:12).

.1	κολωνία	kolōnia	kolonie (1)

Hand. 16:12 dat de eerste stad is van dit deel van Macedonië, een (Romeinse) **kolonie**.

2555	κομάω	komaō

Het werkwoord *komaō* betekent 'het haar laten staan, het haar lang dragen'.

Het komt bij Paulus voor in verband met het onderscheid in haardracht van mannen en vrouwen (1Cor. 11:14-15).

Het is afgeleid van *2556 komē* '(het) hoofdhaar'.

.1	κομᾷ	komāi	hij draagt het haar lang – (dat) hij het haar lang draagt

1Cor. 11:14 dat, indien een man **lang haar draagt**, dit een schande voor hem is,
11:15 doch dat, indien een vrouw **lang haar draagt**, dit een eer voor haar is?

2556	κόμη	komē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *komē* betekent '(het) hoofdhaar'.

Het wordt vooral, en in het NT uitsluitend, samenvattend voor het hoofdhaar van mensen gebruikt (1Cor. 11:15).

Vergelijk voor de betekenis *2131 thrix* '(de) haar'.

.1	κόμη	komē	haar (1)

1Cor. 11:15 Immers, het **haar** is haar tot een sluier gegeven.

2557	κομίζω	komizō

Het werkwoord *komizō* betekent (1) 'verzorgen', (2) 'meenemen, aanbrengen', en (3) (med) 'zich verwerven, verkrijgen, terugnemen of -krijgen'.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT (vgl. *2558 kompsos* 'verzorgd, netjes, elegant; opgeknapt, goed (van gezondheid)', dat met dit woord samenhangt). De tweede, die buiten het NT zeer gebruikelijk is, vinden we alleen in Luc.7:37.

Bij de derde betekenis gaat het eigenlijk om 'voor zich meenemen', vandaar 'zich verwerven' of in bepaalde gevallen 'terugnemen of -krijgen' van goederen (Matt.25:27), waarbij het in het NT vooral geestelijke goederen betreft in de vorm van loon dan wel straf, zoals 'datgene wat beloofd is' (bv. Hebr.10:36), 'de onverwelkelijke krans der heerlijkheid' (1Petr.5:4), 'het behoud der zielen' (1Petr.1:9), en ook 'het loon der ongerechtigheid' (2Petr.2:13). In sommige teksten beantwoordt dat wat men verkrijgt aan wat men gedaan heeft, en komt het neer op een vergelding voor 'wat men door toedoen van het lichaam verricht heeft' (2Cor.5:10), hetzij 'het goede dat men gedaan heeft' (Ef.6:8), hetzij het onrecht (Col.3:25).

Vergelijk voor de betekenis *2614 ktaomai* 'zich verwerven, in zijn bezit brengen', waarbij het in eerste instantie veel meer om bezit gaat.

.1	κομίσασα	komisasa	brengend (1 ev v; aor)
.2	κομιζόμενοι	komizomenoi	verkrijgend (1 mv m; med)
.3	κομιεῖται	komieitai	hij zal verkrijgen (med)
.4	κομιεῖσθε	komieisthe	jullie zullen verkrijgen (med)
.5	κομιούμενοι	komioumenoi	zullende verkrijgen (1 mv m; med)
.6	ἐκομισάμην	ekomisamēn	ik heb verkregen (aor med)
.7	ἐκομίσατο	ekomisato	hij heeft verkregen (aor med)
.8	ἐκομίσαντο	ekomisanto	zij hebben verkregen (aor med)
.9	κομίσηται	komisētai	(dat) hij verkrijgt (aor med)
.10	κομίσησθε	komisēsthe	(dat) jullie verkrijgen (aor med)
.[11]	κομίσεται	komisetai	hij zal verkrijgen (med)
.[12]	κομισάμενοι	komisamenoi	verkregen hebbend (1 mv m; aor med)

Matt.	25:27	en **ik zou** bij mijn komst mijn eigendom met rente **opgevraagd hebben.**	.6
Luc.	7:37	**En zij bracht** een albasten kruik met mirre,	.1
2Cor.	5:10	opdat een ieder **wegdrage** wat hij in zijn lichaam verricht heeft,	.9
Ef.	6:8	Gij weet immers, dat een ieder ... al het goede ... **zal terugontvangen.**	.3/.[11]
Col.	3:25	Want wie onrecht doet, **zal** zijn onrecht **terugontvangen**,	.3/.[11]
Hebr.	10:36	gij hebt volharding nodig, om ... te verkrijgen hetgeen beloofd is. letterlijk: ..., opdat **gij verkrijgt** hetgeen beloofd is.	.10
	11:13	zijn deze allen gestorven, zonder de beloften **verkregen te hebben**;	.[12]''
	11:19	en daaruit **heeft hij** hem ook bij wijze van spreken **teruggekregen.**	.7
	11:39	Ook deze allen ... **hebben** het beloofde niet **verkregen.**	.8
1Petr.	1:9	**daar gij** het einddoel des geloofs **bereikt**, dat is de zaligheid der zielen.	.2
	5:4	**zult gij** de onverwelkelijke krans der heerlijkheid **verwerven.**	.4
2Petr.	2:13	SV **En zij zullen verkrijgen** het loon der ongerechtigheid.	.5°°

2558 κομψός kompsos

Het bijvoeglijk naamwoord *kompsos* betekent (1) 'verzorgd, netjes, elegant', en (2) 'opgeknapt, goed (van gezondheid)'.

Het wordt in de eerste plaats gebruikt met betrekking tot het uiterlijk. Ten tweede kan het gaan om iemands gezondheid, en zo komt het in het NT alleen bijwoordelijk gebruikt voor in de ver-

grotende trap 'beter', in de uitdrukking 'het beter hebben, zich beter bevinden' (Joh.4:52).
Het hangt samen met *2557 komizō*, dat in eerste instantie 'verzorgen' betekent.

.1	κομψότερον	kompsoteron	beter

Joh. 4:52 Hij vroeg hun naar het uur, waarop de beterschap was ingetreden;
letterlijk: ..., waarop hij het **beter** was gaan hebben;

2559 κονιάω koniaō

Het werkwoord *koniaō* betekent 'pleisteren, witten'.
Het komt in het NT voor van het pleisteren van graven, iets wat men deed om verontreiniging door onopzettelijke aanraking te voorkomen (Matt.23:27), en van muren, om scheuren en andere aangetaste plekken weer een goed uiterlijk te geven (Hand.23:3, waar het beeldend op een huichelaar wordt toegepast).
Het is afgeleid van *konia* 'stof; pleister, witsel'.

.1	κεκονιαμένε	kekoniamene	gepleisterd (5 ev m)
.2	κεκονιαμένοις	kekoniamenois	gepleisterd (3 mv m/o)

Matt. 23:27 Wee u, ..., gij huichelaars, want gij gelijkt op **gewitte** graven, .2
Hand. 23:3 Toen zeide Paulus tot hem: God moge u slaan, gij **gewitte** wand! .1

2560 κονιορτός koniortos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *koniortos* betekent (1) 'stofwolk', en (2) 'stof'.
Als samenstelling van twee niet in het NT voorkomende woorden, *konis* 'stof' – vergelijk het bij *2559 koniaō* genoemde *konia* 'stof; pleister, witsel'– , en een afleiding van het werkwoord *ornumi* 'in beweging zetten', geeft het eigenlijk het opgejaagde stof aan. Verzwakt kan het ook staan voor stof in het algemeen (bv. Luc.10:11).

.1	κονιορτόν	koniorton	stof (4)

Matt. 10:14 verlaat dat huis of die stad en schudt het **stof** uwer voeten af.
Luc. 9:5 en schudt het **stof** af van uw voeten tot een getuigenis tegen hen.
10:11 Ook het **stof** van uw stad, dat aan onze voeten kleeft, wissen wij af
Hand. 13:51 Doch zij schudden het **stof** van hun voeten af tegen hen
22:23 toen zij schreeuwden, met hun kleren zwaaiden en **stof** in de lucht wierpen,

2561 κοπάζω kopazō

Het werkwoord *kopazō* betekent 'moe worden, bedaren'.
Het kan gebruikt worden voor het minder worden van bijvoorbeeld een verhoogde hartslag, strijd, vuur, en – zoals in het NT (bv. Marc.4:39) – de wind.
Het is afgeleid van *2565 kopos* 'slag; afmatting; moeite; inspanning'.

.1	ἐκόπασεν	ekopasen	hij is bedaard (aor)

Matt. 14:32 En toen zij in het schip geklommen waren, **ging** de wind **liggen**.
Marc. 4:39 En de wind **ging liggen** en het werd volkomen stil.
6:51 En Hij klom bij hen in het schip en de wind **ging liggen**.

2562 κοπετός kopetos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kopetos* betekent '(het) zich (op de borst) slaan'.

Afgeleid van *2567 koptō* 'slaan; neerslaan; zich (op de borst) slaan' is het de aanduiding voor een van de belangrijkste elementen in de griekse en oosterse manier van rouwbedrijven (Hand.8:2). Bij het vertalen is het veelal noodzakelijk een algemener woord als 'rouwmisbaar of -betoon' te gebruiken.

.1	κοπετόν	kopeton	(het) zich (op de borst) slaan (4)

Hand. 8:2 En vrome mannen droegen Stefanus ten grave en bedreven grote **rouw** over hem.

2563 κοπή kopē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kopē* betekent (1) 'slag', (2) '(het) slaan', (3) '(het) neerslaan', en (4) '(het) verslaan'.

Alleen de laatste betekenis komt in het NT voor (Hebr.7:1).

Het is een afleiding van *2567 koptō* 'slaan; neerslaan; verslaan'.

.1	κοπῆς	kopēs	(het) verslaan (2)

Hebr. 7:1 die Abraham bij zijn terugkeer na het **verslaan** van de koningen tegemoet kwam

2564 κοπιάω kopiaō

Het werkwoord *kopiaō* betekent (1) 'moe of vermoeid worden', en (2) 'zwoegen, zich inspannen'.

Afgeleid van *2565 kopos* 'afmatting; moeite; gezwoeg, inspanning' houdt het ten eerste in 'moe worden' als gevolg van een zware inspanning, bv. van een reis (Joh.4:6). Het kan ook om moeheid in geestelijke zin gaan, zoals in Matt.11:28, waar 'de moe of vermoeid wordenden' in één adem genoemd worden met hen die belast zijn. In Openb.2:3 komt het neer op 'ontmoedigd zijn, opgeven'.

Vervolgens komt het voor in de betekenis 'zwoegen', 'met inspanning arbeiden' onder moeilijke omstandigheden, bijvoorbeeld een gehele nacht zwoegen om vissen te vangen (Luc.5:5). In het bijzonder gaat het daarbij om inspanning 'in de Heer', d.w.z. in dienst van de Heer (bv. Rom.16:12), vooral bij de prediking van het Evangelie (bv. 1Cor.15:10-11).

.1	κοπιῶ	kopiō	ik word moe – (dat) ik moe word
.2	κοπιᾷ	kopiāi	hij wordt moe – (dat) hij moe wordt

.3	κοπιῶμεν	kopiōmen	wij worden moe – (dat) wij moe worden
.4	κοπιάτω	kopiatō	hij moet moe worden!
.5	κοπιῶντα	kopiōnta	moe wordend (4 ev m – 1/4 ev o)
.6	κοπιῶντι	kopiōnti	moe wordend (3 ev m/o)
.7	κοπιῶντες	kopiōntes	moe wordend (1 mv m)
.8	κοπιῶντας	kopiōntas	moe wordend (4 mv m)
.9	κοπιώσας	kopiōsas	moe wordend (4 mv v)
.10	ἐκοπίασα	ekopiasa	ik ben moe geworden (aor)
.11	ἐκοπίασεν	ekopiasen	hij is moe geworden (aor)
.12	κοπιάσαντες	kopiasantes	moe wordend (1 mv m; aor)
.13	κεκοπίακα	kekopiaka	ik ben moe geworden
.14	κεκοπίακας	kekopiakas	jij bent moe geworden
.15	κεκοπιάκατε	kekopiakate	jullie zijn moe geworden
.16	κεκοπιάκασιν	kekopiakasin	zij zijn moe geworden
.17	κεκοπιακώς	kekopiakōs	moe geworden (1 ev m)
.[18]	κοπιῶσιν	kopiōsin	zij werden moe – (dat) zij moe werden – moe wordend (3 mv m/o)
.[19]	κεκοπίακες	kekopiakes	jij bent moe geworden
.[20]	ἐκοπίασας	ekopiasas	jij bent moe geworden (aor)

Matt.	6:28	SV aanmerkt de leliën des velds, hoe zij groeien; **zij arbeiden** niet,	.2/.[18]
	11:28	Komt tot Mij, allen, **die vermoeid** en belast **zijt**, en Ik zal u rust geven;	.7
Luc.	5:5	Meester, de gehele nacht door **hebben** wij **hard gewerkt en** niets gevangen,	.12
	12:27	SV Aanmerkt de leliën, hoe zij groeien; **zij arbeiden** niet, en spinnen niet;	.2°
Joh.	4:6	Jezus nu **was vermoeid** van de tocht **en** bleef bij de bron zitten;	.17
	4:38	om datgene te maaien, wat u geen arbeid heeft gekost;	.15
		letterlijk: om datgene te maaien, wat **gij** niet **hebt bearbeid**;	
		anderen **hebben gearbeid** en gij hebt de vrucht van hun arbeid geplukt.	.16
Hand.	20:35	dat men **door** zo **te arbeiden** zich de zwakken moet aantrekken	.8
Rom.	16:6	Groet Maria, iemand, die **zich** veel **moeite** voor u **heeft gegeven.**	.11
	16:12	Groet Tryfena en Tryfosa, ..., **die zich moeite gegeven hebben** in de Here.	.9
		Groet de geliefde Persis, die **zich** veel **moeite gegeven heeft** in de Here.	.11
1Cor.	4:12	wij verrichten zware handenarbeid; worden wij gescholden, wij zegenen;	.3
		letterlijk: **wij matten ons af**, werkend met eigen handen; ...	
	15:10	**ik heb** meer **gearbeid** dan zij allen, doch niet ik, maar de genade Gods,	.10
	16:16	Stelt u dan ook ... onder ieder, **die** medewerkt en **arbeidt.**	.6
Gal.	4:11	Ik vrees, dat **ik mij** wellicht tevergeefs voor u **ingespannen heb.**	.13
Ef.	4:28	Wie een dief was, stele niet meer, maar **spanne zich** liever **in**	.4
Fil.	2:16	dat **ik** niet vruchteloos ... gelopen, noch vruchteloos **mij ingespannen heb.**	.10
Col.	1:29	Hiervoor **span ik mij** ook **in**, onder zware strijd, naar zijn werking,	.1
1Thess.	5:12	**die** onder u **zich moeite getroosten**, die u leiden in de Here	.8
1Tim.	4:10	Ja, hierom **getroosten wij ons moeite** en grote inspanning,	.3
	5:17	vooral hun, **die zich belasten** met prediking en onderricht.	.7
2Tim.	2:6	De landman, **die de zware arbeid verricht**,	.5
Openb.	2:3	SV en **gij hebt** om Mijns Naams wil **gearbeid**,	.14°
		en **gij zijt** niet **moede geworden.**	.[19]/.[20]

2565 κόπος kopos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kopos* betekent (1) 'slag', (2) '(het) geslagen zijn, afmatting', (3) 'moeite, last', en (4) 'gezwoeg, inspanning'.

Van dit woord, dat is afgeleid van *2567 koptō* 'slaan', komen in het NT de eerste twee betekenissen niet voor. De derde betekenis treffen we alleen aan in de zinswending 'iemand moeite(n) aandoen', d.w.z. het hem of haar lastig maken (bv. Luc.18:5; Matt.26:10).

In de laatste betekenis geeft het 'afmattende arbeid, gezwoeg' aan, vooral op geestelijk gebied (bv. Joh.4:38; 1Cor.3:8), waarbij het meervoud zoals vaker het intensieve van het gezwoeg kan onderstrepen (bv. 2Cor.10:15). In deze zin horen we ook over 'de inspanning van jullie liefde' (bv. 1Thess.1:3), en komt het ook in opsommingen voor (bv. 2Cor.11:23,27), terwijl in Openb.14:13 met betrekking tot degenen die in de Heer sterven gesproken wordt over het 'rusten van hun inspanningen'.

Vergelijk voor de betekenis *2963 mochthos* 'inspanning, moeite' en *3659 ponos* 'zware arbeid; moeite, verdriet, pijn'.

.1	κόπος	kopos	moeite (1)
.2	κόπον	kopon	moeite (4)
.3	κόπου	kopou	moeite (2)
.4	κόπῳ	kopōi	moeite (3)
.5	κόπους	kopous	moeiten (4)
.6	κόπων	kopōn	moeiten (2)
.7	κόποις	kopois	moeiten (3)

Matt.	26:10	Jezus merkte het op en zeide tot hen: Waarom valt gij deze vrouw lastig? letterlijk: ...: Waarom doet gij deze vrouw **moeiten** aan?	.5
Marc.	14:6	Maar Jezus zeide: Laat haar begaan; waarom valt gij haar lastig? letterlijk: ...: Laat haar begaan; waarom doet gij haar **moeiten** aan?	.5
Luc.	11:7	dat dan hij, die binnen is, zou antwoorden en zeggen: Val mij niet lastig, letterlijk: ...: Doe mij geen **moeiten** aan,	.5
	18:5	omdat deze weduwe het mij moeilijk maakt, letterlijk: omdat deze weduwe mij **moeite** aandoet,	.2
Joh.	4:38	anderen hebben gearbeid en gij hebt de vrucht van hun **arbeid** geplukt.	.2
1Cor.	3:8	alleen zal elk zijn eigen loon krijgen naar zijn eigen **werk**.	.2
	15:58	wetende, dat uw **arbeid** niet vergeefs is in de Here.	.1
2Cor.	6:5	in slagen, in gevangenschappen, in oproeren, in **moeiten**,	.7
	10:15	zonder de perken te buiten te gaan door te roemen op anderer **arbeid**.	.7
	11:23	in **moeiten** veel vaker, in gevangenschap veel vaker,	.7
	11:27	in **moeite** en inspanning, tal van nachten zonder slaap, in honger en dorst,	.4
Gal.	6:17	Overigens valle niemand mij lastig, want ik draag de littekenen letterlijk: Overigens, niemand doe mij **moeiten** aan, ...	.5
1Thess.	1:3	gedachtig aan het werk uws geloofs, de **inspanning** uwer liefde	.3
	2:9	Want gij herinnert u, broeders, onze **moeite** en inspanning.	.2
	3:5	of ... onze **inspanning** vruchteloos zou geworden zijn.	.1
2Thess.	3:8	maar met **moeite** en inspanning werkten wij dag en nacht,	.4

Hebr.	6:10	SV dat Hij uw werk zou vergeten, en de **arbeid** der liefde,	.3°
Openb.	2:2	Ik weet uw werken en **inspanning** en uw volharding	.2
	14:13	dat zij rusten van hun **moeiten**, want hun werken volgen hen na.	.6

2566 κοπρία kopria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kopria* betekent (1) 'mestvaalt, mesthoop', en (2) 'vuilnisbelt'.

Alleen de eerste betekenis komt in het NT voor (Luc.14:35). In Luc.13:8 TR moet 'mest' als betekenis bedoeld zijn, vergelijk *2566II koprion* 'mest; vuilnis', dat het accent anders heeft.

Het is afgeleid van het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kopros* 'mest', dat niet in het NT te vinden is.

.1	κοπρίαν	koprian	mesthoop (4)

Luc.	13:8	ik zal er eerst nog eens omheen graven en er **mest** bij brengen,	°°
	14:35	Noch voor het land, noch voor de **mesthoop** is het geschikt:	

[2566II] κόπριον koprion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *koprion* betekent (1) 'mest', en (2) 'vuilnis'.

Het wordt in Luc.13:8 in het meervoud gebruikt: 'mestdelen'. Vergelijk *2566 kopria* 'mestvaalt; vuilnisbelt' met het accent op een andere klinker.

Het is een afleiding van het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kopros* 'mest', dat alleen buiten het NT voorkomt.

.[1]	κόπρια	kopria	mestdelen (1/4 mv)

Luc.	13:8	ik zal er eerst nog eens omheen graven en er **mest** bij brengen,	··

2567 κόπτω koptō

Het werkwoord *koptō* betekent (1) 'slaan', (2) 'neerslaan', (3) 'verslaan', en (4) (med.) 'zich (op de borst) slaan'.

De eerste betekenis vinden we in bijvoorbeeld Matt.21:8. De tweede komt uitsluitend buiten het NT voor, maar gaat gemakkelijk over in de derde, die in het NT alleen vertegenwoordigd is door het hiervan afgeleide woord *2563 kopē* 'slag; (het) slaan; (het) neerslaan; (het) verslaan'.

Tenslotte worden de mediale vormen gebruikt voor 'zich op de borst slaan' – vgl. de afleiding *2562 kopetos* '(het) zich (op de borst) slaan' – , zoals men dat deed als rouwbetoon (bv. Matt.24:30).

.1	ἔκοπτον	ekopton	ik sloeg – zij sloegen
.2	ἐκόπτοντο	ekoptonto	zij sloegen zich (med)

.3	κόψονται	kopsontai	zij zullen zich slaan (med)
.4	ἐκόψασθε	ekopsasthe	jullie hebben je geslagen (aor med)
.[5]	κόψαντες	kopsantes	slaand (1 mv m; aor)

Matt. 11:17 wij hebben klaagliederen gezongen en **gij hebt** geen **misbaar gemaakt**. .4
21:8 anderen **sloegen** takken van de bomen en spreidden die op de weg. .1
24:30 en dan **zullen** alle stammen der aarde **zich op de borst slaan** .3
Marc. 11:8 SV velen spreidden hun klederen, en anderen **hieuwen** twijgen van de bomen, .1°°
velen spreidden ... klederen ... en anderen groen, dat zij van het veld plukten. .[5]''
letterlijk: ... en anderen groen, **(het) plukkend**.
Luc. 8:52 Allen nu weenden en **weeklaagden over** haar. Doch Hij sprak: Weent niet; .2
23:27 vrouwen, die **zich op de borst sloegen** en over Hem weeklaagden. .2
Openb. 1:7 en alle stammen der aarde **zullen** over Hem **weeklagen**. Ja, amen. .3
18:9 En de koningen der aarde ... **zullen** over haar wenen en **weeklagen**, .3

2568 κόραξ korax

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *korax* betekent 'raaf'.

Met dit woord (Luc. 12:24) kunnen verschillende leden van de kraaienfamilie aangeduid worden, die blijkens Lev. 11:15 – 'alle soorten raven' – voor de joden onrein waren.

.1	κόρακας	korakas	raven (4)

Luc. 12:24 Let op de **raven**, zij zaaien niet en zij maaien niet,

2569 κοράσιον korasion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *korasion* betekent '(klein) meisje'.

Het is eigenlijk een verkleinwoord van *korē* 'meisje', dat niet in het NT voorkomt, maar het wordt daar niet meer als zodanig gevoeld en gebruikt (bv. Matt. 14:11).

.1	κοράσιον	korasion	meisje (1/4)
.2	κορασίῳ	korasiōi	meisje (3)

Matt. 9:24 Gaat heen, want het **meisje** is niet gestorven, maar het slaapt. .1
9:25 ging Hij binnen en vatte haar hand en het **meisje** ontwaakte. .1
14:11 En zijn hoofd werd op een schotel gebracht en aan het **meisje** gegeven .2
Marc. 5:41 Talita koem, hetgeen betekent: **Meisje**, ik zeg u, sta op! .1
5:42 En het **meisje** stond onmiddellijk op en het kon lopen; .1
6:22 En de koning zeide tot het **meisje**: Vraag van mij, wat gij maar wilt .2
6:28 en hij bracht het hoofd op een schotel en gaf het aan het **meisje** .2
en het **meisje** gaf het aan haar moeder. .1

2570	κορβᾶν	korban

Het zelfstandig naamwoord *korban*, een Hebreeuws leenwoord, betekent 'offerande, offergave'.
In het OT is het Hebreeuwse *qorbān* een van de meest algemene aanduidingen voor een offer (bv. Lev.2:1). In het latere jodendom echter werd het meer en meer verbonden met een gelofte, 'beloofde offergave' (Marc.7:11).
Vergelijk ook *2570II korbanas* 'offerkist'.

.1	κορβᾶν	korban	offergave (1/2/3/4)

Marc. 7:11 Het is **korban**, dat is: offergave, al wat gij van mij hadt kunnen trekken,

2570II	κορβανᾶς	korbanas

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *korbanas* betekent 'offerkist'.
Dit leenwoord uit het Aramees, *qorbānā'*, komt in Matt.27:6 voor in samenhang met het door Judas in de tempel geworpen verradersgeld, dat eigenlijk in deze 'kist voor offergaven' (vgl. *2570 korban* 'offerande, offergave') zou thuishoren, maar wegens de onreinheid voor andere doeleinden bestemd wordt.
Vergelijk *935 gazophulakion* 'schatbewaarplaats'.

.1	κορβανᾶν	korbanan	offerkist (4)

Matt. 27:6 Wij mogen die niet in de **offerkist** doen, want het is bloedgeld.

2571	κορέννυμι	korennumi

Het werkwoord *korennumi* betekent 'verzadigen'.
Het kan zowel letterlijk gebruikt worden, met betrekking tot voedsel (Hand.27:38), als overdrachtelijk, in geestelijk opzicht (1Cor.4:8).

.1	κορεσθέντες	koresthentes	verzadigd (1 mv m; aor pass)
.2	κεκορεσμένοι	kekoresmenoi	verzadigd (1 mv m; med)

Hand.	27:38	En **toen zij** van voedsel **verzadigd waren**, maakten zij het schip lichter	.1
1Cor.	4:8	Reeds zijt gij **verzadigd**, reeds zijt gij rijk geworden,	.2

2572	κόρος	koros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *koros*, een Hebreeuws leenwoord, betekent 'kor'.
De oudtestamentische *kōr* is de grootste inhoudsmaat voor vloeibare waren, ten bedrage van

bijna 400 liter; voor droge waren werd oorspronkelijk de *chōmer* gebruikt met dezelfde waarde (dus bijna 4 mud). De Septuaginta vertaalt beide woorden met *koros*. Op de enige plaats in het NT gaat het om tarwe (Luc.16:7).

Vergelijk *850 batos* 'bat', het tiende deel van een 'kor'.

.1	κόρους	korous	kor (4 mv)

Luc. 16:7 En hoeveel zijt gij schuldig? Hij zeide: Honderd **zakken** tarwe.

2573 κοσμέω kosmeō

Het werkwoord *kosmeō* betekent (1) 'ordenen, regelen, in of op orde brengen', en (2) '(ver)sieren, tooien'.

Afgeleid van *2577 kosmos* in de betekenis 'ordening, orde; sier, sierlijkheid, sieraad' houdt het allereerst in 'ordenen, in of op orde brengen', bijvoorbeeld een huis (bv. Matt.12:44), of olielampen voor gebruik (Matt.25:7).

Ten tweede geeft het aan 'versieren', zoals een bruid voor haar man (Openb.21:2), of de tempel met prachtige stenen (Luc.21:5). Het versieren kan ook in overdrachtelijke zin betrekking hebben op een karakterdeugd, zoals een zachtmoedige en stille geest van vrouwen (1Petr.3:4,5), of op een levenshouding, bijvoorbeeld van slaven die door hun houding de leer van God tot sier strekken (Tit.2:9-10).

.1	κοσμεῖτε	kosmeite	jullie ordenen – ordent!
.2	κοσμῶσιν	kosmōsin	(dat) zij ordenen
.3	κοσμεῖν	kosmein	ordenen
.4	ἐκόσμουν	ekosmoun	ik ordende – zij ordenden
.5	ἐκόσμησαν	ekosmēsan	zij hebben geordend (aor)
.6	κεκόσμηται	kekosmētai	hij is geordend (med)
.7	κεκοσμημένον	kekosmēmenon	geordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.8	κεκοσμημένοι	kekosmēmenoi	geordend (1 mv m; med)
.9	κεκοσμημένην	kekosmēmenēn	geordend (4 ev v; med)

Matt.	12:44	en als hij komt, vindt hij het leegstaan [en] geveegd en **op orde**.	.7
	23:29	**gij** bouwt de grafsteden der profeten en **verfraait** de gedenktekenen	.1
	25:7	Toen stonden al die maagden op en **brachten** haar lampen **in orde**.	.5
Luc.	11:25	En als hij komt, vindt hij het geveegd en **op orde**.	.7
	21:5	dat **hij** met schone stenen en wijgeschenken **versierd was**,	.6
1Tim.	2:9	Evenzo, **dat** de vrouwen zich **sieren** met waardige klederdracht,	.3
Tit.	2:10	om de leer van God, onze Heiland, in alles tot sieraad te strekken.	.2
		letterlijk: opdat **zij** de leer van God ... in alles **tot sieraad strekken**.	
1Petr.	3:5	Want aldus **tooiden** zich ook weleer de heilige vrouwen,	.4
Openb.	21:2	getooid als een bruid, **die** voor haar man **versierd is**.	.9
	21:19	En de fundamenten ... waren met allerlei edelgesteente **versierd**.	.8

2574	κοσμικός	kosmikos

Het bijvoeglijk naamwoord *kosmikos* betekent (1) 'wereldlijk, aards', en (2) 'werelds'.

Afgeleid van *2577 kosmos* in de betekenis 'wereld' houdt het in eerste instantie in 'tot de wereld behorend', 'aards', in tegenstelling tot 'hemels', bijvoorbeeld de tabernakel als een wereldlijk of aards heiligdom tegenover het hemelse heiligdom (Hebr.9:1).

Vervolgens wordt het gebruikt in de ongunstige zin van 'werelds', d.w.z. behorend bij de God vijandige wereld, zoals in Tit.2:12, waar het als bepaling bij 'begeerten' staat tegenover 'rechtvaardig en godvruchtig leven'.

.1	κοσμικάς	kosmikas	wereldlijk (4 mv v)
.2	κοσμικόν	kosmikon	wereldlijk (4 ev m – 1/4 ev o)

Tit.	2:12	de goddeloosheid en **wereldse** begeerten verzakende,	.1
Hebr.	9:1	Nu had ook wel het eerste (verbond) ... een heiligdom **voor deze wereld**.	.2

2575	κόσμιος	kosmios

Het bijvoeglijk naamwoord *kosmios* betekent 'ordelijk, fatsoenlijk'.

Afgeleid van *2577 kosmos* in de betekenis 'ordening, orde; sier, sierlijkheid, sieraad' houdt het in 'ordelijk, geregeld', vooral in de ethische zin van 'eerbaar, fatsoenlijk'; en zo wordt het gebruikt voor kledij (1Tim.2:9) en met betrekking tot een opziener in de gemeente (1Tim.3:2).

.1	κόσμιον	kosmion	ordelijk (4 ev m/v – 1/4 ev o)
.2	κοσμίῳ	kosmiōi	ordelijk (3 ev m/v/o)

1Tim.	2:9	Evenzo, dat de vrouwen zich sieren met **waardige** klederdracht,	.2
	3:2	Een opziener dan moet zijn onbesproken, ..., bezadigd, **beschaafd**, gastvrij,	.1

2576	κοσμοκράτωρ	kosmokratōr

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kosmokratōr* betekent 'wereldbeheerser'.

In het buitenbijbelse Grieks wordt het vooral gebruikt voor de oppergod of de Romeinse keizer, als heerser van de wereld. In het NT komt het alleen in Ef.6:12 in het meervoud voor in een opsomming van tegenstanders op geestelijk gebied, als aanduiding voor demonische machten, die deze wereld beheersen.

Het is afgeleid van *2577 kosmos* in de betekenis 'wereld' en *2589 krateō* 'krachtig of machtig zijn; bemachtigen, grijpen, vasthouden'.

.1	κοσμοκράτορας	kosmokratoras	wereldbeheersers (4)

Ef.	6:12	tegen de machten, tegen de **wereldbeheersers** dezer duisternis,

2577	κόσμος	**kosmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kosmos* betekent (1) 'ordening, orde', (2) 'sier, sierlijkheid, sieraad', (3) 'wereldordening, heelal', en (4) 'wereld, mensenwereld'.

De eerste betekenis, waaruit de andere betekenissen zich hebben ontwikkeld, komt niet in het NT voor. Van 'orde' in de zin van netheid, schoonheid, gaat het dan ook 'sierlijkheid, sieraad' betekenen. Deze betekenis vinden we in 1Petr.3:3, waar Petrus tegen de vrouwen zegt: 'uw sier moet niet uitwendig zijn'.

Van 'orde' in de zin van regelmaat ontwikkelt het zich ten derde tot 'wereldordening, heelal, universum' als een geordend systeem, de wereld in de zin van al het geschapene. Zo lezen we over de grondlegging (Joh.17:24), het begin (Matt.24:21), en de schepping (Rom.1:20) van de *kosmos*.

In meer beperkte zin geeft het in de vierde betekenis de 'wereld' aan als woonplaats van de mensen, de aarde. Zo toont de duivel aan Jezus al de koninkrijken der wereld (Matt.4:8), en zegt Jezus tot Zijn discipelen: 'gaat heen in de gehele wereld en verkondigt het Evangelie' (Marc.16:15). In het verlengde hiervan kan het ook gebruikt worden voor de gezamenlijke mensen in de wereld, de 'mensenwereld', dus de 'mensheid'. Zo lezen we in het evangelie naar Johannes dat Jezus de Heiland en het Licht van de '(mensen)wereld' is (Joh.4:42; 8:12), en elders dat God in Christus 'de wereld met zichzelf verzoende' (2Cor.5:19), omdat Hij de wereld heeft liefgehad (Joh.3:16), en dat Hij 'de wereld zal oordelen' (Rom.3:6).

Verder komt het woord voor in de zin van de 'mensheid' buiten of tegenover God, de God vijandige 'wereld', als werkplaats 'beneden' (Joh.8:23a) van alle zondige en duivelse machten, die haar overheersen. Zo wordt de duivel de 'overste van deze wereld' genoemd (Joh.12:31), en lezen we dat 'de gehele wereld in het boze ligt' (1Joh.5:19). In deze zin is Jezus 'niet van deze wereld' (Joh.8:23b), evenmin als Zijn Koninkrijk (Joh.18:36), en daarom worden ook de gelovigen opgeroepen 'zichzelf onbesmet van de wereld te bewaren' (Jac.1:27; vgl. Gal.6:14). In aansluiting hierbij wordt het ook een omschrijving voor 'al het wereldse', voor wereldse zaken of bezittingen. Zo vraagt Jezus wat het een mens baat als hij de hele wereld wint, maar schade lijdt aan zijn ziel (Matt.16:26). En tot slot komen we het in Jac.3:6 in een zegswijze tegen: de tong is een 'wereld van ongerechtigheid'.

Vergelijk voor de betekenis *139 aiōn* 'eeuw, eeuwigheid', *968 gē* 'grond, land, aarde', en *3109 oikoumenē* 'bewoonde wereld'.

.1	κόσμος	kosmos	wereld (1)
.2	κόσμον	kosmon	wereld (4)
.3	κόσμου	kosmou	wereld (2)
.4	κόσμῳ	kosmōi	wereld (3)

Matt.	4:8	en hij toonde Hem al de koninkrijken der **wereld** en hun heerlijkheid,	.3
	5:14	Gij zijt het licht der **wereld**.	.3
	13:35	wat sinds de grondlegging der **wereld** verborgen gebleven is.	.3°
	13:38	de akker is de **wereld**;	.1
	16:26	Want wat zou het een mens baten, als hij de gehele **wereld** won, ...?	.2
	18:7	Wee de **wereld** om de verleidingen tot zonde.	.4
	24:21	zoals er niet geweest is van het begin der **wereld** tot nu toe	.3
	25:34	dat u bereid is van de grondlegging der **wereld** af.	.3

	26:13	overal waar dit evangelie verkondigd zal worden in de gehele **wereld**,	.4
Marc.	8:36	Want wat baat het een mens de gehele **wereld** te winnen ...?	.2
	14:9	overal waar het evangelie verkondigd zal worden, over de gehele **wereld**,	.2
	16:15	En Hij zeide tot hen: Gaat heen in de gehele **wereld**,	.2
Luc.	9:25	Want wat baat het een mens, als hij de gehele **wereld** wint, ...?	.2
	11:50	dat vergoten is sinds de grondvesting der **wereld**,	.3
	12:30	naar al deze dingen gaat het zoeken van de volken der **wereld** uit.	.3
Joh.	1:9	Het waarachtige licht, dat ieder mens verlicht, was komende in de **wereld**.	.2
	1:10	Hij was in de **wereld**,	.4
		en de **wereld** is door Hem geworden,	.1
		en de **wereld** heeft Hem niet gekend.	.1
	1:29	Zie, het lam Gods, dat de zonde der **wereld** wegneemt.	.3
	3:16	Want alzo lief heeft God de **wereld** gehad,	.2
	3:17	Want God heeft zijn Zoon niet in de **wereld** gezonden,	.2
		opdat Hij de **wereld** veroordele,	.2
		maar opdat de **wereld** door Hem behouden worde.	.1
	3:19	Dit is het oordeel, dat het licht in de **wereld** gekomen is	.2
	4:42	wij ... weten, dat deze waarlijk de Heiland der **wereld** is.	.3
	6:14	Deze is waarlijk de profeet, die in de **wereld** komen zou.	.2
	6:33	dat uit de hemel nederdaalt en aan de **wereld** het leven geeft.	.4
	6:51	het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, voor het leven der **wereld**.	.3
	7:4	Indien Gij zulke dingen doet, maak, dat Gij bekend wordt aan de **wereld**.	.4
	7:7	U kan de **wereld** niet haten, maar Mij haat zij,	.1
	8:12	Wederom dan sprak Jezus tot hen en zeide: Ik ben het licht der **wereld**;	.3
	8:23	Gij zijt van beneden, Ik ben van boven; gij zijt van deze **wereld**,	.3
		Ik ben niet van deze **wereld**.	.3
	8:26	en wat Ik van Hem gehoord heb, dat spreek Ik tot de **wereld**.	.2
	9:5	Zolang Ik in de **wereld** ben,	.4
		ben Ik het licht der **wereld**.	.3
	9:39	En Jezus zeide: Tot een oordeel ben Ik in deze **wereld** gekomen,	.2
	10:36	die de Vader geheiligd en in de **wereld** gezonden heeft,	.2
	11:9	stoot hij zich niet, omdat hij het licht van deze **wereld** kan zien;	.3
	11:27	dat Gij zijt de Christus, de Zoon van God, die in de **wereld** komen zou.	.2
	12:19	zie, de gehele **wereld** loopt Hem na.	.1
	12:25	wie zijn leven haat in deze **wereld**, zal het bewaren ten eeuwigen leven.	.4
	12:31	Nu gaat er een oordeel over deze **wereld**;	.3
		nu zal de overste dezer **wereld** buitengeworpen worden;	.3
	12:46	Ik ben als een licht in de **wereld** gekomen,	.2
	12:47	want Ik ben niet gekomen om de **wereld** te oordelen,	.2
		doch om de **wereld** te behouden.	.2
	13:1	dat zijn ure gekomen was om uit deze **wereld** over te gaan tot de Vader,	.3
		heeft Hij de zijnen, die Hij in de **wereld** liefhad, liefgehad tot het einde.	.4
	14:17	de Geest der waarheid, die de **wereld** niet kan ontvangen,	.1
	14:19	Nog een korte tijd en de **wereld** ziet Mij niet meer,	.1
	14:22	dat Gij Uzelf aan ons zult openbaren en niet aan de **wereld**?	.4
	14:27	niet gelijk de **wereld** die geeft, geef Ik hem u.	.1
	14:30	want de overste der **wereld** komt en heeft aan Mij niets,	.3

Joh. 14:31 maar de **wereld** moet weten, dat Ik de Vader liefheb .1
15:18 Indien de **wereld** u haat, weet dan, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft. .1
15:19 Indien gij van de **wereld** waart, .3
zou de **wereld** het hare liefhebben, .1
doch omdat gij van de **wereld** niet zijt, .3
maar Ik u uit de **wereld** uitgekozen heb, .3
daarom haat u de **wereld**. .1
16:8 zal Hij de **wereld** overtuigen van zonde en van gerechtigheid en van oordeel; .2
16:11 van oordeel, omdat de overste dezer **wereld** geoordeeld is. .3
16:20 gij zult schreien en weeklagen, maar de **wereld** zal zich verblijden; .1
16:21 uit vreugde, dat een mens ter **wereld** is gekomen. .2
16:28 Ik ben van de Vader uitgegaan en in de **wereld** gekomen; .2
Ik verlaat de **wereld** weder en ga tot de Vader. .2
16:33 In de **wereld** lijdt gij verdrukking, .4
maar houdt goede moed, Ik heb de **wereld** overwonnen. .2
17:5 de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de **wereld** was. .2
17:6 de mensen, die Gij Mij uit de **wereld** gegeven hebt. Zij behoorden U toe .3
17:9 Ik bid voor hen; niet voor de **wereld** bid Ik U, .3
17:11 En Ik ben niet meer in de **wereld**, .4
maar zij zijn in de **wereld** en Ik kom tot U. Heilige Vader, .4
17:12 SV Toen Ik met hen in de **wereld** was, bewaarde Ik ze in Uw Naam. .4°
17:13 Maar nu kom Ik tot U en Ik spreek dit in de **wereld**, .4
17:14 Ik heb hun uw woord gegeven en de **wereld** heeft hen gehaat, .1
omdat zij niet uit de **wereld** zijn, .3
gelijk Ik niet uit de **wereld** ben. .3
17:15 Ik bid niet, dat Gij hen uit de **wereld** wegneemt, .3
17:16 Zij zijn niet uit de **wereld**, .3
gelijk Ik niet uit de **wereld** ben. .3
17:18 Gelijk Gij Mij gezonden hebt in de **wereld**, .2
heb ook Ik hen gezonden in de **wereld**; .2
17:21 opdat de **wereld** gelove, dat Gij Mij gezonden hebt. .1
17:23 opdat de **wereld** erkenne, dat Gij Mij gezonden hebt, .1
17:24 want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der **wereld**. .3
17:25 Rechtvaardige Vader, de **wereld** kent U niet, maar Ik ken U, .1
18:20 Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit tot de **wereld** gesproken; .4
18:36 Jezus antwoordde: Mijn Koninkrijk is niet van deze **wereld**; .3
indien mijn Koninkrijk van deze **wereld** geweest was, .3
18:37 Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de **wereld** gekomen, .2
21:25 dan zou, naar ik meen, de **wereld** zelf de boeken ... niet kunnen bevatten. .2
Hand. 17:24 De God, die de **wereld** gemaakt heeft en al wat daarin is, .2
Rom. 1:8 omdat in de gehele **wereld** van uw geloof gesproken wordt. .4
1:20 wordt sedert de schepping der **wereld** ... met het verstand doorzien, .3
3:6 Volstrekt niet! Hoe zal God anders de **wereld** oordelen? .2
3:19 opdat alle mond gestopt en de gehele **wereld** strafwaardig worde voor God, .1
4:13 de belofte, dat hij een erfgenaam der **wereld** zou zijn, .3
5:12 gelijk door één mens de zonde de **wereld** is binnengekomen .2
5:13 want reeds voor de wet was er zonde in de **wereld**. .4

	11:12	Betekent nu hun val rijkdom voor de **wereld**	.3
	11:15	indien hun verwerping de verzoening der **wereld** is,	.3
1Cor.	1:20	Heeft God niet de wijsheid der **wereld** tot dwaasheid gemaakt?	.3
	1:21	daar de **wereld** in de wijsheid Gods door haar wijsheid God niet gekend heeft,	.1
	1:27	wat voor de **wereld** dwaas is, heeft God uitverkoren ...,	.3
		en wat voor de **wereld** zwak is, heeft God uitverkoren	.3
	1:28	en wat voor de **wereld** onaanzienlijk en veracht is, heeft God uitverkoren,	.3
	2:12	Wij nu hebben niet de geest der **wereld** ontvangen,	.3
	3:19	Want de wijsheid dezer **wereld** is dwaasheid voor God.	.3
	3:22	hetzij Paulus, Apollos of Kefas, hetzij **wereld**, leven of dood,	.1
	4:9	wij zijn een schouwspel geworden voor de **wereld**, voor engelen en mensen.	.4
	4:13	wij zijn als het uitvaagsel der **wereld** geworden, als aller voetveeg,	.3
	5:10	niet met de hoereerders uit deze **wereld** in het algemeen ...,	.3
		want dan zou men wel uit de **wereld** moeten gaan.	.3
	6:2	Of weet gij niet, dat de heiligen de **wereld** zullen oordelen?	.2
		... indien bij u het oordeel over de **wereld** berust,	.1
	7:31	die van de **wereld** gebruik maken, als zouden zij haar niet ... gebruiken.	.4/.2
		Want het uiterlijk van deze **wereld** is bezig te verdwijnen.	.3
	7:33	Maar hij, die getrouwd is, wijdt zijn zorgen aan aardse zaken,	.3
		letterlijk: ..., wijdt zijn zorgen aan zaken van de **wereld**,	
	7:34	Maar zij, die getrouwd is, wijdt haar zorgen aan aardse zaken,	.3
		letterlijk: ..., wijdt haar zorgen aan zaken van de **wereld**,	
	8:4	wij weten, dat er geen afgod in de **wereld** bestaat	.4
	11:32	opdat wij niet met de **wereld** zouden veroordeeld worden.	.4
	14:10	Er zijn wie weet hoe vele soorten van klanken in de **wereld**	.4
2Cor.	1:12	dat wij in heiligheid en reinheid Gods ... in de **wereld** verkeerd hebben,	.4
	5:19	dat God in Christus de **wereld** met Zichzelf verzoenende was,	.2
	7:10	maar de droefheid der **wereld** brengt de dood.	.3
Gal.	4:3	Zo bleven ook wij ... onderworpen aan de **wereld**geesten.	.3
	6:14	onze Here Jezus Christus, door wie de **wereld** mij gekruisigd is	.1
		en ik der **wereld**.	.4
Ef.	1:4	Hij heeft ons immers in Hem uitverkoren vóór de grondlegging der **wereld**,	.3
	2:2	waarin gij vroeger gewandeld hebt overeenkomstig de loop dezer **wereld**,	.3
	2:12	zonder hoop en zonder God in de **wereld**.	.4
Fil.	2:15	waaronder gij schijnt als lichtende sterren in de **wereld**,	.4
Col.	1:6	Immers, in de gehele **wereld** draagt het vrucht en wast het op,	.4
	2:8	in overeenstemming ... met de **wereld**geesten en niet met Christus,	.3
	2:20	Indien gij met Christus afgestorven zijt aan de **wereld**geesten,	.3
		waartoe laat gij u, alsof gij in de **wereld** leefdet, geboden opleggen:	.4
1Tim.	1:15	dat Christus Jezus in de **wereld** gekomen is om zondaren te behouden,	.2
	3:16	Die Zich geopenbaard heeft in het vlees, is ... geloofd in de **wereld**,	.4
	6:7	Want wij hebben niets op de **wereld** medegebracht;	.2
Hebr.	4:3	en toch waren zijn werken van de grondlegging der **wereld** af gereed.	.3
	9:26	dan had Hij dikwijls moeten lijden sinds de grondlegging der **wereld**;	.3
	10:5	zegt Hij bij zijn komst in de **wereld**: Slachtoffer ... hebt Gij niet gewild,	.2
	11:7	en door dat (geloof) heeft hij de **wereld** veroordeeld	.2
	11:38	– de **wereld** was hunner niet waardig – zij hebben rondgedoold	.1

Jac.	1:27	onbevlekte godsdienst ... is: ... zichzelf onbesmet van de **wereld** bewaren.	.3
	2:5	Heeft God niet de armen naar de **wereld** uitverkoren om rijk te zijn ...?	.3/.4
	3:6	Ook de tong is een vuur, zij is de **wereld** der ongerechtigheid;	.1
	4:4	weet gij niet, dat de vriendschap met de **wereld** vijandschap tegen God is?	.3
		Wie dus een vriend der **wereld** wil zijn, wordt ... een vijand van God.	.3
1Petr.	1:20	Hij was van tevoren gekend, vóór de grondlegging der **wereld**,	.3
	3:3	Uw **sieraad** zij niet uitwendig: het vlechten van haar,	.1
	5:9	dat aan uw broederschap in de **wereld** hetzelfde lijden wordt toegemeten.	.4
2Petr.	1:4	ontkomen aan het verderf, dat door de begeerte in de **wereld** heerst.	.4
	2:5	(4) ... indien God ... (5) ... de **wereld** van de voortijd niet gespaard heeft,	.3
		..., toen Hij de zondvloed over de **wereld** der goddelozen bracht;	.4
	2:20	aan de bezoedelingen der **wereld** ontvloden door de erkentenis van de Here	.3
	3:6	waardoor de toenmalige **wereld** is vergaan, verzwolgen door het water.	.1
1Joh.	2:2	Hij is een verzoening voor onze zonden en ... voor die der gehele **wereld**.	.3
	2:15	Hebt de **wereld** niet lief	.2
		en hetgeen in de **wereld** is.	.4
		Indien iemand de **wereld** liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem.	.2
	2:16	al wat in de **wereld** is: ... de begeerte der ogen en een hovaardig leven,	.4
		is niet uit de Vader, maar uit de **wereld**.	.3
	2:17	En de **wereld** gaat voorbij en haar begeren,	.1
	3:1	Daarom kent de **wereld** ons niet, omdat zij Hem niet kent.	.1
	3:13	Verwondert u niet, broeders, wanneer de **wereld** u haat.	.1
	3:17	Wie nu in de **wereld** een bestaan heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden,	.3
	4:1	want vele valse profeten zijn in de **wereld** uitgegaan.	.2
	4:3	en hij is nu reeds in de **wereld**.	.4
	4:4	want Hij, die in u is, is meerder dan die in de **wereld** is.	.4
	4:5	Zij zijn uit de **wereld**;	.3
		daarom spreken zij uit de **wereld**	.3
		en hoort de **wereld** naar hen.	.1
	4:9	dat God zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de **wereld**,	.2
	4:14	dat de Vader de Zoon gezonden heeft als Heiland der **wereld**.	.3
	4:17	want gelijk Hij is, zijn ook wij in deze **wereld**.	.4
	5:4	want al wat uit God geboren is, overwint de **wereld**;	.2
		en dit is de overwinning, die de **wereld** overwonnen heeft: ons geloof.	.2
	5:5	Wie is het, die de **wereld** overwint, dan wie gelooft, ...?	.2
	5:19	Wij weten, dat wij uit God zijn en de gehele **wereld** in het boze ligt.	.1
2Joh.	7	Want er zijn vele misleiders uitgegaan in de **wereld**,	.2
Openb.	11:15	Het koningschap over de **wereld** is gekomen aan onze Here	.3
	13:8	wiens naam niet geschreven is ... sedert de grondlegging der **wereld**.	.3
	17:8	wier naam niet geschreven is in het boek ... van de grondlegging der **wereld** af,	.3

[2577II] κοῦμ **koum**

Het Aramese woord *koum* betekent 'sta op'.

Het is de gebiedende wijs *qūm* – eigenlijk zoals die tot een man gericht wordt, maar wellicht langzamerhand ook zonder onderscheid naar geslacht – van een Aramees werkwoord voor 'op-

staan' (Marc.5:41); de Hebreeuwse vorm is overigens gelijkluidend. De Textus Receptus heeft de vrouwelijke vorm, die men hier eerder zou verwachten, zie *2578 koumi*.

.[1]	κουμ	koum	sta op!

Marc. 5:41 Hij vatte de hand van het kind en zeide tot haar: Talita **koem** ˙˙

2578	**κοῦμι**	**koumi**

Het Aramese woord *koumi* betekent 'sta op'.

Het is de gebiedende wijs *qūmī* – zoals die tot een vrouw gericht wordt – van een Aramees werkwoord voor 'opstaan'; de Hebreeuwse vorm is hiermee volledig identiek (Marc.5:41 TR). Vergelijk *2577II koum*.

.1	κοῦμι	koumi	sta op!

Marc. 5:41 SV Hij vatte de hand van het kind, en zeide tot haar: Talitha **kûmi**! °°

2579	**κουστωδία**	**koustōdia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *koustōdia* betekent 'wacht, bewakingspost'.

Dit leenwoord uit het Latijn, *custodia*, behoort tot een reeks uit die taal overgenomen uitdrukkingen op militair, bestuurlijk, en ander gebied, zoals *2464 kenturiōn* 'centurio, hoofdman, kapitein', *2482 kēnsos* 'census, belasting', en *2529 kodrantēs* 'kwadrant, cent'.

.1	κουστωδίαν	koustōdian	wacht (4)
.2	κουστωδίας	koustōdias	wacht (2 ev – 4 mv)

Matt.	27:65	Pilatus zeide tot hen: Hier hebt gij een **wacht**, gaat heen	.1
	27:66	Zij gingen heen en verzekerden het graf met de **wacht**,	.2
	28:11	Toen zij onderweg waren, zie, enigen van de **wacht** kwamen in de stad	.2

2580	**κουφίζω**	**kouphizō**

Het werkwoord *kouphizō* betekent (1) 'licht zijn', en (2) 'licht maken'.

De eerste betekenis komt niet in het NT voor. De tweede betreft onder meer het ontdoen van een last (Hand.27:38).

Het is afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *kouphos* 'licht (van gewicht)', dat we niet in het NT vinden.

.1	ἐκούφιζον	ekouphizon	ik maakte lichter – zij maakten lichter

Hand. 27:38 **maakten zij** het schip **lichter** door het graan in zee te werpen.

2581 κόφινος kophinos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kophinos* betekent 'korf'.
Het is de aanduiding voor een mand waarin men zijn voedselvoorraden meenam, speciaal bij de joden in gebruik om ze in een heidense omgeving te beschermen tegen verontreiniging (bv. Matt.16:9). Overigens was het in Boeotië, een streek in Griekenland, ook een inhoudsmaat van ongeveer 9 liter.
Vergelijk het iets algemenere *4095 spuris* 'mand'.

.1	κόφινοι	kophinoi	korven (1)
.2	κοφίνους	kophinous	korven (4)
.[3]	κοφίνων	kophinōn	korven (2)

Matt.	14:20	en zij raapten het overschot der brokken op, twaalf **manden** vol.	.2
	16:9	en herinnert gij u niet ... hoeveel **manden** gij medenaamt?	.2
Marc.	6:43	En zij raapten de brokken op, twaalf **manden** vol, en ook van de vissen.	.2/.[3]
	8:19	hoeveel **manden** vol brokken gij hebt opgeraapt?	.2
Luc.	9:17	en het overschot werd door hen opgeraapt: twaalf **manden** met brokken.	.1
Joh.	6:13	Zij verzamelden die dus en vulden twaalf **korven** met brokken	.2

2582 κράββατος krabbatos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *krabbatos* – ook wel gespeld *krabattos* – betekent 'ligmat'.
Het is waarschijnlijk een leenwoord uit het Macedonisch – dat niet rechtstreeks met het Grieks verwant is – ; het werd gebruikt voor een veldbedachtige matras (bv. Joh.5:8-12).
Vergelijk de algemenere woorden *2521 klinē* 'bed' en *2522 klinidion* '(klein) bed, draagbedje'.

.1	κράββατον	krabbaton	ligmat (4)
.2	κραββάτῳ	krabbatōi	ligmat (3)
.3	κραββάτων	krabbatōn	ligmatten (2)
.4	κραββάτοις	krabbatois	ligmatten (3)
.[5]	κραβάττου	krabattou	ligmat (2)

Marc.	2:4	lieten zij de **matras** neder, waarop de verlamde lag.	.1
	2:9	Sta op en neem uw **matras** op en wandel?	.1
	2:11	Tot u zeg Ik, sta op, neem uw **matras** op en ga naar uw huis.	.1
	2:12	En hij stond op, nam terstond zijn **matras** op en ging ... naar buiten,	.1
	6:55	zij ... begonnen degenen, die ... waren, op **matrassen** rond te dragen	.4
Joh.	5:8	Jezus zeide tot hem: Sta op, neem uw **matras** op en wandel.	.1
	5:9	terstond werd de man gezond en nam zijn **matras** op en ging zijns weegs.	.1
	5:10	Het is sabbat en dan moogt gij uw **matras** niet dragen.	.1
	5:11	die heeft tot mij gezegd: Neem uw **matras** op en ga uws weegs.	.1
	5:12	SV Wie is de Mens, Die u gezegd heeft: Neem uw **beddeke** op, en wandel?	.1°
Hand.	5:15	zo zelfs, dat men de zieken op straat droeg en op bedden en **matrassen** legde,	.3
	9:33	Eneas, een verlamde, die reeds acht jaren **bed**legerig was geweest.	.2/.[5]

2583	**κράζω**	**krazō**

Het werkwoord *krazō* betekent 'luid schreeuwen, luid uitroepen'.

Het is oorspronkelijk een klanknabootsend woord (vgl. ons 'krijsen' van een kind en 'krassen' van een kraai), en in tegenstelling tot *887 boaō* '(iets verstaanbaars) roepen', gaat het om – doorgaans ongearticuleerd – luid schreeuwen of uitroepen, zoals tengevolge van angst (Matt.14:26), speciaal van een barende vrouw (Openb.12:2), verder van een demon (bv. Marc.9:26), en iemand achterna schreeuwen (Matt.15:23). Het wordt overigens ook gebruikt voor het luid uitroepen van wel gearticuleerde zinnen, waarbij de nadruk vooral op de doordringende aard van het geluid ligt, zoals wanneer men zich in hevige opwinding of nood bevindt (bv. Matt.14:30; 20:31), in het bijzonder wanneer de gelovigen het luid uitroepen: 'Abba! Vader!' (Rom.8:15; vgl. Gal.4:6).

In overdrachtelijke zin kan van stenen gezegd worden dat ze (haast gaan) schreeuwen (Luc.19:40), terwijl we in Jac.5:4 lezen hoe het aan arbeiders ingehouden loon (ten hemel) schreeuwt (om vergelding).

Zie ook het hiermee samenhangende *2592 kraugazō* 'luid schreeuwen, luid uitroepen'.

.1	κράζει	krazei	hij schreeuwt
.2	κράζομεν	krazomen	wij schreeuwen
.3	κράζειν	krazein	schreeuwen
.4	κράζων	krazōn	schreeuwend (1 ev m)
.5	κράζοντες	krazontes	schreeuwend (1 mv m)
.6	κράζοντας	krazontas	schreeuwend (4 mv m)
.7	κραζόντων	krazontōn	schreeuwend (2 mv m/o)
.8	κράζον	krazon	schreeuwend (1/4 ev o)
.9	κρᾶζον	krazon	zie 8
.10	κράζοντα	krazonta	schreeuwend (4 ev m – 1/4 mv o)
.11	ἔκραζεν	ekrazen	hij schreeuwde
.12	ἔκραζον	ekrazon	ik schreeuwde – zij schreeuwden
.13	ἔκραξα	ekraxa	ik heb geschreeuwd (aor)
.14	ἔκραξεν	ekraxen	hij heeft geschreeuwd (aor)
.15	ἔκραξαν	ekraxan	zij hebben geschreeuwd (aor)
.16	κράξας	kraxas	schreeuwend (1 ev m; aor)
.17	κράξαντες	kraxantes	schreeuwend (1 mv m; aor)
.18	κρᾶξαν	kraxan	schreeuwend (1/4 ev o; aor)
.19	κέκραγεν	kekragen	hij heeft geschreeuwd
.20	κεκράξονται	kekraxontai	zij zullen schreeuwen(med)
.[21]	ἐκέκραξα	ekekraxa	ik heb geschreeuwd (aor)
.[22]	κράξουσιν	kraxousin	zij zullen schreeuwen – zullende schreeuwen (3 mv m/o)
.[23]	κράζουσιν	krazousin	zij schreeuwen – schreeuwend (3 mv m/o)

Matt.	8:29	**zij schreeuwden**, zeggende: Wat hebt Gij met ons te maken, Zoon van God?	.15
	9:27	volgden Hem twee blinden, **al roepende** en zeggende: Heb medelijden	.5
	14:26	Het is een spook! En **zij schreeuwden** van vrees.	.15
	14:30	werd hij bevreesd en begon te zinken en **hij schreeuwde**: Here, red mij!	.14
	15:22	een Kananese vrouw uit dat gebied kwam en **riep**: Heb medelijden	.11

Matt.	15:23	Zend haar weg, want **zij roept** ons na.	.1
	20:30	En zie, twee blinden, die aan de weg zaten, **riepen**,	.15
	20:31	Maar **zij riepen** te meer, zeggende: Here, heb medelijden met ons,	.12/.15
	21:9	En de scharen, die vóór Hem uit gingen en die volgden, **riepen**,	.12
	21:15	de kinderen, **die** in de tempel **riepen**, zeggende: Hosanna	.6
	27:23	**Zij schreeuwden** des te meer: Hij moet gekruisigd worden!	.12
	27:50	Jezus **riep** wederom met luider stem **en** gaf de geest.	.16
Marc.	1:26	En de onreine geest ... ging onder groot geschreeuw van hem uit.	.18°°
		letterlijk: En de onreine geest ging met luider stem **roepend** van hem uit.	
	3:11	en **zij schreeuwden**, zeggende: Gij zijt de Zoon van God.	.11/.12
	5:5	was hij in de graven en in de bergen, **schreeuwende**	.4
	5:7	**roepende** met luider stem: Wat hebt Gij met mij te maken, ...?	.16
	9:24	Terstond **riep** de vader van de knaap **uit en** zeide: Ik geloof,	.16
	9:26	En hij ging uit **onder geschreeuw** en hevige stuiptrekkingen.	.18/.16
	10:47	begon hij **te roepen** en te zeggen: ... heb medelijden met mij!	.3
	10:48	Doch **hij riep** des te meer: Zoon van David, heb medelijden met mij!	.11
	11:9	En die voorgingen en die volgden **riepen**:	.12
	15:13	En **zij schreeuwden** wederom: Kruisig Hem!	.15
	15:14	**Zij schreeuwden** des te meer: Kruisig Hem!	.15
	15:39	SV ziende, dat Hij alzo **roepende** de geest gegeven had,	.16°
Luc.	4:41	**roepende** en zeggende: Gij zijt de Zoon van God.	.10°°
	9:39	en zie, een geest grijpt hem en dan **schreeuwt hij** plotseling	.1
	18:39	**hij schreeuwde** des te meer: Zoon van David, heb medelijden met mij!	.11
	19:40	Ik zeg u, indien dezen zwegen, **zouden** de stenen **roepen**.	.20/.[22]
Joh.	1:15	Johannes ... **heeft geroepen**, zeggende: Deze was het,	.19
	7:28	Jezus dan **riep**, terwijl Hij in de tempel leerde, en sprak: Mij kent gij	.14
	7:37	En op de laatste, de grote dag van het feest, stond Jezus en **riep**,	.14
	12:13	namen zij palmtakken, gingen uit Hem tegemoet, en **riepen**: Hosanna,	.12°°
	12:44	Jezus **riep** en zeide: Wie in Mij gelooft, gelooft niet in Mij, maar in Hem,	.14
	19:12	de Joden **schreeuwden** en zeiden: Indien gij deze loslaat,	.12°°
Hand.	7:57	Maar zij **begonnen** luidkeels **te schreeuwen**,	.17
	7:60	En op de knieën vallende, **riep hij** met luider stem: Here,	.14
	14:14	(15) **uitroepende**: ..., wat doet gij daar? Ook wij zijn maar zwakke mensen	.5
	16:17	Deze liep Paulus en ons achterna, luid roepende:	.11
		letterlijk: Deze liep Paulus en ons achterna en **riep**, zeggende:	
	19:28	Toen zij nu dit hoorden, **riepen zij** in heftige opwinding:	.12
	19:32	Nu **riep** de een dit, de ander dat, want de volksvergadering was verward	.12
	19:34	ging er één geroep van allen op, wel twee uren lang:	.7/.5
		letterlijk: ging er één geroep van allen op, wel twee uren lang **roepend**:	
	21:28	**al schreeuwende**: Help, mannen van Israël!	.5
	21:36	want de volksmenigte volgde, **al schreeuwende**: Weg met hem!	.9/.5
	22:23	**toen** zij **schreeuwden**, ... en stof in de lucht wierpen,	.7˙˙
	23:6	**riep hij** in de Raad: Mannen broeders, ik ben een Farizeeër,	.14/.11
	24:21	of het moest zijn ..., dat **ik**, in hun midden staande, **uitriep**:	.13/.[21]
Rom.	8:15	de Geest van het zoonschap, door welke **wij roepen**: Abba,	.2
	9:27	En Jesaja **roept** over Israël **uit**: Al was het getal ... als het zand der zee,	.1
Gal.	4:6	God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden ..., **die roept**: Abba, Vader.	.9

Jac.	5:4	Zie, het loon, dat door u is ingehouden van de arbeiders ..., **schreeuwt**,	.1
Openb.	6:10	En **zij riepen** met luider stem en zeiden: Tot hoelang, ...?	.12/.15
	7:2	en **hij riep** met luider stem tot de vier engelen,	.14
	7:10	En **zij riepen** met luider stem en zeiden: De zaligheid is van onze God,	.5/.[23]
	10:3	en **hij riep** met luider stem, zoals een leeuw brult,	.14
		en toen **hij riep**, lieten de zeven donderslagen hun stemmen horen.	.14
	12:2	**zij** was zwanger en **schreeuwde** in haar weeën en in haar pijn om te baren.	.1/.11
	14:15	En een andere engel kwam uit de tempel **en riep** met luider stem tot Hem,	.4
	18:2	**hij riep** met sterke stem, zeggende: Gevallen, gevallen is de grote (stad)	.14
	18:18	(17) ... allen ... (18) ... **riepen**, toen zij de rook van haar verbranding zagen,	.12
	18:19	En **zij** wierpen stof op hun hoofden en **riepen**, wenend en rouw bedrijvend,	.12
	19:17	En ik zag een engel staan op de zon en **hij riep** met luider stem	.14

2584 κραιπάλη kraipalē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kraipalē* betekent 'roes, bedwelming, kater'.

Het is de aanduiding voor de gevolgen van dronkenschap. In het tekstverband van Luc.21:34 lijkt het echter om een soort geestelijke roes of bedwelming te gaan.

Vergelijk ook *2806 methē* 'dronkenschap'.

.1	κραιπάλῃ	kraipalēi	roes (3)

Luc.	21:34	Ziet toe op uzelf, dat uw hart nimmer bezwaard worde door **roes**

2585 κρανίον kranion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kranion* betekent 'schedel'.

Het komt alleen voor ter vertaling van de naam *0129 Golgotha*, de plaats van de kruisiging, die in vorm kennelijk aan een schedel deed denken (bv. Marc.15:22).

.1	κρανίον	kranion	schedel (1/4)
.2	κρανίου	kraniou	schedel (2)

Matt.	27:33	een plaats, genaamd Golgota, dat is de zogenaamde **Schedel**plaats,	.2°˅
Marc.	15:22	En zij brachten Hem op de plaats Golgota, hetgeen betekent **Schedel**plaats.	.2
Luc.	23:33	toen zij aan de plaats gekomen waren, die **Schedel** genoemd wordt,	.1
Joh.	19:17	en Hij, zelf zijn kruis dragende, ging naar de zogenaamde **Schedel**plaats,	.2

2586 κράσπεδον kraspedon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kraspedon* betekent (1) 'rand, zoom', en (2) 'kwast'.

In het klassieke Grieks is het de aanduiding voor de rand of zoom van een kledingstuk, en overdrachtelijk voor het randgebied van een land en voor de vleugel of flank van een leger.

In de Septuaginta is het de vertaling voor het Hebreeuwse *tsītsit* of *kānāf*, het (witte) kwastje

met de blauwpurperen of hemelsblauwe draad eraan, aan elk der vier hoeken van het opperkleed, bestemd om de drager aan Gods geboden te herinneren (bv. Num.15:38-39 en Deut.22:12). In het NT zal het ook wel zo bedoeld zijn (bv. Matt.23:5), al is de eerste betekenis in sommige teksten niet ondenkbaar (bv. Marc.6:56).

.1	κρασπέδου	kraspedou	kwast (2)
.2	κράσπεδα	kraspeda	kwasten (1/4)

Matt.	9:20	En zie, een vrouw ... raakte de **kwast** van zijn kleed aan.	.1
	14:36	dat zij alleen maar de **kwast** van zijn kleed mochten aanraken.	.1
	23:5	want zij maken hun gebedsriemen breed en hun **kwasten** groot,	.2
Marc.	6:56	dat zij slechts de **kwast** van zijn kleed mochten aanraken.	.1
Luc.	8:44	(43) En een vrouw ... (44) ... raakte de **kwast** van zijn kleed aan,	.1

2587 κραταιός krataios

Het bijvoeglijk naamwoord *krataios* betekent 'krachtig, machtig'.

Deze afleiding van *2591 kratos* 'kracht, geweld, macht' is oorspronkelijk een dichterlijk woord in plaats van het meer gebruikelijke *kratus* of *krateros* (vgl. *2590 kratistos* 'krachtigst, machtigst; hoogmogend'). In 1Petr.5:6 wordt het gebruikt voor de krachtige hand van God.

.1	κραταιάν	krataian	krachtig (4 ev v)

1Petr.	5:6	Vernedert u dan onder de **machtige** hand Gods, opdat Hij u verhoge

2588 κραταιόω krataioō

Het werkwoord *krataioō* betekent 'krachtig maken, sterken'.

Alleen de lijdende vorm komt in het NT voor, in de zin van 'geestelijk gesterkt worden'; het wordt gezegd van Johannes (de Doper) en Jezus, toen zij nog kinderen waren (Luc.1:80 en 2:40), en van de gelovigen (bv. 1Cor.16:13).

Het is afgeleid van *2587 krataios* 'krachtig, machtig'.

.1	κραταιοῦσθε	krataiousthe	jullie worden gesterkt (med) – wordt gesterkt! (med)
.2	ἐκραταιοῦτο	ekrataiouto	hij werd gesterkt (med)
.3	κραταιωθῆναι	krataiōthēnai	gesterkt worden (aor pass)

Luc.	1:80	Het kind nu groeide op en **werd gesterkt** door de Geest.	.2
	2:40	Het kind groeide op en **werd krachtig**, en het werd vervuld met wijsheid,	.2
1Cor.	16:13	Blijft waakzaam, staat in het geloof, weest manlijk, **weest sterk**!	.1
Ef.	3:16	opdat Hij u geve ... met kracht **gesterkt te worden** door zijn Geest	.3

2589 **κρατέω** **krateō**

Het werkwoord *krateō* betekent (1) 'krachtig of machtig zijn', (2) 'bemachtigen, grijpen, vasthouden'.

De eerste betekenis, waarbij het verband zichtbaar is met *2591 kratos* 'kracht, geweld, macht', waarvan het is afgeleid, vinden we niet in het NT.

Bij de tweede betekenis gaat het allereerst om 'bemachtigen, zich meester maken van iemand, hem of haar grijpen of vangen' (bv. Marc.6:17 over Johannes de Doper, Matt.26:50 over Jezus; ook Openb.20:2 over de draak, die zinnebeeldig staat voor satan). Het kan verder gebruikt worden in de zin van 'iemand fysiek aangrijpen, vastgrijpen' (bv. Marc.14:51; ook Matt.18:28), terwijl dit ook een dier kan betreffen (Matt.12:11). Verder kan het aangeven iemand bij de hand 'grijpen of vatten' (bv. Luc.8:54), of iemands voeten grijpen (Matt.28:9). In Marc.3:21 houdt het in 'iemand halen'. Overdrachtelijk gebruikt voor een voornemen komt het neer op 'verkrijgen, bereiken' (Hand.27:13).

Vaak ligt de nadruk niet op het bemachtigen of grijpen van iemand of iets, maar op het 'in de macht houden, vasthouden'. Letterlijk gaat het dan om personen (Hand.2:24), of om dingen (Openb.2:1), waarbij het soms staat in de zin van 'tegenhouden' (Openb.7:1). Overdrachtelijk geeft het weer 'vasthouden, niet loslaten', bijvoorbeeld Christus als het Hoofd van de gemeente (Col.2:19), en zaken 'vasthouden', hetzij in de zin van 'zich er in gedachten mee bezig houden' (Marc.9:10, met betrekking tot iemands woord), hetzij 'naleven', zoals de overleveringen van Paulus en zijn medewerkers (2Thess.2:15), maar ook die 'van mensen' (Marc.7:3-8) of bepaalde dwaalleer (Openb.2:14-15). Met enigszins andere wijze van uitdrukken vinden we het in Hebreeën: 'vasthouden aan, zich houden aan' de belijdenis van Jezus als de Zoon van God en onze Hogepriester (Hebr.4:14), en aan de ons voorgestelde hoop (Hebr.6:18). Tenslotte betekent de uitdrukking 'iemands zonden houden' in Joh.20:23 'de zonden niet wegstrepen, laten bestaan'.

.1	κρατεῖς	krateis	jij grijpt
.2	κρατεῖτε	krateite	jullie grijpen – grijpt!
.3	κρατοῦσιν	kratousin	zij grijpen – grijpend (3 mv m/o)
.4	κρατῶμεν	kratōmen	(dat) wij grijpen
.5	κρατῆτε	kratēte	(dat) jullie grijpen
.6	κράτει	kratei	grijp!
.7	κρατεῖτε	krateite	zie 2
.8	κρατεῖν	kratein	grijpen
.9	κρατῶν	kratōn	grijpend (1 ev m)
.10	κρατοῦντες	kratountes	grijpend (1 mv m)
.11	κρατοῦντας	kratountas	grijpend (4 mv m)
.12	κρατοῦντος	kratountos	grijpend (2 ev m/o)
.13	ἐκρατοῦντο	ekratounto	zij werden gegrepen (med)
.14	κρατήσει	kratēsei	hij zal grijpen
.15	ἐκράτησεν	ekratēsen	hij heeft gegrepen (aor)
.16	ἐκρατήσαμεν	ekratēsamen	wij hebben gegrepen (aor)
.17	ἐκρατήσατε	ekratēsate	jullie hebben gegrepen (aor)
.18	ἐκράτησαν	ekratēsan	zij hebben gegrepen (aor)
.19	κρατήσωσιν	kratēsōsin	(dat) zij grijpen (aor)
.20	κρατήσατε	kratēsate	grijpt! (aor)

.21	κρατῆσαι	kratēsai	grijpen (aor)
.22	κρατήσας	kratēsas	grijpend (1 ev m; aor)
.23	κρατήσαντες	kratēsantes	grijpend (1 mv m; aor)
.24	κεκρατηκέναι	kekratēkenai	gegrepen hebben
.25	κρατεῖσθαι	krateisthai	gegrepen worden (med)
.26	κεκράτηνται	kekratēntai	zij zijn gegrepen (med)

Matt.	9:25	Toen de schare uitgedreven was, ging **Hij** binnen en **vatte** haar hand	.15
	12:11	die, als dit op een sabbat in een put valt, het niet **grijpen zal** ...?	.14
	14:3	Want Herodes **had** Johannes **laten grijpen**, geboeid en gevangengezet,	.22
	18:28	en hij **greep** hem bij de keel en zeide: Betaal wat gij schuldig zijt.	.22
	21:46	En hoewel zij Hem trachtten **te grijpen**, vreesden zij de scharen.	.21
	22:6	De overigen **grepen** zijn slaven, **en** zij mishandelden en doodden hen.	.23
	26:4	en zij beraamden een plan om Jezus door list in handen te krijgen	.19°'
		letterlijk: ... opdat **zij** Jezus door list **in handen krijgen**	
	26:48	Die ik zal kussen, die is het; **grijpt** Hem.	.20
	26:50	Toen traden **zij** toe, sloegen de handen aan Jezus en **grepen** Hem.	.18
	26:55	Dagelijks zat Ik in de tempel te leren, maar **gij hebt** Mij niet **gegrepen**.	.17
	26:57	**Die** nu Jezus **gegrepen hadden**, leidden Hem weg naar Kajafas,	.23
	28:9	**Zij** naderden Hem en **grepen** zijn voeten en zij aanbaden Hem.	.18
Marc.	1:31	En Hij kwam naderbij, **vatte** haar hand **en** richtte haar op.	.22
	3:21	toen zijn naastbestaanden dit hoorden, gingen zij heen **om** Hem **te halen**,	.21
	5:41	En Hij **vatte** de hand van het kind **en** zeide tot haar: Talita koem,	.22
	6:17	hij, Herodes, had Johannes laten grijpen en geboeid gevangen gezet,	.15
		letterlijk: hij, Herodes, gezonden hebbend, **had** Johannes **gegrepen** ...,	
	7:3	**daarmede vasthoudende aan** de overlevering der ouden,	.10
	7:4	vele andere dingen zijn er, waaraan zij zich volgens overlevering houden,	.8
		letterlijk: ..., die zij aangenomen hebben **te houden**,	
	7:8	**Gij** verwaarloost het gebod Gods en **houdt u aan** de overlevering der mensen.	.2
	9:10	**zij hielden** dit woord **vast** en trachtten ... te weten te komen, wat het was,	.18
	9:27	Doch Jezus **vatte** zijn hand, richtte hem op, en hij stond op.	.22
	12:12	En zij trachtten Hem **te grijpen**, maar zij vreesden de schare;	.21
	14:1	hoe zij Hem door list **in handen zouden krijgen en** doden.	.23
	14:44	Die ik zal kussen, die is het; **grijpt** Hem en leidt Hem welverzekerd weg.	.20
	14:46	En **zij** sloegen de handen aan Hem en **grepen** Hem.	.18
	14:49	was Ik bij u, lerende in de tempel, maar **gij hebt** Mij niet **gegrepen**;	.17
	14:51	En een jonge man ... liep mede, Hem achterna, en **zij grepen** hem.	.3
Luc.	8:54	Maar Hij **vatte** haar hand **en** riep, zeggende: Kind, sta op!	.22
	24:16	Maar hun ogen **waren bevangen**, zodat zij Hem niet herkenden.	.13
Joh.	20:23	wie **gij** ze **toerekent**,	.5
		die **zijn ze toegerekend**.	.26
Hand.	2:24	naardien het niet mogelijk was, **dat** Hij door hem **werd vastgehouden**.	.25
	3:11	**toen** hij Petrus en Johannes **vasthield**, liep al het volk rondom hen te hoop	.12
	24:6	die **wij in hechtenis hebben genomen** [en naar onze wet wilden oordelen.	.16
	27:13	en zij meenden hun oogmerk **te hebben bereikt**,	.24
Col.	2:19	**terwijl hij zich** niet **houdt aan** het hoofd,	.9
2Thess.	2:15	Zo dan, broeders, staat vast en **houdt u aan** de overleveringen,	.7
Hebr.	4:14	**laten wij** aan die belijdenis **vasthouden**.	.4

	6:18	**om** de hoop **te grijpen**, die voor ons ligt.	.21
Openb.	2:1	Dit zegt Hij, **die** de zeven sterren in zijn rechterhand **houdt**,	.9
	2:13	**gij houdt vast aan** mijn naam en hebt het geloof in Mij niet verloochend,	.1
	2:14	dat gij daar sommigen hebt, **die vasthouden aan** de leer van Bileam,	.11
	2:15	**die** op gelijke wijze **aan** de leer der Nikolaïeten **vasthouden**.	.11
	2:25	Maar wat gij hebt, **houdt** dat **vast**, totdat Ik gekomen ben.	.20
	3:11	Ik kom spoedig; **houd vast** wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme.	.6
	7:1	**die** de vier winden der aarde **vasthielden**, opdat er geen wind zou waaien	.11
	20:2	en **hij greep** de draak, de oude slang, dat is de duivel en de satan,	.15

2590 κράτιστος kratistos

Het bijvoeglijk naamwoord *kratistos* betekent (1) 'krachtigst, machtigst', en (2) 'hoogmogend'.
Eigenlijk is het de overtreffende trap van *kratus* of *krateros* 'krachtig, sterk, machtig', dat alleen in het buitenbijbelse Grieks voorkomt (vgl. *2587 krataios* 'krachtig, machtig'). In het NT vinden we het slechts in de tweede betekenis, waar het gebruikt wordt als aanspreektitel voor gouverneurs van Romeinse provincies (bv. Hand.23:26) en voor Teofilus (Luc.1:3), voor wie Lucas zijn evangelie en de Handelingen heeft geschreven, en die wellicht een soortgelijke functie gehad heeft. De vertaling 'hoogedel', die men ook wel aantreft, heeft eerder betrekking op de persoon dan op de positie.

.1	κράτιστε	kratiste	hoogedel (5 ev m)
.2	κρατίστῳ	kratistōi	hoogedel (3 ev m/o)

Luc.	1:3	dit in geregelde orde voor u te boek te stellen, **hoogedele** Teofilus,	.1
Hand.	23:26	Claudius Lysias groet de **hoogedele** stadhouder Felix.	.2
	24:3	dat er verbeteringen ... tot stand komen door uw beleid, **hoogedele** Felix,	.1
	26:25	Maar Paulus zeide: **Hoogedele** Festus, ik spreek geen wartaal,	.1

2591 κράτος kratos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kratos* betekent 'kracht, geweld, macht'.
Tegenover *2212 ischus* '(weerstands)kracht, sterkte', dat vooral de in iemand aanwezige (lichaams)kracht aangeeft, houdt dit woord oorspronkelijk eerder in de (lichamelijke) kracht zoals die ontplooid is, in haar omvang en intensiteit, de kracht die iemand macht verschaft, bijvoorbeeld in Hebr.2:14 van de duivel, die de kracht of macht over de dood had. Meestal gaat het in het NT om kracht in geestelijke zin (bv. Hand.19:20 'het woord van de Heer nam toe met kracht'), waarbij het soms met het al eerder genoemde *ischus* gecombineerd wordt (bv. Ef.1:19), of met andere woorden als *1250 doxa* 'glans, luister, heerlijkheid' (Col.1:11). Dit vinden we vooral in lofprijzingen (bv. Openb.1:6), al komt het in dat geval ook alleen voor (1Petr.5:11). Een bijzonder gebruik van het woord vinden we in Luc.1:51, waar het concreet 'werk van kracht' aangeeft.

.1	κράτος	kratos	kracht (1/4)
.2	κράτους	kratous	kracht (2)
.3	κράτει	kratei	kracht (3)

Luc.	1:51	Hij heeft een **krachtig werk** gedaan door zijn arm,	.1
Hand.	19:20	Zo wies het woord des Heren krachtig en het werd sterker. letterlijk: Zo wies het woord des Heren met **kracht** ...	.1
Ef.	1:19	naar de werking van de **sterkte** zijner macht,	.2
	6:10	Voorts, weest krachtig in de Here en in de **sterkte** zijner macht.	.3
Col.	1:11	wordt gij met alle kracht bekrachtigd naar de **macht** zijner heerlijkheid	.1
1Tim.	6:16	Hem zij eer en eeuwige **kracht**! Amen.	.1
Hebr.	2:14	die de **macht** over de dood had, de duivel,	.1
1Petr.	4:11	Jezus Christus, aan wie de heerlijkheid is en de **kracht**,	.1
	5:11	Hem zij de **kracht** in alle eeuwigheid! Amen.	.1
Jud.	25	de enige God, onze Heiland, zij door Jezus Christus ... **kracht** en macht	.1
Openb.	1:6	Hem zij de heerlijkheid en de **kracht** tot in alle eeuwigheden! Amen.	.1
	5:13	en het Lam zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de **kracht**	.1

2592 κραυγάζω kraugazō

Het werkwoord *kraugazō* betekent 'luid schreeuwen, luid uitroepen'.

Het is afgeleid van *2593 kraugē* '(luid) geschreeuw, geroep', en heeft dezelfde betekenis als het basiswoord daarvan, *2583 krazō* 'luid schreeuwen, luid uitroepen'. De nadruk ligt ook hier vooral op het doordringende geluid (bv. Matt.12:19; Joh.18:20).

.1	κραυγαζόντων	kraugazontōn	schreeuwend (2 mv m/o)
.2	κραυγάσει	kraugasei	hij zal schreeuwen
.3	ἐκραύγασεν	ekraugasen	hij heeft geschreeuwd (aor)
.4	ἐκραύγασαν	ekraugasan	zij hebben geschreeuwd (aor)
.[5]	κραυγάζοντα	kraugazonta	schreeuwend (4 ev m – 1/4 mv o)
.[6]	ἐκραύγαζον	ekraugazon	ik schreeuwde – zij schreeuwden

Matt.	12:19	**Hij zal** niet twisten of **schreeuwen**, en niemand zal ... zijn stem horen.	.2
	15:22	een Kananese vrouw ... kwam en **riep**: Heb medelijden met mij,	.3°°
Luc.	4:41	voeren ook boze geesten uit, **roepende** ...: Gij zijt de Zoon van God.	.[5]''
Joh.	11:43	**riep Hij** met luider stem: Lazarus, kom naar buiten!	.3
	12:13	namen **zij** palmtakken, gingen uit Hem tegemoet, en **riepen**: Hosanna,	.[6]''
	18:40	**Zij schreeuwden** dan wederom en zeiden: Hem niet, maar Barabbas!	.4
	19:6	Toen dan de overpriesters en hun dienaars Hem zagen, **schreeuwden zij**	.4
	19:12	Van toen af trachtte Pilatus Hem los te laten, maar de Joden **schreeuwden**	.4''
	19:15	**Zij** dan **schreeuwden**: Weg met Hem! Weg met Hem! Kruisig Hem!	.4
Hand.	22:23	**toen** zij **schreeuwden**, met hun kleren zwaaiden en stof in de lucht wierpen,	.1°°

2593 κραυγή kraugē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kraugē* betekent '(luid) geschreeuw, geroep'.

Afgeleid van *2583 krazō* 'luid schreeuwen' geeft het luid geschreeuw of geroep aan, waarbij het accent valt op het geluid van de roep. Het kan gaan om het geschreeuw van mensen die ruzie

maken, zodat het in de richting gaat van 'gekijf, getier' (Ef.4:31; vgl. Hand.23:9), of om het luide geween van mensen die weeklagen (Openb.21:4), of om het geroep waarmee bidden en smeken gepaard kunnen gaan (Hebr.5:7).

.1	κραυγή	kraugē	geschreeuw (1 ev)
.2	κραυγῆς	kraugēs	geschreeuw (2 ev)
.3	κραυγῇ	kraugēi	geschreeuw (3 ev)

Matt.	25:6	in de nacht klonk een **geroep**: De bruidegom, zie, gaat uit hem tegemoet!	.1
Luc.	1:42	En zij riep uit met luider stem en sprak: Gezegend zijt gij	.3''
Hand.	23:9	En er ontstond groot **geschreeuw**, en sommige ... stonden op	.1
Ef.	4:31	Alle bitterheid, gramschap, toorn, **getier** ... worde uit uw midden gebannen,	.1
Hebr.	5:7	heeft Hij gebeden en smekingen onder sterk **geroep** en tranen geofferd	.2
Openb.	14:18	SV en hij riep met een groot **geroep**,	.3°°
	21:4	en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch **geklaag**,	.1

2594 κρέας kreas

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kreas* betekent 'vlees (als voedsel)'.

Het gaat om het vlees van (geslachte) dieren dat als voedsel dient. Het staat vaak in het meervoud, 'stukken vlees of vleesgerechten' (bv. Rom.14:21).

Vergelijk *3978 sarx* 'vlees (van een levend wezen)'.

.1	κρέα	krea	vlees (1/4 mv)

Rom.	14:21	Het is goed geen **vlees** te eten of wijn te drinken,
1Cor.	8:13	wil ik in eeuwigheid geen **vlees** meer eten,

2595 κρείσσων kreissōn

Het bijvoeglijk naamwoord *kreissōn* betekent (1) 'krachtiger, sterker, machtiger', en (2) 'beter'.

Zie voor de betekenis *2595 kreittōn*, waarvan het een nevenvorm is. Opgemerkt moet nog worden dat in 1Cor.7:38 de onzijdige vorm, die ook als bijwoord in gebruik is, tegenover het bijwoord *2284 kalōs* 'mooi, goed, terecht' staat, zodat we deze vorm daar eveneens als bijwoord zouden moeten opvatten: 'doet goed, handelt terecht of juist'. Anders houdt het in 'doet (een) goed (ding), iets goeds'.

.1	κρεῖσσον	kreisson	beter (1/4 ev o)

1Cor.	7:9	Want het is **beter** te trouwen dan van begeerte te branden
	7:38	en wie haar niet uithuwelijkt, doet **beter**.
Fil.	1:23	ik verlang ... met Christus te zijn, want dit is verreweg het beste; letterlijk: ... want dit is zeer veel **beter**;

2596 κρείττων kreittōn

Het bijvoeglijk naamwoord *kreittōn* betekent (1) 'krachtiger, sterker, machtiger', en (2) 'beter'.

Het is eigenlijk de vergrotende trap van het bijvoeglijk naamwoord *kratus* of *krateros* 'krachtig, sterk, machtig' (vgl. *2590 kratistos* 'krachtigst, machtigst'). Maar het wordt vaak, en in het NT uitsluitend, gebruikt in de tweede betekenis, waarbij het als vergrotende trap bij *9 agathos* 'goed' dient. Het kan gaan om 'beter' in aard of functie, zoals een betere hoop (Hebr.7:19) of een beter verbond (Hebr.7:22), en ook om 'beter' in de zin van hoger, verhevener, d.w.z. een hogere status hebbend in vergelijking met iets anders, zoals in Hebr.1:4, waar Jezus verhevener genoemd wordt dan de engelen.

Een nevenvorm hiervan is *2595 kreissōn*.

.1	κρείττων	kreittōn	beter (1 ev m/v)
.2	κρείττονος	kreittonos	beter (2 ev m/v/o)
.3	κρείττονα	kreittona	beter (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.4	κρείττονος	kreittonos	zie 2
.5	κρείττοσιν	kreittosin	beter (3 mv m/v/o)
.6	κρεῖττοσιν	kreittosin	zie 5
.7	κρεῖττον	kreitton	beter (1/4 ev o)
.8	κρείττονα	kreittona	zie 3

1Cor.	11:17	dat uw samenkomsten niet tot **zegen**, maar tot schade zijn.	.7
	12:31	SV Doch ijvert naar de **beste** gaven; en ik wijs u een weg,	.8°°
Hebr.	1:4	zoveel **machtiger** geworden dan de engelen,	.1
	6:9	wij zijn overtuigd van **iets beters**, waaraan uw heil hangt.	.8
	7:7	dat het mindere door het **meerdere** wordt gezegend.	.2
	7:19	thans wordt een **betere** hoop gewekt, waardoor wij nader tot God komen.	.4
	7:22	in zoverre is Jezus ook van een **beter** verbond borg geworden.	.4
	8:6	als Hij de middelaar is van een **beter** verbond,	.4
		waarvan de rechtskracht op **betere** beloften berust.	.5
	9:23	maar de hemelse dingen zelf met **betere** offeranden dan deze.	.6
	10:34	want gij wist, dat gijzelf een **beter** en blijvend bezit hebt.	.3
	11:16	maar nu verlangen zij naar een **beter**, dat is een hemels, vaderland.	.4
	11:35	opdat zij aan een **betere** opstanding deel mochten hebben.	.4
	11:40	daar God iets **beters** met ons voor had,	.7
	12:24	SV het bloed der besprenging, dat **betere dingen** spreekt dan Abel.	.8°°
		het bloed der besprenging, dat **krachtiger** spreekt dan Abel.	.7''
1Petr.	3:17	het is **beter** te lijden, indien de wil van God dit eist, goed doende	.7
2Petr.	2:21	Het zou immers **beter** voor hen geweest zijn, geen kennis verkregen te hebben	.7

2597 κρεμάννυμι kremannumi

Het werkwoord *kremannumi* betekent '(op)hangen'.

Het wordt letterlijk gebruikt voor het hangen van een voorwerp aan iets of iemand (bv.

Matt.18:6). In bijzondere zin betreft 't het ophangen van een misdadiger, het hechten aan een kruis (bv. Gal.3:13; Luc.23:39). In Hand.28:4 komt een vorm voor in de betekenis 'hangend aan, afhangend van'; het betreft daar een slang die aan Paulus' hand hangt.

Overdrachtelijk vinden we het in Matt.22:40, in een betekenis vergelijkbaar met ons 'afhangen van, opgehangen zijn aan'.

.1	κρεμάσαντες	kremasantes	hangend (1 mv m; aor)
.2	κρέμανται	kremantai	zij hangen (med)
.3	κρεμάμενος	kremamenos	hangend (1 ev m; med)
.4	κρεμάμενον	kremamenon	hangend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.5	κρεμασθῇ	kremasthēi	(dat) hij wordt gehangen (aor pass)
.6	κρεμασθέντων	kremasthentōn	gehangen (2 mv m/o; aor pass)
.[7]	κρέμαται	krematai	hij hangt (med)

Matt.	18:6	het zou beter voor hem zijn, dat een molensteen om zijn hals **was gehangen**	.5
	22:40	Aan deze twee geboden **hangt** de ganse wet en de profeten.	.2/.[7]
Luc.	23:39	Eén der **gehangen** misdadigers lasterde Hem: Zijt Gij niet de Christus?	.6
Hand.	5:30	die gij **hebt gehangen** aan een hout **en** omgebracht;	.1
	10:39	en zij hebben Hem gedood **door** Hem **te hangen** aan een hout.	.1
	28:4	toen de inlanders het dier aan zijn hand zagen **hangen**,	.4
Gal.	3:13	Vervloekt is een ieder, **die** aan het hout **hangt**.	.3

2598 κρημνός krēmnos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *krēmnos* betekent 'overhangende plaats, steilte'.

Het is afgeleid van *2597 kremannumi* '(op)hangen'.

.1	κρημνοῦ	krēmnou	steilte (2)

Matt.	8:32	en zie, de gehele kudde stormde langs de **helling** de zee in
Marc.	5:13	en de kudde, ongeveer tweeduizend, stormde langs de **helling** de zee in
Luc.	8:33	en de kudde stormde langs de **helling** het meer in en verdronk.

2599 κριθή krithē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *krithē* betekent 'gerst'.

Het is de aanduiding voor een goedkopere graansoort dan tarwe (*4017 sitos* 'graan; tarwe'). Het woord wordt zowel in het enkelvoud als in het meervoud gebruikt (Openb.6:6).

.1	κριθῆς	krithēs	gerst (2 ev)
.[2]	κριθῶν	krithōn	gerst (2 mv)

Openb.	6:6	Een maat tarwe voor een schelling en drie maten **gerst** voor een schelling;	.1/.[2]

2600	κρίθινος	krithinos

Het bijvoeglijk naamwoord *krithinos* betekent 'van gerst, gerste-'.

Afgeleid van *2599 krithē* 'gerst' wordt het gebruikt om aan te geven dat iets uit gerst bereid is, vooral brood (Joh.6:9 en 13).

.1	κριθίνους	krithinous	van gerst (4 mv m)
.2	κριθίνων	krithinōn	van gerst (2 mv m/v/o)

Joh.	6:9	Hier is een jongen, die vijf **gerste**broden en twee vissen heeft;	.1
	6:13	Zij ... vulden twaalf korven met brokken van de vijf **gerste**broden,	.2

2601	κρίμα	krima

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *krima* betekent (1) 'scheiding', (2) 'beslissing, besluit', (3) 'oordeel, gerechtelijke uitspraak, vonnis', en (4) 'rechtszaak'.

Afgeleid van *2603 krinō* 'scheiden, onderscheiden; bepalen, beslissen, besluiten; (be)oordelen, berechten' geeft het de uitkomst van de handeling van het werkwoord aan, in tegenstelling tot *2604 krisis* '(het) scheiden; (het) beslissen of besluiten; (het) beoordelen of berechten, beoordeling, oordeel; gerecht; recht', waarmee de handeling zelf wordt aangeduid.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT, al vatten sommigen het woord in Joh.9:39 wel in deze zin op. In dat geval zou Jezus bedoelen, dat Hij in de wereld is gekomen opdat er een scheiding of schifting tussen geestelijk zienden en blinden ontstaat.

De tweede betekenis treffen we alleen in Rom.11:33 aan, waar het gaat om beslissingen in algemene zin. Soms voegt men hier ook het al genoemde Joh.9:39 bij, met als interpretatie dat Jezus gekomen is voor een beslissing van de kant van de mensen vóór of tegen Hem. Men zou dan echter misschien eerder *krisis* '(het) beslissen (als daad)' verwachten.

De derde betekenis is in het NT de meest algemene, allereerst in niet-juridische zin (bv. Matt.7:2; 1Tim.5:12), maar meestal in de juridische zin van 'oordeel' of 'vonnis'. Daarbij gaat het steeds om het door God uitgesproken oordeel, waarbij de oorspronkelijke betekenis 'scheiding' evenals bij het werkwoord meespeelt: het oordeel over de zondaren (Rom.2:2-3; 1Petr.4:17), 'het toekomende oordeel' (Hand.24:25) of 'het eeuwige – d.w.z. eeuwig geldende – oordeel' (Hebr.6:2). Daarbij kan het staan in plaats van 'veroordeling' (bv. 1Cor.11:29), soms met inbegrip van de straf (bv. Luc.23:40; Rom.3:8).

Ten vierde houdt het een concrete 'rechtszaak' in (1Cor.6:7; Openb.18:20). Ook in Openb.20:4 kan het in deze zin opgevat worden: 'de rechtszaak werd hun gegeven'; anderen zien het hier als 'het oordelen', d.w.z. de bevoegdheid om te oordelen, waarvoor gewoonlijk *krisis* gebruikt wordt (vgl. Joh.5:22).

.1	κρίμα	krima	oordeel (1/4)
.2	κρίματος	krimatos	oordeel (2)
.3	κρίματι	krimati	oordeel (3)
.4	κρίματα	krimata	oordelen (1/4)

Matt.	7:2	met het **oordeel**, waarmede gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden,	.3
	23:13	(14) [Wee u, ... Daarom zult gij zwaarder **oordeel** ontvangen.]	.1°

Marc.	12:40	dezen zullen een zwaarder **oordeel** ontvangen.	.1
Luc.	20:47	dezen zullen een zwaarder **oordeel** ontvangen.	.1
	23:40	Vreest zelfs gij God niet, nu gij hetzelfde **vonnis** ontvangen hebt?	.3
	24:20	hoe Hem ... oversten overgegeven hebben om Hem ter dood te veroordelen	.1
		letterlijk: hoe Hem ... oversten overgegeven hebben tot een **doodvonnis**	
Joh.	9:39	En Jezus zeide: Tot een **oordeel** ben Ik in deze wereld gekomen,	.1
Hand.	24:25	Maar toen hij sprak over ... het toekomstig **oordeel**, werd Felix bevreesd	.2
Rom.	2:2	Wij weten echter, dat het **oordeel** Gods onpartijdig gaat over hen,	.1
	2:3	Rekent gij wellicht hierop, ..., dat gij het **oordeel** Gods ontgaan zult?	.1
	3:8	Het **oordeel** over dezen is welverdiend.	.1
	5:16	want het **oordeel** leidde van één overtreding tot veroordeling,	.1
	11:33	hoe ondoorgrondelijk zijn zijn **beschikkingen**	.4
	13:2	en wie dit doen, zullen een **oordeel** over zich brengen.	.1
1Cor.	6:7	dan is de zaak ... verloren, dat gij tegen elkander **rechtszaken** hebt.	.4
	11:29	Want wie eet en drinkt, eet en drinkt tot zijn eigen **oordeel**,	.1
	11:34	laat hij thuis eten, opdat gij niet tot uw **oordeel** bijeenkomt.	.1
Gal.	5:10	Maar wie u in verwarring brengt, zal zijn **straf** hebben te dragen,	.1
1Tim.	3:6	opdat hij niet door opgeblazenheid in het **oordeel** des duivels valle.	.1
	5:12	(11) ... willen zij huwen, (12) en halen een **oordeel** over zich,	.1
Hebr.	6:2	van opstanding der doden en van een eeuwig **oordeel**;	.2
Jac.	3:1	dat wij er des te strenger om geoordeeld zullen worden.	.1
		letterlijk: dat wij er een des te strenger **oordeel** om zullen ontvangen.	
1Petr.	4:17	Want het is nu de tijd, dat het **oordeel** begint bij het huis Gods;	.1
2Petr.	2:3	maar het **oordeel** houdt zich reeds lang met hen bezig	.1
Jud.	4	– reeds lang tevoren tot dit **oordeel** opgeschreven –	.1
Openb.	17:1	ik zal u tonen het **oordeel** over de grote hoer, die zit aan vele wateren,	.1
	18:20	want God heeft uw **rechtzaak** tegen haar berecht.	.1
	20:4	ik zag tronen, en zij zetten zich daarop, en het **oordeel** werd hun gegeven;	.1

2602 κρίνον krinon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *krinon* betekent 'lelie'.

Het is het algemene woord voor verschillende bloemsoorten die tot hetzelfde geslacht behoren, waarvan de schoonheid spreekwoordelijk is (bv. Matt.6:28).

.1 κρίνα krina lelies (1/4)

Matt.	6:28	Let op de **leliën** des velds, hoe zij groeien:
Luc.	12:27	Let op de **leliën**, hoe zij spinnen noch weven,

2603 κρίνω krinō

Het werkwoord *krinō* betekent (1) 'scheiden, onderscheiden', (2) 'bepalen, beslissen, besluiten', (3) 'van oordeel of mening zijn, beoordelen of beschouwen als', (4) '(be)oordelen, berechten', en (5) '(als richter) besturen'.

De eerste betekenis komt in het NT niet voor; daarvoor wordt een samenstelling, namelijk

1113 dia-krinō gebruikt. De tweede vloeit daar als een resultaat uit voort, en betreft bijvoorbeeld het bepalen of vaststellen van beslissingen of besluiten (bv. Hand.16:4), en vandaar ook door scheiding van argumenten 'beslissen, besluiten', hetzij met een lijdend voorwerp, zoals 'dit' (1Cor.7:37), hetzij om iets al of niet te doen, bijvoorbeeld 'de broeder geen aanstoot te geven' (Rom.14:13b), 'af te varen' (Hand.27:1), of zijn dochter ongehuwd te laten (1Cor.7:37).

Ten derde wordt het in algemene zin 'van oordeel of mening zijn' (bv. Hand.16:15; 2Cor.5:14), of 'beschouwen als', zoals 'zichzelf iets niet waardig beschouwen' (Hand.13:46), en 'iets als ongelofelijk beschouwen' (Hand.26:8).

In de vierde plaats gaat het om het beslissen van onenigheden, vooral op juridisch gebied, waarbij de oorspronkelijke nuance van 'scheiden' op de achtergrond meespeelt, allereerst in de zin van iemand 'oordelen of berechten', gezegd van de joodse Hoge Raad (bv. Joh.7:51) en van de Romeinse stadhouder (bv. Hand.25:10), en ook van God (bv. 1Cor.5:13). Zo komt het eveneens voor met betrekking tot het oordelen in de gemeente (1Cor.5:3,12). In het bijzonder wordt het meer dan eens gebruikt voor het goddelijk gericht aan het einde der tijden door Christus, 'die levenden en doden zal oordelen, berechten' (bv. 2Tim.4:1). In het verlengde daarvan zullen de heiligen, de gelovigen, over wereld en engelen oordelen (1Cor.6:2-3). Daarnaast horen we over het beoordelen van zaken (bv. 1Cor.4:5; Rom.2:16). In ander verband komt het neer op 'als oordeel hebben of uitspreken' (bv. Hand.3:13; Hand.15:19). Soms ligt de nadruk op de uitkomst van het oordelen, zodat het dan staat in de plaats van 'veroordelen' (bv. Hand.13:27; Joh.12:47-48), speciaal wanneer het tegenover 'behouden' staat (Joh.3:17-18), waarbij zoals in het OT eventueel 'straffen' inbegrepen is (bv. 1Cor.5:13), vooral als het gaat om het oordelen van goddelozen door God (bv. Hebr.13:4; Openb.19:2). Het *medium* kan gebruikt worden in de bijzondere zin van 'laten beoordelen, recht zoeken (bij)' (1Cor.6:1,6), of 'iemand iets betwisten, met iemand rechten' (Matt.5:40). In een minder juridische context komt het woord neer op 'iemands persoon of zijn gedrag (be)oordelen' (bv. Luc.6:37a), met name hem of zijn doen 'kritiseren, veroordelen' (bv. Rom.2:1; 1Cor.10:29).

Tenslotte heeft het woord onder oudtestamentische invloed de betekenis '(als richter) besturen' (vgl. *2606 kritēs* 'beoordeler; rechter; richter'). Zo kondigt Jezus aan dat de twaalf apostelen de stammen van Israël zullen besturen (bv. Luc.22:30; anderen vatten het hier op als 'berechten'). Volgens sommigen is deze betekenis ook van toepassing in 1Cor.6:2-3, maar dat lijkt op grond van het tekstverband minder waarschijnlijk.

.1	κρίνω	krinō	ik oordeel – (dat) ik oordeel – (dat) ik oordeel (aor)
.2	κρίνεις	krineis	jij oordeelt
.3	κρίνει	krinei	hij oordeelt
.4	κρίνετε	krinete	jullie oordelen – oordeelt!
.5	κρίνω	krinō	zie 1
.6	κρίνῃ	krinēi	(dat) hij oordeelt – jij wordt veroordeeld (med) – (dat) jij veroordeeld wordt (med) – (dat) hij oordeelt (aor) – (dat) jij oordeelt (aor med)
.7	κρίνωμεν	krinōmen	(dat) wij oordelen
.8	κρινέτω	krinetō	hij moet oordelen!
.9	κρίνετε	krinete	zie 4
.10	κρίνειν	krinein	oordelen
.11	κρίνων	krinōn	oordelend (1 ev m)
.12	κρίνοντα	krinonta	oordelend (4 ev m – 1/4 mv o)

.13	κρίνοντι	krinonti	oordelend (3 ev m/o)
.14	κρίνοντες	krinontes	oordelend (1 mv m)
.15	κρινῶ	krinō	ik zal oordelen
.16	κρινεῖ	krinei	hij zal oordelen
.17	κρινοῦμεν	krinoumen	wij zullen oordelen
.18	κρινοῦσιν	krinousin	zij zullen oordelen – zullende oordelen (3 mv m/o)
.19	ἔκρινα	ekrina	ik heb geoordeeld (aor)
.20	ἔκρινας	ekrinas	jij hebt geoordeeld (aor)
.21	ἔκρινεν	ekrinen	hij heeft geoordeeld (aor)
.22	κρίνατε	krinate	oordeelt! (aor)
.23	κρῖναι	krinai	oordelen (aor)
.24	κρίναντος	krinantos	oordelend (2 ev m/o; aor)
.25	κρίναντες	krinantes	oordelend (1 mv m; aor)
.26	κρίναντας	krinantas	oordelend (4 mv m; aor)
.27	κέκρικα	kekrika	ik heb geoordeeld
.28	κέκρικεν	kekriken	hij heeft geoordeeld
.29	κεκρίκατε	kekrikate	jullie hebben geoordeeld
.30	κρίνομαι	krinomai	ik word veroordeeld (med)
.31	κρίνεται	krinetai	hij wordt veroordeeld (med)
.32	κρίνεσθαι	krinesthai	geoordeeld worden (med)
.33	κρινόμενος	krinomenos	geoordeeld wordend (1 ev m; med)
.34	κρινόμενοι	krinomenoi	geoordeeld wordend (1 mv m; med)
.35	ἐκρινόμεθα	ekrinometha	wij werden geoordeeld (med)
.36	κριθήσεσθε	krithēsesthe	jullie zullen geoordeeld worden (pass)
.37	κριθήσονται	krithēsontai	zij zullen geoordeeld worden (pass)
.38	ἐκρίθη	ekrithē	hij is geoordeeld (aor pass)
.39	ἐκρίθησαν	ekrithēsan	zij zijn geoordeeld (aor pass)
.40	κριθῆτε	krithēte	(dat) jullie geoordeeld worden (aor pass)
.41	κριθῶσιν	krithōsin	(dat) zij geoordeeld worden (aor pass)
.42	κριθῆναι	krithēnai	geoordeeld worden (aor pass)
.43	κέκριται	kekritai	hij is geoordeeld (med)
.44	κεκριμένα	kekrimena	geoordeeld (1/4 mv o; med)
.[45]	κεκρίκει	kekrikei	hij heeft geoordeeld
.[46]	κρίνας	krinas	oordelend (1 ev m; aor)

Matt.	5:40	en wil iemand met u **rechten** en uw hemd nemen, laat hem ook uw mantel;	.42
	7:1	**Oordeelt** niet,	.9
		opdat **gij** niet **geoordeeld wordt**;	.40
	7:2	want met het oordeel, waarmede **gij oordeelt**,	.4
		zult gij geoordeeld worden,	.36
	19:28	gij ... zult ... zitten **om** de twaalf stammen van Israël **te richten**.	.14
Luc.	6:37	En **oordeelt** niet	.9
		en **gij zult** niet **geoordeeld worden**.	.40
	7:43	Hij zeide tot hem: **Gij hebt** juist **geoordeeld**.	.20
	12:57	En waarom ook **oordeelt gij** niet uit uzelf wat recht is?	.4
	19:22	Hij zeide tot hem: Uit uw eigen mond **zal ik** u **oordelen**, slechte slaaf.	.15

Luc.	22:30	En gij zult zitten op tronen **om** de twaalf stammen Israëls **te richten**.	.14°'
Joh.	3:17	God heeft zijn Zoon niet ... gezonden, opdat **Hij** de wereld **veroordele**,	.6
	3:18	Wie in Hem gelooft, **wordt** niet **veroordeeld**;	.31
		wie niet gelooft, **is** reeds **veroordeeld**, omdat hij niet heeft geloofd	.43
	5:22	Want ook de Vader **oordeelt** niemand,	.3
	5:30	Ik kan van Mijzelf niets doen; gelijk Ik hoor, **oordeel Ik**,	.1
	7:24	**Oordeelt** niet naar het aanzien,	.9
		maar **oordeelt** met een rechtvaardig oordeel.	.22/.4
	7:51	**Veroordeelt** onze wet dan een mens, ...?	.3
	8:15	**Gij oordeelt** naar het vlees,	.4
		Ik oordeel niemand,	.1
	8:16	en indien **Ik** al **oordeel**, dan is mijn oordeel waarachtig,	.5
	8:26	Ik heb veel over u te zeggen en **te oordelen**;	.10
	8:50	Maar Ik zoek niet mijn eer; Eén is er, die haar zoekt en **die oordeelt**.	.11
	12:47	**Ik oordeel** hem niet,	.1
		want Ik ben niet gekomen om de wereld te oordelen,	.5
		letterlijk: want Ik ben niet gekomen, opdat **Ik** de wereld **oordeel**.	
	12:48	Wie Mij verwerpt en ... niet aanneemt, heeft een, **die** hem **oordeelt**:	.12
		het woord, dat Ik heb gesproken, dat **zal** hem **oordelen**	.16
	16:11	omdat de overste dezer wereld **geoordeeld is**.	.43
	18:31	Pilatus dan zeide tot hen: Neemt gij Hem en **oordeelt** Hem naar uw wet.	.22
Hand.	3:13	**ofschoon** deze **oordeelde**, dat men Hem moest loslaten.	.24
	4:19	**Beslist** zelf, of het recht is voor God, meer aan u ... gehoor te geven;	.22
	7:7	maar het volk, dat zij dienen zullen, **zal Ik oordelen**, sprak God,	.15
	13:27	zij hebben de uitspraken der profeten ... **door hun oordeel** vervuld,	.25
	13:46	nu **gij** het verstoot en u het eeuwige leven niet waardig **keurt**,	.4
	15:19	**ben ik van oordeel**, dat men hen ... niet verder moet lastig vallen,	.1
	16:4	gaven zij hun de beslissingen, **die** ... te Jeruzalem **genomen waren**,	.44
	16:15	Indien **gij van oordeel zijt**, dat ik de Here getrouw ben,	.29
	17:31	waarop Hij de aardbodem rechtvaardig zal **oordelen** door een man,	.10
	20:16	Want Paulus **had zich voorgenomen** Efeze voorbij te varen	.21/.[45]
	21:25	hebben wij **als ons oordeel** geschreven, dat zij zich hebben te wachten	.25
	23:3	En gij, zit gij **over** mij **recht te spreken** naar de wet ...?	.11
	23:6	**ik sta terecht** om de hoop en de opstanding der doden.	.30
	24:6	die wij in hechtenis hebben genomen [en naar onze wet wilden **oordelen**.	.10°
	24:21	Ter zake van de opstanding van doden **sta ik** heden voor u **terecht**!	.30
	25:9	Wilt gij naar Jeruzalem gaan en daar in mijn bijzijn **terechtstaan** ...?	.32/.42
	25:10	Ik sta voor de keizerlijke rechtbank, en dáár moet ik **terechtstaan**.	.32
	25:20	of hij ... wilde gaan, **om** daar over deze dingen **terecht te staan**.	.32
	25:25	daar hij zelf zich op Zijne Majesteit beriep, **besloot ik** hem op te zenden.	.19
	26:6	En nu sta ik **voor het gerecht** om mijn hoop op de belofte,	.33
	26:8	Waarom **wordt het** bij u ongelofelijk **geacht**, als God doden opwekt?	.31
	27:1	toen **het beslist was**, dat wij naar Italië zouden afvaren,	.38
Rom.	2:1	Daarom zijt gij ... niet te verontschuldigen, **wanneer gij oordeelt**.	.11
		Want waarin **gij** een ander **oordeelt**, veroordeelt gij uzelf;	.2
		want gij, **die oordeelt**, bedrijft dezelfde dingen.	.11
	2:3	**die oordeelt over** hen, die zulke dingen bedrijven, en ze zelf doet,	.11

2:12 die onder de wet gezondigd hebben, **zullen** door de wet **geoordeeld worden**; .37
2:16 SV In de dag wanneer God de verborgen dingen ... **zal oordelen** .16°°
ten dage, dat God het in de mensen verborgene **oordeelt** .3''
2:27 **zal** de van nature onbesnedene, doordat hij de wet volbrengt, u **oordelen**, .16
3:4 Opdat Gij ... overwint in uw rechtsgedingen. .32
letterlijk: Opdat gij overwint bij het **geoordeeld worden**.
3:6 Volstrekt niet! Hoe **zal** God anders de wereld **oordelen**? .16
3:7 waarom **word ik** dan nog als zondaar **geoordeeld**? .30
14:3 wie niet eet, **oordele** hem niet, die wèl eet, want God heeft hem aanvaard. .8
14:4 Wie zijt gij, **dat gij** eens anders knecht **oordeelt**? .11
14:5 Deze [immers] **stelt** de ene dag boven de andere, .3
gene **stelt** ze alle gelijk. .3
14:10 Gij echter, wat **oordeelt gij** uw broeder? .2
14:13 **Laten wij** dan niet langer elkander **oordelen**, .7
maar komt liever tot dit oordeel: uw broeder geen aanstoot ... te geven. .22
letterlijk: maar **oordeelt** liever dit: uw broeder geen aanstoot te geven.
14:22 Zalig is hij, **die** zich geen **verwijten maakt** bij hetgeen hij goed acht. .11
1Cor. 2:2 Want **ik had** niet **besloten** iets te weten onder u, dan Jezus Christus .19
4:5 Daarom, velt geen oordeel vóór de tijd, dat de Here komt, .9
letterlijk: Daarom, **oordeelt** niets vóór de tijd, dat de Here komt,
5:3 Want mijnerzijds **heb ik** ... **vonnis geveld over** hem, .27
5:12 Staat het soms aan mij, hen **te oordelen**, die buiten zijn? .10
Oordeelt ook **gij** niet (alleen) hen, die in uw kring zijn? .4
5:13 SV Maar die buiten zijn **oordeelt** God .3°°
Hen, die buiten zijn, **zal** God **oordelen**. .16''
6:1 Durft iemand uwer ... **recht zoeken** bij de onrechtvaardigen ...? .32
6:2 Of weet gij niet, dat de heiligen de wereld **zullen oordelen**? .18
... indien bij u het oordeel over de wereld berust, .31
letterlijk: indien door u de wereld **geoordeeld wordt**,
6:3 Weet gij niet, dat **wij over** engelen **oordelen zullen**? .17
6:6 **Zoekt** nu de ene broeder **recht** tegen de andere, en dat bij de ongelovigen? .31
7:37 die ... **besloten heeft**, zijn jongedochter ongerept te laten blijven, .28
10:15 Ik spreek immers tot verstandige mensen; **beoordeelt dan** zelf, wat ik zeg. .22
10:29 waartoe **zou** mijn vrijheid **beoordeeld worden** door eens anders geweten? .31
11:13 **Oordeelt** zelf: is het voegzaam, ...? .22
11:31 **zouden wij** niet **onder het oordeel komen**. .35
11:32 Maar onder het oordeel des Heren worden wij getuchtigd, .34
letterlijk: Maar **geoordeeld wordend** door de Here ...
2Cor. 2:1 Dit **heb ik mij** ... **voorgenomen**: niet weder in droefheid tot u te komen. .19
5:14 (15) **daar wij tot het inzicht gekomen zijn**, dat één voor allen gestorven is. .26
Col. 2:16 **Laat** dan niemand u **blijven oordelen** inzake eten en drinken .8
2Thess. 2:12 opdat allen **worden geoordeeld**, die de waarheid niet geloofd hebben, .41
2Tim. 4:1 Christus Jezus, die levenden en doden zal **oordelen**, .10
Tit. 3:12 want **ik heb besloten** daar de winter door te brengen. .27
Hebr. 10:30 En wederom: De Here **zal** zijn volk **oordelen**. .16
13:4 want hoereerders en echtbrekers **zal** God **oordelen**. .16
Jac. 2:12 die door de wet der vrijheid zullen **geoordeeld worden**. .32

Jac.	4:11	**Wie** van zijn broeder kwaad spreekt of hem **oordeelt**,	.11
		spreekt kwaad van de wet en **oordeelt** haar;	.3
		en indien **gij** de wet **oordeelt**, zijt gij geen dader ... der wet.	.2
	4:12	SV Doch wie zijt gij, die een ander **oordeelt**?	.2°°
		Maar wie zijt gij, **dat gij** uw naaste **oordeelt**?	.11˙˙
	5:9	zucht niet tegen elkander, opdat **gij** niet **onder het oordeel valt**;	.40˙˙
1Petr.	1:17	**die** zonder aanzien des persoons naar ieders werk **oordeelt**,	.12
	2:23	die ... het overgaf aan Hem, **die** rechtvaardig **oordeelt**;	.13
	4:5	die gereed staat **om** levenden en doden **te oordelen**.	.23
	4:6	opdat **zij** wèl, ..., wat het vlees aangaat, **zouden geoordeeld worden**	.41
Openb.	6:10	**oordeelt** en wreekt **Gij** ons bloed niet aan hen, die op de aarde wonen?	.2
	11:18	uw toorn is gekomen en de tijd voor de doden **om geoordeeld te worden**	.42
	16:5	Rechtvaardig zijt Gij, ..., dat Gij dit oordeel hebt geveld.	.20
		letterlijk: Rechtvaardig zijt Gij, dat **Gij** dit **geoordeeld hebt**.	
	18:8	SV want sterk is de Heere God, Die haar **oordeelt**.	.11°°
		want sterk is de Here God, **die** haar **geoordeeld heeft**.	.[46]˙˙
	18:20	want God **heeft** uw rechtzaak tegen haar **berecht**.	.21
	19:2	want **Hij heeft** de grote hoer **geoordeeld**, die de aarde ... verdierf,	.21
	19:11	en **Hij velt vonnis** en voert oorlog in gerechtigheid.	.3
	20:12	de doden **werden geoordeeld** op grond van hetgeen ... geschreven stond,	.39
	20:13	en **zij werden geoordeeld**, een ieder naar zijn werken.	.39

2604 κρίσις krisis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *krisis* betekent (1) '(het) scheiden', (2) '(het) beslissen of besluiten', (3) '(het) (be)oordelen of berechten, beoordeling, oordeel', (4) 'gerecht', en (5) 'recht'.

Het woord drukt de handeling uit van het werkwoord *2603 krinō* 'scheiden, onderscheiden; bepalen, beslissen, besluiten; (be)oordelen, berechten', maar de eerste twee betekenissen komen alleen buiten het NT voor – vgl. ons woord *crisis* –, al speelt evenals bij het werkwoord de oorspronkelijke betekenis '(het) scheiden' bij de overige wel een rol (zie vooral Joh.3:19).

De derde betekenis gaat om de handeling van het oordelen in rechterlijke zin. Zo horen we van 'het rechtvaardige oordeel van God' (2Thess.1:5). Met name betreft dit het oordelen door God, uit te voeren door de Here Jezus aan het einde der tijden, op de 'dag van het oordelen of oordeel' (bv. Matt.10:15; 2Petr.2:9). Soms houdt het in 'het recht of gezag om te oordelen' (bv. Joh.5:22). In meer algemene zin kan het staan voor het 'oordeel' waarmee mensen of engelen elkaar beoordelen (bv. Joh.7:24; Jud.9). Soms staat het in de plaats van *2601 krima* in de zin van 'oordeel, gerechtelijke uitspraak, vonnis' of zelfs 'straf' (bv. Hand.8:33, eig. 'het oordelen over Hem'); zo ook in de uitdrukking 'oordeel der hel' (eig. 'het (ver)oordelen tot de hel', Matt.23:33), en in het bijzonder in het meervoud (eig. 'beoordelingen', Openb.16:7; 19:2).

Ten vierde geeft het in Matt.5:21-22 aan 'de instelling van het oordelen, het gerecht' – tegenover het in het laatste vers eveneens genoemde Sanhedrin –, een betekenis die het woord elders niet heeft, zodat sommigen het daar opvatten als '(het) oordelen' (door een rechtercollege).

Tenslotte staat het woord, onder Hebreeuwse invloed, ook voor 'recht' in de zin van rechtvaardigheid, als houding tegenover de naaste (Matt.23:23). Deze betekenis moeten we ook aannemen in Matt.12:18,20 – een aanhaling uit Jes.42 – waar sprake is van het goddelijk recht.

Vergelijk voor de betekenis *2605 kritērion* 'middel tot (be)oordelen, richtsnoer; rechtbank; rechtszaak', en *1204 dikaiosunē* 'rechtvaardigheid, gerechtigheid'.

.1	κρίσις	krisis	beoordeling (1)
.2	κρίσιν	krisin	beoordeling (4)
.3	κρίσεως	kriseōs	beoordeling (2)
.4	κρίσει	krisei	beoordeling (3)
.5	κρίσεις	kriseis	beoordelingen (1/4)

Matt.	5:21	Wie doodslag pleegt, zal vervallen aan het **gerecht**.	.4
	5:22	die in toorn leeft tegen zijn broeder, zal vervallen aan het **gerecht**.	.4
	10:15	het zal voor het land van Sodom ... draaglijker zijn in de dag des **oordeels**	.3
	11:22	het zal voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn in de dag des **oordeels**	.3
	11:24	het zal voor het land van Sodom draaglijker zijn in de dag des **oordeels**	.3
	12:18	en Hij zal de heidenen het **oordeel** verkondigen.	.2
	12:20	voordat Hij het **oordeel** tot overwinning heeft gebracht.	.2
	12:36	zullen zij rekenschap geven op de dag des **oordeels**,	.3
	12:41	De mannen van Nineve zullen in het **oordeel** opstaan met dit geslacht	.4
	12:42	De koningin van het Zuiden zal in het **oordeel** optreden met dit geslacht	.4
	23:23	en gij hebt het gewichtigste van de wet verwaarloosd: het **oordeel**	.2
	23:33	Slangen, adderengebroed, hoe zult gij ontkomen aan het **oordeel** der hel?	.3
Marc.	3:29	SV maar hij is schuldig aan het eeuwig **oordeel**.	.3°°
	6:11	SV Het zal Sódom en Gomórra verdragelijker zijn in de dag des **oordeels**	.3°
Luc.	10:14	Doch het zal voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn in het **oordeel**	.4
	11:31	De koningin van het Zuiden zal in het **oordeel** optreden	.4
	11:32	De mannen van Nineve zullen in het **oordeel** opstaan met dit geslacht	.4
	11:42	gij ... gij gaat voorbij aan het **oordeel** en de liefde Gods.	.2
Joh.	3:19	Dit is het **oordeel**, dat het licht in de wereld gekomen is	.1
	5:22	de Vader ... heeft het gehele **oordeel** aan de Zoon gegeven,	.2
	5:24	wie mijn woord hoort en Hem gelooft ..., ... komt niet in het **oordeel**,	.2
	5:27	En Hij heeft Hem macht gegeven om **gericht** te houden,	.2
	5:29	en zij zullen uitgaan ... tot de opstanding ten **oordeel**.	.3
	5:30	gelijk Ik hoor, oordeel Ik, en mijn **oordeel** is rechtvaardig,	.1
	7:24	maar oordeelt met een rechtvaardig **oordeel**.	.2
	8:16	en indien Ik al oordeel, dan is mijn **oordeel** waarachtig,	.1
	12:31	Nu gaat er een **oordeel** over deze wereld;	.1
	16:8	zal Hij de wereld overtuigen van zonde en van gerechtigheid en van **oordeel**;	.3
	16:11	van **oordeel**, omdat de overste dezer wereld geoordeeld is.	.3
Hand.	8:33	In de vernedering werd zijn **oordeel** weggenomen:	.1
2Thess.	1:5	een bewijs van het rechtvaardige **oordeel** Gods,	.3
1Tim.	5:24	dat zij voor hen uitgaan naar het **gericht**,	.2
Hebr.	9:27	zoals het de mensen beschikt is, éénmaal te sterven en daarna het **oordeel**,	.1
	10:27	een vreselijk uitzicht op het **oordeel** en de felheid van een vuur,	.3
Jac.	2:13	zal het **oordeel** zijn over hem, die geen barmhartigheid bewezen heeft;	.1
		barmhartigheid (echter) roemt tegen het **oordeel**.	.3
	5:12	Laat ja bij u ja zijn en neen neen, opdat gij niet onder het **oordeel** valt.	.2˙˙
2Petr.	2:4	indien God engelen ... heeft overgegeven om hen tot het **oordeel** te bewaren;	.2
	2:9	om hen op de dag des **oordeels** te straffen,	.3
	2:11	terwijl engelen ... bij de Here geen smadelijk **oordeel** tegen deze inbrengen.	.2
	3:7	ten vure bewaard tegen de dag van het **oordeel** en van de ondergang	.3
1Joh.	4:17	dat wij vrijmoedigheid hebben op de dag des **oordeels**,	.3

Jud.	6	dat Hij engelen ... voor het **oordeel** ... heeft bewaard gehouden;	.2
	1:9	Maar Michaël, de aartsengel, durfde ... geen smadelijk **oordeel** uitbrengen,	.2
	1:15	om over allen de **vierschaar** te spannen en alle goddelozen te straffen	.2
Openb.	14:7	Vreest God en geeft Hem eer, want de ure van zijn **oordeel** is gekomen,	.3
	16:7	Ja, Here God, Almachtige, uw **oordelen** zijn waarachtig en rechtvaardig.	.5
	18:10	Wee, wee, gij grote stad, ..., want in één uur is uw **oordeel** gekomen.	.1
	19:2	want waarachtig en rechtvaardig zijn zijn **oordelen**,	.5

2605 κριτήριον kritērion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kritērion* betekent (1) 'middel tot (be)oordelen, richtsnoer', (2) 'rechtbank', en (3) 'rechtszaak'.

Van deze afleiding van *2603 krinō* 'scheiden, onderscheiden; bepalen, beslissen, besluiten; (be)oordelen, berechten' komt de eerste betekenis niet in het NT voor (vgl. ons *criterium*). De tweede houdt eigenlijk in 'plaats of instelling van het oordelen', en heeft dan betrekking op een van de (lagere) rechtbanken (Jac.2:6), die in bijna alle steden in Israël (meer dan 120 mannelijke inwoners) gevonden werden, in tegenstelling tot de Hoge Raad in Jeruzalem, het Sanhedrin (zie *4271 sunedrion*).

In 1Cor.6:2.4 lijkt het gebruikt te zijn in de zin van 'zaak om te beoordelen, rechtszaak', een betekenis die nergens anders voorkomt, vandaar dat men het daar soms eveneens interpreteert als 'rechtbank', wat niet onmogelijk is.

Vergelijk *2604 krisis* '(het) scheiden; (het) beslissen of besluiten; (het) (be)oordelen of berechten, beoordeling, oordeel; gerecht; recht'.

.1	κριτήρια	kritēria	rechtbanken (1/4)
.2	κριτηρίων	kritēriōn	rechtbanken (2)

1Cor.	6:2	zijt gij dan onbevoegd voor de meest onbetekenende **rechtspraak**?	.2
	6:4	Indien gij alledaagse **geschillen** te berechten hebt,	.1
Jac.	2:6	die u geweld aandoen en die u voor de **rechtbanken** slepen?	.1

2606 κριτής kritēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kritēs* betekent (1) 'beoordeler', (2) 'rechter', en (3) 'richter'.

Afgeleid van *2603 krinō* 'scheiden, onderscheiden; bepalen, beslissen, besluiten; (be)oordelen, berechten' is het allereerst het woord voor iemand die in algemene zin iemand of iets beoordeelt (bv. Luc.12:14; Jac.2:4) of kritiseert (bv. Jac.4:11).

In het bijzonder wordt het gebruikt voor 'rechter' (bv. Matt.5:25), die over iemand (Hand.24:10) of iets (Hand.18:15) een oordeel velt. Ook van God wordt gezegd dat Hij 'Rechter over allen' is (Hebr.12:23) en Jezus Christus is aangesteld tot 'Rechter over levenden en doden' (Hand.10:42).

Een specifieke betekenis heeft het woord als het gebruikt wordt voor de leiders van het volk Israël in de periode vóór de opkomst van het koninkrijk, de zgn. 'richters' (Hand.13:20).

Vergelijk voor de betekenis *1209 dikastēs* 'rechter', dat meer de nadruk op officiële rechtspraak legt.

.1	κριτής	kritēs	beoordeler (1)
.2	κριτήν	kritēn	beoordeler (4)
.3	κριτῇ	kritēi	beoordeler (3)
.4	κριταί	kritai	beoordelers (1)
.5	κριτάς	kritas	beoordelers (4)

Matt.	5:25	opdat uw tegenpartij u niet aan de **rechter** overlevere	.3
		en de **rechter** aan zijn dienaar en gij in de gevangenis wordt geworpen.	.1
	12:27	Daarom zullen zij **rechters** over u zijn.	.4°˙
Luc.	11:19	Daarom zullen zij **rechters** over u zijn.	.4
	12:14	Mens, wie heeft Mij tot **rechter** of scheidsman over u aangesteld?	.2˙˙
	12:58	anders zal hij u voor de **rechter** sleuren	.2
		en de **rechter** zal u de gerechtsdienaar overgeven	.1
	18:2	Er was in een stad een **rechter**, die zich om God niet bekommerde	.1
	18:6	En de Here zeide: Hoort, wat de onrechtvaardige **rechter** zegt.	.1
Hand.	10:42	die door God is aangesteld tot **rechter** over levenden en doden.	.1
	13:20	En daarna gaf Hij hun **richters** tot op de profeet Samuël.	.5
	18:15	hierover wil ik geen **rechter** zijn.	.1
	24:10	Daar ik weet, dat gij sedert vele jaren **rechter** over dit volk zijt,	.2
2Tim.	4:8	welke te dien dage de Here, de rechtvaardige **rechter**, mij zal geven,	.1
Hebr.	12:23	en tot God, de **Rechter** over allen, en tot de geesten der rechtvaardigen,	.3
Jac.	2:4	zoudt gij dan geen onderscheid maken ... en optreden als **rechters**, ...?	.4
	4:11	indien gij de wet oordeelt, zijt gij geen dader, doch een **rechter** der wet.	.1
	4:12	Eén is wetgever en **rechter**, Hij, die de macht heeft om te behouden	.1˙
	5:9	zie, de **Rechter** staat voor de deur.	.1

2607 κριτικός kritikos

Het bijvoeglijk naamwoord *kritikos* betekent 'in staat te onderscheiden, bekwaam om te oordelen, oordeelkundig'.

Het is afgeleid van *2603 krinō* 'scheiden, onderscheiden; bepalen, beslissen, besluiten; (be)oordelen, berechten', en wordt in het NT gezegd van het 'woord van God' dat bekwaam is de gedachten van het mensenhart te beoordelen.

Hiervan komen onze woorden *kritisch* en *criticus*.

.1	κριτικός	kritikos	oordeelkundig (1 ev m)

Hebr.	4:12	en het schift overleggingen en gedachten des harten; letterlijk: en het is **oordeelkundig** over ... gedachten des harten;

2608 κρούω krouō

Het werkwoord *krouō* betekent (1) 'slaan, stampen', en (2) '(op de deur) kloppen'.

In het NT wordt alleen de tweede betekenis gebruikt, zowel in letterlijke (bv. Hand.12:13 en 16), als in meer overdrachtelijke zin, van een geestelijk kloppen (bv. Matt.7:7-8 en Openb.3:20).

.1	κρούω	krouō	ik klop – (dat) ik klop
.2	κρούετε	krouete	jullie kloppen – klopt!
.3	κρούειν	krouein	kloppen
.4	κρούων	krouōn	kloppend (1 ev m)
.5	κρούοντι	krouonti	kloppend (3 ev m/o)
.6	κρούσαντος	krousantos	kloppend (2 ev m/o; aor)

Matt.	7:7	zoekt en gij zult vinden; **klopt** en u zal opengedaan worden.	.2
	7:8	wie zoekt, vindt, en **wie klopt**, hem zal opengedaan worden.	.5
Luc.	11:9	zoekt en gij zult vinden; **klopt** en u zal opengedaan worden.	.2
	11:10	wie zoekt, vindt en **wie klopt**, hem zal opengedaan worden.	.5
	12:36	om hem, **als hij** komt en **klopt**, terstond te kunnen opendoen.	.6
	13:25	zult gij beginnen buiten te staan en **aan** de deur **te kloppen**,	.3
Hand.	12:13	En **toen** hij **aan** de deur van het voorportaal **klopte**, kwam een slavin,	.6
	12:16	Petrus bleef **kloppen** en toen zij opengedaan hadden, zagen zij hem	.4
Openb.	3:20	Zie, Ik sta aan de deur en **Ik klop**.	.1

[2608II] κρύπτη kruptē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kruptē* betekent (1) 'verborgen plaats', en (2) 'kelder(gewelf)'.

Afgeleid van *2609 kruptos* 'verborgen' is het allereerst de aanduiding voor een plek of hoek die verborgen, aan het oog onttrokken is. In meer speciale zin kan het een kelder of onderaardse gang aanduiden – vergelijk ons *crypte*, dat via het Latijn van dit woord afkomstig is. In de context echter van Jezus' woorden in Luc. 11:33 over de lamp die voor iedereen zichtbaar moet zijn ligt de nadruk meer op de nuance 'verborgen', zodat de betekenis 'verborgen plaats' de meest waarschijnlijke lijkt.

.[1]	κρύπτη	kruptē	verborgen plaats (4)

Luc.	11:33	Niemand steekt een lamp aan en zet die in de **kelder**	**

2609 κρυπτός kruptos

Het bijvoeglijk naamwoord *kruptos* betekent 'verborgen'.

Afgeleid van *2610 kruptō* 'verbergen', komt het voornamelijk voor in de zin van 'niet bekend' (bv. Matt.10:26). In 1Petr.3:4 gaat het over 'de verborgen mens van het hart in het onvergankelijke van een zachtmoedige en stille geest', die voor God kostbaar is, tegenover uiterlijke opsmuk. Het woord komt ook zelfstandig gebruikt voor als 'de verborgen dingen': 'de verborgen (dingen) van de mensen' (Rom.2:16), 'de verborgen (dingen) van iemands hart' (1Cor.14:25), en 'de verborgen (dingen) van de duisternis' (1Cor.4:5), en ook 'de verborgen (dingen) van de schande', waarbij het om de innerlijke gedachten en gevoelens van de mens gaat (2Cor.4:2). Verder komt de uitdrukking 'in het verborgene' tamelijk vaak voor als tegenstelling van 'openlijk'. Het betekent dan dat iets niet bekend is bij het grote publiek, maar alleen bij een kleine kring van intimi, bijvoorbeeld Jezus' reis naar het feest in Jeruzalem (Joh.7:10), of iets dat men privé doet, in het geval van aalmoezen geven, bidden, en vasten (Matt.6:4,6,18).

.1	κρυπτός	kruptos	verborgen (1 ev m)
.2	κρυπτόν	krupton	verborgen (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	κρυπτῷ	kruptōi	verborgen (3 ev m/o)
.4	κρυπτά	krupta	verborgen (1/4 mv o)

Matt.	6:4	opdat uw aalmoes in het **verborgene** zij,	.3
		en uw Vader, die in het **verborgene** ziet, zal het u vergelden.	.3
	6:6	sluit uw deur en bid tot uw Vader in het **verborgene**;	.3
		en uw Vader, die in het **verborgene** ziet, zal het u vergelden.	.3
	6:18	om u ... te vertonen ... aan uw Vader, die in het **verborgene** is;	.3°°
		en uw Vader, die in het **verborgene** ziet, zal het u vergelden.	.3°°
	10:26	want er is niets ... **verborgen**, of het zal bekend worden.	.2
Marc.	4:22	Want er is niets **verborgen**, dan om geopenbaard te worden,	.2
Luc.	8:17	Want er is niets **verborgen**, dat niet aan het licht zal komen,	.2
	11:33	SV En niemand, die een kaars ontsteekt, zet die in het **verborgene**,	.2°°
	12:2	Er is niets ... **verborgen**, of het zal bekend worden.	.2
Joh.	7:4	Want niemand doet iets in het **verborgen**	.3
	7:10	toen ging Hij zelf ook op, niet openlijk, maar als in het **verborgen**.	.3
	18:20	en in het **verborgen** heb Ik niets gesproken.	.3
Rom.	2:16	ten dage, dat God het in de mensen **verborgene** oordeelt	.4
	2:29	maar híj is een Jood, die het in het **verborgen** is,	.3
1Cor.	4:5	die ook **hetgeen** in de duisternis **verborgen is**, aan het licht zal brengen	.4
	14:25	het **verborgene** van zijn hart komt aan het licht	.4
2Cor.	4:2	hebben wij verworpen alle schandelijke praktijken,	.4
		letterlijk: hebben wij verworpen het **verborgene** van de schande,	
1Petr.	3:4	de **verborgen** mens uws harten, met de onvergankelijke (tooi)	.1

2610 κρύπτω kruptō

Het werkwoord *kruptō* betekent 'verbergen'.

Anders dan *2283 kaluptō* 'bedekken, verhullen', dat vooral aangeeft dat men iets aan het oog onttrekt zonder het van zijn plaats te verwijderen, houdt dit woord in '(op een andere plaats) verbergen of wegstoppen', zoals geld in de grond (Matt.25:25), zuurdesem in meel (Matt.13:33), een stad, waarvan Jezus zegt dat die niet verborgen kan worden (Matt.5:14). Soms gaat het er (kennelijk) om dat het verborgene niet door een ander gevonden zal worden, bijvoorbeeld een schat in een akker (Matt.13:44). Het kan ook op personen betrekking hebben, zoals het kind Mozes (Hebr.11:23), en mensen in holen (Openb.6:15). De lijdende vorm kan voorkomen in de zin van 'zich verbergen' (bv. Joh.8:59).

In overdrachtelijke zin kan het neerkomen op 'zorgen dat het niet bekend is', of in de lijdende vorm '(nog) onbekend zijn of blijven', zoals de sinds de grondlegging der wereld verborgen dingen (Matt.13:35), iemands goede werken (1Tim.5:25), (de betekenis van) een uitspraak van Jezus (Luc.18:34; vgl. Luc.19:42), het Evangelie voor wijzen en verstandigen, terwijl het geopenbaard is aan (onmondige) kindertjes (Matt.11:25), het manna voor degene die overwint (Openb.2:17, in de brief aan Pergamum), het leven van de gelovigen, dat met Christus in God verborgen is, d.w.z. nog niet ten volle geopenbaard (Col.3:3). Ook om personen kan het op deze wijze gaan: een verborgen discipel van Jezus (Joh.19:38).

.1	ἔκρυψα	ekrupsa	ik heb verborgen (aor)
.2	ἔκρυψεν	ekrupsen	hij heeft verborgen (aor)
.3	ἔκρυψαν	ekrupsan	zij hebben verborgen (aor)
.4	κρύψατε	krupsate	verbergt! (aor)
.5	ἐκρύβη	ekrubē	hij is verborgen (aor pass)
.6	κρυβῆναι	krubēnai	verborgen worden (aor pass)
.7	κέκρυπται	kekruptai	hij is verborgen (med)
.8	κεκρυμμένος	kekrummenos	verborgen (1 ev m; med)
.9	κεκρυμμένῳ	kekrummenōi	verborgen (3 ev m/o; med)
.10	κεκρυμμένον	kekrummenon	verborgen (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.11	κεκρυμμένου	kekrummenou	verborgen (2 ev m/o; med)
.12	κεκρυμμένα	kekrummena	verborgen (1/4 mv o; med)
.[13]	ἔκρυψας	ekrupsas	jij hebt verborgen (aor)

Matt.	5:14	Een stad, die op een berg ligt, kan niet **verborgen blijven**.	.6
	11:25	dat **Gij** deze dingen voor wijzen en verstandigen **verborgen hebt**,	.[13]''
	13:33	een zuurdesem, welke een vrouw nam en in drie maten meel **deed**,	.2''
	13:35	Ik zal verkondigen **wat** ... **verborgen gebleven is**.	.12
	13:44	Het Koninkrijk ... is gelijk aan een schat, **verborgen** in een akker,	.9
		die een mens ontdekte en **verborg**,	.2
	25:18	Maar **hij** ... ging heen ... en **verborg** het geld van zijn heer.	.2''
	25:25	**ik** was bevreesd en ben heengegaan en **heb** uw talent in de grond **verborgen**;	.1
Luc.	13:21	een zuurdesem, welke een vrouw nam en in drie maten meel **deed**,	.2''
	18:34	dit woord bleef hun **duister** en zij wisten niet, waarvan gesproken werd.	.10
	19:42	maar thans **is** het **verborgen** voor uw ogen.	.5
Joh.	8:59	Zij namen dan stenen op om naar Hem te werpen; maar Jezus **verborg Zich**	.5
	12:36	Dit sprak Jezus en **Hij** ging heen en **verborg Zich** voor hen.	.5
	19:38	een discipel van Jezus, maar **in het verborgen** uit vrees voor de Joden,	.8
Col.	3:3	Want gij zijt gestorven en uw leven **is verborgen** met Christus in God.	.7
1Tim.	5:25	en die, waarmede het anders gesteld is, kunnen niet **verborgen blijven**.	.6
Hebr.	11:23	Door het geloof **is** Mozes ... door zijn ouders **verborgen gehouden**,	.5
Openb.	2:17	Wie overwint, hem zal Ik geven van het **verborgen** manna,	.11
	6:15	slaaf en vrije **verborgen** zich in de holen en de rotsen der bergen;	.3
	6:16	Valt op ons en **verbergt** ons voor het aangezicht van Hem,	.4

2611 κρυσταλλίζω krustallizō

Het werkwoord *krustallizō* betekent '(helder) als ijs of (berg)kristal zijn'.

Dit woord, afgeleid van *2612 krustallos* 'ijs; (berg)kristal', komt nergens anders voor dan in Openb.21:11, waar evenals in het geval van het zelfstandig naamwoord eerder aan kristal dan aan ijs gedacht zal moeten worden.

.1	κρυσταλλίζοντι	krustallizonti	helder zijnde als kristal (3 ev m/o)

Openb.21:11 haar glans geleek op een ... gesteente, als de **kristalheldere** diamant.

2612 **κρύσταλλος** **krustallos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *krustallos* betekent (1) 'ijs', en (2) '(berg)kristal'.

Als afleiding van het niet in het NT voorkomende werkwoord *krustainomai* 'bevroren worden' – dat op zijn beurt van het evenmin in het NT te vinden *kruos* 'vorst' stamt – is het in de eerste plaats het woord voor bevroren water, 'ijs'. Door de overeenkomst in uiterlijk is het ook de aanduiding geworden voor 'kristal, bergkristal', een kwartsvariëteit die helder is als water en de indruk maakt van versteend ijs.

In de Septuaginta komt het woord in beide betekenissen voor (bv. Job 38:29; Ezech.1:32). In Openb.4:6 gaat het om iets voor de troon in de hemel als een glazen zee, lijkend op *krustallos*, terwijl er in Openb.22:1 sprake is van een rivier met het water des levens, helder als deze stof. In beide vergelijkingen staat de helderheid voorop, iets wat ijs en bergkristal gemeen hebben, maar het element koude, dat door het begrip ijs opgeroepen wordt, zal er toch wel niet bij betrokken dienen te worden; vandaar dat de tweede betekenis de voorkeur verdient.

.1	κρύσταλλον	krustallon	kristal (4)
.2	κρυστάλλῳ	krustallōi	kristal (3)

Openb. 4:6	En voor de troon was als een glazen zee, **kristal** gelijk.	.2
22:1	En hij toonde mij een rivier van water des levens, helder als **kristal**,	.1

[2612II] **κρυφαῖος** **kruphaios**

Het bijvoeglijk naamwoord *kruphaios* betekent 'verborgen'.

Het komt in het NT alleen zelfstandig gebruikt voor, in de zin van '(het) verborgene, datgene wat verborgen is' (Matt.6:18).

Het is een afleiding van *2610 kruptō* 'verbergen'; vergelijk *2609 kruptos* 'verborgen'.

.[1]	κρυφαίῳ	kruphaiōi	verborgen (3 ev m/o)

Matt.	6:18	om u ... te vertonen ... aan uw Vader, die in het **verborgene** is;	˙˙
		en uw Vader, die in het **verborgene** ziet, zal het u vergelden.	˙˙

2613 **κρυφῇ** **kruphēi**

Het bijwoord *kruphēi* – ook wel gespeld *kruphē* – betekent 'in het verborgene, heimelijk, stiekem'.

Het is afgeleid van *2610 kruptō* 'verbergen'. Vergelijk voor de betekenis *2651 lathrāi* 'heimelijk, ongemerkt'.

.1	κρυφῇ	kruphēi	in het verborgene

Ef.	5:12	het is zelfs schandelijk om te noemen, wat **heimelijk** door hen wordt verricht;

2614	κτάομαι	ktaomai

Het werkwoord *ktaomai* betekent 'zich verwerven'.

Het houdt in 'zich van iets voorzien', 'iets in zijn bezit krijgen' zoals goud of zilver of koper (Matt.10:9) of een stuk grond (Hand.1:18), of in het algemeen iemands inkomsten (Luc.18:12). Het kan ook gaan om andere dan materiële goederen, zoals het Romeinse burgerrecht (Hand.22:28), 'zijn ziel', d.w.z. zijn persoonlijk behoud (Luc.21:19), een gave van God (Hand.8:20). Wat betreft de uitdrukking 'zijn eigen vat verwerven' in 1Thess.4:4 kan opgemerkt worden dat velen aannemen dat met het vat (zie *4026 skeuos*) het lichaam van de vrouw bedoeld is. Anderen vatten het op als 'zijn eigen lichaam', maar in dat geval zou het hier besproken werkwoord 'beheersen' moeten betekenen, wat eigenlijk niet goed denkbaar is; daarvoor is een werkwoord als *2589 krateō* 'krachtig of machtig zijn; bemachtigen, grijpen, vasthouden' veel geschikter.

.1	κτῶμαι	ktōmai	ik verwerf mij (med) – (dat) ik mij verwerf (med)
.2	κτᾶσθαι	ktasthai	zich verwerven (med)
.3	ἐκτησάμην	ektēsamēn	ik heb mij verworven (aor med)
.4	κτήσησθε	ktēsēsthe	(dat) jullie je verwerven (aor med)
.5	ἐκτήσατο	ektēsato	hij heeft zich verworven (aor med)
.6	κτήσασθε	ktēsasthe	verwerft je! (aor med)
.[7]	κτήσεσθε	ktēsesthe	jullie zullen je verwerven (med)

Matt.	10:9	**Voorziet u** niet **van** goud of zilver of koper in uw gordels,	.4
Luc.	18:12	ik vast tweemaal per week, ik geef tienden van al mijn inkomsten. letterlijk: ..., ik geef tienden van al wat **ik mij verwerf**.	.1
	21:19	SV **Bezit** uw zielen in uw lijdzaamheid.	.6°°
		door uw volharding **zult gij** uw leven **verkrijgen**.	.[7]˙˙
Hand.	1:18	Deze nu **heeft** een stuk grond **verkregen** voor het loon zijner ongerechtigheid	.5
	8:20	daar gij gemeend hebt de gave Gods voor geld **te kunnen verwerven**.	.2
	22:28	**Ik heb** dit burgerrecht voor een grote som **verkregen**.	.3
1Thess.	4:4	dat ieder uwer in heiliging en eerbaarheid zijn vat wete te **verwerven**,	.2

2615	κτῆμα	ktēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ktēma* betekent '(het) verworvene, bezitting'.

Als afleiding van *2614 ktaomai* 'zich verwerven' geeft het aan dat wat men zich heeft verworven, 'een bezitting', zoals een stuk land (Hand.5:1). In het meervoud komt het neer op 'bezittingen, goederen' (bv. Marc.10:22).

.1	κτῆμα	ktēma	bezitting (1/4)
.2	κτήματα	ktēmata	bezittingen (1/4)

Matt.	19:22	ging hij bedroefd heen, want hij bezat vele **goederen**.	.2
Marc.	10:22	en hij ging bedroefd heen, want hij bezat vele **goederen**.	.2

Hand.	2:45	en telkens waren er, die hun **bezittingen** en have verkochten	.2
	5:1	een zeker man, ... Ananias, met zijn vrouw Saffira, verkocht een **eigendom**,	.1

2616 κτῆνος ktēnos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ktēnos* betekent 'lastdier, rijdier'.

Afgeleid van *2614 ktaomai* 'zich verwerven', wordt het oorspronkelijk gebruikt voor 'boerenbezit', in het bijzonder een 'stuk vee' (bv. 1Cor.15:39), speciaal om iets of iemand te vervoeren, dus een last- of rijdier (bv. Luc.10:24).

.1	κτῆνος	ktēnos	dier (1/4)
.2	κτήνη	ktēnē	dieren (1/4)
.3	κτηνῶν	ktēnōn	dieren (2)

Luc.	10:34	en hij zette hem op zijn eigen **rijdier** ... en verzorgde hem.	.1
Hand.	23:24	en laat men **rijdieren** voorbrengen om Paulus daarop te zetten	.2
1Cor.	15:39	maar dat van mensen is anders dan dat van **beesten**,	.3
Openb.	18:13	mirre, wierook, wijn, olie, bloem en tarwe, **lastdieren**, schapen;	.2°'

2617 κτήτωρ ktētōr

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ktētōr* betekent 'bezitter, eigenaar'.

Het wordt in het NT gebruikt voor iemand die een stuk land of een huis bezit (Hand.4:34).

Het is afgeleid van *2614 ktaomai* 'zich verwerven'.

.1	κτήτορες	ktētores	bezitters (1)

Hand. 4:34 die **eigenaars** waren van stukken grond of van huizen,

2618 κτίζω ktizō

Het werkwoord *ktizō* betekent (1) 'stichten, gronden', en (2) 'scheppen'.

De eerste betekenis, die betrekking heeft op het door bebouwing en bevolking stichten van een stad of kolonie, komt in het NT alleen voor bij de afleiding *2619 ktisis* '(het) stichten, stichting, oprichting; (het) scheppen, schepping; (het) geschapene, schepsel'.

Het is het algemene werkwoord voor 'scheppen'. Zo lezen we dat alle dingen door God zijn geschapen (bv. Col.1:16), zoals de hemel, de aarde, en de zee (Openb.10:6), de mens (bv. 1Cor.11:9), en alle spijzen (1Tim.4:3). Daarom heet Hij ook 'de Scheppende', d.w.z. de Schepper (Rom.1:25).

In het bijzonder gaat het in het NT om de nieuwe schepping (vgl. *2250 kainos* 'nieuw' en het al genoemde *ktisis*), met name van 'de nieuwe mens' (Ef.4:24; Col.3:10; vgl. Ef.2:10). Deze nieuwe schepping is verbonden met de opstanding van Christus (vgl. Ef.2:5-6; Col.3:1). En zo heeft Christus de vijandschap tussen jood en heiden tenietgedaan 'om in Zichzelf ... de twee tot één nieuwe mens te scheppen' (Ef.2:15).

.1	ἔκτισας	ektisas	jij hebt geschapen (aor)
.2	ἔκτισεν	ektisen	hij heeft geschapen (aor)
.3	ἔκτισται	ektistai	hij is geschapen (med)
.4	κτίσῃ	ktisēi	(dat) hij schept (aor)
.5	κτίσαντα	ktisanta	scheppend (4 ev m; aor – 1/4 ev o; aor)
.6	κτίσαντος	ktisantos	scheppend (2 ev m/o; aor)
.7	κτίσαντι	ktisanti	scheppend (3 ev m/o; aor)
.8	ἐκτίσθη	ektisthē	hij is geschapen (aor pass)
.9	ἐκτίσθησαν	ektisthēsan	zij zijn geschapen (aor pass)
.10	κτισθέντα	ktisthenta	geschapen (4 ev m; aor pass – 1/4 ev o; aor pass)
.11	κτισθέντες	ktisthentes	geschapen (1 mv m; aor pass)
.[12]	κτίσας	ktisas	scheppend (1 ev m; aor)

Matt.	19:4	dat de **Schepper** hen van den beginne als man en vrouw heeft gemaakt?	.[12]''
Marc.	13:19	van het begin der schepping, die God **geschapen heeft**,	.2
Rom.	1:25	Zij immers hadden ... het schepsel vereerd en gediend boven de **Schepper**,	.5
1Cor.	11:9	De man **is** immers niet **geschapen** om de vrouw, maar de vrouw om de man.	.8
Ef.	2:10	Want zijn maaksel zijn wij, in Christus Jezus **geschapen**	.11
	2:15	om in Zichzelf, vrede makende, de twee tot één nieuwe mens te scheppen,	.4
		letterlijk: opdat **Hij** in Zichzelf ... de twee tot één nieuwe mens **schept**,	
	3:9	dat ... verborgen is gebleven in God, de **Schepper** van alle dingen,	.7
	4:24	**die** naar (de wil van) God **geschapen is** in waarachtige gerechtigheid	.10
Col.	1:16	want in Hem **zijn** alle dingen **geschapen**, ...;	.8
		alle dingen **zijn** door Hem en tot Hem **geschapen**;	.3
	3:10	die vernieuwd wordt tot volle kennis naar het beeld van zijn **Schepper**,	.6
1Tim.	4:3	welke God toch **geschapen heeft** om met dankzegging te worden gebruikt	.2
Openb.	4:11	want **Gij hebt** alles **geschapen**,	.1
		en om uw wil was het en **werd het geschapen**.	.9
	10:6	die leeft tot in alle eeuwigheden, die de hemel **geschapen heeft**	.2

2619 κτίσις ktisis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *ktisis* betekent (1) '(het) stichten, stichting, oprichting', (2) '(het) scheppen, schepping', en (3) '(het) geschapene, schepsel'.

Afgeleid van *2618 ktizō* 'stichten; scheppen' wordt het allereerst gebruikt voor het stichten van een stad, en voor de oprichting van een raad of een bestuur. In deze zin kunnen we de woorden 'elke instelling' in 1Petr.2:13 lezen, hoewel we hier eerder aan 'de instelling' zélf zullen moeten denken dan aan de 'daad van oprichting.

De overige keren dat het in het NT voorkomt heeft het te maken met de tweede betekenis van het werkwoord: 'scheppen'. Ten eerste geeft het dan aan 'de daad van het scheppen', zoals in de woorden 'vanaf de schepping der wereld', dus de daad waarmee God alle dingen tot aanzijn heeft geroepen (bv. Rom.1:20). Ten tweede kan het betrekking hebben op 'het resultaat van de handeling van het scheppen', 'datgene wat God geschapen heeft', en dan gaat het enerzijds om 'het geschapene' als een geheel gezien, waarvan Christus de Eerstgeborene is (bv. Col.1:15; vgl. Marc.16:15); anderzijds kan het in het verlengde daarvan gebruikt worden voor afzonderlijke dingen of levende wezens: 'een aparte schepping, een afzonderlijk schepsel' (bv. Rom.8:39; Hebr.4:13).

Het is verder van belang dat er in het NT ook sprake is van een 'nieuwe schepping' in verband met Christus' opstanding uit de doden (bv. 2Cor.5:17: 'en zo, indien iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping'), tegenover 'déze schepping' (Hebr.9:11).

.1	κτίσις	ktisis	schepping (1)
.2	κτίσεως	ktiseōs	schepping (2)
.3	κτίσει	ktisei	schepping (3)

Marc.	10:6	van het begin der **schepping** heeft Hij hen als man en vrouw gemaakt;	.2
	13:19	als er niet geweest is van het begin der **schepping**,	.2
	16:15	verkondigt het evangelie aan de ganse **schepping**.	.3
Rom.	1:20	sedert de **schepping** der wereld	.2
	1:25	Zij immers hadden ... het **schepsel** vereerd en gediend boven de Schepper,	.3
	8:19	wacht de **schepping** op het openbaar worden der zonen Gods.	.2
	8:20	Want de **schepping** is aan de vruchteloosheid onderworpen,	.1
	8:21	omdat ook de **schepping** zelf ... zal bevrijd worden	.1
	8:22	wij weten, dat tot nu toe de ganse **schepping** in al haar delen zucht	.1
	8:39	noch hoogte noch diepte, noch enig ander **schepsel**	.1
2Cor.	5:17	Zo is dan wie in Christus is een nieuwe **schepping**;	.1
Gal.	6:15	maar of men een nieuwe **schepping** is.	.1
Col.	1:15	de eerstgeborene der ganse **schepping**,	.2
	1:23	en dat verkondigd is in de ganse **schepping** onder de hemel,	.3
Hebr.	4:13	en geen **schepsel** is voor Hem verborgen,	.1
	9:11	niet met handen gemaakt, dat is, niet van deze **schepping**,	.2
1Petr.	2:13	Onderwerpt u aan alle menselijke **instellingen**, om des Heren wil:	.3
2Petr.	3:4	blijft alles zo, als het van het begin der **schepping** af geweest is.	.2
Openb.	3:14	de getrouwe en waarachtige getuige, het begin der **schepping** Gods:	.2

2620 κτίσμα ktisma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *ktisma* betekent (1) 'stichting, nederzetting, kolonie', en (2) '(het) geschapene, schepsel'.

Het is afgeleid van *2618 ktizō* 'stichten; scheppen', en komt in het NT alleen in de tweede betekenis voor (bv. Openb.5:13), waarbij het gaat om het concrete resultaat van het scheppen, 'datgene wat geschapen is', terwijl bij *2619 ktisis*, dat o.a. ook '(het) geschapene, schepsel' kan betekenen, het verband met de scheppingsdaad sterker aanwezig is.

.1	κτίσμα	ktisma	schepsel (1/4)
.2	κτισμάτων	ktismatōn	schepselen (2)

1Tim.	4:4	Want alles wat God geschapen heeft, is goed	.1
		letterlijk: Want al het door God **geschapene** is goed	
Jac.	1:18	om in zekere zin eerstelingen te zijn onder zijn **schepselen**.	.2
Openb.	5:13	alle **schepsel** in de hemel en op de aarde en onder de aarde en op de zee	.1
	8:9	het derde deel van de **schepselen** in de zee, die leven hadden, stierf,	.2

2621	κτίστης	ktistēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *ktistēs* betekent (1) 'stichter, grondvester', en (2) 'schepper'.
Het is afgeleid van *2618 ktizō* 'stichten; scheppen' en komt in het NT alleen in de tweede betekenis voor met betrekking tot God, 'de getrouwe Schepper' (1Petr.4:19).

.1	κτίστῃ	ktistēi	schepper (3)

1Petr. 4:19 Laten derhalve ook zij ... hun zielen aan de getrouwe **Schepper** overgeven,

2622	κυβεία	kubeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kubeia* betekent (1) '(het) dobbelen', en (2) '(het) vals spelen, (het) bedrieglijk handelen'.
Als afleiding van het niet in het NT voorkomende werkwoord *kubeuō* 'dobbelen' – dat op zijn beurt stamt van het evenmin in het NT te vinden zelfstandig naamwoord *kubos* 'dobbelsteen', vergelijk ons woord *kubus* – is het allereerst in letterlijke zin de aanduiding voor het spelen met dobbelstenen, waarbij het ook in de Oudheid niet altijd even eerlijk toeging.
In Ef.4:14 is het overdrachtelijk bedoeld voor vals spelen, bedrieglijk handelen, in parallellie met het eveneens daar gebruikte *3312 panourgia* '(het) doen van alles; (het) schurkachtig handelen'.

.1	κυβείᾳ	kubeiāi	(het) vals spelen (3)

Ef. 4:14 onder invloed van allerlei wind van leer, door het **valse spel** der mensen,

2623	κυβέρνησις	kubernēsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kubernēsis* betekent '(het) (be)sturen, besturing'.
In eigenlijke zin betreft dit het sturen van een schip. Maar het wordt ook overdrachtelijk gebruikt voor het besturen, het leiding geven, en zo komt het in het meervoud voor in een lijst van bedieningen in de gemeente (1Cor.12:18).
Het is een afleiding van het niet in het NT voorkomende werkwoord *kubernaō* '(be)sturen', waarvan via het Latijn en Frans ons *gouverneur* stamt.

.1	κυβερνήσεις	kubernēseis	(het) besturen (1/4 mv)

1Cor. 12:28 (**bekwaamheid**) om te helpen, **om te besturen**, en verscheidenheid van tongen.

2624	κυβερνήτης	kubernētēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kubernētēs* betekent (1) 'stuurman', en (2) 'bestuurder'.

Alleen de eerste, letterlijke betekenis komen we in het NT tegen (bv. Openb.18:17).
Het is afgeleid van het werkwoord *kubernaō* '(be)sturen' (vooral van een schip), dat niet in het NT te vinden is.

.1	κυβερνήτης	kubernētēs	stuurman (1)
.2	κυβερνήτῃ	kubernētēi	stuurman (3)

Hand. 27:11	Maar de hoofdman stelde meer vertrouwen in de **stuurman** en de schipper	.2
Openb.18:17	En iedere **stuurman** en iedere kustvaarder ... bleven van verre staan,	.1

[2624II] κυκλεύω kukleuō

Het werkwoord *kukleuō* betekent (1) 'een kring beschrijven', en (2) 'omringen, omsingelen'.
De eerste betekenis treffen we niet aan in het NT. In de tweede is er geen verschil te constateren met *2626 kukloō* 'tot een kring maken, in een kring brengen; omringen, omsingelen' (Openb.20:9).

.[1]	ἐκύκλευσαν	ekukleusan	zij hebben omringd (aor)

Openb.20:9	En **zij** kwamen op ... en **omsingelden** de legerplaats der heiligen	ˇˇ

2625 κυκλόθεν kuklothen

Het woord *kuklothen* betekent als bijwoord 'van rondom, van alle kanten, in de rondte', en als voorzetsel 'in een kring rondom'.
Afgeleid van *kuklos* 'kring' – vgl. *2627 kuklōi* 'in een kring' – en het achtervoegsel *-then* 'vandaan' is het eigenlijk een bijwoordelijke uitdrukking (Openb.4:8), die echter ook bij wijze van voorzetsel – met de tweede naamval – gebruikt wordt (bv. Openb.4:3-4).

.1	κυκλόθεν	kuklothen	(van) rondom

Openb. 4:3	en een regenboog was **rondom** de troon, van aanzien de smaragd gelijk.	
4:4	En **rondom** de troon waren vierentwintig tronen,	
4:8	En de vier dieren ... waren **rondom** en van binnen vol ogen	
5:11	En ik zag, en ik hoorde een stem van vele engelen **rondom** de troon,	°°

2626 κυκλόω kukloō

Het werkwoord *kukloō* betekent (1) 'tot een kring maken, in een kring brengen', en (2) 'omringen, omsingelen'.
Alleen de tweede betekenis wordt in het NT gebruikt, zowel met betrekking tot personen (bv. Hand.14:20), als in militaire zin (bv. Luc.21:20).
Het is afgeleid van *kuklos* 'kring' (vgl. *2627 kuklōi* 'in een kring').

.1	ἐκύκλωσαν	ekuklōsan	zij hebben omringd (aor)
.2	κυκλωσάντων	kuklōsantōn	omringend (2 mv m/o; aor)
.3	κυκλουμένην	kukloumenēn	omringd wordend (4 ev v; med)
.4	κυκλωθέντα	kuklōthenta	omringd (4 ev m; aor pas – 1/4 mv o; aor pass)

Luc.	21:20	Zodra gij nu Jeruzalem door legerkampen **omsingeld** ziet,	.3
Joh.	10:24	De Joden dan **omringden** Hem en zeiden tot Hem:	.1
Hand.	14:20	Doch **toen** de discipelen hem **omringd hadden**, stond hij op	.2
Hebr.	11:30	nadat (het volk) er zeven dagen lang omheen getrokken was.	.4
		letterlijk: **nadat ze** zeven dagen lang **omringd waren**.	
Openb.	20:9	En **zij** kwamen op ... en **omsingelden** de legerplaats der heiligen	.1 °°

2627 κύκλῳ kuklōi

Het woord *kuklōi* betekent als bijwoord 'in een kring, in het rond, rondom', en als voorzetsel 'in een kring om, rondom'.

Eigenlijk is dit de derde naamval van het niet in het NT voorkomende zelfstandig naamwoord (mnl.) *kuklos* 'kring' – waarvan het Nederlandse *cyclus* is afgeleid – , maar versteend tot een bijwoordelijke uitdrukking (bv. Rom.15:19), die ook, verbonden met een tweede naamval, bij wijze van voorzetsel voorkomt (bv. Openb.7:11).

.1	κύκλῳ	kuklōi	rondom

Marc.	3:34	rondziende over degenen, die **in een kring** rondom Hem zaten,	°˅
	6:6	En Hij ging de **omliggende** dorpen rond en leerde.	
	6:36	dan kunnen zij naar de gehuchten en dorpen **in de omtrek** gaan	
Luc.	9:12	Zend de schare weg, opdat zij naar de dorpen en hoeven **in de omtrek** gaan	
Rom.	15:19	van Jeruzalem uit rondreizende tot Illyrië toe,	
		letterlijk: van Jeruzalem af en **rondom** tot Illyrië toe,	
Openb.	4:6	En midden in de troon en **rondom** de troon waren vier dieren, vol ogen	
	5:11	En ik zag, en ik hoorde een stem van vele engelen **rondom** de troon,	˅˅
	7:11	En al de engelen stonden **rondom** de troon en de oudsten en de vier dieren,	

2628 κύλισμα kulisma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kulisma* betekent (1) 'wenteling', en (2) 'wentelplaats (voor dieren)'.

Als afleiding van *2629 kuliō* duidt het allereerst een wenteling aan als concreet gevolg van de handeling door het werkwoord uitgedrukt. Ook wordt het gebruikt voor de plaats waar dieren zich wentelen. Beide betekenissen passen in het tekstverband van 2Petr.2:22.

Zie ook *2628II kulismos*, dat als tekstvariant voorkomt.

.1	κύλισμα	kulisma	wenteling (1/4)

2Petr.	2:22	SV en: de gewassen zeug tot de **wenteling** in het slijk.	°°

[2628II]	**κυλισμός**	**kulismos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kulismos* betekent '(het) wentelen, (het) rollen'.
Afgeleid van *2629 kuliō* wordt het gebruikt voor het wentelen of rollen als handeling, anders dan *2628 kulisma* (2Petr.2:22).

.[1]	κυλισμόν	kulismon	wenteling (4)

2Petr. 2:22 of: een gewassen zeug naar de modderpoel.
letterlijk: ... naar **het wentelen** van de modderpoel.

2629	**κυλίω**	**kuliō**

Het werkwoord *kuliō* betekent 'wentelen, rollen'.
Het komt alleen in Marc.9:20 voor met betrekking tot een bezetene.

.1	ἐκυλίετο	ekulieto	hij wentelde zich (med)

Marc. 9:20 en, op de grond gevallen, **wentelde hij zich**, al schuimende.

2630	**κυλλός**	**kullos**

Het bijvoeglijk naamwoord *kullos* betekent (1) 'verminkt', en (2) 'kreupel'.
In de eerste plaats wordt het algemener gebruikt voor (mensen met) ledematen die niet goed functioneren, verminkt zijn (bv. Marc.9:43). Speciaal komt het voor met betrekking tot personen die slecht ter been, kreupel zijn (Matt.15:30-31).
Vergelijk *340 anapēros* 'misvormd, gehandicapt', *3363 paralutikos* '(eenzijdig) verlamd', en *4872 chōlos* 'lam'.

.1	κυλλόν	kullon	verminkt (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	κυλλούς	kullous	verminkt (4 mv m)

Matt.	15:30	die lammen, **kreupelen**, blinden, stommen en vele anderen bij zich hadden,	.2
	15:31	want zij zagen stommen spreken, **kreupelen** gezond, lammen lopen	.2
	18:8	Het is beter voor u **verminkt** of kreupel ten leven in te gaan,	.1
Marc.	9:43	Het is beter, dat gij **verminkt** ten leven ingaat,	.1

2631	**κῦμα**	**kuma**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kuma* betekent 'golf'.
Letterlijk komt dit woord – dat zelden in het enkelvoud staat – een aantal malen voor in verband met storm op zee (bv. Marc.4:37). Bovendien wordt het eenmaal beeldend gebruikt met betrekking tot goddelozen (Jud.13).

Het is afgeleid van de stam *ku-* 'zwellen', die ook in het werkwoord *kueō* 'zwanger zijn' voorkomt. Vergelijk voor de betekenis *2526 kludōn* 'golfslag, golf'.

.1	κύματα	kumata	golven (1/4)
.2	κυμάτων	kumatōn	golven (2)

Matt.	8:24	zodat de **golven** over het schip sloegen;	.2
	14:24	geteisterd door de **golven**, want de wind was tegen.	.2
Marc.	4:37	En er stak een zware stormwind op en de **golven** sloegen in het schip,	.1
Hand.	27:41	SV maar het achterschip brak van het geweld der **baren**.	.2°
Jud.	13	wilde **baren** der zee, die hun eigen schande opschuimen; dwaalsterren.	.1

2632 κύμβαλον kumbalon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kumbalon* betekent 'cimbaal, bekken'.

Het is de aanduiding voor een soort metalen kleppers of kleine bekkens van ongeveer 5 tot 10 cm doorsnede, die paarsgewijze tegen elkaar geslagen worden en een onbestemde toon geven (1Cor.13:1). Dit instrument moet niet verward worden met het gelijknamige hakkebordachtige snaarinstrument uit Hongarije en andere landen, dat met stokken bespeeld wordt, en juister *cymbalom* genoemd wordt.

.1	κύμβαλον	kumbalon	cimbaal (1/4)

1Cor.	13:1	ik ware schallend koper of een rinkelende **cimbaal**.

2633 κύμινον kuminon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kuminon* betekent 'komijn'.

Het is eigenlijk een leenwoord uit het Semitisch (Hebreeuws *kammōn*), ter aanduiding van het bekende tuinkruid (Matt.23:23).

.1	κύμινον	kuminon	komijn (1/4)

Matt.	23:23	want gij geeft tienden van de munt, de dille en de **komijn**

2634 κυνάριον kunarion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kunarion* betekent 'hondje'.

Het is een verkleinwoord van *2642 kuōn* 'hond', en heeft als zodanig wellicht een iets mildere, minder verachtelijke klank (bv. Matt.15:26-27).

.1	κυνάρια	kunaria	hondjes (1/4)
.2	κυναρίοις	kunariois	hondjes (3)

Matt. 15:26 Het is niet goed het brood der kinderen ... de **honden** voor te werpen. .2
15:27 Zeker, Here, ook de **honden** eten immers van de kruimels, .1
Marc. 7:27 het is niet goed het brood der kinderen ... de **honden** voor te werpen. .2
7:28 de **honden** eten immers ook onder de tafel van de kruimels der kinderen. .1

2635 κύπτω kuptō

Het werkwoord *kuptō* betekent 'bukken'.

Het wordt gebruikt voor 'met het lichaam (diep) vooroverbuigen', bijvoorbeeld om iemands schoenriem los te maken (Marc. 1:7).

.1	κύψας	kupsas	bukkend (1 ev m; aor)

Marc. 1:7 wiens schoenriem ik niet waardig ben, **nederbukkende**, los te maken.
Joh. 8:6 Maar Jezus **bukte** neder **en** schreef met de vinger op de grond.
8:8 En weer **bukte** Hij neder **en** schreef op de grond. oo

2636 κυρία kuria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kuria* betekent 'meesteres, vrouwe'.

Het is eigenlijk de vrouwelijke vorm van *2639 kurios*, dat oorspronkelijk een bijvoeglijk naamwoord is met de betekenis 'macht of gezaghebbend (over)', en het wordt op een zelfde manier als dat woord gebruikt (in het buitenbijbelse Grieks bijvoorbeeld ook voor godinnen). Zo komt het voor als aanspreektitel voor vrouwen met een bepaalde positie, en op deze wijze vatten sommigen het dan ook op in de tweede brief van Johannes, het enige geschrift in het NT waar het voorkomt. Andere daarentegen beschouwen het als de eigennaam van een vrouw, in Latijnse transliteratie *Cyria*.

Met meer waarschijnlijkheid echter moeten we het, met de uitleggers in de christelijke Oudheid, zien als de aanspreekvorm voor de christelijke gemeente tot welke Johannes zich richt, waaruit ook de wisseling tussen het enkelvoud 'u' en het meervoud 'jullie' in de wijze van aanspreken goed te verklaren is (vergelijk in het laatste vers 'u groeten de kinderen van uw uitverkoren zuster').

.1	κυρία	kuria	vrouwe (1)
.2	κυρίᾳ	kuriāi	vrouwe (3)

2Joh. 1 De oudste aan de uitverkoren **vrouw** en haar kinderen, .2
5 En nu vraag ik u, **vrouwe**, niet alsof ik u een nieuw gebod zou schrijven, .1

2637 κυριακός kuriakos

Het bijvoeglijk naamwoord *kuriakos* betekent 'bij de heer behorende, van de heer'.

Het is afgeleid van *2639 kurios* 'heer', en heeft buiten het NT betrekking op de heerser van

een land. Op de beide plaatsen in het NT waar het voorkomt is de Here Jezus bedoeld. Zo horen we ten eerste van 'de bij de Heer behorende maaltijd, de maaltijd van de Heer', dus het Heilig Avondmaal (1Cor.11:20). Ten tweede gaat het in Openb.1:10 over 'de bij de Heer behorende dag, de dag van de Heer', waarop Johannes in geestesvervoering raakte, zodat het daar een aanduiding is voor de eerste dag van de week, de dag van de opstanding van de Heer, de zondag. Deze moet niet verward worden met de reeds door de profeten voorzegde 'dag des Heren' (bv. Joël 1:15; 2Petr.3:10), die niet met het hier besproken bijvoeglijk naamwoord geformuleerd is, maar met de tweede naamval van *kurios* (vgl. ook de opmerkingen bij *2040 hēmera* 'dag').

Ons woord *kerk* stamt van dit woord.

.1	κυριακῇ	kuriakēi	bij de Heer behorende (3 ev v)
.2	κυριακόν	kuriakon	bij de Heer behorende (4 ev m – 1/4 ev o)

1Cor.	11:20	is dat niet het eten van de maaltijd **des Heren**;	.2
Openb.	1:10	Ik kwam in vervoering des geestes op de dag **des Heren**,	.1

2638 κυριεύω kurieuō

Het werkwoord *kurieuō* betekent 'heersen, heerschappij voeren'.

Het is afgeleid van *2639 kurios* 'beheerser, eigenaar, heer en meester; Heer', en kan zowel van personen gezegd worden, zoals koningen (bv. Luc.22:25) of Christus (Rom.14:9), als van zaken: de zonde (Rom.6:14), de dood (Rom.6:9), en de wet (Rom.7:1). In 1Tim.6:15 komt een deelwoord zelfstandig gebruikt voor: 'de heersenden', dus 'de heersers'.

.1	κυριεύει	kurieuei	hij voert heerschappij
.2	κυριεύομεν	kurieuomen	wij voeren heerschappij
.3	κυριεύουσιν	kurieuousin	zij voeren heerschappij – heerschappij voerend (3 mv m/o)
.4	κυριευόντων	kurieuontōn	heerschappij voerend (2 mv m/o)
.5	κυριεύσει	kurieusei	hij zal heerschappij voeren
.6	κυριεύσῃ	kurieusēi	(dat) hij heerschappij voert (aor)

Luc.	22:25	De koningen der volken **voeren heerschappij over** hen	.3
Rom.	6:9	de dood **voert** geen **heerschappij** meer **over** Hem.	.1
	6:14	Immers, de zonde **zal over** u geen **heerschappij voeren**,	.5
	7:1	dat de wet **heerschappij voert over** de mens, zolang hij leeft?	.1
	14:9	opdat Hij èn **over** doden èn **over** levenden **heerschappij voeren zou**.	.6
2Cor.	1:24	Niet, dat **wij heerschappij voeren over** uw geloof;	.2
1Tim.	6:15	de Koning der koningen en de Here der **heren**,	.4

2639 κύριος kurios

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kurios* betekent (1) 'beheerser, eigenaar, heer en meester', en (2) 'Heer'.

Het is oorspronkelijk een bijvoeglijk naamwoord met de betekenis 'macht of gezag hebbend (over)', dat als zodanig in het NT niet voorkomt (vgl. *2636 kuria* 'meesteres, vrouwe'). Het gaat

bij dit woord om iemand die macht over iets heeft, over iets of iemand te zeggen of te beschikken heeft, en daarbij een zodanige positie in de maatschappij inneemt dat hij ook door anderen als 'heer' wordt aangesproken (bv. Matt.7:22; 25:37.44), of in het geval van een onbekende uit beleefdheid (bv. Joh.20:15). Hierin verschilt het van *1066 despotēs* 'heer, meester', het woord voor iemand in de relatie tot het (particuliere) bezit waarover hij de macht heeft, zodat wanneer iemand een ander met dát woord aanspreekt men diens gezag over zichzelf erkent. Zo komen we *kurios* tegen als de 'heer van een slaaf' (bv. Matt.18:25) of als 'heer van de sabbat' (Matt.12:8). Als het een heer van eigendommen als een wijngaard betreft (bv. Matt.20:8) of een huis (bv. Marc.13:35) gaat de betekenis in de richting van 'eigenaar'. Wanneer het woord gebruikt wordt voor de vader van een familie, bijvoorbeeld door de zoon (bv. Matt.21:29) of de vrouw (bv. 1Petr.3:6), getuigt dit van respect voor het gezag van de vader als hoofd van het gezin. Zo komt het woord ook in wijdere zin voor als aanspreektitel voor personen met een hoge positie (bv. Pilatus, Matt.27:63) en speciaal voor de keizer van het Romeinse rijk (Hand.25:26), of voor gerespecteerde personen in het algemeen (bv. Matt.25:11; Hand.16:30). In deze zin hebben ook de discipelen en het volk Jezus met 'heer' aangesproken tijdens Zijn leven op aarde (bv. Matt.26:22).

In bijzondere zin is de titel *kurios* de weergave van de oudtestamentische naam van God, *JHWH*, die door de joden, op grond van het derde gebod (zie Ex.20:7), langzamerhand niet meer werd uitgesproken – zodat de juiste uitspraak zelfs niet met zekerheid is vast te stellen – maar bij het lezen vervangen werd door de titel *'Ădonāj* 'Heer', die in de Septuaginta is weergegeven met het hier besproken woord, dat in het buitenbijbelse Grieks ook voor (heidense) goden wordt gebruikt (vergelijk in het Oude Testament van SV en NBG de schrijfwijze HE(E)RE). Hoewel dit dan het lidwoord bij zich kan hebben (bv. Luc.1:6), staat het vrij vaak zonder lidwoord (bv. Hebr.7:21), waardoor de overgang van titel naar eigennaam extra wordt benadrukt. Dit geldt vooral voor een reeks uitdrukkingen naar oudtestamentisch model: 'hand des Heren' (Luc.1:66), 'stem des Heren' (Hand.7:31), 'de uitspraak des Heren (1Petr.1:25), 'wet des Heren' (bv. Luc.2:23), 'naam des Heren' (bv. Matt.21:9), 'dag des Heren' (bv. Hand.2:20; zie echter voor 'dag des Heren' in Openb.1:10: *2637 kuriakos* 'bij de heer behorende, van de heer'), 'gezalfde des Heren' (Luc.2:26), 'Geest des Heren' (bv. Luc.4:18). Soms treffen we uitgebreider formuleringen aan, zoals 'Here de God', dus 'de Here God' (bv. Openb.1:8), 'Here, de God van Israël' (Luc.1:68), 'Here de God, de almachtige' (bv. Openb.4:8), 'Here Zebaot', d.i. 'Here der heerscharen' (bv. Jac.5:4). In andere verbindingen heeft het nog enigszins de oorspronkelijke waarde van een titel, zoals 'Heer van hemel en aarde' (bv. Matt.11:25), 'Heer der heersenden' (1Tim.6:15), 'onze Heer' (bv. 2Petr.3:15). Vergelijk ook *2092 theos* '(een) god of godin; God'.

Daarnaast is *kurios* vooral de aanduiding voor Jezus, in de eerste plaats in oudtestamentische citaten die op Hem worden toegepast, zoals de bekende aanhaling uit Ps.110 in bijvoorbeeld Matt.22:43-45, en die uit Ps.102 in Hebr.1:10. Afgezien daarvan komt het in Mattheüs en Marcus (behalve in het slot, Marc.16:19-20) slechts één keer voor met betrekking tot Hem, in de woorden die Jezus Zelf formuleert 'de Heer heeft het nodig' (Matt.21:3 en Marc.11:3), al wordt Jezus wel met 'heer' aangesproken (bv. Matt.8:2; in Marcus alleen 7:28). Lucas daarentegen gebruikt de aanduiding 'de Heer' wél vaak voor Hem (bv. Luc.7:13; ook 'de moeder van mijn Heer', Luc.1:43), terwijl het in Johannes vooral na de opstanding zo gebruikt wordt (bv. Joh.20:2); in het bijzonder moet hier de belijdenis van Tomas vermeld worden: 'mijn Heer en mijn God' (Joh.20:28). In Handelingen (bv. 3:14) en de brieven (bv. Rom.12:11) is dit gebruik belangrijk uitgebreid, en komt het ook vaker zonder lidwoord in deze zin voor (bv. 1Cor.4:4; vgl. ook 'onze Heer' en soortgelijke verbindingen, in bv. 2Tim.1:8). Van belang is de uitspraak 'Jezus is Heer' (bv. 1Cor.12:3; vgl. Fil.2:11). In de brieven van Paulus is de uitdrukking 'in (de) Heer' zeer geliefd (bv. 1Cor.11:11; ook Openb.14:13). Dikwijls vinden we de uitgebreider com-

binaties 'de Here Jezus' (bv. Hand.1:21) en 'de Here Jezus Christus' (bv. Filem.25); een enkele keer ook 'onze Heer Christus' (Rom.16:18; vgl. 'Christus (de) Heer' in Luc.2:11, en 'Heer en Gezalfde' in Hand.2:36). Verder komt voor 'Heer en Behouder (d.i. Heiland)' (bv. 2Petr.3:2), 'Heer der heren' (bv. Openb.17:14), 'Heer van allen' (bv. Hand.10:36), 'de Heer van de Geest', d.w.z. die over de Geest beschikt (2Cor.3:18), en 'de Heer der heerlijkheid' (1Cor.2:8, vgl. Jac.2:1; vergelijk ook de uitdrukkingen 'de God der heerlijkheid' en 'de Vader der heerlijkheid' voor God in Hand.7:2 en Ef.1:17).

Op verschillende plaatsen is niet goed uit te maken of we aan God of aan Jezus moeten denken, bijvoorbeeld Col.3:22b; 1Thess.4:6; in deze en dergelijke teksten lijkt de context op Christus betrekking te hebben, terwijl de verbinding met het OT eerder naar God verwijst.

Tot slot komt het woord ook voor met betrekking tot bovennatuurlijke wezens, die door mensen min of meer gelijkgeschakeld worden met goden, zoals de engel die aan Cornelius verschijnt (Hand.10:4). En Paulus zegt in 1Cor.8:5-6: 'er zijn vele 'goden' en vele 'heren', maar voor ons is er één God, de Vader, ... , en één Heer, Jezus Christus, ...'

.1	κύριος	kurios	heer (1)
.2	κύριε	kurie	heer (5)
.3	κύριον	kurion	heer (4)
.4	κυρίου	kuriou	heer (2)
.5	κυρίῳ	kuriōi	heer (3)
.6	κύριοι	kurioi	heren (1)
.7	κύριοι	kurioi	zie 6
.8	κυρίων	kuriōn	heren (2)
.9	κυρίοις	kuriois	heren (3)

Matt.	1:20	zie, een engel des **Heren** verscheen hem in de droom	.4
	1:22	opdat vervuld zou worden hetgeen de **Here** door de profeet gesproken heeft,	.4
	1:24	deed hij, zoals de engel des **Heren** hem bevolen had	.4
	2:13	Toen zij weggetrokken waren, zie, een engel des **Heren** verschijnt Jozef	.4
	2:15	opdat vervuld zou worden hetgeen de **Here** door de profeet gesproken heeft,	.4
	2:19	Toen Herodes gestorven was, zie, een engel des **Heren** verschijnt	.4
	3:3	Bereidt de weg des **Heren**, maakt recht zijn paden.	.4
	4:7	Er staat ook geschreven: Gij zult de **Here**, uw God, niet verzoeken.	.3
	4:10	De **Here**, uw God, zult gij aanbidden en Hem alleen dienen.	.3
	5:33	Gij zult uw eed niet breken, doch aan de **Here** uw eden gestand doen.	.5
	6:24	Niemand kan twee **heren** dienen, want hij zal òf de ene haten	.9
	7:21	Niet een ieder, die tot Mij zegt: **Here**,	.2
		Here, zal het Koninkrijk der hemelen binnengaan,	.2
	7:22	Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: **Here**,	.2
		Here, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd ...?	.2
	8:2	**Here**, indien Gij wilt, kunt Gij mij reinigen.	.2
	8:6	**Here**, mijn knecht ligt thuis, verlamd, met hevige pijn.	.2
	8:8	**Here**, ik ben niet waard, dat Gij onder mijn dak komt,	.2
	8:21	**Here**, sta mij toe eerst heen te gaan en mijn vader te begraven.	.2
	8:25	zij kwamen en maakten Hem wakker en zeiden: **Here**, help ons, wij vergaan!	.2
	9:28	Gelooft gij, dat Ik dit doen kan? Zij zeiden tot Hem: Ja, **Here**.	.2
	9:38	Bidt daarom de **Heer** van de oogst, dat Hij arbeiders uitzende	.4

10:24 Een discipel staat niet boven zijn meester, of een slaaf boven zijn **heer**. .3
10:25 Het is genoeg ... te worden als zijn meester, en voor de slaaf als zijn **heer**. .1
11:25 Ik dank U, Vader, **Heer** des hemels en der aarde, .2
12:8 Want de Zoon des mensen is **heer** over de sabbat. .1
13:27 **Heer**, hebt gij niet goed zaad in uw akker gezaaid? .2
13:51 SV Hebt gij dit alles verstaan? Zij zeiden tot Hem: Ja, **Heere**! .2°
14:28 **Here**, als Gij het zijt, beveel mij dan tot U te komen over het water. .2
14:30 werd hij bevreesd en begon te zinken en hij schreeuwde: **Here**, red mij! .2
15:22 Heb medelijden met mij, **Here**, Zoon van David, .2
15:25 Maar zij kwam en viel voor Hem neer en zeide: **Here**, help mij! .2
15:27 Zeker, **Here**, ook de honden eten immers van de kruimels, .2
die van de tafel van hun **meesters** vallen. .8
16:22 Dat verhoede God, **Here**, dat zal U geenszins overkomen! .2
17:4 Petrus ... zeide tot Jezus: **Here**, het is goed, dat wij hier zijn; .2
17:15 **Here**, heb medelijden met mijn zoon, want hij is maanziek .2
18:21 **Here**, hoeveel maal zal mijn broeder ... zondigen en moet ik hem vergeven? .2
18:25 beval zijn **heer** hem te verkopen, met zijn vrouw en kinderen .1
18:26 SV **Heer**! wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. .2°
18:27 De **heer** van die slaaf kreeg medelijden met hem en hij liet hem vrij .1
18:31 zij ... gingen hun **heer** al wat er gebeurd was, mededelen. .5
18:32 Toen ontbood zijn **heer** hem en zeide tot hem: Slechte slaaf, .1
18:34 En zijn **meester** werd toornig en gaf hem in handen van de folteraars, .1
20:8 Toen de avond viel, zeide de **heer** van de wijngaard tot zijn opzichter: .1
20:30 **Here**, heb medelijden met ons, Zoon van David! .2°*
20:31 **Here**, heb medelijden met ons, Zoon van David! .2°*
20:33 Zij zeiden tot Hem: **Here**, dat onze ogen geopend worden. .2
21:3 zegt dan: de **Here** heeft ze nodig. Hij zal ze terstond (terug) zenden. .1
21:9 Hosanna de Zoon van David, gezegend Hij, die komt in de naam des **Heren**; .4
21:29 En hij antwoordde en zeide: Ja, **heer**, maar hij ging niet. .2*
21:30 SV en deze antwoordde en zeide: Ik ga, **heer**! en hij ging niet. .2°
21:40 Wanneer nu de **heer** van de wijngaard komt, .1
21:42 van de **Here** is dit geschied, en het is wonderlijk in onze ogen? .4
22:37 Hij zeide tot hem: Gij zult de **Here**, uw God, liefhebben .3
22:43 Hoe kan David Hem dan door de Geest zijn **Here** noemen, .3°*
22:44 De **Here** heeft gezegd .1
tot mijn **Here**: Zet U aan mijn rechterhand, .5
22:45 Indien David Hem dus **Here** noemt, hoe kan Hij dan zijn zoon zijn? .3
23:39 totdat gij zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam des **Heren**! .4
24:42 Waakt dan, want gij weet niet, op welke dag uw **Here** komt. .1
24:45 Wie is dan de trouwe ... slaaf, die de **heer** over zijn dienstvolk gesteld heeft ...? .1
24:46 Zalig die slaaf, die zijn **heer** bij zijn komst zo bezig zal vinden. .1
24:48 Maar als die slaaf ... zou zeggen: (49) Mijn **heer** blijft uit, .1°*
24:50 dan zal de **heer** van die slaaf komen op een dag, dat hij het niet verwacht, .1
25:11 Later kwamen ook de andere maagden en zeiden: **Heer**, .2
heer, doe ons open! .2
25:18 hij ... groef een gat in de grond en verborg het geld van zijn **heer**. .4
25:19 En na lange tijd kwam de **heer** van die slaven en hield afrekening .1

Matt. 25:20 **Heer**, vijf talenten hebt gij mij toevertrouwd: .2
25:21 Zijn **heer** zeide tot hem: Wèl gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, .1
..., over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw **heer**. .4
25:22 **Heer**, twee talenten hebt gij mij toevertrouwd; .2
25:23 Zijn **heer** zeide tot hem: Wèl gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, .1
..., over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw **heer**. .4
25:24 **Heer**, ik wist van u, dat gij een hard mens zijt, .2
25:26 En zijn **heer** antwoordde en zeide tot hem: Gij slechte en luie slaaf, .1
25:37 **Here**, wanneer hebben wij U hongerig gezien en hebben wij U gevoed, ...? .2
25:44 **Here**, wanneer hebben wij U hongerig gezien, of dorstig, ...? .2
26:22 begonnen zij, een voor een, tot Hem te zeggen: Ik ben het toch niet, **Here**? .2
27:10 gelijk de **Here** mij had opgedragen. .1
27:63 en zij zeiden: **Heer**, wij hebben ons herinnerd, .2
28:2 want een engel des **Heren** daalde uit de hemel neder en kwam nader, .4
28:6 SV Komt herwaarts, ziet de plaats, waar de **Heere** gelegen heeft. .1°
Marc. 1:3 Bereidt de weg des **Heren**, maakt recht zijn paden, .4
2:28 Alzo is de Zoon des mensen **heer** ook over de sabbat. .1
5:19 en bericht hun al wat de **Here** in zijn ontferming u gedaan heeft. .1
7:28 **Here**, de honden eten immers ook onder de tafel van de kruimels .2
9:24 SV Ik geloof, **Heere**! kom mijn ongelovigheid te hulp. .2°
11:3 zegt dan: De **Here** heeft het nodig en terstond zendt Hij het weder .1
11:9 Hosanna! Gezegend Hij, die komt in de naam des **Heren**; .4
11:10 SV hetwelk komt in de Naam des **Heeren**! Hosanna in de hoogste hemelen! .4°
12:9 Wat zal de **heer** van de wijngaard doen? .1
12:11 van de **Here** is dit geschied, en het is wonderlijk in onze ogen. .4
12:29 Jezus antwoordde: (30) Het eerste is: Hoor, Israël, de **Here**, .1
onze God, de **Here** is één, .1
12:30 en gij zult de **Here**, uw God, liefhebben uit geheel uw hart .3
12:36 David zelf heeft door de Heilige Geest gezegd: De **Here** heeft gezegd .1
tot mijn **Here**: Zet U aan mijn rechterhand, .5
12:37 David zelf noemt Hem **Here**, en hoe kan Hij dan zijn zoon zijn? .3
13:20 indien de **Here** die dagen niet had ingekort, zou geen vlees behouden worden, .1°*
13:35 Waakt dan, want gij weet niet, wanneer de **heer** des huizes komen zal, .1
16:19 De **Here** [Jezus] dan werd, nadat Hij tot hen gesproken had, opgenomen .1
16:20 Doch zij gingen heen en predikten overal, terwijl de **Here** medewerkte .4
Luc. 1:6 Zij ... leefden naar alle geboden en eisen des **Heren**, onberispelijk. .4
1:9 om de tempel des **Heren** binnen te gaan en het reukoffer te brengen. .4
1:11 En hem verscheen een engel des **Heren**, staande ter rechterzijde .4
1:15 Want hij zal groot zijn voor de **Here** .4
1:16 en velen der kinderen Israëls zal hij bekeren tot de **Here**, hun God. .3
1:17 ten einde voor de **Here** een weltoegerust volk te bereiden. .5
1:25 Aldus heeft de **Here** aan mij gedaan in de dagen, .1
1:28 zeide hij: Wees gegroet, gij begenadigde, de **Here** is met u. .1
1:32 en de **Here** God zal Hem de troon van zijn vader David geven, .1
1:38 Zie, de dienstmaagd des **Heren**; mij geschiede naar uw woord. .4
1:43 waaraan heb ik dit te danken, dat de moeder mijns **Heren** tot mij komt? .4
1:45 want wat vanwege de **Here** tot haar gezegd is, zal volbracht worden. .4

1:46	En Maria zeide: Mijn ziel maakt groot de **Here**,	.3
1:58	dat de **Here** zijn barmhartigheid aan haar had grootgemaakt,	.1
1:66	Wat zal er van dit kind worden? Want de hand des **Heren** was met hem.	.4
1:68	Geloofd zij de **Here**, de God van Israël,	.1
1:76	want gij zult uitgaan voor het aangezicht des **Heren**,	.4
2:9	En opeens stond een engel des **Heren** bij hen	.4
	en de heerlijkheid des **Heren** omstraalde hen,	.4
2:11	U is heden de Heiland geboren, namelijk Christus, de **Here**,	.1
2:15	om te zien hetgeen geschied is en ons door de **Here** is bekendgemaakt.	.1
2:22	brachten zij Hem naar Jeruzalem om Hem de **Here** voor te stellen,	.5
2:23	gelijk geschreven staat in de wet des **Heren**:	.4
	Al het eerstgeborene ... zal heilig heten voor de **Here**,	.5
2:24	overeenkomstig hetgeen in de wet des **Heren** gezegd is,	.4
2:26	eer hij de Christus des **Heren** gezien had.	.4
2:38	SV En deze, ... daarbij komende, heeft eveneens de **Heere** beleden,	.5°°
2:39	wat volgens de wet des **Heren** te doen was,	.4
3:4	Bereidt de weg des **Heren**, maakt recht zijn paden.	.4
4:8	Gij zult de **Here**, uw God, aanbidden en Hem alleen dienen.	.3
4:12	Er is gezegd: Gij zult de **Here**, uw God, niet verzoeken.	.3
4:18	De Geest des **Heren** is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft,	.4
4:19	om te verkondigen het aangename jaar des **Heren**.	.4
5:8	Ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, **Here**.	.2
5:12	**Here**, indien Gij wilt, kunt Gij mij reinigen.	.2
5:17	En er was kracht des **Heren**, zodat Hij kon genezen.	.4
6:5	En Hij zeide tot hen: De Zoon des mensen is **heer** over de sabbat.	.1
6:46	Wat noemt gij Mij **Here**,	.2
	Here, en doet niet wat Ik zeg?	.2
7:6	zond de hoofdman vrienden om tot Hem te zeggen: **Here**, doe geen moeite,	.2
7:13	En toen de **Here** haar zag, werd Hij met ontferming over haar bewogen	.1
7:19	En Johannes ... zond hen naar de **Here** om te zeggen: Zijt Gij het, ...?	.3▾▾
7:31	SV En de **Heere** zeide: Bij wie zal Ik dan de mensen ... vergelijken, ...?	.1°
9:54	**Here**, wilt Gij, dat wij zeggen, dat vuur van de hemel zal nederdalen ...?	.2
9:57	SV **Heere**, ik zal U volgen, waar Gij ook heengaat.	.2°
9:59	SV **Heere**, laat mij toe, dat ik heenga, en eerst mijn vader begraaf.	.2°
9:61	Ik zal U volgen, **Here**, maar laat mij eerst afscheid nemen	.2
10:1	Daarna wees de **Here** nog [tweeën]zeventig aan	.1
10:2	Bidt daarom de **Heer** van de oogst, dat Hij arbeiders uitzende	.4
10:17	**Here**, ook de boze geesten onderwerpen zich aan ons in uw naam.	.2
10:21	Ik dank U, Vader, **Heer** des hemels en der aarde,	.2
10:27	Hij antwoordde en zeide: Gij zult de **Here**, uw God, liefhebben	.3
10:39	die, aan de voeten des **Heren** gezeten, naar zijn woord luisterde.	.4▾▾
10:40	**Here**, trekt Gij het U niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen?	.2
10:41	Maar de **Here** antwoordde en zeide tot haar: Marta, Marta,	.1▾▾
11:1	**Here**, leer ons bidden, zoals ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft.	.2
11:39	Maar de **Here** zeide tot hem: En gij dan, gij Farizeeën,	.1
12:36	En gij, weest gelijk aan mensen, die op hun **heer** wachten,	.3
12:37	Zalig die slaven, die de **heer** bij zijn komst wakende zal aantreffen.	.1

Luc. 12:41 En Petrus zeide: **Heer**, zegt Gij met het oog op ons deze gelijkenis, .2
12:42 En de **Here** zeide: Wie is dan de trouwe, de verstandige rentmeester, .1
die de **heer** over zijn bedienden zal stellen ...? .1
12:43 Zalig die slaaf, die zijn **heer** bij zijn komst zo bezig zal vinden. .1
12:45 Maar als die slaaf in zijn hart zou zeggen: Mijn **heer** blijft lang uit, .1
12:46 dan zal de **heer** van die slaaf komen op een dag, dat hij het niet verwacht .1
12:47 die ... niet gedaan heeft naar de wil van zijn **heer**, .4
13:8 Hij antwoordde en zeide tot hem: **Heer**, laat hem nog dit jaar staan, .2
13:15 Maar de **Here** antwoordde hem en zeide: Huichelaars, .1
13:23 En iemand zeide tot Hem: **Here**, zijn het weinigen, die behouden worden? .2
13:25 zult gij beginnen ... aan de deur te kloppen, zeggende: **Here**, .2
SV **Heere**, doe ons open! en Hij zal ... zeggen: Ik weet niet, vanwaar gij zijt. .2°
13:35 dat gij zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam des **Heren**! .4
14:21 En de slaaf kwam terug en berichtte zijn **heer** deze dingen. .5
14:22 En de slaaf zeide: **Heer**, wat gij hebt opgedragen, is geschied .2
14:23 En de **heer** zeide tot de slaaf: Ga de wegen en de paden op .1
16:3 Wat moet ik doen? Want mijn **heer** ontneemt mij mijn rentmeesterschap. .1
16:5 En hij ontbood de schuldenaars van zijn **heer** één voor één bij zich. .4
Hij zeide tot de eerste: Hoeveel zijt gij mijn **heer** schuldig? .5
16:8 En de **heer** prees de onrechtvaardige rentmeester, .1
16:13 Geen slaaf kan twee **heren** dienen, want hij zal of de ene haten .9
17:5 En de apostelen zeiden tot de **Here**: Geef ons meer geloof. .5
17:6 De **Here** zeide: Indien gij een geloof hadt als een mosterdzaad, .1
17:37 En zij antwoordden en zeiden tot Hem: Waar, **Here**? .2
18:6 En de **Here** zeide: Hoort, wat de onrechtvaardige rechter zegt. .1
18:41 Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Hij zeide: **Here**, dat ik ziende worde! .2
19:8 Maar Zacheüs ging staan en zeide tot de **Here**: Zie, .3
de helft van mijn bezit, **Here**, geef ik de armen, .2
19:16 **Heer**, uw pond heeft tien ponden winst gemaakt. .2
19:18 De tweede kwam en zeide: Uw pond, **heer**, heeft vijf ponden opgebracht. .2°'
19:20 En de volgende kwam en zeide: **Heer**, hier is uw pond, .2
19:25 En zij zeiden tot hem: **Heer**, hij heeft al tien ponden. .2
19:31 indien iemand u vraagt: Waarom ...? zegt dan: De **Here** heeft het nodig. .1
19:33 zeiden de **eigenaars** tot hen: Waarom maakt gij het veulen los? .6
19:34 En zij zeiden: De **Here** heeft het nodig. .1
19:38 Gezegend Hij, die komt, de Koning, in de naam des **Heren**; .4
20:13 Toen zeide de **heer** van de wijngaard: Wat moet ik doen? .1
20:15 Wat zal dan de **heer** van de wijngaard met hen doen? .1
20:37 waar hij de **Here** noemt de God van Abraham en de God van Isaak .3
20:42 Want David zelf zegt in het boek der Psalmen: De **Here** heeft gezegd .1
tot mijn **Here**: Zet U aan mijn rechterhand, .5
20:44 David noemt Hem dus **Here**; hoe kan Hij dan zijn zoon zijn? .3
22:31 SV En de **Heere** zeide: Simon, Simon, .1°
22:33 **Here**, met U ben ik bereid ook gevangenis en dood in te gaan! .2
22:38 Zij zeiden: **Here**, zie, hier zijn twee zwaarden! .2
22:49 **Here**, willen wij met het zwaard erop slaan? .2
22:61 En de **Here** keerde Zich om en zag Petrus aan. .1
En Petrus herinnerde zich het woord des **Heren**, .4

	23:42	SV **Heere**, gedenk mijner, als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn.	.2°
	24:3	vonden zij het lichaam van de **Here** Jezus niet.	.4
	24:34	De **Here** is waarlijk opgewekt en is aan Simon verschenen.	.1
Joh.	1:23	Maakt recht de weg des **Heren**,	.4
	4:1	Toen nu de **Here** vernam, dat de Farizeeën gehoord hadden,	.1°°
	4:11	Zij zeide tot Hem: **Here**, Gij hebt geen emmer en de put is diep;	.2
	4:15	De vrouw zeide tot Hem: **Here**, geef mij dit water,	.2
	4:19	De vrouw zeide tot Hem: **Here**, ik zie, dat Gij een profeet zijt.	.2
	4:49	De hoveling zeide tot Hem: **Heer**, kom af, eer mijn kind sterft.	.2
	5:7	De zieke antwoordde Hem: **Here**, ik heb geen mens	.2
	6:23	waar zij het brood gegeten hadden, nadat de **Here** gedankt had.	.4
	6:34	Zij zeiden dan tot Hem: **Here**, geef ons altijd dit brood.	.2
	6:68	Simon Petrus antwoordde Hem: **Here**, tot wie zullen wij heengaan?	.2
	8:11	En zij zeide: Niemand, **Here**. En Jezus zeide: Ook Ik veroordeel u niet.	.2
	9:36	En wie is Hij, **Here**, dat ik in Hem moge geloven?	.2
	9:38	Hij zeide: Ik geloof, **Here**, en hij wierp zich voor Hem neder.	.2
	11:2	Maria was het, die de **Here** gezalfd had met mirre	.3
	11:3	De zusters dan zonden Hem bericht: **Here**, zie, die Gij liefhebt, is ziek.	.2
	11:12	De discipelen zeiden ...: **Here**, als hij slaapt, zal hij herstellen.	.2
	11:21	Marta dan zeide tot Jezus: **Here**, indien gij hier geweest waart,	.2
	11:27	Ja, **Here**, ik heb geloofd, dat Gij zijt de Christus, de Zoon van God,	.2
	11:32	viel zij Hem te voet en zeide tot Hem: **Here**,	.2
	11:34	Waar hebt gij hem gelegd? Zij zeiden tot Hem: **Here**, kom en zie.	.2
	11:39	**Here**, er is reeds een lijklucht, want het is al de vierde dag.	.2
	12:13	Hosanna, gezegend Hij, die komt in de naam des **Heren**!	.4
	12:21	**Heer**, wij zouden Jezus wel willen zien.	.2
	12:38	**Here**, wie heeft geloofd, wat hij van ons hoorde?	.2
		En aan wie is de arm des **Heren** geopenbaard?	.4
	13:6	Deze zeide tot Hem: **Here**, wilt Gij mij de voeten wassen?	.2
	13:9	Simon Petrus zeide tot Hem: **Here**, niet alleen mijn voeten,	.2
	13:13	Gij noemt Mij Meester en **Here**, en gij zegt dat terecht, want Ik ben het.	.1
	13:14	Indien nu Ik, uw **Here** en Meester, u de voeten gewassen heb,	.1
	13:16	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, een slaaf staat niet boven zijn **heer**,	.4
	13:25	zich aan de borst van Jezus werpende, zeide tot Hem: **Here**, wie is het?	.2
	13:36	Simon Petrus zeide tot Hem: **Here**, waar gaat Gij heen?	.2
	13:37	Petrus zeide tot Hem: **Here**, waarom kan ik U thans niet volgen?	.2
	14:5	Tomas zeide tot Hem: **Here**, wij weten niet, waar Gij heengaat;	.2
	14:8	Filippus zeide tot Hem: **Here**, toon ons de Vader en het is ons genoeg.	.2
	14:22	**Here**, en hoe komt het, dat Gij Uzelf aan ons zult openbaren ...?	.2
	15:15	want de slaaf weet niet, wat zijn **heer** doet;	.1
	15:20	Een slaaf staat niet boven zijn **heer**.	.4
	20:2	Zij hebben de **Here** weggenomen uit het graf	.3
	20:13	Zij zeide tot hen: Omdat zij mijn **Here** weggenomen hebben	.3
	20:15	**Heer**, als gij Hem weggedragen hebt, zeg mij dan,	.2
	20:18	dat zij de **Here** had gezien en dat Hij haar dit gezegd had.	.3
	20:20	De discipelen dan waren verblijd, toen zij de **Here** zagen.	.3
	20:25	De andere discipelen dan zeiden tot hem: Wij hebben de **Here** gezien!	.3
	20:28	Tomas antwoordde en zeide tot Hem: Mijn **Here** en mijn God!	.1

Joh.	21:7	Die discipel dan, dien Jezus liefhad, zeide tot Petrus: Het is de **Here**.	.1
		Simon Petrus dan, toen hij hoorde, dat het de **Here** was,	.1
	21:12	Want zij wisten, dat het de **Here** was.	.1
	21:15	Hij zeide tot Hem: Ja **Here**, Gij weet, dat ik U liefheb.	.2
	21:16	En hij zeide tot Hem: Ja **Here**, Gij weet het, dat ik U liefheb.	.2
	21:17	En hij zeide tot Hem: **Here**, Gij weet alles, Gij weet, dat ik U liefheb.	.2
	21:20	**Here**, wie is het die U verraadt?	.2
	21:21	zeide Petrus tot Jezus: **Here**, maar wat zal met deze gebeuren?	.2
Hand.	1:6	Zij dan, die daar bijeengekomen waren, vroegen Hem en zeiden: **Here**,	.2
	1:21	in al de tijd, dat de **Here** Jezus bij ons in- en uitgegaan is,	.1
	1:24	zij baden en zeiden: Wijs Gij, **Here**, die aller harten kent, die ene aan,	.2
	2:20	voordat de grote en doorluchtige dag des **Heren** komt.	.4
	2:21	het zal zijn, dat al wie de naam des **Heren** aanroept, behouden zal worden.	.4
	2:25	Want David zegt van Hem: Ik zag de **Here** te allen tijde voor mij;	.3
	2:34	maar hij zegt zelf: De **Here** heeft gezegd	.1
		tot mijn **Here**: Zet U aan mijn rechterhand,	.5
	2:36	dat God Hem èn tot **Here** èn tot Christus gemaakt heeft, deze Jezus,	.3
	2:39	zovelen als de **Here**, onze God, ertoe roepen zal.	.1
	2:47	En de **Here** voegde dagelijks toe aan de kring, die behouden werden.	.1
	3:19	opdat er tijden van verademing mogen komen van het aangezicht des **Heren**,	.4
	3:22	Mozes toch heeft gezegd: De **Here** God zal u een profeet doen opstaan	.1
	4:26	de oversten zijn tezamen vergaderd tegen de **Here** en tegen zijn Gezalfde.	.4
	4:29	En nu, **Here**, let op hun dreigingen	.2
	4:33	gaven de apostelen hun getuigenis van de opstanding des **Heren** Jezus,	.4°▾
	5:9	Hoe hebt gij kunnen overeenkomen om de Geest des **Heren** te verzoeken?	.4
	5:14	En des te meer werden er toegevoegd, die de **Here** geloofden,	.5
	5:19	Maar een engel des **Heren** opende des nachts de deuren van de gevangenis	.4
	7:30	SV toen veertig jaren vervuld waren, verscheen hem de Engel des **Heeren**,	.4°
	7:31	toen hij erheen ging om het te onderzoeken, kwam een stem des **Heren**	.4
	7:33	En de **Here** zeide tot hem: Doe uw schoeisel van uw voeten,	.1
	7:37	SV De **Heere**, uw God, zal u een Profeet verwekken uit uw broeders,	.1°
	7:49	Wat voor huis zult gij Mij bouwen, zegt de **Here**, ...?	.1
	7:59	die de Here aanriep, zeggende: **Here** Jezus, ontvang mijn geest.	.2
	7:60	riep hij met luider stem: **Here**, reken hun deze zonde niet toe!	.2
	8:16	maar zij waren alleen gedoopt in de naam van de **Here** Jezus.	.4°°
	8:22	en bid de **Here**, of deze toeleg van uw hart u moge vergeven worden;	.4▾▾
	8:24	Bidt gij voor mij tot de **Here**, dat mij niets moge overkomen	.3
	8:25	Toen zij dan het woord des **Heren** betuigd en gesproken hadden,	.4
	8:26	En een engel des **Heren** sprak tot Filippus en zeide: Sta op	.4
	8:39	toen zij uit het water gekomen waren, nam de Geest des **Heren** Filippus weg	.4
	9:1	nog dreiging en moord blazende tegen de discipelen des **Heren**,	.4
	9:5	En hij zeide: Wie zijt Gij, **Here**?	.2
		SV En de **Heere** zeide: Ik ben Jezus, Die gij vervolgt.	.1°
	9:6	SV **Heere**, wat wilt gij, dat ik doen zal?	.2°
		SV En de **Heere** zeide tot hem: Sta op, en ga in de stad,	.1°
	9:10	en de **Here** zeide tot hem in een gezicht: Ananias!	.1°▾
		En hij zeide: Zie, hier ben ik, **Here**.	.2

9:11 de **Here** zeide tot hem: Sta op en ga naar de straat, die de Rechte heet, .1
9:13 En Ananias antwoordde: **Here**, ik heb van velen over deze man gehoord, .2
9:15 de **Here** zeide tot hem: Ga, want deze is Mij een uitverkoren werktuig .1
9:17 Saul, broeder, de **Here** heeft mij gezonden, Jezus, .1
9:27 hoe hij onderweg de **Here** had gezien, en dat deze tot hem gesproken had, .3
9:28 En hij bleef ... (29) ... vrijmoedig optreden in de naam des **Heren**, .4
9:31 zij werd opgebouwd en wandelde in de vreze des **Heren**, .4
9:35 alle bewoners van Lydda en Saron zagen hem en bekeerden zich tot de **Here**. .3
9:42 het werd bekend door geheel Joppe en velen kwamen tot geloof in de **Here**. .3
10:4 Hij staarde hem aan en werd zeer bevreesd en zeide: Wat is er, **heer**! .2
10:14 Geenszins, **Here**, want ik heb nog nooit iets gegeten, dat onheilig ... was. .2
10:33 om te horen al wat u door de **Here** opgedragen is. .4˅˅
10:36 om vrede te verkondigen door Jezus Christus. Deze is aller **Heer**. .1
10:48 SV En hij beval, dat zij zouden gedoopt worden in de Naam des **Heeren**. .4°°
11:8 Maar ik zeide: Geenszins, **Here**, .2
11:16 En ik herinnerde mij het woord des **Heren**, .4
11:17 Indien nu God ... de gave heeft gegeven op het geloof in de **Here** Jezus .3
11:20 die ... ook tot de Grieken spraken en hun de **Here** Jezus predikten. .3
11:21 En de hand des **Heren** was met hen, .4
en een groot aantal kwam tot het geloof en bekeerde zich tot de **Here**. .3
11:23 op om naar het voornemen van hun hart de **Here** trouw te blijven; .5
11:24 En een brede schare werd de **Here** toegevoegd. .5
12:7 een engel des **Heren** stond bij hem en er scheen licht in het vertrek, .4
12:11 Nu weet ik waarlijk, dat de **Here** zijn engel uitgezonden heeft .1
12:17 hoe de **Here** hem uit de gevangenis had geleid .1
12:23 terstond sloeg hem een engel des **Heren**, omdat hij God de eer niet gaf; .4
12:24 En het woord des **Heren** wies en verbreidde zich. .4˅˅
13:2 terwijl zij vastten bij de dienst des **Heren**, .5
13:10 zult gij niet ophouden de rechte wegen des **Heren** te verdraaien? .4
13:11 En nu, zie, de hand des **Heren** keert zich tegen u, .4
13:12 kwam hij tot geloof, zeer getroffen door de leer des **Heren**. .4
13:44 kwam bijna de gehele stad bijeen om het woord Gods te horen. .4˅˅
13:47 Want zo heeft ons de **Here** geboden: Ik heb u gesteld tot een licht .1
13:48 verblijdden zij zich en verheerlijkten het woord des **Heren**; .4
13:49 en het woord des **Heren** verbreidde zich door het gehele land. .4
14:3 vrijmoedig sprekende in vertrouwen op de **Here**, .5
14:23 droegen zij hen onder bidden en vasten de **Here** op, .5
15:11 Maar door de genade van de **Here** Jezus geloven wij behouden te worden .4
15:17 opdat het overige deel der mensen de **Here** zoeke, en alle heidenen, .3
over welke mijn naam is uitgeroepen, spreekt de **Here**, .1
15:26 die hun leven hebben overgehad voor de naam van onze **Here** Jezus .4
15:35 En Paulus en Barnabas ... verkondigden ... het woord des **Heren**. .4
15:36 in iedere stad, waar wij het woord des **Heren** verkondigd hebben, .4
15:40 door de broeders aan de genade des **Heren** opgedragen; .4˅˅
16:10 SV dat de **Heere** geroepen had om hun het Evangelie te verkondigen. .1°°
16:14 en de **Here** opende haar hart, zodat zij aandacht schonk .1
16:15 Indien gij van oordeel zijt, dat ik de **Here** getrouw ben, .5

Hand.	16:16	welke aan haar **eigenaars** met waarzeggen veel voordeel aanbracht.	.9
	16:19	Toen nu haar **eigenaars** zagen, dat hun kans op voordeel verdwenen was,	.6
	16:30	**Heren**, wat moet ik doen om behouden te worden?	.7
	16:31	Stel uw vertrouwen op de **Here** Jezus en gij zult behouden worden,	.3
	16:32	SV En zij spraken het woord des **Heeren**,	.4°°
	17:24	De God, die de wereld gemaakt heeft ..., die een **Heer** is	.1°▾
	17:27	SV Opdat zij de **Heere** zouden zoeken,	.3°°
	18:8	En Crispus, de overste der synagoge, kwam tot geloof in de **Here**	.5
	18:9	de **Here** zeide in de nacht door een gezicht tot Paulus: Wees niet bevreesd,	.1
	18:25	Deze was ingelicht omtrent de weg des **Heren**	.4
		SV en vurig zijnde van geest, sprak hij en leerde ... de zaken des **Heeren**,	.4°°
	19:5	toen zij dit hoorden, lieten zij zich dopen in de naam van de **Here** Jezus.	.4
	19:10	zodat allen, die in Asia woonden, het woord des **Heren** hoorden,	.4
	19:13	geestenbezweerders waagden het ... de naam van de **Here** Jezus te noemen	.4
	19:17	en de naam van de **Here** Jezus werd grootgemaakt;	.4
	19:20	Zo wies het woord des **Heren** krachtig en het werd sterker.	.4°▾
	20:19	dienende de **Here** met alle ootmoed, onder tranen en beproevingen,	.5
	20:21	betuigende zich te bekeren tot God en te geloven in onze **Here** Jezus.	.3
	20:24	en de bediening, die ik van de **Here** Jezus ontvangen heb	.4
	20:28	om de gemeente Gods te weiden, die Hij Zich ... verworven heeft.	.4▾
	20:32	En nu, ik draag u op aan de **Here** en het woord zijner genade,	.5▾▾
	20:35	de woorden van de **Here** Jezus ...: Het is zaliger te geven dan te ontvangen.	.4
	21:13	ik voor mij ben bereid ... te sterven ... voor de naam van de **Here** Jezus.	.4
	21:14	hielden wij ons stil en zeiden: De wil des **Heren** geschiede.	.4°▾
	21:20	SV En zij, dat gehoord hebbende, loofden de **Heere**,	.3°°
	22:8	ik antwoordde: Wie zijt Gij, **Here**? En Hij zeide tot mij: Ik ben Jezus,	.2
	22:10	En ik zeide: **Here**, wat moet ik doen?	.2
		En de **Here** zeide tot mij: Sta op en reis naar Damascus,	.1
	22:16	SV laat u dopen, en uw zonden afwassen, aanroepende de Naam des **Heeren**.	.4°°
	22:19	En ik zeide: **Here**, zij weten zelf, dat ik het was,	.2
	23:11	En de volgende nacht stond de **Here** bij hem en zeide: Houd moed,	.1
	25:26	Maar ik heb niets stelligs over hem aan mijn **heer** te schrijven;	.5
	26:15	En ik zeide: Wie zijt Gij, **Here**?	.2
		En de **Here** zeide: Ik ben Jezus, die gij vervolgt.	.1▾
	28:31	en onderricht gevende aangaande de **Here** Jezus Christus	.4
Rom.	1:4	verklaard Gods Zoon te zijn in kracht, Jezus Christus, onze **Here**	.4
	1:7	genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de **Here** Jezus Christus.	.4
	4:8	Zalig de man, wiens zonde de **Here** geenszins zal toerekenen.	.1
	4:24	die Jezus, onze **Here**, uit de doden opgewekt heeft,	.3
	5:1	Wij dan ... hebben vrede met God door onze **Here** Jezus Christus,	.4
	5:11	en dát niet alleen, maar wij roemen zelfs in God door onze **Here** Jezus	.4
	5:21	opdat ... zo ook de genade zou heersen ... door Jezus Christus, onze **Here**.	.4
	6:11	SV dat gij ... Gode levende zijt in Christus Jezus, onze **Heere**.	.5°
	6:23	maar de genade ... is het eeuwige leven in Christus Jezus, onze **Here**.	.5
	7:25	Gode zij dank door Jezus Christus, onze **Here**!	.4
	8:39	de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze **Here**.	.5
	9:28	want wat Hij gesproken heeft, zal de **Here** doen op de aarde, volledig	.1

9:29 Indien de **Here** Sebaot ons geen zaad overgelaten had, .1
10:9 indien gij met uw mond belijdt, dat Jezus **Heer** is, .3
10:12 één en dezelfde is **Heer** over allen, rijk voor allen, die Hem aanroepen; .1
10:13 want: al wie de naam des **Heren** aanroept, zal behouden worden. .4
10:16 Want Jesaja zegt: **Here**, wie heeft geloofd wat hij van ons hoorde? .2
11:3 **Here**, uw profeten hebben zij gedood, uw altaren hebben zij omvergehaald; .2
11:34 wie heeft de zin des **Heren** gekend? Of wie is Hem tot raadsman geweest? .4
12:11 in ijver onverdroten, vurig van geest, dient de **Here**. .5**
12:19 Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, spreekt de **Here**. .1
13:14 Maar doet de **Here** Jezus Christus aan en wijdt geen zorg aan het vlees, .3
14:4 Of hij staat of valt, gaat zijn eigen **heer** aan. .5
..., want de **Here** is bij machte hem vast te doen staan. .1**
14:6 Wie aan een bepaalde dag hecht, doet het om de **Here**, .5
SV en die de dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar de **Heere**. .5°
en wie eet, doet het om de **Here**, want hij dankt God; .5
en wie niet eet, laat het na om de **Here** en ook hij dankt God. .5
14:8 want als wij leven, het is voor de **Here**, .5
en als wij sterven, het is voor de **Here**. .5
Hetzij wij dan leven, hetzij wij sterven, wij zijn des **Heren**. .4
14:11 Want er staat geschreven: (Zo waarachtig als) Ik leef, spreekt de **Here**: .1
14:14 Ik ... ben overtuigd in de **Here** Jezus, dat niets uit zichzelf onrein is; .5
15:6 opdat gij ... de God en Vader van onze **Here** Jezus ... moogt verheerlijken. .4
15:11 Looft, al gij heidenen, de **Here**, en laten alle volken Hem prijzen. .3°*
15:30 Maar, [broeders,] ik vermaan u bij onze **Here** Jezus Christus .4
16:2 dat gij haar ontvangt in de **Here** op een wijze, de heiligen waardig, .5
16:8 Groet Ampliatus, mijn geliefde in de **Here**. .5
16:11 Groet hen, die behoren tot de kring van Narcissus, die in de **Here** zijn. .5
16:12 vrouwen, die zich moeite gegeven hebben in de **Here**. .5
Groet de geliefde Persis, die zich veel moeite gegeven heeft in de **Here**. .5
16:13 Groet Rufus, de uitverkorene in de **Here**, met zijn moeder, .5
16:18 Want zulke lieden dienen niet onze **Here** Christus, maar hun eigen buik, .5
16:20 De genade van onze **Here** Jezus zij met u! .4
16:22 Ik, Tertius, die de brief op schrift gebracht heb, groet u in de **Here**. .5
16:24 [De genade van onze **Here** Jezus Christus zij met u allen. Amen.] .4°
1Cor. 1:2 die allerwege de naam van onze **Here** Jezus Christus aanroepen, .4
1:3 genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de **Here** Jezus Christus. .4
1:7 terwijl gij uitziet naar de openbaring van onze **Here** Jezus Christus. .4
1:8 zodat gij onberispelijk zult zijn op de dag van onze **Here** Jezus .4
1:9 door wie gij zijt geroepen tot gemeenschap met zijn Zoon ..., onze **Here**. .4
1:10 Doch ik vermaan u, broeders, bij de naam van onze **Here** Jezus Christus: .4
1:31 opdat het zij, gelijk geschreven staat: Wie roemt, roeme in de **Here**. .5
2:8 zouden zij de **Here** der heerlijkheid niet gekruisigd hebben. .3
2:16 Want wie kent de zin des **Heren**, dat hij Hem zou voorlichten? .4
3:5 en wel zoals de **Here** dit aan een ieder geschonken heeft. .1
3:20 De **Here** weet, dat de overleggingen der wijzen vruchteloos zijn. .1
4:4 Hij, die mij beoordeelt, is de **Here**. .1
4:5 Daarom, velt geen oordeel vóór de tijd, dat de **Here** komt, .1

1Cor.	4:17	Timoteüs ...., die mij een geliefd en trouw kind is in de **Here**.	.5
	4:19	maar spoedig zal ik tot u komen, zo de **Here** wil.	.1
	5:4	Wanneer wij vergaderd zijn, ... met de kracht van onze **Here** Jezus,	.4
		(5) leveren wij in de naam van de **Here** Jezus die man aan de satan over	.4
	5:5	opdat zijn geest behouden worde in de dag des **Heren**.	.4
	6:11	maar gij zijt gerechtvaardigd door de naam van de **Here** Jezus Christus	.4
	6:13	Maar het lichaam is niet voor de hoererij, doch voor de **Here**,	.5
		en de **Here** voor het lichaam.	.1
	6:14	God heeft niet alleen de **Here** opgewekt, maar zal ook ons opwekken	.3
	6:17	Maar die zich aan de **Here** hecht, is één geest (met Hem).	.5
	7:10	Doch hun, die getrouwd zijn, beveel ik niet, maar de **Here**,	.1
	7:12	Maar tot de overigen zeg ik, niet de **Here**:	.1
	7:17	Alleen, laat ieder zo leven, als de **Here** hem toebedeeld heeft,	.1 ˙˙
		SV gelijk de **Heere** een ieder geroepen heeft,	.1 °°
	7:22	Want de slaaf, die in de **Here** geroepen werd,	.5
		is een vrijgelatene des **Heren**;	.4
	7:25	Voor de jongedochters heb ik geen bevel van de **Here**.	.4
		...., als iemand, die door de ontferming des **Heren** trouw is.	.4
	7:32	Wie niet getrouwd is, wijdt zijn zorgen aan de zaak des **Heren**,	.4
		hoe hij de **Here** zal behagen.	.5
	7:34	Zowel zij ... als de jongedochter, wijdt haar zorgen aan de zaak des **Heren**,	.4
	7:35	lettende op de betamelijkheid en de onverdeelde toewijding aan de **Here**.	.5
	7:39	is zij vrij om te trouwen, met wie zij wil, mits in de **Here**.	.5
	8:5	en werkelijk zijn er goden in menigte en **heren** in menigte	.6
	8:6	één **Here**, Jezus Christus, door wie alle dingen zijn, en wij door Hem.	.1
	9:1	Heb ik niet Jezus, onze **Here**, gezien?	.3
		Zijt gij niet mijn werk in de **Here**?	.5
	9:2	want het zegel op mijn apostelschap zijt gij in de **Here**.	.5
	9:5	gelijk ook de andere apostelen en de broeders des **Heren**	.4
	9:14	Zo heeft de **Here** ... de regel gesteld, dat zij van het evangelie leven.	.1
	10:9	En laten wij de **Here** niet verzoeken, zoals sommigen van hen deden,	.3 ˙˙
	10:21	Gij kunt niet de beker des **Heren** drinken èn de beker der boze geesten,	.4
		gij kunt niet aan de tafel des **Heren** deel hebben	.4
	10:22	Of willen wij de **Here** tot naijver wekken? Zijn wij soms sterker dan Hij?	.3
	10:26	want de aarde en haar volheid is des **Heren**.	.4
	10:28	SV Want de aarde is des **Heeren**, en de volheid ervan.	.4 °
	11:11	En toch, in de **Here** is evenmin de vrouw zonder man iets,	.5
	11:23	Want zelf heb ik bij overlevering van de **Here** ontvangen, ...,	.4
		dat de **Here** Jezus in de nacht, waarin Hij werd overgeleverd, een brood nam,	.1
	11:26	verkondigt gij de dood des **Heren**, totdat Hij komt.	.4
	11:27	Wie dus op onwaardige wijze ... de beker des **Heren** drinkt,	.4 °˙
		zal zich bezondigen aan het lichaam en bloed des **Heren**.	.4
	11:29	SV niet onderscheidende het lichaam des **Heeren**.	.4 °
	11:32	Maar onder het oordeel des **Heren** worden wij getuchtigd,	.4
	12:3	SV en niemand kan zeggen, Jezus de **Heere** te zijn, dan door de ... Geest.	.3 °°
		en dat niemand kan zeggen: Jezus is **Here**, dan door de Heilige Geest.	.1 ˙˙
	12:5	en er is verscheidenheid in bedieningen, maar het is dezelfde **Here**;	.1

	14:21	en toch zullen zij naar Mij niet luisteren, zegt de **Here**.	.1
	14:37	laat hij dan wel weten, dat hetgeen ik u schrijf, een gebod des **Heren** is.	.4
	15:31	Zowaar als ik, broeders, op u roem draag in Christus Jezus, onze **Here**,	.5
	15:47	SV de tweede Mens is de **Heere** uit de hemel.	.1 °
	15:57	Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze **Here** Jezus Christus.	.4
	15:58	onwankelbaar, te allen tijde overvloedig in het werk des **Heren**,	.4
		wetende, dat uw arbeid niet vergeefs is in de **Here**.	.5
	16:7	want ik hoop enige tijd bij u te blijven, als de **Here** het toestaat.	.1
	16:10	want hij doet het werk des **Heren** evenals ik;	.4
	16:19	Vele groeten in de **Here** van Aquila en Prisca en van de gemeente	.5
	16:22	Indien iemand de **Here** niet liefheeft, hij zij vervloekt. Maranata!	.3
	16:23	De genade van de **Here** Jezus zij met u.	.4
2Cor.	1:2	genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de **Here** Jezus Christus.	.4
	1:3	Geloofd zij de God en Vader van onze **Here** Jezus Christus,	.4
	1:14	dat wij uw roem zijn, evenals gij de onze op de dag van onze **Here** Jezus.	.4
	2:12	Toen ik nu te Troas was gekomen ..., en mij een deur geopend was in de **Here**,	.5
	3:16	telkens wanneer iemand zich tot de **Here** bekeerd heeft,	.3
	3:17	De **Here** nu is de Geest;	.1
		en waar de Geest des **Heren** is, is vrijheid.	.4
	3:18	En wij allen, die ... de heerlijkheid des **Heren** weerspiegelen,	.4
		veranderen naar hetzelfde beeld ..., immers door de **Here**, die Geest is.	.4
	4:5	Want wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus als **Here**,	.3
	4:10	SV Altijd de doding van de **Heere** Jezus in het lichaam omdragende,	.4 °
	4:14	dat Hij, die de **Here** Jezus opgewekt heeft, ook ons met Jezus zal opwekken	.3
	5:6	dat wij ... ver van de **Here** in den vreemde zijn	.4
	5:8	en wij begeren te meer ... bij de **Here** onze intrek te nemen.	.3
	5:11	Daar wij dan weten, hoezeer de **Here** te vrezen is,	.4
	6:17	Daarom gaat weg uit hun midden, en scheidt u af, spreekt de **Here**,	.1
	6:18	gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de **Here**, de Almachtige.	.1
	8:5	zij gaven zich ... eerst aan de **Here** en door de wil van God ook aan ons;	.5
	8:9	Gij kent immers de genade van onze **Here** Jezus [Christus],	.4
	8:19	dit liefdewerk, dat door ons tot eer van de **Here** zelf ... wordt verricht.	.4
	8:21	niet alleen voor het oog des **Heren**, maar ook voor dat der mensen.	.4
	10:8	die de **Here** gegeven heeft om u op te bouwen en niet om af te breken,	.1
	10:17	Maar wie roemt, roeme in de **Here**;	.5
	10:18	doch wie van de **Here** een aanbeveling ontvangt, heeft de proef doorstaan.	.1
	11:17	Wat ik zeg, zeg ik niet naar de **Here**, maar als in onverstand,	.3 °▾
	11:31	De God en Vader van onze **Here** Jezus, geprezen zij Hij in eeuwigheid,	.4
	12:1	maar ik zal komen op gezichten en openbaringen des **Heren**.	.4
	12:8	Driemaal heb ik de **Here** hierover gebeden, dat hij van mij zou aflaten.	.3
	13:10	naar de bevoegdheid, die de **Here** mij heeft gegeven om op te bouwen	.1 °▾
	13:13	De genade des **Heren** Jezus Christus ... zij met u allen.	.4
Gal.	1:3	genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de **Here** Jezus Christus,	.4 °▾
	1:19	en ik zag geen ander van de apostelen dan Jakobus, de broeder des **Heren**.	.4
	4:1	verschilt hij in niets van een slaaf, al is hij ook **eigenaar** van alles;	.1
	5:10	Ik ... ben ... overtuigd in de **Here**, dat gij geen andere mening zult hebben.	.5
	6:14	onze **Here** Jezus Christus, door wie de wereld mij gekruisigd is	.4

Gal.	6:17	SV want ik draag de littekenen van de **Heere** Jezus in mijn lichaam.	.4°
	6:18	De genade van onze **Here** Jezus Christus zij met uw geest, broeders!	.4
Ef.	1:2	genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de **Here** Jezus Christus.	.4
	1:3	Gezegend zij de God en Vader van onze **Here** Jezus Christus,	.4
	1:15	gehoord hebbende van uw geloof in de **Here** Jezus en van uw liefde ...,	.5
	1:17	opdat de God van onze **Here** Jezus ...u geve de Geest van wijsheid	.4
	2:21	In Hem wast elk bouwwerk ... op tot een tempel, heilig in de **Here**,	.5
	3:11	dat Hij in Christus Jezus, onze **Here**, heeft uitgevoerd,	.5
	3:14	SV buig ik mijn knieën tot de Vader van onze **Heere** Jezus Christus.	.4°
	4:1	Als gevangene in de **Here**, vermaan ik u dan te wandelen waardig der roeping,	.5
	4:5	één **Here**, één geloof, één doop,	.1
	4:17	betuig ik in de **Here**, dat gij niet langer moogt wandelen	.5
	5:8	gij waart vroeger duisternis, maar thans zijt gij licht in de **Here**;	.5
	5:10	en toetst wat de **Here** welbehaaglijk is.	.5
	5:17	maar tracht te verstaan, wat de wil des **Heren** is.	.4
	5:19	en zingt en jubelt de **Here** van harte,	.5
	5:20	dankt te allen tijde in de naam van onze **Here** Jezus ... voor alles,	.4
	5:22	Vrouwen, weest aan uw man onderdanig als aan de **Here**,	.5
	5:29	SV hij voedt het, en onderhoudt het, gelijk ook de **Heere** de Gemeente,	.1°°
	6:1	Kinderen, weest uw ouders gehoorzaam [in de **Here**], want dat is recht.	.5°
	6:4	maar voedt hen op in de tucht en in de terechtwijzing des **Heren**.	.4
	6:5	Slaven, weest uw **heren** naar het vlees gehoorzaam met vreze en beven,	.9°*
	6:7	en bereidwillig dienstbaar te zijn als aan de **Here** en niet aan mensen.	.5
	6:8	dat een ieder ... al het goede ... van de **Here** zal terugontvangen.	.4
	6:9	En gij, **heren**, handelt evenzo jegens hen; laat het dreigen na.	.7
		Gij weet immers, dat hun en uw **Heer** in de hemelen is,	.1
	6:10	Voorts, weest krachtig in de **Here** en in de sterkte zijner macht.	.5
	6:21	Tychikus, mijn geliefde broeder en getrouwe dienaar in de **Here**,	.5
	6:23	Vrede zij de broeders en liefde met geloof ... van de **Here** Jezus Christus.	.4
	6:24	die onze **Here** Jezus Christus onvergankelijk liefhebben.	.3
Fil.	1:2	genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de **Here** Jezus Christus.	.4
	1:14	en het merendeel der broeders in de **Here** heeft ... vertrouwen gekregen	.5
	2:11	Jezus Christus is **Here**, tot eer van God, de Vader!	.1
	2:19	Ik hoop in de **Here** Jezus Timoteüs spoedig tot u te zenden,	.5
	2:24	ik vertrouw echter in de **Here**, dat ik ook zelf spoedig komen zal.	.5
	2:29	Ontvangt hem dan in de **Here** met alle blijdschap	.5
	3:1	Overigens, mijn broeders, verblijdt u in de **Here**!	.5
	3:8	omdat de kennis van Christus Jezus, mijn **Here**, dat alles te boven gaat.	.4
	3:20	waaruit wij ook de **Here** Jezus Christus als verlosser verwachten,	.3
	4:1	Daarom, mijn geliefde broeders, ..., staat alzo vast in de **Here**, geliefden!	.5
	4:2	Euodia vermaan ik en Syntyche vermaan ik, eensgezind te zijn in de **Here**.	.5
	4:4	Verblijdt u in de **Here** te allen tijde! Wederom zal ik zeggen: Verblijdt u!	.5
	4:5	Uw vriendelijkheid zij alle mensen bekend. De **Here** is nabij.	.1
	4:10	Ik heb er mij ten zeerste over verblijd in de **Here**,	.5
	4:23	De genade van de **Here** Jezus Christus zij met uw geest.	.4
Col.	1:2	SV genade zij u en vrede van God, onze Vader, en de **Heere** Jezus Christus.	.4°

	1:3	Wij danken God, de Vader van onze **Here** Jezus [Christus],	.4
	1:10	om de **Here** waardig te wandelen, Hem in alles te behagen,	.4
	2:6	Nu gij Christus Jezus, de **Here**, aanvaard hebt, wandelt in Hem,	.3
	3:13	gelijk ook de **Here** u vergeven heeft, doet ook gij evenzo.	.1''
	3:16	SV zingende de **Heere** met aangenaamheid in uw hart.	.5°°
	3:17	doet het alles in de naam des **Heren** Jezus, God, de Vader, dankende	.4
	3:18	Vrouwen, weest uw man onderdanig, gelijk het betaamt in de **Here**.	.5
	3:20	gehoorzaamt uw ouders in alles, want dit is welbehaaglijk in de **Here**.	.5
	3:22	Slaven, gehoorzaamt uw **heren** naar het vlees in alles,	.9
		niet als mensenbehagers ..., maar ... in de vreze des **Heren**.	.3''
	3:23	Wat gij ook doet, verricht uw werk van harte, als voor de **Here**	.5
	3:24	gij weet toch, dat gij van de **Here** tot vergelding de erfenis zult ontvangen.	.4
		Gij dient Christus als **heer**.	.5
	4:1	**Heren**, betracht jegens uw slaven recht en billijkheid;	.7
		gij weet toch, dat ook gij een **heer** in de hemel hebt.	.3
	4:7	mijn geliefde broeder ... en mededienstknecht in de **Here**,	.5
	4:17	Zorg dat gij de bediening, die gij in de **Here** aanvaard hebt, ook vervult.	.5
1Thess.	1:1	aan de gemeente der Tessalonicenzen in ... de **Here** Jezus Christus:	.5
		SV genade zij u en vrede van God, onze Vader, en de **Heere** Jezus Christus.	.4°
	1:3	gedachtig aan ... de volharding uwer hoop op onze **Here** Jezus Christus	.4
	1:6	En gij zijt navolgers geworden van ons en van de **Here**	.4
	1:8	Want uit uw midden heeft het woord des **Heren** weerklonken	.4
	2:15	die zelfs de **Here** Jezus en de profeten gedood en ons ... vervolgd hebben,	.3
	2:19	wie is onze hoop of blijdschap of erekrans voor onze **Here** Jezus ...?	.4
	3:8	want nu leven wij, als gij staat in de **Here**.	.5
	3:11	Hij, onze God en Vader, en onze **Here** Jezus, bane ons de weg tot u;	.1
	3:12	en u doe de **Here** toenemen en overvloedig worden in de liefde	.1
	3:13	bij de komst van onze **Here** Jezus met al zijn heiligen.	.4
	4:1	Voorts dan, broeders, vragen wij en vermanen wij u in de **Here** Jezus,	.5
	4:2	gij weet, welke voorschriften wij u gegeven hebben door de **Here** Jezus.	.4
	4:6	want de **Here** is een wreker van dit alles,	.1
	4:15	Want dit zeggen wij u met een woord des **Heren**:	.4
		wij, levenden, die achterblijven tot de komst des **Heren**,	.4
	4:16	want de **Here** zelf zal op een teken ... nederdalen van de hemel,	.1
	4:17	daarna zullen wij ... weggevoerd worden, de **Here** tegemoet in de lucht,	.4
		en zo zullen wij altijd met de **Here** wezen.	.5
	5:2	dat de dag des **Heren** zo komt, als een dief in de nacht.	.4
	5:9	maar tot het verkrijgen van zaligheid door onze **Here** Jezus Christus,	.4
	5:12	die u leiden in de **Here** en u terechtwijzen,	.5
	5:23	bij de komst van onze **Here** Jezus Christus	.4
	5:27	Ik bezweer u bij de **Here**, dat deze brief ... voorgelezen worde.	.3
	5:28	De genade van onze **Here** Jezus Christus zij met u.	.4
2Thess.	1:1	in God, onze Vader, en de **Here** Jezus Christus:	.5
	1:2	genade zij u en vrede van God, de Vader, en van de **Here** Jezus Christus.	.4
	1:7	bij de openbaring van de **Here** Jezus van de hemel met de engelen	.4
	1:8	die God niet kennen en het evangelie van onze **Here** Jezus niet gehoorzamen.	.4

2Thess.	1:9	ver van het aangezicht des **Heren** en van de heerlijkheid zijner sterkte,	.4
	1:12	opdat de naam van onze **Here** Jezus in u verheerlijkt worde,	.4
		en gij in Hem, naar de genade van onze God en van de **Here** Jezus	.4
	2:1	met betrekking tot de komst van [onze] **Here** Jezus Christus	.4
	2:2	alsof de dag des **Heren** (reeds) aanbrak.	.4''
	2:8	hem zal de **Here** Jezus doden door de adem zijns monds	.1
	2:13	wij behoren God ... om u te danken, door de **Here** geliefde broeders,	.4
	2:14	tot het verkrijgen van de heerlijkheid van onze **Here** Jezus Christus.	.4
	2:16	Hij, onze **Here** Jezus Christus, en God, onze Vader,	.1
	3:1	dat het woord des **Heren** snelle voortgang hebbe en verheerlijkt worde,	.4
	3:3	wèl getrouw is de **Here**, die u sterken zal en u bewaren voor de boze.	.1
	3:4	En wij vertrouwen in de **Here** van u, dat gij ... zult doen.	.5
	3:5	De **Here** neige uw harten tot de liefde Gods	.1
	3:6	Maar wij bevelen u, broeders, in de naam van de **Here** Jezus Christus,	.4
	3:12	SV zodanigen bevelen en vermanen wij door onze **Heere** Jezus	.4°°
		zulke mensen bevelen wij en wij vermanen hen in de **Here** Jezus	.5''
	3:16	En Hij, de **Here** des vredes, geve u de vrede, voortdurend, in elk opzicht.	.1
		De **Here** zij met u allen.	.1
	3:18	De genade van onze **Here** Jezus Christus zij met u allen.	.4
1Tim.	1:1	SV God, onze Zaligmaker, en de **Heere** Jezus Christus, Die onze Hoop is,	.4°
	1:2	vrede zij u van God, de Vader, en van Christus Jezus, onze **Here**.	.4
	1:12	breng dank aan Hem, die mij kracht gegeven heeft, Christus Jezus, onze **Here**,	.5
	1:14	en zeer overvloedig is de genade van onze **Here** geweest,	.4
	5:21	SV Ik betuig u voor God, en de **Heere** Jezus Christus,	.4°
	6:3	naar de gezonde woorden van onze **Here** Jezus Christus	.4
	6:14	tot de verschijning van onze **Here** Jezus Christus,	.4
	6:15	de Koning der koningen en de **Here** der Heren,	.1
2Tim.	1:2	vrede zij u van God, de Vader, en van Christus Jezus, onze **Here**.	.4
	1:8	Schaam u dus niet voor het getuigenis van onze **Here** of voor mij,	.4
	1:16	De **Here** bewijze barmhartigheid aan het huis van Onesiforus,	.1
	1:18	– de **Here** geve hem,	.1
		dat hij barmhartigheid bij de **Here** vinde op die dag –	.4
	2:7	Let wel op wat ik zeg, want de **Here** zal u in alles inzicht geven.	.1
	2:14	SV en betuig voor de **Heere**, dat zij geen woordenstrijd voeren,	.4°°
	2:19	De **Here** kent de zijnen,	.1
		en: Een ieder, die de naam des **Heren** noemt, breke met de ongerechtigheid.	.4''
	2:22	jaag naar ... vrede met hen, die de **Here** aanroepen uit een rein hart.	.3
	2:24	en een dienstknecht des **Heren** moet niet twisten, maar vriendelijk zijn	.4
	3:11	Al die vervolgingen heb ik doorstaan en de **Here** heeft mij uit alle gered.	.1
	4:1	SV Ik betuig dan voor God en de **Heere** Jezus Christus,	.4°
	4:8	welke te dien dage de **Here**, de rechtvaardige rechter, mij zal geven,	.1
	4:14	de **Here** zal hem vergelden naar zijn werken.	.1
	4:17	doch de **Here** heeft mij ter zijde gestaan en kracht gegeven,	.1
	4:18	De **Here** zal mij beveiligen tegen alle boos opzet	.1
	4:22	De **Here** zij met uw geest. De genade zij met ulieden.	.1
Tit.	1:4	SV vrede zij u van God, de Vader, en de **Heere** Jezus Christus,	.4°

Filem.	3	genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de **Here** Jezus Christus.	.4
	5	daar ik hoor van uw liefde en van uw trouw, die gij hebt jegens de **Here**	.3
	16	hoeveel te meer dan voor u, zowel in het vlees als in de **Here**.	.5
	20	Ja, broeder, laat mij dit voordeel van u hebben in de **Here**,	.5
		SV verkwik mijn ingewanden, in de **Heere**.	.5°°
	25	De genade van de **Here** Jezus Christus zij met ulieder geest.	.4
Hebr.	1:10	En: Gij, **Here**, hebt in den beginne de aarde gegrondvest,	.2
	2:3	dat allereerst verkondigd is door de **Here**,	.4
	7:14	het is immers duidelijk, dat onze **Here** uit Juda is gesproten,	.1
	7:21	De **Here** heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen:	.1
	8:2	de ware tabernakel, die de **Here** opgericht heeft, en niet een mens.	.1
	8:8	Hij berispt hen, als Hij zegt: Zie, er komen dagen, spreekt de **Here**,	.1
	8:9	en Ik heb Mij niet meer om hen bekommerd, spreekt de **Here**.	.1
	8:10	spreekt de **Here**: Ik zal mijn wetten in hun verstand leggen,	.1
	8:11	zeggende: Ken de **Here**, want allen zullen zij Mij kennen,	.3
	10:16	zegt de **Here**: Ik zal mijn wetten in hun harten leggen,	.1
	10:30	SV Mijn is de wraak, Ik zal het vergelden, spreekt de **Heere**.	.1°
		En wederom: De **Here** zal zijn volk oordelen.	.1°▾
	12:5	Mijn zoon, acht de tuchtiging des **Heren** niet gering, en verslap niet,	.4
	12:6	want wie Hij liefheeft, tuchtigt de **Here**, en Hij kastijdt iedere zoon,	.1
	12:14	Jaagt ... naar de heiliging, zonder welke niemand de **Here** zal zien.	.3
	13:6	Daarom kunnen wij met vertrouwen zeggen: De **Here** is mij een helper,	.1
	13:20	onze **Here** Jezus, de grote herder der schapen,	.3
Jac.	1:1	Jakobus, een dienstknecht van God en van de **Here** Jezus Christus,	.4
	1:7	zulk een mens moet niet menen, dat hij iets van de **Here** zal ontvangen,	.4
	1:12	SV welke de **Heere** beloofd heeft aan hen, die Hem liefhebben.	.1°
	2:1	uw geloof in onze **Here** der heerlijkheid, Jezus Christus,	.4
	3:9	Met haar loven wij de **Here** en Vader en met haar vervloeken wij de mensen,	.3▾▾
	4:10	Vernedert u voor de **Here**, en Hij zal u verhogen.	.4
	4:15	Indien de **Here** wil, zullen wij leven en dit of dat doen.	.1
	5:4	het geroep ... is doorgedrongen tot de oren van de **Here** Sebaot.	.4
	5:7	Hebt dus geduld, broeders, tot de komst des **Heren**!	.4
	5:8	sterkt uw harten, want de komst des **Heren** is nabij.	.4
	5:10	de profeten, die in de naam des **Heren** hebben gesproken.	.4
	5:11	en gij hebt uit het einde, dat de **Here** deed volgen, gezien,	.4
		dat de **Here** rijk is aan barmhartigheid en ontferming.	.1
	5:14	opdat zij ... hem met olie zalven in de naam des **Heren**.	.4
	5:15	het ... gebed zal de lijder gezond maken, en de **Here** zal hem oprichten.	.1
1Petr.	1:3	Geloofd zij de God en Vader van onze **Here** Jezus Christus,	.4
	1:25	maar het woord des **Heren** blijft in der eeuwigheid.	.4
	2:3	indien gij geproefd hebt, dat de **Here** goedertieren is.	.1
	2:13	Onderwerpt u aan alle menselijke instellingen, om des **Heren** wil:	.3
	3:6	zoals Sara Abraham gehoorzaamde en hem **heer** noemde;	.3
	3:12	de ogen des **Heren** zijn op de rechtvaardigen, en zijn oren tot hun smeking,	.4
		maar het aangezicht des **Heren** is tegen hen, die het kwade doen.	.4
	3:15	Maar heiligt de Christus in uw harten als **Here**,	.3

2Petr.	1:2	door de kennis van God en van Jezus, onze **Here**.	.4
	1:8	laten zij u niet zonder werk of vrucht voor de kennis van onze **Here** Jezus	.4
	1:11	de toegang tot het eeuwige Koninkrijk van onze **Here** en Heiland,	.4
	1:14	zoals ook onze **Here** Jezus Christus mij heeft doen weten.	.1
	1:16	toen wij ... de komst van onze **Here** Jezus Christus hebben verkondigd,	.4
	2:9	dan weet de **Here** de godvruchtigen uit de verzoeking te verlossen	.1
	2:11	terwijl engelen ... bij de **Here** geen smadelijk oordeel tegen deze inbrengen.	.5/.4
	2:20	door de erkentenis van de **Here** en Heiland Jezus Christus,	.4
	3:2	om ... te denken ... aan het gebod uwer apostelen van de **Here**	.4
	3:8	dat één dag bij de **Here** is als duizend jaar en duizend jaar als één dag.	.5
	3:9	De **Here** talmt niet met de belofte, al zijn er, die aan talmen denken,	.1
	3:10	Maar de dag des **Heren** zal komen als een dief.	.4
	3:15	en houdt de lankmoedigheid van onze **Here** voor zaligheid,	.4
	3:18	maar wast op in de genade en in de kennis van onze **Here** en Heiland,	.4
2Joh.	3	SV vrede zij met u van God, de Vader, en van de **Heere** Jezus Christus,	.4°
Jud.	4	die ... onze enige Heerser en **Here**, Jezus Christus, verloochenen.	.3
	5	dat de **Here** een volk uit het land Egypte verlost heeft,	.1
	9	doch hij zeide: De **Here** straffe u!	.1
	14	zeggende: Zie, de **Here** is gekomen met zijn heilige tienduizenden,	.1
	17	door de apostelen van onze **Here** Jezus Christus,	.4
	21	verwachtende de ontferming van onze **Here** Jezus Christus	.4
	25	de enige God, ..., zij door Jezus Christus, onze **Here**, heerlijkheid,	.4˙
Openb.	1:8	Ik ben de alfa en de omega, zegt de **Here** God,	.1°˙
	4:8	zeggende: Heilig, heilig, heilig is de **Here** God, de Almachtige,	.1
	4:11	Gij, onze **Here** en God, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid,	.2/.1
	7:14	En ik sprak tot hem: Mijn **heer**, gij weet het.	.2
	11:4	die voor het aangezicht van de **Here** der aarde staan.	.4˙˙
	11:8	alwaar ook hun **Here** gekruisigd werd.	.1
	11:15	zeggende: Het koningschap over de wereld is gekomen aan onze **Here**	.4
	11:17	zeggende: Wij danken U, **Here** God, Almachtige, die is en die was,	.2
	11:19	en de ark van zijn verbond werd zichtbaar in zijn tempel,	.4˙˙
	14:7	en hij zeide met luider stem: Vreest God en geeft Hem eer,	.3˙˙
	14:13	Schrijf, zalig de doden, die in de **Here** sterven, van nu aan.	.5
	15:3	zeggende: Groot en wonderbaar zijn uw werken, **Here** God, Almachtige;	.2
	15:4	Wie zou niet vrezen, **Here**, en uw naam niet verheerlijken?	.2
	16:5	SV Gij zijt rechtvaardig, **Heere**! Die is, en Die was, en Die zijn zal,	.2°
	16:7	Ja, **Here** God, Almachtige, uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.	.2
	17:14	maar het Lam zal hen overwinnen – want Hij is de **Here**	.1
		der **heren** en de Koning der koningen – en zij, die met Hem zijn,	.8
	18:8	want sterk is de **Here** God, die haar geoordeeld heeft.	.1
	19:1	SV de heerlijkheid, en de eer, en de kracht zij de **Heere**, onze God.	.5°
	19:6	Want de **Here**, onze God, de Almachtige, heeft het koningschap aanvaard.	.1
	19:16	de naam: Koning der koningen en **Here**	.1
		der **heren**.	.8
	21:22	want de **Here** God, de Almachtige, is haar tempel, en het Lam.	.1
	22:5	de **Here** God zal hen verlichten en zij zullen als koningen heersen	.1
	22:6	de **Here**, de God van de geesten der profeten, heeft zijn engel gezonden	.1

	22:20	die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom spoedig. Amen, kom, **Here** Jezus!	.2
	22:21	De genade van de **Here** Jezus zij met allen.	.4

2640 κυριότης kuriotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kuriotēs* betekent 'heerschappij'.

Het is afgeleid van *2639 kurios* 'beheerser, eigenaar, heer en meester; Heer'. In het NT gaat het hierbij altijd over een 'bovennatuurlijke heerschappij'. In de brieven van Petrus en Judas zullen we aan de hemelse heerschappij van de Here God of de Here Jezus moeten denken. In Paulus' brieven aan de Efeziërs en de Colossenzen hebben we te maken met engelenmachten.

.1	κυριότητα	kuriotēta	heerschappij (4)
.2	κυριότητος	kuriotētos	heerschappij (2)
.3	κυριότητες	kuriotētes	heerschappijen (1)

Ef.	1:21	boven alle overheid en macht en kracht en **heerschappij**	.2
Col.	1:16	hetzij **heerschappijen**, hetzij overheden, hetzij machten;	.3
2Petr.	2:10	die ... het vlees volgen en (hemelse) **heerschappij** verachten.	.2
Jud.	8	deze dromenzieners ... verwerpen wat **heerschappij** heet	.1

2641 κυρόω kuroō

Het werkwoord *kuroō* betekent (1) 'bekrachtigen, geldig maken, laten gelden', en (2) 'besluiten, vaststellen'.

Als afleiding van het zelfstandig naamwoord (onz.) *kuros* 'kracht, macht, gezag, bevoegdheid; geldigheid' wordt het in de eerste plaats gebruikt om aan te geven dat men iets bekrachtigt, vooral zaken als een contract of een testament (Gal.3:15). In 2Cor.2:8 gaat het in overdrachtelijke zin om het 'laten gelden' of 'bevestigen' van liefde ten opzichte van iemand. De tweede betekenis, die nauw met de eerste samenhangt en ten grondslag ligt aan sommige vertalingen, lijkt in laatstgenoemde tekst toch minder op haar plaats te zijn.

.1	κυρῶσαι	kurōsai	bekrachtigen (aor)
.2	κεκυρωμένην	kekurōmenēn	bekrachtigd (4 ev v; med)

2Cor.	2:8	Daarom spoor ik u aan **te besluiten** hem liefde te betonen,	.1
Gal.	3:15	zelfs het testament van een mens, **dat rechtskracht verkregen heeft**	.2

2642 κύων kuōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kuōn* betekent 'hond'.

In letterlijke zin staat het in Luc.16:21, terwijl het in 2Petr.2:22 als vergelijking dient voor dwaalleraars, omdat het als benaming van een onrein dier veelal een ongunstige bijklank heeft. Zo wordt het ook beeldend gebruikt voor onreine mensen of goddelozen (bv. Matt.7:6).

Vergelijk ook de volgende aanduidingen voor onreine dieren, waarmee het in sommige passages samen voorkomt: *4639 hus* 'varken' en *4834 choiros* 'big; varken'.

.1	κύων	kuōn	hond (1)
.2	κύνες	kunes	honden (1)
.3	κύνας	kunas	honden (4)
.4	κυσίν	kusin	honden (3)

Matt.	7:6	Geeft het heilige niet aan de **honden**	.4
Luc.	16:21	zelfs kwamen de **honden** zijn zweren likken.	.2
Fil.	3:2	Let op de **honden**, let op de slechte arbeiders, let op de versnijdenis!	.3
2Petr.	2:22	Een **hond**, die teruggekeerd is naar zijn uitbraaksel,	.1
Openb.	22:15	Buiten zijn de **honden** en de tovenaars, de hoereerders, de moordenaars,	.2

2643 κῶλον kōlon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *kōlon* betekent (1) 'lid, lichaamsdeel', en (2) 'lijk'.

Alleen de tweede betekenis, die niet buiten het bijbelse Grieks te vinden is, komt in het NT voor, in een vrij citaat uit het OT (Hebr.3:17).

.1	κῶλα	kōla	lijken (1/4)

Hebr.	3:17	Was het niet van hen, ... wier **lijken** in de woestijn lagen?

2644 κωλύω kōluō

Het werkwoord *kōluō* betekent (1) 'belemmeren, verhinderen, afhouden (van), tegenhouden', (2) 'verbieden', en (3) 'onthouden (aan), weigeren'.

Het betreft allereerst het tegenhouden of storen van mensen wanneer ze iets willen gaan doen (bv. 1Thess.2:16), of zonder meer iemand verhinderen (bv. Luc.11:52). Het kan ook gaan om het tegenhouden of weren van zaken, zoals water (om te dopen) (Hand.10:47), een dwaasheid (2Petr.2:16).

Meteen in het verlengde hiervan ligt de tweede betekenis, die inhoudt 'door woorden verhinderen', dus 'verbieden', al is de scheidslijn met de eerste betekenis niet zo scherp te trekken, en kan men in de meeste gevallen ook vertalen 'verhinderen'. Het geeft dan ofwel aan 'iemand verbieden iets te doen' (bv. Luc.23:2, Matt.19:14), of 'iets verbieden' (1Tim.4:3), of 'verbieden' zonder meer (bv. Luc.9:49-50).

Tenslotte gaat het in Luc.6:29 om het 'aan iemand onthouden of weigeren' van iets.

Het is verwant met het bijvoeglijk naamwoord *kolos* 'geknot', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *2543 kolazō* 'knotten, snoeien; beteugelen').

.1	κωλύει	kōluei	hij verhindert
.2	κωλύετε	kōluete	jullie verhinderen – verhindert!
.3	κωλύειν	kōluein	verhinderen
.4	κωλύοντα	kōluonta	verhinderend (4 ev m – 1/4 mv o))
.5	κωλυθέντες	kōluthentes	verhinderd (1 mv m; aor pass)
.6	κωλυόντων	kōluontōn	verhinderend (2 mv m/o)

.7	ἐκώλυσεν	ekōlusen	hij heeft verhinderd (aor)
.8	ἐκωλύσαμεν	ekōlusamen	wij hebben verhinderd (aor)
.9	ἐκωλύσατε	ekōlusate	jullie hebben verhinderd (aor)
.10	κωλύσῃς	kōlusēis	(dat) jij verhindert (aor)
.11	κωλῦσαι	kōlusai	verhinderen (aor)
.12	κωλύεσθαι	kōluesthai	verhinderd worden (med)
.13	ἐκωλύθην	ekōluthēn	ik ben verhinderd (aor pass)
.[14]	ἐκωλύομεν	ekōluomen	wij verhinderden

Matt.	19:14	Laat de kinderen geworden en **verhindert** ze niet tot Mij te komen,	.2
Marc.	9:38	SV en **wij hebben het** hem **verboden**, omdat hij ons niet volgt.	.8°°
		en **wij wilden het** hem **beletten**, omdat hij ons niet volgde.	.[14]''
	9:39	Doch Jezus zeide: **Belet het** hem niet;	.2
	10:14	Laat de kinderen tot Mij komen, **verhindert** ze niet;	.2
Luc.	6:29	neemt iemand u uw mantel af, laat hem ook het hemd nemen.	.10
		letterlijk: **weiger** aan iemand die u de mantel afneemt, ook het hemd niet.	
	9:49	SV en **wij hebben het** hem **verboden**, omdat hij U ... niet volgt.	.8°°
		en **wij wilden het** hem **beletten**, omdat hij niet met ons U volgt.	.[14]''
	9:50	**Belet het** niet, want wie niet tegen u is, is vóór u.	.2
	11:52	en hen, die trachtten binnen te gaan, **hebt gij tegengehouden**.	.9
	18:16	Laat de kinderen tot Mij komen en **verhindert** ze niet;	.2
	23:2	**doordat Hij verbiedt** de keizer belasting te betalen,	.4
Hand.	8:36	Zie, daar is water; wat **is ertegen**, dat ik gedoopt word?	.1
	10:47	Zou iemand het water kunnen **weren**, om dezen te dopen, ...?	.11
	11:17	hoe zou ik dan bij machte geweest zijn God **tegen te houden**?	.11
	16:6	zij gingen door het ... land, **maar werden** door de Heilige Geest **verhinderd**	.5
	24:23	hij beval ... niemand van de zijnen **te beletten** hem van dienst te zijn.	.3
	27:43	maar de hoofdman, die Paulus wilde sparen, verijdelde hun voornemen	.7
		letterlijk: maar de hoofdman ... **hield** hen **van** het voornemen **af**,	
Rom.	1:13	waarin **ik** tot nu toe **verhinderd ben**	.13
1Cor.	14:39	streeft ernaar te profeteren, en **belemmert** het spreken in tongen niet.	.2
1Thess.	2:16	**daar zij** ons **verhinderen** tot de heidenen te spreken tot hun behoud,	.6
1Tim.	4:3	(2) ... **die** ... (3) het huwelijk **verbieden** en het genot van spijzen,	.6
Hebr.	7:23	om**dat zij** door de dood **verhinderd werden** het te blijven,	.12
2Petr.	2:16	het stomme lastdier ... **heeft** de dwaasheid van de profeet **verhinderd**.	.7
3Joh.	10	ontvangt **hij** zelf ... niet en **weerhoudt** ook hen, die het wel willen doen,	.1

2645 κώμη kōmē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kōmē* betekent 'dorp'.

Het is verwant aan *2453 keimai* 'liggen; gelegd zijn', en betekent 'dorp'. In tegenstelling tot een 'stad' (*3639 polis*) is een 'dorp' niet door muren en poorten beschermd en afgesloten (bv. Luc.5:17). Evenals het Nederlandse woord kan het ook staan voor de inwoners van een dorp (Hand.8:25).

Vergelijk ook *2646 kōmopolis* 'plattelandsstad, marktdorp, stadje'.

.1	κώμην	kōmēn	dorp (4)
.2	κώμης	kōmēs	dorp (2)
.3	κώμῃ	kōmēi	dorp (3)
.4	κώμας	kōmas	dorpen (4)

Matt.	9:35	En Jezus ging alle steden en **dorpen** langs en leerde in hun synagogen	.4
	10:11	Welke stad of welk **dorp** gij ook binnenkomt,	.1
	14:15	dan kunnen zij naar de **dorpen** gaan om spijzen voor zich te kopen.	.4
	21:2	Gaat naar het **dorp**, dat tegenover u ligt,	.1
Marc.	6:6	En Hij ging de omliggende **dorpen** rond en leerde.	.4
	6:36	dan kunnen zij naar de gehuchten en **dorpen** in de omtrek gaan	.4
	6:56	waar Hij ook kwam in **dorpen** of steden of gehuchten,	.4
	8:23	En Hij vatte de blinde bij de hand en bracht hem buiten het **dorp**,	.2
	8:26	En Hij zond hem naar huis en zeide: Ga het **dorp** zelfs niet in.	.1
		SV en zeg het niemand in het **vlek**.	.3°
	8:27	Jezus vertrok met zijn discipelen naar de **dorpen** van Caesarea Filippi.	.4
	11:2	Gaat naar het **dorp**, dat tegenover u ligt,	.1
Luc.	5:17	die gekomen waren uit alle **dorpen** van Galilea en Judea en uit Jeruzalem.	.2
	8:1	dat Hij van stad tot stad en van **dorp** tot dorp trok,	.1
	9:6	Zij gingen heen en trokken de **dorpen** langs,	.4
	9:12	Zend de schare weg, opdat zij naar de **dorpen** en hoeven in de omtrek gaan	.4
	9:52	En zij gingen heen en kwamen in een **dorp** der Samaritanen	.1
	9:56	En zij gingen naar een ander **dorp**.	.1
	10:38	Terwijl zij op reis waren, kwam Hij in een zeker **dorp**.	.1
	13:22	En Hij trok verder langs steden en **dorpen**, predikende	.4
	17:12	toen Hij een zeker **dorp** binnenging,	.1
	19:30	Gaat naar het **dorp** hiertegenover	.1
	24:13	En zie, twee van hen waren juist op die dag op weg naar een **dorp**,	.1
	24:28	En zij naderden het **dorp**, waar zij heengingen,	.1
Joh.	7:42	dat de Christus komt uit het geslacht van David en van het **dorp** Betlehem,	.2
	11:1	Er was iemand ziek, Lazarus van Betanië, het **dorp** van Maria	.2
	11:30	Jezus echter was nog niet in het **dorp** gekomen,	.1
Hand.	8:25	zij ... verkondigden het evangelie aan vele **dorpen** der Samaritanen.	.4

2646 κωμόπολις kōmopolis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *kōmopolis* betekent ‘plattelandsstad, marktdorp, stadje’.

Het is de aanduiding voor een plaats op het land die kennelijk een meer stedelijk karakter heeft dan gewone dorpen, maar toch ook niet zonder meer ‘stad’ genoemd kan worden (Marc.1:38).

Het is samengesteld uit *2645 kōmē* ‘dorp’ en *3639 polis* ‘stad’.

.1	κωμοπόλεις	kōmopoleis	stadjes (1/4)

Marc. 1:38 Laten wij elders heengaan, naar de naburige **plaatsen**,

2647	**κῶμος**	**kōmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kōmos* betekent (1) 'feestmars', en (2) 'feest- of drinkgelag'.
Oorspronkelijk is het de aanduiding voor een feestelijke optocht ter ere van de Griekse god Bacchus, of van de overwinnaars in Olympische en andere spelen, en tevens voor het daarbij ten gehore gebrachte feestlied. Deze feestmars ging uiteraard gepaard met uitgelaten feestelijkheden, zodat de tweede betekenis, los van de genoemde speciale aanleidingen, zich gemakkelijk kon ontwikkelen. In deze zin komt het in het NT voor, in een aantal opsommingen van oneerbare zaken of 'werken van het vlees' (bv. Gal.5:21).

.1	κῶμοι	kōmoi	feestgelagen (1)
.2	κώμοις	kōmois	feestgelagen (3)

Rom. 13:13	Laten wij, als bij lichte dag, eerbaar wandelen, niet in **brasserijen**	.2
Gal. 5:21	nijd, dronkenschap, **brasserijen** en dergelijke, waarvoor ik u waarschuw,	.1
1Petr. 4:3	in allerlei losbandigheid, begeerten, dronkenschap, **brassen**, drinken	.2

2648	**κώνωψ**	**kōnōps**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *kōnōps* betekent 'mug'.
Het wordt alleen beeldend gebruikt in Jezus' veroordeling van de Schriftgeleerden en Farizeeën: wel wordt de mug, het kleinste onreine dier, nauwkeurig uit de wijn gezift, maar de grote kameel wordt verzwolgen (Matt.23:24).

.1	κώνωπα	kōnōpa	mug (4)

Matt. 23:24 Gij blinde wegwijzers, die de **mug** uitzift, maar de kameel doorzwelgt.

2649	**κωφός**	**kōphos**

Het bijvoeglijk naamwoord *kōphos* betekent (1) 'bot, stomp', (2) 'doof', en (3) 'stom'.
Oorspronkelijk vormt het een tegenstelling met *3173 oxus* 'scherp'. Gezegd van de zintuigen van spraak of gehoor betekent het dan respectievelijk 'niet in staat te spreken, stom' (bv. Luc.1:22), en 'niet in staat te horen, doof' (bv. Matt.11:5). Soms is een combinatie van beide bedoeld, 'doofstom' (bv. Marc.7:37).

.1	κωφός	kōphos	doof (1 ev m)
.2	κωφόν	kōphon	doof (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	κωφοί	kōphoi	doof (1 mv m)
.4	κωφούς	kōphous	doof (4 mv m)

Matt. 9:32	Terwijl zij heengingen, zie, men bracht een **doofstomme** bezetene bij Hem.	.2
9:33	En nadat de boze geest was uitgedreven, sprak de **doofstomme**.	.1
11:5	melaatsen worden gereinigd en **doven** horen en doden worden opgewekt	.3

Matt.	12:22	Toen bracht men een bezetene tot Hem, die blind en **stom** was.	.1
		En Hij genas hem, zodat de **stomme** sprak en zag.	.2
	15:30	die lammen, kreupelen, blinden, **stommen** en vele anderen bij zich hadden,	.4°▾
	15:31	zij zagen **stommen** spreken, kreupelen gezond, lammen lopen	.4
Marc.	7:32	En zij brachten tot Hem een **dove**, die moeilijk sprak,	.2
	7:37	Hij heeft alles wel gemaakt, ook de **doven** doet Hij horen	.4
	9:25	Gij, stomme en **dove** geest, Ik beveel u: ga van hem uit	.2
Luc.	1:22	En hij wenkte hun toe en bleef **stom**.	.1
	7:22	lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd en **doven** horen,	.3
	11:14	En Hij was bezig een boze geest uit te drijven en deze was **stom**.	.2
		En het geschiedde, toen de geest uitgevaren was, dat de **stomme** sprak.	.1

2650	λαγχάνω	lagchanō

Het werkwoord *lagchanō* betekent (1) '(door een beschikking of door loten) verkrijgen', en (2) 'loten'.

Allereerst geeft het aan dat men iets verkrijgt door een beschikking van God (bv. Hand.1:17), of in een heidense omgeving door het (nood)lot. In het bijzonder kon iemand volgens oudtestamentisch gebruik (bv. 1Sam.10:20-24) een bepaalde werkzaamheid in Gods dienst verkrijgen door (het werpen van) het lot (Luc.1:9). De nauw hierbij aansluitende tweede betekenis betreft het loten zelf, zoals dat vaak met een minder verheven doel gedaan werd (Joh.19:24; vergelijk in het OT bv. Jona 1:7).

.1	ἔλαχεν	elachen	hij heeft verkregen (aor)
.2	λάχωμεν	lachōmen	(dat) wij verkrijgen (aor)
.3	λαχοῦσιν	lachousin	verkrijgend (3 mv m/o; aor)

Luc.	1:9	dat hij door het lot werd aangewezen, om ... het reukoffer te brengen letterlijk: dat **hij** het brengen van het reukoffer **door het lot verkreeg**	.1
Joh.	19:24	**Laten wij** dit niet scheuren, maar erom **loten**, voor wie het zijn zal;	.2
Hand.	1:17	want **hij** ... **had** aandeel aan deze bediening **gekregen**.	.1
2Petr.	1:1	aan hen, **die** een even kostbaar geloof als wij **hebben verkregen**	.3

2651	λάθρᾳ	lathrāi

Het bijwoord *lathrāi* – ook wel gespeld *lathra* – betekent 'heimelijk, ongemerkt'.

Anders dan in het geval van *2613 kruphēi* 'in het verborgene, heimelijk', dat meer op het verborgen zijn van een plaats betrekking heeft, gaat het bij dit woord eerder om de onopgemerkte manier van doen.

Het is afgeleid van *2663 lanthanō* 'verborgen of onopgemerkt zijn'.

.1	λάθρᾳ	lathrāi	heimelijk

Matt.	1:19	was hij van zins **in stilte** van haar te scheiden.
	2:7	Toen riep Herodes de wijzen **in het geheim**
Joh.	11:28	En na deze woorden ging zij heen en riep haar zuster Maria **in stilte**
Hand.	16:37	en willen zij ons er nu **ongemerkt** uitzetten? Geen sprake van;

2652	λαῖλαψ	lailaps

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lailaps* betekent 'storm(vlaag), orkaan'.
In letterlijke zin ontmoeten we het in de woordverbinding 'orkaan van wind' (bv. Luc.8:23). Het wordt verder beeldend gebruikt met betrekking tot dwaalleraars die aangemerkt worden als 'nevels, door een orkaan voortgedreven' (2Petr.2:17).

.1	λαῖλαψ	lailaps	orkaan (1)
.2	λαίλαπος	lailapos	orkaan (2)

Marc.	4:37	En er stak een zware stormwind op en de golven sloegen in het schip, letterlijk: En er stak een zware **storm** van wind op ...,	.1
Luc.	8:23	En er sloeg een stormvlaag neder op het meer en zij kregen water in letterlijk: En er sloeg een **storm** van wind neder op het meer ...	.1
2Petr.	2:17	Dezen zijn bronnen zonder water, nevelen, door een **windvlaag** voortgejaagd,	.2

2653	λακτίζω	laktizō

Het werkwoord *laktizō* betekent '(met de hiel) trappen, achteruittrappen'.
Het komt voor in een bekend Grieks spreekwoord, dat in Hand.26:14 gebruikt wordt voor het zich vruchteloos verzetten tegen het werk van God.
Het is afgeleid van het bijwoord *lax* 'met de hiel (trappend)', dat we niet in het NT vinden.

.1	λακτίζειν	laktizein	(achteruit)trappen

Hand.	9:5	SV Het is u hard **de verzenen** tegen de prikkels **te slaan**.	○
	26:14	Het valt u zwaar tegen de prikkels **achteruit te slaan**.	

2654	λαλέω	laleō

Het werkwoord *laleō* betekent 'spreken'.
Oorspronkelijk werd dit woord gebruikt voor 'babbelen, praten', ook 'kwetteren' van bijvoorbeeld vogels, en stond het tegenover *2673 legō* 'zeggen', dat meer inhield 'in ernst spreken'. Het werd echter een steeds gebruikelijker werkwoord, en is in het NT het gewone woord geworden voor 'spreken', dat wil zeggen met de nadruk op de handeling en de manier van spreken, zoals nog blijkt uit een tekst als Joh.7:46 'nooit heeft een mens zo gesproken', terwijl *legō* meer verwijst naar de inhoud van wat er gezegd wordt. Hieruit is te begrijpen dat het kan staan voor 'spreken' in de zin van 'kunnen spreken', in het geval van een stomme die genezen is (bv. Marc.7:35), en voor 'spreken' tegenover 'zwijgen' (bv. Hand.18:19; vgl. Jac.1:19 'snel om te horen, langzaam om te spreken') en voor 'iets uitspreken' tegenover 'verzwijgen' (bv. Tit.2:1).
Het werkwoord staat ófwel zonder meer (bv. Luc.5:4; 2Cor.4:13) – een enkele keer in de zin van 'het woord voeren' (bv. Joh.9:21) – , en dan soms gevolgd door de aanhaling van iemands woorden (bv. Luc.2:15), ófwel met verschillende toevoegingen. Ten eerste wordt door bepaalde

uitdrukkingen de wijze waarop gesproken wordt benadrukt, bijvoorbeeld 'op verkeerde wijze' en 'op goede of juiste wijze' (Joh.18:23), 'mond tot mond' (bv. 2Joh.12), 'met lippen van anderen' (1Cor.14:21), 'zoals een kind' (1Cor.13:11), 'zoals een slang/zoals de draak' (Openb. 13:11), 'naar de mens' of 'naar de Heer' (1Cor.9:8 en 2Cor.11:17), 'voor het aangezicht van God' (bv. 2Cor.12:19), 'met het verstand' of 'in onverstand' (1Cor.14:19 en 2Cor.11:17), 'met vrijmoedigheid' (bv. Joh.7:13), 'uit zuiverheid' (2Cor.2:17), 'onbevreesd' (Fil.1:14), 'in waarheid' (2Cor.7:14); verder 'in de eigen taal' (Hand.2:6), 'in gelijkenissen' of 'zonder gelijkenis' (bv. Matt.13:10 en Marc.4:34), 'in beelden' (Joh.16:25), 'in psalmen, lofzangen, en geestelijke liederen' (Ef.5:19), 'in tongen' (bv. Hand.9:6), 'in wijsheid' (Hand.6:10), 'in openbaring, kennis, profetie, of leer' (1Cor.14:6). Hiervan moet onderscheiden worden een zegswijze als 'in de Geest van God' spreken (bv. 1Cor.12:3), waarbij men vervuld is van de Heilige Geest en het om een door de Geest gedreven en geïnspireerd spreken gaat. Zo vinden we ook de formuleringen 'in Christus' (2Cor.2:17) en 'op grond van de naam van Jezus' (Hand.5:40), 'uit God' en 'van Godswege' (2Cor.2:17 en 2Petr.1:21) of, in andere gevallen, 'uit de aarde' (bv. Joh.3:31), 'uit zichzelf' spreken (bv. Joh.16:13). Anderzijds kan de bestemming of richting van het spreken aangegeven worden: 'tot de menigten' (bv. Matt.13:34),'voor God' (bv. 1Cor.14:2; in 14:28 'voor zichzelf en voor God', d.w.z. 'in zichzelf'), 'de lucht in', dat is 'zonder dat het bij de hoorders overkomt' (1Cor.14:9), en 'met iemand' (bv. Joh.4:27).

Vaak heeft het een lijdend voorwerp bij zich, zoals 'dit woord' (bv. Marc.8:32), 'een gelijkenis' (bv. Matt.13:33), 'goede dingen' (Matt.12:34) 'wijsheid' (1Cor.2:6-7), 'opbouw en vermaning en bemoediging' (1Cor.14:3), 'waarheid' (bv. Ef.4:25); ook 'elk ijdel woord' (Matt.12:36), 'bedrog' (1Petr.3:10), 'niet behoorlijke dingen' (1Tim.5:13), 'harde' of 'hoogdravende taal' (Jud.15-16), en 'lasteringen' (bv. Luc.5:21); in het bijzonder 'elk gebod' van de wet (Hebr. 9:19), 'de grote daden van God' (Hand.2:11), 'de woorden' of 'het woord van God', of 'het woord' zonder meer (bv. Joh.3:34 en 4:31, en Hand.11:19), 'het Evangelie' (bv. 1Thess.2:2), 'een nieuwe leer' (Hand.17:19), 'het geheimenis van Christus' (Col.4:3). Anders uitgedrukt horen we spreken 'over' mensen (bv. Luc.2:17) en 'over' zaken, zoals 'over priesterschap' (Hebr.7:14), 'over het Koninkrijk van God' (Luc.9:11), 'over de opstanding van de Christus' (Hand.2:31), 'over een latere dag' (Hebr.4:8), en 'over de toekomende wereld' (Hebr.2:5).

Gewoonlijk zijn het personen van wie gezegd wordt dat ze spreken, in het bijzonder Mozes en de profeten (bv. Hand.26:22), David (Hand.2:31), profeten in de gemeente (bv. 1Cor.14:29), een engel (bv. Hand.10:7), 'een geest' (Hand.23:9), de verheerlijkte Heer Jezus (bv. Hand.9:27), en God en de Heilige Geest (bv. Joh.9:29 en Hand.28:25). In de laatste gevallen wordt er vaak aan toegevoegd bij monde van wie er gesproken is: 'Christus in mij' (2Cor.13:3), 'door de mond van profeten' of 'door de profeet Jesaja' (bv. Luc.1:70 en Hand.28:25), 'door de Heer (tijdens Zijn aardse leven)' (Hebr.2:3, vgl. 1:1), 'door engelen' (Hebr.2:2). Tenslotte kan het ook voor iets anders dan personen gebruikt worden, niet alleen voor de mond (bv. Luc.6:45) of een stem (bv. Hand.26:14), of voor het beest uit de aarde (Openb.13:11; in 13:15 het beeld van het beest uit de zee), maar ook beeldend voor een bazuin (Openb.4:1) en donderslagen (Openb.10:3-4; vgl. Joh.12:29), en voor de wet (Rom.3:19); en ook, in de bijzondere zin van 'getuige zijn, op iets wijzen', voor 'bloed der besprenging' (Hebr.12:24; vgl. 11:4 Abel, die 'spreekt, nadat hij gestorven is').

.1	λαλῶ	lalō	ik spreek – (dat) ik spreek
.2	λαλεῖς	laleis	jij spreekt
.3	λαλεῖ	lalei	hij spreekt

.4	λαλοῦμεν	laloumen	wij spreken
.5	λαλοῦσιν	lalousin	zij spreken – sprekend (3 mv m/o)
.6	λαλῶ	lalō	zie 1
.7	λαλῇ	lalēi	(dat) hij spreekt – jij spreekt (med) – (dat) jij spreekt (med)
.8	λαλῶσιν	lalōsin	(dat) zij spreken
.9	λάλει	lalei	spreek!
.10	λαλείτω	laleitō	hij moet spreken!
.11	λαλεῖτε	laleite	jullie spreken – spreekt!
.12	λαλείτωσαν	laleitōsan	zij moeten spreken!
.13	λαλεῖν	lalein	spreken
.14	λαλῶν	lalōn	sprekend (1 ev m)
.15	λαλοῦντα	lalounta	sprekend (4 ev m – 1/4 mv o)
.16	λαλοῦντος	laluntos	sprekend (2 ev m/o)
.17	λαλοῦντι	lalounti	sprekend (3 ev m/o)
.18	λαλοῦντες	lalountes	sprekend (1 mv m)
.19	λαλοῦντας	lalountas	sprekend (4 mv m)
.20	λαλούντων	lalountōn	sprekend (2 mv m/o)
.21	λαλοῦσα	lalousa	sprekend (1 ev v)
.22	λαλοῦσαν	lalousan	sprekend (4 ev v)
.23	λαλούσης	lalousēs	sprekend (2 ev v)
.24	λαλοῦσαι	lalousai	sprekend (1 mv v)
.25	λαλοῦν	laloun	sprekend (1/4 ev o)
.26	ἐλάλουν	elaloun	ik sprak – zij spraken
.27	ἐλάλει	elalei	hij sprak
.28	ἐλαλοῦμεν	elaloumen	wij spraken
.29	ἐλάλουν	elaloun	zie 26
.30	λαλήσω	lalēsō	ik zal spreken – (dat) ik spreek (aor)
.31	λαλήσει	lalēsei	hij zal spreken
.32	λαλήσομεν	lalēsomen	wij zullen spreken
.33	λαλήσετε	lalēsete	jullie zullen spreken
.34	λαλήσουσιν	lalēsousin	zij zullen spreken – zullende spreken (3 mv m/o)
.35	ἐλάλησα	elalēsa	ik heb gesproken (aor)
.36	ἐλάλησεν	elalēsen	hij heeft gesproken (aor)
.37	ἐλαλήσαμεν	elalēsamen	wij hebben gesproken (aor)
.38	ἐλαλήσατε	elalēsate	jullie hebben gesproken (aor)
.39	ἐλάλησαν	elalēsan	zij hebben gesproken (aor)
.40	λαλήσω	lalēsō	zie 30
.41	λαλήσῃ	lalēsēi	(dat) hij spreekt (aor) – jij zult spreken (med)
.42	λαλήσητε	lalēsēte	(dat) jullie spreken (aor)
.43	λαλήσωσιν	lalēsōsin	(dat) zij spreken (aor)
.44	λαλῆσαι	lalēsai	spreken (aor)
.45	λαλήσας	lalēsas	sprekend (1 ev m; aor)
.46	λαλήσαντος	lalēsantos	sprekend (2 ev m/o; aor)
.47	λαλήσαντες	lalēsantes	sprekend (1 mv m; aor)
.48	λελάληκα	lelalēka	ik heb gesproken
.49	λελάληκεν	lelalēken	hij heeft gesproken

.50	λαλεῖται	laleitai	hij spreekt (med)
.51	λαλεῖσθαι	laleisthai	gesproken worden (med)
.52	λαλούμενον	laloumenon	gesproken wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.53	λαλουμένη	laloumenē	gesproken wordend (1 ev v; med)
.54	λαλούμενον	laloumenon	zie 52
.55	λαλουμένοις	laloumenois	gesproken wordend (3 mv m/o; med)
.56	λαληθήσεται	lalēthēsetai	er zal gesproken worden (pass)
.57	λαληθησομένων	lalēthēsomenōn	gesproken zullende worden (2 mv m/o; pass)
.58	ἐλαλήθη	elalēthē	het is gesproken (aor pass)
.59	λαληθῆναι	lalēthēnai	gesproken worden (aor pass)
.60	λαληθείς	lalētheis	gesproken (1 ev m; aor pass)
.61	λαληθείσης	lalētheisēs	gesproken (2 ev v; aor pass)
.62	λαληθέντος	lalēthentos	gesproken (2 ev m/o; aor pass)
.63	λαληθέντων	lalēthentōn	gesproken (2 mv m/o; aor pass)
.64	λελάληται	lelalētai	het is gezegd (med)
.65	λελαλημένοις	lelalēmenois	gesproken (3 mv m/o; med)

Matt.	9:18	**Terwijl** Hij dit tot hen **sprak**, zie, een overste (der synagoge) kwam	.16
	9:33	En nadat de boze geest was uitgedreven, **sprak** de doofstomme.	.36
	10:19	maakt u dan niet bezorgd, hoe of wat **gij spreken zult**;	.42
		want het zal u in die ure gegeven worden wat **gij spreken moet**;	.33/.42
	10:20	want gij zijt het niet, **die spreekt**,	.18
		doch het is de Geest uws Vaders, **die** in u **spreekt**.	.25
	12:22	En Hij genas hem, zo**dat** de stomme **sprak** en zag.	.13
	12:34	Adderengebroed, hoe kunt gij, die slecht zijt, iets goeds **zeggen**?	.13
		Want uit de overvloed des harten **spreekt** de mond.	.3
	12:36	elk ijdel woord, dat de mensen **zullen spreken**,	.43/.34
	12:46	**Terwijl** Hij nog tot de scharen **sprak**, zie, zijn moeder	.16
		en broeders stonden buiten en trachtten Hem **te spreken te krijgen**.	.44
	12:47	[...: Zie, uw moeder en uw broeders ... trachten U **te spreken te krijgen**.]	.44°
	13:3	En **Hij sprak** tot hen vele dingen in gelijkenissen	.36
	13:10	Waarom **spreekt Gij** tot hen in gelijkenissen?	.2
	13:13	Daarom **spreek Ik** tot hen in gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien	.1
	13:33	Nog een gelijkenis **sprak Hij** tot hen:	.36
	13:34	Dit alles **zeide** Jezus in gelijkenissen tot de scharen	.36
		en zonder gelijkenis **zeide Hij** niets tot hen,	.27
	14:27	Terstond **sprak** [Jezus] hen **aan** en zeide: Houdt moed, Ik ben het,	.36
	15:31	want zij zagen stommen **spreken**, kreupelen gezond, lammen lopen	.19
	17:5	**Terwijl** hij nog **sprak**, zie, daar overschaduwde hen een lichtende wolk,	.16
	23:1	Toen **sprak** Jezus tot de scharen en tot zijn discipelen,	.36
	26:13	**zal** ook tot haar gedachtenis **gesproken worden** van wat zij gedaan heeft.	.56
	26:47	En **terwijl** Hij nog **sprak**, zie, daar was Judas, één van de twaalven,	.16
	28:18	En Jezus trad naderbij en **sprak** tot hen,	.36
Marc.	1:34	en Hij liet de geesten niet toe **te spreken**, omdat zij Hem kenden.	.13
	2:2	en **Hij sprak** het woord tot hen.	.27
	2:7	Wat **spreekt** deze aldus? Hij lastert God.	.3

Marc. 4:33 En in vele dergelijke gelijkenissen **sprak Hij** het woord tot hen, .27
4:34 en zonder gelijkenis **sprak Hij** tot hen niet, .27
5:35 **Terwijl** Hij nog **sprak**, kwam men uit het huis van de overste .16
5:36 Doch Jezus luisterde niet naar wat gezegd werd, .52
letterlijk: ... naar het **gesproken wordende** woord,
6:50 Maar terstond **sprak Hij** met hen en zeide tot hen: Houdt moed, .36
7:35 en terstond werd de band zijner tong los en **hij sprak** goed. .27
7:37 ook de doven doet Hij horen en de stommen **spreken**. .13
8:32 **Hij sprak** dit woord vrijuit. En Petrus nam Hem terzijde .27
9:6 SV hij wist niet, wat **hij zeide;** want zij waren zeer bevreesd. .41°°
11:23 dat hetgeen **hij zegt** geschiedt, .3''
12:1 En Hij begon tot hen in gelijkenissen **te spreken**. .13''
13:11 weest dan niet van tevoren bezorgd wat **gij zeggen moet**, .42
maar **zegt** wat u in die ure gegeven wordt; .11
want gij zijt het niet, **die spreekt**, maar de Heilige Geest. .18
14:9 **zal** ook tot haar gedachtenis **gesproken worden** van wat zij gedaan heeft. .56
14:31 **Hij zeide** steeds heftiger: Al moest ik met U sterven, .27''
14:43 En terstond, **terwijl** Hij nog **sprak**, daar kwam Judas aan, .16
16:17 in nieuwe tongen **zullen zij spreken**, .34
16:19 De Here [Jezus] dan werd, na**dat** Hij tot hen **gesproken had**, opgenomen .44
Luc. 1:19 en ik ben uitgezonden **om** tot u **te spreken** .44
1:20 En zie, gij zult zwijgen en niet kunnen **spreken**, .44
1:22 Toen hij dan naar buiten kwam, kon hij niet tot hen **spreken** .44
1:45 want **wat** vanwege de Here tot haar **gezegd is**, zal volbracht worden. .65
1:55 gelijk **Hij gesproken heeft** tot onze vaderen .36
1:64 En terstond werd zijn mond geopend ..., en **hij sprak**, God lovende. .27
1:70 gelijk **Hij gesproken heeft** door de mond zijner heilige profeten .36
2:15 dat de herders tot elkander **spraken**: Laten wij dan naar Betlehem gaan .29''
2:17 maakten zij bekend **hetgeen** tot hen **gesproken was** over dit kind. .62
2:18 allen ... verbaasden zich over **hetgeen** door de herders tot hen **gezegd werd**. .63
2:20 om alles wat zij hadden gehoord en gezien, gelijk **het** hun **gezegd was**. .58
2:33 zijn vader en zijn moeder stonden verwonderd over **hetgeen** ... **gezegd werd**. .55
2:38 en **zij** loofde mede God en **sprak** over Hem tot allen, .27
2:50 En zij begrepen het woord niet, dat **Hij** tot hen **sprak**. .36
4:41 En Hij bestrafte hen en liet hun niet toe **te spreken**, .13
5:4 Toen Hij opgehouden had **met spreken**, zeide Hij tot Simon: Ga .14
5:21 Wie is deze, die (zulke) godslasterlijke dingen **zegt**? .3
6:45 Want waar het hart vol van is, daarvan **spreekt** de mond. .3
7:15 En de dode ging overeind zitten en begon **te spreken**, .13
8:49 **Terwijl** Hij nog **sprak**, kwam er iemand van de overste der synagoge .16
9:11 En **Hij** ontving hen en **sprak** tot hen over het Koninkrijk Gods, .27
11:14 En het geschiedde, toen de geest uitgevaren was, dat de stomme **sprak**. .36
11:37 Terwijl Hij sprak, nodigde een Farizeeër Hem om bij hem te komen eten. .44
letterlijk: Tijdens het **spreken** nodigde een Farizeeër Hem ...
12:3 wat **gij** aan het oor **gezegd hebt**, ..., zal van de daken gepredikt worden. .38
22:47 **Terwijl** Hij nog **sprak**, zie, daar kwam een schare .16
22:60 En terstond, **terwijl** hij nog **sprak**, kraaide een haan. .16

24:6 Herinnert u, hoe **Hij**, toen Hij nog in Galilea was, tot u **gesproken heeft**, .36
24:25 dat gij niet gelooft alles wat de profeten **gesproken hebben**! .39
24:32 terwijl **Hij** onderweg tot ons **sprak** en ons de Schriften opende? .27
24:36 En **terwijl** zij hier**over spraken**, stond Hij zelf in hun midden; .20
24:44 Hij zeide tot hen: Dit zijn mijn woorden, die **Ik** tot u **sprak**, .35
Joh. 1:37 En de twee discipelen hoorden hem **dat zeggen** en volgden Jezus. .16
3:11 Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: **wij spreken van** wat wij weten .4
3:31 wie uit de aarde is, is uit de aarde en **spreekt** van de aarde. .3
3:34 Want Hij, die God gezonden heeft, die **spreekt** de woorden Gods, .3
4:26 Jezus zeide tot haar: Ik, **die** met u **spreek**, ben het. .14
4:27 zijn discipelen ... waren verbaasd, dat **Hij** met een vrouw **in gesprek was**, .27
en toch zeide niemand: Wat zoekt Gij, of: Waarom **spreekt Gij** met haar? .2
6:63 SV De woorden, die **Ik** tot u **spreek**, zijn geest en zijn leven. .6°°
de woorden, die **Ik** tot u **gesproken heb**, zijn geest en zijn leven. .48··
7:13 Toch **sprak** niemand vrijuit over Hem, uit vrees voor de Joden. .27
7:17 of zij van God komt, dan of **Ik** uit Mijzelf **spreek**. .6
7:18 **Wie** uit zichzelf **spreekt**, zoekt zijn eigen eer, .14
7:26 En zie, **Hij spreekt** vrijuit en zij zeggen Hem niets. .3
7:46 De dienaars nu antwoordden hun: Nooit **heeft** een mens zo **gesproken**, .36
als deze mens **spreekt**! .3·
8:12 Wederom dan **sprak** Jezus tot hen en zeide: Ik ben het licht der wereld; .36°·
8:20 Deze woorden **sprak** Jezus bij de schatkamer, lerende in de tempel; .36
8:25 Jezus zeide tot hen: Wat **spreek Ik** eigenlijk nog met u? .1
8:26 Ik heb veel over u **te zeggen** en te oordelen; .13
..., en wat Ik van Hem gehoord heb, dat **spreek Ik** tot de wereld. .1··
8:28 doch dat **Ik** dit **spreek**, gelijk de Vader Mij geleerd heeft. .1
8:30 **Toen** Hij dit **sprak**, geloofden velen in Hem. .16
8:38 Wat Ik gezien heb bij de Vader, **spreek Ik**; .1
8:40 een mens, die u de waarheid **gezegd heeft**, welke Ik van God gehoord heb; .48
8:44 want er is in hem geen waarheid. Wanneer **hij** de leugen **spreekt**, .7
spreekt hij naar zijn aard, want hij is een leugenaar .3
9:21 hij heeft zijn leeftijd, **hij zal** voor zichzelf **spreken**. .31
9:29 wij weten, dat God tot Mozes **gesproken heeft**, .49
9:37 Gij hebt Hem niet slechts gezien, maar **die** met u **spreekt**, die is het. .14
10:6 maar zij begrepen niet, wat het was, dat **Hij** tot hen **sprak**. .27
12:29 anderen zeiden: Een engel **heeft** tot Hem **gesproken**. .49
12:36 Dit **sprak** Jezus en Hij ging heen en verborg Zich voor hen. .36
12:41 Dit zeide Jesaja, omdat **hij** zijn heerlijkheid zag en van Hem **sprak**. .36
12:48 het woord, dat **Ik heb gesproken**, dat zal hem oordelen ten jongsten dage. .35
12:49 **Ik heb** niet uit Mijzelf **gesproken**, maar de Vader, die Mij heeft gezonden, .35
heeft zelf Mij een gebod gegeven, wat **Ik** zeggen en **spreken moet**. .30
12:50 En Ik weet, dat zijn gebod eeuwig leven is. Wat **Ik** dan **spreek**, .1
spreek Ik zó als de Vader Mij gezegd heeft. .6
14:10 De woorden, die **Ik** tot u **spreek**, .1°°
zeg Ik uit Mijzelf niet; .6
14:25 Dit **heb Ik** tot u **gesproken**, terwijl Ik nog bij u verblijf; .48
14:30 Niet veel **zal Ik** meer met u **spreken**, want de overste der wereld komt .30

Joh.	15:3	Gij zijt nu rein om het woord, dat **Ik** tot u **gesproken heb**;	.48
	15:11	Dit **heb Ik** tot u **gesproken**, opdat mijn blijdschap in u zij	.48
	15:22	Indien **Ik** niet gekomen was en tot hen **gesproken had**,	.35
	16:1	Dit **heb Ik** tot u **gesproken**, opdat gij niet ten val komt.	.48
	16:4	Maar deze dingen **heb Ik** tot u **gesproken**,	.48
	16:6	Maar omdat **Ik** dit tot u **gesproken heb**, heeft droefheid uw hart vervuld.	.48
	16:13	want **Hij zal** niet uit Zichzelf **spreken**, maar al wat Hij hoort,	.31
		zal Hij spreken en de toekomst zal Hij u verkondigen.	.31
	16:18	Zij zeiden dan: Wat is dit, dat **Hij zegt**: Nog een korte tijd?	.3
	16:25	Dit **heb Ik** in beelden tot u **gesproken**;	.48
		er komt een ure, dat **Ik** niet meer in beelden tot u **zal spreken**,	.30
	16:29	Zie, nu **spreekt Gij** vrijuit, zonder beeldspraak te gebruiken.	.2
	16:33	Dit **heb Ik** tot u **gesproken**, opdat gij in Mij vrede hebt.	.48
	17:1	Dit **sprak** Jezus en Hij hief zijn ogen ten hemel	.36
	17:13	Maar nu kom Ik tot U en **Ik spreek** dit in de wereld,	.1
	18:20	Jezus antwoordde hem: **Ik heb** vrijuit tot de wereld **gesproken**;	.35/.48
		..., en in het verborgen **heb Ik** niets **gesproken**.	.35
	18:21	Vraag hun, die gehoord hebben, wat **Ik** tot hen **gesproken heb**;	.35
	18:23	Indien **Ik** verkeerd **gesproken heb**, geef aan wat verkeerd was,	.35
	19:10	Pilatus dan zeide tot Hem: **Spreekt Gij** niet tot mij?	.2
Hand.	2:4	en zij ... begonnen met andere tongen **te spreken**,	.13
	2:6	want een ieder hoorde hen in zijn eigen taal **spreken**.	.20
	2:7	Zie, zijn niet al dezen, **die** daar **spreken**, Galileeërs?	.18
	2:11	wij horen hen in onze eigen taal van de grote daden Gods **spreken**.	.20
	2:31	**heeft hij** ... **gesproken** van de opstanding van de Christus	.36
	3:21	waarvan God **gesproken heeft** bij monde van zijn heilige profeten,	.36
	3:22	naar hem zult gij horen in alles wat **hij** tot u **spreken zal**;	.41
	3:24	al de profeten, van Samuël af en vervolgens, zovelen **er hebben gesproken**,	.39
	4:1	En **terwijl** zij tot het volk **spraken**, overvielen hen de priesters,	.20
	4:17	laat ons hun dreigend gebieden tot niemand meer **te spreken**	.13
	4:20	wij kunnen niet nalaten **te spreken** van wat wij gezien en gehoord hebben.	.13
	4:29	en geef uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw woord **te spreken**,	.13
	4:31	**zij** werden allen vervuld met de Heilige Geest en **spraken** het woord Gods	.29
	5:20	Gaat heen, gaat in de tempel staan en **spreekt** tot het volk	.11
	5:40	lieten zij hen geselen en verboden hun **te spreken** in de naam van Jezus,	.13
	6:10	de wijsheid en de Geest, waardoor **hij sprak**,	.27
	6:11	Wij hebben hem lasterlijke woorden tegen Mozes en God horen **spreken**.	.16
	6:13	Deze mens spreekt onophoudelijk lasterlijke woorden	.14
		letterlijk: Deze mens houdt niet op lasterlijke woorden **sprekend**	
	7:6	En God **sprak** aldus, dat zijn nakomelingen bijwoners zouden zijn	.36
	7:38	Deze is het, die ... met de engel was, **die** tot hem **sprak** op de Sinaï,	.16
	7:44	**die** tot Mozes **zeide**, dat hij haar moest maken naar het voorbeeld,	.14
	8:25	**Toen zij** dan het woord des Heren betuigd en **gesproken hadden**,	.47
	8:26	En een engel des Heren **sprak** tot Filippus en zeide: Sta op	.36
	9:6	en daar **zal** u **gezegd worden**, wat gij doen moet.	.56
	9:27	hoe hij onderweg de Here had gezien, en dat deze tot hem **gesproken had**,	.36
	9:29	en **hij sprak** en redetwistte met de Grieks-sprekende Joden;	.27

10:6 SV deze **zal** u **zeggen**, wat gij doen moet. .31°
10:7 Zodra de engel, **die** tot hem **sprak**, weggegaan was, .14
10:32 SV die, hier gekomen zijnde, tot u **spreken zal**. .31°
10:44 **Terwijl** Petrus deze woorden nog **sprak**, viel de Heilige Geest op allen, .16
10:46 want zij hoorden hen **spreken** in tongen en God grootmaken. .20
11:14 deze **zal** woorden tot u **spreken**, waardoor gij ... behouden zult worden. .31
11:15 En toen ik begonnen was **te spreken**, viel de Heilige Geest op hen, .13
11:19 zonder tot iemand het woord **te spreken** dan alleen tot de Joden. .18
11:20 die, te Antiochië gekomen, ook tot de Grieken **spraken** .29
13:42 verzochten zij hun tegen de ... sabbat weder deze woorden te spreken. .59
letterlijk: verzochten zij, **dat** ... weder deze woorden **gesproken werden**.
13:45 zij ... spraken, lasterende, tegen **hetgeen** door Paulus **gezegd werd**. .55''
13:46 Het was nodig, **dat** eerst tot u het woord Gods **werd gesproken**, .59
14:1 **dat** zij ... zo **spraken**, dat er een grote menigte ... tot het geloof kwam. .44
14:9 Deze man luisterde naar Paulus, **wanneer hij sprak**, .16
14:25 en zij **spraken** het woord te Perge **en** trokken naar Attalia; .47
16:6 zij ... werden door de Heilige Geest verhinderd het woord ... **te spreken**; .44
16:13 en nedergezeten, **spraken wij** tot de vrouwen, die samengekomen waren. .28
16:14 zodat zij aandacht schonk aan **hetgeen** door Paulus **gezegd werd**. .55
16:32 En **zij spraken** het woord Gods tot hem in tegenwoordigheid van allen, .39
17:19 wat dit voor een nieuwe leer is, waarvan gij spreekt? .53
letterlijk: wat deze door u **gesproken** nieuwe leer is?
18:9 Wees niet bevreesd, maar **spreek** en zwijg niet; .9
18:25 **sprak** en leerde **hij** nauwkeurig hetgeen op Jezus betrekking had, .27
19:6 en **zij spraken** in tongen en profeteerden. .29
20:30 **die** verkeerde dingen **spreken** om de discipelen achter zich aan te trekken. .18
21:39 ik vraag u verlof tot het volk **te mogen spreken**. .44
22:9 maar de stem van Hem, **die** tot mij **sprak**, hoorden zij niet. .16
22:10 en daar **zal** u **gezegd worden** al hetgeen u opgelegd is om te doen. .56
23:7 En **toen** hij dit **zeide**, kwam er tweedracht .46/.16
23:9 En indien nu eens een geest tot hem **heeft gesproken**, of een engel! .36
23:18 daar hij u iets **te zeggen** heeft. .44
26:14 SV hoorde ik een stem, tot mij **sprekende**, ... in de Hebreeuwse taal: Saul, .22°°
26:22 zonder ... anders te zeggen dan wat de profeten en Mozes **gesproken hebben**, .39
26:26 Want de koning weet van deze dingen en tot hem **spreek ik** vrijmoedig, .1
26:31 **spraken zij** onder elkander: Deze man is aan niets schuldig, .29
27:25 dit vertrouwen heb ik op God, dat het zo zal gaan, als mij **gezegd is**. .64
28:21 is niemand van de broeders iets kwaads van u komen ... spreken. .36
letterlijk: **heeft** niemand ..., hier gekomen, iets kwaads van u **gesproken**.
28:25 Terecht heeft de Heilige Geest door ... Jesaja tot uw vaderen **gesproken** .36
Rom. 3:19 Nu weten wij, dat de wet ... tot hén **spreekt**, die onder de wet zijn, .3
7:1 – **ik spreek** immers tot wie de wet kennen – .1
15:18 Want ik zal het niet wagen **van** iets anders **te spreken** .13
1Cor. 2:6 Toch **spreken wij** wijsheid bij hen, die daarvoor rijp zijn, .4
2:7 maar wat **wij spreken**, als een geheimenis, is de verborgen wijsheid .4
2:13 **spreken wij** dan ook met woorden, die ... door de Geest geleerd zijn, .4
3:1 En ik, broeders, kon niet tot u **spreken** als tot geestelijke mensen, .44

1Cor.	9:8	**Spreek ik** hier soms van menselijk standpunt, ...?	.1
	12:3	dat niemand, door de Geest Gods **sprekende**, zegt: Vervloekt is Jezus;	.14
	12:30	Hebben soms allen gaven van genezing? **Spreken** soms allen in tongen?	.5
	13:1	Al ware het, dat **ik** met de tongen der mensen en der engelen **sprak**,	.1
	13:11	Toen ik een kind was, **sprak ik** als een kind, voelde ik als een kind,	.26
	14:2	Want **wie** in een tong **spreekt**,	.14
		spreekt niet tot mensen, maar tot God, want niemand verstaat het;	.3
		door de Geest **spreekt hij** geheimenissen.	.3
	14:3	Maar wie profeteert, **spreekt** voor de mensen stichtend, vermanend	.3
	14:4	Wie in een tong **spreekt**, sticht zichzelf,	.14
	14:5	Ik wilde wel, **dat** gij allen in tongen **spraakt**, ...	.13
		Wie profeteert, is meer dan **wie** in tongen **spreekt**,	.14
	14:6	En nu, broeders, als ik tot u kom **en spreek** in tongen,	.14
		..., als **ik mij** niet tot u **richt**, of met een openbaring, of met kennis, of ...?	.40
	14:9	hoe zal men het **gesprokene** begrijpen?	.54
		Gij zoudt immers in de lucht spreken?	.18
		letterlijk: Gij zoudt immmers in de lucht **sprekende** zijn?	
	14:11	zal ik voor iemand, **die spreekt** een vreemde zijn	.17
		en de **spreker** zal voor mij een vreemde zijn.	.14
	14:13	Derhalve moet hij, **die** in een tong **spreekt**, bidden,	.14
	14:18	Ik dank God, **dat ik** meer dan gij allen in tongen **spreek**;	.14
	14:19	in de gemeente wil ik liever vijf woorden met mijn verstand **spreken**,	.44
	14:21	en door lippen van vreemden **zal Ik** tot dit volk **spreken**,	.30
	14:23	Indien dan de gehele gemeente bijeengekomen is en allen in tongen **spreken**,	.8
	14:27	Indien er in tongen spreken, laten het er twee, ten hoogste drie zijn,	.3
		letterlijk: Indien iemand in tongen **spreekt**, ...,	
	14:28	**moet men** zwijgen in de gemeente, maar tot zichzelf en tot God **spreken**.	.10
	14:29	Wat de profeten betreft, twee of drie **mogen het woord voeren**,	.12
	14:34	want het is haar niet vergund **te spreken**,	.13
	14:35	want het staat lelijk voor een vrouw **te spreken** in de gemeente.	.13°˙
	14:39	streeft ernaar te profeteren, en belemmert het **spreken** in tongen niet.	.13
	15:34	Tot uw beschaming **moet ik** u dit **zeggen**.	.1˙˙
2Cor.	2:17	**wij spreken** in Christus uit zuivere bedoelingen, ja, op gezag van God	.4
	4:13	gelijk geschreven staat: Ik heb geloofd, daarom **heb ik gesproken**,	.35
		geloven ook wij, en daarom **spreken wij** ook.	.4
	7:14	gelijk **wij** ook u in alles de waarheid **gezegd hebben**,	.37
	11:17	Wat **ik zeg**,	.6
		zeg ik niet naar de Here, maar als in onverstand,	.1
	11:23	– **ik spreek** tegen mijn verstand in –	.1
	12:4	die het een mens niet geoorloofd is **uit te spreken**.	.44
	12:19	Maar **wij spreken** voor het aangezicht van God in Christus,	.4
	13:3	gij zoekt nu eenmaal het bewijs, **dat** Christus in mij **spreekt**,	.16
Ef.	4:25	Legt daarom de leugen af en **spreekt** waarheid, ieder met zijn naaste,	.11
	5:19	**en spreekt** onder elkander in psalmen, lofzangen en geestelijke liederen,	.18
	6:20	zal ik daartoe vrijmoedig kunnen optreden, zoals ik behoor **te spreken**.	.44
Fil.	1:14	om met des te meer moed onbevreesd het woord Gods **te spreken**.	.13
Col.	4:3	**om te spreken van** het geheimenis van Christus,	.44

	4:4	Dan zal ik het zó in het licht stellen, als ik het behoor **te spreken**.	.44
1Thess.	1:8	zodat wij **daarvan** niets behoeven **te zeggen**.	.13
	2:2	hebben wij u, ... vrijmoedig, ... het evangelie Gods gebracht.	.44
		letterlijk: hebben wij vrijmoedigheid gehad het evangelie Gods **te spreken**.	
	2:4	**spreken wij**, niet om mensen te behagen, maar Gode,	.4
	2:16	daar zij ons verhinderen tot de heidenen **te spreken** tot hun behoud,	.44
1Tim.	5:13	en al te bezig met het **spreken over** onbehoorlijke dingen.	.24
Tit.	2:1	Maar gij, **kom uit voor** hetgeen met de gezonde leer strookt.	.9
	2:15	**Spreek** hier**van**, vermaan en weerleg met alle nadruk:	.9
Hebr.	1:1	**Nadat** God eertijds ... tot de vaderen **gesproken had** in de profeten,	.45
		heeft Hij nu in het laatst der dagen tot ons **gesproken** in de Zoon,	.36
	2:2	het woord, door bemiddeling van engelen **gesproken**,	.60
	2:3	dat allereerst verkondigd is door de Here, en ... is overgeleverd,	.51
		letterlijk: dat, begonnen zijnde **gesproken te worden** ..., is overgeleverd,	
	2:5	heeft Hij de toekomende wereld, waarvan **wij spreken**, onderworpen.	.4
	3:5	om te getuigen van **hetgeen gesproken zou worden**,	.57
	4:8	**zou Hij** niet (meer) over een andere, latere dag **gesproken hebben**.	.27
	5:5	**die** tot Hem **sprak**: Mijn Zoon zijt Gij; Ik heb U heden verwekt;	.45
	6:9	ook al **spreken wij** zo, wij zijn overtuigd van iets beters,	.4
	7:14	ten aanzien van welke ... Mozes met geen woord van priesters **gerept heeft**.	.36
	9:19	**nadat** door Mozes elk gebod ... aan al het volk **was medegedeeld**,	.61
	11:4	en hierdoor **spreekt hij** nog, nadat hij gestorven is.	.50/.3
	11:18	hij, tot wie **gezegd was**: Door Isaak zal men van nageslacht van u spreken.	.58
	12:24	en tot het bloed der besprenging, **dat** krachtiger **spreekt** dan Abel.	.17
	12:25	Ziet dan toe, dat gij Hem, **die spreekt**, niet afwijst.	.15
	13:7	uw voorgangers ..., die het woord Gods tot u **hebben gesproken**;	.39
Jac.	1:19	ieder mens moet snel zijn om te horen, langzaam om te **spreken**,	.44
	2:12	**Spreekt** zó en handelt zó als (mensen past),	.11
	5:10	de profeten, die in de naam des Heren **hebben gesproken**.	.39
1Petr.	3:10	wie ... wil ... zien, weerhoude ... zijn lippen van bedrog te **spreken**;	.44
	4:11	**Spreekt** iemand, laten het woorden zijn als van God;	.3
2Petr.	1:21	door de Heilige Geest gedreven, **hebben** mensen van Godswege **gesproken**.	.39
	3:16	evenals in alle brieven, **wanneer hij** over deze dingen **spreekt**.	.14
1Joh.	4:5	daarom **spreken zij** uit de wereld en hoort de wereld naar hen.	.5
2Joh.	12	maar ik hoop tot u te komen en van mond tot mond **te spreken**,	.44
3Joh.	14	maar ik hoop u spoedig te zien; dan **zullen wij** van mond tot mond **spreken**.	.32
Jud.	15	al de harde taal, die de goddeloze zondaars tegen Hem **gesproken hebben**.	.39
	16	maar hun mond **spreekt** hoogdravend, als zij ... in hun gezicht vleien.	.3
Openb.	1:12	En ik keerde mij om, ten einde de stem te zien, die met mij **sprak**.	.36/.27
	4:1	de eerste stem, die ik gehoord had, als**of** een bazuin met mij **sprak**, zeide:	.23
	10:3	en toen hij riep, **lieten** de zeven donderslagen hun stemmen **horen**.	.39
	10:4	toen de zeven donderslagen **gesproken hadden**, wilde ik het opschrijven,	.39
		maar ik hoorde ...: Verzegel hetgeen de ... donderslagen **gesproken hebben**	.39
	10:8	En de stem ... (hoorde ik) wederom met mij **spreken**	.21/.22
	13:5	hem werd een mond gegeven, **die** grote woorden en godslasteringen **spreekt**;	.25
	13:11	het had twee horens als die van het Lam, en **het sprak** als de draak.	.27
	13:15	zodat het beeld van het beest ook **zou spreken**,	.41

Openb.17:1	En één van de zeven engelen, die de zeven schalen hadden, kwam en **sprak**	.36
21:9	en **hij sprak** met mij, zeggende: Kom hier, ik zal u tonen de bruid,	.36
21:15	hij, **die** met mij **sprak**, had een gouden meetstok om de stad op te meten,	.14

2655 λαλιά lalia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lalia* betekent (1) '(het) spreken', en (2) 'spraak'.

In eigenlijke zin geeft het de handeling van het spreken aan (zie *2654 laleō* 'spreken', waar het van afgeleid is), maar het kan ook meer om de inhoud van het spreken gaan, zoals in Joh.4:42.

Ten tweede wordt het gebruikt in de zin van 'spraak', dat wil zeggen 'manier van spreken', zonder dat daarbij de nadruk op de uitspraak hoeft te liggen (bv. Matt.26:73).

Vergelijk voor de betekenis *1119 dialektos* '(gespreks)taal'.

.1	λαλιά	lalia	(het) spreken (1)
.2	λαλιάν	lalian	(het) spreken (4)

Matt. 26:73	Waarlijk, ook gij behoort tot hen, want ook uw **uitspraak** verraadt u.	.1
Marc. 14:70	SV want gij zijt ook een Galileër, en uw **spraak** gelijkt.	.1 °
Joh. 4:42	en zij zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om wat gij zegt, letterlijk: ...: Wij geloven niet meer om uw **spreken**,	.2
8:43	Waarom begrijpt gij niet wat Ik zeg? Omdat gij mijn woord niet kunt horen. letterlijk: Waarom begrijpt gij niet mijn **spreken**? ...	.2

2656 λαμά lama

Het bijwoord *lama* of *lamma* betekent 'waarom?'.

Het is een weergave in Griekse letters van het Hebreeuwse *lāmā(h)* of *lāmmā(h)* 'waarom?', waarvoor we ook de spellingen *2680II lema* en *2702II lima* aantreffen, naar het Aramese *lĕmā(h)* met dezelfde betekenis. Het komt alleen voor in de uitroep van Jezus aan het kruis, een aanhaling uit Ps.22:2.

.1	λαμά/λαμμᾶ	lama/lamma	waarom?

Matt. 27:46	riep Jezus met luider stem, zeggende: Eli, Eli, **lama** sabachtani?	°°
Marc. 15:34	riep Jezus met luider stem: Eloï, Eloï, **lama** sabachtani,	°°

2657 λαμβάνω lambanō

Het werkwoord *lambanō* betekent (1) 'nemen, grijpen', en (2) 'ontvangen, aannemen'.

In beide betekenissen komt het in verschillende nuances voor. In de eerste plaats geeft het aan iets 'opnemen, pakken', zoals brood (bv. Marc.6:41), een drinkbeker (bv. Matt.26:26-27), een lamp (bv. Matt.25:1), klederen (Joh.19:23), bloed ter besprenging (Hebr.9:19), en ook 'zijn kruis' (bv. Matt.10:38). In ander tekstverband komt het neer op 'meenemen' (bv. Matt.16:5-10),

of 'opnemen, grijpen' om er gebruik van te maken: het zwaard (bv. Matt.26:52) en kracht (Openb.11:17), of 'tot zich nemen, nuttigen', van voedsel en drinken (bv. Hand.9:19). In meer beeldende zin staat het in andere gevallen, bijvoorbeeld de ziektes van anderen 'op zich nemen' (Matt.8:17), iemands gestalte of status 'aannemen' (Fil.2:7), en naar Hebreeuws model 'iemands aangezicht aannemen', d.w.z. 'iemands persoon in aanmerking nemen' (bv. Gal.2:6). Overdrachtelijk lezen we over 'aanleiding nemen, aangrijpen' (Rom.7:8,11), 'beraad nemen' (bv. Matt.27:7), 'een aanvang nemen' (Hebr.2:3), 'tot voorbeeld nemen' (Jac.5:10), 'de proef nemen' (Hebr.11:29), 'moed vatten' (Hand.28:15), 'herinnering nemen', dat is 'zich in herinnering brengen' (2Tim.1:5). Wanneer een persoon het lijdend voorwerp is houdt het in iemand 'beetpakken', bijvoorbeeld een kindje (bv. Marc.9:36), of uit een groep nemen of halen voor een bepaald doel (bv. Hebr.5:1), en zo ook in de uitdrukking 'ten huwelijk nemen' (bv. Luc.20:28-31).

Als het met geweld of met list gepaard gaat komt het neer op iets 'vangen', zoals vissen (bv. Luc.5:5), of 'wegnemen, afnemen' (bv. Openb.3:11). Overdrachtelijk gaat het dan om aandoeningen die ons 'aangrijpen, bevangen' (bv. Luc.7:16). Ook in het geval van mensen komt dit woordgebruik voor, in de zin van 'pakken, grijpen' (bv. Marc.12:3,8; ook met betrekking tot een boze geest, Luc.9:39), of 'vangen' (2Cor.12:16, vgl. 11:20), terwijl het in Marc.14:65 gaat om iemand 'aanpakken' met kaakslagen.

In de tweede betekenis ligt de nadruk op het ontvangen of aannemen van iets dat gegeven wordt, waar men al of niet om gevraagd heeft (bv. Luc.11:10 en Hand.20:35), zoals een geschenk (bv. Hand.2:38), geld (bv. Matt.28:15), een krans (bv. 1Cor.9:25), huizen en familieleden (Marc.10:30), een bepaalde bevoegdheid (bv. Hand.26:10), een gebod (bv. Joh.10:18), een beproeving (Hebr.11:36), een veroordeling (bv. Marc.12:40). Vaak gaat het daarbij om gaven op geestelijk gebied: genade (bv.Joh.1:16), vergeving van zonden (bv. Hand.26:18), verzoening (Rom.5:11), de Heilige Geest (bv. Joh.7:39), water des levens (Openb.22:17), zalving (1Joh.2:27), het eeuwige leven (bv. Marc.10:30). In andere gevallen houdt het in 'in ontvangst nemen' van iets dat je toekomt, bijvoorbeeld vruchten (bv. Marc.12:2), belasting (Matt.17:24-25), het koningschap (Luc.19:15). Soms vormt het een tegenstelling met 'verwerpen', zodat het dan aangeeft 'aannemen, aanvaarden', zoals iemands getuigenis (bv. Joh.3:11), het woord van het Evangelie (bv. Matt.13:20). Ook personen kunnen bij deze betekenis het lijdend voorwerp zijn, in letterlijke zin 'bij zich ontvangen, opnemen' (bv. Joh.19:27), en overdrachtelijk 'aannemen' in de zin van 'erkennen' (bv. Joh.1:12).

Vergelijk voor de betekenis *1072 dechomai* '(gastvrij) ontvangen, aannemen, (met vertrouwen) aanvaarden'.

.1	λαμβάνω	lambanō	ik neem – (dat) ik neem
.2	λαμβάνεις	lambaneis	jij neemt
.3	λαμβάνει	lambanei	hij neemt
.4	λαμβάνομεν	lambanomen	wij nemen
.5	λαμβάνετε	lambanete	jullie nemen – neemt!
.6	λαμβάνουσιν	lambanousin	zij nemen – nemend (3 mv m/o)
.7	λαμβάνῃ	lambanēi	(dat) hij neemt – jij neemt (med) – (dat) jij neemt (med)
.8	λαμβανέτω	lambanetō	hij moet nemen!
.9	λαμβάνετε	lambanete	zie 5
.10	λαμβάνειν	lambanein	nemen
.11	λαμβάνων	lambanōn	nemend (1 ev m)

.12	λαμβάνοντες	lambanontes	nemend (1 mv m)
.13	ἐλάμβανον	elambanon	ik nam – zij namen
.14	ἔλαβον	elabon	ik heb genomen (aor) – zij hebben genomen (aor)
.15	ἔλαβες	elabes	jij hebt genomen (aor)
.16	ἔλαβεν	elaben	hij heeft genomen (aor)
.17	ἐλάβομεν	elabomen	wij hebben genomen (aor)
.18	ἐλάβετε	elabete	jullie hebben genomen (aor)
.19	ἔλαβον	elabon	zie 14
.20	λάβω	labō	(dat) ik neem (aor)
.21	λάβῃ	labēi	(dat) hij neemt (aor) – (dat) jij neemt (aor med)
.22	λάβωμεν	labōmen	(dat) wij nemen (aor)
.23	λάβητε	labēte	(dat) jullie nemen (aor)
.24	λάβωσιν	labōsin	(dat) zij nemen (aor)
.25	λάβοι	laboi	moge hij nemen (aor)
.26	λάβε	labe	neem! (aor)
.27	λάβετε	labete	neemt! (aor)
.28	λαβεῖν	labein	nemen (aor)
.29	λαβών	labōn	nemend (1 ev m; aor)
.30	λαβόντα	labonta	nemend (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)
.31	λαβόντες	labontes	nemend (1 mv m; aor)
.32	λαβόντας	labontas	nemend (4 mv m; aor)
.33	λαβοῦσα	labousa	nemend (1 ev v; aor)
.34	λαβοῦσαι	labousai	nemend (1 mv v; aor)
.35	εἴληφα	eilēpha	ik heb genomen
.36	εἴληφας	eilēphas	jij hebt genomen
.37	εἴληφεν	eilēphen	hij heeft genomen
.38	εἰληφώς	eilēphōs	genomen hebbend (1 ev m)
.39	λήψεται	lēpsetai	hij zal nemen (med)
.40	λαμβανόμενον	lambanomenon	genomen wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.41	ληψόμεθα	lēpsometha	wij zullen nemen (med)
.42	λήψεσθε	lēpsesthe	jullie zullen nemen (med)
.43	λήψονται	lēpsontai	zij zullen nemen (med)
.44	λαμβανόμενος	lambanomenos	genomen wordend (1 ev m; med)
.[45]	λαβέτω	labetō	hij moet nemen! (aor)

Matt.	5:40	en wil iemand met u rechten en uw hemd **nemen**, laat hem ook uw mantel;	.28
	7:8	Want een ieder, die bidt, **ontvangt**, en wie zoekt, vindt,	.3
	8:17	**Hij heeft** onze zwakheden **op Zich genomen**	.16
	10:8	Om niet **hebt gij** het **ontvangen**, geeft het om niet.	.18
	10:38	en wie zijn kruis niet **opneemt** en achter Mij gaat, is Mij niet waardig.	.3
	10:41	Wie een profeet ontvangt ..., **zal** het loon van een profeet **ontvangen**;	.39
		en wie een rechtvaardige ontvangt ..., **zal** het loon ... **ontvangen**.	.39
	12:14	En de Farizeeën gingen heen en spanden tegen Hem samen letterlijk: En de Farizeeën ... **namen** een besluit tegen Hem	.19°˙
	13:20	is hij, **die** het woord hoort en het terstond met blijdschap **aanneemt**;	.11

13:31 een mosterdzaadje, dat iemand **nam en** in zijn akker zaaide. .29
13:33 een zuurdesem, welke een vrouw **nam en** in drie maten meel deed, .33
14:19 En Hij ... **nam** de vijf broden ..., **en** Hij zag op naar de hemel, .29
15:26 Het is niet goed het brood der kinderen **te nemen** .28
15:36 Daarna **nam Hij** de zeven broden en de vissen, dankte en brak ze, .29/.16
16:5 hadden zij vergeten broden **mede te nemen**. .28
16:7 Dat is, omdat **wij** geen broden **medegenomen hebben**. .17
16:8 SV dat **gij** geen broden **meegenomen hebt**? .18°°
16:9 en herinnert gij u niet ... hoeveel manden **gij medenaamt**? .18
16:10 Of de zeven broden der vierduizend en hoeveel korven **gij medenaamt**? .18
17:24 traden de **ontvangers van** het hoofdgeld op Petrus toe en zeiden: .12
17:25 Van wie **heffen** aardse koningen rechten of belasting? .6
17:27 **Neem** dat **en** geeft het hun voor Mij en voor u. .29
19:29 een ieder, die ... heeft prijsgegeven ..., **zal** vele malen meer **terugontvangen** .39
20:7 SV en zo wat recht is, **zult gij ontvangen**. .42°
20:9 Toen zij ... kwamen, **ontvingen zij** ieder een schelling. .19
20:10 toen de eersten kwamen, meenden dezen, dat **zij** meer **zouden ontvangen**. .43
En **zij ontvingen** eveneens ieder een schelling. .19
20:11 **Toen zij die ontvingen**, morden zij tegen de heer des huizes, .31
21:22 En al wat gij in het gebed gelovig vragen zult, **zult gij ontvangen**. .42
21:34 zond hij zijn slaven ... **om** zijn vruchten **in ontvangst te nemen**. .28
21:35 Maar de pachters **grepen** zijn slaven, .31
21:39 En zij **grepen** hem **en** wierpen hem buiten de wijngaard en doodden hem. .31
22:15 Toen gingen de Farizeeën heen en beraadslaagden, .19
letterlijk: Toen gingen de Farizeeën heen en **namen** een besluit,
23:13 (14) [... Daarom **zult gij** zwaarder oordeel **ontvangen**.] .42°
25:1 die haar lampen **namen en** uittrokken, de bruidegom tegemoet. .34
25:3 Want de dwaze namen haar lampen mede, .34
letterlijk: Want de dwaze, **nemende** haar lampen,
maar geen olie; .19
letterlijk: **namen** geen olie met zich;
25:4 doch de wijze **namen** olie in haar kruiken, met haar lampen. .19
25:16 Terstond ging hij, **die** de vijf talenten **ontvangen had**, op weg, .29
25:18 Maar hij, **die** het ene talent **ontvangen had**, ging heen .29
25:20 En **die** de vijf talenten **ontvangen had**, trad toe .29
25:22 SV En **die** de twee talenten **ontvangen had**, kwam ook tot hem, .29°
25:24 Nu kwam ook hij, **die** het ene talent **ontvangen had**, en zeide: Heer, .38
26:26 **nam** Jezus een brood, sprak de zegen uit, brak het en gaf het .29
aan zijn discipelen en zeide: **Neemt**, eet, dit is mijn lichaam. .27
26:27 En Hij **nam** een beker, sprak de dankzegging uit **en** gaf hun die .29
26:52 allen, **die naar** het zwaard **grijpen**, zullen door het zwaard omkomen. .31
27:1 **namen** al de overpriesters en de oudsten des volks het besluit .19
27:6 De overpriesters **namen** de zilverlingen **en** zeiden: .31
27:7 **En zij namen** het besluit daarvoor het land van de pottenbakker te kopen .31
27:9 **zij namen** de dertig zilverlingen, de geschatte waarde van de geschatte, .19
27:24 **nam** hij water, wies zich de handen ten aanschouwen van de schare en zeide: .29

Matt.	27:30	**zij** spuwden naar Hem en **namen** het riet en sloegen Hem ... op het hoofd.	.19
	27:48	liep een van hen toe en **nam** een spons ... **en** gaf Hem te drinken.	.29
	27:59	En Jozef **nam** het lichaam **en** wikkelde het in zuiver linnen,	.29
	28:12	**kwamen zij tot** een besluit **en** zij gaven de soldaten veel geld,	.31
	28:15	En zij **namen** het geld aan **en** deden zoals hun gezegd was.	.31
Marc.	4:16	die, zodra zij het woord horen, het terstond met blijdschap **aannemen**.	.6
	6:41	En Hij **nam** de vijf broden en de twee vissen,	.29
	7:27	want het is niet goed het brood der kinderen **te nemen**	.28
	8:6	Hij **nam** de zeven broden, dankte, brak ze en gaf ze aan zijn discipelen	.29
	8:14	En zij hadden vergeten broden **mede te nemen**,	.28
	9:36	Hij **nam** een kind **en** plaatste dat in hun midden, omarmde het en zeide	.29
	10:30	of **hij ontvangt** honderdvoudig **terug**: nu, in deze tijd, huizen	.21
	11:24	SV gelooft, dat **gij ze ontvangen zult**, en zij zullen u geworden.	.5°°
		gelooft, dat **gij** het **hebt ontvangen**, en het zal geschieden.	.18''
	12:2	om van hen (zijn deel) der vruchten van de wijngaard in ontvangst te nemen.	.21
		letterlijk: opdat **hij** van hen zijn deel der vruchten ... **in ontvangst neemt**.	
	12:3	En zij **grepen** hem, sloegen hem en zonden hem met lege handen weg.	.31
	12:8	En zij **grepen en** doodden hem en wierpen hem buiten de wijngaard.	.31
	12:19	dat dan zijn broeder de vrouw **moet nemen**	.21
	12:20	Nu waren er zeven broeders. En de eerste **nam** een vrouw	.16
	12:21	En de tweede **nam** haar en stierf zonder nakomelingschap na te laten.	.16
	12:22	SV En al de zeven mannen **namen** haar, en lieten geen zaad na;	.19°
	12:40	dezen **zullen** een zwaarder oordeel **ontvangen**.	.43
	14:22	En terwijl zij aten, **nam** Hij een brood, sprak de zegen uit,	.29
		brak het, gaf het hun en zeide: **Neemt**, dit is mijn lichaam.	.27
	14:23	En Hij **nam** een beker, sprak de dankzegging uit, **en** gaf hun die	.29
	14:65	En de dienaars sloegen Hem in het gelaat.	.14''
		letterlijk: En de dienaars **pakten** Hem **aan** met kaakslagen.	
	15:23	En zij gaven Hem wijn, met mirre gemengd, doch **Hij nam** die niet.	.16
Luc.	5:5	Meester, de gehele nacht door **hebben wij** hard gewerkt en niets **gevangen**,	.17
	5:26	En ontzetting **beving** allen en zij verheerlijkten God,	.16
	6:4	Hoe hij ... de toonbroden **heeft genomen en** ervan gegeten heeft	.16/.29°'
	6:34	indien gij leent aan hen, van wie gij hoopt iets **te ontvangen**,	.28''
	7:16	En vrees **beving** hen allen en zij verheerlijkten God,	.16
	9:16	Toen **nam Hij** de vijf broden ..., **en** Hij zag op naar de hemel,	.29
	9:39	en zie, een geest **grijpt** hem en dan schreeuwt hij plotseling	.3
	11:10	Want een ieder, die bidt, **ontvangt** en wie zoekt, vindt	.3
	13:19	een mosterdzaadje, dat iemand **nam en** in zijn tuin zaaide,	.29
	13:21	een zuurdesem, welke een vrouw **nam en** in drie maten meel deed,	.33
	18:30	of **hij zal** vele malen meer **ontvangen** in deze tijd	.21''
	19:12	**om** voor zich de koninklijke waardigheid **in ontvangst te nemen**	.28
	19:15	**nadat hij** de koninklijke waardigheid **verkregen had**,	.30
	20:21	Meester, wij weten, dat Gij ... niemand naar de ogen ziet,	.2
		letterlijk: Meester, wij weten, dat **Gij** de persoon niet **aanneemt**,	
	20:28	dat dan zijn broeder de vrouw **nemen moet**	.21
	20:29	En de eerste **nam** een vrouw **en** stierf kinderloos.	.29

20:30 En de tweede **nam** haar, .16°
20:31 en de derde, en zo alle zeven, en zij stierven zonder kinderen .16
letterlijk: en de derde **nam** haar, en zo alle zeven, en zij stierven ...
20:47 dezen **zullen** een zwaarder oordeel **ontvangen**. .43
22:17 **Neemt** deze en laat hem bij u rondgaan. .27
22:19 En Hij **nam** een brood, sprak de dankzegging uit, brak het en gaf het .29
24:30 En het geschiedde, toen Hij met hen aanlag, dat Hij het brood **nam**, .29
24:43 En Hij **nam** het **en** at het voor hun ogen. .29
Joh. 1:12 Doch allen, die Hem **aangenomen hebben**, hun heeft Hij macht gegeven .19
1:16 uit zijn volheid **hebben wij** allen **ontvangen** zelfs genade op genade; .17
3:11 en **gij neemt** ons getuigenis niet **aan**. .5
3:27 Geen mens kan iets **aannemen**, of het moet hem uit de hemel gegeven zijn. .10
3:32 dat getuigt Hij en zijn getuigenis **neemt** niemand **aan**. .3
3:33 **Wie** zijn getuigenis **aanvaardt**, heeft bezegeld, dat God waarachtig is. .29
4:36 Reeds **ontvangt** de maaier loon en verzamelt hij vrucht ten eeuwigen leven, .3
5:34 maar **Ik behoef** het getuigenis van een mens niet, .1
5:41 Eer van mensen **behoef Ik** niet, .1
5:43 Ik ben gekomen in de naam mijns Vaders en **gij neemt** Mij niet **aan**; .5
indien een ander komt in zijn eigen naam, die **zult gij aannemen**. .42
5:44 Hoe kunt gij tot geloof komen, gij, **die** eer van elkander **behoeft** ...? .12
6:7 als ieder een kleine hoeveelheid **zal krijgen**. .21
6:11 Jezus dan **nam** de broden, dankte en verdeelde ze onder hen, .16
6:21 Zij wilden Hem dan in het schip **nemen** .28
7:23 Als een mens op sabbat de besnijdenis **ontvangt**, .3
7:39 welke zij, die tot geloof in Hem kwamen, **ontvangen** zouden; .10
10:17 omdat Ik mijn leven afleg om het weder te nemen. .20
letterlijk: omdat Ik mijn leven afleg, opdat **Ik** het weder **neem**.
10:18 Ik heb macht het af te leggen en macht het weder **te nemen**; .28
dit gebod **heb Ik** van mijn Vader **ontvangen**. .14
12:3 Maria dan **nam** een pond ... nardusmirre, **en** zij zalfde de voeten .33
12:13 **namen zij** palmtakken, gingen uit Hem tegemoet, en riepen: Hosanna, .19
12:48 **Wie** Mij verwerpt en mijn woorden niet **aanneemt**, .11
13:4 en Hij ... **nam** een linnen doek **en** omgordde Zich daarmede. .29
13:12 Toen **Hij** ... zijn klederen **aangedaan** en weder plaats genomen **had**, .16
13:20 Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: **Wie ontvangt**, die Ik zend, .11
ontvangt Mij, .3
en **wie** Mij **ontvangt**, .11
ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. .3
13:26 **Hij** doopte dan [het] stuk brood in en **nam het** en gaf het aan Judas, .3
10:17 omdat Ik mijn leven afleg om het weder te nemen. .20
letterlijk: omdat Ik mijn leven afleg, opdat **Ik** het weder **neem**.
10:18 Ik heb macht het af te leggen en macht het weder **te nemen**; .28
dit gebod **heb Ik** van mijn Vader **ontvangen**. .14
12:3 Maria dan **nam** een pond ... nardusmirre, **en** zij zalfde de voeten .33
12:13 **namen zij** palmtakken, gingen uit Hem tegemoet, en riepen: Hosanna, .19
12:48 **Wie** Mij verwerpt en mijn woorden niet **aanneemt**, .11

Joh.	13:4	en Hij ... **nam** een linnen doek **en** omgordde Zich daarmede.	.29
	13:12	Toen **Hij** ... zijn klederen **aangedaan** en weder plaats genomen **had**,	.16
	13:20	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: **Wie ontvangt**, die Ik zend,	.11
		ontvangt Mij,	.3
		en **wie** Mij **ontvangt**,	.11
		ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft.	.3
	13:26	**Hij** doopte dan [het] stuk brood in en **nam het** en gaf het aan Judas,	.3˙
	13:30	Hij **nam** dan het stuk brood **en** vertrok terstond. En het was nacht.	.29
	14:17	de Geest der waarheid, die de wereld niet kan **ontvangen**,	.28
	16:14	want **Hij zal het** uit het mijne **nemen** en het u verkondigen.	.39
	16:15	SV dat **Hij** het uit het Mijne **zal nemen**, en u verkondigen.	.39°°
		daarom zeide Ik: **Hij neemt** uit het mijne en zal het u verkondigen.	.3˙˙
	16:24	bidt en **gij zult ontvangen**, opdat uw blijdschap vervuld zij.	.42
	17:8	**zij hebben ze aangenomen** en ... erkend, dat Ik van U ben uitgegaan,	.19
	18:3	**die** een afdeling soldaten **tot zijn beschikking had gekregen**	.29
	18:31	Pilatus dan zeide tot hen: **Neemt gij** Hem en oordeelt Hem naar uw wet.	.27
	19:1	Toen **nam** dan Pilatus Jezus en liet Hem geselen.	.16
	19:6	**Neemt gij** Hem en kruisigt Hem: want ik vind geen schuld in Hem.	.27
	19:23	Toen dan de soldaten Jezus gekruisigd hadden, **namen zij** zijn klederen	.19
	19:27	En van dat uur af **nam** de discipel haar bij zich in huis.	.16
	19:30	Toen Jezus dan de zure wijn **genomen had**, zeide Hij: Het is volbracht!	.16
	19:40	**Zij namen** dan het lichaam van Jezus en wikkelden het in linnen windsels	.19
	20:22	blies Hij op hen en zeide tot hen: **Ontvangt** de Heilige Geest.	.27
	21:13	Jezus kwam en **Hij nam** het brood en gaf het hun en evenzo de vis.	.3
Hand.	1:8	maar **gij zult** kracht **ontvangen**, wanneer de Heilige Geest over u komt,	.42
	1:20	en: Een ander **neme** het opzicht, dat hij had.	.25/.[45]
	1:25	**om** de plaats van deze dienst en dit apostelschap **in te nemen**,	.28
	2:23	SV Deze ... **hebt** gij **genomen, en** ... aan het kruis gehecht en gedood.	.31°
	2:33	**Nu Hij** ... de belofte des Heiligen Geestes van de Vader **ontvangen heeft**,	.29
	2:38	en **gij zult** de gave des Heiligen Geestes **ontvangen**.	.42
	3:3	SV Deze ... bad, **dat** hij een aalmoes **mocht ontvangen**.	.28°
	3:5	in de verwachting iets van hen **te ontvangen**.	.28
	7:53	gij, die de wet **ontvangen hebt** op beschikking van engelen,	.18
	8:15	die ... voor hen baden, dat **zij** de Heilige Geest **mochten ontvangen**.	.24
	8:17	Toen legden zij hun de handen op en **zij ontvingen** de Heilige Geest.	.13
	8:19	opdat, als ik iemand de handen opleg, **hij** de Heilige Geest **ontvange**.	.7
	9:19	en **toen hij** voedsel **genomen had**, werd hij versterkt.	.29
	9:25	zijn discipelen **namen** hem **en** lieten hem ... over de muur zakken.	.31
	10:43	**dat** een ieder, die in Hem gelooft, vergeving van zonden **ontvangt**	.28
	10:47	om dezen te dopen, die evenals wij de Heilige Geest **hebben ontvangen**?	.19
	15:14	hoe God van meet aan erop bedacht geweest is een volk ... **te vergaderen**.	.28
	16:3	en hij **nam** hem **tot zich en** besneed hem ter wille van de Joden	.29
	16:24	**Daar** deze zulk een bevel **ontvangen had**, zette hij hen in de ... kerker	.38/.29
	17:9	**toen** dezen van Jason en de anderen een borgtocht **hadden ontvangen**,	.31
	17:15	En Paulus' geleiders ... vertrokken met de opdracht	.31
		letterlijk: ... geleiders vertrokken **nadat zij** de opdracht **hadden gekregen**	

	19:2	En hij zeide tot hen: **Hebt gij** de Heilige Geest **ontvangen**, ...?	.18
	20:24	de bediening, die **ik** van de Here Jezus **ontvangen heb**	.14
	20:35	Het is zaliger te geven dan **te ontvangen**.	.10
	24:27	**kreeg** Felix tot opvolger Porcius Festus;	.16
	25:16	de beschuldigde **moet** ... de gelegenheid **krijgen** zich ... te verdedigen.	.25
	26:10	**waartoe ik** de macht van de overpriesters **ontvangen had**;	.29
	26:18	opdat zij vergeving van zonden en een erfdeel ... zouden ontvangen	.28
		letterlijk: om vergeving van zonden en een erfdeel te **ontvangen**.	
	27:35	En terwijl hij dit zeide, **nam** hij brood, dankte God	.29
	28:15	en toen Paulus hen zag, dankte **hij** God en **greep** moed.	.16
Rom.	1:5	door wie **wij** genade en het apostelschap **ontvangen hebben**	.17
	4:11	En het teken der besnijdenis **ontving hij** als het zegel der gerechtigheid	.16
	5:11	door wie **wij** nu de verzoening **ontvangen hebben**.	.17
	5:17	**die** de overvloed van genade en van de gave der gerechtigheid **ontvangen**,	.12
	7:8	uitgaande van het gebod, wekte de zonde in mij allerlei begeerlijkheid op;	.33
		letterlijk: de zonde, aanleiding **nemend** door het gebod, wekte ... op;	
	7:11	de zonde heeft uitgaande van het gebod, mij misleid	.33
		letterlijk: de zonde, aanleiding **nemend** door het gebod, heeft mij misleid	
	8:15	**gij hebt** niet **ontvangen** een geest van slavernij om opnieuw te vrezen,	.18
		maar **gij hebt ontvangen** de Geest van het zoonschap,	.18
	13:2	en wie dit doen, zullen een oordeel over zich brengen.	.43
		letterlijk: en wie dit doen, **zullen** oordeel voor zichzelf **ontvangen**.	
1Cor.	2:12	**Wij** nu **hebben** niet de geest der wereld **ontvangen**,	.17
	3:8	alleen **zal** elk zijn eigen loon **krijgen** naar zijn eigen werk.	.39
	3:14	Indien het werk ... standhoudt, **zal hij** loon **ontvangen**,	.39
	4:7	Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij, dat **gij** niet **ontvangen hebt**?	.15
		En indien **gij** het dan **ontvangen hebt**,	.15
		wat beroemt gij u, als**of gij het** niet **ontvangen hadt**?	.29
	9:24	Weet gij niet, ... dat slechts één de prijs **kan ontvangen**?	.3
	9:25	om een vergankelijke erekrans te verkrijgen,	.24
		letterlijk: opdat **zij** een vergankelijke erekrans **verkrijgen**,	
	10:13	Gij hebt geen bovenmenselijke verzoeking te doorstaan.	.37
		letterlijk: Geen bovenmenselijke verzoeking **heeft** u **getroffen**.	
	11:23	dat de Here Jezus in de nacht, waarin Hij werd overgeleverd, een brood **nam**,	.16
	11:24	SV En toen Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: **Neemt**, eet,	.27°
	14:5	tenzij hij het ook uitlegt, zodat de gemeente stichting **ontvangt**.	.21
2Cor.	11:4	of **gij** een andere geest **ontvangt**,	.5
		die **gij** niet **hebt ontvangen**,	.18
	11:8	Andere gemeenten heb ik geplunderd **door** vergoeding **aan te nemen**	.29
	11:20	als iemand u opeet, als iemand **beslag op** u **legt**, als iemand groot doet,	.3
	11:24	Van de Joden **heb ik** vijfmaal de veertig-min-één-slagen **ontvangen**,	.14
	12:16	ik ben nu eenmaal sluw, met list **heb ik** u **gevangen**.	.14
Gal.	2:6	God **ziet** de persoon niet **aan** –	.3
	3:2	**Hebt gij** de Geest **ontvangen** ten gevolge van werken der wet, ...?	.18
	3:14	opdat **wij** de belofte des Geestes **ontvangen zouden** door het geloof.	.22
Fil.	2:7	(6) **die** ... (7) ... de gestalte van een dienstknecht **heeft aangenomen**,	.29

Fil.	3:12	Niet, dat **ik** het reeds **zou verkregen hebben** of reeds volmaakt zou zijn,	.14
Col.	3:24	dat **gij** van de Here tot vergelding de erfenis **zult ontvangen.**	.42 ··
	4:10	Marcus, de neef van Barnabas – over hem **hebt gij** opdracht **gekregen**;	.18
1Tim.	4:4	niets daarvan is verwerpelijk, **als het** met dankzegging **aanvaard wordt**:	.40
2Tim.	1:5	en dan komt mij voor de geest uw ongeveinsd geloof,	.11/.29
		letterlijk: **en dan krijg ik** herinnering aan uw ongeveinsd geloof,	
Hebr.	2:2	indien ... elke overtreding ... rechtmatige vergelding **heeft ontvangen**,	.16
	2:3	zulk een heil, dat allereerst verkondigd is door de Here,	.33
		letterlijk: ..., dat, een begin **genomen hebbend**, verkondigd is ...,	
	4:16	opdat **wij** barmhartigheid **ontvangen** en genade vinden	.22
	5:1	elke hogepriester, **die** uit de mensen **genomen wordt**,	.44
	5:4	En niemand **matigt** zichzelf die waardigheid **aan**,	.3
	7:5	**die** uit de zonen van Levi het priesterambt **verkrijgen**,	.12
	7:8	En hier **ontvangen** sterfelijke mensen tienden,	.6
	7:9	is zelfs Levi, **die** tienden **heft**, ... aan het tiendrecht ... onderworpen,	.11
	9:15	opdat ... de geroepenen de belofte der eeuwige erfenis **ontvangen zouden**.	.24
	9:19	**nam** hij het bloed ... **en** besprengde het boek zelf en al het volk,	.29
	10:26	na**dat wij tot** erkentenis der waarheid **gekomen zijn**,	.28
	11:8	een plaats, die hij ter erfenis zou **ontvangen**,	.10
	11:11	Door het geloof **heeft** ook Sara kracht **ontvangen** om moeder te worden,	.16
	11:13	zijn deze allen gestorven, zonder **de beloften verkregen te hebben**;	.31 °°
	11:29	terwijl de Egyptenaars, toen zij het ook beproefden, verzwolgen werden.	.31
		letterlijk: ... **toen zij** ook een poging **ondernamen**, ...	
	11:35	Vrouwen **hebben** haar doden uit de opstanding **terugontvangen**,	.19
	11:36	Anderen weder hebben hoon en geselslagen verduurd,	.19
		letterlijk: Anderen weder **hebben** een beproeving van hoon ... **ontvangen**,	
Jac.	1:7	zulk een mens moet niet menen, dat **hij** iets van de Here **zal ontvangen**,	.39
	1:12	**zal hij** de kroon des levens **ontvangen**,	.39
	3:1	gij weet immers, dat wij er des te strenger om geoordeeld zullen worden.	.41
		letterlijk: ..., dat **wij** een des te strenger oordeel **zullen ontvangen**.	
	4:3	(Of,) gij bidt wel, maar **gij ontvangt** niet, doordat gij verkeerd bidt,	.5
	5:7	totdat de vroege en late regen erop gevallen is.	.21
		letterlijk: totdat deze de vroege en late regen **ontvangt**.	
	5:10	Broeders, **neemt** tot een voorbeeld van gelatenheid en geduld de profeten,	.27
1Petr.	4:10	Dient elkander, een ieder naar de genadegave, die **hij ontvangen heeft**,	.16
2Petr.	1:9	daar hij de reiniging van zijn vroegere zonden heeft vergeten.	.29
		letterlijk: vergetelheid **gekregen hebbend** van de reiniging ...	
	1:17	Want Hij heeft van God, de Vader, eer en heerlijkheid ontvangen.	.29
		letterlijk: Immers van God ... heerlijkheid **ontvangen hebbend**,	
1Joh.	2:27	de zalving, die **gij** van Hem **ontvangen hebt**, blijft op u,	.18
	3:22	en **ontvangen wij** van Hem al wat wij bidden,	.4
	5:9	Indien **wij** het getuigenis der mensen **aannemen**,	.4
2Joh.	4	gelijk **wij** een gebod van de Vader **hebben ontvangen**.	.17
	10	Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, **ontvangt** hem niet	.5
3Joh.	7	zonder iets van de heidenen **aan te nemen**.	.12
Openb.	2:17	een nieuwe naam ..., welke niemand weet, dan **die** hem **ontvangt**.	.11

2:27 gelijk ook **Ik** van mijn Vader **ontvangen heb**, .35
3:3 Bedenk dan, hoe **gij het ontvangen** en gehoord **hebt**, en bewaar het .36
3:11 Ik kom spoedig; houd vast wat gij hebt, opdat niemand uw kroon **neme**. .21
4:11 Gij, onze Here en God, zijt waardig **te ontvangen** de heerlijkheid, .28
5:7 En **het** kwam en **heeft** (de rol) **aangenomen** uit de rechterhand van Hem, .37
5:8 toen **het** de boekrol **nam**, wierpen de vier dieren ... zich ... neder, .16
5:9 Gij zijt waardig de boekrol **te nemen** en haar zegels te openen; .28
5:12 Het Lam, dat geslacht is, is waardig **te ontvangen** de macht .28
6:4 hem, die erop zat, werd gegeven de vrede van de aarde **weg te nemen**, .28
8:5 de engel **nam** het wierookvat en vulde dat met het vuur van het altaar, .37
10:8 Ga heen, **neem** het boek, dat geopend ligt in de hand van de engel, .26
10:9 **Neem** het en eet het op, en het zal uw buik bitter maken, .26
10:10 En **ik nam** het boekje uit de hand van de engel en at het op, .14
11:17 dat **Gij** uw grote macht **hebt opgenomen** en het koningschap hebt aanvaard; .36
14:9 Indien iemand ... het merkteken op zijn voorhoofd of op zijn hand **ontvangt**, .3
14:11 en al wie het merkteken van zijn naam **ontvangt**. .3
17:12 tien koningen, die nog geen koningschap **hebben ontvangen**, .19
maar één uur **ontvangen zij** macht als koningen, met het beest. .6
18:4 Gaat uit van haar, mijn volk, opdat **gij** ... niet **ontvangt** van haar plagen. .23°'
19:20 **die** het merkteken van het beest **ontvangen hadden** .32
20:4 die het merkteken niet op hun voorhoofd en op hun hand **ontvangen hadden**; .19
22:17 wie dorst heeft, kome, en wie wil, **neme** het water des levens om niet. .8/.[45]

2658 λαμπάς lampas

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lampas* betekent (1) 'fakkel, toorts', en (2) '(olie)lamp'.

Afgeleid van *2661 lampō* 'lichten, licht geven, stralen, schijnen' geeft het eigenlijk in het algemeen 'een licht' aan, en in het bijzonder een fakkel of toorts, dus een stok die aan de bovenkant omwikkeld is met in olie gedrenkte lappen of vlas (bv. Joh.18:3). Ten tweede is het een aanduiding geworden voor 'lamp', speciaal 'olielamp', een tuitvormig bakje met olie, waarin een pit brandt (bv. Hand.20:8). Ook in Matt.25:1-8 moeten we in verband met het bijvullen van olie hieraan denken. In Openb.4:5 worden we herinnerd aan de zevenarmige kandelaar uit de tabernakel en de tempel, zodat ook daar olielampen bedoeld zullen zijn.

Ons woord *lamp* stamt van dit woord. Vergelijk voor de betekenis *2741 luchnos* 'lamp' en *4661 phanos* 'fakkel; lantaarn'.

.1	λαμπάς	lampas	fakkel (1)
.2	λαμπάδες	lampades	fakkels (1)
.3	λαμπάδας	lampadas	fakkels (4)
.4	λαμπάδων	lampadōn	fakkels (2)

Matt. 25:1 die haar **lampen** namen en uittrokken, de bruidegom tegemoet. .3
25:3 Want de dwaze namen haar **lampen** mede, maar geen olie; .3°'
25:4 doch de wijze namen olie in haar kruiken, met haar **lampen**. .4
25:7 Toen stonden al die maagden op en brachten haar **lampen** in orde. .3

Matt.	25:8	Geeft ons van uw olie, want onze **lampen** gaan uit.	.2
Joh.	18:3	voorzien van lantaarns, **fakkels** en wapenen.	.4
Hand.	20:8	er waren verscheidene **lampen** in de bovenzaal, waar wij vergaderd waren.	.2
Openb.	4:5	en zeven vurige **fakkels** brandden voor de troon;	.2
	8:10	en er viel een grote ster, brandend als een **fakkel**, uit de hemel,	.1

2659 λαμπρός lampros

Het bijvoeglijk naamwoord *lampros* betekent 'lichtend, stralend, schitterend'.

Afgeleid van *2661 lampō* 'lichten, licht geven, stralen, schijnen' wordt het gebruikt met betrekking tot een lichtend of stralend voorwerp, hetzij doordat dit zelf lichtgeeft of straalt, hetzij doordat het door iets anders verlicht wordt. Zo lezen we over 'de stralende morgenster' (Openb.22:16) en 'het stralende kleed' van een engel (Hand.10:30).

Vervolgens wordt het ook gezegd van iets dat een soortgelijke indruk maakt, bijvoorbeeld met betrekking tot de weerschijn van het water van een rivier en die van kristal (Openb.22:1; vaak weergegeven met 'helder'), en dan vooral van 'schitterende', d.w.z. prachtige kleding en kledingstof (bv. Jac.2:2-3).

Vergelijk voor de betekenis *4781 phōteinos* 'licht bevattend, licht, verlicht' en *2687 leukos* 'lichtend, blinkend; (blinkend) wit'.

.1	λαμπρός	lampros	stralend (1 ev m)
.2	λαμπρόν	lampron	stralend (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	λαμπράν	lampran	stralend (4 ev v)
.4	λαμπρᾷ	lamprāi	stralend (3 ev v)
.5	λαμπρόν	lampron	zie 2
.6	λαμπρά	lampra	stralend (1 ev v – 1/4 mv o)

Luc.	23:11	hij deed Hem een **schitterend** kleed om en zond Hem zó naar Pilatus terug.	.3
Hand.	10:30	(31) en zie, een man stond voor mij in een **blinkend** kleed,	.4
Jac.	2:2	Want stel, er kwam ... een man binnen ... in **prachtige** kleding,	.4
	2:3	en gij zoudt opzien tegen de man met de **prachtige** kleding	.3
Openb.	15:6	bekleed met rein en **blinkend** linnen en de borst omgord	.5
	18:14	en al wat kostelijk en **schitterend** was, is voor u verloren	.6
	19:8	haar is gegeven zich met **blinkend** en smetteloos fijn linnen te kleden,	.5°'
	22:1	En hij toonde mij een rivier van water des levens, **helder** als kristal,	.2
	22:16	Ik ben de wortel en het geslacht van David, de **blinkende** morgenster.	.1

2660 λαμπρότης lamprotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lamprotēs* betekent 'glans, schittering'.

Als afleiding van *2659 lampros* 'lichtend, stralend, schitterend' geeft het de 'lichtende of stralende toestand' van iets aan, zowel in eigenlijke zin met betrekking tot bijvoorbeeld de zon (Hand.26:13, waar het gaat over de verschijning van de verheerlijkte Here Jezus aan Paulus), als van dingen of personen die een zelfde indruk wekken.

.1	λαμπρότητα	lamprotēta	glans (4)

Hand. 26:13 zag ik, o koning, ... onderweg een licht, schitterender dan de **glans** der zon,

2661 λαμπρῶς lamprōs

Het bijwoord *lamprōs* betekent 'lichtend, stralend, schitterend'.

Het is de bijwoordelijke vorm van het bijvoeglijk naamwoord *2659 lampros* met dezelfde betekenis. In Luc.16:19 wordt het gebruikt voor de leefwijze van de rijke tegenover de armzalige en ziekelijke toestand van Lazarus. Het woord als zodanig geeft geen aanleiding het met oppervlakkigheid te verbinden; dat kan men eerder uit de situatie opmaken.

.1	λαμπρῶς	lamprōs	stralend

Luc. 16:19 die gekleed ging in purper ... en elke dag **schitterend** feest hield.

2662 λάμπω lampō

Het werkwoord *lampō* betekent 'lichten, licht geven, stralen, schijnen'.

Het wordt in de eerste plaats in eigenlijke zin gebruikt voor 'licht voortbrengen, schijnen', zoals in het geval van natuurlijk licht (2Cor.4:6a), zoals ook de bliksem (Luc.17:24), licht bij de verschijning van een engel (Hand.12:7), en het gelaat van Jezus bij de verheerlijking op de berg (Matt.17:2). Vanzelfsprekend kan het ook op een lamp betrekking hebben (Matt.5:15).

Ten tweede kan het gaan om een geestelijk licht (zie *4778 phōs*), dat met de christelijke levenswandel verbonden is (Matt.5:16), en waarvan God, die als een licht in onze harten schijnt, de bron is (2Cor.4:6b; het werkwoord wordt hier ook wel in 'veroorzakende' zin opgevat: 'God ... heeft (het) doen lichten in onze harten', d.w.z. 'heeft licht ontstoken').

In overdrachtelijke zin kan het betrekking hebben op het 'glanzen, schitterend zijn' van bijvoorbeeld kleding (vgl. *2659 lampros* 'lichtend, stralend, schitterend'), of op personen die 'schitteren' door roem, maar dit woordgebruik vinden we niet in het NT.

.1	λάμπει	lampei	hij schijnt
.2	ἔλαμψεν	elampsen	hij heeft geschenen (aor)
.3	λαμψάτω	lampsatō	hij moet schijnen! (aor)
.4	λάμψαι	lampsai	moge hij schijnen (aor) – schijnen (aor)
.[5]	λάμψει	lampsei	hij zal schijnen

Matt.	5:15	en **zij schijnt** voor allen, die in het huis zijn.	.1
	5:16	**Laat** zo uw licht **schijnen** voor de mensen,	.3
	17:2	En zijn gedaante veranderde voor hun ogen en zijn gelaat **straalde**	.2
Luc.	17:24	gelijk de bliksem ... van de ene kant des hemels tot de andere kant **licht**,	.1
Hand.	12:7	een engel des Heren stond bij hem en **er scheen** licht in het vertrek,	.2
2Cor.	4:6	SV God, Die gezegd heeft, **dat** het licht uit de duisternis **zou schijnen**,	.4°°
		de God, die gesproken heeft: Licht **schijne** uit het duister,	.[5]¨
		heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten	.2

2663	**λανθάνω**	**lanthanō**

Het werkwoord *lanthanō* betekent 'verborgen of onopgemerkt zijn (voor)'.

Zonder nadere toevoeging vinden we het in Marc.7:24 en Luc.8:47. Gebruikelijker is het dat er in het Grieks een lijdend voorwerp bij staat, zodat het eigenlijk neerkomt op zoiets als 'iemand verborgen houden ten opzichte van, weghouden van iets'. In de vertaling gebruiken wij een meewerkend voorwerp om aan te geven 'voor' wie iemand of iets verborgen is, zoals 'voor hem' (Hand.26:26; eigenlijk zoveel als: 'want dat iets hem weghoudt van deze dingen, (daarvan) ben ik geenszins overtuigd'). In 2Petr.3:5 (vgl. vs.8) vinden we een niet-persoonlijk onderwerp: 'dit is voor hen verborgen, (namelijk) dat ...'.

Voor ons 'verbergen' gebruikt het Grieks *2610 kruptō*.

.1	λανθάνει	lanthanei	hij is verborgen
.2	λανθανέτω	lanthanetō	hij moet verborgen zijn!
.3	λανθάνειν	lanthanein	verborgen zijn
.4	ἔλαθεν	elathen	hij is verborgen geweest (aor)
.5	ἔλαθον	elathon	ik ben verborgen geweest (aor) – zij zijn verborgen geweest (aor)
.6	λαθεῖν	lathein	verborgen zijn (aor)

Marc.	7:24	maar Hij kon niet **verborgen blijven**.	.6
Luc.	8:47	Toen de vrouw zag, dat **zij** niet **onopgemerkt bleef**, kwam zij bevende	.4
Hand.	26:26	want ik kan niet geloven, **dat** hem iets van deze dingen **onbekend is**;	.3
Hebr.	13:2	hebben sommigen, zonder het te weten, engelen geherbergd. letterlijk: **zijn** sommigen **verborgen geweest** ... geherbergd hebbende.	.5
2Petr.	3:5	willens en wetens **ontgaat** hun, dat ... de hemelen er sedert lang geweest zijn	.1
	3:8	Doch dit ene **mag** u niet **ontgaan**, geliefden,	.2

2664	**λαξευτός**	**laxeutos**

Het bijvoeglijk naamwoord *laxeutos* betekent 'in steen gehouwen'.

Het is samengesteld uit de niet in het NT voorkomende woorden *laäs* of *las* '(een) steen' en *xuō* 'schrapen, (af)schrappen; schaven', en komt in het NT alleen voor met betrekking tot een rotsgraf (Luc.23:53).

Vergelijk *2668 latomeō* 'in steen (uit)houwen'.

.1	λαξευτῷ	laxeutōi	in steen gehouwen (3 ev m/o)

Luc.	23:53	wikkelde hij het in linnen en legde Hem in een **rots**graf,

2665	**λαός**	**laos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *laos* betekent (1) 'volk', en (2) 'volksmenigte'.

Ten eerste wordt het gebruikt voor 'volk' als eenheid van mensen onder één naam, met de-

zelfde oorsprong en taal, terwijl *1334 ethnos* 'volk, natie' de nadruk legt op de verschillen met andere volken in gewoonten en cultuur. In deze zin kan het betrekking hebben op elk volk (bv. Openb.5:9), vooral in het meervoud (bv. Luc.2:31).

De meest voorkomende betekenis in het NT is die van 'volk van God', d.w.z. de mensen die bij God horen als eenheid gezien. Hiermee kunnen zowel het volk Israël, het volk van de joden, – dat natuurlijk ook een volk in de hierboven geschetste zin is – (bv. Hand.26:17,23), als ook samenvattend de christenen bedoeld zijn (bv. 1Petr.2:9; Hand.15:14).

In de tweede betekenis betreft het een betrekkelijk grote, maar toevallige groep mensen die zich verzameld heeft met een zeker doel, bijvoorbeeld de menigte die staat te wachten terwijl de priester Zacharias in de tempel is (Luc.1:21), en de verzamelde mensenmenigte voor het paleis van Pilatus (Matt.27:25). In het verlengde hiervan kan het ook 'volk' aangeven in de zin van 'het gewone volk' in tegenstelling tot de leiders (bv. Matt.26:3,5) en intellectuelen (bv. Luc.7:29-30), waarbij het soms door deze tegenstelling een negatieve waardering oproept.

.1	λαός	laos	volk (1)
.2	λαόν	laon	volk (4)
.3	λαοῦ	laou	volk (2)
.4	λαῷ	laōi	volk (3)
.5	λαοί	laoi	volken (1)
.6	λαῶν	laōn	volken (2)
.7	λαοῖς	laois	volken (3)

Matt.	1:21	Want Hij is het, die zijn **volk** zal redden van hun zonden.	.2
	2:4	hij liet al de overpriesters en schriftgeleerden van het **volk** vergaderen	.3
	2:6	uit u zal een leidsman voortkomen, die mijn **volk** Israël weiden zal.	.2
	4:16	het **volk**, dat in duisternis gezeten is, heeft een groot licht gezien,	.1
	4:23	En Hij ... genas alle ziekte en alle kwaal onder het **volk**.	.4
	9:35	SV en genezende alle ziekte en alle kwaal onder het **volk**.	.4°
	13:15	want het hart van dit **volk** is vet geworden,	.3
	15:8	Dit **volk** eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij.	.1
	21:23	naderden de overpriesters en de oudsten des **volks** Hem,	.3
	26:3	Toen kwamen de overpriesters en de oudsten des **volks** bijeen	.3
	26:5	Niet op het feest, opdat er geen opschudding ontsta onder het **volk**.	.4
	26:47	gezonden vanwege de overpriesters en oudsten des **volks**.	.3
	27:1	namen al de overpriesters en de oudsten des **volks** het besluit	.3
	27:25	En al het **volk** antwoordde en zeide: Zijn bloed kome over ons	.1
	27:64	anders konden zijn discipelen Hem komen stelen, en tot het **volk** zeggen:	.4
Marc.	7:6	Dit **volk** eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij.	.1
	11:32	SV Maar indien wij zeggen: Uit de mensen; zo vrezen wij het **volk**;	.2
	14:2	Niet op het feest, opdat er geen opschudding kome onder het **volk**.	.3
Luc.	1:10	En de gehele **volks**menigte was buiten in gebed	.3
	1:17	ten einde voor de Here een weltoegerust **volk** te bereiden.	.2
	1:21	En het **volk** stond op Zacharias te wachten en zij verwonderden zich,	.1
	1:68	Hij heeft omgezien naar zijn **volk** en heeft het verlossing gebracht,	.4
	1:77	om aan zijn **volk** te geven kennis van heil in de vergeving hunner zonden,	.4
	2:10	ik verkondig u grote blijdschap, die heel het **volk** zal ten deel vallen:	.4
	2:31	dat Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle **volken**:	.6

Luc.	2:32	licht tot openbaring voor de heidenen en heerlijkheid voor uw **volk** Israël.	.3
	3:15	Toen nu het **volk** in afwachting was en allen in hun hart overlegden	.3
	3:18	Met nog vele andere vermaningen bracht hij aan het **volk** het evangelie.	.2
	3:21	En het geschiedde, terwijl al het **volk** gedoopt werd,	.2
	6:17	een grote menigte van **volk** uit het gehele Joodse land en Jeruzalem	.3
	7:1	Nadat Hij al zijn woorden ten aanhoren van het **volk** voleindigd had,	.3
	7:16	en: God heeft naar zijn **volk** omgezien.	.2
	7:29	En toen al het **volk** dit hoorde, ..., hebben zij God gerechtvaardigd,	.1
	8:47	kwam zij bevende nader ... en verhaalde Hem, voor al het **volk**,	.3
	9:13	of wij zouden moeten heengaan om voor al dit **volk** voedsel te kopen.	.2
	18:43	En al het **volk** zag het en gaf Gode lof.	.1
	19:47	De overpriesters ..., evenals de voornaamsten van het **volk**,	.3
	19:48	want al het **volk** hing aan zijn lippen.	.1
	20:1	op een der dagen, waarop Hij het **volk** in de tempel leerde	.2
	20:6	indien wij zeggen: uit de mensen, dan zal het **volk** als één man ons stenigen,	.1
	20:9	Hij begon tot het **volk** deze gelijkenis te spreken:	.2
	20:19	maar zij vreesden het **volk**.	.2°
	20:26	En zij konden tegenover het **volk** op geen woord van Hem vat krijgen.	.3
	20:45	Terwijl al het **volk** het hoorde, zeide Hij tot de discipelen:	.3
	21:23	Want er zal grote nood zijn over het land en toorn over dit **volk**,	.4
	21:38	En al het **volk** kwam des morgens vroeg tot Hem in de tempel	.1
	22:2	want zij waren bang voor het **volk**.	.2
	22:66	kwam de Raad van de oudsten van het **volk** bijeen,	.3
	23:5	Maar zij hielden vol, zeggende: Hij maakt het **volk** oproerig	.2
	23:13	Pilatus nu riep de overpriesters en de oversten en het **volk** bijeen	.2
	23:14	Gij hebt deze mens bij mij gebracht als iemand, die het **volk** afvallig maakt,	.2
	23:27	En Hem volgde een grote menigte van **volk** en van vrouwen,	.3
	23:35	En het **volk** stond erbij en zag toe.	.1
	24:19	machtig in werk en woord voor God en het ganse **volk**,	.3
Joh.	8:2	en al het **volk** kwam tot Hem en Hij zette Zich neder en leerde hen.	.1
	11:50	dat één mens sterft voor het **volk** en niet het gehele volk verloren gaat.	.3
	18:14	Het is nuttig, dat één mens sterft ten behoeve van het **volk**.	.3
Hand.	2:47	en zij loofden God en stonden in de gunst bij het gehele **volk**.	.2
	3:9	En al het **volk** zag hem lopen en God loven;	.1
	3:11	toen hij Petrus en Johannes vasthield, liep al het **volk** rondom hen te hoop	.1
	3:12	En Petrus zag het en antwoordde het **volk**: Mannen van Israël,	.2
	3:23	het zal geschieden, dat alle ziel ... uit het **volk** zal worden uitgeroeid.	.3
	4:1	En terwijl zij tot het **volk** spraken, overvielen hen de priesters,	.2
	4:2	zeer verontwaardigd, omdat zij het **volk** leerden	.2
	4:8	Toen zeide Petrus ... tot hen: Oversten van het **volk** en oudsten,	.3
	4:10	dan moet aan u allen en het ganse **volk** van Israël bekend zijn,	.4
	4:17	om te voorkomen, dat het nog meer onder het **volk** verbreid wordt,	.2
	4:21	zij dreigden nog meer, doch lieten hen vrij ... – en wel om het **volk**;	.2
	4:25	Waarom hebben de heidenen gewoed en de **volken** ijdele raad bedacht?	.5
	4:27	Herodes zowel als Pontius Pilatus met de heidenen en de **volken** van Israël,	.7
	5:12	door de handen der apostelen geschiedden vele ... wonderen onder het **volk**;	.4
	5:13	maar het **volk** stelde hen hoog.	.1

	5:20	Gaat heen, gaat in de tempel staan en spreekt tot het **volk**	.4
	5:25	Zie, de mannen ... staan in de tempel en zij leren het **volk**.	.2
	5:26	want zij waren bevreesd, dat het **volk** hen stenigen zou;	.2
	5:34	Gamaliël, een wetgeleerde, in ere bij het gehele **volk**, stond op	.4
	5:37	Na hem stond Judas ... op ... en kreeg vele afvalligen op zijn hand,	.2
		letterlijk: Na hem stond Judas op en maakte veel **volk** afvallig achter zich,	
	6:8	En Stefanus ... deed wonderen en grote tekenen onder het **volk**.	.4
	6:12	zij brachten zowel het **volk** als ... de schriftgeleerden in opschudding;	.2
	7:17	vermeerderde het **volk** en vermenigvuldigde zich in Egypte,	.1
	7:34	Ik heb de mishandeling van mijn **volk** in Egypte zeer wel gezien	.3
	10:2	die vele aalmoezen aan het **volk** gaf en geregeld tot God bad.	.4
	10:41	niet aan het gehele **volk**, doch aan de getuigen,	.4
	10:42	en Hij heeft ons geboden het **volk** te prediken	.4
	12:4	met het voornemen hem na het Paasfeest voor het **volk** te brengen.	.4
	12:11	uit de hand van Herodes en uit al wat het **volk** der Joden verwachtte.	.3
	13:15	indien gij een woord van opwekking voor het **volk** hebt, spreekt het dan.	.2
	13:17	De God van dit **volk** Israël heeft onze vaderen uitverkoren	.3
		en het **volk** verhoogd, toen zij bijwoners waren in het land Egypte,	.2
	13:24	nadat Johannes eerst ... aan het gehele **volk** Israël ... gepredikt had.	.4°
	13:31	die [thans] getuigen van Hem zijn bij het **volk**.	.2
	15:14	hoe God van meet aan erop bedacht geweest is een **volk** ... te vergaderen.	.2
	18:10	want Ik heb veel **volk** in deze stad.	.1
	19:4	Johannes ... zeide tot het **volk**, dat zij moesten geloven in Hem,	.4
	21:28	die tegen het **volk**, de wet en deze plaats overal allen leert,	.3
	21:30	het **volk** liep te hoop en zij grepen Paulus en sleurden hem de tempel uit;	.3
	21:36	want de **volks**menigte volgde, al schreeuwende: Weg met hem!	.3
	21:39	ik vraag u verlof tot het **volk** te mogen spreken.	.2
	21:40	wenkte Paulus, boven aan de trappen staande, het **volk** met zijn handen;	.4
	23:5	Van een overste uws **volks** zult gij geen kwaad spreken.	.3
	26:17	u verkiezende uit dit **volk** en de heidenen, waarheen Ik u zend,	.3
	26:23	dat Hij ... het licht zou aankondigen en aan het **volk** en aan de heidenen.	.4
	28:17	ofschoon ik niets gedaan heb tegen ons **volk** of de voorvaderlijke gewoonten,	.4
	28:26	zeggende: Ga heen tot dit **volk** en zeg: Met het gehoor zult gij horen	.2
	28:27	want het hart van dit **volk** is vet geworden,	.3
Rom.	9:25	gelijk Hij ook bij Hosea zegt: Ik zal niet-mijn-**volk** noemen:	.2
		mijn-**volk**, en de niet-geliefde: geliefde.	.2
	9:26	ter plaatse, waar [tot hen] gezegd was: gij zijt mijn **volk** niet,	.1
	10:21	De ganse dag heb Ik mijn handen uitgestrekt naar een ongehoorzaam ... **volk**.	.2
	11:1	Ik vraag dan: God heeft zijn **volk** toch niet verstoten? Volstrekt niet!	.2
	11:2	God heeft zijn **volk** niet verstoten, dat Hij tevoren gekend heeft.	.2
	15:10	En verder zegt Hij: Verheugt u, heidenen, met zijn **volk**.	.3
	15:11	Looft, al gij heidenen, de Here, en laten alle **volken** Hem prijzen.	.5
1Cor.	10:7	Het **volk** zette zich neder om te eten en te drinken,	.1
	14:21	en door lippen van vreemden zal Ik tot dit **volk** spreken,	.4
2Cor.	6:16	en Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn **volk** zijn.	.1
Tit.	2:14	om ... voor Zich te reinigen een eigen **volk**, volijverig in goede werken.	.2
Hebr.	2:17	om de zonden van het **volk** te verzoenen.	.3

Hebr.	4:9	Er blijft dus een sabbatsrust voor het **volk** van God.	.4
	5:3	evenzeer als voor het **volk**, voor zichzelf offers ... te brengen.	.3
	7:5	Nu hebben zij ... wel de opdracht tienden te heffen van het **volk**,	.2
	7:11	immers, daaronder heeft het **volk** de wet ontvangen	.1
	7:27	eerst offers voor zijn eigen zonden ... en daarna voor die van het **volk**,	.3
	8:10	en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een **volk** zijn.	.2
	9:7	dat hij offerde voor zichzelf en voor de zonden door het **volk** ... bedreven.	.3
	9:19	nadat door Mozes elk gebod volgens de wet aan al het **volk** was medegedeeld,	.4
		nam hij het bloed ... en besprengde het boek zelf en al het **volk**,	.2
	10:30	En wederom: De Here zal zijn **volk** oordelen.	.2
	11:25	maar hij heeft liever met het **volk** Gods kwaad verdragen,	.4
	13:12	ten einde zijn **volk** door zijn eigen bloed te heiligen,	.2
1Petr.	2:9	een heilige natie, een **volk** (Gode) ten eigendom,	.1
	2:10	u, eens niet zijn **volk**,	.1
		nu echter Gods **volk**, eens zonder ontferming,	.1
2Petr.	2:1	Toch zijn er ook valse profeten onder het **volk** geweest,	.4
Jud.	5	dat de Here een **volk** uit het land Egypte verlost heeft,	.2
Openb.	5:9	Gij hebt (hen) ... gekocht ..., uit elke stam en taal en **volk** en natie;	.3
	7:9	uit alle volk en stammen en **natiën** en talen	.6
	10:11	Gij moet wederom profeteren over vele **natiën** en volken en talen	.7
	11:9	uit de **volken** en stammen en talen en natiën zijn er, die hun lijk zien,	.6
	13:7	en hem werd macht gegeven over elke stam en **natie** en taal en volk.	.2˙
	14:6	om dat te verkondigen ... aan alle volk en stam en taal en **natie**;	.2
	17:15	De wateren ... zijn **natiën** en menigten en volken en talen.	.5
	18:4	Gaat uit van haar, mijn **volk**,	.1
	21:3	SV en zij zullen Zijn **volk** zijn, en God Zelf zal bij hen ... zijn.	.1 °°
		en zij zullen zijn **volken** zijn en God zelf zal bij hen zijn,	.5˙˙

2666 λάρυγξ larugx

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *larugx* betekent ‘keel’.

Het komt alleen in Rom.3:13 voor in een citaat uit Ps.5:10, waar het sterk beeldend staat voor de plaats waar iemands woorden gevormd worden.

.1 λάρυγξ larugx keel (1)

Rom. 3:13 Hun **keel** is een open graf, met hun tong plegen zij bedrog,

2667 λάσκω laskō

Het werkwoord *laskō* betekent (1) ‘krijsen, schreeuwen’, (2) ‘(door aanraking) weerklinken, kletteren, kraken, krakend barsten’.

Het wordt in de eerste plaats gebruikt voor het geluid van bijvoorbeeld roofvogels en honden, en vervolgens voor het krijsen of gillen van mensen.

Ten tweede heeft het betrekking op dingen die geluid geven wanneer ze aangeraakt worden, zoals een schild. In het bijzonder kan het gaan om iemands botten die krakend barsten, of zoals in het geval van Judas, om het openbarsten van het lichaam (Hand.1:18).

Overigens wordt de hier gebruikte werkwoordsvorm ook wel afgeleid van het niet in het NT voorkomende verwante *lēkeō* of *lakeō* 'kraken, knetteren'; vergelijk ook *lakizō* 'verscheuren', dat we evenmin in het NT aantreffen.

.1	ἐλάκησεν	elakēsen	hij is opengebarsten (aor)

Hand. 1:18 **is hij** midden **opengereten** en al zijn ingewanden zijn naar buiten gekomen;

2668 λατομέω latomeō

Het werkwoord *latomeō* betekent 'in steen (uit)houwen'.

Het is afgeleid van *latomos* 'steenhouwer', dat is samengesteld uit *laäs* of *las* '(een) steen' en de stam *tom-* van *temnō* 'snijden; (uit)houwen', die geen van beide in het NT voorkomen. Het heeft in het NT alleen betrekking op een rotsgraf (bv. Matt.27:60).

Vergelijk *2664 laxeutos* 'in steen gehouwen'.

.1	ἐλατόμησεν	elatomēsen	hij heeft uitgehouwen (aor)
.2	λελατομημένον	lelatomēmenon	uitgehouwen (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)

Matt.	27:60	hij legde het in zijn nieuw graf, dat **hij** in de rots **had laten uithouwen**,	.1
Marc.	15:46	hij ... legde Hem in een graf, **dat** in een rots **uitgehouwen was**,	.2

2669 λατρεία latreia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *latreia* betekent (1) '(het) werken of dienen voor loon', en (2) '(het) dienen (van God), dienst, eredienst'.

Het is afgeleid van *2670 latreuō* 'werken of dienen voor loon; (God) dienen of vereren', en wordt in aansluiting bij de Septuaginta (bv. Ex.12:25-26; 1Kron.28:13) uitsluitend gebruikt voor 'het dienen' van God. De 'dienst' kan zowel meer algemeen van karakter zijn en betrekking hebben op de gehele manier van leven tot Gods eer (Rom.12:1), als ook een bepaalde handeling binnen de eredienst (bv. Hebr.9:6).

.1	λατρεία	latreia	(ere)dienst (1)
.2	λατρείαν	latreian	(ere)dienst (4)
.3	λατρείας	latreias	(ere)dienst (2 ev – 4 mv)

Joh.	16:2	dat een ieder, die u doodt, zal menen Gode een **heilige dienst** te bewijzen.	.2
Rom.	9:4	de verbonden en de wetgeving en de **eredienst** en de beloften;	.1
	12:1	dit is uw redelijke **eredienst**.	.2
Hebr.	9:1	Nu had ook wel het eerste (verbond) bepalingen voor de **eredienst**	.3
	9:6	bij het vervullen van hun **diensten**	.3

2670	λατρεύω	latreuō

Het werkwoord *latreuō* betekent (1) 'werken of dienen voor loon', en (2) '(God) dienen'.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *latris* '(loon)arbeider'. In het NT komt het evenals in de Septuaginta alleen in de tweede betekenis voor en wordt het uitsluitend gebruikt voor het 'dienen' van God of afgoden (bv. Hand.7:42). Het is een 'dienen' van God in de ruimere zin van het woord, namelijk doen wat bij een gelovige levenswandel behoort, terwijl *1108 diakoneō* 'dienaar zijn, dienen' de nadruk legt op de dienende taak, het bezig zijn als een dienaar, niet alleen ten dienste van God maar ook van mensen. Zo zegt Jezus tegen de duivel dat men alleen God mag aanbidden en 'dienen' (Matt.4:10). En in Rom.1:25 is sprake van mensen die 'het schepsel gediend of vereerd hebben boven de Schepper'. Het woord is zo sterk met het 'dienen' van (een god of) God verbonden, dat God als degene waarop het dienen betrekking heeft ook weggelaten kan worden (zie Hand.26:7).

Daarnaast kan het ook een dienen in meer bijzondere zin inhouden, zoals het dienen van 'de tabernakel' (Hebr.13:10) of met betrekking tot de offerdienst van de priesters (Hebr.8:4-5). Een aantal keren wordt ook de wijze waarop het dienen of vereren van God gebeurt aangegeven: 'met mijn geest' (Rom.1:9), 'met een rein geweten' (2Tim.1:3), 'met eerbied en ontzag' (Hebr.12:28), 'in heiligheid en gerechtigheid' (Luc.1:75), 'met vasten en bidden' (Luc.2:37), 'door de Geest van God' (Fil.3:3).

Vergelijk ook *2677 leitourgeō* 'staatsdienaar zijn; dienaar van God zijn, als dienaar van God (ere)dienst verrichten of dienen'.

.1	λατρεύω	latreuō	ik dien
.2	λατρεύουσιν	latreuousin	zij dienen – dienend (3 mv m/o)
.3	λατρεύωμεν	latreuōmen	(dat) wij dienen
.4	λατρεύειν	latreuein	dienen
.5	λατρεύοντα	latreuonta	dienend (4 ev m – 1/4 mv o)
.6	λατρεύοντες	latreuontes	dienend (1 mv m)
.7	λατρεύοντας	latreuontas	dienend (4 mv m)
.8	λατρεύουσα	latreuousa	dienend (1 ev v)
.9	λατρεῦον	latreuon	dienend (1/4 ev o)
.10	λατρεύσεις	latreuseis	jij zult dienen
.11	λατρεύσουσιν	latreusousin	zij zullen dienen – zullende dienen (3 mv m/o)
.12	ἐλάτρευσαν	elatreusan	zij hebben gediend (aor)
.[13]	λατρεύομεν	latreuomen	wij dienen

Matt.	4:10	De Here, uw God, **zult gij** aanbidden en Hem alleen **dienen**.	.10
Luc.	1:74	dat Hij ons zou geven ... (75) Hem **te dienen** in heiligheid	.4
	2:37	en zij diende God onafgebroken in de tempel, letterlijk: en zij week niet uit de tempel, God **dienende**	.8
	4:8	**Gij zult** de Here, uw God, aanbidden en Hem alleen **dienen**.	.10
Hand.	7:7	maar het volk, dat **zij dienen zullen**, zal Ik oordelen, sprak God,	.11
	7:42	God keerde Zich af en gaf hen over, **om** het heir des hemels **te vereren**,	.4
	24:14	dit erken ik voor u, dat **ik** naar die weg ... de God der vaderen **vereer**,	.1
	26:7	**door** voortdurend nacht en dag **God te vereren**,	.9
	27:23	de God, wie ik toebehoor en die **ik vereer**,	.1
Rom.	1:9	die **ik** met mijn geest **dien** in het evangelie van zijn Zoon,	.1

	1:25	**Zij** immers **hadden** ... het schepsel vereerd en **gediend** boven de Schepper,	.12
Fil.	3:3	Want wij zijn de besnijdenis, **die** door de Geest Gods Hem **dienen**,	.6
2Tim.	1:3	die **ik**, evenals mijn voorouders, met een rein geweten **dien**,	.1
Hebr.	8:5	Dezen **verrichten** slechts **dienst** bij een afbeelding en schaduw	.2
	9:9	die niet bij machte waren hem, **die** ... **dient**, voor zijn besef te volmaken,	.5
	9:14	hoeveel te meer zal het bloed ... reinigen ..., om de levende God te **dienen**?	.4
	10:2	degenen, **die de dienst verrichten**,	.7
	12:28	**Laten wij** derhalve ... dankbaar zijn en hierdoor God **vereren**	.3/.[13]
	13:10	waarvan zij, **die de dienst** voor de tabernakel **verrichten**, niet mogen eten.	.6
Openb.	7:15	Daarom zijn zij voor de troon van God en **zij vereren** Hem dag en nacht	.2
	22:3	en zijn dienstknechten **zullen** Hem **vereren**,	.11

2671 λάχανον lachanon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *lachanon* betekent 'tuingewas, groente'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *lachainō* 'graven' gaat het bij dit woord om gewas dat op de omgespitte tuingrond gekweekt wordt, in tegenstelling tot de in het wild groeiende kruiden (bv. Luc.11:42).

.1	λάχανον	lachanon	tuingewas (1/4)
.2	λάχανα	lachana	tuingewassen (1/4)
.3	λαχάνων	lachanōn	tuingewassen (2)

Matt.	13:32	is het groter dan de **tuingewassen** en het wordt een boom,	.3
Marc.	4:32	(31) ... dat ... (32) ... groter wordt dan alle **tuingewassen**,	.3
Luc.	11:42	want gij geeft tienden van de munt en de ruit en van alle **kruiden**,	.1
Rom.	14:2	maar de zwakke eet **plantaardig voedsel**.	.2

2672 λεγεών legeōn

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *legeōn* betekent 'legioen'.

Het is de Griekse schrijfwijze van het Latijnse *legio*, een Romeinse legerafdeling, bestaande uit 4200 tot 6000 soldaten. In min of meer letterlijke zin betreft het in Matt.26:53 omvangrijke legerscharen van engelen. Wanneer het niet om de organisatie in legerafdelingen gaat geeft het meer overdrachtelijk een bijna ontelbaar groot aantal aan, bijvoorbeeld van demonen waardoor de man bezeten was die in verband daarmee Legioen genoemd werd (bv. Marc.5:9,15).

Zie ook de naam *0328 Legeōn*.

.1	λεγεῶν	legeōn	legioen (1)
.2	λεγεῶνα	legeōna	legioen (4)
.3	λεγεῶνας	legeōnas	legioenen (4)

Matt.	26:53	Hij zal Mij terstond meer dan twaalf **legioenen** engelen terzijde stellen?	.3
Marc.	5:9	Hij vroeg hem: Hoe is uw naam? (10) En hij zeide ...: Mijn naam is **legioen**,	.1
	5:15	zij ... zagen de bezetene zitten ..., hem, die het **legioen** gehad had;	.2
Luc.	8:30	En Jezus vroeg hem: Wat is uw naam? Hij zeide: **Legioen**,	.1

2673 λέγω legō

Het werkwoord *legō* betekent (1) 'zeggen', en (2) 'noemen'.

Oorspronkelijk betekent het 'oplezen, verzamelen' (vgl. *4196 sul-legō* 'verzamelen'), vandaar 'uitlezen, uitkiezen' (vgl. *1430 ek-legomai* 'uitkiezen, uitverkiezen') en 'tellen, opsommen, vertellen' (vgl. *2344 kata-legō* 'neertellen, opsommen, verhalen'). Uit dit laatste heeft zich de ook in het buitenbijbelse Grieks meest gebruikelijke betekenis 'zeggen' ontwikkeld. Het kan zonder nadere toevoeging voorkomen, zodat het weergegeven kan worden met 'spreken' (bv. Hand.24:10 'toen de stadhouder hem een wenk gaf om te spreken'), of verbonden met een voorzetsel als 'naar, overeenkomstig' (bv. Gal.3:15 'naar de mens – in menselijke verhoudingen – spreken'). Voor het verschil met *2654 laleō*, het gebruikelijke werkwoord voor 'spreken', wordt men verwezen naar de opmerkingen in het begin van de bespreking van dat woord.

Meestal wordt ons de inhoud van het gesprokene op de een of andere wijze meegedeeld, vooral door iemands woorden aan te halen (bv. Joh.4:50 'Jezus zegt tot hem: 'Uw zoon leeft'), daarnaast door middel van een lijdend voorwerp, zoals een gelijkenis (bv. Luc.13:6 'Hij zei nu deze gelijkenis: ...'), de waarheid (bv. Joh.8:46 'indien Ik de waarheid zeg'), een verborgenheid (bv. 1Cor.15:51 'ik zeg jullie een verborgenheid'). In verbindingen als 'iemand zeggen iets te doen' komt het neer op 'gebieden' (bv. Rom.2:22 'U, die zegt geen overspel te plegen'), in andere heeft het de kleur van 'verzekeren, verkondigen' (bv. Matt.5:22 'Ik nu zeg jullie dat ieder die toornig is op zijn broeder'), soms ook van 'beweren' (bv. Hand.23:8 'de Sadduceeën zeggen dat er geen opstanding is'). Het kan verder gecombineerd worden met verschillende voorzetsels (bv. Joh.2:21 'Hij nu sprak over de tempel van zijn lichaam'; Luc.12:41: 'zegt U deze gelijkenis tot – d.w.z. met het oog op – ons?'; Luc.22:65 'en vele andere dingen zeiden zij, lasterend, tegen – niet tot – Hem'; Luc.9:23: 'Hij zei nu tot allen: ...'), of met een meewerkend voorwerp (bv. Matt.5:18 'want voorwaar Ik zeg (aan) jullie').

Aan het werkwoord kunnen nadere bepalingen toegevoegd worden, zoals 'juist' (bv. Luc. 20:21 'wij weten dat U juist spreekt en leert'), 'bij wijze van bevel' (2Cor.8:8 'ik zeg (het) niet bij wijze van bevel'), 'in het Hebreeuws' (Joh.20:16 'zij zegt tot Hem in het Hebreeuws'), 'in gelijkenissen' (bv. Marc.3:23 'Hij zei hun in gelijkenissen'), bij een onuitgesproken gedachte 'in zichzelf' (bv. Matt.9:21 'want zij zei in zichzelf') of 'in zijn hart' (Openb.18:8 'want zij zegt in haar hart'). Soms heeft het de nuance van 'bedoelen' (bv. 1Cor.10:29 'Het geweten nu bedoel ik, niet uw eigen, maar dat van de ander'), terwijl het in de woordverbinding 'Ú zegt (het)' (bv. Marc.15:2) een terughoudende bevestiging inhoudt van wat iemand gezegd heeft. Ook kan het aangeven dat er sprake is van een betekenis (bv. Joh.20:16 'Rabboeni, wat gezegd wordt – dus: wil zeggen – Meester'). Wat veel voorkomt is dat het woord als enigszins kleurloze toevoeging staat na andere werkwoorden, als 'spreken' (bv. Hand.8:26 'een engel des Heren nu sprak tot Filippus, zeggende: ...'), 'antwoorden' (bv. Matt.25:9 'de verstandige (meisjes) nu antwoordden, zeggende: ...').

Hoewel het gewone onderwerp van dit werkwoord natuurlijk een persoon is kan in plaats daarvan soms iets anders staan: een stem (bv. Hand.9:4 'Hij hoorde een stem zeggende tot hem'), de wet (bv. Rom.3:19 'zovele dingen als de wet zegt'), de Schrift (bv. Rom.4:3 'want wat zegt de Schrift?'), gerechtigheid (Rom.10:6 'de gerechtigheid uit het geloof zegt').

De tweede betekenis 'noemen' komt veel minder voor (bv. Marc.12:37 'David zelf dan noemt Hem Heer'; Matt.19:17 'wat noemt u Mij goed?'), en dan vaak in de vorm van een deelwoord 'genaamd' (bv. Matt.2:23 'een stad genaamd Nazaret'), of in het zinsverband 'toegenaamd' (bv.

Matt.10:2 'Simon, toegenaamd Petrus'), dan wel 'zogenoemd' (bv. Luc.22:1 'het feest van de ongezuurde broden, het zogenoemde Pascha').

Vergelijk voor de betekenis ook *4681 phēmi* 'zeggen' en *2275 kaleō* '(iemand) roepen; noemen'.

.1	λέγω	legō	ik zeg – (dat) ik zeg
.2	λέγεις	legeis	jij zegt
.3	λέγει	legei	hij zegt
.4	λέγομεν	legomen	wij zeggen
.5	λέγετε	legete	jullie zeggen – zegt!
.6	λέγουσιν	legousin	zij zeggen – zeggend (3 mv m/o)
.7	λέγῃ	legēi	(dat) hij zegt – jij wordt genoemd (med) – (dat) jij genoemd wordt (med)
.8	λέγωμεν	legōmen	(dat) wij zeggen
.9	λέγητε	legēte	(dat) jullie zeggen
.10	λέγωσιν	legōsin	(dat) zij zeggen
.11	λέγε	lege	zeg!
.12	λεγέτω	legetō	hij moet zeggen!
.13	λέγετε	legete	zie 5
.14	λέγειν	legein	zeggen
.15	λέγων	legōn	zeggend (1 ev m)
.16	λέγοντα	legonta	zeggend (4 ev m – 1/4 mv o)
.17	λέγοντος	legontos	zeggend (2 ev m/o)
.18	λέγοντες	legontes	zeggend (1 mv m)
.19	λέγοντας	legontas	zeggend (4 mv m)
.20	λεγόντων	legontōn	zeggend (2 mv m/o)
.21	λέγουσιν	legousin	zie 6
.22	λέγουσα	legousa	zeggend (1 ev v)
.23	λέγουσαν	legousan	zeggend (4 ev v)
.24	λεγούσης	legousēs	zeggend (2 ev v)
.25	λέγουσαι	legousai	zeggend (1 mv v)
.26	λέγον	legon	zeggend (1/4 ev o)
.27	λέγοντα	legonta	zie 16
.28	ἐλέγετε	elegete	jullie zeiden
.29	ἔλεγον	elegon	ik zei – zij zeiden
.30	ἔλεγεν	elegen	hij zei
.31	ἔλεγον	elegon	zie 29
.32	λέγεται	legetai	hij wordt genoemd (med)
.33	λέγεσθαι	legesthai	genoemd worden (med)
.34	λεγόμενος	legomenos	genoemd worden (1 ev m)
.35	λεγόμενον	legomenon	genoemd worden (4 ev m – 1/4 ev o)
.36	λεγομένου	legomenou	genoemd worden (2 ev m/o)
.37	λεγόμενοι	legomenoi	genoemd worden (1 mv m)
.38	λεγομένη	legomenē	genoemd worden (1 ev v)
.39	λεγομένην	legomenēn	genoemd worden (4 ev v)
.40	λεγομένης	legomenēs	genoemd worden (2 ev v)

.41	λεγόμενα	legomena	genoemd worden (1/4 mv o)
.42	λεγομένοις	legomenois	genoemd worden (3 mv m/o)
.[43]	λέγοντι	legonti	zeggend (3 ev m/o)

2674 λεῖμμα leimma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *leimma* betekent '(het) overgeblevene, overblijfsel'.

Afgeleid van *2676 leipō* '(over)laten, achterlaten' houdt het in 'een rest van een volk(sgroep), die overblijft', terwijl de overgrote meerderheid afvallig is, zoals in de tijd van Elia, en ook in de tijd van Paulus, waar het betrekking heeft op de joden die in Jezus geloven (Rom.11:4-5).

Zie ook de verwante woorden *2345 kataleimma* en *4613II hupoleimma* met ongeveer dezelfde betekenis.

.1	λεῖμμα	leimma	overblijfsel (1/4)

Rom. 11:5 Zo is er dan ook in de tegenwoordige tijd een **overblijfsel** gelaten

2675 λεῖος leios

Het bijvoeglijk naamwoord *leios* betekent 'glad, vlak'.

Het houdt in 'glad' in de zin van 'niet ruw', en 'vlak' in de zin van 'zonder uitsteeksels, effen', zoals met betrekking tot wegen (Luc.3:5).

.1	λείας	leias	vlak (2 ev v – 4 mv v)

Luc. 3:5 en de krommingen zullen recht en de oneffen wegen **vlak** worden,

2676 λείπω leipō

Het werkwoord *leipō* betekent (1) '(over)laten, achterlaten', en (2) 'overblijven, ontbreken'.

Dit in het klassieke Grieks zeer gebruikelijke werkwoord komt in het NT in de eerste betekenis alleen in de lijdende vorm voor, 'achtergelaten worden', wat ook is weer te geven met 'achterblijven'. Overdrachtelijk wordt het gebruikt in de zin van 'achterblijven in een bepaald opzicht, te kort komen' (bv. Jac.1:4,5).

In de tweede betekenis heeft het geen lijdend voorwerp bij zich (bv. Luc.18:22). In Tit.3:13 vinden we een zelfstandig gebruikt deelwoord in het meervoud 'de overblijvende, ontbrekende (dingen)'.

Vergelijk de afleiding *2346 kata-leipō* 'verlaten, achterlaten; in de steek laten; overlaten'.

.1	λείπει	leipei	hij ontbreekt
.2	λείπῃ	leipēi	(dat) hij ontbreekt – jij hebt gebrek (med) – (dat) jij gebrek hebt (med)
.3	λείποντα	leiponta	ontbrekend (4 ev m – 1/4 mv o)
.4	λείπεται	leipetai	hij heeft gebrek (med)
.5	λειπόμενοι	leipomenoi	gebrek hebbend (1 mv m; med)

Luc.	18:22	zeide Hij tot hem: Nog één ding komt gij te kort: letterlijk: zeide Hij tot hem: Nog één ding **ontbreekt** u:	.1
Tit.	1:5	dat gij in orde zoudt brengen **hetgeen nog verbetering behoefde**,	.3
	3:13	Help Zenas ... en Apollos met alle ijver voort, opdat hun niets **ontbreke**.	.2
Jac.	1:4	zodat gij volkomen en onberispelijk zijt **en** in niets **te kort schiet**.	.5
	1:5	Indien echter iemand van u **in** wijsheid **te kort schiet**,	.4
	2:15	Stel, dat een broeder of zuster gebrek heeft ... aan dagelijks voedsel, letterlijk: ... **gebrek hebbend** zijn aan dagelijks voedsel,	.5

2677 λειτουργέω leitourgeō

Het werkwoord *leitourgeō* betekent (1) 'staatsdienaar zijn' en (2) 'dienaar van God zijn, als dienaar van God (ere)dienst verrichten of dienen'.

Het betreft het dienen als *2680 leitourgos* 'staatsdienaar; dienaar van God', waarvan het is afgeleid. Alleen de tweede betekenis komt overeenkomstig het spraakgebruik in de Septuaginta voor in het NT, zoals het 'dienen' van de priesters in het verrichten van godsdienstige handelingen voor de eredienst in de tempel, als onderdeel van hun bediening (Hebr.10:11). In het verlengde hiervan wordt het gebruikt voor 'dienen' in de zin van een meer formele, duurzame dienst verrichten, zoals van profeten en leraars te Antiochië (Hand.13:1-2). Meer algemeen geeft het aan 'dienen' in de zin van iemand (om Christus' wil) met iets een dienst bewijzen (Rom.15:27).

Vergelijk ook *2670 latreuō* 'werken of dienen voor loon; (God) dienen of vereren'.

.1	λειτουργῶν	leitourgōn	dienend (1 ev m)
.2	λειτουργούντων	leitourgountōn	dienend (2 mv m/o)
.3	λειτουργῆσαι	leitourgēsai	dienen (aor)

Hand.	13:2	terwijl zij vastten **bij de dienst** des Heren, zeide de Heilige Geest:	.2
Rom.	15:27	behoren zij ook met hun stoffelijke goederen hen **te dienen**.	.3
Hebr.	10:11	Voorts staat elke priester dagelijks **in zijn dienst**	.1

2678 λειτουργία leitourgia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *leitourgia* betekent (1) '(het) dienst doen als staatsdienaar', en (2) '(het) dienst verrichten voor God, (ere)dienst'.

Afgeleid van *2677 leitourgeō* 'staatsdienaar zijn; dienaar van God zijn, als dienaar van God (ere)dienst verrichten of dienen' komt het alleen in de tweede betekenis in het NT voor, en wel allereerst voor het dienen zoals een priester dat doet, het verrichten van godsdienstige handelingen die samenhangen met de tempeldienst door iemand die daartoe aangesteld is (bv. Luc.1:23). Zo horen we ook over 'het gereedschap van de eredienst', als samenvatting voor de verschillende voorwerpen in de tabernakel (Hebr.9:21). Hierbij moet men 'eredienst' opvatten in de zin van 'een dienen ter ere van God'. In deze lijn komt het ook voor met betrekking tot het dienen van Christus als Hogepriester in 'de ware tabernakel', het hemelse heiligdom, als Middelaar van het Nieuwe Verbond (Hebr.8:6). In ruimere zin staat het bijvoorbeeld voor het dienstbetoon van een gemeente aan een apostel terwille van Christus (Fil.2:30; vgl. vs.17).

Vergelijk ook *2669 latreia* '(het) werken of dienen voor loon; (het) dienen (van God), dienst, eredienst'.

.1	λειτουργίας	leitourgias	eredienst (2 ev – 4 mv)
.2	λειτουργίᾳ	leitourgiāi	eredienst (3)

Luc.	1:23	En het geschiedde, toen de dagen van zijn **dienst** vervuld waren,	.1
2Cor.	9:12	Want het dienstbetoon met deze **ondersteuning** draagt niet alleen bij	.1
Fil.	2:17	indien ik geplengd word bij de offerande en de **eredienst** van uw geloof,	.2
	2:30	om aan te vullen wat nog aan uw **dienstbetoon** jegens mij ontbrak.	.1
Hebr.	8:6	Nu echter heeft Hij een zoveel verhevener **dienst** verkregen,	.1
	9:21	ook de tabernakel en al het gereedschap voor de **eredienst** besprengde hij	.1

2679 λειτουργικός leitourgikos

Het bijvoeglijk naamwoord *leitourgikos* betekent (1) 'behorend bij de dienst van een staatsdienaar', en (2) 'behorend bij de dienst aan God of bij de eredienst, (God) dienend'.

Dit woord, dat is afgeleid van *2678 leitourgia* '(het) dienst doen als staatsdienaar; (het) dienst verrichten voor God, (ere)dienst', wordt in het NT alleen voor de engelen gebruikt, die '(God) dienende geesten' genoemd worden (Hebr.1:14; vgl. vs.7, waar *2680 leitourgos* staat).

.1	λειτουργικά	leitourgika	(God) dienend (1/4 mv o)

Hebr.	1:14	Zijn zij niet allen **dienende** geesten, die uitgezonden worden ...?	

2680 λειτουργός leitourgos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *leitourgos* betekent (1) 'staatsdienaar', (2) 'dienaar van God'.

Samengesteld uit *leitos* 'van het volk, openbaar' – dat bij *2665 laos* 'volk' hoort – en *1860 ergon* 'werk' is het van oorsprong een bijvoeglijk naamwoord 'staatsdienst verrichtend'. In de eerste betekenis, die in het NT niet voorkomt, betreft het iemand die (op eigen kosten) een openbaar werk verricht of een staatsambt bekleedt in dienst van het volk.

In de Septuaginta wordt het altijd gebruikt voor priesters en Levieten als dienaars van God met een bepaalde bediening (bv. Ex.29:30; Num.16:9). En zo geeft het ook in het NT iemand aan die een meer formele of duurzame dienst verricht, bijvoorbeeld als dienaar van Christus Jezus (Rom.15:6), of als dienaar van anderen die voor anderen een werk verricht (Fil.2:25). Het kan ook gezegd worden van engelen (Hebr.1:7; vgl. vs.14, waar we *2679 leitourgikos* aantreffen). In het bijzonder wordt het gebruikt voor Jezus, die als de hemelse Hogepriester Gods dienaar is in het hemelse heiligdom (Hebr.8:2). In Rom.13:6 worden de staatsbeambten, die o.m. belasting innen, met dit woord aangeduid als 'dienaars van God'.

Vergelijk ook *1110 diakonos* 'dienaar; diaken'.

.1	λειτουργός	leitourgos	dienaar (1)
.2	λειτουργόν	leitourgon	dienaar (4)
.3	λειτουργοί	leitourgoi	dienaars (1)
.4	λειτουργούς	leitourgous	dienaars (4)

Rom. 13:6 zij zijn **dienaren** Gods, die juist op dit punt voortdurend letten. .3
15:16 om een **dienaar** van Christus Jezus voor de heidenen te zijn .2
Fil. 2:25 die uw afgevaardigde was om mij te helpen in hetgeen ik nodig had. .2
letterlijk: die uw afgevaardigde was en **helper** in hetgeen ik nodig had.
Hebr. 1:7 Die zijn engelen maakt tot winden en zijn **dienaars** tot een vuurvlam; .4
8:2 **de dienst verrichtende** in het heiligdom, in de ware tabernakel, .1

[2680II] λεμά lema

Het bijwoord *lema* betekent 'waarom?'.

Het is een weergave in Griekse letters van het Aramese *lĕmā(h)* met dezelfde betekenis. Zie verder *2656 lama* 'waarom?', waarvan het een nevenvorm is.

.[1] λεμά lema waarom?

Matt. 27:46 riep Jezus met luider stem, zeggende: Eli, Eli, **lama** sabachtani? ..
Marc. 15:34 riep Jezus met luider stem: Eloï, Eloï, **lama** sabachtani, ..

2681 λέντιον lention

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *lention* betekent 'linnen doek, lendendoek'.

Het is de Griekse weergave van het Latijnse *linteum* 'linnen doek, lendendoek', die voor allerlei doeleinden, speciaal als een soort handdoek en als schort, gebruikt werd (Joh.13:4-5).

.1 λέντιον lention linnen doek (1/4)
.2 λεντίῳ lentiōi linnen doek (3)

Joh. 13:4 en Hij legde zijn klederen af en nam een **linnen doek** .1
13:5 en af te drogen met de **doek**, waarmede Hij omgord was. .2

2682 λεπίς lepis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lepis* betekent 'schors, schil, schilfer, schub'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *lepō* 'schillen' (vgl. *2685 lepton* 'kopermuntje, halve cent', dat eveneens van dat werkwoord komt) is het de aanduiding voor de schors van een boom of de schil van een vrucht, en in het bijzonder voor de schubben van een vis of reptiel.

In het NT komt het overdrachtelijk voor wanneer we lezen hoe bij Paulus 'als (het ware) schubben van de ogen vallen', zodat zijn blindheid verdwijnt (Hand.9:18).

.1 λεπίδες lepides schubben (1)

Hand. 9:18 En terstond vielen hem als **schubben** van de ogen en hij kon weer zien,

2683	λέπρα	lepra

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lepra* betekent 'uitslag (van de huid), melaatsheid'.

Afgeleid van *2684 lepros* 'schubbig; melaats' is het een algemeen woord voor verschillende vormen van ernstige huidziekte, waaronder melaatsheid (bv. Luc.5:12-13).

.1	λέπρα	lepra	melaatsheid (1)
.2	λέπρας	lepras	melaatsheid (2 ev – 4 mv)

Matt.	8:3	En terstond werd hij rein van zijn **melaatsheid**.	.1
Marc.	1:42	En terstond verliet hem de **melaatsheid** en hij werd rein.	.1
Luc.	5:12	zie, daar was een man, vol **melaatsheid**.	.2
	5:13	Ik wil het, word rein. En terstond verliet hem de **melaatsheid**.	.1

2684	λεπρός	lepros

Het bijvoeglijk naamwoord *lepros* betekent (1) 'schilferig, schubbig, ruw', en (2) 'melaats'.

Het is afgeleid van *2682 lepis* 'schors, schil, schilfer, schub', en komt alleen in de tweede betekenis in het NT voor. Gezegd van de huid heeft het betrekking op iedere ernstige huidziekte, waaronder melaatsheid (bv. Luc.17:12). Meestal wordt het zelfstandig gebruikt in de zin van 'een melaatse' (bv. Marc.1:40).

.1	λεπρός	lepros	melaats (1 ev m)
.2	λεπροῦ	leprou	melaats (2 ev m/o)
.3	λεπροί	leproi	melaats (1 mv m)
.4	λεπρούς	leprous	melaats (4 mv m)

Matt.	8:2	En zie, een **melaatse** kwam tot Hem en viel voor Hem neder,	.1
	10:8	Geneest zieken, wekt doden op, reinigt **melaatsen**, drijft boze geesten uit.	.4°'
	11:5	blinden worden ziende en lammen wandelen, **melaatsen** worden gereinigd	.3
	26:6	Toen Jezus te Betanië was, in het huis van Simon de **melaatse**,	.2
Marc.	1:40	En een **melaatse** kwam tot Hem, die voor Hem op de knieën viel,	.1
	14:3	toen Hij te Betanië was in het huis van Simon de **melaatse**,	.2
Luc.	4:27	En er waren vele **melaatsen** in Israël ten tijde van de profeet Elisa,	.3
	7:22	Blinden worden ziende, lammen wandelen, **melaatsen** worden gereinigd	.3
	17:12	kwamen Hem tien **melaatse** mannen tegemoet, die op een afstand bleven staan.	.3

2685	λεπτόν	lepton

Het zelfstandig naamwoord *lepton* betekent 'kopermuntje, halve cent'.

Het is eigenlijk de onzijdige vorm van het bijvoeglijk naamwoord *leptos* 'geschild; dun, fijn, smal' (vgl. *2682 lepis* 'schors, schil, schilfer, schub', dat evenals dit woord is afgeleid van *lepō* 'schillen'); het wordt zelfstandig gebruikt als benaming voor een 'dun muntstuk', ter waarde van een halve kwadrant (zie *2529 kodrantēs*).

.1	λεπτόν	lepton	kopermuntje (4 ev m – 1/4 ev o)
.2	λεπτά	lepta	kopermuntje (1/4 mv o)

Marc. 12:42	En er kwam een arme weduwe, die er twee **koperstukjes** in wierp.	.2
Luc. 12:59	vóórdat gij ook de laatste **duit** betaald hebt.	.1
21:2	Hij zag ook een behoeftige weduwe twee **koperstukjes** daarin werpen.	.2

2686 λευκαίνω leukainō

Het werkwoord *leukainō* betekent '(blinkend) wit maken'.

Afgeleid van *2687 leukos* 'lichtend, blinkend; (blinkend) wit' wordt het in het NT alleen gebruikt voor het blinkend wit maken van kleren, zoals dat door een voller gedaan wordt (Marc.9:3). In Openb.7:14 staat de opmerkelijke uitspraak 'blinkend wit maken in het bloed van het Lam' – dat immers reinigende werking heeft (bv. 1Joh.1:7) – met betrekking tot de klederen van de grote schare mensen in de hemel, waarbij dit het 'wit maken' op aarde verre overtreft.

.1	ἐλεύκαναν	eleukanan	zij hebben wit gemaakt (aor)
.2	λευκᾶναι	leukanai	wit maken (aor)

Marc. 9:3	hel wit, zoals geen voller op aarde ze kan maken. letterlijk: hel wit, zoals geen voller op aarde ze kan **wit maken**.	.2
Openb. 7:14	**zij hebben** hun gewaden gewassen en die **wit gemaakt** in het bloed des Lams.	.1 °*

2687 λευκός leukos

Het bijvoeglijk naamwoord *leukos* betekent (1) 'lichtend, blinkend', en (2) '(blinkend) wit'.

Bij de eerste betekenis ligt de nadruk op het licht, bij de tweede op de kleur, al is het in afzonderlijke gevallen niet altijd uit te maken waar het accent valt. Bij de beschrijving van hemelse verschijningen gaat het vooral om het 'blinkende, stralende', zoals de klederen van Jezus bij de verheerlijking op de berg (bv. Matt.17:2). Dit doet zich ook voor bij de klederen van engelen die op aarde verschijnen (bv. Matt.28:30). Verder wordt het gebruikt voor de wolk waarop de Zoon des mensen verschijnt (Openb.14:14), en de troon in de hemel (Openb.20:11), waarbij wellicht ook eerder het blinkende benadrukt wordt. Het valt op dat er nog al eens een vergelijking gebruikt wordt om de indruk die hiermee bedoeld is te benaderen. Zo wordt er vergeleken met licht (Matt.17:2), sneeuw (bv. Matt.28:3), en wol (Openb.1:14).

In andere gevallen lijkt het meer om de kleur te gaan, zoals van korenvelden (Joh.4:35), haren (Matt.5:36, tegenover zwarte), een paard (bv. Openb.6:2, in vergelijking met anders gekleurde paarden), een (keur)steen (Openb.2:17), wol en linnen (Openb.1:14 en 19:14), en de klederen van de verlosten in de hemel, al kan het hier weer niet geheel los gezien worden van de blinkende klederen van engelen (bv. Openb.7:9,13).

.1	λευκός	leukos	(blinkend) wit (1 ev m)
.2	λευκόν	leukon	(blinkend) wit (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	λευκοῖς	leukois	(blinkend) wit (3 mv m/o)
.4	λευκή	leukē	(blinkend) wit (1 ev v)

.5	λευκήν	leukēn	(blinkend) wit (4 ev v)
.6	λευκῇ	leukēi	(blinkend) wit (3 ev v)
.7	λευκαί	leukai	(blinkend) wit (1 mv v)
.8	λευκάς	leukas	(blinkend) wit (4 mv v)
.9	λευκόν	leukon	zie 2
.10	λευκά	leuka	(blinkend) wit (1/4 mv o)
.11	λευκοῖς	leukois	zie 3
.[12]	λευκαῖς	leukais	(blinkend) wit (3 mv v)

Matt.	5:36	omdat gij niet één haar **wit** kunt maken of zwart.	.5
	17:2	en zijn klederen werden **wit** als het licht.	.10
	28:3	Zijn uiterlijk was als een bliksem en zijn kleding **wit** als sneeuw.	.9
Marc.	9:3	en zijn klederen werden schitterend, hel **wit**,	.10
	16:5	bekleed met een **wit** gewaad,	.5
Luc.	9:29	en zijn kleding werd stralend **wit**.	.1
Joh.	4:35	slaat uw ogen op en beschouwt de velden, dat zij **wit** zijn om te oogsten.	.7
	20:12	en zij zag twee engelen zitten, in **witte** klederen,	.3
Hand.	1:10	SV ziet, twee mannen stonden bij hen in **witte** kleding;	.6°°
		zie, twee mannen in **witte** klederen stonden bij hen,	.[12]''
Openb.	1:14	en zijn hoofd en zijn haren waren **wit**	.7
		als **witte** wol, als sneeuw, en zijn ogen als een vuurvlam;	.2
	2:17	Ik zal hem een **witte** steen geven en op die steen een nieuwe naam geschreven,	.5
	3:4	zij zullen met Mij in **witte** klederen wandelen, omdat zij het waardig zijn.	.3
	3:5	Wie overwint, zal aldus bekleed worden met **witte** klederen;	.11
	3:18	raad Ik u aan van Mij te kopen ... **witte** klederen.	.10
	4:4	in **witte** klederen gekleed en met gouden kronen op hun hoofden.	.11
	6:2	En ik zag, en zie, een **wit** paard, en die erop zat, had een boog	.1
	6:11	SV En aan een ieder werden lange **witte** klederen gegeven,	.7°°
		En aan elk hunner werd een **wit** gewaad gegeven,	.4''
	7:9	bekleed met **witte** gewaden en met palmtakken in hun handen.	.8
	7:13	Wie zijn dezen, die bekleed zijn met de **witte** gewaden, ...?	.8
	14:14	En ik zag en zie, een **witte** wolk,	.4
	19:11	En ik zag de hemel geopend, en zie, een **wit** paard;	.1
	19:14	En de heerscharen, die in de hemel zijn, volgden Hem op **witte** paarden,	.3
		gehuld in **wit** en smetteloos fijn linnen.	.9
	20:11	En ik zag een grote **witte** troon en Hem, die daarop gezeten was,	.2

2688 λέων leōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *leōn* betekent 'leeuw'.

In letterlijke zin komt het bijvoorbeeld voor in Hebr.11:33, waar verwezen wordt naar mensen als Simson en David, die met dit dier hebben gevochten. Verder komt het zo een aantal malen in vergelijkingen voor, waarbij het gaat om zijn uiterlijk (Openb.4:7), zijn kop (Openb.9:17), zijn muil (Openb.13:2), zijn tanden (Openb.9:8), zijn gebrul en zucht tot verslinden (1Petr.5:8). Daarbij wordt alleen in het eerste geval een gunstige, wellicht koninklijke indruk gewekt, terwijl

in de andere situaties, die alle met de satan en zijn handlangers te maken hebben, juist het roofdierachtige benadrukt wordt.

In overdrachtelijke zin wordt de verheerlijkte Christus vanwege Zijn alles overwinnende macht 'de leeuw uit de stam van Juda' genoemd (Openb.5:5), al wordt Hij ons onmiddellijk daarop en ook verder in Openbaring voorgesteld als een lam (zie *658 arnion*).

.1	λέων	leōn	leeuw (1)
.2	λέοντος	leontos	leeuw (2)
.3	λέοντι	leonti	leeuw (3)
.4	λεόντων	leontōn	leeuwen (2)

2Tim.	4:17	en ik ben uit de muil van de **leeuw** verlost.	.2
Hebr.	11:33	die ... de vervulling ... verkregen hebben, muilen van **leeuwen** dichtgesnoerd,	.4
1Petr.	5:8	Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende **leeuw**,	.1
Openb.	4:7	het eerste dier was een **leeuw** gelijk, en het tweede dier een rund gelijk,	.3
	5:5	zie, de **leeuw** uit de stam Juda, de wortel Davids, heeft overwonnen	.1
	9:8	zij hadden haar als vrouwenhaar en hun tanden waren als die van **leeuwen**;	.4
	9:17	en de koppen der paarden waren als **leeuwen**koppen,	.4
	10:3	en hij riep met luider stem, zoals een **leeuw** brult,	.1
	13:2	zijn poten als van een beer en zijn muil als de muil van een **leeuw**.	.2

2689 λήθη lēthē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lēthē* betekent '(het) vergeten, vergetelheid'.

Het is afgeleid van *lēthō*, een nevenvorm van *2663 lanthanō* 'verborgen of onopgemerkt zijn (voor)'.

.1	λήθην	lēthēn	vergetelheid (4)

2Petr.	1:9	daar hij de reiniging van zijn vroegere zonden heeft vergeten. letterlijk: **vergetelheid** verkregen hebbende van de reiniging ...

2690 ληνός lēnos

Het zelfstandig naamwoord (vrl. en mnl.) *lēnos* betekent (1) 'wijnpers, wijnperskuip', en (2) 'kuip, bak, trog'.

Het wordt in de eerste plaats in de specifieke betekenis van 'wijnpers' gebruikt. Een wijnpers werd in de rotsbodem uitgehouwen en bestond uit minstens twee kuipen. In de bovenste werden de vruchten geperst door te treden met de voeten. Het sap stroomde dan door een goot in de lager gelegen verzamelkuip. Meestal gaat het in het NT bij dit woord om de onderste kuip (Openb. 14:20b), maar het woord kan ook gebruikt worden voor de bovenste (bv. Openb.14:19-20a), en voor de hele installatie (bv. Matt.21:33). In Openbaring staat het woord steeds in een beeldende beschrijving van het strafgericht van God over de zondaars, die als druiven in de perskuip door Christus getreden worden (Openb.19:15; vgl. Jes.63:3).

De algemenere tweede betekenis komt niet voor in het NT.

.1	ληνός	lēnos	wijnpers (1)
.2	ληνόν	lēnon	wijnpers (4)
.3	ληνοῦ	lēnou	wijnpers (2)

Matt.	21:33	die een wijngaard plantte ... en er een **wijnpers** in groef	.2
Openb.	14:19	En de engel ... wierp het in de grote **persbak** van de gramschap Gods.	.2
	14:20	En de **persbak** werd getreden buiten de stad,	.1
		en er kwam bloed uit de **persbak** tot aan de tomen der paarden,	.3
	19:15	Hijzelf treedt de **persbak** van de wijn der gramschap van de toorn Gods,	.2

2691 λῆρος lēros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *lēros* betekent 'gezwets, kletspraat'.

Het wordt in het NT gebruikt voor het bericht over de opstanding van Jezus, waaraan de hoorders volstrekt geen geloof hechtten (Luc.24:11).

.1	λῆρος	lēros	gezwets (1)

Luc.	24:11	En deze woorden schenen hun **zotteklap** en zij geloofden haar niet.	

2692 λῃστής lēistēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *lēistēs* betekent '(struik)rover'.

Samenhangend met het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lēïs* 'buit' geeft het iemand aan die rooft met gebruikmaking van geweld (bv. Luc.10:30; 2Cor.11:26). Vervolgens kan het woord voorkomen voor iemand die bij een opstand betrokken is, en zich in bepaalde opzichten op vergelijkbare wijze als een rover gedraagt, een 'rebel' of 'terrorist'. In deze zin wordt het woord waarschijnlijk gebruikt voor Barabbas, en voor de twee mannen die samen met Jezus gekruisigd zijn (bv. Joh.18:40; Matt.27:38).

Vergelijk ook *2509 kleptēs* 'dief'.

.1	λῃστής	lēistēs	rover (1)
.2	λῃστήν	lēistēn	rover (4)
.3	λῃσταί	lēistai	rovers (1)
.4	λῃστάς	lēistas	rovers (4)
.5	λῃστῶν	lēistōn	rovers (2)
.6	λῃσταῖς	lēistais	rovers (3)

Matt.	21:13	Mijn huis zal een bedehuis heten, maar gij maakt het tot een **rovers**hol.	.5
	26:55	Als tegen een **rover** zijt gij uitgetrokken met zwaarden en stokken	.2
	27:38	Toen werden met Hem twee **rovers** gekruisigd, één aan zijn rechterzijde	.3
	27:44	Op dezelfde wijze beschimpten Hem ook de **rovers**,	.3
Marc.	11:17	(18) Maar gij hebt het tot een **rovers**hol gemaakt.	.5
	14:48	Als tegen een **rover** zijt gij uitgetrokken met zwaarden en stokken,	.2
	15:27	En met Hem kruisigden zij twee **rovers**, één aan zijn rechterzijde	.4

Luc.	10:30	Een zeker mens daalde af ... en viel in de handen van **rovers**,	.6
	10:36	de man, die in handen der **rovers** was gevallen?	.4
	19:46	maar gij hebt het tot een **rovers**hol gemaakt.	.5
	22:52	Als tegen een **rover** zijt gij uitgetrokken met zwaarden en stokken?	.2
Joh.	10:1	die is een dief en een **rover**;	.1
	10:8	Allen, die vóór Mij gekomen zijn, zijn dieven en **rovers**,	.3
	18:40	Hem niet, maar Barabbas! En Barabbas was een **rover**.	.1
2Cor.	11:26	telkens op reis, in gevaar door rivieren, in gevaar door **rovers**,	.5

2693 λῆψις lēpsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lēpsis* betekent '(het) nemen of ontvangen, ontvangst'.

Afgeleid van *2657 lambanō* 'nemen; ontvangen, aannemen' komt het in het NT één keer voor (Fil.4:15), tegenover *1252 dosis* '(het) geven', voor de handeling van het ontvangen van iets, bijvoorbeeld een concrete gave of een weldaad.

.1 λήψεως lēpseōs ontvangst (2)

Fil.	4:15	heeft geen enkele gemeente ... in rekening van uitgave en **ontvangst** gestaan

2694 λίαν lian

Het bijwoord *lian* betekent 'hevig, zeer, erg, bijzonder'.

We vinden *lian* bij werkwoorden (bv. in Luc.23:8: hij verheugde zich 'zeer'), bij bijvoeglijke naamwoorden (bv. in Matt.4:8: een 'zeer' hoge berg), en bij bijwoorden (bv. in Marc.16:2: 'zeer' vroeg naar het graf gaan).

De combinatie van *4567 huper* 'over ... heen' en *lian* in 2Cor.11:5 en 12:1 betekent iets als 'meer dan zeer of bijzonder, bij uitstek, super-'; deze combinatie wordt ook wel als één woord geschreven (vgl. *4583II huperlian*).

.1 λίαν lian zeer

Matt.	2:16	Toen Herodes zag, dat hij ... misleid was, ontstak hij in hevige toorn letterlijk: ..., dat hij misleid was, ontstak hij **zeer** in toorn
	4:8	Wederom nam de duivel Hem mede naar een **zeer** hoge berg
	8:28	kwamen Hem twee bezetenen uit de grafsteden tegemoet, **zeer** gevaarlijke,
	27:14	zodat de stadhouder zich **zeer** verwonderde.
Marc.	1:35	En vroeg, **nog diep** in de nacht, stond Hij op en ging naar buiten
	6:51	En zij waren innerlijk bovenmate ontsteld, letterlijk: En zij waren innerlijk bovenmate **zeer** ontsteld,
	9:3	en zijn klederen werden schitterend, **hel** wit,
	16:2	En **zeer** vroeg op de eerste dag der week gingen zij naar het graf,
Luc.	23:8	Toen Herodes Jezus zag, was hij **zeer** verheugd.
2Cor.	11:5	Ik acht ... niet te hebben ondergedaan voor die onvergelijkelijke apostelen. letterlijk: ... voor degenen die meer dan **bijzonder** apostelen zijn.

2Cor.	12:11	heb ik ondergedaan voor die onvergelijkelijke apostelen, letterlijk: ... voor degenen die meer dan **bijzonder** apostelen zijn,
2Tim.	4:15	want hij heeft onze woorden **zeer** tegengewerkt.
2Joh.	4	Het heeft mij **zeer** verblijd, dat ik onder uw kinderen gevonden heb,
3Joh.	3	Want het heeft mij **zeer** verblijd, als er broeders kwamen

2695 λίβανος libanos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *libanos* betekent (1) 'wierookboom', en (2) 'wierook'.

Het is een leenwoord uit de Semitische talen (*lĕvōnā(h)* in het Hebreeuws). In het NT komen we het woord alleen in de tweede betekenis tegen (bv. Openb.18:13), als aanduiding voor de kostbare en aangenaam geurende witgekleurde gomhars van de wierookboom (*boswellia*), die een van de vier bestanddelen van het aan God geofferde reukwerk in tabernakel en tempel was (Ex.30:34); en zo wordt het ook met andere gaven door de wijzen aan het pasgeboren Kind Jezus geschonken (Matt.2:11).

.1 λίβανον libanon wierook (4)

Matt.	2:11	En zij ... boden hem geschenken aan: goud en **wierook** en mirre.
Openb.	18:13	kaneel, specerij, reukwerk, mirre, **wierook**, wijn, olie, bloem en tarwe,

2696 λιβανωτός libanōtos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *libanōtos* betekent (1) 'wierook', en (2) 'wierookvat'.

In eerste instantie houdt het in de hars van de wierookboom, waarvoor in het NT gebruikt wordt *2695 libanos* 'wierookboom; wierook', waar het van afgeleid is. Later heeft het ook de betekenis 'wierookvat' gekregen, voor het (metalen) vaatwerk, waarin wierook, of reukwerk in het algemeen, gebrand en geofferd wordt (Openb.8:3-5).

Vergelijk *2140 thumiatērion* 'reukwerkvat; reukofferaltaar'.

.1 λιβανωτόν libanōton wierookvat (4)

Openb.	8:3	die met een gouden **wierookvat** bij het altaar ging staan,
	8:5	En de engel nam het **wierookvat** en vulde dat met het vuur van het altaar,

2697 λιθάζω lithazō

Het werkwoord *lithazō* betekent (1) '(met) stenen gooien', en (2) 'stenigen'.

Deze afleiding van *2700 lithos* 'steen' komen we in het NT alleen tegen in de speciale betekenis van 'stenigen', d.w.z. iemand op oudtestamentische wijze (proberen te) doden door het werpen van stenen, vooral vanwege vergrijpen tegen de wet van Mozes (bv. Joh.8:5; in het OT bv. Lev.24:14). Dat dit niet altijd het bedoelde resultaat had blijkt uit een tekst als Hand.14:19.

Vergelijk *2699 lithoboleō* '(met) stenen werpen, stenigen'.

.1	λιθάζομεν	lithazomen	wij stenigen
.2	λιθάζετε	lithazete	jullie stenigen – stenigt!
.3	λιθάσωσιν	lithasōsin	(dat) zij stenigen (aor)
.4	λιθάσαι	lithasai	moge hij stenigen (aor) – stenigen (aor)
.5	λιθάσαντες	lithasantes	stenigend (1 mv m; aor)
.6	ἐλιθάσθην	elithasthēn	ik ben gestenigd (aor pass)
.7	ἐλιθάσθησαν	elithasthēsan	zij zijn gestenigd (aor pass)
.8	λιθασθῶσιν	lithasthōsin	(dat) zij gestenigd worden (aor pass)
.[9]	λιθάζειν	lithazein	stenigen

Joh.	8:5	en in de wet heeft Mozes ons bevolen zulken **te stenigen**;	.[9]''
	10:31	De Joden droegen weder stenen aan om Hem te stenigen.	.3
		letterlijk: De Joden droegen weder stenen aan, opdat **zij** Hem **stenigen**.	
	10:32	om welk van die werken **wilt gij** Mij **stenigen**?	.2
	10:33	De Joden antwoordden Hem: Niet om een goed werk **willen wij** U **stenigen**,	.1
	11:8	Rabbi, onlangs trachtten de Joden U **te stenigen**	.4
Hand.	5:26	want zij waren bevreesd, dat het volk hen stenigen zou;	.8
		letterlijk: want zij vreesden het volk, dat **zij gestenigd worden**;	
	14:19	zij ... **stenigden** Paulus **en** sleepten hem de stad uit,	.5
2Cor.	11:25	driemaal ben ik met de roede gegeseld, eens **ben ik gestenigd**,	.6
Hebr.	11:37	**Zij zijn gestenigd**, op zware proef gesteld, doormidden gezaagd,	.7

2698 λίθινος lithinos

Het bijvoeglijk naamwoord *lithinos* betekent 'stenen, van steen'.

Afgeleid van *2700 lithos* 'steen' houdt het in 'bestaande uit of gemaakt van steen', zoals de 'tafels der wet' (2Cor.3:3), watervaten (Joh.2:6), en afgodsbeelden (Openb.9:20).

.1	λίθιναι	lithinai	stenen (1 mv v)
.2	λιθίναις	lithinais	stenen (3 mv v)
.3	λίθινα	lithina	stenen (1/4 mv o)

Joh.	2:6	Nu waren daar zes **stenen** watervaten neergezet	.1°'
2Cor.	3:3	niet op tafelen **van steen**, maar op tafelen van vlees in de harten.	.2
Openb.	9:20	de gouden, zilveren, koperen, **stenen** en houten afgoden,	.3

2699 λιθοβολέω lithoboleō

Het werkwoord *lithoboleō* betekent '(met) stenen werpen, stenigen'.

Samengesteld uit *2700 lithos* 'steen' en *822 ballō* 'werpen' geeft het eigenlijk aan met stenen werpen, maar speciaal met de bedoeling iemand op die manier te doden (bv. Matt.21:35). Meestal is het de uitvoering van een straf overeenkomstig de oudtestamentische wet (bv. Joh.8:5).

Vergelijk *2697 lithazō* '(met) stenen gooien; stenigen'.

.1	λιθοβολοῦσα	lithobolousa	stenigend (1 ev v)
.2	ἐλιθοβόλουν	elithoboloun	ik stenigde – zij stenigden
.3	λιθοβολήσαντες	lithobolēsantes	stenigend (1 mv m; aor)
.4	λιθοβολῆσαι	lithobolēsai	stenigen (aor)
.5	λιθοβολεῖσθαι	lithoboleisthai	gestenigd worden (med)
.6	λιθοβοληθήσεται	lithobolēthēsetai	hij zal gestenigd worden (pass)
.7	ἐλιθοβόλησαν	elithobolēsan	zij hebben gestenigd (aor)

Matt.	21:35	de pachters ... sloegen de ene, doodden de andere en **stenigden** een derde.	.7
	23:37	Jeruzalem, Jeruzalem, **dat** ... **stenigt**, wie tot u gezonden zijn,	.1
Marc.	12:4	SV en die **stenigden** zij, **en** wondden hem het hoofd,	.3°°
Luc.	13:34	Jeruzalem, Jeruzalem, **dat** ... **stenigt** wie tot u gezonden zijn,	.1
Joh.	8:5	SV Mozes heeft ons ... geboden, **dat** zulken **gestenigd zullen worden**;	.5°°
Hand.	7:58	en **zij** wierpen hem de stad uit en **stenigden** hem.	.2
	7:59	En **zij stenigden** Stefanus, die de Here aanriep, zeggende: Here Jezus,	.2
	14:5	**om** hen te mishandelen en **te stenigen**,	.4
Hebr.	12:20	Zelfs als een dier de berg aanraakt, **zal het worden gestenigd**.	.6

2700 λίθος lithos

Het zelfstandig naamwoord *lithos* betekent 'steen'.

Het woord staat zowel voor de stof, de materie (bv. Hand.17:29), als voor een concrete steen. In het tweede geval zijn al naargelang de context verschillende soorten stenen bedoeld, zoals rots- of kei- of kiezelstenen (bv. Matt.3:9), die ook voor steniging gebruikt werden (bv. Joh.8:7), bouw- of metselstenen (bv. Matt.24:2), een steenblok ter afsluiting van een rotsgraf (bv. Matt.27:60), een molensteen (bv. Marc.9:42), de stenen platen of 'tafels' met de Tien Geboden (2Cor.3:7), of een kostbare steen of edelsteen (bv. Openb.17:4). Hierbij behoort ook de zogenaamde hoeksteen (vgl. *178 akrogōnaios* 'steen in de uiterste hoek, hoek- of sluitsteen', en *2480 kephalē* 'hoofd', in de verbinding 'hoofd van de hoek').

Overdrachtelijk wordt het woord gebruikt in de woordverbinding 'steen des aanstoots', d.w.z. een persoon of zaak waar men op vastloopt, niet omheen kan (bv. Rom.9:32-33), en ook voor Jezus Christus, de 'levende steen' of 'hoeksteen' (bv. 1Petr.2:4-8), voor christenen als de 'levende stenen' van een geestelijke tempel (bv. 1Petr.2:5), en voor het werk van een christen (1Cor.3:12).

Vergelijk ook *3542 petra* 'rots, rotsblok, steen'.

.1	λίθος	lithos	steen (1)
.2	λίθον	lithon	steen (4)
.3	λίθου	lithou	steen (2)
.4	λίθῳ	lithōi	steen (3)
.5	λίθοι	lithoi	stenen (1)
.6	λίθους	lithous	stenen (4)
.7	λίθων	lithōn	stenen (2)
.8	λίθοις	lithois	stenen (3)

Matt.	3:9	dat God bij machte is uit deze **stenen** Abraham kinderen te verwekken.	.7
	4:3	Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dan, dat deze **stenen** broden worden.	.5

	4:6	opdat gij uw voet niet aan een **steen** stoot.	.2
	7:9	welk mens ... zal, als zijn zoon hem om brood vraagt, hem een **steen** geven?	.2
	21:42	De **steen**, die de bouwlieden afgekeurd hadden,	.2
	21:44	[En wie op deze **steen** valt, zal verpletterd worden, ...]	.2°
	24:2	Voorwaar, Ik zeg u, er zal hier geen **steen**	.1
		op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.	.2
		letterlijk: op een **steen** gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.	
	27:60	na een grote **steen** voor de ingang van het graf te hebben gewenteld,	.2
	27:66	na de **steen** verzegeld te hebben.	.2
	28:2	en hij wentelde de **steen** weg en zette zich daarop.	.2
Marc.	5:5	schreeuwende en zichzelf met **stenen** slaande.	.8
	9:42	dat een molen**steen** om zijn hals was gedaan en hij in de zee was geworpen.	.1°°
	12:10	De **steen**, die de bouwlieden afgekeurd hadden,	.2
	13:1	Meester, zie, welke **stenen** en welke gebouwen!	.5
	13:2	En Jezus zeide tot hem: Ziet gij deze grote gebouwen? Er zal geen **steen**	.1
		op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.	.4/.2
		letterlijk: op een **steen** gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.	
	15:46	en hij wentelde een **steen** voor de ingang van het graf.	.2
	16:3	En zij zeiden tot elkander: Wie zal ons de **steen** afwentelen ...?	.2
	16:4	En toen zij opzagen, aanschouwden zij, dat de **steen** afgewenteld was;	.1
Luc.	3:8	dat God bij machte is uit deze **stenen** Abraham kinderen te verwekken.	.7
	4:3	Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg dan tot deze **steen**, dat hij brood worde.	.4
	4:11	opdat gij uw voet niet aan een **steen** stoot.	.2
	11:11	SV wat vader onder u, dien de zoon om brood bidt, zal hem een **steen** geven,	.2°
	17:2	Het zou beter voor hem zijn, als een molen**steen** om zijn hals gedaan was	.1˙˙
	19:40	Ik zeg u, indien dezen zwegen, zouden de **stenen** roepen.	.5
	19:44	en zij zullen in u geen **steen**	.2
		op de andere laten, omdat gij de tijd niet hebt opgemerkt,	.4/.2
		letterlijk: op een **steen** laten, omdat gij de tijd niet hebt opgemerkt,	
	20:17	De **steen**, die de bouwlieden afgekeurd hadden,	.2
	20:18	En ieder, die op die **steen** valt, zal verpletterd worden;	.2
	21:5	dat hij met schone **stenen** en wijgeschenken versierd was,	.8
	21:6	Wat gij daar aanschouwt – er zullen dagen komen, waarin geen **steen**	.1
		op de andere zal gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.	.4
		letterlijk: op een **steen** zal gelaten worden, ...	
	22:41	En Hij zonderde Zich van hen af, ongeveer een **steen**worp ver,	.3
	24:2	Zij vonden de **steen** van het graf afgewenteld,	.2
Joh.	8:7	Wie van u zonder zonde is, werpe het eerst een **steen** naar haar.	.2°˙
	8:59	Zij namen dan **stenen** op om naar Hem te werpen; maar Jezus verborg Zich	.6
	10:31	De Joden droegen weder **stenen** aan om Hem te stenigen.	.6
	11:38	dit nu was een spelonk en er lag een **steen** tegenaan.	.1
	11:39	Jezus zeide: Neemt de **steen** weg!	.2
	11:41	Zij namen dan de **steen** weg. En Jezus sloeg de ogen opwaarts	.2
	20:1	en zij zag de **steen** van het graf weggenomen.	.2
Hand.	4:11	Dit is de **steen**, door u, de bouwlieden, versmaad,	.1
	17:29	dat de godheid gelijk is aan goud of zilver of **steen**	.4
Rom.	9:32	Zij hebben zich gestoten aan de **steen** des aanstoots,	.4

Rom.	9:33	Zie, Ik leg in Sion een **steen** des aanstoots en een rots der ergernis,	.2
1Cor.	3:12	die op dit fundament bouwt met goud, zilver, kostbaar **gesteente**,	.6
2Cor.	3:7	de bediening des doods, met letters op **stenen** gegrift,	.8
1Petr.	2:4	En komt tot Hem, de levende **steen**, door de mensen wel verworpen,	.2
	2:5	en laat u ook zelf als levende **stenen** gebruiken voor de bouw	.5
	2:6	Zie, Ik leg in Sion een uitverkoren en kostbare hoek**steen**,	.2
	2:7	De **steen**, die de bouwlieden afgekeurd hadden,	.2/.1
	2:8	(7) en een **steen** des aanstoots en een rots der ergernis,	.1
Openb.	4:3	En die erop gezeten was, was van aanzien de diamant ... gelijk;	.4
		letterlijk: ..., was van aanzien de **steen** diamant gelijk;	
	17:4	En de vrouw was ... rijk versierd met goud, edel**gesteente** en paarlen,	.4
	18:12	lading van goud, zilver, edel**gesteente** en paarlen, van fijn linnen,	.3
	18:16	die ... rijk versierd was met goud en edel**gesteente** en paarlen,	.4
	18:21	En een sterke engel nam een **steen** op als een grote molensteen	.2
	21:11	en haar glans geleek op een zeer kostbaar **gesteente**,	.4
		als de kristalheldere diamant.	.4
		letterlijk: als de **steen** diamant, kristalhelder.	
	21:19	de fundamenten van de muur ... waren met allerlei edel**gesteente** versierd.	.4

2702 λικμάω likmaō

Het werkwoord *likmaō* betekent (1) 'wannen', (2) 'als kaf doen verstuiven, doen uiteenspatten'.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *likmos* 'wan', een soort vork of werkschop waarmee het koren van kaf gezuiverd werd, en het wordt daarom in eerste instantie gebruikt voor 'gedorst graan met een wan zuiveren' door het in de lucht te schudden, waarbij het kaf weggeblazen wordt. Vervolgens gaat het woord dan ook meer algemeen betekenen 'als kaf doen verstuiven', of met betrekking tot een zware steen die op iets valt 'doen uiteenspatten, vermorzelen' (bv. Matt.21:44).

.1 λικμήσει likmēsei hij zal doen uiteenspatten

Matt.	21:44	[..., en op wie hij valt, die **zal hij vermorzelen**.]	°
Luc.	20:18	en op wie hij valt, die **zal hij vermorzelen**.	

[2702II] λιμά lima

Het bijwoord *lima* betekent 'waarom?'.

Het is een weergave in Griekse letters van het Aramese *lĕmā(h)* met dezelfde betekenis. Zie verder *2656 lama* 'waarom?', waarvan het een nevenvorm is.

.[1] λιμά lima waarom?

Matt.	27:46	riep Jezus met luider stem, zeggende: Eli, Eli, **lama** sabachtani?	˙˙
Marc.	15:34	riep Jezus met luider stem: Eloï, Eloï, **lama** sabachtani,	˙˙

2703	λιμήν	limēn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *limēn* betekent ‘haven’.

Het gaat om een voor aanmeren geschikte baai, die redelijk goed beschermd is door land, en diep genoeg voor schepen (Hand.27:12).

Vergelijk ook de plaatsnaam *0286 Kaloi limenes*, letterlijk ‘Mooie havens’.

.1	λιμένα	limena	haven (4)
.2	λιμένος	limenos	haven (2)

Hand.	27:12	daar de **haven** niet geschikt was om te overwinteren, ...	.2
		om zo mogelijk Feniks, een **haven** op Kreta ... te bereiken,	.1

2704	λίμνη	limnē

Het zelfstandig naamwoord *limnē* betekent (1) ‘poel, vijver’, en (2) ‘meer’.

Het is in de eerste plaats de aanduiding voor een stilstaand water, in welke zin het in het NT alleen overdrachtelijk voorkomt in de uitdrukking ‘de poel van vuur’, de plaats van ‘de tweede dood’ (zie *2064 thanatos* ‘(de) dood’). Deze is bestemd voor degenen die hardnekkig ongelovig blijven (Openb.20:15; 21:8), voor de duivel en zijn handlangers, het beest en de valse profeet (Openb.20:10; 19:20), en voor de dood en het dodenrijk (Openb.20:14).

Daarnaast kan het gebruikt worden voor een ‘meer’ met stromend water, zoals het meer van Gennesaret, waarvoor ook wel het woord *2058 thalassa* ‘zee; (een) zee of meer’ voorkomt.

.1	λίμνην	limnēn	poel (4)
.2	λίμνης	limnēs	poel (2)
.3	λίμνῃ	limnēi	poel (3)
.[4]	λίμνη	limnē	poel (1)

Luc.	5:1	dat Hij zelf aan de oever van het **meer** Gennesaret stond,	.1
	5:2	en Hij zag twee schepen aan de oever liggen.	.1
		letterlijk: en Hij zag twee schepen aan de oever van het **meer** liggen.	
	8:22	Laten wij oversteken naar de overkant van het **meer**;	.2
	8:23	er sloeg een stormvlaag neder op het **meer** en zij kregen water in	.1
	8:33	en de kudde stormde langs de helling het **meer** in en verdronk.	.1
Openb.	19:20	levend werden zij beiden geworpen in de **poel** des vuurs,	.1
	20:10	en de duivel, die hen verleidde, werd geworpen in de **poel** van vuur	.1
	20:14	En de dood en het dodenrijk werden in de **poel** des vuurs geworpen.	.1
		Dat is de tweede dood: de **poel** des vuurs.	.[4]'
	20:15	werd hij geworpen in de **poel** des vuurs.	.1
	21:8	hun deel is in de **poel**, die brandt van vuur en zwavel:	.3

2705 λιμός limos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *limos* betekent (1) 'honger', en (2) 'hongersnood'.

Het geeft in de eerste plaats aan een toestand van groot gebrek aan voedsel over een langere periode en als gevolg van overmacht (bv. Luc.15:17), anders dan de toestand die door het werkwoord *3454 peinaō* 'honger hebben of lijden' wordt aangegeven, die ook het gevolg kan zijn van vasten (zie *3015 nēsteia*), iets wat men ter verootmoediging voor God doet.

De tweede betekenis betreft een plaag in de vorm van een voedselschaarste van grote omvang onder een hele groep van mensen (bv. Luc.4:25), o.a. als een van de tekenen van de naderende wederkomst van Jezus (bv. Matt.24:7).

Het is verwant met *2723 loimos* 'pest'.

.1	λιμός	limos	honger (1)
.2	λιμόν	limon	honger (4)
.3	λιμῷ	limōi	honger (3)
.4	λιμοί	limoi	hongersnoden (1)

Matt.	24:7	en er zullen nu hier, dan daar, **hongersnoden** en aardbevingen zijn.	.4
Marc.	13:8	en er zullen **hongersnoden** wezen. Dat is het begin der weeën.	.4
Luc.	4:25	toen ... er grote **hongersnood** was over het gehele land,	.1
	15:14	Toen hij er alles doorgebracht had, kwam er een zware **hongersnood**	.1
	15:17	en ik kom hier om van de **honger**.	.3
	21:11	en er zullen ... nu hier, dan daar pestziekten en **hongersnoden** zijn,	.4°˙
Hand.	7:11	er kwam **hongersnood** over geheel Egypte en Kanaän en grote verdrukking,	.1
	11:28	dat een grote **hongersnood** zou komen over het gehele rijk,	.2
Rom.	8:35	Verdrukking of benauwdheid of vervolging of **honger**, of naaktheid,	.1
2Cor.	11:27	in moeite en inspanning, tal van nachten zonder slaap, in **honger** en dorst,	.3
Openb.	6:8	om te doden, met het zwaard, met de **honger**, met de zwarte dood	.3
	18:8	dood en rouw en **hongersnood**, en zij zal met vuur verbrand worden;	.1

2706 λίνον linon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *linon* betekent (1) 'vlas', (2) '(vlas)draad, (vlas)pit', en (3) 'linnen'.

Het is allereerst het woord voor het gewas dat wij 'vlas' of 'lijnzaad' noemen, vervolgens voor de daaruit gewonnen grondstof, waarvan men draden maakt. Vervolgens kan het ook een concrete draad aangeven, die bijvoorbeeld werd gebruikt voor de pit van een olielamp (Matt. 12:20). Tenslotte is het de aanduiding voor het uit vlas vervaardigde linnen, waarvan men o.m. kleren maakt (Openb.15:6).

Ons woord *linnen* is met dit woord verwant.

.1	λίνον	linon	vlas (1/4)

Matt.	12:20	en de walmende **vlaspit** zal Hij niet uitdoven,
Openb.	15:6	bekleed met rein en blinkend **linnen** en de borst omgord

2707	**λιπαρός**	**liparos**

Het bijvoeglijk naamwoord *liparos* betekent (1) 'vet(tig), glimmend, glanzig', en (2) 'prachtig, schitterend'.

Als afleiding van het zelfstandig naamwoord (onz.) *lipos* '(het) vet' wordt het in de eerste plaats gebruikt om aan te geven dat iets vettig is of glanzig, doorgaans van olie. In het NT komt het alleen overdrachtelijk voor in de tweede betekenis, waarbij de nadruk op de kostbaarheid ligt. Het is in Openb.18:14 zelfstandig gebruikt in de zin van 'prachtige of kostbare (dingen)', vandaar dat het vertaald kan worden met 'kostbaarheden'.

.1	λιπαρά	lipara	prachtig (1 ev v – 1/4 mv o)

Openb.18:14 en al **wat kostelijk** en schitterend **was**, is voor u verloren

2708	**λίτρα**	**litra**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *litra* betekent 'pond'.

Allereerst is het de aanduiding voor een Romeins gewicht (Lat. *libra* 'pond') van ongeveer 325 gram, te verdelen in 12 ons (bv. Joh.19:39). Vervolgens is het de benaming geweest voor een op Sicilië gangbare zilveren munt met dit gewicht.

Het is een leenwoord uit een van de met het Latijn verwante talen in het oude Italië, waarvan ons *liter* stamt.

.1	λίτραν	litran	pond (4)
.2	λίτρας	litras	pond (2 ev – 4 mv)

Joh.	12:3	Maria dan nam een **pond** echte, kostbare nardusmirre,	.1
	19:39	hij bracht een mengsel mede van mirre en aloë, ongeveer honderd **pond**.	.2

2709	**λίψ**	**lips**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *lips* betekent (1) 'zuidwestenwind', en (2) 'zuidwesten'.

Het duidt allereerst de zuidwestenwind aan, en vervolgens ook de daarbij behorende windrichting (Hand.27:12).

.1	λίβα	liba	zuidwesten (4)

Hand. 27:12 beschermd liggende naar het **zuidwesten** en het noordwesten,

2710	**λογία**	**logia**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *logia* – of beter gespeld *logeia* – betekent '(het) inzamelen, inzameling, collecte'.

Als afleiding van het werkwoord *logeuō* 'inzamelen', dat zelf stamt van *2673 legō* in de meer oorspronkelijke betekenis 'oplezen, verzamelen', betreft het eigenlijk de handeling van het inzamelen van geld, zowel voor de belasting als voor de armen, en dan ook de inzameling zelf (bv. 1Cor.16:1-2).

Vergelijk ook *1498 eleēmosunē* 'barmhartigheid; barmhartige daad' en *2536 koinōnia* 'gemeenschap; (daad of blijk van gemeenschap), mededeelzaamheid'.

.1	λογίας	logias	inzameling (2 ev – 4 mv)
.2	λογίαι	logiai	inzamelingen (1)

1Cor.	16:1	Wat nu de **inzameling** voor de heiligen betreft,	.1
	16:2	opdat er niet eerst na mijn komst **inzamelingen** moeten gehouden worden.	.2

2711 λογίζομαι logizomai

Het werkwoord *logizomai* betekent (1) '(be)rekenen, in rekening brengen, toerekenen', en (2) 'overwegen, (erop) rekenen'.

Als afleiding van *2718 logos* in de betekenis 'rekening' houdt het allereerst in 'rekenen, tellen'. Zo kan het aangeven 'voor iemand iets uittellen of berekenen', bijvoorbeeld het loon dat hij moet ontvangen (Rom.4:4), of anderzijds datgene waarvoor hij zou moeten betalen, dus 'aan iemand iets in rekening brengen of toerekenen', zoals zonde (bv. Rom.4:8), het kwade (bv. 1Cor.13:5). Dit laatste woordgebruik vinden we in het bijzonder in de bekende oudtestamentische uitspraak die in Rom.4:3-24 door Paulus besproken wordt: 'het geloof werd Abraham tot gerechtigheid gerekend' (Rom.4:9), waarbij het inhoudt 'aan iemand iets toerekenen, iets laten gelden voor iets anders'; zo ook in Rom.2:26 'iemands onbesnedenheid tot besnijdenis rekenen' (vgl. 9:8, en Hand.19:27). Met iets andere formulering wordt het gebruikt voor zaken of personen, die men rekent zoals (men) andere zaken of personen (rekent), zodat het neerkomt op 'beschouwen als', of zelfs 'behandelen als': 'iets als óns werk' (2Cor.3:5), 'ons als slachtschapen' (Rom.8:36), 'ons als naar het vlees wandelend' (2Cor.10:2b), 'ons als dienaren van Christus' (1Cor.4:1). Wanneer het om een groep gaat wordt het 'iemand rekenen onder', bijvoorbeeld onder (de groep van) de misdadigers (bv. Luc.22:37).

De tweede betekenis is van toepassing wanneer men in zichzelf of met de geest berekent. In de eerste plaats komt het dan voor in de zin van 'overwegen, overleggen, bedenken', hetzij zonder meer (1Cor.13:11), hetzij 'bij zichzelf' of 'onder elkaar' (Marc.11:31), hetzij met een lijdend voorwerp (Fil.4:8), of met de inhoud van het overwegen na het voegwoord 'dat' (bv. Joh.11:50). In ander verband is het resultaat van het overwegen mee ingesloten, en houdt het in 'ergens op rekenen, verzekerd zijn', zowel zonder verdere toevoeging (1Petr.5:12), als – eveneens – met 'dat' (bv. Hebr.11:19). Met een andere formulering gaat het in de richting van '(door berekening) (be)oordelen': 'rekent uzelf dood te zijn' (Rom.6:11), 'voor hem die iets rekent onrein te zijn' (Rom.14:14), 'wij rekenen de mens door geloof gerechtvaardigd te worden' (Rom.3:28), 'ik reken mijzelf niet (het) gegrepen te hebben' (Fil.3:13), 'het vertrouwen waarmee ik reken het aan te durven' (2Cor.10:2a), 'ik reken in niets te hebben ondergedaan' (2Cor.11:5).

.1	λογίζομαι	logizomai	ik reken (med)
.2	λογίζῃ	logizēi	jij rekent (med) – (dat) jij rekent (med)
.3	λογίζεται	logizetai	hij rekent (med)

.4	λογιζόμεθα	logizometha	wij rekenen (med)
.5	λογιζέσθω	logizesthō	hij moet rekenen! (med)
.6	λογίζεσθε	logizesthe	jullie rekenen (med) – rekent! (med)
.7	λογιζόμενος	logizomenos	rekenend (1 ev m; med)
.8	λογιζομένῳ	logizomenōi	rekenend (3 ev m; med)
.9	λογιζομένους	logizomenous	rekenend (4 mv m; med)
.10	λογίσηται	logisētai	(dat) hij rekent (aor med)
.11	λογίσασθαι	logisasthai	rekenen (aor med)
.12	λογισάμενος	logisamenos	rekenend (1 ev m; aor med)
.13	λογίζεσθαι	logizesthai	rekenen (med)
.14	ἐλογιζόμην	elogizomēn	ik rekende (med)
.15	ἐλογίζοντο	elogizonto	zij rekenden (med)
.16	λογισθήσεται	logisthēsetai	hij zal gerekend worden (pass)
.17	ἐλογίσθη	elogisthē	hij is gerekend (aor pass)
.18	ἐλογίσθημεν	elogisthēmen	wij zijn gerekend (aor pass)
.19	λογισθείη	logistheiē	hij moge gerekend worden (aor pass)
.20	λογισθῆναι	logisthēnai	gerekend worden (aor pass)

Marc.	11:31	En **zij overlegden** onder elkander en zeiden:	.15°°
	15:28	[..., dat zegt: En **Hij is** met de misdadigers **gerekend**.]	.17°
Luc.	22:37	En **Hij is** onder de misdadigers **gerekend**.	.17
Joh.	11:50	en **gij beseft** niet, dat het in uw belang is, dat één mens sterft	.6˙˙
Hand.	19:27	**dat** het heiligdom ... van geen betekenis meer **geacht zal worden**,	.20
Rom.	2:3	**Rekent gij** wellicht hier**op**, ... dat gij het oordeel Gods ontgaan zult?	.2
	2:26	**Zal** dan ... zijn onbesnedenheid niet voor besnijdenis **gelden**?	.16
	3:28	**wij zijn van oordeel**, dat de mens door geloof gerechtvaardigd wordt,	.4
	4:3	Abraham geloofde God en **het werd** hem tot gerechtigheid **gerekend**.	.17
	4:4	Nu **wordt** hem die werkt, het loon niet **toegerekend** uit genade,	.3
	4:5	Hem echter ... **wordt** zijn geloof **gerekend** tot gerechtigheid,	.3
	4:6	aan wie God gerechtigheid **toerekent** zonder werken:	.3
	4:8	Zalig de man, wiens zonde de Here geenszins **zal toerekenen**.	.10
	4:9	Wij zeggen immers: Het geloof **werd** Abraham tot gerechtigheid **gerekend**.	.17
	4:10	Hoe **werd het** hem dan **toegerekend**? Was hij toen besneden of onbesneden?	.17
	4:11	opdat hun [de] gerechtigheid zou worden toegerekend,	.20
		letterlijk: tot het **toegerekend worden** aan hen (van) de gerechtigheid,	
	4:22	Daarom [ook] **werd het** hem **gerekend** tot gerechtigheid.	.17
	4:23	niet om zijnentwil alleen werd geschreven: **het werd** hem **toegerekend**,	.17
	4:24	maar ook om onzentwil, wie het zal **worden toegerekend**,	.13
	6:11	Zo moet het ook voor u vaststaan, dat gij wel dood zijt voor de zonde,	.6
		letterlijk: Zo **moet** ook **gij erop rekenen**, dat gij wel dood zijt ...,	
	8:18	Want **ik ben er zeker van**, dat het lijden ... niet opweegt	.1
	8:36	**wij zijn gerekend** als slachtschapen.	.18
	9:8	maar de kinderen der belofte **gelden** voor nageslacht.	.3
	14:14	alleen voor hem, **die** iets onrein **acht**, is het onrein.	.8
1Cor.	4:1	Zo **moet** men ons **beschouwen**: als dienaren van Christus,	.5
	13:5	zij wordt niet verbitterd, **zij rekent** het kwade niet **toe**.	.3
	13:11	Toen ik een kind was, ..., **overlegde ik** als een kind.	.14
2Cor.	3:5	Niet dat wij ... bekwaam zijn iets als óns werk **in rekening te brengen**,	.11

2Cor.	5:19	**door** hun hun overtredingen niet **toe te rekenen**,	.7
	10:2	dat zelfvertrouwen, dat **ik meen** mij te kunnen veroorloven	.1
		tegenover sommigen, **die van mening zijn**, dat wij naar het vlees leven.	.9
	10:7	dan **overwege hij** toch ook bij zichzelf, dat ... wij ook van Christus zijn.	.5
	10:11	**Laat**, wie zo iets zegt, **bedenken**, dat wij van dichtbij ... zó zijn,	.5
	11:5	**Ik acht** toch volstrekt niet te hebben ondergedaan voor die ... apostelen.	.1
	12:6	opdat men mij niet meer **toekenne** dan wat men van mij ziet en hoort,	.10
Gal.	3:6	en **het is** hem tot gerechtigheid **gerekend**.	.17
Fil.	3:13	Broeders, **ik** voor mij **acht** niet, dat ik het reeds gegrepen heb,	.1
	4:8	al wat welluidend is, al wat deugd heet en lof verdient, **bedenkt** dat;	.6
2Tim.	4:16	allen hebben mij in de steek gelaten – **het worde** hun niet **toegerekend**;	.19
Hebr.	11:19	(18) Hij heeft overwogen, dat God bij machte was hem ... op te wekken,	.12
		letterlijk: **overwogen hebbend**, dat God bij machte was hem op te wekken,	
Jac.	2:23	Abraham geloofde God en **het werd** hem tot gerechtigheid **gerekend**,	.17
1Petr.	5:12	Silvanus, die, naar **ik meen**, voor u een betrouwbaar broeder is,	.1

2712 λογικός logikos

Het bijvoeglijk naamwoord *logikos* betekent (1) 'tot de spraak of het spreken behorend', en (2) 'tot de rede behorend, redelijk, rationeel'.

Alleen de tweede betekenis komt in het NT voor, in Rom.12:1 als karakterisering van de (ere)dienst aan God (zie *2669 latreia*), en in 1Petr.2:2 van melk (zie *936 gala*), dat daar de overdrachtelijke zin van 'eenvoudig geestelijk voedsel' heeft (vgl. Hebr.5:12-13). In beide gevallen lijkt het in te houden 'op redelijke gronden steunend', niet alleen in uiterlijkheden bestaande, zodat de behoeften van verstand en hart bevredigd kunnen worden. Het wordt echter ook wel opgevat in de zin van 'geestelijk', tegenover 'natuurlijk' en 'uiterlijk'.

.1	λογικήν	logikēn	redelijk (4 ev v)
.2	λογικόν	logikon	redelijk (4 ev m – 1/4 ev o)

Rom.	12:1	dit is uw **redelijke** eredienst.	.1
1Petr.	2:2	en verlangt als pasgeboren kinderen naar de **redelijke**, onvervalste melk,	.2

2713 λόγιον logion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *logion* betekent 'spreuk, uitspraak, woord'.

Naar de vorm is dit een verkleinwoord van *2718 logos* 'woord', dat dan het (langere) verhaal inhoudt, terwijl het hier besproken woord een (kortere) spreuk of uitspraak aangeeft. In het bijzonder gaat het hierbij in het buitenbijbelse Grieks om een uitspraak of orakelspreuk van een godheid, en in het NT een godspraak. We treffen het alleen in het meervoud aan in de zin van de woorden die God onder het Oude Verbond door Mozes en de profeten tot Israël gesproken heeft (Hand.7:38; Rom.3:2), en op vergelijkbare wijze voor de uitspraken die onder het Nieuwe Verbond door Christus tot de mensen zijn gedaan (Hebr.5:12; vgl. Hebr.1:2), en in het verlengde daarvan voor woorden die God de gelovigen in de mond legt en die daarom in zekere zin beschouwd kunnen worden als woorden van God (1Petr.4:11).

.1	λόγια	logia	uitspraken (1/4)
.2	λογίων	logiōn	uitspraken (2)

Hand.	7:38	en hij ontving levende **woorden** om die u te geven.	.1
Rom.	3:2	In de eerste plaats ..., dat hun de **woorden** Gods zijn toevertrouwd.	.1
Hebr.	5:12	dat men u de eerste beginselen van de **uitspraken** Gods leert,	.2
1Petr.	4:11	Spreekt iemand, laten het **woorden** zijn als van God;	.1

2714 λόγιος logios

Het bijvoeglijk naamwoord *logios* betekent (1) 'welbespraakt, welsprekend', en (2) 'geleerd'.

Afgeleid van *2718 logos* 'woord; rede, redenering' wordt het in Hand.18:24 gebruikt voor Apollos, waarbij beide betekenissen een goede zin geven. Het kan zijn dat Lucas wilde zeggen dat Apollos een welsprekend man was, d.w.z. iemand die aantrekkelijk en overtuigend kon spreken, of dat hij een geleerd man was, dus iemand die wetenschappelijk gevormd was. Sommigen zijn van oordeel dat zijn geleerdheid al voldoende wordt uitgedrukt door de woorden 'krachtig zijnde in de Schriften', zodat ze eerder aan de eerste betekenis denken, maar ook de tweede wordt verdedigd.

.1	λόγιος	logios	welsprekend (1 ev m)

Hand.	18:24	Apollos, geboortig uit Alexandrië, een **geleerd** man, doorkneed in de Schriften.

2715 λογισμός logismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *logismos* betekent (1) 'berekening', en (2) 'overweging, redenering, gedachte'.

Van deze afleiding van *2711 logizomai* '(be)rekenen, in rekening brengen, toerekenen; overwegen, (erop) rekenen' komt de eerste betekenis, die betrekking heeft op bijvoorbeeld getallen en geldbedragen, niet in het NT voor. De tweede betekenis is meer overdrachtelijk, 'berekening van het verstand', dus 'overweging' of 'redenering', als het resultaat van het op logische wijze over iets nadenken. In het NT betreft het steeds menselijke overwegingen (bv. 2Cor.10:15).

.1	λογισμούς	logismous	overwegingen (4)
.2	λογισμῶν	logismōn	overwegingen (2)

Rom.	2:15	terwijl hun geweten medegetuigt en hun **gedachten** elkander ... aanklagen	.2
2Cor.	10:5	zodat wij de **redeneringen** en elke schans ... tegen de kennis Gods, slechten,	.1

2716 λογομαχέω logomacheō

Het werkwoord *logomacheō* betekent 'met woorden strijden, een woordenstrijd voeren'.

Het is samengesteld uit *2718 logos* 'woord' en *2792 machē* 'strijd, gevecht; twist'.

.1	λογομαχεῖν	logomachein	een woordenstrijd voeren

2Tim. 2:14 betuig ..., **dat** men geen **woordenstrijd moet voeren**, die tot niets nut is,

---

2717 λογομαχία logomachia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *logomachia* betekent 'woordenstrijd'.

Het is afgeleid van *2716 logomacheō* 'met woorden strijden, een woordenstrijd voeren', en staat in 1Tim.6:3-4 tegenover 'de gezonde woorden van onze Here Jezus Christus'.

.1	λογομαχίας	logomachias	woordenstrijd (2 ev – 4 mv)

1Tim. 6:4 heeft hij een zwak voor geschillen en **haarkloverijen**, een bron van nijd,

---

2718 λόγος logos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *logos* betekent (1) '(be)rekening, rekenschap', (2) 'woord', en (3) 'rede, redenering'.

De eerste betekenis komt in letterlijke zin voor in Fil.4:15,17: 'rekening van uitgave en ontvangst', en in bv. Matt.18:23 : 'afrekening houden met'. Verder vinden we het in uitdrukkingen als 'rekenschap geven', hetzij van iemands financiële beheer (Luc.16:2), hetzij van iets op het gebied van het menselijk gedrag in algemenere zin (bv. Rom.14:12; Matt.12:36; vgl. Hebr.4:13); en 'rekenschap vragen' over de hoop die in ons is (1Petr.3:15).

De tweede betekenis is verreweg het meest gebruikelijk. Daarbij gaat het om een woord met een bepaalde inhoud, en niet louter in grammaticale zin. Allereerst geeft het één enkel woord aan (bv. Matt.5:37; 1Cor.14:19). Maar vaker staat het voor de uitdrukking van een gedachte (bv. Luc.7:7; Matt.12:32), en in de specialere zin van 'bevelend woord' (bv. 2Petr.3:5), 'woord van onderwijs' (bv. Luc.10:39), 'gerucht' (bv. Matt.28:15), 'spreekwoord, spreuk' (Joh.4:37), en van 'woord van profetische aard' (bv. Joh.18:32). In deze zin staat 'woord' ook tegenover 'daad' (bv. 1Joh.3:18).

Vooral naar Hebreeuws voorbeeld kan het voorkomen als 'onderwerp van het spreken', 'zaak', ook al is dit woordgebruik niet altijd strikt te onderscheiden, en hoeft het in de vertaling niet steeds tot uitdrukking te komen (bv. Matt.21:24; Marc.9:10; Hand.8:21 en 15:6).

Evenals in het Nederlands kan 'iemands woord of woorden' ook staan voor datgene wat door iemand gezegd wordt, een bepaalde 'uitspraak' (bv. Marc.5:36; Rom.9:9), zoals in 'een woord van mensen' en 'een woord van God' (1Thess.2:13), 'een woord van de Heer' (1Thess.4:15), 'het woord door bemiddeling van engelen gesproken' (Hebr.2:2), 'een woord van vleierij' (1Thess.2:5), 'een woord van opwekking' (Hand.13:15), 'het woord der vermaning' (Hebr.13:22), 'een woord van gehoor' (d.w.z. 'van prediking'; bv. 1Thess.2:13), 'gezonde woorden' (bv. 1Tim.6:3), 'woorden van wijsheid' (1Cor.2:4), 'woorden van genade' (Luc.4:22); vergelijk de vaker voorkomende uitdrukking 'betrouwbaar is het woord' (bv. 1Tim.1:15). In 1Cor.12:8 worden onder de gaven van de Geest onder meer genoemd 'woord van wijsheid' en 'woord van kennis'. Ook horen we over 'een liederlijk woord' (Ef.4:29), 'lege woorden' (Ef.5:6), 'verzonnen woorden' (2Petr.2:3), 'boosaardige woorden' (3Joh.10). Hiertoe behoort

het gebruik van *logos* voor iemands woorden zoals vastgelegd in 'een geschrift' (Hand.1:1), en verbindingen als 'het geschreven woord' (1Cor.15:54), 'het woord van de profeet Jesaja' (bv. Joh.12:38), 'het profetische woord' (2Petr.1:19), 'de woorden van de profetie van dit boek' (bv. Openb.22:7), 'de waarachtige woorden van God' (Openb.19:9).

Vervolgens komt het veel voor in de zin van 'het als Evangelie verkondigde woord', en de daarin gepredikte leer, in tal van uitdrukkingen: 'het woord van het Evangelie' (Hand.15:7), 'het woord van dit behoud' (Hand.13:26), 'het woord van Zijn genade' (bv. Hand.20:32), 'het woord van het kruis' (1Cor.1:18), 'het woord van het Koninkrijk' (Matt.13:19), 'het woord der waarheid' (bv. Ef.1:13), 'het woord des levens' (bv. Fil.2:16), 'woord van gerechtigheid' (Hebr.5:13), 'de woorden van het geloof' (1Tim.4:6), 'het woord der verzoening' (2Cor.5:19), 'het ingeplante woord' (Jac.1:21), 'het woord van Christus' (bv. Col.3:16),'het woord van de Heer' (bv. 1Thess.1:8), 'het levende woord van God' (1Petr.1:23). Jezus Zelf heeft dit tijdens Zijn leven op aarde vaak aangeduid als 'Mijn woord' (bv. Joh.5:24), terwijl het in verschillende geschriften van het NT soms kortweg 'het woord' genoemd wordt (bv. Marc.2:2; Hand.4:4; vgl. 1Tim.5:17, waar het gebruikt wordt in de zin van 'de verkondiging van het woord'). Hiervan wordt in Hebr.4:12 gezegd: 'levend is het woord van God en (krachtig) werkend', terwijl Jacobus ons oproept 'daders van het woord' te zijn (Jac.1:22-23), en Petrus spreekt over 'gehoorzaam zijn aan het woord' (bv. 1Petr.3:1), en Johannes over 'Zijn woord bewaren' (bv. 1Joh.2:5). In het verband van Openb.17:17 is 'de woorden van God' een omschrijving voor heel Gods spreken en handelen in Zijn openbaring aan de mensen.

Op een aantal plaatsen wordt *logos* door Johannes gebruikt voor de persoon van Gods Zoon, het Woord dat in het begin was en God was (Joh.1:1,14; 1Joh.1:1 [en 5:7]; Openb.19:13; vgl. in Spr.8 de 'Wijsheid van God').

De derde betekenis tenslotte is ontstaan uit 'het woord' als uiting van een gedachte, zodat het een 'gedachte' of 'redenering' of 'reden' kan aangeven (bv. Hand.10:29 'met welke redenering', 'om welke reden'; vgl. Matt.5:32). Via de 'gedachteninhoud' wordt het dan de 'rede' als denkfunctie (vgl. ons hiervan afgeleide *logica*), bijvoorbeeld in de uitdrukking 'volgens (de) rede', dat wil zeggen 'overeenkomstig wat iedereen er van denkt' (Hand.18:14).

Het is afgeleid van *2673 legō*, dat o.m. 'tellen, opsommen; zeggen' betekent. Vergelijk voor de betekenis *3934 rhēma* 'uitspraak, woord'.

.1	λόγος	logos	woord (1)
.2	λόγον	logon	woord (4)
.3	λόγου	logou	woord (2)
.4	λόγῳ	logōi	woord (3)
.5	λόγοι	logoi	woorden (1)
.6	λόγους	logous	woorden (4)
.7	λόγων	logōn	woorden (2)
.8	λόγοις	logois	woorden (3

Matt.	5:32	die zijn vrouw wegzendt om een andere **reden** dan ontucht,	.3
	5:37	Laat het ja, dat gij zegt, ja zijn, en het neen, neen;	.1
		letterlijk: Laat uw **woord** ja ja zijn, en neen neen;	
	7:24	die deze mijn **woorden** hoort en ze doet,	.6
	7:26	die deze mijn **woorden** hoort en ze niet doet,	.6
	7:28	het geschiedde, toen Jezus deze **woorden** geëindigd had,	.6
	8:8	maar spreek slechts een **woord** en mijn knecht zal herstellen.	.2/4

Matt.	8:16	en Hij dreef de geesten uit met zijn **woord**	.4
	10:14	indien iemand u niet ontvangt of uw **woorden** niet hoort,	.6
	12:32	Spreekt iemand een **woord** tegen de Zoon des mensen,	.2
	12:36	Van elk ijdel woord ... zullen zij **rekenschap** geven	.2
	12:37	want naar uw **woorden** zult gij gerechtvaardigd worden,	.7
		en naar uw **woorden** zult gij veroordeeld worden.	.7
	13:19	die het **woord** van het Koninkrijk hoort en het niet verstaat,	.2
	13:20	De op steenachtige plaatsen gezaaide is hij, die het **woord** hoort	.2
	13:21	wanneer echter verdrukking of vervolging komt om der wille van het **woord**,	.2
	13:22	De in de dorens gezaaide is hij, die het **woord** hoort,	.2
		en de zorg van de wereld en het bedrog van de rijkdom verstikt het **woord**	.2
	13:23	De in goede aarde gezaaide is hij, die het **woord** hoort en verstaat,	.2
	15:6	Zo hebt gij het **woord** Gods van kracht beroofd	.2
	15:12	dat de Farizeeën, toen zij dit **woord** hoorden, er aanstoot aan namen?	.2
	15:23	Hij echter antwoordde haar geen **woord**,	.2
	18:23	een koning, die **afrekening** wilde houden met zijn slaven.	.2
	19:1	het geschiedde, toen Jezus deze **woorden** geëindigd had,	.6
	19:11	Niet allen vatten dit **woord**, alleen zij, aan wie het gegeven is.	.2
	19:22	Toen de jongeling [dit] **woord** hoorde, ging hij bedroefd heen,	.2
	21:24	Jezus antwoordde en zeide tot hen: Ik zal u ook een vraag stellen	.2
		letterlijk: Jezus antwoordde ...: Ik zal u ook een **ding** vragen	
	22:15	hoe zij Hem in een strikvraag konden vangen.	.4
		letterlijk: hoe zij Hem in een **woord** konden verstrikken.	
	22:46	En niemand kon Hem daarop iets antwoorden	.2
		letterlijk: En niemand kon Hem daarop een **woord** antwoorden	
	24:35	maar mijn **woorden** zullen geenszins voorbijgaan.	.5
	25:19	na lange tijd kwam de heer van die slaven en hield **afrekening** met hen.	.2°▾
	26:1	het geschiedde, toen Jezus al deze **woorden** geëindigd had,	.6
	26:44	Hij ... bad ten derden male, opnieuw dezelfde **woorden** sprekende.	.2
	28:15	dit **gerucht** is onder de Joden verbreid tot [de dag van] heden toe.	.1
Marc.	1:45	begon hij ... het **gebeurde** ruchtbaar te maken,	.2
	2:2	en Hij sprak het **woord** tot hen.	.2
	4:14	De zaaier zaait het **woord**.	.2
	4:15	Dit zijn degenen, die langs de weg zijn: waar het **woord** gezaaid wordt,	.1
		en zodra zij het horen, komt terstond de satan en neemt het **woord** ... weg.	.2
	4:16	die, zodra zij het **woord** horen, het terstond met blijdschap aannemen.	.2
	4:17	wanneer later verdrukking of vervolging komt om der wille van het **woord**,	.2
	4:18	dit zijn zij, die het **woord** horen,	.2
	4:19	de begeerten naar al het andere komen erbij en verstikken het **woord**	.2
	4:20	die het **woord** horen en in zich opnemen en vrucht dragen,	.2
	4:33	En in vele dergelijke gelijkenissen sprak Hij het **woord** tot hen,	.2
	5:36	Doch Jezus luisterde niet naar wat gezegd werd,	.2
		letterlijk: Doch Jezus luisterde niet naar het **woord**, dat gesproken werd,	
	7:13	En zo maakt gij het **woord** Gods krachteloos door uw overlevering,	.2
	7:29	En Hij zeide tot haar: Om dit **woord**, ga heen,	.2
	8:32	Hij sprak dit **woord** vrijuit. En Petrus nam Hem terzijde	.2
	8:38	wie zich voor Mij en voor mijn **woorden** schaamt	.6

	9:10	zij hielden dit **woord** vast en trachtten onder elkander te weten te komen,	.2
	10:22	Maar zijn gelaat betrok bij dat **woord** en hij ging bedroefd heen,	.4
	10:24	En zijn discipelen waren zeer verbaasd over zijn **woorden**,	.8
	11:29	Jezus zeide tot hen: Ik zal u één vraag stellen;	.2
		letterlijk: Jezus zeide tot hen: Ik zal u één **ding** vragen;	
	12:13	om Hem in een strikvraag te vangen.	.4
		letterlijk: om Hem in een **woord** te verstrikken.	
	13:31	maar mijn **woorden** zullen niet voorbijgaan.	.5
	14:39	En wederom ging Hij heen en bad, dezelfde **woorden** sprekende.	.2
	16:20	terwijl de Here medewerkte en het **woord** bevestigde door de tekenen,	.2
Luc.	1:2	die van het begin aan ooggetuigen en dienaren van het **woord** geweest zijn,	.3
	1:4	de betrouwbaarheid ... der **zaken**, waarvan gij onderricht zijt.	.7
	1:20	omdat gij mijn **woorden** niet geloofd hebt,	.8
	1:29	Zij ontroerde bij dat **woord**	.4°▾
	3:4	gelijk geschreven staat in het boek der **woorden** van de profeet Jesaja:	.7
	4:22	En allen ... verwonderden zich over de **woorden** van genade,	.8
	4:32	En zij stonden versteld over zijn leer, want zijn **woord** was met gezag.	.1
	4:36	zij spraken erover tot elkander en zeiden: Wat voor **spreken** is dit?	.1
	5:1	toen de schare op Hem aandrong en naar het **woord** Gods hoorde,	.2
	5:15	Maar het **gerucht** over Hem ging steeds verder rond	.1
	6:47	die tot Mij komt en mijn **woorden** hoort en ze doet.	.7
	7:7	maar spreek (slechts) een **woord** en mijn knecht moet herstellen.	.4
	7:17	En dit **gerucht** over Hem verbreidde zich in het ganse Joodse land	.1
	8:11	Dit is de gelijkenis: Het zaad is het **woord** Gods.	.1
	8:12	daarna komt de duivel en neemt het **woord** uit hun hart weg,	.2
	8:13	die het **woord**, zodra zij het horen, met blijdschap ontvangen;	.2
	8:15	dat zijn zij, die ... het **woord** gehoord hebbende, dat vasthouden	.2
	8:21	Mijn moeder en mijn broeders zijn dezen, die het **woord** Gods horen en doen.	.2
	9:26	die zich voor Mij en voor mijn **woorden** zal schamen,	.6
	9:28	het geschiedde ongeveer acht dagen na deze **woorden**,	.6
	9:44	Legt gij deze **woorden** in uw oren,	.6
	10:39	die, aan de voeten des Heren gezeten, naar zijn **woord** luisterde.	.2
	11:28	Hij zeide: Zeker, zalig, die het **woord** Gods horen en het bewaren.	.2
	12:10	die een **woord** zal spreken tegen de Zoon des mensen,	.2
	16:2	Wat hoor ik daar van u? Doe **verantwoording** van uw beheer,	.2
	20:3	Hij antwoordde en zeide tot hen: Ik zal u ook een vraag stellen:	.2
		letterlijk: ...: Ik zal u ook een **ding** vragen:	
	20:20	die zich voordeden als vrome mensen, om Hem op een **woord** te vatten,	.3
	21:33	maar mijn **woorden** zullen geenszins voorbijgaan.	.5
	22:61	En Petrus herinnerde zich het **woord** des Heren,	.3°°
	23:9	Hij ondervroeg Hem met vele **woorden**, maar Hij antwoordde hem niets.	.8
	24:17	Hij zeide tot hen: Wat zijn dit voor **gesprekken**, ...?	.5
	24:19	die een profeet was, machtig in werk en **woord** voor God en het ganse volk,	.4
	24:44	Hij zeide tot hen: Dit zijn mijn **woorden**, die Ik tot u sprak,	.5
Joh.	1:1	In den beginne was het **Woord**	.1
		en het **Woord** was bij God	.1
		en het **Woord** was God.	.1

Joh.	1:14	Het **Woord** is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond	.1
	2:22	en zij geloofden de Schrift en het **woord**, dat Jezus gesproken had.	.4
	4:37	Want hier is de **spreuk** waarachtig: De een zaait, de ander maait.	.1
	4:39	uit die stad geloofden vele der Samaritanen in Hem om het **woord** der vrouw,	.2
	4:41	En nog veel meer werden er gelovig om zijn **woord**,	.2
	4:50	De man geloofde het **woord**, dat Jezus tot hem sprak, en ging heen.	.4
	5:24	wie mijn **woord** hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft,	.2
	5:38	en zijn **woord** hebt gij niet blijvend in u,	.2
	6:60	Deze **rede** is hard; wie kan haar aanhoren?	.1
	7:36	Wat is dit voor een **woord**, dat Hij gesproken heeft: ...?	.1
	7:40	SV Velen dan uit de schare, deze **rede** horende, zeiden:	.2°°
		Sommigen dan ..., die naar deze **woorden** geluisterd hadden, spraken:	.7˙˙
	8:31	Als gij in mijn **woord** blijft, zijt gij waarlijk discipelen van Mij	.4
	8:37	gij tracht Mij te doden, omdat mijn **woord** bij u geen plaats vindt.	.1
	8:43	Omdat gij mijn **woord** niet kunt horen.	.2
	8:51	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, indien iemand mijn **woord** bewaard heeft,	.2
	8:52	indien iemand mijn **woord** bewaard heeft, zal hij de dood ... niet smaken.	.2
	8:55	doch Ik ken Hem en zijn **woord** bewaar ik.	.2
	10:19	Er ontstond opnieuw verdeeldheid onder de Joden om die **woorden**.	.6
	10:35	Als Hij hen goden genoemd heeft, tot wie het **woord** Gods gekomen is,	.1
	12:38	opdat het **woord** van de profeet Jesaja vervuld werd, dat hij sprak:	.1
	12:48	Wie Mij verwerpt en mijn **woorden** niet aanneemt,	.1
	14:23	Indien iemand Mij liefheeft, zal hij mijn **woord** bewaren	.2
	14:24	Wie Mij niet liefheeft bewaart mijn **woorden** niet;	.6
		en het **woord**, dat gij hoort, is niet van Mij, maar van de Vader,	.1
	15:3	Gij zijt nu rein om het **woord**, dat Ik tot u gesproken heb;	.2
	15:20	Gedenkt het **woord**, dat Ik tot u gesproken heb: ...	.3
		indien zij mijn **woord** bewaard hebben, zij zullen ook het uwe bewaren.	.2
	15:25	Maar het **woord** moet vervuld worden, dat in hun wet geschreven is:	.1
	17:6	en Gij hebt hen Mij gegeven en zij hebben uw **woord** bewaard.	.2
	17:14	Ik heb hun uw **woord** gegeven en de wereld heeft hen gehaat,	.2
	17:17	Heilig hen in uw waarheid; uw **woord** is de waarheid.	.1
	17:20	En Ik bid ... ook voor hen, die door hun **woord** in Mij geloven,	.3
	18:9	opdat het **woord** vervuld werd, dat Hij gesproken had:	.1
	18:32	opdat het **woord** van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had,	.1
	19:8	Toen Pilatus dan dit **woord** hoorde, werd hij nog meer bevreesd,	.2
	19:13	SV Toen Pilatus dan dit **woord** hoorde, bracht hij Jezus uit,	.2°°
		Pilatus dan hoorde deze **woord**en en hij liet Jezus naar buiten brengen	.7˙˙
	21:23	Dit **gerucht** ging dan uit onder de broeders,	.1
Hand.	1:1	Mijn eerste **boek** heb ik gemaakt, Teofilus, over al wat Jezus begonnen is	.2
	2:22	Mannen van Israël, hoort deze **woorden**:	.6
	2:40	En met nog meer andere **woorden** getuigde hij, en hij vermaande hen,	.8
	2:41	Zij dan, die zijn **woord** aanvaardden, lieten zich dopen	.2
	4:4	Maar velen van hen, die het **woord** gehoord hadden, werden gelovig,	.2
	4:29	geef uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw **woord** te spreken,	.2
	4:31	en zij ... spraken het **woord** Gods met vrijmoedigheid.	.2
	5:5	bij het horen van deze **woorden** viel Ananias neder en blies de adem uit.	.6

5:24 Toen nu de hoofdman ... en de overpriesters deze **woorden** hoorden, .6
6:2 dat wij met veronachtzaming van het **woord** Gods de tafels bedienen. .2
6:4 maar wij zullen ons houden aan het gebed en de bediening van het **woord**. .3
6:5 En dit **voorstel** vond bijval bij de gehele menigte, .1
6:7 het **woord** Gods wies en het getal der discipelen te Jeruzalem nam zeer toe .1
7:22 En Mozes ... was machtig in zijn **woorden** en werken. .8
7:29 Mozes vluchtte op dit **woord** en werd een bijwoner in het land Midjan, .4
8:4 Zij dan ... trokken het land door, het **evangelie** verkondigende. .2
8:14 Toen nu de apostelen ... hoorden, dat Samaria het **woord** Gods had aanvaard, .2
8:21 Gij hebt part noch deel aan deze **zaak**, want uw hart is niet recht .4
8:25 Toen zij dan het **woord** des Heren betuigd en gesproken hadden, .2
10:29 Ik zou nu wel willen weten, om welke **reden** gij mij uitgenodigd hebt. .4
10:36 naar het **woord**, dat Hij heeft doen brengen aan de kinderen Israëls .2
10:44 viel de Heilige Geest op allen, die het **woord** hoorden. .2
11:1 dat ook de heidenen het **woord** Gods aangenomen hadden. .2
11:19 zonder tot iemand het **woord** te spreken dan alleen tot de Joden. .2
11:22 En het **bericht** daarvan kwam de gemeente van Jeruzalem ter ore .1
12:24 En het **woord** des Heren wies en verbreidde zich. .1
13:5 en te Salamis gekomen, verkondigden zij het **woord** Gods in de synagogen .2
13:7 Deze begeerde het **woord** Gods te horen .2
13:15 indien gij een **woord** van opwekking voor het volk hebt, spreekt het dan. .1 °▾
13:26 tot ons is deze heils**boodschap** gezonden. .1
13:44 kwam bijna de gehele stad bijeen om het **woord** Gods te horen. .2
13:46 Het was nodig, dat eerst tot u het **woord** Gods werd gesproken, .2
13:48 verblijdden zij zich en verheerlijkten het **woord** des Heren; .2
13:49 en het **woord** des Heren verbreidde zich door het gehele land. .1
14:3 die getuigenis gaf aan het **woord** zijner genade .4
14:12 omdat hij het was, die het **woord** voerde. .3
14:25 en zij spraken het **woord** te Perge en trokken naar Attalia; .2
15:6 En de apostelen ... vergaderden om deze **aangelegenheid** te overwegen. .3
15:7 opdat door mijn mond de heidenen het **woord** van het evangelie zouden horen .2
15:15 En hiermede stemmen overeen de **woorden** der profeten, .5
15:24 dat enigen uit ons midden u met hun **woorden** hebben verontrust, .8
15:27 die zelf ook mondeling hetzelfde te uwer kennis zullen brengen. .3
letterlijk: die zelf ook met het **woord** hetzelfde ... zullen brengen.
15:32 Judas en Silas ... versterkten de broeders met vele **woorden**. .3
15:35 En Paulus en Barnabas ... verkondigden ... het **woord** des Heren. .2
15:36 in iedere stad, waar wij het **woord** des Heren verkondigd hebben, .2
16:6 zij ... werden door de Heilige Geest verhinderd het **woord** ... te spreken; .2
16:32 En zij spraken het **woord** Gods tot hem in tegenwoordigheid van allen, .2
16:36 En de bewaarder deelde dit **bericht** aan Paulus mede: .6
17:11 daar zij het **woord** met alle bereidwilligheid aannamen .2
17:13 dat het **woord** Gods ook te Berea door Paulus werd verkondigd, .1
18:5 wijdde Paulus zich geheel aan de **prediking**, .4▾▾
18:11 hij woonde daar een jaar en zes maanden en leerde onder hen het **woord** Gods. .2
18:14 zou ik u, o Joden, uit **de aard der zaak** ontvankelijk verklaard hebben; .2
18:15 nu het geschillen zijn over een **woord** en namen en de wet, .3

Hand.	19:10	zodat allen, die in Asia woonden, het **woord** des Heren hoorden,	.2
	19:20	Zo wies het **woord** des Heren krachtig en het werd sterker.	.1
	19:38	Indien derhalve Demetrius en zijn vakgenoten iets tegen iemand hebben	.2
		letterlijk: ... een **zaak** tegen iemand hebben	
	19:40	waarover wij **verantwoording** zullen kunnen afleggen,	.2
	20:2	nadat hij die streken doorreisd en hen uitvoerig toegesproken had,	.4
		letterlijk: ... en hen met vele **woorden** toegesproken had,	
	20:7	zette hij zijn **rede** voort tot middernacht.	.2
	20:24	SV Maar ik acht op geen ding, noch houd mijn leven dierbaar voor mijzelf,	.2°°
		letterlijk: Ik maak van niets een **vermelding**, ...,	
		Maar ik tel mijn leven niet en acht het niet kostbaar voor mijzelf,	.3''
		letterlijk: Maar ik acht mijn leven geen **woord** waard ...,	
	20:32	En nu, ik draag u op aan de Here en het **woord** zijner genade,	.4
	20:35	dat men ... zich ... moet aantrekken en zich de **woorden** ... herinneren,	.7
	20:38	het meest bedroefd over het **woord**, dat hij gesproken had,	.4
	22:22	Zij hoorden hem aan tot dit **woord** toe; maar toen verhieven zij hun stem	.3
Rom.	3:4	gelijk geschreven staat: Opdat Gij gerechtvaardigd wordt in uw **woorden**,	.8
	9:6	Maar het is niet mogelijk, dat het **woord** Gods zou vervallen zijn.	.1
	9:9	Want er ligt een belofte in dit **woord**: omstreeks deze tijd zal Ik komen	.1
	9:28	want **wat Hij gesproken heeft**, zal de Here doen op de aarde,	.2
		SV want de Heere zal een afgesneden **zaak** doen op aarde.	.2°
	13:9	Want de geboden: ..., worden samengevat in dit **woord**:	.4
	14:12	Zo zal [dan] een ieder onzer voor zichzelf **rekenschap** geven [aan God].	.2
	15:18	om heidenen tot gehoorzaamheid te brengen door **woord** en daad,	.4
1Cor.	1:5	want in elk opzicht zijt gij rijk geworden in Hem: in alle **woord**	.4
	1:17	om het evangelie te verkondigen, en dat niet met wijsheid van **woorden**,	.3
	1:18	het **woord** des kruises is wel voor hen die verloren gaan, een dwaasheid,	.1
	2:1	niet met schittering van **woorden** of wijsheid	.3
	2:4	mijn **spreken** en mijn prediking kwam ook	.1
		niet met meeslepende **woorden** van wijsheid,	.8°
	2:13	Hiervan spreken wij dan ook met **woorden**,	.8
	4:19	Dan zal ik mij vergewissen, niet van het **woord** dier opgeblazenen,	.2
	4:20	Want het Koninkrijk Gods bestaat niet in **woorden**, maar in kracht.	.4
	12:8	aan de een wordt door de Geest gegeven met wijsheid te spreken,	.1
		letterlijk: aan de een wordt ... een **woord** van wijsheid gegeven,	
		en aan de ander met kennis te spreken krachtens dezelfde Geest;	.1
		letterlijk: en aan de ander een **woord** van kennis ...;	
	14:9	indien gij met uw tong geen verstaanbare **volzin** spreekt,	.2
	14:19	in de gemeente wil ik liever vijf **woorden** met mijn verstand spreken,	.6
		om ook anderen te onderwijzen, dan duizenden **woorden** in een tong.	.6
	14:36	Of is het **woord** Gods bij u begonnen? Of heeft het alleen u bereikt?	.1
	15:2	indien gij het zo vasthoudt, als ik het u verkondigd heb,	.4
		letterlijk: indien gij het vasthoudt met welk **woord** ik ... verkondigd heb,	
	15:54	zal het **woord** werkelijkheid worden, dat geschreven is:	.1
2Cor.	1:18	Bij de trouw van God: ons **spreken** tot u is niet: ja en neen!	.1
	2:17	Want wij zijn niet als zovelen, die winst maken uit het **woord** van God,	.2
	4:2	daar wij niet met sluwheid omgaan of het **woord** Gods vervalsen,	.2

	5:19	en dat Hij ons het **woord** der verzoening heeft toevertrouwd.	.2
	6:7	in de **prediking** van de waarheid, in de kracht Gods;	.4
	8:7	in geloof, in **spreken**, in kennis, in volkomen toewijding	.4
	10:10	zijn persoonlijke verschijning is zwak en zijn **spreken** betekent niets.	.1
	10:11	dat wij ... zó zijn, als wij uit de verte door onze brieven spreken.	.4
		letterlijk: dat wij zó zijn, als wij ... door onze brieven in het **woord** zijn.	
	11:6	Ben ik dan al onervaren in het **spreken**, in kennis ben ik het niet,	.4
Gal.	5:14	Want de gehele wet is in één **woord** vervuld,	.4
	6:6	En hij, die onderricht wordt in het **woord**, dele van alle goed mede	.2
Ef.	1:13	nadat gij het **woord** der waarheid, het evangelie ..., hebt gehoord;	.2
	4:29	Geen liederlijk **woord** kome uit uw mond,	.1
	5:6	Laat niemand u misleiden met drogredenen,	.8
		letterlijk: Laat niemand u misleiden met lege **woorden**,	
	6:19	dat mij bij het openen van mijn mond het **woord** geschonken worde,	.1
Fil.	1:14	om met des te meer moed onbevreesd het **woord** Gods te spreken.	.2
	2:16	het **woord** des levens vasthoudende, mij ten roem tegen de dag van Christus,	.2
	4:15	heeft geen enkele gemeente met mij in **rekening** ... gestaan dan gij alleen.	.2
	4:17	de opbrengst, die als een tegoed op uw **rekening** aangroeit.	.2
Col.	1:5	Daarvan hebt gij tevoren gehoord in de **prediking** der waarheid,	.4
	1:25	om onder u het **woord** van God tot zijn volle recht te doen komen,	.2
	2:23	al staat het in een **roep** van wijsheid met zijn eigendunkelijke godsdienst,	.2
	3:16	Het **woord** van Christus wone rijkelijk in u,	.1
	3:17	al wat gij doet met **woord** of werk, doet het alles in de naam des Heren	.4
	4:3	en bidt tevens voor ons, dat God een deur voor ons **woord** opene,	.3
	4:6	Uw **spreken** zij te allen tijde aangenaam, niet zouteloos;	.1
1Thess.	1:5	omdat onze evangelieprediking niet slechts in **woorden** tot u gekomen is,	.4
	1:6	en gij hebt het **woord** onder zware verdrukking ... aangenomen,	.2
	1:8	Want uit uw midden heeft het **woord** des Heren weerklonken	.1
	2:5	Want wij hebben ons nooit afgegeven met vlei**taal**, zoals gij weet,	.4
	2:13	dat gij, toen gij het gepredikte **woord** Gods van ons hebt ontvangen,	.2
		het hebt aangenomen niet als een **woord** van mensen,	.2
		maar, wat het inderdaad is, als een **woord** van God,	.2
	4:15	Want dit zeggen wij u met een **woord** des Heren:	.4
	4:18	Vermaant elkander dus met deze **woorden**.	.8
2Thess.	2:2	hetzij door een geestesuiting, hetzij door een **prediking**,	.3
	2:15	hetzij mondeling, hetzij schriftelijk,	.3
		letterlijk: hetzij door een **gesprek**, hetzij door een brief,	
	2:17	trooste uw harten, en make ze sterk in alle goed werk en **woord**.	.4
	3:1	bidt voor ons, dat het **woord** des Heren snelle voortgang hebbe	.1
	3:14	Als iemand niet luistert naar wat wij door onze brief zeggen,	.4
		letterlijk: Als iemand niet door de brief naar ons **woord** luistert,	
1Tim.	1:15	Dit is een getrouw **woord** en alle aanneming waard,	.1
	3:1	Dit is een betrouwbaar **woord**: indien iemand staat naar het opzienersambt,	.1
	4:5	want het wordt geheiligd door het **woord** Gods en door gebed.	.3
	4:6	wèl onderlegd in de **woorden** des geloofs en der goede leer,	.8
	4:9	Dit is een betrouwbaar **woord** en alle aanneming waard.	.1
	4:12	maar wees een voorbeeld voor de gelovigen in **woord**, in wandel,	.4

1Tim. 5:17 die zich belasten met **prediking** en onderricht. .4
6:3 Indien iemand ... zich niet voegt naar de gezonde **woorden** van onze Here .8
2Tim. 1:13 Neem tot voorbeeld de gezonde **woorden**, die gij van mij gehoord hebt, .7
2:9 Maar het **woord** van God is niet geboeid. .1
2:11 Het **woord** is betrouwbaar: immers, ..., zullen wij ook met Hem leven; .1
2:15 die ... rechte voren trekt bij het brengen van het **woord** der waarheid. .2
2:17 en hun **woord** zal voortwoekeren als de kanker. .1
4:2 verkondig het **woord**, dring erop aan, gelegen of ongelegen, wederleg, .2
4:15 want hij heeft onze **woorden** zeer tegengewerkt. .8
Tit. 1:3 (2) terwijl Hij te zijner tijd zijn **woord** heeft openbaar gemaakt .2
1:9 zich houdende aan het betrouwbare **woord** naar de leer, .3
2:5 opdat het **woord** Gods niet gelasterd worde. .1
2:8 een gezonde **prediking**, waarop niets valt aan te merken, .2
3:8 Dit is een getrouw **woord** en ik wil, dat gij ... getuigenis geeft, .1
Hebr. 2:2 indien het **woord**, door bemiddeling van engelen gesproken, .1
4:2 maar het **woord** der prediking was hun niet van nut, .1
4:12 Want het **woord** Gods is levend en krachtig .1
4:13 voor wie wij **rekenschap** hebben af te leggen. .1
5:11 Hierover hebben wij veel te zeggen, maar het is moeilijk uit te leggen, .1
letterlijk: Hierover hebben wij veel **woord**(en) te zeggen, ...,
5:13 ieder, die nog van melk leeft, heeft geen weet van de rechte **prediking**: .3
6:1 Laten wij daarom het eerste **onderwijs** aangaande Christus laten rusten .2
7:28 maar het plechtige **woord** van de eed, die na de wet kwam, stelt de Zoon, .1
12:19 waarvan zij verzochten, dat niet verder tot hen gesproken werd; .2
letterlijk: ..., dat niet verder een **woord** tot hen gesproken werd;
13:7 uw voorgangers ..., die het **woord** Gods tot u hebben gesproken; .2
13:17 daar zij **rekenschap** zullen moeten afleggen. .2
13:22 Ik vermaan u, broeders, houdt mij dit **woord** van vermaning ten goede, .3
Jac. 1:18 heeft Hij ons voortgebracht door het **woord** der waarheid, .4
1:21 en neemt met zachtmoedigheid het in u geplante **woord** aan, .2
1:22 En weest daders des **woords** en niet alleen hoorders: .3
1:23 wie hoorder is van het **woord** en niet dader, die gelijkt op een man, .3
3:2 wie in zijn **spreken** niet struikelt, is een volmaakt man, .4
1Petr. 1:23 door het levende en blijvende **woord** van God. .3
2:8 die zich daaraan, in hun ongehoorzaamheid aan het **woord**, stoten, .4
3:1 ook indien sommigen aan het **woord** niet gehoorzaam zijn, .4
zij door de wandel hunner vrouwen zonder **woorden** gewonnen worden. .3
3:15 altijd bereid tot verantwoording aan al wie u **rekenschap** vraagt .2
4:5 zij zullen daarvan **rekenschap** moeten geven aan Hem, die gereed staat .2
2Petr. 1:19 En wij achten het profetische **woord** (daarom) des te vaster, .2
2:3 zij zullen ... met verzonnen **redeneringen** u als koopwaar behandelen; .8
3:5 dat door het **woord** van God de hemelen er sedert lang geweest zijn .4
3:7 de ... hemelen en de aarde zijn door hetzelfde **woord** ... weggelegd, .4
1Joh. 1:1 hetgeen ... onze handen getast hebben van het **Woord** des levens – .3
1:10 maken wij Hem tot een leugenaar en zijn **woord** is in ons niet. .1
2:5 wie zijn **woord** bewaart, in die is waarlijk de liefde Gods volmaakt. .2
2:7 Dit oude gebod is het **woord**, dat gij gehoord hebt. .1

	2:14	gij zijt sterk en het **woord** Gods blijft in u en gij hebt de boze overwonnen.	.1
	3:18	Kinderkens, laten wij liefhebben niet met het **woord** of met de tong,	.4
	5:7	de Vader, het **Woord**, en de Heilige Geest; en deze drie zijn één.	.1°
3Joh.	10	daar hij met boze **woorden** tegen ons zwetst;	.8
Openb.	1:2	Deze heeft van het **woord** Gods getuigd en van het getuigenis van Jezus	.2
	1:3	Zalig hij, die voorleest, en zij, die horen de **woorden** der profetie,	.6
	1:9	om het **woord** Gods en het getuigenis van Jezus.	.2
	3:8	maar gij hebt mijn **woord** bewaard en mijn naam niet verloochend.	.2
	3:10	Omdat gij het **bevel** bewaard hebt om Mij te blijven verwachten,	.2
	6:9	die geslacht waren om het **woord** van God en om het getuigenis,	.2
	12:11	zij hebben hem overwonnen door ... het **woord** van hun getuigenis.	.2
	17:17	totdat de **woorden** Gods zullen voleindigd zijn.	.5''
	19:9	En hij zeide tot mij: Dit zijn de waarachtige **woorden** van God.	.5
	19:13	en zijn naam is genoemd: het **Woord** Gods.	.1
	20:4	die onthoofd waren om het getuigenis van Jezus en om het **woord** van God,	.2
	21:5	En Hij zeide: Schrijf, want deze **woorden** zijn getrouw en waarachtig.	.5
	22:6	En Hij zeide tot mij: Deze **woorden** zijn getrouw en waarachtig,	.5
	22:7	Zalig hij, die de **woorden** der profetie van dit boek bewaart!	.6
	22:9	die de **woorden** van dit boek bewaren; aanbid God!	.6
	22:10	Verzegel de **woorden** van de profetie van dit boek niet,	.6
	22:18	Ik betuig aan een ieder, die de **woorden** der profetie van dit boek hoort:	.6
	22:19	indien iemand afneemt van de **woorden** van het boek dezer profetie,	.7

2719 λόγχη logchē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *logchē* betekent (1) 'lanspunt', en (2) 'lans'.

Eigenlijk geeft het de van weerhaken voorziene (ijzeren) punt aan van de lans, een stootwapen met houten schacht van ongeveer 2 m lengte, waarmee in voorkomende gevallen ook wel geworpen werd. Al in het klassieke Grieks wordt het gebruikt voor het gehele wapen (Joh.19:34).

.1	λόγχῃ	logchēi	lans (3)

Joh. 19:34 maar een van de soldaten stak met een **speer** in zijn zijde

2720 λοιδορέω loidoreō

Het werkwoord *loidoreō* betekent 'beschimpen, smaden, (uit)schelden, lasteren'.

Afgeleid van *2722 loidoros* '(be)spottend, beschimpend, smadend, lasterend' houdt het in 'op beledigende wijze tegen een ander spreken' (bv. Hand.23:4). In 1Cor.4:12 staat het tegenover *1939 eulogeō* 'goeds zeggen van; zegenen'.

Vergelijk ook *881 blasphēmeō* 'lasteren', *1281II dusphēmeō* 'slecht bericht geven over, belasteren', en *2340 kata-laleō* 'spreken ten nadele van, belasteren'.

.1	λοιδορεῖς	loidoreis	jij smaadt
.2	ἐλοιδόρησαν	eloidorēsan	zij hebben gesmaad (aor)

.3	λοιδορούμενος	loidoroumenos	gesmaad wordend (1 ev m; med)
.4	λοιδορούμενοι	loidoroumenoi	gesmaad wordend (1 mv m; med)

Joh.	9:28	En **zij scholden** hem **uit** en zeiden: Gij zijt een discipel van Hem,	.2
Hand.	23:4	Maar de omstanders zeiden: **Scheldt gij** de hogepriester Gods **uit**?	.1
1Cor.	4:12	**worden wij gescholden**, wij zegenen; worden wij vervolgd, wij verdragen;	.4
1Petr.	2:23	die, **als Hij gescholden werd**, niet terugschold	.3

2721 λοιδορία loidoria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *loidoria* betekent 'beschimping, smaad, laster(ing)'.

Als afleiding van *2720 loidoreō* 'beschimpen, smaden, (uit)schelden, lasteren' geeft het eigenlijk de handeling van het werkwoord aan, '(het) beschimpen of smaden of (uit)schelden'. Maar het kan ook concreet slaan op de inhoud daarvan (bv. 1Tim.5:14). Evenals in het geval van het werkwoord vormt het een tegenstelling met *1939 eulogeō* 'goeds zeggen van; zegenen' (1Petr. 3:9).

.1	λοιδορίαν	loidorian	smaad (4)
.2	λοιδορίας	loidorias	smaad (2 ev – 4 mv)

1Tim.	5:14	dat de jonge weduwen ... niet door **lasterpraat** ... vat op zich geven.	.2
1Petr.	3:9	en vergeldt geen kwaad met kwaad of **laster**	.1
		met **laster**, maar zegent integendeel, wijl gij hiertoe geroepen zijt,	.2

2722 λοίδορος loidoros

Het bijvoeglijk naamwoord *loidoros* betekent '(be)spottend, beschimpend, smadend, lasterend'.

In het NT wordt het alleen zelfstandig gebruikt in de zin van 'smader, lasteraar', iemand die smadende of beledigende woorden uit aan het adres van een ander. Zo komt het voor in opsommingen van mensen die vanwege hun volharden in zondige praktijken het Koninkrijk van God niet kunnen beërven (1Cor.6:10), en met wie de omgang gemeden dient te worden (1Cor.5:11).

Vergelijk voor de betekenis *883 blasphēmos* '(gods)lasterlijk' en *2342 katalalos* 'belasterend'.

.1	λοίδορος	loidoros	smadend (1)
.2	λοίδοροι	loidoroi	smadend (1)

1Cor.	5:11	een hoereerder, geldgierige, afgodendienaar, **lasteraar**, dronkaard,	.1
	6:10	dieven, geldgierigen, dronkaards, **lasteraars** of oplichters,	.2

2723 λοιμός loimos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *loimos* betekent 'pest'.

Het is de aanduiding voor een door besmetting zich snel verbreidende ziekte die epidemisch

optreedt. Het wordt in één adem genoemd met hongersnoden en aardbevingen, als een teken van de aanstaande wederkomst van Jezus (bv. Matt.24:7).

Overdrachtelijk kan gezegd worden dat iemand 'een pest' is, een door zijn optreden uiterst verderfelijk en schadelijk mens (Hand.24:5).

.1	λοιμόν	loimon	pest (4)
.2	λοιμοί	loimoi	pestziekten (1)

Matt.	24:7	SV en er zullen zijn hongersnoden, en **pestilentiën**, en aardbevingen	.2°
Luc.	21:11	er zullen grote aardbevingen, en nu hier, dan daar **pestziekten** ... zijn,	.2°*
Hand.	24:5	Want wij hebben gevonden, dat deze man een **pest** is,	.1

2724 λοιπός loipos

Het bijvoeglijk naamwoord *loipos* betekent 'overgelaten, overig'.

In eigenlijke zin wordt het meestal in het meervoud gebruikt, voor de andere mensen of dingen van een bepaalde groep of kring, in tegenstelling tot de enkele die afzonderlijk vermeld worden, zoals 'de overige meisjes' (Matt.25:11), 'de overige apostelen' (bv. Hand.2:37), 'de overige gemeenten' (2Cor.12:13), 'de overige schriften' (2Petr.3:16). Met een andere manier van formuleren treffen we aan: 'de overigen der mensen' (bv. Luc.18:11), 'de overigen van haar zaad' (Openb.12:17), 'de overigen van de doden' (Openb.20:5). Soms staat het woord zonder meer: 'de overigen' (bv. Luc.24:10) en 'de overige', namelijk 'dingen'(bv. Marc.4:19).

Het onzijdig enkelvoud kan zonder verdere toevoeging, al of niet met het lidwoord, voorkomen in de zin van 'voor het overige (nl. van de tijd), voor de verdere tijd' (bv. Matt.26:45; Hand.27:20). Vaak komt er in dat geval geen begrip van tijd te pas, zodat het gaat betekenen 'voor het overige, overigens, verder' (bv. Fil.3:1; 2Cor.13:11), waarbij een enkele keer een tweede naamval gebruikt wordt (bv. Gal.6:17).

Het is een afleiding van *2676 leipō* '(over)laten, achterlaten; overblijven, ontbreken'.

.1	λοιποί	loipoi	overig (1 mv m)
.2	λοιπούς	loipous	overig (4 mv m)
.3	λοιπῶν	loipōn	overig (2 mv m/v/o)
.4	λοιποῖς	loipois	overig (3 mv m/o)
.5	λοιπαί	loipai	overig (1 mv v)
.6	λοιπάς	loipas	overig (4 mv v)
.7	λοιπά	loipa	overig (1/4 mv o)
.8	λοιπῶν	loipōn	zie 3
.9	λοιπόν	loipon	overig (4 ev m – 1/4 ev o)
.10	λοιποῦ	loipou	overig (2 ev m/o)

Matt.	22:6	De **overigen** grepen zijn slaven, en zij mishandelden en doodden hen.	.1
	25:11	Later kwamen ook de **andere** maagden en zeiden: Heer, heer, doe ons open!	.5
	26:45	Toen kwam Hij ... en zeide tot hen: Slaapt nu maar en rust. letterlijk: ...: Blijft de **verdere** (tijd) slapen en rust.	.9
	27:49	Maar de **anderen** zeiden: Stil, laat ons zien, of Elia komt	.1

Marc.	4:19	en de begeerten naar al het **andere** komen erbij	.7
	14:41	En Hij kwam ten derden male en zeide tot hen: Slaapt nu maar en rust. letterlijk: ...: Blijft de **verdere** (tijd) slapen en rust.	.9
	16:13	En ook die gingen heen om het aan de **anderen** te berichten.	.4
Luc.	8:10	maar aan de **anderen** (worden zij gepredikt) in gelijkenissen,	.4
	12:26	wat zult gij u bezorgd maken om het **overige**?	.8
	18:9	dat zij rechtvaardig waren en al de **anderen** verachtten,	.2
	18:11	O God, ik dank U, dat ik niet zo ben als de **andere** mensen,	.1
	24:9	boodschapten zij dit alles aan de elven en aan al de **anderen**.	.4
	24:10	En de **anderen**, die met haar waren, zeiden dit aan de apostelen.	.5
Hand.	2:37	zij zeiden tot Petrus en de **andere** apostelen: Wat moeten wij doen, ...?	.2
	5:13	Doch van de **anderen** durfde niemand zich bij hen aansluiten,	.3
	17:9	toen dezen van Jason en de **anderen** een borgtocht hadden ontvangen,	.3
	27:20	werd ons **tenslotte** alle hoop op redding benomen.	.9
	27:44	en de **overigen** deels op planken, deels op wrakhout.	.2
	28:9	En toen dit geschied was, kwamen ook de **anderen** op het eiland,	.1
Rom.	1:13	om ook onder u enige vrucht te hebben, evenals onder de **andere** heidenen.	.4
	11:7	het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de **overigen** zijn verhard,	.1
1Cor.	1:16	**verder** weet ik niet, dat ik nog iemand gedoopt heb.	.9
	4:2	Voor zulke beheerders is dit **tenslotte** het vereiste:	.9
	7:12	Maar tot de **overigen** zeg ik, niet de Here:	.4
	7:29	**Ten slotte**, laten zij, die een vrouw hebben, zijn als zonder vrouw;	.9
	9:5	gelijk ook de **andere** apostelen en de broeders des Heren en Kefas	.1
	11:34	Het **overige** zal ik regelen, wanneer ik kom.	.7
	15:37	slechts een korrel, bijvoorbeeld van koren, of van iets **anders**.	.3
2Cor.	2:17	Want wij zijn niet als zovelen, die winst maken uit het woord van God,	.1 ˙˙
	12:13	waarin zijt gij achtergesteld bij de **overige** gemeenten, ...?	.6
	13:2	Ik heb hen ... en al de **overigen** vooraf gewaarschuwd	.4
	13:11	**Overigens**, broeders, weest blijde, laat u terecht brengen,	.9
Gal.	2:13	En [ook] de **overige** Joden huichelden met hem mede,	.1
	6:17	**Overigens** valle niemand mij lastig, want ik draag de littekenen	.10
Ef.	2:3	wij waren van nature, evenzeer als de **overigen**, kinderen des toorns –,	.1
	4:17	SV zoals de **andere** heidenen wandelen in de ijdelheid van hun gemoed.	.7°
	6:10	**Voorts**, weest krachtig in de Here en in de sterkte zijner macht.	.9/.10
Fil.	1:13	is ... aan al de **overigen** duidelijk geworden, dat ik in gevangenschap ben	.4
	3:1	**Overigens**, mijn broeders, verblijdt u in de Here!	.9
	4:3	zij hebben ... gestreden, naast Clemens en mijn **overige** medearbeiders,	.3
	4:8	**Voorts**, broeders, ..., al wat rechtvaardig is, ..., bedenkt dat;	.9
1Thess.	4:1	**Voorts** dan, broeders, vragen wij en vermanen wij u in de Here Jezus,	.9
	4:13	opdat gij niet bedroefd zijt, zoals de **andere** (mensen),	.1
	5:6	laten wij dan ook niet slapen gelijk de **anderen**,	.1
2Thess.	3:1	**Voorts**, broeders, bidt voor ons,	.9
1Tim.	5:20	opdat ook de **overigen** ontzag hebben.	.1
2Tim.	4:8	**voorts** ligt voor mij gereed de krans der rechtvaardigheid,	.9
Hebr.	10:13	**voorts** afwachtende, totdat zijn vijanden gemaakt worden tot een voetbank	.9
2Petr.	3:16	evenals trouwens de **overige** schriften.	.6
Openb.	2:24	Ik zeg tot u **allen, die voorts** te Tyatira **zijt**, en deze leer niet hebt	.4

3:2	Wees wakker en versterk het **overige**, dat dreigde te sterven,	.7
8:13	Wee, wee, wee hun, die op de aarde wonen, vanwege de **overige** stemmen	.3
9:20	En **wie** van de mensen **overgebleven waren**, ..., bekeerden zich toch niet	.1
11:13	en de **overigen** werden zeer bevreesd en gaven de God des hemels eer.	.1
12:17	om oorlog te voeren tegen de **overigen** van haar nageslacht,	.3
19:21	En de **overigen** werden gedood met het zwaard,	.1
20:5	De **overige** doden werden niet weder levend,	.1

2727 λουτρόν loutron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *loutron* betekent 'bad, badwater'.

Het kan zowel de plaats van het baden aangeven, als het badwater (vgl. *2728 louō* 'baden, wassen', waarvan het is afgeleid). In het NT is sprake van 'het bad van het water' waardoor Christus de gemeente rein maakt (Ef.5:26), en het 'bad van de wedergeboorte', d.w.z. de wassing of reiniging waardoor iemand 'weder, opnieuw geboren' wordt (Tit.3:5). Beide keren wordt de christelijke doop bedoeld.

.1	λουτροῦ	loutrou	bad (2)
.2	λουτρῷ	loutrōi	bad (3)

Ef.	5:26	om haar te heiligen, haar reinigende door het water**bad** met het woord,	.2
Tit.	3:5	heeft Hij ... ons gered door het **bad** der wedergeboorte	.1

2728 λούω louō

Het werkwoord *louō* betekent 'baden, wassen'.

Het gaat bij dit werkwoord niet om het wassen van dingen, maar om het baden of wassen van het lichaam, meestal van mensen (bv. Joh.13:10). In Openb.1:5 wordt het woord overdrachtelijk gebruikt: 'iemand wassen, d.w.z. reinigen, van zijn zonden'. Zie ook Hebr.10:22, waar het weliswaar letterlijk staat, maar in een beeld dat duidelijk verwijst naar de doop.

Vergelijk *3024 niptō* 'wassen' (spec. gezicht, handen, en voeten) en *3617 plunō* '(dingen) wassen'. Zie ook *2226 katharizō* 'reinigen, rein maken'.

.1	ἔλουσεν	elousen	hij heeft gewassen (aor)
.2	λούσαντι	lousanti	wassend (3 ev m/o; aor)
.3	λούσαντες	lousantes	wassend (1 mv m; aor)
.4	λουσαμένη	lousamenē	badend (1 ev v; aor med)
.5	λελουμένος	leloumenos	gewassen (1 ev m; med)
.6	λελουμένοι	leloumenoi	gewassen (1 mv m; med)
.[7]	λελουσμένοι	lelousmenoi	gewassen (1 mv m; med)

Joh.	13:10	**Wie gebaad heeft**, behoeft zich [alleen de voeten] te laten wassen,	.5
Hand.	9:37	en **na** haar **gewassen te hebben**, legde men haar in een bovenzaal.	.3
	16:33	nam hij hen mede om hun striemen af te wassen, letterlijk: nam **hij** hen mede en **waste** (hen) van hun striemen,	.1

Hebr.	10:22	en met een lichaam, dat gewassen is met zuiver water.	.6/.[7]
		letterlijk: en (wat betreft) het lichaam **gewassen** met zuiver water.	
2Petr.	2:22	of: een **gewassen** zeug naar de modderpoel.	.4
Openb.	1:5	SV **die** ... ons van onze zonden **gewassen heeft** in Zijn bloed,	.2°°

2730 λύκος lukos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *lukos* betekent 'wolf'.

Het roofdierachtige van het dier waarvoor dit woord gebruikt wordt is in het NT sterk benadrukt. Zo horen we in Matt.7:15 over 'roofgierige wolven', waar het beeldend staat voor valse profeten (zie *4890 pseudoprophētēs*), en wordt het gebruikt als een beeld van dwaalleraars (bv. Hand.20:29), die het op de schapen – de gelovigen – voorzien hebben, om ze van de kudde – de gemeente – weg te roven, en hen zo in het verderf te storten (bv. Joh.10:12).

.1	λύκος	lukos	wolf (1)
.2	λύκον	lukon	wolf (4)
.3	λύκοι	lukoi	wolven (1)
.4	λύκων	lukōn	wolven (2)

Matt.	7:15	maar van binnen zijn zij roofgierige **wolven**.	.3
	10:16	Zie, Ik zend u als schapen midden onder **wolven**; weest dan voorzichtig	.4
Luc.	10:3	Gaat heen, zie, Ik zend u als lammeren midden onder **wolven**.	.4
Joh.	10:12	maar wie huurling is en geen herder, ..., ziet de **wolf** aankomen,	.2
		laat de schapen in de steek en vlucht – en de **wolf** rooft ze	.1
Hand.	20:29	dat na mijn heengaan grimmige **wolven** bij u zullen binnenkomen,	.3

2731 λυμαίνομαι lumainomai

Het werkwoord *lumainomai* betekent (1) 'smadelijk behandelen, mishandelen', en (2) 'vernielen, verderven'.

Afgeleid van *lumē* 'smaad, mishandeling (in woord en daad)' houdt het allereerst in iemand met woorden of handelingen smaad of letsel aandoen. Vaak gaat dat gepaard met het veroorzaken van blijvende schade, zodat de betekenis zich heeft ontwikkeld in de richting van 'vernielen, verderven' van personen of instellingen. In Hand.8:3, waar de gemeente het lijdend voorwerp is, hebben we met deze tweede betekenis te maken.

.1	ἐλυμαίνετο	elumaineto	hij vernielde (med)

Hand. 8:3 Saulus **verwoestte** de gemeente, en hij ging het ene huis na het andere binnen

2732 λυπέω lupeō

Het werkwoord *lupeō* betekent 'bedroefd maken, bedroeven'.

Als afleiding van *2733 lupē* 'pijn, droefheid, smart, verdriet' gaat het om innerlijke pijn of smart. De vormen met de betekenis 'bedroefd maken, bedroeven' komen niet vaak voor. Zo

heeft Paulus de Corintiërs bedroefd door een eerdere brief (bv. 2Cor.7:8), en roept hij de gelovigen op de Heilige Geest niet bedroefd te maken (Ef.4:30). Zonder lijdend voorwerp houdt het in 'droefheid veroorzaken' (2Cor.2:5).

Meestal wordt het gebruikt in de lijdende vorm, die eigenlijk aangeeft 'bedroefd gemaakt worden' (bv. 2Cor.2:2b), bijvoorbeeld vanwege voedsel dat een ander eet (Rom.14:15), of door verzoekingen (1Petr.1:6). Maar meestal komt het dan neer op 'bedroefd of verdrietig worden'. We lezen van Jezus dat Hij bedroefd werd over het lijden dat Hem te wachten stond (Matt.26:37; vgl. 17:23), van de discipelen over het door Jezus aangekondigde verraad (bv. Marc.14:19) en over de aanstaande afwezigheid van hun Heer (Joh.16:20), van Herodes over het feit dat hij er niet onderuit kon Johannes te doden (Matt.14:9), van de jongeling over de oproep van Jezus zijn bezit ten behoeve van de armen te verkopen (bv. Marc.10:22). Paulus maakt duidelijk dat de gelovigen over degenen die ontslapen zijn niet bedroefd hoeven te zijn op de manier van de overige mensen die geen hoop hebben (1Thess.4:13).

Vergelijk ook *3467 pentheō* 'treuren, klagen, rouwen'.

.1	λυπῶ	lupō	ik bedroef – (dat) ik bedroef
.2	λυπεῖτε	lupeite	jullie bedroeven – bedroeft!
.3	ἐλύπησα	elupēsa	ik heb bedroefd (aor)
.4	ἐλύπησεν	elupēsen	hij heeft bedroefd (aor)
.5	λελύπηκεν	lelupēken	hij heeft bedroefd
.6	λυπεῖται	lupeitai	hij wordt bedroefd (med)
.7	λυπῆσθε	lupēsthe	(dat) jullie bedroefd worden (med)
.8	λυπεῖσθαι	lupeisthai	bedroefd worden (med)
.9	λυπούμενος	lupoumenos	bedroefd wordend (1 ev m; med)
.10	λυπούμενοι	lupoumenoi	bedroefd wordend (1 mv m; med)
.11	λυπηθήσεσθε	lupēthēsesthe	jullie zullen bedroefd worden (pass)
.12	ἐλυπήθη	elupēthē	hij is bedroefd geworden (aor pass)
.13	ἐλυπήθητε	elupēthēte	jullie zijn bedroefd geworden (aor pass)
.14	ἐλυπήθησαν	elupēthēsan	zij zijn bedroefd geworden (aor pass)
.15	λυπηθῆτε	lupēthēte	(dat) jullie bedroefd worden (aor pass)
.16	λυπηθῆναι	lupēthēnai	bedroefd worden (aor pass)
.17	λυπηθέντες	lupēthentes	bedroefd (1 mv m; aor pass)
.[18]	λυπηθείς	lupētheis	bedroefd (1 ev m; aor pass)

Matt.	14:9	de koning **werd bedroefd**, maar om zijn eden ... beval hij ... te geven,	.12/.[18]
	17:23	En **zij werden** zeer **bedroefd**.	.14
	18:31	Toen nu zijn medeslaven zagen, ..., **werden zij** zeer **verdrietig**	.14
	19:22	Toen de jongeling [dit] woord hoorde, ging hij **bedroefd** heen,	.9
	26:22	En zeer **bedroefd**, begonnen zij, een voor een, tot Hem te zeggen:	.10
	26:37	en Hij begon **bedroefd** en beangst **te worden**.	.8
Marc.	10:22	Maar zijn gelaat betrok bij dat woord en hij ging **bedroefd** heen,	.9
	14:19	Zij begonnen **bedroefd te worden** en één voor één tot Hem te zeggen:	.8
Joh.	16:20	**gij zult u bedroeven**, maar uw droefheid zal tot blijdschap worden.	.11
	21:17	Simon, zoon van Johannes, hebt gij Mij lief? Petrus **werd bedroefd**,	.12
Rom.	14:15	indien uw broeder door iets, dat gij eet, **gegriefd wordt**,	.6
2Cor.	2:2	Want indien ik het ben, die u **bedroefd maak**, wie anders	.1
		kan mij dan blijde stemmen dan hij, **die** door mij **in droefheid verkeert**?	.9
	2:4	niet opdat **gij zoudt bedroefd worden**,	.15

2Cor.	2:5	Doch indien iemand **droefheid veroorzaakt heeft**,	.5
		dan **heeft hij** niet mij **bedroefd**, maar enigermate ... u allen.	.5
	6:10	als **bedroefd**, maar altijd blijde; als arm, maar velen rijk makend;	.10
	7:8	Want al **heb ik** u door mijn brief **bedroefd**, ik heb er geen spijt van.	.3
		... dat die brief u, indien al, dan toch slechts tijdelijk **bedroefd heeft**;	.4
	7:9	thans verblijdt het mij, niet, dat **gij bedroefd zijt geworden**,	.13
		maar dat de droefheid u tot inkeer heeft gebracht;	.13
		letterlijk: maar dat **gij bedroefd zijt geworden** tot inkeer;	
		want **gij zijt bedroefd geworden** naar Gods wil,	.13
	7:11	wat juist deze ervaring van droefheid naar Gods wil u gebracht heeft:	.16
		letterlijk: ... dit **bedroefd worden** naar Gods wil ...	
Ef.	4:30	En **bedroeft** de Heilige Geest Gods niet, door wie gij verzegeld zijt	.2
1Thess.	4:13	opdat **gij** niet **bedroefd zijt**, zoals de andere (mensen),	.7
1Petr.	1:6	**ook al wordt gij** ... voor korte tijd door allerlei verzoekingen **bedroefd**,	.17

2733 λύπη lupē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lupē* betekent 'pijn, droefheid, smart, verdriet'.

Het gaat bij dit woord niet om lichamelijke pijn, maar om innerlijke droefheid. Zo staat het tegenover *4797 chara* 'vreugde, blijdschap' (bv. Joh.16:20). Het kan gaan om verdriet over iemands woorden (bv. Joh.16:6) of optreden (bv. 2Cor.2:3), en vanwege een verdrietige toestand (bv. Luc.22:45), speciaal op geestelijk gebied (bv. Rom.9:2). Het kan ook droefheid aangeven die men bij een ander veroorzaakt (2Cor.2:2). In Joh.16:21 heeft de droefheid betrekking op barensweeën, terwijl het in 2Cor.9:7 gaat om een gevoel van verdriet of spijt over een liefdegave die men zich gedrongen voelt te geven. In 2Cor.7:10 horen we over 'droefheid overeenkomstig God', d.w.z. die God welgevallig is, tegenover de 'droefheid van de wereld', dus van wereldse aard. In meer concrete zin kan het woord inhouden 'reden tot droefheid' (bv. Fil.2:27) of 'leed dat droefheid veroorzaakt' (1Petr.2:19, in het meervoud).

.1	λύπη	lupē	droefheid (1)
.2	λύπην	lupēn	droefheid (4)
.3	λύπης	lupēs	droefheid (2)
.4	λύπῃ	lupēi	droefheid (3)
.5	λύπας	lupas	droefheden (4)

Luc.	22:45	en Hij vond hen slapende van **droefheid**.	.3
Joh.	16:6	omdat Ik dit tot u gesproken heb, heeft **droefheid** uw hart vervuld.	.1
	16:20	maar uw **droefheid** zal tot blijdschap worden.	.1
	16:21	Een vrouw, die baart, heeft **droefheid**, omdat haar uur gekomen is;	.2
	16:22	Ook gij hebt dan nu wel **droefheid**, maar Ik zal u wederzien	.2
Rom.	9:2	Ik heb een grote **smart** en een voortdurend hartzeer.	.1
2Cor.	2:1	Dit heb ik mij ... voorgenomen: niet weder in **droefheid** tot u te komen.	.4
	2:3	dat ik bij mijn komst niet droevig gestemd zou worden door hen,	.2
		letterlijk: dat ik ... geen **droefheid** zou hebben door hen,	
	2:7	opdat hij niet door overmatige **droefenis** overstelpt worde.	.4

	7:10	Want de **droefheid** naar Gods wil brengt onberouwelijke inkeer tot heil,	.1
		maar de **droefheid** der wereld brengt de dood.	.1
	9:7	En ieder doe, ..., niet met **tegenzin** of gedwongen,	.3
Fil.	2:27	God heeft Zich ... ontfermd ... over mij, opdat ik niet **droefheid**	.2
		op **droefheid** zou hebben.	.4/.2
Hebr.	12:11	Want alle tucht schijnt op het ogenblik zelf ... **smart** te brengen,	.3
1Petr.	2:19	indien iemand, omdat hij met God rekening houdt, **leed** verdraagt,	.5

2734 λύσις lusis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lusis* betekent (1) '(het) losmaken of ontbinden, losmaking, ontbinding', en (2) 'loslating, bevrijding'.

Afgeleid van *2742 luō* 'losmaken, ontbinden; los- of vrijlaten, bevrijden' geeft het eigenlijk de handeling van het werkwoord aan, maar in tweede instantie ook het resultaat daarvan. In het NT komt het één keer voor in de speciale zin van 'losmaking van de huwelijksband', dus 'scheiding' (1Cor. 7:27). De tweede betekenis is alleen in het buitenbijbelse Grieks van toepassing.

.1	λύσιν	lusin	losmaking (4)

1Cor. 7:27 Zijt gij aan een vrouw verbonden? Zoek geen **scheiding**.

2735 λυσιτελέω lusiteleō

Het werkwoord *lusiteleō* betekent (1) '(onkosten) vergoeden', en (2) 'nuttig zijn, voordelig zijn'.

Afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *lusitelēs* '(de kosten opheffend, dus) 'voordelig' – dat op zijn beurt is samengesteld uit *2742 luō* 'losmaken, ontbinden; (af)breken, opheffen, een einde maken (aan)' en *4422 telos* 'einde; doel; tol, belasting, uitgave' – houdt het in 'voordelig zijn', vooral met het onpersoonlijke onderwerp 'het': 'het is voordelig'. In Luc. 17:2 wordt het gevolgd door het voegwoord *2021 ē* 'dan', dat men hier, evenals elders wel, moet opvatten in de zin van '(beter) dan'.

.1	λυσιτελεῖ	lusitelei	het is beter

Luc. 17:2 **Het zou beter** voor hem **zijn**, als een molensteen om zijn hals gedaan was

2736 λύτρον lutron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *lutron* betekent 'losgeld, losprijs'.

Afgeleid van *2742 luō* 'losmaken, ontbinden; los- of vrijlaten, bevrijden' gaat het om het geld dat betaald moet worden voor het vrijlaten van een gevangene (bv. Jes.45:13 LXX) of een slaaf (bv. Lev.19:20 LXX). In het NT gaat het om de losprijs waarmee Jezus de mensen heeft bevrijd uit de macht van de zonde, nl. Zijn eigen leven (bv. Matt.20:28).

.1	λύτρον	lutron	losprijs (1/4)

Matt. 20:28 maar om te dienen en zijn leven te geven als **losprijs** voor velen.
Marc. 10:45 maar om te dienen en zijn leven te geven als **losprijs** voor velen.

2737 λυτρόω lutroō

Het werkwoord *lutroō* betekent (1) '(tegen losgeld) vrijlaten; (med.) loskopen, vrijkopen', en (2) 'verlossen, bevrijden'.

De eigenlijke betekenis van dit woord, dat is afgeleid van *2736 lutron* 'losgeld, losprijs', klinkt in het NT nog door, vooral in 1Petr.1:18. Op de twee andere plaatsen lijkt het de meer algemene tweede betekenis te hebben.

.1	λυτροῦσθαι	lutrousthai	loskopen (med) – losgekocht worden (med)
.2	λυτρώσηται	lutrōsētai	(dat) hij loskoopt (aor med)
.3	ἐλυτρώθητε	elutrōthēte	jullie zijn losgekocht (aor pass)

Luc. 24:21 Wij echter leefden in de hoop, dat Hij het was, die Israël **verlossen** zou. .1
Tit. 2:14 om ons vrij te maken van alle ongerechtigheid, .2
letterlijk: opdat **Hij** ons **vrijmaakt** van alle ongerechtigheid,
1Petr. 1:18 wetende, dat **gij** niet met vergankelijke dingen ... **zijt vrijgekocht** .3

2738 λύτρωσις lutrōsis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *lutrōsis* betekent (1) '(het) vrijlaten of loskopen', en (2) 'verlossing, bevrijding'.

De eerste betekenis komt niet voor in het NT, al schemert die wel door in de tweede, die steeds betrekking heeft op het verlossingswerk van Christus. Daarbij is het God, die verlossing schenkt (bv. Luc.1:68), terwijl we in Hebr.9:12 vernemen dat dit in antwoord is op het hogepriesterlijke werk van Jezus in het hemelse heiligdom.

Het is afgeleid van *2737 lutroō* '(tegen losgeld) vrijlaten; loskopen, vrijkopen; verlossen, bevrijden'.

.1	λύτρωσιν	lutrōsin	verlossing (4)

Luc. 1:68 want Hij heeft omgezien naar zijn volk en heeft het **verlossing** gebracht,
2:38 zij ... sprak over Hem tot allen, die voor Jeruzalem **verlossing** verwachtten.
Hebr. 9:12 waardoor Hij een eeuwige **verlossing** verwierf.

2739 λυτρωτής lutrōtēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *lutrōtēs* betekent (1) 'loskoper', en (2) 'verlosser, bevrijder'.

Afgeleid van *2737 lutroō* '(tegen losgeld) vrijlaten; loskopen, vrijkopen; verlossen, bevrij-

den' wordt het in het NT alleen in de tweede betekenis gebruikt voor Mozes, die het volk Israël uit de slavernij in Egypte bevrijd heeft (Hand.7:35).

.1	λυτρωτήν	lutrōtēn	verlosser (4)

Hand.	7:35	Deze Mozes ... heeft God als een overste en **bevrijder** gezonden,

2740 λυχνία luchnia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *luchnia* betekent 'kandelaar, luchter'.

Het is de aanduiding voor de standaard of het voetstuk waarop een of meer lampen (zie *2741 luchnos*) geplaatst worden (bv. Matt.5:17). In Hebr.9:2 is de gouden kandelaar uit de tabernakel bedoeld met zijn zeven armen, waarop evenzovele lampen bevestigd waren. In het boek Openbaring horen we over zeven gouden kandelaren (Openb.1:12), die we ons waarschijnlijk als de hierboven genoemde kandelaar in de tabernakel moeten voorstellen, als beeldende aanduiding voor de zeven gemeenten in Klein-Azië (Openb.1:20). In Openb.11:4 worden de twee getuigen kandelaren genoemd, die vóór God staan.

.1	λυχνία	luchnia	kandelaar (1)
.2	λυχνίαν	luchnian	kandelaar (4)
.3	λυχνίας	luchnias	kandelaar (2 ev – 4 mv)
.4	λυχνίαι	luchniai	kandelaren (1)
.5	λυχνίας	luchnias	zie 3
.6	λυχνιῶν	luchniōn	kandelaren (2)

Matt.	5:15	geen lamp ... onder de korenmaat, maar op de **standaard**,	.2
Marc.	4:21	Is het niet om op de **standaard** gezet te worden?	.2
Luc.	8:16	maar hij zet haar op een **standaard**,	.3
	11:33	op de **standaard**, opdat wie binnentreden het licht zien.	.2
Hebr.	9:2	waarin de **kandelaar** en de tafel met de toonbroden stonden;	.1
Openb.	1:12	En toen ik mij omkeerde, zag ik zeven gouden **kandelaren**,	.5
	1:13	en te midden van de **kandelaren** iemand als eens mensen zoon,	.6
	1:20	Het geheimenis der zeven sterren ..., en de zeven gouden **kandelaren**:	.5
		..., en de **kandelaren** zijn de zeven gemeenten.	.4
	2:1	die tussen de zeven gouden **kandelaren** wandelt:	.6
	2:5	dan kom Ik tot u en Ik zal uw **kandelaar** van zijn plaats wegnemen,	.2
	11:4	Dit zijn de twee olijfbomen en de twee **kandelaren**,	.4

2741 λύχνος luchnos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *luchnos* betekent 'lamp'.

Oorspronkelijk betreft het een 'vuurbekken' voor het branden van spaanders. Later is het een algemeen woord voor 'lamp' geworden (bv. Luc.11:36; Openb.22:5). Meestal werden een of meer lampen op een standaard geplaatst (zie *2740 luchnia*). In Luc.12:35 komt het voor in een

beeldspraak over geestelijke waakzaamheid, terwijl in 2Petr.1:19 het profetische woord met een lamp in een duistere plaats vergeleken wordt.

Overdrachtelijk wordt het menselijk oog 'de lamp van het lichaam' genoemd (bv. Matt.6:22). Zo ook noemt Jezus Johannes de Doper 'de brandende en schijnende lamp' (Joh. 5:35), terwijl in Openb.21:23 het Lam als de lamp in het nieuwe Jeruzalem wordt aangemerkt.

Vergelijk ook *2658 lampas* 'fakkel; (olie)lamp' en *4661 phanos* 'fakkel; lantaarn'.

.1	λύχνος	luchnos	lamp (1)
.2	λύχνον	luchnon	lamp (4)
.3	λύχνου	luchnou	lamp (2)
.4	λύχνῳ	luchnōi	lamp (3)
.5	λύχνοι	luchnoi	lampen (1)

Matt.	5:15	Ook steekt men geen **lamp** aan en zet haar onder de korenmaat,	.2
	6:22	De **lamp** van het lichaam is het oog.	.1
Marc.	4:21	De **lamp** komt toch niet om onder de korenmaat ... gezet te worden?	.1
Luc.	8:16	Niemand steekt een **lamp** aan en bedekt die met een vat	.2
	11:33	Niemand steekt een **lamp** aan en zet die in de kelder	.2
	11:34	De **lamp** van het lichaam is uw oog.	.1
	11:36	evenals wanneer de **lamp** u met haar schijnsel verlicht.	.1
	12:35	Laten uw lendenen omgord zijn en uw **lampen** brandende.	.5
	15:8	Of welke vrouw ... steekt niet een **lamp** aan en veegt het huis ...?	.2
Joh.	5:35	Hij was de brandende en schijnende **lamp**	.1
2Petr.	1:19	en gij doet wèl, er acht op te geven als op een **lamp**,	.4
Openb.	18:23	En geen **lamp**licht zal meer in u schijnen,	.3
	21:23	want de heerlijkheid Gods verlicht haar en haar **lamp** is het Lam.	.1
	22:5	en zij hebben geen licht van een **lamp** of licht der zon van node,	.3

2742 λύω luō

Het werkwoord *luō* betekent (1) 'losmaken, ontbinden', (2) 'los- of vrijlaten, bevrijden', (3) '(af)breken, ontbinden, opheffen, een einde maken (aan)'.

Het wordt in de eerste plaats gebruikt met betrekking tot zaken als schoenriemen (bv. Marc. 1:7) of schoenen (bv. Hand.7:33), en zegels aan een geschrift (Openb.5:2,5); verder wordt het gezegd van een vastgebonden dier (bv. Matt.21:2), of van een gevangene, die men van zijn boeien losmaakt (Hand.22:30), en een dode, die men van zijn windsels ontdoet (Joh.11:44). In Marc.7:35 wordt deze betekenis overdrachtelijk gebruikt met betrekking tot de band van de tong van een stomme, en in Luc.13:16 van de band van een bepaalde ziekte, terwijl het in 1Cor.7:27 over de huwelijksband gaat (vgl. *2734 lusis* '(het) losmaken, losmaking, ontbinding').

Ten tweede houdt het in iemand die tot dan toe vastgehouden werd 'loslaten' (bv. Openb.9:15), speciaal 'uit gevangenschap losmaken', dus 'in vrijheid stellen' (bv. Hand.24:26). In overdrachtelijke zin gaat het om 'bevrijden' van zonden (Openb.1:5).

In de derde plaats gaat het om een eenheid in onderdelen losmaken, een geheel in zijn delen oplossen, in de zin van '(af)breken', zoals een muur (Ef.2:14), een gebouw (Joh.2:19), of het achterdek van een schip (Hand.27:41). Hierbij behoort ook de passage 2Petr.3:10-12, waar de lijdende vorm – eigenlijk 'opgelost of verbroken worden' – gebruikt wordt voor het 'vergaan'

van de hemelen en de elementen op de 'dag des Heren'. Gezegd van een vergadering geeft het aan 'ontbinden, opheffen' (Hand.13:43). In overdrachtelijke zin komt deze betekenis voor in 1Joh.3:8, waar we lezen dat Gods Zoon geopenbaard is om een einde te maken aan de werken van de duivel, en Hand.2:24 met betrekking tot 'de weeën van de dood', waaraan God een einde heeft gemaakt. Wanneer het gebruikt wordt van geboden, de wet van Mozes, of de Schrift, komt het neer op 'ontbinden' in de zin van 'ontkrachten' (Matt.5:19; Joh.7:23; Joh.10:35); en wanneer het over de sabbat gaat, houdt het in 'schenden' (Joh.5:18).

Het woord wordt in Matt.16:19 en 18:18 gebruikt tegenover *1073 deō* '(vast)binden', zie aldaar.

.1	λύει	luei	hij maakt los – jij wordt losgemaakt
.2	λύετε	luete	jullie maken los – maakt los!
.3	λύουσιν	luousin	zij maken los – losmakend (3 mv m/o)
.4	λύοντες	luontes	losmakend (1 mv m)
.5	λυόντων	luontōn	losmakend (2 mv m/o) – zij moeten losmaken!
.6	λυομένων	luomenōn	losgemaakt wordend (2 mv m/o; med)
.7	ἔλυεν	eluen	hij maakte los
.8	ἔλυσεν	elusen	hij heeft losgemaakt (aor)
.9	λύσω	lusō	(dat) ik losmaak (aor) – ik zal losmaken
.10	λύσῃς	lusēis	(dat) jij losmaakt (aor)
.11	λύσῃ	lusēi	(dat) hij losmaakt (aor) – (dat) jij losmaakt (aor med) – jij zult losmaken (med)
.12	λύσητε	lusēte	(dat) jullie losmaken (aor)
.13	λῦσον	luson	maak los! (aor)
.14	λύσατε	lusate	maakt los! (aor)
.15	λῦσαι	lusai	losmaken (aor) – maak los! (aor med)
.16	λύσας	lusas	losmakend (1 ev m; aor)
.17	λύσαντες	lusantes	losmakend (1 mv m; aor)
.18	ἐλύετο	elueto	hij werd losgemaakt (med)
.19	λυθήσεται	luthēsetai	hij zal worden losgemaakt (pass)
.20	λυθήσονται	luthēsontai	zij zullen worden losgemaakt (pass)
.21	ἐλύθη	eluthē	hij is losgemaakt (aor pass)
.22	ἐλύθησαν	eluthēsan	zij zijn losgemaakt (aor pass)
.23	λυθῇ	luthēi	(dat) hij losgemaakt wordt (aor pass)
.24	λυθῆναι	luthēnai	losgemaakt worden (aor pass)
.25	λυθείσης	lutheisēs	losgemaakt (2 ev v; aor pass)
.26	λέλυσαι	lelusai	jij bent losgemaakt (med)
.27	λελυμένον	lelumenon	losgemaakt (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.28	λελυμένα	lelumena	losgemaakt (1/4 mv o; med)
.[29]	λύσαντι	lusanti	losmakend (3 ev m/o; aor)

Matt.	5:19	Wie dan één van de kleinste dezer geboden **ontbindt**	.11
	16:19	en wat **gij** op aarde **ontbinden zult**,	.10
		zal **ontbonden** zijn in de hemelen.	.27
	18:18	en al wat **gij** op aarde **ontbindt**,	.12
		zal **ontbonden** zijn in de hemel.	.28
	21:2	**Maakt** haar **los en** brengt haar tot Mij.	.17

Marc.	1:7	wiens schoenriem ik niet waardig ben, nederbukkende, **los te maken**.	.15
	7:35	En zijn oren werden geopend en terstond **werd** de band zijner tong **los**	.21
	11:2	SV **maakt** het **los en** brengt het hier.	.17°°
		maakt het **los** en brengt het hier.	.14˙˙
	11:4	En zij gingen heen en vonden een veulen ..., en **zij maakten** het **los**.	.3
	11:5	Wat doet gij daar, **dat gij** dat veulen **losmaakt**?	.4
Luc.	3:16	wiens schoenriem ik niet waardig ben **los te maken**;	.15
	13:15	**maakt** ieder van u niet op de sabbat zijn os of zijn ezel ... **los** ...?	.1
	13:16	Moest deze vrouw ... niet **losgemaakt worden** van deze band ...?	.24
	19:30	**maakt** het **los en** brengt het hier.	.17
	19:31	indien iemand u vraagt: Waarom **maakt gij** het **los**?	.2
	19:33	**Toen** zij het veulen **losmaakten**, zeiden de eigenaars tot hen:	.5
		Waarom **maakt gij** het veulen **los**?	.2
Joh.	1:27	wiens schoenriem ik niet waardig ben los te maken.	.9
		letterlijk: wie ik niet waardig ben, dat **ik** zijn schoenriem **losmaak**.	
	2:19	**Breekt** deze tempel **af** en binnen drie dagen zal Ik hem doen herrijzen.	.14
	5:18	omdat **Hij** niet alleen de sabbat **schond**,	.7
	7:23	opdat de wet van Mozes niet **verbroken worde**,	.23
	10:35	Als ... de Schrift niet kan **gebroken worden**,	.24
	11:44	Jezus zeide tot hen: **Maakt** hem **los** en laat hem heengaan.	.14
Hand.	2:24	God evenwel heeft Hem opgewekt, **want Hij verbrak** de weeën van de dood,	.16
	7:33	En de Here zeide tot hem: Doe uw schoeisel van uw voeten,	.13
		letterlijk: ...: **Ontbind** het schoeisel van uw voeten,	
	13:25	wie ik niet waardig ben het schoeisel van zijn voeten **los te maken**.	.15
	13:43	En **na het uitgaan van** de synagoge, volgden vele van de Joden	.25
	22:30	En de volgende dag liet hij ... hem de boeien afnemen,	.8
		letterlijk: En de volgende dag **maakte hij** hem **los** van de boeien,	
	24:26	SV hopende, dat hem ... geld gegeven zou worden, opdat **hij** hem **losliet**;	.11°
	27:41	maar het achterschip **brak af** door het geweld (der golven).	.18
1Cor.	7:27	Hebt gij geen vrouw meer? Zoek er geen.	.26
		letterlijk: **Bent u losgemaakt** van een vrouw? Zoek er geen.	
Ef.	2:14	**die** ... de tussenmuur, die scheiding maakte, ..., **weggebroken heeft**,	.16
2Petr.	3:10	Op die dag **zullen** ... de elementen door vuur **vergaan**,	.20/.19
	3:11	**Daar** al deze dingen aldus **vergaan**, hoedanig behoort gij dan te zijn	.6
	3:12	ter wille waarvan de hemelen brandende **zullen vergaan**	.20
1Joh.	3:8	opdat **Hij** de werken des duivels **verbreken zou**.	.11
Openb.	1:5	**die** ons liefheeft en ons uit onze zonden **verlost heeft** door zijn bloed	.[29]˙˙
	5:2	Wie is waardig de boekrol te openen en haar zegels **te verbreken**?	.15
	5:5	SV **om** het boek te openen, en zijn zeven zegels **open te breken**.	.15°
	9:14	zeggende tot de zesde engel, die de bazuin had: **Laat** de vier engelen **los**,	.13
	9:15	En de vier engelen ... **werden losgelaten**	.22
	20:3	daarna moest hij voor een korte tijd **worden losgelaten**.	.24
	20:7	**zal** de satan uit zijn gevangenis **worden losgelaten**,	.19

μ

2743	μαγεία	mageia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mageia* betekent (1) '(het) magiër of wijze zijn, wetenschap van de magiër', en (2) 'toverij, toverkunst'.

Alleen de tweede betekenis van dit woord, dat is afgeleid van *2744 mageuō* 'magiër of wijze zijn; toverij plegen', vinden we in het NT, en wel in het meervoud voor de praktijken van Simon de Tovenaar (Hand.8:11).

Hiervan komt ons woord *magie*. Vergelijk ook *4667 pharmakeia* '(het) toepassen van een tovermiddel of vergif of geneesmiddel; hekserij, toverij'.

.1	μαγείαις	mageiais	toverijen (3)

Hand. 8:11 omdat hij reeds lange tijd hen door **toverijen** verbijsterd had.

2744	μαγεύω	mageuō

Het werkwoord *mageuō* betekent (1) 'magiër of wijze zijn', en (2) 'toverij plegen'.

De eerste betekenis komt niet in het NT voor. De tweede is negatiever en wordt gebruikt met betrekking tot Simon de Tovenaar (Hand.8:9).

Het is afgeleid van *2745 magos* 'magiër, wijze; tovenaar'.

.1	μαγεύων	mageuōn	magie bedrijvend (1 ev m)

Hand. 8:9 En een man, met name Simon, was ... in de stad **bezig met toverij**,

2745	μάγος	magos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *magos* betekent (1) 'magiër, wijze', en (2) 'tovenaar'.

Het is in de eerste plaats de benaming voor een oosterse klasse van 'priesters' of 'wijzen' (vgl. Dan. 2:48), die zich bezig hielden met het onderzoek naar de verborgen krachten van de natuur, met name op het gebied van de sterren en van dromen. Hiertoe behoorden ook de 'wijzen uit het oosten', die op grond van hun waarneming van de sterren concludeerden dat er in Judea een koning geboren moest zijn (Matt.2:1vv.).

Vervolgens wordt het in later tijd meer algemeen gebruikt met een negatieve klank als aanduiding voor ieder die zich met toverij ophoudt, zoals de tovenaar Bar-Jezus of Elymas in Hand.13:6,8.

.1	μάγος	magos	magiër (1)
.2	μάγον	magon	magiër (4)
.3	μάγοι	magoi	magiërs (1)
.4	μάγους	magous	magiërs (4)
.5	μάγων	magōn	magiërs (2)

Matt.	2:1	zie, **wijzen** uit het Oosten kwamen te Jeruzalem,	.3
	2:7	Toen riep Herodes de **wijzen** in het geheim	.4
	2:16	Toen Herodes zag, dat hij door de **wijzen** misleid was, ontstak hij ...,	.5
		in overeenstemming met de tijd, die hij bij de **wijzen** had uitgevorst.	.5
Hand.	13:6	troffen zij een zekere **tovenaar** aan, een valse profeet, een Jood,	.2
	13:8	Elymas, de **tovenaar**, want zo wordt zijn naam vertaald, verzette zich	.1

2746 **μαθητεύω** **mathēteuō**

Het werkwoord *mathēteuō* betekent (1) 'leerling of discipel zijn', en (2) 'tot leerling of discipel maken'.

Afgeleid van *2747 mathētēs* 'leerling; volgeling, discipel' houdt het in de eerste plaats in 'iemands leerling of discipel zijn', zoals van Jozef van Arimatea gezegd wordt (Matt.27:57 TR).

Wanneer het met een lijdend voorwerp verbonden is hebben we te maken met de tweede betekenis, zoals in het zendingsbevel in Matt.28:19 (vgl. Hand.14:21). In de lijdende vorm wordt het dan 'tot leerling of discipel gemaakt worden' (Matt.13:52; 27:57 var.).

.1	ἐμαθήτευσεν	emathēteusen	hij was discipel (aor)
.2	μαθητεύσατε	mathēteusate	maakt tot discipel! (aor)
.3	μαθητεύσαντες	mathēteusantes	tot discipel makend (1 mv m; aor)
.4	μαθητευθείς	mathēteutheis	discipel geworden (1 ev m; aor pass)
.[5]	ἐμαθητεύθη	emathēteuthē	hij is discipel geworden (aor pass)

Matt.	13:52	**die een discipel geworden is** van het Koninkrijk der hemelen,	.4
	27:57	SV met name Jozef, die ook zelf **een discipel** van Jezus **was**.	.1 °°
		genaamd Jozef, die eveneens **een discipel** van Jezus **geworden was**.	.[5] ˙˙
	28:19	Gaat dan henen, en **maakt** al de volken **tot mijn discipelen**	.2
Hand.	14:21	**toen zij** ... verscheidene **discipelen gemaakt hadden**, keerden zij terug	.3

2747 **μαθητής** **mathētēs**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mathētēs* betekent (1) 'leerling', en (2) 'volgeling, discipel'.

Afgeleid van de stam van *2768 manthanō* 'leren; vernemen' is het in de eerste plaats de aanduiding voor een 'leerling' (bv. Matt.10:24-25), tegenover een leraar (zie *1182 didaskalos*). In de situatie van het NT was een leerling tevens volgeling van zijn leermeester en diens richting, zoals de leerlingen van de Farizeeën zelf ook tot die groepering of sekte behoorden (bv. Matt.22:16), en ook Johannes de Doper zijn leerlingen had (bv. Matt.9:14). Deze waren veelal steeds bij hun meester, en vervulden allerlei opdrachten voor hem, zoals het overbrengen van

een boodschap (bv. Luc.7:18-19). Daarnaast kon er een wijdere kring van volgelingen of aanhangers zijn die niet zozeer bij de betreffende persoon in de leer waren als wel in zekere mate in diens voetspoor traden, zoals de volgelingen van Johannes in Efeze (Hand.19:1vv.). In een vergelijkbare zin noemen de Farizeeën zichzelf tegenover de door Jezus genezen blindgeborene vol trots 'leerlingen of volgelingen van Mozes' (Joh.9:28).

Ook bij de discipelen van Jezus is deze onderscheiding te maken. Zo horen we over de vele 'discipelen' die Jezus maakt, dus mensen die Zijn leer aannemen en Hem tot op zekere hoogte volgen (Joh.4:1; vgl. Luc.6:17). In het bijzonder wordt het woord gebruikt voor zijn directe leerlingen, die Hij achtereenvolgens tot Zich geroepen heeft, die uiteindelijk de twaalf discipelen zijn geworden (bv. Luc.6:13), en die Hij ook 'apostelen' noemde, wat na Jezus' opstanding en hemelvaart de gewone benaming voor hen geworden is (zie *601 apostolos*). Tenslotte geeft het een volgeling van Jezus aan in wijdere zin, iemand die in Hem gelooft en zijn kruis draagt (bv. Luc.14:26-27), vooral in Handelingen, waar het zonder nadere toevoeging een van de meest gebruikelijke woorden voor christen is (bv. Hand.6:1,7). Eerst te Antiochië in Syrië worden Jezus' 'volgelingen' volgens Lucas' mededeling in Hand.11:26 voor het eerst 'christenen' genoemd (zie *0580 Christianos*).

.1	μαθητής	mathētēs	discipel (1)
.2	μαθητήν	mathētēn	discipel (4)
.3	μαθητοῦ	mathētou	discipel (2)
.4	μαθητῇ	mathētēi	discipel (3)
.5	μαθηταί	mathētai	discipelen (1)
.6	μαθητάς	mathētas	discipelen (4)
.7	μαθητῶν	mathētōn	discipelen (2)
.8	μαθηταῖς	mathētais	discipelen (3)

Matt.	5:1	en nadat Hij Zich had nedergezet, kwamen zijn **discipelen** tot Hem.	.5
	8:21	Een ander echter, een van zijn **discipelen**, zeide tot Hem: Here,	.7
	8:23	En toen Hij in het schip ging, volgden zijn **discipelen** Hem.	.5
	8:25	SV En Zijn **discipelen**, bij Hem komende, hebben Hem opgewekt,	.5°
	9:10	zondaars kwamen en lagen mede aan met Jezus en zijn **discipelen**.	.8
	9:11	En toen de Farizeeën dit zagen, zeiden zij tot zijn **discipelen**:	.8
	9:14	Toen kwamen de **discipelen** van Johannes tot Hem en vroegen:	.5
		Waarom vasten wij en de Farizeeën wel, maar uw **discipelen** niet?	.5
	9:19	En Jezus stond op en volgde hem met zijn **discipelen**.	.5
	9:37	Toen zeide Hij tot zijn **discipelen**: De oogst is wel groot,	.8
	10:1	En Hij riep zijn twaalf **discipelen** tot Zich	.6
	10:24	Een **discipel** staat niet boven zijn meester, of een slaaf boven zijn heer.	.1
	10:25	Het is genoeg voor de **discipel** te worden als zijn meester,	.4
	10:42	wie één van deze kleinen, omdat hij een **discipel** is, ... te drinken geeft,	.3
	11:1	toen Jezus zijn bevelen aan zijn twaalf **discipelen** ten einde had gebracht,	.8
	11:2	Johannes ... liet Hem door zijn **discipelen** de vraag overbrengen:	.7
	12:1	zijn **discipelen** kregen honger en begonnen aren te plukken en te eten.	.5
	12:2	Zie, uw **discipelen** doen wat men op sabbat niet mag doen.	.5
	12:49	En Hij strekte zijn hand uit over zijn **discipelen** en zeide: Ziedaar	.6
	13:10	En de **discipelen** kwamen en zeiden tot Hem: Waarom ...?	.5
	13:36	En zijn **discipelen** kwamen bij Hem en zeiden: Maak ons ... duidelijk.	.5

Matt.	14:12	En zijn **discipelen** kwamen en namen zijn lijk weg en begroeven hem:	.5
	14:15	Bij het vallen van de avond kwamen de **discipelen** tot Hem	.5
	14:19	en Hij ... brak de broden en gaf ze aan zijn **discipelen**	.8
		en de **discipelen** gaven ze aan de scharen.	.5
	14:22	En [terstond] dwong Hij de **discipelen** in het schip te gaan	.6
	14:26	Toen de **discipelen** Hem over de zee zagen gaan, werden zij verbijsterd	.5°'
	15:2	Waarom overtreden uw **discipelen** de overlevering der ouden?	.5
	15:12	Toen kwamen zijn **discipelen** en zeiden tot Hem: Weet Gij, ...?	.5
	15:23	en zijn **discipelen** kwamen bij Hem en vroegen Hem,	.5
	15:32	Jezus riep zijn **discipelen** ... en zeide: Ik heb medelijden met de schare,	.6
	15:33	zijn **discipelen** zeiden tot Hem: Hoe komen wij ... aan zóveel broden, ...?	.5
	15:36	en Hij gaf ze aan zijn **discipelen**	.8
		en de **discipelen** gaven ze aan de scharen.	.5
	16:5	toen de **discipelen** naar de overkant gingen,	.5
	16:13	vroeg Hij zijn **discipelen** ...: Wie zeggen de mensen, dat de Zoon ... is?	.6
	16:20	Toen verbood Hij met nadruk zijn **discipelen**	.8
	16:21	Van toen aan begon Jezus Christus zijn **discipelen** te tonen,	.8
	16:24	Toen zeide Jezus tot zijn **discipelen**: Indien iemand achter Mij wil komen,	.8
	17:6	Toen de **discipelen** dit hoorden, wierpen zij zich op hun aangezicht	.5
	17:10	En de **discipelen** vroegen Hem en zeiden: Hoe kunnen ...?	.5
	17:13	Toen begrepen de **discipelen**, dat Hij over Johannes ... gesproken had.	.5
	17:16	En ik heb hem naar uw **discipelen** gebracht	.8
	17:19	Toen kwamen de **discipelen** bij Jezus en zeiden,	.5
	18:1	Op dat ogenblik kwamen de **discipelen** bij Jezus en vroegen:	.5
	19:10	De **discipelen** zeiden tot Hem: Indien voor een man de zaak ... zó staat,	.5
	19:13	doch de **discipelen** bestraften hen.	.5
	19:23	Jezus zeide tot zijn **discipelen**: Voorwaar, Ik zeg u,	.8
	19:25	Toen de **discipelen** dit hoorden, waren zij zeer verslagen	.5
	20:17	SV En Jezus, opgaande naar Jeruzalem, nam tot Zich de twaalf **discipelen**	.6°
	21:1	toen zond Jezus twee **discipelen** uit, tot wie Hij zeide:	.6
	21:6	Nadat de **discipelen** heengegaan waren	.5
	21:20	En toen de **discipelen** dat zagen, verwonderden zij zich	.5
	22:16	En zij zonden tot Hem hun **leerlingen**, met de Herodianen,	.6
	23:1	Toen sprak Jezus tot de scharen en tot zijn **discipelen**,	.8
	24:1	En zijn **discipelen** kwamen tot Hem om Hem op de gebouwen ... te wijzen.	.5
	24:3	kwamen zijn **discipelen** alleen tot Hem en zeiden: Zeg ons,	.5
	26:1	dat Hij tot zijn **discipelen** zeide:	.8
	26:8	Toen de **discipelen** dit zagen, waren zij verontwaardigd en zeiden:	.5
	26:17	kwamen de **discipelen** bij Jezus en zeiden: Waar wilt Gij, ...?	.5
	26:18	Mijn tijd is nabij; bij u houd Ik met mijn **discipelen** het Pascha.	.7
	26:19	En de **discipelen** deden, zoals Jezus hun had opgedragen,	.5
	26:20	Toen het avond geworden was, lag Hij aan met de twaalf [**discipelen**].	.7'
	26:26	Jezus ... gaf het aan zijn **discipelen** en zeide: Neemt, eet,	.5
	26:35	Zo spraken ook al de **discipelen**.	.5
	26:36	en Hij zeide tot de **discipelen**: Zet u hier neder,	.8
	26:40	En Hij kwam bij zijn **discipelen** en vond hen slapende,	.6

	26:45	Toen kwam Hij bij de **discipelen** en zeide tot hen: Slaapt nu maar	.6
	26:56	Toen lieten al de **discipelen** Hem alleen en vluchtten.	.5
	27:64	anders konden zijn **discipelen** Hem komen stelen,	.5
	28:7	En gaat terstond op weg en zegt zijn **discipelen**, dat Hij is opgewekt	.8
	28:8	zij ... liepen haastig voort om het zijn **discipelen** te berichten.	.8
	28:9	SV toen zij heengingen, om Zijn **discipelen** te boodschappen,	.8°
	28:13	en zij zeiden: Zegt, zijn **discipelen** zijn des nachts gekomen	.5
	28:16	En de elf **discipelen** vertrokken naar Galilea,	.5
Marc.	2:15	dat vele tollenaars en zondaars mede aanlagen met Jezus en zijn **discipelen**;	.8
	2:16	zeiden zij tot zijn **discipelen**: Waarom eet Hij met de tollenaars ...?	.8
	2:18	En de **discipelen** van Johannes en de Farizeeën hielden hun vasten.	.5
		En zij kwamen en zeiden tot Hem: Waarom vasten de **discipelen** van Johannes	.5
		en de **discipelen** van de Farizeeën wèl,	.5*
		maar uw **discipelen** niet?	.5
	2:23	en zijn **discipelen** begonnen onder het gaan aren te plukken.	.5
	3:7	En Jezus trok Zich met zijn **discipelen** terug naar de zee.	.7
	3:9	En Hij zeide tot zijn **discipelen**, dat een scheepje ... moest blijven	.8
	4:34	maar afzonderlijk aan zijn **discipelen** verklaarde Hij alles.	.8
	5:31	zijn **discipelen** zeiden tot Hem: Gij ziet, dat de schare tegen U opdringt	.5
	6:1	Hij ... kwam in zijn vaderstad, en zijn **discipelen** volgden Hem.	.5
	6:29	En toen zijn **discipelen** het hoorden, kwamen zij en namen zijn lijk weg	.5
	6:35	En toen het reeds laat geworden was, kwamen zijn **discipelen** tot Hem	.5
	6:41	En Hij ... brak de broden en gaf ze aan de **discipelen**,	.8
	6:45	En terstond dwong Hij zijn **discipelen** in het schip te gaan	.6
	7:2	dat sommige van zijn **discipelen** met onreine ... handen hun brood aten	.7
	7:5	Waarom wandelen uw **discipelen** niet naar de overlevering der ouden, ...?	.5°*
	7:17	vroegen zijn **discipelen** Hem naar de gelijkenis.	.5
	8:1	riep Hij zijn **discipelen** tot Zich en zeide tot hen:	.6
	8:4	zijn **discipelen** antwoordden Hem: Vanwaar zal iemand ... kunnen verzadigen?	.5
	8:6	Hij nam de zeven broden, dankte, brak ze en gaf ze aan zijn **discipelen**	.8
	8:10	En terstond ging Hij met zijn **discipelen** in het schip	.7
	8:27	Jezus vertrok met zijn **discipelen** naar de dorpen van Caesarea Filippi.	.5
		En onderweg vroeg Hij zijn **discipelen** en sprak tot hen:	.6
	8:33	ziende naar zijn **discipelen**, bestrafte Hij Petrus en zeide: Ga weg,	.6
	8:34	En Hij riep de schare, met zijn **discipelen**, tot Zich	.8
	9:14	En toen zij bij de **discipelen** kwamen, zagen zij een grote schare	.6
	9:18	En ik heb uw **discipelen** gezegd, dat zij hem zouden uitdrijven,	.8
	9:28	vroegen zijn **discipelen** Hem, terwijl zij met Hem alleen waren:	.5
	9:31	Want Hij onderwees zijn **discipelen**	.6
	10:10	En thuis vroegen de **discipelen** Hem weder naar die zaak.	.5
	10:13	doch de **discipelen** bestraften hen.	.5
	10:23	En Jezus, rondziende, zeide tot zijn **discipelen**:	.8
	10:24	En zijn **discipelen** waren zeer verbaasd over zijn woorden,	.5
	10:46	toen Hij met zijn **discipelen** en een talrijke schare uit Jericho vertrok,	.7
	11:1	zond Hij twee van zijn **discipelen** uit,	.7
	11:14	En zijn **discipelen** hoorden het.	.5

Marc.	12:43	En Hij riep zijn **discipelen** en zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u,	.6
	13:1	En toen Hij uit de tempel ging, zeide een van zijn **discipelen** tot Hem:	.7
	14:12	zeiden zijn **discipelen** tot Hem: Waar wilt Gij, dat wij heengaan ...?	.5
	14:13	Hij zond twee van zijn **discipelen** uit en zeide tot hen: Gaat naar de stad	.7
	14:14	Waar is ... het vertrek, waar Ik met mijn **discipelen** het Pascha kan eten?	.7
	14:16	En de **discipelen** gingen heen en kwamen in de stad en vonden het,	.5
	14:32	en Hij zeide tot zijn **discipelen**: Zet u hier neder, terwijl Ik bid.	.8
	16:7	Maar gaat heen, zegt zijn **discipelen** en Petrus, dat Hij u voorgaat	.8
Luc.	5:30	En de Farizeeën en hun schriftgeleerden morden tegen zijn **discipelen**	.6
	5:33	Doch zij zeiden tot Hem: De **discipelen** van Johannes vasten dikwijls	.5
	6:1	zijn **discipelen** plukten aren en aten die, ze stuk wrijvende	.5
	6:13	En toen het dag geworden was, riep Hij zijn **discipelen** tot Zich	.6
	6:17	en (daar) was een grote schare van zijn **discipelen**	.7
	6:20	Hij hief zijn ogen op naar zijn **discipelen** en zeide: Zalig, gij armen,	.6
	6:40	Een **discipel** staat niet boven zijn meester,	.1
	7:11	En zijn **discipelen** reisden met Hem, en een grote schare.	.5
	7:18	En de **discipelen** van Johannes boodschapten hem al deze dingen.	.5
	7:19	En Johannes riep een tweetal van zijn **discipelen** tot zich	.7
	8:9	Zijn **discipelen** vroegen Hem, wat de bedoeling van deze gelijkenis was.	.5
	8:22	het geschiedde ...., dat Hij in een schip ging met zijn **discipelen**,	.5
	9:1	SV En Zijn twaalf **discipelen** samengeroepen hebbende, gaf Hij hun kracht	.6°
	9:14	En Hij zeide tot zijn **discipelen**: Laat hen gaan zitten	.6
	9:16	en Hij gaf ze aan de **discipelen** om ze aan de schare voor te zetten.	.8
	9:18	En het geschiedde ..., dat de **discipelen** in zijn nabijheid waren	.5
	9:40	En ik heb uw **discipelen** gesmeekt hem uit te drijven	.7
	9:43	Toen allen zich verwonderden ..., zeide Hij tot zijn **discipelen**:	.6
	9:54	Toen de **discipelen** Jakobus en Johannes dit bemerkten, zeiden zij:	.5
	10:22	Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader	.6°
	10:23	Zich afzonderlijk tot de **discipelen** wendende, zeide Hij: Zalig de ogen,	.6
	11:1	dat een van zijn **discipelen**, toen Hij ophield, tot Hem zeide:	.7
		Here, leer ons bidden, zoals ook Johannes zijn **discipelen** geleerd heeft.	.6
	12:1	begon Hij te spreken, in de eerste plaats tot zijn **discipelen**: Wacht u	.6
	12:22	En Hij zeide tot zijn **discipelen**: Daarom zeg Ik u: Weest niet bezorgd	.6
	14:26	die kan mijn **discipel** niet zijn.	.1
	14:27	Wie niet zijn kruis draagt en achter Mij komt, kan mijn **discipel** niet zijn.	.1
	14:33	Zo zal dus niemand van u ... mijn **discipel** kunnen zijn.	.1
	16:1	Hij zeide ook tot zijn **discipelen**: Er was een rijk man,	.6
	17:1	Hij zeide tot zijn **discipelen**: Het is onmogelijk,	.6
	17:22	En Hij zeide tot zijn **discipelen**: Er zullen dagen komen,	.6
	18:15	Toen de **discipelen** dat zagen, bestraften zij hen.	.5
	19:29	En het geschiedde ...., dat Hij twee van zijn **discipelen** uitzond,	.7
	19:37	begon de gehele menigte der **discipelen** vol blijdschap God te prijzen,	.7
	19:39	Meester, bestraf uw **discipelen**.	.8
	20:45	Terwijl al het volk het hoorde, zeide Hij tot de **discipelen**:	.8
	22:11	Waar is het vertrek, waar Ik met mijn **discipelen** het Pascha kan eten?	.7
	22:39	En ook zijn **discipelen** volgden Hem.	.5

	22:45	En Hij stond op van het gebed en ging tot zijn **discipelen**	.6
Joh.	1:35	De volgende dag stond Johannes daar weer met twee van zijn **discipelen**.	.7
	1:37	En de twee **discipelen** hoorden hem dat zeggen en volgden Jezus.	.5
	2:2	en ook Jezus en zijn **discipelen** waren ter bruiloft genodigd.	.5
	2:11	en zijn **discipelen** geloofden in Hem.	.5
	2:12	Hij, zijn moeder en zijn broeders en zijn **discipelen**,	.5
	2:17	En zijn **discipelen** herinnerden zich, dat er geschreven is:	.5
	2:22	herinnerden zijn **discipelen** zich, dat Hij dit gezegd had,	.5
	3:22	Daarna ging Jezus met zijn **discipelen** naar het land van Judea	.5
	3:25	Er rees dan geschil tussen de **discipelen** van Johannes met een Jood	.7
	4:1	dat Jezus meer **discipelen** maakte en doopte dan Johannes,	.6
	4:2	– ofschoon Jezus niet zelf doopte, maar zijn **discipelen** –	.5
	4:8	Want zijn **discipelen** waren naar de stad gegaan om voedsel te kopen.	.5
	4:27	En daarop kwamen zijn **discipelen** en waren verbaasd,	.5
	4:31	Intussen vroegen zijn **discipelen** Hem, zeggende: Rabbi, eet.	.5
	4:33	De **discipelen** dan zeiden ...: Iemand heeft Hem toch niet te eten gebracht?	.5
	6:3	En Jezus ging de berg op en zat daar neder met zijn **discipelen**.	.7
	6:8	Een van zijn **discipelen**, Andreas, de broeder van Simon Petrus, zeide	.7
	6:11	SV en gedankt hebbende, deelde Hij ze aan de **discipelen**,	.8°
		SV en de **discipelen** aan hen, die neergezeten waren;	.5°
	6:12	zeide Hij tot zijn **discipelen**: Verzamelt de overgebleven brokken,	.8
	6:16	En toen het avond geworden was, gingen zijn **discipelen** naar de zee	.5
	6:22	SV dat ene, waar Zijn **discipelen** ingegaan waren,	.5°
		en dat Jezus niet met zijn **discipelen** in dit schip gegaan was,	.8
		maar dat zijn **discipelen** alleen waren weggevaren.	.5
	6:24	dat Jezus daar niet was en ook zijn **discipelen** niet,	.5
	6:60	Vele dan van zijn **discipelen** hoorden dit en zeiden: Deze rede is hard;	.7
	6:61	Jezus nu wist bij Zichzelf, dat zijn **discipelen** hierover morden,	.5
	6:66	Van toen af keerden vele van zijn **discipelen** terug	.7
	7:3	opdat ook uw **discipelen** uw werken aanschouwen, die Gij doet.	.5
	8:31	Als gij in mijn woord blijft, zijt gij waarlijk **discipelen** van Mij	.5
	9:2	zijn **discipelen** vroegen Hem en zeiden: Rabbi, wie heeft gezondigd, ...?	.5
	9:27	Wilt gij soms ook **discipelen** van Hem worden?	.5
	9:28	En zij scholden hem uit en zeiden: Gij zijt een **discipel** van Hem,	.1
		maar wij zijn **discipelen** van Mozes;	.5
	11:7	zeide Hij tot zijn **discipelen**: Laten wij weder naar Judea gaan.	.8
	11:8	De **discipelen** zeiden ...: Rabbi, onlangs trachtten de Joden U te stenigen	.5
	11:12	De **discipelen** zeiden dan tot Hem: Here, als hij slaapt, zal hij herstellen.	.5
	11:54	en Hij bleef daar met zijn **discipelen**.	.7
	12:4	Judas Iskariot, één van zijn **discipelen**, die Hem verraden zou, zeide:	.7
	12:16	Dit begrepen zijn **discipelen** aanvankelijk niet,	.5
	13:5	deed Hij water in het bekken en begon de voeten der **discipelen** te wassen,	.7
	13:22	De **discipelen** zagen elkander aan, in het onzekere, van wie Hij sprak.	.5
	13:23	Eén van de **discipelen**, dien Jezus liefhad, lag aan de boezem van Jezus;	.7
	13:35	Hieraan zullen allen weten, dat gij **discipelen** van Mij zijt,	.5
	15:8	dat gij veel vrucht draagt en gij zult mijn **discipelen** zijn.	.5

Joh.	16:17	Sommige zijner **discipelen** dan zeiden tot elkander: Wat betekent dit, ...?	.7
	16:29	Zijn **discipelen** zeiden: Zie, nu spreekt Gij vrijuit,	.5
	18:1	ging Jezus met zijn **discipelen** naar de overzijde van de beek Kidron,	.8
		waar een hof was, die Hij met zijn **discipelen** binnenging.	.5
	18:2	omdat Jezus daar dikwijls was samengekomen met zijn **discipelen**.	.7
	18:15	En Simon Petrus en een andere **discipel** volgden Jezus.	.1
		En die **discipel** was een bekende van de hogepriester	.1
	18:16	De andere **discipel** dan, de bekende van de hogepriester, kwam naar buiten,	.1
	18:17	Gij behoort toch ook niet tot de **discipelen** van deze mens?	.7
	18:19	De hogepriester dan vroeg Jezus naar zijn **discipelen** en naar zijn leer.	.7
	18:25	Zij zeiden dan tot hem: Gij behoort toch ook niet tot zijn **discipelen**?	.7
	19:26	Toen dan Jezus zijn moeder zag en de **discipel**, die Hij liefhad,	.2
	19:27	Daarna zeide Hij tot de **discipel**: Zie, uw moeder.	.4
		En van dat uur af nam de **discipel** haar bij zich in huis.	.1
	19:38	Jozef van Arimatea, een **discipel** van Jezus, maar in het verborgen	.1
	20:2	IJlings kwam zij dan bij Simon Petrus en bij de andere **discipel**,	.2
	20:3	Petrus dan ging op weg en ook de andere **discipel**	.1
	20:4	en de andere **discipel** liep vooruit, sneller dan Petrus,	.1
	20:8	Toen ging ook de andere **discipel** ... naar binnen, en hij zag het	.1
	20:10	De **discipelen** dan gingen weder naar huis.	.5
	20:18	Maria ... boodschapte de **discipelen**, dat zij de Here had gezien	.8
	20:19	ter plaatse, waar de **discipelen** zich bevonden,	.5
	20:20	De **discipelen** dan waren verblijd, toen zij de Here zagen.	.5
	20:25	De andere **discipelen** dan zeiden tot hem: Wij hebben de Here gezien!	.5
	20:26	na acht dagen waren zijn **discipelen** weer in het huis en Tomas met hen.	.5
	20:30	Jezus heeft ... vele andere tekenen voor de ogen zijner **discipelen** gedaan,	.7
	21:1	Hierna openbaarde Jezus Zich opnieuw aan de **discipelen**	.8
	21:2	de zonen van Zebedeüs en nog twee van zijn **discipelen**.	.7
	21:4	de **discipelen** wisten echter niet, dat het Jezus was.	.5
	21:7	Die **discipel** dan, dien Jezus liefhad, zeide tot Petrus: Het is de Here.	.1
	21:8	maar de andere **discipelen** kwamen met het schip,	.5
	21:12	Niemand van de **discipelen** durfde Hem de vraag stellen: Wie zijt Gij?	.7
	21:14	dat Jezus ... Zich aan zijn **discipelen** geopenbaard heeft.	.8
	21:20	En Petrus, zich omwendende, zag de **discipel** volgen, dien Jezus liefhad,	.2
	21:23	Dit gerucht ging dan uit ..., dat die **discipel** niet sterven zou;	.1
	21:24	Dit is de **discipel**, die van deze dingen getuigt	.1
Hand.	1:15	SV En in die dagen stond Petrus op in het midden der **discipelen**,	.7°°
	6:1	En toen in die dagen de **discipelen** talrijker werden, ontstond er gemor	.7
	6:2	En de twaalven riepen de menigte der **discipelen** bijeen	.7
	6:7	en het getal der **discipelen** te Jeruzalem nam zeer toe	.7
	9:1	nog dreiging en moord blazende tegen de **discipelen** des Heren,	.6
	9:10	Nu was er te Damascus een **discipel**, genaamd Ananias;	.1
	9:19	toen Saulus enige dagen bij de **discipelen** te Damascus was,	.7
	9:25	zijn **discipelen** namen hem en lieten hem ... over de muur zakken.	.5
	9:26	te Jeruzalem aangekomen, trachtte hij zich bij de **discipelen** te voegen,	.8
		..., daar zij niet konden geloven, dat hij een **discipel** was.	.1

9:38 zonden de **discipelen** ... twee mannen tot hem met het verzoek: Kom .5
11:26 en dat de **discipelen** het eerst te Antiochië Christenen genoemd werden. .6
11:29 de **discipelen** besloten, dat elk van hen naar draagkracht iets zenden zou .7
13:52 de **discipelen** werden vervuld met blijdschap en met de Heilige Geest. .5
14:20 Doch toen de **discipelen** hem omringd hadden, stond hij op .7
14:22 om de zielen der **discipelen** te versterken en hen te vermanen .7
14:28 En zij vertoefden daar geruime tijd met de **discipelen**. .8
15:10 door een juk op de hals der **discipelen** te leggen, .7
16:1 En zie, er was daar een zeker **discipel**, genaamd Timoteüs, .1
18:23 om al de **discipelen** te versterken. .6
18:27 de broeders ... schreven aan de **discipelen**, dat zij hem ... moesten ontvangen. .8
19:1 dat Paulus ... te Efeze kwam, en daar enige **discipelen** vond. .6
19:9 maakte hij zich van hen los en zonderde zijn **discipelen** af, .6
19:30 lieten de **discipelen** hem dit niet toe; .5
20:1 Nadat nu de opschudding was bedaard, riep Paulus de **discipelen** tot zich .6
20:7 SV En op de eerste dag der week, toen de **discipelen** bijeengekomen waren .7°°
20:30 die verkeerde dingen spreken om de **discipelen** achter zich aan te trekken. .6
21:4 En wij vonden de **discipelen** en bleven daar zeven dagen. .6
21:16 en met ons gingen ook enige van de **discipelen** uit Caesarea mede, die .7
ons brachten bij een zekere Mnason van Cyprus, een der eerste **discipelen**, .4

2748 μαθήτρια mathētria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mathētria* betekent (1) 'leerlinge', en (2) 'volgelinge, discipelin'.

Het komt alleen in de specialere tweede betekenis voor als aanduiding voor een vrouwelijke 'volgeling' van Jezus, een christin (Hand.9:36). Het is afgeleid van *2747 mathētēs* 'leerling; volgeling, discipel'.

.1 μαθήτρια mathētria discipelin (1)

Hand. 9:36 En er was te Joppe een **discipelin**, genaamd Tabita,

2749 μαίνομαι mainomai

Het werkwoord *mainomai* betekent 'razen, woeden, waanzinnig zijn'.

Oorspronkelijk wordt het gebruikt voor het razen of tekeergaan van mensen, bijvoorbeeld op het slagveld en van toorn, maar ook ten gevolge van wijn, en in het bijzonder door inspiratie van een (heidense) godheid (vgl. het hiermee samenhangende *2771 manteuomai* 'waarzeggen, voorspellen'). In het verlengde daarvan houdt het ook in 'waanzinnig zijn', zoals in Hand.16:24-25, waar ook sprake is van 'waanzin' (zie *2769 mania*, dat hiervan afgeleid is), en in Joh.10:20, waar het verbonden is met 'bezeten zijn' (zie *1010 daimonizomai*). Algemener kan het dan worden 'buiten zinnen zijn, gek zijn' (Hand.12:15; 1Cor.14:23).

.1	μαίνομαι	mainomai	ik raas (med)
.2	μαίνῃ	mainēi	jij raast (med) – (dat) jij raast (med)
.3	μαίνεται	mainetai	hij raast (med)
.4	μαίνεσθε	mainesthe	jullie razen (med) – raast! (med)

Joh.	10:20	En velen van hen zeiden: **Hij is** bezeten en **waanzinnig**;	.3
Hand.	12:15	En zij zeiden tot haar: **Gij spreekt wartaal.**	.2
	26:24	zeide Festus met luider stem: **Gij spreekt wartaal**, Paulus,	.2
	26:25	Maar Paulus zeide: ... **ik spreek** geen **wartaal**, maar nuchtere waarheid.	.1
1Cor.	14:23	zullen zij niet zeggen, dat **gij wartaal spreekt**?	.4

2750 μακαρίζω makarizō

Het werkwoord *makarizō* betekent (1) 'gelukkig noemen', en (2) '(geluk)zalig prijzen'.

De eerste betekenis, die niet in het NT voorkomt, ligt meer op het menselijke, de tweede meer op het geestelijke vlak. Zo spreekt Maria in haar lofzang uit dat alle geslachten haar zalig zullen prijzen, omdat zij de moeder van de Here Jezus mocht worden (Luc.1:48; vgl. reeds het 'zalig' in 1:45).

Het is afgeleid van *2751 makarios* 'gelukkig; (geluk)zalig'.

.1	μακαρίζομεν	makarizomen	wij prijzen zalig
.2	μακαριοῦσιν	makariousin	zij zullen zalig prijzen – zullende zalig prijzen (3 mv m/o)

Luc.	1:48	Want zie, van nu aan **zullen** mij **zalig prijzen** alle geslachten,	.2
Jac.	5:11	Zie, **wij prijzen** hen **zalig**, die volhard hebben:	.1

2751 μακάριος makarios

Het bijvoeglijk naamwoord *makarios* betekent (1) 'gelukkig', en (2) '(geluk)zalig'.

Het is afgeleid van een oudere vorm *makar*, dat in de eerste plaats 'rijk, welvarend' betekent, en dan ook 'gelukzalig', van goden en mensen. Ook dit woord wordt allereerst gebruikt voor 'gelukkig' in aardse zin, zoals nog blijkt in Hand.26:2 en 1Cor.7:40.

Meestal is het in het NT het woord voor 'zalig' in een geestelijke zin. Zo wordt God genoemd 'de zalige en enige Heerser' (1Tim.6:15; vgl. 1:11). En ook mensen kunnen met dit woord aangeduid worden, als erfgenamen van het Koninkrijk der hemelen (bv. Matt.5:3), en wanneer ze het woord van God bewaren (Luc.11:28). Maria wordt door Elizabet vanwege haar geloof zalig genoemd (Luc.1:45), en Petrus, omdat God hem geopenbaard heeft dat Jezus de Christus is (Matt.16:17). In het bijzonder zijn degenen die geloven zonder gezien te hebben zalig (Joh.20:29), en zij die om Christus' wil moeten lijden (1Petr.4:14; vgl.Matt.5:11). Dit geldt ook voor hen die 'in de Heer sterven' (Openb.14:13), en degenen die deel hebben in de eerste opstanding (Openb.20:6). Naar oudtestamentisch voorbeeld (bv. Ps.32:1-2, aangehaald in Rom.4:7-8) vinden we in het NT verschillende 'zaligsprekingen' (zie *2753 makarismos*), soms geïsoleerd (bv. Jac.1:12), maar ook in een reeks (bv. Matt.5:3-11).

Vervolgens kan het ook gezegd worden van zaken, die met het Koninkrijk van God te maken hebben, zoals 'de zalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van de Here Jezus' (Tit.2:13), en in het bekende 'het is meer zalig te geven dan te ontvangen' (Hand.20:35).

Vergelijk voor de betekenis *1940 eulogētos* 'gezegend, geprezen' en *4363 sōtērios* 'behoudend, verlossend, heilbrengend'.

.1	μακάριος	makarios	zalig (1 ev m)
.2	μακάριον	makarion	zalig (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	μακαρίου	makariou	zalig (2 ev m/o)
.4	μακάριοι	makarioi	zalig (1 mv m)
.5	μακαρία	makaria	zalig (1 ev v – 1/4 mv o)
.6	μακαρίαν	makarian	zalig (4 ev v)
.7	μακάριαι	makariai	zalig (1 mv v)
.8	μακάριον	makarion	zie 2
.9	μακαριωτέρα	makariōtera	zaliger (1 ev v – 1/4 mv o)

Matt.	5:3	**Zalig** de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen.	.4
	5:4	**Zalig** die treuren, want zij zullen vertroost worden.	.4
	5:5	**Zalig** de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven.	.4
	5:6	**Zalig** die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid,	.4
	5:7	**Zalig** de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.	.4
	5:8	**Zalig** de reinen van hart, want zij zullen God zien.	.4
	5:9	**Zalig** de vredestichters, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden.	.4
	5:10	**Zalig** de vervolgden om der gerechtigheid wil,	.4
	5:11	**Zalig** zijt gij, wanneer men u smaadt en vervolgt	.4
	11:6	En **zalig** is wie aan Mij geen aanstoot neemt.	.1
	13:16	Maar uw ogen zijn **zalig**, omdat zij zien en uw oren, omdat zij horen.	.4
	16:17	Jezus antwoordde en zeide: **Zalig** zijt gij, Simon Barjona,	.1
	24:46	**Zalig** die slaaf, die zijn heer bij zijn komst zo bezig zal vinden.	.1
Luc.	1:45	**zalig** is zij, die geloofd heeft,	.5
	6:20	**Zalig**, gij armen, want uwer is het Koninkrijk Gods.	.4
	6:21	**Zalig**, gij, die nu hongert, want gij zult verzadigd worden.	.4
		Zalig, gij, die nu weent, want gij zult lachen.	.4
	6:22	**Zalig** zijt gij, wanneer u de mensen haten en wanneer zij u uitstoten,	.4
	7:23	en **zalig** is wie aan Mij geen aanstoot neemt.	.1
	10:23	zeide Hij: **Zalig** de ogen, die zien, wat gij ziet.	.4
	11:27	**Zalig** de schoot, die U heeft gedragen,	.5
	11:28	Hij zeide: Zeker, **zalig**, die het woord Gods horen en het bewaren.	.4
	12:37	**Zalig** die slaven, die de heer bij zijn komst wakende zal aantreffen.	.4
	12:38	En wanneer hij ... hen zo aantreft, **zalig** zijn zij.	.4
	12:43	**Zalig** die slaaf, die zijn heer bij zijn komst zo bezig zal vinden.	.1
	14:14	En gij zult **zalig** zijn, omdat zij niets hebben om u terug te betalen.	.1
	14:15	zeide hij tot Hem: **Zalig** wie brood eten zal in het Koninkrijk Gods.	.1
	23:29	**Zalig** de onvruchtbaren, en de schoot, die niet heeft gebaard,	.7
Joh.	13:17	Indien gij dit weet, **zalig** zijt gij, als gij het doet.	.4
	20:29	**Zalig** zij, die niet gezien hebben en toch geloven.	.4
Hand.	20:35	die zelf gezegd heeft: Het is **zalig**er te geven dan te ontvangen.	.8
	26:2	Ik heb mijzelf **gelukkig** geacht, koning Agrippa,	.2

Rom.	4:7	**Zalig** zij, wier ongerechtigheden vergeven en wier zonden bedekt zijn.	.4
	4:8	**Zalig** de man, wiens zonde de Here geenszins zal toerekenen.	.1
	14:22	**Zalig** is hij, die zich geen verwijten maakt bij hetgeen hij goed acht.	.1
1Cor.	7:40	Toch is zij naar mijn mening **gelukkiger**, indien zij blijft, zoals zij is:	.9
1Tim.	1:11	in overeenstemming met het evangelie der heerlijkheid van de **zalige** God,	.3
	6:15	welke te zijner tijd de **zalige** en enige Heerser zal doen aanschouwen,	.1
Tit.	2:13	verwachtende de **zalige** hoop en de verschijning der heerlijkheid	.6
Jac.	1:12	**Zalig** is de man, die in verzoeking volhardt,	.1
	1:25	wie ... daarbij blijft ..., die zal **zalig** zijn in zijn doen.	.1
1Petr.	3:14	Al moest gij lijden om de gerechtigheid, toch zijt gij **zalig**.	.4
	4:14	Indien gij door de naam van Christus smaad lijdt, zijt gij **zalig**,	.4
Openb.	1:3	**Zalig** hij, die voorleest, en zij, die horen de woorden der profetie,	.1
	14:13	Schrijf, **zalig** de doden, die in de Here sterven, van nu aan.	.4
	16:15	Zie, Ik kom als een dief. **Zalig** hij, die waakt en zijn klederen bewaart,	.1
	19:9	Schrijf, **zalig** zij, die genodigd zijn tot het bruiloftsmaal des Lams.	.4
	20:6	**Zalig** en heilig is hij, die deel heeft aan de eerste opstanding:	.1
	22:7	**Zalig** hij, die de woorden der profetie van dit boek bewaart!	.1
	22:14	**Zalig** zij, die hun gewaden wassen, opdat zij recht mogen hebben	.4

2753 μακαρισμός makarismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *makarismos* betekent (1) '(het) gelukkig noemen', en (2) 'zaligspreking'.

Het geeft het concrete resultaat aan van *2750 makarizō* 'gelukkig noemen; (geluk)zalig prijzen', waarvan het afgeleid is. In Gal.4:15 gaat het om het gelukkig noemen in meer menselijk opzicht, terwijl het in Rom.4:6.9 een zaligspreking in geestelijke zin betreft.

.1	μακαρισμός	makarismos	(het) gelukkig noemen (1)
.2	μακαρισμόν	makarismon	(het) gelukkig noemen (4)

Rom.	4:6	gelijk ook David de mens zalig spreekt, aan wie God gerechtigheid toerekent letterlijk: gelijk ook David de **zaligspreking** zegt van de mens, ...	.2
	4:9	Geldt deze **zaligspreking** dan de besnedene of ook de onbesnedene?	.1
Gal.	4:15	Gij hebt u toen gelukkig geprezen; wat is daarvan over? letterlijk: Wat was dan uw **gelukkig noemen**?	.1

2754 μάκελλον makellon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *makellon* betekent 'vlees- en groentemarkt'.

Het wordt gebruikt voor een bepaalde plaats in de stad waar geslacht vlees en groente werden verkocht (1Cor.10:25), gewoonlijk een bepaald deel van het marktplein, al dan niet overdekt (zie *48 agora*).

Het is de overzetting in het Grieks van het Latijnse *macellum*.

.1 μακέλλῳ makellōi vleesmarkt (3)

1Cor. 10:25 Al wat in de **vleeshal** te koop is, moogt gij eten, zonder navraag te doen

2755 μακράν makran

Het bijwoord *makran* betekent 'ver(af), ver weg'.

Eigenlijk is het de zelfstandig gebruikte vorm van *2760 makros* 'lang; ver(gelegen); lang(durig)', waarbij men het woord 'weg' moet denken. Het houdt dus oorspronkelijk in 'een lange weg'. Het kan zowel voor plaats als voor tijd gebruikt worden. Als bijwoord zonder meer vinden we het bijvoorbeeld in Luc.15:20 (vgl. ook Hand.22:21 'naties ver weg'). Meestal staat het in combinatie met een voorzetsel, zoals in Joh.21:8 'ver van het land af'.

Ook overdrachtelijk wordt het gebruikt: God die niet ver is van ons (Hand.17:27), mensen die 'niet ver van het Koninkrijk van God' zijn (Marc.12:34), 'de niet veraf zijnden', namelijk niet veraf van God (Ef.2:13,17).

In Hand.2:39 vinden we de verbinding 'al de (mensen) naar ver weg/in de verte', die zou kunnen inhouden 'degenen die (letterlijk) in de verte zijn', namelijk de joden in de verstrooiing (vgl. Jes.57:19), of 'degenen die (wat betreft de tijd) in de verte zijn', dus 'in de verre toekomst' (vgl. 2Sam.7:19, waar in de Septuaginta een vrijwel gelijkluidende uitdrukking staat), maar die men – in verband met het feit dat men de wederkomst van Christus niet in de verre toekomst verwachtte, en vanwege het eerder in deze tekst voorkomende 'kinderen' en de toevoeging 'die de Here onze (!) God er maar bij zal roepen' – waarschijnlijk het beste kan opvatten als 'degenen die (geestelijk gezien) in de verte zijn, dus de niet-joden of heidenen (vgl. de aangehaalde passages uit Ef.2).

Het tegendeel van dit woord is *1302 eggus* 'dichtbij, nabij'.

.1 μακράν makran ver (4 ev v)

Marc. 12:34 Gij zijt niet **verre** van het Koninkrijk Gods.
Luc. 7:6 Toen Hij niet **ver** meer van het huis was, zond de hoofdman vrienden
15:20 En toen hij nog **veraf** was, zag zijn vader hem
Joh. 21:8 zij waren niet **ver** van het land, slechts ongeveer tweehonderd el,
Hand. 2:39 allen, die verre zijn, zovelen als de Here, onze God, ertoe roepen zal.
letterlijk: allen, die in (den) **verre** zijn, zovelen als de Here ... roepen zal
17:27 hoewel Hij niet **ver** is van een ieder van ons.
22:21 Ga heen, want Ik zal u uitzenden, **ver weg**, naar de heidenen.
Ef. 2:13 in Christus Jezus zijt gij, die eertijds **veraf** waart, dichtbij gekomen
2:17 En bij zijn komst heeft Hij vrede verkondigd aan u, **die veraf waart**,

2756 μακρόθεν makrothen

Het bijwoord *makrothen* betekent (1) 'van verre', en (2) 'ver weg'.

Samengesteld uit *2760 makros* 'lang; ver(gelegen); lang(durig)' en het achtervoegsel *-then* 'vandaan' wordt het in het NT alleen in letterlijke zin van plaats gebruikt, al kan het daarbuiten

ook op tijd betrekking hebben. Daarbij lijkt het besef van de waarde van het achtervoegsel niet altijd meer erg groot te zijn, zodat het doorgaans ten overvloede met *528 apo* 'van(af)' verbonden wordt tot *apo makrothen* 'van ver weg' (bv. Marc.15:40). In de eerste, oorspronkelijke zin komt het voor in Luc.18:13 en 22:54, en in een deel van de handschriften in drie andere teksten.

.1 μακρόθεν makrothen van verre

Matt.	26:58	En Petrus volgde Hem van **verre** tot aan de hof van de hogepriester,	
	27:55	En daar waren vele vrouwen, die uit **de verte** toeschouwden,	
Marc.	5:6	En toen hij Jezus uit **de verte** zag, liep hij toe, viel voor Hem neder,	
	8:3	zullen zij onderweg bezwijken, en sommigen van hen zijn van **ver weg**.	○○
	11:13	toen Hij van **verre** een vijgeboom zag, die bladeren had,	○○
	14:54	En Petrus volgde Hem van **verre** tot binnen de hof van de hogepriester	
	15:40	Er waren ook vrouwen, die uit **de verte** toeschouwden,	
Luc.	16:23	zag hij Abraham van **verre** en Lazarus in zijn schoot.	
	18:13	De tollenaar stond **van verre** en wilde zelfs zijn ogen niet opheffen	
	22:54	En Petrus volgde **van verre**.	
	23:49	Al zijn bekenden nu stonden van **verre**, ook vrouwen,	○○
Openb.	18:10	van **verre** staande uit vrees voor haar pijniging, zeggende: Wee, wee,	
	18:15	De kooplieden in deze dingen ... zullen van **verre** staan	
	18:17	en de zeelieden en allen, die de zee bevaren, bleven van **verre** staan,	

2757 μακροθυμέω makrothumeō

Het werkwoord *makrothumeō* betekent (1) 'volharden', (2) 'geduldig of lankmoedig zijn, geduld oefenen'.

De eerste betekenis van dit werkwoord, dat is afgeleid van *makrothumos* 'geduldig' (zie *2759 makrothumōs*), komt in het NT niet voor.

In de tweede betekenis staat het soms zonder nadere toevoeging, zoals in 1Cor.13:4 'de liefde is geduldig' (vgl. Hebr.6:15, waar het gaat om geduldig wachten op het beloofde, en Jac.5:7-8, waar de gelovigen opgeroepen worden geduldig af te wachten tot de wederkomst van Jezus). In andere gevallen wordt de persoon met wie men geduld heeft erbij vermeld (bv. Matt.18:26,29). Zo horen we ook dat God geduld oefent ten opzichte van de mensen in het uitstellen van de Dag des Heren (2Petr.3:9). In Luc.18:7 wordt ofwel medegedeeld dat God geduldig naar de mensen omziet, ofwel de retorische vraag gesteld of Hij soms geduldig afwacht terwijl zij toch tot Hem roepen om hulp.

Vergelijk voor de betekenis *4617 hupo-menō* 'achterblijven; uithouden, volharden, verdragen'.

.1	μακροθυμεῖ	makrothumei	hij is geduldig
.2	μακροθυμεῖτε	makrothumeite	jullie zijn geduldig – weest geduldig!
.3	μακροθυμῶν	makrothumōn	geduldig (1 ev m)
.4	μακροθύμησον	makrothumēson	wees geduldig! (aor)
.5	μακροθυμήσατε	makrothumēsate	weest geduldig! (aor)
.6	μακροθυμήσας	makrothumēsas	geduldig (1 ev m; aor)

Matt.	18:26	**Heb geduld** met mij en ik zal u alles betalen.	.4
	18:29	**Heb geduld** met mij en ik zal u betalen.	.4
Luc.	18:7	SV **hoewel Hij lankmoedig is** over hen?	.3°°
		en laat Hij hen wachten?	.1˙˙
		letterlijk: en **is Hij geduldig** over hen?	
1Cor.	13:4	De liefde **is lankmoedig**, de liefde is goedertieren,	.1
1Thess.	5:14	komt op voor de zwakken, **hebt geduld** met allen.	.2
Hebr.	6:15	En zo, **door geduld te oefenen**, heeft deze het beloofde verkregen.	.6
Jac.	5:7	**Hebt** dus **geduld**, broeders, tot de komst des Heren! Zie,	.5
		de landman wacht op de kostelijke vrucht des lands **en heeft geduld**,	.3
	5:8	**Oefent** ook **gij geduld**, sterkt uw harten, want de komst des Heren is nabij.	.5
2Petr.	3:9	**Hij is lankmoedig** jegens u, daar Hij niet wil, dat sommigen verloren gaan,	.1

2758 μακροθυμία makrothumia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *makrothumia* betekent '(het) geduldig zijn, geduld, lankmoedigheid'.

Afgeleid van *2757 makrothumeō* 'volharden; geduldig of lankmoedig zijn, geduld oefenen' wordt het gebruikt voor de eigenschap van het geduldig zijn, een toestand van innerlijke rust, waarbij er, terwijl men geconfronteerd wordt met tegenstand of ongeluk, toch geen sprake is van klacht of irritatie. Het is het geduld waarmee God de zonden van de mensen verdraagt (bv. Rom.9:22), en waarmee de gelovigen volharden onder allerlei lijden en tegenstand (bv. Jac.5:10). Als zodanig komt het nogal eens in een reeks voor met andere soortgelijke eigenschappen (bv. 2Cor.6:5,6), in het bijzonder in de bekende negenvoudige vrucht van de Geest (Gal.5:22-23).

Vergelijk voor de betekenis *4620 hupomonē* '(het) uithouden of volharden, (het) verdragen'.

.1	μακροθυμία	makrothumia	geduld (1)
.2	μακροθυμίαν	makrothumian	geduld (4)
.3	μακροθυμίας	makrothumias	geduld (2 ev – 4 mv)
.4	μακροθυμίᾳ	makrothumiāi	geduld (3)

Rom.	2:4	Of veracht gij de rijkdom van zijn goedertierenheid ... en **lankmoedigheid**,	.3
	9:22	En als God nu ... met veel **lankmoedigheid** verdragen heeft	.4
2Cor.	6:6	in reinheid, in kennis, in **lankmoedigheid**, in rechtschapenheid,	.4
Gal.	5:22	Maar de vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, **lankmoedigheid**,	.1
Ef.	4:2	met alle nederigheid en zachtmoedigheid, met **lankmoedigheid**,	.3
Col.	1:11	wordt gij met alle kracht bekrachtigd ... tot alle volharding en **geduld**,	.2
	3:12	innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid en **geduld**.	.2
1Tim.	1:16	dat Jezus Christus ... in mij zijn ganse **lankmoedigheid** zou bewijzen	.2
2Tim.	3:10	wijze van doen, bedoeling, geloof, **lankmoedigheid**, liefde, volharding,	.4
	4:2	bestraf en bemoedig met alle **lankmoedigheid** en onderrichting.	.4
Hebr.	6:12	die door geloof en **geduld** de beloften beërven.	.3
Jac.	5:10	neemt tot een voorbeeld van gelatenheid en **geduld** de profeten,	.3
1Petr.	3:20	toen de **lankmoedigheid** Gods bleef afwachten, in de dagen van Noach,	.1
2Petr.	3:15	en houdt de **lankmoedigheid** van onze Here voor zaligheid,	.2

2759	μακροθύμως	makrothumōs

Het bijwoord *makrothumōs* betekent 'geduldig, lankmoedig'.

Het is het bijwoord bij het bijvoeglijk naamwoord *makrothumos* 'geduldig', dat niet in het NT voorkomt. In de Septuaginta is dat de vertaling van een Hebreeuwse woordverbinding die neerkomt op 'lang van adem', en dan 'geduldig' of met een ouderwets woord 'lankmoedig' (bv. Ex.34:6). Het is samengesteld uit *2760 makros* 'lang' en *2143 thumos* '(het) opbruisen, aandrift, gemoedsbeweging'.

Het komt in het NT alleen voor in Hand.26:3, waar Paulus koning Agrippa vraagt hem 'geduldig' te willen aanhoren, d.w.z. zonder hem het zwijgen op te leggen of zelfs te onderbreken.

.1	μακροθύμως	makrothumōs	geduldig

Hand. 26:3 daarom verzoek ik u mij **geduldig** te willen aanhoren.

2760	μακρός	makros

Het bijvoeglijk naamwoord *makros* betekent (1) 'lang', (2) 'ver(gelegen)', en (3) 'lang(durig)'.

Het wordt allereerst gebruikt voor de lengte van zaken als een lans of een muur, de hoogte van een berg, en de lengte van een mens. Wanneer het betrekking heeft op een afstand, gerekend vanaf het uitgangspunt van de spreker, gaat het om 'ver' of 'vergelegen', zoals 'een ver land' (bv. Luc.15:13).

Tenslotte kan het, zoals vaak bij uitdrukkingen van plaats, ook op tijd betrekking hebben, zoals in de uitdrukking 'lang bidden', waarin het zelfstandig gebruikt is, zodat er eigenlijk staat 'lange (dingen) – d.w.z. gebeden – bidden' (bv. Marc.12:40).

.1	μακράν	makran	lang (4 ev v)
.2	μακρά	makra	lang (1 ev v – 1/4 mv o)

Matt.	8:30	Nu werd er **ver** van hen een grote kudde zwijnen gehoed.	.1
	23:13	(14) [..., terwijl gij voor de schijn **lange** gebeden uitspreekt ...]	.2°
Marc.	12:40	die de huizen ... opeten en voor de schijn **lange** gebeden uitspreken:	.2
Luc.	15:13	de jongste zoon ... ging op reis naar een **ver** land,	.1
	19:12	Hij zeide dan: Een man van hoge geboorte trok naar een **ver** land	.1
	20:47	die de huizen ... opeten en voor de schijn **lange** gebeden uitspreken,	.2

2761	μακροχρόνιος	makrochronios

Het bijvoeglijk naamwoord *makrochronios* betekent (1) 'langdurig', en (2) 'lang levend'.

Afgeleid van *2760 makros* 'lang; ver(gelegen); lang(durig)' en *4862 chronos* 'tijd, tijdsduur' houdt het allereerst in 'van lange duur, langdurig'. De enige keer dat het in het NT voorkomt is het zelfstandig gebruikt in een citaat uit de Tien Geboden in het OT (Exod.20:12; Deut.5:16 LXX) in de zin van 'lang levend'.

.1	μακροχρόνιος	makrochronios	lang levend (1 ev m/v)

Ef.	6:3	opdat het u welga en gij lang leeft op aarde. letterlijk: opdat het u welga en gij **langlevend** zijt op aarde.

2762 μαλακία malakia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *malakia* betekent (1) 'zachtheid', (2) 'weekheid, verwijfdheid', en (3) '(lichamelijke) zwakheid'.

In het NT komt het alleen in de derde betekenis voor, altijd samen met *3040 nosos* 'ziekte', in de zin van 'zwakheid' als gevolg van een ziekte, een lichamelijke zwakheid (bv. Matt.10:1).

Het is afgeleid van *2763 malakos* 'zacht; zacht, mild, vriendelijk; week, verwijfd'. Vergelijk verder *699 astheneia* '(lichamelijke) zwakheid, krachteloosheid; ziekte, ziekelijkheid'.

.1	μαλακίαν	malakian	(lichamelijke) zwakheid (4)

Matt.	4:23	En Hij trok rond ... en genas alle ziekte en alle **kwaal** onder het volk.
	9:35	Jezus ging alle steden ... langs ... en genas alle ziekte en alle **kwaal**.
	10:1	om die uit te drijven en om alle ziekte en alle **kwaal** te genezen.

2763 μαλακός malakos

Het bijvoeglijk naamwoord *malakos* betekent (1) 'zacht', (2) 'zacht, mild, vriendelijk', en (3) 'week, verwijfd'.

In de meest eigenlijke zin wordt het gebruikt voor iets dat bij aanraking zacht aanvoelt, zoals kleding (bv. Matt.11:8). In dit geval kan het de bijklank hebben van fijn of duur.

Gezegd van personen en hun wijze van leven kan het gaan om zacht in de zin van 'mild, vriendelijk', maar ook om zacht in de zin van 'week, verwijfd'. In 1Cor.6:9 komt het met o.m. hoereerders en overspelers zelfstandig gebruikt voor in een opsomming van personen die vanwege hun volharden in een zondige levenswijze geen erfgenaam zullen zijn van het Koninkrijk van God; het wordt daar waarschijnlijk gebruikt in de zin van mensen die praktiserend homoseksueel zijn.

.1	μαλακοί	malakoi	zacht (1 mv m)
.2	μαλακά	malaka	zacht (1/4 mv o)
.3	μαλακοῖς	malakois	zacht (3 mv m/o)

Matt.	11:8	Maar wat zijt gij gaan zien? Een mens in **weelderige** kleding?	.3
		Zie, die **weelderige** kleding dragen, zijn aan de hoven der koningen.	.2
Luc.	7:25	Maar wat zijt gij gaan zien? Een mens in **weelderige** klederen gekleed?	.3
1Cor.	6:9	(10) ... Hoereerders, afgodendienaars, overspelers, **schandjongens**,	.1

2764 μάλιστα malista

Het bijwoord *malista* betekent 'het meest, vooral'.

In het algemeen wordt *malista* niet gebruikt in het geval van een grootste hoeveelheid, maar in het geval dat iemand of iets als het belangrijkst beschouwd wordt. Zo'n uitzonderingspositie

wordt ook wel aangegeven met vertalingen als 'voornamelijk', 'inzonderheid', 'nog wel' of 'in hoge mate'.

Vergelijk ook *2765 mallon* 'meer, veeleer', dat als een vergrotende trap bij *malista* is te beschouwen.

.1	μάλιστα	malista	het meest

Hand.	20:38	**het meest** bedroefd over het woord, dat hij gesproken had,
	25:26	daarom heb ik hem vóór u laten komen, en **voornamelijk** vóór ú,
	26:3	daar gij **vooral** een kenner zijt van alle gewoonten en twistpunten
Gal.	6:10	wat goed is voor allen, maar **inzonderheid** voor onze geloofsgenoten.
Fil.	4:22	**inzonderheid** die aan het huis des keizers verbonden zijn.
1Tim.	4:10	die een Heiland is voor alle mensen, **inzonderheid** voor de gelovigen.
	5:8	indien een vrouw voor de haren, en **nog wel** voor haar huisgenoten, niet zorgt,
	5:17	**vooral** hun, die zich belasten met prediking en onderricht.
2Tim.	4:13	en ook de boeken, **vooral** de perkamenten.
Tit.	1:10	het zijn ijdele praters en misleiders, **vooral** die uit de besnijdenis zijn.
Filem.	16	**in hoge mate** voor mij, hoeveel te meer dan voor u,
2Petr.	2:10	**vooral** hen, die, begerig naar onreinheid, het vlees volgen

2765 μᾶλλον mallon

Het bijwoord *mallon* betekent 'meer, veeleer'.

In het algemeen wordt *mallon* niet gebruikt in het geval van een grotere hoeveelheid (vgl. *3585 pleiōn* 'meer'), maar in het geval van een grotere geldigheid of belangrijkheid. Wanneer bijvoorbeeld in Matt.6:30 staat dat God mensen 'meer' zal kleden dan de planten in het gras, betekent dit niet dat de mensen meer bekleding krijgen dan de planten, maar dat het voor God belangrijker is om mensen te kleden dan planten. En wanneer Paulus in 1Cor.14:1 de Corintiërs oproept om 'vooral' naar het profeteren te streven, houdt dit in dat profeteren van groter belang voor de opbouw van de gemeente is dan het spreken in tongen.

Vergelijk ook *2764 malista* 'het meest, vooral', dat als een overtreffende trap bij *mallon* is te beschouwen.

.1	μᾶλλον	mallon	meer

Matt.	6:26	gaat gij ze niet verre te boven?
		letterlijk: zijt gij niet **meer** van belang dan zij?
	6:30	zal Hij u niet veel **meer** kleden, kleingelovigen?
	7:11	hoeveel **te meer** zal uw Vader in de hemelen het goede geven
	10:6	begeeft u **liever** tot de verloren schapen van het huis Israëls.
	10:25	hoeveel **te meer** aan zijn huisgenoten!
	10:28	weest **veeleer** bevreesd voor Hem, die beide ... kan verderven in de hel.
	18:13	dat hij zich over dat ene **meer** verblijdt dan over de negenennegentig,
	25:9	gaat **liever** naar de verkopers en koopt voor uzelf.
	27:24	Toen Pilatus zag, dat niets baatte, maar dat er **veeleer** oproer ontstond,
Marc.	5:26	(25) ... die ... (26) ... **veeleer** achteruit was gegaan,
	7:36	hoe meer Hij het hun gebood, **des te meer** maakten zij het ruchtbaar.

	9:42	het zou beter voor hem zijn, dat een molensteen om zijn hals was gedaan
		letterlijk: het zou **veeleer** goed voor hem zijn, ...
	10:48	Doch hij riep **des te meer**: Zoon van David, heb medelijden met mij!
	14:31	SV Maar hij zeide nog **des te meer**: Al moest ik met U sterven,
	15:11	dat hij hun **liever** Barabbas zou loslaten.
Luc.	5:15	Maar het gerucht over Hem ging **steeds verder** rond
	10:20	SV verblijdt u **veel meer**, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen.
	11:13	hoeveel **te meer** zal uw Vader uit de hemel de heilige Geest geven
	12:24	Hoe ver gaat gij de vogelen te boven!
		letterlijk: Hoeveel **meer** gaat gij de vogels te boven!
	12:28	hoeveel **te meer** u, kleingelovigen?
	18:39	hij schreeuwde **des te meer**: Zoon van David, heb medelijden met mij!
Joh.	3:19	dat ... de mensen de duisternis liever gehad hebben dan het licht,
		letterlijk: ... de duisternis **veeleer** liefgehad hebben dan het licht,
	5:18	Hierom dan trachtten de Joden **des te meer** Hem te doden,
	12:43	zij waren gesteld op de eer der mensen, **meer** dan op de eer van God.
	19:8	Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij **nog meer** bevreesd,
Hand.	4:19	of het recht is voor God, **meer** aan u dan aan God gehoor te geven;
	5:14	En **des te meer** werden er toegevoegd, die de Here geloofden,
	5:29	Men moet Gode **meer** gehoorzamen dan de mensen.
	9:22	Doch Saulus trad steeds krachtiger op
		letterlijk: Doch Saulus werd **meer** krachtig
	20:35	Het is zaliger te geven dan te ontvangen.
		letterlijk: Het is **veeleer** zalig te geven dan te ontvangen.
	22:2	Toen zij nu hoorden, ..., hielden zij zich **te meer** stil.
	27:11	Maar de hoofdman stelde **meer** vertrouwen in de stuurman en de schipper
Rom.	5:9	Veel **meer** zullen wij ... door Hem behouden worden van de toorn.
	5:10	zullen wij veel **meer**, nu wij verzoend zijn, behouden worden,
	5:15	veel **meer** is de genade ... voor zeer velen overvloedig geworden.
	5:17	veel **meer** zullen zij ... leven en als koningen heersen door de ene,
	8:34	Christus Jezus is de gestorvene, **wat meer is**, de opgewekte,
	11:12	Betekent nu hun val rijkdom ..., hoeveel **te meer** hun volheid!
	11:24	hoeveel **te meer** zullen dezen ... op hun eigen olijf geënt worden.
	14:13	komt **liever** tot dit oordeel: uw broeder geen aanstoot ... te geven.
1Cor.	5:2	En gij zijt opgeblazen in plaats van u **veeleer** te bedroeven,
	6:7	Waarom lijdt gij niet **liever** onrecht?
		Waarom laat gij u niet **liever** te kort doen?
	7:21	maar als gij ook vrij kunt worden, maak er dan **te meer** gebruik van.
	9:12	Indien anderen deel hebben aan de bevoegdheid over u, wij niet **veel meer**?
	9:15	want het ware mij beter te sterven
		letterlijk: want het ware mij **meer** goed te sterven
	12:22	Ja, vee**leer** zijn die leden van het lichaam ... noodzakelijk,
	14:1	streeft naar de gaven des Geestes, doch **vooral** naar het profeteren.
	14:5	maar **liever nog**, dat gij profeteerdet.
	14:18	Ik dank God, dat ik **meer** dan gij allen in tongen spreek;
2Cor.	2:7	zodat gij nu integendeel hem vergiffenis moet schenken
		letterlijk: zodat gij ... hem **meer** vergiffenis moet schenken
	3:8	hoe zal niet **nog meer** de bediening des Geestes in heerlijkheid zijn?

2Cor.	3:9	veel **meer** is de bediening, die rechtvaardigheid brengt, overvloedig
	3:11	veel **meer** is dan het blijvende in heerlijkheid.
	5:8	en wij begeren **te meer** ons verblijf in het lichaam te verlaten
	7:7	zodat ik mij **nog meer** verblijdde.
	7:13	zijn wij meer dan verblijd over de blijdschap van Titus,
		letterlijk: zijn wij **nog** overvloediger verblijd ...,
	12:9	Zeer gaarne zal ik dus in zwakheden **nog meer** roemen,
Gal.	4:9	Nu gij echter God hebt leren kennen, ja, **meer nog**, door God gekend zijt,
	4:27	talrijker zijn de kinderen der eenzame dan van haar, die een man heeft.
		letterlijk: talrijk zijn de kinderen der eenzame, **meer** dan van haar, ...
Ef.	4:28	Wie een dief was, stele niet meer, maar spanne zich **liever** in
	5:4	en evenmin van onwelvoeglijkheid ..., doch **veeleer** van dankzegging.
	5:11	neemt geen deel aan de onvruchtbare werken ..., maar ontmaskert ze **veeleer**.
Fil.	1:9	En dit bid ik, dat uw liefde nog steeds
		letterlijk: En dit bid ik, dat uw liefde nog **meer** en **meer** overvloedig moge zijn in helder inzicht en alle fijngevoeligheid,
	1:12	dat hetgeen mij wedervaren is **veeleer** tot bevordering ... heeft gestrekt.
	1:23	want dit is verreweg het beste;
		letterlijk: want dit is veel **meer** het beste;
	2:12	blijft ... nu **des te meer** bij mijn afwezigheid, uw behoudenis bewerken
	3:4	Indien een ander meent op vlees te kunnen vertrouwen, ik **nog meer**:
1Thess.	4:1	dat gij ..., zoals gij ook inderdaad wandelt, dat **nog meer** doet.
	4:10	Maar wij vermanen u, broeders, dit **nog veel meer** te doen,
1Tim.	1:4	die **veeleer** moeilijkheden ten gevolge hebben
	6:2	die gelovige meesters hebben, moeten ... des te betere slaven wezen,
		letterlijk: ..., moeten **des te meer** slaven wezen,
2Tim.	3:4	roekeloos, opgeblazen, met **meer** liefde voor genot dan voor God,
Filem.	9	toch geef ik ter wille van de liefde de voorkeur aan een verzoek.
		letterlijk: toch doe ik ... **liever** een verzoek.
	6	hoeveel **te meer** dan voor u, zowel in het vlees als in de Here.
Hebr.	9:14	hoeveel **te meer** zal het bloed van Christus ... reinigen ...?
	10:25	en dat **des te meer**, naarmate gij de dag ziet naderen.
	11:25	maar hij heeft **liever** met het volk Gods kwaad verdragen,
	12:9	zullen wij ons dan niet **nog** veel **meer** onderwerpen aan de Vader ...?
	12:13	opdat hetgeen kreupel is niet uit het lid gerake, doch **veeleer** geneze.
	12:25	hoeveel te minder wij, als wij ons afwenden van Hem,
		letterlijk: hoeveel **te meer** zullen wij niet ontkomen, als ...
2Petr.	1:10	Beijvert u daarom **des te meer**, broeders,

2766 μάμμη mammē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mammē* betekent (1) 'mama', en (2) 'oma'.

Als nabootsing van de klank waarmee het kind z'n moeder roept betekende het in het klassiek Grieks 'mama', maar later werd het een aanduiding met een zekere tedere klank voor 'oma, grootmoeder' (i.p.v. het gewonere *tēthē*, dat in het NT niet voorkomt), in welke betekenis het in 2Tim.1:5 voorkomt naast *2905 mētēr* 'moeder'.

.1	μάμμη	mammēi	oma (3)

2Tim. 1:5 zoals het eerst gewoond heeft in uw **grootmoeder** Loïs en uw moeder Eunike,

2767 μαμωνᾶς mamōnas

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mamōnas* – ook gespeld *mammōnas* – betekent 'mammon'.

Het is de Griekse vorm van het Aramese *māmōnā'* 'rijkdom', in het NT tot een afgod verpersoonlijkt met een sterk negatieve klank. Er wordt gesproken over 'de onrechtvaardige Mammon' (Luc.16:9,11), rijkdom of geld als een afgod tegenover de ware God (bv. Matt.6:24).

.1	μαμωνᾶ	mamōna	mammon (2)
.2	μαμωνᾷ	mamōnāi	mammon (3)
.3	μαμμωνᾷ	mammōnāi	mammon (3)

Matt.	6:24	gij kunt niet God dienen èn **Mammon**.	.3
Luc.	16:9	Maakt u vrienden met behulp van de onrechtvaardige **Mammon**,	.1
	16:11	ten aanzien van de onrechtvaardige **Mammon**,	.2
	16:13	gij kunt niet God dienen èn **Mammon**.	.2

2768 μανθάνω manthanō

Het werkwoord *manthanō* betekent (1) 'leren', (2) 'leren kennen', en (3) 'vernemen'.

Het geeft allereerst aan 'in zijn geest opnemen', in de zin van '(iets) leren', zowel zonder nadere toevoeging (bv. 1Cor.14:31), zodat het wel vertaald wordt met 'zich laten onderrichten' (bv. 1Tim.2:11), als ook met toevoeging van een lijdend voorwerp, zoals een 'lied' (Openb.20:3), 'gehoorzaamheid' (Hebr.5:8), 'de leer' (Rom.16:17). Het leren kan het gevolg zijn van formeel onderwijs (bv. Joh.7:15), maar kan ook een meer informele les zijn (bv. Matt.24:31). Met een andere formulering gaat het om leren uit ervaring of in de praktijk, en geeft het aan 'leren iets te doen', bijvoorbeeld 'met de omstandigheden genoegen te nemen' (Fil.4:11), 'voor te gaan in goede werken' (Tit.3:14), of 'godsvrucht te tonen' (1Tim.5:4), terwijl het in de uitdrukkingswijze van 1Tim.5:13, waar het om een negatieve gewoonte gaat, neerkomt op 'zich aanwennen'.

Ten tweede houdt het met betrekking tot personen in 'leren kennen', bijvoorbeeld Christus (Ef.4:20).

Tenslotte geeft het aan 'informatie verwerven, vernemen', zoals het feit dat iemand Romeins burger is (Hand.23:27). Daarbij kan er ook sprake zijn van navraag doen (Gal.3:2).

Hiervan is afgeleid *2747 mathētēs* 'leerling; discipel'.

.1	μανθάνουσιν	manthanousin	zij leren – lerend (3 mv m/o)
.2	μανθάνωσιν	manthanōsin	(dat) zij leren
.3	μανθανέτω	manthanetō	hij moet leren!
.4	μανθανέτωσαν	manthanetōsan	zij moeten leren!
.5	μανθάνοντα	manthanonta	lerend (4 ev m – 1/4 mv o)
.6	ἔμαθον	emathon	ik heb geleerd (aor) – zij hebben geleerd (aor)
.7	ἔμαθες	emathes	jij hebt geleerd (aor)

.8	ἔμαθεν	emathen	hij heeft geleerd (aor)
.9	ἐμάθετε	emathete	jullie hebben geleerd (aor)
.10	μάθητε	mathēte	(dat) jullie leren (aor)
.11	μάθετε	mathete	leert! (aor)
.12	μαθεῖν	mathein	leren (aor)
.13	μαθών	mathōn	lerend (1 ev m; aor)
.14	μεμαθηκώς	memathēkōs	geleerd hebbend (1 ev m)

Matt.	9:13	Gaat heen en **leert**, wat het betekent: Barmhartigheid wil Ik	.11
	11:29	neemt mijn juk op u en **leert** van Mij, want Ik ben zachtmoedig	.11
	24:32	**Leert** dan van de vijgeboom deze les: Wanneer zijn hout reeds week wordt	.11
Marc.	13:28	**Leert** dan van de vijgeboom deze les: Wanneer zijn hout reeds week wordt	.11
Joh.	6:45	Een ieder, **die** het van de Vader gehoord en **geleerd heeft**, komt tot Mij.	.13
	7:15	Hoe is deze zo geleerd zonder **onderricht te hebben ontvangen**?	.14
Hand.	23:27	**daar ik vernomen had**, dat hij een Romein was;	.13
Rom.	16:17	in afwijking van het onderwijs, dat **gij hebt ontvangen**,	.9
1Cor.	4:6	opdat **gij** uit ons (voorbeeld) **zoudt leren**	.10
	14:31	opdat allen **lering** en allen opwekking erdoor **ontvangen**.	.2
	14:35	En als zij iets willen **te weten komen**, moeten zij thuis ... vragen;	.12
Gal.	3:2	Dit alleen zou ik van u willen **weten**: Hebt gij de Geest ontvangen ...?	.12
Ef.	4:20	Maar gij geheel anders: **gij hebt** Christus **leren kennen**.	.9
Fil.	4:9	wat u geleerd ... is, wat gij van mij gehoord en gezien hebt,	.9
		letterlijk: wat **gij geleerd hebt**, wat gij van mij gehoord ... hebt,	
	4:11	want **ik heb geleerd** met de omstandigheden ... genoegen te nemen.	.6
Col.	1:7	zoals **gij** het **vernomen hebt** van Epafras, onze geliefde mededienstknecht,	.9
1Tim.	2:11	Een vrouw **moet zich** rustig, in alle onderdanigheid, **laten onderrichten**,	.3
	5:4	laten zij dan eerst aan eigen familie godsvrucht tonen	.4
		letterlijk: **laten zij** ... **leren** aan eigen familie godsvrucht te tonen	
	5:13	Maar tegelijk **wennen zij zich eraan** de huizen rond te gaan	.1
2Tim.	3:7	**die zich** te allen tijde **laten leren**,	.5
	3:14	Blijf gij echter bij wat u geleerd en toevertrouwd is,	.7
		letterlijk: Blijf gij echter bij wat **gij geleerd hebt** ...,	
		wèl bewust van wie **gij** het **hebt geleerd**,	.7
Tit.	3:14	En **laten** ook de onzen **leren** voor te gaan in goede werken,	.4
Hebr.	5:8	en zo **heeft Hij**, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid **geleerd**	.8
Openb.	14:3	en niemand kon het gezang **leren** dan de honderdvierenveertigduizend,	.12

2769 μανία mania

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mania* betekent 'razernij, waanzin'.

Afgeleid van *2749 mainomai* 'razen, woeden, waanzinnig zijn' gaat het om de toestand die door het werkwoord wordt uitgedrukt, razernij of waanzin. In Hand.26:24 veronderstelt Festus dat Paulus door zijn intensieve studies tot waanzin gebracht is.

Van dit woord stammen ons *manie* en *maniak*.

.1	μανίαν	manian	waanzin (4)

Hand. 26:24 Gij spreekt wartaal, Paulus, uw vele studie brengt u in de war.
letterlijk: ... uw vele studie brengt u tot **waanzin**.

2770 **μάννα** **manna**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *manna* betekent 'manna'.

Het is de Griekse weergave van het Aramese *mannā'*, dat overeenkomt met het Hebreeuwse *mān* (zie Ex.16:15 SV), en duidt het wonderbare voedsel aan, waarvan God de Israëlieten heeft voorzien tijdens hun reis door de woestijn (bv. Joh.6:31; vgl. Exod.16:14-15). Een deel ervan werd in het heilige der heiligen van de tabernakel ter gedachtenis bewaard in een gouden kruik (Hebr.9:4; vgl. Ex.16:33-34). Overdrachtelijk staat het voor de hemelse spijs die zij die in geloof volharden zullen ontvangen na dit leven (Openb.2:17).

.1 μάννα manna manna (1/2/3/4 ev)

Joh. 6:31 Onze vaderen hebben het **manna** in de woestijn gegeten,
6:49 Uw vaderen hebben in de woestijn het **manna** gegeten
6:58 SV niet gelijk uw vaders het **Manna** gegeten hebben, en zijn gestorven.
Hebr. 9:4 waarin zich bevonden een gouden kruik met het **manna**, de staf van Aäron,
Openb. 2:17 Wie overwint, hem zal Ik geven van het verborgen **manna**,

2771 **μαντεύομαι** **manteuomai**

Het werkwoord *manteuomai* betekent 'waarzeggen, voorspellen'.

Afgeleid van *mantis* 'waarzegger, voorspeller', dat op zijn beurt weer stamt van *2749 mainomai* 'razen, woeden, waanzinnig zijn' – o.m. ten gevolge van inspiratie door een godheid –, houdt het in 'toekomstige gebeurtenissen voorspellen', zoals in het geval van het slavinnetje in Hand.16:16, die een geest van waarzegging had en daarmee voor haar eigenaars veel geld opbracht.

Vergelijk hiermee *3852 profēteuō* 'profeet zijn, profeteren', waarbij het om het verkondigen van Gods wil gaat onder inspiratie van de Heilige Geest, en het voorzeggen van toekomstige gebeurtenissen niet primair is.

.1 μαντευομένη manteuomenē voorspellend (1 ev v; med)

Hand. 16:16 welke aan haar eigenaars **met waarzeggen** veel voordeel aanbracht.

2772 **μαραίνω** **marainō**

Het werkwoord *marainō* betekent (1) 'doven, blussen', en (2) 'doen vervallen of verwelken'.

In het NT komt het woord alleen voor in de tweede betekenis, en wel in de lijdende vorm. Zoals een plant verwelkt onder de brandende zon, zo zal de rijke met al zijn ondernemingen langzaam wegkwijnen (Jac.1:11).

Vergelijk ook *2982 mōrainō* 'dwaas zijn, zich dwaas gedragen; dwaas maken', waarvoor op een tweetal plaatsen in sommige handschriften het hier besproken woord gelezen wordt.

.1	μαρανθήσεται	maranthēsetai	hij zal verwelken (pass)

Jac. 1:11 zó **zal** ook de rijke met zijn ondernemingen **verwelken**.

2773	**μαράν**	**maran**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *maran* of *marana* is de Griekse schrijfwijze van een Aramees woord met de betekenis 'onze heer'.

Het komt in het NT alleen voor als het eerste element in de uitdrukking *maranatha* (1Cor. 16:22), die op twee manieren gesplitst kan worden, hetzij in *māran 'ătā'* 'onze Heer is gekomen' of in *māranā' tā'* 'onze Heer, kom', waarbij *māranā'* een oudere vorm is voor 'onze Heer'. In verband met de context verdient de tweede mogelijkheid de voorkeur.

Zie ook *9211 atha*.

.1	μαράν	maran	maran
.[2]	μαράνα	marana	marana

1Cor.	16:22	Indien iemand de Here niet liefheeft, hij zij vervloekt. **Maran**ata!	.1 °°
		Indien iemand de Here niet liefheeft, hij zij vervloekt. **Marana**ta!	.[2] ˙˙

2774	**μαργαρίτης**	**margaritēs**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *margaritēs* betekent 'parel'.

Het geeft het gladde, ronde klompje aan dat uit parelmoer bestaat en in de schelp van bepaalde weekdieren gevormd wordt. Vanwege zijn schitterend uiterlijk wordt deze op één lijn gesteld met edelstenen en is als sieraad zeer gezocht (bv. 1Tim.2:9; Openb.17:4). Het komt zo ook beeldend voor in de bekende uitdrukking 'werpt uw paarlen niet voor de zwijnen' (Matt.7:6).

In Matt.13:45-46 is het een beeld van het Koninkrijk der hemelen, terwijl we in Openb.21:21 horen dat ieder van de twaalf poorten van het nieuwe Jeruzalem uit één parel bestaat.

.1	μαργαρίτην	margaritēn	parel (4)
.2	μαργαρίτου	margaritou	parel (2)
.3	μαργαρῖται	margaritai	parels (1)
.4	μαργαρίτας	margaritas	parels (4)
.5	μαργαρίταις	margaritais	parels (3)
.[6]	μαργαριτῶν	margaritōn	parels (2)
.[7]	μαργαρίτῃ	margaritēi	parel (3)

Matt.	7:6	werpt uw **paarlen** niet voor de zwijnen, opdat zij die niet vertrappen	.4
	13:45	gelijk aan een koopman, die schone **parelen** zocht.	.4
	13:46	Toen hij een kostbare **parel** gevonden had, ging hij heen	.1
1Tim.	2:9	niet met haarvlechten en goud of **paarlen** en kostbare kleding,	.5
Openb.	17:4	en rijk versierd met goud, edelgesteente en **paarlen**,	.5
	18:12	lading van goud, zilver, edelgesteente en **paarlen**, van fijn linnen,	.2/.[6]

18:16	die ... rijk versierd was met goud en edelgesteente en **paarlen**,	.5/.[7]
21:21	En de twaalf poorten waren twaalf **paarlen**:	.3
	iedere poort afzonderlijk was uit één **parel**,	.2

2775 μάρμαρος marmaros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *marmaros* betekent (1) 'kristallijn gesteente', en (2) 'marmer'.

Als afleiding van *marmairō* 'glinsteren' is het aanvankelijk de aanduiding voor elke vorm van kristallijn gesteente, d.w.z. gesteente bestaande uit ter plaatse gevormde kristallen door stolling van gloeiend-vloeibare massa's. Later wordt het met name gebruikt voor de door witheid en glans uitmuntende steensoort, die wij *marmer* noemen, een betrekkelijk harde vorm van kalksteen met een mozaïektextuur, dat met schitterend resultaat gepolijst kan worden. Het komt voor in een reeks van handelsprodukten van het Babylon uit de eindtijd (Openb.18:12).

.1 μαρμάρου marmarou marmer (2)

Openb.18:12 allerlei voorwerpen van het kostbaarste hout, van koper, ijzer en **marmer**,

2776 μαρτυρέω martureō

Het werkwoord *martureō* – en zijn nevenvorm *marturomai* – betekent (1) 'getuige zijn', (2) 'getuigen', en (3) 'betuigen, een beroep doen op (iemand)'.

Afgeleid van *2779 martus* 'getuige' houdt het in de eerste plaats in 'getuige zijn', zonder dat er daadwerkelijk een getuigenis wordt afgelegd, zodat het dan ook wel vertaald wordt met 'getuige kunnen zijn' (bv. Joh.3:28; Hand.22:5).

Ten tweede geeft het aan 'als getuige optreden, getuigenis afleggen', d.w.z. een verklaring afleggen over een persoon of een gebeurtenis, waarvan de spreker directe kennis heeft (bv. Joh.1:34). Het gaat soms om 'getuigen voor' iemand of iets (bv. Hand.26:5), soms om 'getuigen tegen' (bv. 1Cor.15:15). In het bijzonder kan het neerkomen op 'een goed getuigenis geven' van iemand of iets, d.w.z. over een persoon of zaak lovend spreken (bv. Luc.4:22 'en allen getuigden voor Hem'; 3Joh.3 'getuigend voor uw waarheid'), of een aanbeveling geven op grond van persoonlijke ervaring (bv. Hand.6:3 'zeven (goed) betuigd wordende mannen').

Ten derde kan het voorkomen in de zin van iemand willen overreden iets te doen of te laten, waarvoor vooral de afleiding *1124 dia-marturomai* 'betuigen' gebruikt wordt. Het getuigende element, dat dan nog maar zwak aanwezig is, betreft in zo'n geval de manier van overreden, namelijk alsof men een getuige was, of de overtuiging dat het anders verkeerd afloopt. Zo zegt Paulus in 1Thess.2:12 : 'Jullie weten hoe wij ... jullie betuigden Gode waardig moeten wandelen'.

In bijzondere zin gaat het woord later betekenen 'een (bloed)getuige zijn', d.w.z. sterven omwille van het geloofsgetuigenis (zie *2779 martus*). Deze betekenis wordt soms aangenomen in 1Tim.6:13, maar is door de zinsconstructie niet goed mogelijk. Het woord komt verder niet in juridische zin voor.

.1	μαρτυρῶ	marturō	ik getuig – (dat) ik getuig
.2	μαρτυρεῖς	martureis	jij getuigt
.3	μαρτυρεῖ	marturei	hij getuigt
.4	μαρτυροῦμεν	marturoumen	wij getuigen
.5	μαρτυρεῖτε	martureite	jullie getuigen – getuigt!
.6	μαρτυροῦσιν	marturousin	zij getuigen – getuigend (3 mv m/o)
.7	μαρτυρῶ	marturō	zie 1
.8	μαρτυρεῖν	marturein	getuigen
.9	μαρτυρῶν	marturōn	getuigend (1 ev m)
.10	μαρτυροῦντος	marturountos	getuigend (2 ev m/o)
.11	μαρτυροῦντι	marturounti	getuigend (3 ev m/o)
.12	μαρτυροῦντες	marturountes	getuigend (1 mv m)
.13	μαρτυρούντων	marturountōn	getuigend (2 mv m/o)
.14	μαρτυρούσης	marturousēs	getuigend (2 ev v)
.15	μαρτυροῦσαι	marturousai	getuigend (1 mv v)
.16	μαρτυροῦν	marturoun	getuigend (1/4 ev o)
.17	ἐμαρτύρει	emarturei	hij getuigde
.18	ἐμαρτύρουν	emarturoun	ik getuigde – zij getuigden
.19	μαρτυρήσει	marturēsei	hij zal getuigen
.20	ἐμαρτύρησεν	emarturēsen	hij heeft getuigd (aor)
.21	ἐμαρτυρήσαμεν	emarturēsamen	wij hebben getuigd (aor)
.22	ἐμαρτύρησαν	emarturēsan	zij hebben getuigd (aor)
.23	μαρτυρήσω	marturēsō	(dat) ik getuig (aor) – ik zal getuigen
.24	μαρτυρήσῃ	marturēsēi	(dat) hij getuigt (aor) – (dat) jij getuigt (aor med) – jij zult getuigen (med)
.25	μαρτύρησον	marturēson	getuig! (aor)
.26	μαρτυρῆσαι	marturēsai	getuigen (aor) – getuig! (aor med)
.27	μαρτυρήσας	marturēsas	getuigend (1 ev m; aor)
.28	μαρτυρήσαντος	marturēsantos	getuigend (2 ev m/o; aor)
.29	μεμαρτύρηκα	memarturēka	ik heb getuigd
.30	μεμαρτύρηκας	memarturēkas	jij hebt getuigd
.31	μεμαρτύρηκεν	memarturēken	hij heeft getuigd
.32	μαρτύρομαι	marturomai	ik betuig (med)
.33	μαρτυρούμενοι	marturoumenoi	een getuigenis ontvangend (1 mv m; med)
.34	μαρτυρούμενος	marturoumenos	een getuigenis ontvangend (1 ev m; med)
.35	μαρτυρουμένους	marturoumenous	een getuigenis ontvangend (4 mv m; med)
.36	μαρτυρουμένη	marturoumenē	een getuigenis ontvangend (1 ev v; med)
.37	ἐμαρτυρεῖτο	emartureito	hij ontving een getuigenis (med)
.38	ἐμαρτυρήθη	emarturēthē	hij heeft een getuigenis ontvangen (aor pass)
.39	ἐμαρτυρήθησαν	emarturēthēsan	zij hebben een getuigenis ontvangen (aor pass)
.40	μαρτυρηθέντες	marturēthentes	een getuigenis ontvangend (1 mv m; aor pass)
.41	μεμαρτύρηται	memarturētai	hij heeft een getuigenis ontvangen
.[42]	μαρτυρόμενοι	marturomenoi	betuigend (1 mv m; med)
.[43]	μαρτυρόμενος	marturomenos	betuigend (1 ev m; med)
.[44]	μαρτυρεῖται	martureitai	hij ontvangt een getuigenis (med)

Matt.	23:31	**Gij getuigt** dus van uzelf, dat gij zonen zijt van de moordenaars	.5
Luc.	4:22	En allen **betuigden hun instemming** met Hem	.18
	11:48	Zo **zijt gij** dan **getuigen**, dat gij instemt met de daden uwer vaderen,	.5°°
Joh.	1:7	deze kwam als getuige om van het licht te getuigen,	.24
		letterlijk: deze kwam als getuige, opdat **hij** van het licht **getuigt**,	
	1:8	Hij was het licht niet, maar was om te getuigen van het licht.	.24
		letterlijk: ..., maar opdat **hij** van het licht **getuigt**.	
	1:15	Johannes **heeft** van Hem **getuigd** en heeft geroepen, zeggende:	.3
	1:32	Johannes **getuigde** en zeide: Ik heb aanschouwd, dat de Geest nederdaalde	.20
	1:34	En **ik heb** gezien en **getuigd**, dat deze de Zoon van God is.	.29
	2:25	en omdat het voor Hem niet nodig was, dat iemand van de mens **getuigde**;	.24
	3:11	wij spreken van wat wij weten en **wij getuigen van** wat wij gezien hebben,	.4
	3:26	en van wie **gij getuigd hebt**, zie, die doopt en allen gaan tot Hem.	.30
	3:28	**Gij kunt** ... **getuigen**, dat ik gezegd heb: Ik ben de Christus niet,	.5
	3:32	wat Hij gezien en gehoord heeft, dat **getuigt Hij**	.3
	4:39	**die getuigde**: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb.	.14
	4:44	Jezus zelf **had getuigd**, dat een profeet in zijn vaderland niet in ere is.	.20
	5:31	Indien **Ik getuig** van Mijzelf, is mijn getuigenis niet waar;	.7
	5:32	een ander is het, **die** van Mij **getuigt**,	.9
		en Ik weet, dat het getuigenis, dat Hij van Mij aflegt, waar is.	.3
		letterlijk: ..., dat het getuigenis, dat **Hij** van Mij **getuigt**, waar is.	
	5:33	Gij hebt tot Johannes gezonden en **hij heeft** van de waarheid **getuigd**;	.31
	5:36	juist die werken, die Ik doe, **getuigen** van Mij,	.3
	5:37	de Vader, die Mij gezonden heeft, die **heeft** van Mij **getuigenis gegeven**.	.31
	5:39	en deze zijn het, **welke** van Mij **getuigen**,	.15
	7:7	omdat **Ik** van haar **getuig**, dat haar werken boos zijn.	.1
	8:13	**Gij getuigt** van Uzelf, uw getuigenis is niet waar.	.2
	8:14	Ook al **getuig Ik** van Mijzelf, toch is mijn getuigenis waar,	.7
	8:18	Ik ben het, die van Mijzelf **getuig**,	.9
		en ook de Vader, die Mij gezonden heeft, **getuigt** van Mij.	.3
	10:25	de werken, die Ik doe in de naam mijns Vaders, die **getuigen** van Mij;	.3
	12:17	De schare dan, die bij Hem was geweest, ..., **getuigde daarvan**.	.17
	13:21	Na deze woorden werd Jezus ontroerd in de geest en **Hij getuigde**	.20
	15:26	Wanneer de Trooster komt ..., **zal** deze van Mij **getuigen**;	.19
	15:27	en **gij moet** ook **getuigen**, want gij zijt van het begin aan met Mij.	.5
	18:23	Indien Ik verkeerd gesproken heb, **geef aan** wat verkeerd was,	.25
	18:37	ben Ik in de wereld gekomen, opdat **Ik** voor de waarheid **zou getuigen**:	.23
	19:35	En die het gezien heeft, **heeft ervan getuigd**	.31
	21:24	Dit is de discipel, **die** van deze dingen **getuigt**	.9
Hand.	6:3	Ziet dan uit ... naar zeven mannen onder u, **die goed bekend staan**,	.35
	10:22	**die goed bekend staat** bij het gehele volk der Joden,	.34
	10:43	Van Hem **getuigen** alle profeten,	.6
	13:22	wie Hij ook dit getuigenis gaf: Ik heb David, de zoon van Isaï, gevonden,	.27
		letterlijk: aan wie Hij ook, **een getuigenis gevend**, zei: ...,	
	14:3	de Here, **die getuigenis gaf** aan het woord zijner genade	.11
	15:8	God, die de harten kent, **heeft getuigd** door hun de Heilige Geest te geven	.20

Hand.	16:2	en **hij stond goed bekend** bij de broeders van Lystra en Ikonium.	.37
	20:26	Daarom **verklaar ik** u op de dag van heden, dat ik rein ben van aller bloed;	.32
	22:5	gelijk ook de hogepriester van mij **getuigen kan** en de gehele Raad	.3
	22:12	van wie alle Joden, die daar woonden, een goed getuigenis gaven,	.34
		letterlijk: **(goed) betuigd wordend** door alle Joden, die daar woonden,	
	23:11	zoals gij te Jeruzalem van Mij getuigd hebt, moet gij ook te Rome **getuigen**.	.26
	26:5	daar zij ... van mij weten, indien zij het slechts willen **getuigen**.	.8
	26:22	**Als een getuige** ... sta ik dus hier voor klein en groot,	.34/.[43]
Rom.	3:21	gerechtigheid Gods ..., waarvan de wet en de profeten getuigen,	.36
		letterlijk: gerechtigheid Gods, **die betuigd wordt** door de wet ...,	
	10:2	**ik getuig** van hen, dat zij ijver voor God bezitten, maar zonder verstand.	.1
1Cor.	15:15	dan **hebben wij** tegen God in **getuigd**, dat Hij de Christus opgewekt heeft,	.21
2Cor.	8:3	want (zij deden), **dat getuig ik**, wat zij konden, ja meer dan dat,	.1
Gal.	4:15	Want **ik kan** van u **getuigen**, dat gij ... uw ogen uitgerukt ... zoudt hebben.	.1
	5:3	Nogmaals **betuig ik** aan ieder, die zich laat besnijden,	.32
Ef.	4:17	Dit zeg ik dan en **betuig ik** in de Here,	.32
Col.	4:13	Want **ik kan** van hem **getuigen**, dat hij zich vele moeite heeft gegeven	.1
1Thess.	2:12	en betuigden te blijven wandelen, Gode waardig, die u roept	.33/.[42]
		letterlijk: en **betuigend** te blijven wandelen, Gode waardig, ...	
1Tim.	5:10	inzake goede werken moet van haar getuigd kunnen worden,	.36
		letterlijk: inzake goede werken **een getuigenis ontvangend**,	
	6:13	**die** de goede belijdenis voor Pontius Pilatus **betuigd heeft**.	.28
Hebr.	7:8	doch dáár iemand, van wie wordt getuigd, dat hij leeft.	.34
		letterlijk: ..., **die het getuigenis ontvangt**, dat hij leeft.	
	7:17	SV Want **Hij getuigt**: Gij zijt Priester in eeuwigheid.	.3°°
		Want van Hem wordt getuigd: Gij zijt priester in eeuwigheid	.[44]··
		letterlijk: Want **Hij ontvangt het getuigenis**: Gij zijt priester ...	
	10:15	En ook de Heilige Geest **geeft** ons **daarvan getuigenis**,	.3
	11:2	door dit (geloof) is aan de ouden een getuigenis gegeven.	.39
		letterlijk: hierdoor **hebben** de ouden **een getuigenis ontvangen**.	
	11:4	hierdoor werd van hem getuigd, dat hij rechtvaardig was,	.38
		letterlijk: hierdoor **heeft hij een getuigenis ontvangen**, ...,	
		daar God **getuigenis gaf** aan zijn gaven, en hierdoor spreekt hij nog.	.10
	11:5	is van hem getuigd, dat hij Gode welgevallig was geweest:	.41
		letterlijk: **heeft hij het getuigenis ontvangen**, ...;	
	11:39	hoewel door het geloof een getuigenis aan hen gegeven is,	.40
		letterlijk: **hoewel zij** door het geloof **een getuigenis ontvangen hebben**.	
1Joh.	1:2	**wij** hebben gezien en **getuigen** en verkondigen u het eeuwige leven,	.4
	4:14	**wij** hebben aanschouwd en **getuigen**, dat de Vader de Zoon gezonden heeft	.4
	5:6	En de Geest is het, **die getuigt**, omdat de Geest de waarheid is.	.16
	5:7	**die getuigen** [in de hemel: de Vader, het Woord, en de Heilige Geest;	.12
	5:8	**die getuigen** op de aarde]: de Geest en het water en het bloed,	.12°
	5:9	dit is het getuigenis van God, dat **Hij** van zijn Zoon **getuigd heeft**.	.31
	5:10	omdat hij niet geloofd heeft in het getuigenis, dat God **getuigd heeft**	.31
3Joh.	3	**als** er broeders kwamen en van uw waarheid **een goed getuigenis gaven**,	.13
	6	**die** in tegenwoordigheid der gemeente **getuigd hebben** van uw liefde;	.22

	12	Van Demetrius **is een goed getuigenis gegeven** door allen ...;	.41
		en ook **wij geven een goed getuigenis**	.4
Openb.	1:2	Deze **heeft van** het woord Gods **getuigd** en **van** het getuigenis van Jezus	.20
	22:16	Ik, Jezus, heb mijn engel gezonden, **om** ulieden dit **te betuigen**	.26
	22:18	**Ik betuig** aan een ieder, die de woorden der profetie van dit boek hoort:	.1''
	22:20	Hij, **die** deze dingen **getuigt**, zegt: Ja, Ik kom spoedig. Amen, kom,	.9

2777 μαρτυρία marturia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *marturia* betekent '(het) getuigen, getuigenis'.

Als afleiding van *2776 martureō* 'getuige zijn; getuigen; betuigen, een beroep doen op (iemand)' geeft het de handeling van het werkwoord aan, hetzij in algemene zin (bv. Joh.19:35; 1Joh.5:9), hetzij voor het gerecht (bv. Luc.22:71). Het wordt met name gebruikt voor het getuigenis omtrent Christus en de goddelijke waarheid (bv. Openb.20:4), en zo lezen we in Openb.19:10 'het getuigenis van – d.w.z. over – Jezus is de geest der profetie', anders gezegd 'is het wezenlijke in de profetie'.

Vervolgens wordt het gebruikt in de zin van een 'gunstige of ongunstige verklaring' over iemands optreden en gedrag, m.a.w. zijn 'reputatie' (bv. 1Tim.3:7).

Vergelijk ook *2778 marturion* '(inhoud van het) getuigenis', waarmee vaak weinig of geen verschil op te merken valt.

.1	μαρτυρία	marturia	getuigenis (1)
.2	μαρτυρίαν	marturian	getuigenis (4)
.3	μαρτυρίας	marturias	getuigenis (2 ev – 4 mv)
.4	μαρτυρίαι	marturiai	getuigenissen (1)

Marc.	14:55	De overpriesters ... trachtten een **getuigenverklaring** tegen Jezus te vinden	.2
	14:56	maar hun **getuigenissen** stemden niet overeen.	.4
	14:59	Maar ook zo stemde hun **getuigenis** niet overeen.	.1
Luc.	22:71	En zij zeiden: Wat hebben wij verder voor **getuigenis** nodig?	.3
Joh.	1:7	deze kwam als getuige om van het licht te getuigen,	.2
		letterlijk: deze kwam tot een **getuigenis** om van het licht te getuigen.	
	1:19	En dit was het **getuigenis** van Johannes,	.1
	3:11	en gij neemt ons **getuigenis** niet aan.	.2
	3:32	dat getuigt Hij en zijn **getuigenis** neemt niemand aan.	.2
	3:33	Wie zijn **getuigenis** aanvaardt, heeft bezegeld, dat God waarachtig is.	.2
	5:31	Indien Ik getuig van Mijzelf, is mijn **getuigenis** niet waar;	.1
	5:32	en Ik weet, dat het **getuigenis**, dat Hij van Mij aflegt, waar is.	.1
	5:34	maar Ik behoef het **getuigenis** van een mens niet,	.2
	5:36	Maar Ik heb een **getuigenis**, gewichtiger dan dat van Johannes;	.2
	8:13	Gij getuigt van Uzelf, uw **getuigenis** is niet waar.	.1
	8:14	Ook al getuig Ik van Mijzelf, toch is mijn **getuigenis** waar,	.1
	8:17	in uw wet staat geschreven, dat het **getuigenis** van twee mensen waar is;	.1
	19:35	zijn **getuigenis** is waarachtig en hij weet, dat hij de waarheid spreekt,	.1
	21:24	en wij weten, dat zijn **getuigenis** waar is.	.1

Hand.	22:18	want zij zullen van u geen **getuigenis** over Mij aannemen.	.2
1Tim.	3:7	Hij moet ook gunstig bekend zijn bij de buitenstaanden,	.2
		letterlijk: Hij moet ook een goed **getuigenis** hebben bij de buitenstaanden,	
Tit.	1:13	Dit **getuigenis** is waar. Daarom, weerleg hen kortweg,	.1
1Joh.	5:9	Indien wij het **getuigenis** der mensen aannemen,	.2
		het **getuigenis** van God is meerder,	.1
		want dit is het **getuigenis** van God, dat Hij van zijn Zoon getuigd heeft.	.1
1Joh.	5:10	Wie in de Zoon van God gelooft, heeft het **getuigenis** in zich;	.2
		..., omdat hij niet geloofd heeft in het **getuigenis**, dat God getuigd heeft	.2
	5:11	En dit is het **getuigenis**: God heeft ons eeuwig leven gegeven	.1
3Joh.	12	en gij weet, dat ons **getuigenis** waar is.	.1
Openb.	1:2	Deze heeft van het woord Gods getuigd en van het **getuigenis** van Jezus	.2
	1:9	om het woord Gods en het **getuigenis** van Jezus.	.2
	6:9	om het woord van God en om het **getuigenis**, dat zij hadden.	.2
	11:7	wanneer zij hun **getuigenis** zullen voleindigd hebben,	.2
	12:11	En zij hebben hem overwonnen ... door het woord van hun **getuigenis**,	.3
	12:17	die de geboden van God bewaren en het **getuigenis** van Jezus hebben:	.2
	19:10	uw broederen, die het **getuigenis** van Jezus hebben: aanbid God!	.2
		Want het **getuigenis** van Jezus is de geest der profetie.	.1
	20:4	die onthoofd waren om het **getuigenis** van Jezus en om het woord van God,	.2

2778 μαρτύριον marturion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *marturion* betekent '(inhoud van het) getuigenis'.

Deze afleiding van *2776 martureō* 'getuige zijn; getuigen; betuigen, een beroep doen op (iemand)' is het woord voor 'het (af te leggen of afgelegde) getuigenis', 'de inhoud van wat getuigd wordt' (bv. 1Tim.2:6). In deze zin vinden we de uitdrukking 'het getuigenis van het geweten', d.w.z. 'door het geweten afgelegd' (2Cor.1:12). Vaak gaat het bij dit woord om datgene wat dient als getuigenis of bewijs. Dit kan een handeling of een gebeuren betreffen (bv. Marc.1:44), maar ook een uitspraak of verklaring die als getuigenis naar voren wordt gebracht, bv. 'het getuigenis aangaande Christus' (1Cor.1:6).

Ten tweede kan het, evenals *2777 marturia* '(het) getuigen, getuigenis', waarvan het in betekenis vaak moeilijk te onderscheiden is, staan voor 'het afleggen van een getuigenis' (bv. Luc.21:13).

In bijzondere zin wordt het woord (in navolging van de LXX) in het NT twee keer gebruikt in de benaming voor de tabernakel, het heiligdom van de Israëlieten voordat er een tempel was: 'de tent der getuigenis' (Hand.7:44; Openb.15:5), voor 'de tent der samenkomst' (bv. Exod.29:42).

.1	μαρτύριον	marturion	getuigenis (1/4)
.2	μαρτυρίου	marturiou	getuigenis (2)

Matt.	8:4	die Mozes heeft voorgeschreven, hun tot een **getuigenis**.	.1
	10:18	tot een **getuigenis** voor hen en voor de volken.	.1
	24:14	dit evangelie ... zal ... gepredikt worden tot een **getuigenis** voor alle volken.	.1
Marc.	1:44	en offer ... hetgeen Mozes heeft voorgeschreven, hun tot een **getuigenis**.	.1

	6:11	en schudt het stof af, dat aan uw voeten is, hun tot een **getuigenis**.	.1
	13:9	zult gij gesteld worden om Mijnentwil, tot een **getuigenis** voor hen.	.1
Luc.	5:14	breng het offer voor uw reiniging, ..., hun tot een **getuigenis**.	.1
	9:5	en schudt het stof af van uw voeten tot een **getuigenis** tegen hen.	.1
	21:13	Het zal voor u hierop uitlopen, dat gij zult getuigen.	.1
		letterlijk: Het zal voor u op een **getuigenis** uitlopen.	
Hand.	4:33	gaven de apostelen hun **getuigenis** van de opstanding des Heren Jezus,	.1
	7:44	De tent der **getuigenis** hadden onze vaderen in de woestijn,	.2
1Cor.	1:6	gelijk het **getuigenis** aangaande Christus onder u bevestigd is,	.1
	2:1	ben ik ... niet met schittering ... het **getuigenis** van God komen brengen.	.1 °°
2Cor.	1:12	Want dit is onze roem, het **getuigenis** van ons geweten,	.1
2Thess.	1:10	want ons **getuigenis** heeft geloof gevonden bij u.	.1
1Tim.	2:6	en daarvan wordt getuigd te juister tijd.	.1
		letterlijk: (volgens) het **getuigenis** te juister tijd.	
2Tim.	1:8	Schaam u dus niet voor het **getuigenis** van onze Here of voor mij,	.1
Hebr.	3:5	om te getuigen van hetgeen gesproken zou worden,	.1
		letterlijk: tot een **getuigenis** van hetgeen gesproken zou worden,	
Jac.	5:3	en het roest ervan zal tegen u getuigen en uw vlees verteren als vuur.	.1
		letterlijk: en het roest ervan zal tot een **getuigenis** tegen u zijn ...	
Openb.	15:5	en de tempel van de tent der **getuigenis** in de hemel ging open;	.2

2779 μάρτυς **martus**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *martus* betekent 'getuige'.

Het wordt gebruikt voor iemand die bij iets aanwezig is of geweest is, of ook het op andere manier verneemt of vernomen heeft, op een zodanige wijze dat hij indien noodzakelijk voor de waarheid ervan kan instaan. Dit kan zowel in het algemeen zijn (bv. 1Thess.2:10; 1Tim.6:12) als in een juridische context (bv. Matt.26:65; Hand.7:58). Ook God kan door gelovigen als 'getuige' van het een of ander aangevoerd worden (bv. Rom.1:9).

In bijzondere zin gaat het in het NT om iemand die niet alleen zou kunnen getuigen, maar ook daadwerkelijk voor de waarheid uitkomt, en wel speciaal van Jezus' opstanding uit de doden en alles wat daarmee samenhangt. Zo wordt het vooral van de apostelen gezegd (bv. Hand.1:8,22), maar ook van 'de twee getuigen' die uitgezonden worden om te profeteren en te getuigen (Openb.11:3). Tenslotte staat het voor degene die zijn geloof in Jezus heeft bezegeld met zijn dood, daarvoor ter dood is gebracht, een 'bloedgetuige' (bv. Hand.22:20; Openb.17:6; vgl. Hebr.12:1 : de 'grote wolk van getuigen'). Zo komen wij aan ons woord *martelaar*. In Openb.1:5 wordt Jezus Christus 'de getrouwe Getuige' genoemd, nl. van God, hetgeen Hem de dood heeft gebracht, terwijl Hij bovendien instaat voor de waarheid van de openbaring die aan Johannes gegeven wordt.

.1	μάρτυς	martus	getuige (1)
.2	μάρτυρα	martura	getuige (4)
.3	μάρτυρος	marturos	getuige (2)
.4	μάρτυρες	martures	getuigen (1)
.5	μάρτυρας	marturas	getuigen (4)

.6	μαρτύρων	marturōn	getuigen (2)
.7	μάρτυσιν	martusin	getuigen (3)

Matt.	18:16	opdat op de verklaring van twee **getuigen** of van drie elke zaak vaststa.	.6
	26:65	Hij heeft God gelasterd! Waartoe hebben wij nog **getuigen** nodig?	.6
Marc.	14:63	Waartoe hebben wij nog **getuigen** nodig?	.6
Luc.	11:48	Zo zijt gij dan **getuigen**, dat gij instemt met de daden uwer vaderen,	.4¨
	24:48	Gij zijt **getuigen** van deze dingen.	.4
Hand.	1:8	gij zult mijn **getuigen** zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria	.4
Hand.	1:22	(21) Er moet ... (22) ... één van hen met ons **getuige** worden	.2
	2:32	Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen **getuigen** zijn.	.4
	3:15	maar God heeft Hem opgewekt uit de doden, waarvan wij **getuigen** zijn.	.4
	5:32	En wij zijn **getuigen** van deze dingen en ook de Heilige Geest,	.4
	6:13	(12) ... sleepten zij hem mede ... (13) en voerden valse **getuigen** aan,	.5
	7:58	En de **getuigen** legden hun mantels af aan de voeten van een jonge man,	.4
	10:39	En wij zijn **getuigen** van al hetgeen Hij gedaan heeft	.4
	10:41	aan de **getuigen**, die door God tevoren gekozen waren, aan ons,	.7
	13:31	die [thans] **getuigen** van Hem zijn bij het volk.	.4
	22:15	want gij moet **getuige** voor Hem zijn bij alle mensen,	.1
	22:20	toen het bloed van uw **getuige** Stefanus vergoten werd,	.3
	26:16	om u aan te wijzen als dienaar en **getuige** daarvan, dat gij Mij gezien hebt	.2
Rom.	1:9	God, die ik met mijn geest dien in het evangelie ...., is mijn **getuige**,	.1
2Cor.	1:23	Maar ik roep God aan tot **getuige** over mijn ziel,	.2
	13:1	op de verklaring van twee **getuigen** of van drie zal iedere zaak vaststaan.	.6
Fil.	1:8	God toch is mijn **getuige**, hoezeer ik ... naar u allen verlang.	.1
1Thess.	2:5	wij hebben ons nooit afgegeven met vleitaal, ...; God is **getuige**!	.1
	2:10	Gij zijt **getuigen**, en God, hoe vroom ... wij ons ... gedragen hebben.	.4
1Tim.	5:19	tenzij er twee of drie **getuigen** zijn.	.6
	6:12	waartoe gij ... de goede belijdenis afgelegd hebt voor vele **getuigen**.	.6
2Tim.	2:2	en wat gij van mij gehoord hebt onder vele **getuigen**, vertrouw dat toe	.6
Hebr.	10:28	wordt hij ... gedood op het getuigenis van twee of drie personen. letterlijk: ... op (het woord van) twee of drie **getuigen**.	.7
	12:1	nu wij zulk een grote wolk van **getuigen** rondom ons hebben,	.6
1Petr.	5:1	als medeoudste en **getuige** van het lijden van Christus,	.1
Openb.	1:5	en van Jezus Christus, de getrouwe **getuige**, de eerstgeborene der doden	.1
	2:13	Antipas, mijn **getuige**, mijn getrouwe, die gedood werd bij u,	.1
	3:14	Dit zegt de Amen, de getrouwe en waarachtige **getuige**,	.1
	11:3	En Ik zal mijn twee **getuigen** lastgeven om ... te profeteren,	.7
	17:6	En ik zag de vrouw dronken ... van het bloed der **getuigen** van Jezus.	.6

2780 μασσάομαι massaomai

Het werkwoord *massaomai* – of beter gespeld *masaomai* – betekent 'kauwen, bijten'.

Het komt in Openb.16:10 voor in verband met mensen die zich van pijn in de eigen tong bijten.

.1	ἐμασσῶντο	emassōnto	zij kauwden (med)

Openb.16:10 en zijn rijk werd verduisterd, en **zij kauwden** op hun tong van pijn,

2781 μαστιγόω mastigoō

Het werkwoord *mastigoō* betekent (1) 'geselen, met een zweep slaan', en (2) 'tuchtigen, kastijden, straffen'.

Afgeleid van *2783 mastix* 'zweep, gesel' wordt het gebruikt voor het toedienen van slagen met een gesel, zowel onder de joden (bv. Matt.10:17) als onder de Romeinen (bv. Joh.19:1) een gebruikelijke vorm van tuchtiging en straf, die echter niet op Romeinse burgers mocht worden toegepast (zie Hand.22:25, waar *2782 mastizō*, een nevenvorm van dit woord, staat).

Vervolgens kan het woord ook in meer algemene en overdrachtelijke zin aangeven 'tuchtigen, straffen', zoals in Hebr.12:6, waar we lezen dat God Zijn zonen, de mensen die Hij als zodanig aanneemt, zo behandelt om hen van de zonde af te keren.

Een nevenvorm van dit woord is *2782 mastizō*. Vergelijk voor de betekenis *2543 kolazō* 'knotten, snoeien; beteugelen, tuchtigen, straffen' en *4739 phragelloō* 'geselen, zweepslagen toedienen'.

.1	μαστιγοῖ	mastigoi	hij geselt – (dat) hij geselt – jij wordt gegeseld (med) – (dat) jij gegeseld wordt (med)
.2	μαστιγώσετε	mastigōsete	jullie zullen geselen
.3	μαστιγώσουσιν	mastigōsousin	zij zullen geselen – zullende geselen (3 mv m/o)
.4	ἐμαστίγωσεν	emastigōsen	hij heeft gegeseld (aor)
.5	μαστιγῶσαι	mastigōsai	geselen (aor)
.6	μαστιγώσαντες	mastigōsantes	geselend (1 mv m; aor)

Matt.	10:17	en **zij zullen** u **geselen** in hun synagogen;	.3
	20:19	om Hem te bespotten en te **geselen** en te kruisigen,	.5
	23:34	en van hen **zult gij** anderen **geselen** in uw synagogen	.2
Marc.	10:34	en **zij zullen** Hem bespotten en Hem bespuwen en Hem **geselen** en doden,	.3
Luc.	18:33	en zij zullen Hem **geselen en** doden, en ten derden dage zal Hij opstaan.	.6
Joh.	19:1	Toen nam dan Pilatus Jezus en **liet** Hem **geselen**.	.4
Hebr.	12:6	en **Hij kastijdt** iedere zoon, die Hij aanneemt.	.1

2782 μαστίζω mastizō

Het werkwoord *mastizō* betekent 'geselen, met een zweep slaan'.

Het is een nevenvorm van *2781 mastigoo*, die alleen voorkomt in Hand.22:25.

.1	μαστίζειν	mastizein	geselen

Hand. 22:25 Moogt gij een Romein, en dat zonder dat hij een vonnis heeft, **geselen**?

2783 μάστιξ mastix

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mastix* betekent (1) 'zweep, gesel', en (2) 'zweepslag, geselslag', en (3) '(goddelijke tuchtiging in de vorm van een) kwaal of plaag'.

Het geeft allereerst de bundel riemen of touwen aan, al of niet voorzien van kleine metalen haakjes, die dient om een beklaagde te geselen en zo tot bekentenis te dwingen. In het verlengde hiervan kan het, meestal in het meervoud, een daarmee toegediende slag aangeven (Hand. 22:24; Hebr.11:36).

In overdrachtelijke zin kan het de aanduiding zijn voor een kwaal of plaag, die gezien wordt als een goddelijke tuchtiging om iemand tot inkeer te brengen (bv. Marc.5:29).

.1	μάστιγος	mastigos	geselslag (2)
.2	μάστιγας	mastigas	geselslagen (4)
.3	μαστίγων	mastigōn	geselslagen (2)
.4	μάστιξιν	mastixin	geselslagen (3)

Marc.	3:10	zodat allen, die **kwalen** hadden, op Hem aandrongen	.2
	5:29	en zij bemerkte aan haar lichaam, dat zij van haar **kwaal** genezen was.	.1
	5:34	ga heen in vrede en wees genezen van uw **kwaal**.	.1
Luc.	7:21	Op dat ogenblik genas Hij velen van ziekten en **plagen** en boze geesten	.3
Hand.	22:24	de overste ... zeide hem onder **geseling** in verhoor te nemen,	.4
Hebr.	11:36	Anderen weder hebben hoon en **geselslagen** verduurd,	.3

2784 μαστός mastos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mastos* betekent 'borst'.

Het geeft in de eerste plaats de moederborst aan (bv. Luc.11:27), maar kan ook algemener staan, en betrekking hebben op een man (Openb.1:13), of ook – hoewel zelden – op een dier.

.1	μαστοί	mastoi	borsten (1)
.2	μαστοῖς	mastois	borsten (3)

Luc.	11:27	Zalig de schoot, die U heeft gedragen, en de **borsten**, die Gij hebt gezogen.	.1
	23:29	Zalig ... de **borsten**, die niet hebben gezoogd.	.1
Openb.	1:13	en aan de **borsten** omgord met een gouden gordel;	.2

2785 ματαιολογία mataiologia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mataiologia* betekent 'leeg gepraat, gezwets'.

Het is afgeleid van *2786 mataiologos* 'leeg pratend, zwetsend', en wordt in 1Tim.1:6 gebruikt met betrekking tot mensen die van het rechte geloof zijn afgevallen.

.1	ματαιολογίαν	mataiologian	leeg gepraat (4)

1Tim.	1:6	Door dit spoor te verlaten zijn sommigen vervallen tot **ijdel gepraat**;

2786 ματαιολόγος mataiologos

Het bijvoeglijk naamwoord *mataiologos* betekent 'leeg pratend, zwetsend'.

Het is samengesteld uit *2787 mataios* 'vruchteloos, nutteloos, leeg, vergeefs' en *2673 legō* 'zeggen'. In Tit.1:10 wordt het zelfstandig gebruikt in de zin van 'zwetser', voor iemand die het geloof ondermijnt.

.1	ματαιολόγοι	mataiologoi	leeg pratend (1 mv m/v)

Tit.	1:10	het zijn **ijdele praters** en misleiders, vooral die uit de besnijdenis zijn.	

2787 μάταιος mataios

Het bijvoeglijk naamwoord *mataios* betekent (1) 'vruchteloos, nutteloos, leeg, vergeefs', en (2) 'dwaas'.

Het wordt bijvoorbeeld gebruikt voor overleggingen van wijzen (1Cor.3:20), strijd over de wet (Tit.3:9), iemands geloof (1Cor.15:17), en iemands godsdienst (Jac.1:26).

De tweede betekenis komt niet in het NT voor, maar vergelijk de afleiding *2789 mataioō* 'vruchteloos maken; dwaas maken'.

Het hangt samen met *2790 matēn* 'tevergeefs'.

.1	μάταιος	mataios	vruchteloos (1 ev m)
.2	μάταιοι	mataioi	vruchteloos (1 mv m/v)
.3	ματαίων	mataiōn	vruchteloos (2 mv m/v/o)
.4	ματαία	mataia	vruchteloos (1 ev v – 1/4 mv o)
.5	ματαίας	mataias	vruchteloos (2 ev v – 4 mv v)

Hand.	14:15	dat gij u van dit **ijdel bedrijf** moet bekeren tot de levende God,	.3
1Cor.	3:20	De Here weet, dat de overleggingen der wijzen **vruchteloos** zijn.	.2
	15:17	en indien Christus niet is opgewekt, dan is uw geloof **zonder vrucht**,	.4
Tit.	3:9	strijd over de wet moet gij ontwijken, want dat is nutteloos en **doelloos**.	.2
Jac.	1:26	diens godsdienst is **waardeloos**.	.1
1Petr.	1:18	uw **ijdele** wandel, die (u) van de vaderen overgeleverd is,	.5

2788 ματαιότης mataiotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mataiotēs* betekent 'vruchteloosheid, nutteloosheid, leegheid'.

Afgeleid van *2787 mataios* 'vruchteloos, nutteloos, leeg, vergeefs' wordt het bijvoorbeeld gezegd met betrekking tot de schepping, die daaraan tot nog toe onderworpen is (Rom.8:20), het denken van de heidenen (Ef.4:17), en het spreken van dwaalleraars (2Petr.2:18).

.1	ματαιότητος	mataiotētos	vruchteloosheid (2)
.2	ματαιότητι	mataiotēti	vruchteloosheid (3)

Rom. 8:20 Want de schepping is aan de **vruchteloosheid** onderworpen, .2
Ef. 4:17 zoals ook de heidenen wandelen, in de **ijdelheid** van hun denken, .2
2Petr. 2:18 met holle, hoogdravende klanken verlokken zij ... hen, .1
letterlijk: hoogdravende dingen van **ijdelheid** sprekend, verlokken zij hen,

2789 ματαιόω mataioō

Het werkwoord *mataioō* betekent (1) 'vruchteloos of nutteloos maken', en (2) 'dwaas maken, tot dwaasheid brengen'.

Het is afgeleid van *2787 mataios* 'vruchteloos, nutteloos; dwaas'. Alleen de tweede betekenis komt in het NT voor, in de lijdende vorm, met betrekking tot de overleggingen van de heidenen: 'tot dwaasheid gebracht worden of vervallen' (Rom.1:21).

.1 ἐματαιώθησαν emataiōthēsan zij zijn vruchteloos gemaakt (aor pass)

Rom. 1:21 hun overleggingen **zijn op niets uitgelopen**, en het is duister geworden

2790 μάτην matēn

Het bijwoord *matēn* betekent 'tevergeefs'.

Gewoonlijk wordt *matēn* gebruikt in situaties dat een bepaalde handeling het beoogde doel niet bereikt of ineffectief is. Deze betekenis komt goed overeen met die van het Nederlandse 'tevergeefs'.

.1 μάτην matēn tevergeefs

Matt. 15:9 **Tevergeefs** eren zij Mij, omdat zij leringen leren, die geboden van mensen zijn.
Marc. 7:7 **Tevergeefs** eren zij Mij, omdat zij leringen leren, die geboden van mensen zijn.

2791 μάχαιρα machaira

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *machaira* betekent (1) '(groot) mes, slachtmes', en (2) '(kort) zwaard'.

Het is allereerst een aanduiding voor een groot mes, waarmee offerdieren werden geslacht (bv. Gen.22:6,10 LXX).

In het NT komt het echter alleen in de tweede betekenis voor ter aanduiding van een betrekkelijk kort steekzwaard, onderscheiden van *3944 romphaia* 'slagzwaard', een lang breed zwaard. Dit korte zwaard trekt Petrus in de hof van Getsemane (Joh.18:10,11), en wordt ook gebruikt voor een terechtstelling (bv. Hand.12:2). In Hebr.11:34 wordt van het woord van God gezegd dat het scherper is dan een tweesnijdend zwaard.

Overdrachtelijk kan het staan voor symbool van strijd en verdeeldheid (Matt.10:34), van een gewelddadige dood (Rom.8:35), van het gezag van de overheid (Rom.13:4). En in Ef.6:17 wordt het woord van God 'het zwaard van de Geest' genoemd.

Het hangt waarschijnlijk samen met *2792 machē* 'strijd, gevecht'.

.1	μάχαιρα	machaira	zwaard (1)
.2	μάχαιραν	machairan	zwaard (4)
.3	μαχαίρας	machairas	zwaard (2 ev – 4 mv)
.4	μαχαίρᾳ	machairāi	zwaard (3)
.5	μάχαιραι	machairai	zwaarden (1)
.6	μαχαιρῶν	machairōn	zwaarden (2)
.[7]	μαχαίρῃ	machairēi	zwaard (3)
.[8]	μαχαίρης	machairēs	zwaard (2)

Matt.	10:34	Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het **zwaard.**	.2
	26:47	en met hem een grote schare met **zwaarden** en stokken,	.6
	26:51	één van die bij Jezus waren, ..., trok zijn **zwaard** en hij trof de slaaf	.2
	26:52	Toen zeide Jezus tot hem: Breng uw **zwaard** weder op zijn plaats,	.2 ○▾
		want allen, die naar het **zwaard** grijpen,	.2
		zullen door het **zwaard** omkomen.	.4/.[7]
	26:55	Als tegen een rover zijt gij uitgetrokken met **zwaarden** en stokken	.6
Marc.	14:43	en met hem een schare met **zwaarden** en stokken,	.6
	14:47	Een van de omstanders trok zijn **zwaard** en hij trof de slaaf	.2
	14:48	Als tegen een rover zijt gij uitgetrokken met **zwaarden** en stokken,	.6
Luc.	21:24	en zij zullen vallen door de scherpte des **zwaards**	.3/.[8]
	22:36	en wie er geen heeft, hij verkope zijn mantel en kope een **zwaard**.	.2
	22:38	Zij zeiden: Here, zie, hier zijn twee **zwaarden**!	.5
	22:49	zeiden zij, Here, willen wij met het **zwaard** erop slaan?	.4/.[7]
	22:52	Als tegen een rover zijt gij uitgetrokken met **zwaarden** en stokken?	.6
Joh.	18:10	Simon Petrus dan, die een **zwaard** had, trok het, en hij trof de slaaf	.2
	18:11	Jezus dan zeide tot Petrus: Steek het **zwaard** in de schede;	.2
Hand.	12:2	hij liet Jakobus, ..., ter dood brengen met het **zwaard**;	.4/.[7]
	16:27	de bewaarder ... trok zijn **zwaard** en was op het punt zelfmoord te plegen,	.2
Rom.	8:35	of vervolging of honger, of naaktheid, of gevaar, of het **zwaard**?	.1
	13:4	want zij draagt het **zwaard** niet tevergeefs;	.2
Ef.	6:17	en neemt de helm des heils aan en het **zwaard** des Geestes,	.2
Hebr.	4:12	het woord Gods is ... scherper dan enig tweesnijdend **zwaard**	.2
	11:34	Zij zijn aan scherpe **zwaarden** ontkomen,	.3/.[8]
	11:37	Zij zijn gestenigd, ..., doormidden gezaagd, met het **zwaard** vermoord;	.3/.[8]
Openb.	6:4	en hem werd een groot **zwaard** gegeven.	.1
	13:10	indien iemand met het **zwaard** zal doden,	.4/.[7]
		dan moet hij zelf met het **zwaard** gedood worden.	.4/.[7]
	13:14	het beest, dat de wond van het **zwaard** had en (weer) levend geworden is.	.3 ○▾

2792 μάχη machē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *machē* betekent (1) 'strijd, gevecht', en (2) 'twist(strijd), onenigheid'.

In de eerste plaats geeft het een 'gewapende strijd' aan, een 'gevecht' (vgl. *2793 machomai* 'strijden, vechten; twisten', dat hiervan is afgeleid). In het NT wordt het alleen in de ruimere tweede betekenis gebruikt, 'strijd met woorden', steeds in het meervoud, waarbij het o.m. over de wet gaat (Tit.3:9).

.1	μάχαι	machai	twisten (1)
.2	μάχας	machas	twisten (4)

2Cor.	7:5	wij waren van alle kanten in de druk: van buiten **strijd**, van binnen vrees.	.1
2Tim.	2:23	gij weet immers, dat zij **twisten** teweegbrengen;	.2
Tit.	3:9	dwaze vragen, geslachtsregisters, twist, en **strijd** over de wet	.2
Jac.	4:1	Waaruit komt bij u strijden en **vechten** voort?	.1

2793 μάχομαι machomai

Het werkwoord *machomai* betekent (1) 'strijden, vechten', en (2) 'twisten'.

Afgeleid van *2792 machē* 'strijd, gevecht; twist(strijd), onenigheid' gaat het in de eerste plaats om 'strijden, vechten' in letterlijke zin (Hand.7:26). Op de overige plaatsen in het NT houdt het in 'strijden met woorden', dus 'twisten, onenigheid hebben, ruzie maken', wat volgens 2Tim.2:24 niet bij een dienstknecht van de Heer past.

.1	μάχεσθε	machesthe	jullie strijden (med) – strijdt! (med)
.2	μάχεσθαι	machesthai	strijden (med)
.3	μαχομένοις	machomenois	strijdend (3 mv m; med)
.4	ἐμάχοντο	emachonto	zij streden (med)

Joh.	6:52	De Joden dan **streden** onderling en zeiden: Hoe kan deze ... geven?	.4
Hand.	7:26	vertoonde hij zich weer onder hen, **terwijl zij aan het vechten waren**,	.3
2Tim.	2:24	en een dienstknecht des Heren moet niet **twisten**, maar vriendelijk zijn	.2
Jac.	4:2	**gij vecht** en gij strijdt. Gij hebt niets, omdat gij niet bidt.	.1

2794 μεγαλαυχέω megalaucheō

Het werkwoord *megalaucheō* betekent 'zich in hoge mate beroemen, grootspreken, pochen, pralen'.

Het is afgeleid van *megalauchos* 'zich in hoge mate beroemend, grootsprekend, pochend', dat weer is samengesteld uit *2801 megas* 'groot' (vgl. *2779 megalōs* 'grotelijks, in hoge mate, ten zeerste') en *772II aucheō* 'roemen, zich beroemen op'. Het komt alleen voor met betrekking tot de tong van de mens in Jac.3:5, waar het in sommige handschriften ook wel als twee aparte woorden geschreven wordt.

.1	μεγαλαυχεῖ	megalauchei	hij beroemt zich in hoge mate

Jac.	3:5	Zo is ook de tong een klein lid en **voert** toch **een hoge toon**.	°°

2795 μεγαλεῖος megaleios

Het bijvoeglijk naamwoord *megaleios* betekent 'groots'.

Afgeleid van *2801 megas* 'groot' wordt het gebruikt voor 'groot' in de zin van 'groots'. In het

NT komt alleen een zelfstandige vorm voor: 'de grootse (dingen)', 'de grote werken of daden', met betrekking tot Gods genade ten opzichte van bijvoorbeeld Maria (Luc.1:49), en in verband met de uitstorting van de Heilige Geest (Hand.2:11).

.1	μεγαλεῖα	megaleia	groots (1 ev v – 1/4 mv o)

Luc. 1:49 omdat **grote dingen** aan mij gedaan heeft de Machtige. oo
Hand. 2:11 wij horen hen in onze eigen taal van de **grote daden** Gods spreken.

2796 μεγαλειότης megaleiotēs

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *megaleiotēs* betekent 'groot(s)heid, majesteit'.

Afgeleid van *2795 megaleios* 'groots' wordt het gebruikt voor de grootsheid of majesteit van een god, zoals de heidense godin in Efeze (Hand.19:27), en in het bijzonder de majesteit van God, zoals die zich manifesteert in de wonderen van Jezus (Luc.9:43), en de majesteit van Jezus Zelf, zoals die door drie van de discipelen aanschouwd is bij de verheerlijking op de berg (2Petr.1:16).

Vergelijk ook *2800 megalōsunē* 'grootheid, majesteit'.

.1	μεγαλειότητα	megaleiotēta	grootsheid (4)
.2	μεγαλειότητος	megaleiotētos	grootsheid (2)
.3	μεγαλειότητι	megaleiotēti	grootsheid (3)

Luc. 9:43 En allen stonden verslagen over de **majesteit** Gods. .3
Hand. 19:27 en dat zij ook van haar **luister** beroofd zal worden, .1/.2
2Petr. 1:16 maar wij zijn ooggetuigen geweest van zijn **majesteit**. .2

2797 μεγαλοπρεπής megaloprepēs

Het bijvoeglijk naamwoord *megaloprepēs* betekent 'groots, verheven, majesteitelijk'.

Samengesteld uit *2801 megas* 'groot' en *3701 prepō* 'passen, passend zijn' geeft het eigenlijk aan 'bij grote dingen passend'. Het wordt allereerst gebruikt voor personen die een grote staat voeren. De enige keer dat het in het NT voorkomt staat het in een omschrijving voor God, die we kunnen vertalen met 'de verheven – of majesteitelijke – heerlijkheid' (2Petr.1:17).

.1	μεγαλοπρεποῦς	megaloprepous	verheven (2 ev m/v/o)

2Petr. 1:17 toen zulk een stem van de **hoogwaardige** heerlijkheid tot Hem kwam:

2798 μεγαλύνω megalunō

Het werkwoord *megalunō* betekent (1) 'groot maken', en (2) 'hoog verheffen of stellen, prijzen, eren'.

Afgeleid van *2801 megas* 'groot' houdt het allereerst in 'groot maken' in letterlijke zin, bij-

voorbeeld van de kwasten aan de kleding van de schriftgeleerden (Matt.23:5), of in overdrachtelijke zin zijn barmhartigheid aan iemand groot maken, d.w.z. zich zeer barmhartig jegens iemand betonen (Luc.1:58).

Vervolgens wordt het naar Hebreeuws voorbeeld gebruikt voor 'groot maken' in de zin van 'hoog verheffen, prijzen', dus 'iemands grootheid prijzen' (Hand.10:46) of in de zin van 'hoog stellen, in hoge ere houden' (bv. Hand.5:13). Zo wordt het vooral gezegd van God (bv. Luc.1:46), en van de Here Jezus (bv. Hand.19:17).

.1	μεγαλύνει	megalunei	hij maakt groot
.2	μεγαλύνουσιν	megalunousin	zij maken groot – grootmakend (3 mv m/o)
.3	μεγαλυνόντων	megalunontōn	grootmakend (2 mv m/o)
.4	ἐμεγάλυνεν	emegalunen	hij heeft grootgemaakt (aor)
.5	ἐμεγαλύνετο	emegaluneto	hij werd grootgemaakt (med)
.6	μεγαλυνθήσεται	megalunthēsetai	hij zal worden grootgemaakt (pass)
.7	μεγαλυνθῆναι	megalunthēnai	grootgemaakt worden (aor pass)

Matt.	23:5	want **zij maken** hun gebedsriemen breed en hun kwasten **groot**,	.2
Luc.	1:46	En Maria zeide: Mijn ziel **maakt groot** de Here,	.1
	1:58	dat de Here zijn barmhartigheid aan haar **had grootgemaakt**,	.4
Hand.	5:13	maar het volk **stelde** hen **hoog**.	.4
	10:46	want zij hoorden hen spreken in tongen en God **grootmaken**.	.3
	19:17	en de naam van de Here Jezus **werd grootgemaakt**;	.5
2Cor.	10:15	Maar wij hebben goede hoop, **dat** wij ... **een grote naam zullen krijgen**,	.7
Fil.	1:20	dat met alle vrijmoedigheid ... ook nu Christus **zal worden grootgemaakt**	.6

2799 μεγάλως megalōs

Het bijwoord *megalōs* betekent 'grotelijks, in hoge mate, ten zeerste'.

Het is de bijwoordelijke vorm van het bijvoeglijk naamwoord *2801 megas* 'groot', en geeft dus aan 'in grote of hoge mate'. Het wordt doorgaans gebruikt om een werkwoord te versterken, zoals in Fil.4:10 'zich verblijden'.

.1	μεγάλως	megalōs	ten zeerste

Fil.	4:10	Ik heb er mij **ten zeerste** over verblijd in de Here,

2800 μεγαλωσύνη megalōsunē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *megalōsunē* betekent 'grootheid, majesteit'.

Als afleiding van *2801 megas* 'groot' geeft het de staat van grootheid, verhevenheid aan, die God toekomt (Jud.25). In Hebreeën komt het, evenals ons *majesteit* – dat van het Latijnse woord *maius* 'groter' stamt – , voor als een verpersoonlijking van of titel voor God, gekenmerkt als Hij is door grootheid en verhevenheid (Hebr.1:3 en 8:1).

.1	μεγαλωσύνη	megalōsunē	majesteit (1)
.2	μεγαλωσύνης	megalōsunēs	majesteit (2)

Hebr. 1:3	Deze ... heeft ... Zich gezet aan de rechterhand van de **majesteit**	.2
8:1	die gezeten is ter rechterzijde van de troon der **majesteit** in de hemelen,	.2
Jud. 25	heerlijkheid, **majesteit**, kracht en macht vóór alle eeuwigheid,	.1

2801 μέγας megas

Het bijvoeglijk naamwoord *megas* betekent 'groot'.

Het heeft in de eerste plaats betrekking op de uiterlijke vorm, de afmetingen en de omvang van iets of iemand. Zo wordt het onder meer gebruikt voor een boom (Luc.13:19), vissen (Joh.21:11), een rivier (bv. Openb.9:14), een kloof (Luc.16:26), een ster (Openb.8:10), een molensteen (Openb. 18:21), een oven (Openb.9:2), een keten (Openb.20:1), een zwaard (Openb. 6:4), een huis (2Tim.2:20), een troon (Openb.20:11), een laken (bv. Hand.10:11). Hierbij behoort ook het voorkomen bij woorden als 'kudde' (Marc.5:32), 'menigte' (bv. Luc.5:29), en ook 'tijd' (Hand.26:29), en met betrekking tot leeftijd en de daarmee verbonden mate van volwassenheid (bv. Hebr.11:24; Hand.8:10), al is het niet onmogelijk dat het in (sommige van) deze gevallen om het belang of de positie van de betreffende mensen gaat (vgl. de opmerkingen hierna).

Als bepaling bij woorden met een andere inhoud zegt het iets over de intensiteit of graad, bijvoorbeeld van natuurverschijnselen als een aardbeving (bv. Matt.28:2), een orkaan (Marc.4:37), windstilte (Matt.8:26), licht (Matt.4:16), hitte (Openb.16:9); van geluiden als geschreeuw (bv. Hand.23:9), en van de stem (bv. Marc.5:7); van lichamelijke aandoeningen als koorts (Luc. 4:25), en van gemoedsbewegingen als vrees en vreugde (bv. Luc.2:9,10), smart (Rom.9:2), toorn (Openb.12:12), ontzetting (Marc.5:42); van bijzondere gebeurtenissen, situaties, of feiten als een val (Matt.7:27), verdrukking (bv. Matt.24:21), hongersnood (bv. Luc.4:25), vergelding (Hebr.10:35), tekenen en wonderen (bv. Matt.24:24); van kracht (bv. Hand.4:33), geloof (Matt. 15:28), genade (Hand.4:33).

In veel gevallen ligt de nadruk niet op de werkelijke grootte of op de intensiteit, maar op het belang of de rang. Hierbij kan het gaan om zaken als een maaltijd (bv. Luc.14:16), een stad (bv. Openb.11:8), iemands werken (Openb.15:3), woorden (Openb.13:5), een gebod (bv. Matt. 22:36), een verborgenheid (bv. Ef.5:32), een feestdag (Joh.7:37), de dag des Heren (bv. Hand.2:20), en als zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord 'grote (dingen)' (bv. Luc.1:49). Daarnaast heeft het in deze zin betrekking op personen: God (Tit.3:13), een koning (Matt.5:35), een profeet (Luc.7:16), een priester (bv. Hebr.10:21), een herder (Hebr.13:20), Johannes de Doper (Luc.1:15), Jezus (Luc.1:32), mensen in het Koninkrijk der hemelen (Matt.5:19; vgl. Marc.10:43), en ook Simon de tovenaar (Hand.8:9) en een hoer (bv. Openb.17:1); in een tekst als Matt.20:25 is het zelfstandig gebruikt: 'de groten', in de zin van 'de voornamen'.

Overigens moet men zich wel realiseren dat, ook al wordt het woord waarbij het staat overdrachtelijk gebruikt, een woord als 'groot' toch in principe letterlijke betekenis heeft (bv. 'een grote deur' in 1Cor.16:9).

Zie ook *2814 meizōn* 'groter; grootste' en *2804 megistos* 'grootste; zeer groot'. Het tegendeel is *2917 mikros* 'klein, gering, weinig'.

.1	μέγας	megas	groot (1 ev m)
.2	μέγαν	megan	groot (4 ev m)
.3	μεγάλου	megalou	groot (2 ev m/o)
.4	μεγάλῳ	megalōi	groot (3 ev m/o)
.5	μεγάλοι	megaloi	groot (1 mv m)
.6	μεγάλους	megalous	groot (4 mv m)

.7	μεγάλων	megalōn	groot (2 mv m/v/o)
.8	μεγάλοις	megalois	groot (3 mv m/o)
.9	μεγάλη	megalē	groot (1 ev v)
.10	μεγάλην	megalēn	groot (4 ev v)
.11	μεγάλης	megalēs	groot (2 ev v)
.12	μεγάλῃ	megalēi	groot (3 ev v)
.13	μεγάλαι	megalai	groot (1 mv v)
.14	μεγάλας	megalas	groot (4 mv v)
.15	μεγάλαις	megalais	groot (3 mv v)
.16	μέγα	mega	groot (1/4 ev o)
.17	μεγάλα	megala	groot (1/4 mv o)

Matt. 2:10 Toen zij de ster zagen, verheugden zij zich met zeer **grote** vreugde. .10
4:16 het volk, dat in duisternis gezeten is, heeft een **groot** licht gezien, .16
5:19 wie ze doet en leert, die zal **groot** heten in het Koninkrijk der hemelen. .1
5:35 bij Jeruzalem niet, omdat het de stad van de **grote** Koning is; .3
7:27 en het viel in, en zijn val was **groot**. .9
8:24 En zie, er kwam een **grote** onstuimigheid op de zee, .1
8:26 Hij ... bestrafte de winden en de zee, en het werd volkomen stil. .9
letterlijk: ..., en er ontstond **grote** stilte.
15:28 O, vrouw, **groot** is uw geloof, u geschiede gelijk gij wenst! .9
20:25 en de **rijksgroten** oefenen macht over hen. .5
20:26 Maar wie onder u **groot** wil worden, zal uw dienaar zijn, .1
22:36 Meester, wat is het **grote** gebod in de wet? .9
22:38 Dit is het **grote** en eerste gebod. .9°*
24:21 Want er zal dan een **grote** verdrukking zijn, zoals er niet geweest is .9
24:24 en zij zullen **grote** tekenen en wonderen doen, .17
24:31 En Hij zal zijn engelen uitzenden met **luid** bazuingeschal .11
27:46 Omstreeks het negende uur riep Jezus met **luider** stem, .12
27:50 Jezus riep wederom met **luider** stem en gaf de geest. .12
27:60 na een **grote** steen voor de ingang van het graf te hebben gewenteld, .2
28:2 En zie, er kwam een **grote** aardbeving, .1
28:8 zij gingen terstond weg van het graf, met vrees en **grote** blijdschap, .11
Marc. 1:26 En de onreine geest ... ging onder **groot** geschreeuw van hem uit. .12
4:32 als het gezaaid is, opkomt en groter wordt ... en **grote** takken maakt, .6
4:37 En er stak een **zware** stormwind op en de golven sloegen in het schip, .9°*
4:39 En de wind ging liggen en het werd volkomen stil. .9
letterlijk: En de wind ging liggen en er ontstond een **grote** stilte.
4:41 zij werden bovenmate bevreesd en zeiden tot elkander: Wie is toch deze, .2
letterlijk: zij werden bevreesd met **grote** vrees ...,
5:7 roepende met **luider** stem: Wat hebt Gij met mij te maken, .12
5:11 Nu werd daar bij de berg een **grote** kudde zwijnen gehoed. .9
5:42 En zij ontzetten zich terstond bovenmate. .12
letterlijk: En zij ontzetten zich terstond met **grote** ontzetting.
10:42 en hun **rijksgroten** oefenen macht over hen. .5
10:43 (44) Maar wie **groot** wil worden onder u, zal uw dienaar zijn; .1

	13:2	En Jezus zeide tot hem: Ziet gij deze **grote** gebouwen?	.14
	14:15	En hij zal u een **grote** bovenzaal wijzen, van al het nodige voorzien.	.16
	15:34	riep Jezus met **luider** stem: Eloï, Eloï, lama sabachtani,	.12
	15:37	En Jezus slaakte een **luide** kreet en gaf de geest.	.10
	16:4	aanschouwden zij, dat de steen afgewenteld was; want hij was zeer **groot**.	.1
Luc.	1:15	Want hij zal **groot** zijn voor de Here	.1
	1:32	Deze zal **groot** zijn en Zoon des Allerhoogsten genoemd worden,	.1
	1:42	En zij riep uit met **luider** stem en sprak: Gezegend zijt gij	.12
	1:49	omdat **grote dingen** aan mij gedaan heeft de Machtige.	.17''
	2:9	en zij vreesden met **grote** vreze.	.2
	2:10	Weest niet bevreesd, want zie, ik verkondig u **grote** blijdschap,	.10
	4:25	toen ... er **grote** hongersnood was over het gehele land,	.1
	4:33	(34) en hij schreeuwde met **luider** stem:	.12
	4:38	De schoonmoeder van Simon nu was bevangen door **zware** koorts	.4
	5:29	en er was een **grote** menigte tollenaars en anderen,	.10
	6:49	stortte het terstond in en het huis werd een **grote** bouwval.	.16
	7:16	Een **groot** profeet is onder ons opgestaan,	.1
	8:28	en hij viel aan zijn voeten en sprak met **luider** stem:	.12
	8:37	want zij waren door **grote** vrees bevangen.	.4
	9:48	Want wie onder u allen de minste is, die is **groot**.	.1
	13:19	SV en het wies op, en ... werd tot een **grote** boom,	.16°
	14:16	Iemand richtte een **grote** maaltijd aan en nodigde velen.	.16
	16:26	En bij dit alles, er is tussen ons en u een **onoverkomelijke** kloof,	.16
	17:15	met **luider** stem God verheerlijkende,	.11
	19:37	begon de gehele menigte ... God te prijzen, met **luider** stem,	.12
	21:11	en er zullen **grote** aardbevingen, en nu hier, dan daar pestziekten	.5
		en hongersnoden zijn, en ook vreselijke dingen en **grote** tekenen	.17
	21:23	Want er zal **grote** nood zijn over het land en toorn over dit volk,	.9
	22:12	En hij zal u een **grote** bovenzaal wijzen, van alles voorzien:	.16
	23:23	zij ... eisten onder **luid** geschreeuw, dat Hij gekruisigd zou worden,	.15
	23:46	Jezus riep met **luider** stem: Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest.	.12
	24:52	En zij keerden terug naar Jeruzalem met **grote** blijdschap,	.11
Joh.	6:18	en de zee werd onstuimig, daar er een **harde** wind woei.	.3
	7:37	En op de laatste, de **grote** dag van het feest, stond Jezus en riep,	.12
	11:43	riep Hij met **luider** stem: Lazarus, kom naar buiten!	.12
	19:31	– want de dag van die sabbat was **groot** –	.9
	21:11	Simon Petrus ... sleepte het net aan land, vol **grote** vissen,	.7
Hand.	2:20	voordat de **grote** en doorluchtige dag des Heren komt.	.10
	4:33	En met **grote** kracht gaven de apostelen hun getuigenis ....,	.12°'
		en er was **grote** genade over hen allen.	.9
	5:5	En een **grote** vrees kwam over allen, die het hoorden.	.1
	5:11	En een **grote** vrees kwam over de gehele gemeente	.1
	6:8	En Stefanus, vol van genade en kracht, deed wonderen en **grote** tekenen	.17
	7:11	er kwam hongersnood over geheel Egypte en Kanaän en **grote** verdrukking,	.9
	7:57	Maar zij begonnen **luid**keels te schreeuwen,	.12
	7:60	riep hij met **luider** stem: Here, reken hun deze zonde niet toe!	.12

Hand.	8:1	En er ontstond te dien dage een **zware** vervolging tegen de gemeente	.1
	8:2	vrome mannen droegen Stefanus ten grave en bedreven **grote** rouw over hem.	.2
	8:7	van velen, die onreine geesten hadden, gingen deze onder **luid** geroep uit	.12°ˇ
	8:8	en er kwam **grote** blijdschap in die stad.	.9°°
	8:9	en hij beweerde van zichzelf, dat hij iets **groots** was;	.2
	8:10	en allen, van klein tot **groot**, hielden zich aan hem en zeiden:	.3
		Deze is wat genoemd wordt de **grote** kracht Gods.	.9
	8:13	verbijsterd door die tekenen en **grote** krachten, die hij zag geschieden.	.14°
	10:11	hij zag ... een voorwerp nederdalen in de vorm van een **groot** laken,	.10
	11:5	een voorwerp daalde neder in de vorm van een **groot** laken,	.10
	11:28	dat een **grote** hongersnood zou komen over het gehele rijk,	.2/.10
	14:10	en hij zeide met **luider** stem: Ga recht op uw voeten staan!	.12
	15:3	Zij ... bereidden ... al de broeders **grote** blijdschap.	.10
	16:26	Doch plotseling kwam er een **zware** aardbeving,	.1
	16:28	Maar Paulus riep met **luider** stem: Doe uzelf geen kwaad,	.12°ˇ
	19:27	het heiligdom van de **grote** godin Artemis	.11
	19:28	riepen zij in heftige opwinding: **Groot** is de Artemis der Efeziërs!	.9
	19:34	**Groot** is de Artemis der Efeziërs!	.9
	19:35	dat de stad der Efeziërs de tempelbewaarster is van de **grote** Artemis	.11
	23:9	En er ontstond **groot** geschreeuw,	.9
	26:22	Als een getuige ... sta ik dus hier voor klein en **groot**,	.4
	26:24	zeide Festus met **luider** stem: Gij spreekt wartaal, Paulus,	.12
	26:29	dat èn spoedig èn voorgoed, niet alleen gij, maar ook allen ... zo werden	.4ˇˇ
		letterlijk: dat èn op korte èn op **lange** (termijn) ... allen zo werden	
Rom.	9:2	Ik heb een **grote** smart en een voortdurend hartzeer.	.9
1Cor.	9:11	is het dan te **veel**, dat wij van u het stoffelijke zouden oogsten?	.16
	16:9	mij is een **grote** en machtige deur geopend en er zijn vele tegenstanders.	.9
2Cor.	11:15	Het is dus niets **bijzonders**, indien ook zijn dienaren zich voordoen	.16
Ef.	5:32	Dit geheimenis is **groot**, doch ik spreek met het oog op Christus	.16
1Tim.	3:16	En buiten twijfel, **groot** is het geheimenis der godsvrucht:	.16
	6:6	Nu brengt inderdaad de godsvrucht **grote** winst,	.1
2Tim.	2:20	in een **groot** huis zijn niet alleen voorwerpen van goud en van zilver,	.12
Tit.	2:13	onze **grote** God en Heiland, Christus Jezus,	.3
Hebr.	4:14	Daar wij nu een **grote** hogepriester hebben, die de hemelen is doorgegaan,	.2
	8:11	allen zullen zij Mij kennen, van de kleinste tot de **grootste** onder hen.	.3
	10:21	en wij een **grote** priester over het huis Gods hebben,	.2
	10:35	uw vrijmoedigheid ..., die een **ruime** vergelding heeft te wachten.	.10°ˇ
	11:24	Door het geloof heeft Mozes, **volwassen** geworden, geweigerd	.1
	13:20	onze Here Jezus, de **grote** herder der schapen,	.2
Jac.	3:5	Zo is ook de tong een klein lid en voert toch een hoge toon.	.17ˇˇ
		letterlijk: ... de tong ... beroemt zich op **grote** (dingen).	
Jud.	6	voor het oordeel van de **grote** dag	.11
Openb.	1:10	en ik hoorde achter mij een **luide** stem, als van een bazuin,	.10
	2:22	hen, die met haar overspel bedrijven, breng ik in **grote** verdrukking,	.10
	5:2	die met **luider** stem uitriep: Wie is waardig de boekrol te openen ...?	.12
	5:12	zeggende met **luider** stem: Het Lam, dat geslacht is, is waardig	.12

6:4	en hem werd een **groot** zwaard gegeven.	.9
6:10	En zij riepen met **luider** stem en zeiden: Tot hoelang, ...?	.12/.10
6:12	en daar geschiedde een **grote** aardbeving en de zon werd zwart	.1
6:13	wanneer hij door een **harde** wind geschud wordt.	.3°*
6:17	want de **grote** dag van hun toorn is gekomen en wie kan bestaan?	.9
7:2	en hij riep met **luider** stem tot de vier engelen,	.12
7:10	En zij riepen met **luider** stem en zeiden: De zaligheid is van onze God,	.12
7:14	Dezen zijn het, die komen uit de **grote** verdrukking;	.11
8:8	er werd iets als een **grote** berg, brandend van vuur, in de zee geworpen,	.16
8:10	En de derde engel blies de bazuin, en er viel een **grote** ster,	.1
8:13	die met **luider** stem zeide: Wee, wee, wee hun, die op de aarde wonen,	.12
9:2	en er steeg rook op uit de put, als de rook van een **grote** oven;	.11°°
9:14	Laat de vier engelen los, die bij de **grote** rivier ... gebonden zijn.	.4
10:3	en hij riep met **luider** stem, zoals een leeuw brult,	.12
11:8	En hun lijk (zal liggen) op de straat der **grote** stad,	.11
11:11	en zij gingen op hun voeten staan en **grote** vrees viel op (allen),	.1
11:12	zij hoorden een **luide** stem uit de hemel ... zeggen: Klimt hierheen op!	.10/.11
11:13	En te dien ure kwam er een **grote** aardbeving	.1
11:15	de zevende engel blies de bazuin en **luide** stemmen klonken in de hemel,	.13
11:17	dat Gij uw **grote** macht hebt opgenomen en het koningschap hebt aanvaard;	.10
11:18	en aan hen, die uw naam vrezen, aan de kleinen en de **groten**	.8/.6
11:19	bliksemstralen en stemmen en donderslagen en aardbeving en **zware** hagel.	.9
12:1	er werd een **groot** teken in de hemel gezien: een vrouw, met de zon bekleed,	.16
12:3	en zie, een **grote** rossige draak met zeven koppen en tien horens,	.1
12:9	En de **grote** draak werd (op de aarde) geworpen, de oude slang,	.1
12:10	ik hoorde een **luide** stem in de hemel zeggen: Nu is verschenen het heil	.10
12:12	want de duivel is tot u nedergedaald in **grote** grimmigheid,	.2
12:14	En aan de vrouw werden de twee vleugels van de **grote** arend gegeven	.3
13:2	En de draak gaf hem zijn kracht en zijn troon en **grote** macht.	.10
13:5	hem werd een mond gegeven, die **grote** woorden en godslasteringen spreekt;	.17
13:13	het doet **grote** tekenen, zodat het zelfs vuur uit de hemel doet nederdalen	.17
13:16	de kleinen en de **groten**, de rijken en de armen, de vrijen en de slaven,	.6
14:2	als de stem van vele wateren en als de stem van **zware** donder.	.11
14:7	en hij zeide met **luider** stem: Vreest God en geeft Hem eer,	.12
14:8	zeggende: Gevallen, gevallen is het **grote** Babylon,	.9
14:9	En een andere engel, een derde, volgde hen, zeggende met **luider** stem:	.12
14:15	En een andere engel kwam uit de tempel en riep met **luider** stem	.12°*
14:18	en hij riep met **luider** stem tot hem, die de scherpe sikkel had,	.12
14:19	de engel ... wierp het in de **grote** persbak van de gramschap Gods.	.10/.2
15:1	En ik zag een ander teken in de hemel, **groot** en wonderbaar:	.16
15:3	zeggende: **Groot** en wonderbaar zijn uw werken, Here God, Almachtige;	.17
16:1	En ik hoorde een **luide** stem uit de tempel zeggen tot de zeven engelen:	.11°*
16:9	En de mensen werden verzengd door de **grote** hitte	.16
16:12	En de zesde goot zijn schaal uit op de **grote** rivier, de Eufraat,	.2
16:14	om hen te verzamelen tot de oorlog op de **grote** dag van de almachtige God.	.11
16:17	en er kwam een **luide** stem uit de tempel, van de troon,	.9

Openb.16:18	en er geschiedde een **grote** aardbeving, zo groot als er geen geweest is,	.1
	sedert een mens op de aarde was: zo hevig was deze aardbeving, zo **groot**.	.1
16:19	de **grote** stad viel in drie stukken uiteen en de steden ... stortten in.	.9
	En het **grote** Babylon werd voor God in gedachtenis gebracht,	.9
16:21	**grote** hagel(stenen), een talent zwaar, vielen uit de hemel op de mensen,	.9
	en de mensen lasterden God ...., want de plaag daarvan was zeer **groot**.	.9
17:1	Kom hier, ik zal u tonen het oordeel over de **grote** hoer,	.11
17:5	het **grote** Babylon, moeder van de hoeren en van de gruwelen der aarde.	.9
17:6	En ik verbaasde mij, toen ik haar zag, met **grote** verbazing.	.16
17:18	En de vrouw, die gij zaagt, is de **grote** stad, die het koningschap heeft	.9
18:1	Hierna zag ik een andere engel, die **grote** macht had, nederdalen	.10
18:2	SV En hij riep krachtig met een **grote** stem, zeggende:	.12°°
	Gevallen, gevallen is de **grote** (stad) Babylon	.9
18:10	Wee, wee, gij **grote** stad, Babylon, gij sterke stad,	.9
18:16	Wee, wee, die **grote** stad, die gehuld was in fijn linnen,	.9
18:18	zeggende: Welke stad was aan deze **grote** stad gelijk!	.12
18:19	zeggende: Wee, wee die **grote** stad,	.9
18:21	En een sterke engel nam een steen op als een **grote** molensteen ....,	.2
	zeggende: Zó zal Babylon met geweld geworpen worden, de **grote** stad,	.9
19:1	Hierna hoorde ik als een **luide** stem ener grote schare in de hemel zeggen:	.10°▾
19:2	want Hij heeft de **grote** hoer geoordeeld,	.10
19:5	al zijn knechten, die Hem vreest, gij kleinen en gij **groten**!	.5
19:17	ik zag een engel staan op de zon en hij riep met **luider** stem en zeide ...:	.12
	Komt, verzamelt u tot de **grote** maaltijd Gods,	.3/.16/.2
19:18	en het vlees van allen, vrijen en slaven, kleinen en **groten**.	.7
20:1	met de sleutel des afgronds en een **grote** keten in zijn hand;	.10
20:11	En ik zag een **grote** witte troon en Hem, die daarop gezeten was,	.2°▾
20:12	En ik zag de doden, de **groten** en de kleinen, staande voor de troon,	.6°▾
21:3	En ik hoorde een **luide** stem van de troon zeggen: Zie,	.11
21:10	En hij voerde mij weg in de geest op een **grote** en hoge berg	.16
	SV en hij toonde mij de **grote** stad, het heilige Jeruzalem,	.10°
21:12	En zij had een **grote** en hoge muur en zij had twaalf poorten	.16

2802 μέγεθος megethos

Het zelfstandig naamwoord *megethos* betekent 'grootte, grootheid'.

De enige keer dat dit woord, dat is afgeleid van *2801 megas* 'groot', in het NT voorkomt is het een uitdrukking van omvang of maat voor het begrip kracht (Ef.1:19).

.1	μέγεθος	megethos	grootte (1/4)

Ef. 1:19 en hoe overweldigend groot zijn kracht is aan ons, die geloven,
letterlijk: en welke de overweldigende **grootte** van zijn kracht is ....

2803	**μεγιστάν**	**megistan**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *megistan* betekent '(de) grootste, voornaamste, aanzienlijkste'.

Afgeleid van *2804 megistos* 'grootste; zeer groot' komt het doorgaans, en in het NT uitsluitend, in het meervoud voor. Het gaat om de groten der aarde, zowel in verband met het hof van een vorst (bv. Marc.6:21), als op ander gebied, zoals in de handel (Openb.18:23).

.1	μεγιστᾶνες	megistanes	(de) groten (1)
.2	μεγιστᾶσιν	megistasin	(de) groten (3)

Marc.	6:21	voor zijn **hoogwaardigheidsbekleders**, zijn legeroversten en de voornaamsten	.2
Openb.	6:15	de koningen der aarde en de **groten** en de oversten over duizend	.1
	18:23	want uw kooplieden waren de **machthebbers** der aarde,	.1

2804	**μέγιστος**	**megistos**

Het bijvoeglijk naamwoord *megistos* betekent (1) 'grootste', en (2) 'zeer groot'.

Het is de overtreffende trap van *2801 megas* 'groot'. De enige keer dat het in het NT voorkomt gaat het om beloften die 'zeer groot' van inhoud of betekenis zijn (2Petr.1:4).

.1	μέγιστα	megista	zeer groot (1/4 mv o)

2Petr.	1:4	door deze zijn wij met kostbare en **zeer grote** beloften begiftigd,	

2805	**μεθερμηνεύω**	**met-hermēneuō**

Het werkwoord *met-hermēneuō* betekent 'vertolken, vertalen'.

Het betreft altijd het overzetten van de ene taal in de andere, dit in tegenstelling met *1190 di-ermēneuō* 'duidelijk uitleggen; vertalen'. Het kan gaan om een naam (bv. Marc.15:22), een ander woord (bv. Joh.1:39), of een hele zin (Marc.15:34).

Het is samengesteld uit *1878 hermēneuō* 'uitleggen; vertalen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier de verandering onderstreept.

.1	μεθερμηνεύεται	met-hermēneuetai	het wordt vertaald (med)
.2	μεθερμηνευόμενον	met-hermēneuomenon	vertaald wordend (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.[3]	μεθερμηνευόμενος	met-hermēneuomenos	vertaald wordend (1 ev m; med)

Matt.	1:23	en men zal Hem de naam Immanuël geven, hetgeen betekent: God met ons. letterlijk: ..., hetgeen, **vertaald wordend**, betekent: God met ons.	.2
Marc.	5:41	Talita koem, hetgeen betekent: Meisje, ik zeg u, sta op! letterlijk: ..., hetgeen, **vertaald wordend**, betekent: ..., sta op!	.2

Marc.	15:22	zij brachten Hem op de plaats Golgota, hetgeen betekent Schedelplaats.	.2/.[3]
		letterlijk: ..., hetgeen, **vertaald wordend**, betekent Schedelplaats.	
	15:34	hetgeen betekent: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?	.2
		letterlijk: hetgeen, **vertaald wordend**, betekent: ...	
Joh.	1:39	Rabbi – wat, **vertaald**, wil zeggen: Meester –, waar houdt Gij verblijf?	.2
	1:42	Wij hebben gevonden de Messias, wat betekent: Christus.	.2
		letterlijk: ..., wat, **vertaald wordend**, betekent: Christus.	
Hand.	4:36	– wat betekent: zoon der vertroosting –,	.2
		letterlijk: – wat, **vertaald wordend**, betekent: zoon der vertroosting –,	
	13:8	Elymas, de tovenaar, want zo **wordt** zijn naam **vertaald**, verzette zich	.1

2806 μέθη methē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *methē* betekent 'dronkenschap'.

Het komt voor in een waarschuwing door Jezus om waakzaam te zijn voor de komst van het Koninkrijk van God (Luc.21:34), en in opsommingen van 'werken van het vlees' (bv. Gal.5:21).

Het is verwant met *2812 methuō* 'dronken zijn'. Vergelijk voor de betekenis ook *2584 kraipalē* 'roes, bedwelming, kater', en *3116 oinophlugia* 'wijnroes, dronkenschap ten gevolge van wijn'.

.1	μέθῃ	methēi	dronkenschap (3)
.2	μέθαι	methai	dronkenschappen (1)
.3	μέθαις	methais	dronkenschappen (3)

Luc.	21:34	dat uw hart nimmer bezwaard worde door roes en **dronkenschap**	.1
Rom.	13:13	niet in brasserijen en **drinkgelagen**, niet in wellust en losbandigheid,	.3
Gal.	5:21	nijd, **dronkenschap**, brasserijen en dergelijke, waarvoor ik u waarschuw,	.2

2807 μεθίστημι met-histēmi

Het werkwoord *met-histēmi* betekent 'verplaatsen, verwijderen'.

Als samenstelling uit *2208 histēmi* 'doen staan, stellen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft, wordt het in letterlijke zin gebruikt voor het op een andere plaats zetten van een berg (1Cor.13:2) en het overzetten van mensen in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde (Col.1:13). In overdrachtelijke zin gaat het om afzetten of ontzetten uit een ambt of dienst (Luc.16:4; Hand.13:22), en als het ware van de ene godsdienst naar de andere overzetten, dus 'doen afkeren, afvallig maken' (Hand.19:26).

.1	μεθιστάνειν	met-histanein	verplaatsen
.2	μετέστησεν	met-estēsen	hij heeft verplaatst (aor)
.3	μεταστήσας	meta-stēsas	verplaatsend (1 ev m; aor)
.4	μετασταθῶ	meta-stathō	(dat) ik verplaatst word (aor pass)
.[5]	μεθιστάναι	met-histanai	verplaatsen

Luc.	16:4	wanneer **ik** uit mijn rentmeesterschap **ontzet ben**,	.4
Hand.	13:22	en **nadat Hij** deze **verworpen had**, verwekte Hij hun David als koning,	.3
	19:26	dat deze Paulus een talrijke schare ... **afkerig gemaakt heeft**	.2
1Cor.	13:2	Al ware het, dat ik ... al het geloof had, zo**dat** ik bergen **verzette**,	.1/.[5]
Col.	1:13	**Hij heeft** ons ... **overgebracht** in het Koninkrijk van de Zoon	.2

2808 μεθοδεία methodeia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *methodeia* – ook wel gespeld *methodia* – betekent (1) '(het) nagaan', en (2) 'misleiding, listigheid'.

De eerste, neutrale betekenis komt in het NT niet voor. De tweede, ongunstige betekenis betreft niet zozeer de concrete list, maar meer het misleidend of listig handelen.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *met-hodeuō* 'nagaan, (methodisch) behandelen; misleiden, listig handelen', dat een samenstelling is van het voorvoegsel *meta-* in de nuance 'achterna' (vgl. *2848 meta*), en *3080 hodeuō* 'over de weg gaan, zich op weg bevinden, reizen'.

.1	μεθοδείαν	methodeian	misleiding (4)
.2	μεθοδείας	methodeias	misleiding (2 ev – 4 mv)

Ef.	4:14	in hun sluwheid, die tot dwaling verleidt, letterlijk: in hun sluwheid tot de **listigheid** van het dwalen,	.1
	6:11	om te kunnen standhouden tegen de **verleidingen** des duivels;	.2

2809 μεθόριον methorion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *methorion* betekent 'grens(gebied)'.

Het is eigenlijk de onzijdige vorm van het niet in het NT voorkomende bijvoeglijk naamwoord *methorios* 'aangrenzend'. Zelfstandig gebruikt wordt dit dan 'aangrenzend gebied, grensgebied' (Marc.7:24), of de 'grens' zelf.

Het is samengesteld uit het voorvoegsel *meta-* in de nuance 'mee-' (vgl. *2848 meta*), en *horos* 'grens', dat we niet in het NT vinden (maar vergelijk *3208 horion* 'grens').

.1	μεθόρια	methoria	grensgebied (1/4 mv)

Marc.	7:24	En Hij stond op en vertrok vandaar naar het **gebied** van Tyrus.	○○

2810 μεθύσκω methuskō

Het werkwoord *methuskō* betekent 'dronken maken'.

In het NT komen slechts vormen voor met de betekenis 'zich bedrinken' (bv. Ef.5:18) of 'dronken worden' (bv. Luc.12:45).

Het is afgeleid van *2812 methuō* 'dronken zijn'.

.1	μεθύσκεσθε	methuskesthe	jullie bedrinken je (med) – bedrinkt je! (med)
.2	μεθύσκεσθαι	methuskesthai	zich bedrinken (med)
.3	μεθυσκόμενοι	methuskomenoi	zich bedrinkend (1 mv m; med)

Luc.	12:45	en hij zou beginnen ... te drinken en **dronken te zijn**,	.2
Ef.	5:18	En **bedrinkt u** niet aan wijn, waarin bandeloosheid is,	.1
1Thess.	5:7	en **die zich bedrinken**, zijn des nachts dronken,	.3

2811 μέθυσος methusos

Het bijvoeglijk naamwoord *methusos* betekent 'drankzuchtig, dronken'.

Het wordt in het NT alleen zelfstandig gebruikt voor 'dronkaard, gewoontedrinker', in opsommingen van mensen die onbekwaam zijn voor het Koninkrijk van God (1Cor.6:10) en met wie de omgang gemeden dient te worden (1Cor.5:11).

Het is verwant met *2812 methuō* 'dronken zijn'. Vergelijk voor de betekenis *3114 oinopotēs* 'wijndrinker'.

.1	μέθυσος	methusos	dronkaard (1)
.2	μέθυσοι	methusoi	dronkaards (1)

1Cor.	5:11	een hoereerder, geldgierige, afgodendienaar, lasteraar, **dronkaard**,	.1
	6:10	dieven, geldgierigen, **dronkaards**, lasteraars of oplichters,	.2

2812 μεθύω methuō

Het werkwoord *methuō* betekent 'dronken zijn'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *methu* 'mede, honingwijn' houdt het in bedwelmd zijn door alcoholhoudende dranken (bv. Hand.2:15). Het deelwoord 'dronken zijnde' kan zelfstandig gebruikt worden voor 'dronken (mens)', d.w.z. iemand die op zeker ogenblik dronken is (Matt.24:49). Overdrachtelijk komt het neer op 'buiten zichzelf, beneveld, bewelmd' door andere zaken dan alcoholica (Openb.17:6).

Zie ook *2810 methuskō* 'dronken maken' en *2806 methē* 'dronkenschap'.

.1	μεθύει	methuei	hij is dronken
.2	μεθύουσιν	methuousin	zij zijn dronken – dronken (3 mv m/o)
.3	μεθυόντων	methuontōn	dronken (2 mv m/o)
.4	μεθύουσαν	methuousan	dronken (4 ev v)
.5	ἐμεθύσθησαν	emethusthēsan	zij zijn dronken geworden (aor pass)
.6	μεθυσθῶσιν	methusthōsin	(dat) zij dronken worden (aor pass)

Matt.	24:49	(48) ... als die slaaf ... (49) met de **dronkaards** zou eten en drinken,	.3
Joh.	2:10	als er goed gedronken is, letterlijk: als **ze dronken zijn**,	.6
Hand.	2:15	Want deze mensen **zijn** niet **dronken**, zoals gij veronderstelt,	.2
1Cor.	11:21	zodat de een hongerig **is** en de ander **dronken**.	.1
1Thess.	5:7	en die zich bedrinken, **zijn** des nachts **dronken**,	.2

Openb.17:2	en **zij**, die op de aarde wonen, **zijn dronken geworden** van de wijn	.5
17:6	En ik zag de vrouw **dronken** van het bloed der heiligen	.4

2813 μειζότερος meizoteros

Het bijvoeglijk naamwoord *meizoteros* betekent '(nog) groter'.

Het is naar vorm de vergrotende trap van *2814 meizōn* 'groter', dat zelf al de vergrotende trap is van *2801 megas* 'groot'. Mogelijk heeft het daardoor een versterkte betekenis: 'nog groter' (3Joh.4).

.1	μειζοτέραν	meizoteran	(nog) groter (4 ev v)

3Joh. 4 **Groter** blijdschap ken ik niet, dan dat ik hoor,

2814 μείζων meizōn

Het bijvoeglijk naamwoord *meizōn* betekent (1) 'groter', en (2) 'grootste'.

Evenals in het geval van *2801 megas* 'groot', waarvan het de – onregelmatig uitziende – vergrotende trap is, heeft dit woord in de eerste betekenis drie te onderscheiden nuances, al naargelang het betrekking heeft op uiterlijk en afmeting, of op intensiteit en graad, of op belang en rang. Het eerste doet zich bijvoorbeeld voor in het geval van een mosterdzaadje (bv. Marc.4:32), schuren (Luc.12:18), en leeftijdsverhoudingen (Rom.9:12). Van het tweede is sprake als het gaat om geroep (Matt.20:31), liefde (Joh.15:13), genade (Jac.4:6), zonde (Joh.19:11), oordeel (Jac.3:1). Het derde gebruik van de eerste betekenis vinden we het meeste. Daarbij wordt het bijvoorbeeld gebruikt voor het altaar ten opzichte van een offergave (Matt.23:19), de tempel ten opzichte van goud (bv. Matt.12:6), een (geestelijke) tabernakel (Hebr.9:11), werken (bv. Joh.5:20), een getuigenis (Joh.5:36), een gebod (Marc.12:31), en gaven van de Geest (1Cor.12:31). Ook voor personen komt het in deze schakering voor: een aartsvader als Jakob (Joh.4:12), een heer ten opzichte van zijn slaven (bv. Joh.13:16), in het algemeen mensen ten opzichte van elkaar (bv. Luc.7:28), engelen (2Petr.2:11), God de Vader ten opzichte van de Zoon (Joh.14:28), mensen in het Koninkrijk van God (bv. Matt.8:1,4), iemand die profeteert ten opzichte van iemand die in tongen spreekt (1Cor.14:5).

De tweede betekenis is van toepassing wanneer er sprake is van een absolute grootte (bv. Matt.23:11).

.1	μείζων	meizōn	groter (1 ev m/v)
.2	μείζονος	meizonos	groter (2 ev m/v/o)
.3	μείζονες	meizones	groter (1 mv m/v)
.4	μείζων	meizōn	zie 1
.5	μείζονα	meizona	groter (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.6	μείζω	meizō	groter (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.7	μείζονος	meizonos	zie 2
.8	μείζονας	meizonas	groter (4 mv m/v)
.9	μεῖζον	meizon	groter (1/4 ev o)
.10	μεῖζον	meizon	zie 9
.11	μείζονα	meizona	zie 5
.12	μείζω	meizō	zie 6

Matt.	11:11	is er niemand opgestaan, **groter** dan Johannes de Doper,	.1
		maar de kleinste in het Koninkrijk der hemelen is **groter** dan hij.	.1
	12:6	SV En Ik zeg u, dat **Een, meerder** dan de tempel, hier is.	.1°°
		Maar Ik zeg u: **Meer** dan de tempel is hier.	.9''
	13:32	maar als het volgroeid is, is het **groter** dan de tuingewassen	.9
	18:1	Wie is wel de **grootste** in het Koninkrijk der hemelen?	.1
	18:4	die is de **grootste** in het Koninkrijk der hemelen.	.1
	20:31	Maar zij riepen **te meer**, zeggende: Here, heb medelijden met ons,	.9
	23:11	Maar wie de **grootste** onder u is, zal uw dienaar zijn.	.1
	23:17	Gij dwazen en blinden, wat toch is **meer**, het goud of de tempel, ...?	.1
	23:19	Gij blinden, immers, wat is **meer**, de gave of het altaar, ...?	.9
Marc.	4:32	als het gezaaid is, opkomt en **groter** wordt dan alle tuingewassen,	.9/.1
	9:34	zij hadden onderweg met elkander erover gesproken, wie de **meeste** was.	.1
	12:31	Een ander gebod, **groter** dan deze, bestaat niet.	.1
Luc.	7:28	Ik zeg u, onder hen, die uit vrouwen geboren zijn, is niemand **groter**	.1
		dan Johannes, maar de kleinste in het Koninkrijk Gods is **groter** dan hij.	.1
	9:46	Er kwam ook een overlegging bij hen op, wie van hen de **meeste** was.	.1
	12:18	ik zal mijn schuren afbreken en **grotere** bouwen	.8
	22:24	wie van hen als de **eerste** moest gelden.	.1
	22:26	Doch gij niet alzo, maar de **eerste** onder u worde als de jongste	.1
	22:27	Want wie is de **eerste**: die aanligt, of die dient?	.1
Joh.	1:51	Gij zult **grotere dingen** zien dan deze.	.12
	4:12	Zijt Gij soms **meer** dan onze vader Jakob, ...?	.1
	5:20	Hij zal Hem **grotere** werken tonen dan deze, opdat gij u verwondert.	.11
	5:36	Maar Ik heb een getuigenis, **gewichtiger** dan dat van Johannes;	.6
	8:53	Gij zijt toch niet **meer** dan onze vader Abraham, die gestorven is?	.1
	10:29	Wat mijn Vader Mij gegeven heeft, gaat alles te boven	.1
		letterlijk: Wat mijn Vader Mij gegeven heeft, is **meer** dan alles	
	13:16	Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, een slaaf staat niet boven zijn heer,	.1
		letterlijk: ..., een slaaf is niet **meer** dan zijn heer,	
		noch een gezant boven zijn zender.	.1
		letterlijk: noch een gezant **meer** dan zijn zender.	
	14:12	de werken, die Ik doe, zal hij ook doen, en **grotere nog** dan deze,	.11
	14:28	omdat Ik tot de Vader ga, want de Vader is **meer** dan Ik.	.1
	15:13	Niemand heeft **grotere** liefde, dan dat hij zijn leven inzet	.5
	15:20	Een slaaf staat niet boven zijn heer.	.1
		letterlijk: Een slaaf is niet **meer** dan zijn heer.	
	19:11	daarom heeft hij, die Mij aan u heeft overgeleverd, **groter** zonde.	.5
Rom.	9:12	werd tot haar gezegd: De **oudste** zal de jongste dienstbaar zijn,	.1
1Cor.	12:31	Streeft dan naar de **hoogste** gaven.	.5''
	13:13	Geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de **meeste** van deze is de liefde.	.1
	14:5	Wie profeteert, is **meer** dan wie in tongen spreekt,	.1
Hebr.	6:13	zwoer Hij, omdat Hij bij niemand **hoger** kon zweren, bij Zichzelf,	.2
	6:16	mensen zweren bij **wie hoger is**, en de eed dient hun tot bekrachtiging,	.2
	9:11	de **grotere** en meer volmaakte tabernakel, niet met handen gemaakt,	.7
	11:26	hij heeft de smaad van Christus **groter** rijkdom geacht dan de schatten	.11
Jac.	3:1	gij weet immers, dat wij er des te strenger om geoordeeld zullen worden.	.9
		letterlijk: ..., dat wij een **des te strenger** oordeel zullen ontvangen.	

	4:6	Maar Hij geeft dan ook **des te grotere** genade.	.5
2Petr.	2:11	engelen, **hun meerderen** in sterkte en macht,	.3
1Joh.	3:20	dat, indien ons hart (ons) veroordeelt, God **meerder** is dan ons hart	.1
	4:4	want Hij, die in u is, is **meerder** dan die in de wereld is.	.1
	5:9	het getuigenis van God is **meerder**,	.4

2815 μέλαν melan

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *melan* betekent 'inkt'.

Het is eigenlijk een zelfstandig gebruikte vorm van het bijvoeglijk naamwoord *2816 melas* 'zwart'. Het gaat om de zwarte vloeistof waarmee men schrijft, de inkt (vgl. onze zegswijze: zwart op wit).

.1	μέλανος	melanos	inkt (2)
.2	μέλανι	melani	inkt (3)

2Cor.	3:3	niet met **inkt** geschreven, maar met de Geest van de levende God,	.2
2Joh.	12	doch ik wilde dit niet doen met papier en **inkt**,	.1
3Joh.	13	doch ik wil u niet schrijven met **inkt** en pen;	.1

2816 μέλας melas

Het bijvoeglijk naamwoord *melas* betekent 'zwart'.

Evenals in onze taal wordt het algemeen gebruikt voor een donkere kleur van verschillende kwaliteit en intensiteit. Het komt in het NT zowel voor in tegenstelling met *2687 leukos* 'wit' (bv. Matt.5:36), als in het geval van hemellichamen die verduisterd worden (Openb.6:12).

.1	μέλας	melas	zwart (1 ev m)
.2	μέλαιναν	melainan	zwart (4 ev v)

Matt.	5:36	omdat gij niet één haar wit kunt maken of **zwart**.	.2°ʼ
Openb.	6:5	En ik zag, en zie, een **zwart** paard, en die erop zat had een weegschaal	.1
	6:12	en de zon werd **zwart** als een haren zak en de maan werd geheel als bloed.	.1

2817 μελετάω meletaō

Het werkwoord *meletaō* betekent (1) 'behartigen, bedenken', en (2) 'oefenen, instuderen'.

Afgeleid van *meletē* 'zorg(vuldige behandeling); oefening, studie', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *2822 melō* 'tot zorg zijn, ter harte gaan') houdt het allereerst in 'zorg hebben voor, zich zorgzaam bezig houden met, behartigen' (1Tim.4:15), en in ander verband 'het hart zetten op' (Hand.4:25).

In het geval van woorden die men in bepaalde situaties moet spreken, een rede, is het een technisch woord geworden voor 'instuderen' (Marc.13:11).

.1	μελέτα	meleta	behartig!
.2	μελετᾶτε	meletate	jullie behartigen – behartigt!
.3	ἐμελέτησαν	emeletēsan	zij hebben behartigd (aor)

Marc. 13:11 SV zo weest te voren niet bezorgd, ..., en **bedenkt** het niet; .2°°
Hand. 4:25 Waarom **hebben** de heidenen gewoed en de volken ijdele raad **bedacht**? .3
1Tim. 4:15 **Behartig** deze dingen, ..., opdat aan allen blijke, dat gij vooruitgaat. .1

2818 μέλι meli

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *meli* betekent 'honing'.

Het geeft de zoete stof aan die door bijen wordt geproduceerd (bv. Matt.3:4), en waarmee zoete dingen vergeleken worden (Openb.10:9-10). Hiervan is afgeleid *melissa* '(honing)bij', dat niet in het NT voorkomt.

.1	μέλι	meli	honing (1/4)

Matt. 3:4 en zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde **honing**.
Marc. 1:6 en hij at sprinkhanen en wilde **honing**.
Openb. 10:9 maar in uw mond zal het zoet zijn als **honing**.
10:10 en het was in mijn mond zoet als **honing**.

2819 μελίσσιος melissios

Het bijvoeglijk naamwoord *melissios* betekent '(honing)bijen-, van bijen, door bijen gemaakt'.

Het komt alleen voor in Luc.24:42 TR, waar letterlijk staat: '(een stuk) van een honingbijenraat'.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *melissa* '(honing)bij'; vergelijk ook *2818 meli* 'honing'.

.1	μελισσίου	melissiou	(honing)bijen- (2 ev m/o)

Luc. 24:42 SV En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis, en van **honing**raten. °

2820 μέλλω mellō

Het werkwoord *mellō* betekent (1) 'van plan zijn, voornemen, willen, op het punt staan', (2) 'moeten', (3) 'zullen', en (4) 'talmen, aarzelen'.

Het wordt gebruikt als een soort hulpwerkwoord, dat vaak met 'zullen' vertaald kan worden. In de eerste betekenis is dit 'zullen' afhankelijk van de menselijke wil, vandaar vertalingen als hierboven genoemd (bv. Hand.27:30; Openb.3:16). Soms blijkt het te gaan om iets wat iemand zeer spoedig (bv. Matt.2:13; Joh.6:15) of onmiddellijk zal doen, op het punt staat te doen (bv. Hand.3:3; 16:27).

In de tweede betekenis is het onafhankelijk van menselijk willen, bijvoorbeeld 'moeten ster-

ven', dus 'onmiddellijk gaan sterven, op sterven liggen' (bv. Luc.7:2), 'moeten baren', dus 'op het punt zijn te baren' (Openb.12:4), een hongersnood die moet komen (Hand.11:28), ongerief tijdens een reis op zee (Hand.27:10), opzwellen ten gevolge van een slangebeet (Hand.28:6), langs een bepaalde weg komen (Luc.19:4). Zo ook van stappen in de vervulling van Gods handelen met de mensheid, zoals met betrekking tot het lijden en sterven van Jezus (bv. Luc.9:31,44), het verlossen van Israël (Luc.24:21), het ontvangen van de Geest (Joh.7:39), de verdrukking terwille van het geloof (bv. 1Thess.3:4), de opstanding van alle gestorvenen (Hand.24:15), de komst van het Koninkrijk van God (bv. Luc.19:11), kortom 'alles wat geschieden moet' (bv. Luc.21:36).

In aansluiting bij deze betekenis wordt het deelwoord gewoonlijk gebruikt in de zin van 'toekomend'. Zo horen we over 'toekomende' of 'de toekomende (dingen)' (tegenover 'tegenwoordige', bv. Col.2:17), 'het toekomende', dat wil zeggen 'het komende jaar' (Luc.13:9), of 'de toekomst' (1Tim.6:19), 'de toekomende Adam' (Rom.5:14), 'het toekomende oordeel' (Hand. 24:25), 'de toekomende toorn' (bv. Matt.3:7), 'de toekomende goede (dingen)' (bv. Hebr.10:1), 'de toekomende eeuw' (bv. Ef.1:21), 'de toekomende wereld' (Hebr.2:5), 'de toekomende stad' (Hebr.13:14), 'het toekomende leven' (1Tim.4:8).

Soms is het zo verzwakt dat de derde betekenis aan de orde is, waarbij het vrijwel alleen dient ter omschrijving van de toekomende tijd (bv. Matt.24:6; Hand.23:27,30). De overgang van het specifiekere gebruik van de eerste en tweede betekenis naar deze derde is overigens lang niet altijd duidelijk. Men moet daarbij bovendien bedenken dat het Grieks beschikt over een aparte werkwoordsvorm voor de toekomst, het *futurum*, dat ook in het NT nog springlevend is, zodat in het algemeen het gebruik van het hier besproken werkwoord naar men mag verwachten minder neutraal zal zijn.

Tenslotte heeft het 'van plan zijn', het als het ware steeds maar 'zullen', zich ontwikkeld tot de betekenis 'talmen, aarzelen', die we in het NT alleen in Hand.22:16 aantreffen.

.1	μέλλω	mellō	ik zal – (dat) ik zal
.2	μέλλεις	melleis	jij zult
.3	μέλλει	mellei	hij zal – jij zult (med)
.4	μέλλομεν	mellomen	wij zullen
.5	μέλλετε	mellete	jullie zullen
.6	μέλλουσιν	mellousin	zij zullen – zullend (3 mv m/o)
.7	μέλλῃ	mellēi	(dat) hij zal – jij zult (med) – (dat) jij zult (med)
.8	μέλλειν	mellein	zullen
.9	μέλλων	mellōn	zullend (1 ev m)
.10	μέλλοντα	mellonta	zullend (4 ev m – 1/4 mv o)
.11	μέλλοντος	mellontos	zullend (2 ev m/o)
.12	μέλλοντι	mellonti	zullend (3 ev m/o)
.13	μέλλοντες	mellontes	zullend (1 mv m)
.14	μέλλοντας	mellontas	zullend (4 mv m)
.15	μελλόντων	mellontōn	zullend (2 mv m/o)
.16	μέλλουσαν	mellousan	zullend (4 ev v)
.17	μελλούσης	mellousēs	zullend (2 ev v)
.18	μέλλον	mellon	zullend (1/4 ev o)
.19	μέλλοντος	mellontos	zie 11
.20	μέλλοντα	mellonta	zie 10
.21	ἔμελλον	emellon	ik zou – zij zouden

.22	ἔμελλεν	emellen	hij zou
.23	ἤμελλεν	ēmellen	hij zou
.24	ἔμελλον	emellon	zie 21
.25	μελλήσετε	mellēsete	jullie zullen
.26	μελλόντων	mellontōn	zie 15
.[27]	μελλήσω	mellēsō	(dat) ik zal (aor) – ik zal
.[28]	ἤμελλον	ēmellon	ik zou – zij zouden
.[29]	ἔμελλες	emelles	jij zou

Matt.	2:13	want Herodes **zal** alles in het werk stellen om het kind om te brengen.	.3
	3:7	wie heeft u een wenk gegeven om de **komende** toorn te ontgaan?	.17
	11:14	en indien gij het wilt aanvaarden: Hij is Elia, **die** komen **zou**.	.9
	12:32	het zal ... niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de **toekomende**.	.12
	16:27	Want de Zoon des mensen **zal** komen in de heerlijkheid zijns Vaders,	.3
	17:12	Zó **zal** ook de Zoon des mensen door hen **moeten** lijden.	.3
	17:22	De Zoon des mensen **zal** overgeleverd worden in de handen der mensen,	.3
	20:17	**Toen** Jezus **zou** opgaan naar Jeruzalem, nam Hij de twaalven terzijde,	.9˙˙
	20:22	Kunt gij de beker drinken, die **Ik zal** drinken?	.1
	24:6	Ook **zult gij** horen van oorlogen en van geruchten van oorlogen.	.25
Marc.	10:32	Hij ... begon tot hen te spreken over **hetgeen** over Hem **zou** komen:	.20
	13:4	wat is het teken, wanneer al deze dingen in vervulling **zullen** gaan?	.7
Luc.	3:7	wie heeft u een wenk gegeven om de **komende** toorn te ontgaan?	.17
	7:2	Een slaaf nu van een hoofdman ... **lag op** sterven.	.23/.22
	9:31	Dezen ... spraken over zijn uitgang, die Hij te Jeruzalem **zou** volbrengen.	.22/.23
	9:44	de Zoon des mensen **zal** overgeleverd worden in de handen der mensen.	.3
	10:1	naar alle steden en plaatsen, waar **Hij** zelf komen **zou**.	.22/.23
	13:9	en indien hij in het **komende jaar** vrucht draagt, (dan is het goed,)	.18°˙
	19:4	want Hij **zou** daarlangs komen.	.23/.22
	19:11	zij meenden, dat het Koninkrijk Gods terstond openbaar **zou** worden.	.3
	21:7	En wat is het teken, dat deze dingen **zullen** gebeuren?	.7
	21:36	dat gij in staat moogt wezen te ontkomen aan alles **wat** geschieden **zal**,	.20
	22:23	wie van hen het wel zijn kon, **die** dat **zou** doen.	.9
	24:21	Wij echter leefden in de hoop, dat Hij het was, **die** Israël verlossen **zou**.	.9
Joh.	4:47	want deze **lag op** sterven.	.23/.22
	6:6	want Hij wist zelf, wat **Hij** doen **zou**.	.22
	6:15	Daar Jezus bemerkte, dat **zij zouden** komen en Hem met geweld meevoeren	.6
	6:71	want die **zou** Hem verraden, één uit de twaalven.	.23/.22
	7:35	Waar **zal** deze heengaan, dat wij Hem niet zullen kunnen vinden?	.3
		Hij is toch niet **van plan** naar de Griekse verstrooiing te gaan ...?	.3
	7:39	de Geest, welke **zij**, die tot geloof in Hem kwamen, ontvangen **zouden**;	.24
	11:51	profeteerde hij, dat Jezus **zou** sterven voor het volk,	.22
	12:4	Judas Iskariot, één van zijn discipelen, **die** Hem verraden **zou**,	.9
	12:33	En dit zeide Hij om aan te duiden, welke dood **Hij** sterven **zou**.	.23/.22
	14:22	Here, en hoe komt het, dat **Gij** Uzelf aan ons **zult** openbaren ...?	.2
	18:32	aanduidende, welke dood **Hij** sterven **zou**.	.23
Hand.	3:3	Toen deze zag, **dat** Petrus en Johannes de tempel **zouden** binnengaan,	.14
	5:35	Mannen van Israël, overweegt wel, wat **gij** met deze mensen **zult** doen!	.5

11:28 **dat** een grote hongersnood **zou** komen over het gehele rijk, .8
12:6 Toen nu Herodes **van plan was** hem te doen voorkomen, .22/.23
13:34 zonder **dat Hij** weer tot ontbinding **zal** wederkeren, .10
16:27 En de bewaarder ... **was op het punt** zelfmoord te plegen, .22/.23
17:31 waarop **Hij** de aardbodem rechtvaardig **zal** oordelen door een man, .3
18:14 **toen** Paulus **op het punt stond** zijn mond te openen, .11
19:27 en **dat zij** ook van haar luister beroofd **zal** worden, .8
20:3 **terwijl hij op het punt stond** om over zee naar Syrië te gaan, .12
20:7 **daar hij van plan was** de volgende dag te vertrekken, .9
20:13 wij gingen vooruit ... en voeren naar Assus om Paulus daar op te nemen, .13
letterlijk: wij ... voeren naar Assus, **zullende** daar Paulus opnemen,
want zo had hij het beschikt, **daar hij** zelf te voet **wilde** gaan. .9
20:38 dat **zij** zijn aangezicht niet meer zien **zouden**. .6
21:27 Toen nu de zeven dagen nagenoeg om waren, zagen de Joden uit Asia hem .24
letterlijk: Toen nu de zeven dagen **zouden** voleindigd worden, ...
21:37 **toen** Paulus de kazerne **zou** worden binnengedragen, .9
22:16 En nu, wat **aarzelt gij nog**? Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen, .2
22:26 Wat **gaat gij** doen? Want deze man is een Romein. .2
22:29 Dadelijk hielden dan zij, **die** hem gerechtelijk **moesten** onderzoeken, op; .13
23:3 Toen zeide Paulus tot hem: God **moge** u slaan, gij gewitte wand! .3
23:15 als**of gij** nauwkeuriger van zijn zaak op de hoogte **wildet** komen; .14
23:20 **daar** deze ... nauwkeuriger over hem **wil** worden ingelicht. .13/.10/.18
23:27 **Daar** deze man ... omgebracht **zou** worden, ben ik tussenbeide gekomen .10
23:30 **dat** er een aanslag tegen deze man **zou** worden gepleegd, .8°
24:15 **dat er** een opstanding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen **zal** zijn. .8
24:25 rechtvaardigheid en ingetogenheid en het **toekomstig** oordeel, .19
25:4 en **dat** hij zelf binnenkort (daarheen) **zou** vertrekken. .8
26:2 **dat ik** mij heden voor u **zal mogen** verantwoorden over alle punten, .9°*
26:22 wat de profeten en Mozes gesproken hebben, **dat** geschieden **zou**, .15
26:23 dat **Hij** als eerste uit de opstanding der doden het licht **zou** aankondigen .3
27:2 SV **alzo wij** de plaatsen langs Azië bevaren **zouden**, .13°°
een schip uit Adramyttium, **dat** naar de kustplaatsen van Asia **zou** varen, .12**
27:10 ik zie, **dat** de vaart met ongerief en grote averij gepaard **zal** gaan, .8
27:30 onder voorwendsel **dat zij** van het voorschip ankers **wilden** uitbrengen, .26°*
27:33 tegen dat het dag **zou** worden, spoorde Paulus ... aan voedsel te nemen .22/.23
28:6 zij echter verwachtten, **dat** hij **zou** opzwellen .8
Rom. 4:24 maar ook om onzentwil, wie **het zal** worden toegerekend, .3
5:14 Adam ...., die een beeld is van de **komende**. .11
8:13 Want indien gij naar het vlees leeft, **zult gij** sterven; .5
8:18 de heerlijkheid, **die** over ons geopenbaard **zal** worden. .16
8:38 noch engelen noch machten, noch heden noch **toekomst**, noch krachten, .20
1Cor. 3:22 hetzij heden of **toekomst**, het is alles het uwe; .20
Gal. 3:23 met het oog op het geloof, **dat** geopenbaard **zou** worden. .16
Ef. 1:21 die genoemd wordt niet alleen in deze, maar ook in de **toekomende** eeuw. .12
Col. 2:17 dingen, die slechts een schaduw zijn van **hetgeen komen moest**, .26
1Thess. 3:4 zeiden wij u reeds, dat **wij zouden** verdrukt worden, .4
1Tim. 1:16 **die** later op Hem **zouden** vertrouwen ten eeuwigen leven. .26

1Tim.	4:8	daar zij een belofte inhoudt van leven, in heden en toekomst.	.17
		letterlijk: ... van leven, dat van nu en het **toekomende**.	
	6:19	waardoor zij zich een vaste grondslag voor de **toekomst** verzekeren	.18
2Tim.	4:1	Christus Jezus, **die** levenden en doden **zal** oordelen,	.11
Hebr.	1:14	die uitgezonden worden ten dienste van hen, **die** het heil **zullen** beërven?	.14
	2:5	niet aan engelen heeft Hij de **toekomende** wereld ... onderworpen.	.16
	6:5	het goede woord Gods en de krachten der **toekomende** eeuw	.19
	8:5	de godsspraak, die Mozes ontving, **toen hij** de tabernakel **zou** gereedmaken.	.9
	9:11	SV Christus, de Hogepriester der **toekomende** goederen,	.26°°
	10:1	daar de wet slechts een schaduw heeft der **toekomstige** goederen,	.26
	10:27	de felheid van een vuur, **dat** de wederspannigen **zal** verteren.	.19
	11:8	naar een plaats, die **hij** ter erfenis **zou** ontvangen,	.23
	11:20	Door het geloof heeft Isaak ... zijn zegen gegeven, ook voor **de toekomst**.	.26
	13:14	wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de **toekomstige**.	.16
Jac.	2:12	**die** door de wet der vrijheid **zullen** geoordeeld worden.	.13
1Petr.	5:1	de heerlijkheid, **welke zal** geopenbaard worden:	.17
2Petr.	1:12	Daarom **zal het** steeds **mijn voornemen zijn** u hieraan te herinneren,	.[27]''
	2:6	ten voorbeeld ... voor hen, **die** goddeloos **zouden** leven,	.15
Openb.	1:19	hetgeen gij gezien hebt en hetgeen is en hetgeen na dezen geschieden **zal**.	.3
	2:10	Wees niet bevreesd voor hetgeen **gij** lijden **zult**.	.2
		Zie, de duivel **zal** sommigen uwer in de gevangenis werpen,	.3
	3:2	Wees wakker en versterk het overige, dat **dreigde** te sterven.	.3/.21/.[29]
	3:10	de ure der verzoeking, **die** over de gehele wereld komen **zal**,	.17
	3:16	omdat gij lauw zijt en noch heet, noch koud, **zal Ik** u uit mijn mond spuwen.	.1
	6:11	hun mededienstknechten en hun broeders, **die** gedood **zouden** worden	.13
	8:13	de bazuin der drie engelen, **die nog** bazuinen **zullen**!	.15
	10:4	toen de zeven donderslagen gesproken hadden, **wilde ik** het opschrijven,	.21/.[28]
	10:7	in de dagen van de stem van de zevende engel, wanneer **hij** bazuinen **zal**,	.7
	12:4	En de draak stond voor de vrouw, **die** baren **zou**,	.17
	12:5	een mannelijk wezen, dat alle heidenen **zal** hoeden met een ijzeren staf;	.3
	17:8	Het beest, dat gij zaagt, was en is niet, en **het zal** opkomen	.3

2821 μέλος melos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *melos* betekent 'lidmaat, lid'.

Het is in de eerste plaats de aanduiding voor een van de ledematen of leden van het menselijk lichaam, zoals een hand en een voet, of een oog en een oor (1Cor.12:12-26; vgl. Rom.12:4). Soms wordt het meervoud gebruikt in de zin van 'het lichaam zoals dat uit vele leden bestaat' (bv. Jac.4:1). De gelovigen worden opgeroepen hun leden niet in dienst van de zonde te stellen, maar in dienst van God (Rom.6:13,19). In aansluiting daarbij lezen we in Col.3:5 'doodt dan uw leden die op de aarde zijn', wat in het verband zoveel wil zeggen als 'doodt de aardse of vleselijke werken van uw leden'.

Maar zoals het woord *4357 sōma* 'lichaam' ook overdrachtelijk voorkomt voor 'een geheel', 'een eenheid', zo kunnen ook de delen daarvan aangeduid worden als 'ledematen' of 'leden'. Zo zijn christenen leden van het lichaam van Christus (bv. 1Cor.12:27, vgl. de daarop volgende opsomming van een aantal vooraanstaande functies daaronder), en leden van elkaar (bv. Ef.4:25).

.1	μέλος	melos	lid (1/4)
.2	μέλη	melē	leden (1/4)
.3	μελῶν	melōn	leden (2)
.4	μέλεσιν	melesin	leden (3)

Matt.	5:29	want het is beter voor u, dat één uwer **leden** verloren ga	.3
	5:30	want het is beter voor u, dat één uwer **leden** verloren ga	.3
Rom.	6:13	en stelt uw **leden** niet langer ... ten dienste van de zonde, ...,	.2
		en stelt uw **leden** als wapenen der gerechtigheid ten dienste van God.	.2
	6:19	gelijk gij uw **leden** gesteld hebt ten dienste van de onreinheid ...,	.2
		zo stelt nu uw **leden** ten dienste van de gerechtigheid tot heiliging.	.2
	7:5	werkten de zondige hartstochten ... in onze **leden**,	.4
	7:23	in mijn **leden** zie ik een andere wet, die ... mij tot krijgsgevangene maakt	.4
		van de wet der zonde, die in mijn **leden** is.	.4
	12:4	Want, gelijk wij in één lichaam vele **leden** hebben,	.2
		en de **leden** niet alle dezelfde werkzaamheden hebben,	.2
	12:5	maar ieder afzonderlijk **leden** ten opzichte van elkander.	.2
1Cor.	6:15	Weet gij niet, dat uw lichamen **leden** van Christus zijn?	.2
		Zal ik dan **leden** van Christus wegnemen	.2
		om er **leden** ener hoer van te maken? Volstrekt niet!	.2
	12:12	gelijk het lichaam één is en vele **leden** heeft,	.2
		en al de **leden** van het lichaam, hoe vele ook, één lichaam vormen,	.2
	12:14	Want het lichaam bestaat toch ook niet uit een **lid**, maar uit vele	.1
	12:18	Nu heeft God echter de **leden** ... hun plaats in het lichaam aangewezen,	.2
	12:19	Indien zij alle één **lid** vormden, waar bleef het lichaam?	.1
	12:20	Maar nu zijn er wel vele **leden**, doch slechts één lichaam.	.2
	12:22	die **leden** van het lichaam, welke het zwakst schijnen,	.2
	12:25	opdat ... de **leden** gelijkelijk voor elkander zouden zorgen.	.2
	12:26	Als één **lid** lijdt,	.1
		lijden alle **leden** mede,	.2
		als één **lid** eer ontvangt,	.1
		delen alle **leden** in de vreugde.	.2
	12:27	Gij nu zijt het lichaam van Christus en ieder voor zijn deel **leden**.	.2
Ef.	4:25	omdat wij **leden** zijn van elkander.	.2
	5:30	omdat wij **leden** zijn van zijn lichaam.	.2
Col.	3:5	Doodt dan de **leden**, die op de aarde zijn: hoererij, onreinheid,	.2
Jac.	3:5	Zo is ook de tong een klein **lid** en voert toch een hoge toon.	.1
	3:6	de tong neemt haar plaats in onder onze **leden**,	.4
	4:1	uit uw hartstochten, die in uw **leden** zich ten strijde toerusten?	.4

2822 μέλω melō

Het werkwoord *melō* betekent 'tot zorg zijn, ter harte gaan'.

Het komt alleen voor met een onpersoonlijk onderwerp, 'het' (bv. 1Cor.7:21) of 'niets' (Hand.18:17). In onze taal geven wij veelal de voorkeur aan een zin met een persoonlijk onderwerp, zoals in Marc.4:38 'trekt Gij U er niets van aan?' in plaats van 'is het niet tot zorg voor

U?'. Datgene wat tot zorg is of ter harte gaat staat ofwel in een bepaling die met het voorzetsel 'over, om' vertaald kan worden (bv. Marc.12:14), ofwel in een bijzin die begint met 'dat' (bv. Luc.10:40).

.1	μέλει	melei	het is tot zorg
.2	μελέτω	meletō	het moet tot zorg zijn!
.3	ἔμελεν	emelen	het was tot zorg

Matt. 22:16 Meester, wij weten, ... dat Gij U aan niemand stoort; .1
letterlijk: Meester, wij weten, ... en **het** niet **tot zorg** voor U **is** om niemand;
Marc. 4:38 Meester, trekt Gij er U niets van aan, dat wij vergaan? .1
letterlijk: Meester, **is het** niet **tot zorg** voor U, dat wij vergaan?
12:14 Meester, wij weten, ... dat Gij U aan niemand stoort; .1
letterlijk: Meester, wij weten, ... en **het** niet **tot zorg** voor U **is** om niemand;
Luc. 10:40 Here, trekt Gij het U niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? .1
letterlijk: Here, **is het** niet **tot zorg** voor U, ...
Joh. 10:13 want hij is een huurling en de schapen gaan hem niet ter harte. .1
letterlijk: ... en **het is** niet **tot zorg** voor hem om de schapen.
12:6 Maar dit zeide hij niet, omdat hij zich om de armen bekommerde, .3
letterlijk: ..., omdat **het tot zorg was** voor hem om de armen,
Hand. 18:17 maar Gallio trok er zich niets van aan. .3
letterlijk: niets van deze dingen **was tot zorg** voor Gallio.
1Cor. 7:21 Zijt gij als slaaf geroepen, bekommer u daarover niet, .2
letterlijk: ..., **het moet** voor u niet **tot zorg zijn**,
9:9 Bemoeit God Zich soms met de ossen? .1
letterlijk: **Is het** soms **tot zorg** voor God om de ossen?
1Petr. 5:7 Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u. .1
letterlijk: ..., want **het is tot zorg** voor Hem om jullie.

2823 μεμβράνα membrana

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *membrana* betekent 'perkament'.

Het is een leenwoord uit het Latijn en duidt daar oorspronkelijk de huid aan die de leden (Lat. *membra*) bedekt. Vervolgens wordt het gebruikt voor een speciaal geprepareerde dierehuid, waarop men kan schrijven met pen en inkt, 'perkament' als schrijfmateriaal, en gaat tenslotte betekenen een beschreven boek(rol) van dat materiaal, een 'perkament' (2Tim.4:13).

.1	μεμβράνας	membranas	perkamenten (4)

2Tim. 4:13 breng dan de mantel mede, ..., en ook de boeken, vooral de **perkamenten**.

2824 μέμφομαι memphomai

Het werkwoord *memphomai* betekent 'berispen, afkeuren, verwijten'.

Het wordt zowel gebruikt voor het berispen (Hebr.8:8), of – met een derde naamval – verwijten van personen (Marc.7:2), als voor het afkeuren van zaken (Rom.9:19).

.1	μέμφεται	memphetai	hij berispt (med)
.2	μεμφόμενος	memphomenos	berispend (1 ev m; med)
.3	ἐμέμψαντο	emempsanto	zij hebben berispt (aor med)

Marc. 7:2	SV ziende, dat sommigen ... met ongewassen handen ... aten, **berispten zij**	.3°°
Rom. 9:19	Wat **heeft Hij** dan nog **aan te merken**? Want wie wederstaat zijn wil?	.1
Hebr. 8:8	Want Hij berispt hen, als Hij zegt: Zie, er komen dagen,	.2
	letterlijk: Want hen **berispend** zegt Hij: Zie, er komen dagen,	

2825 μεμψίμοιρος mempsimoiros

Het bijvoeglijk naamwoord *mempsimoiros* betekent 'zijn lot beklagend, ontevreden'.

Het is samengesteld uit de beide niet in het NT voorkomende woorden *mempsis* '(het) berispen, (het) beklagen' (vgl. *2824 memphomai* 'berispen, afkeuren, verwijten') en *moira* '(aan)deel, lot'. In Jud.16 is het waarschijnlijk bijvoeglijk bij 'mopperaars', dus zoiets als 'hun lot beklagende of ontevreden mopperaars'.

.1	μεμψίμοιροι	mempsimoiroi	hun lot beklagend (1 mv m/v)

Jud. 16	Dit zijn de morrenden, **mokkend om hun lot**, wandelende naar hun begeerten,	

2826 μέν men

De partikel *men* bereidt voor op een tegenstelling met iets dat men van plan is even verder te noemen. Wat dit betreft, lijkt het op het Nederlandse 'wel(iswaar)'. Gewoonlijk staat het op de tweede plaats in de zin. In de praktijk wordt *men* veelal onvertaald gelaten, omdat het niet altijd mooi is om met 'weliswaar' te vertalen. In de volgende voorbeelden zullen we het voor de duidelijkheid steeds met 'weliswaar' vertalen.

In de meeste gevallen wordt de tegenstelling na *men* aangegeven met *1027 de* 'maar', bv. in Matt.3:11: ik doop u 'weliswaar' met water, 'maar' Hij die na mij komt ..., zal u dopen met de Heilige Geest, of in Hebr.7:1,2: deze Melchisedek ... is vooreerst 'weliswaar' ...: koning der gerechtigheid, 'maar' vervolgens ook: koning van Salem, of in Matt.13:8: het zaad gaf vrucht, een deel 'weliswaar' honderd, 'maar' een deel zestig, 'maar' een deel dertig.

In andere gevallen wordt de tegenstelling na *men* aangegeven met *205 alla* 'maar' (bv. in Rom.14:20: alles is 'weliswaar' rein, 'maar' het is verkeerd ...), of met *3599 plēn* 'behalve', dat ook wel in de de zin van 'maar' gebruikt wordt (Luc.22:22: de Zoon des mensen gaat 'weliswaar' heen naar hetgeen beschikt is, 'maar' wee die mens door wie Hij verraden wordt!).

In weer andere gevallen wordt de tegenstelling na *men* niet met een bepaald woord aangegeven, maar is die uit het verband duidelijk, bv. in Joh.11:6: toen 'weliswaar' ...; vervolgens ..., of in Luc.8:5: een deel 'weliswaar' ..., en een ander deel ... .

Soms is het moeilijk of onmogelijk de verwachte tegenstelling na *men* aan te wijzen, bv. in Hand.1:1: mijn eerste boek heb ik 'weliswaar' gemaakt over ... . Men verwacht hier iets als 'dit tweede boek zal gaan over ...', maar zoiets is in de tekst niet te vinden.

.1	μέν	men	wel

[2826II]	μενοῦν	menoun

Het bijwoord *menoun* betekent iets als 'sterker nog'.

Gewoonlijk wordt *menoun* gebruikt wanneer men een voorafgaande uitspraak wil bevestigen en tegelijkertijd er nog een schepje bovenop wil doen. Zo zegt bijvoorbeeld een vrouw tegen Jezus 'zalig de buik die U gebaard heeft en de borsten waaruit U melk gedronken hebt', waarop Jezus haar uitspraak in zekere zin overtreft met 'sterker nog: zalig wie het woord van God horen en bewaren' (Luc.11:28).

Wanneer de combinatie *men oun* – als twee woorden geschreven, op de tweede en derde plaats van de zin – voorkomt, hebben beide woorden hun eigen betekenis behouden (zie hiervoor *2826 men* 'weliswaar' en *3250 oun* 'dan, dus').

.[1] μενοῦν menoun sterker nog

Luc. 11:28 Maar Hij zeide: **Zeker**, zalig, die het woord Gods horen en het bewaren.
Fil. 3:8 **Voorzeker**, ik acht zelfs alles schade,

2827	μενοῦνγε	menounge

Het bijwoord *menounge* betekent iets als 'sterker nog'.

Als samenstelling van *[2826II] menoun* 'sterker nog' en *943 ge* dat een voorafgaand woord benadrukt, is *menounge* iets nadrukkelijker dan *menoun*. Zie voor de betekenis verder bij *[2826II] menoun*.

.1 μενοῦνγε menounge sterker nog

Luc. 11:28 Maar Hij zeide: **Zeker**, zalig, die het woord Gods horen en het bewaren.
Rom. 9:20 **Maar** gij, o mens! wie zijt gij, dat gij God zoudt tegenspreken?
10:18 **Zeer zeker**: Over de ganse aarde is hun geluid uitgegaan
Fil. 3:8 **Voorzeker**, ik acht zelfs alles schade,

2828	μέντοι	mentoi

De partikel *mentoi* betekent 'echter, (en) toch'.

Gewoonlijk introduceert *mentoi* een opmerking die tegengesteld is aan wat men verwacht. In Joh.4:27 bijvoorbeeld verbazen de leerlingen van Jezus zich erover dat Hij met een vrouw praat, en men zou verwachten dat iemand er iets van zou zeggen, maar wat er in feite gebeurt is het tegenovergestelde: niemand zegt er iets van. En in Joh.20:5 bijvoorbeeld ziet een leerling van Jezus bij de ingang van Zijn graf de lege windsels liggen en men verwacht dat hij naar binnen gaat om eens beter te kijken, maar dat doet hij juist niet. En in Jac.2:8 komen de broeders die blijkbaar vinden dat ze er goed aan doen om te discrimineren, bedrogen in hun verwachting uit: Jacobus stimuleert ze om juist niet te discrimineren.

.1 μέντοι mentoi echter

Joh.	4:27	**en toch** zeide niemand: Wat zoekt Gij, of: Waarom spreekt Gij met haar?
	7:13	**Toch** sprak niemand vrijuit over Hem, uit vrees voor de Joden.
	12:42	**En toch** geloofden zelfs uit de oversten velen in Hem,
	20:5	hij ging **echter** niet naar binnen.
	21:4	de discipelen wisten **echter** niet, dat het Jezus was.
2Tim.	2:19	**En toch** staat ongeschokt het hechte fundament Gods met dit merk:
Jac.	2:8	Indien gij **echter** de koninklijke wet vervult naar het schriftwoord:
Jud.	8	Desgelijks bezoedelen ook deze dromenzieners hun vlees, letterlijk: Desgelijks bezoedelen **echter** ook deze dromenzieners hun vlees,

2829 μένω menō

Het werkwoord *menō* betekent (1) '(ver)blijven', en (2) 'wachten'.

In de eerste betekenis, die het meeste voorkomt, wordt het allereerst in plaatselijke zin gebruikt, hetzij zonder meer (Joh.1:39-40), of – meestal – met een plaatsbepaling, zoals 'in een huis' (bv. Luc.8:27), 'in Galilea' (Joh.7:9), 'op zichzelf' (Hand.28:16), 'aan de wijnstok' (Joh.15:4), 'aan het kruis' (Joh.19:31), 'bij hen' (bv. Luc.24:29), 'op Hem' (bv. Joh.1:32-33), 'daar' (bv. Marc.6:10).

Vervolgens heeft het betrekking op tijd, zodat het gaat betekenen 'blijven bestaan, voortduren', ook weer zonder meer: van vrucht (Joh.15:16), van een stad (Hebr.13:14), van geloof, hoop, liefde (1Cor.13:13), van het Woord van God (1Petr.1:23), van de bediening van de Geest (2Cor.3:11); daarnaast met tijdsbepalingen, zoals 'korte tijd' (Openb.17:10), 'tot nu toe blijven' in de zin van 'in leven zijn' (1Cor.15:6), 'totdat Ik kom' (Joh.21:22-23), 'tot in eeuwigheid' (bv. 2Cor.9:9).

Het kan ook gaan om een blijven in een bepaalde toestand. Ook hier kan het zonder meer staan, zodat het inhoudt 'in dezelfde toestand blijven' (Hand.5:4, nl. 'onverkocht'), 'standhouden' (1Cor.3:14); verder vinden we: 'onbewegelijk blijven' (Hand.27:41), 'alleen blijven' (Joh.12:24), 'zoals ik blijven', namelijk ongehuwd (1Cor.7:8), 'getrouw' (2Tim.3:13), in een bepaalde roeping (1Cor.7:20), 'priester' (Hebr.7:3), maar ook van een toestand in geestelijke zin, zoals 'in de dood' (1Joh.3:14), 'in de duisternis' (Joh.12:46), 'in het licht' (1Joh.2:10), 'in de liefde' (bv. 1Joh.4:16), 'in Mijn woord' (Joh.8:31), 'in de leer van Christus' (2Joh.9), 'in Mij' (bv. Joh.15:4-7), 'in de Zoon en in de Vader' (1Joh.2:24).

De tweede betekenis is van toepassing wanneer het woord een vierde naamval bij zich heeft. In het NT komt dat alleen voor in Hand.20:5, waar het gaat om mensen die op anderen wachten, en in Hand.20:23, waar Paulus zegt dat hem boeien en verdrukkingen te wachten staan.

.1	μένω	menō	ik blijf – (dat) ik blijf
.2	μένεις	meneis	jij blijft
.3	μένει	menei	hij blijft
.4	μένομεν	menomen	wij blijven
.5	μένουσιν	menousin	zij blijven – blijvend (3 mv m/o)
.6	μένῃ	menēi	(dat) hij blijft
.7	μένε	mene	blijf!
.8	μενέτω	menetō	hij moet blijven!
.9	μένετε	menete	jullie blijven – blijft!
.10	μένειν	menein	blijven
.11	μένων	menōn	blijvend (1 ev m)

.12	μένοντα	menonta	blijvend (4 ev m – 1/4 mv o)
.13	μένοντος	menontos	blijvend (2 ev m/o)
.14	μένουσαν	menousan	blijvend (4 ev v)
.15	μένον	menon	blijvend (1/4 ev o)
.16	μένον	menon	zie 15
.17	ἔμενεν	emenen	hij bleef
.18	ἔμενον	emenon	ik bleef – zij bleven
.19	μενῶ	menō	ik zal blijven
.20	μενεῖτε	meneite	jullie zullen blijven
.21	ἔμεινεν	emeinen	hij is gebleven (aor)
.22	ἐμείναμεν	emeinamen	wij zijn gebleven (aor)
.23	ἔμειναν	emeinan	zij zijn gebleven (aor)
.24	μεῖνον	meinon	blijf! (aor)
.25	μείνῃ	meinēi	(dat) hij blijft (aor)
.26	μείνητε	meinēte	(dat) jullie blijven (aor)
.27	μείνωσιν	meinōsin	(dat) zij blijven (aor)
.28	μείνατε	meinate	blijft! (aor)
.29	μεῖναι	meinai	blijven (aor)
.30	μείναντες	meinantes	blijvend (1 mv m; aor)
.31	μεμενήκεισαν	memenēkeisan	zij zijn gebleven
.[32]	μένητε	menēte	(dat) jullie blijven
.[33]	μενεῖ	menei	hij zal blijven

Matt.	10:11	onderzoekt wie het daarin waard is, en **blijft** daar tot uw vertrek.	.28
	11:23	SV **zij zouden** tot op de huidige dag **gebleven zijn**.	.23°°
		het zou gebleven zijn tot de dag van heden.	.21''
	26:38	Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe; **blijft** hier en waakt met Mij.	.28
Marc.	6:10	**blijft** daar **dan**, totdat gij vandaar vertrekt.	.9
	14:34	Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe; **blijft** hier en waakt.	.28
Luc.	1:56	Maria **bleef** ongeveer drie maanden bij haar en keerde terug naar haar huis.	.21
	8:27	en sinds lang had **hij** geen mantel meer aan en **woonde** niet in een huis,	.17
	9:4	En komt gij ergens in een huis, **blijft** daar en reist vandaar verder.	.9
	10:7	**Blijft** in dat huis, eet en drinkt wat men u geeft,	.9
	19:5	Zacheüs, kom vlug naar beneden, want heden moet Ik in uw huis **vertoeven**.	.29
	24:29	En zij drongen sterk bij Hem aan en zeiden: **Blijf** bij ons, ...	.24
		En Hij ging binnen om bij hen te **blijven**.	.29
Joh.	1:32	dat de Geest nederdaalde als een duif uit de hemel, en **Hij bleef** op Hem.	.21
	1:33	Op wie gij de Geest ziet nederdalen en op Hem **blijven**, deze is het,	.15
	1:39	Rabbi – wat, vertaald, wil zeggen: Meester -, waar **houdt Gij verblijf**?	.2
	1:40	Zij kwamen dan en zagen, waar **Hij verblijf hield**,	.3
		en **zij bleven** die dag bij Hem; het was omstreeks het tiende uur.	.23
	2:12	en **zij bleven** daar niet vele dagen.	.23
	3:36	maar de toorn Gods **blijft** op hem.	.3
	4:40	verzochten zij Hem bij hen **te blijven**;	.29
		en **Hij bleef** daar twee dagen.	.21
	5:38	en zijn woord hebt gij niet **blijvend** in u,	.12
	6:27	Werkt niet om de spijs, die vergaat, maar om de spijs, **die blijft**	.14
	6:56	Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, **blijft** in Mij en Ik in hem.	.3

7:9 En nadat Hij dit tot hen gezegd had, **bleef hij** in Galilea. .21
8:31 Als **gij** in mijn woord **blijft**, zijt gij waarlijk discipelen van Mij .26
8:35 En de slaaf **blijft** niet eeuwig in het huis, .3
de zoon **blijft** er eeuwig. .3
9:41 maar nu zegt gij: Wij zien; daarom **blijft** uw zonde. .3
10:40 naar de plaats, waar Johannes de eerste maal doopte, en **Hij bleef** daar. .21/.17
11:6 **bleef Hij** daarop nog twee dagen ter plaatse, waar Hij was; .21
11:54 en **Hij bleef** daar met zijn discipelen. .21**
12:24 Ik zeg u, indien de graankorrel niet ... sterft, **blijft zij** op zichzelf; .3
12:34 Wij hebben uit de wet gehoord, dat de Christus tot in eeuwigheid **blijft**; .3
12:46 opdat een ieder, die in Mij gelooft, niet in de duisternis **blijve**. .25
14:10 maar de Vader, **die** in Mij **blijft**, doet zijn werken. .11
14:16 SV Hij zal u een andere Trooster geven, opdat **Hij** bij u **blijve** in eeuwigheid; .6°°
14:17 maar gij kent Hem, want **Hij blijft** bij u en zal in u zijn. .3
14:25 Dit heb Ik tot u gesproken, **terwijl Ik nog** bij u **verblijf**; .11
15:4 (3) ... **blijft** in Mij, gelijk Ik in u. .28
(4) ..., als zij niet aan de wijnstok **blijft**, .25/.6
zo ook gij niet, indien **gij** in Mij niet **blijft**. .26/.[32]
15:5 **Wie** in Mij **blijft**, gelijk Ik in hem, die draagt veel vrucht, .11
15:6 Wie in Mij niet **blijft**, is buitengeworpen als de rank en is verdord, .25/.6
15:7 Indien **gij** in Mij **blijft** .26
en mijn woorden in u **blijven**, vraagt wat gij maar wilt, .25
15:9 **blijft** in mijn liefde. .28
15:10 Indien gij mijn geboden bewaart, **zult gij** in mijn liefde **blijven**, .20
gelijk **Ik** de geboden mijns Vaders bewaard heb en **blijf** in zijn liefde. .1
15:11 SV Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat Mijn blijdschap in u **blijve**, .25°°
15:16 opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen en uw vrucht **zou blijven**, .6
19:31 daar ... de lichamen niet op sabbat aan het kruis **mochten blijven** .25
21:22 Indien Ik wil, **dat** hij **blijft**, totdat Ik kom, wat gaat het u aan? .10
21:23 Indien Ik wil, **dat** hij **blijft**, totdat Ik kom, wat gaat het u aan? .10
Hand. 5:4 **Als het onverkocht gebleven was**, .15
bleef het dan niet van u, .17
9:43 En het geschiedde, **dat hij** verscheidene dagen te Joppe **bleef** .29
16:15 neemt dan uw intrek in mijn huis. En zij drong ons ertoe. .28/.9
letterlijk: in mijn huis gekomen, **blijft**! En zij drong ons ertoe.
18:3 En omdat hij hetzelfde handwerk uitoefende, **bleef hij** bij hen, .17
18:20 Hun verzoek echter om langer te **blijven** willigde hij niet in, .29
20:5 Dezen waren echter vooruitgereisd en **wachtten** ons te Troas **op**. .18
20:15 SV **wij** ... **bleven** te Trogyllion, **en** de dag daaraan kwamen wij te Miléte. .30°
20:23 dat mij boeien en verdrukkingen **te wachten staan**. .5
21:7 kwamen **wij** te Ptolemaïs aan, begroetten de broeders en **bleven** één dag .22
21:8 en gekomen in het huis van Filippus, ..., **bleven wij** bij hem. .22
27:31 Indien **zij** niet aan boord **blijven**, kunt gij niet gered worden. .27
27:41 En het voorschip **bleef** onwrikbaar vastzitten, maar het achterschip brak af .21
28:16 kreeg Paulus verlof op zichzelf **te wonen** met de soldaat die hem bewaakte. .10
28:30 **hij bleef** de volle termijn van twee jaar in zijn eigen gehuurde woning .21°°
Rom. 9:11 opdat het verkiezend voornemen Gods **zou blijven**, niet op grond van werken, .6
1Cor. 3:14 Indien het werk, dat hij erop gebouwd heeft, **standhoudt**, .3/.[33]

1Cor.	7:8	Het is goed voor hen, indien **zij blijven**, zoals ik.	.27
	7:11	is dit tóch gebeurd, dan **moet zij** ongehuwd **blijven**	.8
	7:20	Ieder **blijve** bij die roeping, waarin hij was, toen hij geroepen werd.	.8
	7:24	iedereen **blijve** voor God in die toestand, waarin hij werd geroepen.	.8
	7:40	Toch is zij naar mijn mening gelukkiger, indien **zij blijft**, zoals zij is;	.25
	13:13	Zo **blijven** dan: Geloof, hoop en liefde, deze drie,	.3
	15:6	van wie het merendeel thans nog **in leven is**,	.5
2Cor.	3:11	veel meer is dan het **blijvende** in heerlijkheid.	.16
	3:14	Want tot heden toe **blijft** dezelfde bedekking over de voorlezing	.3
	9:9	zijn gerechtigheid **blijft** in eeuwigheid.	.3
Fil.	1:25	En in deze overtuiging weet ik, dat **ik zal blijven**	.19
1Tim.	2:15	indien **zij blijft** in geloof, liefde en heiliging, met ingetogenheid.	.27
2Tim.	2:13	indien wij ontrouw zijn, **Hij blijft** getrouw,	.3
	3:14	**Blijf** gij echter bij wat u geleerd en toevertrouwd is,	.7
	4:20	Erastus **is** te Korinte **gebleven**, Trofimus heb ik ziek achtergelaten	.21
Hebr.	7:3	en, aan de Zoon van God gelijkgesteld, **blijft hij** priester voor altoos.	.3
	7:24	juist door**dat** Hij in eeuwigheid **blijft**,	.10
	10:34	want gij wist, dat gijzelf een beter en **blijvend** bezit hebt.	.14
	12:27	opdat **blijve**, wat niet wankel is.	.25
	13:1	**Laat** de broederlijke liefde **blijven**.	.8
	13:14	wij hebben hier geen **blijvende** stad, maar wij zoeken de toekomstige.	.14
1Petr.	1:23	door het levende en **blijvende** woord van God.	.13
	1:25	maar het woord des Heren **blijft** in der eeuwigheid.	.3
1Joh.	2:6	Wie zegt, **dat hij** in Hem **blijft**, behoort ook zelf zó te wandelen,	.10
	2:10	Wie zijn broeder liefheeft, **blijft** in het licht	.3
	2:14	gij zijt sterk en het woord Gods **blijft** in u en gij hebt de boze overwonnen.	.3
	2:17	maar wie de wil van God doet, **blijft** tot in eeuwigheid.	.3
	2:19	indien zij uit ons geweest waren, **zouden zij** bij ons **gebleven zijn**:	.31
	2:24	Wat u betreft, wat gij van den beginne gehoord hebt, **moet** in u **blijven**.	.8
		Indien in u **blijft**, wat gij van den beginne gehoord hebt,	.25
		dan **zult gij** ook in de Zoon en [in] de Vader **blijven**.	.20
	2:27	de zalving, die gij van Hem ontvangen hebt, **blijft** op u, ...;	.3
		SV en gelijk zij u geleerd heeft, zo **zult gij** in Hem **blijven**.	.20°°
		blijft in Hem, gelijk zij u geleerd heeft.	.9˙˙
	2:28	En nu, kinderkens, **blijft** in Hem,	.9
	3:6	Een ieder, **die** in Hem **blijft**, zondigt niet;	.11
	3:9	want het zaad (Gods) **blijft** in hem en hij kan niet zondigen,	.3
	3:14	Wie niet liefheeft, **blijft** in de dood.	.3
	3:15	gij weet, dat geen mensenmoorder eeuwig leven **blijvend** in zich heeft.	.14
	3:17	hoe **blijft** de liefde Gods in hem?	.3
	3:24	En wie zijn geboden bewaart, **blijft** in Hem en Hij in hem.	.3
		En hieraan onderkennen wij, dat **Hij** in ons **blijft**: aan de Geest,	.3
	4:12	indien wij elkander liefhebben, **blijft** God in ons	.3
	4:13	Hieraan onderkennen wij, dat **wij** in Hem **blijven** en Hij in ons,	.4
	4:15	Al wie belijdt, dat Jezus de Zoon van God is – God **blijft** in hem	.3
	4:16	God is liefde, en **wie** in de liefde **blijft**,	.11
		blijft in God	.3
		en God **blijft** in hem.	.3˙

2Joh.	2	om der waarheid wil, **die** in ons **blijft** en met ons zijn zal	.14
	1:9	ieder, **die** ... niet **blijft** in de leer van Christus, heeft God niet;	.11
		wie in die leer **blijft**, deze heeft zowel de Vader als de Zoon.	.11
Openb.	17:10	en wanneer hij komt, moet hij korte tijd **blijven**.	.29

2830 μερίζω merizō

Het werkwoord *merizō* betekent (1) '(ver)delen', en (2) 'uitdelen, toedelen'.

Afgeleid van *2833 meris* 'deel, stuk; district; (aan)deel' houdt het allereerst in 'in delen verdelen, splitsen', zoals een erfenis (Luc.12:13, al heeft het hier de bijklank van 'een deel afstaan'). In overdrachtelijke zin wordt het gezegd van Christus (1Cor.1:13), en van een huis, een stad, een koninkrijk, en van satan (bv. Marc.3:24-26).

Vervolgens wordt het ook gebruikt voor 'uitdelen', dus het 'in delen splitsen' en vervolgens 'distribueren' van zaken over of onder een (groter) aantal mensen (bv. Marc.6:41). In het verlengde daarvan geeft het aan 'toedelen', iemand zijn of een bepaald deel van iets geven (bv. Hebr.7:2; vgl. Rom.12:3), soms in de zin van 'iemand een specifiek deel van een verantwoordelijkheid of taak geven' (bv. 2Cor.10:13).

.1	ἐμέρισεν	emerisen	hij heeft verdeeld (aor)
.2	μερίσασθαι	merisasthai	verdelen (aor med)
.3	ἐμερίσθη	emeristhē	hij is verdeeld (aor pass)
.4	μερισθῇ	meristhēi	(dat) hij verdeeld wordt (aor pass)
.5	μερισθεῖσα	meristheisa	verdeeld (1 ev v; aor pass)
.6	μεμέρισται	memeristai	hij is verdeeld (med)
.[7]	μεμέρικεν	memeriken	hij heeft verdeeld

Matt.	12:25	Ieder koninkrijk, **dat** tegen zichzelf **verdeeld is**, gaat ten onder,	.5
		en geen stad of huis, tegen zichzelf **verdeeld**, zal standhouden.	.5
	12:26	En indien de satan de satan uitdrijft, **is hij** tegen zichzelf **verdeeld**;	.3
Marc.	3:24	indien een koninkrijk tegen zichzelf **verdeeld is**,	.4
	3:25	indien een huis tegen zichzelf **verdeeld is**,	.4
	3:26	indien de satan opstaat tegen zichzelf en **verdeeld is**,	.6/.3
	6:41	en de twee vissen **verdeelde Hij** onder allen.	.1
Luc.	12:13	Meester, zeg tot mijn broeder, **dat** hij de erfenis met mij **dele**.	.2
Rom.	12:3	het geloof, dat God elkeen in het bijzonder **heeft toebedeeld**.	.1
1Cor.	1:13	**Is** Christus **gedeeld**? Is Paulus dan voor u gekruisigd ...?	.6
	7:17	Alleen, laat ieder zo leven, als de Here hem **toebedeeld heeft**,	.1/.[7]
	7:34	(33) ... hij ... wijdt zijn zorgen aan aardse zaken ... en **hij is verdeeld**.	.6
2Cor.	10:13	binnen de perken van de regel, die God ons als beperking **gesteld heeft**,	.1
Hebr.	7:2	aan wie ook Abraham een tiende van alles **gegeven heeft**,	.1

2831 μέριμνα merimna

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *merimna* betekent (1) 'bezorgde gedachte, bezorgdheid (voor), zorg', en (2) 'zorg, zorgzaam opzicht (over)'.

Het is de aanduiding voor een gedachte van bezorgdheid met betrekking tot mogelijke geva-

ren of ongelukken. Een eventuele tweede naamval, die theoretisch betrekking zou kunnen hebben op de persoon of zaak waarvoor men bezorgdheid heeft, blijkt alleen de andere mogelijke interpretatie toe te laten van 'behorend bij', zoals te zien is aan de reeks van Luc.8:14: 'des levens' kan daar alleen inhouden 'zoals het (dagelijkse) leven die met zich meebrengt'. En zo zal het ook in Matt.13:22 en Marc.4:19 gaan om 'zorg(en) die bij deze wereld horen'. In Luc.21:34 vinden we in plaats van een tweede naamval een bijvoeglijk naamwoord, zodat 'levenszorgen' ook daar zal staan voor 'zorgen behorend bij het leven'. Leiden de in de evangeliën genoemde zorgen af van het Evangelie, in 1Petr.5:7 blijkt men met al zijn zorg bij Jezus aan te mogen komen, zodat het daar meer staat in de zin van 'verdriet' (1Petr.5:7).

De tweede betekenis, die men ook bij het van dit woord afgeleide werkwoord *2832 merimnaō* 'bezorgd zijn (voor); zorgen voor, zorgdragen voor' aantreft, komt alleen voor in 2Cor.11:28, waar Paulus het heeft over zijn zorg, zijn zorgzame opzicht over al de gemeenten.

.1	μέριμνα	merimna	zorg (1)
.2	μέριμναν	merimnan	zorg (4)
.3	μέριμναι	merimnai	zorgen (1)
.4	μεριμνῶν	merimnōn	zorgen (2)
.5	μερίμναις	merimnais	zorgen (3)

Matt.	13:22	de **zorg** van de wereld en het bedrog van de rijkdom verstikt het woord	.1
Marc.	4:19	de **zorgen** van de wereld en het bedrog van de rijkdom ... komen erbij	.3
Luc.	8:14	worden zij door **zorgen** en rijkdom en lusten des levens verstikt	.4
	21:34	dat uw hart nimmer bezwaard worde door ... **zorgen** voor levensonderhoud	.5
2Cor.	11:28	mijn dagelijkse beslommering, de **zorg** voor al de gemeenten.	.1
1Petr.	5:7	Werpt al uw **bekommernis** op Hem, want Hij zorgt voor u.	.2

2832 μεριμνάω merimnaō

Het werkwoord *merimnaō* betekent (1) 'bezorgd zijn (voor)', en (2) 'zorgen voor, zorgdragen voor'.

Als afleiding van *2831 merimna* 'bezorgde gedachte, bezorgdheid (voor), zorg; zorg, zorgzaam opzicht (over)' houdt het ten eerste in 'bezorgde gedachten hebben' voor of over iets, bijvoorbeeld over het levensonderhoud (bv. Matt.6:25-34), en ook over datgene wat men ter verdediging moet zeggen (bv. Luc.12:11). Samenvattend lezen we 'weest in geen ding bezorgd' (Fil.4:6).

De tweede betekenis gaat om het zich zorgzaam inzetten voor mensen (1Cor.12:25) of voor zaken, bijvoorbeeld 'de dingen van de wereld' (1Cor.7:33) tegenover 'de dingen van de Heer' (1Cor.7:32,34), maar ook voor zaken met betrekking tot personen (Fil.2:20).

.1	μεριμνᾷς	merimnāis	jij bent bezorgd
.2	μεριμνᾷ	merimnāi	hij is bezorgd – (dat) hij bezorgd is
.3	μεριμνᾶτε	merimnate	jullie zijn bezorgd – weest bezorgd!
.4	μεριμνῶσιν	merimnōsin	(dat) zij bezorgd zijn
.5	μεριμνᾶτε	merimnate	zie 3
.6	μεριμνῶν	merimnōn	bezorgd (1 ev m)
.7	μεριμνήσει	merimnēsei	hij zal bezorgd zijn
.8	μεριμνήσητε	merimnēsēte	(dat) jullie bezorgd zijn (aor)

Matt. 6:25	Daarom zeg Ik u: **Weest** niet **bezorgd** over uw leven, wat gij zult eten	.5
6:27	Wie van u kan **door bezorgd te zijn** één el aan zijn lengte toevoegen?	.6
6:28	En wat **zijt gij bezorgd** over kleding? Let op de leliën des velds,	.3
6:31	**Maakt u** dan niet **bezorgd**, zeggende: Wat zullen wij eten,	.8
6:34	**Maakt u** dan niet **bezorgd** tegen de dag van morgen,	.8
	want de dag van morgen zal zijn eigen zorgen hebben;	.7
	letterlijk: want de dag van morgen **zal** voor zichzelf **bezorgd zijn**;	
10:19	**maakt u** dan niet **bezorgd**, hoe of wat gij spreken zult;	.8
Luc. 10:41	Marta, Marta, **gij maakt u bezorgd** en druk over vele dingen,	.1
12:11	**maakt u** niet **bezorgd**, hoe of wat gij ter verdediging moet spreken.	.5/.8
12:22	**Weest** niet **bezorgd** over uw leven, wat gij zult eten	.5
12:25	Wie van u kan **door bezorgd te zijn** een el aan zijn lengte toevoegen?	.6
12:26	wat **zult gij u bezorgd maken** om het overige?	.3
1Cor. 7:32	Wie niet getrouwd is, **wijdt zijn zorgen aan** de zaak des Heren,	.2
7:33	Maar hij, die getrouwd is, **wijdt zijn zorgen aan** aardse zaken,	.2
7:34	Zowel zij ... als de jongedochter, **wijdt haar zorgen aan** de zaak des Heren, ...	.2
	Maar zij, die getrouwd is, **wijdt haar zorgen aan** aardse zaken,	.2
12:25	opdat ... de leden gelijkelijk voor elkander **zouden zorgen**.	.4
Fil. 2:20	om uw belangen getrouw te behartigen;	.7
	letterlijk: die getrouw uw belangen **zal behartigen**;	
4:6	**Weest** in geen ding **bezorgd**,	.5

2833 μερίς meris

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *meris* betekent (1) 'deel, stuk', (2) '(lands)deel, district', en (3) '(aan)deel'.

Het is, evenals het verwante *2836 meros* 'deel, stuk; '(aan)deel', in de eerste plaats de aanduiding voor een deel van een groter geheel. Zo komt het in overdrachtelijke zin voor van het 'deel' van de menselijke bezigheden of goederen dat iemand voor zich kan kiezen (Luc.10:42). In het verlengde hiervan heeft het zich tot de specialere tweede betekenis 'district' ontwikkeld (Hand. 16:12).

Ten derde kan het gaan om een 'aandeel' aan iets (bv. Hand.8:21), bijvoorbeeld aan een erfgoed (Col.1:12). Ook kan het gaan om het gemeenschappelijke dat iemand met een ander deelt (2Cor.6:15).

.1	μερίς	meris	deel (1)
.2	μερίδα	merida	deel (4)
.3	μερίδος	meridos	deel (2)

Luc. 10:42	want Maria heeft het goede **deel** uitgekozen,	.2
Hand. 8:21	Gij hebt **part** noch deel aan deze zaak, want uw hart is niet recht	.1
16:12	Filippi, dat de eerste stad is van dit **deel** van Macedonië,	.3
2Cor. 6:15	of welk **deel** heeft een gelovige samen met een ongelovige?	.1
Col. 1:12	die u toebereid heeft voor het erf**deel** der heiligen in het licht.	.2

2834 μερισμός merismos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *merismos* betekent (1) '(ver)deling, scheiding', en (2) 'toedeling'.

Afgeleid van *2830 merizō* '(ver)delen; uitdelen, toedelen' geeft het ten eerste een concrete deling of scheiding aan, zoals tussen ziel en geest in het innerlijk van een mens (Hebr.4:12). Ten tweede houdt het in de concrete toedeling, dat wil zeggen 'het toebedeeld krijgen' van iets, bijvoorbeeld (de inwoning van) de Heilige Geest (Hebr.2:4).

.1	μερισμοῦ	merismou	verdeling (2)
.2	μερισμοῖς	merismois	verdelingen (3)

Hebr. 2:4 door tekenen en wonderen ... en door de Heilige Geest toe te delen .2
letterlijk: door tekenen ... en door **toedelingen** van de Heilige Geest
4:12 en het dringt door, zo diep, dat het vaneenscheidt ziel en geest, .1
letterlijk: en het dringt door tot **verdeling** van ziel en geest,

2835 μεριστής meristēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *meristēs* betekent 'verdeler, scheidsman'.

Het is een waarschijnlijk niet-technisch woord voor iemand die als een soort scheidsrechter tussen twee partijen optreedt (Luc.12:14).

Het is een afleiding van *2830 merizō* '(ver)delen; uitdelen, toedelen'.

.1	μεριστήν	meristēn	verdeler (4)

Luc. 12:14 Mens, wie heeft Mij tot rechter of **scheidsman** over u aangesteld?

2836 μέρος meros

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *meros* betekent (1) 'deel, stuk', en (2) '(aan)deel'.

In letterlijke zin houdt het in de eerste plaats in een deel van een groter geheel, zoals van een vis (Luc.24:42), een lichaam (en wel de gemeente als Lichaam van Christus, Ef.4:16,), klederen (Joh.19:23), en een vermogen (Luc.15:12).

Ten tweede kan het een deel van de mensen aangeven die op een bepaalde manier georganiseerd zijn, zoals een gilde handwerkslieden (Hand.19:27), en een deel of partij binnen een groep (Hand.23:6,9).

In het meervoud gaat het vooral om de delen van een bepaald land, de streken, bijvoorbeeld van Galilea (Matt.2:22). Hiertoe behoort ook de uitdrukking in Ef.4:9 'de lagere delen van de aarde' (zie commentaar bij dit vers). In Joh.21:6 staat het voor de delen aan de rechterkant van een schip.

Bij deze eerste betekenis horen een aantal bijzondere woordverbindingen: '(voor) een zeker deel' (1Cor.11:18); 'ten dele', dus 'stuksgewijs, onvolkomen' (1Cor.13:9-12); 'op dit stuk', d.w.z. 'in dit opzicht' (bv. 2Cor.3:10), en 'op het stuk van', dus 'in het opzicht van' een feest

(Col.2:16); 'voor een deel' (bv. Rom.11:25); 'deel voor deel', dat is hetzij 'stuk voor stuk' (Hebr.9:5), hetzij – met een ander Grieks voorzetsel – 'beurt voor beurt' (1Cor.14:27).

De tweede betekenis vinden we bijvoorbeeld in Openb.22:19, maar komt vooral voor in de verbinding '(aan)deel hebben aan' (bv. Joh.13:8). In het verlengde hiervan geeft het aan het 'lot dat iemand ten deel valt' (bv. Openb.21:8; Matt.24:51).

.1	μέρος	meros	deel (1/4)
.2	μέρους	merous	deel (2)
.3	μέρει	merei	deel (3)
.4	μέρη	merē	delen (1/4)

Matt.	2:22	in de droom gewaarschuwd, ging hij naar het **gebied** van Galilea,	.4
	15:21	Jezus ging vandaar en trok Zich terug naar de **omgeving** van Tyrus en Sidon.	.4
	16:13	Toen Jezus in de **omgeving** van Caesarea Filippi gekomen was,	.4
	24:51	en hij zal hem folteren en hem in het **lot** der huichelaars doen delen.	.1
Marc.	8:10	terstond ging Hij ... in het schip en kwam in het **gebied** van Dalmanuta.	.4
Luc.	11:36	Indien dan uw lichaam geheel verlicht en geen **deel** duister is,	.1
	12:46	en hij zal hem folteren en hem in het **lot** der trouwelozen doen delen.	.1
	15:12	Vader, geef mij het **deel** van ons vermogen, dat mij toekomt.	.1
	24:42	Zij reikten Hem een **stuk** van een gebakken vis toe.	.1
Joh.	13:8	Jezus antwoordde hem: Indien Ik u niet was, hebt gij geen **deel** aan Mij.	.1
	19:23	namen zij zijn klederen en maakten daarvan vier **delen**,	.4
		voor iedere soldaat één **deel**, en zijn onderkleed.	.1
	21:6	Hij nu zeide tot hen: Werpt uw net uit aan de rechter**zijde** van het schip	.4
Hand.	2:10	Frygië en Pamfylië, Egypte en de **streken** van Libië bij Cyrene,	.4
	5:2	(1) ... Ananias ... (2) ... bracht een zeker **deel** en legde het aan de voeten	.1
	19:1	dat Paulus, na door de boven**landen** gereisd te zijn, te Efeze kwam,	.4
	19:27	dat deze **tak van arbeid** niet meer in tel zal zijn,	.1
	20:2	nadat hij die **streken** doorreisd en hen uitvoerig toegesproken had,	.4
	23:6	daar Paulus wist, dat het ene **deel** behoorde tot de Sadduceeën	.1
	23:9	sommige van de schriftgeleerden van de **groep** der Farizeeën stonden op	.2
Rom.	11:25	een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen,	.2
		letterlijk: een verharding voor een **deel** is over Israël gekomen,	
	15:15	Toch heb ik u hier en daar ... ietwat vrijmoedig geschreven,	.2
		letterlijk: Toch heb ik u voor een **deel** ietwat vrijmoedig geschreven,	
	15:24	wanneer ik eerst enigermate van u genoten heb.	.2
		letterlijk: wanneer ik eerst voor een **deel** van u genoten heb.	
1Cor.	11:18	vooreerst is er ... verdeeldheid onder u, en ten **dele** geloof ik dit.	.1
	12:27	Gij nu zijt het lichaam van Christus en ieder voor zijn **deel** leden.	.2
	13:9	Want onvolkomen is ons kennen	.2
		letterlijk: Want ten **dele** is ons kennen	
		en onvolkomen ons profeteren.	.2
		letterlijk: en ten **dele** ons profeteren.	
	13:10	Doch, als het volmaakte komt, zal het onvolkomene afgedaan hebben.	.2
		letterlijk: ..., zal wat ten **dele** is afgedaan hebben.	
	13:12	Nu ken ik onvolkomen, maar dan zal ik ten volle kennen,	.2
		letterlijk: Nu ken ik ten **dele**, maar dan zal ik ten volle kennen,	

1Cor.	14:27	laten het er twee, ten hoogste drie zijn, ieder op zijn **beurt**,	.1
2Cor.	1:14	gelijk gij reeds ten **dele** van ons hebt begrepen: dat wij uw roem zijn,	.2
	2:5	dan heeft hij niet mij bedroefd, maar enigermate ... u allen. letterlijk: ..., maar voor een **deel** u allen.	.2
	3:10	zelfs hetgeen verheerlijkt was, is in zoverre niet verheerlijkt, letterlijk: ..., is in dit **deel** niet verheerlijkt,	.3
	9:3	opdat onze roem over u in deze **aangelegenheid** niet ongegrond blijke,	.3
Ef.	4:9	dat Hij ook nedergedaald is naar de lagere, aardse **gewesten**?	.4°
	4:16	naar de kracht, die elk **lid** op zijn wijze oefent,	.2
Col.	2:16	inzake eten en drinken of op het **stuk** van een feestdag,	.3
Hebr.	9:5	hierover kunnen wij nu niet in **bijzonderheden** treden.	.1
1Petr.	4:16	SV die schame zich niet, maar verheerlijke God in dit **opzicht**.	.3°°
Openb.	16:19	En de grote stad viel in drie **stukken** uiteen	.4
	20:6	Zalig en heilig is hij, die **deel** heeft aan de eerste opstanding:	.1
	21:8	hun **deel** is in de poel, die brandt van vuur en zwavel:	.1
	22:19	God zal zijn **deel** afnemen van het geboomte des levens	.1

2837 μεσημβρία mesēmbria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mesēmbria* betekent (1) 'middag(uur), en (2) 'zuiden'.

Als samenstelling van het bijvoeglijk naamwoord *2841 mesos* 'midden' en *2040 hēmera* 'dag' houdt het in het midden van de dag (Hand.22:6), dus niet zozeer de namiddag, die wij doorgaans ook 'middag' noemen.

In de tweede plaats is het de aanduiding voor de plaats waar de zon op het middaguur staat, het 'zuiden'. In Hand.8:26 zijn beide betekenissen denkbaar, al lijkt het minder logisch dat de opdracht aan Filippus om te gaan reizen niet onmiddellijk na het 'sta op' zou moeten worden uitgevoerd, maar eerst tegen de middag; in dit verband ligt de aardrijkskundige interpretatie misschien meer voor de hand.

.1 μεσημβρίαν mesēmbrian middaguur (4)

Hand.	8:26	Sta op en ga tegen de **middag** de weg op, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza.
	22:6	dat plotseling omstreeks de **middag** uit de hemel een fel licht mij omstraalde,

2838 μεσιτεύω mesiteuō

Het werkwoord *mesiteuō* betekent '(be)middelaar zijn, als (be)middelaar optreden, tussenbeide komen'.

Het is afgeleid van *2839 mesitēs* '(be)middelaar, tussenpersoon', en komt alleen voor in Hebr.6:17, waar het over God gezegd wordt.

.1 ἐμεσίτευσεν emesiteusen hij is als bemiddelaar opgetreden (aor)

Hebr.	6:17	Daarom **heeft** God ... **Zich** onder ede **verbonden**,

2839	μεσίτης	mesitēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mesitēs* betekent '(be)middelaar, tussenpersoon'.

Afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *2841 mesos* 'midden' is het de aanduiding voor iemand die tussen twee of meer partijen bemiddelt om tot overeenstemming te komen. Meestal zal hij tevens als borg de uitkomst van de overeenstemming garanderen, maar dat ligt niet in het woord zelf opgesloten. In de tweede naamval kunnen de personen genoemd zijn tussen welke de bemiddelaar bemiddelend optreedt, bv. 1Tim.2:5 'er is één Middelaar van – d.w.z. tussen – God en mensen'. In andere gevallen wordt door die naamval de zaak uitgedrukt, het verbond of de overeenkomst, waartoe de bemiddeling leidt (bv. Hebr.8:6).

.1	μεσίτης	mesitēs	middelaar (1)
.2	μεσίτου	mesitou	middelaar (2)
.3	μεσίτῃ	mesitēi	middelaar (3)

Gal.	3:19	zij is op last van (God) ... in de hand van een **middelaar** gegeven.	.2
	3:20	Een **middelaar** is niet (de vertegenwoordiger) van één;	.1
1Tim.	2:5	Want er is één God en ook één **middelaar** tussen God en mensen,	.1
Hebr.	8:6	als Hij de **middelaar** is van een beter verbond,	.1
	9:15	En daarom is Hij de **middelaar** van een nieuw verbond,	.1
	12:24	en tot Jezus, de **middelaar** van een nieuw verbond,	.3

2840	μεσονύκτιον	mesonuktion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mesonuktion* betekent 'middernacht'.

Eigenlijk is het een zelfstandig gebruikte vorm van het bijvoeglijk naamwoord *mesonuktios* 'middernachtelijk', samengesteld uit *2841 mesos* 'midden' en *3056 nux* 'nacht'. In Marc.13:35 is het de aanduiding voor een van de vier nachtwaken waarin de nacht in nieuwtestamentische tijd overeenkomstig Romeins gebruik verdeeld was.

.1	μεσονύκτιον	mesonuktion	middernacht (1/4)
.2	μεσονυκτίου	mesonuktiou	middernacht (2)

Marc.	13:35	laat in de avond of **te middernacht**, bij het hanegekraai of des morgens	.2/.1
Luc.	11:5	Wie van u zal een vriend hebben, die **midden in de nacht** bij hem komt	.2
Hand.	16:25	Maar omstreeks **middernacht** baden Paulus en Silas en zongen Gods lof,	.1
	20:7	zette hij zijn rede voort tot **middernacht**.	.2

2841	μέσος	mesos

Het bijvoeglijk naamwoord *mesos* betekent 'midden, zich in het midden of tussenin bevindend'.

Het wordt soms als een zuiver bijvoeglijk naamwoord gebruikt, zowel van plaats (bv. Joh.19:18), als van tijd (Matt.25:6 'te middernacht'; Hand.26:13 'midden op de dag').

Meestal echter wordt de onzijdige vorm zelfstandig gebruikt voor '(het) midden', soms zonder meer: 'in het midden' (bv. Joh.8:9), 'naar het midden' (bv. Marc.3:3), maar vaker met een toevoeging, bv. 'het midden van de troon' (bv. Openb.5:6), 'van de hof' (Luc.22:55), 'van de straat' (Openb.22:2), 'van de stad' (Luc.21:21), 'van de zee' (Marc.6:47), 'van het gebied van Dekapolis' (Marc.7:31), 'van het paradijs' (Openb.2:7), 'van de kandelaren' (bv. Openb.1:13), 'van de doornen' (Luc.8:7), 'van de wolven' (bv. Luc.10:3), 'van de broeders' (bv. Hand.1:15), 'van de leraars' (Luc.2:46), 'van de gemeente' (Hebr.2:12), Overdrachtelijk staat het in Col.2:14 'uit het midden wegnemen', dus 'uit de weg ruimen' (vgl. 2Thess.2:7).

.1	μέσος	mesos	midden (1 ev m)
.2	μέσον	meson	midden (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	μέσου	mesou	midden (2 ev m/o)
.4	μέσῳ	mesōi	midden (3 ev m/o)
.5	μέσης	mesēs	midden (2 ev v)

Matt. 10:16 Zie, Ik zend u als schapen midden onder wolven; .4
letterlijk: Zie, Ik zend u als schapen in (het) **midden** van wolven;
13:25 kwam zijn vijand en zaaide er onkruid overheen, midden tussen het koren, .2
letterlijk: ..., in (het) **midden** van het koren,
13:49 om de bozen uit het **midden** der rechtvaardigen af te zonderen, .3
14:6 danste de dochter van Herodias in hun **midden** en zij behaagde Herodes, .4
14:24 SV En het schip was nu **midden** in de zee, zijnde in nood van de baren; .2 °°
18:2 En Hij riep een kind tot Zich, plaatste dat in hun **midden**, .4
18:20 waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun **midden**. .4
25:6 En midden in de nacht klonk een geroep: De bruidegom, .5
letterlijk: En te **midder**nacht klonk een geroep: De bruidegom,
Marc. 3:3 Hij zeide tot de mens met de verschrompelde hand: Kom in het **midden** staan. .2
6:47 En bij het vallen van de avond was het schip midden op de zee, .4
letterlijk: ... was het schip in (het) **midden** van de zee,
7:31 kwam Hij ... naar de zee van Galilea, midden in het gebied van Dekapolis. .2
letterlijk: ..., in (het) **midden** van het gebied van Dekapolis.
9:36 En Hij nam een kind en plaatste dat in hun **midden**, .4
14:60 En de hogepriester stond op en hij trad naar **voren** en ondervroeg Jezus .2
Luc. 2:46 waar Hij zat te **midden** der leraren, .4
4:30 Maar Hij ging midden tussen hen door en vertrok. .3
letterlijk: Maar Hij ging door (het) **midden** van hen en vertrok.
4:35 En de boze geest wierp hem in het **midden** neer en voer van hem uit .2
5:19 zij ... lieten hem met zijn bed door de tegels in het **midden** neder. .2
6:8 Sta op en ga in het **midden** staan. Hij stond op en ging staan. .2
8:7 En een ander deel viel midden tussen de dorens, .4
letterlijk: En een ander deel viel in (het) **midden** van de dorens,
10:3 Gaat heen, zie, Ik zend u als lammeren midden onder wolven. .4
letterlijk: ..., Ik zend u als lammeren in (het) **midden** van wolven.
17:11 En het geschiedde ..., dat Hij dwars door Samaria en Galilea trok. .3/.2
letterlijk: ..., dat Hij door (het) **midden** van Samaria en Galilea trok.
21:21 Laten dan ... die binnen de stad zijn, de wijk nemen, .4
letterlijk: Laten dan die in (het) **midden** van de stad zijn, de wijk nemen,
22:27 Maar Ik ben in uw **midden** als dienaar. .4

	22:55	Toen zij een vuur hadden aangelegd, midden in de hof, en bij elkander zaten,	.4
		letterlijk: ... in (het) **midden** van de hof, ...,	
		SV zat Petrus in het **midden** van hen.	.4°°
		tussen hen **in** zitten.	.1˙˙
	23:45	En het voorhangsel van de tempel scheurde **middendoor**.	.2
	24:36	En terwijl zij hierover spraken, stond Hij zelf in hun **midden**;	.4
Joh.	1:26	Ik doop met water; **midden** onder u staat Hij, van wie gij niet weet,	.1
	8:3	en zij stelden haar in het **midden** en zeiden tot Hem:	.4
	8:9	en zij lieten Jezus alleen en de vrouw in het **midden**.	.4
	8:59	SV Jezus verborg Zich, en ging uit de tempel, gaande door (het) **midden**,	.3°
	19:18	en met Hem twee anderen, aan weerszijden één, en Jezus **in het midden**.	.2
	20:19	kwam Jezus en stond in hun **midden** en zeide tot hen: Vrede zij u!	.2
	20:26	en Hij stond in hun **midden** en zeide: Vrede zij u!	.2
Hand.	1:15	En in die dagen stond Petrus op onder de broeders	.4
		letterlijk: En in die dagen stond Petrus op in (het) **midden** van de broeders	
	1:18	is hij **midden** opengereten en al zijn ingewanden zijn naar buiten gekomen;	.1
	2:22	wonderen en tekenen, die God door Hem in uw **midden** verricht heeft,	.4
	4:7	en toen zij hen hadden laten voorkomen, wilden zij van hen weten:	.4
		letterlijk: en toen zij hen in het **midden** gesteld hadden, ...:	
	17:22	En Paulus, voor de Areopagus staande, zeide: Mannen van Athene,	.4
		letterlijk: En Paulus, in (het) **midden** van de Areopagus staande, zeide: ...,	
	17:33	Aldus vertrok Paulus uit hun **midden**.	.3
	23:10	en hij liet de soldaten komen om hem uit hun **midden** weg te halen	.3
	26:13	zag ik, o koning, **midden** op de dag onderweg een licht,	.5
	27:21	ging Paulus in hun **midden** staan en zeide: Mannen,	.4
	27:27	vermoedde het scheepsvolk midden in de nacht, dat er land naderde.	.2
		letterlijk: vermoedde het scheepsvolk in (het) **midden** van de nacht, ...	
1Cor.	5:2	in plaats van ... de bedrijver van die daad uit uw **midden** te verwijderen?	.3
	6:5	die uitspraak zal kunnen doen tussen broeders?	.2
		letterlijk: die uitspraak zal kunnen doen in (het) **midden** van broeders?	
2Cor.	6:17	Daarom gaat weg uit hun **midden**, en scheidt u af, spreekt de Here,	.3
Fil.	2:15	SV onbestraffelijk in het **midden** van een krom en verdraaid geslacht,	.4°°
		onbesproken kinderen Gods **te midden** van een ontaard en verkeerd geslacht,	.2˙˙
Col.	2:14	En dat heeft Hij weggedaan door het aan het kruis te nagelen:	.3
		letterlijk: En dat heeft Hij uit het **midden** weggedaan ...	
1Thess.	2:7	maar wij gedroegen ons in uw **midden** vriendelijk,	.4
2Thess.	2:7	totdat hij, die op het ogenblik nog weerhoudt, verwijderd is.	.3
		letterlijk: totdat hij ... uit (het) **midden** (verwijderd) wordt.	
Hebr.	2:12	in het **midden** der gemeente zal ik U lofzingen;	.4
Openb.	1:13	en te **midden** van de kandelaren iemand als eens mensen zoon,	.4
	2:1	die tussen de zeven gouden kandelaren wandelt:	.4
		letterlijk: die in (het) **midden** van de zeven gouden kandelaren wandelt:	
	2:7	SV de boom des levens, die in het **midden** van het paradijs Gods is.	.4°
	4:6	En midden in de troon en rondom de troon waren vier dieren,	.4
		letterlijk: En in (het) **midden** van de troon ... waren vier dieren,	
	5:6	En ik zag in het **midden** van de troon en van de vier dieren	.4
		en te **midden** der oudsten een lam staan, als geslacht, met zeven horens	.4
	6:6	En ik hoorde als een stem te **midden** van de vier dieren zeggen:	.4

Openb. 7:17 want het Lam, dat in het **midden** van de troon is, zal hen weiden .2''
22:2 Midden op haar straat ... staat het geboomte des levens, .4
letterlijk: In (het) **midden** van haar straat staat het geboomte des levens,

2842	μεσότοιχον	mesotoichon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mesotoichon* betekent 'tussenwand of -muur'.

In letterlijke zin duidt het de tussenwand of scheidsmuur aan in bijvoorbeeld een gebouw. In het NT wordt het overdrachtelijk gebruikt voor de scheiding tussen joden en heidenen (Ef.2:14), die concreet zichtbaar was in de muur van de tempel te Jeruzalem tussen de voorhof der heidenen en de rest van het tempelgebied.

Het is een samenstelling van *2841 mesos* 'midden' en *4469 toichos* 'wand, muur'.

.1 μεσότοιχον mesotoichon tussenmuur (1/4)

Ef. 2:14 Want Hij is onze vrede, die ... de **tussenmuur** ... weggebroken heeft,

2843	μεσουράνημα	mesouranēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mesouranēma* betekent 'midden van de hemel, hemelmidden'.

Oorspronkelijk geeft het aan de stand van de zon midden aan de hemel, op het midden van de dag. Vandaar kan het gebruikt worden voor die plaats zelf, het midden van de hemel, dat ook wel als het zenit wordt aangeduid (bv. Openb.8:13).

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *mesouraneō* 'midden aan de hemel staan', dat is samengesteld uit *2841 mesos* 'midden' en *3255 ouranos* 'hemel'.

.1 μεσουρανήματι mesouranēmati hemelmidden (3)

Openb. 8:13 En ik zag en hoorde een arend vliegen in het **midden des hemels**,
14:6 En ik zag een andere engel vliegen in het **midden des hemels**
19:17 alle vogels, die in het **midden des hemels** vlogen:

2844	μεσόω	mesoō

Het werkwoord *mesoō* betekent 'in of op het midden zijn'.

Afgeleid van *2841 mesos* 'midden' houdt het vooral in op het midden van een bepaalde tijdsperiode zijn, zoals in het geval van een feest (Joh.7:14).

.1 μεσούσης mesousēs op het midden zijnde (2 ev v)

Joh. 7:14 **toen** het feest reeds **op de helft was**, ging Jezus op naar de tempel

2846 **μεστός** **mestos**

Het bijvoeglijk naamwoord *mestos* betekent 'vol'.

In letterlijke zin wordt het gebruikt van een beker en een spons met azijn (Joh.19:29), of een net met vissen (Joh.21:11). In overdrachtelijke zin wordt het gezegd van personen die vol zijn van bepaalde gevoelens of gedachten, zowel in goede (bv. Rom.15:14) als in kwade zin (bv. Rom.1:29); daarnaast van zaken die ergens van doortrokken zijn, zoals de ogen (2Petr.2:14), en ook de wijsheid van boven (Jac.3:17).

Vergelijk voor de betekenis *3600 plērēs* 'gevuld, vol'.

.1	μεστοί	mestoi	vol (1 mv m)
.2	μεστούς	mestous	vol (4 mv m)
.3	μεστή	mestē	vol (1 ev v)
.4	μεστόν	meston	vol (4 ev m – 1/4 ev o)

Matt.	23:28	doch van binnen zijt gij **vol** huichelarij en wetsverachting.	.1°*
Joh.	19:29	Er stond een kruik **vol** zure wijn;	.4
		zij staken dan een spons, **gedrenkt** met zure wijn,	.4**
	21:11	**vol** grote vissen, honderd drieënvijftig;	.4
Rom.	1:29	**vol** nijd, moord, twist, list en kwaadaardigheid;	.2
	15:14	dat gij zelf reeds **vol** van goedheid zijt, vervuld met al de kennis,	.1
Jac.	3:8	Zij is een onberekenbaar kwaad, **vol** dodelijk venijn.	.3
	3:17	**vol** van ontferming en goede vruchten, onpartijdig en ongeveinsd.	.3
2Petr.	2:14	zij hebben ogen, die altijd uitzien naar een overspeelster letterlijk: ... ogen **vol** van een overspeelster	.2

2847 **μεστόω** **mestoō**

Het werkwoord *mestoō* betekent 'vol maken, vullen'.

In het NT komt alleen een deelwoord voor in de betekenis 'volgemaakt, gevuld' met wijn, gezegd van mensen, wat inhoudt dat ze zat zijn (Hand.2:13).

Het is een afleiding van *2846 mestos* 'vol'.

.1	μεμεστωμένοι	memestōmenoi	gevuld (1 mv m; med)

Hand.	2:13	Maar anderen zeiden spottend: Zij hebben te veel zoete wijn gehad! letterlijk: ...: Zij zijn **gevuld** met zoete wijn!

2848 **μετά** **meta**

Het voorzetsel *meta* betekent verbonden met een tweede naamval 'met', en verbonden met een vierde naamval 'na'.

Wanneer *meta* met een tweede naamval verbonden is, geeft het gewoonlijk een gezelschap of een omstandigheid aan. Voorbeelden van een 'gezelschap' zijn: een moeder komt 'met' haar zo-

nen bij Jezus (Matt.20:29), iemand 'met' de misdadigers rekenen (Matt.5:25), arme mensen 'bij' zich hebben (Matt.26:11), mijn liefde is 'met' jullie (2Joh.3), 'met' iemand oorlog voeren (Openb.2:16), geloof 'met' verstand (2Tim.2:15). Voorbeelden van een 'omstandigheid' zijn: 'met' schande de laatste plaats innemen (Luc.14:9), 'met' vrees en blijdschap van het graf weggaan (Matt.28:8), 'met' zwaarden en stokken uittrekken om Jezus gevangen te nemen (Matt.26:55).

Het verschil tussen *meta* met een tweede naamval en *4241 sun* met een derde naamval, dat ook 'met' betekent, is niet gemakkelijk aan te geven. Het lijkt zo te zijn dat *sun* een sterkere eenheid of eensgezindheid binnen het 'gezelschap' inhoudt: wanneer men bijvoorbeeld in Openb.2:46 in plaats van 'oorlogvoeren met (*meta*) hen' zou zeggen 'oorlogvoeren met (*sun*) hen', dan zou die 'hen' niet de vijand aangeven, zoals nu wel het geval is, maar de groep mensen aan de zijde van wie men meevecht tegen een andere vijand.

Wanneer *meta* met een vierde naamval verbonden is, geeft het gewoonlijk iets aan dat in tijd voorafgaat aan iets anders. Men kan *meta* dan ook meestal vertalen met 'na', maar soms ook wel met 'over', bv.: 'na' lange tijd komen (Matt.25:19), 'na' drie maanden uitzeilen (Hand.28:11), de zon zal verduisterd worden 'na' de verdrukking (Marc.13:24), iemand 'na' het Paasfeest voor het volk brengen (Hand.12:4), het is Paasfeest 'over' twee dagen (Matt.26:2), 'achter' (d.w.z.: 'na (het voorbijgaan van)') het tweede voorhangsel was een tent, genaamd het heilige der heiligen.

Wanneer *meta* als voorvoegsel bij een werkwoord voorkomt kan het in de eerste plaats aangeven 'mee-' of 'deel-' (bv. *2852 meta-didōmi* 'meegeven', en *2870 met-echō* 'deel hebben (aan)'). Een tweede mogelijkheid is 'achterna' of 'later' (bv. *2865 meta-pempō* 'achterna sturen', dus 'om iemand sturen, ontbieden', en *2860 meta-melomai* 'later bezorgd zijn', vandaar 'spijt hebben'). In de meeste gevallen gaat het om een verandering van plaats of toestand (bv. *2807 met-histēmi* 'verplaatsen, verwijderen', en *2862 meta-noeō* 'anders verstaan of inzien', vandaar 'berouw hebben, zich bekeren').

.1	μετά/μετ'/μεθ'	meta/met'	met

2849 μεταβαίνω meta-bainō

Het werkwoord *meta-bainō* betekent (1) 'overgaan, naar elders gaan', en (2) 'weggaan'.

Samengesteld uit *bainō* 'gaan', dat niet in het NT voorkomt, en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft, houdt het in 'van de ene naar de andere plaats gaan', zoals 'van huis tot huis' (Luc.10:7), en 'van deze wereld naar de Vader' (Joh.13:1), en in oneigenlijke zin gezegd van een berg (Matt.17:20). Overdrachtelijk betreft het 'overgaan van de ene toestand in de andere', bijvoorbeeld 'uit de dood in het leven' (bv. 1Joh.3:14).

Wanneer alleen het vertrekpunt en niet de richting of bestemming is aangegeven is er sprake van 'weggaan' (bv. Matt.12:9).

.1	μεταβαίνετε	meta-bainete	jullie gaan naar elders – gaat naar elders!
.2	μετέβη	met-ebē	hij is naar elders gegaan (aor)
.3	μεταβῇ	meta-bēi	(dat) hij naar elders gaat (aor) – jij zult naar elders gaan (med)
.4	μετάβηθι	meta-bēthi	ga naar elders! (aor)
.5	μεταβάς	meta-bas	naar elders gaand (1 ev m; aor)

.6	μεταβέβηκεν	meta-bebēken	hij is naar elders gegaan
.7	μεταβεβήκαμεν	meta-bebēkamen	wij zijn naar elders gegaan
.8	μεταβήσεται	meta-bēsetai	hij zal naar elders gaan (med)
.[9]	μετάβα	meta-ba	ga naar elders! (aor)

Matt.	8:34	drongen zij er bij Hem op aan hun gebied te verlaten.	.3
		letterlijk: drongen zij er ... op aan, dat **Hij weg zou gaan** van hun gebied.	
	11:1	dat **Hij** vandaar **vertrok** om te leren en te prediken in hun steden.	.2
	12:9	En Hij **vertrok** van die plaats **en** ging in hun synagoge.	.5
	15:29	En Jezus **vertrok** vandaar, **en** Hij ging langs de zee van Galilea	.5
	17:20	zult gij tot deze berg zeggen: **Verplaats u** vanhier daarheen	.4/.[9]
		en **hij zal zich verplaatsen** en niets zal u onmogelijk zijn.	.8
Luc.	10:7	**Gaat** niet van het ene huis naar het andere.	.1
Joh.	5:24	want **hij is overgegaan** uit de dood in het leven.	.6
	7:3	Zijn broeders dan zeiden tot Hem: **Ga** vanhier en reis naar Judea,	.4
	13:1	om uit deze wereld over te gaan tot de Vader,	.3
		letterlijk: dat **Hij** uit deze wereld **over zou gaan** naar de Vader,	
Hand.	18:7	hij **vertrok** vandaar **en** kwam in het huis van iemand, genaamd Titius Justus,	.5
1Joh.	3:14	Wij weten, dat **wij overgegaan zijn** uit de dood in het leven,	.7

2850 μεταβάλλω meta-ballō

Het werkwoord *meta-ballō* betekent (1) 'omwerpen', en (2) 'van mening doen veranderen'.

Alleen de tweede, overdrachtelijke betekenis komt in het NT voor (Hand.28:6).

Het is samengesteld uit *822 ballō* 'werpen', en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft.

.1	μεταβαλλόμενοι	meta-ballomenoi	van mening veranderend (1 mv m; med)
.[2]	μεταβαλόμενοι	meta-balomenoi	van mening veranderend (1 mv m; aor med)

Hand.	28:6	sloeg hun mening om en zeiden zij, dat hij een god was.	.1/.[2]
		letterlijk: zeiden zij, **van mening veranderend**, dat hij een god was.	

2851 μετάγω met-agō

Het werkwoord *met-agō* betekent (1) 'achterna voeren of leiden', (2) 'overbrengen, (om)leiden'.

De eerste betekenis vinden we niet in het NT. In de tweede gaat het om het 'brengen van de ene plaats naar de andere', of om het naar een bepaalde kant 'leiden of sturen' van bijvoorbeeld paarden (Jac.3:3) of een schip (Jac.3:4).

Het is een samenstelling van *60 agō* 'voeren, leiden, brengen' met het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), deels in de nuance 'achterna', deels als aanduiding van een verandering.

.1	μετάγομεν	met-agomen	wij leiden
.2	μετάγεται	met-agetai	hij wordt geleid (med)

Jac.	3:3	**kunnen wij** ook hun gehele lichaam **besturen**.	.1
	3:4	Zie, ook de schepen ... **worden** door een zeer klein roer **gestuurd**,	.2

2852 μεταδίδωμι meta-didōmi

Het werkwoord *meta-didōmi* betekent 'meegeven, overgeven, meedelen'.

Als samenstelling van *1186 didōmi* 'geven' met het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat onder meer 'mee-, deel-' aangeeft, houdt het in 'geven' met de nadruk erop dat men er een ander in laat delen. Het wordt gebruikt voor kleren (Luc.3:11), en een gave aan behoeftigen (Ef.4:28; vgl. Rom.12:8). Overdrachtelijk gaat het om geestelijke gaven (Rom.1:11), en om 'het Evangelie en onze zielen' (1Thess.2:8).

.1	μεταδιδόναι	meta-didonai	meedelen
.2	μεταδιδούς	meta-didous	meedelend (1 ev m)
.3	μεταδῶ	meta-dō	(dat) ik meedeel (aor)
.4	μεταδότω	meta-dotō	hij moet meedelen! (aor)
.5	μεταδοῦναι	meta-dounai	meedelen (aor)

Luc.	3:11	Wie een dubbel stel klederen heeft, **dele mede** aan wie er geen heeft,	.4
Rom.	1:11	Want ik verlang u te zien om u enige geestelijke gave mede te delen letterlijk: ..., opdat **ik** u enige geestelijke gave **mededeel**	.3
	12:8	wie vermaant, in het vermanen; **wie mededeelt**, in eenvoud;	.2
Ef.	4:28	opdat hij iets kan **mededelen** aan de behoeftige.	.1
1Thess.	2:8	u niet alleen het evangelie Gods, maar ook ons eigen leven **mede te delen**,	.5

2853 μετάθεσις metathesis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *metathesis* betekent (1) 'verplaatsing, overbrenging', en (2) 'verandering'.

Ten eerste geeft het een verandering van plaats aan, zoals in het geval van de wegneming van Henoch (Hebr.11:5). Ten tweede gaat het om een verandering van iets dat vastgesteld was (Hebr.7:12; vgl. 12:27).

Het is afgeleid van *2868 meta-tithēmi* 'verplaatsen, overbrengen; veranderen'.

.1	μετάθεσις	metathesis	verplaatsing (1)
.2	μετάθεσιν	metathesin	verplaatsing (4)
.3	μεταθέσεως	metatheseōs	verplaatsing (2)

Hebr.	7:12	uit een verandering van priesterschap volgt ... ook een **verandering** van wet.	.1
	11:5	Want vóórdat hij werd weggenomen, is van hem getuigd, letterlijk: Want vóór zijn **wegneming** is van hem getuigd,	.3
	12:27	Dit: nog eenmaal, doelt op een **verandering** der wankele dingen	.2

2854	**μεταίρω**	**met-airō**

Het werkwoord *met-airō* betekent (1) 'opnemen en verplaatsen', en (2) 'opbreken, vertrekken'.

Alleen de tweede betekenis, waarbij het geen lijdend voorwerp bij zich heeft, vinden we in het NT (bv. Matt.13:53).

Het is samengesteld uit *118 airō* 'optillen, opnemen; meenemen; wegnemen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), waardoor hier een verandering aangegeven wordt.

.1	μετῆρεν	met-ēren	hij is vertrokken (aor)

Matt. 13:53 En het geschiedde, ..., dat **Hij** vandaar **wegging**.
19:1 En het geschiedde, ..., dat **Hij** uit Galilea **vertrok**,

2855	**μετακαλέω**	**meta-kaleō**

Het werkwoord *meta-kaleō* betekent (1) 'naar elders roepen', en (2) (med) 'naar zich toe roepen, oproepen, laten komen'.

Samengesteld uit *2275 kaleō* 'roepen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft, houdt het eigenlijk in 'naar een andere plaats roepen'. In het NT vinden we alleen de tweede betekenis (bv. Hand.20:17).

Vergelijk voor de betekenis *2865 meta-pempomai* 'om iemand sturen, ontbieden', dat een wat officiëler indruk maakt.

.1	μετακαλέσομαι	meta-kalesomai	ik zal naar mij toe roepen (med)
.2	μετεκαλέσατο	met-ekalesato	hij heeft naar zich toe geroepen (aor med)
.3	μετακάλεσαι	meta-kalesai	roep naar je toe! (aor med)

Hand. 7:14 En Jozef zond heen om zijn vader Jakob te laten komen .2
letterlijk: En Jozef, heengezonden hebbend, **liet** zijn vader Jakob **komen**
10:32 Zend dan iemand naar Joppe en **ontbied** Simon, die bijgenaamd wordt Petrus; .3
20:17 **hij** zond iemand van Milete naar Efeze en **ontbood** de oudsten der gemeente; .2
24:25 wanneer ik nog eens gelegenheid heb, **zal ik** u **wel weder ontbieden**; .1

2856	**μετακινέω**	**meta-kineō**

Het werkwoord *meta-kineō* betekent (1) 'verplaatsen', en (2) 'wegbrengen, afbrengen'.

Als samenstelling van *2497 kineō* 'in beweging zetten, bewegen' met het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), waardoor hier een verandering wordt aangegeven, houdt het eigenlijk in 'iets naar een andere plaats bewegen'.

De tweede betekenis, de enige die in het NT te vinden is, doet zich voor wanneer de richting niet vermeld is. In Col.1:23 staat het overdrachtelijk voor 'iemand van een overtuiging afbrengen'.

.1	μετακινούμενοι	meta-kinoumenoi	verplaatst wordend (1 mv m; med)

Col. 1:23 indien gij ... **u** niet **laat afbrengen** van de hoop van het evangelie,

2857	**μεταλαμβάνω**	**meta-lambanō**

Het werkwoord *meta-lambanō* betekent (1) 'mee (van iets) nemen of ontvangen, deelnemen of deel ontvangen (aan)', en (2) 'later nemen of ontvangen'.

Samengesteld uit *2657 lambanō* 'nemen, grijpen; ontvangen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat onder meer 'mee-, deel-; achterna-, later' aangeeft, wordt het allereerst gebruikt voor bijvoorbeeld het 'deelachtig worden' van de opbrengst van het land (2Tim.2:6), en het 'tot zich nemen' van voedsel (bv. Hand.27:33-34). Met het werkwoord waar het van afgeleid is in zijn tweede betekenis komt het neer op 'deel ontvangen' aan iets, zoals zegen van God (Hebr.6:7), en Gods heiligheid (Hebr.12:10).

Het voorvoegsel kan bij dit woord ook 'later, naderhand' aangeven, zoals in Hand.24:25, waar het tegenover 'nu, voor het heden' staat: 'later gelegenheid gekregen hebbende, zal ik u ontbieden'.

.1	μεταλαμβάνει	meta-lambanei	hij ontvangt deel (aan)
.2	μεταλαμβάνειν	meta-lambanein	deel ontvangen (aan)
.3	μετελάμβανον	met-elambanon	ik ontving deel (aan) – zij ontvingen deel (aan)
.4	μεταλαβεῖν	meta-labein	deel ontvangen (aan) (aor)
.5	μεταλαβών	meta-labōn	deel ontvangend (aan) (1 ev m; aor)

Hand.	2:46	**zij** ... **gebruikten** hun maaltijden met blijdschap en eenvoud des harten,	.3
	24:25	**wanneer ik nog eens** gelegenheid **heb**, zal ik u wel weder ontbieden;	.5
	27:33	tegen dat het dag zou worden, spoorde Paulus hen allen aan voedsel **te nemen**	.4
	27:34	Daarom spoor ik u aan voedsel **te nemen**, want dit is goed voor uw redding;	.4"
2Tim.	2:6	De landman ... moet het eerst van de vruchten **genieten**.	.2
Hebr.	6:7	Want de grond ... **ontvangt** zegen van God;	.1
	12:10	opdat wij deel verkrijgen aan zijn heiligheid. letterlijk: tot het **deel verkrijgen aan** zijn heiligheid.	.4

2858	**μετάληψις**	**metalēpsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *metalēpsis* betekent '(het) deelnemen of deel ontvangen (aan)'.

Afgeleid van *2857 meta-lambanō* 'deelnemen of deel ontvangen (aan)' wordt het in het NT alleen gebruikt voor het 'tot zich nemen' van voedsel (1Tim.4:3).

.1	μετάληψιν	metalēpsin	(het) deel ontvangen (aan) (4)

1Tim. 4:3 welke God toch geschapen heeft om met dankzegging te worden gebruikt
letterlijk: welke God toch geschapen heeft tot **gebruik** ...

2859 μεταλλάσσω met-allassō

Het werkwoord *met-allassō* betekent (1) 'veranderen', en (2) 'voor iets anders inruilen, verwisselen, door iets anders vervangen'.

De eerste betekenis, die speciaal op plaats betrekking heeft, komen we in het NT niet tegen. Bij de tweede gaat het om het verwisselen van iets voor iets anders, zoals 'het natuurlijk gebruik voor het gebruik tegen de natuur', dat wil zeggen 'de natuurlijke omgang tussen man en vrouw voor de onnatuurlijke' (Rom.1:26), en – met een ander voorzetsel – het vervangen van iets door iets anders, bijvoorbeeld 'de waarheid van God door de leugen' (Rom.1:25).

Het is samengesteld uit *206 allassō* 'anders maken, veranderen; voor iets anders inruilen, verwisselen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier de verandering onderstreept.

.1	μετήλλαξαν	met-ēllaxan	zij hebben verwisseld (aor)

Rom.	1:25	**Zij** immers **hadden** de waarheid Gods **vervangen** door de leugen
	1:26	vrouwen **hebben** de natuurlijke omgang **vervangen** door de tegennatuurlijke.

2860 μεταμέλομαι meta-melomai

Het werkwoord *meta-melomai* betekent 'spijt hebben'.

Als samenstelling van *2822 melō* 'tot zorg zijn, ter harte gaan' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), hier in de nuance 'later, naderhand', houdt het eigenlijk in 'naderhand bezorgd zijn' over een daad of zijn gevolgen. Het is het normale werkwoord voor 'ergens spijt van hebben', vooral op het gewoon menselijke vlak (bv. 2Cor.7:8). Hiermee is het gebruik in Hebr.7:21 niet in strijd. De spijt kan een verandering van gedrag ten goede teweegbrengen, zoals in Matt.21:29-32, maar die ommekeer is er niet vast aan verbonden, zoals blijkt uit het voorbeeld van Judas (Matt.27:3). Overigens moet nog vermeld worden dat de *aoristus*vorm, die in de passages van Mattheüs voorkomt, het begin van een handeling of toestand kan aanduiden, zoals vaker het geval is; vandaar de vertaling 'spijt krijgen'.

Vergelijk *2862 meta-noeō* 'berouw hebben', dat eigenlijk steeds godsdienstig gekleurd is.

.1	μεταμέλομαι	meta-melomai	ik heb spijt (med)
.2	μετεμελόμην	met-emelomēn	ik had spijt (med)
.3	μεταμεληθήσεται	meta-melēthēsetai	hij zal spijt hebben (pass)
.4	μετεμελήθητε	met-emelēthēte	jullie hebben spijt gehad (aor pass)
.5	μεταμεληθείς	meta-melētheis	spijt hebbend (1 ev m; aor pass)

Matt.	21:29	SV en daarna **berouw hebbende**, ging hij heen.	.5°
	21:30	maar later **kreeg** hij **berouw en** ging toch.	.5'
	21:32	doch hoewel gij dat zaagt, **hebt gij** later geen **berouw gekregen**	.4
	27:3	Toen **kreeg** Judas ... **berouw** ... **en** hij bracht de dertig zilverlingen ... terug,	.5
2Cor.	7:8	Want al heb ik u door mijn brief bedroefd, **ik heb** er geen **spijt van**.	.1
		Mocht ik er spijt van gehad hebben, ik zie, dat die brief ... bedroefd heeft; letterlijk: Als **ik er spijt van had**, ik zie, dat ...;	.2

Hebr. 7:21 De Here heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: .3
letterlijk: De Here heeft gezworen en **Hij zal** niet **berouw hebben**:

2861 μεταμορφόω meta-morphoō

Het werkwoord *meta-morphoō* betekent 'anders vormen, van gedaante veranderen'.

Het is samengesteld uit *2959 morphoō* 'vormen, vorm geven' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), waardoor hier een verandering wordt aangegeven, en duidt dus oorspronkelijk aan 'in andere vorm brengen', waarbij het van belang is op te merken dat die vorm met het innerlijke wezen overeenstemt (zie *2958 morphē* '(uiterlijke) vorm, gestalte, gedaante'). Het wordt in letterlijke zin gebruikt voor de verandering van gedaante die Jezus op de berg der verheerlijking onderging (bv. Marc.9:2). Overdrachtelijk vinden we het met betrekking tot het innerlijk (bv. Rom.12:2), in het bijzonder in 2Cor.3:18, waar het gaat om de verandering van gedaante naar het beeld van Christus.

Vergelijk voor de betekenis *2867 meta-schēmatizō* 'een andere houding of een ander aanzien geven', dat een minder radicale verandering aangeeft.

.1	μεταμορφούμεθα	meta-morphoumetha	wij veranderen van gedaante (med)
.2	μεταμορφοῦσθε	meta-morphousthe	jullie veranderen van gedaante (med) – verandert van gedaante! (med)
.3	μετεμορφώθη	met-emorphōthē	hij is van gedaante veranderd (aor pass)

Matt. 17:2 En zijn gedaante veranderde voor hun ogen en zijn gelaat straalde .3
letterlijk: En **Hij werd van gedaante veranderd** voor hun ogen ...
Marc. 9:2 En zijn gedaante veranderde voor hun ogen, .3
letterlijk: En **Hij werd van gedaante veranderd** voor hun ogen,
Rom. 12:2 maar **wordt hervormd** door de vernieuwing van uw denken, .2
2Cor. 3:18 En **wij** allen ... **veranderen naar** hetzelfde beeld .1

2862 μετανοέω meta-noeō

Het werkwoord *meta-noeō* betekent 'berouw hebben, zich bekeren'.

Samengesteld uit *3025 noeō* 'bemerken; verstaan, inzien; (be)denken' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft, houdt het eigenlijk in 'anders verstaan of inzien, anders bedenken, van gedachten veranderen', en vandaar 'berouw hebben' van een verkeerde daad. In het NT van een zonde, of dat nu tegen een naaste is (Luc.17:3-4) of, zoals doorgaans, tegenover God. In sommige gevallen wordt de zonde waarvan of waarover men berouw heeft apart genoemd, bijvoorbeeld 'deze slechtheid' (Hand.8:22), onreinheid, hoererij, losbandigheid (2Cor.12:21), moorden, vergiftigingen, hoererij, dieverijen (Openb.9:21), of soms algemener 'hun werken' (bv. Openb.16:11).

In veel teksten staat het voor 'berouw hebben' zonder meer. Hoewel de nadruk bij dit woord ligt op het verlaten van (het leven in) de zonde, omvat het tegelijkertijd de verandering van denken en gezindheid naar een leven in overeenstemming met het geloof in het Evangelie, vandaar de vertaling 'zich bekeren' (Marc.1:15). Dit is reeds in de kiem aanwezig in de oproep van Jo-

hannes de Doper, die als reden voor het zich bekeren verwijst naar de nabijheid van het Koninkrijk der hemelen (Matt.3:2), terwijl het volop aan de orde is in de oproep van Jezus aan het begin van Zijn optreden – deels met dezelfde bewoordingen (Matt.4:17; vgl. weer Marc.1:15). Ook de discipelen zijn er met eenzelfde boodschap op uitgestuurd (Marc.6:12). Het berouw hebben kan zowel collectief zijn, zoals in het geval van de steden Chorazin en Betsaïda (bv. Matt.11:20), of de mensen van Nineve op de prediking van Jona (bv. Luc.11:32), als ook individueel: één zondaar (Luc.15:7,10). In Hand.3:19 wordt als doel van het zich bekeren aangegeven het uitdelgen, dus volkomen wegstrepen, van de zonden, terwijl in Hand.2:38 Petrus ook de doop (zie *823 baptizō* 'dopen') noemt als voorwaarde voor de vergeving van zonden (vgl. Marc.16:16). Uiteindelijk is het erom begonnen om God de eer te geven (Openb.16:9).

Vergelijk voor de betekenis *1813 epi-strephō* '(zich) toekeren; (zich) bekeren', waarbij de nadruk vooral op de richting naar God ligt. Vandaar dat, wanneer beide werkwoorden samen gebruikt worden (Hand.3:19; 26:20), eerst het hier besproken woord staat voor het berouw hebben, en vervolgens *epi-strephō* voor het bekeren. Zie ook *2860 meta-melomai* 'spijt hebben (op het meer menselijke vlak)'.

.1	μετανοῶ	meta-noō	ik heb berouw – (dat) ik berouw heb
.2	μετανοῆτε	meta-noēte	(dat) jullie berouw hebben
.3	μετανοεῖτε	meta-noeite	jullie hebben berouw – hebt berouw!
.4	μετανοεῖν	meta-noein	berouw hebben
.5	μετανοοῦντι	meta-noounti	berouw hebbend (3 ev m/o)
.6	μετανοήσουσιν	meta-noēsousin	zij zullen berouw hebben – zullende berouw hebben (3 mv m/o)
.7	μετενόησεν	met-enoēsen	hij heeft berouw gekregen (aor)
.8	μετενόησαν	met-enoēsan	zij hebben berouw gekregen (aor)
.9	μετανοήσῃς	meta-noēsēis	(dat) jij berouw krijgt (aor)
.10	μετανοήσῃ	meta-noēsēi	(dat) hij berouw krijgt (aor)
.11	μετανοήσωσιν	meta-noēsōsin	(dat) zij berouw krijgen (aor)
.12	μετανόησον	meta-noēson	krijg berouw! (aor)
.13	μετανοήσατε	meta-noēsate	krijgt berouw! (aor)
.14	μετανοησάντων	meta-noēsantōn	berouw krijgend (2 mv m/o; aor)
.[15]	μετανοήσητε	meta-noēsēte	(dat) jullie berouw krijgen (aor)
.[16]	μετανοῆσαι	meta-noēsai	berouw krijgen (aor)
.[17]	μετανοῶσιν	meta-noōsin	(dat) zij berouw hebben

Matt.	3:2	**Bekeert u**, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.	.3
	4:17	**Bekeert u**, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.	.3
	11:20	Toen begon Hij ... te verwijten, dat **zij zich** niet **bekeerd hadden**:	.8
	11:21	reeds lang **zouden zij zich** in zak en as **bekeerd hebben**.	.8
	12:41	want **zij hebben zich bekeerd** op de prediking van Jona	.8
Marc.	1:15	**Bekeert u** en gelooft het evangelie.	.3
	6:12	En zij vertrokken en predikten, dat **zij zich zouden bekeren**.	.11/.[17]
Luc.	10:13	reeds lang **zouden zij**, in zak en as gezeten, **zich bekeerd hebben**.	.8
	11:32	want **zij hebben zich bekeerd** op de prediking van Jona,	.8
	13:3	maar als **gij u** niet **bekeert**, zult gij allen evenzo omkomen.	.2
	13:5	maar als **gij u** niet **bekeert**, zult gij allen evenzo omkomen.	.2/.[15]

Luc.	15:7	dat er alzo blijdschap zal zijn ... over één zondaar, **die zich bekeert**.	.5
	15:10	Alzo is er, zeg Ik u, blijdschap ... over één zondaar, **die zich bekeert**.	.5
	16:30	indien iemand van de doden tot hen komt, **zullen zij zich bekeren**.	.6
	17:3	bestraf hem, en indien **hij berouw heeft**, vergeef hem.	.10
	17:4	indien hij ... zegt: **Ik heb berouw**, zult gij het hem vergeven.	.1
Hand.	2:38	En Petrus antwoordde hun: **Bekeert u** en een ieder van u late zich dopen	.13
	3:19	**Komt** dan **tot berouw** en bekering, opdat uw zonden uitgedelgd worden,	.13
	8:22	**Bekeer u** van deze uw boosheid en bid de Here,	.12
	17:30	dat zij allen overal **tot bekering** moeten **komen**;	.4
	26:20	dat zij met berouw zich zouden bekeren tot God en werken doen.	.4
		letterlijk: **dat zij berouw zouden hebben** en zich zouden bekeren ...,	
2Cor.	12:21	**die** ... nog niet **tot berouw zijn gekomen** over de onreinheid,	.14
Openb.	2:5	**bekeer u** en doe (weder) uw eerste werken. Maar zo niet, ...	.12
		Ik zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, indien **gij u** niet **bekeert**.	.9
	2:16	**Bekeer u** dan; maar zo niet, dan kom Ik spoedig tot u	.12
	2:21	Ik heb haar tijd gegeven om zich te bekeren,	.10
		letterlijk: Ik heb haar tijd gegeven opdat **zij zich bekeert**,	
		SV en **zij heeft zich** niet **bekeerd**.	.7°°
		maar zij wil **zich** niet **bekeren** van haar hoererij.	.[16]''
	2:22	indien **zij zich** niet van haar werken **bekeren**.	.11/.6
	3:3	Bedenk dan, hoe gij het ontvangen ... hebt, en bewaar het en **bekeer u**.	.12
	3:19	wees dan ijverig en **bekeer u**.	.12
	9:20	**bekeerden zich** toch niet van de werken hunner handen,	.8
	9:21	en **zij bekeerden zich** niet van hun moorden, noch van hun toverijen,	.8
	16:9	en **zij bekeerden zich** niet om Hem eer te geven.	.8
	16:11	en **zij bekeerden zich** niet van hun werken.	.8

2863 μετάνοια metanoia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *metanoia* betekent 'berouw, bekering'.

Afgeleid van *2862 meta-noeō* 'berouw hebben, zich bekeren' gaat het in de eerste plaats om 'berouw' over een verkeerde daad, in het NT over een zonde, zoals van Esau (Hebr.12:17, waar het duidelijk over een zondige daad tegenover God gaat), en van de Corintiërs (2Cor.7:9-10).

In de overige teksten gaat het om het volledig verlaten van de zonde en het daarbij behorende leven in zonde, met daarbij inbegrepen de verandering van levenshouding, vandaar de vertaling 'bekering'. Deze moet op God gericht zijn (Hand.20:21), en behoort als bekering van dode werken tot het fundament van het woord van, d.w.z. over, Christus (Hebr.6:1). Zo verkondigde reeds Johannes de doop der bekering tot vergeving van zonden en zocht naar vruchten die bij de bekering passen (Luc.3:3,8). Wie rechtvaardig is heeft uiteraard geen bekering nodig (Luc.15:7). Sinds Jezus' opstanding moet in Zijn naam bekering en vergeving van zonden gepredikt worden aan alle volken (Luc.24:47). De bekering ten leven, dat wil zeggen 'gericht op het eeuwige leven', wordt ons geschonken (Hand.11:18; vgl. 5:11 en 2Tim.2:25), door de goedertierenheid van God (Rom.2:4), die wil dat alle mensen tot bekering komen (2Petr.3:9).

.1	μετάνοιαν	metanoian	berouw (4)
.2	μετανοίας	metanoias	berouw (2 ev – 4 mv)

Matt. 3:8 Brengt dan vrucht voort, die aan de **bekering** beantwoordt; .2
3:11 Ik doop u met water tot **bekering**, .1
9:13 SV Ik ben ... gekomen om te roepen ... zondaars tot **bekering**. .1°
Marc. 1:4 dat Johannes ... de doop der **bekering** tot vergeving van zonden predikte. .2
2:17 SV Ik ben ... gekomen om te roepen ... zondaars tot **bekering**. .1°
Luc. 3:3 En hij ... predikte de doop der **bekering** tot vergeving van zonden, .2
3:8 Brengt dan vruchten voort, die aan de **bekering** beantwoorden. .2
5:32 Ik ben ... gekomen om ... te roepen ... zondaars, tot **bekering**. .1
15:7 negenennegentig rechtvaardigen, die geen **bekering** nodig hebben. .2
24:47 en dat in zijn naam moest gepredikt worden **bekering** tot vergeving .1
Hand. 5:31 om Israël **bekering** en vergeving van zonden te schenken. .1
11:18 Zo heeft dan God ook de heidenen de **bekering** ten leven geschonken. .1
13:24 nadat Johannes eerst ... een doop van **bekering** gepredikt had. .2
19:4 Maar Paulus zeide: Johannes doopte een doop van **bekering** .2
20:21 betuigende zich te bekeren tot God en te geloven in onze Here Jezus. .1
letterlijk: betuigende de **bekering** tot God ...
26:20 dat zij ... zouden ... werken doen, met hun **berouw** in overeenstemming. .2
Rom. 2:4 beseft gij niet, dat de goedertierenheid Gods u tot **boetvaardigheid** leidt? .1
2Cor. 7:9 maar dat de droefheid u tot **inkeer** heeft gebracht; .1
7:10 Want de droefheid naar Gods wil brengt onberouwelijke **inkeer** tot heil, .1
2Tim. 2:25 Het kon zijn, dat God hun gaf zich tot erkentenis der waarheid te keren .1
letterlijk: ..., dat God hun gaf **bekering** tot erkentenis der waarheid
Hebr. 6:1 zonder opnieuw het fundament te leggen van **bekering** van dode werken .2
6:6 weder opnieuw tot **bekering** te brengen, daar zij ... kruisigen .1
12:17 toen vond hij geen plaats voor **berouw**, hoewel hij het onder tranen zocht. .2
2Petr. 3:9 daar Hij ... wil, ... dat allen tot **bekering** komen. .1

2864 μεταξύ metaxu

Het bijwoord *metaxu* betekent (1) 'ertussenin', en (2) 'erna'.

De meest voorkomende betekenis van *metaxu* is 'ertussenin'. Vaak worden dan in de tweede naamval de twee personen of zaken genoemd waartussen iets is of gebeurt, zodat men *metaxu* kan opvatten als een voorzetsel met de betekenis 'tussen', bijvoorbeeld 'tussen' het tempelhuis en het altaar (Matt.23:35), of 'tussen' twee soldaten (Hand.12:6).

Een zowel binnen als buiten de Bijbel veel minder voorkomende betekenis is 'erna', die we vinden in Hand.13:42: de sabbat 'erna' (d.w.z.: de 'eerstvolgende' sabbat).

In Joh.4:31 kan men *en tōi metaxu* op twee manieren opvatten: 'in de (tijd) ertussenin' (d.w.z.: 'intussen') of 'in de (tijd) erna' (d.w.z.: 'daarna').

.1 μεταξύ metaxu ertussenin

Matt. 18:15 Indien uw broeder zondigt, ga heen, bestraf hem onder vier ogen.
letterlijk: ..., ga heen, bestraf hem **tussen** u en hem alleen
23:35 die gij vermoord hebt **tussen** het tempelhuis en het altaar.
Luc. 11:51 Zacharias, die omgebracht is **tussen** het altaar en het tempelhuis.
16:26 En bij dit alles, er is **tussen** ons en u een onoverkomelijke kloof,

Joh.	4:31	In**tussen** vroegen zijn discipelen Hem, zeggende: Rabbi, eet.
Hand.	12:6	lag Petrus die nacht te slapen **tussen** twee soldaten,
	13:42	verzochten zij hun tegen de **eerstvolgende** sabbat weder ... te spreken.
	15:9	zonder enig onderscheid te maken **tussen** ons en hen,
Rom.	2:15	terwijl ... hun gedachten elkander onderling aanklagen letterlijk: terwijl hun gedachten **tussen** elkaar aanklagen

2865 μεταπέμπω meta-pempō

Het werkwoord *meta-pempō* betekent 'om iemand sturen, ontbieden'.

Als samenstelling van *3463 pempō* 'sturen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), hier in de nuance 'achterna-', betekent het eigenlijk 'achter iemand aan sturen', maar dan met de bedoeling dat hij komt. Het doet officiëler aan dan *2855 meta-kaleō* 'naar elders roepen; naar zich toeroepen, laten komen'. Zo wordt het gezegd met betrekking tot de stadhouder Felix die Paulus ontbiedt (Hand.24:24,26), en van de hoofdman Cornelius ten opzichte van Petrus (bv. Hand.10:5; vgl. echter vs.32, waar het andere werkwoord ten overstaan van Petrus zelf gebruikt wordt).

.1	μεταπεμπόμενος	meta-pempomenos	ontbiedend (1 ev m; med)
.2	μετεπέμψατο	met-epempsato	hij heeft ontboden (aor med)
.3	μετεπέμψασθε	met-epempsasthe	jullie hebben ontboden (aor med)
.4	μεταπέμψηται	meta-pempsētai	(dat) hij ontbiedt (aor med)
.5	μετάπεμψαι	meta-pempsai	ontbied! (aor med)
.6	μεταπέμψασθαι	meta-pempsasthai	ontbieden (aor med)
.7	μεταπεμφθείς	meta-pemphtheis	ontboden (1 ev m; aor pass)
.[8]	μεταπεμψάμενος	meta-pempsamenos	ontbiedend (1 ev m; aor med)

Hand.	10:5	en **nodig** een zekere Simon **uit**, die bijgenaamd wordt Petrus:	.5
	10:22	**om** u te zijnen huize **te nodigen** en te horen wat gij zeggen zult.	.6
	10:29	Daarom ben ik ook zonder tegenspreken **op uw uitnodiging** gekomen.	.7
		Ik zou nu wel willen weten, om welke reden **gij** mij **uitgenodigd hebt**.	.3
	11:13	Zend iemand naar Joppe en **nodig** Simon **uit**, die bijgenaamd wordt Petrus;	.5
	20:1	**riep** Paulus de discipelen **tot zich** en sprak hen bemoedigend toe.	.[8]''
	24:24	**hij liet** Paulus **roepen** en hoorde hem over het geloof in Christus Jezus.	.2
	24:26	dat hij hem telkens weer **liet komen en** zich met hem onderhield.	.1
	25:3	verlangende, dat **hij** hem naar Jeruzalem **zou laten komen**,	.4

2866 μεταστρέφω meta-strephō

Het werkwoord *meta-strephō* betekent (1) 'naar elders keren', en (2) 'veranderen'.

Bij de eerste betekenis, die niet in het NT voorkomt, gaat het bijvoorbeeld om het keren van zijn gezicht naar iets anders. De tweede betekenis vinden we eenmaal met een lijdend voorwerp, in de zin van 'anders maken' (Gal.1:17). Op de andere plaatsen staat het in de lijdende vorm, met betrekking tot gelach dat in treurigheid wordt veranderd (Jac.4:9), en de hemellichamen die in duisternis en bloed veranderd worden (Hand.2:20).

Het is samengesteld uit *4143 strephō* '(iets) keren, wenden' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft. Vergelijk voor de betekenis *2868 meta-tithēmi* 'verplaatsen, overbrengen; veranderen', en *2868II meta-trepō* 'naar elders wenden of richten; veranderen'.

.1	μεταστρέψαι	meta-strepsai	veranderen (aor) – verander! (aor med)
.2	μεταστραφήσεται	meta-straphēsetai	hij zal veranderen (med)
.3	μεταστραφήτω	meta-straphētō	hij moet veranderen (aor)

Hand.	2:20	De zon **zal veranderen** in duisternis en de maan in bloed,	.2
Gal.	1:7	die ... het evangelie van Christus willen **verdraaien**.	.1
Jac.	4:9	treurt en weent; uw gelach **moet veranderen** in treurigheid,	.3°°

2867 μετασχηματίζω meta-schēmatizō

Het werkwoord *meta-schēmatizō* betekent 'een andere houding of een ander aanzien geven'.

Samengesteld uit *schēmatizō* 'een bepaalde houding of aanzien geven', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *4350 schēma* 'houding, aanzien'), en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), waardoor hier een verandering wordt aangegeven, wordt het gebruikt voor een verandering in uiterlijk, anders dan *2861 meta-morphoō* 'anders vormen, van gedaante veranderen', dat een meeromvattende verandering inhoudt. Bij het hier besproken werkwoord is er meer sprake van continuïteit in de verandering, zoals bij de verandering van een rups in een vlinder. Zo vinden we het dan ook in Fil.3:21. In 2Cor.11:13-15 staat het in een vorm (*medium*) die betekent 'zichzelf een ander uiterlijk of aanzien geven', dus in het tekstverband 'zich voordoen'. In 1Cor.4:6 wordt het oneigenlijk gebruikt met betrekking tot zaken, die men op iemand anders 'overbrengt, toepast'.

.1	μετασχηματίσει	meta-schēmatisei	hij zal een ander aanzien geven
.2	μετεσχημάτισα	mete-schēmatisa	ik heb een ander aanzien gegeven (aor)
.3	μετασχηματιζόμενοι	meta-schēmatizomenoi	zichzelf een ander aanzien gevend (1 mv m; med)
.4	μετασχηματίζεται	meta-schēmatizetai	hij geeft zichzelf een ander aanzien (med)
.5	μετασχηματίζονται	meta-schēmatizontai	zij geven zichzelf een ander aanzien (med)

1Cor.	4:6	Dit, broeders, **heb ik** op mijzelf en Apollos **overgebracht** om uwentwil,	.2
2Cor.	11:13	bedrieglijke arbeiders, **die zich voordoen** als apostelen van Christus.	.3
	11:14	Immers, de satan zelf **doet zich voor** als een engel des lichts.	.4
	11:15	indien ook zijn dienaren **zich voordoen** als dienaren der gerechtigheid;	.5
Fil.	3:21	die ons vernederd lichaam **veranderen zal**, zodat het ... gelijkvormig wordt,	.1

2868 μετατίθημι meta-tithēmi

Het werkwoord *meta-tithēmi* betekent (1) 'verplaatsen, overbrengen', en (2) 'veranderen'.

In letterlijke zin vinden we de eerste betekenis met betrekking tot gestorvenen, die naar een

andere plaats worden overgebracht (Hand.7:16), en Henoch, die van de aarde werd weggenomen (Hebr.11:5). Overdrachtelijk staat het in Gal.1:6 voor het overbrengen naar een ander Evangelie.

De tweede betekenis houdt in 'veranderen' van iets dat vastgesteld was, zoals het oudtestamentische priesterschap (Hebr.7:12), en de genade van God naar losbandigheid (Jud.4).

Het is samengesteld uit *4449 tithēmi* 'zetten, leggen, plaatsen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft. Vergelijk voor de betekenis *2866 meta-strephō* 'naar elders keren; veranderen', en *2868II meta-trepō* 'naar elders wenden of richten; veranderen'.

.1	μετατιθέντες	meta-tithentes	overbrengend (1 mv m)
.2	μετέθηκεν	met-ethēken	hij heeft overgebracht (aor)
.3	μετατίθεσθε	meta-tithesthe	jullie laten je overbrengen (med)
.4	μετατιθεμένης	meta-tithemenēs	zich overbrengend (2 ev v; med)
.5	μετετέθη	met-etethē	hij is overgebracht (aor pass)
.6	μετετέθησαν	met-etethēsan	zij zijn overgebracht (aor pass)

Hand.	7:16	en **zij werden overgebracht** naar Sichem en bijgezet in het graf,	.6
Gal.	1:6	dat **gij u** zo schielijk ... **laat afbrengen** tot een ander evangelie	.3
Hebr.	7:12	uit een verandering van priesterschap volgt ... verandering van wet.	.4
		letterlijk: ... het priesterschap **veranderd zijnde** ontstaat er ...	
	11:5	Door het geloof **is** Henoch **weggenomen** zodat hij de dood niet zag,	.5
		en hij werd niet meer gevonden, want God **had** hem **weggenomen**.	.2
Jud.	4	goddelozen, **die** de genade van onze God in losbandigheid **veranderen**	.1

[2868II] μετατρέπω meta-trepō

Het werkwoord *meta-trepō* betekent 'naar elders wenden of richten; veranderen'.

Samengesteld uit het niet in het NT voorkomende *trepō* 'wenden, richten' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), waardoor hier een verandering wordt aangegeven, wordt het in het buitenbijbelse Grieks vooral gebruikt in de eerste betekenis, bijvoorbeeld 'iemand van de juiste weg af wenden'.

In het NT komt het eenmaal voor (Jac.4:9), als variant van *2866 meta-strephō* 'naar elders keren; veranderen', dat er in betekenis nauwelijks van is te onderscheiden.

.[1]	μετατραπήτω	meta-trapētō	hij moet veranderen! (aor)

Jac.	4:9	treurt en weent: uw gelach **moet veranderen** in treurigheid,	..

2869 μετέπειτα metepeita

Het bijwoord *metepeita* betekent '(enige tijd) daarna, (een poosje) later'.

We onderscheiden in *metepeita* de woorden *2848 meta* 'met' of 'na' en *1722 epeita* 'daarna, vervolgens'. Het verschil tussen *metepeita* en *epeita* lijkt hierin te liggen dat *epeita* aangeeft dat iets direct aansluit bij iets wat net daarvoor genoemd is, en *metepeita* vaak de gedachte aan een

zekere tussenpoos oproept. Zo geeft in Hebr.12:16-17 Esau zijn eerstgeboorterecht weg, en krijgt dan 'een poosje later' niet de zegen die daaraan verbonden is.

.1	μετέπειτα	metepeita	(een poosje) later

Hebr. 12:17 Want gij weet, dat hij **later** ... afgewezen werd,

---

2870 μετέχω met-echō

Het werkwoord *met-echō* betekent 'deel hebben (aan)'.

Datgene waaraan men deel heeft staat in een tweede naamval: waarbij het allereerst om voedsel gaat, zoals in Hebr.5:13, 'de deelhebbende van melk', dus 'hij die (zijn) deel heeft van melk', en in het bijzonder het Avondmaal (1Cor.10:17), verder 'deel uitmaken van een stam' (Hebr.7:13), 'vlees en bloed' (Hebr.2:14), 'het gezag of de bevoegdheid over mensen' (1Cor.9:12), 'deel hebben aan zijn hoop', d.w.z. 'zijn deel ontvangen van datgene waarop men hoopt' (1Cor.9:10 TR).

Een enkele keer komt het zonder zo'n toevoeging voor, zodat men dan kan vertalen 'zijn deel hebben' (1Cor.9:10 var.; 10:30). In 1Cor.10:17 wordt de tweede naamval voorafgegaan door het voorzetsel *1379 ek* 'uit (... vandaan)', zodat we dat vers wellicht als volgt moeten opvatten: 'Want wij, die velen zijn, zijn één brood, één lichaam; want wij allen, uit het ene brood – d.w.z. tot het ene brood behorend –, hebben deel'. Anders moet men aannemen dat het voorzetsel hier niets anders doet dan de naamval versterken.

Het is een samenstelling van *1994 echō* 'hebben' met het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), hier in de nuance 'mee-, deel-'.

Vergelijk voor de betekenis *2535 koinōneō* 'deelgenoot zijn, gemeenschap of deelhebben aan'.

.1	μετέχω	met-echō	ik heb deel – (dat) ik deel heb
.2	μετέχομεν	met-echomen	wij hebben deel
.3	μετέχουσιν	met-echousin	zij hebben deel – deel hebbend (3 mv m/o)
.4	μετέχειν	met-echein	deel hebben
.5	μετέχων	met-echōn	deel hebbend (1 ev m)
.6	μετέσχεν	met-eschen	hij heeft deel gehad (aor)
.7	μετέσχηκεν	met-eschēken	hij heeft deel gehad

1Cor.	9:10	SV en die op hoop dorst, moet zijn hoop **deelachtig worden.**	.4°°
		en wie dorst (moet dorsen) in de hoop **zijn deel** te **ontvangen.**	.4°▾
	9:12	Indien anderen **deel hebben aan** de bevoegdheid over u, wij niet veel meer?	.3
	10:17	**wij hebben** immers allen **deel** aan het ene brood.	.2
	10:21	gij kunt niet **aan** de tafel des Heren **deel hebben**	.4
	10:30	Indien **ik** onder dankzegging **van iets gebruik maak**,	.1
Hebr.	2:14	**heeft** ook **Hij** op gelijke wijze daar**aan deel gekregen**,	.6
	5:13	ieder, **die nog van** melk **leeft**, heeft geen weet van de rechte prediking:	.5
	7:13	**Hij**, van wie aldus wordt gesproken, **heeft behoord tot** een andere stam,	.7

2871	μετεωρίζω	meteōrizō

Het werkwoord *meteōrizō* betekent (1) 'omhoog heffen, hoog doen zweven', en (2) 'in hoge spanning brengen, overmoedig maken, opwinden, verontrusten'.

Alleen de tweede betekenis komt in het NT voor, waarbij het om een negatieve spanning gaat, vandaar de vertaling verontrusten (Luc.12:19).

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende bijvoeglijk naamwoord *meteōros* 'omhoog geheven, hoog zwevend; in hoge spanning', dat verwant is met *118 airō* 'opheffen, optillen, opnemen'.

.1	μετεωρίζεσθε	meteōrizesthe	jullie worden verontrust (med) – wordt verontrust! (med)

Luc. 12:29 En gij, zoekt niet wat gij eten of drinken zult en **weest** niet **verontrust**,

2872	μετοικεσία	metoikesia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *metoikesia* betekent (1) '(het) elders wonen', (2) '(het) vreemdeling zijn, vreemdelingschap', en (3) 'ballingschap'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *met-oikeō* 'elders gaan wonen, verhuizen; vreemdeling zijn' (vgl. *3096 oikeō* 'wonen' en het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), dat hier een verandering aangeeft) wordt het in het NT alleen gebruikt in de speciale, meer technische derde betekenis, die we ook in de Septuaginta vinden, en wel met betrekking tot de 'ballingschap van Babel' (Matt.1:11,12,17).

Vergelijk ook *2873 met-oikizō* 'elders doen wonen, doen verhuizen'.

.1	μετοικεσίαν	metoikesian	ballingschap (4)
.2	μετοικεσίας	metoikesias	ballingschap (2 ev – 4 mv)

Matt.	1:11	Josia verwekte Jechonja ... ten tijde van de Babylonische **ballingschap**.	.2
	1:12	Na de Babylonische **ballingschap** verwekte Jechonja Sealtiël,	.1
	1:17	en van David tot de Babylonische **ballingschap** veertien geslachten	.2
		en van de Babylonische **ballingschap** tot de Christus veertien geslachten.	.2

2873	μετοικίζω	met-oikizō

Het werkwoord *met-oikizō* betekent (1) 'elders doen wonen, doen verhuizen', (2) 'als vreemdeling (doen) vestigen', en (3) 'in ballingschap wegvoeren'.

Als samenstelling van *oikizō* 'een woning maken; doen (be)wonen', dat niet in het NT te vinden is, met het voorvoegsel *meta-* (zie *2848 meta*), waardoor hier een verandering wordt aangegeven, houdt het allereerst in 'iemand van woning doen veranderen, doen verhuizen', en in het verlengde daarvan 'als vreemdeling (doen) vestigen' (Hand.7:4, waar zowel de eerste als de tweede betekenis past).

De derde betekenis, die ook in de Septuaginta voorkomt, is van toepassing in het oudtestamentische citaat in Hand.7:43, ook al is daar op zichzelf genomen de eerste niet onmogelijk.

.1	μετοικιῶ	met-oikiō	ik zal doen verhuizen
.2	μετῴκισεν	met-ōikisen	hij heeft doen verhuizen (aor)

Hand. 7:4 nadat zijn vader gestorven was, **bracht Hij** hem vandaar **over** naar dit land, .2
7:43 En **Ik zal** u **overbrengen**, nog verder dan Babylon. .1

2874 μετοχή metochē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *metochē* betekent 'deelgenootschap'.

Het betreft een deelgenootschap tussen twee of meer gelijken, zoals dat tussen gerechtigheid en wetteloosheid niet kan bestaan (2Cor.6:14).

Het is afgeleid van *2875 metochos* 'deelhebbend (aan), deelachtig; deelgenoot, metgezel'. Vergelijk voor de betekenis *2536 koinōnia* '(het) gemeenschap hebben (aan), (het) deel hebben (aan), gemeenschap'.

.1	μετοχή	metochē	deelgenootschap (1)

2Cor. 6:14 want wat heeft gerechtigheid gemeen met wetteloosheid, ...?
letterlijk: want welk **deelgenootschap** hebben gerechtigheid en ...?

2875 μέτοχος metochos

Het bijvoeglijk naamwoord *metochos* betekent (1) 'deelhebbend (aan), deelachtig', en (2) 'deelgenoot, metgezel'.

Het is een afleiding van *2870 met-echō* 'deel hebben (aan)', waarbij, evenals in het geval van het werkwoord, datgene waaraan men deelheeft in de tweede naamval genoemd wordt: tuchtiging (Hebr.12:8), de hemelse roeping (Hebr.3:1), Christus, dat wil zeggen het heil van Christus (Hebr.3:14), de Heilige Geest (Hebr.6:4).

Op twee plaatsen (Hebr.1:9; Luc.5:7) is het verzelfstandigd tot 'deelgenoot, metgezel' (onder gelijken).

Vergelijk voor de betekenis *2538 koinōnos* 'gemeenschappelijk, gemeenschap hebbend (aan); deelhebber (aan), deelgenoot'.

.1	μέτοχοι	metochoi	deelachtig (1 mv m/v)
.2	μετόχους	metochous	deelachtig (4 mv m/v)
.3	μετόχοις	metochois	deelachtig (3 mv m/v/o)

Luc. 5:7 zij wenkten hun **makkers** in het ... schip, dat zij hen zouden komen helpen. .3
Hebr. 1:9 daarom heeft U, o God, uw God ... gezalfd boven uw **deelgenoten**. .2
3:1 heilige broeders, **deelgenoten** der hemelse roeping, .1
3:14 want wij hebben deel gekregen aan Christus, .1
letterlijk: want wij zijn Christus **deelachtig** geworden,
6:4 degenen, die ... deel gekregen hebben aan de Heilige Geest, .2
letterlijk: degenen, die de Heilige Geest **deelachtig** geworden zijn,
12:8 Blijft gij echter vrij van de tuchtiging, welke allen ondergaan hebben, .1
letterlijk: ..., welke allen **deelachtig** geworden zijn,

2876 μετρέω metreō

Het werkwoord *metreō* betekent (1) '(op)meten', (2) 'afmeten', en (3) 'toemeten'.

Afgeleid van *2880 metron* 'maat' geeft het allereerst aan het bepalen van de maat van iets, zoals een lengte (bv. Openb.21:16-17) of een aantal (Openb.11:1). Ten tweede wordt het gebruikt in de zin van 'iets aan iets anders afmeten' ter vergelijking (2Cor.10:12). Tenslotte houdt het in een maat bepalen om die aan iemand toe te delen, 'toemeten' (bv. Matt.7:2).

.1	μετρεῖτε	metreite	jullie meten – meet!
.2	μετροῦντες	metrountes	metend (1 mv m)
.3	ἐμέτρησεν	emetrēsen	hij heeft gemeten (aor)
.4	μετρήσῃς	metrēsēis	(dat) jij meet (aor)
.5	μετρήσῃ	metrēsēi	(dat) hij meet (aor) – jij zult meten (med)
.6	μέτρησον	metrēson	meet! (aor)
.7	μετρηθήσεται	metrēthēsetai	hij zal gemeten worden (pass)

Matt.	7:2	en met de maat, waarmede **gij meet**,	.1
		zal u **gemeten worden**.	.7ˇˇ
Marc.	4:24	Met de maat, waarmede **gij meet**,	.1
		zal u **gemeten worden**, en u zal boven die maat gegeven worden.	.7
Luc.	6:38	Want met de maat, waarmede **gij meet**, zal u wedergemeten worden.	.1
2Cor.	10:12	Maar zij **meten** zich **af** naar en vergelijken zich met zichzelf,	.2
Openb.	11:1	Sta op en **meet** de tempel Gods en het altaar en hen, die daarin aanbidden.	.6
	11:2	laat de voorhof, die buiten de tempel is, erbuiten, en **meet** die niet;	.4
	21:15	hij, die met mij sprak, had een gouden meetstok om de stad op te meten,	.5
		letterlijk: ..., opdat **hij** de stad **opmeet**,	
	21:16	en **hij mat** de stad **op** met de stok: twaalfduizend stadiën;	.3
	21:17	En **hij mat** haar muur **op**: honderd vierenveertig el, mensenmaat,	.3°

2877 μετρητής metrētēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *metrētēs* betekent 'metreet, anker'.

Afgeleid van *2876 metreō* 'meten' is het de aanduiding voor een inhoudsmaat van vloeibare stoffen (Joh.2:6), die overeenkomt met de Hebreeuwse *bat* (zie *850 batos*) ten bedrage van bijna 40 liter, dus goed vergelijkbaar met ons 'anker', dat vooral in de wijnhandel gebruikelijk is.

.1	μετρητάς	metrētas	metreten (4)

Joh.	2:6	elk met een inhoud van twee of drie **metreten**.

2878 μετριοπαθέω metriopatheō

Het werkwoord *metriopatheō* betekent 'met gematigdheid voelen, mild beoordelen'.

Het is afgeleid van het niet in het NT voorkomende *metriopathēs* 'met gematigdheid voelend

(t.o.v. anderen), mild beoordelend', dat samengesteld is uit *metrios* 'met de juiste maat, matig' (vgl. *2879 metriōs* 'matig, met mate') en de stam *path-* van *3434 paschō* 'lijden; ondervinden, voelen' (vgl. *3286 pathos* 'pijn; (het) lijden; aandoening, gevoel, emotie').

.1	μετριοπαθεῖν	metriopathein	met gematigdheid voelen

Hebr. 5:2 Hij kan **tegemoetkomend zijn** jegens de onwetenden en dwalenden,

---

2879 μετρίως metriōs

Het bijwoord *metriōs* betekent 'matig, gematigd, met mate'.

Het kan betrekking hebben op een activiteit en op een toestand. De enige keer dat het in het NT voorkomt staat er een ontkenning bij die de functie heeft het tegendeel ervan sterk te onderstrepen, zodat 'niet met mate bemoedigd worden' neerkomt op 'uitermate bemoedigd worden' (Hand.20:12).

.1	μετρίως	metriōs	met mate

Hand. 20:12 En zij brachten de jongen levend weg, en werden buitengewoon bemoedigd.
letterlijk: En zij ... werden niet **met mate** bemoedigd.

2880 μέτρον metron

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *metron* betekent 'maat, mate'.

Ten eerste is het de aanduiding voor het voorwerp waarmee men meet, zowel voor het bepalen van een lengte (bv. Openb.21:17) als van een inhoud (bv. Luc.6:38). Ten tweede kan het gaan om het resultaat van het meten, de afmeting, grootte, of hoeveelheid (bv. de mate van het geloof, Rom.12:3), waarbij soms sprake is van een beperkte mate (bv. Joh.3:34: 'niet met mate' houdt in 'zonder beperking').

.1	μέτρον	metron	maat (1/4)
.2	μέτρου	metrou	maat (2)
.3	μέτρῳ	metrōi	maat (3)

Matt.	7:2	en met de **maat**, waarmede gij meet, zal u gemeten worden.	.3
	23:32	Maakt ook gij de **maat** uwer vaderen vol!	.1
Marc.	4:24	Met de **maat**, waarmede gij meet, zal u gemeten worden,	.3
Luc.	6:38	een goede, ..., geschudde, overlopende **maat** zal men in uw schoot geven.	.1
		Want met de **maat**, waarmede gij meet, zal u wedergemeten worden.	.3[ov]
Joh.	3:34	want Hij geeft de Geest niet met **mate**.	.2
Rom.	12:3	naar de **mate** van het geloof, dat God elkeen ... heeft toebedeeld.	.1
2Cor.	10:13	binnen de **perken** van de regel,	.1
		die God ons als **beperking** gesteld heeft,	.2
Ef.	4:7	naar de **mate**, waarin Christus haar schenkt.	.1
	4:13	de mannelijke rijpheid, de **maat** van de wasdom der volheid van Christus.	.1

Ef.	4:16	naar de kracht, die elk lid op zijn **wijze** oefent,	.3
Openb.	21:15	hij, die met mij sprak, had een gouden **meet**stok om de stad op te meten,	.1
	21:17	En hij mat haar muur op: honderd vierenveertig el, mensen**maat**,	.1

2881 μέτωπον metōpon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *metōpon* betekent 'voorhoofd'.

Het is samengesteld uit *2848 meta*, dat hier 'tussen' betekent, en *ōps* 'oog' (dat niet voorkomt in het NT, maar vgl. *3280 opsis* '(het) zien; aan(ge)zicht'), en houdt dus eigenlijk in het gedeelte van het hoofd tussen de ogen, en dan het voorhoofd. Het komt alleen een aantal malen voor in Openbaring, waar steeds sprake is van een zegel of merkteken of naam aangebracht op het voorhoofd.

.1	μέτωπον	metōpon	voorhoofd (1/4)
.2	μετώπου	metōpou	voorhoofd (2)
.3	μετώπων	metōpōn	voorhoofden (2)

Openb.	7:3	voordat wij de knechten van onze God aan hun *voorhoofd* verzegeld hebben.	.3
	9:4	die het zegel van God niet op hun **voorhoofden** hadden.	.3
	13:16	een merkteken ... op hun rechterhand of op hun **voorhoofd**,	.3/.1
	14:1	op wier **voorhoofden** zijn naam en de naam zijns Vaders geschreven stonden.	.3
	14:9	het merkteken op zijn **voorhoofd** of op zijn hand	.2
	17:5	En op haar **voorhoofd** was een naam geschreven, een geheimenis:	.1
	20:4	die het merkteken niet op hun **voorhoofd** en op hun hand ontvangen hadden;	.1
	22:4	zij zullen zijn aangezicht zien en zijn naam zal op hun **voorhoofden** zijn.	.3

2882 μέχρι mechri

Het woord *mechri* – of ook wel *mechris* – betekent als voorzetsel 'tot (aan)' en als voegwoord 'totdat'.

Bij *mechri* als voorzetsel wordt in de tweede naamval een tijd of plaats of iets dergelijks genoemd, bijvoorbeeld: 'tot' de dag van heden (Matt.11:23), 'tot' Illyrië 'toe' (Rom.15:19), of ook: 'tot' bloedens 'toe' (Hebr.12:4). Wanneer direct na *mechri* een zin volgt, functioneert het als voegwoord, bijvoorbeeld: (Hij heeft apostelen, profeten, enz. gegeven tot opbouw van het lichaam van Christus) 'totdat' wij allen de eenheid des geloofs bereikt hebben (Ef.4:13). Ook de combinatie *mechris hou* wordt wel gebruikt in de betekenis 'totdat' (vgl. Gal.4:19).

Vergelijk verder ook *810 achri*, dat in functie met *mechri* overeenkomt.

.1	μέχρι / μέχρις	mechri / mechris	tot (aan)

Matt.	11:23	het zou gebleven zijn **tot** de dag van heden.
	13:30	Laat beide samen opgroeien **tot** de oogst.
	28:15	En dit gerucht is onder de Joden verbreid **tot** [de dag van] heden toe.
Marc.	13:30	dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, **voor**dat dit alles geschiedt.

Luc. 16:16 De wet en de profeten gaan **tot** Johannes;
Hand. 10:30 Juist vóór vier dagen, van dit ogenblik af gerekend, was ik ... in gebed;
letterlijk: Vanaf (de) vierde dag **tot** dit ogenblik, ...;
20:7 zette hij zijn rede voort **tot** middernacht.
Rom. 5:14 Toch heeft de dood als koning geheerst van Adam **tot** Mozes,
15:19 van Jeruzalem uit rondreizende **tot** Illyrië **toe**,
Gal. 4:19 **tot**dat Christus in u gestalte verkregen heeft;
Ef. 4:13 **totdat** wij allen de eenheid des geloofs ... bereikt hebben,
Fil. 2:8 heeft Hij Zich vernederd en is gehoorzaam geworden **tot** de dood,
2:30 om het werk van Christus is hij de dood nabijgekomen
letterlijk: om het werk van Christus is hij **tot** de dood genaderd
1Tim. 6:14 **tot** de verschijning van onze Here Jezus Christus,
2Tim. 2:9 waarvoor ik kwaad lijd en zelfs boeien draag als een misdadiger.
letterlijk: waarvoor ik kwaad lijd **tot aan** boeien als een misdadiger.
Hebr. 3:6 indien wij de vrijmoedigheid ... [**tot** het einde onverwrikt] vasthouden.
3:14 mits wij het begin van onze verzekerdheid **tot** het einde ... vasthouden.
9:10 bepalingen voor het vlees ..., opgelegd **tot** de tijd van het herstel.
12:4 Gij hebt nog niet **ten** bloede **toe** weerstand geboden in uw worsteling

2883 μή mē

Als bijwoord betekent *mē* '(toch) niet', en als voegwoord '(op)dat niet'.

Als bijwoord verschilt *mē* van de ontkenning *3239 ou* 'niet' in dit opzicht dat *ou* ontkent dat iets een feit is en *mē* dat iets een feit moet worden. Men treft *ou* dan ook aan als een ontkenning in een bewering (bv. in Matt.6:24: gij kunt 'niet' God dienen én Mammon), en *mē* als een ontkenning in een of ander streven, bijvoorbeeld een bevel (zoals in Matt.6:19: verzamelt u 'niet' schatten op aarde) of een voorstel (zoals in 1Tim.5:6: laten wij 'niet' slapen). Aan het begin van een vraag geeft *mē* aan dat men om een of andere reden liever niet heeft dat het waar is wat men vraagt, wat in het Nederlands goed weergegeven kan worden met 'toch niet', bv. in Luc.22:35: jullie hebben 'toch niet' ergens gebrek aan gehad? De combinatie *mē ou* 'toch niet niet' kan men opvatten als 'toch (wel)', zoals in 1Cor.9:4: wij hebben 'toch (wel)' de bevoegdheid om te eten en te drinken?

Als voegwoord treffen we *mē* aan na werkwoorden van angst of waakzaamheid, waarbij met *mē* het gevaar genoemd wordt dat afgewend moet worden. In de praktijk kan men *mē* bij werkwoorden van waakzaamheid vertalen met '(op)dat niet' (bv. in Matt.24:4: ziet toe, '(op)dat niet' iemand u verleide!), en bij werkwoorden van angst met 'dat' (bv. in Hand.23:10: de overste vreesde, 'dat' Paulus verscheurd zou worden). In de combinatie *ou mē* geeft *ou* een feitelijke ontkenning aan van het 'gevaar' dat men met het voegwoord *mē* introduceert (bv. in Matt.5:26: 'men hoeft er niet bang voor te zijn dat' je daaruit komt); meestal wordt deze combinatie, die als een sterke ontkenning ervaren wordt, vertaald met iets als 'zeker niet' (zoals weer in Matt.5:26: je zult daar 'zeker niet' uit komen).

In verband met het 'voorzichtige' karakter van *mē* treffen we dit woord ook vaak aan bij veronderstellingen of voorwaarden, bv. in 1Tim.6:3: als iemand zich 'niet' voegt naar de gezonde woorden, is hij opgeblazen, of in 2Petr.1:9: bij wie die dingen 'niet' zijn, die is verblind. Een deelwoord krijgt met *mē* ook een voorwaardelijke bijklank, zoals in Matt.22:12: hoe zijt gij hier

gekomen 'niet' hebbende een bruiloftskleed? (d.w.z.: zonder aan de voorwaarde van een bruiloftskleed te voldoen; vgl. vers 11, waar *ou* gebruikt wordt: hij zag daar iemand die 'niet' een bruiloftskleed aanhad).

Volgens de logica heffen twee ontkenningen elkaar op (zodat 'ik heb nooit geen geld' betekent 'ik heb altijd geld'). Soms echter is duidelijk dat twee ontkenningen elkaar niet opheffen (zodat 'ik heb nooit geen geld' betekent 'ik heb nooit geld'); dat is bij het Griekse *mē* gewoon wanneer het gevolgd wordt door een ontkenning waarin *mē* met *1027 de* is samengesteld, zoals bijvoorbeeld *2888 mēde* of *2889 mēdeis* (zoals in 2Cor.13:7: wij bidden dat gij 'niet' (*mē*) doet 'geen enkel' (*mēden*) kwaad, d.w.z.: wij bidden dat gij geen enkel kwaad zult doen), of door *mēketi* 'niet meer' (bv. in Hand.25:24: roepen dat hij 'niet' (*mē*) moet leven 'niet langer' (*mēketi*), d.w.z.: roepen dat hij niet langer moet leven).

.1	μή	mē	(toch) niet

2884	**μήγε**	**mēge**

Het bijwoord *mēge* betekent 'níet'.

Als samenstelling van *2883 mē* '(toch) niet' en *941 ge*, dat een voorafgaand woord benadrukt, is *mēge* (ook wel in twee woorden geschreven: *mē ge*) nadrukkelijker dan *mē* alleen. We treffen het steeds aan in de combinatie *ei de mēge* 'maar als (dat) níet (zo is, dán ...)', die meestal kortweg vertaald wordt met 'anders', bv. in Matt.9:17: ook doet men jonge wijn niet in oude zakken, 'anders' barsten de zakken en de wijn loopt weg.

.1	μήγε	mēge	níet

Matt.	6:1	want dan hebt gij geen loon bij uw Vader, die in de hemelen is.	°°
		letterlijk: maar zo **niet**, dan hebt gij geen loon bij uw Vader, ...	
	9:17	anders barsten de zakken en de wijn loopt weg	°°
		letterlijk: maar zo **niet**, dan barsten de zakken ...	
Luc.	5:36	Anders zal hij niet alleen het nieuwe scheuren,	°°
		letterlijk: Maar zo **niet**, dan zal hij niet alleen het nieuwe scheuren,	
	5:37	anders zal de jonge wijn de zakken scheuren	°°
		letterlijk: Maar zo **niet**, dan zal de jonge wijn de zakken scheuren	
	10:6	maar zo **niet**, dan zal hij tot u terugkeren.	°°
	13:9	maar anders, dan moet gij hem omhakken.	°°
		letterlijk: maar zo **niet**, dan moet gij hem omhakken.	
	14:32	En zo **niet**, dan zendt hij, als de ander nog veraf is, een gezantschap	°°
2Cor.	11:16	of anders: aanvaardt mij als een onverstandige;	°°
		letterlijk: maar zo **niet**: aanvaardt mij als een onverstandige;	

2887	**μηδαμῶς**	**mēdamōs**

Het bijwoord *mēdamōs* betekent '(toch ook) op geen enkele wijze, (toch ook) geenszins'.

We onderscheiden in *mēdamōs* de woorden *2883 mē* '(toch) niet', *1027 de*, dat een relatie met andere zaken legt, die misschien met 'ook' kan worden weergegeven, en *hamōs* 'op één enkele

wijze'. Het verschil tussen *mēdamōs* en *3242 oudamōs* 'op geen enkele wijze, geenszins' is dat *oudamōs* ontkent dat iets op welke wijze dan ook een feit is (Matt.2:6: en gij, Betlehem, land van Juda, zijt 'geenszins' de minste) en *mēdamōs* dat iets op welke wijze dan ook een feit moet worden (vgl. Hand.10:14 en 11:8, waar Petrus laat merken dat het geen feit moet worden dat hij onrein voedsel eet). Men zou dit streven om iets te voorkomen in de vertaling kunnen verduidelijken door de toevoeging van 'toch'.

.1 μηδαμῶς mēdamōs (toch ook) geenszins

Hand. 10:14 **Geenszins**, Here, want ik heb nog nooit iets gegeten, dat ... onrein was.
11:8 **Geenszins**, Here, want nog nooit is iets ... in mijn mond gekomen.

2888 μηδέ mēde

Als bijwoord betekent *mēde* '(toch) ook niet, (toch) zelfs niet', en als voegwoord 'en (toch ook) niet'.

We onderscheiden in *mēde* de woorden *2883 mē* '(toch) niet' en *1027 de*, dat een relatie met andere zaken legt, die misschien met 'en', 'ook' of 'zelfs' kan worden weergegeven. Het verschil tussen *mēde* en *3243 oude* ('ook niet, zelfs niet' of 'en (ook) niet') is dat *oude* ontkent dat iets een feit is, en *mēde* dat iets een feit moet worden. Zie voor dit verschil (dat misschien met het woordje 'toch' kan worden weergegeven) verder bij *2883 mē* '(toch) niet'. Voor het verschil tussen *mēde* en *mēte* zie verder bij *2904 mēte*.

Wanneer *mēde* als voegwoord twee elementen verbindt, betekent het 'en (toch ook) niet', bv. in Matt.7:6: geeft het heilige niet aan de honden 'en' werpt uw paarlen '(ook) niet' voor de zwijnen. In veel gevallen waar *mēde* voegwoord is, en het eerste element ook al ontkend wordt, kunnen we vertalen met 'noch', bv. in Matt.22:29: gij kent de Schriften niet 'noch' de kracht Gods.

Wanneer *mēde* als bijwoord voorkomt en dan slechts één element ontkent, is de betekenis '(toch) ook niet' (bv. in 2Thess.3:10: als iemand niet wil werken, moet hij '(toch) ook niet' eten) of '(toch) zelfs niet' (bv. in Marc.3:20: zij konden '(toch) zelfs niet' brood eten).

.1 μηδέ mēde en (toch ook) niet

Matt. 6:25 of over uw lichaam, waarmede gij het zult kleden.
letterlijk: **noch** over uw lichaam, waarmede gij het zult kleden.
7:6 Geeft het heilige niet aan de honden **en** werpt uw paarlen **niet** voor de zwijnen,
10:9 Voorziet u niet van goud of zilver
letterlijk: Voorziet u niet van goud **noch** van zilver
of koper in uw gordels,
letterlijk: **noch** van koper in uw gordels
10:10 van geen reiszak voor onderweg, geen twee hemden,
letterlijk: van geen reiszak voor onderweg, **noch** van twee hemden,
geen sandalen,
letterlijk: **noch** van sandalen,
geen staf, want de arbeider is zijn voedsel waard.
letterlijk: **noch** van een staf, want de arbeider is zijn voedsel waard.
10:14 indien iemand u niet ontvangt **of** uw woorden **niet** hoort, verlaat dat huis

Matt. 22:29 Gij dwaalt, want gij kent de Schriften niet **noch** de kracht Gods.
23:10 Laat u **ook geen** leidslieden noemen, want één is uw Leidsman, de Christus.
24:20 Bid, dat uw vlucht niet in de winter valle **en niet** op een sabbat.
Marc. 2:2 zodat zelfs de ruimte bij de deur hen niet meer kon bevatten,
letterlijk: zodat **zelfs niet** de ruimte ... niet meer kon bevatten,
3:20 er verzamelde zich weder [de] schare, zodat zij **zelfs geen** brood konden eten. °°
6:11 indien een plaats u niet ontvangt **en** zij **niet** naar u luisteren,
8:26 En Hij zond hem naar huis en zeide: Ga het dorp **zelfs niet** in.
SV en zeg het niemand in het vlek. °
letterlijk: **en** zeg het **niet** aan iemand in het vlek.
12:24 Dwaalt gij niet daarom, dat gij de Schriften niet kent **noch** de kracht Gods?
13:11 SV weest tevoren niet bezorgd, wat gij spreken zult, **en** bedenkt het **niet**; °
13:15 Wie op het dak is, ga niet naar beneden **en** ga **niet** naar binnen
Luc. 3:14 Plundert niemand uit en perst niets af en weest tevreden met uw soldij.
letterlijk: Plundert niemand uit **en** perst **niet** af ...
10:4 SV Draagt geen buidel, noch reiszak, **noch** schoenen; °°
12:22 of over uw lichaam, waarmede gij u zult kleden.
letterlijk: **noch** over uw lichaam, waarmede gij u zult kleden.
12:47 SV die ... zich niet bereid, **noch** naar zijn wil gedaan heeft, °°
14:12 roep dan niet uw vrienden of uw broeders
letterlijk: roep dan niet uw vrienden **noch** uw broeders
of uw verwanten
letterlijk: **noch** uw verwanten
of uw rijke buren;
letterlijk: **noch** uw rijke buren;
16:26 opdat zij ... niet zouden kunnen, **en** zij vandaar **niet** ... zouden kunnen komen.
17:23 Gaat er niet heen, **en** loopt het **niet** na.
Joh. 4:15 opdat ik geen dorst heb **en niet** hierheen behoef te gaan om te putten.
14:27 Uw hart worde niet ontroerd of versaagd.
letterlijk: Uw hart worde niet ontroerd **noch** versaagd.
Hand. 4:18 of te leren op gezag van de naam van Jezus.
letterlijk: **noch** te leren op gezag van de naam van Jezus.
21:21 dat zij ... niet behoeven te besnijden, **noch** naar de gebruiken te leven.
23:8 de Sadduceeën zeggen, dat er geen opstanding is, **noch** engel of geest, °°
Rom. 6:13 **en** stelt uw leden **niet** langer ... ten dienste van de zonde,
9:11 toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan
letterlijk: ... **en niet** goed of kwaad hadden gedaan
14:21 Het is goed geen vlees te eten ..., **noch** iets, waaraan uw broeder zich stoot.
1Cor. 5:8 niet met oud zuurdeeg, **noch** met zuurdeeg van slechtheid en boosheid,
5:11 met zo iemand moet gij **zelfs niet** samen eten.
10:7 Wordt **ook geen** afgodendienaars zoals sommigen van hen,
10:8 **En** laten wij **geen** hoererij plegen, zoals sommigen van hen deden,
10:9 **En** laten wij de Here **niet** verzoeken, zoals sommigen van hen deden,
10:10 **En** mort **niet**, zoals sommigen van hen deden, en zij kwamen om
2Cor. 4:2 daar wij niet met sluwheid omgaan of het woord Gods vervalsen,
letterlijk: daar wij niet ... omgaan **noch** het woord Gods vervalsen,

Ef. 4:27 **en** geeft de duivel **geen** voet.
5:3 Maar van hoererij ... mag onder u **zelfs geen** sprake zijn,
Fil. 2:3 zonder zelfzucht of ijdel eerbejag;
letterlijk: zonder zelfzucht **noch** volgens ijdel eerbejag;
Col. 2:21 raak niet, smaak niet,
letterlijk: raak niet **en** smaak **niet**,
roer niet aan;
letterlijk: **en** roer **niet** aan;
2Thess. 2:2 dat gij niet spoedig uw bezinning verliest of in onrust verkeert,
letterlijk: dat gij niet ... verliest **noch** in onrust verkeert,
3:10 Wil iemand niet werken, dan zal hij **ook niet** eten.
1Tim. 1:4 **noch** zich bezig te houden met fabels en eindeloze geslachtsregisters,
5:22 heb **ook geen** deel aan de zonden van anderen, houd u rein.
6:17 **en** hun hoop gevestigd te houden **niet** op onzekere rijkdom, doch op God,
2Tim. 1:8 Schaam u dus niet voor het getuigenis van onze Here of voor mij,
letterlijk: Schaam u dus niet voor het getuigenis ... **noch** voor mij,
Tit. 2:3 niet kwaadsprekend, niet verslaafd aan veel wijn,
Hebr. 12:5 **en** verslap **niet**, als gij door Hem bestraft wordt,
1Petr. 3:14 Doch vreest niet voor hun dreiging, **en** laat u **niet** verschrikken.
5:2 niet uit schandelijke winzucht, maar uit bereidwilligheid,
letterlijk: **noch** uit schandelijke winzucht, maar uit bereidwilligheid,
5:3 niet als heerschappij voerend over hetgeen u ten deel gevallen is,
letterlijk: **noch** als heerschappij voerend ...,
1Joh. 2:15 Hebt de wereld niet lief en hetgeen in de wereld is.
letterlijk: Hebt de wereld niet lief, **noch** hetgeen in de wereld is.
3:18 Kinderkens, laten wij liefhebben niet met het woord of met de tong,
letterlijk: ..., laten wij liefhebben niet met het woord **noch** met de tong,

2889 μηδείς mēdeis

Het voornaamwoord *mēdeis* betekent '(en toch ook) niet één, (en toch ook) geen (enkel iemand/iets), (en toch ook) niemand/niets'.

We onderscheiden in *mēdeis* de woorden *2883 mē* '(toch) niet', *1027 de*, dat vaak met 'en' of 'maar' kan worden weergegeven, en *1364 heis* 'één'. Het verschil tussen *mēdeis* en *3244 oudeis* '(en ook) geen (enkel iemand/iets), (en ook) niemand/niets' is dat *oudeis* ontkent dat ook maar een enkel iemand iets is of doet, en *mēdeis* dat ook maar een enkel iemand iets moet zijn of moet doen. Zie voor dit onderscheid (dat met 'toch' weergegeven zou kunnen worden) verder bij *2883 mē* '(toch) niet'.

We treffen *mēdeis* zowel zelfstandig als bijvoeglijk aan. Wanneer het bijvoeglijk gebruikt is, hoort het bij een zelfstandig naamwoord, bv. in Hand.13:28: 'geen (enkele)' grond, of in Hand.23:29: 'geen (enkele)' aanklacht. Wanneer het zelfstandig gebruikt is, is er daarnaast geen apart vermeld zelfstandig naamwoord, bv. in Matt.9:30: 'geen enkel iemand' (of: 'niemand') mag dit weten.

De vorm *mēden* wordt soms gebruikt als een soort bijwoord met de betekenis 'in geen enkel opzicht', bv. in Luc.4:35: iemand 'in (toch) geen enkel opzicht' schaden.

.1	μηδείς	mēdeis	niemand (1 m)
.2	μηδένα	mēdena	niemand (4 m)
.3	μηδενί	mēdeni	niemand/niets (3 m/o)
.4	μηδεμίαν	mēdemian	niemand (4 v)
.5	μηδέν	mēden	niets (1/4 o)
.6	μηδενός	mēdenos	niemand/niets (2 m/o)
.7	μηδενί	mēdeni	zie 3

Matt.	8:4	En Jezus zeide tot hem: Zie toe, dat gij het aan **niemand** zegt,	.3
	9:30	Jezus verbood hun ten strengste en zeide: Ziet toe, **niemand** mag dit weten!	.1
	16:20	Toen verbood Hij met nadruk zijn discipelen aan iemand te zeggen:	.3
		letterlijk: Toen beval Hij zijn discipelen aan **niemand** te zeggen:	
	17:9	Vertelt **niemand** dit gezicht, voordat de Zoon des mensen ... is opgewekt.	.3
	27:19	Bemoei u toch niet met die rechtvaardige,	.5
		letterlijk: **Niets** voor u en voor die rechtvaardige,	
Marc.	1:44	en Hij zeide tot hem: Zie toe, dat gij **niemand**	.3
		iets zegt, maar ga heen, toon u aan de priester	.5
		letterlijk: **niets** zegt, maar ga heen, toon u aan de priester	
	5:26	(25) ..., die ... (26) ... **geen** baat had gevonden,	.5
	5:43	En Hij gebood hun nadrukkelijk, dat **niemand** dit te weten zou komen	.1
	6:8	Hij gebood hun **niets** mede te nemen voor onderweg, dan alleen een staf;	.5
	7:36	En Hij gebood hun het **niemand** te zeggen.	.3
	8:30	En Hij verbood hun nadrukkelijk met iemand hierover te spreken.	.3
		letterlijk: En Hij gebood hun ... met **niemand** hierover te spreken.	
	9:9	verbood Hij hun, dat zij iemand zouden vertellen, hetgeen zij gezien hadden,	.3
		letterlijk: gebood Hij hun, dat zij **niemand** zouden vertellen, ...,	
	11:14	Nooit ete meer iemand vrucht van u in eeuwigheid!	.1
		letterlijk: Nooit ete meer **niemand** vrucht van u in eeuwigheid!	
Luc.	3:13	Hij zeide tot hen: Vordert niet meer dan u voorgeschreven is.	.5
		letterlijk: ...: Vordert **niets** meer dan u voorgeschreven is.	
	3:14	Plundert **niemand** uit en perst niets af en weest tevreden met uw soldij.	.2
	4:35	En de boze geest ... voer van hem uit zonder hem enig kwaad te doen.	.5
		letterlijk: En de boze geest voer van hem uit, hem **niets** kwaad doend.	
	5:14	En Hij gebood hem het aan **niemand** te zeggen,	.7
	6:35	en doet hun goed en leent zonder op vergelding te hopen,	.5
		letterlijk: ... en leent, **niets** terugverwachtend,	
	8:56	Hij verbood hun tot iemand te spreken over hetgeen geschied was.	.3
		letterlijk: Hij gebood hun tot **niemand** te spreken ...	
	9:3	en Hij zeide tot hen: Neemt **niets** mede voor onderweg,	.5
	9:21	En Hij vermaande hen nadrukkelijk en beval hun dit **niemand** te zeggen.	.3
	10:4	Draagt geen beurs of reiszak of sandalen, en groet **niemand** onderweg.	.2
Joh.	8:10	SV Jezus, Zich oprichtende, en **niemand** ziende dan de vrouw, zeide tot haar:	.2°
Hand.	4:17	laat ons hun dreigend gebieden tot **niemand** meer te spreken	.3
	4:21	daar zij **geen vorm** konden vinden om hen te straffen	.5
	8:24	Bidt gij voor mij tot de Here, dat mij **niets** moge overkomen	.5
	9:7	daar zij wel de stem hoorden, maar **niemand** zagen.	.2
	10:20	ga naar beneden en reis, zonder bezwaar te maken, met hen mede,	.5
		letterlijk: ... reis, over **niets** twijfelend, met hen mede,	

	10:28	mij heeft God doen zien, dat ik **niemand** onheilig of onrein mag noemen.	.2
	11:12	dat ik met hen moest medegaan zonder bezwaar te maken.	.5
		letterlijk: dat ik met hen moest medegaan, over **niets** twijfelend.	
	11:19	zonder tot iemand het woord te spreken dan alleen tot de Joden.	.3
		letterlijk: tot **niemand** het woord sprekend ...	
	13:28	hoewel zij **geen** grond voor doodstraf konden vinden,	.4
	15:28	het heeft ... ons goed gedacht, u verder **geen** last op te leggen	.5
	16:28	Doe uzelf **geen** kwaad, want wij zijn allen hier!	.5
	19:36	hebt gij u kalm te houden en **niets** overijlds te doen.	.5
	19:40	daar er **geen enkele** reden is aan te voeren,	.6
	21:25	SV dat zij **niets** dergelijks zouden onderhouden,	.5°
	23:14	Wij hebben onszelf met een vloek verbonden om **niets** te nuttigen,	.6
	23:22	Laat u tegen **niemand** erover uit, dat gij mij dit hebt te kennen gegeven.	.3
	23:29	doch er was **geen** aanklacht, waarop dood of gevangenschap staat.	.5
	24:23	en **niemand** van de zijnen te beletten hem van dienst te zijn.	.2
	25:17	heb ik zonder uitstel de dag daarop mij op de rechterstoel gezet	.4
		letterlijk: heb ik, **geen** uitstel makend, mij ... gezet	
	25:25	Maar het bleek mij, dat hij **geen** halsmisdaad had gepleegd,	.5
	27:33	dat gij maar blijft afwachten zonder eten en **niets** genuttigd hebt.	.5°°
	28:6	toen zij na lang wachten zagen, dat zich **niets** ongewoons bij hem voordeed,	.5
	28:18	omdat er bij mij van **geen** halsmisdaad sprake was.	.4
Rom.	12:17	Vergeldt **niemand** kwaad met kwaad; hebt het goede voor met alle mensen.	.3
	13:8	Zijt **niemand**	.3
		iets schuldig dan elkander lief te hebben;	.5
		letterlijk: **niets** schuldig dan elkander lief te hebben;	
1Cor.	1:7	zodat gij ten aanzien van **geen enkele** genadegave te kort komt,	.7
	3:18	Laat **niemand** zichzelf misleiden!	.1
	3:21	Daarom, **niemand** beroeme zich op mensen; alles is immers het uwe:	.1
	10:24	**Niemand** zoeke het zijne, maar wat des anderen is.	.1
	10:25	zonder navraag te doen uit gewetensbezwaar,	.5
		letterlijk: **niets** navragende uit gewetensbezwaar,	
	10:27	zonder dat gij navraag doet uit gewetensbezwaar.	.5
		letterlijk: terwijl gij **niets** navraagt uit gewetensbezwaar.	
2Cor.	6:3	Wij geven in **geen enkel opzicht**	.7
		enige aanstoot, opdat onze bediening niet gesmaad worde,	.4
		letterlijk: **geen enkele** aanstoot, opdat onze bediening niet gesmaad worde,	
	6:10	als **niets** hebbend en toch alles bezittend.	.5
	7:9	zodat gij **generlei** nadeel van ons hebt geleden.	.3
	11:5	Ik acht toch **volstrekt niet** te hebben ondergedaan	.5
	13:7	Ja, wij bidden tot God, dat gij **generlei** kwaad zult doen,	.5
Gal.	6:3	indien iemand zich verbeeldt, dat hij iets is, en het niet is,	.5
		letterlijk: indien iemand zich verbeeldt ..., **niets** zijnde,	
	6:17	Overigens valle **niemand** mij lastig, want ik draag de littekenen	.1
Ef.	5:6	Laat **niemand** u misleiden met drogredenen,	.1
Fil.	1:28	zonder dat gij u in enig opzicht ... laat beangstigen.	.7
		letterlijk: u in **geen enkel opzicht** beangstigen latend.	
	2:3	zonder zelfzucht of ijdel eerbejag;	.5
		letterlijk: met **geen enkele** zelfzucht of ijdel eerbejag;	

Fil. 4:6	Weest **in geen ding** bezorgd,	.5
Col. 2:4	Dit zeg ik, opdat **niemand** u met drogredenen misleide.	.1 **
2:18	Laat **niemand** u de prijs doen missen door gewilde nederigheid	.1
1Thess. 3:3	dat **niemand** zou wankelen onder deze verdrukkingen.	.2
4:12	opdat gij u behoorlijk gedraagt ..., zonder iets nodig te hebben. letterlijk: opdat gij ... **niets** nodig hebt.	.6
2Thess. 2:3	Laat **niemand** u misleiden, op welke wijze ook,	.2
3:11	door geen werk te verrichten, maar bezig te zijn met wat geen werk is; letterlijk: door **niets** uit te richten, ...;	.5
1Tim. 4:12	**Niemand** schatte u gering om uw jeugdige leeftijd,	.1
5:14	en niet door lasterpraat aan de tegenpartij vat op zich geven. letterlijk: en **geen** aanleiding tot lasterpraat aan de tegenpartij geven.	.4
5:21	zonder vooroordeel en zonder iets te doen uit vooringenomenheid. letterlijk: ... en **niets** doende uit vooringenomenheid.	.5
5:22	Leg **niemand** overijld de handen op, heb ook geen deel aan de zonden	.3
6:4	dan is hij opgeblazen, hoewel hij **niets** weet, en heeft hij een zwak	.5
Tit. 2:8	opdat de tegenstander ... **niets** ongunstigs van ons hebbe te zeggen.	.5
2:15	vermaan en weerleg met alle nadruk: **niemand** mag u verachten	.1
3:2	**geen** lastertaal uiten, niet twisten, vriendelijk zijn	.2
3:13	Help Zenas ... en Apollos ... voort, opdat hun **niets** ontbreke.	.5
Hebr. 10:2	doordat degenen, ..., **generlei** besef van zonden meer hadden?	.4
Jac. 1:4	zodat gij volkomen en onberispelijk zijt en in **niets** te kort schiet.	.7
1:6	Maar hij moet bidden in geloof, **in geen enkel opzicht** twijfelende,	.5
1:13	Laat **niemand** ... zeggen: Ik word van Godswege verzocht.	.1
1Petr. 3:6	als gij goed doet en u **geen** schrik laat aanjagen.	.4
1Joh. 3:7	Kinderkens, laat **niemand** u misleiden.	.1
3Joh. 7	zonder iets van de heidenen aan te nemen. letterlijk: **niets** van de heidenen aannemend.	.5
Openb. 2:10	SV Vrees **geen van de dingen**, die gij lijden zult.	.5 °°
3:11	Ik kom spoedig; houd vast wat gij hebt, opdat **niemand** uw kroon neme.	.1

2890 μηδέποτε mēdepote

Het bijwoord *mēdepote* betekent '(toch ook) niet op een of ander moment'.

We onderscheiden in *mēdepote* de woorden *2883 mē* '(toch) niet', *1027 de*, dat vaak met 'en' of 'maar' vertaald wordt, en *3680 pote* 'op een of ander moment'. Het verschil tussen *mēdepote* en *2900 mēpote* '(toch) niet op een of ander moment' ligt in het element *de*, dat iets van een relatie met andere zaken legt, die misschien met 'ook' kan worden weergegeven; in de praktijk zien we dat *mēpote* niet zozeer als bijwoord wordt gebruikt als wel als voegwoord met de betekenis '(op)dat niet op een of ander moment'. Voor het verschil tussen *mēdepote* en *3245 oudepote* '(ook) niet op een of ander moment' zie een dergelijk verschil (dat met 'toch' weergegeven zou kunnen worden) tussen *mē* en *ou*, zoals besproken bij *2883 mē* '(toch) niet'.

.1 μηδέποτε mēdepote (toch ook) niet op een of ander moment

2Tim. 3:7 die zich te allen tijde laten leren, zonder ooit ... te kunnen komen.
letterlijk: die zich ... laten leren en **nooit** kunnen komen.

2891	**μηδέπω**	**mēdepō**

Het bijwoord *mēdepō* betekent '(toch ook) nog niet'.
We onderscheiden in *mēdepō* de woorden *2883 mē* '(toch) niet', *1027 de*, dat wel met 'en' of 'maar' vertaald wordt, en *pō* 'tot nu toe', dat als apart woord niet in het NT voorkomt. Het verschil met *mēpō* ligt in het element *de*, dat iets van een relatie met andere zaken legt, die misschien met 'ook' kan worden weergegeven. Voor het verschil tussen *mēdepō* en *3246 oudepō* zie een dergelijk verschil (dat misschien met 'toch' kan worden weergegeven) tussen *mē* en *ou*, zoals beschreven bij *2883 mē* '(toch) niet'.

.1 μηδέπω mēdepō (toch ook) nog niet

Hebr. 11:7 nadat hij een godsspraak ontvangen had over iets, dat **nog niet** gezien werd,

[2891II]	**μηθείς**	**mētheis**

Het voornaamwoord *mētheis* betekent '(en toch ook) niet één, (en toch ook) geen (enkel iemand/iets), (en toch ook) niemand/niets'.
We onderscheiden in *mētheis* de woorden *2883 mē* '(toch) niet', *4402 te* 'en' en *1364 heis* 'één'. Voor het verschil met *3247 outheis* '(en ook) niet één, (en ook) geen (enkel iemand/iets), (en ook) niemand/niets' zie een dergelijk verschil (dat misschien met 'toch' kan worden weergegeven) tussen *mē* en *ou*, zoals dat is beschreven bij *2883 mē* '(toch) niet'. Voor het verschil tussen *mētheis* en *2889 mēdeis* vergelijk *4402 te* en *1027 de*.

.[1] μηθέν mēthen niets

Hand. 27:33 dat gij maar blijft afwachten zonder eten en **niets** genuttigd hebt.

2892	**μηκέτι**	**mēketi**

Het bijwoord *mēketi* betekent '(toch) niet meer, (toch) niet langer'.
We onderscheiden in *mēketi* de woorden *2883 mē* '(toch) niet' en *1899 eti* 'nog', dat na een ontkenning echter vertaald wordt met 'meer' of 'langer'; beide woorden worden aan elkaar verbonden met een *k* die we ook na *3239 ou* 'niet' vinden wanneer het volgende woord met een klinker begint. Voor het verschil tussen *mēketi* en *ouketi* 'niet meer, niet langer' zie een dergelijk verschil tussen *ou* en *mē* zoals besproken bij *2883 mē* '(toch) niet'.

.1 μηκέτι mēketi (toch) niet meer

Matt. 21:19 Hij zeide tot hem: **Nooit** groeie aan u enige vrucht **meer**, in eeuwigheid!
Marc. 1:45 zodat Hij **niet meer** openlijk de stad kon binnenkomen,
2:2 zodat zelfs de ruimte bij de deur hen **niet meer** kon bevatten,
9:25 Ik beveel u: ga van hem uit en kom **niet meer** in hem.
11:14 **Nooit** ete **meer** iemand vrucht van u in eeuwigheid!
Luc. 8:49 Uw dochter is gestorven, val de Meester **niet meer** lastig!

Joh.	5:14	zondig **niet meer**, opdat u niet iets ergers overkome.
	8:11	Ook Ik veroordeel u niet. Ga heen, zondig van nu af **niet meer**!]
Hand.	4:17	laat ons hun dreigend gebieden tot niemand meer te spreken
		letterlijk: laat ons ... gebieden **niet meer** tot niemand te spreken
	13:34	zonder dat Hij weer tot ontbinding zal wederkeren,
		letterlijk: **niet meer** zullende wederkeren tot ontbinding,
	25:24	roepende, dat hij **niet langer** moest blijven leven.
Rom.	6:6	opdat ... wij **niet langer** slaven der zonde zouden zijn;
	14:13	Laten wij dan **niet langer** elkander oordelen,
	15:23	nu mij in deze streken **geen** arbeidsveld **meer** overblijft
2Cor.	5:15	opdat zij, die leven, **niet meer** voor zichzelf zouden leven,
Ef.	4:14	Dan zijn wij **niet meer** onmondig, op en neder, heen en weder geslingerd
	4:17	dat gij **niet langer** moogt wandelen zoals ook de heidenen wandelen,
	4:28	Wie een dief was, stele **niet meer**, maar spanne zich liever in
1Thess.	3:1	– want wij konden het **niet langer** uithouden –
	3:5	Daarom kon ik het ook **niet langer** uithouden
1Tim.	5:23	Drink **voortaan niet** (alleen) water, maar gebruik een weinig wijn
1Petr.	4:2	om **niet meer** naar de begeerten van mensen ... te leven.

2893 μῆκος mēkos

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mēkos* betekent 'lengte'.

Het komt zowel letterlijk voor in verband met de afmetingen van het nieuwe Jeruzalem (Openb.21:16), als overdrachtelijk met betrekking tot de liefde van Christus (Ef.3:18).

.1 μῆκος mēkos lengte (1/4)

Ef.	3:18	hoe groot de breedte en **lengte** en hoogte en diepte is,
Openb.	21:16	en haar **lengte** was even groot als haar breedte;
		...; haar **lengte** en haar breedte en haar hoogte waren gelijk.

2894 μηκύνω mēkunō

Het werkwoord *mēkunō* betekent 'lang maken'.

Het komt in het NT alleen voor in de lijdende vorm voor het opschieten van planten, eigenlijk 'lang (gemaakt) worden' (Marc.4:27).

Het is afgeleid van *2893 mēkos* 'lengte'. Vergelijk voor de betekenis *761 auxanō* 'vermeerderen, groeien, toenemen'.

.1 μηκύνηται mēkunētai (dat) hij lang (gemaakt) wordt (med)

Marc. 4:27 en het zaad komt op en **groeit**, zonder dat hij zelf weet hoe.

2895	**μηλωτή**	**mēlōtē**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mēlōtē* betekent 'schapevacht'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *mēlos* 'schaap' is het de aanduiding voor de ongelooide schapehuid met de daarop aanwezige wol, die onder meer als kleding werd gedragen (Hebr.11:37), vooral door profeten in oudtestamentische tijd, zoals Elia (bv. 1Kon.19:13 LXX).

.1	μηλωταῖς	mēlōtais	schapevachten (3)

Hebr. 11:37 zij hebben rondgezworven in **schapevachten** en geitevellen,

2897	**μήν**	**mēn**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mēn* betekent (1) 'maand', en (2) 'nieuwe maan'.

Aan de relatie met *mēnē* 'maan' is nog te zien dat het jaar oorspronkelijk werd ingedeeld met behulp van de schijngestalten van de maan, zodat er sprake was van maanmaanden (evenals aan ons woord *maand* zichtbaar is). Dit blijkt ook uit de tweede betekenis, waar het gaat om (het feest van) de nieuwe maan uit het OT (Gal.4:10; vgl. Ps.81:4).

Zie ook *3047 noumēnia* 'nieuwe maan'.

.1	μήν	mēn	maand (1)
.2	μῆνα	mēna	maand (4)
.3	μηνί	mēni	maand (3)
.4	μῆνας	mēnas	maanden (4)

Luc.	1:24	werd Elisabet, zijn vrouw, zwanger, en zij verborg zich vijf **maanden**,	.4
	1:26	In de zesde **maand** nu werd de engel Gabriël van God gezonden	.3
	1:36	en dit is reeds de zesde **maand** voor haar, die onvruchtbaar heette.	.1
	1:56	En Maria bleef ongeveer drie **maanden** bij haar en keerde terug	.4
	4:25	toen de hemel drie jaren en zes **maanden** lang gesloten bleef	.4
Hand.	7:20	drie **maanden** werd hij opgevoed in zijns vaders huis.	.4
	18:11	En hij woonde daar een jaar en zes **maanden**	.4
	19:8	Paulus ging naar de synagoge en trad drie **maanden** lang vrijmoedig op,	.4
	20:3	toen hij daar drie **maanden** vertoefd had	.4
	28:11	Na drie **maanden** nu zeilden wij uit met een schip uit Alexandrië,	.4
Gal.	4:10	Dagen, **maanden**, vaste tijden en jaren neemt gij waar.	.4
Jac.	5:17	en het regende niet op het land, drie jaar en zes **maanden** lang;	.4
Openb.	9:5	maar dat de mensen zouden gepijnigd worden, vijf **maanden** lang;	.4
	9:10	om de mensen schade toe te brengen, vijf **maanden** lang.	.4
	9:15	die tegen het uur en de dag en de **maand** ... waren gereed gehouden,	.2
	11:2	en zij zullen de heilige stad vertreden, tweeënveertig **maanden** lang.	.4
	13:5	en hem werd macht gegeven dit tweeënveertig **maanden** lang te doen.	.4
	22:2	dat twaalfmaal vrucht draagt, iedere **maand** zijn vrucht gevende;	.2

2897II μήν mēn

De partikel *mēn* betekent iets als 'aandacht!, let op!'.

Met *mēn* roept men de luisteraar op extra aandacht te schenken aan wat men zegt. De combinatie met *ē* 'waarlijk' tot *ē mēn*, die we in Hebr.6:14 in een belofte (een citaat uit Gen.22:17) aantreffen, komt verder in de Griekse vertaling van het OT en ook buiten de Bijbel herhaaldelijk voor in eden en geloften.

.1	μήν	mēn	let op!

Hebr.	6:14	zeggende: Voorzeker zal Ik u zegenen en zekerlijk u vermeerderen. letterlijk: zeggende: **let op**: voorzeker zal Ik u zegenen ...

2898 μηνύω mēnuō

Het werkwoord *mēnuō* betekent (1) 'te kennen of te verstaan geven, bekend maken', en (2) 'aangeven'.

Het wordt gebruikt voor bekend maken van iets dat tevoren onbekend was (bv. 1Cor.10:28). In meer speciale zin drukt het uit '(een misdaad of iets dergelijks) aangeven' bij de overheid (bv. Hand.23:30).

.1	ἐμήνυσεν	emēnusen	hij heeft bekendgemaakt (aor)
.2	μηνύσῃ	mēnusēi	(dat) hij bekendmaakt (aor)
.3	μηνυθείσης	mēnutheisēs	bekendgemaakt (2 ev v; aor pass)
.4	μηνύσαντα	mēnusanta	bekendmakend (4 ev m; aor – 1/4 mv o; aor)

Luc.	20:37	dat de doden opgewekt worden, **heeft** ook Mozes ... **aangeduid**,	.1
Joh.	11:57	dat, indien iemand wist, waar Hij zich bevond, **hij** het **zou aangeven**,	.2
Hand.	23:30	**daar** mij **was aangebracht**, dat er een aanslag ... zou worden gepleegd,	.3
1Cor.	10:28	eet het dan niet, om hem, **die u dat te kennen gaf**, èn om het geweten.	.4

2900 μήποτε mēpote

Als bijwoord betekent *mēpote* '(toch) niet op een of ander moment, (toch) niet eens', en als voegwoord '(op)dat niet op een of ander moment, (op)dat niet eens'.

We onderscheiden in *mēpote* de woorden *2883 mē* '(toch) niet' (of: '(op)dat niet') en *3680 pote* 'op een of ander moment, eens'. In de vertaling van *mēpote* wordt het element *pote* vaak onvertaald gelaten; in contexten echter waar een zekere voorzichtigheid betracht wordt, geeft men het soms ook wel weer met 'misschien' (vgl. Luc.14:8) of 'het zou kunnen dat' (vgl. Matt.13:29).

Als bijwoord treffen we *mēpote* aan in Joh.7:26: onze oversten hebben 'toch niet op een of ander moment' ingezien, dat deze de Christus is? Op alle andere plaatsen in het NT is *mēpote* een voegwoord, dat meestal kan worden weergegeven met 'opdat niet op een of ander moment', bv.

in Matt.4:6: ze zullen u op handen dragen, 'opdat niet op een of ander moment' gij uw voet aan een steen stoot.

Op een paar plaatsen wordt *mēpote* gebruikt bij een afhankelijke vraag, waarbij men als het ware bang is dat datgene wat men vraagt (of wat men zich afvraagt), misschien toch wel eens de waarheid zou kunnen zijn (vgl. *2883 mē* na werkwoorden van angst). In deze gevallen kan men *mēpote* weergeven met 'of', bv. in Luc.3:15: discussiëren over Johannes, 'of' hij de Messias is, en in 2Tim.2:25: dwarsdrijvers bestraffen (in verband met de vraag) 'of' God hun geeft zich tot erkentenis der waarheid te keren.

.1 μήποτε mēpote (op)dat niet (op een of ander moment)

Matt. 4:6 **opdat** gij uw voet **niet** aan een steen stoot.
5:25 **opdat** uw tegenpartij u **niet** aan de rechter overlevere
7:6 **opdat** zij die **niet** vertrappen met hun poten
13:15 en hun ogen hebben zij toegesloten, **opdat** zij **niet** zien met hun ogen,
13:29 Neen, want bij het bijeenhalen ... zoudt gij ... kunnen uittrekken.
letterlijk: Neen, **opdat** gij bij het bijeenhalen **niet misschien** uittrekt.
15:32 zij mochten eens onderweg bezwijken.
letterlijk: **opdat** zij **niet misschien** onderweg bezwijken.
25:9 Maar de wijze antwoordden en zeiden: Neen, er mocht niet genoeg zijn
letterlijk: ...: Neen, **opdat** er **misschien niet** niet genoeg is
27:64 anders konden zijn discipelen Hem komen stelen,
letterlijk: **opdat** zijn discipelen Hem **niet misschien** komen stelen,
Marc. 4:12 **opdat** zij zich **niet** bekeren en hun vergeven worde.
14:2 Niet op het feest, **opdat** er **geen** opschudding kome onder het volk.
Luc. 3:15 of hij misschien de Christus was,
letterlijk: **of** hij **niet misschien** de Christus was,
4:11 **opdat** gij uw voet **niet** aan een steen stoot.
12:58 anders zal hij u voor de rechter sleuren
letterlijk: **opdat** hij u **niet misschien** voor de rechter sleurt
14:8 Misschien is er iemand, voornamer dan gij, door hem genodigd;
letterlijk: **opdat** er **niet misschien** iemand ... door hem genodigd is;
14:12 die zouden immers op hun beurt u ook kunnen uitnodigen
letterlijk: **opdat** die **niet misschien** op hun beurt u ook uitnodigen
14:29 Anders zouden ... allen, die het zagen, beginnen hem te bespotten,
letterlijk: opdat **niet misschien** allen ... beginnen hem te bespotten,
21:34 Ziet toe op uzelf, **dat** uw hart **nimmer** bezwaard worde
Joh. 7:26 Zouden waarlijk onze oversten hebben ingezien, dat deze de Christus is?
letterlijk: Zouden **niet misschien** waarlijk onze oversten hebben ingezien, ...?
Hand. 5:39 het mocht eens blijken, dat gij tegen God strijdt.
letterlijk: **opdat niet misschien** blijkt, dat gij tegen God strijdt.
28:27 **opdat** zij **niet** zien met hun ogen en met hun oren niet horen
2Tim. 2:25 **Het kon zijn, dat** God hun gaf zich tot erkentenis der waarheid te keren
Hebr. 2:1 Daarom moeten wij te meer aandacht schenken ..., **opdat** wij **niet** afdrijven.
3:12 Ziet toe, broeders, dat bij niemand uwer een boos, ongelovig hart zij,
letterlijk: ..., **dat niet** bij iemand uwer een boos, ongelovig hart zij,

Hebr.	4:1	dat niemand van u ... de indruk zou wekken achter te blijven.
		letterlijk: **dat niet** iemand van u de indruk zou wekken achter te blijven.
	9:17	daar het nog geen gevolg heeft, zolang de erflater leeft.
		letterlijk: daar het **toch niet** gevolg heeft, ...

2901 μήπω mēpō

Het bijwoord *mēpō* betekent '(toch) nog niet'.

We onderscheiden in *mēpō* de woorden *2883 mē* '(toch) niet' en *pō* 'tot nu toe', dat in het NT als apart woord niet voorkomt. Voor het verschil tussen *mēpō* en *3251 oupō* 'nog niet' zie het verschil tussen *mē* en *ou* zoals uitgelegd bij *2883 mē*.

.1 μήπω mēpō (toch) nog niet

Rom.	9:11	toen de kinderen **nog niet** geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan
Hebr.	9:8	dat de weg naar het heiligdom **nog niet** openlag,

2902 μήπως mēpōs

Het voegwoord *mēpōs* – of ook wel in twee woorden geschreven: *mē pōs* – betekent '(op)dat niet op een of andere wijze'.

We onderscheiden in *mēpōs* de woorden *2883 mē* '(op)dat niet' (of: '(toch) niet') en *3913 pōs* 'op een of andere wijze'. In de vertaling van *mēpōs* wordt het element *pōs* vaak onvertaald gelaten; in contexten echter waar een zekere voorzichtigheid betracht wordt, geeft men het soms weer met iets als 'mogelijk' (vgl. Rom.11:21) of 'wellicht' (vgl. 1Cor.9:27).

In het algemeen geeft men met *mēpōs* iets aan wat men vermijden wil. In veel gevallen kan men dan ook vertalen met 'opdat niet', bv. in Gal.2:2: ik legde hun het evangelie voor ..., afzonderlijk echter aan hen die in aanzien waren, 'opdat' ik 'niet' vruchteloos liep of gelopen had.

Bij werkwoorden van waakzaamheid of angst geeft *mēpōs* het gevaar aan dat afgewend moet worden. Bij werkwoorden van waakzaamheid vertaalt men gewoonlijk met 'dat niet', bv. in 1Cor.8:9: pas op, 'dat' deze bevoegdheid 'niet' tot aanstoot wordt. Bij werkwoorden van angst vertaalt men gewoonlijk met 'dat (misschien)', bv. in 2Cor.11:3: ik vrees, 'dat misschien' uw gedachten van de toewijding aan Christus afgetrokken zullen worden. In Rom.11:21 wordt het gevaar zonder werkwoord van angst of waakzaamheid genoemd; in de vertaling kan men zo'n werkwoord toevoegen, bv. 'ik ben bang dat Hij u niet spaart' of 'pas op dat Hij u niet niet spaart' (d.w.z.: 'zorg ervoor dat Hij u spaart'). In 1Thess.3:5 introduceert *mēpōs* een soort afhankelijke vraag, waarbij men bang is dat datgene wat men vraagt (of wat men zich afvraagt of te weten wil komen), misschien toch wel eens de waarheid zou kunnen zijn; in zo'n geval vertaalt men *mēpōs* met 'of (misschien)': Paulus zendt Timotheüs naar de Thessalonicenzen om zich van hun geloof te vergewissen, 'of' de verzoeker hen 'misschien' verzocht had en Paulus' inspanning vruchteloos geworden zou zijn.

.1 μήπως mēpōs (op)dat niet op een of andere wijze

Hand.	27:29	uit vrees van tegen de klippen geslagen te worden, °°
		letterlijk: uit vrees **dat** we ... geslagen werden,

Rom. 11:21 SV zie toe, dat Hij ook mogelijk u niet spaart. °
letterlijk: ziet toe, **dat niet misschien** Hij ook u niet spaart.
1Cor. 8:9 **dat** deze bevoegdheid van u **niet** tot aanstoot voor de zwakken worde.
9:27 om niet ... wellicht zelf afgewezen te worden.
letterlijk: **opdat** ik **niet wellicht** zelf afgewezen word.
2Cor. 2:7 **opdat** hij **niet** door overmatige droefenis overstelpt worde.
9:4 **opdat niet** ... wij ... zouden beschaamd worden. °°
11:3 ik vrees, **dat misschien** ... uw gedachten ... afgetrokken zullen worden. °°
12:20 ik vrees, **dat** ik **misschien** bij mijn komst u niet zó zal vinden, °°
Ik vrees voor twist, naijver, opwellingen van toorn, °°
letterlijk: Ik vrees, **dat** (er) **misschien** ... opwellingen van toorn (zijn),
Gal. 2:2 **opdat** ik **niet** vruchteloos liep of gelopen had. °°
4:11 Ik vrees, **dat** ik mij **wellicht** tevergeefs voor u ingespannen heb. °°
1Thess. 3:5 of de verzoeker u misschien verzocht had
letterlijk: **of** de verzoeker u **niet misschien** verzocht had

2903 μηρός mēros

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mēros* betekent ‘dij, bovenbeen’.

Het komt alleen voor in een tekst in Openbaring, waar het gaat over een naam die op de dij van de verheerlijkte Christus is geschreven (19:16).

.1 μηρόν mēron dij (4)

Openb.19:16 En Hij heeft op zijn kleed en op zijn **dij** geschreven de naam:

2904 μήτε mēte

Als bijwoord betekent *mēte* ‘(toch) zelfs niet’, en als voegwoord ‘en (toch ook) niet, noch’.

We onderscheiden in *mēte* de woorden *2883 mē* ‘(toch) niet’ en *4402 te* ‘en’. Meestal wordt *mēte* als voegwoord gebruikt terwijl er in de rest van de zin al een andere ontkenning is, zodat we ook met ‘noch’ kunnen vertalen, bv. in Hand.23:8: de Sadduceeën zeggen dat er geen opstanding is, ‘noch’ engel, ‘noch’ geest. Men treft het ook vaak twee of meer keer aan zonder dat er al eerder een andere ontkenning is gebruikt, bv. in Hand.23:12: zij zouden ‘noch’ eten ‘noch’ drinken.

Een verschil tussen *mēte* en *2888 mēde* (als bijwoord: ‘(toch) ook niet, (toch) zelfs niet’, en als voegwoord: ‘en (toch ook) niet’) is dat het eerste in het NT bijna uitsluitend voorkomt als voegwoord; de enige uitzondering is Marc.3:20 (waar staat: zodat zij ‘(toch) zelfs niet’ brood konden eten), terwijl andere handschriften hier ook *mēde* hebben staan. Bovendien is het zo dat, wanneer *mēde* of *mēte* als voegwoord twee zinselementen verbindt, *mēte* die elementen meer laat zien als behorend tot één en dezelfde categorie, en *mēde* die elementen meer als verschillend naast elkaar opsomt. Zie ook *1027 de* en *4402 te* afzonderlijk. Voor het verschil tussen *mēte* en *3258 oute* ‘en (ook) niet’ zie het verschil tussen *mē* en *ou* zoals uitgelegd bij *2883 mē*.

.1 μήτε mēte en (toch ook) niet

Matt. 5:34 Maar Ik zeg u, in het geheel niet te zweren: bij de hemel **niet**,
5:35 bij de aarde **niet**, omdat zij de voetbank zijner voeten is;
bij Jeruzalem **niet**, omdat het de stad van de grote Koning is;
5:36 **ook** bij uw hoofd zult gij **niet** zweren,
11:18 Want Johannes is gekomen, **niet** etende
en niet drinkende, en zij zeggen: Hij heeft een boze geest.
Marc. 3:20 zodat zij **zelfs geen** brood konden eten.
Luc. 7:33 Johannes de Doper is gekomen, **geen** brood etende
of wijn drinkende, en gij zegt: Hij heeft een boze geest!
letterlijk: **noch** wijn drinkende, ...!
9:3 en Hij zeide tot hen: Neemt niets mede voor onderweg, **geen** staf
of reiszak,
letterlijk: **en geen** reiszak,
geen brood
of zilvergeld,
letterlijk: **en geen** zilvergeld,
en hebt **ook niet** twee hemden bij u.
Hand. 23:8 Want de Sadduceeën zeggen, dat er geen opstanding is, **noch** engel
of geest, maar de Farizeeën belijden zowel het een als het ander.
letterlijk: **noch** geest, maar de Farizeeën belijden ...
23:12 de Joden ... vervloekten zichzelf met de gelofte, dat zij **niet** zouden eten
of drinken, voordat zij Paulus hadden gedood.
letterlijk: **en niet** drinken, voordat zij Paulus hadden gedood.
23:21 Zij hebben zich met een vervloeking verbonden te eten
letterlijk: Zij hebben zich met een vervloeking verbonden **noch** te eten
noch te drinken, voordat zij hem omgebracht hebben;
27:20 toen zich verscheidene dagen zon
letterlijk: toen zich verscheidene dagen **noch** zon
noch sterren vertoonden, en zwaar noodweer ons bedreigde,
Ef. 4:27 **en** geeft de duivel **geen** voet.
2Thess. 2:2 dat gij niet spoedig uw bezinning verliest of in onrust verkeert,
letterlijk: dat gij niet ... verliest **en niet** in onrust verkeert,
hetzij door een geestesuiting,
letterlijk: **noch** door een geestesuiting,
hetzij door een prediking,
letterlijk: **noch** door een prediking,
hetzij door een brief, die van ons afkomstig zou zijn,
letterlijk: **noch** door een brief, die van ons afkomstig zou zijn,
1Tim. 1:7 zonder ook maar te beseffen wat zij zeggen
letterlijk: zonder ook maar te beseffen **noch** wat zij zeggen
of waarover zij zo stellig spreken.
letterlijk: **noch** waarover zij zo stellig spreken.
Hebr. 7:3 zonder begin van dagen
letterlijk: **noch** een begin van dagen hebbend
of einde des levens,
letterlijk: **noch** een einde des levens,

Jac. 5:12 Maar vooral, mijn broeders, zweert niet, **noch** bij de hemel,
noch bij de aarde,
noch welke andere eed ook. Laat ja bij u ja zijn en neen neen,
Openb. 7:1 opdat er geen wind zou waaien over de aarde, of over de zee,
letterlijk: ..., **noch** over de zee,
of over enige boom.
letterlijk: **noch** over enige boom.
7:3 en hij zeide: Brengt geen schade toe aan de aarde, **noch** aan de zee,
noch aan de bomen, voordat wij de knechten ... verzegeld hebben.

2905 μήτηϱ mētēr

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mētēr* betekent ' moeder'.

Het is in de eerste plaats de aanduiding voor iemands natuurlijke moeder, ook van een nog ongeboren kind, zoals Maria in de begroeting door Elisabet (Luc.1:43), en voor iemand die door omstandigheden als zodanig beschouwd moet worden, bijvoorbeeld een adoptiefmoeder (Joh.19:27). Zoals te verwachten is vinden we vaak de verbinding 'vader en moeder' (bv. Marc.7:10 en 10:7), en de combinatie met 'broer en zus' (Matt.19:29).

Overdrachtelijk wordt het gebruikt voor iemand die een even innige relatie met een ander heeft als een moeder (bv. Matt.12:49-50). Zo wordt het 'Jeruzalem van boven' de moeder van Gods vrije kinderen genoemd (Gal.4:26). Anderzijds wordt het 'grote Babylon' van de eindtijd aangeduid als de moeder – d.w.z. de zetel en bron – van de hoeren (of hoererijen) en de gruwelen der aarde (Openb.17:5).

.1	μήτηϱ	mētēr	moeder (1)
.2	μητέϱα	mētera	moeder (4)
.3	μητϱός	mētros	moeder (2)
.4	μητϱί	mētri	moeder (3)
.5	μητέϱας	mēteras	moeders (4)

Matt. 1:18 Terwijl zijn **moeder** Maria ondertrouwd was met Jozef, .3
2:11 zij gingen het huis binnen en zagen het kind met Maria, zijn **moeder**, .3
2:13 Sta op, neem het kind en zijn **moeder** en vlucht naar Egypte, .2
2:14 Hij stond op en hij nam in de nacht het kind en zijn **moeder** .2
2:20 Sta op, neem het kind en zijn **moeder** en reis naar het land Israël, .2
2:21 en hij nam het kind en zijn **moeder** en kwam in het land Israël. .2
10:35 tussen een man en zijn vader en tussen een dochter en haar **moeder** .3
10:37 Wie vader of **moeder** liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig; .2
12:46 zie, zijn **moeder** en broeders stonden buiten .1
12:47 [... Zie, uw **moeder** en uw broeders staan buiten ...] .1 °
12:48 Wie is mijn **moeder** en wie zijn mijn broeders? .1
12:49 Ziedaar mijn **moeder** en mijn broeders. .1
12:50 die is mijn broeder en zuster en **moeder**. .1
13:55 Heet zijn **moeder** niet Maria en zijn broeders Jakobus en Jozef 1
14:8 En zij, opgestookt door haar **moeder**, zeide: Geef mij hier .3

Matt.	14:11	en zij bracht het aan haar **moeder**.	.4
	15:4	Want God heeft gezegd: Eer uw vader en uw **moeder**,	.2
		en: Wie vader of **moeder** vervloekt, zal de dood sterven.	.2
	15:5	Wie tot zijn vader of zijn **moeder** zegt: Het is offergave, ...,	.4
		behoeft zijn vader of zijn **moeder** niet te eren.	.2°
	19:5	Daarom zal een man zijn vader en **moeder** verlaten en zijn vrouw aanhangen	.2
	19:12	Er zijn immers gesnedenen, die zo uit de **moeder**schoot geboren zijn,	.3
	19:19	eer uw vader en uw **moeder**, en gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.	.2
	19:29	die huizen of broeders of zusters of vader of **moeder** ... heeft prijsgegeven	.2
	20:20	Toen kwam de **moeder** der zonen van Zebedeüs tot Hem, met haar zonen,	.1
	27:56	Maria, de **moeder** van Jakobus en Jozef,	.1
		en de **moeder** der zonen van Zebedeüs.	.1
Marc.	3:31	En zijn **moeder** en zijn broeders kwamen,	.1
	3:32	Zie, uw **moeder** en uw broeders en uw zusters staan buiten en zoeken U.	.1
	3:33	En Hij antwoordde en zeide tot hen: Wie zijn mijn **moeder** en broeders?	.1
	3:34	zeide Hij: Zie, mijn **moeder** en mijn broeders.	.1
	3:35	Al wie de wil Gods doet, die is mijn broeder en zuster en **moeder**.	.1
	5:40	Hij ... nam de vader van het kind en de **moeder** en die bij Hem waren mede	.2
	6:24	En zij ging heen en zeide tot haar **moeder**: Wat zal ik vragen?	.4
	6:28	en het meisje gaf het aan haar **moeder**.	.4
	7:10	Want Mozes heeft gezegd: Eer uw vader en uw **moeder**,	.2
		en: Wie vader of **moeder** vervloekt, zal de dood sterven.	.2
	7:11	Indien een mens tot zijn vader of **moeder** zegt: Het is korban,	.4
	7:12	laat gij hem niet toe ... iets voor zijn vader of **moeder** te doen.	.4
	10:7	daarom zal een man zijn vader en **moeder** verlaten,	.2
	10:19	gij zult niet ontvreemden, eer uw vader en **moeder**.	.2
	10:29	die huis of broeders of zusters of **moeder** ... heeft prijsgegeven	.2
	10:30	huizen en broeders en zusters en **moeders** en kinderen en akkers.	.5
	15:40	onder wie ook Maria van Magdala en Maria, de **moeder** van Jakobus,	.1
Luc.	1:15	reeds van de schoot zijner **moeder** aan,	.3
	1:43	waaraan heb ik dit te danken, dat de **moeder** mijns Heren tot mij komt?	.1
	1:60	zijn **moeder** antwoordde en zeide: Neen, hij moet Johannes genoemd worden.	.1
	2:33	En zijn vader en zijn **moeder** stonden verwonderd	.1
	2:34	En Simeon zegende hen en zeide tot Maria, zijn **moeder**: Zie,	.2
	2:43	SV en Jozef en Zijn **moeder** wisten het niet.	.1°°
	2:48	zijn **moeder** zeide tot Hem: Kind, waarom hebt Gij ons dit aangedaan?	.1
	2:51	En zijn **moeder** bewaarde al deze woorden in haar hart.	.1
	7:12	zie, een dode werd uitgedragen, de enige zoon zijner **moeder**,	.4
	7:15	en Hij gaf hem aan zijn **moeder**.	.4
	8:19	Zijn **moeder** en broeders kwamen tot Hem en zij konden Hem niet bereiken	.1
	8:20	Uw **moeder** en uw broeders staan buiten en willen U zien.	.1
	8:21	Mijn **moeder** en mijn broeders zijn dezen, die het woord Gods horen en doen.	.1
	8:51	Petrus, Johannes en Jakobus en de vader van het kind en de **moeder**.	.2
	12:53	vader tegen zoon en zoon tegen vader, **moeder** tegen dochter	.1
		en dochter tegen **moeder**, schoonmoeder tegen haar schoondochter	.4/.2
	14:26	Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader en **moeder**	.2

	18:20	gij zult geen vals getuigenis geven, eer uw vader en **moeder**.	.2
Joh.	2:1	en de **moeder** van Jezus was daar;	.1
	2:3	zeide de **moeder** van Jezus tot Hem: Zij hebben geen wijn.	.1
	2:5	Zijn **moeder** zeide tot hen, die bedienden: Wat Hij u ook zegt, doet dat!	.1
	2:12	Daarna daalde Hij af naar Kafarnaüm, Hij, zijn **moeder** en zijn broeders	.1
	3:4	Kan hij dan voor de tweede maal in de **moeder**schoot ingaan ...?	.3
	6:42	Is dit niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en **moeder** wij kennen?	.2
	19:25	En bij het kruis van Jezus stonden zijn **moeder**	.1
		en de zuster zijner **moeder**, Maria van Klopas en Maria van Magdala.	.3
	19:26	Toen dan Jezus zijn **moeder** zag en de discipel, die Hij liefhad,	.2
		bij haar staande, zeide Hij tot zijn **moeder**: Vrouw, zie, uw zoon.	.4
	19:27	Daarna zeide Hij tot de discipel: Zie, uw **moeder**.	.1
Hand.	1:14	met enige vrouwen en Maria, de **moeder** van Jezus, en met zijn broeders.	.4
	3:2	een man, die verlamd was van de schoot zijner **moeder** aan,	.3
	12:12	ging hij naar het huis van Maria, de **moeder** van Johannes,	.3
	14:8	er woonde te Lystra een man, ..., verlamd van de schoot zijner **moeder** aan,	.3
Rom.	16:13	Groet Rufus, de uitverkorene in de Here, met zijn **moeder**,	.2
Gal.	1:15	die mij van de schoot mijner **moeder** aan afgezonderd ... heeft,	.3
	4:26	Maar het hemelse Jeruzalem is vrij; en dat is onze **moeder**.	.1
Ef.	5:31	Daarom zal een man [zijn] vader en [zijn] **moeder** verlaten	.2
	6:2	Eer uw vader en uw **moeder** – dit is immers het eerste gebod,	.2
1Tim.	5:2	oude vrouwen als **moeders**, jonge vrouwen als zusters, in alle reinheid.	.5
2Tim.	1:5	zoals het eerst gewoond heeft in uw grootmoeder Loïs en uw **moeder** Eunike,	.4
Openb.	17:5	het grote Babylon, **moeder** van de hoeren en van de gruwelen der aarde.	.1

2906 μήτι mēti

Het bijwoord *mēti* betekent '(toch) niet'.

We onderscheiden in *mēti* de woorden *2883 mē* '(toch) niet' en *ti* 'iets' (vgl. *4461 tis* 'iemand'), dat een bepaalde onzekerheid of voorzichtigheid aangeeft, maar gewoonlijk onvertaald gelaten wordt.

We treffen *mēti* meestal aan in vragen over iets dat al waarheid lijkt te zijn zonder dat men genegen is die waarheid te accepteren. In Matt. 7:16 bijvoorbeeld is Jezus niet genegen de gedachte dat er druiven van dorens geplukt kunnen worden als waar te accepteren. En in Matt. 12:23 willen de mensen er nog niet helemaal aan dat Jezus de Zoon van David is, ook al wordt dat zo duidelijk openbaar door de wonderen die Hij doet al kan men hier ook vertalen met 'dan toch?'. Met andere woorden: met *mēti* in dergelijke vragen streeft men als het ware naar het antwoord 'nee'.

De combinatie *ei mēti* 'als (toch) niet' betekent iets als 'of het moet zijn (dat), tenzij', bv. in 1Cor. 7:5: onthoudt dat elkander niet 'tenzij' met onderling goedvinden, of in 2Cor. 13:5, waar staat: onderzoekt uzelf. Of zijt gij niet zo zeker van uzelf dat Jezus Christus in u is? 'Of het moet zijn dat' gij ondeugdelijk zijt (d.w.z.: 'maar misschien' zijt gij ondeugdelijk).

.1	μήτι	mēti	(toch) niet

Matt. 7:16 men leest **toch geen** druiven van dorens of vijgen van distels?
12:23 Dit is **toch niet** de Zoon van David?
26:22 Ik ben het **toch niet**, Here?
26:25 Judas, zijn verrader, antwoordde en zeide: Ik ben het **toch niet**, Rabbi?
Marc. 4:21 De lamp komt **toch niet** om onder de korenmaat ... gezet te worden?
14:19 Zij begonnen ... één voor één tot Hem te zeggen: Ik **toch niet**? ˙˙
Luc. 6:39 Kan een blinde een blinde geleiden?
letterlijk: Een blinde kan **toch niet** een blinde geleiden?
9:13 of wij zouden moeten heengaan om voor al dit volk voedsel te kopen.
letterlijk: als **toch niet** wij zouden heengaan ...
Joh. 4:29 zou deze niet de Christus zijn?
letterlijk: deze is **toch niet** de Christus?
7:31 SV zal Hij ook meer tekenen doen dan die, welke Deze gedaan heeft? °°
letterlijk: Hij zal **toch niet** meer tekenen doen dan die, ...?
8:22 De Joden dan zeiden: Hij zal **toch geen** zelfmoord plegen, ...?
18:35 Pilatus antwoordde: Ben ik soms een Jood?
letterlijk: Pilatus antwoordde: Ik ben **toch niet** een jood?
Hand. 10:47 Zou iemand het water kunnen weren, om dezen te dopen, ...?
letterlijk: Iemand kan **toch niet** het water weren, om dezen te dopen?
1Cor. 6:3 Hoeveel temeer dan over alledaagse dingen?
letterlijk: **Toch niet** zeker over alledaagse dingen?
7:5 Onthoudt dat elkander niet, tenzij met onderling goedvinden ˙˙
letterlijk: ..., indien **toch niet** met onderling goedvinden
2Cor. 13:5 Want anders zijt gij verwerpelijk. ˙˙
letterlijk: Indien **toch niet**, dan zijt gij verwerpelijk.
Jac. 3:11 Doet soms een bron uit dezelfde ader zoet en bitter water opwellen?
letterlijk: Een bron doet **toch niet** ... zoet en bitter water opwellen?

2908 μήτρα mētra

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mētra* betekent 'baarmoeder, moederschoot'.
Het is afgeleid van *2905 mētēr* 'moeder'. Vergelijk voor de betekenis het algemenere woord *2530 koilia* 'buik(holte); (moeder)schoot'.

.1	μήτραν	mētran	baarmoeder (4)
.2	μήτρας	mētras	baarmoeder (2 ev – 4 mv)

Luc. 2:23 Al het eerstgeborene van het mannelijke geslacht zal heilig heten .1
letterlijk: Al het mannelijke dat een **baarmoeder** opent, zal heilig heten
Rom. 4:19 en dat Sara's **moederschoot** was gestorven; .2

2909 μητραλῴας mētralōias

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mētralōias* – ook gespeld *mētrolōias* en *mētraloias* – betekent 'moedermoordenaar'.

Het is een samenstelling van *2905 mētēr* 'moeder' en *218 aloiaō* 'dorsen; neerslaan', en betekent eigenlijk 'hij die zijn moeder neerslaat'.

.1	μητραλῴαις	mētralōiais	moedermoordenaars (3)

1Tim. 1:9 voor vadermoorders en **moedermoorders** en doodslagers,

---

2911	μιαίνω	miainō

Het werkwoord *miainō* betekent (1) 'verven', (2) 'besmeuren', en (3) 'bezoedelen, verontreinigen'.

In eigenlijke zin houdt het in 'kleurstof op iets aanbrengen, verven'. Daaruit heeft zich de algemenere betekenis 'besmeuren' ontwikkeld.

Maar in het NT komt alleen de derde, overdrachtelijke betekenis voor, waarbij het gaat om verontreinigen in samenhang met de (joodse) godsdienst (bv. Joh.18:28), of met betrekking tot onreine levenswandel (Tit.1:15). In Hebr.12:15 is sprake van door anderen 'bezoedeld' of 'besmet' worden met verkeerde levenswijze en dwaalleer.

Vergelijk voor de betekenis *2534 koinoō* 'gemeenschappelijk maken; profaan maken, ontheiligen, verontreinigen' en *2949 molunō* 'besmeuren, bevlekken, besmetten'. Het tegendeel is *2226 katharizō* 'reinigen, rein maken'.

.1	μιαίνουσιν	miainousin	zij bezoedelen – bezoedelend (3 mv m/o)
.2	μιανθῶσιν	mianthōsin	(dat) zij bezoedeld worden (aor pass)
.3	μεμίανται	memiantai	hij is bezoedeld (med)
.4	μεμιασμένοις	memiasmenois	bezoedeld (3 mv m/o; med)

Joh.	18:28	om zich niet te verontreinigen, maar het Pascha te kunnen eten.	.2
		letterlijk: opdat **zij zich** niet **verontreinigen**, maar het Pascha eten.	
Tit.	1:15	voor hen, **die besmet** en onbetrouwbaar **zijn**, is niets rein.	.4
		Maar bij hen **zijn** zowel het denken als het geweten **besmet**.	.3
Hebr.	12:15	dat ... daardoor zeer velen **zouden besmet worden**.	.2
Jud.	8	Desgelijks **bezoedelen** ook deze dromenzieners hun vlees,	.1

2912	μίασμα	miasma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *miasma* betekent 'bezoedeling, verontreiniging, onreinheid'.

Het komt alleen in overdrachtelijke zin voor als aanduiding voor het resultaat van het bezoedelen. In 2Petr.2:20 gaat het om de onreinheid van de wereld in verschillende vormen (vandaar het meervoud).

Het is afgeleid van *2911 miainō* 'verven; besmeuren; bezoedelen, verontreinigen'.

.1	μιάσματα	miasmata	bezoedelingen (1/4)

2Petr. 2:20 aan de **bezoedelingen** der wereld ontvloden door de erkentenis van de Here

2913	μιασμός	miasmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *miasmos* betekent 'bezoedeling, verontreiniging'.

Het wordt overdrachtelijk gebruikt in de zin van de handeling van bezoedeling of verontreiniging, daad van onreinheid (2Petr.2:10).

Het is een afleiding van *2911 miainō* 'verven; besmeuren; bezoedelen, verontreinigen'. Zie ook *2950 molusmos* 'bevlekking, besmetting'.

.1	μιασμοῦ	miasmou	bezoedeling (2)

2Petr. 2:10 vooral hen, die, begerig naar **onreinheid**, het vlees volgen

2914	μίγμα	migma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *migma* betekent 'samenvoegsel, mengsel'.

Afgeleid van *2915 mignumi* 'samenvoegen, mengen' heeft het niet betrekking op een door mengen ontstane nieuwe stof, maar op iets dat ontstaat door stoffen bij elkaar te voegen (Joh.19:39).

.1	μίγμα	migma	mengsel (1/4)

Joh. 19:39 hij bracht een **mengsel** mede van mirre en aloë, ongeveer honderd pond.

2915	μίγνυμι	mignumi

Het werkwoord *mignumi* betekent 'samenvoegen, mengen'.

Anders dan *2471 kerannumi* 'dooreenmengen, (ver)mengen' geeft dit woord een bijeenvoegen van stoffen aan zonder dat er een nieuwe stof ontstaat. Zo kan het gebruikt worden voor vloeistoffen, zoals wijn en gal (Matt.27:34), of vaste stoffen, maar ook voor ongelijksoortige zaken, zoals hagel en vuur met bloed (Openb.8:7). In Lucas 13:1 wordt het wel figuurlijk opgevat, in de zin dat Pilatus Galileërs heeft gedood terwijl ze aan het offeren waren, maar het is niet uitgesloten dat hierbij toch sprake is geweest van een vermenging van hun bloed met de offers.

.1	ἔμιξεν	emixen	hij heeft gemengd (aor)
.2	μεμιγμένην	memigmenēn	gemengd (4 ev v; med)
.3	μεμιγμένον	memigmenon	gemengd (4 ev m; med – 1/4 ev o; med)
.4	μεμιγμένα	memigmena	gemengd (1/4 mv o; med)

Matt.	27:34	en zij gaven Hem wijn, **vermengd** met gal, te drinken.	.3
Luc.	13:1	wier bloed Pilatus met hun offers **vermengd had**.	.1
Openb.	8:7	en er kwam hagel en vuur, **vermengd** met bloed,	.4
	15:2	En ik zag (iets) als een zee van glas met vuur **vermengd**,	.2

2916 μικρόν mikron

Het bijwoord *mikron* betekent (1) 'een beetje', en (2) 'kort'.

Eigenlijk is het de onzijdige vorm van *2917 mikros* 'klein, weinig, gering', zelfstandig gebruikt. In de eerste plaats geeft het een 'klein stuk' aan, 'een beetje', vooral als lengte- of afstandsaanduiding (bv. Marc.14:35). Ten tweede heeft het betrekking op tijd (bv. Joh.16:16-19).

.1	μικρόν	mikron	een beetje

Matt.	26:39	En Hij ging **een weinig** verder en Hij wierp Zich ... ter aarde
Marc.	14:35	En Hij ging **een weinig** verder, en Hij wierp Zich ter aarde
Joh.	13:33	Kinderkens, nog **een korte tijd** ben Ik bij u;
	14:19	Nog **een korte tijd** en de wereld ziet Mij niet meer, maar gij ziet Mij,
	16:16	Nog **een korte tijd** en gij ziet Mij niet meer, en nogmaals **een korte tijd** en gij zult Mij zien.
	16:17	Nog **een korte tijd** en gij ziet Mij niet en nogmaals **een korte tijd** en gij zult Mij zien?
	16:18	Nog **een korte tijd**? Wij weten niet, wat Hij bedoelt.
	16:19	Nog **een korte tijd** en gij ziet Mij niet en nogmaals **een korte tijd** en gij zult Mij zien?

2917 μικρός mikros

Het bijvoeglijk naamwoord *mikros* betekent 'klein, weinig, gering'.

Het heeft allereerst betrekking op de uiterlijke vorm van iets of iemand, de afmetingen of de omvang, zoals van een zaadje (bv. Marc.4:31), een lichaamsdeel (Jac.3:5), iemands gestalte (Luc.19:3). In het verlengde hiervan is het een bepaling bij een woord als 'kuddeke' (Luc.12:32), al gaat het daar wellicht ook om het onaanzienlijke belang ervan (waar de voorlaatste alinea nader op ingaat). Verder komt het voor bij 'tijd' (bv. Joh.7:33), en heeft het te maken met leeftijd, jeugdigheid (bv. Hand.26:22; Openb.19:18), hoewel ook dan in veel gevallen de rang van de personen zal meespelen (zie eveneens de voorlaatste alinea). In het geval van Jakobus 'de kleine' (Marc.15:40) kan het gaan om lichaamsgrootte, leeftijd, of positie ten opzichte van de andere Jakobus, Johannes' broer, die hoe dan ook veel meer op de voorgrond treedt.

Ten tweede kan het betrekking hebben op de hoeveelheid of intensiteit van iets, zoals zuurdeeg (bv. Gal.5:9), kracht (Openb.3:8), onverstand (2Cor.11:1).

Tenslotte kan het, zoals eerder aangestipt, iets zeggen over het belang of de rang van personen of zaken. Te noemen zijn hier 'de kleinste in het Koninkrijk der hemelen' (bv. Matt.11:11), en 'de kleinste onder u allen' (Luc.9:48).

Zie ook *2816 mikron* 'een beetje; kort'. Het tegendeel van dit woord is *2801 megas* 'groot'. Vergelijk ook *3126 oligos* 'weinig, gering; klein'.

.1	μικρός	mikros	klein (1 ev m)
.2	μικρόν	mikron	klein (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	μικροῦ	mikrou	klein (2 ev m/o)

.4	μικρῷ	mikrōi	klein (3 ev m/o)
.5	μικροί	mikroi	klein (1 mv m)
.6	μικρούς	mikrous	klein (4 mv m)
.7	μικρῶν	mikrōn	klein (2 mv m/v/o)
.8	μικροῖς	mikrois	klein (3 mv m/o)
.9	μικρά	mikra	klein (1 ev v – 1/4 mv o)
.10	μικράν	mikran	klein (4 ev v)
.11	μικρόν	mikron	zie 2
.12	μικρότερος	mikroteros	kleiner (1 ev m)
.13	μικρότερον	mikroteron	kleiner (4 ev m – 1/4 ev o)

Matt.	10:42	wie één van deze **kleinen** ... een beker koud water te drinken geeft,	.7
	11:11	maar de **kleinste** in het Koninkrijk der hemelen is groter dan hij.	.12
	13:32	Het is wel het **kleinste** van alle zaden,	.13
	18:6	die één dezer **kleinen**, die in Mij geloven, tot zonde verleidt,	.7
	18:10	Ziet toe, dat gij niet één dezer **kleinen** veracht.	.7
	18:14	bestaat bij uw Vader ... de wil niet, dat één dezer **kleinen** verloren gaat.	.7
	26:73	Even later kwamen zij, die daar stonden, naar Petrus toe	.11
		letterlijk: Na **korte (tijd)** kwamen zij ... naar Petrus toe	
Marc.	4:31	dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het **kleinste** is	.12/.13
	9:42	wie één van deze **kleinen**, die geloven, tot zonde verleidt,	.7
	14:70	En even later zeiden de omstanders weer tot Petrus: Inderdaad,	.2
		letterlijk: En na **korte (tijd)** zeiden de omstanders ...,	
	15:40	Maria van Magdala en Maria, de moeder van Jakobus, de **jongere**,	.3
Luc.	7:28	maar de **kleinste** in het Koninkrijk Gods is groter dan hij.	.12
	9:48	Want wie onder u allen de **minste** is, die is groot.	.12
	12:32	Wees niet bevreesd, gij **klein** kuddeke!	.11
	17:2	dan dat hij één van deze **kleinen** tot zonde verleidde.	.7
	19:3	want hij was **klein** van gestalte.	.1
Joh.	7:33	Jezus dan zeide: Nog **korte** tijd ben Ik bij u en dan ga Ik heen	.2°*
	12:35	Jezus dan zeide tot hen: Nog een **korte** tijd is het licht onder u.	.2
Hand.	8:10	en allen, van **klein** tot groot, hielden zich aan hem	.3
	26:22	Als een getuige ... sta ik dus hier voor **klein** en groot,	.4
1Cor.	5:6	Weet gij niet, dat een **weinig** zuurdeeg het gehele deeg zuur maakt?	.9
2Cor.	11:1	Och, verdroegt gij een **weinig** onverstand van mij!	.2
	11:16	aanvaardt mij als een onverstandige; dan kan ik ook een **weinig** roemen.	.2
Gal.	5:9	Een **weinig** zuurdeeg maakt het gehele deeg zuur.	.9
Hebr.	8:11	allen zullen zij Mij kennen, van de **kleinste** tot de grootste onder hen.	.3
	10:37	nog een korte, korte tijd, en Hij, die komt, zal er zijn	.2
		letterlijk: nog een **klein** hoeveel hoeveel, en Hij, die komt, zal er zijn	
Jac.	3:5	Zo is ook de tong een **klein** lid en voert toch een hoge toon.	.11
Openb.	3:8	want gij hebt **kleine** kracht, maar gij hebt mijn woord bewaard	.10
	6:11	en hun werd gezegd, dat zij nog een **korte** tijd moesten rusten,	.2°
	11:18	aan hen, die uw naam vrezen, aan de **kleinen** en de groten	.8/.6
	13:16	de **kleinen** en de groten, de rijken en de armen, de vrijen en de slaven,	.6
	19:5	Looft onze God, al zijn knechten, ..., gij **kleinen** en gij groten!	.5
	19:18	om te eten ... het vlees van allen, vrijen en slaven, **kleinen** en groten.	.7

20:3	daarna moest hij voor een **korte** tijd worden losgelaten.	.2
20:12	SV En ik zag de doden, **klein** en groot, staande voor God;	.6°°
	En ik zag de doden, de groten en de **kleinen**, staande voor de troon,	.6''

2920 μίλιον milion

2919 **μίλιον** **milion**

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *milion* betekent '(Romeinse) mijl'.

Het is een leenwoord, afgeleid van het Latijnse *mille* 'duizend', en duidt een afstand aan van duizend schreden, bijna anderhalve kilometer (Matt.5:41).

.1	μίλιον	milion	mijl (1/4)

Matt.	5:41	en zal iemand u voor één **mijl** pressen, ga er twee met hem.

2920 **μιμέομαι** **mimeomai**

Het werkwoord *mimeomai* betekent 'nadoen, navolgen'.

Als afleiding van *mimos* 'nabootser, toneelspeler', dat niet in het NT voorkomt, betekent het in de eerste plaats 'nabootser of toneelspeler zijn, acteren', vaak met de ongunstige bijsmaak van 'onecht, niet origineel' (vergelijk voor de betekenisontwikkeling *4612 hupokritēs* 'toneelspeler; huichelaar'). Daaruit heeft zich de minder specifieke betekenis 'nadoen, navolgen' ontwikkeld, in de zin van zich op dezelfde wijze gedragen als iemand anders. In het NT wordt het alleen op gunstige manier gebruikt voor het navolgen van personen (2Thess.3:7,9), en zaken als het kwade en het goede (3Joh.11) en het geloof van anderen (Hebr.13:7).

.1	μιμοῦ	mimou	volg na! (med)
.2	μιμεῖσθε	mimeisthe	jullie volgen na (med) – volgt na! (med)
.3	μιμεῖσθαι	mimeisthai	navolgen (med)

2Thess.	3:7	Gij weet immers zelf, hoe ons voorbeeld behoort **gevolgd te worden**,	.3
	3:9	maar om ons u tot een voorbeeld ter **navolging** te stellen.	.3
Hebr.	13:7	let op het einde van hun wandel en **volgt** hun geloof **na**.	.2
3Joh.	11	Geliefde, **volg** het kwade niet **na**, maar het goede.	.1

2921 **μιμητής** **mimētēs**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mimētēs* betekent 'nabootser, navolger'.

Evenals *2920 mimeomai* 'nadoen, navolgen', waarvan het is afgeleid, komt het in het NT alleen in de gunstige betekenis van 'navolger' voor, d.w.z. iemand die in iemands sporen treedt. Zo wordt van de gelovigen gezegd dat zij navolgers zijn of moeten zijn van bijvoorbeeld God (Ef.5:1), of Christus (1Cor.11:1), of Paulus (1Cor.4:16), of van iets als het goede (1Petr.3:13).

.1	μιμηταί	mimētai	navolgers (1)

1Cor.	4:16	Ik vermaan u dus: volgt mijn voorbeeld. letterlijk: Ik vermaan u dus: wordt mijn **navolgers**.
	11:1	Wordt mijn **navolgers**, gelijk ook ik Christus navolg.
Ef.	5:1	Weest dan **navolgers** Gods, als geliefde kinderen,
1Thess.	1:6	En gij zijt **navolgers** geworden van ons en van de Here
	2:14	Want gij, broeders, zijt **navolgers** geworden van de gemeenten Gods
Hebr.	6:12	opdat gij niet traag wordt, maar **navolgers** moogt zijn van hen,
1Petr.	3:13	SV indien gij **navolgers** zijt van het goede? ∘∘

2922 μιμνῄσκω mimnēiskō

Het werkwoord *mimnēiskō* – ook wel gespeld *mimnēskō* – betekent 'herinneren, in herinnering brengen, doen gedenken (aan)'.

Er komen alleen vormen voor met de betekenis 'zich herinneren, gedenken (aan)', waarbij het in aansluiting bij het OT gebruikt is in de zin van 'omzien naar', zowel op het menselijke vlak (Hebr.13:3) als van God gezegd (Hebr.2:6).

Zie verder *2932 mnaomai* 'zich herinneren, gedenken (aan)'.

.1	μιμνῄσκῃ	mimnēiskēi	(dat) hij doet gedenken – jij gedenkt (med) – (dat) jij gedenkt (med)
.2	μιμνῄσκεσθε	mimnēiskesthe	jullie gedenken (med) – gedenkt! (med)

Hebr.	2:6	Wat is de mens, dat **Gij** zijner **gedenkt**, ...?	.1
	13:3	**Denkt aan** de gevangenen, alsof gij met hen gevangen waart;	.2

2923 μισέω miseō

Het werkwoord *miseō* betekent 'haten'.

Het geeft het tegendeel aan van 'liefhebben' (zie daarvoor *16 agapaō*; alleen in Matt.10:37 staat *4701 phileō*). In de eerste plaats wordt het gebruikt voor het haten van personen. Het mag dan menselijk zijn van twee heren er één te haten en de andere lief te hebben (Matt.6:24), Jezus roept ons op onze vijanden lief te hebben in plaats van te haten, en degenen die óns haten wel te doen (Matt.5:43-44 en Luc.6:27). Vóór de bekering haatten wij elkaar, zegt Paulus (Tit.3:3), maar wie sindsdien zijn broeder haat is een moordenaar, horen we van Johannes (1Joh.3:15). Anders staat het met 'gehaat worden': dat is niet alleen te verwachten 'terwille van Jezus' naam' (bv. Marc.13:13), maar als de mensen ons om die reden haten spreekt Jezus ons zalig (Luc.6:22). De wereld haat Jezus ook, omdat Hij haar op haar boze werken wijst (Joh.7:7; vgl. ook Luc.19:14), en wie Jezus haat haat ook de Vader (Joh.15:23).

Met het gebod niet te haten lijkt in tegenspraak dat God Zelf gezegd heeft 'Jakob heb ik liefgehad, en Esau heb ik gehaat' (Rom.9:13). Deze zwart-wittegenstelling is typerend voor de semitische manier van denken en formuleren, om de bevoorrechte positie die Jakob door Gods genade heeft verkregen in scherpe tegenstelling te zetten met Esau, die diezelfde positie heeft versmaad. Iets dergelijks vinden we in Luc.14:26, waar Jezus zegt dat we alleen bij Hem kunnen komen als we vader en moeder en andere bloedverwanten haten, ja ook onze eigen ziel. Ook hier gaat het om de scherpe tegenstelling tussen het volgen van Jezus en het niet willen verlaten van het andere (vgl. vs.33). In Matt.10:37 wordt hiervoor in de plaats gezegd 'vader en moeder niet

lief te hebben boven Jezus', waaruit blijkt dat het 'haten' niet zo absoluut opgevat moet worden.

Het haten kan ook betrekking hebben op zaken, zodat het neerkomt op 'verafschuwen'. Zo haten kwaaddoeners het licht (Joh.3:20), en horen we over het haten van het eigen vlees (Ef.5:29), zijn ziel (bv. Joh.12:25), een kleed dat bevlekt is door het vlees (d.w.z. door de zonde van het vlees; Jud.23), ongerechtigheid (Hebr.1:9; vgl. Rom.7:15), de werken der Nikolaïeten (bv. Openb.2:6). In Openb.18:2 gaat het over 'gehaat gevogelte', d.w.z. gevogelte dat door iedereen gehaat is of verafschuwd wordt.

.1	μισῶ	misō	ik haat – (dat) ik haat
.2	μισεῖς	miseis	jij haat
.3	μισεῖ	misei	hij haat
.4	μισῇ	misēi	(dat) hij haat – jij wordt gehaat (med) – (dat) jij gehaat wordt (med)
.5	μισεῖν	misein	haten
.6	μισῶν	misōn	hatend (1 ev m)
.7	μισοῦντες	misountes	hatend (1 mv m)
.8	μισοῦντας	misountas	hatend (4 mv m)
.9	μισούντων	misountōn	hatend (2 mv m/o)
.10	μισοῦσιν	misousin	zij haten – hatend (3 mv m/o)
.11	ἐμίσουν	emisoun	ik haatte – zij haatten
.12	μισήσεις	misēseis	jij zult haten
.13	μισήσει	misēsei	hij zal haten
.14	μισήσουσιν	misēsousin	zij zullen haten – zullende haten (3 mv m/o)
.15	ἐμίσησα	emisēsa	ik heb gehaat (aor)
.16	ἐμίσησας	emisēsas	jij hebt gehaat (aor)
.17	ἐμίσησεν	emisēsen	hij heeft gehaat (aor)
.18	ἐμίσησαν	emisēsan	zij hebben gehaat (aor)
.19	μισήσωσιν	misēsōsin	(dat) zij haten (aor)
.20	μεμίσηκεν	memisēken	hij heeft gehaat
.21	μεμισήκασιν	memisēkasin	zij hebben gehaat
.22	μισούμενοι	misoumenoi	gehaat wordend (1 mv m; med)
.23	μεμισημένου	memisēmenou	gehaat (2 ev m/o; med)

Matt.	5:43	Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand **zult gij haten**.	.12
	5:44	SV doet wel aan hen, **die** u **haten**; en bidt voor hen, die u geweld doen,	.8°
	6:24	want **hij zal** òf de ene **haten** en de andere liefhebben,	.13
	10:22	En gij zult door allen gehaat worden om mijns naams wil; letterlijk: En gij zult door allen **gehaat wordenden** zijn ...;	.22
	24:9	gij zult door alle volken gehaat worden om mijns naams wil. letterlijk: gij zult door alle volken **gehaat wordenden** zijn ...	.22
	24:10	en **zij zullen** elkander overleveren en elkander **haten**.	.14
Marc.	13:13	En gij zult door allen gehaat worden om mijns naams wil. letterlijk: En gij zult door allen **gehaat wordenden** zijn ...	.22
Luc.	1:71	om ons te redden ... uit de hand van allen, **die** ons **haten**,	.9
	6:22	Zalig zijt gij, wanneer u de mensen **haten** en wanneer zij u uitstoten,	.19
	6:27	Hebt uw vijanden lief, doet wel degenen, **die** u **haten**;	.10
	14:26	Indien iemand tot Mij komt, en niet **haat** zijn vader en moeder	.3
	16:13	want **hij zal** of de ene **haten** en de andere liefhebben,	.13

Luc. 19:14 Doch zijn burgers **haatten** hem en zonden hem een gezantschap achterna .11
21:17 en gij zult door allen gehaat worden om mijns naams wil. .22
letterlijk: en gij zult door allen **gehaat wordenden** zijn ...
Joh. 3:20 Want een ieder, die kwaad bedrijft, **haat** het licht, .3
7:7 U kan de wereld niet **haten**, .5
maar Mij **haat** zij, omdat Ik van haar getuig, dat haar werken boos zijn. .3
12:25 maar **wie** zijn leven **haat** in deze wereld, zal het bewaren .6
15:18 Indien de wereld u **haat**, .3
weet dan, dat **zij** Mij eer dan u **gehaat heeft**. .20
15:19 omdat ... Ik u uit de wereld uitgekozen heb, daarom **haat** u de wereld. .3
15:23 **Wie** Mij **haat**, .6
haat ook mijn Vader. .3
15:24 **hebben zij**, hoewel zij ze gezien hebben, toch Mij en mijn Vader **gehaat**. .21
15:25 **Zij hebben** Mij zonder reden **gehaat**. .18
17:14 Ik heb hun uw woord gegeven en de wereld **heeft** hen **gehaat**, .17
Rom. 7:15 ik doe niet wat ik wens, maar waar **ik een afkeer van heb**, dat doe ik. .1
9:13 Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau **heb Ik gehaat**. .15
Ef. 5:29 want niemand **haat** ooit zijn eigen vlees, maar hij voedt het .17
Tit. 3:3 levende in boosheid en nijd, hatelijk en elkander **hatende**. .7
Hebr. 1:9 Gerechtigheid hebt Gij liefgehad en ongerechtigheid **hebt Gij gehaat**; .16
1Joh. 2:9 **Wie** zegt in het licht te zijn en zijn broeder **haat**, .6
2:11 maar **wie** zijn broeder **haat**, is in de duisternis .6
3:13 Verwondert u niet, broeders, wanneer de wereld u **haat**. .3
3:15 Een ieder, **die** zijn broeder **haat**, is een mensenmoorder .6
4:20 Indien iemand zegt: Ik heb God lief, doch zijn broeder **haat**, .4
Jud. 23 uit afkeer zelfs van het kleed, dat door het vlees bevlekt is. .7
letterlijk: **hatende** zelfs het kleed, ...
Openb. 2:6 Doch dit hebt gij, dat **gij** de werken der Nikolaïeten **haat**, .2
welke ook **Ik haat**. .1
2:15 SV die de lering der Nikolaïeten houden; hetwelk **Ik haat**. .1 °°
17:16 dezen **zullen** de hoer **haten**, en zij zullen haar berooid maken .14
18:2 en een schuilplaats van alle onrein en **verfoeid** gevogelte, .23

2924 μισθαποδοσία misthapodosia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *misthapodosia* betekent '(het) geven van het verschuldigde loon, vergelding'.

Als samenstelling van *2927 misthos* 'loon' en *544 apo-didōmi* '(af)geven; het verschuldigde geven' is het een neutraal woord voor de voldoening van het verschuldigde loon of de verdiende beloning. In het NT komt het zowel in positieve zin voor (bv. Hebr.10:35), als in negatieve, wat neerkomt op 'straf' (Hebr.2:2).

.1 μισθαποδοσίαν misthapodosian vergelding (4)

Hebr. 2:2 indien ... elke overtreding ... rechtmatige **vergelding** heeft ontvangen,
10:35 uw vrijmoedigheid ..., die een ruime **vergelding** heeft te wachten.
11:26 want hij hield de blik gericht op de **vergelding**.

2925 μισθαποδότης misthapodotēs

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *misthapodotēs* betekent 'gever van het verschuldigde loon, vergelder'.

Evenals *misthapodosia* '(het) geven van het verschuldigde loon, vergelding', dat dezelfde afleiding heeft, is het een neutraal woord, dat op de enige plaats in het NT (Hebr.11:6) positief gebruikt is. Het valt op dat deze beide woorden alleen in Hebreeën voorkomen.

.1	μισθαποδότης	misthapodotēs	vergelder (1)

Hebr.	11:6	dat Hij bestaat en een **beloner** is voor wie Hem ernstig zoeken.	

2926 μίσθιος misthios

Het zelfstandig naamwoord *misthios* betekent 'dagloner, loonarbeider'.

Eigenlijk is dit een bijvoeglijk naamwoord met de betekenis 'voorzien van loon', dat zelfstandig gebruikt is. Het betreft iemand die voor een ander een bepaalde taak verricht, en daarvoor, vaak per dag, loon ontvangt, wellicht enigszins te vergelijken met een moderne 'free-lancer' (Luc.15:17,19).

Het is afgeleid van *2927 misthos* 'loon'. Vergelijk ook *2930 misthōtos* 'gehuurde knecht, huurling'.

.1	μίσθιοι	misthioi	dagloners (1 m)
.2	μισθίων	misthiōn	dagloners (2 m/v/o)

Luc.	15:17	Hoeveel **dagloners** van mijn vader hebben brood in overvloed	.1
	15:19	stel mij gelijk met een uwer **dagloners**.	.2

2927 μισθός misthos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *misthos* betekent 'loon'.

In letterlijke zin is het de aanduiding voor het bedrag ter betaling van verrichte arbeid (bv. Luc.10:7; Jac.5:4). In meer overdrachtelijke zin gaat het om een niet-stoffelijk loon voor gedaan werk (bv. 1Cor.3:8 en 14).

Wat ruimer kan het een 'beloning' aanduiden in de zin van een 'vergoeding' of 'vergelding' die gegeven wordt op grond van wat iemand toekomt. De aard hiervan kan positief zijn, bijvoorbeeld een schadeloosstelling of vereffening van ondervonden leed (bv. Matt.5:12), of negatief, zoals (het ondervinden van) onrecht (2Petr.2:13).

.1	μισθός	misthos	loon (1)
.2	μισθόν	misthon	loon (4)
.3	μισθοῦ	misthou	loon (2)

Matt.	5:12	Verblijdt u en verheugt u, want uw **loon** is groot in de hemelen;	.1
	5:46	Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat voor **loon** hebt gij?	.2

Matt.	6:1	want dan hebt gij geen **loon** bij uw Vader, die in de hemelen is.	.2
	6:2	Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun **loon** reeds.	.2
	6:5	Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun **loon** reeds.	.2
	6:16	Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun **loon** reeds.	.2
	10:41	Wie een profeet ontvangt ...., zal het **loon** ... ontvangen;	.2
		en wie een rechtvaardige ontvangt ...., zal het **loon** ... ontvangen.	.2
	10:42	voorwaar, Ik zeg u, zijn **loon** zal hem geenszins ontgaan.	.2
	20:8	Roep de arbeiders en betaal het **loon** uit, te beginnen bij de laatsten,	.2
Marc.	9:41	voorwaar, Ik zeg u, dat hem zijn **loon** voorzeker niet zal ontgaan.	.2
Luc.	6:23	want, zie, uw **loon** is groot in de hemel;	.1
	6:35	en uw **loon** zal groot zijn en gij zult kinderen van de Allerhoogste zijn,	.1
	10:7	eet en drinkt wat men u geeft, want de arbeider is zijn **loon** waard.	.3
Joh.	4:36	Reeds ontvangt de maaier **loon** en verzamelt hij vrucht	.2
Hand.	1:18	Deze nu heeft een stuk grond verkregen voor het **loon** zijner ongerechtigheid	.3
Rom.	4:4	Nu wordt hem die werkt, het **loon** niet toegerekend uit genade,	.1
1Cor.	3:8	alleen zal elk zijn eigen **loon** krijgen naar zijn eigen werk.	.2
	3:14	Indien het werk ... standhoudt, zal hij **loon** ontvangen,	.2
	9:17	Want doe ik dit gewillig, dan heb ik aanspraak op **loon**;	.2
	9:18	Wat is dan mijn **loon**? Dit: ... het evangelie om niet te mogen brengen,	.1
1Tim.	5:18	Immers, de Schrift zegt: ... De arbeider is zijn **loon** waard.	.3
Jac.	5:4	het **loon**, dat door u is ingehouden van de arbeiders ... schreeuwt,	.1
2Petr.	2:13	onrecht ontmoetende tot **loon** voor hun onrecht.	.2
	2:15	Bileam, de zoon van Beor, die het **loon** der ongerechtigheid liefhad,	.2
2Joh.	8	Let op uzelf, dat gij ... uw **loon** ten volle ontvangt.	.2
Jud.	11	zij zijn voor de verleiding van een Bileams**loon** bezweken	.3
Openb.	11:18	om het **loon** te geven aan uw knechten, profeten, en aan de heiligen	.2
	22:12	Zie, Ik kom spoedig en mijn **loon** is bij Mij om een ieder te vergelden,	.1

2928 μισθόω misthoō

Het werkwoord *misthoō* betekent 'verhuren'.

Afgeleid van *2927 misthos* 'loon, beloning' betekent het eigenlijk iets 'tot loon maken', dus 'verpachten of verhuren'. In het NT komen alleen vormen voor met de betekenis 'huren' met betrekking tot personen, dat wil zeggen gebruik maken van iemands diensten tegen een vooraf overeengekomen loon (Matt.20:1,7).

.1	ἐμισθώσατο	emisthōsato	hij heeft gehuurd (aor med)
.2	μισθώσασθαι	misthōsasthai	huren (aor med)

Matt.	20:1	die des morgens vroeg arbeiders voor zijn wijngaard ging **huren**.	.2
	20:7	Zij zeiden tot hem: Omdat niemand ons **gehuurd heeft**.	.1

2929 μίσθωμα misthōma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *misthōma* betekent (1) 'huurprijs', en (2) '(het) gehuurde'.

Als afleiding van *2928 misthoō* 'verhuren' houdt het in de eerste plaats in de bedongen huur-

prijs; vervolgens kan het ook gezegd worden van dat wat men voor die huurprijs in gebruik heeft, het 'gehuurde'. In het NT wordt het alleen één keer gebruikt voor een gehuurde woning (Hand.28:30).

.1	μισθώματι	misthōmati	(het) gehuurde (3)

Hand. 28:30 hij bleef de volle termijn van twee jaar in zijn eigen **gehuurde woning**

2930 μισθωτός misthōtos

Het zelfstandig naamwoord *misthōtos* betekent 'gehuurde knecht, huurling'.

Oorspronkelijk is dit een bijvoeglijk naamwoord, met de betekenis 'gehuurd'. In het NT komt het alleen zelfstandig gebruikt voor, zowel in de visvangst (Marc.1:20) als bij het hoeden van schapen (Joh.10:12-13). In deze laatste passage heeft het een negatieve bijklank in de tegenstelling met de eigenaar.

Het is afgeleid van *2928 misthoō* 'verhuren'. Zie ook *2926 misthios* 'dagloner, loonarbeider'.

.1	μισθωτός	misthōtos	huurling (1 m)
.2	μισθωτῶν	misthōtōn	huurlingen (2 m/v/o)

Marc.	1:20	zij lieten hun vader Zebedeüs in het schip achter met de **dagloners**	.2
Joh.	10:12	wie **huurling** is en geen herder, wie de schapen niet toebehoren,	.1
	10:13	SV En de **huurling** vlucht,	.1°
		want hij is een **huurling** en de schapen gaan hem niet ter harte.	.1

2931 μνᾶ mna

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mna* betekent 'mina, pond'.

Oorspronkelijk is het de aanduiding voor een gewicht van ongeveer een half kilogram, een pond, in het Hebreeuws *māne(h)* (bv. 1Kon.10:17). Daarnaast is het een Griekse munteenheid geworden ter waarde van 100 drachmen (zie *1264 drachmē*) of denariën (zie *1081 dēnarion*), dat wil zeggen het loon voor honderd dagen werk (Luc.19:13-25).

.1	μνᾶ	mna	pond (1)
.2	μνᾶν	mnan	pond (4)
.3	μνᾶς	mnas	pond (2 ev – 4 mv)

Luc.	19:13	En hij riep tien van zijn slaven en gaf hun tien **ponden**	.3
	19:16	En de eerste verscheen en zeide: Heer, uw **pond**	.1
		heeft tien **ponden** winst gemaakt.	.3
	19:18	De tweede kwam en zeide: Uw **pond**, heer,	.1
		heeft vijf **ponden** opgebracht.	.3
	19:20	En de volgende kwam en zeide: Heer, hier is uw **pond**,	.1
	19:24	En hij zeide tot degenen, die bij hem stonden: Neemt hem het **pond** af	.2
		en geeft het hem, die de tien **ponden** heeft.	.3
	19:25	En zij zeiden tot hem: Heer, hij heeft al tien **ponden**.	.3

2932	μνάομαι	mnaomai

Het werkwoord *mnaomai* betekent 'zich herinneren, gedenken (aan)'.

Het houdt in de eerste plaats in 'zich iets uit het verleden weer te binnen brengen' (bv. Matt.26:75). Hierbij moet opgemerkt worden dat de persoon of zaak die men zich herinnert of waaraan men gedenkt in de tweede naamval wordt uitgedrukt, bijvoorbeeld iemand (Luc.23:42), zonden (bv. Hebr.8:12), woorden (bv. Luc.24:8), tranen (2Tim.1:4), barmhartigheid (Luc.1:54), het verbond (Luc.1:72). Ook kan er een bijzin met 'dat' volgen (bv. Joh.2:17) of met 'hoe' (Luc.24:6).

In sommige gevallen gaat het naar oudtestamentisch voorbeeld niet zozeer om 'herinneren' van het verleden, als wel om 'gedenken aan', dat wil zeggen 'omzien naar', iets waarbij zowel mensen het onderwerp kunnen zijn (bv. 1Cor.11:2), als God (bv. Luc.1:54). Wanneer het zonden betreft, waaraan God niet meer gedenkt, komt het 'niet gedenken' neer op 'uitwissen' of 'vergeven' (bv. Hebr.10:17).

Twee keer komt een lijdende vorm voor met de betekenis 'in herinnering of gedachtenis gebracht worden' (Hand.10:31; Openb.16:19).

Voor de *praesens*-vormen wordt gebruik gemaakt van het verwante *2922 mimnēiskō* 'herinneren, in herinnering brengen, doen gedenken (aan)'.

.1	ἐμνήσθην	emnēsthēn	ik heb mij herinnerd (aor pass)
.2	ἐμνήσθη	emnēsthē	hij heeft zich herinnerd (aor pass)
.3	ἐμνήσθημεν	emnēsthēmen	wij hebben ons herinnerd (aor pass)
.4	ἐμνήσθησαν	emnēsthēsan	zij hebben zich herinnerd (aor pass)
.5	μνησθῶ	mnēsthō	(dat) ik mij herinner (aor pass)
.6	μνησθῇς	mnēsthēis	(dat) jij je herinnert (aor pass)
.7	μνήσθητι	mnēsthēti	herinner je! (aor pass)
.8	μνήσθητε	mnēsthēte	herinnert je! (aor pass)
.9	μνησθῆναι	mnēsthēnai	zich herinneren (aor pass)
.10	μέμνησθε	memnēsthe	jullie hebben je herinnerd (med)
.11	μεμνημένος	memnēmenos	zich herinnerd hebbend (1 ev m; med)
.[12]	μνησθήσομαι	mnēsthēsomai	ik zal mij herinneren (pass)

Matt.	5:23	Wanneer **gij** ... **u** daar **herinnert**, dat uw broeder iets tegen u heeft,	.6
	26:75	En Petrus **herinnerde zich** het woord, dat Jezus gesproken had:	.2
	27:63	en zij zeiden: Heer, **wij hebben ons herinnerd**, dat die verleider	.3
Luc.	1:54	Hij heeft Zich Israël ... aangetrokken, **om te gedenken aan** barmhartigheid,	.9
	1:72	**om** barmhartigheid te betonen ... en zijn heilig verbond **te gedenken**,	.9
	16:25	**herinner u**, hoe gij het goede tijdens uw leven hebt ontvangen	.7
	23:42	Jezus, **gedenk** mijner, wanneer Gij in uw Koninkrijk komt.	.7
	24:6	**Herinnert u**, hoe Hij, toen Hij nog in Galilea was, tot u gesproken heeft,	.8
	24:8	En **zij herinnerden zich** zijn woorden,	.4
Joh.	2:17	En zijn discipelen **herinnerden zich**, dat er geschreven is:	.4
	2:22	**herinnerden** zijn discipelen **zich**, dat Hij dit gezegd had,	.4
	12:16	toen **herinnerden zij zich**, dat dit met het oog op Hem geschreven was	.4
Hand.	10:31	aan uw aalmoezen is voor God gedacht geworden.	.4
		letterlijk: uw aalmoezen **zijn in gedachtenis gekomen** voor God.	
	11:16	En **ik herinnerde mij** het woord des Heren, hoe Hij zeide:	.1

1Cor. 11:2	Ik prijs het in u, dat **gij** in alles **aan** mij **gedachtig blijft**	.10
2Tim. 1:4	immers, **als ik denk aan** uw tranen, verlang ik u te zien	.11
Hebr. 8:12	en hun zonden **zal Ik** niet meer **gedenken**.	.5
10:17	en hun zonden en ongerechtigheden **zal Ik** niet meer **gedenken**.	.5/.[12]
2Petr. 3:2	**om aan** de woorden **te denken**, die ... tevoren gesproken zijn,	.9
Jud. 17	Gij echter, geliefden, **herinnert u** de woorden,	.8
Openb.16:19	En het grote Babylon **werd** voor God **in gedachtenis gebracht**,	.2

2933 μνεία mneia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mneia* betekent '(het) herinneren (aan), herinnering, gedachtenis'.

Het geeft in de eerste plaats aan 'het herinneren' als daad, en dan de daaruit voortvloeiende 'herinnering' (1Thess.3:6). In de overige gevallen wordt het steeds in het kader van gebeden of smekingen tot God genoemd (bv. 2Tim.1:3), soms in de omschrijvende formulering 'gedachtenis doen van', dat wil zeggen 'in gedachtenis of onder de aandacht brengen' (bv. Filem.4).

Het is afgeleid van *2932 mnaomai* 'zich herinneren, gedenken (aan)'.

.1	μνείαν	mneian	herinnering (4)
.2	μνείᾳ	mneiāi	herinnering (3)

Rom. 1:9	hoe ik onophoudelijk te allen tijde bij mijn gebeden uwer gedenk, letterlijk: hoe ik ... **gedachtenis** van u maak bij mijn gebeden,	.1
Ef. 1:16	u gedenkende bij mijn gebeden, letterlijk: **gedachtenis** van u makend bij mijn gebeden	.1
Fil. 1:3	Ik dank mijn God, zo dikwijls ik uwer gedenk; (4) immers, in al mijn gebeden letterlijk: Ik dank mijn God bij elke **gedachtenis** aan u; ...	.2
1Thess. 1:2	wanneer wij u gedenken bij onze gebeden, letterlijk: wanneer wij **gedachtenis** van u maken bij onze gebeden,	.1
3:6	en dat gij ons te allen tijde in goede **herinnering** houdt,	.1
2Tim. 1:3	dat ik u onophoudelijk mag gedenken in mijn gebeden, nacht en dag; letterlijk: dat ik onophoudelijk de **gedachtenis** aan u heb ...;	.1
Filem. 4	Ik dank mijn God te allen tijde, als ik u in mijn gebeden gedenk, letterlijk: ..., als ik in mijn gebeden **gedachtenis** van u maak,	.1

2934 μνῆμα mnēma

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mnēma* betekent (1) '(het) aandenken', (2) 'gedenkteken, grafteken', en (3) 'graf'.

Als afleiding van *2932 mnaomai* 'zich herinneren, gedenken (aan)' wordt het in de eerste plaats gebruikt voor de 'concrete herinnering' aan iets of iemand, het 'aandenken' (vgl. ons *souvenir*). Ten tweede kan het een 'gedenkteken' aanduiden, speciaal een 'grafteken'. In het NT komt het alleen voor in de betekenis 'graf', bijvoorbeeld van David (Hand.2:29), en van Jezus (bv. Marc.16:2). Verder horen we over een bezetene die in de graven verblijf houdt (bv. Luc.8:27).

Vergelijk *2935 mnēmeion* 'gedenkteken, monument'; graf(monument).

.1	μνῆμα	mnēma	graf (1/4)
.2	μνήματι	mnēmati	graf (3)
.3	μνήματα	mnēmata	graven (1/4)
.4	μνήμασιν	mnēmasin	graven (3)

Marc. 5:3	die verblijf hield in de **graven**, en niemand had hem meer kunnen binden,	.4**
5:5	En voortdurend, nacht en dag, was hij in de **graven** en in de bergen,	.4°*
15:46	en hij nam Hem af van het kruis ... en legde Hem in een **graf**,	.2**
16:2	En zeer vroeg op de eerste dag der week gingen zij naar het **graf**,	.1**
Luc. 8:27	sinds lang had hij geen mantel meer aan en woonde ... in de **graven**.	.4
23:53	wikkelde hij het in linnen en legde Hem in een rots**graf**,	.2
24:1	gingen zij reeds vroeg in de morgenstond ... naar het **graf**.	.1
Hand. 2:29	en zijn **graf** is bij ons tot op deze dag.	.1
7:16	en zij werden overgebracht naar Sichem en bijgezet in het **graf**,	.2
Openb. 11:9	SV en zullen niet toelaten, dat hun dode lichamen in **graven** gelegd worden	.3°°
	en zij laten niet toe, dat hun lijken in een **graf** worden bijgezet.	.1**

2935 μνημεῖον mnēmeion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mnēmeion* betekent (1) 'gedenkteken, monument', en (2) 'graf(monument)'.

In het buitenbijbelse Grieks wordt dit woord vaker dan *2934 mnēma* '(het) aandenken; gedenkteken, grafteken; graf', waar het van afgeleid is, gebruikt voor een tastbaar aandenken in de vorm van een gedenkteken, een monument, zonder dat het een grafteken is. In het NT lijkt het erop alsof beide woorden zonder onderscheid de aanduiding zijn voor 'graf', al moet opgemerkt worden dat Mattheüs en Johannes alleen het hier besproken woord hebben, terwijl in Marcus, Lucas en Handelingen beide woorden te vinden zijn, soms zeer dicht bij elkaar (bv. Marc.5:2-5; Luc.23:53-24:2), zodat daar wellicht een voor ons niet meer waarneembaar onderscheid ligt; misschien is *mnēma* meer het woord voor 'grafplaats' en *mnēmeion* voor 'graf'.

Vergelijk voor de betekenis *4393 taphos* 'begrafenis; graf', dat behalve één keer in Romeinen alleen in Mattheüs voorkomt.

.1	μνημεῖον	mnēmeion	graf (1/4)
.2	μνημείου	mnēmeiou	graf (2)
.3	μνημείῳ	mnēmeiōi	graf (3)
.4	μνημεῖα	mnēmeia	graven (1/4)
.5	μνημείων	mnēmeiōn	graven (2)
.6	μνημείοις	mnēmeiois	graven (3)

Matt. 8:28	kwamen Hem twee bezetenen uit de **grafsteden** tegemoet, zeer gevaarlijke,	.5
23:29	want gij bouwt de **grafsteden** der profeten	.4
27:52	en de **graven** gingen open en vele lichamen ... werden opgewekt.	.4
27:53	En zij gingen uit de **graven** na zijn opstanding	.5
27:60	hij legde het in zijn nieuw **graf**, dat hij in de rots had laten uithouwen,	.3
	en na een grote steen voor de ingang van het **graf** te hebben gewenteld,	.2
28:8	En zij gingen terstond weg van het **graf**, met vrees en grote blijdschap,	.2

Marc.	5:2	kwam Hem [terstond] uit de **grafsteden** een mens tegemoet	.5
	5:3	die verblijf hield in de **graven**, en niemand had hem meer kunnen binden,	.6°°
	6:29	kwamen zij en namen zijn lijk weg en legden het in een **graf**.	.3
	15:46	hij ... legde Hem in een **graf**, dat in een rots uitgehouwen was,	.3°°
		en hij wentelde een steen voor de ingang van het **graf**.	.2
	16:2	En zeer vroeg op de eerste dag der week gingen zij naar het **graf**,	.1°°
	16:3	Wie zal ons de steen afwentelen van de ingang van het **graf**?	.2
	16:5	En toen zij in het **graf** gegaan waren, zagen zij een jongeling zitten	.1
	16:8	En zij gingen naar buiten en vluchtten van het **graf**,	.2
Luc.	11:44	Wee u, want gij zijt als de onzichtbare **graven**:	.4
	11:47	Wee u, want gij bouwt de **grafsteden** der profeten,	.4
	11:48	SV want zij hebben ze gedood, en gij bouwt hun **graven**.	.4°
	23:55	en zij bezagen het **graf** en hoe zijn lichaam gelegd werd;	.1
	24:2	Zij vonden de steen van het **graf** afgewenteld,	.2
	24:9	en teruggekeerd van het **graf**, boodschapten zij dit alles aan de elven	.2
	24:12	[Doch Petrus stond op en liep snel naar het **graf**. ...]	.1°
	24:22	zij waren in de vroegte bij het **graf** geweest	.1
	24:24	En enigen van de onzen zijn naar het **graf** gegaan	.1
Joh.	5:28	dat allen, die in de **graven** zijn, naar zijn stem zullen horen,	.6
	11:17	bevond Hij, dat hij reeds vier dagen in het **graf** lag.	.3
	11:31	vermoedende, dat zij naar het **graf** ging om daar te wenen.	.1
	11:38	Jezus dan, wederom bij Zichzelf verbolgen, ging naar het **graf**;	.1
	12:17	toen Hij Lazarus uit het **graf** geroepen en hem uit de doden opgewekt had,	.2
	19:41	een nieuw **graf**, waarin nog nooit iemand was bijgezet;	.1
	19:42	omdat het **graf** dichtbij was.	.1
	20:1	ging Maria van Magdala vroeg, terwijl het nog donker was, naar het **graf**	.1
		en zij zag de steen van het **graf** weggenomen.	.2
	20:2	Zij hebben de Here weggenomen uit het **graf**	.2
	20:3	en zij begaven zich naar het **graf**;	.1
	20:4	de andere discipel liep vooruit, ..., en kwam het eerst aan het **graf**,	.1
	20:6	Simon Petrus dan kwam ook, hem volgende, en hij ging het **graf** binnen	.1
	20:8	de andere discipel, die het eerst aan het **graf** gekomen was,	.1
	20:11	En Maria stond buiten dicht bij het **graf**, wenende.	.1/.3
		Terwijl zij dan weende, boog zij zich voorover naar het **graf**,	.1
Hand.	13:29	namen zij Hem af van het hout en legden Hem in een **graf**.	.1

2936 μνήμη mnēmē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mnēmē* betekent '(het) zich herinneren, herinnering, gedachtenis'.

Het komt in het NT alleen voor in een omschrijving 'herinnering doen', in de zin van 'zich herinneren, gedachtenis hebben' (2Petr.1:15).

Het is een afleiding van *2932 mnaomai* 'zich herinneren, gedenken (aan)'. Vergelijk ook *mneia* '(het) herinneren (aan), herinnering, gedachtenis', dat op enigszins andere wijze in een dergelijke omschrijving gebruikt wordt.

.1	μνήμην	mnēmēn	herinnering (4)

2Petr. 1:15 dat gij ook na mijn heengaan telkens weer aan deze dingen kunt denken.
letterlijk: ... telkens weer de **herinnering** aan deze dingen kunt doen.

2937 μνημονεύω mnēmoneuō

Het werkwoord *mnēmoneuō* betekent (1) 'gedachtig zijn, zich herinneren', en (2) 'melding maken van'.

Als afleiding van *mnēmōn* 'gedachtig', dat niet in het NT voorkomt, en zelf weer van *2932 mnaomai* 'zich herinneren, gedenken (aan)' stamt, staat het één keer op zichzelf 'herinneren jullie je (het) niet?', of 'hebben jullie geen herinnering?' (Marc.8:18), hoewel zowel de SV als de NBG het met het volgende verbinden, wat inderdaad niet onmogelijk is. Vaak staat de persoon of de zaak waaraan men gedachtig is in de tweede naamval, bijvoorbeeld 'de armen' (Gal.2:10), 'de voorgangers' (Hebr.13:7), en 'Paulus' boeien' (Col.4:18), 'de verdrukking' vanwege een bevalling (Joh.16:21), 'dat (vaderland)' (Hebr.11:15), 'de woorden van Jezus' (Hand.20:35), 'het werk van het geloof' (1Thess.1:3). Soms evenwel is de vierde naamval gebruikt, zowel voor iemand, Jezus Christus (2Tim.2:8), als voor iets, '(het wonder van) de vijf broden' (Matt.16:9), 'de moeite en inspanning' (1Thess.2:9), 'de ongerechtigheid' (Openb.18:5). In andere gevallen volgt een bijzin ingeleid door het voegwoord 'dat' (bv. Ef.2:11), of door een woord als 'hoe' (Openb.3:3).

In Hebr.11:22 hebben we te maken met de tweede betekenis, eigenlijk 'iemand gedachtig maken' over iets.

.1	μνημονεύει	mnēmoneuei	hij herinnert zich
.2	μνημονεύετε	mnēmoneuete	jullie herinneren je – herinnert je!
.3	μνημονεύωμεν	mnēmoneuōmen	(dat) wij ons herinneren
.4	μνημονεύητε	mnēmoneuēte	(dat) jullie je herinneren
.5	μνημόνευε	mnēmoneue	herinner je!
.6	μνημονεύετε	mnēmoneuete	zie 2
.7	μνημονεύειν	mnēmoneuein	zich herinneren
.8	μνημονεύοντες	mnēmoneuontes	zich herinnerend (1 mv m)
.9	ἐμνημόνευον	emnēmoneuon	ik herinnerde me – zij herinnerden zich
.10	ἐμνημόνευσεν	emnēmoneusen	hij heeft zich herinnerd (aor)

Matt.	16:9	Ziet gij het nog niet in en **herinnert gij u** niet de vijf broden ...?	.2
Marc.	8:18	(19) En **herinnert gij u** niet, ... hoeveel manden ... gij hebt opgeraapt?	.2
Luc.	17:32	**Denkt aan** de vrouw van Lot!	.6
Joh.	15:20	**Gedenkt** het woord, dat Ik tot u gesproken heb:	.6
	16:4	opdat, wanneer hun uur komt, **gij u moogt herinneren**,	.4
	16:21	**denkt zij** niet meer **aan** haar benauwdheid,	.1
Hand.	20:31	Waakt dan **en herinnert u**, dat ik ... niet heb opgehouden ... terecht te wijzen.	.8
	20:35	en **zich** de woorden van de Here Jezus **herinneren**,	.7
Gal.	2:10	Alleen moesten wij de armen blijven gedenken,	.3
		letterlijk: Alleen, dat **wij** de armen **zouden blijven gedenken**.	

Ef.	2:11	**Bedenkt** daarom dat gij, die vroeger heidenen waart naar het vlees,	.6
Col.	4:18	Een eigenhandige groet van mij, Paulus. **Gedenkt** mijn gevangenschap.	.6
1Thess.	1:3	onophoudelijk **gedachtig aan** het werk uws geloofs,	.8
	2:9	Want **gij herinnert u**, broeders, onze moeite en inspanning.	.2
2Thess.	2:5	**Herinnert gij u** niet, dat ik ... u dit meermalen gezegd heb?	.2
2Tim.	2:8	**Gedenk**, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt,	.5
Hebr.	11:15	als **zij gedachtig geweest waren aan** het vaderland,	.9
	11:22	Door het geloof **heeft** Jozef ... **gewaagd van** de uittocht der kinderen Israëls	.10
	13:7	**Houdt** uw voorgangers **in gedachtenis**, die het woord ... hebben gesproken;	.6
Openb.	2:5	**Gedenk** dan, van welke hoogte gij gevallen zijt en bekeer u	.5
	3:3	**Bedenk** dan, hoe gij het ontvangen en gehoord hebt, en bewaar het	.5
	18:5	en God **heeft aan** haar ongerechtigheid **gedacht**.	.10

2938 μνημόσυνον mnēmosunon

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mnēmosunon* betekent 'gedachtenis, aandenken'.

Eigenlijk is het de onzijdige vorm van het bijvoeglijk naamwoord *mnēmosunos* 'de gedachtenis bewarende', afgeleid van *mnēmōn* 'gedachtig', en zelfstandig gebruikt. In het NT vinden we het voor de gedachtenis aan een persoon, zowel onder mensen (bv. Marc.14:9), als bij God (Hand.10:4).

.1	μνημόσυνον	mnēmosunon	gedachtenis (1/4)

Matt.	26:13	zal ook tot haar **gedachtenis** gesproken worden van wat zij gedaan heeft.
Marc.	14:9	zal ook tot haar **gedachtenis** gesproken worden van wat zij gedaan heeft.
Hand.	10:4	Uw gebeden en uw aalmoezen zijn voor God in **gedachtenis** gekomen.

2939 μνηστεύω mnēsteuō

Het werkwoord *mnēsteuō* betekent (1) 'ten huwelijk zoeken of vragen', en (2) 'ten huwelijk geven, in ondertrouw geven'.

Het komt in het NT alleen in de tweede betekenis voor, gezegd van een jonge vrouw 'ondertrouwd zijnde' (bv. Luc.1:27).

.1	μνηστευθείσης	mnēsteutheisēs	ondertrouwd (2 ev v; aor pass)
.2	μεμνηστευμένην	memnēsteumenēn	ondertrouwd (4 ev v; med)
.3	μεμνηστευμένῃ	memnēsteumenēi	ondertrouwd (3 ev v; med)
.[4]	ἐμνηστευμένην	emnēsteumenēn	ondertrouwd (4 ev v; med)
.[5]	ἐμνηστευμένῃ	emnēsteumenēi	ondertrouwd (3 ev v; med)

Matt.	1:18	**Terwijl** zijn moeder Maria **ondertrouwd was** met Jozef,	.1
Luc.	1:27	tot een maagd, **die ondertrouwd was** met een man, genaamd Jozef,	.2/.[4]
	2:5	om zich te laten inschrijven met Maria, zijn **ondertrouwde** vrouw,	.3/.[5]

[2939II]	**μογγιλάλος**	**moggilalos**

Het bijvoeglijk naamwoord *moggilalos* betekent 'hees of dof sprekend'.
Het hangt samen met het bijvoeglijk naamwoord *moggos* 'hees, dof' (van geluiden) en *2654 laleō* 'spreken'. Zie ook *2940 mogilalos* 'zwaar bespraakt, moeilijk sprekend'.

.[1] μογγιλάλον moggilalon hees sprekend (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Marc. 7:32 En zij brachten tot Hem een dove, die moeilijk sprak, ••

2940	**μογιλάλος**	**mogilalos**

Het bijvoeglijk naamwoord *mogilalos* betekent 'zwaar bespraakt, moeilijk sprekend'.
Het is een samenstelling van *2941 mogis* 'met moeite, ternauwernood, nauwelijks' en *2654 laleō* 'spreken'. Zie ook *2939II moggilalos* 'hees of dof sprekend'.
Vergelijk *189 alalos* 'onbespraakt, stom'.

.1 μογιλάλον mogilalon moeilijk sprekend (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Marc. 7:32 En zij brachten tot Hem een dove, **die moeilijk sprak**, °°

2941	**μόγις**	**mogis**

Het bijwoord *mogis* betekent 'met moeite, ternauwernood, nauwelijks'.
Het komt alleen voor in Luc.9:39, waar ook wel het bijna gelijkluidende *2948 molis* 'bezwaarlijk, moeizaam, ternauwernood, nauwelijks' gelezen wordt.
Het is afgeleid van het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mogos* 'inspanning, moeite', dat niet in het NT voorkomt, maar verwant is met *2963 mochthos* 'inspanning, moeite'.

.1 μόγις mogis nauwelijks

Luc. 9:39 en als hij hem mishandelt, laat hij hem **nauwelijks** los. °°

2942	**μόδιος**	**modios**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *modios* betekent (1) 'schepel', en (2) '(koren)maatvat'.
Het is een leenwoord uit het Latijn, *modius*, dat de aanduiding is voor een inhoudsmaat voor droge waren, speciaal koren, ter waarde van bijna 9 liter, dus overeenkomend met onze 'schepel'. In het NT wordt het woord alleen gebruikt voor het vat waarmee men deze hoeveelheid kan afpassen (bv. Marc.4:21).

.1 μόδιον modion korenmaat (4)

Matt.	5:15	Ook steekt men geen lamp aan en zet haar onder de **korenmaat**,
Marc.	4:21	De lamp komt toch niet om onder de **korenmaat** ... gezet te worden?
Luc.	11:33	Niemand steekt een lamp aan en zet die ... onder de **korenmaat**,

2943 μοιχαλίς moichalis

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *moichalis* betekent (1) 'echtbreekster, overspeelster', en (2) 'overspelig'.

Als afleiding van *2944 moichaomai* 'echtbreuk plegen, overspel bedrijven' geeft het een getrouwde vrouw aan die overspel bedrijft (bv. Rom.7:3). Ook in 2Petr.2:14 geeft deze betekenis goede zin, hoewel het daar in de meeste oude vertalingen wordt opgevat in de zin van 'echtbreuk, overspel' (vgl. de in enkele handschriften, waaronder de Codex Sinaiticus, voorkomende lezing *moichalia*, een woord voor 'overspel' dat verder nergens voorkomt).

Het wordt ook overdrachtelijk gebruikt voor een vrouw die ontrouw is aan God en omgaat met de goddeloze wereld (Jac.4:4 TR, naast *2947 moichos* 'echtbreker, overspeler': 'echtbrekers en echtbreeksters').

Daarnaast komt het als (overdrachtelijk gebruikt) bijvoeglijk naamwoord voor in de zegswijze 'overspelig geslacht' (bv. Marc.8:38). Gods verbondsrelatie met het volk wordt immers in het OT beschreven in termen van een huwelijk, en elke ontrouw jegens Hem is dan ook overspel (zie bv. Ezech.16:32vv.). In Jac.4:4 mist in enkele handschriften het woord 'echtbreker' naast het hier besproken woord, zodat dit dan in algemenere zin op vrouwen en mannen moet slaan als een zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord: 'overspeligen'.

.1	μοιχαλίς	moichalis	echtbreekster (1 ev m/v)
.2	μοιχαλίδα	moichalida	echtbreekster (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.3	μοιχαλίδος	moichalidos	echtbreekster (2 ev m/v/o)
.4	μοιχαλίδι	moichalidi	echtbreekster (3 ev m/v/o)
.5	μοιχαλίδες	moichalides	echtbreekster (1 mv m/v)

Matt.	12:39	Een boos en **overspelig** geslacht verlangt een teken,	.1
	16:4	Een boos en **overspelig** geslacht verlangt een teken,	.1
Marc.	8:38	wie zich voor Mij ... schaamt in dit **overspelig** en zondig geslacht,	.4
Rom.	7:3	Zo zal zij dan ... **echtbreekster** heten; wanneer echter de man sterft,	.1
		is zij vrij van de wet, zodat zij geen **echtbreekster** is,	.2
Jac.	4:4	**Overspeligen**, weet gij niet, dat de vriendschap ... vijandschap ... is?	.5
2Petr.	2:14	zij hebben ogen, die altijd uitzien naar een **overspeelster**	.3

2944 μοιχάομαι moichaomai

Het werkwoord *moichaomai* betekent 'echtbreuk plegen, overspel bedrijven'.

Afgeleid van *2947 moichos* 'echtbreker, overspeler' wordt het enerzijds gebruikt met de man als onderwerp (bv. Matt.19:9), anderzijds kan als zodanig de vrouw voorkomen (Marc.10:12).

Vergelijk *2946 moicheuō* 'echtbreuk plegen (met), overspel bedrijven (met)'.

.1	μοιχᾶσθαι	moichasthai	echtbreuk plegen (med)
.2	μοιχᾶται	moichatai	hij pleegt echtbreuk (med)

Matt. 5:32	SV die maakt, **dat** zij **overspel doet**;	.1°°
	en al wie een weggezondene trouwt, **pleegt echtbreuk**.	.2
19:9	Doch Ik zeg u: Wie zijn vrouw wegzendt ..., **pleegt echtbreuk**.	.2
	SV en die de verlatene trouwt, **doet** ook **overspel**.	.2°
Marc. 10:11	Wie zijn vrouw wegzendt ..., **pleegt echtbreuk** ten opzichte van haar;	.2
10:12	indien zij haar man verlaat en een ander trouwt, **pleegt zij echtbreuk**.	.2

2945 μοιχεία moicheia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *moicheia* betekent 'echtbreuk, overspel'.

Het is afgeleid van *2946 moicheuō* 'echtbreuk plegen (met), overspel bedrijven (met)', en houdt eigenlijk in '(het) echtbreken' (Joh.8:3). Verder komt het in opsommingen van zonden voor (bv. Gal.5:19), vooral in het meervoud (bv. Matt.15:19).

.1	μοιχεία	moicheia	echtbreuk (1 ev)
.2	μοιχείᾳ	moicheiāi	echtbreuk (3 ev)
.3	μοιχεῖαι	moicheiai	echtbreuk (1 mv)

Matt. 15:19	Want uit het hart komen boze overleggingen, moord, **echtbreuk**,	.3
Marc. 7:21	SV kwade gedachten, **overspelen**, hoererijen, doodslagen,	.3°°
7:22	diefstal, moord, **echtbreuk**, hebzucht, boosheid, list, onmatigheid,	.3''
Joh. 8:3	en de Farizeeën brachten een vrouw, op **overspel** betrapt,	.2
Gal. 5:19	SV Welke zijn **overspel**, hoererij, onreinheid, ontuchtigheid,	.1°

2946 μοιχεύω moicheuō

Het werkwoord *moicheuō* betekent 'echtbreuk plegen (met), overspel bedrijven (met)'.

Het houdt in 'echtbreken' in de zin zoals besproken bij *2947 moichos* 'echtbreker, overspeler', waarvan het is afgeleid. Als onderwerp komt in de eerste plaats de man voor, terwijl dan de vrouw als lijdend voorwerp staat (bv. Matt.5:28). Ook komt het zonder meer voor, waarbij zowel de man (bv. Luc.16:18) als de vrouw (Joh.8:4 med.) onderwerp kan zijn, of ook mensen in het algemeen, zoals in het zevende gebod, dat nogal eens aangehaald wordt (bv. Rom.13:9).

In Openb.2:22 wordt het overdrachtelijk gebruikt in de zin van afvallig zijn van God en omgaan met een andere god, afgoderij bedrijven (wellicht speelt deze gedachte ook in Rom.2:22 een rol).

.1	μοιχεύεις	moicheueis	jij pleegt echtbreuk
.2	μοιχεύει	moicheuei	hij pleegt echtbreuk
.3	μοιχεύειν	moicheuein	echtbreuk plegen
.4	μοιχεύοντας	moicheuontas	echtbreuk plegend (4 mv m)
.5	μοιχεύσεις	moicheuseis	jij zult echtbreuk plegen

.6	ἐμοίχευσεν	emoicheusen	hij heeft echtbreuk gepleegd (aor)
.7	μοιχεύσῃς	moicheusēis	(dat) jij echtbreuk pleegt (aor)
.8	μοιχευομένη	moicheuomenē	echtbreuk plegend (1 ev v; med)
.[9]	μοιχευθῆναι	moicheuthēnai	echtbreuk gepleegd worden (aor pass)
.[10]	μοιχευομένην	moicheuomenēn	echtbreuk plegend (4 ev v; med)

Matt.	5:27	Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: **Gij zult** niet **echtbreken**.	.5
	5:28	ieder, ..., **heeft** in zijn hart reeds **echtbreuk met** haar **gepleegd**.	.6
	5:32	ieder, ..., maakt, **dat er echtbreuk met** haar **gepleegd wordt**;	.[9]˙˙
	19:18	**gij zult** niet **echtbreken**, gij zult niet stelen,	.5
Marc.	10:19	Gij zult niet doodslaan, **gij zult** niet **echtbreken**,	.7°˙
Luc.	16:18	En ieder, die zijn vrouw wegzendt, ..., **pleegt echtbreuk**;	.2
		en wie een vrouw, die ... weggezonden is, trouwt, **pleegt echtbreuk**.	.2
	18:20	**Gij zult** niet **echtbreken**, gij zult niet doodslaan,	.7
Joh.	8:4	deze vrouw is op heterdaad betrapt **bij het plegen van overspel**;	.8/.[10]
Rom.	2:22	Die overspel verbiedt,	.3
		letterlijk: Die **overspel doen** verbiedt,	
		doet gij overspel? Die gruwt van de afgoden, pleegt gij tempelroof?	.1
	13:9	**gij zult** niet **echtbreken**, gij zult niet doodslaan,	.5
Jac.	2:11	Hij, die gezegd heeft: **Gij zult** niet **echtbreken**, ...	.7
		SV Indien **gij** nu geen **overspel zult doen**, maar zult doden,	.5°°
		Indien **gij** nu geen **echtbreuk pleegt**, maar wel doodslag,	.1˙˙
Openb.	2:22	hen, **die** met haar **overspel bedrijven**, breng ik in grote verdrukking,	.4

2947 μοιχός moichos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *moichos* betekent 'echtbreker, overspeler'.

Het is de aanduiding (bv. Luc.18:11) voor een al of niet gehuwde man die seksuele omgang heeft met de vrouw van een ander, die dan aangeduid wordt als *2943 moichalis* 'echtbreekster, overspeelster'. Daartegenover staat *3667 pornos* 'ontuchtige, hoereerder', dat een ruimer woord is voor ontuchtigen in verschillend opzicht, en in het bijzonder gebruikt wordt voor een gehuwde man die seksuele omgang heeft met een ongetrouwde vrouw. Dus de staat van de vrouw is bepalend voor de woordkeuze. Daarnaast kan het, evenals het Nederlandse woord, ook meer algemeen een echtbrekende vrouw insluiten, en geeft dan aan 'echtbrekende man of vrouw', speciaal in het meervoud (bv. Hebr.13:4).

Overeenkomstig het woordgebruik in het OT kan het ook overdrachtelijk staan voor iemand die zich afkeert van God en gemeenschap heeft met heidense en afgodische praktijken (Jac.4:4).

.1	μοιχοί	moichoi	echtbrekers (1)
.2	μοιχούς	moichous	echtbrekers (4)

Luc.	18:11	rovers, onrechtvaardigen, **echtbrekers**, of ook als deze tollenaar;	.1
1Cor.	6:9	(10) ... Hoereerders, afgodendienaars, **overspelers**, schandjongens,	.1
Hebr.	13:4	want hoereerders en **echtbrekers** zal God oordelen.	.2
Jac.	4:4	SV **Overspelers** en overspeelsters, weet gij niet,	.1°

2948 μόλις molis

Het bijwoord *molis* betekent 'bezwaarlijk, moeizaam, ternauwernood, nauwelijks'.

De oorspronkelijke betekenis 'bezwaarlijk, moeizaam' is nog aanwezig in de passages in Handelingen (bv. 27:7-8). In de andere gevallen lijkt de betekenis enigszins verzwakt te zijn tot 'nauwelijks, bijna niet' (bv. 1Petr.4:18).

Vergelijk het bijna gelijkluidende *2941 mogis* 'met moeite, ternauwernood, nauwelijks'.

.1	μόλις	molis	moeizaam

Luc. 9:39 en als hij hem mishandelt, laat hij hem **nauwelijks** los. ··
Hand. 14:18 konden zij **ternauwernood** de scharen weerhouden hun te offeren.
27:7 daar wij ... **met moeite** ter hoogte van Knidus konden komen,
27:8 en daar **met moeite** voorbijkomende, bereikten wij een plaats,
27:16 waar wij nog moeite hadden de sloep meester te worden; ○·
letterlijk: waar wij **met moeite** de kracht hadden ...;
Rom. 5:7 Want **niet licht** zal iemand voor een rechtvaardige sterven
1Petr. 4:18 indien de rechtvaardige **ternauwernood** behouden wordt,

2949 μολύνω molunō

Het werkwoord *molunō* betekent 'besmeuren, bevlekken, besmetten'.

Samenhangend met *2816 melas* 'zwart' wordt het allereerst gebruikt voor het 'zwart maken' of 'besmeuren' van dingen, zoals kleren (Openb.3:4). Maar aan dit voorbeeld kan men al zien dat het vooral gaat om verontreinigen in zedelijk en godsdienstig opzicht, want in het tekstverband gaat het om heidense praktijken. Geheel in diezelfde lijn ligt het voorkomen van het woord in Openb.14:4 en 1Cor.8:7, waar het alleen overdrachtelijk opgevat kan worden met betrekking tot hoererij en afgodendienst.

Vergelijk voor de betekenis *2911 miainō* 'verven; besmeuren; bezoedelen, verontreinigen'.

.1	ἐμόλυναν	emolunan	zij hebben besmet (aor)
.2	μολύνεται	molunetai	hij wordt besmet (med)
.3	ἐμολύνθησαν	emolunthēsan	zij zijn besmet (aor pass)

1Cor. 8:7 en hun geweten, dat zwak is, **wordt** erdoor **besmet**. .2
Openb. 3:4 enkele personen te Sardes, die hun klederen niet **hebben bezoedeld**, .1
14:4 Dezen zijn het, die **zich** niet met vrouwen **hebben bevlekt**, .3

2950 μολυσμός molusmos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *molusmos* betekent 'bevlekking, besmetting'.

Van deze afleiding van *2949 molunō* 'besmeuren, bevlekken, besmetten' is de eigenlijke betekenis niet gebruikelijk. Zoals ook blijkt in de enige nieuwtestamentische plaats gaat het bij dit woord vooral om besmetting in ethische en geestelijke zin (2Cor.7:1).

Zie ook *2913 miasmos* 'bezoedeling, verontreiniging'.

.1	μολυσμοῦ	molusmou	bezoedeling (2)

2Cor. 7:1 laten wij ons reinigen van alle **bezoedeling** des vlezes en des geestes,

2951 μομφή momphē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *momphē* betekent 'berisping, verwijt'.

Het is afgeleid van *2824 memphomai* 'berispen, afkeuren, verwijten' en geeft een 'verwijt' aan, of concreter, zoals in Col.3:13, een 'klacht of grief'.

.1	μομφήν	momphēn	verwijt (4)

Col. 3:13 indien de een tegen de ander een **grief** heeft;

2952 μονή monē

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *monē* betekent (1) '(het) verblijven', en (2) 'verblijf(plaats), woning'.

Afgeleid van *2829 menō* '(ver)blijven; wachten' geeft het allereerst de betekenis van het werkwoord als een gebeuren weer, zoals in de uitdrukking 'verblijf of woning maken' (Joh. 14:23). Ten tweede kan het een concrete plaats aangeven om er te verblijven of wonen, al of niet als onderdeel (wij zouden zeggen 'appartement') in een groter huis (zie *3099 oikia* 'huis, gebouw'), zoals het huis van de Vader (Joh.14:2).

.1	μονήν	monēn	verblijf (4)
.2	μοναί	monai	verblijven (1)

Joh. 14:2 In het huis mijns Vaders zijn vele **woningen** .2
14:23 en Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen. .1
letterlijk: en Wij zullen tot hem komen en **woning** bij hem maken.

2953 μονογενής monogenēs

Het bijvoeglijk naamwoord *monogenēs* betekent (1) 'eniggeboren', en (2) 'enig (in zijn soort), uniek'.

Samengesteld uit *2955 monos* 'alleen, enig' en de stam van *971 ginomai* 'geboren worden, worden' wordt het gebruikt met betrekking tot iemands zoon (bv. Hebr.11:17) of dochter (Luc.8:42). In het bijzonder wordt het in de johanneïsche geschriften gezegd van Gods Zoon, waarbij we niet moeten denken aan een geboorte zoals wij die kennen, maar aan het 'geboren worden vóór alle eeuwen' van de Zoon uit de Vader, waarmee de zeer speciale verhouding tussen de Vader en Hem wordt uitgedrukt, bijvoorbeeld in Joh.1:18 en 3:16, en in 1Joh.4:9. In het eerstgenoemde vers bieden enkele oude handschriften de lezing 'de eniggeboren God', waarvan het moeilijk is zich voor te stellen wat men zich daarbij moet indenken, ook niet als men hier de tweede betekenis aanneemt, die verder alleen in het buitenbijbelse Grieks voorkomt (waarbij

dan het tweede element van het woord is afgeleid van *961 genos* 'geslacht, familie, soort'). Het lijkt het meest waarschijnlijke dat het een oude verschrijving is tengevolge van de grote overeenkomst tussen de afkorting van de woorden God (zie *2092 theos*) en Zoon (zie *4550 huios*); zie ook het commentaar bij dit vers.

.1	μονογενής	monogenēs	eniggeboren (1 ev m/v)
.2	μονογενῆ	monogenē	eniggeboren (4 ev m/v – 1/4 mv o)
.3	μονογενοῦς	monogenous	eniggeboren (2 ev m/v/o)

Luc.	7:12	zie, een dode werd uitgedragen, de **enige** zoon zijner moeder,	.1 °˙
	8:42	omdat zijn **enige** dochter ... op sterven lag.	.1
	9:38	Meester, ik smeek U naar mijn zoon om te zien, want hij is mijn **enige**,	.1
Joh.	1:14	een heerlijkheid als van de **eniggeborene** des Vaders,	.3
	1:18	de **eniggeboren** Zoon, ..., die heeft Hem doen kennen.	.1
	3:16	dat Hij zijn **eniggeboren** Zoon gegeven heeft,	.2
	3:18	omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de **eniggeboren** Zoon van God.	.3
Hebr.	11:17	en hij, die de beloften aanvaard had, wilde zijn **enige** zoon offeren,	.2
1Joh.	4:9	dat God zijn **eniggeboren** Zoon gezonden heeft in de wereld,	.2

2954 μόνον monon

Het bijwoord *monon* betekent 'alleen (maar), slechts'.

In tegenstelling tot het bijvoeglijk naamwoord *2955 monos* 'alleen, enig' – waarvan het eigenlijk de onzijdige vorm is, maar bijwoordelijk gebruikt – is dit woord ofwel een bepaling bij een werkwoordsvorm, zoals in Marc.5:36 'geloof alleen', ofwel bij een andere bepaling, zoals in Hand.8:16 'alleen in de naam van de Here Jezus'. Vaak komt het voor in de verbinding 'niet alleen ... , maar ook ... ' (bv. 2Cor.8:21). Paulus gebruikt het nogal eens met weglating van een werkwoordsvorm, zoals in Gal.5:13 'alleen (hebt / gebruikt) de vrijheid niet ... ', en verder in de uitdrukking 'en niet alleen (dit)' (bv. Rom.5:11).

.1	μόνον	monon	alleen

Matt.	5:47	En indien gij **alleen** uw broeders groet, waarin doet gij meer ...?
	9:21	indien ik **slechts** zijn kleed aanraak, zal ik behouden zijn.
	10:42	wie één van deze kleinen ... **ook maar** een beker koud water te drinken geeft,
	14:36	dat zij **alleen maar** de kwast van zijn kleed mochten aanraken.
	21:21	zult gij niet **alleen** doen wat met de vijgeboom is gebeurd,
Marc.	5:36	Wees niet bevreesd, geloof **alleen**.
Luc.	8:50	Wees niet bevreesd, geloof **alleen**, en zij zal behouden worden.
Joh.	5:18	omdat Hij niet **alleen** de sabbat schond,
	11:52	en niet **alleen** voor het volk,
	12:9	zij kwamen niet **alleen** om Jezus, maar ook opdat zij Lazarus zouden zien,
	13:9	Here, niet **alleen** mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd!
	17:20	En Ik bid niet **alleen** voor dezen, maar ook voor hen,
Hand.	8:16	maar zij waren **alleen** gedoopt in de naam van de Here Jezus.
	11:19	zonder tot iemand het woord te spreken dan **alleen** tot de Joden.
	18:25	ofschoon hij **alleen** wist van de doop van Johannes.

	19:26	niet **alleen** van Efeze, maar ook van bijna geheel Asia,
	19:27	wij lopen niet **alleen** gevaar, dat deze tak ... niet meer in tel zal zijn,
	21:13	ik voor mij ben bereid, niet **alleen** gebonden te worden,
	26:29	niet **alleen** gij, maar ook allen, die mij heden horen,
	27:10	niet **alleen** wat lading en schip, maar ook wat ons leven aangaat.
Rom.	1:32	doen zij ze niet **alleen** zelf, maar schenken ook nog hun bijval
	3:29	Of is God **alleen** de God der Joden? Niet ook der heidenen?
	4:12	voor hen namelijk, die niet **alleen** uit de besnijdenis zijn,
	4:16	niet **alleen** voor wie uit de wet, maar ook voor wie uit het geloof ... zijn,
	4:23	Echter niet om zijnentwil **alleen** werd geschreven:
	5:3	En niet **alleen** (hierin), maar wij roemen ook in de verdrukkingen,
	5:11	en dát niet **alleen**, maar wij roemen zelfs in God door onze Here Jezus
	8:23	En niet **alleen** zij, maar ook wij zelf,
	9:10	Maar dit niet **alleen**; daar is ook Rebekka, bevrucht van één man,
	9:24	En dat zijn wij, die Hij geroepen heeft, niet **alleen** uit de Joden,
	13:5	Daarom is het nodig zich te onderwerpen, niet **slechts** om de toorn,
1Cor.	7:39	is zij vrij om te trouwen, met wie zij wil, **mits** in de Here.
	15:19	Indien wij **alleen** voor dit leven onze hoop op Christus gebouwd hebben,
2Cor.	7:7	en niet **alleen** door zijn komst, maar ook door de troost,
	8:10	niet **alleen** met de uitvoering, maar ook met het willen;
	8:19	En dat niet **alleen**; hij is ook door de gemeenten ... aangewezen
	8:21	niet **alleen** voor het oog des Heren, maar ook voor dat der mensen.
	9:12	het dienstbetoon ... draagt niet **alleen** bij tot de behoeften
Gal.	1:23	**Alleen** hoorden zij telkens: hij ... verkondigt nu het geloof,
	2:10	**Alleen** moesten wij de armen blijven gedenken,
	3:2	Dit **alleen** zou ik van u willen weten:
	4:18	mits te allen tijde en niet **alleen**, wanneer ik bij u ben,
	5:13	(gebruikt) **echter** die vrijheid niet als een aanleiding voor het vlees,
	6:4	dan zal hij **slechts** voor zichzelf stof tot roem hebben
	6:12	**alleen** om niet vervolgd te worden ter wille van het kruis van Christus
Ef.	1:21	die genoemd wordt niet **alleen** in deze, maar ook in de toekomende eeuw.
Fil.	1:27	**Alleen**, gedraagt u waardig het evangelie van Christus,
	1:29	u is de genade verleend, voor Christus, niet **alleen** in Hem te geloven,
	2:12	niet **alleen** zoals in mijn tegenwoordigheid, maar nu des te meer
	2:27	maar God heeft Zich over hem ontfermd, en niet **alleen** over hem,
1Thess.	1:8	niet **alleen** in Macedonië en Achaje, maar allerwegen
2Thess.	2:7	(wacht) **slechts** totdat hij ... verwijderd is.
1Tim.	5:13	en niet **alleen** zonder bezigheid, maar ook bezig met praatjes
2Tim.	2:20	Doch in een groot huis zijn niet **alleen** voorwerpen van goud
	4:8	doch niet **alleen** mij, maar ook allen, die ... hebben liefgehad.
Hebr.	9:10	daar zij met hun spijzen ... **slechts** bepalingen voor het vlees zijn,
	12:26	Nog eenmaal zal Ik niet **slechts** de aarde, maar ook de hemel doen beven.
Jac.	1:22	En weest daders des woords en niet **alleen** hoorders:
	2:24	dat een mens gerechtvaardigd wordt ... niet **slechts** uit geloof.
1Petr.	2:18	niet **alleen** de goede en vriendelijke, maar ook de verkeerde.
1Joh.	2:2	en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet **alleen** voor de onze,
	5:6	niet **slechts** met water, maar met het water en met het bloed.

2955 μόνος monos

Het bijvoeglijk naamwoord *monos* betekent 'alleen, enig'.

In de eerste plaats geeft het aan dat iemand of iets afzonderlijk, op zichzelf, zonder andere(n) is (bv. Matt.14:23; Joh.12:24). Ten tweede gaat het om 'alleen' met uitsluiting van anderen of andere dingen, dus 'enig, als enige' (bv. Luc.24:18; Matt.4:4). Tenslotte wordt het gebruikt in tegenstelling met anderen, dus '(als) de enige' (bv. Luc.10:40). In het bijzonder wordt het in deze zin van God gezegd, als 'de Enige', die niemand als Zijn gelijke naast Zich heeft (bv. Joh.5:44), en de enige Heerser is (bv. 1Tim.6:15).

.1	μόνος	monos	enig (1 ev m)
.2	μόνον	monon	enig (4 ev m – 1/4 ev o)
.3	μόνου	monou	enig (2 ev m/o)
.4	μόνῳ	monōi	enig (3 ev m/o)
.5	μόνοι	monoi	enig (1 mv m)
.6	μόνους	monous	enig (4 mv m)
.7	μόνοις	monois	enig (3 mv m/o)
.8	μόνα	mona	enig (1/4 mv o)
.9	μόνην	monēn	enig (4 ev v)
.[10]	μόνας	monas	enig (4 mv v)

Matt.	4:4	Niet **alleen** van brood zal de mens leven, maar van alle woord,	.4
	4:10	De Here, uw God, zult gij aanbidden en Hem **alleen** dienen.	.4
	8:8	maar spreek **slechts** een woord en mijn knecht zal herstellen.	.2
	12:4	waarvan hij noch die met hem waren mochten eten, doch **alleen** de priesters?	.7
	14:23	Bij het vallen van de avond was Hij daar **alleen**.	.1
	17:8	Toen zij hun ogen opsloegen, zagen zij niemand dan Jezus **alleen**.	.2
	18:15	Indien uw broeder zondigt, ga heen, bestraf hem onder vier ogen.	.3
		letterlijk: ..., bestraf hem tussen u en hem **alleen**.	
	21:19	doch Hij vond niets daaraan, dan **alleen** bladeren.	.2
	24:36	ook de Zoon niet, maar de Vader **alleen**.	.1
Marc.	4:10	toen Hij (met hen) **alleen** was,	.[10]''
	6:8	Hij gebood hun niets mede te nemen voor onderweg, dan **alleen** een staf;	.2
	6:47	was het schip midden op de zee, en Hij was **alleen** aan land.	.1
	9:2	Jezus ... leidde hen een hoge berg op, hen **alleen**.	.6
	9:8	zagen zij niemand meer bij zich dan Jezus **alleen**.	.2
Luc.	4:4	Er staat geschreven: Niet **alleen** van brood zal de mens leven.	.4
	4:8	Gij zult de Here, uw God, aanbidden en Hem **alleen** dienen.	.4
	5:21	Wie kan zonden vergeven dan God **alleen**?	.1
	6:4	waarvan niemand mag eten dan **alleen** de priesters?	.6
	9:18	het geschiedde, terwijl Hij in het gebed **alleen** was,	.[10]''
	9:36	En terwijl die stem klonk, bevond Jezus Zich **alleen**.	.1
	10:40	Here, trekt Gij het U niet aan, dat mijn zuster mij **alleen** laat dienen?	.9
	24:12	[En toen hij zich bukte, zag hij **alleen** de windsels. ...]	.8°
	24:18	Zijt Gij de **enige** vreemdeling in Jeruzalem, ...?	.1
Joh.	5:44	gij, die ... de eer, die van de **enige** God komt, niet zoekt?	.3

	6:15	trok Hij Zich weder terug in het gebergte, geheel **alleen**.	.1
	6:22	maar dat zijn discipelen **alleen** waren weggevaren.	.5
	8:9	en zij lieten Jezus **alleen** en de vrouw in het midden.	.1
	8:16	want Ik ben niet **alleen**, maar Ik en die Mij gezonden heeft.	.1
	8:29	Hij heeft Mij niet **alleen** gelaten, want Ik doe altijd wat Hem behaagt.	.2
	12:24	indien de graankorrel niet ... sterft, blijft zij **op zichzelf**;	.1
	16:32	dat gij verstrooid wordt, een ieder naar het zijne en Mij **alleen** laat.	.2
		En toch ben Ik niet **alleen**, want de Vader is met Mij.	.1
	17:3	Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de **enige** waarachtige God,	.2
Rom.	11:3	ik ben **alleen** overgebleven en mij staan zij naar het leven.	.1
	16:4	Niet ik **alleen** ben hun dankbaar, maar ook al de heidengemeenten.	.1
	16:27	Hem, de **alleen** wijze God, zij, door Jezus Christus, de heerlijkheid	.4
1Cor.	9:6	Of hebben **alleen** ik en Barnabas geen bevoegdheid om vrij te blijven	.1
	14:36	Of is het woord Gods bij u begonnen? Of heeft het **alleen** u bereikt?	.6
Fil.	4:15	geen enkele gemeente ... dan gij **alleen**.	.5
Col.	4:11	de **enigen** uit de besnedenen, die mijn medewerkers zijn	.5
1Thess.	1:5	omdat onze evangelieprediking niet **slechts** in woorden tot u gekomen is,	.2
	2:8	waren wij ... bereid u niet **alleen** het evangelie Gods ... mede te delen,	.2
	3:1	hebben wij ... besloten **alleen** te Athene achter te blijven,	.5
1Tim.	1:17	de onvergankelijke, de onzienlijke, de **enige** God, zij eer	.4
	6:15	welke te zijner tijd de zalige en **enige** Heerser zal doen aanschouwen,	.1
	6:16	die **alleen** onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont,	.1
2Tim.	4:11	**Alleen** Lucas is nog bij mij. Haal Marcus af en breng hem mede,	.1
Hebr.	9:7	maar in de tweede **alleen** de hogepriester, eenmaal in het jaar,	.1
2Joh.	1	haar kinderen, die ik in waarheid liefheb, en niet **alleen** ik,	.1
Jud.	4	die ... onze **enige** Heerser en Here, Jezus Christus, verloochenen.	.2
	25	de **enige** God, onze Heiland, zij door Jezus Christus, onze Here, heerlijkheid,	.4
Openb.	9:4	**alleen** aan de mensen, die het zegel van God niet op hun voorhoofden hadden.	.6°
	15:4	Wie zou niet vrezen, Here, ...? Immers, Gij **alleen** zijt heilig.	.1

2956 μονόφθαλμος monophthalmos

Het bijvoeglijk naamwoord *monophthalmos* betekent 'eenogig'.

Als samenstelling van *2955 monos* 'alleen, enig' en *3269 ophthalmos* 'oog' heeft het betrekking op iemand die maar één oog (ter beschikking) heeft (bv. Matt.18:9).

.1 μονόφθαλμον monophthalmon eenogig (4 ev m/v – 1/4 ev o)

Matt.	18:9	Het is beter voor u **met één oog** ten leven in te gaan,
Marc.	9:47	Het is beter, dat gij **met één oog** het Koninkrijk Gods binnengaat,

2957 μονόω monoō

Het werkwoord *monoō* betekent 'alleen doen zijn, alleen doen achterblijven'.

Het is afgeleid van *2955 monos* 'alleen, enig', en de enige keer dat het in het NT voorkomt

gaat het over een weduwe die 'alleen achtergebleven is' door de dood van haar man, en geen verdere familieleden heeft (1Tim.5:5).

.1	μεμονωμένη	memonōmenē	alleen achtergebleven (1 ev v; med)

1Tim. 5:5 Een ware weduwe dan, **die alleen staat**, heeft haar hoop op God gevestigd

2958	**μορφή**	**morphē**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *morphē* betekent '(uiterlijke) vorm, gestalte, gedaante'.

Het houdt in 'de uiterlijke vorm of gestalte die bij iemand of iets past ofwel met zijn wezen of natuur overeenkomt'. Zo lezen we in Fil.2:6-7 hoe Christus, die de gestalte (en natuur) van God had, de gestalte (en natuur) van een slaaf heeft aangenomen (zie ook *1259 doulos* 'slaaf'). En in Marc.16:12 wordt gezegd dat Hij 'in andere gedaante' is verschenen, wat mogelijk betrekking heeft op de verandering die Jezus door Zijn opstanding heeft ondergaan.

.1	μορφήν	morphēn	gestalte (4)
.2	μορφῇ	morphēi	gestalte (3)

Marc.	16:12	Daarna verscheen Hij in een andere **gedaante** aan twee van hen	.2
Fil.	2:6	die, in de **gestalte** Gods zijnde, ... niet als een roof heeft geacht,	.2
	2:7	(6) die ... (7) ... de **gestalte** van een dienstknecht heeft aangenomen,	.1

2959	**μορφόω**	**morphoō**

Het werkwoord *morphoō* betekent 'vormen, vorm of gestalte geven'.

Afgeleid van *2958 morphē* '(uiterlijke) vorm, gestalte, gedaante' komt het in het NT alleen in de lijdende vorm voor 'gevormd worden, gestalte verkrijgen', waarbij die vorm of gestalte overeenkomt met het wezen. Paulus zegt tegen de Galaten dat hij moeiten doorstaat terwille van hen 'totdat Christus in u gevormd is, Zijn karakter in u gestalte gekregen heeft', uiterlijk waarneembaar als teken van het innerlijke wezen (Gal.4:19).

.1	μορφωθῇ	morphōthēi	(dat) hij gestalte verkrijgt (aor pass)

Gal. 4:19 totdat Christus in u **gestalte verkregen heeft**;

2960	**μόρφωσις**	**morphōsis**

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *morphōsis* betekent (1) '(het) vormen', (2) 'vorming, belichaming, uitdrukking', en (3) 'uiterlijke vorm, schijn'.

Ten eerste geeft het de handeling aan van *2959 morphoō* 'vormen, vorm of gestalte geven', waar het van is afgeleid, maar deze betekenis komt in het NT niet voor. Ten tweede gaat het om de vorming van iets, de uitdrukking of belichaming van alle belangrijke kenmerken of kwaliteiten van iets, bv. de wet als belichaming van de waarheid (Rom.2:20). De nadruk kan ten derde

echter ook liggen op de uiterlijke vorm in tégenstelling tot het innerlijk. Dan komt het neer op 'louter uiterlijk, schijn', bijvoorbeeld 'een uiterlijke vorm van vroomheid' (2Tim.3:5).

.1	μόρφωσιν	morphōsin	vorming (4)

Rom. 2:20 daar gij in de wet de **belichaming** der kennis en der waarheid bezit,
2Tim. 3:5 die met een **schijn** van godsvrucht de kracht daarvan verloochend hebben;

2961 μοσχοποιέω moschopoieō

Het werkwoord *moschopoieō* betekent 'een kalf(beeld) maken'.

Samengesteld uit de woorden *2962 moschos* 'kalf' en *3627 poieō* 'maken' houdt het in 'een afgodsbeeld maken in de vorm van een kalf', zoals dat door de Israëlieten is gedaan tijdens de woestijnreis (Hand.7:41).

.1	ἐμοσχοποίησαν	emoschopoiēsan	zij hebben een kalf gemaakt (aor)

Hand. 7:41 En **zij maakten een kalf** in die dagen en brachten een offerande

2962 μόσχος moschos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *moschos* betekent (1) 'jonge spruit van een plant, loot', (2) 'jonge spruit van een dier, kalf'.

Het komt in het NT alleen in de tweede betekenis voor, en dan is evenals in de Septuaginta, steeds een (stier)kalf bedoeld (bv. Hebr.9:12,19), hoewel het in het buitenbijbelse Grieks ook vrouwelijk kan zijn, en dan een vaars aanduidt, een koe die nog niet gekalfd heeft.

Vergelijk *1021 damalis* 'jonge koe, vaars'.

.1	μόσχον	moschon	kalf (4)
.2	μόσχῳ	moschōi	kalf (3)
.3	μόσχων	moschōn	kalveren (2)

Luc.	15:23	En haalt het gemeste **kalf** en slacht het,	.1
	15:27	en uw vader heeft het gemeste **kalf** laten slachten,	.1
	15:30	hebt gij voor hem het gemeste **kalf** laten slachten.	.1
Hebr.	9:12	en dat niet met het bloed van bokken en **kalveren**,	.3
	9:19	nam hij het bloed der **kalveren** en der bokken	.3
Openb.	4:7	het eerste dier was een leeuw gelijk, en het tweede dier een **rund** gelijk,	.2

2962II μουσικός mousikos

Het bijvoeglijk naamwoord *mousikos* betekent (1) 'de Muzen betreffend', en (2) 'ervaren in de schone kunsten, muzikaal'.

Eigenlijk geeft het aan 'behorend bij de Muzen', die bij de Grieken de godinnen van kunsten

en wetenschappen waren, in het bijzonder van de muziek. In het NT komt het alleen in de tweede betekenis voor, zelfstandig gebruikt in de zin van 'musicus' of 'zanger' (Openb.18:22).

.1	μουσικῶν	mousikōn	muzikaal (2 mv m/v/o)

Openb.18:22 geen stem van citerspelers en **zangers**, van fluitspelers of bazuinblazers

---

2963	**μόχθος**	**mochthos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mochthos* betekent 'inspanning, moeite'.

Het woord is verwant met het niet in het NT voorkomende *mogos* 'inspanning, moeite' (vgl. *2941 mogis* 'met moeite, ternauwernood, nauwelijks'), en houdt allereerst in de inspanning waarmee men zware arbeid verricht. In het NT komt het steeds voor samen met *2565 kopos* 'moeite; gezwoeg, inspanning', om het daarin al aanwezige denkbeeld nog meer te doen uitkomen.

.1	μόχθον	mochthon	inspanning (4)
.2	μόχθῳ	mochthōi	inspanning (3)

2Cor. 11:27	in moeite en **inspanning**, tal van nachten zonder slaap,	.2
1Thess. 2:9	Want gij herinnert u, broeders, onze moeite en **inspanning**.	.1
2Thess. 3:8	maar met moeite en **inspanning** werkten wij dag en nacht,	.2

2965	**μυελός**	**muelos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *muelos* betekent 'merg'.

Het geeft de zachte, vette substantie aan die de holte in de beenderen vult. Het komt in het NT alleen in het meervoud voor – in de zin van al het merg –, in beeldende taal voor het binnenste deel van het lichaam (vgl. ons 'in merg en been'), het diepste wezen van de mens, waar volgens Hebr.4:12 het woord van God nog doordringt.

.1	μυελῶν	muelōn	merg (2 mv)

Hebr. 4:12 zo diep, dat het vaneenscheidt ziel en geest, gewrichten en **merg**,

---

2966	**μυέω**	**mueō**

Het werkwoord *mueō* betekent 'inwijden (in geheimenissen)'.

Afgeleid van de stam *mu-* '(de lippen of ogen) sluiten' (vgl. *2287 kammuō* 'toesluiten') wordt het oorspronkelijk gebruikt voor het inwijden in de geheimen en verborgenheden van een Griekse mysteriegodsdienst (vgl. *2977 mustērion* 'geheim(enis), verborgenheid'). In ruimere zin kan het ook 'inwijden' in het algemeen aanduiden, d.w.z. 'iemand het geheim van iets leren', zoals in Fil.4:12.

.1	μεμύημαι	memuēmai	ik ben ingewijd (med)

Fil. 4:12 In elk opzicht en in alle dingen **ben ik ingewijd**,

2967 μῦθος muthos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *muthos* betekent (1) '(gesproken) woord, verhaal', en (2) 'mythe, sprookje, fabel'.

Hoewel het eigenlijk het 'gesproken woord' in neutrale zin aangeeft wordt het reeds in het klassieke Grieks gebruikt voor een 'verdicht of verzonnen verhaal', in tegenstelling tot *2718 logos* 'woord', dat een 'waar gebeurd verhaal' kan aanduiden. En zo is het de aanduiding geworden voor 'sprookje'. In het NT heeft het steeds een ongunstige klank, voor een sprookjesachtig of legendarisch verhaal over bovennatuurlijke wezens of gebeurtenissen (bv. 1Tim.4:7; 2Petr.1:16).

.1	μύθους	muthous	sprookjes (4)
.2	μύθοις	muthois	sprookjes (3)

1Tim.	1:4	noch zich bezig te houden met **fabels** en eindeloze geslachtsregisters,	.2
	4:7	maar wees afkerig van onheilige oudevrouwen**praat**.	.1
2Tim.	4:4	dat zij ... zullen afkeren en zich naar de **verdichtsels** keren.	.1
Tit.	1:14	(13) ... opdat zij ... (14) ... niet het oor lenen aan Joodse **verdichtsels**	.2
2Petr.	1:16	Want wij zijn geen vernuftig gevonden **verdichtsels** nagevolgd,	.2

2968 μυκάομαι mukaomai

Het werkwoord *mukaomai* betekent 'loeien, brullen'.

Als klanknabootsend woord houdt het in 'een loeiend geluid voortbrengen', zoals dat typisch is voor runderen. Het kan vervolgens ook gebruikt worden met betrekking tot andere grote dieren, zoals leeuwen (Openb.10:3).

.1	μυκᾶται	mukatai	hij brult (med)

Openb.10:3 en hij riep met luider stem, zoals een leeuw **brult**,

2969 μυκτηρίζω muktērizō

Het werkwoord *muktērizō* betekent 'de neus optrekken (voor), honen, bespotten'.

Afgeleid van *muktēr* 'neus(gat)', dat niet in het NT voorkomt, houdt het in 'iemand op verachtelijke wijze honen of bespotten', wat men met God niet ongestraft kan doen (Gal.6:7).

.1	μυκτηρίζεται	muktērizetai	hij laat zich bespotten (med)

Gal. 6:7 Dwaalt niet, God **laat** niet **met Zich spotten**.

2970 μυλικός mulikos

Het bijvoeglijk naamwoord *mulikos* betekent 'tot een molen behorend, van een molen, molen-'.
Afgeleid van *mulē* 'molen', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *2971 mulos* 'molen; molensteen)', houdt het in 'van een molen', d.w.z. behorende bij een steenmolen voor het malen van graan. Zo lezen we over een steen 'van een molen', dus een molensteen (bv. Marc.9:42).

.1	μυλικός	mulikos	van een molen (1 ev m)

Marc.	9:42	het zou beter voor hem zijn, dat een **molen**steen om zijn hals was gedaan	°°
Luc.	17:2	Het zou beter voor hem zijn, als een **molen**steen om zijn hals gedaan was	''

[2970II] μύλινος mulinos

Het bijvoeglijk naamwoord *mulinos* betekent (1) 'tot een molen behorend, van een molen, molen-', en (2) 'van molensteen (gemaakt)'.
Als afleiding van *2971 mulos* 'molen; molensteen' geeft het in de eerste plaats, evenals *2970 mulikos*, aan 'van een molen', zoals in Openb.18:21, waar in een deel van de handschriften staat 'een grote steen zoals tot een molen behorend'. De tweede betekenis, die o.m. voor deurposten gebruikt wordt, komt in het NT niet voor.

.[1]	μύλινον	mulinon	van een molen (4 ev m – 1/4 ev o)

Openb.18:21	En een sterke engel nam een steen op als een grote **molensteen**	''

2971 μύλος mulos

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mulos* betekent (1) 'molen', en (2) 'molensteen'.
Het geeft allereerst de (oosterse) steenmolen aan, een constructie die bestond uit een ronde stenen schijf met een gat erin, die over een tweede vastliggende steen werd rondgedraaid en waartussen dan het graan fijngewreven werd tot meel. Er bestonden in Israël twee soorten molens, een kleine, die door mensen bediend kon worden, de hand- of mensenmolen (Matt.24:41), en een grote, die door een dier, meestal een ezel getrokken werd, de zgn. ezelsmolen. De tweede betekenis vinden we bijvoorbeeld in Matt.18:6, waar letterlijk staat 'ezelsmolensteen' (zie ook *3166 onikos* 'behorend bij een ezel, ezels-').

.1	μύλος	mulos	molen (1)
.2	μύλον	mulon	molen (4)
.3	μύλου	mulou	molen (2)
.[4]	μύλῳ	mulōi	molen (3)

Matt.	18:6	het zou beter voor hem zijn, dat een **molensteen** om zijn hals was gehangen	.1
	24:41	twee vrouwen zullen aan het malen zijn met de **molen**,	.[4]''
Marc.	9:42	het zou beter voor hem zijn, dat een **molensteen** om zijn hals was gedaan	.1''

Luc.	17:2	Het zou beter voor hem zijn, als een **molensteen** om zijn hals gedaan was	.1 °°
Openb.	18:21	En een sterke engel nam een steen op als een grote **molensteen**	.2 °°
	18:22	en geen geluid van de **molen** zal meer in u gehoord worden.	.3

2972 μύλων mulōn

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mulōn* betekent 'maalhuis'.

Afgeleid van *mulē* 'molen', dat niet in het NT voorkomt (vgl. *2971 mulos* 'molen; molensteen'), gaat het om de plaats waar de molen zich bevindt en dus het malen plaatsvindt, het maalhuis (Matt.24:41).

.1	μύλωνι	mulōni	maalhuis (3)

Matt.	24:41	SV Er zullen twee vrouwen malen in de **molen**,	°°

2973 μυριάς murias

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *murias* betekent (1) 'ontelbaarheid, ontelbaar aantal', en (2) 'tienduizendtal'.

Afgeleid van *2975 murios* 'ontelbaar, talloos; tienduizend' is het in de eerste plaats de aanduiding voor een ontelbaar groot aantal, waarvan het feit dat het niet te tellen is nog onderstreept wordt door het gebruik van het meervoud, zoals steeds in het NT. Zo lezen we bijvoorbeeld over 'ontelbaarheden van mensen' (Luc.12:1) en 'ontelbare aantallen van engelen' (Hebr.12:22).

Ten tweede wordt het vooral in bedragen gebruikt voor een vast aantal, 'tienduizendtal', zoals in Hand.19:19 'vijf tienduizendtallen van zilver', dus vijftig duizend zilverstukken. In Openb. 5:11 en 9:16 gaat het weliswaar voor wat betreft dit woord om een vast aantal, maar door de woordverbinding wordt het ontzaglijk grote, en daardoor toch eigenlijk weer ontelbare aantal benadrukt: 'tienduizendtallen van tienduizendtallen' en 'twee (of: tweemaal) tienduizendtallen van tienduizendtallen'.

.1	μυριάδες	muriades	ontelbaarheden (1)
.2	μυριάδας	muriadas	ontelbaarheden (4)
.3	μυριάδων	muriadōn	ontelbaarheden (2)
.4	μυριάσιν	muriasin	ontelbaarheden (3)

Luc.	12:1	Toen intussen **duizenden** mensen waren bijeengekomen,	.3
Hand.	19:19	En men ... stelde die vast op vijftigduizend zilverstukken.	.2
		letterlijk: En men stelde die vast op vijf **tienduizendtallen** van zilver.	
	21:20	hoevele **duizenden** er onder de Joden gelovig zijn geworden	.1
Hebr.	12:22	Maar gij zijt genaderd ... tot **tienduizendtallen** van engelen,	.4
Jud.	14	Zie, de Here is gekomen met zijn heilige **tienduizenden**,	.4
Openb.	5:11	hun getal was **tienduizenden**	.1 '
		tienduizendtallen en duizenden duizendtallen,	.3 '
	9:16	En het getal ... was tweemaal **tienduizend**	.1 °°
		tienduizendtallen; ik hoorde hun aantal.	.3

2974	μυρίζω	murizō

Het werkwoord *murizō* betekent 'zalven'.

Afgeleid van *2976 muron* 'welriekende (zalf)olie' houdt het in zalven met aangenaam geurende zalf of olie, bijvoorbeeld het lichaam van een gestorvene (Marc.14:8).

Zie ook *191 aleiphō* 'zalven, insmeren' en *4860 chriō* 'zalven; door zalving tot een bediening heiligen'.

.1	μυρίσαι	murisai	zalven (aor) – zalf je! (aor med) – moge hij zalven (aor)

Marc. 14:8 van tevoren heeft zij mijn lichaam gezalfd voor de begrafenis.
letterlijk: zij is vooruitgelopen op (het) **zalven** (van) mijn lichaam ...

2975	μυρίος	murios

Het bijvoeglijk naamwoord *murios* betekent (1) 'ontelbaar, talloos', en (2) 'tienduizend'.

In de eerste plaats is het de aanduiding voor 'ontelbaar veel', meestal in het meervoud, ook wel vertaald met 'duizenden' (1Cor.4:15 en 14:19, in welke teksten het niet om een precies aantal gaat).

Ten tweede kan het, eveneens doorgaans in het meervoud, een bepaald getal of aantal aangeven, namelijk 'tienduizend', zoals wanneer het om een bedrag gaat (Matt.18:24).

Zie ook *2973 murias* 'ontelbaarheid, ontelbaar aantal; tienduizendtal', dat hiervan afgeleid is.

.1	μυρίους	murious	ontelbare (4 mv m)
.2	μυρίων	muriōn	ontelbare (2 mv m/v/o)

Matt.	18:24	werd een voor hem geleid, die **tienduizend** talenten schuldig was.	.2
1Cor.	4:15	al hadt gij **duizenden** opvoeders in Christus, gij hebt niet vele vaders.	.1
	14:19	liever vijf woorden met mijn verstand ... dan **duizenden** woorden in een tong.	.1

2976	μύρον	muron

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *muron* betekent 'welriekende (zalf)olie'.

Het is het algemene woord voor aangenaam geurende zalf of olie, waarmee men het lichaam, vooral het hoofd, zalfde, en die meestal bestond uit spontaan uit een boom of een blad vloeiende plantensappen, zoals van de nardusplant (bv. Marc.14:3), welke vermengd werden met olie. Zulke zalfolie werd ook gebruikt bij het balsemen van het lichaam van een gestorvene (Luc.23:56). In Openb.18:13 komt het voor in een lijst met handelsprodukten van het Babylon uit de eindtijd.

De hier besproken algemene benaming moet niet verward worden met *4059 smurna* 'mirre', dat één speciale soort reukwerk aanduidt. Vergelijk voor de betekenis ook *1482 elaion* '(olijf)olie'.

.1	μύρον	muron	zalfolie (1/4 ev)
.2	μύρου	murou	zalfolie (2 ev)
.3	μύρῳ	murōi	zalfolie (3 ev)
.4	μύρα	mura	zalfolie (1/4 mv)

Matt.	26:7	kwam een vrouw tot Hem met een albasten kruik vol kostbare **mirre**	.2°*
	26:9	deze (**mirre**) had duur verkocht en aan de armen gegeven kunnen worden.	.1°
	26:12	toen zij deze **mirre** over mijn lichaam uitgoot,	.1
Marc.	14:3	een albasten kruik vol echte, kostbare nardus**mirre**;	.2
	14:4	Waartoe dient die verkwisting der **mirre**?	.2
	14:5	deze **mirre** had ... verkocht en aan de armen gegeven kunnen worden.	.1*
Luc.	7:37	En zij bracht een albasten kruik met **mirre**,	.2
	7:38	en zij ... kuste zijn voeten en zalfde ze met de **mirre**.	.3
	7:46	maar zij heeft met **mirre** mijn voeten gezalfd.	.3
	23:56	toen zij teruggekeerd waren, maakten zij specerijen en **mirre** gereed.	.4
Joh.	11:2	Maria was het, die de Here gezalfd had met **mirre**	.3
	12:3	Maria dan nam een pond echte, kostbare nardus**mirre**, ...;	.2
		en de geur der **mirre** verspreidde zich door het gehele huis.	.2
	12:5	Waarom is deze **mirre** niet voor driehonderd schellingen verkocht ...?	.1
Openb.	18:13	kaneel, specerij, reukwerk, **mirre**, wierook, wijn, olie, bloem en tarwe,	.1

2977 μυστήριον mustērion

Het zelfstandig naamwoord (onz.) *mustērion* betekent 'geheim(enis), verborgenheid'.

Samenhangend met de stam *mu-* '(de lippen of ogen) sluiten', die we onder meer ook in *2287 kammuō* 'toesluiten' en *2966 mueō* 'inwijden (in geheimenissen)' aantreffen, geeft het een geheimenis of verborgenheid aan die alleen voor bepaalde daarin ingewijde personen openbaar is, zoals in verschillende Griekse mysteriegodsdiensten. In het NT houdt het allereerst in 'iets dat niet gemakkelijk te begrijpen is, een hoger inzicht vereist', zoals in 1Cor.13:2 ('alle geheimenissen') en Openb.17:5,7 (met betrekking tot de vrouw op het beest).

Ten tweede gaat het om 'iets dat tot nog toe onbekend is of was, niet gekend kan of kon worden, waarvoor een goddelijke openbaring nodig is' (vgl. Rom.16:25), zoals met betrekking tot het behoud van het volk Israël (Rom.11:25), of de verhouding tussen man en vrouw als beeld van die tussen Christus en de gemeente (Ef.5:32), en aangaande het feit dat niet allen zullen ontslapen (1Cor.15:51). Hierbij behoren ook de uitdrukkingen 'de verborgenheid der wetteloosheid' in verband met de Antichrist, waarover nog een sluier ligt (2Thess.2:7), 'de verborgenheid van het Evangelie' (Ef.6:19), 'de verborgenheid van het geloof' (1Tim.3:9) en 'van de vroomheid' (1Tim.3:16), of meer samenvattend 'de verborgenheid van Zijn wil' (Ef.1:9) en 'de verborgenheid van Christus' (Ef.3:3-4). Met een meervoudsvorm horen we over 'de verborgenheden van het Koninkrijk' (bv. Luc.8:10). Vanzelfsprekend is de grens tussen de beide manieren waarop het woord gebruikt wordt niet strikt te trekken.

.1	μυστήριον	mustērion	geheimenis (1/4)
.2	μυστηρίου	mustēriou	geheimenis (2)
.3	μυστηρίῳ	mustēriōi	geheimenis (3)

.4	μυστήρια	mustēria	geheimenissen (1/4)
.5	μυστηρίων	mustēriōn	geheimenissen (2)

Matt.	13:11	Omdat het u gegeven is de **geheimenissen** ... te kennen,	.4
Marc.	4:11	U is gegeven het **geheimenis** van het Koninkrijk Gods,	.1
Luc.	8:10	U is het gegeven de **geheimenissen** van het Koninkrijk Gods te kennen,	.4
Rom.	11:25	wil ik u niet onkundig laten van dit **geheimenis**;	.1
	16:25	naar de openbaring van het **geheimenis**, eeuwenlang verzwegen,	.2
1Cor.	2:1	ben ik ... niet met schittering ... het getuigenis van God komen brengen.	.1 **
	2:7	maar wat wij spreken, als een **geheimenis**, is de verborgen wijsheid	.3
	4:1	aan wie het beheer van de **geheimenissen** Gods is toevertrouwd.	.5
	13:2	Al ware het, dat ik ... alle **geheimenissen** ... wist,	.4
	14:2	door de Geest spreekt hij **geheimenissen**.	.4
	15:51	Zie, ik deel u een **geheimenis** mede. Allen zullen wij niet ontslapen,	.1
Ef.	1:9	door ons het **geheimenis** van zijn wil te doen kennen,	.1
	3:3	dat mij door openbaring het **geheimenis** bekendgemaakt is,	.1
	3:4	u een begrip vormen van mijn inzicht in het **geheimenis** van Christus	.3
	3:9	(wat) de bediening van het **geheimenis** (inhoudt),	.2
	5:32	Dit **geheimenis** is groot, doch ik spreek met het oog op Christus	.1
	6:19	om vrijmoedig het **geheimenis** van het evangelie bekend te maken,	.1
Col.	1:26	het **geheimenis**, dat eeuwen en geslachten lang verborgen is geweest,	.1
	1:27	hoe rijk de heerlijkheid van dit **geheimenis** is onder de heidenen:	.2
	2:2	opdat ... zij het **geheimenis** Gods mogen kennen, Christus,	.2
	4:3	om te spreken van het **geheimenis** van Christus,	.1
2Thess.	2:7	Want het **geheimenis** der wetteloosheid is reeds in werking;	.1
1Tim.	3:9	maar het **geheimenis** des geloofs bewarend in een rein geweten.	.1
	3:16	En buiten twijfel, groot is het **geheimenis** der godsvrucht:	.1
Openb.	1:20	Het **geheimenis** der zeven sterren, die gij gezien hebt	.1
	10:7	is ook voleindigd het **geheimenis** van God,	.1
	17:5	En op haar voorhoofd was een naam geschreven, een **geheimenis**:	.1
	17:7	Ik zal u het **geheimenis** van de vrouw zeggen en van het beest	.1

2978 μυωπάζω muōpazō

Het werkwoord *muōpazō* betekent 'bijziend zijn'.

Afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord *muōps* 'bijziend, kortzichtig' – dat zelf is samengesteld uit de stam *mu-* '(de lippen of ogen) sluiten' (vgl. *2287 kammuō* 'toesluiten') en *ōps* 'oog' – houdt het in letterlijke zin in 'bijziend zijn'. In 2Petr.1:9 wordt het overdrachtelijk gebruikt in de zin van 'kortzichtig zijn', d.w.z. beperkt van begrip en zonder doorzicht voor de gevolgen van iets zijn.

.1	μυωπάζων	muōpazōn	bijziend zijnde (1 ev m)

2Petr.	1:9	Want bij wie zij niet zijn, die is verblind **in zijn bijziendheid**,

2979	**μώλωψ**	**mōlōps**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mōlōps* betekent 'striem, wond'.

Het gaat bij dit woord om een door een (zweep)slag veroorzaakte bloedachtige plek of wond. De enige keer dat het in het NT voorkomt (1Petr.2:24) staat het in een citaat uit Jes.53:5 (LXX).

.1	μώλωπι	mōlōpi	striem (3)

1Petr. 2:24 en door zijn **striemen** zijt gij genezen.

2980	**μωμάομαι**	**mōmaomai**

Het werkwoord *mōmaomai* betekent 'smaden, een blaam werpen (op)'.

Afgeleid van *2981 mōmos* 'smaad, blaam; smet, vlek, gebrek' houdt het in 'smaden', 'een smet of blaam werpen' op iemand (2Cor.8:20) of op iets, zoals iemands bediening (2Cor.6:3).

.1	μωμήσηται	mōmēsētai	(dat) hij smaadt (aor med)
.2	μωμηθῇ	mōmēthēi	(dat) hij gesmaad wordt (aor pass)

2Cor. 6:3 opdat onze bediening niet **gesmaad worde**, .2
8:20 Hierdoor voorkomen wij verdachtmaking bij deze overvloedige opbrengst, .1
letterlijk: Hierdoor voorkomen wij, dat iemand ons **smaadt** ...,

2981	**μῶμος**	**mōmos**

Het zelfstandig naamwoord (mnl.) *mōmos* betekent (1) 'smaad, blaam, smet', en (2) 'smet, vlek, gebrek'.

In de eerste betekenis, een 'smaad' of 'blaam' die men met woorden op iemand werpt, komt het niet in het NT voor (zie echter de afleiding *2980 mōmaomai* 'smaden, een blaam werpen (op)').

Ten tweede kan het gebruikt worden voor een (lichamelijk) gebrek, bijvoorbeeld in de vorm van een smet of vlek, aan mens of dier (bv. Lev.21:17; Deut.15:21 LXX). In 2Petr.2:13, de enige plaats in het NT waar het voorkomt, staat het overdrachtelijk voor dwaalleraars, die in morele zin een 'smet' zijn of veroorzaken.

.1	μῶμοι	mōmoi	smetten (1)

2Petr. 2:13 schandvlekken en **smetten** zijn zij, die in hun bedriegerijen zwelgen,

2982	**μωραίνω**	**mōrainō**

Het werkwoord *mōrainō* betekent (1) 'dwaas of dom zijn, zich dwaas gedragen', en (2) 'dwaas maken'.

Afgeleid van *2985 mōros* 'traag, lui; dwaas, dom' geeft het zonder lijdend voorwerp aan 'dwaas zijn', wat niet in het NT voorkomt. In de tweede betekenis, waarin het een lijdend voorwerp bij zich kan hebben, houdt het in 'dwaas maken', zoals in 1Cor.1:20 met betrekking tot de wijsheid der wereld, en in Rom.1:22, waar het mensen betreft die 'dwaas gemaakt, tot dwaasheid gebracht zijn'. Een bijzonder gebruik van dit werkwoord vinden we in de woorden van Jezus over het zout, dat 'dwaas gemaakt wordt', d.w.z. 'krachteloos (gemaakt) wordt' (bv. Matt.5:13). In sommige handschriften echter wordt hier en in Luc.14:34 het bijna gelijkluidende werkwoord *2772 marainō* 'doven, blussen; doen vervallen of verwelken' gelezen.

.1	ἐμώρανεν	emōranen	hij heeft dwaas gemaakt (aor)
.2	ἐμωράνθησαν	emōranthēsan	zij zijn dwaas geworden (aor pass)
.3	μωρανθῇ	mōranthēi	(dat) hij dwaas wordt (aor pass)

Matt. 5:13	indien nu het zout **zijn kracht verliest**, waarmede zal het gezouten worden?	.3
Luc. 14:34	wanneer zelfs het zout **zijn kracht verliest**,	.3
Rom. 1:22	Bewerende wijs te zijn, **zijn zij dwaas geworden**,	.2
1Cor. 1:20	**Heeft** God niet de wijsheid der wereld **tot dwaasheid gemaakt**?	.1

2983 μωρία mōria

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mōria* betekent 'dwaasheid, domheid'.

Het is afgeleid van *2985 mōros* 'traag, lui; dwaas, dom', en staat in het NT steeds tegenover *4064 sophia* 'wijsheid', zoals met betrekking tot 'het woord van het kruis' (1Cor.1:18; vgl. vs.23), en de daarmee verbonden 'dwaasheid van de prediking' (vs.21). Zo zijn de dingen van de Geest in de ogen van een ongeestelijk mens dwaasheid (1Cor.2:14; vgl. 3:19).

.1	μωρία	mōria	dwaasheid (1)
.2	μωρίαν	mōrian	dwaasheid (4)
.3	μωρίας	mōrias	dwaasheid (2 ev – 4 mv)

1Cor.	1:18	het woord des kruises is wel voor hen die verloren gaan, een **dwaasheid**,	.1
	1:21	heeft het Gode behaagd door de **dwaasheid** der prediking te redden	.3
	1:23	voor Joden een aanstoot, voor heidenen een **dwaasheid**,	.2
	2:14	want het is hem **dwaasheid** en hij kan het niet verstaan,	.1
	3:19	Want de wijsheid dezer wereld is **dwaasheid** voor God.	.1

2984 μωρολογία mōrologia

Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *mōrologia* betekent 'dwaas of dom gepraat'.

Afgeleid van het niet in het NT voorkomende *mōrologeō* 'dwaas of dom spreken' (zie *2985 mōros* 'traag, lui; dwaas, dom' en *2673 legō* 'zeggen') houdt het eigenlijk in '(het) dwaas spreken', maar het kan concreter 'dwaas gepraat' aangeven. Het wordt in Ef.5:4 genoemd als een van de zaken waarvan onder de gelovigen geen sprake mag zijn.

.1	μωρολογία	mōrologia	dwaas gepraat (1)

Ef.	5:4	onwelvoeglijkheid en **zotte** of losse **taal**, die geen pas geven,

2985	**μωρός**	**mōros**

Het bijvoeglijk naamwoord *mōros* betekent (1) 'traag, lui', en (2) 'dwaas, dom'.

De eerste betekenis, die in het NT niet voorkomt, is meer lichamelijk, motorisch van aard, traag of lui van beweging.

Bij de tweede gaat het om 'traag van verstand', als eigenschap van mensen, allereerst in tegenstelling met *4751 phronimos* 'verstandig', zoals de vijf domme tegenover de vijf verstandige meisjes (Matt.25:2,8), en de domme man die zijn huis op het zand bouwt tegenover de verstandige die de rots als fundament kiest (Matt.7:24-27). Zo zegt Paulus enigszins ironisch dat hij zichzelf en de andere apostelen als 'dwaas' om Christus' wil beschouwt, aangezien zij bereid zijn de smaad van de wereld te ondergaan, in tegenstelling tot de 'verstandige' Corintiërs (1Cor.4:10). In deze zin komt het ook voor in tegenstelling met *4066 sophos* 'wijs', zoals in 1Cor.3:18.

Ook dingen kunnen dwaas en dom zijn, bijvoorbeeld strijdvragen (2Tim.2:23; Tit.3:9). In 1Cor.1:25 vinden we de uitdrukking 'het dwaze van God' voor Gods handelwijze, die in de ogen van de wereld dwaas is, en daar tegenover in vs. 27 'de dwaze (dingen) van de wereld' voor datgene wat vanuit het standpunt van de wereld dom is, maar door God voor Zijn plan gebruikt kan worden.

.1	μωρός	mōros	dwaas (1 ev m)
.2	μωρέ	mōre	dwaas (5 ev m/o)
.3	μωρῷ	mōrōi	dwaas (3 ev m/o)
.4	μωροί	mōroi	dwaas (1 mv m)
.5	μωροί	mōroi	zie 4
.6	μωρόν	mōron	dwaas (4 ev m – 1/4 ev o)
.7	μωραί	mōrai	dwaas (1 mv v)
.8	μωράς	mōras	dwaas (2 ev v – 4 mv v)
.9	μωρά	mōra	dwaas (1 ev v – 1/4 mv o)

Matt.	5:22	en wie zegt: **Dwaas**, zal vervallen aan het hellevuur.	.2
	7:26	ieder, die ... ze niet doet, zal gelijken op een **dwaas** man,	.3
	23:17	Gij **dwazen** en blinden, wat toch is meer, het goud of de tempel, ...?	.5
	23:19	SV Gij **dwazen** en blinden, want, wat is meer, ...?	.5°
	25:2	En vijf van haar waren **dwaas** en vijf waren wijs.	.7°*
	25:3	Want de **dwaze** namen haar lampen mede, maar geen olie;	.7
	25:8	En de **dwaze** zeiden tot de wijze: Geeft ons van uw olie,	.7
1Cor.	1:25	Want het **dwaze** van God is wijzer dan de mensen	.6
	1:27	Integendeel, wat voor de wereld **dwaas** is, heeft God uitverkoren	.9
	3:18	Indien iemand onder u meent wijs te zijn in deze tijd, hij worde **dwaas**,	.1
	4:10	Wij zijn **dwaas** om Christus' wil, maar gij zijt verstandig in Christus;	.4
2Tim.	2:23	Maar wees afkerig van de **dwaze** en onverstandige strijdvragen;	.8
Tit.	3:9	**dwaze** vragen, geslachtsregisters, twist, en strijd over de wet	.8